THUKAM THER

Bibles International®

609 36th Street SE
Grand Rapids, Michigan USA
49548

Bualkhaw

3.5 M

ISBN 1-59645-136-X bonded leather
ISBN 1-59645-137-8 soft cover
© 2012

Bibles International®

The Bible Society of Baptist Mid Missions

BUALKHAW BAIBAL THUKAM THER THULAMHUAI

Amasaber in Bualkhaw Baibal a nei tiar theitu Pathian thangphat dang si sing. Bualkhaw Baibal let tu in 1986 kum in Balai pin Bualkhaw, Phaizawl, Farkhawm le Khuangmual pastor le upa te pawl in rel tepan daang si. Laithiangrim (Phadei Awn) ti'n ming sa tu in lung kim dang si.

Baibal let tu lu ber in Thuthang pha pali Mahte, Mark, Luka le Johan te let tselh berh si. A letnak heh Today English Version (TEV) si. Amah hen Baibal letnak ah dengnak kawmiti rin sannak upa te thaw per dang si.

Kum 2000 kum in tangka lam harsanak a om manin Bualkhaw Baibal letnak lam huaitu upa te'n Baibal International (BI) te awnpi si. Tsimi pin pan in Phadei Awn tinak la "Bualkhaw Awn" ti'n mang leh si. BI te thaw per dang tu in thukhennak kei nei zawh in Baibal lettu le huaitu upa te Yangon ah hawh suk in Baibal let daan thu zir dang si. BI ten Baibal let phang in a bulpi sirhsan tuh in King James Version (KJV) mang tiar a si manin Baibal letsaak mang leh theihnung ngawl in KJV sirhsan in let tepan lehleu si. BI te thaw Baibal let tu in lungkimnak lai heh kum 2006 June ni 23 in BI huaitu te le Bualkhaw awn Baibal let tu upa te'n Bualkhaw awn Baibal let tu in mingthu dang si. Kum 2007 in Thukam Ther hem let tselh berh si. Kei Baibal letsaktu heh 2007 September la in a naa manin naper tanglai hem lumlen suah thei tu in Baibal lettu a dang tiar leh si sing.

Baibal lettu luber in Mirang awn pin Bualkhaw awn in a masaber in let si. Tsimi tselh phangin Baibal siar kawmiti te'n Baibal letnak kheh siar in tsek sak si. Tsimi tselh phang in awn hawh daan mawi le mawi ngawl le lai ngan daan te tsek si. Tsimi zawh phangin Baibal lettu a dang pakhat in Bualkhaw awn kheh Baibal tsektu te (Consultants) tsek tuh in Mirang awn in let leh leu si. Baibal tseksaktu (Consultants) te'n Grik awn thaw tseksak leh atsia rem kul te remsak si. Tsin Bualkhaw awn mang pawlpi te nen ah rem bawm tu in zem atsia siar dang teen si. Dawltaber in lailam le awn lam tsimnak a nei te'n lai ngan daan a sual tuh ngawl in tsek sak leh leu kei si. Tsin lai tsek daan zirhnak Bualkhaw awn mang pakhat in tsek sak leh leu kei si. Timi zawh in lai siartu kawmiti te'n a sual kha pakhat no poh khen a om tuh ngawl in vei tampi siar nawh tseih in tseknak si si.

Baibal let phangin mangnak heh Grik Baibal mang si. Grik thaw a khawnen ber King James Version (KJV) le New King James Version (NKJV) mang si. A sitheih tawpin mahni awntsang mang thei teeknak

si. Awntsang a om kim ngawl min le a let kul ngawl min te Mirang awn, Kawl awn, Lai awn dangdang te zawng si.

Baibal ngandan le laibu omdan tuh heh tuhun thaw a sanman thei ber in BI te'n puah sak si. Baibal thulu, awntsang thei harsa te tsianneihnak, Baibal tsaang bangve dun zeinak, ram zuk, thil tehdan hinkim thaw puahnak si. Kawnai nai ah sikhen zaknung himhim tuh ngawlin puahnak si.

Baibal pakhat nei theinak tuh naper heh mi pakhat ruak in si theihnung ngawl si. Sawngennak, tangka, le thape dunnak thaw bawmdun dang bek phangin tsang thei si. Tsimita me Baibal heh BI te, a lettu te, kawmiti te, Lairam le Kawlzawl ah om pawlpi te, ramdang le ram sung bulpaak umtu te sawngennak le tangka thaw bawm nak in nei thei nak si. Laithiangrim a si bangin Pathian umtu te hem in mang theihnung tuhin a phaber si thei tuin puahnak si. A siartu le a mangtu te hem Pathian in muitsu thupha nang pe ta sen! Amen.

Baibal Lettu Kawmiti
2012

THUKAM THER

Mirang	Bualkhaw	Atsomnak	Laimai
1. Matthew	Mahte	Mat	01
2. Mark	Mark	Mar	64
3. Luke	Luka	Luk	104
4. John	Johan	Joh	172
5. Acts	Lehnak te naper	Leh	223
6. Romans	Rom	Rom	285
7. 1Corinthians	1Korin	1Ko	313
8. 2Corinthians	2Korin	2Ko	339
9. Galatians	Galati	Gal	357
10. Ephesians	Efesa	Efe	366
11. Philippians	Filipi	Fil	375
12. Colossians	Kolose	Kol	382
13. 1Thessalonians	1Thessalon	1Th	389
14. 2Thessalonians	2Thessalon	2Th	395
15. 1Timothy	1Timote	1Ti	399
16. 2Timothy	2Timote	2Ti	407
17. Titus	Titas	Tit	413
18. Philemon	Filemon	Flm	417
19. Hebrews	Hebru	Heb	419
20. James	Jeim	Jei	439
21. 1Peter	1Piter	1Pi	447
22. 2Peter	2Piter	2Pi	455
23. 1John	1Johan	1Jo	460
24. 2John	2Johan	2Jo	468
25. 3John	3Johan	3Jo	470
26. Jude	Jude	Jud	472
27. Revelation	Thuphuan	Thu	475

THUKAM LUN

	Mirang	Bualkhaw	Atsomnak
1.	Genesis	Siampannak	Sia
2.	Exodus	Suaknak	Sua
3.	Leviticus	Suang Naper	Sun
4.	Numbers	Mipum Siarnak	Mip
5.	Deuteronomy	Daan Pelehnak	Dn
6.	Joshua	Joshua	Jos
7.	Judges	Thukhennak	Thk
8.	Ruth	Ruth	Rut
9.	1Samuel	1Samuel	1Sa
10.	2Samuel	2Samuel	2Sa
11.	1Kings	1Kumpibawi	1Ku
12.	2Kings	2Kumpibawi	2Ku
13.	1Chronicles	1Khang Siarnak	1Kh
14.	2Chronicles	2Khang Siarnak	2Kh
15.	Ezra	Ezra	Ezr
16.	Nehemiah	Nehemiah	Neh
17.	Esther	Esther	Est
18.	Job	Job	Job
19.	Psalms	Saam Labu	Sm
20.	Proverbs	Thutsang Simnak	Tht
21.	Ecclesiastes	Thuzirhtu	Thz
22.	Song of Songs	Solomon La	Sol
23.	Isaiah	Isaiah	Isa
24.	Jeremiah	Jeremiah	Jer
25.	Lamentations	Kah La	Kah
26.	Ezekiel	Ezekiel	Eze
27.	Daniel	Daniel	Dan
28.	Hosea	Hosea	Hos
29.	Joel	Joel	Joe
30.	Amos	Amos	Amo
31.	Obadiah	Obadiah	Oba
32.	Jonah	Jonah	Jon
33.	Micah	Mikah	Mik
34.	Nahum	Nahum	Nah
35.	Habakkuk	Habakkuk	Hab
36.	Zephaniah	Zefaniah	Zef
37.	Haggai	Haggai	Hag
38.	Zechariah	Zekhariah	Zek
39.	Malachi	Malakhi	Mal

THUKAM THER

MAHTE

NGANNAK THUTHANG PHA

Laingantu: Mahte
Laisiartu: Jew te
Ngankum: A.D. 50

Thukam Lun sungah Messiah lengnak tuh rel hamnak tampi peh si. Thukam lun sungah a dawltaber thuphuan a pe zawh Kum 400 lai a rei phangin a tsapa kheh leivum ah leh si. Thuthang pha pali a veksen in Jesuh nunnak, thihnak, le tholehnak thuthang pha kheh ngan si. A.D. 50 in Mahte in a thuthang pha sungah Thukam Lun sungah rel hamnak Jesuh ami sinak le naper te kawti bangin a kim ti langtiarnak thu ngan si.

Mahte hen Levi ti in ming dang nei si. Bawipa'n a nun theng sak atsia lehnak situ in a ko ma in amah heh ngunkhuai khontu si awng si (Mar 2:14). Me hun lai khen Rom te'n Jew te kheh a uk manin Jew te'n Rom te kheh raal in mu si. Ngunkhuai khontu te'n a raal te tsa in tangka khon sak si, sipelh atsia khen khat heh amahni tsa tuh in koih veng si. Bawipa hen Mahte kheh tsimi bang naper sesuak lak sung pin ko si. Bawipa khen a nun kheh theek sak atsia me thuthang pha ngantu tuh in mang si.

Thuthang pha akoh pakhatnak ah laibua tuumnak kheh ngan tepan si. Jesuh ah heh Messiah si. Tsin, a mah heh Abraham tsapa si ti'n a lian pakhat ah ngan si. Amah heh David Tsapa khen si meek si. Mahte in a laibu sungah David le a uknak thu tampi in khum si. Jesuh ah heh Kumpibawi si atsia Thukam Lun sungah rel hamnak a kimnak si si. Amah heh Israel te Messiah si. Amah heh miphun hemmuah tsa in Messiah khen simeek si. Me thuthang pha dawlta ber ngannak ah hen Jesuh in miphun hem ningluntu tsang tiar tu in a thupenak kheh khum si.

Mahte in a laibu heh laisiartu te theitsiang theinak tuh in ralring ngai in rem in a ngannak si. Amah hen Jesuh nunnak le napernak kheh phunthum in khen si. Tsimi phunthum te heh Kumpibawipa thawithang hamnak (1:1-4:16), Kumpibawipa minung te nenah napernak (4:17-16:20), Kumpibawipa thihnak, viinak, le tholehnak (16:21- 28:20) te heh si. Tsimi bangin a khennak sungah Mahte hen a thute kheh thulu dangdang in khawm si. Amah hen tangthu le zirhnak laklawh heh adang no in ngan si. A thuzirhnak lak ah a thupi ber heh Mualvum Thurelnak si (Alian 5-7).

Jesuh ah heh miphun hem tsa Kumpibawi le Messiah si. Amah heh kei umtuh le kei luntuh si.

Jesuh Pupa te

Luk 3:23-38

1 Abraham tenawn, David tenawn Jesuh Khrih suak nak pupa te heh tibang hen si. **2**Abraham tsapa heh Isak ah si in, Isak tsapa heh Jakob ah si atsia, Jakob tsapa te heh Judah ah le a suahpi mipa te si si. **3**Judah ah le Tamar te nupa in Perez ah le Zerah ah tsawi si. Perez tsapa heh Hezron ah si in, Hezron tsapa heh Ram ah si. **4**Ram tsapa heh Amminadab ah si in, Amminadab tsapa heh Nahshon ah si atsia, Nahshon tsapa heh Salmon ah si. **5**Salmon ah le Rahab te nupa in Boaz ah tsawi in, Boaz ah le Ruth te nupa in Obed ah tsawi si, Obed tsapa heh Jesse ah si.

6Jesse tsapa heh kumpibawi David ah si. Kumpibawi David in Uriah zi thaw Solomon ah tsawi si. **7**Solomon tsapa heh Rehoboam ah

1:1 Isa 9:6,7; Thu 22:16; **1:2** Sia 21:3; **1:3** Sia 38: 27-30 **1:5** Heb 11:31 **1:6** 2Sa 12:24

si in, Rehoboam tsapa heh Abijah ah si atsia, Abijah tsapa heh Asa ah si. 8Asa tsapa heh Jehosaphat ah si in, Jehosaphat tsapa heh Joram ah si atsia, Joram tsapa heh Uzziah ah si. 9Uzziah tsapa heh Jotham ah si in, Jotham tsapa heh Ahaz ah si atsia, Ahaz tsapa heh Hezekiah ah si. 10Hezekiah tsapa heh Manaseh ah si in, Manaseh tsapa heh Amon ah si atsia, Amon tsapa heh Josiah ah si. 11Josiah tsapa heh Jekoniah ah le Babylon ah kainak a suahpi mipa te si.

12Amahni la heh Babylon ah kainak a si zawh in Jekoniah in Shealtiel ah tsawi in, Shealtiel tsapa heh Zerubbabel ah si. 13Zerubbabel tsapa heh Abiud ah si in, Abiud tsapa heh Eliakim ah si atsia, Eliakim tsapa heh Azor ah si. 14Azor tsapa heh Zadok ah si in, Zadok tsapa heh Akhim ah si atsia, Akhim tsapa heh Eliud ah si. 15Eliud tsapa heh Eleazar ah si in, Eleazar tsapa heh Matthan ah si atsia, Matthan tsapa heh Jakob ah si. 16Jakob tsapa heh Khrih tinak Jesuh nu Mary pasel Joseph ah si.

17Tsimi manin Abraham pin David tian kheh khang leili si atsia, David pin Babylon ah sel taang tian heh khang leili si in, Babylon ah seltaang pin Khrih tian heh khang leili si.

Khrih Suaknak

18Jesuh Khrih suaknak heh ti bang hen si. A nu Mary ah heh Joseph halh ham saak si atsia, a zau kawm ma in Raula Thiangrim thawmin nau a pai lam kheh thei si. 19Sinapikhaw a pasel Joseph ah heh mi diktsang si in, mi mai ah mualpho tiar a nuam ngawl manin a halh ham saak kheh a thup kuhrukno in zam leh deen tum si. 20Joseph in me thu te heh a ruat tseih lai in, ngai in, Bawipa vanvummi pakhat kheh a mang ah lang atsia, "David tsapa Joseph, na zi tuh in Mary ah na huai tu heh thinhar mah nen. Nau a painak heh Raula Thiangrim thawmin si. 21Ama'n tsapa hing tu atsia, a ming heh Jesuh ti'n sa tu si tsi. Heimansim tiphangin ama'n ama minung te kheh amahni sual pin san tu si," ti'n ti si.

22Bawipa in profet tawnin a relnak a kim theinak tuh in me tehem heh tsang si. 23Profet in, "Ngai in, khangngai thiamlawh in naupai tu atsia, Tsapa hing tu si. Tsin, amahni'n a ming kheh Immanuel ti'n sa tu si." Immanuel tinak heh, "Pathian keimahni nen ah om si," tinak si.

24Joseph ah kheh a khangtho phangin Bawipa vanvummi in thu a penak bangin, a zi tuh in huai si. 25Tsin, a tsa minlawh a hing tian, Joseph in Mary ah kheh zaupi ngawl si. Nau a hing phangin a ming kheh Jesuh, ti'n sa si.

Mitsim te'n Naupan

2 Herod ah kheh kumpibawi a si lai in Judea peng Bethlehem

1:10 2Ku 20:21
1:11 2Ku 24:14-16; Jer 27:20; Dan 1:1
1:12 Ezr 3:2
1:16 Luk 1:27; Mah 27:17
1:18 Luk 1:35
1:19 Daa 24:1
1:20 Leh 5:19; Mah 27:19
1:21 Luk 1:31; Sm 130:8; Luk 2:11; Joh 3:17; Leh 5:31; Rom 11:14; Tit 2:14
1:22 Mah 2:15; Luk 4:21; Joh 13:18
1:23 Isa 7:14
1:24 Leh 5:19
1:25 Luk 1:31
2:1 Luk 1:5 Luk 2:4-7;

khaw pin Jesuh ah kheh suak si. Tsin, a suak phangin, ngai in, ni suaknak lama mitsim te kheh Jerusalem ah leng dang si. **2**Amahni'n, "Jew te Kumpibawi suak heh kawnai ah sim? Heitasim tiphangin keimahni'n ni suaknak lam ah ama arsi mu in, amah be tu in leng dang si ung," ti'n ti si.

3Herod kumpibawi in me thu te heh a za phangin, amah le Jerusalem khaw sunga minung tehem kheh thintsawl ngai dang si. **4**Tsimi manin Herod in suang bawi tehem le Daan zirhtu tehem kheh ko khawm atsia, Khrih suak min tuh kheh dong kan si.

5Tsimi manin amahni'n, "Judea peng Bethlehem ah si tu si. Heitasim tiphangin profet in,

6 'Judah ram sunga
Bethlehem, Judah uktu
te lak pin a hei ngawl
ber si ngawl si tsi.
Heitasim tiphangin
nangma sung pin ka
minung Israel te khaltu
tuh uktu suak tu si,' ti'n
ngan si,"

ti'n ti si.

7Tsimi phangin Herod in mitsim te kheh ko kuhzen atsia, arsi lang hun keek kheh dong si. **8**Tsin, amahni kheh Bethlehem ah leh in, "Hawh ta ula, nausenno tsawh tsiltsang ngaino in zei ta un. Keimah khen a nenah hawh in ka be deve thei tuh in, nang tawk phangin ka rel leh lai un," ti'n ti si.

9Amahni'n kumpibawipa rel nak a za zawh in hawh dang si. Tsin, pan in, ni suaknak lama a munak arsi kheh amahni masuan ah hawh in, nausenno omnak tian hawh atsia tsawl si. **10**Amahni'n arsi a mu dang leh phangin, ang tihtak in ang dang si. **11**Inn sungah lut dang atsia, nausenno kheh a nu Mary ah thaw mu in, bok atsia be dang si. Amah pe tuh in a keng dangnak lehsawng sui, frankincense le myrrh* te kheh suah in, amah pe dang si.

12Tsin, Herod nenah hawh leh tu ngawl in amahni mang ah relnak a si bangin, zin dang pin amahni ram ten ah hong leh dang si.

Izip Ram ah Daannak

13Mitsim te a hong zawh in, ngai in, Bawipa vanvummi pa khat kheh Joseph mang ah lang atsia, "Tho in, nauno le a nu heh huaila Izip ram ah dan ta un. Thu ka than leh ma hem tsimi munah om reng ta un. Heitasim tiphangin Herod in nauno heh reek tu in zei tula si," ti'n rel si.

14Joseph ah kheh khangtho in, nauno le a nu kheh huai atsia, a zanzan in Izip ram ah danpi si. **15**Bawipa'n profet te tawnin, "Ka tsapa heh Izip rama ko leh tu sing," ti'n a awnnak a kimnak tuh in, Herod thi tian tsimi ah om si.

Naupangno te Reeknak

16Herod ah khen mitsim te'n amah a zol lam a thei phangin, a thinraw ngaingai si. Mi leh in

2:2 Jer 23:5; Mar 15:2; Luk 23:38; Joh 1:49
2:5 Joh 7:42
2:6 Mik 5:2; 2Sa 5:2
2:11 Isa 60:3; Sm 72:10
2:12 Heb 11:7
2:13 Leh 5:19; Thu 12:4
2:15 Hos 11:1; Sua 4:22,23

* **2:11** *myrrh*: Thingnai khaa phunkhat pin puahnak rim ur si. Arab le Ethiopia ram pin leng si.

mitsim te nen pin a theinak hun bangin, Bethlehem le a kawnvela kumnih le a nuailam mipa nau pang tehem kheh reekberh tiar si.

17 Tsimi phangin profet Jeremiah relnak kim si. **18** Profet in,

"Ramah khaw ah aw za si;
siar dunnak le kapnak le
lungse aw si. Rachel in
a tsa te kah si. Amahni
a om leh ngawlla manin
neeknak khen nuam
ngawl si,"

ti'n ti si.

19 Herod thi phangin, ngai in, Izip rama Joseph mang ah Bawipa vanvummi pakhat kheh lang si. **20** Vanvummi in, "Nauno a reek tumtu te a thi ongla manin, tho in; naupangno le a nu kheh huaila, Israel ram ah hong ta un," ti'n ti si. **21** Tsimi phangin Joseph ah kheh tho atsia, naupangno le a nu kheh huai in Israel ram ah hongpi si.

22 Sinapikhaw Joseph in Arkhelaus a kheh a pa Herod ah thawl in Judea peng a uk lam kheh a thei phangin, Judea peng sungah hawh tu kheh Joseph in lau si. Pathian in a mang ah a rel bangin Galilee ram ah hawh leh si. **23** "Amah heh, Nazareth khawte, ti'n tinak si tu si," ti'n profet in a reelnak a kimnak tuh in, Nazareth khaw ah hawh in om si.

Johan in Lamzin Remnak

Mar 1:3-8; Luk 3:2-17

3 Tsimi hun in Niimtu Johan ah kheh leng in, Judea ram hampalak ah thu rel si. **2** Johan in, "Vanvum uknak a nong ongla manin nang sual sir un," ti'n ti si. **3** Amah heh profet Isaiah in,

"Hampalak ah mi pakhat
au aw khen, 'BAWIPA
lamzin kheh rem un. A
lampi te kheh tsam tiar
un,'"

ti'n a rel hamnakpa kheh si.

4 Johan ah heh kalauk mul taknak puan sil atsia, savun in a el kilh si. Tsin, a lai eih heh khau le hampalak khuaiti te si. **5** Tsimi phangin Jerusalem, Judea ram sung hem le Jordan run dunglun ah a om tehem in Johan nenah hawh dang si. **6** Amahni'n amahni sual ten phuang atsia, Johan in Jordan run ah niimnak peberh si.

7 Sinapikhaw ama nenah niim tu in Farasi te le Sadusi te leng kheh a mu phangin, "Nangnihni rul hin te! A leng tula thinrawnak pin daan tu in, tu in ralringnak pe nang sim? **8** Tsimi manin sualsirnak thaw a phutua rah kheh rah un. **9** 'Abraham ah heh kei pa si,' ti'n ruat tsawm mah na un. Nang rel sing, Pathian in me lungto te heh Abraham tsa te si tu in puah thei si. **10** Tuhen thing bul ah heipi koih reng ongla si. Rah pha a rah ngawl thingkuang tehem kheh vung akhaw, mei sungah sang tu si.

11 "Nang sualsirnak tsa in keimah hen ti ah niim miau nang sing. Sinapikhaw ka ning pin a lengtupa heh keima tah in mak sawn pittseih in, ama kedawl

2:17 Mah 1:22
2:18 Sia 35:19; Jer 31:15
2:19 Leh 5:19
2:20 Sua 4:19
2:22 Luk 2:39
2:23 Luk 1:26; Joh 1:45; Mar 1:24
3:1 Luk 1:13, 57-66; Leh 19:3,4
3:2 Dan 7:14; Luk 11:20; Joh 3:3,5
3:3 Isa 40:3; Mal 3:1
3:4 Mah 3:1; 2 2Ku 1:8 Sun 11:22
3:6 Mar 1:4
3:7 Rom 1:18
3:8 Leh 26:20
3:9 Luk 3:8
3:10 Luk 3:9; Joh 15:2,6
3:11 Mar 1:4,8; Isa 4:4;

vong sak tu riang taak ngawl sing. Ama'n Raula Thiangrim le mei ah niim tu nang si. 12A tsaangzapnak khawtsong vong atsia, a tsaang puum kheh zap tu si. A tsaang tsang te kheh beem sungah thun tu in, a vai te kheh a mit thei ngawl mei sungah sang tu si," ti'n ti si.

Jesuh Niimnak

Mar 1:9-11; Luk 3:21-22

13Tsimi phangin Jesuh ah kheh Jordan run ah Johan niim tuh in Galilee pin leng si. 14Johan in amah kheh kham tum in, "Keimah sawn heh nangma niim tuh sipelh in, ka nenah leng si tsim maw?" ti'n ti si.

15Sinapikhaw Jesuh in amah kheh o atsia, "Diktsangnak tehem kim tiar kei kul manin, tuhen vang ka relnak bangin puah in," ti'n ti atsia, Johan ah khen awi si. 16Jesuh ah kheh niimnak pe atsia, ti sung pin a suak tsang in, pan in, ama tsa in van te kheh hong atsia, khuro bangin le khawlip bangin a vumah Pathian Raula a tolhsuk kheh Johan in mu si. 17Makhat in van pin aw pakhat leng atsia, "Mepa heh ka it pittseihnak ka Tsapa si. Ama vumah ang ngai sing," ti'n ti si.

Jesuh Sualroih Tawknak

Mar 1:12-13; Luk 4:1-13

4 Jesuh ah kheh diabol sualroih tuh in Raula in hampalak ah huai si. 2Ni sawmli le zan sawmli sung lai a tsang zawh in, a rikaam si. 3Tsimi phangin sualroihtu khen amah zuan atsia, "Pathian Tsapa na silekhaw, me lungto te heh sang in a tsang tuh in thupe in," ti'n ti si.

4Sinapikhaw Jesuh in o atsia, "'Minung heh sang bek in nung tuh si ngawl in, Pathian kam pin a suak thu tehem thawmin nung si sawn si,' ti'n ngan si," ti'n ti si.

5Tsimi zawh in diabol in Jesuh ah kheh khawpi thiangrim sungah huai in, temple khumlu ah koih si. 6Diabol in Jesuh ah kheh, "Pathian Tsapa na si lekhaw, sawnsuk in,

> 'Nangma thu ah ama
> vanvummi te kheh thupe
> akhaw,'

tsin,

> 'Na kawng te kheh lung
> a khawk tuh ngawl in,
> amahni'n a kut in tsawi tu
> na si,' ti'n ngannak om si,"

ti'n ti si.

7Jesuh in, "Tihen ngannak om meek lai si, 'BAWIPA na Pathian kheh tsul mah nen,'" ti'n ti si.

8Tsin, diabol in Jesuh ah kheh mual saangpi vumah huai atsia, leivum uknak tehem le a tsungnungnak te kheh muh si. 9Diabol in Jesuh ah kheh, "Bok in keimah na be lekhaw, me thil tehem heh na peberh tu sing," ti'n ti si.

10Tsimi phangin Jesuh in amah kheh, "Satan, ka nen pin daan in. Heitasim tiphangin, 'BAWIPA na Pathian be la, ama na bek per in,' ti'n ngan si," ti'n ti si. 11Tsimi

3:13 Mar 1:4
3:16 Eze 1:1; Joh 1:51; Leh 7:56 Isa 11:2
3:17 Daa 4:12; Sm 2:7; Leh 13:33; Heb 1:1-5; Isa 42:1
4:1 Heb 4:15; Sia 3:1-7
4:2 1Ku 19:8
4:3 1Th 3:5; Mar 3:11; Joh 1:34, 49; Leh 9:20; Rom 1:4
4:4 Daa 8:3; Joh 4:34
4:5 Neh 11:1;
4:6 Sm 91:11, 12
4:7 Daa 6:16 2Ko 2:11; 2Th 2:9;
4:10 1Kh 21:1; Luk 10:18;
4:11 Jei 4:7; Heb 1:14

phangin diabol in amah kheh zam si. Tsin, ngai in, vanvummi te leng atsia, amah kheh tuamlawm si.

Jesuh Naper Pannak

12 Jesuh in Johan ah kheh thawng tohnak a si lam a za phangin, Galilee ah zuan si. **13** Nazareth khaw kheh zam atsia, Kapernaum khaw ah om si. Kapernaum khaw heh Zebulun le Naphtali te rama tipi kung ah om si. **14** Tsimi heh profet Isaiah rel hamnak a kimnak tuh in si.

15 Profet in,

"Zebulun te ram le
Naphtali te ram, Jordan
run ral, tipi zin ah om,
Gential te Galilee,
16 Thimnak sungah a to
te'n vaarnak mak mu si;
thihnak ram le lim nuai
ah a to te vumah Vaar si lei,"

ti'n rel si.

17 Tsimi pin pan Jesuh in, "Vanvum uknak a nong ongla manin, nang sual te sir un," ti'n zirh atsia, rel pan si.

Ninglun Masa Ber te Konak

Mar 1:16-20; Luk 5:1-11; Joh 1:35-42

18 Jesuh ah kheh Galilee Tipi kung ah a hawh tseih lai in, unau panih Piter ti'n konak Simon ah le a nau Andrew te kheh mu si. Amahni heh ngalentu te a si manin sur kheh tipi sungah seh kawm tseih si. Heitasim tiphangin amahni heh ngalentu te si. **19** Jesuh in amahni kheh, "Ka lun un; minung te lentu tuh in nang puah tu sing," ti'n ti si. **20** Makhat in amahni'n a sur te kheh zam atsia, amah lun kawm nom si.

21 Tsimi mun pin hawh lehleu atsia, unau panih Zebedee tsapa Jeim ah le a nau Johan ah kheh amahni pa Zebedee ah thaw khawm sungah sur a tholh dang tseih laitum kheh mu in ko si. **22** Makhat in amahni'n a khawm le a pa kheh zam atsia, amah kheh lun kawm nom si.

Minaa Tampi Dam Tiarnak

23 Jesuh ah kheh Galilee peng sung hem ah hawh in, amahni sinakok te ah uknak thuthang pha zirh in, mipi laka minaa tehem le natnak hintsang te kheh dam tiarberh si. **24** Tsimi phangin ama ming kheh Syria ram sung hem ah thang si. Amahni'n natnak hintsang a vei minaa tehem le nat roh tehem, khawvanga zingnak te, thihkah vei te le zenat vei te kheh ama nenah phurh dang in, ama'n dam tiarberh si. **25** Galilee, Dekapolis,* Jerusalem, Judea peng le Jordan run ral pina mihonpi te'n amah lun dang si.

Mi Ang te

Luk 6:20-23

5 Jesuh in mihonpi te mu atsia, mual vumah kai si. A to phangin a ningluntu te in ama nenah hawh dang si. **2** Tsin, a kam pau atsia, amahni kheh thu zirh pan si. Ti bang hen ti si:

4:12 Mar 1:14
4:13 Mar 1:21; Luk 4:23, 31; Joh 2:12;
4:16 Isa 9:1,2; Luk 2:32; Joh 5:35
4:18 Mar 7:31; Joh 6:1
4:19 Mar 10:21, 28,52; Luk 5:28; Joh 1:43
4:21 Mar 3:17; Luk 8:51; Joh 21:2
4:23 Mar 1:39; Luk 4:15, 44; Joh 6:59; Leh 20:25; Mar 3:10; Leh 10:38
4:24 Mar 1:32; 2:3
4:25 Mar 3:7; Luk 6:17

* **4:25** *Dekapolis*: Khawpi sawmkhat tinak si.

3"Raula lam ah minawm te
heh mi ang te si; heitasim
tiphangin vanvum uknak
heh amahni si.
4Lungse khawngai te heh
mi ang te si; heitasim
tiphangin neeknak si
tulai si.
5Lungnem te heh mi ang te si;
heitasim tiphangin leilung
ro luah tulai si.
6Diktsangnak kheh
rikaam dangrum bangin
a haaltu te heh mi ang
te si; heitasim tiphangin
kham tulai si.
7Mi a ngeihhar thei te
heh mi ang te si; heitasim
tiphangin ngeihharnak
ngah tulai si.
8Thinlung a thiangrim te
heh mi ang te si; heitasim
tiphangin Pathian mu
tulai si.
9Remreltu te heh mi ang
te si; heitasim tiphangin
Pathian tsa te ti'n konak
si tulai si.
10Diktsangnak manin erhnak
a tuartu te heh mi ang te
si; heitasim tiphangin
vanvum uknak heh
amahni si.

11"Keima manin zohsuamnak le erhnak nang si phangin, le dik ngawl ngai in awn sesuak tehem thaw in a relse phangin, mi ang te si utsi. 12Vanvuma nang lawhman heh a mak leita manin, ang ngai in le sah tihtak in sah un. Heitasim tiphangin nang masuana profet te kheh amahni'n erh awng ongla si.

5:4: Isa 61:2,3; Thu 7:17
5:5 Sm 37:11; Rom 4:13
5:6: Isa 55:1,2
5:7 Jei 2:13
5:8 Heb 12:14; Thu 22:4
5:9 Rom 8:14; 14:19;
5:10 1Pi 3:14
5:11 Isa 51:7; Joh 15:21
5:12 2Ko 6:10; Kol 1:24; Jei 1:2; 1Pi 1:6

Tsi le Vaarnak

13"Nangmahni heh leilung tsa tsi si utsi. Tsi heh a alnak a pai a si lekhaw, kawtibang in al leh tiar theihnung tu sim? Nempinak heimah a nei leh ngawlla manin, minung te pal tuh in vawr tuh phang si tu si.

14"Nangmahni heh leivum vaarnak si si utsi. Mual vumah tohnak khaw kheh thup theihnung ngawl si. 15Tumah in meiinn vaar atsia kho khuh ngawl si. Tsimi tahin meiinn tohnak ah toh in, inn sungah a om minung tehem vaarnak pe si. 16Nang naper pha kheh mi te'n a mu tuh in nang vaarnak kheh mi mai ah vaar un. Tsin, mi te'n vana nang Pa kheh ultung tu si.

Jesuh in Daan Kim Tiar

17"Daan thu le Profet te thu siatsuah tu in a leng ka ring mah na un. Me te heh siatsuah tu in leng si ngawl in, kim tiar tu in leng si sawn sing. 18Thungai ngai in nang rel sing; van le lei a pai thong ma hem, Daan sunga lai khetnak pakhatno le a koh ber pakhatno sikhen a vaseng a kimsek ma hem pai thong himhim tu ngawl si. 19Tutu sikhen thukhaam sunga thukhaam hei ngawl ber pakhatno heek atsia, mi te khen tsimi bangin heek tu in a zirhtu heh vanvum uknak ah a hei ngawl ber tinak si tu si.

5:13 Mar 9:50; Luk 14:34
5:14 Joh 8:12
5:15 Mar 4:21; Luk 8:16
5:16 1Ko 10:31; Tit 2:14
5:17 Joh 10:34; Rom 3:31
5:18 Isa 40:8; Luk 16:17
5:19 Jei 2:10

Sinapikhaw thukhaam te bangin puah atsia, tsimi bangin puah tu in mi te a zirhtu heh vanvum uknak ah mi mak ber tinak si tu si. **20**Nang diktsangnak heh Farasi te le Daan zirhtu te tah in nang diktsang sawn pittseih ngawl a si lekhaw, vanvum uknak sungah lut thei himhim tu ngawl si utsi.

Tualreeknak Thu

21"'Tualreek mah; tutu sikhen tualreektu heh thukhennak tuar tu si,' ti'n tanglaia minung te nenah relnak kheh za ongla si utsi. **22**Sinapikhaw, tutu sikhen a maan heimah om ngawl sipelh in, a unaupi vumah thinrawtu heh thukhenak tuar tu si, ti'n nang rel sing. Tutu sikhen a unaupi kheh, 'Mi hei ngawl,' ti'n a titu heh Sanhedrin* ah tangtaih tuh si. Tutu sikhen a unaupi kheh, 'Mi taw!' ti'n a titu heh hell mei sungah sangnak si tu si.

23"Tsimi manin bawlnak dawndel ah na lehsawng na keng phangin, na unaupi in na vumah thin hehnungnak a nei lam na thei lekhaw, **24**bawlnak dawndel mai ah na lehsawng tsawh zamla, hong leh ten. Tsin, na unaupi thaw rem dun leh masa la, tsimi tselh phangin hawh leh in na lehsawng la pe in. **25**Nangmah tangtaihtu kheh lampi ah nang si kawm lai in rem dunnak puah nawmnawm in. Tsimi a si ngawl lekhaw, nangmah tangtaihtu khen thukhentu kut ah na aap akhaw, thukhentu in temple kiltu bawi kut ah len salawn tu in, ama'n thawng na toh tu si. **26**Thungai ngai in nang rel sing; na kuan tuh quadron† tsangkhat tian na kuan tselh ma hem, thawng sung pin suak thei himhim tu ngawl si tsi.

5:20 Isa 26:2; Joh 3:5
5:21 Sua 20:13; Daa 5:17
5:22 Tzt 7:9; 1Ko 13:5; Efe 4:26; Jei 1:19, 20; Mar 9:43; Luk 16:24;
5:27 Sua 20:14; Daa 5:18
5:28 Tts 6:25; 2Pi 2:14
5:29 Mar 9:42-47; Luk 17:2; Rom 14:21; 1Ko 8:13; 2Ko 6:3
5:31 Daa 24:1-4
5:32 Luk 16:18

Zuanzamnak Thu

27"'Zuanzam mah,' ti'n tanglaia minung te nenah relnak kheh za ongla si utsi. **28**Sinapikhaw keimah hen, tutu sikhen nupang pakhat kheh irnak thaw a pan a silekhaw, amah thaw a thinlung in zuanzam si lei ti'n nang rel sing. **29**Na taklam mit in nangmah a sual tiar a silekhaw, khailok la vawr sawn in. Heitasim tiphangin na pumpuluk in hell sungah sangnak na si tah in, na ruangpum khen pakhat a se thong heh nangma tsa in nempi sawn pittseih si. **30**Tsin, na taklam kut in nangmah a sual tiar a silekhaw, ten la vawr sawn in. Heitasim tiphangin na pumpuluk in hell sungah sangnak na si tah in, na ruangpum khen pakhat a se thong heh nangma tsa in nempi sawn pittseih si.

31"Tsimi bek zo ngawl, 'Tutu sikhen zi a pawtu hen pawnak lai ken sen,' ti'n ti si. **32**Sinapikhaw keimah hen, tutu sikhen nu le pa sualnak man siar ngawl, thu dang pakhat khat man men in a zi a pawtu heh a zi kheh zuanzam tiar si. Tsin, a pawnak minu a huaitu

* **5:22** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

† **5:26** *quadron*: (kuadron ti'n siar tuh si.) Peisa man dawmber.

khehkhen zuanzam si ti'n nang rel sing.

Tsial Tsawmnak Thu

33"'A maan ngawl in tsial tsawm mah nen. Sinapikhaw Bawipa nenah na tsial tsawmnak kheh kim tiar in,' ti'n tanglaia minung te nenah relnak kheh za ongla si utsi. **34**Sinapikhaw keimah hen, tsial tsawm himhim mah nen. Vanvum saal in tsial tsawm mah nen. Heitasim tiphangin vanvum heh Pathian tohkheng si. **35**Leilung saal in tsial tsawm mah nen. Heitasim tiphangin ama kepal si. Jerusalem khaw saal in tsial tsawm mah nen. Heitasim tiphangin Kumpibawi mak bera khawpi si. **36**Nalu saal in khen tsial tsawm mah nen. Heimansim tiphangin na sam zangkhat pohkhen par tiar thei ngawl in, hang tiar thei ngawl si tsi. **37**Sinapikhaw, 'Si si,' ti'n nang tinak heh, 'Si si,' ti'n ti reng ula, 'Si ngawl,' ti'n nang tinak heh, 'Si ngawl,' ti'n ti reng un. Me tah hen a val in nang awnnak taak hem heh mi sesuakpa nen pina si.

Raal te Itnak

Luk 6:29-30

38"'Mit ai in mit, tinak le ha ai in ha,' tinak kheh za ongla si utsi. **39**Sinapikhaw keimah hen, mi pha ngawl kheh kham mah na un ti'n nang rel sing. Na taklam biang a beng phangin, a hatlam khen dawh rih in. **40**Mi pakhat khat in nangmah tangtaih nuam in na angki sungta a lesak a si lekhaw, na angki puta khen nei tiar rih in. **41**Mi pakhat khat in pengkhat a la tiarlok a si lekhaw, pengnih tian la ten. **42**A ngentu kheh pe in. Nangma thil a pu nuamtu kheh kirh mah nen.

43"'Na inn nen kheh it la, na raal kheh haw in,' ti'n relnak kheh za ongla si utsi. **44**Sinapikhaw nang rel sing, nang raal te kheh it ula, nangmahni a tsamtu te kheh muitsu burh un. Nangmahni a hawtu vumah thilpha puah sak ula, mualpho ngai in nangmahni a zohsuamtu te le a erhtu te tsa sawngen sak un. **45**Tsimi a si lekhaw vana nang Pa tsa te si tu si utsi. Heimansim tiphangin mi sesuak te le mipha te vumah ama ni kheh dang tiar in, midik le mi dik ngawl te vumah ruah sar tiar si. **46**Nangmahni a ittu te bek it nang si lekhaw, hei lawhman ngah tu si utsim? Siahkhon te pohriang in tsimi bangin puah si ngawl si maw? **47**Nang unaupi te bek kheh awnkam lumno thaw awnpi nang si lekhaw, midang te tah in nang pha sawnnak hei om tu sim? Siahkhon te pohriang tsimi bangin puah si ngawl si maw? **48**Tsimi manin vana nang Pa a nakim bangin, nakim un.

Ngeihharnak Thu

6 "Ngeihharnak thaw minawm te nang bawmnak heh mi te mai ah nang puah tuh ngawl in ralring un. Tsimi a si ngawl lekhaw vana nang Pa nen pin lawhman ngah tu ngawl si utsi.

5:33 Sun 19:12; Mip 30:2; Daa 23:21
5:34 Jei 5:12; Isa 66:1
5:35 Sm 48:2
5:37 Jei 5:12; 1Jo 2:13, 14
5:38 Sua 21:24; Daa 19:21, 22
5:39 Luk 6:28; Rom 12:17, 19; 1Pi 3:9
5:42 Daa 15:8; Luk 6:30
5:43 Sun 19:18; Mar 12:31; Luk 10:27; Jei 2:8
5:44 Luk 6:27, 28; Joh 15:20; 1Ko 4:12
5:45 Luk 6:35; Job 25:3
5:46 Luk 6:32
5:48 Sun 19:2; 1Pi 1:16

2 Tsimi manin ngeihharnak thaw minawm te nang bawm phangin mi sidat te'n mi te thang phatnak a si tuh in, sinakok ah le rawtpi ah a puah bangin nang mai ah ngunrasem tum mah na un. Thungai ngai in nang rel sing; amahni'n a lawhman ngah ong si lei. **3** Sinapikhaw ngeihharnak thaw minawm te nang bawm phangin, nang taklama puahnak kheh nang kehlam thei tiar mah na un. **4** Tsimi bang a si lekhaw ngeihharnak thaw minawm te nang bawmnak kheh a thupno in nang puahnak si tu si. Tsin, a thup kuhruk a mu saktu nang Pa in mi hem theih in lawhman pe tu nang si.

Sawngennak Thu

Luk 11:2-4

5 "Saw nang ngen phangin mi sidat te bangin ngen mah na un. Heitasim tiphangin amahni'n mi te mu tuh in sinakok ah le lam kaaksawm ah ding in sawngen kheh sunsak si. Thungai ngai in nang rel sing; amahni'n a lawhman ngah ong si lei. **6** Sinapikhaw nangnihni'n saw nang ngen phangin nang innkhan sungah lut ula, kong nang kham tselh phangin, a thup minah om nang Pa nenah ngen un. Tsin, a thup kuhruk a mu saktu nang Pa in mi hem theih in lawhman pe tu nang si. **7** Tsin, saw nang ngen phangin lawkih te sawngen bangin nang ngen baang ngen nok tseih mah na un. Amahni'n reipi sawngennak heh ngai sak lawt ruang tu in ring si. **8** Tsimi manin amahni bangin sawngen mah na un. Heitasim tiphangin nang Pa in nang kinnak thil te kheh nang ngen ma in nang thei sak si lei.

9 Tsimita tibang hen sawngen un:

Vana kei Pa, na ming
thiangrim tasen.
10 Na uknak leng tasen. Van
ah na deihnak puah a si
bangin, leivum ah puah si
tasen.
11 Tuni tsa ei tuh lai kei pe
sawh in.
12 Keimahni vumah sual
leibatu te kei zah bangin,
kei sualleibat te kei zah
deve sawh in.
13 Sualroihnak sungah
kei huai mah nala, mi
sesuakpa nen pin kei
kan in. Uknak le huham
le tsungnungnak kheh
kumkhaw in nangma si
reng tasen. Amen.

14 "Midang te sualnak nang zah a si lekhaw, vana nang Pa in nang sualnak te kheh nang zah deve tu si. **15** Sinapikhaw midang te sualnak nang zah ngawl a si lekhaw, nang Pa khen nang sualnak te kheh nang zah deve tu ngawl si.

Laitsangnak Thu

16 "Tsimi bek zo ngawl, mi sidat te'n lai a tsang phangin mitmai se ngai in a om bangin, lai nang tsang phangin mitmai se

6:4 Kol 3:23, 24
6:5 Mar 11:25; Luk 18:10-14
6:6 2Ku 4:33
6:7 Tzt 5:2; 1Ku 18:26-29
6:9 Jer 3:19; Mal 2:10 1Pi 1:17
6:11 Tts 30:8
6:13 Jei 1:13
6:14 Mar 11:25, 26; Efe 4:32; Kol 3:13
6:16 Sun 16:29, 31; Mip 24:7; Isa 58:5; Zek 7:5

ngai in om mah na un. Amahni'n lai a tsang lam kheh mi te'n a mu belbel tuh in, amahni mitmai omdaan kheh theek veng si. Thungai ngai in nang rel sing; amahni'n a lawhman ngah ong si lei. **17**Sinapikhaw lai nang tsang phangin nang sam ah sathau pot ula, mai phiah un. **18**Tsimi a si lekhaw lai nang tsang lam kheh mi te mai ah lang tu ngawl in, nang Pa nenah lang tu atsia, a thup kuhruk a mu saktu nang Pa'n mi hem theih in lawhman pe tu nang si.

Van ah Ro Khawlnak

Luk 12:33-34

19"Ngaan le sarkaia siatsuah theinak le ruko te'n a phul theihnung min leivum ah nangmahni tsa ro khawl mah na un. **20**Tsimi tah in ngaan le sarkaia siatsuah theihnung ngawl le ruko te'n a phul thei ngawl min van ah ro khawl sawn un. **21**Heimansim tiphangin nang ro om minah nang thinlung khen om deve tu si.

Ruangpuma Meiinn

Luk 11:34-36

22"Ruangpuma meiinn heh mit si. Tsimi manin na mit a pha a si lekhaw, na ruang pumpuluk in vaarnak dim tu si. **23**Sinapikhaw na mit a sesuak a si lekhaw, na ruang pumpuluk in thimnak dim tu si. Tsimi manin nangma sunga vaarnak kheh thimnak a si lekhaw, tsimi kheh kawzah amak thimnak si tu sim!

6:19 Tts 23:4; Luk 12:16-21; Heb 13:5; Jei 5:2,3
6:20 Luk 12:33; 1Ti 6:19;
6:21 Luk 12:34

6:24 Luk 16:13
6:25 Luk 10:41
6:26 Job 38:41 Sm 104:21
6:27 Sm 39:5
6:29 1Ku 10:4-7

24"Tumah in bawi paniha na kheh per kop thei ngawl si. Pakhat kheh haw tu atsia, a khatta sawn kheh it tu si. A si ngawl lekhaw pakhat vumah muangtaak si tu in, a khatta sawn kheh heinam tu ngawl si. Nangnihni'n Pathian na le peisa na kheh per kop thei ngawl si utsi.

Thintsawl Ngawlnak

Luk 12:22-32

25"Tsimi manin nang rel sing; hei ka ei tuh, hei ka in tuh ti'n nang nungnak tuh in thintsawl tseih mah na un. Tsin, nang ruangpum tsa in, hei ka sil tuh ti'n khen thintsawl mah na un. Lai eih tah in nungnak heh thupi sawn ngawl si maw? Vansilh tah in ruangpum heh thupi sawn ngawl si maw? **26**Vana vano te kheh pan un. Amahni'n laitsi pawi ngawl in, khawl ngawl atsia, beem sungah khen pam ngawl si. Sinapikhaw vana nang Pa in amahni kheh tsawm si. Amahni tah in nangmahni heh manpha sawn ngawl si utsim maw? **27**Nang thintsawl manin nang ruang kheh dongkhatno* a khan thei om utsim maw?

28"Hei manin nang vansilh tsa in thintsawl tseih si utsim? Hampalaka lily khang dan kheh ruat un. Lo bung ngawl in nim khen zom ngawl si. **29**Sinapikhaw nang rel sing, Solomon ah riang kheh a tsungnungnak tehem in a langal phangin me lily par

* **6:27** *dongkhatno*: Letmah 18 si.

pakhatno riang bang lai ngawl si. 30Pathian in tuni in po atsia, thaizing in mei sungah sang men tuh hampalaka hampa te riang langal a si lekhaw, nangnihni umnak dawm te, Pathian in nang langal leilei ol ngawl si maw?

31"Tsimi manin thintsawl in, 'Hei ka ei tuh?' ti'n maw, 'Hei ka in tuh?' ti'n maw, 'Hei ka sil tuh?' ti'n ti mah na un. 32Me thil tehem heh Gential te'n zei veng si. Vana nang Pa'n me thil tehem heh nang kin lam thei reng si. 33Tsimi tah in Pathian uknak le a diktsangnak kheh zei masa ula, me thil tehem heh nang pe beet tu si. 34Tsimi manin thaizing tsa in thintsawl mah na un. Thaizing hen ama thil te vumah thintsawl tsawm sawn tasen. Nikhat tsa harnak heh tsimi ni tsa a khawthu si.

Thukhennak Thu

Luk 6:37-42

7 "Thukhen mah nen. Thukhen nak si tu ngawl si tsi. 2Mi te thu na khen bangin thukhennak si tu si tsi. Tehnak nang mangnak bangin tehnak si leh tu si utsi.

3Nangma mit sungah thingpeek a om lam zong ruat tsawm ngawl in, hei manin na unaupi mita borh kheh pansak si tsim? 4Na mit sungah thingpeek a om thahlam reng in na unaupi kheh, 'Na mit sunga borh na khaisak ang,' ti'n kawti ti thei si tsim? 5Mi sidat! Na mit sunga thingpeek tsawh khai masa la, na unaupi mit sunga mit borh kheh khaisak tu in tsiang ngai in mu thei tu si tsi.

6"Thil thiangrim kheh uitso pe mah na un. Tsin, vok mai ah nang keplung seh mah na un. Tsimi bangin nang ti a si lekhaw amahni'n tsilnek akhaw her in nang pet tu si.

Ngen Un

Luk 11:9-13

7"Ngen un, nang pe tu si. Zei un, tawk tu si utsi. Khawng un, kong nang hon tu si. 8Heitasim tiphangin a ngentu tehem in ngah atsia, a zeitu in tawk in, a khawngtu kheh kong honnak si tu si.

9"Nangmahni lak pin a tsapa in sang a ngennak heh tu in lungto pe tu sim? 10A si ngawl lekhaw nga a ngennak heh tu in rul pe tu sim? 11Nangnihni'n mi sesuak te nang si thahlam in nang tsa te thilpha pe tuh nang thei a si lekhaw, vana nang Pa in ama nenah a ngentu te kheh thilpha pe leilei ol ngawl si maw! 12Tsimi manin nangma vumah mi te'n puah tu in na deihnak tehem, mi te vumah puah deve in. Meheh daan le Profet te ngannak tehem a khomnak si.

Nungnak Zin

13"Kawka tsiik ah lut un. Heitasim tiphangin kawka vang heh a zin kaupi si atsia, senak ah huai si. Tsin, a hawhtu khen mi tampi si. 14Nungnak ah a huaitu kawka heh a tsikno si in, a zin tawn khen a har ngai si. Tsin, a tawntu khen mi dawmno si.

6:30 Luk 12:28
6:33 Sm 37:4
7:1 Luk 6:37; Rom 14:4; 1Ko 4:5; Jei 4:11, 12
7:2 Eze 35:11; Mar 4:24; Luk 6:38; Rom 2:1
7:7 1Ku 3:5; Joh 14:13, 14; Jei 1:5-8; 1Jo 3:22
7:8 Tts 8:17; Jer 29:12, 13
7:11 Jei 1:17
7:12 Luk 6:31; Rom 13:8-10; Gal 5:14
7:13 Luk 13:24; Joh 10:7,9

A Rah Pin Thei Theinak

Luk 6:43-44

15"Profet dik ngawl te kheh ralring un. Amahni heh nangmahni nenah tuu mul puan sil in leng atsia, a sunglam heh ne rihse bang si. **16**Amahni kheh a rah pan in thei thei tu si utsi. Mi te'n lingkuang ah tsapit rah thawi kel si maw? A si ngawl lekhaw tu in huaikuang ah thei rah thawi kel sim? **17**Tsimi bangin thingkuang pha tehem in rah pha rah atsia, thingkuang nget in rah sesuak rah si. **18**Thingkuang pha hen rah pha ngawl rah thei ngawl in, thingkuang nget hen rah pha rah thei ngawl si. **19**Rah pha a rah ngawl thingkuang tehem vung tu atsia, mei sungah sang tu si. **20**Tsimi manin amahni kheh a rah pan in thei tu si utsi.

21"'Bawipa, Bawipa,' ti'n a titu tehem vanvum uknak ah lut tu tinak si ngawl in, vana ei Pa deihnak a puahtu tehem lut tu si sawn si. **22**Tsimi ni in keima nenah mi tampi te'n, 'Bawipa, Bawipa, na ming in thuphuang si ung, nangma ming in khawvang te nawt si ung, nangma ming in thil khumnung tampi puah si ung, thei leh ngawlla si tsi maw?' ti'n ti tu ka si. **23**Tsimi phangin amahni kheh, 'Nang thei awngkel ngawl sing. Nangnihni tsan nei ngawl in a nung te, ka nen pin kiang un' ti'n ti tu sing.

7:15 Jer 23:16; Luk 6:26; 2Pi 2:1; 1Jo 4:1; Thu 16:13; Leh 20:29
7:16 Luk 6:44; Jei 3:12
7:18 Luk 6:43
7:21 Hos 8:2; Joh 13:13; Rom 2:13; Jei 1:22; 1Jo 3:18
7:22 Luk 10:20; 1Ko 13:1-3
7:23 Sm 6:8; Luk 13:25-27
7:24 Jei 1:22-25
7:28 Mar 1:22; Luk 4:32; Joh 7:46
8:2 Sun 13:45; Luk 5:12

Inn Satu Panih

Luk 6:47-49

24"Tsimi manin tutu sikhen me thu ka relnak te za atsia, a puahtu te heh lungpi vumah inn satu mitsimpa thaw santeh tu sing. **25**Ruah sar in ti lian atsia, khawtawng in tsimi inn kheh seu neknek pelh in, lungpi vumah sanak a si manin du ngawl si.

26"Tutu sikhen me thu ka relnak heh za reng pelh in, a puah ngawltu te heh pil vumah inn a satu mitawpa thaw santeh tu sing. **27**Ruah sar in ti lian atsia, khawtawng in tsimi inn kheh a seu neknek phangin du si. Tsimi a du kheh roh taktak si." ti'n ti si.

28Tsin, tibang hen thiltsang si; Jesuh in me thu te heh a rel tselh phangin, a thu zirhnak heh mipi te'n khum tihtak in khum dang si. **29**Heitasim tiphangin Daan zirhtu te bangin zirh ngawl in, thuneitu pakhat bangin zirh si.

Pharnat Damthiangnak

Mar 1:40-44; Luk 5:12-14

8 Jesuh ah kheh mual vum pin a hawhsuk leh phangin, mihonpi te'n amah lun dang si. **2**Pan in, miphar pakhat in amah zuan in be atsia, "Bawipa, na nuam a si lekhaw damthiang tiar thei ka si tsi," ti'n ti si.

3Tsimi phangin Jesuh in a kut suah atsia, amah kheh tong in, "Dam tiar nuam sing; damthiang in," ti'n ti si. Tsimi tsang in a pharnat kheh damthiang nom si.

4Tsimi phangin Jesuh in amah kheh, "Thei ten, tumah rel mah nen. Hawh ta la suang te nenah muh tsawm ten. Tsin, amahni tsa tetti a si tuh in Mawsi thukhaam bangin bawlnak lehsawng pe ten," ti'n rel si.

Raalbawipa Umnak

Luk 7:1-10

5Jesuh ah kheh Kapernaum khaw sungah a lut phangin, raalkap zakhat uktu raalbawipa khen ama nenah hawh in kun si. **6**"Bawipa, ka omlawh heh zenat vei in inn ah zau reng si. A nat heh roh ngai in vei si," ti'n ti si.

7Tsimi phangin Jesuh in amah kheh, "Hawh angkhaw dam tiar tu sing," ti'n ti si.

8Tsimi phangin raalkap zakhat uktu raalbawipa khen o atsia, "Bawipa, ka inn ah na lut tu ngai heh taak ngawl sing. Awnkamkhat bek leh men la, ka omlawh kheh dam tu si. **9**Heitasim tiphangin keimah khen heh thuneinak nuai ah om in, ka kut nuai ah raalkap te nei sing. Me raalkap pakhat heh, 'Hawh ten' ka ti phangin hawh si. Tsin, a dang pakhat heh, 'Nai ah hawh in,' ka ti phangin hawh si. Tsin, ka omlawh pakhat kheh, 'Meheh puah in,' ti'n ka ti phangin puah si," ti'n ti si.

10Meheh Jesuh in a za phangin khum ngai atsia, amah luntu te kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, Israel te lak ah riang in me bang umnak mak heh tawk ngawl sing. **11**Nang rel sing, ni suaknak lam pin le nidanak lam pin mi tampi te leng tu atsia, Abraham ah le Isak ah le Jakob ah si vanvum uknak ah to dang tu si. **12**Sinapikhaw uknaka tsa te heh pulam khawthim sungah vawrnak si tu si. Amahni kheh tsimi munah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si," ti'n ti si.

13Tsimi phangin Jesuh in raalkap zakhat uktu raalbawipa kheh, "Hong talen; na umnak bangin nangma tsa in puahsaknak si tasen," ti'n ti si. Tsimi hun rori in a omlawh kheh dam si.

Minaa Tampi Dam Tiarnak

Mar 1:29-34; Luk 4:38-41

14Jesuh ah kheh Piter inn ah a leng phangin, Piter zi nu kheh a natdun zau reng tawk si. **15**Tsin, Jesuh in a kut tongsak atsia, a natdun kheh dam si. Tsimi phangin amah kheh tho atsia, amahni tsa tuh in lai eih puahsak si.

16Simlam phangin mi te'n khawvanga zingnak tampi te kheh ama nenah huai dang si. A awnkam in raula te kheh nawt atsia, minaa tehem dam tiarberh si. **17**Tsimi heh profet Isaiah awnnak a kimnak tuh in si. Isaiah in, "Ama'n kei tha nei ngawlnak te lesak atsia, kei natnak tehem phursak si," ti'n ti si.

Ningluntu te Tsulnak

Luk 9:57-62

18Jesuh in ama kawnvel ah mihonpi a mu phangin, tipi hatlam ral ah hawh tu in a ningluntu te kheh thupe si. **19**Tsimi phangin Daan zirhtu pakhat kheh a nenah hawh in, "Sayapa, na hawh min hem ah na lun tu sing," ti'n ti si.

8:4 Mar 5:43; Luk 4:41; 17:14; Sun 14:2-32
8:8 Sm 107:20
8:11 Sm 107:3; Isa 49:12; Mal 1:11; Luk 13:29
8:12 Luk 13:28
8:17 Isa 53:4
8:18 Mar 4:35

20 Jesuh in amah kheh, "Ne te'n kaw nei in, vana vano te'n bu nei si. Sinapikhaw Mi Tsapa hen lu nga min tuh nei ngawl si," ti'n ti si. **21** Tsin, a ningluntu midang pakhat in amah kheh, "Bawipa, ei pa'h vi masa rih tu sing," ti'n ti si. **22** Sinapikhaw Jesuh in amah kheh, "Ka lun in, mithi te'n amahni mithi te kheh vi tasen," ti'n ti si.

Tipi Dap Tiarnak

Mar 4:36-41; Luk 8:22-25

23 Jesuh ah kheh khawm a to phangin, a ningluntu te'n amah lun dang si. **24** Makhat in tipi vumah huihse mak a leng manin, khawm kheh tilet in khuh si. Sinapikhaw Jesuh ah heh eihmu si. **25** Tsimi phangin a ningluntu te'n a nenah hawh in amah kheh phong dang atsia, "Bawipa, kei san in; kei ralberh tu si ongla si," ti'n ti dang si.

26 Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, "Nangnihni umnak dawm te, heita thinphu si utsim?" ti'n ti si. Tsin, tho atsia, huih le tipi kheh hau in, dapliang si. **27** Ningluntu te khen khum ngai dang in, "Mepa heh kawtibang minung sim? Huih te le tipi riang in ama thu ngai si," ti'n ti dang si.

Zingnak te Dam Tiarnak

Mar 5:1-20; Luk 8:26-39

28 Tipi hatlam ral Gadara* ram ah a leng phangin, khawvanga zingnak mi panih in amah kheh muak kawm si. Amahni kheh ngawr pin suak si atsia, rihse ngaingai si. Tsimi manin tsimi zin kheh tumah in tawn ngam ngawl si. **29** Makhat in amahni'n au atsia, "Jesuh, nang Pathian Tsapa, nangmah thaw hei puah tuh nei si ung im? A hunkim ma keimahni erh tu in nai ah leng si tsim maw?" ti'n ti kawm si.

30 Amahni nen pin khawla thah ah vok hon leida dang om si. **31** Tsimita khawvang te'n amah kheh kun in, "Keimahni heh nawt tu na si lekhaw, vok te sungah kei dum siang in," ti'n ti si.

32 Tsimi phangin ama'n, "Hawh ta la un," ti'n ti si. Tsimi manin amahni'n suak atsia, vok hon sungah dum dang si. Makhat in vok hon tehem kheh liang pin tipi sungah dawk dang in, ti sungah thi dangberh si.

33 Vokkhal te kheh dan in, khawvanga zingnak te vumah thiltsang le heizongza kheh khaw sungah rel dang si. **34** Pan un, Jesuh ah tawk tu in a khawseen in hawh dang si. A mu dang phangin amahni ram sung pin suak tu in kun dang si.

Zenat Veipa Dam Tiarnak

Mar 2:3-12; Luk 5:18-24

9 Jesuh ah kheh khawm to in tipi ten atsia, a khaw ah hawh si. **2** Ngai in, amahni'n zenat veipa kheh a zaunak ah a zau pah reng in ama nenah phurh dang si. Jesuh in amahni umnak kheh mu in,

8:20 Dan 7:13; Mar 2:10
8:26 Sm 65:7; 107:29
8:29 Tkn 11:12; 2Sa 16:10; 1Ku 17:18; Mar 1:24; Joh 2:4; 2Pi 2:4
8:34 Luk 5:8; Leh 16:39
9:2 Joh 16:33; Luk 7:48;

* **8:28** *Gadara*: Baibal zahlam ah Gergesenes ti in om si.

"Tsapa, muiliim thangvar in om in; na sualnak te zahnak si ongla si tsi," ti'n ti si.

3 Daan zirhtu pawlkhat te'n, "Mepa hen Pathian relse si," ti'n amahni'n rel dang tseih si.

4 Sinapikhaw Jesuh in amahni ruatnak kheh thei atsia, "Heita a sesuak heh nang thinlung sungah ruat si utsim? **5** 'Na sual te zahnak si ongla si tsi,' ti le 'Thola hawh in,' ti heh hei rel beih sawn tu sim? **6** Sinapikhaw Mi Tsapa hen leivum ah sual zah theinak thu a nei lam nang thei tuh in si," tsin, Jesuh in zenat veipa kheh, "Tho in, na zauphah zialla inn ah hong talen," ti'n ti si. **7** Tsin, ama'n tho atsia, inn ah hongper si.

8 Mihonpi te'n meheh a mu phangin khum ngai dang in, minung nenah tibang huham a petu Pathian kheh thangphat dang si.

Mahte ah Konak

Mar 2:14-17; Luk 5:27-32

9 Jesuh ah kheh tsimi mun pin hawh per atsia, Mahte ah kheh siahkhon zung ah a to reng mu si. Jesuh in, "Ka lun in," ti'n ti atsia, ama'n tho in lun nom si.

10 Tsin, tibang hen thiltsang si, Jesuh ah kheh inn sungah laikuang a kil lai in, pan in, siahkhon te le misual tampi te kheh Jesuh le a ningluntu te thaw laikuang kil in to dang si. **11** Tsimi kheh Farasi te'n a mu phangin ningluntu te kheh, "Heita nang Sayapa hen siahkhon te le misual te heh laikuang kilpi sim?" ti'n ti si.

12 Jesuh in a za phangin amahni kheh, "Midam te'n sibawi kintsak ngawl in, minaa te bek in kintsak si. **13** 'Bawlnak tah in ngeihharnak ngeet sawn sing,' tinaka sullelam heh hawh ta ula zir ta un. Midik te ko tu in leng si ngawl in, misual te'n a sual te sir leh tuh in leng si sawn sing," ti'n ti si.

Laitsangnak Thu

Mar 2:18-22; Luk 5:33-35

14 Johan ningluntu te'n ama nenah hawh atsia, "Keimahni le Farasi te'n laitsang veng sipelh in, heita na ningluntu te'n laitsang ngawl sim?" ti'n ti si.

15 Jesuh in, "Mohuaipa rualpi te'n mohuaipa thaw a om dang lai in lungse thei tu si maw? Sinapikhaw mohuaipa kheh amahni nen pin a le hun kim tu in, tsimi phangin amahni'n laitsang leh tulai si. **16** Tumah in puan lun bal kheh puan ther thaw in belh kel ngawl si. Tsimi bangin a belh a si lekhaw, puan ther khen puan lun kheh nukreih akhaw, a bal vang leilei tu si. **17** Tsin, mi te'n tsapit zu ther kheh savun num lun sungah thun kel ngawl si. A thun a si lekhaw savun num kheh keh tu atsia, tsapit zu ther kheh baw thong tu in, savun num kheh se thong tu si. Tsimi tah in tsapit zu ther kheh savun num ther sungah thun tuh si. Tsin, a panih in him tu si," ti'n amahni kheh ti si.

9:3 Joh 10:33
9:4 Sm 94:11; Luk 6:8; Joh 2:25
9:8 Luk 7:16; Joh 15:8; Leh 4:21
9:11 Luk 5:30; Gal 2:15
9:13 Hos 6:6; Mik 6:6-8; Luk 19:10; 1Ti 1:15
9:14 Luk 18:12
9:15 Joh 3:29; Leh 13:2,3

Mithi Naupangnu le Thizungnat Vei Minu

Mar 5:22-43; Luk 8:40-56

18 Me thu te heh amahni a
rel tseih laitum in, pan in, uktu
pakhat in ama nenah hawh atsia,
amah kheh be in, "Ka tsanu heh
a thi tsang si. Sinapikhaw hawh
in ama vumah na kut na suan a
si lekhaw, nung tu si," ti'n ti si.
19 Tsimi manin Jesuh in tho atsia,
amah kheh lun nom si. Ningluntu
te khen lun deve si.

20 Pan in kum leinih sung
thizungnat vei minu in ama ning
ah hawh atsia, a angki tsepno kheh
tong si. **21** Heitasim tiphangin
ama'n, "A angki tong lengkhaw
dam tsiangsek tu sing," ti'n a thin
sung in ti tsawm si. **22** Jesuh in her
atsia amah kheh a mu phangin,
"Ka tsanu, thinnuam ngaino in
om in. Na umnak in dam tiar na
si lei," ti'n ti si. Tsimi hun rori
in minu kheh dam tsiangsek nom
si.

23 Tsin, Jesuh ah kheh uktupa
inn sungah a lut phangin, piru
tumtu te le mi tampi te mithi
kah rung bengbung kheh mu si.
24 Tsin, amahni kheh, "Suakberh
un; nupang nu heh a thi si ngawl in,
a eihmu si," ti'n ti si. Amahni'n
Jesuh ah kheh nihtsip ngai in
nihsan dang si. **25** Jesuh in mipi
te kheh a suak tiar tselh phangin
dum atsia, naupang nu kheh a
kut pin len si. Tsimi phangin
naupang nu kheh tho si. **26** Tsin,
me thu heh tsimi ram sung hem
ah thang si.

9:18 Mar 5:23
9:20 Mar 3:10; Luk 6:19
9:22 Joh 16:33; Mar 10:52; Luk 7:50
9:23 2Kh 35:25; Jer 9:17, 18
9:24 Leh 20:10; Dan 12:2; Sm 76:5; Joh 11:11-14; 1Ko 11:30; 1Th 4:13-16
9:25 Luk 7:14
9:26 Mar 1:28; Luk 4:14, 37
9:27 Mar 10:47
9:28 Leh 14:9
9:31 Mar 7:36
9:33 Mar 2:12

Mittsaw Panih Khawmunak

27 Jesuh ah kheh tsimi mun pin
a kiang phangin, mittsaw panih
te'n amah kheh lun atsia, "David
Tsapa, kei ngeihhar sawh in,"
ti'n au kawm si.

28 Inn sungah a lut phangin,
mittsaw panih te'n amah kheh
lun si. Tsimi phangin Jesuh in,
"Meheh puah thei tu in ka um
utsim maw?" ti'n amahni kheh
ti si. Amahni'n, "Bawipa, um si
ung," ti'n ti kawm si.

29 Jesuh in amahni mit kheh
zen sak atsia, "Nang umnak
bangin nangmahni vumah kim
tasen," ti'n ti si. **30** Tsimi phangin
amahni kheh khawmu si. Tsin,
Jesuh in, "Tumah thei tiar mah
na un," ti'n amahni kheh tiam
si. **31** Sinapikhaw amahni'n hawh
atsia, Jesuh thu kheh tsimi ram
sung hem ah zalh si.

Awn Thei Ngawlpa Damnak

32 A pusuak lai in, pan in, mi
te'n khawvanga zingnak awn thei
ngawlpa kheh ama nenah huai
dang si. **33** Jesuh in khawvang
kheh a nawt sak phangin amah
kheh awn thei si. Mipi te'n khumngai
dang in, "Me bang heh Israel te
lak ah mu awngkel lai ngawl si
sing," ti'n ti dang si.

34 Sinapikhaw Farasi te'n, "Khaw
vang te uktu thawmin khawvang te
nawt si," ti'n ti si.

35 Jesuh ah kheh khawpi tehem
le khaw tenau tehem ah hawh in
amahni sinakok ah thu zirh atsia,
vanvum uknak thuthang pha rel

in, mipi te laka minaa tehem le natnak a vei tehem dam tiar si.

Lai Khawltu Dawm

36Sinapikhaw mipi te a mu phangin, amahni kheh ngeihhar ngun si. Heitasim tiphangin amahni kheh tuukhaltu nei ngawl tuu te bangin thinnau ngai in vaisep dang si. **37**Tsimi phangin a ningluntu te kheh, "Lai khawl tuh heh tampi miau si. Sinapikhaw lai khawltu te heh dawmno phang si. **38**Tsimi manin lai khawl tuh neitu Bawipa nenah ama lo sungah lai khawltu te a leh theinak tuh in sawngen un," ti'n ti si.

Ningluntu Leinih

Mar 3:16-19; Luk 6:13-16

10 Jesuh in ningluntu leinih te kheh ama nenah ko atsia, raula thiang ngawl te a nawt theinak tuh in le dam ngawlnak hintsang tehem le natnak hintsang tehem dam tiar theinak thuneinak pe si.

2Me heh lehnak leinih te ming si: Pakhatnak heh Piter ti'n ponnak Simon ah le a nau Andrew ah, Zebedee tsapa Jeim ah le a nau Johan ah, **3**Philip ah le Bartholomew ah, Thomas ah le siahkhonpa Mahte ah, Alphaeus tsapa Jeim ah le Thaddaeus tinak Lebbaeus ah, **4**Kanaan khawte Simon ah le amah zuartu Judas Iscariot ah si.

Ningluntu Leinih Lehnak

Mar 6:7-13;
Luk 9:1-6; 12:2-10, 51-53

5Me leinih te heh Jesuh in leh atsia, "Gential te lampi ah hawh mah na ula, Samaria te khawpi ah khen lut mah na un. **6**Sinapikhaw Israel innsang tuu pai te nenah hawh ta un. **7**Tsin, hawh ta ula, 'Vanvum uknak nong ong si lei,' ti'n zirh in rel ta un. **8**Minaa te dam tiar ta ula, miphar te damthiang tiar atsia, mithi te tho tiar in, khawvang te nawt ta un. A thawn thong in nang ngahnak heh a thawnthong in pe un. **9**Nang tangka dip sungah sui a sikhen, ngun tangka a sikhen, dar tangka a sikhen ha mah na un. **10**Nang khualvak min ah tawngphu a sikhen, angki panih a sikhen, kedawl a sikhen, thingkhawh a sikhen keng mah na un. Heitasim tiphangin napertu heh lai a ei vo si.

11"Khawpi ah maw khaw tenau ah maw nang lut tu phangin nang zindungnak tuh a taak min kheh phatakno in dong kan ula, nang suak leh tian tsaam reng ta un. **12**Inn sungah nang dum phangin innteek te kheh nukset un. **13**Tsimi inn kheh zindungnak taak a si lekhaw, thinnuamnak thupha nang penak kheh amahni vumah leng tasen. Zindungnak a taak ngawl a si lekhaw, thinnuamnak thupha nang penak kheh nangmahni nenah lehleh tasen. **14**Tutu sikhen nangmahni zindung siang ngawl in, nang thureelnak khen a ngai nuam ngawltu heh tsimi inn maw khawpi maw pin nang suak phangin nang khawborh thin ta un. **15**Thungai ngai in nang rel

9:36 Mar 8:2; Mip 27:17; 1Ku 22:17; Eze 34:5,6; Zek 10:2
9:37 Joh 4:35; Luk 10:2
10:1 Mar 3:13-15; Luk 4:36
10:4 Mar 14:10; Leh 1:16
10:5 1Ku 16:24; 2Ku 17:24; Luk 9:52; Joh 4:4-9; Leh 8:5,25
10:6 Jer 50:6
10:9 Luk 22:35
10:10 1Ti 5:18
10:12 1Sa 25:6
10:14 Neh 5:13; Mar 6:11; Luk 9:5; Leh 13:51
10:15 2Pi 2:6; Jud 7; Leh 17:31; 1Jo 4:17

sing; thukhen ni in Sodom le Gomorrah khaw te tah in tsimi khawpi kheh roh ngai in tuar sawn tu si ti'n ti si.

16"Ngai un, ne hon lak ah a om tuu bangin nang leh sing. Tsimi manin rul bangin tsim ula, khuro bangin nunnem un. **17**Minung te lak ah tsimkom ta un. Heitasim tiphangin nangmahni heh Sanhedrin[*] te ah aap tu in, amahni sinakok te pin ling thiatnak rihual thaw vaat tu nang si. **18**Tsin, amahni mai ah le Gential te mai ah tetti si tu in keima manin mangki te le kumpibawi te mai ah zuar tu nang si. **19**Sinapikhaw nangmahni a aap phangin kawti bangin awn tu in, hei awn tu, ti ruat in thintsawl ham tseih mah na un. Tsimi hun in nang awn tuh kheh rel tu nang si. **20**Heitasim tiphangin a awntu heh nangmahni si ngawl in, nangmahni sungah a awntu heh nang Pa-a Raula si sawn si.

21"Tsin, reek tuh in unau le unau zuar dun tu in, pa in a tsa zuar tu atsia, tsa te'n nu le pa te do tu in, reek tiar tu si. **22**Keima ming manin mi tehem in haw tu nang si. Sinapikhaw a tawp tian a tuarzotu heh sannak si tu si. **23**Me khawpi ah hen nangmahni a erh a si lekhaw, khaw dang ah dan ta un. Thungai ngai in nang rel sing; Mi Tsapa a leng ma in, Israel te khawpi hem palberh rih tu ngawl si utsi.

24"Ningluntu heh a saya vumah om ngawl in, sel khen heh a bawipa vumah om ngawl si. **25**Ningluntu heh a saya bang si atsia, sel heh a bawipa bang a si heh tawk si lei. Innteekpa rori heh, Beelzebub[†] ti'n ati a si lekhaw, ama innkawpi te kheh ti leilei ol ngawl si maw! **26**Tsimi manin amahni kheh kih himhim mah na un. Phuang tuh ngawl in khuhnak heimah om ngawl in, thei tuh ngawl thupnak heimah om ngawl si.

27"Khawthim sungah nangmah ni ka relnak heh khawvar sungah rel ta un. Nang beng in nang zanak heh innkhum vum pin phuang ta un. **28**Ruangpum reek thei pelh in nunnak a reek thei ngawl te kheh kih mah na ta un. Tsimi tah in ruangpum le nunnak hell ah a siatsuah theitupa kheh kih sawn un. **29**Tsongthawi panih kheh darsen tangka[‡] tsangkhat in zuar si ngawl si maw? Pa deihnak peh ngawl in me tsongthawi te lak pin pakhat pohkhen lei ah tser thong ngawl si. **30**Nang lu-a sam tehem kheh siar sakberh si. **31**Nangmahni heh tsongthawi tampi tah in mannei sawn nang si manin, heimah kih mah na un.

32"Tsimi manin tutu sikhen mi mai ah keimah a phuangtu heh vana ei Pa mai ah keimah khen amah kheh phuang deve tu sing. **33**Sinapikhaw tutu sikhen mi mai ah keimah a eltu heh vana ei Pa mai ah keimah khen amah kheh el deve tu sing.

10:16 Luk 10:3; Leh 20:29; 1Ko 14:20
10:17 Leh 5:40
10:18 Leh 25:24-26
10:19 Sua 4:12
10:20 Luk 12:11, 12
10:21 Mar 13:12
10:22 Joh 15:21; Mar 13:13; Luk 21:19; Thu 2:10
10:23 Luk 17:30
10:24 Joh 13:16
10:25 Mar 3:22
10:26 Mar 4:22; Luk 8:17
10:28 Isa 8:12, 13; Heb 10:31
10:30 1Sa 14:45; Luk 21:18; Leh 27:34
10:32 Rom 10:9
10:33 Mar 8:38; 2Ti 2:12

[*] **10:17** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

[†] **10:25** *Beelzebub*: Satan ming si.
[‡] **10:29** *darsen tangka*: Piasen pakhat.

34"Leilung vumah thinnuamnak phurh tu in a leng ka ring mah na un. Remnak phurh tu in leng si ngawl in, vangsang phurh tu in leng si sawn sing. **35**Ka lengnak maan heh, 'mi pakhat kheh a pa do tiar tu in, tsanu kheh a nu do tiar tu in le a mo kheh a pasela nu do tiar tu in,' le, **36**'mi pakhata raal heh ama innkawpi si tu si.' **37**Keimah tah in a pa maw a nu maw a it sawntu heh keimah thaw phutua dun ngawl si. Tsin, keimah tah in a tsapa maw a tsanu maw a it sawntu heh keimah thaw phutua dun ngawl si. **38**Ama thinglamteh phur in keimah a lun ngawltu heh keimah thaw phutua dun ngawl si. **39**Ama nungnak a tawktu heh a nungnak pai tu si. Keima manin ama nungnak a paitu hen nungnak tawk tu si.

40"Nangmahni a saangtu hen keimah khen saang si. Keimah a saangtu hen keimah lehtupa khen saang si. **41**Profet pakhat heh profet ming in a saangtu hen profeta lawhman ngah tu si. Midik pakhat heh midik ming in a saangtu hen mi dika lawhman ngah tu si. **42**Me naupangno pakhat heh ningluntu a si manin ti tsop khuat khatno a suahtu heh, thungai ngai in nang rel sing; a lawhman sungthong himhim tu ngawl si," ti'n ti si.

Jesuh Le Niimtu Johan

Luk 7:18-35

11 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh in a ningluntu leinih te thupe a tselh phangin, amahni khawpi te ah thu zirh tu in le thureel tu in tsimi mun pin khen hawh si.

2Johan in thawnginn sung pin Khrih napernak thu te a za phangin, a ningluntu te lak pin panih kheh leh atsia, **3**"Nangmah heh a leng tulaipa si tsim maw? A si ngawl lekhaw midang ngak rih tu si ung im?" ti'n Jesuh ah kheh dong tiar si.

4Jesuh in amahni kheh o atsia, "Hawh ta ula, nang zanak le nang munak thil te heh Johan ah rel ta un. **5**Mittsaw te khawmu in, kawngze te vaak thei si; phar nat vei te damthiang si. Bengngong te za in, mithi te tho tiarnak si atsia, minawm tsarah te nenah khen thuthang pha phuang ongla si. **6**Keima manin a khawsi ngawltu heh mi ang si," ti'n amahni kheh ti si.

7Johan ningluntu te a hawh zawh in Jesuh in mihonpi te kheh Johan thu rel si. Jesuh in, "Hei pan tu in hampalak ah hawh si utsim? Huiha muutnak phaikuang thiing tseih si maw? **8**Hei pan tu in hawh si utsim? Puannem silpa pan tu in si maw? Thungai in ti le singkhaw tsimi bang puannem sil heh kumpibawi inn ah om si. **9**Hei pan tu in hawh si utsim? Profet pakhat pan tu in si maw? Si si, profet tah in nase sawn si, ti'n nang rel sing. **10**Heitasim ti phangin

> 'Ngai in, na lamzin
> remham tu tuh in, na mai
> ah ka nalang leh sing,'

10:36 Mik 7:6
10:37 Luk 14:26
10:38 Luk 14:27
10:39 Joh 12:25
10:40 Sua 16:8; Gal 4:14; Luk 9:48; Joh 12:44
10:42 Tts 14:31; Mar 9:41; Leh 10:4; Heb 6:10
11:3 Sm 118:26 Joh 11:27; Heb 10:37
11:5 Isa 35:4-6; Luk 4:18, 19
11:9 Luk 1:76
11:10 Joh 3:28; Mal 3:1; Mar 1:2; Luk 7:27

ti'n ngannak heh ama thu
ngannak si.
11 Thungai ngai in nang rel
sing, nupang te hingnak tehem
lak pin Niimtu Johan tah in mak
sawn tumah suak lai ngawl si.
Sinapikhaw vanvum uknak ah
a hei ngawl ber heh Johan tah
in mak sawn si. 12 Tsin, Niimtu
Johan san pin pan tuni tian vanvum
uknak heh niapnalnak tuar in,
a niapnaltu te'n sutlok si. 13 Heitasim
ti phangin profet tehem le Daan
tehem in Johan san tiana rel ham
si. 14 Amah heh nang saang nuam
a silekhaw, amah heh a leng tula
Elijah ah si. 15 Zanak tuh beng a
nei te'n za tasen.
16 "Sinapikhaw tu san minung
te heh hei thaw santeh tu sing
im? Naupang te dawr ah to dang
reng atsia, amahni rualpi te kheh
ko in,
17 'Piru nang tum sak pelh
na ungkhaw, laam ngawl
si utsi. Nang kah pelh
na ungkhaw, khawngai
ngawl si utsi,'
ti'n a titu naupang te thaw bangve
si.
18 "Heitasim tiphangin Johan in
ei ngawl in le in ngawl in leng atsia,
amahni'n, 'Amah heh khawvang
a zingnak si,' ti'n ti si. 19 Mi
Tsapa hen ei le in in leng atsia,
amahni'n, 'Pan un, lairongpa le
tsapit zu ak pa; siahkhon te le
misual te rualpipa heh' ti'n ti si.
Sinapikhaw tsimnak heh a maan
si, ti heh tsimnaka tsa te'n lang
tiar si," ti'n ti si.

11:13 Luk 16:16
11:14 Mal 4:5; Luk 1:17; Joh 1:21
11:15 Mar 4:23; Luk 14:35; Thu 2:7
11:18 Luk 1:15
11:21 Mar 6:45; Luk 9:10; Joh 1:44; Amo 1:9; Leh 12:20;
11:23 Isa 14:13-15
11:25 Luk 22:42; Joh 11:41
11:27 Joh 3:35; 10:15
11:28 Sua 33:14

Sirnak Nei Ngawl Khawpi te

Luk 10:13-15

20 Tsin, thilmak a puah tam
ber min khawpi te kheh sual a sir
ngawl manin mawhsiat pan si.
21 "Lungsenung Korazin khaw!
Lungsenung Bethsaida! Nangmahni
sungah puahnak thilmak naper te
heh Tyre le Sidon khaw ah puah
a si ta asin, tuma pi in buri puan
sil in le vut bual in sual sir tula
pelh si. 22 Sinapikhaw, nang rel
sing; thukhen ni in nangmahni
tuar tuh tah in Tyre le Sidon
khaw te tuar tuh heh zahzuam
sawn ruang tu si. 23 Van ah
tsawisangnak nang Kapernaum,
mithi khaw ah lakulhnak si tu si
tsi. Heitasim tiphangin nangma
sungah puahnak thilmak te heh
Sodom ah puah ta asin, tuni tian
in Sodom khaw heh om reng rih
tupelh si. 24 Sinapikhaw na rel
sing; thukhen ni in nangma tah in
Sodom khaw heh zahzuam sawn
ruang tu si," ti'n ti si.

Tsawlomnak Dik

25 Tsimi hun in Jesuh in o atsia,
"Ei Pa, van le lei Bawipa, me thil
te heh mi tsim le mithiam te nen
pin thuppek atsia, nausenno te
nenah na muh manin na paak sing.
26 Si si, ei Pa tsimi heh nangma
mitmuh ah a pha in na ruatnak si.
27 Tsin, ei Pa'n thil tehem pe ongla
ka si. Ei Pa siar ngawl tumah in
Tsapa heh thei ngawl si. Tsapa
le Tsapa in muh a nuamnak te
siar ngawl tumah in ei Pa ah
thei ngawl si. 28 Rimsu le thil rit

a phur tehem, ka nenah hawh
un; tsawlomnak nang pe tu sing.
29Ka kolhaak heh phur ula, keima
nen ah zir un. Heitasim tiphangin
keimah heh mi nunneem le mi
thintsual sing. Tsin, nang nunnak
tsawlomnak ngah tu si utsi. 30Ka
kolhaak heh phur nuam in, ka
thil khen a zangno si," ti'n ti si.

Sabbath Bawi

Mar 2:23-3:6; Luk 6:1-11

12 Tsimi hun in Jesuh ah
kheh Sabbath ni in sangvut
lo tawnin hawh si. A ningluntu te
kheh rikaam in, sangvut vi sik
atsia ei dang si. 2Tsimi kheh
Farasi te'n a mu phangin, amah
kheh, "Pan in, Sabbath ni in puah
daan ngawl kheh na ningluntu
te'n puah si," ti'n ti dang si.

3 Tsimi phangin Jesuh in amahni
kheh, "David ah le a ompinak te'n
a rikaam dang phangin David in
hei a puah ti le, 4ama'n Pathian
inn sungah lut atsia, suang te
siar ngawl Daan in David ah le a
ompinak te a ei siang ngawlnak
sang linak a ei thu kheh siar
awng ngawl si utsim maw? 5A
si ngawl lekhaw temple sunga
suang te'n Sabbath ni in Sabbath
ni hei nam ngawl atsia, heimah
mawhsiatnak a si ngawl thu kheh
Daan sungah siar awng ngawl si
utsim maw? 6Nang rel sing; nai
munah hen temple tah in mak
sawn om si. 7'Bawlnak si ngawl
in ngeihharnak deih sing,' tinak
heh a sullelam nang thei tsuk
asin, mawhnak nei ngawl te
kheh han tu ngawl si utsi. 8Mi
Tsapa heh Sabbath Bawi khen si
meek si," ti'n ti si.

9Jesuh ah kheh tsimi mun pin
hawh atsia, amahni sinakok ah
lut si. 10Pan in, tsimi munah kut
ronat nei pakhat om si. Amahni'n
Jesuh ah kheh sual a zei theinak
tuh in, "Sabbath ni in dam tiar
dan si maw?" ti'n dong dang si.

11Tsimi phangin Jesuh in
amahni kheh, "Nangmahni lak
pin mi pakhat in tuu pakhatno
a neinak kheh, Sabbath ni in lei
kawhor sungah a da kha tsuk
asin, a tuu kheh khul ngawl in
om hang ol si maw? 12Tuu tah in
minung heh kawzah in mannei
sawn sim? Tsimita Sabbath ni
in thilpha puah daan si sawn
si," ti'n ti si. 13Tsimi phangin
Jesuh in kut ropa kheh, "Na kut
tsawh zar in," ti'n ti si. Ama'n a
kut kheh zar atsia, a kut hatlam
bangin dam si.

Farasi te Siatsuah Tuumnak

Mar 3:7-12

14Tsimi phangin Farasi te'n
hawh atsia, amah siatsuah theinak
tuh thurel khawm dang si. 15Jesuh
in tsimi thu kheh a thei phangin,
tsimi mun pin kiangden si.
Mihonpi te'n amah kheh lun in,
ama'n a vaseng in dam tiarberh
si. 16Tsin, ama thu kheh a zalhtseih
tuh ngawl in khamberh si. 17Tsimi
heh profet Isaiah rel hamnak a
kimnak tuh in si.

18Isaiah in, "Pan un, ka
dengnak ka Selpa heh!

11:29 Joh 13:15; Fil 2:5; 1Pi 2:21; 1Jo 2:6; Sm 116:7; Jer 6:16
11:30 1Jo 5:3
12:1 Daa 23:25
12:2 Sua 20:10; Daa 5:14; Luk 13:14; Joh 5:10
12:3 1Sa 21:6
12:4 Sun 24:5,9
12:5 Mip 28:9, 10; Joh 7:22, 23
12:7 Hos 6:6; Mik 6:6-8
12:10 Mar 3:2 Luk 11:54
12:11 Luk 14:5
12:14 Sia 37:18; Sm 71:10; Mar 3:6; Luk 6:11; Joh 5:18;
12:18 Joh 3:34

Ka it pittseihnak si
in, ka nunnak heh ama
vumah ang ngai si. Ka
Raula heh ama vumah
koih angkhaw, Gential
te nenah thukhennak kheh
muh tu si.

19 Mi haupi tu ngawl in
au thong tseih men
tu ngawl si. Tumah in
rawtpi ah ama aw za tu
ngawl si.

20 Neh tu in thu man kheh
a leh tian, phaikuang
awn kheh tet tu ngawl in,
meikhuat khu suak tseih
kheh mit tu ngawl si.

21 Tsin, Gential te'n ama
ming kheh muang tu si,"
ti'n ti si.

22 Tsin, khawvang in mittsaw
in le awn thei ngawl in a zingnak
pakhat kheh ama nenah huai in,
ama'n a dam tiar manin, mittsaw
le awn thei ngawlpa kheh khawmu
atsia, awn thei si. **23** Mihonpi tehem
in khuum ngai dang in, "Mepa heh
David Tsapa si thei ol ngawl si
maw?" ti'n ti dang si.

Raula Thiangrim Relsenak

Mar 3:23-30; Luk 11:14-23

24 Tsimi thu kheh Farasi te'n a
za phangin, "Mepa hen khawvang
te uktu Beelzebub* thawmin
khawvang te nawt si," ti'n ti si.

25 Jesuh in amahni ruatnak
kheh thei atsia amahni kheh,
"Uknak taak hem, khen dun in
a do dun tseih a silekhaw, ral
thong tu si. Kawtibang khawpi
maw innsang maw heh a khen
dun tseih nungsang kho tu ngawl
si. **26** Satan in Satan ah a nawt a si
lekhaw, amah le amah a khen tsawm
si. Tsimi bang a si lekhaw kawti
bangin a uknak kho thei tu sim?
27 Beelzebub† thawmin khawvang te
nawt ka si lekhaw, nang tsa te'n
tu thawmin khawvang te kheh
nawt sim? Tsimi manin amahni
heh nangmahni thu a khen saktu
te si tu si. **28** Sinapikhaw Pathian
Raula thawmin khawvang te nawt
ka si lekhaw, Pathian uknak heh
nangmahni nenah leng rori tu
si. **29** Mi kolpa kheh hen masa
ngawl himhim in a inn sungah
lut atsia, kawti'n a thil te sut thei
tu sim? Tsimi phangin a inn kheh
phul thei tu si. **30** Keima lam ah a
om ngawltu heh keimah a raaltu si
atsia, keimah a khawmpi ngawltu
heh a thehseptu si.

31 "Tsimi manin nang rel sing;
minung te sual taak hem le Pathian
a relsenak taak hem heh sualzahnak
si tu si. Sinapikhaw Raula a relsetu
te heh sualzahnak si tu ngawl
si. **32** Tutu sikhen Mi Tsapa do in
awnkamkhat a awn tu heh
sualzahnak si tu in, sinapikhaw
Raula Thiangrim a relsetu himhim
heh tu san ah a sikhen, a leng tula
san ah a sikhen, sualzahnak si
himhim tu ngawl si.

33 "Thingkuang pha heh a rah
khen pha atsia, thingkuang pha

12:21 Isa 42:1-4
12:24 Mar 3:22
12:27 Leh 19:13
12:30 Mar 9:40; Luk 11:23
12:31 Mar 3:28, 29; Luk 12:10
12:32 Mar 10:30; Luk 20:34, 35; Efe 1:21; Heb 6:5
12:33 Luk 6:43, 44

* **12:24** *Beelzebub*: Satan ming si.

† **12:27** *Beelzabub*: 12:24 ah pan in.

ngawl heh a rah khen pha deve ngawl si. Thingkuang pha le pha ngawl heh a rah pin thei theihnung si. 34Rul hin te! Nang sesuak thahlam reng in kawti bangin awn pha awn thei tu si utsim? Heitasim tiphangin thin sungah a om tualnak bangin kam in awn deve si. 35Miphapa hen ama thin sungah thilpha a khawlnak thilpha suah si. Mi sesuak hen ama thin sunga asesuak a khawlnak thil sesuak kheh suah si. 36Sinapikhaw nang rel sing; minung te'n a awn thong thong tseih mennak tehem bangin thukhen ni in reltsiangsek leh tulai si. 37Nangmahni heh nang awnkam thawmin diktsang tu in, nang awnkam thawmin hannak si tu si utsi," ti'n ti si.

Jonah Theihdiknak

Luk 11:29-32

38Tsimi phangin Daan zirhtu te le Farasi honkhat te in o atsia, "Sayapa, na nen pin theihdiknak mu ot si ung," ti'n ti dang si.

39Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh o atsia, "Mi sesuak le zuanzam hin te'n theihdiknak zei si. Profet Jonah-a theihdiknak siar ngawl amahni kheh theihdiknak heimah muh tu ngawl si. 40Jonah in nga lianpi pum sungah nithum le zanthum a om bangin, Mi Tsapa khen nithum le zanthum lei sungah om deve tu si. 41Nineveh khaw te in Jonah thurelnak thawmin sual a sir manin, tu sana minung te thaw thukhennak ah ding tu atsia, amahni kheh han tu si. Ngai un, nai ah hen Jonah tah in nase sawn om si. 42Langlam kumpibawi nu in lei tawpnak pin Solomon tsimnak ngai tu in a leng manin, thukhennak ah tu san minung te thaw ding tu atsia, amahni kheh han tu si. Ngai un, Solomon tah in nase sawn nai ah om si.

43"Raula thiang ngawl kheh mipa sung pin suak atsia, ramro min ah tsawlom min tuh zei in vak tseihzel atsia, tawk ngawl si. 44Tsimi phangin, 'Ka suak min awng inn ah hong leh tu sing ee,' ti'n ti tsawm si. A leng phangin a om awngnak la heh a lawngpi si in, phiatsek atsia, remtepnak kheh tawk si. 45Amah khen hawh atsia, ama tah in sesuak sawn a dang raula pasarih te huai in lut atsia, om dang si. Mipa kheh a masa tah in dawlta heh se sawn si. Tu san, san sesuaka minung te heh me bang heh si," ti'n ti si.

Jesuh Nu le A Nau te

Mar 3:31-35; Luk 8:19-21

46Mihonpi te thu a rel tseih laitum in, ngai in, a nu le a nau te kheh amah awnkam tawk nuam in pulam ah ding dang reng si. 47Tsimi phangin mi pakhat in amah kheh, "Pan in, na nu le na nau te nangmah zei in awnpi nuam in pulam ah ding dang reng si," ti'n rel si.

48Sinapikhaw amah thu a reltupa kheh o atsia, "Ei nu heh tu sim? Ka nau te heh tu te sim?" ti'n ti si. 49Jesuh in a ningluntu te lam ah a kut zar atsia, "Me te heh ka

12:34 Luk 6:45
12:37 Jb 15:6; Tts 10:14; Jei 3:2
12:38 Joh 2:11; Mar 8:11, 12; Luk 11:16; Joh 2:18; 1Ko 1:22
12:39 Luk 11:29
12:40 Jon 1:17
12:41 Jon 1:2; 3:5
12:42 1Ku 10:1; 2Kh 9:1
12:45 2Pi 2:20
12:46 Luk 1:43; Joh 2:1,2, 12; Leh 1:14; 1Ko 9:5; Gal 1:19

nu le ka nau te si. 50Heitasim tiphangin vana ei Pa deihnak a puahtu tehem heh ka nau, ka tser le ka nu si," ti'n ti si.

Leiram Thusanteh

Mar 4:1-20; Luk 8:4-15

13 Tsimi ni pah in Jesuh in inn sung pin suak atsia, tipi kung ah to si. 2Mihonpi te kheh ama nenah khawm dang si. Tsimi manin khawm sungah lut in to si. Mihonpi tehem heh tipi kung ah ding dang si.

3Amahni kheh thusanteh mang in thu tampi rel si. Jesuh in, "Ngai un, laitsi pawitu khen laitsi pawi tu in hawh si. 4Laitsi a pawi phangin, laitsi khenkhat te kheh lampi vumah tsu in, vano te leng in ei sakberh si. 5Laitsi khenkhat te heh lunglak lei dawm min ah tsu in, lei a dal manin makhat in po si. 6Sinapikhaw ni a sa phangin vuai in, ham a sa zo ngawl manin roberh si. 7Laitsi khenkhat te heh linglak ah tsu in, lingkuang te khang atsia, lai po te kheh deep si. 8Laitsi dang te heh leiram pha min ah tsu in, khenkhat te a let zakhat in, khenkhat te a let sawmruk in le khenkhat te a let sawmthum in rah si. 9Zanak tuh beng a nei te'n za tasen," ti'n ti si.

10A ningluntu te'n a nenah hawh in, "Heita amahni heh thusanteh mang in thurel si tsim?" ti'n ti dang si.

11Ama'n amahni kheh o atsia, "Nangmahni heh vanvum uknak thuthuk te thei theinak penak si ongla si utsi. Sinapikhaw amahni heh penak si lai ngawl si. 12Tutu sikhen a neitu heh tam leilei penak si tu in, nual ngai in nei tu si. Tutu sikhen a nei ngawltu heh a neihnak lamtsang riang lesaknak si tu si. 13Tsimi manin amahni heh thusanteh mang in rel sing. Heitasim tiphangin amahni'n pan tseih pelh in mu ngawl, ngai tseih pelh in za ngawl in, theitsiang zo ngawl si. 14Isaiah rel hamnak heh amahni ah kim si. Isaiah in,

> 'Nangnihni'n ngai
> tseihtseih tupelh in,
> theitsiang tu ngawl si
> utsi. Pan tseihtseih tupelh
> in, mu tu ngawl si utsi.
> 15Heitasim tiphangin me
> minung te thinlung heh
> mol in, a beng te ngong
> atsia, a mit te siing si.
> Tsimi bang a si ngawl
> lekhaw amahni'n a mit
> te khen mu tu atsia, a
> beng te'n za tu si. Tsin,
> amahni thinlung te khen
> theitsiang tu in, keima
> lam ah her tu si. Tsimi
> phangin amahni kheh
> dam tiar tu sing,'

ti'n ti si.

16"Sinapikhaw nang mit in a mu manin, nang mit heh a muitsu si. Nang beng in a za manin, nang beng heh a muitsu si. 17Heitasim tiphangin thungai ngai in nang rel sing; profet tampi te le midik te'n nang munak heh mu ot pelh in, mu ngah ngawl in, nang zanak heh za ot pelh in, za ngah ngawl si.

12:50 Joh 15:14
13:2 Luk 5:3
13:8 Sia 26:12
13:11 1Ko 2:10, 14; Kol 1:27; 1Jo 2:20, 27
13:13 Daa 29:4; Jer 5:21; Eze 12:2
13:15 Isa 6:9,10; Joh 12:40; Leh 28:26, 27; Rom 11:8
13:17 Joh 8:56; Heb 11:13; 1Pi 1:10-12

18 "Tsimi manin laitsi pawitupa
thusanteh heh ngai un. 19 Mi
pakhat khat in uknak thu kheh
za in, thei tsiang ngawl si. Tsimi
phangin sesuakpa kheh leng atsia,
ama thinlung sungah pawinak thu
kheh danper sak si. Meheh lampi
kung ah a tsu laitsi si. 20 Lung
lak ah a tsu laitsi heh thu kheh za
in angngai in a saang zeptu heh
si. 21 Sipelh atisa a ma sungah
ham a sa zo ngawl manin, tsillem
phang awk si. Pathian thu manin
harsanak le erhnak a leng phangin,
du nomper si. 22 Ling lak ah a tsu
laitsi te heh, thu kheh za in, me
leivum nungnak tsa in thintsawlnak
le hausanak in zol atsia, thu kheh a
deep manin a rah zo ngawl te si.
23 Leiram pha min ah a tsu laitsi
heh thu kheh za in, theitsiang zo in,
rah atsia zai si. Khenkhat te a let
zakhat in zai in, khenkhat te a let
sawmruk in zai atsia, khenkhat te a
let sawmthum in zai si," ti'n ti si.

Sangvut le Har

24 Jesuh in amahni kheh a dang
thusanteh pakhat rel si. Jesuh in,
"Vanvum uknak heh ama lo ah
laitsi pha a pawitupa thaw bangve
si. 25 Minung te eihmu lan in a
raalpa leng atsia, sangvut lak ah
har tsi pawi in zam si. 26 Laitsi
kheh po atsia, a vi phangin har te
khen lang deve si. 27 Tsimi manin
lo neitupa sel te'n ama nenah hawh
atsia, 'Bawipa, na lo ah laitsi pha
pawi si ngawl si tsim maw? Har
te heh kawnai pin leng sim?' ti'n
ti si. 28 Lo neitupa'n sel te kheh,
'Meheh kei raal pakhata pawinak
si,' ti'n ti si. Tsimi phangin sel te'n,
'Hawh atsia, botberh kei sin deih
ol tsim?' ti'n a amah kheh ti si.
29 Lo neitupa'n, 'Bot mah na un.
Har te nang bot phangin sangvut te
bot tsih kha tu si utsi. 30 Lai khawl
hun tian titson khang langkhat
rih ta la sen. Tsin, lai khawl hun
phangin lai khawltu te kheh, "Har
te khawm masa ula, mei sungah
sangberh tuh in a teel a teel in
teelberh ta un. Sinapikhaw sangvut
te heh ka beem sungah thunberh
un," ti'n ti leh tulai sing, ti'n ti
si,'" ti'n amahni kheh rel si.

13:22 1Ti 6:9,10, 17
13:24 Mar 4:26, 30
13:31 Luk 17:6
13:32 Sm 104:12 Eze 17:23; Dan 4:12;
13:33 Sia 18:6; Gal 5:9
13:34 Joh 16:25

Ankam Tsi le Tsol Thusanteh

Mar 4:30-32; Luk 13:18-21

31 Jesuh in amahni kheh a dang
thusanteh rel si. Jesuh in, "Vanvum
uknak heh mipa pakhat in ankam
tsi kheh le atsia, ama lo ah a
pawinak thaw bangve si. 32 Tsimi
ankam tsi heh laitsi tehem lak
pin a koh ber sipelh in, a khang
phangin antseh kuang te tah in
lian sawn atsia, thingkuang in tsang
si. Tsimi manin vana vano te'n
hawh atsia, a kaak te ah bu sa si,"
ti'n amahni kheh rel si.

33 Jesuh in amahni kheh a dang
thusanteh rel si. Jesuh in, "Vanvum
uknak heh tsol bang si. Minu
pakhat in tsimi tsol kheh le atsia,
sangvut vawh* thum a thoberh tian
in phulhnak bang si."

34 Jesuh in thusanteh mang in me
thu tehem heh mihonpi te rel si.

* **13:33** *vawh*: Vawhkhat heh tsuai li le hakhan si.

Thusanteh mang ngawl in heimah rel ngawl si. 35Tsimi heh profet rel hamnak a kimnak tuh in si. Profet in,

"Ka kam pau atsia,
thusanteh mang in thu rel
tu sing; leilung a po pan
pin thupnak thu te kheh
phuang tu sing,"

ti'n ti si.

Sangvut le Har Thu Reltsiang

36Jesuh in mihonpi te kheh a hong tiar tselh phangin, inn sungah dum si. Tsimi phangin a ningluntu te'n a nenah hawh dang in, "Lo sunga har thusanteh heh kei reltsiang in," ti'n ti dang si.

37Jesuh in amahni kheh o atsia, "Laitsi pha pawitu heh Mi Tsapa si. 38Lo heh leivumpi si. Laitsi pha te heh uknak tsa te si. Har te heh sesuakpa tsa te si. 39Har tsi pawitu raal heh diabol ah si. Lai khawl hun heh san a bonak si. Lai khawltu te heh vanvummi te si. 40Tsimi manin har te heh khawm atsia mei sungah a hal bangin, me san a bonak ah si deve tu si. 41Mi Tsapa hen ama vanvummi te kheh leh tu atsia, ama uknak sunga mi te a du tiartu tehem le tsan nei ngawl tehem kheh khawm tu in, 42meipual sungah sang tu si. Amahni kheh tsimi munah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si. 43Midik te heh a Pa uknak sungah ni bangin vaar tu si. Zanak tuh beng a nei te'n za tasen.

13:35 Sm 78:2; Rom 16:25, 26; 1Ko 2:7; Efe 3:9; Kol 1:26
13:38 Joh 8:44; 1Jo 3:10
13:39 Joe 3:13; Thu 14:15
13:43 Dan 12:3
13:44 Fil 3:7,8

Thil Manpha Thusanteh

44"Tsin, vanvum uknak heh lo sungah thil manpha thupnak thaw bangve si. Tsimi thil manpha kheh mi pakhat in tawk atsia, thup leh si. Ang ngai in inn ah hong atsia, a neih hem zuar in tsimi lo kheh lei si.

Keplung Thusanteh

45"Tsin, vanvum uknak heh keplung mawi ngai a zei tseih sumpeitu thaw bangve si. 46Ama'n keplung manpha ngai pakhat a tawk phangin inn ah hong atsia, a neih hem zuar in tsimi keplung kheh lei si.

Sur Thusanteh

47"Tsin, vanvum uknak heh nga hintsang a awk tipi sungah sehnak sur thaw bangve si. 48Sur sungah nga a dim phangin sur kheh tipi kung ah nuk si. Tsin, amahni'n to atsia, ei pha nga hem kheh bawm sungah koih in, ei pha ngawl nga hem kheh vawr si. 49Tsimi bangin san a bonak ah si tu si. Vanvummi te leng tu in, midik te lak pin mi suaksual te kheh khen tu atsia, 50meipual sungah sang tu si. Amahni kheh tsimi munah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si," ti'n ti si.

Inn Neitu Thusanteh

51Jesuh in amahni kheh, "Me thu tehem heh theitsiang utsi maw?" ti'n ti si. Amahni'n, "Bawipa, theitsiang si ung," ti'n ti si.

52 Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, “Tsimi manin Daan zirhtu te nenah vanvum uknak thu a zirhnak kheh, ro thil a ther le a lun a suahberhtu inn neitu thaw bangve si,” ti’n ti si.

Nazareth te Jesuh Elnak

Mar 6:1-6

53 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh in me thusanteh te heh a rel tselh phangin, tsimi mun pin kiang si. 54 Jesuh ah kheh a khaw ah hong atsia, amahni sinakok ah thu zirh si. Amahni’n khum ngai in, “Mepa hen me tsimnak le amak naper te heh kawnai pin ngah sim? 55 Amah heh lettamapa tsapa si ngawl si maw? A nu heh Mary ah si ngawl si maw? A nau te heh Jeim, Joses, Simon ah le Judas ah si ngawl si maw? 56 A tser te heh keimahni si om langkhat si ngawl si maw? Mepa hen me thil tehem heh kawnai pin ngah sim?” ti’n ti si. 57 Tsimi manin amahni kheh ama manin khawsi dang si. Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, “Profet heh ama khaw le ram, ama innkawpi te nenah siar ngawl mun dang ah upatnak si si,” ti’n ti si. 58 Amahni’n a um ngawl manin thilmak tampi puah ngawl si.

Niimtu Johan Thihnak

Mar 6:14-29

14 Tsimi hun in ram pali lak pin ram khen pakhat uktu Herod in mi te’n Jesuh thu a relnak kheh za si. 2 Ama’n a sel te kheh, “Mepa heh Niimtu Johan ah la si in, mithi te lak pin tho tiarnak a si manin me huham te hen amah ah naper si,” ti’n ti si.

3 Heitasim tiphangin Herod in a nau Philip zi Herodias manin Johan ah kheh pom atsia, hen in thawng toh si. 4 Johan in amah kheh, “Herodias ah na huai sak heh a daan si ngawl si,” ti’n ti awng si. 5 Ama’n Johan ah kheh reek ot ngai pelh in, mipi te’n Johan ah heh profet pakhat in a ruat manin, mipi te kheh kih si.

6 Sinapikhaw Herod in a suak ni puai a puah phangin, Herodias tsanu in laam atsia, Herod ah kheh ang tiar ngaingai si. 7 Tsimi manin a ngennak taak hem pe tu in kam tsawm in thutiam si.

8 Ama’n a nu tiarnak bangin, “Niimtu Johan lu kheh leeng sungah koihla nai ah ka pe in,” ti’n ti si.

9 Kumpibawipa kheh a lungse ngai si. Sinapikhaw a kam tsawmnak manin le tsabuai ah laikuang a kilpinak te a maisong manin, a ngennak kheh pe tu in thupe si. 10 Tsimi manin ama’n mi leh atsia, thawng sunga Johan ngawng kheh ten tiar si. 11 A lu kheh leeng sungah koihin keng atsia, khangngai nu kheh pe si. Tsin, ama’n a nu nenah keng si. 12 Johan ningluntu te’n hawh in a ruang kheh le atsia, vi dang si. Tsin, amahni’n Jesuh nenah hawh in me thu heh rel si.

13:55 Luk 3:23; Joh 6:42
13:57 Joh 6:61; Luk 4:24; Joh 4:44
14:1 Mar 8:15; Luk 3:1,19; Leh 4:27; Luk 9:7-9
14:3 Luk 3:19, 20
14:4 Sun 18:16; 20:21
14:12 Leh 8:2

Mi Thawngnga Lai Donak

Mar 6:32-44; Luk 9:10-17; Joh 6:1-13

13 Jesuh in me thu heh a za phangin, tsimi mun pin khen kiang atsia, khawm to in mi om ngam ngawl minah amah ruak in hawh si. Tsimi kheh khawpi pin mi tampi te'n a za phangin kawng in amah lun dang si. **14** Khawm sung pin Jesuh kheh suak atsia mihonpi a mu phangin ngeihhar ngun atsia, a natnak te kheh dam tiar sak si.

15 Simlam phangin a ningluntu te a nenah hawh atsia, "Nai heh mi om ngawl min si in, khawnu ongla si. Khaw hem ah lai a lei tsawm tuh in mihonpi te kheh hawh tiar in," ti'n ti dang si.

16 Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, "Amahni heh hawh kul ngawl si. Nangmahni'n amahni ei tuh pakhat khat pe un," ti'n ti si.

17 Amahni'n, "Sang tsuun panga le nga panihno bek nei si ung," ti'n amah kheh ti dang si.

18 Jesuh in, "Me te tsawh nai ah ka pe un," ti'n amahni kheh ti si. **19** Tsimi phangin ama'n mihonpi te kheh hampa vumah to tiar si. Tsin, sang tsuun panga le nga panih kheh le atsia, van panso in, muitsu aburh tselh phangin sang kheh hem atsia, a ningluntu te nenah pe in, a ningluntu te'n mihonpi te kheh li si. **20** A vaseng in khampek in ei dang si. Tsin, ningluntu te'n a val a hembangno te kheh khul dang atsia kho leinih dim si. **21** A eitu te heh nupang le naupang te siar tsih ngawl in patsang veu thawngnga lun si.

14:19 1Sa 9:13; Mar 8:6; Luk 9:16; Leh 2:42; 1Ko 10:16; 1Ti 4:4

14:23 Luk 3:21
14:26 Luk 24:37
14:27 Leh 23:11; Dan 10:12; Luk 1:13, 30; Leh 18:9; Thu 1:17

Ti Vumah Hawhnak

Mar 6:45-52; Joh 6:15-21

22 Jesuh in mihonpi te a hong tiar thahlam in, a ningluntu te kheh tipi hatlam ah hawh ham tu in khawm to nomper tiar si. **23** Mihonpi te kheh a hong tiar tselh phangin, sawngen tu in mual vumah amah ruak in hawh si. Simlam phangin tsimi munah amah ruak in om si. **24** Sinapikhaw huih kheh khawm lam nga in a ra manin, khawm kheh tipi laingial ah taang reng lai in, tilet in thiing dek si.

25 Zinglam naazi pathum phangin Jesuh ah kheh ningluntu te nen zuan in, tipi vumah kawng in hawh si. **26** Ningluntu te'n tipi vumah a hawh kheh a mu dang phangin, lunglawi ngai in, "Thila si," ti'n kih ngai in au dang si.

27 Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh awnpi vut atsia, "Thinphu mah na un, keimah sing. Kih mah na un," ti'n ti si.

28 Piter in amah kheh o atsia, "Bawipa, nangmah na si lekhaw ti vum pin na nenah ka hawh tiar in," ti'n ti si.

29 Tsimi manin Jesuh in, "Hawh len," ti si. Piter ah kheh khawm sung pin tivum ah tsuarsuk in, Jesuh nenah hawh tu in ti vumah hawh si. **30** Sinapikhaw huih nase ngai in a ra kheh a mu phangin lau si. Tsin, ti sungah da tu in a thawi manin, "Bawipa, ka san in!" ti'n au si.

31 Makhat in Jesuh in a kut kheh saan vut atsia, amah kheh len in, "Umnak dawm pa, heita ummawh

si tsim?" ti'n ti si. 32Khawm sungah a kai kawm leh phangin, huih kheh meng si.

33Tsimi phangin khawm sungah a omtu tehem in amah zuan dang in be dang atsia, "Nangmah heh Pathian Tsapa taktak si tsi," ti'n ti dang si.

Mi Tampi Dam Tiarnak

Mar 6:53-56

34Tipi a ten tselh phangin, Kennesaret ram ah hawh si. 35Tsimi munah a om te'n amah a si lam a thei phangin, ram kawnvel tehem ah mi leh atsia minaa tehem kheh ama nenah phurh si. 36Amahni'n ama puan tsepno tongsak tu in kun dang in, a tongtu tehem kheh dam tsiang sek si.

Pupa Daan le Pathian Thu

Mar 7:1-23

15 Jerusalem pin a leng Daan zirhtu te le Farasi te kheh Jesuh nenah hawh si. 2Amahni'n, "Heita na ningluntu te'n pupa daan heh heek sim? Heimansim tiphangin amahni'n lai a ei phangin a kut som ngawl si," ti'n ti si.

3Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh o atsia, "Nangmahni'n heita nang pupa daan manin Pathian thukhaam heek si utsim? 4Heitasim tiphangin Pathian in, 'Na nu le na pa upat in,' ti in le 'A nu le a pa a tsamtu heh reeknak si tasen,' ti'n thupe si. 5Sinapikhaw nangnihni'n, 'Tutu sikhen a nu a si ngawl lekhaw a pa kheh, "Ka nen pin na ngah tuh thil te heh Pathian nenah bawlnak lehsawng ka penak si," ti'n ati a si lekhaw, 6a nu a si ngawl lekhaw a pa kheh, maisong kul ngawl si,' ti'n ti si utsi. Tsimita nang pupa daan manin Pathian thukhaam kheh heimah ngawl men in tsan si utsi. 7Mi sidat te, Isaiah in nangmahni thu a phuang hamnak heh maan taktak si.

> 8"Isaiah in, 'Me mihing te hen a kam bek in keimah nong atsia, a mur bek in upat ka si. Sinapikhaw amahni thinlung heh keimah thaw khawlapi si.
> 9Keimah a benak heh a thawnthong si. Minung te puah tsawmnak thukhaam kheh thupom bangin zirh si,'"

ti'n ti si.

10Tsimi phangin ama'n mipi te kheh ko atsia, "Ngai ula theitsiang un. 11Kam pin a lut thil te hen minung nawngkai tiar ngawl si. Kam sung pin a suak thil te sawn in minung nawngkai tiar si," ti'n ti si.

12Tsin, a ningluntu te'n ama nenah hawh dang atsia, "Farasi te'n me na awnnak la a za phangin, a bengkhawk ngai dang kheh thei tsim maw?" ti'n ti dang si.

13Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh o atsia, "Vana ei Pa phun ngawlnak thingkuang taak hem heh botberh tu si. 14Zam men ta la un. Amahni heh mittsaw te lamhuaitu mittsaw te si. Mittsaw in mittsaw lam a huai a si lekhaw, hawrkaw sungah da kawm tu si," ti'n ti si.

14:33 Mah 4:3
15:4 Sua 20:12; Daa 5:16; Efe 6:2; Sua 21:12; Sun 20:9
15:8 Isa 29:13
15:9 Kol 2:20-22; Isa 29:13; Mal 2:2
15:11 Leh 10:14, 15
15:13 Isa 60:21
15:14 Rom 2:19; Luk 6:39

15:18 Luk 6:45; Jei 3:6
15:19 Gal 5:19-21
15:20 Rom 14:14
15:24 Rom 15:8

15 Tsimi phangin Piter in o atsia, "Me thusanteh heh kei reltsiang in," ti'n ti si.

16 Tsimi manin Jesuh in, "Nangmahni khen theitsiang zo lai ngawl si utsim maw? 17 Kam pin a lut tehem heh hu sungah dum atsia, awng ah hawh si, ti heh theitsiang zo lai ngawl si utsim maw? 18 Sinapikhaw kam sung pin a suak thil te heh thinlung sung pin suak si atsia, minung nawngkai tiar si. 19 Heitasim tiphangin thinlung sung pin ruatnak sesuak te, tualreeknak, zuanzamnak te, nu le pa sualnak te, rukonak te, a man ngawl tetti sinak te le mi relsenak te suak si. 20 Me thil te hen minung nawngkai tiar si. Sinapikhaw kut som ngawl in lai ei hen minung nawngkai tiar ngawl si," ti'n ti si.

Kanaan Minu Umnak

Mar 7:24-30

21 Jesuh kheh tsimi mun pin kiang atsia, Tyre le Sidon ram ah hawh si. 22 Pan in, tsimi ram sung pin Kanaan minu pakhat in, "Maw Bawipa, David tsapa, ka ngeihhar sawh in! Ka tsanu heh khawvang in rohngai in zingsak si," ti'n au si.

23 Sinapikhaw Jesuh in heimah o ngawl si. A ningluntu te'n, "Kei nilun pin keimahni a auh tseih manin hawl in," ti'n amah kheh kun dang si.

24 Tsin, Jesuh in o atsia, "Keimah heh Israel innsang tuu pai te nen bek ah lehnak si in, midang te nenah lehnak si ngawl sing," ti'n ti si.

25 Tsimi phangin minu in amah kheh be atsia, "Bawipa, ka bawm sawh in!" ti'n ti si.

26 Jesuh in o atsia, "Tsa te einak lai kheh le atsia, uitso seh heh pha tu ngawl si," ti'n ti si.

27 Minu'n, "Maan si, Bawipa, uino te'n a bawipa tsabuai pina lai tsuanno te kheh ei si," ti'n ti si.

28 Tsimi phangin Jesuh in minu ah kheh o atsia, "Minu, na umnak heh mak taktak ee! Na ngeetnak bangin na vumah leng tasen," ti'n ti si. Tsimi hun rori in a tsanu kheh dam si.

Mi Tampi Dam Tiarnak

Mar 7:31-37

29 Jesuh in tsimi mun pin kiang atsia, Galilee Tipi kung ah leng in, mual vumah kai atsia to si. 30 Tsimi phangin mihonpi te'n ama nenah hawh in kawng zenat vei te, mittsaw te, awn thei ngawl te, pum kim ngawl te le natnak a vei mi tampi te kheh ama nenah huai dang in, Jesuh kawngbul ah zau dang si. Tsin, Jesuh in dam tiarberh si. 31 Mipi te khen awn thei ngawl te'n awn atsia, pum kim ngawl te kim in, kawng zenat vei te hawh atsia, mittsaw te khawmu kheh a mu phangin khum ngai dang in Israel te Pathian kheh thangphat dang si.

Mi Thawngli Lai Donak

Mar 8:1-9

32 Jesuh in a ningluntu te kheh ama nenah ko atsia, "Me mihonpi

te heh ka nenah nithum sung om ongla in, ei tuh heimah a nei dang ngawl manin ngeihhar ngai sing. Lamlak ah a ba thong dang khatu manin lai ei ngawl in hong tiar heh hang ngawl sing," ti'n ti si.

33Tsimi phangin a ningluntu te'n, "Minung tizahmuah tsa in nai hampalak ah kawnaia amahni kham tham lai tawk tu si ung im?" ti'n amah kheh ti dang si.

34Jesuh in amahni kheh, "Sang tsuun kawzah nei si utsim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Sang tsuun sarih le nga dawmlai nei si ung," ti'n ti si.

35Tsimi phangin Jesuh in mipi te kheh leilak ah to tiar si. **36**Ama'n sang tsuun sarih le nga kheh le atsia, Pathian a paak tselh phangin hem in, ningluntu te kheh pe si. Tsin, ningluntu te'n mipi te kheh zem si. **37**Tsin, amahni'n a vaseng in khampek in ei dang si. Ningluntu te'n a eih val a hembangno te kheh khul atsia kho sarih dim din dang si. **38**A eitu te heh nupang le naupang te siar tsih ngawl in, patsang veu thawngli si. **39**Tsin, mipi te kheh hong tiar atsia, khawmto in Makdala ram ah hawh si.

Van lama Theihdiknak

Mar 8:11-21

16 Tsimi phangin Farasi te le Sadusi te'n ama nenah hawh atsia amah tsul dang in, van lama theihdiknak kei muh in ti'n ngen si.

2Jesuh in amahni kheh o atsia, "Simlam in, 'Van ah mei a sen lekhaw, khaw pha tu si,' ti'n ti si utsi. **3**Zinglam in, 'Van ah mei sen atsia, huih a ra lekhaw, ruahtsing tu si ti'n ti si utsi. Mi sidat te, van omdan kheh thei pelh na utsikhaw, hun theihdiknak heh thei zo nom ngawl si utsi.' **4**Tusan mi suaksual le zuanzam minung te'n theihdiknak zei si. Profet Jonah-a theihdiknak siar ngawl theihdiknak dang heimah muh tu ngawl si," ti'n ti atsia, amahni kheh zam in tsimi mun pin khen kiang si.

5Ningluntu te'n tipi hatlam ral ah a hawh dang phangin, sang keng phawk dang ngawl si. **6**Jesuh in amahni kheh, "Farasi te le Sadusi te tsol kheh ralring ngai in pial un," ti'n ti si.

7Tsimi phangin amahni le amahni kheh, "Sang kei keng phawk ngawl manin ti hen a tinak si," ti'n ti dun si.

8Jesuh in tsimi kheh a theikuh zeen phangin, "Umnak dawm te, hei manin sang nang nei ngawl thu heh rel dang tseih si utsim? **9**Sang tsuun nga thaw minung thawngnga pe in a eihval kho kawzah nang khawm te thei zo ngawl in, phawk leh ngawlla si utsim maw? **10**Tsimi a si ngawl lekhaw minung thawngli tsa in sang tsuun sarih ka mangnak la a val kho kawzah khon si ta utsim? **11**Sang thu thaw peh dun in heimah ka awn ngawl lam kawti thei zo ngawl si utsim? Farasi te le Sadusi te tsol heh nang pial kul himhim si," ti'n ti si.**12**Tsimi

16:1 Leh 4:1
16:3 Luk 12:54-56
16:6 Luk 12:1
16:12 Leh 4:1

phang bek in Jesuh in Farasi te le Sadusi te tsol pial tu in a relnak singawl in amahni zirhnak sawn heh pial tu in a relnak a si lam kheh theitsiang dang leh si.

Piter Thuphuangnak

Mar 8:27-29; Luk 9:18-20; Joh 6:68-69

13 Jesuh ah kheh Sisaria Filipi ram sungah a leng lai in, "Mi Tsapa keimah heh mi te'n tu si, ti'n ka ti sim?" ti'n a ningluntu te kheh dong si.

14 Tsimi manin amahni'n, "Mi pawlkhat te'n, Niimtu Johan ah si, ti'n ti atsia, pawlkhat te'n, Elijah ah si, ti in, pawlkhat te'n, Jeremiah ah si, a si ngawl lekhaw profet pakhat si, ti'n ti na si," ti'n ti si.

15 Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nangmahni in keimah heh tu si ti'n ti ka si utsim?" ti'n ti si.

16 Simon Piter in amah kheh o atsia, "Nangmah heh a nung Pathian Tsapa Khrih ah si tsi," ti'n ti si.

17 Jesuh in amah kheh o atsia, "Jonah tsapa Simon, mi ang si tsi. Meheh na nenah thi le sa-a phuangnak si ngawl in, vana ei Pa'n na nenah a phuangnak si sawn si. **18** Na rel sing, nangmah heh Piter ah si tsi. Me lungtopi vumah ka pawlpi sa angkhaw, mithi khaw dawngkham riang in kham thei tu ngawl si. **19** Vanvum uknak tsabi heh na pe tu sing. Lei ah na hennak taak hem van ah hennak si deve tu in, lei ah na suutnak taak hem van ah suutnak si deve tu si," ti'n ti si.

20 Tsin, a ningluntu te kheh amah heh Jesuh Khrih a si lam heh tumah nenah rel tuh ngawl in thupe si.

Jesuh in A thihnak Tuh Rel Ham

Mar 8:31-33; Luk 9:22

21 Jesuh in amah heh Jerusalem ah hawh kul tu in, upa te, suangbawi te le Daan zirhtu te nen pin tampi tuar tu in, reek tu atsia, a nithumnak ni in tho leh tiarnak a si tuh thu kheh tsimi hun pin pan muh pan si.

22 Tsimi phangin Piter in amah kheh mun dang ah kiangpi atsia, hau tepan in, "Bawipa, meheh nangmah thaw khawla dun ta sehla, na vumah tsang himhim mah na sen," ti'n hau si.

23 Jesuh in Piter lam nga atsia, "Satan, ka ning ah daan in, nangmah heh keimah khak tu si tsi. Heitasim tiphangin Pathian thil te heh ruat ngawl in minung thil te bek ruat si tsi," ti'n ti si.

Thinglamteh Phur Tsawmnak

Mar 8:34-39:1; Luk 9:23-27

24 Jesuh in a ningluntu te kheh, "Tutu sikhen ka ning a lun nuamtu hen amah le amah el tsawm sehla, ama thinglamteh phur in ka lun sen. **25** Tutu sikhen ama nungnak a san nuamtu hen a nungnak ral tu in, keima manin ama nungnak a sung tiartu hen nungnak tawk tu si. **26** Mi pakhat in leivumpi heh tso atsia, a nungnak raula a sung a si

16:14 Mar 6:15; Joh 1:21
16:16 Sm 42:2; Jer 10:10; Leh 14:15; 2Ko 6:16; 1Th 1:9; 1Ti 3:15; Heb 10:31
16:17 1Ko 15:50; Efe 6:12; Heb 2:14
16:18 Joh 1:42; Efe 2:20
16:19 Isa 22:22; Thu 3:7; Joh 20:23
16:20 Mar 8:30
16:21 Luk 9:51; Sm 22:6; Isa 53:3; Luk 17:25; Hos 6:2; Luk 24:21, 46; Joh 2:19; 1Ko 15:3,4; Luk 9:22
16:24 Luk 14:27
16:25 Joh 12:25

lekhaw hei nempi tu sim? Minung in ama nungnak raula tsa tuh in hei thaw thulh thei tu sim? **27**Mi Tsapa in a Pa tsungnungnak ah ama vanvummi te thaw leng tulai atsia, mi taak hem kheh amahni puahnak bangten in lawhman tham tu si. **28**Thungai ngai in nang rel sing, Mi Tsapa heh ama uknak thaw a leng a mu ma hem, nai ah a ding mi pawlkhat te'n thihnak tep tu ngawl si," ti'n ti si.

Mel Thengnak

Mar 9:2-13; Luk 9:28-36

17 Ni ruk zawh in Jesuh in Piter, Jeim ah le a nau Johan te kheh huai atsia mual sangpi vumah kai dang si. **2**Tsin, amahni mai ah Jesuh ah kheh a mel theng in, a mai heh nii bangin vaar atsia, a puan te heh vaarnak bangin ngover si. **3**Pan in, amahni nenah Mawsi le Elijah ah lang in amah kheh awntsawp pi si.

4Tsimi phangin Piter in Jesuh ah kheh o atsia, "Bawipa, nai ah kei om dang heh pha si. Na siang a si lekhaw buuk pathum sa dang a sing; pakhat heh nangma tuh, pakhat heh Mawsi-a tuh le pakhat heh Elijah-a tuh si," ti'n ti si.

5Piter awn tseih laitum in, pan in, meiro vaarsur kheh amahni vumah zaam si. Makhat in meiro sung pin aw pakhat ring atsia, "Me pa heh ka it pittseihnak ka Tsapa si. Ama vumah tampi ang sing. A thu ngai ta un," ti'n ti si.

6Ningluntu te'n me aw heh a za phangin bukhup dang atsia, kih tihtak in kih dang si. **7**Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh zen atsia, "Tho leh la un, heimah kih mah na un," ti'n ti si. **8**Amahni'n a panso dang phangin Jesuh ah siar ngawl tumah mu leh ngawlla si.

9Mual vum pin a hawhsuk dang tseih lai in, Jesuh in amahni kheh, "Mi Tsapa heh mithi te lak pin a tho ma hem, lalhnak nang munak heh tumah rel nang mah na un," ti'n thupe si.

10Tsimi phangin a ningluntu te'n, "Tsimi a si lekhaw heita Daan zirhtu te'n Elijah leng masa tu si," ti'n rel sim?" ti'n dong si.

11Jesuh in amahni kheh o atsia ti hen ti si, "Elijah ah leng masa miau tu in, heizongza puah hamsek tu si. **12**Sipelh atsia, nang rel sing, Elijah ah leng masa ongla si. Amahni'n thei ngawl in, a nuam bangin zing si. Tsimi bangin Mi Tsapa heh khen amahni kut ah harsanak a tuar tuzep si," ti'n ti si. **13**Tsimi phangin a ningluntu te'n a relnak heh Niimtu Johan ah a si lam thei zo dang si.

Khawvanga Zingnak Dam Tiarnak

Mar 9:14-28; Luk 9:37-43

14Mihonpi te nenah a leng dang phangin patsang pakhat in amah nenah hawh atsia, ama mai ah khuklepbok si. **15**Tsin, ama'n, "Bawipa, ka tsapano heh thihkah nei si in, zilhtsak ngai in a vei manin, ka ngeihhar sak sawh in. Amah heh mei sungah le ti

16:27 Luk 17:30; Joh 14:3; Leh 1:11; 1Ko 1:7; 1Th 2:19; Thu 1:7; Job 34:11; Sm 62:12; Jer 17:10; Eze 18:20; 1Ko 3:12-15; 2Ko 5:10; Thu 22:12
17:5 Leh 3:22, 23
17:9 Mar 8:30
17:11 Mal 4:6; Luk 1:16, 17

sungah da veng si. **16**Tsimi manin na ningluntu te nenah phurh pelh sing. Amahni'n heimah dam tiar thei ngawl si," ti'n ti si.

17Jesuh in amah kheh o atsia, "Maw umnak nei ngawl le lamvai miphun te, kontik tian nang ompi rih tu sing im? Kawtsan nang or rih ang im? Ka nenah huai un," ti'n ti si. **18**Jesuh in khawvang kheh hau atsia, naupangpa sung pin suak in, tsimi hun rori in naupangpa kheh dam si.

19A ningluntu te'n amahni ruak in Jesuh nenah hawh dang atsia, "Heita khawvang heh nawt zo ngawl si ung im?" ti'n a thupno in ti si.

20Jesuh in amahni kheh, "Nang um ngawl ta si. Thungai ngai in nang rel sing; ankam tsi te umnak nang nei a si lekhaw, me mual heh, 'Nai pin hen me khen ah thawn taw,' ti'n nang ti asin, mual kheh thawn tu si. Tsin, nangmahni tsa a si theihnung ngawl heimah om tu ngawl si. **21**Hei a sipelhta khen me bang khawvang heh sawngennak le lai eih tsangnak ngawl in suak tu ngawl si," ti'n ti si.

22Tuhen, Galilee ah a om lai in Jesuh in ti hen ti si, "Mi Tsapa heh minung te kut sungah zuarnak si tula si. **23**Amahni'n reek tu atsia, a nithumnak ni in tho tiarnak si tu si," ti'n ti si. Ningluntu te kheh lungse tihtak in lungse dang si.

Temple Siah Thu

24Kapernaum ah a leng dang phangin, temple siahkhontupa in Piter ah kheh, "Nang Sayapa hen temple siah* pe reng maw?" ti'n ti si.

25Piter in, "Pe reng si," ti'n amah kheh o si. Inn sungah a dum phangin Jesuh in amah kheh awnpi masa vut in, "Simon, kawti'n ruat si tsim? Me leivum kumpibawi te'n siah heh amahni tsa te nena le si maw, ramdang te nena le si sawn sim?" ti'n ti si.

26Piter in, "Ramdang te nena le si," ti'n ti si. Jesuh in amah kheh, "Tsimi a si lekhaw a tsa te heh luat si. **27**Heita sikhen me te heh thinraw tiar awl ala sing. Tipi sungah ngasio kawi leh ta la, na ngah masa bernak nga kheh le ten. A kam keula tangka tsangkhatno tawk tu si tsi. Tsimi tsawh keima le nangma tsa temple siah tuh in amahni kheh pe ten," ti'n ti si.

Vanvum Uknak ah Mi Thupi Ber

Mar 9:33-37; Luk 9:46-48

18Tsimi hun in ningluntu te'n Jesuh nenah hawh dang atsia, "Vanvum uknak ah tu ber heh mi thupi ber si tu sim?" ti'n ti dang si.

2Jesuh in naupangno pakhat kheh a nenah huai atsia, amahni laingial ah koih si. **3**Ama'n, "Thungai ngai in nang rel sing, nang thinlung theng atsia, me naupangno bang hen nang si ngawl nungsang vanvum

17:20 Luk 17:6; 1Ko 13:2
17:24 Sua 30:13
17:25 Rom 13:7
17:27 Joh 6:61
18:3 1Pi 2:2

* **17:24** *temple siah*: Drachma panih si in, patsang pakhat ninih nilawh si. Jew mipa te'n temple kulnak mang tuh in kum tin a pe vengnak si.

uknak sungah lut thei himhim tu ngawl si utsi. 4Tutu sikhen me naupangno bangin thin a tsualtu heh vanvum uknak ah mi thupi ber si tu si. 5Keima ming in me naupangno a saangtu heh keimah saang si.

6"Tutu sikhen keimah a umtu me naupangno te lak pin pakhatno heh keimah a umnak pin a pial tiartu heh, a ngawng ah tsangrialnak lungtum khaih atsia, tipi sungah vawr asin ama tsa in pha sawn tu si. 7Minung te a khawsi tiartu leivum minung te tsa lungsenung si. Minung a khawsi tiartu heh a leng kultsam si. Sinapikhaw mi a khawsi tiartupa tsa in lungsenung si.

8"Na kut maw na kawng in maw nangmah a sual tiar a si lekhaw, ten la vawr in. Kut panih nei reng in maw kawng panih nei reng in maw kumkhaw mei sungah sangnak na si tah in, kawng him ngawl in maw pum kim ngawl in maw nungnak ah na lut heh pha sawn si. 9Tsin, na mit in nangmah a sual tiar a si lekhaw khailok la vawr in. Mit panih nei reng in hell mei sungah sangnak na si tah in mit pakhat ruak thaw nungnak ah na lut heh pha sawn si.

10"Me naupangno te laka pakhatno heh nang zohsuam khatu ralring un. Heitasim tiphangin nang rel sing; vanvum ah amahni vanvummi te'n vana ei Pa mitmai kheh pan reng veng si. 11Mi Tsapa heh a pai te san tu in leng si.

18:4 Mar 9:35
18:6 Mar 9:42; Luk 17:2
18:7 Luk 17:1
18:10 Sia 48:16; Sm 34:7; Leh 12:11, 15; Heb 1:14
18:15 Sun 19:17; Luk 17:3; Gal 6:1; Jei 5:19, 20
18:16 Mip 35:30; Daa 17:6; Joh 8:17; 2Ko 13:1; 1Ti 5:19; Heb 10:28
18:17 1Ko 6:1-6; Rom 16:17
18:18 Mah 16:19; Joh 20:23

Tuu Pai Thusanteh

Luk 15:3-7

12"Kawti'n ruat si utsim? Mi pakhat in tuu zakhat nei atsia, pakhatno heh lam a vai tsuk asin, tuu sawmkua le kua te kheh zam atsia, mual vumah a tuu lamvai zei tu in hawh ol ngawl si maw? 13Thungai ngai in nang rel sing; a tawk phangin lam a vai ngawl tuu sawmkua le kua tah in tsimi tuu pakhat vumah ang sawn pittseih tu si. 14Me naupangno te laka naupangno pakhat a pai thong tu heh vana nang Pa deihnak si ngawl si.

Thilsual Puah Na Unaupi

15"Tsimi bek zo ngawl, na unau pi pa'n na vumah thilsual a puah kha a si lekhaw, hawh ta la nang panih ruak tawkdun in a khelhnak kheh rel in. Na thu a ngai a si lekhaw na unau pi pakhat ngah leh si tsi. 16Sipelh atsia ngai nuam ngawl a si lekhaw, 'Mi pakhat maw panih maw huai la, tetti panih maw pathum maw te awnkam te thawmin a thu kho tiar tuh si.' 17Tsimi khen a el lai pahpah a si lekhaw, pawlpi ah rel in. Sinapikhaw pawlpia relnak khen ngai nuam lawt ngawl a si lai lekhaw, lawkih te le siahkhon te bangin si tasen.

18"Thungai ngai in nang rel sing; lei ah nang hennak taak hem van ah hennak si deve tu in, lei ah nang suutnak taak hem van ah suutnak si deve tu si.

19"Nang rel lehleu sing; lei ah mi panih lungkim in thil nang ngennak pohpoh heh vana ei Pa'n amahni tsa puahsak tu si. **20**Heimansim tiphangin keima ming in mi panih maw pathum maw khawm dangnak ah amahni laingial ah keimah om sing," ti'n ti si.

Sualzahnak

21Piter in ama nenah hawh atsia, "Bawipa, ka unau pi in ka vumah thilsual a puah tsuk asin, vei kawzah tian zah tu sing im? Vei sarih tian si maw?" ti'n ti si.

22Jesuh in, "Vei sarih tian zah tu in na rel ngawl sing, vei sariha let sawmsarih tian zah tuh in na rel sing. **23**Tsimi manin vanvum uknak heh a sel te napernak a tseksaktu kumpibawi pakhat thaw bangve si. **24**A tsek pan phangin talent* thawngsawm a batupa kheh ama nenah huai si. **25**A leibat a kuan zo ngawl manin a bawipa in amah le a zi le a tsa tehem zuar in rul tuh in thupe si. **26**Tsimi manin a selpa khen a mai ah bok atsia, 'Bawipa, ka or sawh rih in. Na kuan veng tulai poh sing,' ti'n ti si. **27**A bawipa khen ngeihhar in, luat tiar atsia a leibat hem zah liang si.

28"Sinapikhaw tsimi selpa khen pulam ah suakper in, ama nenah denari† zakhat a batu a selpi pa tawk in, a kutman atsia, a ngawng heet in, 'Na leiba ka kuan in,' ti'n ti si. **29**Tsimi manin a selpi pa khen a mai ah bok atsia, 'Ka or sawh rih in. Na rul veng tulai poh sing,' ti'n kunlo si. **30**Ama'n zah nuam ngawl in, hawh atsia a leibat a kuan tselh ma hem thawng toh si. **31**A selpi te'n a puahnak kheh a mu phangin, khawngai nguih in a bawipa nenah hawh dang atsia, a puahnak tehem kheh rel dang si. **32**Tsimi phangin a bawipa'n amah kheh ko atsia, 'Sel sesuak pa, na kun pittseih manin na leibat tehem na zah sing. **33**Nangmah ka ngeihhar bangin na selpi pa heh na ngeihhar deve tuh si ngawl si maw?' ti'n ti si.

34"A bawipa kheh thinraw in, a leibat tehem a kuan tselh ma hem mi erhtu te kut ah aap si.

35"Tsimi manin nangmahni vumah thilsual a puahtu nang unaupi kheh nang thinlung taktak in sual nang zah ngawl a si lekhaw, vana ei Pa in nang zah deve tu ngawl si," ti'n ti si.

Paw Dunnak

Mar 10:1-12

19 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh in me thu te heh a rel tselh phangin, Galilee pin kiang atsia, Jordan run rala Judea ram ah hawh si. **2**Mihonpi te'n amah kheh lun dang in, ama'n dam tiarberh si.

3Farasi te'n ama nenah hawh in, amah a tsulnak in, "Mipa in thu pakhat khat manin a zi paw daan si maw?" ti'n ti si.

18:19 Mah 7:7
18:20 Mah 28:20
18:21 Mah 6:14; Luk 17:4
18:22 Sia 4:24
18:23 Mah 13:24; 25:19
18:25 Luk 7:42; Sun 25:39; 2Ku 4:1; Neh 5:5,8
18:35 Jei 2:13

* **18:24** *talent*: Talent pakhat heh nithawngruk nithaa si.
† **18:28** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.

4Jesuh in amahni kheh o atsia, "A tepan in amahni puahtu hen 'mipa le nupang puah si.' **5**Tsin, 'Me thu man hen mipa in a nu le a pa te kheh zam sehla, a zi nenah om tasen. Tsin, amahni panih heh pum khat in tsang tu si,' ti'n ngannak kheh siar awng ngawl si utsim maw? **6**Tsimi manin amahni kheh panih si leh ngawlla in, pumkhat si ongla si. Tsimi manin Pathian komnak kheh minung in khen mah na sen," ti'n ti si.

7Amahni'n Jesuh ah kheh, "Heita Mawsi in pawnak lai ken atsia, a zi kheh nawt tu in thupe sim?" ti'n ti si.

8Jesuh in amahni kheh, "Nang thinkho leita manin Mawsi in nang zi te kheh paw siang si. Sinapikhaw a pan in tsimi bangin si ngawl si. **9**Nang rel sing, tutu sikhen nu le pa sualnak manin siar ngawl a zi paw atsia, zi dang a huaitu heh zuanzam si. Tsin, a pawnak zi a huaitu khehkhen zuanzam si," ti'n ti si.

10A ningluntu te'n, "Nupa laklawh thu heh tsimi bang a si lekhaw, huai dun ngawl heh pha sawn si," ti'n amah kheh ti si. **11**Sinapikhaw Jesuh in, "Mi tehem in me thu heh saang thei ngawl si. Pathian penak te bek in saang thei si. **12**A nu pum sung pin tilret saak in a suak te om in, minung te tilret saknak te om atsia, vanvum uknak manin tilret tsawm te khen om si. A saang thei te'n saang tasen," ti'n ti si.

19:4 Sia 1:27; 5:2
19:5 Sia 2:24; 1Ko 6:16; Efe 5:31
19:7 Daa 24:1-4
19:9 Luk 16:18
19:11 1Ko 7:7-9,17
19:13 Mar 5:23
19:14 1Pi 2:2
19:16 Luk 10:25
19:17 Sun 18:5
19:18 Jei 2:11
19:19 Sua 20:12-16; Daa 5:16-20; Sun 19:18

Jesuh le Naupangno te

Mar 10:13-16; Luk 18:15-17

13Tsin, naupangno te lu vumah a kut suansak atsia, saw a ngensak tuh in amah ni kheh Jesuh nenah a huai phangin, ningluntu te'n amahni kheh hau si. **14**Sinapikhaw Jesuh in, "Naupangno te tsawh ka nenah hawh la sen. Kham mah na un. Heimansim tiphangin vanvum uknak heh me bang naupangno tea si," ti'n ti si. **15**Tsin, amahni lu vumah a kut a suan tselh phangin, tsimi mun pin khen kiang si.

Khangno Hausa

Mar 10:17-30; Luk 18:18-30

16Pan un, mi pakhat kheh ama nenah hawh atsia, "Mipha Sayapa, kumkhaw nungnak ka nei theinak tuh in hei thilpha puah ang im?" ti'n ti si.

17Jesuh in amah kheh, "Heita mipha, ti'n ka ti si tsim? Pathian siar ngawl tumah mipha om ngawl si. Sinapikhaw nungnak ah lut na nuam a si lekhaw, thukhaam te lun in," ti'n ti si.

18Ama'n Jesuh ah kheh, "Hei ber te sim?" ti'n ti si. Jesuh in, "'Tualreek mah,' 'Zuanzam mah,' 'Ruko mah,' 'A maan ngawl tettikhan mah,' **19**'Na nu le na pa upat in,' tsin 'Na inn nen kheh nangmah le nangmah na it tsawm bangin it in,'" ti'n ti si.

20Khangnopa khen amah kheh, "Me tehem heh ka naupang lai pah in ka lunsek saak si. Hei kul lai sing im?" ti'n ti si.

21Jesuh in amah kheh, "Mi nakim si nuam le tsikhaw, hawh ta la na neinak thil tehem zuarberh la, minawm te sawm ten. Tsin, van ah ro nei tu si tsi. Tsimi tselh phangin hawh la, ka lun in," ti'n ti si.

22Sinapikhaw khangnopa kheh tangka tampi nei a si manin, tsimi awnnak a za phangin, lungse ngai in hawh leh si.

23Tsimi phangin Jesuh in a ningluntu te kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, milian pakhat vanvum uknak sungah lut heh har ngai si. **24**Nang rel not sing, milian pakhat Pathian uknak sungah a lut tah in, phim kaw sungah kalauk lut heh beih sawn si," ti'n ti si.

25Ningluntu te'n tsimi thu kheh a za dang phangin lunglawi tihtak in lunglawi dang atsia, "Tu heh sannak si thei tu sim?" ti'n ti dang si.

26Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh pan atsia, "Minung te tsa in a si theihnung ngawl sipelh in, Pathian tsa in thil tehem heh si theihnung si," ti'n ti si.

27Piter in o atsia, "Pan in, heizongza zam in na lun si ung, hei ngah tu si ung im?" ti'n amah kheh ti si.

28Tsimi manin Jesuh in amahni kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, remther hun ah Mi Tsapa heh ama tsungnung kumpibawi tohkheng ah a to phangin, nangmahni ka ningluntu leinih te heh Israel hin leinih te uktu tuh in kumpibawi tohkheng leinih ah to deve tu si utsi. **29**Keima ming manin a inn maw a suahpi mipa te maw a tser te maw a pa maw a nu maw a zi maw a tsa te maw a lo maw a zam tu pohpoh in a let zakhat in ngah leh tu in, kumkhaw nungnak ro luah tu si. **30**Sinapikhaw a masa minung tampi te kheh dawlta si leh tu in, dawlta te kheh masa si leh tu si," ti'n ti si.

19:21 Mah 5:48; Leh 2:45
19:23 1Ti 6:9,10
19:26 Sia 18:14; Job 42:2; Jer 32:17; Luk 1:37; Rom 4:21
19:28 Luk 22:28-30; Thu 3:21
19:29 Mah 6:33
19:30 Mar 10:31; Luk 13:30

Napertu Thusanteh

20 Tsin Jesuh in, "Vanvum uknak heh a tsapit lo ah napertu tuh mi tsial tu in zingmano in a hawhtu innteekpa thaw bangve si.

2Ama'n napertu te thaw in nitha denari* pakhat pe tu in a lungkim dun tselh phangin, a tsapit lo ah hawh tiar si. **3**Zinglam naazi kua† lun in pusuak atsia, dawr ah a ding dang reng midang te kheh mu si. **4**Tsin, amahni kheh, 'Nangmahni khen tsapit lo ah hawh deve ta un. A khawthu nitha nang pe tu sing,' ti'n ti atsia, amahni khen hawh dang si. **5**Sun laitak‡ in le simlam naazi pathum§ phangin pusuak lehleu atsia, masa bangpah in ti si. **6**Simlam naazi panga¶ phangin pusuak leh in, ding dang reng midang te kheh tawk in, 'Heita

* **20:2** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.
† **20:3** *Zinglam naazi kua*: Jew te siar dan in naazi pathumnak ti'n ngannak si.
‡ **20:5** *Sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti'n ngannak si.
§ **20:5** *simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti'n ngannak si.
¶ **20:6** *Simlam naazi panga*: Jew te siar dan in naazi leikhatnak a kim phangin ti'n ngannak si.

nai ah sunnilawh ding dang reng si utsim?' ti'n ti si. 7Amahni'n, 'Tumah in a tiar ngawl ta si' ti'n ti si. Ama'n amahni kheh, 'Nangmahni khen tsapit lo ah hawh deve ta un. A khawthu nitha nang pe tu sing,' ti'n ti si.

8 "Simlam a si ongla phangin tsapit lo neitupa in a tangka kemtu kheh, 'Napertu te kheh koberh la, per dawlta ber te pin pan ta la, per masa ber tian amahni nitha pe ten,' ti'n ti si. 9Tsin, simlam naazi panga* lun phangin tsialnak te kheh leng in nitha denari† pakhat ten ngah si.

10 "Sinapikhaw per masa ber te a leng phangin, tam sawndoh ngah tu in ring si. Amahni'n nitha denari‡ pakhat ten pah ngah dang si. 11A nitha ten a saang dang tselh phangin, 12'Me te heh naazi pakhat sung bek phang per si in, harsa ngai in ni sen sa lak ah na a pertu keimahni thaw tsankim in puah si tsi,' ti'n lo neitupa kheh ti dang si.

13"Sinapikhaw lo neitupa in amahni laka pakhat kheh o atsia, 'Ei rual, nang vumah heimah khelh ngawl sing. Denari§ pakhat pe tu in lungkim dun si ngawl na sing im? 14Nangmahnia tsawh le ula hong ta la un. Dawlta ber in a pertu khehkhen nangmahni bangin ngah tiar nuam sing. 15Ka thil neinak vumah ka nuamnak bangin puah thei si ngawl si ing maw? A si ngawl lekhaw ka phatnak heh muheh si tsim maw?' ti'n ti si. 16Tsimi manin dawlta ber te heh masa ber leh tu in, masa ber te heh dawlta ber si leh tulai si. Konak heh minung tampi sipelh in, dengnak heh minung dawmno si," ti'n ti si.

20:8 Sun 19:13; Daa 24:15
20:12 Luk 12:55; Jei 1:11
20:15 Daa 15:9; Mar 7:22
20:18 Luk 9:51
20:19 Leh 2:23
20:20 Mah 4:21
20:22 Isa 51:17, 22; Jer 49:12; Mar 14:36; Luk 22:42; Joh 18:11

A Thihnak Tuh Rel Hamnak

Mar 10:32-34; Luk 18:31-34

17Tsin, Jesuh ah kheh Jerusalem ah hawhso atsia, lamlak ah ninglun leinih te kheh a tseno in hawhpi in, 18"Pan un, Jerusalem ah hawhso dang tu si sing. Tsin, Mi Tsapa heh suangbawi te le Daan zirhtu te kut ah aap tu atsia, amahni'n reek tuh in han tu si. 19Tsin, nihtsiam bawlnak in mang tuh in le vat tuh in le thinglamteh ah reek tuh in Gential te nenah aap tu si. Tsin, a nithumnak ni in tho leh tu si," ti'n amahni kheh ti si.

Na Persak Tu in Zirhnak

Mar 10:35-45

20Zebedee tsapa te nu in a tsapa te keng in ama nenah hawh atsia, a mai ah khuk tsaitsen in thil pakhat ngen si.

21Ama'n minu kheh, "Hei deih si tsim?" ti'n ti si. Minu in, "Na uknak ah me ka tsapa te panih heh na taklam ah le na kehlam ah to siang sawh in," ti'n ti si.

22Sinapikhaw Jesuh in amah kheh o atsia, "Nang ngennak heh hei si ti thei tsawm ngawl si utsi. Ka in tuh khuat heh in thei tu si utsim maw? Ka niim tuh

* **20:9** *simlam naazi panga*: 20:6 ah pan in.
† **20:9** *denari*: 20:2 ah pan in.
‡ **20:10** *denari*: 20:2 ah pan in.
§ **20:13** *Denari*: 20:2 ah pan in.

niimnak ah niim thei tu si utsim maw?" ti'n ti si. Amahni'n, "Zo tu si ung," ti'n ti si.

23Tsimita Jesuh in amahni kheh, "Ka khuat heh in miau tu in, ka niim tuh niimnak ah niim miau tu si utsi. Sinapikhaw ka taklam ah to tu le ka kehlam ah to tu heh keima pe theih si ngawl in, ei Pa siamham saak te tsa si sawn si," ti'n ti si.

24Ningluntu sawmkhat te'n tsimi thu heh a za phangin, nau-u te vumah ngaimawh ngai dang si. **25**Tsimi manin Jesuh in amahni kheh a nenah ko atsia, "Gential te uktu te'n a uknak te vumah bawi ngai in, a mi thupi te khen amahni vumah thunei ngai si. **26**Nangmahni lak ah tsimi bangin si mah na sen. Tutu sikhen nangmahni lak ah mi thupi ber si a nuamtu heh nang na persaktu si tasen. **27**Nangmahni lak ah masa ber si a nuamtu hen nang sel si tasen. **28**Mi Tsapa heh mi te natiar tu in leng si ngawl in, mi te na persak tu in le mi tampi dennak tsa ama nungnak pe tu in a leng si sawn si," ti'n ti si.

Mittsaw Panih Khawmunak

Mar 10:46-52; Luk 18:35-43

29Jerikho pin a kiang dang phangin mihonpi te'n amah lun si. **30**Ngai in, lampi kung ah a toreng mittsaw panih te'n Jesuh hawh thawm a za phangin, "Maw Bawipa, David Tsapa, kei ngeihhar sawh in," ti'n au si.

31Mihonpi te'n mengdeen tiar si. Sinapikhaw amahni'n au leilei in, "Maw Bawipa, David Tsapa, kei ngeihhar sawh in," ti'n ti si.

32Tsimi manin Jesuh ah kheh ding in amahni kheh ko atsia, "Nangmahni tsa hei puah sak tu in deih ka si utsim?" ti'n ti si.

33Amahni'n, "Bawipa, khawmu ot si ung," ti'n ti si. **34**Jesuh in amahni kheh ngeihhar ngun in, amahni mit kheh zen sak si. Makhat in a mit khawmu kawm atsia, amah kheh lun kawm nom si.

Nehnak thaw Jerusalem ah Lutnak

Mar 11:1-10; Luk 19:29-38; Joh 12:12-15

21 Tuhen amahni heh Jerusalem nong lemlem ongla in, Olive Mual bula Bethfake khaw a leng phangin ningluntu panih leh atsia amahni kheh, **2**"Nang raala khaw ah hawh ta un. Nang leng tsang in laakpi le a no khitnak kheh mu tu si utsi. A ri sut ta ula, ka nenah kai un. **3**Mi pakhat khat in a dong a si lekhaw, 'Bawipa'n kin si,' ti'n ti ta ula, siang zep tu poh si," ti'n ti si.

4Profet tawnin rel hamnak a kimnak tuh in me tehem heh tsang si.

5Profet in,

> "'Pan in, na Kumpibawi heh, thintsual ngai in, laakpi le a no to in na nenah hawh tseih si,' ti'n Zion tsanu kheh rel un," ti'n ti si.

20:23 Leh 12:2; Thu 1:9
20:24 Luk 22:24, 25
20:26 Mar 9:35
20:28 Isa 42:1; Luk 12:37; Joh 13:13-16; 2Ko 8:9; Fil 2:7; Sua 30:12; Isa 44:22; 1Ti 2:6; Tit 2:14; Heb 9:28; 1Pi 1:18, 19
21:1 Mar 14:26; Luk 19:37; Joh 8:1; Leh 1:12
21:5 Zek 9:9; Isa 62:11

6 Ningluntu panih kheh hawh atsia, Jesuh relnak bangin puah si. 7 Amahni'n laakpi le a no kheh kai in, amahni zaang ah puanphah sak atsia, Jesuh ah to tiar si. 8 Mihonpi te'n amahni puan kheh lampi ah phah sak atsia, midang te'n sawl tet in phah si. 9 Tsimi phangin a mai ah a hawhtu le a ning pin a luntu mihonpi te'n,

> "David Tsapa heh
> Hosanna! 'BAWIPA
> ming in a lengtu pa heh
> tsungnung tasen!' A daak
> ber ah Hosanna!"

ti'n au dang si.

10 Jerusalem khaw sungah a lut phangin, khaw sunga mi tehem kheh rung bengbung in, "Mepa heh tu sim?" ti'n ti si.

11 Mihonpi te'n, "Mepa heh Galilee penga Nazareth khawte profet Jesuh ah si," ti'n ti si.

Temple Thiang Tiarnak

Mar 11:15-18; Luk 19:45-47; Joh 2:13-16

12 Jesuh ah kheh Pathian temple reen sungah lut atsia, temple reen sungah thil leitu tehem le thil zuartu tehem kheh hawlberh si. Tangka thengtu te tsabuai te le khuro zuartu te tohkheng te kheh lailetberh sak si. 13 Tsin, Jesuh in amahni kheh, "'Ka inn heh sawngennak inn tinak si tu si,' ti'n ngan si, sinapikhaw nangnihni'n 'ruko te kaw' in tsan si utsi," ti'n ti si.

14 Mittsaw te le kawngzenat vei te'n temple reen sunga ama nenah hawh dang atsia, ama'n dam tiarberh si. 15 Sinapikhaw suangbawi te le Daan zirhtu te'n thil khumnung ngaingai a puahnak te a mu phangin, le "David Tsapa kheh Hosanna," ti'n temple reen sungah naupang te au dang tseihnak kheh a za phangin, thase ngai dang in, 16 Jesuh ah kheh, "Me te awnnak heh za tsim maw?" ti'n ti si. Jesuh in, "Za emsai poh ee,

> 'Nausen te le nau
> khul in lai te kam pin
> thangphatnak kheh nakim
> tiar ongla si tsi,'

tinak kheh siar awng ngawl si utsim maw?" ti'n amahni kheh ti si. 17 Tsin, Jesuh in amahni kheh zam atsia, Bethany khaw ah hawh in zan tsam si.

Theikuang Tsamnak

Mar 11:12-14, 20-24

18 Tsin, zing in khawpi sungah a hawh leh phangin a rikaam si. 19 Lampi kung ah theikuang mu in, veeng pelh atsia, a nah siar ngawl a rah heimah tawk ngawl in, "Rah leh nom awl ta law," ti'n theikuang kheh ti atsia, makhat in theikuang kheh ro si.

20 Ningluntu te'n tsimi kheh a mu dang phangin khum ngai dang in, "Kawti theikuang heh ro nomper nan tih im?" ti'n ti si.

21 Tsimi manin Jesuh in amahni kheh o atsia, "Thungai ngai in nang rel sing, ummawhnak nei ngawl in nang um lekhaw, theikuang vumah puahnak bang

21:8 2Ku 9:13
21:9 Sm 118:26 Luk 2:14
21:11 Daa 18:15; Luk 7:16, 39; Joh 1:21, 25
21:12 Daa 14:26; Sua 30:13; Sun 1:14
21:13 Isa 56:7; Jer 7:11
21:15 Luk 19:39
21:16 Sm 8:2
21:17 Mar 11:1; Luk 24:50; Joh 11:1, 18
21:19 Isa 34:4; Jer 8:13
21:21 Luk 17:6; 1Ko 13:2; Jei 1:6

bek heh puah si ngawl in, me mualpi heh, ‘Thawnla tipi sungah lawn tsawm in,’ ti’n nang tinak heh nang tibang in si tu si. 22Tsin, umnak thaw sawngen ula, nang ngennak taak hem ngah tu si utsi,” ti’n ti si.

Jesuh Thuneinak

Mar 11:27-33; Luk 20:1-8

23Jesuh ah kheh temple reen sungah lut atsia, thu a zirh tseih laitum kheh suangbawi te le Jew te upa te’n mu in, amah kheh zuan dang atsia, “Hei thuneinak thawmin me thil te heh puah si tsim? Me thuneinak heh tu penak si tsim?” ti’n dong si.

24Jesuh in amahni kheh o atsia, “Keimah khen thu pakhat nang dong deve tu sing. Nang rel a silekhaw, keimah khen hei thuneinak thawmin me thil te heh puah sing im, ti nang rel tu sing. 25Johan niimnak heh kawnai pina sim? Van pina si maw minung nen pin sawn sim?” ti’n ti si. Amahni’n thuruat dang atsia, “‘Vanvum pina si,’ ti’n ti le singkhaw, ‘Heita um ngawl si utsim?’ ti’n ti tu kei si. 26Tsin, ‘Minung nen pin si,’ ti’n ti lehleu le singkhaw mi tehem in Johan ah heh profet pakhat in a tinak a si manin, mipi te kih meek si sing,” ti’n rel dang si.

27Tsimi manin amahni’n Jesuh ah kheh o atsia, “Thei ngawl si ung,” ti’n ti dang si. Jesuh in, “Keimah khen hei thuneinak thawmin me thil te heh puah sing im, ti nang rel deve tu ngawl sing.

21:23 Leh 4:7

Tsapa Panih Thusanteh

28“Kawti’n ruat si utsim? Mipa pakhat in tsapa panih tsawi si. Ama’n a upa sawn kheh, ‘Tsapa, tuni ka tsapit vuan ah hawh tala naper ten,’ ti’n ti si. 29A tsapa upa sawn in a pa kheh o atsia, ‘Hawh tu ngawl sing,’ ti’n ti pelh atsia, dawllam in sir leh in hawh leh si.

30“Tsin, ama’n a nauta kheh hawh tiar deve si. A nauta khen a pa kheh o atsia, ‘Bawipa, hawh tu sing,’ ti’n ti pelh atsia, hawh leh ngawl si.

31“Me te panih lak pin tu sawn in a pa deihnak puah sim?” ti’n ti si. Amahni’n, “Upa sawn in si” ti’n ti si. Jesuh in, “Thungai ngai in nang rel sing, siahkhon te le dopzuar te heh Pathian uknak ah nangmahni maikhalh in lut tu si. 32Heimansim tiphangin Johan in diktsangnak daan thaw nang nenah leng in um ngawl si utsi. Sinapikhaw siahkhon te le dopzuar te’n amah kheh um si. Meheh nang mu phang riang in, amah um tu in nang sual sir nuam lawt ngawl si utsi.

21:31 Luk 7:29, 50
21:32 Luk 3:12, 13; Luk 7:36-50

Vuan Neitu Thusanteh

Mar 12:1-12; Luk 20:9-19

33“A dang thusanteh heh ngai rih un. Vuan neitu pakhat om in, a vuan sungah tsapit kuang phun si. Pal suum in ren atsia, tsapit surnak leikaw tso in, dawndel dawh si. Tsin, Tsapit vuan kiltu

21:33 Sm 80:8; Isa 5:1-7

te kheh nga tiar in, ram khawlapi ah khualvak si. 34Tsapit rah thawi hun a kim dawn ongla phangin tsapit rah te le tu in a omlawh te kheh tsapit vuan kiltu te nenah leh si.

35"Tsapit vuan kiltu te'n omlawh te kheh pom atsia, pakhat heh vaatdek in, pakhat heh reek atsia, a dang pakhat heh lungto in seplum si. 36Vuan neitupa'n a masa tah tam sawn in omlawh te leh in, vuan kiltu te'n a masa bangpah in zing si. 37Tawpsannak in ama'n, 'Ka tsapa heh vang kihzah bel tu si,' ti'n ti tsawm atsia, a tsapa kheh leh si.

38"Sinapikhaw tsapit vuan kiltu te'n a tsapa kheh a mu phangin, 'Mepa heh a ro luahtu si. Hawh in reek a singkhaw, a ro thil te long sak a sing,' ti'n ti dang si. 39Tsimi manin, amahni'n a tsapa kheh pom atsia, vuan pulam ah lawn in reek dang si. 40Tsimi manin vuan neitu a leng phangin vuan kiltu te kheh kawti bangin ti tu sim?"

41Amahni'n, "Tsimi bang mi suaksual te kheh mulzumnung ngai in siatsuah tu in, a tsapit vuan kheh tsapit rah hun phangin tsapit rah a petu tuh midang tsapit vuan kiltu te nga tiar leh tu si," ti'n ti dang si.

42Jesuh in amahni kheh, "Laithiangrim siar awng ngawl si utsi maw?

'Inn satu te'n a lonnak
lungto kheh inn ning
khumnak in tsang si.
Meheh BAWIPA puahnak
si in, keimahni mitmuh
ah khumnung ngai si,'

ti'n ti si.

43"Tsimi manin nang rel sing, Pathian uknak heh nangmahni nena lesaknak si tu in, a rah thei miphun kheh pe tu si. 44Tutu sikhen me lungto vumah a datu heh kehreih tu in, tsimi lungto in a daaknak heh vuatbuk tu si," ti'n ti si.

45Suangbawi te le Farasi te'n me thusanteh heh a za phangin, amahni a titsipnak a si lam thei si. 46Amah kheh pom tuum dang pelh in, mipi te'n profet pakhat in a koih manin mipi te kheh kih si.

21:35 2Kh 24:21; Heb 11:36, 37
21:38 Heb 1:2; Sm 2:8
21:41 Leh 13:46
21:42 Sm 118:22 Leh 4:11
21:44 Luk 2:34

Mo Puai Thusanteh

Luk 14:16-24

22 Jesuh in amahni kheh thusanteh mang in thurel in, 2"Vanvum uknak heh a tsapa-a mopuai a puah saktu kumpibawipa thaw bangve si. 3Ama'n mopuai ah samnak te ko tu in a sel te tiar pelh atsia, amahni'n puai sim nuam ngawl si.

4"Ama'n a dang sel te tiar lehleu in, 'Samnak te kheh, "Ngai un, ka simlai puah tselhsek ongla sing. Ka kawlpawtsang te le sum a thau te tel ngah ongla sing. Heizongza ralringlep ongla si. Mopuai sim la un," ti'n ti ta un,' ti'n ti si.

5"Sinapikhaw amahni'n hei nam ngawl in, mi pawlkhat te'n lothok in, pawlkhat te'n

sumpeinak ah hawh in, amahni nuam min ten ah hawh dang si. 6Midang te'n a sel te kheh pom atsia, zahtsaknung ngai in zing in, reek si. 7Tsimi thu kheh kumpibawipa'n a thei phangin, thinraw ngai si. Tsin, a raalkap te leh atsia, tualreek te kheh siatsuahberh in, a khawpi khen haalsak si. 8Tsin, a sel te kheh, 'Mo puai simlai ei theilep ongla si. Sinapikhaw samnak te heh puai sim taak ngawl si. 9Tsimi manin rawtpi ah hawh ta ula, mi nang tawknak taak hem mo puai ah sam ta un,' ti'n ti si.

10"Tsimi manin sel te'n rawtpi tehem ah hawh in, a tawknak tehem, mipha a sikhen mi sesuak a sikhen khawmluut in, puai puahnak innkhan kheh mikhual dim tiar si. 11Sinapikhaw kumpibawipa'n mikhual te pan tu in a lut phangin, mo puai puan sil ngawl mipa pakhat kheh mu si. 12Tsimi phangin kumpibawipa khen amah kheh, 'Ei rual, mo puai puan sil ngawl in kawti'n nai sungah lut thei si tsim?' ti'n ti si. Ama'n heimah awn thei ngawl si. 13Tsimi phangin kumpibawipa khen a sel te kheh, 'A kut le a kawng henpek ula, amah heh huai in pulam khawthim sungah vawr ta un. Tsimi munah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tasen,' ti'n ti si.

14"Konak heh minung tampi tupelh in, dengnak heh minung dawmno si tu si," ti'n ti si.

22:7 Luk 19:27
22:9 Eze 21:21
22:14 Thu 17:14
22:16 Mar 3:6
22:21 Rom 13:7
22:22 Mar 12:12
22:23 Leh 4:1; 23:8; 1Ko 15:12

Sizar Nenah Siah Penak

Mar 12:13-17; Luk 20:20-26

15Tsimi phangin Farasi te'n hawh atsia, ama awnkam pin a sual man tu in sawm dun si. 16Farasi te'n amahni ninglun te kheh Herod pawl te thaw a nenah leh in, "Sayapa, nangmah heh midik si atsia, Mi nopmawh nom ngawl in le mi maisong nom ngawl in le man ngaino in Pathian daan thudik na zirh lam na thei si ung. 17Tsimi manin, Sizar nenah siah pe heh a daan si maw, si ngawl sim? Na ruatnak kei rel in," ti'n ti si.

18Sinapikhaw Jesuh in amahni suaksual thiatha kheh thei in, "Nangnih ni mi sidat te, heita tsul ka si utsim? 19Siah pe tuh tangka tsawh ka muh tsuk un," ti'n ti si. Amahni'n denari* pakhat kheh muh si. 20Tsimi phangin Jesuh in, "Meheh tu mel le tu ming sim?" ti'n dong si.

21Amahni'n, "Sizar mel le ming si," ti'n ti si. Ama'n, "Tsimi manin Sizar thil te heh Sizar pe ula, Pathian thil te heh Pathian pe un," ti'n amahni kheh ti si. 22Amahni'n me a awnnak heh a za phangin lunglawi dang in, amah kheh zam atsia hong dang si.

Tholehnak Thu ah Thudongnak

Mar 12:18-27; Luk 20:27-40

23Tsimi ni rengreng in mithi tholehnak om ngawl si, ti'n a titu Sadusi te'n a nenah thudong tu'n

* **22:19** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.

hawh atsia, 24"Sayapa, mipa
pakhat heh tsa tsawi ngawl in a
thi lekhaw, a nau in a zi kheh huai
ta sehla, tsatsawi sak sen, ti'n
Mawsi in rel kei si. 25Keimahni
lak ah unau pasarih om si. Upa
ber in zi huai atsia tsa tsawi ngawl
in thi in, a zi kheh a nau nenah zam
si. 26Tsimi bangin a panihnakpa
khen thi deve in, a pathumnak khen
thi si. Tsimi bangin sarihnak pa tian
in thi dangberh si. 27Tawpsannak
in minu kheh thi deve si. 28Tsimi
manin tholehnak ah me minu heh
unau pasarih sung pin tu zi ber si tu
sim? A vaseng in minu heh a zi in
nei dangberh awng si," ti'n ti si.

29Jesuh in amahni kheh o
atsia, "Khelh taktak si utsi,
Laithiangrim thei ngawl in,
Pathian huham khen thei ngawl
si utsi. 30Tholehnak ah huai
dunnak om leh tu ngawlla in,
vana Pathian vanvummi te thaw
bangve tu si. 31Mithi tholehnak
thu ah hen Pathian in nangmahni
a relnak heh siar awng ngawl
si utsim maw? 32Pathian in,
'Keimah heh Abraham Pathian,
Isak Pathian, Jakob Pathian
sing,' ti'n ti si. Pathian heh mithi
te Pathian si ngawl in minung te
Pathian si," ti'n ti si.

33Me a onak heh mipi te'n
a za phangin a thu zirhnak heh
khum ngai dang si.

Thukhaam Thupi Ber

Mar 12:28-34; Luk 10:25-28

34Sadusi te kheh Jesuh in awn
thei nom ngawl in a zinglam
Farasi te'n a za phangin, munkhat
ah khawm dang si. 35Amahni
lak pin daan thiam pakhat in
amah tsulnak in thu pakhat dong
si.

36Ama'n, "Sayapa, daan sungah
hei thukhaam heh thupi ber sim?"
ti'n ti si.

37Jesuh in amah kheh, "'BAWIPA
na Pathian kheh na thinlung hem, na
nungnak hem in le na lungmu hem
in it in.' 38Meheh a pakhatnak le a
thupi ber thukhaam si. 39A panihnak
heh, 'Nangmah le nangmah na it
tsawm bangin na inn nen it in,' ti heh
si. 40Me thukhaam panih heh Daan
hem le Profet te thureelnak tehema
bulpi si," ti'n ti si.

David Tsapa

Mar 12:35-37; Luk 20:41-44

41Farasi te munkhat ah a khawm
dang lai in, Jesuh in, 42"Khrih thu
heh kawtibang in ruat si utsim? Tu
Tsapa sim?" ti'n ti si. Amahni'n,
"David Tsapa si," ti'n ti si.

43Jesuh in, "Heita David in
Raula in amah heh, 'Bawipa' ti'n
ko sim? 44David in,

> 'BAWIPA in ka Bawipa
> heh, "Na raal te kheh na
> palkam in ka puah ma
> hem ka taklam ah to in,"'

ti'n ti si.

45"David in amah heh, 'Bawipa'
ti'n a ko a si lekhaw, kawti'n
a Tsapa si thei tu sim?" ti'n
ti si. 46Amah kheh tumah in
kamkhatno pohkhen o thei ngawl
si. Tsimi ni pin pan tumah in
thudong ngam leh ngawl si lei.

22:29 Joh 20:9
22:32 Sua 3:6; Leh 7:32
22:34 Leh 4:1
22:35 Luk 7:30
22:37 Daa 6:5
22:39 Sun 19:18
22:40 Luk 10:25-28
22:44 Sm 110:1; 1Ku 5:3; Leh 2:34, 35; 1Ko 15:25; Heb 1:13
22:46 Mar 12:34; Luk 20:40

Farasi te Haunak

Mar 12:38-40; Luk 20:45-47

23 Jesuh in mihonpi te le a ningluntu te kheh thurel si. **2** Ama'n, "Daan zirhtu te le Farasi te'n Mawsi tohkheng ah to si. **3** Tsimi manin lun tuh in a relnak tehem lun ula puah un. Sinapikhaw amahni'n a awnnak bangin a puah leh ngawl manin a puahnak bangin puah mah na un. **4** Thilrit a phur har ngai te puah in mi te ko vumah suan si. Sinapikhaw amahni rori hen a kuttsungno pohkhen dang nuam ngawl si. **5** Sinapikhaw a puahnak tehem heh mi te mu belbel tuh in puah si. Tsel ah le baan ah hennak Laithiangrim ngannak savunpek te kheh a lian theitawp in puah atsia, angki tsual tseep kheh a tsual theitawp in tsual tiar si. **6** Puai puahnak ah tohkheng pha ber ah le sinakok ah tonak pha ber ah to tuur in, **7** dawr ah upatnak le mi te, 'Rabbi, Rabbi,' ti'n ponnak kheh tuur si. **8** Sinapikhaw nangnihni'n 'Rabbi' ti'n ponnak si mah na un. Nang vaseng heh unau dang nang si manin, nang Sayapa heh pakhat bek si. Amah heh Khrih ah si. **9** Leivum ah ei pa ti'n tumah pon mah na un. Heimansim tiphangin Pa pakhat bek nei si utsi, amah heh van ah om si. **10** Nang Saya heh pakhat bek si in, amah heh Khrih ah a si manin, 'Sayapa' ti'n ponnak si mah na un. **11** Nangmahni lak ah mi thupi ber heh nang omlawh si tu si. **12** Mah le mah a tsawisang tsawm tu heh niam tiarnak si tu in, mah le mah a niam tiar tsawmtu heh tsawisangnak si tu si.

23:2 Ezr 7:6,25
23:4 Luk 11:46; Leh 15:10; Gal 6:13
23:5 Sua 13:9; Daa 6:8; Mip 15:38; Daa 22:12
23:6 Luk 11:43
23:7 Joh 1:38, 49
23:9 Mal 1:6
23:11 Mar 9:35
23:12 1Sa 2:8; Sm 18:27; Tts 3:34; Isa 57:15; Eze 21:26; Luk 1:52
23:13 Luk 11:52
23:15 Leh 13:43
23:16 Isa 9:16
23:17 Sua 30:29

Lungsenung Pasarih

13 "Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin mi te lut theihnung tuh ngawl in vanvum uknak kongkham kheh khaam si utsi. Nangmahni in nang lut ngawl bek zo ngawl, a luttu te khehkhen lut siang ngawl si utsi. **14** Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin numei te inn ruam atsia, sidatnak thaw reipi pi sawngen khel si utsi. Tsimi manin hannak roh leilei in vei tu si utsi.

15 "Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin nang benak ah mi pakhat lut tiar ngah tu in, lei lam pin a sikhen ti lam pin a sikhen khualvak kawikawi si utsi. Mi pakhat nang ngah phangin nangmahni tah in letnih in hella tsa in tsan si utsi.

16 "Nangnihni lungsenung lamhuai tu mittsaw te, 'Tutu sikhen temple saal in a tsial tsawm tu heh a tsial tsawmnak hen amah heen ngawl in, temple sunga sui saal in a tsial tsawmtu heh a tsial tsawmnak in amah heen si,' ti'n ti si utsi. **17** Mitaw te le mittsaw te! Sui le sui a thiang tiartu temple heh hei thupi sawn sim? **18** 'Tutu sikhen benak dawndel saal in a tsial tsawm a si lekhaw heimah poi ngawl si. Sipelh atsia bawlnak

dawndel vuma lehsawng saal in a tsial tsawm a si lekhaw a tsial tsawmnak kheh a lamlen himhim kul si,' ti'n ti si utsi. **19**Mitaw te le mittsaw te! Bawlnak lehsawng le bawlnak a thiang tiartu bawlnak dawndel heh hei thupi sawn sim? **20**Tsimi manin bawlnak dawndel saal in a tsial tsawmtu heh bawlnak dawndel le a vuma bawlnak thil tehem saal in tsial tsawm si. **21**Temple saal in a tsial tsawmtu heh temple le a sungah om tehem saal in tsial tsawm si. **22**Vanvum saal in a tsial tsawmtu heh Pathian tohkheng le a vumah a totu saal in tsial tsawm si.

23"Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin vonna lawm* te, lenmui te le saiso† te sehsawm sehkhat pe atsia, daan thupi ngaingai a si thukhennak, ngeihharnak le umnak te kheh zulhzau men si utsi. A dang te heh zam lawt ngawl in, me te khen heh nang puah tuh si. **24**Lamhuaitu mittsaw te, thosi te nang lem kha tuh ngawl in hap atsia, kalauk lemhawl si utsi.

25"Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin khuat le leeng te kheh a pulam zong thiang tiar atsia, a sung heh hampumnak le mah le mah kelen tsawm thei ngawlnak in dim si. **26**Farasi mittsaw te, nang khuat le nang leeng heh a sung thiang tiar masa ula, a pulam khen tsiang tsih tu si.

27"Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin nangmahni heh pulam pan phangin mawi ngai in lang miau pelh atsia, a sungah mithi ruh le a thiang ngawl te ruakruak a dim, si ngo thuhnak thaan thaw bangve si utsi. **28**Tsimi bangin nang pulam heh mi te mai ah diktsang ngai baang pelh in, nang sunglam heh sidatnak le tsannei ngawlnak ruak dim si.

29"Nangnihni mi sidat Daan zirhtu te le Farasi te, lungsenung si utsi. Heitasim tiphangin profet te thaan puahsak atsia, midik te thaan kheh mawi ngai in puah si utsi. **30**Tsin, 'Kei pupa te san in om ongla kei si tsuk ta asin, profet te thisen a suahnak ah peh deve tu ngawl pelh si ung,' ti'n ti tsawm si utsi.

31"Tsimi manin profet te reektu te tsa te nang si lam kheh tettikhan tsawm si utsi. **32**Nang pa te thilsual a puahnak zah kheh kimsek tiar vanglak un. **33**Rul le ru nei rul hin te, hell ah hannak pin kawti'n luat thei tu si utsim? **34**Nang nenah profet te, mi tsim te le Daan zirhtu te leh sing. Pawlkhat te reek a utsikhaw, thinglamteh ah tar tu in, pawlkhat te heh nang sinakok ah savun rihual in vaat tu atsia, khaw pakhat pin khaw pakhat ah erh tseihzel tu si utsi. **35**Tsimi bangin midik Abel thisen pin pan temple

23:19 Sua 29:37
23:21 1Ku 8:13; Sm 26:8
23:22 Sm 11:4
23:23 Sun 27:30; Mik 6:8; Luk 11:42
23:25 Mar 7:4; Luk 11:39
23:27 Luk 11:44; Leh 23:3
23:29 Luk 11:47, 48
23:32 1Th 2:16; Eze 20:4
23:34 Luk 11:49
23:35 Sia 4:8; Heb 11:4; Zek 1:1; 2Kh 24:21

* **23:23** *vonna lawm*: Tihang lak ah a urnak tuh lehnak si.
† **23:23** *saiso*: Tihang lak ah rawi phang a thak sesep thei kheh si.

le bawlnak dawndel laklawh ah nang reeknak Berekhiah tsapa Zekhariah thisen tian, leivum ah midik te thisen nang suahnak tehem nangmahni vumah lengberh tu si. **36**Thungai ngai in nang rel sing, me thil tehem heh tusan minung te nenah lengberh tulai si.

Jerusalem Kahnak

Luk 13:34-35; 19:41-44

37"Maw Jerusalem, Jerusalem, profet te a reektu, na nenah lehnak te lungto in a seplumtu, arpi in a no te kheh a la nuai ah a huam bangin, na tsa te munkhat ah huam ot ngai veng sing. Sinapikhaw nuam ngawl si tsi. **38**Pan in! Na inn heh innro in zamnak si tu si. **39**Na rel sing, 'BAWIPA ming in a leng tu heh thangphatnak si tasen,' ti'n na ti ma hem, tu pin pan ka mu leh kel tu ngawlla si tsi," ti'n ti si.

San Bonak

Mar 13:1-37; Luk 21:5-36

24 Jesuh ah kheh suak atsia, temple pin khen kiang si. A ningluntu te'n temple innpi ruai kheh amah muh nuam in a nenah hawh dang si. **2**Jesuh in amahni kheh, "Me thil tehem heh mu utsim maw? Thungai ngai in nang rel sing, phereihnak si tu ngawl pelh in, nai munah lungto pakhat le pakhat delh dun ngawl in zamnak si tulai si," ti'n ti si.

3Olive Mual ah a to lai in ninglun te kheh amahni ruak in ama nenah hawh dang atsia, "Me thil te heh kontik in si tu sim? Na leng leh hun le san bonak theihdiknak heh hei si tu sim? Kei rel in," ti'n ti dang si.

4Jesuh in amahni kheh o atsia, "Tumaha zol ngah tuh ngawl in tsimkom un. **5**Heitasim tiphangin keima ming in minung tampi leng tu in, 'Keimah heh Khrih ah sing' ti'n ti atsia, mi tampi zol tu si. **6**Raal tawng thu le raal leng thawm te za tulai si utsi. Nang thin tsawl kha tu ralring un. Tsimi thil tehem leng rori tu pelh in, a tawpnak si rih tu ngawl si. **7**Miphun pakhat le pakhat tawng dun tu in, ram pakhat le pakhat tawng dun tu si. Tsin, rian dung tu atsia, pulnat leng tu in, mun hem ah thinthing tu si. **8**Tsimi tehem heh rimnak a pannak si lai si.

9"Tsimi phangin nangmahni heh mi te'n harsanak pe tuh in le reek tuh in mi kut ah aap tu atsia, keima ming manin miphun tehem in haw tu nang si. **10**Mi tampi khawsi tu in, pakhat le pakhat zuar dun in haw dun tu si. **11**Profet dik ngawl te suak tu in, mi tampi zol tu si. **12**Tsan nei ngawlnak a tam leita manin, mi tampi te itnak kheh kiam lemlem tu si. **13**Sinapikhaw a tawp tian a tuar tul zotu te heh sannak si tu si. **14**Me uknak thuthang pha heh miphun tehem nenah tetti a si tuh in leivum hem ah rel tu si. Tsimi zawh in a tawpnak leng tu si.

15"Tsimi manin profet Daniel reelnak 'siatsuahtu ningtsirnung'

23:36 Luk 11:50, 51
23:37 2Kh 24:21; Sm 57:1; Isa 31:5
23:38 1Ku 9:7,8; Jer 22:5
23:39 Sm 118:26
24:2 Luk 19:44
24:3 Luk 17:30
24:4 Mar 13:5
24:5 1Jo 2:18
24:7 Isa 19:2; Leh 11:28
24:9 Joh 16:2; 15:21
24:11 Mar 13:5
24:14 Rom 10:18; Luk 2:1; Leh 11:28; Thu 3:10
24:15 Mar 13:14; Leh 6:13; Dan 9:27

ah kheh mun thiangrim ah a ding nang mu phangin," a siartu ten thei tasen. **16**"Judea peng ah a om te'n mual vumah dan tasen. **17**Innkhum vumah a omtu hen inn sunga thil pakhat khat le tu in tolhsuk mah na tasen. **18**Lo ah a omtu khen a puan leleh tu in inn ah hong mah na tasen. **19**Tsimi hun in naupai te le nau kanghuam nei te tsa lungsenung tu si. **20**Nang dan hun heh khawsik hun in, le Sabbath ni a si tuh ngawl in sawngen un. **21**Heitasim tiphangin, leivum a po pan pin pan tuni tian a om awng lai ngawl, tuzawh khen a om kel leh tu ngawl harsanak maktak tak kheh leng tu si. **22**Tsimi ni te kheh tsom tiarnak a si ngawl lekhaw, tumah sannak si tu ngawl si. Sinapikhaw dengnak te tsa in tsimi hun kheh tsom tiar tu si.

23"Tsimi phangin mi pakhat khat in, 'Pan un, nai ah hen Khrih ah om si,' ti'n maw, 'Mia khen ah Khrih ah om si,' ti'n a ti sikhen, diksang mah na ta un. **24**Heitasim tiphangin khrih dik ngawl te le profet dik ngawl te suak tu in, a si theihnung lekhaw dengnak te riang a zolzo tuh in theihdiknak mak le thil khumnung mak muh tu si. **25**Pan un, nang rel ham po si lang.

26"Tsimi manin mi te'n, 'Pan un, amah heh hampalak ah om reng si,' ti'n a tilekhaw, hawh mah na ta un. A si ngawl lekhaw, 'Inn sungta ber khan sungah om si,' ti'n a tilekhaw diksang mah na ta un. **27**Heitasim tiphangin khawlip heh ni suaknak lam pin leng atsia, nidanak tian in a desur bangin, Mi Tsapa leng phangin si deve tu si. **28**Mithi ruang om min hem ah muvanlai te khawm tu si.

29"Tsimi harsanak ni a bo phangin nii thim tu atsia, lade kheh de leh tu ngawlla si. Arsi te van pin tserkuai tu in, vana huham kheh thiing tu si. **30**Tsimi phangin Mi Tsapa-a theihdiknak kheh van ah lang tu si. Tsin, leivuma hin le nam tehem kheh kap tu atsia, Mi Tsapa kheh vana meiro vum pin a huham le a tsungnungnak mak thaw a leng kheh amahni'n mu tu si. **31**Tsin, ama vanvummi te kheh ngunrasem ring ngaingai thaw leh tu in, van tawpnak pin hatlam van tawpnak tian, leilung ninglia ama dengnak te kheh mun khat ah khawm tu si.

32"Theikuang thusantehnak heh zir ta un. A kaak dawnno te tawt atsia, a nah a tserh phangin, khaal hun a nong ongla lam kheh thei si utsi. **33**Tsimi bangin nangmahni khen me tehem heh nang mu phangin, Mi Tsapa heh a leng tu zep si ongla in, kawka bul ah riang leng ongla si, ti thei ta un. **34**Thungai ngai in nang rel sing, me tehem heh a kimsek ma hem tu san minung te heh bo rih tu ngawl si. **35**Van le leilung pai tupelh in, ka thu heh pai tu ngawl si.

36"Tsimi ni le naazi kheh tumah in thei ngawl in, vanvummi te

24:17 1Sa 9:25; Luk 12:3; Leh 10:9
24:19 Luk 23:29
24:21 Eze 5:9; Dan 12:1; Joe 2:2
24:23 Luk 17:23
24:24 Sua 7:11; 2Th 2:9-11; Thu 13:13
24:27 Luk 17:24, 30
24:28 Luk 17:37
24:29 Isa 13:10; Eze 32:7; Joe 2:10, 31; Zef 1:15; Thu 6:12, 13
24:30 Thu 1:7
24:31 Isa 27:13; Zek 9:14; 1Th 4:16; Thu 8:2
24:33 Jei 5:9
24:36 Leh 1:7

riang in thei ngawl si. Ei Pa bek in thei si. 37Mi Tsapa lengnak heh Noah san bang si tu si. 38Tsimi hun, tilau dung ma, Noah in tangphawlawng sungah a dum ni tian amahni'n ei le in atsia, huai dun si. 39Tilau dung atsia, ti in amahni a vaseng in a laanrel tian amahni'n heimah a thei dang ngawl bangin, Mi Tsapa leng phangin si tu si. 40Tsin, minung panih lo sungah om tu in, pakhat heh lenak si tu atsia, a khatta zamnak si tu si. 41Nupang panih laideng ruan dun tu in, pakhat heh lenak si tu atsia, a khatta zamnak si tu si.

42"Nang Bawipa leng hun nang thei ngawl manin, ngak reng ta un. 43Inn neitupa hen ruko leng hun tuh a thei ham tsuk asin, ngak reng tu in, a inn kheh phul siang tu ngawl si. 44Tsimi manin nangmahni khen ralring reng deve un. Heitasim tiphangin Mi Tsapa heh nang limdik ngawl hunkeek in leng tu si.

45"A bawipa'n ama innsang uktu tuh in le a hun manno in lai pe tu in a koihnak muangtaak le a tsim sel heh tu sim? 46A bawipa a leng phangin tsimi bangin a naper a munak sel heh mi ang si. 47Thungai ngai in nang rel sing, a bawipa'n a neinak tehem uktu tuh in tsimi sel kheh puah tu si. 48Sinapikhaw sel sesuak hen, 'Ka bawipa heh leng khawnu tu poh,' ti'n a thin sung in ti tsawm atsia, 49a selpi te kheh vat in, zu ri te thaw in le ei in a om tsuk asin, 50a bawipa kheh a limdik ngawl ni, a thei ngawl hun in leng tu atsia, 51amah kheh ten nih in ten tu in, mi sidat te tsonak bangin tso tiar tu si. Amah kheh tsimi ah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si.

24:37 Sia 6:5
24:39 Luk 17:30
24:40 Luk 17:34
24:41 Luk 17:35
24:42 Luk 12:40
24:43 Luk 12:39
24:44 1Th 5:6
24:46 Thu 16:15
24:49 Luk 21:34

Khangngai Thiamlawh Sawmkhat

25 "Vanvum uknak heh khangngai thiamlawh sawmkhat thaw bangve si. Amahni'n meiinn khai atsia, mohuaipa muak tu in hawh si. 2Amahni sung pin panga te heh a tsim si in, a dang panga lam heh a taw si. 3Khangngai taw te'n meiinn keng pelh atsia, zinan keng ngawl si. 4A tsim te hen meiinn keng in, a nuum sungah zinan keng meek si. 5Mohuaipa a leng khawnu manin amahni kheh singsi in eihmu dangberh si.

6"Zan laitum in, 'Ngai un! Mohuaipa leng si lei; suak in muak la un,' ti'n aunak kheh za dang si. 7Khangngai thiamlawh tehem khen tho atsia, amahni meiinn ten vaar dang si. 8Tsimi phangin khangngai taw te'n a tsim te kheh, 'Kei meiinn mit susuk men si; nang zinan dawmlai kei khen un,' ti'n ti si. 9Sinapikhaw a tsim te'n, 'Nangmahni le keimahni mang tham keng ngawl kei si manin, nang khen thei tu ngawl si ung. A zuartu nenah hawh ta ula, nangmahni tsa lei tsawm ta un' ti'n ti si. 10Amahni'n zinan lei a

25:1 Luk 12:35-38; Leh 20:8; Thu 4:5
25:5 1Th 5:6
25:8 Luk 12:35
25:10 Thu 19:9

hawh lan in mohuaipa leng atsia,
a ralringlep te'n mo puai puah
minah mohuaipa thaw lut dang
si. Tsin, kong kheh kham si.
11"Tsimi tselh phangin khangngai
dang te kheh leng leh deve in,
'Bawipa, Bawipa, kong kei hon
in,' ti'n ti dang si. **12**Sinapikhaw
ama'n amahni kheh o atsia,
'Thungai ngai in nang rel sing,
nang thei ngawl sing,' ti'n ti si.
13"Tsimi manin Mi Tsapa leng
ni tuh le a hun nang thei ngawl
manin ralring reng ta un.

Talent Thusanteh

14"Vanvum uknak heh a sel
te koberh atsia, a thil te a aap
tselh phangin ram khawlapi ah
khualvakpa thaw bangve si.
15Ama'n a sel te kheh amahni
thil titheinak bangten in sel pakhat
kheh talent* panga pe atsia, a
dang sel pakhat kheh talent
panih pe in, a dang sel pakhat
kheh talent pakhat pe si. Tsin,
amah kheh khualvak nomper
si. **16**Talent† panga a saangtu
khen hawh atsia, tsimi tangka
thaw sumpei in a dang talent
panga ngah si. **17**Tsimi bangin
talent panih a saangtupa'n a
dang talent panih ngah deve si.
18Sinapikhaw talent pakhat a
saangtupa'n hawh atsia, lei tso
in a bawipa tangka kheh thup
si. **19**A reipi phangin a bawipa
kheh leng in amahni napernak
tsazin khawm dang si.

20"Tsimi manin talent‡ panga
a saangtupa khen hawh atsia,
a dang talent panga keng in,
'Bawipa, talent panga pe ka si
tsi. Pan in, a dang talent panga
a miat ngah bet sing,' ti'n ti si.
21A bawipa'n amah kheh, 'Sel
pha le muangtaak, pha ngai ee;
thil dawmno vumah muangtaak
si tsi. Thil tampi uktu tuh in na
puah tu sing. Na bawipa angnak
sungah lut in,' ti'n ti si. **22**Talent§
panih a sangtupa khen hawh deve
in, 'Bawipa, talent panih pe ka si
tsi. Pan in, a miat talent panih
ngah bet sing,' ti'n ti si. **23**A
bawipa'n, 'Sel pha le muangtaak,
pha ngai ee; thil dawmno vumah
muangtaak si tsi. Thil tampi uktu
tuh in na puah tu sing. Na bawipa
angnak sungah lut in,' ti'n ti si.
24"Talent¶ pakhat a sangtupa
kheh hawh atsia, 'Bawipa, mi
tsul har tawp na si lam na thei
sing. Na tuh ngawlnaka aat atsia,
na pawi ngawlnaka khawl si tsi.
25Nangmah ka kih manin na
talent** heh lei sungah thup sing.
Pan in, na talent la meheh si,' ti'n
ti si.
26"A bawipa'n amah kheh o
atsia, 'Nang, sel sesuak le thazawng,
ka tuh ngawlnaka at atsia, ka pawi
ngawlnaka ka khawl lam thei si
tsi maw. **27**Ka leng leh phangin
ka talent tsawh a khang thaw ka
ngah leh tuh in, tangka khawlnak
ah na koih tuh sipelh si. **28**Tsimita

25:13 Mar 13:35; Luk 12:40
25:14 Luk 19:12
25:21 Luk 16:10

* **25:15** *talent*: Talent pakhat heh nithawngruk nithaa si.
† **25:16** *talent*: 25:15 ah pan in.
‡ **25:20** *talent*: 25:15 ah pan in.
§ **25:22** *talent*: 25:15 ah pan in.
¶ **25:24** *talent*: 25:15 ah pan in.
** **25:25** *talent*: 25:15 ah pan in.

ama nena talent* pakhat tsawh le ula, talent sawm a neitupa la pe un. 29Heitasim tiphangin a neitu tehem heh pe beetnak si tu in, nual ngai in nei tu si. Sinapikhaw a nei ngawltu heh a neinak lamtsang riang sutnak si tu si. 30Me heimah a nempi ngawl sel tsawh pulam khawthim sungah vawr ta un. Tsimi munah kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si,' ti'n ti si.

Tuu le Kel Thukhennak

31"Mi Tsapa heh a tsungnungnak ah a thiangrim vanvummi tehem thaw a leng phangin, ama a tsungnung kumpibawi tohkheng ah to tu si. 32A mai ah miphun tehem khawm dang tu in, tuukhaltu in kel te lak pin a tuu te a khen bangin, amahni kheh khen tu si. 33Tuu te kheh a taklam ah koih tu in, kel te kheh a kehlam ah koih tu si.

34"Tsimi phangin Kumpibawi pa'n a taklama te kheh, 'Ei Pa muitsu dong te, nai ah hawh ula, leivum a po pan pin pan nangmahni tsa remham saak uknak ro luah la un. 35Heitasim tiphangin ka rikaam phangin lai pe ka si utsi. Ka dangrum phangin in tuh pe ka si utsi. Mikhual ka si phangin nang inn ah dung tiar ka si utsi. 36Ka kawngkolh lai in vansilh ka si utsi. Ka naa lai in veh ka si utsi. Thawng ka to lai in ka nenah leeng si utsi,' ti'n ti si.

37"Tsimi phangin midik te'n, amah kheh o atsia, 'Bawipa, kontik in na rikaam mu in lai pe atsia, na dangrum mu in in tuh na pe si ung im? 38Kontik lai in mikhual na si kheh mu in zindung tiar in, na kawngkolh mu in van na silh si ung im? 39Kontik in na naa mu in le thawng na to mu in na veh awng si ung im?' ti'n ti dang si. 40Kumpibawipa'n amahni kheh o atsia, 'Thungai ngai in nang rel sing, me ka unaupi te lak pin a hei ngawl berno pakhat vumah nang puahnak heh keima vumah puah si utsi,' ti'n ti si.

41"Tsin, a kehlama te kheh, 'Nangnihni tsamnak te, ka nen pin diabol ah le ama vanvummi te tsa in remham saak kumkhaw mei sungah luun ta la un. 42Heitasim tiphangin ka rikaam lai in lai pe ngawl ka si utsi. Ka dangrum lai in in tuh pe ngawl ka si utsi. 43Mikhual ka si lai in zindung tiar ngawl ka si utsi. Ka kawngkolh lai in van silh ngawl ka si utsi. Ka naa lai in le thawng ka to lai in veh ngawl ka si utsi,' ti'n ti si.

44"Tsimi phangin amahni'n, 'Bawipa, kontik in na rikaam maw na dangrum maw mikhual na si maw na kawngkolh maw na naa maw na thawng to maw mu in na tuamlawm ngawl si ung im?' ti'n o dang si. 45Ama'n amahni kheh o atsia, 'Thungai ngai in nang rel sing, me tehem lak pin a hei ngawl berno vumah nang puah ngawlnak heh keima vumah puah ngawl si nom si utsi,' ti'n

25:29 Mar 4:25; Luk 8:18
25:31 Luk 17:30
25:32 Mal 3:18; Eze 34:17, 20
25:34 Leh 20:32; 1Ko 15:50; Gal 5:21; Jei 2:5; Heb 4:3; Thu 13:8
25:35 Job 31:32; Heb 13:2
25:36 Isa 58:7; Eze 18:7; Jei 2:15, 16; Jei 1:27; 2Ti 1:16
25:40 Heb 13:2
25:41 Isa 66:24; Mar 9:43; Luk 3:17; Jud 7; 2Pi 2:4
25:45 Tts 14:31

* **25:28** *talent*: 25:15 ah pan in.

ti si. 46Tsin, me te heh kumkhaw erhnak min ah luunberh tu atsia, midik te heh kumkhaw nungnak ah leng tu si," ti'n ti si.

Jesuh ah A Reek Tuumnak

Mar 14:1-2; Luk 22:1-2

26 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh in me thu tehem heh a rel tselh phangin, a ningluntu te nen ah, 2"Tuzawh ninih phangin Leekdelh Puai si tula in, Mi Tsapa heh thinglamteh ah tar tuh in aap tu si," ti'n rel koh si.

3Suangbawi te, Daan zirhtu te le Jew te upa te'n suangbawi ber Kaiafas inn ah khawm dang atsia, 4Jesuh ah kheh zoldeen in pom atsia, a reek dang theinak tuh thuruat dang si.

5Sinapikhaw amahni'n, "Mipi te lak ah buainak a suak kha tu manin, puai sungah hen ti awl a sing," ti'n rel dang si.

Jesuh ah Sathau Pawhnak

Mar 14:3-9; Luk 7:37-38; Joh 12:1-8

6Jesuh ah kheh Bethany khawa miphar Simon inn ah om si. 7Tsabuai ah a to lai in minu pakhat in a manpha ngaingai sathau rim ur alabaster num* khat keng atsia a nenah hawh in a lu ah pawh si. 8Tsimi kheh a ningluntu te'n a mu phangin, reh awh ngai dang in, "Heita me rim ur heh thehthawk thong tseih men nan tih im? 9Me tah hen rim ur heh tangka tampi in zuar atsia, minawm te sawm sawn awhnung sipelh si," ti'n ti dang si.

10Tsimi kheh Jesuh in thei atsia, "Heita minu heh dimdor tseih si utsim? Amah hen thilpha puah sak ka si. 11Minawm te heh nangmahni nenah om reng veng poh si. Sinapikhaw keimah zong heh nangmahni nenah om reng tu ngawl sing. 12Ka ruang vumah me sathau rim ur a pawhnak heh keimah vinak tuh in a puah hamnak si si. 13Thungai ngai in nang rel sing, me thuthang pha heh leivum hem ah relnak a si phangin, minu ah phawkrengnak in me a puahnak heh rel veng tu si," ti'n amahni kheh ti si.

Judas in Jesuh Zuar Tuumnak

Mar 14:10,-11; Luk 22:3-6

14Ningluntu leinih laka pakhat Judas Iscariot tinak pa khen suangbawi te nenah hawh atsia, 15"Amah heh nang kut ah aap lengkhaw hei ka pe tu si utsim?" ti'n ti si. Amahni'n ngun tangka† sawmthum kheh siar atsia, Judas ah pe si. 16Tsimi hun pin pan Judas in Jesuh ah a zuar theinak tuh hunpha zei si.

Bawipa Simlai

Mar 14:12-27; Luk 22:7-20, 24-30

17Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai a nikhatnak ni in ningluntu te'n Jesuh nenah hawh dang atsia, "Leekdelh Puai simlai na ei min

25:46 Joh 3:15, 16,36; Rom 2:7; Gal 6:8; 1Jo 1:2; Dan 12:2; Leh 24:15;
26:2 Joh 11:55
26:3 Sm 2:2; Luk 3:2; Joh 11:47-50; Leh 4:6
26:11 Daa 15:11
26:12 Joh 19:40
26:15 Sua 21:32; Zek 11:12
26:17 Sua 12:18-20; Daa 16:5-8

* **26:7** *alabaster num*: Reltsiangnak ah pan in.

† **26:15** *ngun tangka*: Ngun tangka tsangkhat heh nili ni thaa si.

tuh heh kawnai ah puahsak kei sin deih kei si tsim?" ti'n ti dang si.

18Jesuh in, "Khawpi sungah hawh ta ula, mipa pakhat kheh, 'Sayapa'n, "Ka hun nong ongla in, ka ningluntu te thaw Leekdelh Puai heh na inn ah mang tu sing," ti'n ti si,' ti'n ti ta un," ti'n ti si.

19Tsimi manin ningluntu te'n Jesuh relnak bangin puah in, Leekdelh Puai simlai puah ham si.

20Simlam phangin Jesuh ah kheh a ningluntu te thaw to dang si. **21**Simlai a ei dang lai in, Jesuh in, "Thungai ngai in nang rel sing, nangmahni sung pin pakhat in zuar tu ka si," ti'n amahni kheh ti si.

22Ningluntu te kheh khawngai tihtak in khawngai dang in, "Bawipa, keimah siing maw?" ti'n pakhat seuhseuh in ti dang si.

23Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh o atsia, "Pakan pakhat sungah keimah thaw a kut in sang a niim khattupa in zuar tu ka si. **24**Laithiangrim sungah ngannak bangin Mi Tsapa heh hawh kul tu si. Sinapikhaw Mi Tsapa a zuartu pa tsa in lungsenung si. A nu pum sung pin a suak awl sawn ta asin ama tsa pha sawn tu pelh si," ti'n ti si.

25Tsimi phangin amah a zuar tseih tu Judas in o atsia, "Rabbi, keimah siing maw?" ti'n ti si. Jesuh in, "Na awnnak bangin si si," ti'n ti si.

26Lai a ei dang lai in Jesuh in sang kheh le atsia, Pathian paak in hem atsia, a ningluntu te kheh pe in, "Meheh ka ruangpum si. Le ula ei un," ti'n ti si.

27Tsin, khuat kheh le atsia, Pathian apaak tselh phangin amahni kheh pe atsia, "Nang vaseng in in un. **28**Meheh mi tampi te sualzahnak tsa in a luang ka thisena thukam ther si. **29**Sinapikhaw nang rel sing, tu pin pan ei Pa uknak ah nangmahni si tsapit zu ther ka in ni tian me tsapit zu heh in leh tu ngawlla sing," ti'n ti si.

30La pakhat a sa dang tselh phangin Olive Mual ah hawh dang si.

Piter Phaanak Tuh Rel Ham

Mar 14:27-31; Luk 22:31-38; Joh 13:36-38

31Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh,

> "'Tuukhal pa kheh vaat angkhaw, tuu hon te kheh dansep tu si,'

ti'n ngannak bangin, tuzan hen keima manin nang vaseng in pialberh tu si utsi. **32**Sinapikhaw tho tiarnak ka si zawh in, Galilee ah hawh ham tu sing," ti'n ti si.

33Piter in amah kheh o atsia, "Ka rualpi tehem a pial sikhen, keimah vang pial himhim tu ngawl sing," ti'n ti si.

34Jesuh in, "Thungai in na rel sing, tuzan hen ar khuang ma in veithum tian phaa tu ka si tsi," ti'n ti si.

35Piter in amah kheh, "Nangmah thaw thi kul tu ka si riang in na

26:18 Mar 14:35, 41; Joh 7:6,8; **26:21** Luk 22:21-23; Joh 13:21 **26:23** Sm 41:9; Joh 13:18 **26:24** Isa 53; Dan 9:26; Mar 9:12; Luk 24:25-27; Leh 17:2,3; 1Pi 1:10, 11; **26:27** 1Ko 10:16 **26:28** Sua 24:6-8; Zek 9:11; Mal 2:5; Heb 9:20; Mar 1:4 **26:29** Leh 10:41 **26:31** Zek 13:7; Joh 16:32 **26:34** Joh 13:38 **26:35** Joh 13:37

phaa tu ngawl sing," ti'n ti si. Tsimi bangin ningluntu tehem khen ti dang ten si.

Gethsemane ah Sawngen

Mar 14:32-41; Luk 22:40-46

36Tsimi phangin Jesuh ah kheh a ningluntu te thaw Gethsemane ti'n konak vuan sungah hawh atsia, "Me khen ah hawh in saw ka ngen sung hem, nai ah to dang rih ta un," ti'n amahni kheh ti si. **37**Jesuh in Piter ah le Zebedee tsapa panih te kheh huai si. Amah heh lungse in thintsawl pan si. **38**Tsin, amahni kheh, "Ka nungnak heh lungse tihtak in lungse leita in, ka thi ngawl men phang sing. Nai pin hen ka ngak pi rih un," ti'n ti si.

39Mailam ah dawmlai hawh rih atsia, bok in, "Maw ei Pa, me khuat hen, a si thei lekhaw ka leek tasen. Sinapikhaw keima deihnak bang si ngawl in, nangma deihnak bangin si tasen," ti'n sawngen si.

40Tsin, a ningluntu te nenah a hawh phangin a eihmu dang reng kheh tawk atsia, Piter nen ah, "Heita naazi pakhat sungno pohkhen ka ngak pi zo ngawl si utsim maw? **41**Sualroihnak sungah nang da tuh ngawl in sawngen thahlam in ngak un. Raula hen otngai pelh atsia, tisa heh a thaneem si," ti'n ti si.

42A veinihnak hawh lehleu in, "Maw ei Pa, me khuat heh in ngawl in keimah leek thei tu ngawl a si lekhaw, na deihnak bangin si tasen," ti'n sawngen si. **43**Amahni nenah hawh in, a eihmu sung leita manin a eihmu dang reng kheh tawk lehleu si.

44Amahni kheh zam atsia, hawh lehleu in a masa bangpah in a veithumnak sawngen lehleu si. **45**Tsimi zawh in a ningluntu te nenah hawh atsia, "Tutian hen eihmu in tsawlom reng lai si utsim maw? Pan un, a hun khawnen ongla in, Mi Tsapa heh misual te kut ah aap ongla si. **46**Tho la ula; hawh dang ala sing. Pan un, keimah a aaptupa leng ongla si," ti'n ti si.

Jesuh ah Pomnak

Mar 14:43-50; Luk 22:47-53; Joh 18:1-11

47Ngai un, a awn tseih lai tum in, ninglun leinih laka ninglun pakhat Judas ah kheh suangbawi te le mipi laka Jew te upa te lehnak vangsang le thingtawng vong mipi te thaw in leng si.

48Amah a zuartupa'n amahni kheh theihdiknak pe in, "Ka thuutnakpa heh amah si. Pom un," ti'n rel ham si. **49**Makhat in Judas in Jesuh nenah hawhngut atsia, "Rabbi, dam tsim!" ti'n thuut si.

50Jesuh in amah kheh, "Ei rual, hei manin nai ah leng si tsim?" ti'n ti si. Amahni'n zuan dang in, pom atsia huai dang si. **51**Makhat in Jesuh nenah a om deve tu pakhat in a kut suah in a vangsang dawk atsia, suangbawi bera selpa beng kheh sat tawng sak si.

26:38 Joh 12:27
26:39 Sm 40:6-8; Isa 50:5; Joh 4:34;
26:51 Luk 22:36, 38; Joh 18:10

52Tsimi phangin Jesuh in, "Na vangsang tsawh a omnak ah thiat leh in. Vangsang a vong tehem heh vangsang ah ral thong tu si. **53**Tuhen ei Pa nenah ngen thei ngawl in ka ring si tsim maw? Ka ngen tsuk asin ei Pa'n vanvummi raalkap hon legion* leinih tah in tam sawn a leh tu ngawl in ring si tsim maw? **54**Tsimi bang a si tsuk asin, kawtibang in Laithiangrim heh kim thei tu sim?" ti'n ti si.

55Tsimi hun in Jesuh in mipi te kheh, "Ruko pom tu bangin vangsang le thingtawng thaw leng si utsim maw? Ni tin in nangmahni thaw to in temple reen sungah thu zirh sing. Pom ngawl ka si utsi. **56**Profet te ngannak Laithiangrim a kimsek theinak tuh in me thil tehem heh tsang si," ti'n rel si. Tsimi phangin ningluntu tehem in amah kheh zam in dan dangberh si.

Sanhedrin ah Jesuh

Mar 14:53-65; Luk 22:66-71; Joh 18:12-13, 19-24

57Jesuh ah a pomtu te'n amah kheh suangbawi ber Kaiafas nenah huai dang si. Tsimi munah Daan zirhtu te le upa te khawm dang si. **58**Piter in khawla tsawng pin lun in suangbawi bera inntual tian in lun si. Inntual ah lut in a tawpnak mu nuam in sel te nenah to deve si.

59Suangbawi te, upa te le Sanhedrin† pi khen Jesuh ah a reek theinak tuh in a maan ngawl tetti in dingtu tuh zei si. **60**Sinapikhaw tumah tawk ngawl si. A maan ngawl tetti dingtu mi tampi suak pelh atsia, amah reek theinak tuh tetti heimah tawk zo ngawl si. Tawpsannak in a maan ngawl tetti ding tu mi panih suak si. **61**Amahni'n, "Me unau in, 'Pathian temple heh phe atsia, nithum sung in sa leh thei sing,' ti si," ti'n ti si.

62Suangbawi ber in tho atsia, "Heimah o tu ngawl si tsim maw? Me te hen nangmah do in tetti a relnak hei sim?" ti'n ti si. **63**Sinapikhaw Jesuh ah kheh mengdeen si. Suangbawi ber in, "Nangmah heh Pathian Tsapa Khrih ah na si maw na si ngawl keimahni na rel tuh in, a nung Pathian ming sal in na tsial tsawm tiar sing," ti'n ti si.

64Jesuh in amah kheh, "Na awnnak bangin si sing. Sinapikhaw na rel sing, tu zawh in Mi Tsapa heh Huham neitu taklam ah to atsia, vana meiro vumpin a leng kheh mu tu si tsi," ti'n ti si.

65Tsimi phangin suangbawi ber in a vansilh bal atsia, "Ama'n Pathian relse in awn si. Tetti dang kul lai si sing maw? Ngai un, Pathian a relsenak heh tu rori hen za ongla si utsi. **66**Kawti'n ruat si utsim?" ti'n amah ni kheh ti si. Amahni'n, "Amah heh thi taak si," ti'n o dang si.

67Tsimi phangin amahni'n Jesuh mai kheh tsil thuh atsia, vaat in, midang te'n beeng si.

26:52 Sia 9:6; Sua 21:12; Thu 13:10
26:53 2Ku 6:17; Dan 7:10
26:55 Mar 12:35; Luk 21:37; Joh 7:14, 28;
26:58 Mar 14:66; Luk 22:55; Joh 18:15; Luk 11:21;
26:60 Sm 27:12; Leh 6:13; Daa 19:15
26:61 Joh 2:19
26:63 Mar 14:61; Sun 5:1; Luk 22:67
26:64 Luk 22:70; Mar 16:19; Thu 1:7
26:65 Mar 14:63
26:66 Sun 24:16; Joh 19:7

* **26:53** *legion*: raalkap thawngruk lai om Rom raalkap bu si.
† **26:59** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

68Amahni'n, "Khrih, nangmah a vaattu heh tu sim? Kei rel in," ti'n ti dang si.

Piter in Jesuh ah Phaa

Mar 14:66-72; Luk 22:55-62; Joh 18:15-18, 25-27

69Piter ah kheh pulam inntual ah a to lai in, omlawh khangngai pakhat in a nenah hawh atsia, "Nangmah khen heh Galilee te Jesuh pawlpinak si deve si tsi," ti'n ti si.

70Sinapikhaw Piter in amahni tehem mai ah phaa in, "Na awnnak tsawh thei nom ngawl sing," ti'n ti si.

71Tsimi phangin Piter ah kheh kongbiang pulam ah hawh in a dang khangngai pakhat in amah kheh mu atsia, "Mepa khen heh Nazareth te Jesuh pawlpinak si deve si," ti'n tsimi munah om te kheh rel si.

72Sinapikhaw Piter in tsial tsawm in, "Mepa heh thei nom ngawl sing," ti'n phaa si.

73Dawmlai a rei zawh in tsimi munah a ding tu te kheh hawh atsia Piter ah kheh, "Nangmah khen heh amahni laka mi pakhat si deve himhim si tsi. Na kamtsawi in theihnung diar si tsi," ti'n ti si.

74Tsimi phangin Piter in tsam tsawm in, tsial tsawm atsia, "Mepa heh thei ngawl sing," ti'n ti si. Tsimi tsang in ar khuang si. **75**Piter in, "Ar khuang ma in veithum tian phaa tu ka si tsi," ti'n Jesuh awn awngnak la phawk leh si. Tsin, pulam ah suak atsia nase ngai in kap si.

26:68 Luk 22:63-65
26:75 Joh 13:38
27:1 Mar 15:1; Luk 22:66
27:2 Mar 15:1; Luk 13:1; Leh 3:13; 1Ti 6:13
27:5 Luk 1:9, 21; Leh 1:18
27:8 Leh 1:19
27:10 Zek 11:12, 13; Jer 32:6-9

Judas Thihnak

27 Zinglam phangin suangbawi tehem le mipi te upa tehem in Jesuh ah raaltsan in a reek theinak tuh thurel khawm dang si. **2**Amahni'n Jesuh ah kheh a henpek tselh phangin, huai dang atsia, uktu Pontius Pilat nenah aap dang si.

3Amah a zuartu Judas in Jesuh ah a han lam thei tsawm in, sir pittseih leh atsia ngun tangka* sawmthum kheh suangbawi te le upa te pe leh si. **4**Ama'n, "Sualnak nei ngawl thisen luang tu in ka zuar manin, sual ngai sing," ti'n ti si. Amahni'n, "Keimahni thaw hei sengkha sim? Na puahnak heh pan tsawm in," ti'n ti dang si.

5Tsimi phangin a ngun tangka la temple Mun Thiangrim ah bung atsia, temple pin kiang in, hawh atsia, ri awk si.

6Suangbawi te'n ngun tangka kheh khul atsia, "Me tangka heh thisen man a si manin, temple alu lak ah khawm tuh in mawi ngawl si," ti'n ti si. **7**Amahni'n rel dang atsia, mikhual te vinak tuh in beel vawtupa lo leinak in mang si. **8**Tsimi manin tuni tian tsimi lo kheh, Thisen Lo, ti'n ti si.

9Tsimi phangin profet Jeremiah in, "Ama man a tennak ngun tangka† sawmthum, Israel tsa te man kheh amahni'n le si. **10**Tsin, BAWIPA relnak bangin beel vawtupa lo man in pe si," ti'n a rel hamnak kheh kim si.

* **27:3** *ngun tangka*: Ngun tangka tsangkhat heh nili ni thaa si.
† **27:9** *ngun tangka*: 27:3 ah pan in.

Pilat Mai ah Jesuh

Mar 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Joh 18:29-40

11Tsin, Jesuh ah kheh uktupa mai ah ding in, uktupa'n, "Jew te Kumpibawi si tsim maw?" ti'n dong si. Jesuh in amah kheh, "Na awnnak bangin si sing," ti'n ti si. **12**Suangbawi te le upa te'n sual tampi nawn pelh atsia, Jesuh in heimah o ngawl si.

13Tsimi phangin Pilat in, "Me nangmah sual a zeinak te heh za ngawl si tsim maw?" ti'n ti si. **14**Jesuh in kam khat pohkhen a o nuam ngawl manin uktupa kheh ambuk zo si.

15Uktupa in Leekdelh Puai phangin mipi te deihnak thawngto pakhat kheh suah sak veng si. **16**Amahni'n thawngto ming thang ngai Barabbas ti'n konakpa nei si. **17**Tsimi manin amahni kheh munkhat ah a khawm dang phangin Pilat in, "Nangmahni nenah tu sawn leh tu in deih ka si utsim? Barabbas ah sawn maw, Khrih ah tinak Jesuh ah sawn sim?" ti'n amahni kheh dong si. **18**Heitasim tiphangin amahni'n a iksik manin ama nenah a aap lam kheh Pilat in thei si.

19Thukhennak tohkheng vumah a to lai in, a zii in mi pakhat leh atsia, "Me mi dikpa tsawh heimah ti mah nen. Heitasim tiphangin ama manin tuni ka mang ah thil tampi tuar sing," ti'n thulen si.

20Sinapikhaw suangbawi te le upa te'n Barabbas ah sawn ngen atsia, Jesuh ah heh reek tiar tu in mipi te kheh so si. **21**Uktupa'n amahni kheh o atsia, "Tu sawn heh luat tiar ka sin deih si utsim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Barabbas ah," ti'n ti si.

22Pilat in amahni kheh, "Khrih ah tinak Jesuh ah heh kawti'n ti ang im?" ti'n dong si. A vaseng in, "Thinglamteh ah khennak si ta sen," ti'n ti dang si.

23Tsimi phangin mangkipa'n, "Heita sim? Thil pha ngawl hei puah sim?" ti'n ti si. Sinapikhaw amahni'n, "Thinglamteh ah khennak si ta sen," ti'n au leilei dang si.

24Pilat in heimah a zing thei ngawl lam thei tsawm in, mipi te a buai leilei kheh a mu phangin, mipi mai ah ti le in a kut som atsia, "Keimah heh me mi dikpa thisen pin thiang sing. Amah heh nang nuam bangin zing ta la un," ti'n ti si.

25Mipi tehem in, "Ama thisen tsawh keimahni vumah le kei tsa te vumah leng tasen," ti'n o dang si. **26**Tsimi phangin Pilat in mipi te tsa in Barabbas ah kheh luat tiar atsia, Jesuh ah kheh savun rihual in vaat atsia thinglamteh ah khen tuh in amahni aap si.

Raalkap te'n Zohsuam

Mar 15:16-20

27Uktupa raalkap te'n Jesuh ah kheh Praetorium* tinak uktupa inn ah huai dang in, garrison† tinak raalkap honkhat a vaseng in kawn dang si. **28**Amahni'n

27:12 Mar 14:61
27:14 Mar 14:61
27:15 Joh 18:39
27:19 Joh 19:13; Sia 20:6; Mip 12:6; 1 Job 33:14-16
27:20 Leh 3:14
27:24 Sm 26:6; Daa 21:6-8
27:25 Jo s 2:19; Leh 5:28
27:26 Isa 53:5; Joh 19:1
27:27 Joh 18:28
27:28 Joh 19:2

* **27:27** *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.
† **27:27** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.

a puan suutsak atsia, puan sennum silh dang si. **29**Tsin, lingkaak lupawng phiar atsia, a lu ah khim tiar in, a taklam kut ah phaikuang von dang si. A mai ah khuklepbok in, "Jew te Kumpibawipa, upat taak," ti'n nihtsiam bawlnak in mang dang si. **30**Amah kheh tsil thuh dang atsia, phaikuang le in, a lu pin vaat si. **31**Nihtsiam bawlnak in a mang dang tselh phangin puan sennum a silh dangnak la suah leh sak atsia, ama puan kheh silh leh in, thinglamteh ah reek tuh in huai dang si.

Thinglamteh ah Khennak

Mar 15:22-32; Luk 23:33-43; Joh 19:17-24

32A hawhpi dang lai in Sairin khaw te Simon tinak pa kheh tawk dang in, thinglamteh phur tiarlok dang si. **33**Tsin, Golgotha tinak, luruh mual ti'n konak mun a leng dang phangin, **34**thil kha rawinak tsapit zu pawng in tiar dang si. Ama'n tep atsia in nuam ngawl si.

35Tsin, amahni'n Jesuh ah kheh thinglamteh vumah khen dang si.

"Amahni'n ka puan heh
sem dang in, ka angki
tsual tsa in aisan dang si,"

ti'n profet-a rel hamnak a kimnak tuh in, a puan kheh aisan in sem dang si.

36Amahni'n tsimi munah to dang in, amah kheh kil dang si. **37**Amah sual a nawnnak,

"ME HEH JESUH, JEW
TE KUMPIBAWIPA SI,"

ti'n ngannak lai kheh a lu vumah taar si.

38Ruko panih te khehkhen amah thaw thinglamteh ah khen deve in, a taklam ah pakhat tar in a kehlam ah pakhat tar si.

39Tsimi mun a tawntu te'n relsenak thaw lupei in, awr se leh atsia, **40**"Temple pi phe atsia, nithum sung in a sa leh tum pa, Pathian Tsapa na si lekhaw, san tsawm la thinglamteh pin tson tsuarsuk in," ti'n ti si.

41Tsimi bangin suangbawi te, Daan zirhtu te le upa te'n amah kheh nihtsiam bawlnak in mang atsia, **42**"Midang te zong san thei, mah le mah san tsawm thei ngawl; Israel te Kumpibawi asi lekhaw thinglamteh pin hen tsuarsuk sehla um tu si ung. **43**Ama'n Pathian aan si, 'Keimah heh Pathian Tsapa sing,' ti'n ati man in, Pathian in amah heh a san tu a si lekhaw, tu rori hen san sen," ti'n ti dang si.

44Thinglamteh ah khen devenak damiah te khehkhen amah kheh urh deve si.

Jesuh Thihnak

Mar 15:33-41; Luk 23:44-49; Joh 19:29-30

45Sun laitak* pin simlam naazi pathum† tian ram sung hem ah thimla dung si. **46**Simlam naazi

27:29 Isa 53:3; Joh 19:2,3
27:31 Isa 53:7
27:32 Heb 13:12; Leh 2:10; Mar 15:21; Luk 23:26
27:33 Joh 19:17
27:34 Sm 69:21
27:35 Sm 22:18
27:38 Isa 53:12
27:39 Sm 22:7; Kah 2:15
27:40 Joh 2:19
27:42 Joh 1:49
27:43 Sm 22:8
27:45 Amo 8:9
27:46 Sm 22:1

* **27:45** *Sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti'n ngannak si.
† **27:45** *Simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti'n ngannak si.

pathum* lun in Jesuh in, "Eli, Eli, lama sabachthani," ti'n ring ngai in au si. Tsimi heh, "Ka Pathian, ka Pathian, heita zam ka si tsim?" tinak si.

47Tsimi munah a ding mi honkhat te'n a za phangin, "Mepa hen Elijah ah ko tseih si," ti'n ti si. **48**Makhat in amahni laka mi pakhat in dan nawmnawm atsia, ti huup thei thil pakhat kheh le in, tsapit zu pawng sungah nim atsia, phaikuang rel ah koih in a tsawp tuh in tokso si.

49Midang te'n, "Om men ta la sen. Amah san tu in Elijah ah leng na maw, pan tsuk rih a sing," ti'n ti si.

50Jesuh ah kheh ring ngai in a au lehleu tselh phangin, a raula kheh suak si.

51Ngai in, temple sunga puan zarnak kheh a vum pin pan a tedop tian bal zur in khennih in tsan si. Thinthing atsia, lungpi te kehberh si. **52**Thaan te kheh hong atsia, a eihmu saak mi thiangrim tampi te ruang te kheh tho si. **53**Jesuh ah kheh a tho leh zawh in, amahni'n thaan sung pin suak atsia, khawpi thiangrim ah hawh in, mi tampi te nenah lang si.

54Jesuh ah a kiltu raalkap zakhat uktupa le a kilpinak te'n thinthing le thiltsang te kheh a mu dang phangin, kih ngaingai in, "Mepa heh Pathian Tsapa taktak si," ti'n ti dang si. **55**Galilee pin pah amah lun atsia amah tuamlawmtu nupang te'n ralpan dang reng si. **56**Amahni lak ah Mary Magdalene, Jeim le Joses te nu Mary ah le Zebedee tsapa te nu peh si.

27:48 Sm 69:21
27:50 Joh 19:30
27:51 Sua 26:31-33; Heb 9:3,8
27:55 Luk 8:2,3
27:56 Mar 15:47; Luk 24:10; Joh 19:25
27:60 Mar 16:4; Leh 13:29

Jesuh ah Vinak

Mar 15:42-47; Luk 23:50-56; Joh 19:38-42

57Simlam phangin Arimathia te mi hausa ngai Joseph ah leng si. Amah heh Jesuh ningluntu pakhat si deve si. **58**Mepa hen Pilat nenah hawh atsia, Jesuh ruang kheh ngen si. Pilat in Jesuh ruang kheh amah pe tu in thupe si. **59**Joseph in Jesuh ruang kheh le atsia, puan nemno thiangsek thaw tsuun si. **60**Lungretnak thaan ther sungah vi in, thaan kawka kheh lung lianpi thaw in khaam atsia hong dang si. **61**Tsimi ah Mary Magdalene ah le a dang Mary ah peh deve in, thaan maitsang phet ah to kawm reng si.

62Thawithang ni† a thaizing in suangbawi te le Farasi te kheh Pilat inn ah khawm dang si. **63**Amahni'n, "Bawipa, me mi zoltupa hen, 'Ni thum zawh in tho tu sing,' ti'n a nung lai a tinak kheh nik reng si ung. **64**Tsimi manin a nithumnak ni tian thaan kheh kilpek tu in thupe in. Tsimi a si ngawl lekhaw a ningluntu te'n zan lan in ru akhaw mipi te kheh, 'Amah heh mithi te lak pin tho ongla si,' ti'n ti tu si. Tsimita a dawlta sonnak heh a masa sonnak tah in rohse sawn tu si," ti'n ti si.

* **27:46** *Simlam naazi pathum*: 27:45 ah pan in.

† **27:62** *Thawithang ni*: Ninga ni si atsia, Sabbath ni tsa in thawithang ni si.

65Pilat in amahni kheh,
“Nangmahni’n a kiltu raalkap
nei si utsi. Hawh ta ula, nang
thiamthiam in thaan kheh him
tiar ta un,” ti’n ti si. 66Amahni’n
thaan ah hawh dang atsia, thaan
kheh him ngai in puah in,
kongkham lunglian pi vumah
tatsik khen atsia, thaan kiltu te
koih si.

Jesuh Tholehnak

Mar 16:1-8; Luk 24:1-12;
Joh 20:1-8

28 Sabbath ni zawh, nipi khat
sunga masa ber ni khawvar
ma deuh in Mary Magdalene ah
le a dang Mary ah kheh thaan
pan tu in hawh kawm si. 2Ngai
in, Bawipa vanvummi pakhat
kheh van pin tolhsuk atsia, thaan
ah hawh in thaan kawkka-a lung
lianpi kheh thawn atsia, a vumah
a to manin nase ngai in thinthing
si. 3A mai heh khawlip bang si in,
a vansilh heh vur bangin ngo si.
4Thaan kiltu te kheh amah a kih
manin thinphu leita in mithi bang
si dang si.

5Sinapikhaw vanvummi in
minu te kheh o atsia, “Kih mah
na un. Thinglamteh ah khennak
Jesuh ah nang zei lam nang thei
sing. 6Nai ah om leh ngawlla si.
A rel ham saak bangin tho leh ong
si lei. Nai ah hawh ula, Bawipa
zaunak heh pan un. 7Tsin, hawh
nawmnawm ta ula, amah heh
mithi te lak pin tho ong si lei, ti’n
ningluntu te kheh rel ta un. Thu
ngai in amah heh Galilee ah hawh
ham ongla si. Tsimi ah amah mu
tu si utsi. Ngai un, nang rel ong
si lang,” ti’n ti si.

8Amahni kheh kih thah in
le angngai in thaan pin hong
nawmnawm kawm si. Tsin,
ningluntu te nenah me thu heh rel
tu in dan nawmnawm kawm si.

9Me thu heh ningluntu te rel
tu in a hawh kawm tseih lai in,
pan in, Jesuh in amahni kheh
muak atsia, “Ang un,” ti’n ti si.
Amahni’n a nenah hawh atsia,
a kawng kheh huampek in, be
kawm si. 10Tsimi phangin Jesuh
in amahni kheh, “Kih mah na un.
Hawh ta ula, Galilee ah hawh tu
in ka u le nau te kheh rel ta un.
Tsimi ah mu tu ka si utsi, ti’n rel
ta un,” ti’n ti si.

Raalkap te Phum Einak

11Amahni kheh a hong kawm
tseih lai in, ngai in, raalkap
honkhat te kheh khawpi sungah
hawh atsia, suangbawi te kheh
thiltsang tehem relsek si.
12Suangbawi te’n upa te thaw
thuruat dang atsia, raalkap te
kheh tangka tampi pe in, 13“‘Zan
lan in a ningluntu te leng atsia,
amah kheh ru dang si,’ ti’n rel ta
un. 14Me thu heh mangki pa’n
a za kha lekhaw, keimahni’n
amah kheh kun a ungkhaw, nang
luat tiar tu poh si ung,” ti’n ti si.
15Tsimi manin amahni’n tangka
kheh le atsia, amahni tiarnak
bangin rel si. Tuni tian in me thu
heh Jew te lak ah rel hehunak si
lai si.

27:66 Daa 6:17
28:1 Luk 8:2
28:2 Joh 20:12; Leh 5:19
28:3 Dan 7:9; Mar 9:3; Joh 20:12
28:9 Joh 20:14-18
28:10 Mar 3:34; Joh 20:17; Heb 2:11-13, 17

Na Tiarnak Thupi Ber

16Ningluntu leikhat te kheh Galilee-a Jesuh in amahni a muhnak mual ah hawh dang si. **17**Amah a mu dang phangin be dang si. Sinapikhaw pawlkhat te'n ummawh si.

18Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh zuan atsia, "Van le lei-a thuneinak tehem penak si ongla sing. **19**Tsimi manin hawh ta ula, miphun tehem kheh ka ninglun si tu in puah ta un, Pa le Tsapa le Raula Thiangrim ming in niimberh ta un. **20**Tsin, nangmahni thu ka penak tehem heh lun tu in zirh ta un. Ngai un, san a bo tian in nangmahni nenah om reng tu sing," ti'n ti si. Amen.

28:18 Dan 7:13, 14; 1Ko 15:27

28:19 Isa 49:6; Kol 2:12

28:20 Joh 14:26;

MARK

NGANNAK THUTHANG PHA

Laingantu: John Mark
Laisiartu: Rom ah om umtu te
Ngankum: A.D. 67-69

Jesuh Khrih napernak heh kum thum val sung hun tsomno bek sipelh atsia, thiltsang te le a thuzirhnak te heh kau ngaingai si. Raula lamhuainak bangin, Mark hen Khrih thuzirhnak tah in a nun ah thiltsang te tam sawn in ngan si. Mark hen Jesuh rimsu tuarnak te kheh ngan lehtset si. Me thulu panih te heh laisiar masatu Rom khawa umtu te tsa in remtsang ngai si. Me umtu te kheh A.D. 65 in erhnak nase ngai in tuar tepan si. Mark hen me thuthang pha heh A.D. 67-69 kawnvel in a ngannak si thei si. Pawlpi masa te'n Mark thuthang pha heh Piter thurelnak theihdiknak in Piter thi zawh in Rom khawa umtu te nenah penak si ti'n tetti khan si. Thuthang pha hen Khrih heh rimsunak vumah nehnak si ti'n me umtu te kheh thazang pe si.

Mark ah heh Johan ti khen konak si (Leh 12:12). A innsang heh Jerusalem ah a om pawlpi masa te tawkdunnak mun si (Leh 12:12). Amah heh Paul le Barnabas te thaw siangbawi naper a veikhatnak khualvaknak ah peh deve si (Leh 13:4-12). Sinapikhaw, a khualvak dang tepan zawh a reingawl in apite kheh zam si (Leh 13:13). Paul in amah kheh a siangbawi naper a veinihnak khualvaknak ah peh tiarngawl si, sipelh atsia Mark a pu Barnabas in amah kheh deih si. Barnabas in Mark ah kheh Cyprus lam ah huai atsia, Paul in Silas ah dengin mundang ah hawh si (Leh 15:3-40). Sinapikhaw, Mark ah heh mangtaak sel in tsang leh atsia, tsimi kheh a tawpnak in Paul in theipi si (2Tim 4:11).

Mark in a thuthang pha heh khen nih in khen si. Alian 1:1 pin 8:30 tian Mark in Khrih thuneinak kheh rel si. Jesuh thil khumnung puahnak hin 18 te kheh Mark in a khen masa sungah khum si. Khrih in nunnak tinak vum hem ah thunei si. Alian 8:31 pin 16:20 tian Mark in Khrih thihnak, viinak, le tholehnak te kheh ngan si. "Mi Tsapa" tinak ming heh me thuthang pha sungah vei 12 om si. Me ming khen Jesuh thuneinak le Pathian le a minung sinak a neinak kheh langtiar si. Sinapikhaw, Mark in me Mi Tsapa khen heh rimsunak tuar himhim tu si ti'n langtiar si. Amah heh "minung tampi te tsa na persak tu in le mi tampi te dennak tsa in ama nungnak pe tu in leng si sawn si" (10:45).

Jesuh ah heh a ningluntu te tsa in rimsunak tuar si, tsin amahni kheh nun rimsunak tuar deve tu in ko si. Sipelh atsia amah hen rimsunak vum ah neh zo atsia, a minung te kheh san tu si.

Johan in Lamzin Remnak

Mah 3:1-11; Luk 3:2-17

1 Meheh Pathian Tsapa Jesuh Khrih thuthang pha a pannak
si. **2** Profet te laibu sungah,
"Ngai in, na mai ah na
lamzin sialsak tu tuh
in ka nalang kheh na
masuan ah leh ham sing."
3 "Hampalak ah mi pakhata
au aw khen, 'BAWIPA
lampi kheh sialsak ula,
ama zin te kheh tsam tiar
un,'"
ti'n ngannak bangin si.
4 Mi te kheh Johan in hampalak
ah niim atsia, sualzahnak tsa sual
sirnaka niimnak thu rel si. **5** Judea
peng sunga minung tehem le
Jerusalem khaw sunga minung

1:1 Mah 4:3
1:2 Mal 3:1
1:3 Isa 40:3; Joh 1:23
1:4 Mah 3:1; Leh 1:5,22;

tehem in Johan nenah hawh atsia, amahni sual te phuang dang si. Tsin, Johan in Jordan run ah niimnak peberh si.

6Johan in kalauk mul puan sil atsia, savun in a el kilh si. Khau le hampalak khuaiti te heh a lai eih si. 7A thurelnak ah, "Ka ning pin a lengtu pa heh keima tah in mak sawn pittseih si. Keimah hen ama kedawl ri kheh kun in suutsak tu riang taak ngawl sing. 8Keimah hen ti thaw niimnak pe miau nang sing. Sinapikhaw amah hen Raula Thiangrim in niim tu nang si," ti'n ti si.

Jesuh Niimnak

Mah 3:13-17; Luk 3:21-22

9Tsimi hun lai in tibang hen thiltsang si. Galilee peng Nazareth khaw pin Jesuh ah kheh leng atsia, Johan in Jordan run ah niim si. 10Ti sung pin a suak natsang in, van te a khen kheh mu atsia, Raula kheh khuro bangin ama vumah a tolhsuk kheh Johan in mu si. 11Tsin, van pin aw pakhat ring atsia, "Nangmah heh ka it pittseihnak ka tsapa si tsi. Na vumah ang ngai sing," ti'n ti si.

Jesuh Sualroih Tawknak

Mah 4:1-11; Luk 4:1-13

12Makhat in Jesuh ah kheh Raula in hampalak ah huai si. 13Tsimi ah ni sawmli sung om in Satan in sualroih si. Tsimi munah sapi te thaw om in vanvummi te'n amah kheh tuamlawm si.

1:6 2Ku 1:8; Sun 11:22
1:7 Leh 13:25
1:8 Isa 44:3; Joe 2:28; Joh 1:33; Leh 1:5
1:9 Mah 2:23; 3:1
1:10 Joh 1:32
1:11 Mah 3:17
1:13 Sua 24:18; Mah 4:10; Heb 4:15
1:14 Mah 3:1; 4:12,23
1:15 Rom 5:6; Gal 4:4; Efe 1:10; Joh 3:15
1:18 Mah 4:19
1:21 Mah 4:23
1:22 Mah 7:28,29

Ninglun Masa Ber te

Mah 4:12-22; Luk 5:1-11

14Johan ah kheh thawng tohnak a si zawh in, Jesuh ah kheh Galilee peng ah hawh in, Pathian uknak thuthang pha rel atsia, 15"A hunkim ongla in, Pathian uknak khen nong ong si lei. Nang sual sir ula, thuthang pha heh um un," ti'n rel tseihzel si.

Ninglun Masa Ber te Konak

Mah 4:18-22; Luk 5:1-11; Joh 1:35-42

16Galilee Tipi kung ah a hawh tseih lai in Simon ah le a nau Andrew ah tipi sungah sur a seh tseih kheh mu si. Heitasim tiphangin amahni heh ngalentu te si. 17Jesuh in, "Ka lun ula, minung te lentu si tu in nang puah tu sing," ti'n ti si. 18Makhat in a sur te kheh zam atsia, amah lun kawm nom si.

19Dawmlai a hawh zawh in, Zebedee tsapa Jeim ah le a nau Johan te kheh khawm sungah sur a tholh kawm tseih lai tum mu si. 20Makhat in amahni kheh ko si. Amahni'n a pa Zebedee ah le khawm sunga a zawngnak sel te kheh zam atsia, a ning pin lun kawm si.

Khawvang te Nawtnak

Luk 4:31-37

21Amahni kheh Kapernaum ah hawh dang si. Sabbath ni in sinakok ah lut nomper atsia, thu zirh si. 22Daan zirhtu te bang si ngawl in, thuneitu pakhat bangin

amahni kheh thu a zirh manin, amahni'n a zirhnak kheh khum ngai dang si.

23Amahni sinakok sungah raula nawngkaia zingnakpa pakhat om si. Ama'n au atsia, **24**"He! Nazareth te Jesuh, heimah kei seng mah nen. Nangmah thaw puah tuh hei nei si ung im? Keimahni siatsuah tu in leng si tsi maw? Nangmah heh tu si ti, na thei sing. Pathian Mi Thiangrim si tsi," ti'n ti si.

25Sinapikhaw Jesuh in amah kheh hau atsia, "Mengdeen la ama sung pin tson suak!" ti'n ti si. **26**Raula nawngkai khen tsimi pa kheh tson tsurtsur tiar atsia, dampi'n au in, a sung pin suak si. **27**A vaseng in khum ngai dang si. Tsimi manin, "Meheh hei thu sim? Hei zirhnak ther sim? Raula nawngkai te riang in thuneinak thaw thu a pe phangin a thu ngai si," ti'n pakhat le pakhat dong dun si. **28**Tsin, ama thu kheh Galilee peng sung hem ah makhat in thang si.

Minaa Tampi Dam Tiarnak

Mah 8:14-17; Luk 4:38-41

29Sinakok pin a suak dang tselhtsang in, Jeim ah le Johan te thaw Simon ah le Andrew te inn ah dum dang si. **30**Tsin, amahni'n Simon zi nu kheh a natdun zau reng lam amah rel dang si. **31**Jesuh in a nenah hawh atsia, a kut pin len in, phong si. Makhat in a natdun dam in, amahni tsa tuh in lai eih puah sak si.

32Simlam ni a da phangin, mi te'n minaa tehem le khawvanga zingnak tehem kheh Jesuh nenah huai dang si. **33**A khawsen in kawka bul ah khawm dang si. **34**Tsin, natnak hintsang a vei minaa tampi te kheh dam tiar heuh atsia, khawvang tampi nawt sak si. Khawvang te'n amah thei a si manin, heimah awn siang ngawl si.

35A thaizing khawvar ma tho atsia, pusuak in hampalak ah hawh in sawngen si. **36**Tsimi manin Simon ah le ama nenah om te'n amah zei dang si. **37**A tawk dang phangin, "Mi tehem in zei na si," ti'n amah kheh rel dang si.

38Tsimi phangin Jesuh in, "Thu zirh tu in khaw dang ah hawh dang a sing. Heitasim tiphangin me thu man hen leng sing," ti'n amahni kheh ti si. **39**Tsimi manin ama'n Galilee peng sung hema amahni sinakok te ah thu zirh tseihzel in, khawvang te nawt sak si.

Pharnat Damthiangnak

Mah 8:2-4; Luk 5:12-14

40Miphar pakhat in Jesuh nenah hawh atsia, khuklepbok in, "Na nuam a si lekhaw damthiang tiar thei ka si tsi," ti'n kun si.

41Jesuh in ngeihhar ngai in, a kut zar in amah kheh zen atsia, "Dam tiar nuam na sing; damthiang in," ti'n amah kheh ti si. **42**A awn tselhtsang in makhat in a pharnat khen zam atsia, damthiang si.

1:24 Mah 8:29; Tkn 13:5; Luk 24:19; Joh 1:45, 46; Leh 4:10; Sm 16:10; 16,20; 1Jo 2:20
1:28 Mah 9:26
1:31 Luk 7:14
1:32 Mah 4:24
1:34 Mah 4:23; Leh 16:17, 18
1:35 Luk 3:21
1:38 Isa 61:1
1:39 Mah 4:23,24

43Tsimi pa kheh Jesuh in hawh tiar zep nom in, 44"Meheh tumah rel mah nen. Hawh ta la suang te nenah muh tsawm ten. Na damthiang ongla kheh amahni nenah tetti a si tuh in Mawsi thukhaam bangin bawlnak pe ten," ti'n ti si.

45Sinapikhaw ama'n hawh atsia, a nuamnuam in rel tseih in, a thang hehu tiar manin Jesuh ah kheh mi te theipum tuh in khawpi sungah lut thei ngawl in, khaw pulam hampalak ah om si. Tsin, mi te'n mun hem pin amah kheh zuan dang si.

Zenat Veipa Damnak

Mah 9:2-8; Luk 5:18-26

2 Ni dawmlai a rei zawh in Jesuh ah kheh Kapernaum khaw sungah lut leh in, inn sungah a om lam kheh thang hehu si. 2Makhat in mi tampi te khawm dang in, kawka bul ah pohriang omnak dong ngawl tian in mi dim si. Tsin, Jesuh in amahni kheh thu zirh si. 3Tsimi lai in mi pali te'n kut le kawng zenat veipa pakhat kheh zawng dang in a nenah phurh dang si. 4Minung a tam leita manin a nenah a zuan dang thei ngawl phangin, a vum pheta innkhuh kheh phok dang si. Tsimi tselh phangin zenat veipa kheh a zaunak thaw in lehsuk dang si.

5Jesuh in amahni umnak kheh a mu phangin, zenat veipa kheh, "Tsapa, na sual te zahnak si ongla si tsi," ti'n ti si. 6Tsimi munah a to deve Daan zirhtu pawlkhat te'n, 7"Heita me pa hen Pathian relse in awn nan tih im? Pathian siar ngawl tu in sual zah thei sim?" ti'n ruat dang si.

8Amahni ruat dangnak kheh Jesuh in a thinlung in thei kuhdek atsia, "Hei manin nang thinlung sungah meheh ruat dang tseih si utsim? 9Kut le kawng zenat veipa heh, 'Na sual te zahnak si ongla si tsi,' ti le 'Tho in, na zauphah zialla hawh in,' ti heh hei rel beih sawn tu sim? 10Sinapikhaw Mi Tsapa hen leivum ah sualzah theinak huham a nei lam nang thei tuh in si," ti'n ti atsia zenat veipa kheh, 11"Na rel sing, tho in, na zauphah zialla inn ah hong ten," ti'n ti si. 12Makhat in minaa pa kheh tho atsia, a zauphah kheh zial in mi hem mai pin a suakper manin mi hem in khum ngai in, "Tibang heh mu awngkel lai ngawl si sing," ti'n Pathian thangphat dang si.

Levi ah Konak

Mah 9:9-13; Luk 5:27-32

13Jesuh ah kheh tipi kung ah hawh lehleu si. Mihonpi te a nenah leng dang atsia, ama'n thu zirh si. 14A hawh tseih lai in Alfas tsapa Levi ah kheh siahkhon zung ah a to reng mu in, "Ka lun in," ti'n ti si. Amah khen tho in lun nom si.

15Tsin tihen thil tsang si. Amah kheh Levi inn ah laikuang a kil lai in, siahkhon tampi te le misual tampi te'n Jesuh ah le ama ningluntu te kheh laikuang kilpi si. Tsimi munah mi tampi om dang in,

1:44 Mah 8:4; Sun 13:49; **1:45** Luk 5:15, 16; Joh 6:2 **2:3** Mah 4:24 **2:5** Luk 7:48 **2:7** Isa 43:25 **2:10** Mah 8:20 **2:12** Mah 9:8, 33 **2:13** Luk 5:15; Joh 6:2 **2:14** Mah 4:19

amah lun dang si. **16**Ama'n siahkhon te le misual te laikuang a kilpi kheh Daan zirhtu te le Farasi te'n a mu phangin, "Siahkhon te le misual te thaw a ei a in heh kawti thu sim?" ti'n ningluntu te kheh ti si.

17Jesuh in a za phangin, "Midam te'n sibawi kintsak ngawl in, minaa te bek in kintsak si. Midik te ko tu in leng si ngawl in; misual te'n a sir leh tuh in leng si sawn sing," ti'n amahni kheh ti si.

Laitsangnak Thu

Mah 9:14-15; Luk 5:33-35

18Johan ningluntu te le Farasi te'n laitsang si. Amahni kheh Jesuh nenah hawh atsia, "Johan ningluntu te le Farasi te'n laitsang si. Sinapikhaw hei manin na ningluntu te'n laitsang ngawl sim?" ti'n ti dang si.

19Tsimi manin Jesuh in, "Mohuai pa rualpi te khen mohuai pa thaw a om dang lai in, laitsang thei tu si maw? Mohuai pa thaw a om dang sung hem amahni'n laitsang thei tu ngawl si. **20**Sinapikhaw mohuai pa kheh amahni nen pin a le hun leng tu in, tsimi hun phangin amahni'n laitsang leh tulai si. **21**Tumah in puan lun kheh puan ther in belh ngawl si. Tsimi bangin a belh a si lekhaw, puan ther in puan lun kheh nukreih tu atsia, a bal vang leilei tu si. **22**Tsin, tumah in savun num lun sungah tsapit zu ther thun awng ngawl si. A thun a si lekhaw tsapit zu ther khen savun num lun kheh keh tiar tu atsia, tsapit zu kheh baw thong tu in, savun num khen se thong tu si. Tsimi manin tsapit zu ther kheh savun num ther sungah thun tuh si," ti'n amahni kheh ti si.

2:16 Mah 9:11
2:17 Luk 19:10; 1Ti 1:15
2:18 Mah 6:16-18; Leh 13:2
2:20 Luk 17:22
2:23 Daa 23:25
2:24 Mah 12:2
2:26 1Kh 24:6; 2Sa 8:17; Sun 24:5-9; 1Sa 21:1-6
2:27 Sua 23:12; Daa 5:14; Kol 2:16
2:28 Mah 8:20
3:1 Mah 4:23
3:2 Mah 12:10

Sabbath Bawi

Mah 12:1-13; Luk 6:1-11

23Tsimi hun in Jesuh ah kheh Sabbath ni in sangvut lo tawnin hawh si. A ningluntu te'n a hawh thahlam in sangvut vi sik thah dang si. **24**Farasi te'n, "Pan in, heita na ningluntu te'n Sabbath ni in puah daan ngawlnak thil puah sim?" ti'n amah kheh ti si.

25Sinapikhaw Jesuh in, "David in a rualpi te thaw rikaam atsia, heimah a zing tsawm thei leh ngawlla phangin hei a puah ti siar awng ngawl si utsim maw? **26**Suangbawi ber Abiathar san lai in, David in Pathian inn sungah dum atsia, suang te siar ngawl tumah ei dan ngawlnak, Pathian mai ah linak sang kheh ei si. Tsin, a rualpi te khen pe deve si," ti'n amahni kheh ti si.

27Tsin, Jesuh in, "Sabbath ni heh minung tsa puahnak si atsia, minung heh Sabbath ni tsa puahnak si ngawl si. **28**Tsimi manin Mi Tsapa heh Sabbath Bawipa khen si meek si," ti'n amahni kheh ti si.

3 Jesuh ah kheh sinakok sungah lut lehleu si. Tsimi munah kut ro nat vei pakhat om si. **2**Amahni'n Sabbath ni in minaa dam tiar na maw, ti'n a sual a zei theinak tuh in a kungtsek pin pan dang

si. 3Jesuh in kut ro nat veipa kheh, "Mipi mai ah ding in," ti'n ti si. 4Tsin, ama'n amahni kheh, "Sabbath ni in thilpha puahdan si maw, thil sesuak puahdan si sawn sim, nungnak san sawn tuh si maw, reek sawn tuh sim?" ti'n ti si. Sinapikhaw amahni kheh mengkhep dang si. 5Tsin, thinraw ngai in a kawnvel pan zualzual atsia, amahni thinkho leita manin lungse si. Tsin, kut ro nat veipa kheh, "Na kut tsawh zar in," ti'n ti si. Ama'n a kut zar atsia, a kut hatlam bangin dam si. 6Tsimi natsang in Farasi te'n hawh atsia, Herod minung te thaw Jesuh ah do in siatsuah theinak tuh thurel khawm dang si.

Farasi te'n Siatsuah Tuumnak

Mah 12:15-16

7Sinapikhaw Jesuh in ningluntu te thaw tiniim kung ah dan zen si. Tsin, Galilee peng le, Judea peng le, 8Jerusalem le, Idumea peng le, Jordan run hatlam ram le Tyre le Sidon khawpia mihonpi te khen thilmak a puah saak te za in, ama nenah leng dang si. 9Mihonpi te a tam leita manin, amah a tuahmawh kha tuh ngawl in, khawm kohno koihsak ham reng tuh in a ningluntu te kheh rel si. 10Heitasim tiphangin minaa tampi a dam tiar manin, natnak a vei tehem in amah tong ngahthei teek in, amah neek tuptup dang si. 11Raula nawngkai te khen amah a mu phangin, a mai ah bok atsia, "Nangmah heh Pathian Tsapa si tsi," ti'n au si. 12Tsimi phangin ama thu kheh a zalhtseih tuh ngawl in nase ngai in kham si.

Ningluntu Leinih

Mah 10:2-4; Luk 6:13-16

13Jesuh ah kheh mual vumah kai atsia, a deihnak te kheh ama nenah ko in, amahni'n zuan dang si. 14Tsin, minung leinih te kheh naper siam si. A naper siamnak heh ama nenah om tu in le thu zirh tu in a leh tuh in le, 15natnak te dam tiar theinak, le khawvang te nawt theinak huham nei tu in si. 16Amahni heh Piter ti'n ming ther a sanak Simon ah, 17Boarnages ti'n ming a sanak Zebedee tsapa Jeim ah le a nau Johan ah, Boarnages heh "Keeka Tsapa te," tinak si; 18Andrew, Philip, Bartholomew, Mahte, Thomas, Alphaeus tsapa Jeim, Thaddaeus, Kanaan khaw te Simon ah le, 19amah a zuartu Judas Iscariot ah si. Tsin, amahni kheh inn sungah dum dang si.

Raula Thiangrim Relsenak

Mah 12:25-29; Luk 11:14-23

20Lai ei theihnung tuh ngawl tian in mihonpi te khawm dang lehleu si. 21Tsimi thu kheh ama minung te'n a za phangin, "A am si lei," ti'n ti dang atsia, amah pom tu in hawh dang si. 22Jerusalem pin a leng suk Daan zirhtu te'n, "Amah hen Beelzebub* nei si," tsin, "Khawvang te uktupa thawmin khawvang te nawt si," ti'n ti si.

3:6 Mah 22:16; 3:7 Mah 4:25 3:8 Mah 11:21 3:10 Mah 4:23; 9:20 3:11 Mah 4:3 3:12 Mah 8:4; Leh 16:17, 18 3:13 Mah 5:1 3:15 Mah 10:1 3:16 Joh 1:42 3:21 Joh 10:20; Leh 26:24 3:22 Mah 15:1; Joh 7:20

* **3:22** *Beelzebub*: Satan ming si.

23Tsimi manin Jesuh in amahni kheh ko atsia thusanteh mang in rel si, "Kawti bangin Satan in Satan ah hawl thei tu sim? **24**Uknak pakhat heh khen dun in amah le amah a do a silekhaw, tsimi uknak kheh rei awk tu ngawl si. **25**Innsang pakhat heh a khen dun in a do dun a si lekhaw, tsimi innsang kheh rei awk thei tu ngawl si. **26**Satan heh amah le amah do tsawm in a khen dun a si lekhaw, rei awk thei tu ngawl in bo nom tu si. **27**Mi kol pa kheh hen masa ngawl himhim in a inn sungah lut atsia, tumah in a thil te sut thei tu ngawl si. Tsimi phangin a inn kheh phul thei tu si.

28"Thungai ngai in nang rel sing; minung tsa te sual hem le Pathian a relse tehem heh sualzahnak si tu si. **29**Sinapikhaw Raula Thiangrim relse in a dotu te heh sualzahnak si awngkel tu ngawl in, kumkhaw hannak tuar tu si," ti'n ti si. **30**Tibang hen ati lawhnak heh amahni'n, "Me pa hen raula nawngkai nei si," ti'n ati manin si.

Jesuh le A Nau te

Mah 12:46-50; Luk 8:19-21

31A nau te le a nu kheh inn pulam ah ding in, mi leh atsia amah kheh ko tiar si. **32**Mihonpi te ama kawnvel ah to dang si. Amahni'n, "Pan in, na nu le na nau te nangmah zei in pulam ah om dang reng si," ti'n rel si. **33**Ama'n o atsia, "Ei nu le ka nau te tsawh tu te sim?" ti'n ti si. **34**Ama kawnvel ah a to te kheh pan zualzual atsia, "Me te heh ka nu le ka nau te si! **35**Heitasim tiphangin, Pathian deihnak a puahtu tehem heh ka nau, ka tser le ka nu si," ti'n ti si.

3:23 Mah 4:10
3:27 Isa 49:24, 25
3:29 Mah 12:31, 32 Luk 12:10

Leiram Thusanteh

Mah 13:1-23; Luk 8:4-15

4 Tsin, Jesuh ah kheh tiniim kung ah thu zirh pan leh si. Mihonpi kheh ama nenah a khawm dang manin, Jesuh ah kheh tiniim vuma khawm sungah dum atsia to si. Mihonpi te kheh tiniim lam nga in ding dang si. **2**Tsimi phangin thusanteh mang in amahni kheh thu tampi zirh si. A thu zirhnak ah,

3"Ngai ula pan un, laitsi pawitu khen laitsi pawi tu in hawh si. **4**Laitsi a pawi phangin, laitsi khenkhat te kheh lampi vumah tsu in, vana vano te leng in ei sakberh si. **5**Laitsi khenkhat te heh lunglak lei dawm min ah tsu in, lei a dal manin makhat in po si. **6**Sinapikhaw ni a sa phangin vuai in, ham a sa zo ngawl manin roberh si. **7**Laitsi khenkhat te heh ling lak ah tsu in, lingkuang te khang atsia a deep manin muu sa zo ngawl si. **8**Laitsi dang te heh leiram pha min ah tsu in, po atsia khang in muu sa si; khenkhat te a let sawmthum, khenkhat te a let sawmruk in le khenkhat te a let zakhat in zai si," ti'n rel si.

9Tsin, ama'n, "Zanak tuh beng a nei te'n za tasen," ti'n ti si.

10Amah ruak a om phangin ningluntu leinih te le a nenah

4:8 Joh 15:5; Kol 1:6
4:9 Mah 11:15

a om tu te'n thusanteh thu om
daan kheh dong dang si. **11**Tsimi
phangin Jesuh in, "Nangmahni
heh Pathian uknak thuthup theizonak
penak si ongla si utsi. Sinapikhaw
pulama te zong heh heizongza
thusanteh bek in zirh si.

12"Tsimi manin 'Amahni'n
a mu thei tuh in pan
tseih pelh atsia mu tsiang
ngawl si, a za thei tuh in
ngai po pelh atsia thei
zo ngawl si. Tsimi a si
ngawl lekhaw, amahni'n
sir leh tu in amahni sual
te kheh zahnak si tu si,'"
ti'n amahni kheh rel si.

13Tsin, Jesuh in, "Me thusanteh
heh thei zo ngawl si utsim maw?
Meheh riang nang thei zo ngawl
lekhaw, kawtibang in thusanteh
tehem heh thei zo tu si utsim?
14Laitsi pawitu hen thu kheh
pawi si. **15**Lampi kung ah thu
pawinak te heh thu a za natsang
in makhat in Satan leng atsia,
amahni thinlung sungah pawinak
thu a lesaknak te kheh si. **16**Tsimi
bang deve in lunglak lei dawm
min ah pawinak te heh thu heh a
za phangin ang ngai in sang zep
atsia, **17**amahni sungah ham a nei
ngawl manin, tsillem phang awk
si. Tsimi zawh in Pathian thu
manin harsanak le erhnak a leng
phangin a du zep te si. **18**Tsin
linglak ah pawinak te heh thu
heh za atsia, **19**leivum nungnak
tsa thintsawlnak, hausanaka zolnak
le midang thil otnak te'n thu kheh
deep atsia, a rah pem ngawl te si.

4:11 Mah 3:2; 1Ko 5:12, 13; Kol 4:5; 1Th 4:12; 1Ti 3:7
4:12 Isa 6:9,10; Mah 13:13-15
4:14 Luk 1:2; Leh 4:31; Fil 1:14
4:15 Mah 4:10
4:19 Mah 19:23; 1Ti 6:9,10, 17; 1Jo 2:15-17
4:21 Mah 5:15
4:22 Jer 16:17; Mah 10:26; Luk 8:17
4:23 Mah 11:15
4:24 Mah 7:2
4:25 Mah 25:29
4:26 Mah 13:24

20Leiram pha minah pawinak
te heh thu heh za atsia, saang
in, rah atsia, khenkhat te a let
sawmthum, khenkhat te a let
sawmruk in le khenkhat te a let
zakhat in a zai te si," ti'n amahni
kheh rel si.

Meiinn Thusanteh

Luk 8:16-18

21Tsin, ama'n, "Meiinn heh
kho khuh tuh in keng si utsim
maw, eihkhun nuai ah koih tuh
in keng si sawn si utsim? Meiinn
tohnak vumah koih tuh si ngawl si
maw? **22**Phuang tuh ngawl thupnak
heimah om ngawl in, lang tiar tuh
ngawl a thup kuhruk le varnak ah
a lang leh tu ngawl heimah om
ngawl si. **23**Tutu sikhen zanak
beng a nei tehem in za tasen,"
ti'n amahni kheh ti si.

24Tsin, ama'n, "Nang zanak
thu heh ngaisung po un. Tehnak
nang mangnak bangkeek in tehnak si
leh tu si utsi. A zatu nangmahni
heh tam leilei pe tu si. **25**Heitasim
tiphangin tutu sikhen a neitu heh tam
leilei penak si tu in, sinapikhaw
tutu sikhen a nei ngawl te heh a
neih lamtsang riang longsaknak
si tu si," ti'n amahni kheh ti si.

Laitsi Thusanteh

26Tsin, ama'n, "Pathian uknak
heh mi pakhat in lei ah laitsi pawi
atsia, **27**zan in zau in, sun in tho
atsia, kawtibang in po in a khang
ti a thei ngawl thaw bangve si.
28Leilung in ama thuthu in rah
tiar si. A masa ber in a nah dawn

suak in, tsimi tselh phangin vi atsia, tsimi tselh lehleu phangin a vi ah a tsang dimpek in sa si. **29**Lai te ther atsia, laikhawl hun a kim ongla manin a phiokawi thaw in at si," ti'n ti si.

Ankam Tsi Thusanteh

Mah 13:31-35; Luk 13:18-21

30Ama'n, "Pathian uknak heh hei thaw bangve dun tiar tu si ung im? Hei thaw santeh tu si ung im? **31**Lei ah pawinak ankam tsi thaw bangve si. Ankam tsi heh leivuma laitsi tehem tah in koh ber si. **32**Sinapikhaw pawi tselh phangin khang atsia, laikuang tehem lak pin lian ber in a tsang manin, kaak lianpi ruai nei atsia, vana vano te'n a lim nuai ah bu sa si," ti'n rel si.

33Amahni'n a theitsiang theinak tuh in Jesuh in thusanteh tampi mang in thu rel si. **34**Sinapikhaw ama'n thusanteh mang ngawl in heimah rel ngawl si. Amahni ruak a si dang phangin ningluntu te kheh heizongza reltsiang leh si.

Tipi Dap Tiarnak

Mah 8:23-27; Luk 8:22-25

35Tsimi ni simlam in ama'n, "Tipi hatlam ral ah hawh dang a sing," ti'n ningluntu te kheh ti si. **36**Mihonpi te kheh a hong tiar dang tselh phangin, Jesuh to hamnak khawm ah to dang in hawh dang si. Tsin, a dang khawm kohno te khen peh deve si. **37**Tsimi phangin khawtawng mak leng atsia, tilet tho in khawm sung tian a leng manin, khawm sung hem ti dim si. **38**Jesuh ah heh khawm ninglam ah lukham kham in eihmu si. Ningluntu te'n amah kheh phong dang atsia, "Sayapa, kei ralberh tu heh nopmawh ngawl si tsim maw?" ti'n ti dang si.

39Jesuh in tho atsia, huih kheh hau in, tiniim kheh, "Dap den la tsawl den in!" ti'n thupe si. Tsin, huih kheh meng atsia, dapliang si. **40**Tsimi phangin ama'n, "Heita thinphu si utsim? Umnak heimah nei ngawl si utsim maw?" ti'n ningluntu te kheh ti si. **41**Amahni'n lau ngai in, "Me pa heh kawtibang minung sim? Huih le tipi riang in ama thu ngai si men bang poh si!" ti'n ti dang si.

4:29 Thu 14:15
4:30 Mah 13:24
4:33 Joh 16:12
4:34 Joh 16:25
4:40 Mah 14:31

Khawvanga Zingnakpa Dam Tiarnak

Mah 8:28-34; Luk 8:26-39

5 Tsin, tiipi hatlam ral Kadarenes ram ah hawh dang si. **2**Jesuh ah kheh khawm sung pin a suak tsang in, raula nawngkaia zingnak pa pakhat khen ngawr pin suak atsia, amah kheh muak si. **3**Amah kheh ngawr ah om in, thiarri thaw riang in tumah in hen thei ngawl si. **4**Kolkhah in le thiarri thaw in vei tampi hen ongla pelh in, thiarri te kheh botreih atsia a kawnga kol te kheh seureih veng si. Amah kem zo tumah om ngawl si. **5**Sun le zan in mual vum pin le ngawr pin au tseih veng in, lung hiam thaw in at tsawm veng si.

6Khawlapi pin Jesuh ah kheh a mu phangin, dan vung atsia, khuk lepbok in be atsia, 7"A Daak ber Pathian Tsapa Jesuh, nangmah thaw hei seng dun sing im? Keimah na erh tuh ngawl in Pathian ming in na kun sing," ti'n ring ngai in ti si.

8Tibang hen a tinak heh Jesuh in, "Nang, raula nawngkai, me pa sung pin tson suak in," ti'n ati ta si. 9Jesuh in, "Na ming tu sim?" ti'n ti si. Ama'n, "Keimahni heh tampi kei si ta, ka ming heh Legion* ah sing," ti'n o si. 10Tsimi ram pin khen amah kheh a nawt tuh ngawl in kun pittseih si.

11Tsimi lai in tsimi mun mual te kung ah vok hon leida dang si. 12Khawvang tehem in, "Vok hon sungah kei lut thei tuh in vok hon nenah kei leh sawh in," ti'n amah kheh kun dang si. 13Jesuh in amahni kheh siang zep si. Raula nawngkai te kheh mi pa sung pin suak atsia, vok sungah dum dang in, liang pin tipi sungah dawksukberh in da dangberh si. (Vok heh thawngnih lun si).

14Vokkhal te'n dan in khawpi sungah le mun hem ah me thu heh rel si. Tsimi phangin mi te'n tsimi thiltsang kheh pan tu in hawh si. 15Jesuh nenah a leng dang phangin, khawvang legion† in a zingnak pa kheh a van te sil in, lungmu maanngaino in a to reng kheh mu dang atsia, kih ngai dang si. 16Khawvanga zingnak pa le vok vumah thiltsang a mutu te'n tsimi thu kheh amahni rel si. 17Tsimita amahni'n Jesuh ah kheh amahni ram pin suak tu in kun dang si.

18Khawm sungah a dum phangin khawvanga zingnak pa'n a nenah om tu in kun si. 19Sinapikhaw Jesuh in siang ngawl in, "Na rualpi te nen ah, inn ah hong ta la, Bawipa in na vumah thilmak a puahnak le nangmah a ngeihharnak thu heh rel ten," ti'n ti si. 20Tsimi pa'n hawh atsia, Jesuh in ama vumah a puahnak thu kheh Dekapolis ram‡ sung hem ah zalh in, mi tehem in khum ngai dang si.

Mithi Naupangnu le Thizungnat Vei Minu

Mah 9:18-26; Luk 8:41-56

21Jesuh ah kheh khawm to atsia, tipi hatlam ral ah hawh lehleu si. Tipi kung ah a om lai in mihonpi te a nenah hawh dang si. 22Ngai in, sinakok uktu pakhat, Jairus tinak pa kheh lengper si. Amah a mu phangin a kawngbul ah bok atsia, 23"Ka tsanuno a thi tu zep si. A dam leh tuh in hawh la, ama vumah na kut na suansak a si lekhaw dam atsia nung tu si," ti'n ngeihhar kunlo si. 24Tsin, Jesuh in amah kheh lun nom in, mihonpi te'n amah kheh lun in teet dun suihsuih si.

25Tsin, kum leinih sung thizung nat vei minu om si. 26Ama'n a neih hemmuah mang in sibawi tampi te nenah bawl pelh atsia,

5:7 Mah 8:29; Heb 7:1
5:15 Mah 4:24
5:19 Mah 8:4
5:20 Mah 4:25
5:21 Mah 9:1
5:22 Luk 13:14; Leh 13:15
5:23 Mah 19:13; Luk 4:40; Leh 6:6
5:25 Sun 15:25-30

* **5:9** *Legion*: raalkap thawngruk lai om Rom raalkap bu si.
† **5:15** *legion*: 5:9 ah pan in.
‡ **5:20** *Dekapolis ram*: Khawpi sawmkhat tinak si.

nemtsuam nalam sang in roh sawn leilei nom si. 27Jesuh thu a za phangin, mihonpi lak pin lun khokho atsia, a puan tong si. 28Heitasim tiphangin ama'n, "A puan ka tong ngah lekhaw dam rori tu sing," ti'n ti si.

29Makhat in a thi zung kheh tawp zep in, amah khen a dam lam thei tsawm si. 30Makhat in Jesuh in ama sung pin huham a suak lam thei tsawm atsia, a kawnvela mipi te kheh pan zualzual in, "Ka puan tongtu tu sim?" ti'n ti si.

31Tsimi phangin ningluntu te'n, "Mihonpi te nangmah teet tseih na munak reng, 'Tu in ka tong sim?' ti'n na ti," ti'n ti dang si.

32Jesuh in a kawnvel her zualzual atsia, amah tongtu kheh zei si. 33Minu in ama vumah thiltsang kheh a thei manin kih le tsai tseih thah in amah zuan atsia, bok in a sinak bang thek in thudik hem kheh relberh si. 34Tsimi phangin Jesuh in, "Tsanu, na umnak in na dam tiar ongla si. Thinnuam in hawh ta la, na veinak natnak pin damzawp reng ten," ti'n ti si.

35A awn tseih laitum in sinakok uktupa inn pin mi pawlkhat te leng atsia, "Na tsanu thi si lei. Heita Sayapa heh nainok tseih lai si tsim?" ti'n ti si.

36Jesuh in amahni awnnak a za tsang in, "Thinphu mah nen. Um in," ti'n sinakok uktupa kheh ti si. 37Tsin, Piter, Jeim ah le Jeim nau Johan te siar ngawl tumah lun siang ngawl si. 38Sinakok uktupa inn a leng phangin, rung bengbung in kap atsia a riik ngunngun dang kheh mu si. 39Inn sungah dum atsia, "Heita tibang hen rung bengbung in kap si utsim? Me naupang nu heh a thi si ngawl in, a eihmu si," ti'n amahni kheh ti si.

40Tsimi phangin amahni'n nautat ngai in nihsan dang si. Tsin, a vaseng in pusuakberh tiar atsia, naupanga nu le pa, le ama nenah om te kheh huai in naupang a zau minah dum si. 41Tsin, naupang kheh a kut pin len atsia, "Talitha, kumi," ti'n ti si. A sullelam heh, "Tsanu, tho in, ti'n na ti sing," tinak si. 42Makhat in naupang nu kheh tho atsia, tsiah si. Amah heh kum leinih si. Amahni'n khumngai ngai dang si. 43Tsimi thu kheh tumah in a thei tuh ngawl in amahni kheh nase ngai in kham si. Tsin, naupang kheh a ei tuh pakhat khat pe tiar si.

5:28 Mah 9:20
5:30 Luk 5:17
5:34 Mah 9:22; Leh 15:33
5:37 Mah 4:21
5:39 Mah 9:24
5:41 Luk 7:14
5:43 Mah 8:4
6:1 Mah 2:23
6:2 Mah 4:23
6:3 Mah 12:46; Joh 6:61

Nazareth te'n Jesuh Elnak

Mah 13:54-58

6 Jesuh ah kheh tsimi mun pin hawh atsia, a khaw ah hong in, ningluntu te'n amah lun dang si. 2Sabbath ni a si phangin sinakok sungah thu zirh pan si. A zatu mi tampi te'n khum ngai in, "Me pa hen me thu te heh kawnai pin ngah nan tih im? Ama kut rori in me thilmak te puah thei tu in ama nenah penak tsimnak heh hei tsimnak nan tih im! 3Amah heh lettama, Mary tsapa, Jeim, Joses, Judas ah le Simon te u si ngawl

si maw? A tser te heh keimahni si om langkhat si ngawl si maw?" ti'n ti dang si. Tsin, amahni kheh ama vumah lung kim ngawl si.

4Tsimi phangin Jesuh in, "Profet heh ama khaw le ram, a unaupi te le a innkawpi te nenah siar ngawl, mun dang ah upatnak si si," ti'n amahni kheh ti si. **5**Minaa dawmlai te vumah a kut suan atsia, a dam tiar siar ngawl, thilmak heimah puah thei ngawl si. **6**Amahni'n amah a um thei ngawl manin ambuk zo si. Tsin, khaw hem ah khualvak in thu zirh si.

Leinih te Lehnak

Mah 10:1-42; Luk 9:1-6

7Ningluntu leinih te kheh ama nenah ko atsia, raula nawngkai te neh theinak huham pe atsia, panih panih in leh si. **8**Nang khualvak min ah thingkhawh siar ngawl thil dang heimah keng mah na un. Tawngphu ha mah na ula, nang lam an sang te keng mah na un; tangka dip sungah tangka ha mah na un. **9**Kedawl bun ula, angki thuahnih in sil mah na un ti'n thupe si.

10Ama'n, "Kawnai nai ah a sikhen inn pakhat ah nang tsaam phangin tsimi khaw pin nang suak leh ma hem, tsimi inn ah tsaam reng un. **11**Tutu sikhen nangmahni zindung siang ngawl in, nang thu khen a ngai nuam ngawl a si lekhaw, tsimi pin nang suak leh phangin amahni hatlam ah tetti a si tuh in, nang khawborh thin ta un. Thungai ngai in nang rel sing; thukhen ni in Sodom le Gomorrah te tah in tsimi khawpi khen rohngai in tuar sawn tu si," ti'n ti si.

12Tsimi manin amahni'n hawh atsia, mi te kheh sual a sir tuh in zirh si. **13**Tsin, khawvang tampi nawt atsia, minaa tampi te kheh sathau pawh in dam tiar si.

Niimtu Johan Thihnak

Mah 14:1-12

14Jesuh ming kheh a thang leita manin, Herod kumpibawi in ama thu kheh za si. Herod in, "Niimtu Johan ah la si in mithi te lak pin tho tiarnak a si manin me huham te heh amah ah naper si," ti'n ti si.

15Midang te'n, "Elijah ah si," ti atsia, a dang te hen, "Profet si; a si ngawl lekhaw profet pakhat baang si," ti'n ti si.

16Sinapikhaw Herod in a za phangin, "Me pa heh a ngawng ka tennak Johan ah si atsia, mithi te lak pin tho ongla si," ti'n ti si. **17**Herod in a nau Philip zi a huaisak manin, tsimi Herodias manin mi leh atsia Johan ah kheh pom in thawng toh si. **18**Heitasim tiphangin Johan in Herod ah kheh, "Na nau zi na huai sak heh a daan si ngawl si," ti'n ti si.

19Tsimi manin Herodias in Johan ah kheh haw atsia reek ot ngai pelh in, reek thei ngawl si. **20**Heitasim tiphangin Herod in Johan ah heh midik le mi thiangrim a si lam thei tsia, kih in hungtel si. Johan thurelnak kheh Herod in a za

6:4 Luk 4:24; Joh 4:44
6:6 Mah 9:35; Luk 13:22
6:7 Daa 17:6; Luk 10:1; Mah 10:1
6:11 Mah 10:14
6:12 Luk 9:6
6:13 Jei 5:14
6:14 Mah 3:1
6:15 Mal 4:5; Mah 21:11; 16:14
6:17 Mah 4:12; Luk 3:19, 20
6:18 Sun 18:16
6:20 Mah 11:9

phangin a thinlung buai ngai atsia, a thurelnak kheh ang ngai in ngai veng si.

21Tsimi lai in Herod in ama suak ni puai puah atsia, mithupi te, raalbawi te le Galilee peng sunga bawi upa te sam si. Tsimi ni kheh Herodias tsa in hunpha ngai si si. **22**Tsimi phangin Herodias tsanu in puai puahnak khan sungah dum atsia, laam in, Herod ah le laikuang a kilpinak te ang dang ngaingai si. Tsimi manin kumpibawipa'n khangngai nu nen ah, "Na deihnak taak hem ka ngen in; na pe tu sing," ti'n ti si. **23**Herod in, "Na ngennak taak hem na pe tu sing; ka uknak zahlam tian in na pe tu sing," ti'n tsial tsawm si.

24Tsimi manin khangngai nu khen a nu nenah hawh in, "Hei ngen tu sing im?" ti'n dong si. A nu'n, "Niimtu Johan lu!" ti'n ti si.

25Khangngai khen makhat in kumpibawipa nenah dan nawmnawm atsia, "Niimtu Johan lu kheh leng sungah koih la, tu rori hen nai ah na pe tuh in deih sing," ti'n ngen si.

26Tsimi phangin kumpibawipa kheh thinhar ngai in om si. Sinapikhaw a tsial tsawmnak manin le laikuang a kilpinak te a maisong manin atsanu kheh el nuam ngawl si. **27**Makhat in kumpibawipa khen mi reektu kheh leh atsia, Johan lu kheh ama nenah len tu in thupe si. Tsimi pa kheh hawh atsia, thawnginn sunga Johan ngawng kheh ten si. **28**A lu kheh leng sungah koih atsia, khangngai nu kheh pe in, khangngai nu khen a nu pe si. **29**Johan ningluntu te'n a za phangin thawnginn ah hawh dang atsia, a luang kheh le in, ngawr ah vi dang leh si.

6:21 Est 1:3; Luk 3:1
6:23 Est 5:3,6
6:30 Mah 10:2; Luk 9:10; Leh 1:2,26
6:34 Mah 9:36

Mi Thawngnga Lai Donak

Mah 14:13-21; Luk 9:10-17; Joh 6:1-13

30Tsimi phangin lehnak te khen Jesuh nenah khawm dang atsia, a puah dangnak tehem le thu a zirh dangnak tehem kheh rel dang si. **31**Jesuh in amahni kheh, "Mi om ngawl min ah hawh a singkhaw, tsillem tsawlom dang a sing," ti'n ti si. Heitasim tiphangin minung a lut le a suak a tam leita manin, lai riang ei ngah dang ngawl si.

32Tsimi manin khawm to dang atsia, mi om ngawl min ah amahni ruak in hawh dang si. **33**Sinapikhaw a hawh dang kheh mi tampi in mu in, amah a si lam thei atsia, khawpi hem pin minung te ama nenah dan dang si. Ama leng ma leng dang in, ama nenah khawm dang si. **34**Jesuh in khawm sung pin suak atsia, mihonpi a mu phangin ngeihhar ngun si. Heitasim tiphangin amahni heh tuukhaltu nei ngawl tuu hon thaw bangve si. Tsimi manin Jesuh in amahni kheh thu tampi zirh pan si. **35**Simlam khawnu ongla phangin ningluntu te'n ama nenah hawh dang atsia, "Nai heh mi om

ngawl min si in, khawnu ongla si. 36Lai ei tuh heimah a nei dang ngawl manin, nai kawnvela ram le khaw hem ah amahni tsa lai lei tu in hawh tiarberh in," ti'n ti dang si.

37Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh o atsia, "Nangmahni in amahni ei tuh pakhat khat pe un," ti'n ti si. Tsimi phangin ningluntu te'n, "Keimahni'n hawh atsia, denari* zanih man sang lei in amahni petu si ung maw?" ti'n ti dang si.

38Jesuh in, "Sang tsuun kawzah nei si utsim? Hawh ta ula, zei tsuk un," ti'n amahni kheh ti si. Amahni'n a tawk phangin, "Sang tsuun nga le nga panih nei si ung," ti'n ti dang si.

39Tsimi phangin Jesuh in mihonpi te kheh a hon a hon in hampa hing vumah to tiar si. 40Mipi te'n zakhat hon, sawmnga hon tibang in a hon a hon in to dang si. 41Jesuh in sang tsuun nga le nga panih kheh le atsia, van panso in, muitsu a burh tselh phangin, sang kheh hem atsia mipi te a li tuh in ningluntu te kheh pe si. Nga pumnih khehkhen a vaseng in amahni semberh si. 42A vaseng in khampek in ei dang si. 43Tsin, ningluntu te'n a val hembangno te kheh khawl dang atsia, kho leinih dim din dang si. 44Sang eitu te heh patsang veu thawngnga lun si.

Ti Vumah Hawhnak

Mah 14:22-33; Joh 6:15-21

45Jesuh in mihonpi te a hong tiar thahlam in, a ningluntu te kheh tipi hatlam ral Bethsaida ah hawh tu in khawm to nomper ham tiar si. 46Mihonpi te kheh a hong tiar tselh phangin, sawngen tu in mual vumah kai si. 47Simlam phangin khawm kheh tipi laingial ah om in, amah ruak lei ah om si. 48Amahni lam nga in huih a ra manin, ningluntu te'n zilhtsak ngai in khawm a hot dang tseih kheh Jesuh in mu si. Zinglam naazi pathum val duk phangin tivum pin ningluntu te nenah hawh atsia, amahni leek tum bangin hawh si. 49Ningluntu te'n ti vumah a hawh tseih kheh a mu dang phangin, thila ring in au dang si. 50A vaseng in Jesuh ah a mu dang manin, thinphu ngai dang si. Makhat in Jesuh in amahni kheh awnpi vut in, "Thinphu mah na un; keimah sing; kih mah na un," ti'n ti si. 51Amahni nen khawm sungah kai atsia, huih khen meng si. Amahni kheh am tihtak in ambuk dang atsia, khum tihtak in khum dang si. 52Amahni'n a thinkho leita manin, sang thu kheh theitsiang zo dang ngawl si.

Mi Tampi Dam Tiarnak

Mah 14:34-36

53Tipi a ten tselh phangin Kennesaret ram ah hawh dang atsia, khawm kheh tsimi munah khit si. 54Khawm sung pin a suak tsang in, mi te'n amah a si lam thei zep si. 55Tsimi ram kawnvel hem pin Jesuh om lam a thei tehem in minaa te kheh a zaunak thaw phurh dang si. 56Jesuh leng

6:37 2Ku 4:42-44
6:38 Mah 15:34
6:41 Mah 14:19
6:45 Mah 11:21
6:46 Luk 3:21
6:49 Luk 24:37
6:50 Mah 14:27
6:53 Joh 6:24, 25
6:56 Mah 9:20

* **6:37** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.

min hem, khaw tenau te ah a sikhen khawpi ah a sikhen, tsin ram sungah a sikhen mi naa te kheh dawr munah phur dang in, a puantsepno tong tu in kun si. Tsin, a puantsep a tong ngah tu tehem damberh si.

Pupa Daan le Pathian Thu

Mah 15:1-20

7 Tsin, Jerusalem pin leng Farasi te le Daan zirhtu pawlkhat te kheh Jesuh nenah khawm dang si. **2** Ningluntu pawlkhat te'n a thiang ngawl ti'n tinak kut som ngawl in lai a ei kheh amahni'n a mu phangin, mawhsiat si. **3** Heitasim tiphangin pupa te daan lun in Farasi te le Jew tehem in kut som ngawl himhim in lai ei ngawl si. **4** Tsin, dawr pin a leng phangin kut som ngawl in lai ei ngawl si. Tsimi bek zo ngawl khuat te, bel te, darleng te le eihkhun te som daan le a dang a lunnak pupa daan tampi om lai si.

5 Tsimi manin Farasi te le Daan zirhtu te'n, "Hei manin na ningluntu te'n pupa daan bangin lun ngawl in kut som ngawl in lai ei sim?" ti'n amah kheh dong dang si.

6 Jesuh in amahni kheh o atsia, "Isaiah in nangmahni mi sidat te thu a phuang hamnak a maan taktak si,

> 'Me mihing te hen a
> mur bek in upat ka si;
> sinapikhaw amahni
> thinlung te heh keimah
> thaw khawlapi si.
> **7** Keimah a be heh a
> thawnthong si. Minung
> te puah tsawmnak
> thukhaam te kheh thupom
> bangin zirh si,'

ti'n ngannak bangin si.

8 "Pathian thukhaam kheh zam men atsia, minung te daan, beel te le khuat te som daan le daan dang tampi te lun meek lai si utsi," ti'n ti si.

9 Tsin, Jesuh in, "Nang pupa daan te nang lun theinak tuh in, Pathian thukhaam el thiam ngai si utsi. **10** Heitasim tiphangin Mawsi in, 'Na nu le na pa upat in,' ti in le 'A nu le a pa a tsamtu heh reeknak si tasen,' ti'n ti si. **11** Sinapikhaw nangnihni'n, 'Mi pakhat in a nu le a pa kheh, "Ka nen pin nang ngah tuh thil te heh Korban* si"' Korban tinak heh Pathian nenah penak lehsawng tinak si. **12** Tsimi bangin a nu le a pa tsa heimah puah siang leh ngawlla si utsi. **13** Pupa te nen pin nang ngahnak nang pupa daan te mangin Pathian thu heh heimah ngawl men in tsan si utsi. Tsin, thil dang tampi puah meek lai si utsi," ti'n amahni kheh ti si.

14 Tsimi tselh phangin mipi tehem kheh ama nenah ko atsia, "Nang vaseng in ngai ula, theitsiang un. **15** Pulam pin minung sungah a dum thil hen amah heimah nawngkai tiar thei ngawl si. Sinapikhaw minung sung pin a suak thil te'n

7:2 Leh 10:14
7:3 Luk 11:38
7:4 Mah 23:25; Luk 11:39
7:5 Gal 1:14; Kol 2:8
7:7 Isa 29:13
7:10 Sua 20:12; Daa 5:16; Sun 20:9
7:11 Mah 23:16, 18
7:13 Heb 4:12

* **7:11** *Korban*: Farasi te'n ni khat ni in temple ah a lu tampi pe tu lai sing ti thu tiamnak sirhsan in Mawsi Daan in thukhaam a penak nu le pa te tsawm tu kheh lun kulngawl si ti thu zirhnak kheh si.

amah nawngkai tiar si. 16Zanak beng a neitu te'n za tasen," ti'n rel si.

17Mihonpi te nen pin khen hawh atsia, inn sungah a dum phangin, a ningluntu te'n thusanteh thu dong dang si. 18Tsimi manin Jesuh in, "Nangmahni khen thei tsiang ngawl deve si utsim maw? Pulam pin minung sungah a dum thil tehem in minung a nawngkai tiar thei ngawl lam heh theitsiang zo ngawl si utsim maw? 19Heimansim tiphangin pulam pin a lut thil te heh thin sungah lut ngawl in, hupi sungah lut atsia awng ah hawh si. Tsimi manin lai tehem heh a thiang si," ti'n amahni kheh ti si. 20Tsin aman, "Minung thin sung pin a suak thil te hen minung nawngkai tiar si. 21Heitasim tiphangin minung te thinlung pin ruatnak sesuak te, zuanzamnak te, nu le pa sualnak te, tualreeknak te, 22rukonak te, hampumnak te, suaksualnak te, mizolnak te, hurnak te, iksiknak te, mi relsenak te, ngalnak te le tawnak te suak si. 23Me thil sesuak tehem heh minung sung pin suak si atsia, minung nawngkai tiar si," ti'n rel si.

Sirofonisia Minu Umnak

Mah 15:21-28

24Jesuh ah kheh tsimi mun pin tho atsia, Tyre le Sidon khaw kung ah hawh si. Inn pakhat sungah dum in, tumah thei tu deih ngawl pelh atsia, thup tsawm zo ngawl si. 25Heitasim tiphangin a tsanu raula nawngkaia zingnak minu pakhat in Jesuh leng kheh za atsia, amah nenah hawh in a kawngbul ah bok si. 26Tsimi minu kheh Grik te si atsia, a suaknak min heh Sirofonisia si. Ama'n ama tsanu sunga khawvang kheh hawl sak tu in kun pittseih si. 27Sinapikhaw Jesuh in, "Tsa te'n khampek in ei masa rih sen. Tsa te einak lai kheh le atsia, uitso peih heh pha tu ngawl si," ti'n ti si.

28Tsimi phangin minu'n amah kheh o atsia, "Man si, Bawipa, tsabuai nuaia naupang te lai kulh tiarnak te kheh uitsono te'n ei si," ti'n ti si.

29Tsimi phangin Jesuh in minu kheh, "Me na awnnak man hen hong talen; na tsanu sung pin khawvang kheh suak ongla si," ti'n ti si.

30Inn ah a leng phangin khawvang kheh a tsanu sung pin suak ongla atsia, eihkhun ah a zau reng kheh tawk si.

Bengngong Awn Thei Ngawl Dam Tiarnak

Mah 15:29-31

31Tyre le Sidon pin khen suak lehleu atsia, Dekapolis ram* laingial tawnin hawh in Galilee Tipi ah leng si. 32Mi te'n bengngong in awn thei ngawl pakhat kheh ama nenah huai atsia, ama vumah kut suan tuh in kun si. 33Jesuh in tsimi pa kheh mipi lak pin mun

7:19 Rom 14:1-12; Kol 2:16; 1Ti 4:3-5; Leh 10:15
7:22 Mah 20:15
7:24 Mah 11:21
7:25 Mah 4:24
7:31 Mah 11:21
7:32 Mah 9:32; Luk 11:14

* **7:31** *Dekapolis ram*: Khawpi sawmkhat tinak si.

dangah huai atsia, a kuttsung thaw a beng sung kheh tok in, tsil thuh atsia, a lei kheh zen sak si. **34**Tsimi tselh phangin van panso atsia, huisa in, "Ephphatha," ti'n ti si. A sullelam heh, "Awng sen," tinak si.

35Tsimi tsang in a beng awng atsia, a awn thei ngawlnak leiloh thei in, tsiangno in awn si. **36**Jesuh in me thu heh mi te nenah a rel tuh ngawl in thupe si. Sinapikhaw a kham doh lekhaw rel leilei sawn nom si. **37**Amahni'n khum tihtak in khum dang in, "Thil tehem kheh pha ngai in puah si. Ama'n bengngong te za tiar in, awn thei ngawl te awn thei tiar si," ti'n ti dang si.

Mi Thawngli Lai Donak

Mah 15:32-39

8 Tsimi hun in mihonpi tam leita in, lai ei tuh heimah nei dang ngawl si. Jesuh in ningluntu te kheh ama nenah ko atsia, **2**"Me mihonpi te heh ka nenah nithum sung om ongla in, lai ei tuh heimah a nei dang ngawl manin ngeihhar ngai sing. **3**Mi pawlkhat te heh khawlapi pin leng si atsia, rikaam in amahni inn ten ah hong tiar ka si tsuk asin, lamlak ah ba thong kha tu si," ti'n ti si.

4A ningluntu te'n, "Mi pakhat in nai hampalak pin minung tizah heh kawtibang in lai kham thei tu sim?" ti'n o dang si.

5Jesuh in, "Sang tsuun kawzah nei si utsim?" ti'n amahni kheh dong si. Amahni'n, "Tsuun sarih nei si ung," ti'n ti si.

6Jesuh in mipi te kheh leilak ah to tiar si. Tsin, sang tsuun sarih kheh le in Pathian paak atsia, hem in mipi te a li tuh in ningluntu te kheh sem si. Tsin, ningluntu te'n mipi te zem dang si. **7**Amahni'n nga kohno dawmlai nei meek in, muitsu pe atsia, mipi te zem tiar meek si. **8**Tsin, amahni'n khampek in ei dang si. A eih val a hembangno te kheh ningluntu te'n khul atsia, kho sarih din si. **9**A eitu te heh patsang veu thawngli lun si. Tsimi tselh phangin Jesuh in amahni kheh inn ah hong tiarberh si.

Van lam Theihdiknak

Mah 16:1-12

10Jesuh ah kheh a ningluntu te thaw khawm sungah lut nomper atsia, Dalmanutha khaw ah hawh si.

11Farasi te ama nenah hawh in, awn sol dun pan si. Amahni'n Jesuh ah a tsulnak in van pina theihdiknak muh tiar si. **12**Sinapikhaw Jesuh in a thinlung in huisa ngun atsia, "Hei manin tusan minung te'n theihdiknak muh ngen nan tih utsim? Thungai ngai in nang rel sing; tusan minung te, theihdiknak muhnak si tu ngawl si utsi," ti'n ti si.

13Tsin, amahni kheh zam atsia, khawm to lehleu in tipi hatlam ral ah hawh si. **14**Tsimi lai in ningluntu te'n sang keng phawk ngawl in, khawm sungah sang tsuun khat bek nei si. **15**Tsimi phangin Jesuh in, "Farasi te tsol

7:34 Joh 11:41
7:35 Isa 35:5,6
7:36 Mah 8:4
8:2 Mah 9:36
8:7 Mah 14:19
8:11 Mah 12:38
8:15 1Ko 5:6-8; Luk 12:1; Mah 14:1

le Herod tsol kheh ralring ngai in pial un," ti'n a ningluntu te kheh tiam si.

16Tsimi phangin amahni'khen, "Tihen keimahni a tinak heh sang kei keng phawk ngawl ta si," ti'n pakhat le pakhat ti dun dang si.

17Tsimi kheh Jesuh in a thei phangin, "Sang nang keng ngawl thu heh a heita rel dang tseih si utsim? Mu baan ngawl in thei zo ngawl thotho lai si utsim maw? Nang thinkho renglai si utsim maw? **18**Mit nei reng pelh in mu ngawl si utsim maw? Beng nei reng pelh in za ngawl si utsim maw? Phawk leh ngawlla si utsim maw? **19**Minung thawngnga tsa sang tsuun nga ka hem phanglen a hembang kho kawzah khul sita utsim?" ti'n amahni kheh ti si. Amahni'n, "Kho leinih khul si ung," ti'n o si.

20Tsin, Jesuh in, "Minung thawngli tsa sang tsuun sarih ka hem phanglen a hembang kho lianpi kawzah khul sita utsim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Kho sarih dim khul si ung," ti'n o si. **21**Tsimi manin Jesuh in, "Kawti thei zo ngawl si utsim?" ti'n ti si.

Mittsaw Khawmu Tiarnak

22Jesuh ah kheh Bethsaida khawah leng si. Tsin, mi te'n mittsaw pakhat kheh ama nenah huai in, a tongsak tuh in kun dang si. **23**Ama'n mittsawpa kheh a kut pin kai atsia, khaw pulam ah huai si. Tsin, a mit ah tsil thuhsak atsia, a mit vumah a kut nga in, thil mu thei tsim maw ti'n dong si.

24Mittsawpa khen panso atsia, "Minung te thingkuang bangin a vak tseih kheh mu sing," ti'n o si. **25**Jesuh in a kut kheh a mit vumah nga lehleu atsia, panso tiar si. Tsimi phangin khawmu thei atsia, minung tehem tsiangno in mu thei si. **26**Jesuh in amah kheh inn ah hong tiar in, "Khawpi sungah hawh in mi te rel tseih men mah nen," ti'n ti si.

Piter Thuphuangnak

Mah 16:13-20; Luk 9:18-20; Joh 6:68-69

27Jesuh ah le a ningluntu te kheh Sisaria Filipi khaw ah hawh dang in, lamlak ah, "Mi te'n keimah heh tu ka ti sim?" ti'n a ningluntu te kheh dong si. **28**Ningluntu te'n, "Niimtu Johan ah si, ti'n le mi pawlkhat te'n, Elijah ah si ti'n ti na si, tsin, midang te hen, profet pakhat khat si," ti'n o dang si. **29**Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nangmahni'n keimah heh tu si ti'n ka ti si utsim?" ti'n ti si. Piter in o atsia, "Nangmah heh Khrih ah si tsi," ti'n ti si. **30**Tsin, ama thu kheh mi te nenah rel tuh ngawl in nase ngai in kham si.

A Thihnak Tuh Rel Hamnak

Mah 16:21-23; Luk 9:22

31Tsin, Mi Tsapa in harsanak tampi a tuar kul tuh te, upa te le suangbawi te le Daan zirhtu te'n han atsia, reek tu in, nithum zawh in a tho leh tuh thu te kheh

8:17 Isa 6:9,10
8:19 Mah 14:20; Luk 9:17; Joh 6:13
8:20 Mah 15:37
8:22 Mah 11:21; Joh 9:1
8:28 Mah 3:1; Mal 4:5
8:29 Joh 6:69
8:30 Mah 8:4; Luk 9:21
8:31 Mah 8:20; Leh 2:23; Mah 16:21

amahni rel tepan si. 32Jesuh in me thu heh tsiangkoh in rel si. Tsimi phangin Piter in mun dangah kiangpi atsia, amah kheh hau tepan si. 33Jesuh in ninglam her in a ningluntu te kheh pan atsia, Piter ah kheh hau in, "Satan, ka ning ah dan in! Heitasim tiphangin nangmah hen Pathian thil te ruat ngawl in, minunga thil te ruat si tsi," ti'n ti si.

Thinglamteh Phur Tsawmnak

Mah 16:24-27; Luk 9:23-26

34Tsimi phangin mipi te le a ningluntu te kheh ama nenah ko atsia, "Tutu sikhen keima ning a lun nuam a si lekhaw amah le amah el tsawm sehla, ama thinglamteh phur in ka lun sen. 35Tutu sikhen ama nungnak a san ottu hen a nungnak sung tu atsia, keima tsa in le thuthang pha tsa in a nungnak a sung tu heh a nungnak san tu si. 36Mi pakhat in leivumpi heh tso atsia, a nungnak raula a sung a si lekhaw hei nempi tu sim? 37A si ngawl lekhaw minung a raula nungnak tsa tuh in hei thaw thulh thei tu sim? 38Tusan zuanzamnak le sualnak a puahtu te lak ah keimah le ka thu te a mizahtu te heh Mi Tsapa khen vanvummi thiangrim te thaw a Pa tsungnungnak ah a leng phangin, mizah deve tu sing," ti'n ti si.

9 Jesuh in amahni kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, Pathian uknak kheh huham thaw a leng a mu tian, nai ah a ding mi pawlkhat te thi tu ngawl si," ti'n ti si.

8:32 Joh 18:20
8:33 Mah 4:10
8:34 Mah 10:38; Luk 14:27
8:35 Joh 12:25
8:38 Mah 8:20; Luk 12:9; 1Th 2:19
9:1 Luk 22:18; Mah 24:30
9:2 Mah 4:21
9:3 Mah 28:3
9:5 Mah 23:7
9:7 Sua 24:16; Mah 3:17
9:9 Mah 8:20

Mel Thengnak

Mah 17:1-13; Luk 9:28-36

2Ni ruk zawh in Jesuh in Piter ah, Jeim ah le Johan ah kheh huai atsia, amahni ruak in mual sangpi vumah kai dang si. Tsin, Jesuh ah kheh amahni mai ah a mel theng si. 3A vansilh te kheh leivuma puan sawptu te'n a vaar tiar thei tuh ngawl tian in vaar in, vur bangin ngover si. 4Tsin, Elijah ah le Mawsi ah lang atsia, Jesuh ah kheh awntsawp pi si.

5Tsimi lai in Piter in Jesuh kheh o atsia, "Rabbi, nai ah kei om dang heh pha si. Buuk pathum sa dang a sing; pakhat heh nangma tuh, pakhat heh Mawsi-a tuh in le pakhat heh Elijah-a tuh si," ti'n ti si. 6Heitasim tiphangin amahni'n kih leita in, Piter ah hen a awn tuh thei ngawl si.

7Tsin, meiro leng in amahni vumah zaam si. Meiro sung pin aw pakhat ring atsia, "Me pa heh ka it pittseihnak ka Tsapa si. A thu ngai un!" ti'n ti si. 8Amahni'n a kawnvel a pan nawmnawm phangin Jesuh ah siar ngawl amahni nenah midang tumah mu leh ngawlla si.

9Mual vum pin a hawhsuk dang tseih lai in, Mi Tsapa heh mithi te lak pin a tho a mu dang ma hem, tua a mu dangnak heh mi te nenah a rel tuh ngawl in thupe si. 10Ningluntu pathum te'n, mithi te lak pin tho, a tinak heh a sullelam ruat tseih atsia, me thu heh nik reng dang si.

11Tsin, amahni'n amah kheh, "Heita Daan zirhtu te in Elijah ah

leng masa tu si ti'n rel sim?" ti'n dong dang si.

12Tsimi phangin ama'n o atsia ti hen ti si, "Elijah ah leng masa miau tu in, thil tehem remsek si, Mi Tsapa hen thil tampi tuar tu atsia, mualpho ngai in zingnak tuar tu si ti'n ngannak heh kawti thu sim? **13**Sinapikhaw nang rel sing, Elijah ah leng miau ongla in, ama thu ngan ham saak bangin amahni'n a nuam bangin zing ongla si," ti'n ti si.

Raula Nawngkai Zingnak Dam Tiarnak

Mah 17:14-19; Luk 9:37-42

14A ningluntu te nenah a leng phangin, mihonpi te'n amahni kawn atsia, Daan zirhtu te'n amahni thu a dong tseih laitum kheh mu si. **15**Makhat in amahni'n Jesuh ah a mu phangin, mi tehem in lunglawi ngai dang atsia, a nenah dan in nukset dang si. **16**Tsin, Jesuh in Daan zirhtu te kheh, "Amahni thaw hei rel dang si utsim?" ti'n dong si.

17Mihonpi lak pin mi pakhat in o atsia, "Sayapa, awn thei ngawl raula in a zingnak ka tsapa heh na nenah huai sing. **18**Tsimi raula in a zing natsaang in lei vahnak in mang atsia, tsilbuan paih in, hariat tutuih atsia, khakber veng si. Tsimi manin tsimi awn thei ngawl raula kheh nawt sak tu in na ningluntu te rel sing. Sinapikhaw amahni'n nawt sak thei ngawl si," ti'n ti si.

19Jesuh in amah kheh o atsia, "Maw umnak nei ngawl miphun te, nang nenah kawtsan nang ompi rih tu sing im? Kontik tian nang or rih tu sing im? Naupang tsawh ka nenah huai un," ti'n ti si. **20**Tsimi manin amahni'n naupang kheh Jesuh nenah huai si. Tsimi raula in Jesuh ah a mu tsang in, makhat in naupang kheh khakber tiar si. Tsin, naupang kheh du atsia, lo tseih in a tsilbuan paih si.

21Tsimi manin Jesuh in a pa kheh, "Tibang hen kawtsan vei ongla sim?" ti'n dong si. A pa'n, "A naupangno lai in si ongla si. **22**Amah heh reek nuam in mei sungah le ti sungah vawr lehtset veng si. Na puah thei a si lekhaw kei ngeihhar la, kei bawm sawh in," ti'n ti si.

23Jesuh in, "Na um thei lekhaw a umtu te tsa thil tehem heh si theihnungberh si," ti'n rel si.

24Tsimi tsang in a pa'n mitti thaw au atsia, "Bawipa, um sing; ka um ngawlnak ka bawm sawh in!" ti'n ti si.

25Jesuh in mi te ama nenah a dan dang tseih kheh a mu phangin, raula nawngkai kheh hau atsia, "Nang, bengngong le awn thei ngawl raula, ama sung pin tson suak la, dum leh himhim mah nen ti'n thu na pe sing," ti'n ti si.

26Raula nawngkai khen au ngun atsia, nase ngai in tsai tiar in suak si. Tsimi phangin naupang kheh a thi bangin om si. Tsimi manin mi tampi te'n, "A thi si lei," ti'n ti si. **27**Sinapikhaw Jesuh in a kut pin len atsia, a phong phangin tho si.

9:12 Mah 8:20; Luk 23:11
9:13 Mah 11:14
9:23 Mah 21:21; Joh 11:40

28 Jesuh ah kheh inn sungah a
dum phangin, a ningluntu te'n,
"Heita raula nawngkai heh nawt
thei ngawl si ung im?" ti'n a
thupno in dong dang si.
29 Jesuh in, "Sawngennak le lai
eih tsangnak bek in tibang raula
heh suak thei si," ti'n amahni
kheh o si.

A Thihnak Tuh Rel Hamnak

Mah 17:22, 23; Luk 9:43-45

30 Tsimi mun pin suak atsia,
Galilee peng tawnin hawh si.
Tsimi kheh mi te thei tu deih
ngawl si. 31 Heitasim tiphangin,
"Mi Tsapa heh mi te kut ah
aapnak si tu in, amahni'n reek
tu si. Amah kheh a reek tselh
phangin, a nithumnak ni in tho tu
si," ti'n a ningluntu te kheh a zirh
ta si. 32 Sipelh atsia amahni'n me
a awnnak heh thei zo dang ngawl
in, amah dong tu khen heh kih
dang si.

Vanvum Uknak ah Mi Thupi Ber

Mah 18:1-6; Luk 9:46-48

33 Tsin, amah heh Kapernaum
khaw ah leng si. Inn sungah a
om phangin a ningluntu te kheh,
"Lamlak ah hei thu el dun dang
tseih si utsim?" ti'n dong si.
34 Amahni'n lamlak ah amahni
sung pin tu thupi ber tu, ti a el
dun dang manin mengdeen dang
si.
35 Jesuh in to atsia, a ningluntu
leinih te ko in, "Masa ber si a
nuamtu heh dawlta ber si kul tu
in, mi tehema omlawh si kul tu
si," ti'n amahni kheh rel si.
36 Tsin, naupang pakhat kheh
huai atsia, amahni laingial ah
koih si. Naupangno kheh a kang
sungah tsawi atsia, 37 "Tutu sikhen
keima ming in me naupangno te
lak pin pakhat a saang tu heh,
keimah saang si. Keimah a saang
bek zo ngawl, keimah lehtupa
khehkhen saang si," ti'n ti si.

Keimahni Do Ngawltu te

Luk 9:49-50

38 Tsin, Johan in amah kheh
o atsia, "Sayapa, keimahni ningluntu
si ngawl mi pakhat in nangma
ming in khawvang te a nawt
tseih kheh mu si ung; amah heh
keimahni ninglun a si ngawl
manin kham si ung," ti'n ti si.
39 Sinapikhaw Jesuh in, "Amah
tsawh kham mah na un. Heitasim
tiphangin keima ming in thil
khumnung a puahtu hen beihno
in keimah relse thei tu ngawl si.
40 Keimahni a do ngawltu heh
keimahni lama si. 41 Thungai
ngai in nang rel sing, tutu sikhen
nangmahni heh Khrih-a nang
si manin, ka ming in ti khuat
khatno a petu heh; a lawhman
sung thong himhim tu ngawl si.

Mi A Pial Tiartu te

42 "Tutu sikhen keimah a umtu
me naupangno te lak pin pakhata
keimah a umnak pin a pial tiartu
heh a ngawng ah tsangrialnak
lungtum khaih atsia, tipi sungah
vawr asin ama tsa pha sawn tu

9:31 Mah 8:20; Leh 2:23
9:32 Luk 2:50; Joh 12:16
9:33 Mah 4:13
9:34 Luk 22:24
9:35 Mah 18:4; Luk 22:26
9:37 Mah 10:40
9:38 Mip 11:27-29
9:40 Mah 12:30; Luk 11:23
9:41 Mah 10:42
9:42 Mah 5:29; Luk 17:2

si. 43Na kut in nangmah a sual
tiar a si lekhaw, tentawng in. Kut
panih nei reng in a mit awngkel
ngawl hell mei sungah na leng
tah in, kut him ngawl in nungnak
sungah na lut heh pha sawn si.
44Tsimi munah,

‘Amahni ruang a eitu
zang te kheh thi ngawl in,
mei khen mit ngawl si.’

45“Tsin, na kawng in nangmah
a sual tiar a si lekhaw, tentawng
in. Kawng panih nei reng in a mit
awngkel ngawl hell mei sungah
vawrnak na si tah in, kawng
him ngawl in nungnak sungah
na lut heh pha sawn si. 46Tsimi
munah,

‘Amahni ruang a eitu
zang te kheh thi ngawl in,
mei khen mit ngawl si.’

47“Tsin, na mit in nangmah
a sual tiar a si lekhaw, khailok
in. Mit panih nei reng in hell mei
sungah sangnak na si tah in, mit
pakhat ruak thaw Pathian uknak ah
na lut heh pha sawn si. 48Tsimi
munah,

‘Amahni ruang a eitu
zang te kheh thi ngawl in,
mei khen mit ngawl si.’

49“Heitasim tiphangin bawlnak
tehem tsi a phulh bangin, mi tehem
kheh mei thaw thiang tiar tu si.
50Tsi heh pha si; sinapikhaw a
alnak a pai lekhaw kawti bangin
al leh tiar tu si tsim? Nangmahni
rori in tsi heh nei reng ula, mi hem
thaw rem dun un,” ti’n ti si.

9:43 Mah 5:29
9:45 Mah 5:29
9:47 Mah 5:29
9:48 Isa 66:24; Mah 25:41
9:49 Sun 2:13
9:50 Mah 5:13; Luk 14:34, 35; Kol 4:6; Rom 12:18; 2Ko 13:11; 1Th 5:13

10:1 Joh 10:40; Mah 4:23
10:4 Daa 24:1-4; Mah 5:31
10:5 Sm 95:8; Heb 3:15
10:6 Sia 1:27
10:8 Sia 2:24; 1Ko 6:16
10:11 Luk 16:18
10:12 Rom 7:3; 1Ko 7:10, 11

Paw Dunnak

Mah 19:1-9

10 Tsimi mun pin tho atsia,
Jordan run ni suaknak lam
tawnin Judea ram ah hawh si.
Minung te ama nenah khawm
dang lehleu in, a zirh veng bangin
thu zirh lehleu si.

2Farasi te’n ama nenah hawh
dang in, amah tsulnak in, “Mipa
in zi a paw heh a daan si maw?”
ti’n dong dang si.

3Jesuh in amahni kheh o atsia,
“Mawsi in hei thukhaam nang pe
sim?” ti’n ti si.

4Amahni’n, “Mawsi in kheknak
lai ngannak thaw in paw siang
si,” ti’n ti si.

5Jesuh in amahni kheh o atsia,
“Nang thin a kho leita manin
Mawsi in me thukhaam heh ngansak
nang si. 6Sinapikhaw siam pannak
ah Pathian in ‘mipa le nupang siam
si.’ 7‘Me thu man hen mipa in a nu
le a pa te kheh zam sehla, a zi nenah
om tasen. 8Tsin, amahni panih heh
pumkhat in tsang tu si.’ Tsimi
manin amahni heh panih si leh
ngawlla in, pumkhat si ongla si.
9Tsimi manin Pathian komnak
heh minung in khen mah na sen,”
ti’n ti si.

10Inn sungah a om lai in a
ningluntu te’n me thu pah heh dong
dang leh si. 11Tsimi manin Jesuh
in, “Tutu sikhen a zi paw atsia, zi
dang a huaitu heh ama zi vumah
zuanzam si. 12Tsin, nupang in a
pasel paw atsia, pasel dang a nei
lekhaw, amah heh zuanzam si,”
ti’n amahni kheh ti si.

Jesuh le Naupangno te

Mah 19:13-15; Luk 18:15-17

13Tsin, mi te'n naupangno te kheh a tongsak tuh in ama nenah huai si. Sinapikhaw ningluntu te'n a huaitu te kheh hau si. **14**Tsimi kheh Jesuh in a mu phangin reh awh ngai in, "Naupangno te tsawh ka nenah hawh la sen. Kham mah na un. Heitasim tiphangin Pathian uknak heh tibang naupangno te-a si. **15**Thungai ngai in nang rel sing; tutu sikhen Pathian uknak heh naupangno pakhat in a saang bangin a saang ngawl a si lekhaw Pathian uknak sungah lut thei tu ngawl si," ti'n ti si. **16**Tsin, naupangno te kheh a kaang sungah tsawi atsia, amahni vumah a kut suan in muitsu thupha pe si.

Khangno Hausa

Mah 19:16-30; Luk 18:18-30

17Lampi ah a hawh tseih lai in mi pakhat kheh ama nenah danvung in, a mai ah khuk lepbok atsia, "Mipha Sayapa, kumkhaw nungnak ro ka luah theinak tuh in hei puah tu sing im?" ti'n dong si.

18Tsimi manin Jesuh in amah kheh, "Heita mipha ka ti si tsim? Pathian siar ngawl tumah mipha om ngawl si. **19**Thukhaam te kheh thei si tsi. 'Zuanzam mah,' 'Tualreek mah,' 'Ruko mah,' 'A dik ngawl tettikhan mah,' 'Mi te thil ot mah,' 'Na nu le na pa upat in,'" ti'n amah kheh ti si.

10:14 Mah 25:34
10:15 Mah 18:3
10:17 Luk 10:25; Leh 20:32
10:19 Sua 20:12-16; Daa 5:16-20
10:21 Leh 2:45; Mah 6:20; Luk 12:33
10:23 Sm 52:7; 1Ti 6:9,10, 17
10:24 Mah 7:13, 14; Joh 3:5
10:25 Luk 12:16-20
10:27 Mah 19:26

20Tsimi phangin ama'n o atsia amah kheh, "Sayapa, me tehem heh ka naupang lai pah in ka lunsek saak si," ti'n ti si.

21Tsimi phangin Jesuh in amah kheh pan in, it atsia, "Thil pakhatno sam lai si tsi. Hawh ta la, na neinak thil tehem zuarberh in, minawm te sawm ten. Tsin, van ah ro nei tu si tsi. Tsimi tselh phangin hawh la thinglamteh phur in ka lun in," ti'n amah kheh ti si.

22Sinapikhaw me thu man hen a mitmai sereih atsia, tangka tampi a nei manin lungse ngai in hawh leh si.

23Tsimi phangin Jesuh in a kawnvel pan atsia, a ningluntu te kheh, "Milian te tsa Pathian uknak sungah lut heh kawzah in har sim!" ti'n ti si. **24**A ninglun te'n me a awnnak heh lunglawi ngai dang si. Sinapikhaw Jesuh in o atsia, "Tsa te, hausanak a aantu te tsa in Pathian uknak sungah lut heh kawzah in har sim! **25**Milian pakhat Pathian uknak sungah a lut tah in, phim kaw sungah kalauk lut heh beih sawn si," ti'n amahni kheh ti si.

26Amahni'n lunglawi tihtak in lunglawi dang atsia, "Tu heh sannak si thei tu sim?" ti'n ti dun si.

27Jesuh in amahni kheh pan atsia, "Minung lam pin si theihnung ngawl si, sipelh atsia Pathian lam pin si theihnung si; heitasim tiphangin Pathian lam pin thil tehem heh si theihnungberh si," ti'n ti si.

28Piter in awn pan atsia, “Pan in; heizongza zam in na lun si ung,” ti’n amah kheh ti si.

29Tsimi manin Jesuh in o atsia, “Thungai ngai in nang rel sing; keima manin le thuthang pha manin inn maw, suahpi mipa te maw, tser te maw, a pa maw, a nu maw, a zi maw, a tsa te maw, leiram maw, a zam a si lekhaw, **30**tu san ah hen inn te, suahpi mipa te, tser te, nu te, tsa te le leiram te kheh a let zakhat in ngah tu in, erhnak te khen tuar tu atsia, a leng tulai hun ah kumkhaw nungnak ngah tu si. **31**Sinapikhaw a masa mi tampi te kheh dawlta si leh tu in, dawlta te kheh masa si leh tu si,” ti’n ti si.

A Thihnak Tuh Rel Hamnak

Mah 20:17-19; Luk 18:31-34

32Tsin, amahni kheh Jerusalem ah hawhso dang in, lamlak ah Jesuh ah heh amahni masuan ah hawh in, amahni’n lunglawi ngai dang si. Amahni’n kih thahlam in a ning pin lun dang si. Tsimi phangin ningluntu leinih te kheh a dangno ah huai lehleu in, ama vumah a leng tula thil te kheh rel pan si. **33**Jesuh in, “Pan un, keimahni heh Jerusalem ah hawhso dang si sing. Mi Tsapa heh suangbawi te le Daan zirhtu te kut ah aapnak si tu in, amahni’n thi tuh in thukhen tu atsia, Gential te nenah aap tu si. **34**Amahni’n nihtsiam bawlnak in mang tu atsia, vat tu in, tsil thuh tu atsia, reek tu si. Tsin, a nithumnak ni in tho leh tu si,” ti’n ti si.

10:28 Mah 4:19
10:30 Mah 6:33
10:31 Mah 19:30
10:33 Luk 9:51
10:34 Mah 16:21; Leh 2:23
10:37 Mah 19:28
10:38 Job 38:2; Mah 20:22; Luk 12:50
10:39 Leh 12:2; Thu 1:9

Johan le Jeim te Tuurnak

Mah 20:20-28

35Tsin, Zebedee tsapa Jeim ah le Johan ah khen ama nenah hawh in, “Sayapa, kei ngennak taak hem keimahni tsa na puahsak tuh deih si ung,” ti’n ti si.

36Jesuh in, “Nangmahni tsa hei puahsak tu in deih ka si utsim?” ti’n amahni kheh ti si.

37Amahni’n, “Na tsungnungnak ah na taklam ah pakhat le na kehlam ah pakhat kei to siang in,” ti’n ti si.

38Sinapikhaw Jesuh in o atsia, “Nang ngennak heh hei si ti thei tsawm ngawl si utsi. Ka innak khuat heh in thei tu si utsim maw? Ka niimnak niimnak ah niim thei tu si utsim maw?” ti’n ti si.

39Amahni’n, “Ti thei tu si ung,” ti’n amah kheh o si. Jesuh in, “Nangmahni hen ka innak khuat heh in miau tu atsia, ka niimnak heh niimzo miau tu si utsi. **40**Sinapikhaw ka taklam ah to tu le ka kehlam ah to tu heh keima thu si ngawl in, siamham saak te tsa si,” ti’n amahni kheh ti si.

41Ningluntu sawmkhat te in tsimi thu kheh a za phangin, Jeim le Johan ah kheh ngaimawh ngai dang si. **42**Tsimi manin Jesuh in amahni kheh ko atsia, “Gential te uktu tinak te in a uknak te vumah bawi ngai in, amahnia mi thupi te’n thunei ngai si. **43**Tutu sikhen nangmahni lak ah tsimi bangin

si mah na sen. Nangmahni lak ah mi thupi ber si a nuamtu hen, nang omlawh si kul tu si. **44**Nangmahni lak ah masa ber si a nuamtu hen, mi hema sel si kul tu si. **45**Heitasim tiphangin Mi Tsapa riang heh mi te na tiar tu in leng si ngawl in, mi te na per sak tu in le mi tampi te dennak tsa in ama nungnak pe tu in leng si sawn si.

Bartimaeus Khawmunak

Mah 20:29-34; Luk 18:35-43

46Amahni kheh Jerikho ah leng dang si. A ningluntu te le mihonpi te thaw Jerikho pin a hawh tenper lai in, Timeus tsapa mittsaw Bartimaeus ah kheh kutdawh ngen in lam kiang ah to reng si. **47**Bartimaeus in amah heh Nazareth khaw te Jesuh a si lam a thei phangin, "David Tsapa Jesuh, ka ngeihhar sawh in!" ti'n au tepan si.

48Mi tampi te'n mengdeen tiar si. Sinapikhaw, "David Tsapa, ka ngeihhar sawh in!" ti'n au leilei nom sawn si.

49Tsimi manin Jesuh in ding atsia, amah kheh ko tiar si. Tsimi phangin amahni'n mittsaw pa kheh ko atsia, "Ang ngai in ding in. Ama'n ko na si," ti'n ti si.

50Tsimi phangin a silnak angki tsual kheh suahvawr atsia, ding in Jesuh nenah hawh si.

51Tsin, Jesuh in, "Nangma tsa hei puah sak tu in deih ka si tsim?" ti'n ti si. Mittsaw pa'n, "Rabboni, mit khaw mu ot sing," ti'n ti si.

52Tsimi phangin Jesuh in, "Hong talen. Na umnak in dam tiar na si lei," ti'n amah kheh ti si. Makhat in a mit khaw mu atsia, lampi khawdung Jesuh ah lun si.

Nehnak thaw Jerusalem ah Lut

Mah 21:1-9; Luk 19:29-38; Joh 12:12-15

11 Tsin, amahni heh Jerusalem nong ongla in, Olive Mual bula Bethfake le Bethany khaw kiang a leng phangin, a ningluntu te lak pin mi panih te kheh leh si. **2**Tsin, Jesuh in amahni kheh, "Nang raala khaw ah hawh ta ula, khaw sungah nang lut natsang in tonak lai ngawl laakno khitnak kheh mu tu si utsi. A ri sut ula, nai ah kai ta un. **3**Mi pakhat khat in, 'Heita tibang tson ti si utsim?' ti'n a ti a si lekhaw, 'Bawipa'n kin si; nang peleh zep tu poh si ung,' ti'n ti ta un," ti'n ti si.

4Amahni'n hawh atsia, pulam rawtpi kung ah lakno khitnak kheh tawk in, a ri sut kawm si. **5**Tsimi munah a ding reng mi pakhat in, "Heita lakno ri sut tseih men ha utsi khaw ee?" ti'n ti si.

6Amahni'n Jesuh rel tiarnak bangin rel atsia, tsimi pa khen siang zep si. **7**Amahni'n lakno kheh Jesuh nenah kai atsia, amahni vansilh te kheh lakno zaang ah phah dang in, Jesuh in a vumah to si. **8**Mi tampi te'n a vansilh te kheh lampi ah phahin, midang te'n hampalaka a satnak nahsawl te kheh phah si. **9**A mai ah a hawhtu te le a ning

10:45 Mah 20:28
10:47 Mah 9:27
10:51 Mah 23:7
10:52 Mah 9:22
11:1 Mah 21:17
11:2 Mip 19:2; Daa 21:3; 1Sa 6:7
11:7 Zek 9:9
11:9 Sm 118:25 Mah 23:39

pin a luntu te'n,
"Hosanna!
'BAWIPA ming
in a lengtu pa heh
thangphatnak si tasen!'
10Bawipa ming in a leng
kei pa David uknak kheh
thangphatnak si tasen! A
daak ber ah Hosanna!"
ti'n au dang si.

11Jerusalem khaw sungah Jesuh lut in, temple reen sungah dum si. A kawnvela thil tehem kheh pan zualzual atsia, khawnu ongla manin ninglun leinih te thaw Bethany khaw ah tsaam dang si.

Theikuang Tsamnak

Mah 21:18-22

12A thaizing Bethany khaw pin a hawh dang leh phangin, Jesuh ah kheh a rikaam si. 13Khawla thah ah thei nah bawibung kheh mu atsia veeng si. Thei rah hun a si ngawl manin, a nah siar ngawl a rah heimah tawk ngawl si. 14Tsimi manin Jesuh in, "Na rah tumah in ei leh awl ta la sen," ti'n theikuang kheh ti si. Tsimi a awnnak kheh a ningluntu te'n za si.

Temple Thiang Tiarnak

Mah 21:12-16; Luk 19:45-47; Joh 2:13-16

15Tsin amahni kheh Jerusalem ah hawh si. Jesuh ah kheh temple reen sungah dum atsia, thil zuar te le thil leitu te kheh temple reen sung pin nawt pan atsia, tangka thengtu te tsabuai te le khuro zuartu te tohkheng te kheh lailet reihberh sak si. 16Temple reen sung tawnin thil phur hawh khen tumah siang ngawl si. 17Amahni kheh zirh atsia, "'Ka inn heh miphun hemmuah te sawngenak inn, ti'n konak si tu si,' ti'n ngan si ngawl si maw? Sinapikhaw nangnihni'n, 'ruko te kaw' in tsan si utsi," ti'n ti si.

18Tsimi kheh suangbawi te le Daan zirhtu te'n a za phangin, amah reek theinak ngaisung dang si. Sinapikhaw mipi te'n a thu zirhnak kheh a khum leita manin, amahni'n Jesuh ah kheh kih si. 19Zanlam phangin khawpi pulam ah tsaam dang si.

Theikuang Ronak

Mah 21:18-22

20A thaizing zingma in lampi ah a hawh dang lai in, theikuang la a bul pin pan a ro ongla kheh mu dang si. 21Piter in phawk leh atsia, "Rabbi, pan in, theikuang na tsamnak heh ropum si," ti'n ti si.

22Jesuh in o atsia, "Pathian um un. 23Thungai ngai in nang rel sing; tutu sikhen a thin sungah ummawhnak nei ngawl in a awnnak bangin si tu in um atsia, me mualpi heh, 'thawn la, tipi sungah lawn tsawm in,' ti'n a tilekhaw, ama tsa puahsaknak si tu si. 24Tsimi manin nang rel sing; nang deihnak tehem nang ngen phangin ngah ongla in um ula, ngah rori tu si utsi.

25"Saw nang ngen phangin nang vumah thilsual puahtu a om kha lekhaw, nang thil tisualnak

11:10 Luk 2:14
11:11 Mah 21:12, 17
11:13 Luk 13:6-9
11:17 Isa 56:7; Jer 7:11
11:18 Mah 21:46; Luk 20:19
11:19 Luk 21:37
11:21 Mah 23:7
11:23 Mah 21:21
11:24 Mah 7:7
11:25 Mah 6:14

te vana a om nang Pa'n a zah theinak tuh in, a thil tisualnak te kheh zah un. 26Sual nang zah ngawl lekhaw, vanvum ah om nang Pa'n zah deve tu ngawl nang si," ti'n amahni kheh ti si.

Jesuh Thuneinak

Mah 21:23-27; Luk 21:1-8

27Tsin, Jerusalem ah hawh lehleu dang si. Temple reen sungah a dum lai in, suangbawi te le Daan zirhtu te le upa te kheh ama nenah hawh si. 28Amahni'n Jesuh ah kheh, "Hei thuneinak thaw me thil te heh puah si tsim? Me thil te puah tu in thuneinak tu in pe na sim?" ti'n ti dang si.

29Jesuh in amahni kheh o atsia, "Keimah khen thu pakhat nang dong deve angkhaw, ka o un. Tsin, me thil te heh hei thuneinak in ka puahnak si, ti heh nang rel tu sing. 30Johan niimnak heh vanvum pina si maw, minung nen pina sawn sim? Ka rel un," ti'n ti si.

31Amahni'n thuruat dang atsia, "'Vanvum pina si,' ti'n ti le singkhaw, Jesuh in 'Heita amah um ngawl si utsim?' ti tu kei si. 32Tsin, 'Minung nen pina si,' ti'n ti le singkhaw," mipi tehem in Johan ah heh profet si rori ti'n a ruat manin, mipi te kheh kih si. 33Tsimi manin amahni'n Jesuh ah kheh o atsia, "Thei ngawl si ung," ti'n ti dang si. Jesuh in amahni kheh, "Keimah khen me thil te heh hei thuneinak thawmin ka puahnak si ti heh nang rel deve tu ngawl sing," ti'n ti si.

11:32 Mah 11:9

12:1 Isa 5:1-7
12:6 Heb 1:1-3

Vuan Neitu Thusanteh

Mah 21:33-46; Luk 20:9-19

12 Tsin, amahni kheh thusanteh mang in thu rel si, "Mi pakhat in tsapit lo puah in, a kawnvel khen ren atsia, tsapit surnak tuh kaw tso in, dawndel dawh si. Tsin, tsapit vuan kiltu te kheh nga tiar in, ram khawlapi ah khualvak si. 2Tsapit rah thawi hun a kim dawn ongla phangin, lo-a tsapit rah te le tu in a omlawh pakhat leh si. 3Lo ngatu te'n a omlawh pa kheh pom atsia, a vaat tselh phangin kut ro thong in hong leh tiar si. 4Lo nei tu pa khen a dang omlawh pakhat kheh leh lehleu in, lo ngatu te'n a lu ah lung thaw sep in maliam suah atsia, zaknung ngai in zing si. 5Omlawh pakhat leh lehleu in, amahni'n reeknom si. Tsin, omlawh dang tampi leh pelh in, pawlkhat te vat atsia, pawlkhat te reek si.

6"Lo neitu tsa hen a it pittseihnak a tsapa pakhat bek tang ongla in, 'Ka tsapa heh vang kihzah bel tu si,' ti atsia, tawpsannak in a tsapa kheh leh si. 7Sinapikhaw vuan kiltu te'n, 'Me pa heh ro luahtu si. Nai hawh un reek a singkhaw, a ro tehem keimahni si tu si,' ti'n ti dang si. 8Tsimi manin amahni'n a tsapa kheh pom dang atsia, a reek tselh phangin lo pulam ah vawr dang si.

9Tibang hen a si phangin vuan neitupa'n kawti'n ti tu sim? Amah kheh hawh in, lo ngatu te kheh a reek tselh phangin, a lo kheh lo

ngatu a dang te kut ah pe tu si.
10 Me Laithiangrim tsaang heh
siar awng ngawl si utsim maw?
"'Inn satu te'n a hannak
lungto kheh inn ning
khumnak lungto thupi ber
in tsang si.
11 Meheh BAWIPA puahnak
si in, kei mitmuh ah
khumnung ngai si,'"
ti'n ti si.

12 Me thusanteha relnak heh amahni a titsip a si lam a thei dang phangin, Jesuh ah kheh pom tuum pelh atsia, mipi a kih manin pom ngawl in, amah kheh zam atsia hawh dang si.

Sizar Nenah Siah Penak

Mah 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Jesuh ah kheh ama awnkam pin a sual man tu in amahni'n Farasi pawlkhat te le Herod minung pawlkhat te kheh a nenah leh si. 14 Amahni'n, "Sayapa, nangmah heh midik si tsi, mi nopmawh nom ngawl in le mi maisong nom ngawl in le maan ngaino in Pathian daan thudik na zirh lam thei si ung. Tsimi manin Sizar nenah siah pe heh a daan si maw, si ngawl sim? 15 Siah heh pe a ung maw, pe tu ngawl si ung im?" ti'n amah kheh dong si. Sinapikhaw Jesuh in amahni awkrawlnak kheh a thei manin, "Heita tsul ka si utsim? Denari* tsangkhat ka pe tsuk un; pan teh tsuk ang," ti'n amahni kheh ti si.

16 Tsimi ta, amahni'n tsimi tangka kheh keng atsia Jesuh in, "Meheh tu mel le tu ming sim?" ti'n dong si. Amahni'n, "Sizar ah si," ti'n o si.

17 Tsimi phang Jesuh in, "Sizar thil te heh Sizar pe ula, Pathian thil te heh Pathian pe un," ti'n ti si. Amahni kheh khum ngai dang si.

Mithi Tholehnak

Mah 22:23-33; Luk 20:27-40

18 Tsin, mithi tholehnak om ngawl si ti'n a titu Sadusi te'n, ama nenah hawh atsia, thu pakhat dong si. 19 Amahni'n, "Sayapa, mipa pakhat heh tsa tsawi ngawl in a thi a si lekhaw, a u tsa in tsa a tsawi sak thei tuh in, a zamnak a zi kheh a naupa'n huai sen, ti'n Mawsi in daan ngan sak kei si. 20 Unau mipa sarih om dang in, upa ber in zi huai atsia, tsa tsawi ngawl in thi si. 21 A zamnak a zi kheh a nau in huai atsia, tsa tsawi ngawl in thi lehleu si. Tsimi bangin a pathumnak khen si deve si. 22 A pasarihnak khen huai deve atsia tsa tsawi ngawl pah in thi si. Dawlta ber in minu kheh thi deve si. 23 Tsimi a silekhaw, tholehnak ah mithi te a tho leh phangin, tu zi ber si ti tu sim? Me minu heh unau dang sarih te zi si meek tsi," ti'n dong dang si.

24 Jesuh in amahni kheh o atsia, "Laithiangrim thei ngawl in, Pathian huham khen nang thei ngawl manin, khelh ngaingai si ngawl si utsim maw? 25 Heitasim tiphangin mithi te tho leh phangin

12:10 Leh 4:11
12:11 Sm 118:22-23
12:12 Mah 22:22
12:13 Mah 22:16
12:17 Rom 13:7
12:18 Leh 4:1; 23:8; 1Ko 15:12
12:19 Daa 25:5
12:24 2Ti 3:15-17
12:25 1Ko 15:42, 49

* **12:15** *Denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.

huai dunnak om tu ngawl in, vanvummi te bang si tu si. **26**Tsin, mithi te tho leh si tinak thaw peh dun in Mawsi laibu sungah Pathian in sawl kang sung pin kawti'n a awnpi ti kheh siar ngawl si utsim maw? Tihen ti si, Pathian in 'Keimah heh Abraham Pathian, Isak Pathian, Jakob Pathian sing,' ti'n ti si. **27**Pathian heh mithi te Pathian si ngawl in, minung te Pathian si. Tsimi manin khelh ngaingai si utsi," ti'n amahni kheh ti si.

Thukhaam Thupi Ber

Mah 22:34-40; Luk 10:25-28

28Daan zirhtu pakhat in thurel dang in thu a el dun tseih kheh thei atsia, phatakno in a o kheh a thei phangin, "Thukhaam tehem sung pin a thupi ber heh hei sim?" ti'n dong si.

29Jesuh in, "Thukhaam tehem lak pin a thupi ber heh, 'Maw, Israel te, ngai un, BAWIPA kei Pathian bek heh BAWIPA si. **30**BAWIPA na Pathian kheh na thinlung veksen, na nungnak veksen, na lungmu veksen le na thazaang veksen in it in,' ti heh a thupi ber thukhaam si. **31**A panihnak heh, 'Nangmah na it tsawm bangin na inn nen it in,' ti heh si. Me thukhaam panih tah lian sawn thukhaam om ngawl si," ti'n o si.

32Daan zirhtu khen, "Sayapa, pha si. Thudik rel si tsi. Heitasim tiphangin Pathian pakhat bek om si. Tsin amah siar ngawl Pathian dang om kal ngawl si. **33**Tsin, amah heh thinlung veksen, theitsiangnak veksen le nunnak veksen le thazaang veksen in it tuh himhim si atsia, nangmah le nangmah na it tsawm bangin na inn nen khen it tuh rori si. Me te panih heh meihal bawlnak hemmuah le bawlnak hem tah in thupi sawn pittseih si," ti'n ti si.

34Jesuh in tsing ngai in a o kheh a mu phangin, "Nangmah heh Pathian uknak thaw khawla ngawl si tsi," ti'n amah kheh ti si. Tsimi zawh hem Jesuh ah kheh tumah in thudong ngam leh ngawlla si.

David Tsapa

Mah 22:41-46; Luk 20:41-44

35Jesuh in temple reen sungah thu a zirh tseih lai in, "Khrih ah heh David tsapa si ti'n Daan zirhtu te'n hei manin ti thei sim? **36**David amah rori in Raula Thiangrim thawmin,

> 'BAWIPA in ka Bawipa
> heh "Na raal te na palkam
> in ka tsan ma hem, ka
> taklam ah to in,"'

ti'n ti si.

37David amah rori in, 'Ka Bawipa,' ti'n a ko lekhaw, kawtibang in a tsapa si thei sim?" ti'n ti si. Mi zaraan te'n ang ngai in ngai dang si.

Farasi te Haunak

Mah 23:1-7; Luk 20:45-47

38Jesuh in thu a zirhnak ah, "Daan zirhtu te kheh ralring un. Amahni'n angki tsualpi sil in vak kheh sah atsia, dawr ah upatnak

12:26 Sua 3:6
12:28 Luk 10:25-28
12:30 Daa 6:5
12:31 Daa 6:5 Sun 19:18; Mah 5:43
12:32 Daa 4:35; Isa 45:6, 14
12:33 1Sa 15:22; Hos 6:6; Mik 6:6-8; Heb 10:8
12:34 Mah 3:2; Luk 20:40
12:35 Mah 26:55
12:36 2Sa 23:2; Sm 110:1; Mah 22:44
12:37 Joh 12:9

tur in, 39sinakok ah tohkheng thupi ber le puai puahnak ah tonak pha ber ah to kheh tur si. 40Numei te inn ruam atsia, sidatnak thaw reipi pi sawngen si. Amahni'n hannak nase sawn pittseih tuar tu si," ti'n ti si.

Numeinu Alu

Luk 21:1-4

41Jesuh in alu kuang ralden ah to atsia, mipi te alu kuang sungah tangka lehnak kheh pan reng in, mi hausa tampi te tangka tampi lehnak kheh mu si. 42Numei minawm pakhat in hawh atsia, quadran* tsangkhat man dar tangka† panih leh deve si.

43Tsimi phangin a ningluntu te kheh ko atsia, "Thungai ngai in nang rel sing; alu kuang sungah midang tehem tah in me numei hen tam ber koih si. 44Heitasim tiphangin midang tehem in kangkim in a neinak sung pin pe si. Sinapikhaw me numei hen a nawm ngai thahlam in ama pum tsawmnak tuh a neih hem pe si," ti'n ti si.

San Bonak

Mah 24:1-51; Luk 21:5-36

13 Jesuh ah kheh temple reen sung pin a suak lai in, a ningluntu pakhat in, "Sayapa, lung tumpi ruai le innpi a nase dan heh pan tsuk in," ti'n ti si.

2Jesuh in amah kheh o atsia, "Me inn lianpi ruai heh mu tsim maw? Phereihnak si tu ngawl pelh in lungto pakhat le pakhat delh dun ngawl in zamnak si tu si," ti'n ti si. 3Temple ral Olive Mual ah a to reng lai in, Piter, Jeim, Johan ah le Andrew te khen amahni ruak in Jesuh ah kheh me thu heh dong si. 4Amahni'n, "Me thil te heh kontik in tsang tu sim? Me thil tehem a kim tula theihdiknak heh hei si tu sim, kei rel in?" ti'n dong si.

5Jesuh in amahni kheh o atsia, "Tumaha zol ngah tuh ngawl in tsimkom un. 6Heitasim tiphangin keima ming in minung tampi leng tu in, 'Keimah heh Khrih ah sing,' ti'n ti atsia, mi tampi zol tu si. 7Raal tawng thu le raal leng thawm nang za phangin nang thintsawl mah na ta un. Tsimi te leng tupelh nakhaw, a tawpnak si rih tu ngawl si. 8Miphun khat le miphun khat tawng dun tu in, ram khat le ram khat do dun tu si. Mun hem ah thinthing tu si. Tsin, rian dung tu in, harnak om tu si. Tsimi te heh lungsenung a pannak si.

9"Tsimi manin nangmahni le nangmahni ralring tsawm un; heitasim tiphangin Sanhedrin‡ ah aap tu nang si. Tsin, sinakok ah vat tu nang si. Keima manin mangki te le kumpibawi te mai ah keima tetti si tu in len tu nang si. 10Tsin, thuthang pha heh miphun hem nenah phuang masanak si tu si. 11Nangmahni heh pom atsia,

12:39 Luk 11:43
12:41 2Ku 12:9; Joh 8:20
12:44 2Ko 8:12
13:2 Luk 19:44
13:3 Mah 21:1
13:5 Jer 29:8; Efe 5:6; 2Th 2:3; 1Ti 4:1; 2Ti 3:13; 1Jo 4:6
13:9 Mah 10:17
13:11 Mah 10:19, 20; Luk 12:11, 12

* **12:42** *quadran*: (kuadaran ti'n siar tuh si) Peisa man dawmber.
† **12:42** *dar tangka*: Piasen pakhat.

‡ **13:9** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

aapnak nang si phangin thinphu tseih mah na ula, nang awn tuh ruat ham tseih mah na un. A awntu heh nangmahni si ngawl in, Raula Thiangrim a si manin, a hun phangin awn tuh a penak bangin awn men un.

12"Tsin, unau pakhat le pakhat thi tuh in zuar dun tu atsia, pa in a tsa zuar tu in, tsa te'n nu le pa te do tu in reek tiar tu si. **13**Keima ming manin mi tehem in haw tu nang si. Sinapikhaw a tawp tian a tuarzotu te heh sannak si tu si.

14"Tsimita profet Daniel relnak 'siatsuahtu ningtsirnung' ah kheh a ding min tuh ngawl ah a ding nang mu phangin" (a siartu in thei sen), "Judea peng ah a om te'n mual vumah dan tasen. **15**Innkhum vumah a omtu khen inn sungah dum tu in tsuarsuk mah na sehla, thil pakhat khat suah tu in inn sungah dum mah na sen. **16**Lo ah a omtu khen puan le tu in inn ah hong mah na tasen. **17**Tsimi hun in naupai te le nau kanghuam nei te tsa in lungsenung tu si. **18**Nang dan hun heh khawsik hun a si tuh ngawl in sawngen un. **19**Heitasim tiphangin Pathian in leilung a siam pan pin pan tuni tian a om awng lai ngawl, tuzawh khen a om leh kel tuh ngawlla harsanak kheh leng tu si. **20**Tsimi hun kheh Bawipa'n a tsom tiar ngawl a si lekhaw, tumah luat tu ngawl si. Sinapikhaw dengnak te tsa in Pathian in tsimi hun kheh tsom tiar tu si.

13:12 Mik 7:6; Mah 10:21; Luk 12:51-53
13:13 Joh 15:21; Mah 10:22
13:14 Dan 9:27
13:17 Luk 23:29
13:19 Dan 9:26; Joe 2:2
13:21 Luk 17:23
13:22 Joh 4:48; 2Th 2:9,10
13:23 2Pi 3:17
13:25 Isa 13:10; Mah 24:29
13:26 Thu 1:7
13:27 Zek 2:6
13:30 Luk 17:25
13:31 Mah 5:18
13:32 Leh 1:7; 1Th 5:1,2

21"Tsimi phangin mi pakhat khat in, 'Pan un, nai ah Khrih ah om si!' ti'n maw, 'Mia khen ah Khrih ah om si!' ti'n ati sikhen diksang mah na ta un. **22**Heitasim tiphangin khrih dik ngawl te le profet dik ngawl te suak tu in, a si thei lekhaw dengnak te riang a zol zo tuh in, theihdiknak te le thil khumnung te muh tu si. **23**Pan un, heizongza nang rel ham si lang. Ralring reng ta un.

24"Tsimi hun harsanak a leng tselh zawh phangin, lade kheh de leh tu ngawlla si. **25**Vana arsi te tser kuai tu atsia, vana huham te kheh thiing tu si. **26**Tsimi phangin Mi Tsapa kheh a huham mak le tsungnungnak thaw meiro vum pin a leng kheh amahni'n mu tu si. **27**Tsimi phangin vanvummi te kheh leh tu in, lei tawpnak pin van tawpnak tian, leilung ningli pin ama dengnak te kheh khawm tu si.

28"Theikuang thusanteh pin zir ta un. A kaak dawnno te tawt atsia, a nah te a tserh phangin, khal hun a nong ongla lam kheh thei si utsi. **29**Tsimi bangpah in me thiltsang tehem nang mu phangin, Mi Tsapa a hun heh a leng tu zep si ongla in, kawka bul ah riang leng ongla si ti thei ta un. **30**Thungai ngai in nang rel sing; me thil tehem akimsek ma hem tu san minung te heh bo rih tu ngawl si. **31**Van le lei heh pai tu pelh in, ka thu heh pai thong himhim tu ngawl si.

32"Tsimi ni le naazi kheh tumah in thei ngawl si. Vanvuma

vanvummi te khen thei ngawl si. Tsapa riang in thei ngawl si. Pa bek in thei si. **33**A leng hun tuh nang thei ngawl manin, ralring reng ula, sawngen in ngak ta un. **34**Meheh mipa pakhat, ram khawlapi ah khualvak tu in thawi in, a inn kheh omlawh te kut ah aap atsia, thuneinak pe heuh in, naper siamheuh atsia, kong kelentu pa khen phatakno in kong a kelen tuh in thu a pe pa thaw bangve si.

35"Inn neitupa kheh simlam in maw, zan laitum in maw, ar khuan hun in maw, zinglam in maw leng kha thei si. A leng hun tuh nang thei ngawl manin, ralring reng ta un. **36**Nimphawn in a leng kha tsuk asin, nang eihmu laitum nang taan kha tu si. **37**Nangmahni ka rel heh mi tehem ka rel si ongla si. Ralring reng ta un!" ti'n ti si.

Jesuh ah A Reek Tuumnak

Mah 26:1-5; Luk 22:1-2

14 Tsimi zawh ninih phangin, Leekdelh Puai le Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai om si. Suangbawi te le Daan zirhtu te'n Jesuh ah kheh a thupno in zol atsia, reek tu in tum dang si. **2**Sinapikhaw amahni'n, "Mipi te a buai kha tu manin, puai sungah hen ti awl a sing," ti'n ti dang si.

Jesuh ah Sathau Pawhnak

Mah 26:6-13; Luk 7:37-38; Joh 12:1-8

3Jesuh ah kheh Bethany khawa miphar Simon inna tsabuai ah laikuang a kil lai in, minu pakhat in alabaster num* thaw a manpha ngai spikenard† rim ur keng atsia, a nenah hawh si. Tsin, a lung ngo num kheh dengkeh atsia, a rim ur kheh Jesuh lu ah pawh si. **4**Tsimi ah om mi pawlkhat te'n reh awh ngai in, "Heita rim ur heh thehthawk thong tseih men nan tih im? **5**Denari‡ zathum val in zuar atsia, minawm te sawm awhnung sawn sipelh si," ti'n ti atsia, minu ah kheh mawhsiat dang si.

6Tsimi phangin Jesuh in, "Heimah dimdor tseih mah na un. Heita dimdor tseih si utsim? Amah hen thilpha puahsak ka si. **7**Minawm te heh nangmahni nenah om reng tu in, nang naap siar in amahni tsa thilpha puah sak thei tu si utsi. Sinapikhaw keimah zong heh nang nenah om reng tu ngawl sing. **8**Minu in a puah theinak lamtsangno heh puah ongla si. Ka ruang vinak tsa in rim ur pawh ham ongla ka si. **9**Thungai ngai in nang rel sing; thuthang pha heh leivum hem ah phuangnak a si phangin, minu phawk rengnak in me a puahnak heh rel veng tu si," ti'n amahni kheh ti si.

Jesuh Zuar Tuumnak

Mah 26:14-16; Luk 22:3-6

10Tsimi phangin ningluntu leinih laka ningluntu pakhat Judas Iscariot in Jesuh ah zuar tu in suangbawi te nenah hawh si. **11**Amahni'n

13:34 Mah 25:14
13:37 Luk 12:37
14:1 Joh 11:55; Mah 12:14
14:3 Mah 21:17; Luk 7:37-39
14:7 Daa 15:11
14:8 Joh 19:40
14:9 Mah 24:14
14:10 Mah 10:4

* **14:3** *alabaster num*: Reltsiangnak sungah pan in
† **14:3** *spikenard*: (Spaiknat ti'n siar tuh si) Nat kuang pin puahnak Sathau rim ur si.
‡ **14:5** *Denari*: Rom dar tangka si atsia tsang khat heh patsang pakhat a nilawh si.

Judas awnkam a za phangin, ang ngai atsia, tangka pe tu in tiam dun si. Tsimi zawh hem Judas in Jesuh ah beihno in a aap theinak tuh hunpha zei si.

Bawipa Simlai

Mah 26:17-29; Luk 22:7-20, 24-30

12Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai masa ber ni, Leekdelh Puainak tuuno tel ni in, ningluntu te'n Jesuh ah kheh, "Leekdelh Puai simlai na ei min tuh heh kawnai ah hawh in puah ham sak tu in deih kei si tsim?" ti'n ti si.

13Tsimi manin ama'n ningluntu panih te kheh leh atsia, "Khawpi sungah lut ta ula, tibeel phur mipa pakhat tawk tu si utsi. Amah kheh lun ta un. **14**Tsin, a dumnak inna innteek pa kheh, 'Sayapa'n, "Ka ninglun te thaw Leekdelh Puai simlai ka einak tuh innkhan kawnai ah sim?" ti'n dong tiar kei si,' ti'n ti ta un. **15**Ama'n thilri koih hamsek sak vumta innkhan lianpi kheh muh tu nang si. Tsimi innkhan sungah keimani tsa simlai ei tuh puah ham ta un," ti'n ti si.

16Ningluntu te'n khaw sungah hawh atsia, Jesuh relnak bangin tawk in, Leekdelh Puai simlai puah kawm si.

17Zanlam phangin Jesuh kheh ningluntu leinih te thaw hawh si. **18**Laikuang a kil dang lai in Jesuh in, "Thungai in nang rel sing; laikuang ka kilpinak nangmahni sung pin pakhat in zuar tu ka si," ti'n ti si.

19Ningluntu te khawngai ngai dang in, pakhat in "Keimah siing maw?" ti'n amah kheh dong atsia, a dang pakhat in "Keimah siing maw?" ti'n pakhat seuhseuh in ti dang si.

14:12 Sua 12:1-11; Daa 16:1-4; 1Ko 5:7
14:15 Leh 1:13
14:20 Joh 13:18-27
14:21 Mah 8:20
14:22 Mah 14:19
14:23 1Ko 10:16
14:24 Mah 26:28
14:25 Mah 3:2
14:26 Mah 21:1
14:27 Zek 13:7

20Jesuh in amahni kheh o atsia, "Nangmahni leinih sung pin pakhat si tu in, keimah thaw pakan pakhat sungah sang a niimtu pa si tu si. **21**Ngan ham saak bangin, Mi Tsapa heh hawh kul tu si. Sinapikhaw Mi Tsapa a zuartu pa tsa in lungsenung si. A nu pum sung pin a suak awl sawn ta asin ama tsa phasawn tu pelh si," ti'n ti si.

22Lai a ei dang lai in Jesuh in sang kheh le atsia, muitsu a burh tselh phangin hem atsia a ninglun te kheh pe in, "Meheh ka ruangpum si. Le ula ei un," ti'n ti si.

23Tsin, khuat kheh le atsia, Pathian a paak tselh phangin amahni kheh pe atsia, a vaseng in in dang si. **24**Jesuh in, "Me heh mi tampi tsa a luang ka thisena thukam ther si. **25**Thungai in nang rel sing, Pathian uknak sungah tsapit zu ther ka in ni tian, tsapit zu heh in leh tu ngawlla sing," ti'n amahni kheh ti si.

26La pakhat a sa dang tselh phangin Olive Mual ah hawh dang si.

Piter Phaanak Tuh Rel Hamnak

Mah 26:31-35; Luk 22:31-38; Joh 13:36-38

27Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh,

"'Tuukhal pa kheh vaat
angkhaw, tuu te kheh

dansep tu si,'
ti'n ngannak bangin, tuzan hen keima manin nang vaseng in pialberh tu si utsi.

28"Sinapikhaw tho tiarnak ka si zawh in, Galilee ah hawh ham tu sing," ti'n amahni kheh ti si.

29Tsimi phangin Piter in, "Kapi tehem heh a pial sikhen, kei vang pial tu ngawl sing," ti'n ti si.

30Jesuh in, "Thungai in na rel sing; tuni, tuzan rori hen, ar veinih a khuang ma in veithum tian phaa tu ka si tsi," ti'n ti si.

31Piter in, "Nangmah thaw thi kul tu ka si riang in, na phaa tu ngawl sing," ti'n nase sawndoh in ti si. A vaseng in ama bangin ti dang ten deve si.

Gethsemane ah Sawngennak

Mah 26:36-46; Luk 22:39-46

32Gethsemane tinak munah hawh dang atsia, "Saw ka ngen sung hem nai ah to dang rih ta un," ti'n amahni kheh ti si. **33**Tsin, Piter, Jeim le Johan ah kheh ama nenah huai si. Amah heh ambuk in thintsawl pan si. **34**Tsimi manin amahni kheh, "Ka nungnak heh lungse leita in ka thi ngawl men phang sing. Nai pin hen ngak rih un," ti'n ti si.

35Mailam ah dawmlai hawh rih atsia, lei ah bok in, a si thei lekhaw me hun hen amah a leek thei tuh in, **36**"Abba,* ei Pa, nangma tsa in thil tehem heh si theihnungberh si. Me khuat heh ka nen pin ka le sak sawh in. Sinapikhaw keima deihnak si ngawl in, nangma deihnak si sen," ti'n sawngen si.

37Tsin, ningluntu te nenah hawh atsia, a eihmu dang reng kheh tawk in Piter ah kheh, "Simon, eihmu tseih men si tsim maw? Naazi pakhatno pohkhen ngak zo ngawl si tsim maw? **38**Sualroihnak sungah nang da tuh ngawl in, sawngen in ngak un. Raula hen ot ngai pelh atsia, tisa heh a thaneem si," ti'n ti si.

39Hawh lehleu in a masa bangpah in sawngen si. **40**Amahni nenah a hawh leh phangin, a eihmu dang reng kheh tawk lehleu si. A eihmu sung leita manin, amahni'n Jesuh ah a o nak tuh khen thei dang ngawl si.

41Amahni nenah a veithumnak a hawh leh phangin, "Tutian hen eihmu in tsawlom reng lai si utsim maw? Tawk si lei. A hunkim ongla si. Pan un, Mi Tsapa heh misual te kut ah aap ongla si. **42**Tho la ula, hawh dang ala sing. Pan un, keimah a aaptupa leng ongla si," ti'n amahni kheh ti si.

Jesuh ah Pomnak

Mah 26:47-56; Luk 22:47-53; Joh 18:1-11

43A awn tseih laitum in ningluntu leinih laka ninglun pakhat Judas ah kheh leng vut nom si. Amah thaw in suangbawi te, Daan zirhtu te le upa te nen pin vangsang le thingtawng vong mi tampi leng si. **44**Amah a aaptupa'n amahni

14:30 Luk 22:34; Joh 13:38
14:31 Luk 22:33; Joh 13:37
14:33 Mah 4:21
14:34 Joh 12:27
14:35 Mah 26:18
14:36 Rom 8:15; Gal 4:6; Mah 20:22
14:38 Mah 6:13; Rom 7:22, 23
14:41 Mah 26:18
14:43 Mah 10:4

* **14:36** *Abba*: Aramaic awn si. A tsuangtsung in tualnel ngainak ei pa tinak si.

kheh theihdiknak pe in, "Ka thuutnak pa heh amah si lei. Pom ula, kilpek in huai ta un," ti'n ti si.

45A leng natsang in ama nenah hawhper nom atsia, "Rabbi, Rabbi!" ti'n thut si.

46Amahni'n Jesuh ah kheh pom atsia, huai nom si. **47**Tsimi phangin a ding dang te lak pin pakhat in a vangsang dawk atsia, suangbawi bera selpa beng kheh sat tawng sak si.

48Jesuh in amahni kheh, "Ruko pomtu bangin vangsang le thingtawng thaw leng si utsim maw? **49**Nitin temple reen sungah thu zirh in nangmahni thaw ka om tseih lai in pom ngawl ka si utsi. Sinapikhaw Laithiangrim a kimnak tuh in si," ti'n ti si. **50**Tsimi phangin a ningluntu tehem in zam in dan dangberh si.

51A tsangtse hupnak tuh puan pano bek sil dangval pakhat in Jesuh ah lun atsia, tsimipa kheh khangno te'n pom si. **52**Sinapikhaw a puan zam atsia, tsangtserel in danper si.

Sanhedrin ah Jesuh

Mah 26:57-68; Luk 22:66-71; Joh 18:12-13, 19-24

53Amahni'n Jesuh ah kheh suangbawi ber nenah huai dang si. Suangbawi tehem, upa te le Daan zirhtu tehem khawm dang si. **54**Piter in khawla tsawng pin lun in suangbawi ber inn tual tian in lun atsia, sel te thaw to in mei awi si.

55Suangbawi te le Sanhedrin* tehem in Jesuh ah a reek theinak tuh in tetti zei tseih pelh atsia, tumah tawk ngawl si. **56**Mi tampi te'n a dik ngawl tetti rel pelh in, amahni tetti relnak heimah tsun dun ngawl si.

57Mi pawlkhat te'n ding atsia, a maan ngawl tetti rel in, **58**"Keimahni'n, 'Kut in sanak me temple heh phe angkhaw kut in sa ngawlnak temple kheh nithum sung sa tu sing," ti'n a tinak za si ung," ti'n ti si. **59**Sinapikhaw tetti relnak tsun dun lawt ngawl si.

60Tsimi phangin suangbawi ber in mipi mai ah ding atsia, "Heimah o tu ngawl si tsim maw? Me te hen nangmah do in tetti a relnak heh hei sim?" ti'n Jesuh ah kheh dong si. **61**Sinapikhaw heimah o ngawl in mengdeen si. Suangbawi ber in, "Nangmah heh Muitsupa† Tsapa Khrih ah si tsim maw?" ti'n dong lehleu si.

62Jesuh in, "Si sing. Mi Tsapa heh Huham neipa taklam ah to atsia van meiro sung pin a leng kheh mu tu lai si tsi," ti'n ti si.

63Tsimi phangin suangbawi ber in a vansilh bal atsia, "Tetti dang kul lai si sing maw? **64**Pathian relse in a awnnak heh za dang si utsi. Kawti'n ruat si utsim?" ti'n ti si. A vaseng in thi taak in sual si ti'n han dang tep si.

65Tsimi phangin mi pawlkhat te'n tsil thuh pan in a mai hup

14:45 Mah 23:7
14:49 Mah 26:55; Isa 53:7-12; Mah 1:22
14:54 Mah 26:3; Joh 18:18
14:55 Mah 5:22
14:58 Joh 2:19
14:61 Isa 53:7; Mah 27:12, 14; Luk 23:9; Joh 19:9
14:62 Thu 1:7
14:63 Sun 10:6; Mip 14:6; Leh 14:14
14:64 Sun 24:16
14:65 Mah 16:21

* **14:55** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.
† **14:61** *Muitsu pa:* Pathian ming lak pin pakhat si.

atsia, kuttum thaw tsum in, "Rel in!" ti'n ti si. Tsin, temple reen sung kiltu te'n beng dang si.

Piter in Jesuh ah Phaa

Mah 26:69-75; Luk 22:55-62; Joh 18:15-18, 25-27

66Piter ah kheh nuailam inn tual ah a om lai in, suangbawi bera omlawh minu pakhat in a kung ah hawh si. **67**Piter mei awi to reng a mu phangin amah kheh panken atsia, "Nangmah khen heh Nazareth khawte Jesuh nenah om tseih vengpa la si tsi," ti'n ti si.

68Sinapikhaw Piter in phaa in, "Na awnnak tsawh thei ngawl in thei khen thei tsiang ngawl sing," ti'n ti si. Tsimi phangin kongkal lam ah hawh in ar khuang si.

69Omlawh pakhat in mu lehleu atsia, "Mepa heh amahni lak ah peh deve si," ti'n a kung ah ding te kheh ti si. **70**Sinapikhaw Piter in phaa lehleu si. Dawmlai a rei phangin a kung ah ding te'n, "Nangmah heh Galilee te na si manin amahni lak ah pakhat rori si tsi. Na kam tsawi hen theihnung diar si," ti'n ti dang si.

71Sinapikhaw Piter in tsam tsawm atsia, tsial tsawm in, "Me nang rel tseihnakpa heh thei ngawl sing," ti'n ti si.

72Tsimi tselhtsang in a veinihnak ar khuang si. Jesuh in, "A veinihnak ar khuang ma in veithum tian phaa tu ka si tsi," ti'n a tinak la Piter in phawk leh in kap si.

14:70 Leh 2:7

15:1 Mah 27:1; Luk 22:66
15:2 Mah 2:2
15:11 Leh 3:14

Pilat Mai ah Jesuh

Mah 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Joh 18:29-40

15Zingmano in suangbawi ber te khen sanang ngawl in upa te, Daan zirhtu te le Sanhedrin* tehem kheh thurelpi atsia, Jesuh ah kheh hen in Pilat kut ah aap dang si. **2**Tsimi phangin Pilat in, "Jew te kumpibawi si tsim maw?" ti'n dong si. Jesuh in o atsia, "Na awnnak bangin si sing," ti'n ti si.

3Suangbawi ber te'n Jesuh ah kheh sual tampi nawn pelh atsia, Jesuh in heimah o ngawl si. **4**Tsimi phangin Pilat in thudong lehleu in, "Heimah o tu ngawl si tsim maw? Nangmah kawzah sual a zei dang heh pan in!" ti'n ti si. **5**Jesuh in heimah a o nuam ngawl pah lai manin Pilat ah kheh ambuk si.

6Puai† ah mipi te ngennak thawng to pakhat kheh Pilat in suah sak veng si. **7**Raalthonak ah tualreek manin raal a thopinakpa thaw thawng tohnak Barabbas tinakpa om si. **8**Mipi te'n Pilat in amahni tsa a puah sak veng bangin a puah sak tuh in ring ngai in au in ngen si. **9**Sinapikhaw Pilat in amahni kheh o atsia, "Jew te Kumpibawi heh ka luat tiar tu'n deih utsim maw?" ti'n ti si. **10**Heitasim tiphangin suangbawi ber te'n a iksik manin ama kut ah a aap lam kheh Pilat in thei si.

11Sinapikhaw suangbawi ber te'n Barabbas ah sawn luat tiar

* **15:1** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.
† **15:6** *Puai*: Leekdelh Puai a rel otnak si.

tu in mipi te kheh so si. **12**Tsimi phangin Pilat in o atsia, "Jew te Kumpibawi si ti'n nang tinakpa vumah hei puah tu in deih ka si utsim?" ti'n ti si.

13Amahni'n, "Thinglamteh ah reek in!" ti'n au dang lehleu si.

14Tsimi phangin Pilat in, "Hei manin sim? Thil pha ngawl hei puah sim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Thinglamteh ah reek in!" ti'n ring leilei in au tuptup dang si.

15Pilat in mipi te lungkim tiar a nuam manin amahni tsa Barabbas ah kheh suah sak atsia, Jesuh ah kheh savun rihual in a vaat tselh phangin thinglamteh vumah khen tuh in amahni kut ah aap si.

Raalkap te Zohsuamnak

Mah 27:27-31

16Raalkap te'n Jesuh ah kheh Praetorium* tinak uktupa inn ah huai in, garrison† tinak raalkap honkhat kheh a vaseng in tsimi munah khawm tu in ko dang si. **17**Puan sennum silh dang atsia, lingkaak phiarnak lupawng kheh khim tiar si. **18**Salam pe pan dang in, "Jew te Kumpibawi, upat taak!" ti'n ti dang si. **19**Tsimi tselh phangin phaikuang thaw a lu kheh vaat dang atsia, tsil thuh dang in, khuk lepbok atsia amah be dang si. **20**Nihtsiam bawlnak in a mang dang tselh phangin puan sennum a silhnak la suah leh sak atsia, ama puan kheh silh leh in thinglamteh ah reek tuh in huai dang si.

Thinglamteh Ah Khennak

Mah 27:33-44; Luk 23:33-43; Joh 19:17-24

21Tsimi lai in Alexander ah le Rafas te pa Sairin khaw te Simon ah kheh lo pin hong atsia, a hawh tseih men kheh thinglamteh phur tiarlok dang si. **22**Tsin, Luruh Mun tinak Golgotha munah huai dang si. **23**Myrrh‡ le tsapit zu rawinak kheh in tiar pelh in, Jesuh in in nuam ngawl si.

24Thinglamteh vumah a khen dang tselh phangin, a tso tuh te ten a thei dang theinak tuh in a puan kheh aisan in sem dang si.

25Zinglam naazi kua§ phangin amah kheh thinglamteh ah khen dang si. **26**JEW TE KUMPIBAWI, ti'n amah sual a nawnnak lai ngannak kheh a vumah tar si. **27**Ruko panih te kheh a taklam ah le a kehlam ah amah thaw khen langkhat si. **28**Tsimi bangin, "Amah kheh daan heektu te lak ah siar tsihnak si," ti'n Laithiangrim a ngannak kheh kim si.

29Tsimi mun tawntu te'n amah kheh relse in, lupei atsia, "Ala! temple phe atsia, nithum sung sa leh tuum pa, **30**san tsawm la thinglamteh vum pin tson tsuarsuk aw!" ti'n ti dang si.

31Tsimi bangpah in suangbawi te le Daan zirhtu te khen amahni

15:15 Isa 53:6
15:16 Joh 18:28
15:20 Heb 13:12
15:21 Mah 27:32; Rom 16:13; Luk 23:26
15:23 Sm 69:21; Tts 31:6
15:24 Sm 22:18
15:29 Sm 22:7; Joh 2:19
15:31 Sm 22:7

* **15:16** *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.
† **15:16** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.
‡ **15:23** *Myrrh:* Thingnai khaa phunkhat pin puahnak rim ur si. Arab le Ethiopia ram pin leng si.
§ **15:25** *Zinglam naazi kua*: Jew te siar dan in naazi pathumnak ti'n ngannak si.

lak ah nihtsiam bawlnak in mang atsia, “Midang te zong san thei, mah le mah san tsawm thei ngawl; **32**Khrih, Israel te Kumpibawi kei mu tuh in le, kei um tuh in thinglamteh vum pin tuhen tsuarsuk tsuk sen,” ti’n ti si. Thinglamteh ah khennak a tuarpinak te khen zohsuam deve si.

Jesuh Thihnak

Mah 27:45-56; Luk 23:44-49; Joh 19:29-30

33Sun laitak* pin pan simlam naazi pathum† tian leivum hem ah thimla dung si. **34**Simlam naazi pathum‡ a kim phangin Jesuh in, “Eloi, Eloi lama sabachthani?” ti’n ring ngai in au si. Meheh, “Ka Pathian, ka Pathian heita zam ka si tsim?” ti’n ati nuamnak si. **35**A kung ah ding mi honkhat te’n a za phangin, “Pan un, Elijah ah ko tseih si,” ti’n ti si. **36**Mi pakhat in ti huup thei thil pakhat kheh tsapit zu pawng sungah niim atsia, phaikuang rel ah a koih tselh phangin ama in tuh in tokso atsia, “Om men ta la sen. Amah losuk tu in Elijah ah leng na maw, pan rih tsuk a sing,” ti’n ti si.

37Jesuh ah kheh ring ngai in au atsia, a haihawh bo si. **38**Tsimi phangin temple sunga puan zarnak kheh a vum pin pan a tedop tian balzur in khennih in tsan si. **39**Jesuh mai phet ah a ding raalkap zakhat uktupa khen tsimi bangin Jesuh in au atsia, a haihawh a bo kheh a mu phangin, “Mepa heh Pathian Tsapa si rori si!” ti’n ti si.

40Minu te’n ralpan dang reng in tsimi minu te lak ah Mary Magdalene ah, nauta sawn Jeim le Joses te nu Mary ah le Salome te peh deve si. **41**Tsimi minu te heh Galilee ah a om lai in amah luntu te si atsia, amah tuamlawmtu te si. Tsin, amahni thaw Jerusalem ah hawh langkhat minu dang te khen om meek lai si.

Jesuh Vinak

Mah 27:57-61; Luk 23:50-56; Joh 19:38-42

42Tsimi ni heh Sabbath ni ma Thawithang Ni§ a si manin, simlam phangin, **43**Pathian uknak a ngak rengtu khawnsel upa ming thang Arimathia khawte Joseph ah kheh thinkol ngai in Pilat nenah hawh atsia, Jesuh ruang kheh ngen si. **44**Jesuh ah a thi ongla lam Pilat in a thei phangin lunglawi ngai si. Raalkap zakhat uktu raalbawipa kheh ko atsia, Jesuh ah a thi zawh a rei le rei ngawl dong si. **45**A thi ongla lam raalkap zakhat uktu raalbawipa relnak a za phangin, a ruang kheh Joseph le tuh in siang si. **46**Joseph in puan ngo nemno lei atsia, Jesuh ruang kheh losuk in tsimi puan nemno thaw tsunpek si. Lungretnak thaan sungah zau atsia, thaan kawka kheh lungdep pi thaw in kham si. **47**Mary

15:33 Amo 8:9
15:34 Sm 22:1
15:35 Sm 69:21
15:37 Joh 19:30
15:38 Heb 10:19, 20
15:39 Mah 4:3
15:40 Sm 38:11; Luk 24:10; Joh 19:25
15:41 Mah 27:55, 56; Luk 8:2,3
15:42 Mah 27:62; Joh 19:31
15:43 Mah 5:22; Luk 2:25, 38

* **15:33** *Sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti’n ngannak si.
† **15:33** *simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti’n ngannak si.
‡ **15:34** *Simlam naazi pathum*: 15:33 ah pan in.
§ **15:42** *Thawithang Ni*: Ninga ni si atsia, Sabbath ni tsa in thawithang ni si.

Magdalene ah le Joses nu Mary te'n a zau min kheh pan kawm si.

Jesuh Tholehnak

Mah 28:1-8; Luk 24:1-12; Joh 20:1-8

16 Sabbath ni thaizing in Mary Magdalene ah, Jeim nu Mary ah le Salome te khen thaan ah hawh in, a ruang thuh tuh rim ur lei si. **2**Nipi khat sunga ni masa ber ni zingmano, ni suak sursur phangin thaan ah hawh dang si. **3**Amahni'n, "Thaan kongkham lungdep pi la tu in kei thawn sak nan tih im?" ti'n rel dang si.

4Sinapikhaw thaan a panso dang phangin lungdep pi a thawn saak kheh mu dang si. Tsimi lungdep pi heh a lianpi si. **5**Thaan sungah lut dang atsia, angki ngover tsualpi sil dangval pakhat kheh taklam ah a to reng kheh mu dang in thinphu melh dang si.

6Ama'n, "Thinphu melh mah na un. Thinglamteh ah khennak Nazareth khawte Jesuh ah zei si utsi maw! Tho ongla si. Nai ah om leh ngawlla si. A zau min heh pan un. **7**Sinapikhaw hawh ta ula, a rel ham saak bangin Galilee ah hawh ham ong si lei. Tsimi ah amah mu tu si utsi, ti'n Piter le ningluntu te kheh rel ta un," ti'n rel si.

8Thaan sung pin suak dang atsia, tsai tseih in le lunglawi ngai in thaan kheh zam in rang ngai in hong leh dang si. A thinphu dang manin, me thu heh tumah rel ngawl si.

16:1 Luk 23:56; Joh 19:39, 40
16:5 Joh 20:12
16:7 Joh 21:1-23

9Nipi khat sunga ni masa ber ni a tho leh zawh zingmano in, a sunga khawvang pasarih a nawt sak awngnak Mary Magdalene nenah lang masa ber si. **10**Me nu heh hawh atsia, Jesuh pawlpinak te lungse khawngai in le a kap dang tseih lai te kheh rel si. **11**Jesuh ah a nung leh thu le Mary Magdalene in amah a mu thu te a za dang phangin um hah dang ngawl si.

12Tsimi zawh in ningluntu panih te kheh khaw tenau lam ah a hawh kawm lai in, Jesuh in phun dang in lang atsia, amahni thaw khaw sungah hawh deve si. **13**Tsimi thu kheh ningluntu dang te rel pelh in, um nuam dang ngawl si.

14Tsimi zawh in ningluntu leikhat te kheh tsabuai ah laikuang a kil dang lai in Jesuh ah kheh amahni nenah lang atsia, a tho leh zawh amah a mutu te relnak a um nuam ngawl manin, amahni um ngawlnak le thinkhonak te manin amahni kheh hau si. **15**Tsin, "Leivum mun hem ah hawh ta ula, siamnak tehem nenah thuthang pha rel ta un. **16**Um atsia, a niim tehem sannak si tu in, a um ngawl tehem han tu si. **17**Me theihdiknak te hen a umtu te ompi tu si. Keima ming in khawvang te nawt tu in, awn ther in awn tu si. **18**Rul ru nei te len tu atsia, hei bang thihsi a in ta sikhen, heimah poi tu ngawl si. Minaa te vumah kut suan tu atsia, minaa te dam tu si," ti'n amahni kheh ti si.

16:9 Joh 20:11-18
16:11 Luk 24:11
16:12 Luk 24:13-32
16:14 Luk 24:36-43
16:15 Mah 28:18-20; Luk 24:47, 48; Leh 1:8
16:16 Joh 3:16, 18,36;
16:17 Joh 4:48; Luk 10:17; Leh 5:16; 1Ko 12:10,
16:18 Luk 10:19

Jesuh Van Kainak

Luk 24:50-53

19 Tsimi bangin Bawipa in a awn tselh phangin amah kheh vanvum ah le so in, Pathian taklam ah to si.

16:19 Luk 24:50,

16:20 Joh 4:48

20 Ningluntu te kheh hawh atsia, Bawipa'n amahni thaw naper in le theihdiknak mang in a thu a kho tiarnak te kheh mun hem ah rel dang si. Amen.

LUKA

NGANNAK THUTHANG PHA

Laingantu: Luka
Laisiartu: Gential umtu te
Ngankum: A.D. 57-59

Jesuh in amah luntu te kheh miphun hem nen ah thuthang pha phur tu in thupe si. Pawlpi masa te'n a thupenak kheh lun si. Gential mi tampi te Khrih luntu in tsang si. Me nunthengnak a neithertu te hen thureltu te zirhnak huham nei laingan khumnak kheh nei kul si. Luka hen tsimi tuumnak thaw a thuthang pha heh ngan si. Amah hen Theofilus nenah a thupi in a ngannak sipelh atsia, Theophilus ah heh Gential mi tehem aiawh si. Luka hen me thuthang pha a ngan tselh zawh in Lehnak te Naper kheh ngan si (Leh 1:1). Lehnak te Naper heh A.D. 61 kawnvel in ngannak si atsia, me thuthang pha heh A.D. 57-59 kawnvel in a ngannak si.

Pathian in Luka ah heh me thuthang pha ngantu in phundang ngai in puah si. Thukam Ther ngantu te lak ah Gential mi amah bek om si (Kol 4:4). Amah heh sibawi si in (Kol 4:14) Lehnak te Naper sungah ngannak Paul khualvaknak mun tampi ah khen peh deve si. Amah heh Jesuh napernak kheh amit rori in a mutu singawl si. Sinapikhaw amah rori in a dongkannak pin thu te heh a ngah theinak si sawn si (1:1-4). Thuthang pha laibu pathum te sungah a pehkha ngawl tampi te kheh ama dongkannak pin a ngahnak si. Tsimita, lai ngannak sungah om thu te pan phangin, Luka heh Thukam Ther lak ah a tamber si si.

Luka hen Jesuh napernak heh a naper min munma lun in a khawmnak si. Amah hen Jesuh thu ngan atsia (1:1-2:52), a naper thawithangnak thu khehkhen ngan si (3:1-4:13). Tsimi zawh in Galilee peng sung (4:14-9:50), Jerusalem lamzin le (9:51-19:44), Jerusalem sungah na a pernak te kheh ngan leh si (19:45-24:53). Jerusalem heh me laibu hen a sawhnak ber si, heimansim tiphang in Khrih in sannak heh me mun ah khen kimtiar tu si.

Thuthang pha Luka ah hen Jesuh ah heh minung taktak le Santu taktak si ti kheh ngan si. Minung a sinak bangin sawngennak le Raula rinsannak kheh mannei tiar si. Santu asinak bangin, Jesuh in misual te pumpak ten in ko tu in le sualsirnak nei tu in zei si. Misual heh mipa khen si thei, nupang khen si thei si. Milian a singawl lekhaw tsarah khen si thei si. Naupang asi ngawl lekhaw uhaam khen si thei si. Jew khen si thei, Gential khen si thei, asi ngawl lekhaw Samaria mi khen si thei si. Amah heh a pai te nenah sualzahnak pe tu in le angnak pe tu in leng si.

Luka hen "Minung Tsapa heh apai te zei tu in le san tu in leng si" ti'n tsiang ngai in muh si (Luk 19:10).

Luka in A Ngannak San

1 Keimahni lak ah tsiang ngai
in a tsang me tangthu heh mi
tampi te'n a lamlunno in ngan
ongla si. **2** Amahni'n a pan pin
mit rori in a mutu te le thu-a na a
pertu te'n keimahni relnak bangin
ngan si. **3** Tsimita upat ngainak
Theophilus keimah khen tsimi
thiltsang tehem kheh a pan pin
pan tsiltsang ngai in kan atsia,
1:2 Mar 1:1; 1Pi 5:1;
1:3 Leh 1:1; 11:4;
1:4 Leh 2:42
1:5 Mah 2:1
nangma tsa in a lamlunno in ka
ngan a sin pha deve bel tu in ruat
sing. **4** Tsimi heh nangma zirhnak
thu te la a man rori si, ti'n na thei
tuh in si.

Gabriel in Zakhariah ah Leeng

5 Herod in Judea peng kumpibawi
a si lai in, Abijah pawl te suang
Zakhariah tinak pa om si. A zi
heh Aaron hin si atsia, a ming

heh Elizabeth ah si. 6A nupa in Pathian mai ah diktsang ngaino in nung kawm in, thukhaam tehem le Bawipa thupenak tehem kheh sawi bang ngawl in lun kawm si. 7Sinapikhaw Elizabeth ah heh a tsing a si ta tsa tsawi kawm ngawl si. Tsin, amahni khen teer ngai ongla si.

8Tsin, tibang hen thiltsang si. Ama pawl te suang na a per hun in, Pathian mai ah suang na a per laitak in, 9suang te ti daan bangin Bawipa temple sungah lut atsia, rim ur haltu tuh in aisannak kheh ama vumah tsu si. 10Rim ur a hal sung hen mihonpi te a vaseng in pulam ah sawngen dang tseih si. 11Tsimi lai in Bawipa vanvummi pakhat kheh ama nenah lang atsia, rim ur halnak bawlnak dawndel taklam ah ding si. 12Zakhariah in vanvummi kheh a mu phangin ambuk in kih ngai si.

13Sinapikhaw vanvummi in, "Zakhariah, kih mah nen. Na sawngennak heh Pathian in za ongla si. Na zi Elizabeth in tsapa tsawi tu in, a ming heh Johan, ti'n sa tu si tsi. 14Nangmah hen ang in sah a tsikhaw, a suak phangin mi tampi te'n ang ngai tulai si. 15Amah heh Bawipa mai ah mi mak si tu in, tsapit zu le a rithei zu in tu ngawl si. A nu pum sungah a om lai pah in Raula Thiangrim thaw dim ham reng tula si. 16Israel tsa tampi te kheh amahni Bawipa Pathian lam ah huai leh tu si. 17'Pa te thinlung kheh tsa te lam ah her leh tu in, thurelh khelh te kheh midik te tsimnak lam ah huai tu in le mipi te kheh Bawipa tsa remham sak tu in Elijah raula le huham nei in Bawipa mai ah hawh tu si," ti'n rel si.

18Tsimi phangin Zakhariah in vanvummi kheh, "Tsimi tsawh kawti bangin thei thei tu sing im? Keimah heh teer ngai ongla in, ka zi khen heh teer ngai ongla si," ti'n ti si.

19Vanvummi in amah kheh o atsia, "Keimah heh Pathian mai ah a dingtu Gabriel ah si in, me angnung thuthang pha te heh nangmah rel tu in le sel tu in lehnak sing. 20Ngai in, a hunkim phangin a leng tulai ka thurelnak te heh na dik sang ngawl manin, me thil te a leng kim ni ma hem leiloh thei ngawl in awn thei tu ngawl si tsi," ti'n ti si.

21Mipi te'n Zakhariah ah kheh ngak dang reng in, temple sungah a nuamda reng heh lunglawi ngai dang si. 22Sinapikhaw a suak phangin amahni kheh awnpi thei ngawl si. A kut kawk in amahni a awnpi manin le a awn thei ngawl nom reng manin, temple sungah lalhnak a mu lam kheh mipi te'n thei si.

23Tsin, tibang hen thiltsang si. Zakhariah ah khen a naper a tselhtsang in a inn ah hong si. 24Tsimi zawh in a zi Elizabeth in naupai si. La nga sung kong khahkhum tsawm atsia, 25"Mi te zohsuamnak ka sinak heh le sak tu in Bawipa'n keimah a pan

1:6 Sia 6:9; Daa 5:33; 1Ku 9:4
1:8 1Kh 24:19
1:9 Sua 30:7; Sm 141:2
1:10 Sun 16:17
1:11 Leh 5:19; Sua 30:1-10;
1:12 Tkn 6:22, 23
1:13 Mah 14:27
1:15 Mip 6:3; Sun 10:9; Efe 5:18; Leh 10:44; Jer 1:5; Gal 1:15
1:17 Mah 11:14; Mal 4:5,6; Mah 3:3
1:18 Sia 15:8; 17:17
1:19 Dan 8:16
1:20 Sua 4:11; Eze 3:26
1:25 Sia 30:23; Isa 4:1

phangin, tibang hen puah sak ka si," ti'n ti si.

Gabriel in Mary ah Leeng

26Laruk phangin Pathian in vanvummi Gabriel ah kheh Galilee peng Nazareth khaw, **27**David tsanawn Joseph halh hamnak khangngai thiamlawh nenah leh si. Khangngai thiamlawh ming heh Mary ah si. **28**Vanvummi khen Mary nenah hawh atsia, "Ang in, mitmai pha a ngah bertu, Bawipa heh na nenah om si. Nupang hem lak pin muitsu thupha a dong bertu si tsi!" ti'n ti si.

29Sinapikhaw Mary in amah kheh a mu phangin a awnnak manin thuruat har ngai atsia, ati nuamnak kheh ngaisung si. **30**Tsimi phangin vanvummi in, "Mary, thinphu mah nen. Heimansim tiphangin Pathian mitmai pha ngah si tsi. **31**Ngai in, naupai a tsikhaw, tsapa hing tu in, a ming heh, JESUH ti'n sa tu si tsi. **32**Amah heh mi thupi ngai si tu in, a Daak bera Tsapa ti'n ponnak si tu si. Bawipa Pathian in a pa David tohkheng kheh amah pe tu si. **33**Ama'n Jakob tsanawn kheh kumkhaw in uk tu in, a uknak kheh bo tu ngawl si," ti'n ti si.

34Tsimi phangin Mary in vanvummi kheh, "Mipa riang ka thei lai ngawl, me thil heh kawti bangin si thei tu sim?" ti'n ti si.

35Vanvummi khen amah kheh o atsia, "Na vumah Raula Thiangrim leng akhaw, Daak bera huham in lim tu na si. Tsimi manin na hingnak a Thiangrimpa heh Pathian Tsapa, ti'n ponnak si tu si. **36**Ngai in, a tsing tinak na u Elizabeth in a teer zawh in tsapa pai in, tuhen a laruknak si ongla si. **37**Heimansim tiphangin Pathian lam ah a si theihnung ngawl heimah om ngawl si," ti'n ti si.

38Tsimi phangin Mary in, "Ngai in, keimah heh Bawipa selnu poh sing! Na awnnak bangin ka vumah leng ta sen," ti'n amah kheh ti si. Tsin, vanvummi kheh a nen pin kiang si.

Mary in Elizabeth ah Leeng

39Tsimi hun in Mary ah kheh tho atsia, mual vum rama Judah khawpi ah nawhnah ngai in hawh si. **40** Zakhariah inn sungah lut in, Elizabeth ah kheh nukset in awnpi si. **41**Tsin, tibang hen thiltsang si; Elizabeth in Mary ponnak kheh a za phangin, a sunga nauno kheh ang in do atsia, Elizabeth ah kheh Raula Thiangrim thaw in dim si. **42**Tsimi phangin ring ngai in, "Nangmah heh minu hem lak pin muitsu thupha dongtu nu si in, na sunga nauno khen heh muitsu thupha dong si! **43**Hei manin ka Bawipa nu heh ka nenah hawh sim? **44**Ngai in, na ponnak aw ka za natsang in ka sunga nauno heh ang in do si. **45**A nenah Bawipa'n thu a relnak kim rori tu in a umtu minu heh muitsu dong minu si," ti'n Mary ah kheh ti si.

46Mary in,

"Ka nungnak in Bawipa
thangphat si.

1:26 Mah 2:23
1:27 Mah 1:16; Luk 2:4
1:30 Mah 14:27; Sia 6:8
1:31 Isa 7:14; Mah 1:21, 25
1:32 Mar 5:7; Mah 1:1
1:33 Mah 28:18; 2Sa 7:16; Sm 89:3,4; Isa 9:7; Jer 33:17; Dan 2:44; Mik 4:7; Heb 1:8
1:35 Mah 1:18; 4:3
1:37 Mah 19:26
1:42 Tkn 5:24
1:43 Joh 13:13
1:46 Sm 34:2,3

47 Ka raula heh keimah
Santu Pathian vumah ang
ngai si.
48 A selnu mi nauta sinak
heh mu sak ka si.
Heimansim tiphangin,
ngai in, tu pin pan khang
taak hema minung te'n
muitsu dongtu, ti'n ti tu
ka si.
49 Heimansim tiphangin
me huham neipa hen
thilmak te puahsak ka si.
Thiangrim heh ama ming
si.
50 A ngeihharnak heh
khang khat zawh khang
khat amah a kihzahtu te
vumah om si.
51 A baan thaw a kolnak
muh ongla in, mi
puarthau te thinlung
sunga ruatnak te kheh
thehsep sak si.
52 Mi thupi te kheh amahni
tohkheng pin lakulh atsia,
mi nauta te tsawisang si.
53 Rikaam te kheh thilpha
te thaw kham tiar in,
mi hausa te kheh kut ro
thong in hawlberh si.
54 A ngeihharnak phawk
rengnak tuh in a sel Israel
ah kheh bawm si.
55 Tsimi heh kumkhaw
tsa tuh in kei pupa te
nenah le, Abraham ah le
a tenawn a tsanawn te
nenah a rel saak bangin
si,"
ti'n ti si.

1:47 Sm 18:46; Isa 17:10; Hab 3:18; 1Ti 1:1
1:48 Sm 138:6;
1:49 Sm 71:19; 111:9
1:50 Sua 20:6; Sm 103:17
1:51 Sm 98:1; Isa 40:10; Sia 11:8; Sua 18:11; 2Sa 22:28; Jer 13:9
1:52 Mah 23:12
1:53 Sm 107:9
1:54 Sm 98:3
1:55 Gal 3:16
1:59 Sia 17:12; Sun 12:3; Fil 3:5
1:60 Mah 3:1
1:63 Mah 3:1
1:64 Eze 24:27
1:66 Sia 39:2; Leh 11:21

56 Mary ah kheh Elizabeth nenah
lathum duk a om zawh in, a inn
ah hong leh si.

Johan Suaknak

57 Elizabeth in a nau hing hun a
kim phangin, tsapa hing si. 58 Amah
kheh Bawipa'n ngeihharnak lianpi
a muh lam a inn nen te le unaupi
te'n a za phangin, angpi ngaingai
dang si.
59 Tsin, tibang hen thiltsang si;
niriat ni in amahni'n nauno vunrel
tensak tu in leng dang atsia, a ming
kheh a pa ming khuah Zakhariah
ti'n sa tu in thawi dang si. 60 Tsimi
phangin a nu'n amahni kheh o
atsia, "Si ngawl si. A ming heh
Johan ti'n sa tuh si," ti'n ti si.
61 Sinapikhaw amahni'n Elizabeth
ah kheh, "Nang unaupi lak ah me
ming khuah nei tumah om ngawl
si," ti'n ti dang si. 62 Tsimi manin
a pa kheh kutzoh in, a ming heh
tu sa nuam nan tih maw ti'n ti
dang si.
63 A pa'n lai ngannak tuh ngen
atsia, "A ming heh Johan ah si,"
ti'n ngan si. A vaseng in khum ngai
dang si. 64 Makhat in a kam kaa
atsia, a leiloh thei in, awn atsia
Pathian thangphat si. 65 Amahni
kawnvel ah omtu tehem in kih
dang si. Me thu te heh mual
vum Judea ram sung hem ah rel
suihsuih dang si. 66 A zatu tehem
in me thu heh amahni thinlung
sungah kem in, "Me nauno heh
kawtibang nauno si lai na maw?"
ti'n ti dang si. Tsin, Bawipa kut
in amah kheh ompi si.

Zakhariah La

67Tsin, a pa Zakhariah ah kheh Raula Thiangrim thaw dim atsia, profet bangin awn in,

68"A minung te heh veh
atsia a den manin, Israel
Bawipa Pathian kheh
thangphatnak si tasen.
69A selpa David innsang ah
keimahni tsa sannak kii
tawt tiar ongla si.
70Tsimi sannak heh leilung
a po pan pin pan ama
profet thiangrim te kam
mang in a awnnak bangin
si.
71Kei raal te kut pin le
keimahni a hawtu tehem
kut pin keimahni a san
theinak tuh in,
72kei pupa te nenah a
thutiam ngeihharnak a
kim tiarnak tuh in, le
a thukam thiangrim a
phawk reng tuh in,
73kei papi Abraham nenah
tsial tsawm atsia tsam
tsawm si.
74Kei raal te kut pin sannak
kei si theinak tuh in, le
75kei nun sung hem ama
mai ah thiangrimnak le
diktsangnak thaw kih
ngawl in ama na kei per
theinak tuh in si.
76Nauno, nangmah heh
Daak bera profet, ti'n
ponnak si tu si tsi.
Heimansim tiphangin
Bawipa lamzin sialsak tu
in a mai ah hawh tu si tsi.
77Amahni sual te a zahnak
thawmin a minung te
nenah sannaka tsimnak
pe tu in le,
78kei Pathian-a a ngeihkuai
ngeihharnak manin a
daak min pin Khawvaar*
khen veh kei si.
79Tsimi kheh thimnak
sungah le thihnak
lim nuai ah a totu te
nenah vaarnak pe tu
in le kei kawng te heh
thinnuamnak lamzin ah
huai tu in veh kei si,"
ti'n ti si.

80Nauno kheh khang in, raula ah kol in khangso atsia, Israel te nenah a lang ni tian hampalak ah om si.

1:67 Joe 2:28
1 68 Sia 24:27; Sm 72:18; Luk 7:16
1:69 1Sa 2:1; Mah 1:1
1:70 Jer 23:5; Rom 1:2
1:72 Mik 7:20; Sm 105:8 Eze 16:60
1:73 1Jo 4:18
1:75 Efe 4:24
1:76 Mah 11:9; Mar 5:7
1:77 Jer 31:34; Mar 1:4
1:78 Mal 4:2
1:79 Mah 4:16; Leh 26:18
1:80 Luk 2:40, 52
2:1 Mah 22:17;
2:2 Mah 4:24; Leh 15:23, 41; Gal 1:21
2:4 Joh 7:42

Khrih Suaknak

2Tsimi hun lai in tibang hen thiltsang si; Sizar Augustus in leivum minung tehema ming khumberh tu in thupe si. **2**Me a veikhatnak mipum siarnak heh Kuirinius in Syria ram ah mangki a si lai in siarnak si. **3**Mi hem in tsimi ming khum tu in amahni khaw ten ah hawh si.

4Joseph ah khen David innsang le David hin a si manin Galilee peng Nazareth pin Judea peng Bethlehem tinak David khawpi ah, **5**a zi tuh in a halh hamnak Mary ah thaw ming khum tu in hawh deve si. Mary ah heh a naupai teng si. **6**Tsin, tsimi munah a om kawm

* **1:78** *Khawvaar*: Thimnak pin zinglam ni suak si in tsimi heh Messiah lengtu la langtiarnak si.

lai in Mary ah kheh a nau hing hunkim si. 7A tsa minlawh kheh hing in, nau puan thaw in tsuun si. Khualbuuk ah khaan a dong leh ngawlla manin kawlpaw lai einak kuang sungah a nau kheh zau si.

Tuukhal te Rel

8Tsimi ram sungah tuukhaltu te om atsia, hampalak ah tuu te khal in, zan tsaampi veng si. 9Tsin, ngai in, Bawipa vanvummi pakhat kheh amahni mai ah ding in, Bawipa tsungnungnak in a kawnvel kheh vaar si. Tsin, amahni'n kih ngaingai dang si. 10Tsimi phangin vanvummi khen, "Kih mah na un. Ngai un, mi hemmuah tsa angnung pittseih, thuthang pha nang sel sing. 11Khrih tinak Bawipa, Santu kheh tuni rori hen David khawpi ah hing si. 12Tsin, me heh nangmahni tsa theihdiknak si tu si. Kawlpaw lai einak kuang sungah zau atsia, nau puan thaw tsuunnak nausenno kheh tawk tu si utsi," ti'n ti si.

13Makhat in tsimi vanvummi thaw in van raalkap bu tampi te khen Pathian thangphat in,

14"A daak ber ah Pathian
kheh tsungnung tasen.
Leivum ah remnak om
tasen. Pathian deihnak
pha kheh minung te
nenah om tasen,"

ti'n ti si.

15Tsin, tibang hen thiltsang si. Vanvummi te kheh tuukhaltu te nen pin vanvum ah a hong dang leh phangin, tuukhaltu te'n, "Tu rori hen Bethlehem ah hawh a singkhaw, Bawipa'n keimahni a thei tiarnak me thiltsang heh pan dang a sing," ti'n pakhat le pakhat ti dun dang si.

16Amahni'n nawhnah ngai in hawh dang atsia, Mary, Joseph ah le kawlpaw lai einak kuang sungah zaunak nausenno kheh tawk dang si. 17A tawk dang phangin vanvummi in nausen thu a relnak kheh rel tseihzel si. 18Tuukhaltu te relnak tsimi thu a zatu tehem in lunglawi ngai dang si. 19Mary in me thu tehem heh nik reng in, a thinlung in ngaisung si. 20Tuukhaltu te'n amahni nenah vanvummi-a relnak bangin heizongza a zanak le a munak manin Pathian ultung thah in le thangphat thah in hong leh dang si.

Jesuh Vunrel Tennak

21Nauno vunrel ten tu in niriat a kim phangin , a nu'n a pum sungah a pai ma vanvummi in a ming a saham saak bangin Jesuh ti'n a ming sa si.

22Mawsi daan bangin Mary in a thiang ni a kim phangin , Bawipa nenah aap tu in nausenno kheh Jerusalem ah hawhpi si. 23Bawipa daan bu sungah ngannak bangin a si lekhaw, "Nu pum sung pin a suak masa ber mipa tehem heh, BAWIPA tsa in thiangrim, tinak si tu si," ti'n om si. 24Tsin, Bawipa daan thu bangin, "Khuro panih a si ngawl lekhaw laileng

2:9 Leh 5:19
2:10 Mah 14:27
2:11 Mah 1:21; Joh 3:17; Leh 5:31; Rom 11:14; 1Ti 4:10; 1Jo 4:14; Mah 1:16; Joh 13:13
2:12 1Sa 2:34; 2Ku 19:29; Sm 86:17; Isa 7:14
2:14 Isa 9:6; Mik 5:5; Luk 1:79; Joh 14:27; Rom 5:1; Efe 2:14, 17
2:20 Mah 9:8
2:21 Luk 1:59, 31
2:22 Sun 12:2-8
2:23 Sua 13:2, 12, 15; Mip 3:13
2:24 Sun 12:8

panih,” kheh bawlnak in pe kul si.

Simeon Thuphuan

25Tsin, ngai in, Jerusalem ah midik le Pathian lam ah mi zuam ngai Simeon tinak pa om si. Amah hen Israel te neeknak a si tuh hun ngak reng si. Tsin, a vumah Raula Thiangrim om si. **26**Bawipa-a Khrih a mu ma hem thihnak mu tu ngawl in Raula Thiangrim in amah kheh muh awng si. **27**Tsimi manin Raula thawmin temple sungah hawh si. Daana puah dan bangin ama tsa puah sak tu in, a nu le pa te’n nausenno Jesuh ah kheh a hawhpi phangin, **28**a kaang sungah tsawi atsia, Pathian thangphat in,

29“Bawipa, tuhen na selpa
heh nangma thu bangin
thinnuamno in hawh
siang ongla ka si tsi.
30Heimansim tiphangin na
sannak kheh ka mit in mu
ongla sing.
31Tsimi heh mi tehem
mitmuh ah na puah ham
saak si.
32Gential te thuphuan a petu
vaarnak le na minung
Israel te tsungnungnak
tuh in si.”

33Joseph ah le a nu in ama thu Simeon awnnak te manin lunglawi ngai kawm si. **34**Tsimi phangin Simeon in amahni kheh muitsu pe atsia, a nu Mary ah kheh, “Ngai in! me nauno heh Israel minung lak pin mi tampi te dunak le thonak si tu in, le mi te relse tuh theihdiknak si tu in teek saak si. **35**Si si, na nunnak rori kheh vangsang in tumpet in dawt tu atsia, mi tampi thinlung ruatnak te khen lang tiar tu si” ti’n ti si.

2:25 Luk 1:6; Isa 52:9; Luk 23:51
2:29 Leh 2:24
2:30 Isa 40:5; Luk 3:6
2:32 Isa 42:6; Leh 13:47
2:34 Mah 12:46; Isa 8:14; 1Ko 1:23; 2Ko 2:16; Gal 5:11; 1Pi 2:7, 8
2:36 Leh 21:9
2:37 1Ti 5:9; Leh 13:3; 1Ti 5:5
2:38 Isa 40:2; Luk 1:68
2:39 Mah 2:23
2:40 Luk 1:80
2:41 Sua 23:15; Daa 16:1-6; Luk 22:8

Anna Tettikhannak

36Tsin, Asher hin Phanuel tsanu profet pakhat Anna tinak om si. Amah heh teer ngai ongla in, khangngai thiamlawh a sinak pin a pasel thaw kum sarih sung bek om kawm si. **37**Kum sawmriat le kum li sung numei in om atsia, temple pin kiang awng ngawl si. Laitsang in a sun a zan in sawngennak thaw Pathian na kheh per si. **38**Ama’n tsimi hun keek in amahni nenah lut atsia, Bawipa paak in Jerusalem ah dennak a zeitu tehem nenah nauno thu kheh rel si.

Nazareth ah Hong Leh

39Bawipa daan sunga bangin thil tehem a puah kawm tselh phangin , Galilee rama amahni khaw Nazareth ah hong dang leh si. **40**Nauno kheh khang atsia, raula lam ah kol in, tsimnak thaw dim si. Tsin, Pathian lainatnak kheh ama vumah om si.

Leekdelh Puai Sim

41A nu le a pa te heh kum tin in Jerusalem ah Leekdelh Puai sim veng si. **42**Kum leinih a kim phangin daan thu bangin puai sim tu in Jerusalem ah hawhso dang si. **43**Puai ni te a mang dang

tselh phangin hong leh dang in, naupang Jesuh ah heh Jerusalem ah taang tum si. Tsimi kheh Joseph ah le a nu in thei ngawl si. 44Amahni'n a hongpinak te lakah peh reng tu ring in, nikhat vaak dang man ongla si. Tsin, amahni unaupi te nenah le mel theih te nenah zei kawm si. 45A tawk ngawl phangin Jerusalem ah lehlawi leh in zei kawm si. 46Tsin, tibang hen thiltsang si. Nithum sung a zei kawm zawh in temple sungah saya te laingial ah to atsia, amahni relnak thu te ngai in, amahni thu a dong tseih kheh tawk kawm si. 47A thu thei zo daan le a thu o thiam daan te a zatu tehem in khum ngai dang si. 48A nu le a pa te'n a mu phangin khum ngai si. Tsimi phangin a nu'n, "Tsapa, kawti tihen kei ti si tsim? Ngai in, na pa le keimah hen thintsawl ngai in na zei tseih si ung," ti'n ti si.

49Ama'n, "Heita ka zei si utsim? Ei Pa naper per kul ka si heh thei ngawl si utsim maw?" ti'n amahni kheh ti si. 50Sinapikhaw amahni nenah a awnnak heh hei si, ti thei zo kawm ngawl si.

51Tsimi zawh in amahni thaw Nazareth ah hong leh deve in, amahni thu lun si. Sinapikhaw a nu'n me thu tehem heh a thin sungah keem reng si. 52Jesuh ah kheh tsimnak lam ah le taksa lam ah khang in, Pathian le minung te mai ah mitmai pha ngah si.

2:47 Mah 7:28 **2:48** Mah 12:46; Luk 3:23 **2:49** Joh 2:16 **2:50** Mar 9:32 **2:51** Mah 2:23 **2:52** 1Sa 2:26; Tts 3:4

3:1 Mah 27:2; 14:1 **3:2** Mah 26:3; **3:3** Mar 1:4 **3:6** Isa 40:3-5; Sm 98:2; **3:7** Mah 12:34; Rom 1:18

Johan Lamzin Remnak

Mah 3:1-11; Mar 1:3-8

3 Tiberius Sizar in ram a uknak kum leinga a kim phangin, Pontius Pilat ah heh Judea ram mangki si. Herod ah heh ram khen pali laka Galilee ram uktu si in, a nau Philip ah heh ram khen pali laka Iturea le Trakhonitis ram uktu si atsia, Lysanias ah heh ram khen pali laka Abiliene ram uktu si. 2Annas le Kaiafas te suangbawi ber a si lai in hampalaka Zakhariah tsapa Johan nenah Pathian thu leng si. 3Johan ah khen Jordan run dungluna ram tehem ah khualvak tseihzel in, sualzahnak tsa sualsirnaka niimnak thu rel si.

4Profet Isaiah in thu a ngannak laibu sungah,

> "Hampalak pin mi
> pakhata aunak aw khen,
> 'BAWIPA lamzin kheh
> rem un. Ama lampi te
> kheh tsam tiar un.
> 5Lampi kawrok tehem
> dimberh tu in, mualsang
> le mual tehem niamberh
> tu si. Lampi kawi te kheh
> tsam tiar tu in, lampi
> bingbol te kheh maam leh
> tiar tu si.
> 6Tsin, mi hem in Pathian
> sannak kheh mu tu si,'"

ti'n ngannak bangin si si.

7Johan in ama nenah niimnak petu in a leng mihonpi te kheh, "Nangnihni rul hin te, a leng tula thinrawnak pin daan tu in, ralringnak tu in pe nang sim?

8Tsimi manin sualsirnak thaw a phutua rah kheh rah ula, ‘Abraham ah heh kei pa si,’ ti’n ti tuum mah na un. Nang rel sing, Pathian in me lungto te heh Abraham tsa te si tu in puah thei si. **9**Tuhen thing bul ah heipi koih reng ongla si. Tsimi manin rah pha a rah ngawl thingkuang tehem vung tu atsia, mei sungah sang tu si,” ti’n ti si.

10Tsimi manin mipi te’n ama nenah, “Tsimi a si lekhaw hei puah tu si ung im?” ti’n dong si.

11Ama’n amahni kheh o atsia, “Angki panih a neitu in a nei ngawltu kheh sawm tasen. Lai ei tuh a nei tu in lei ei tuh a nei ngawltu kheh khen tasen,” ti’n ti si.

12Siahkhon te’n niim tu in a nenah leng deve atsia, “Sayapa, hei puah tu si ung im?” ti’n dong si.

13Johan in, “Nangmahni teek saak tah a val in khon mah na un,” ti’n amahni kheh ti si.

14Tsimi bang deve in raalkap te’n thudong in, “Tsimi a si lekhaw keimahni’n hei puah tu si ung im?” ti’n dong si. Johan in amahni kheh, “Tumah nauneh leita mah na ula, a dik ngawlpi in mi sual nawn mah na un. Tsin, nang lawhman ah lungkim un,” ti’n ti si.

15Mipi te khen ngaklah ngai dang in Johan ah heh, Khrih ah si nan tih maw, si ngawl nan tih im, ti’n a vaseng in amahni thin sung ten in ruat dang si. **16**Johan in amahni tehem kheh o atsia, “Keimah hen ti ah niim miau nang sing. Keima tah in mak sawn pittseihpa leng tu in, ama kedawl ri suutsak tu riang taak ngawl sing. Ama’n Raula Thiangrim le mei ah niim tu nang si. **17**A kut ah a tsaangzapnak khawtsong vong in, a tsang puum kheh zaapsek tu si. Tsin, sangvut tsang tehem kheh a beem sungah pam tu si. Sinapikhaw a sii tehem kheh a mit thei ngawl mei sungah haal tu si,” ti’n ti si.

18Tsin, sonak thu tampi thaw mipi te kheh thu zirh si. **19**Ram khen pali lak pin khenkhat uktu Herod ah kheh a nau Philip zi Herodias thu manin le Herod puahnak sesuak tehem manin Johan in hau si. **20**Herod in thil sesuak a puahnak tehem vuma zo ngawl, Johan ah kheh thawng toh belhsep lai si.

Jesuh ah Niimnak

Mah 3:13-17; Mar 1:9-11; Joh 1:32-34

21Tsin, tibang hen thiltsang si. Mi hemmuah kheh niimnak a si zawh in, Jesuh ah kheh niimnak si deve si. Saw a ngen laitum in van kheh hong si. **22**Tsin, Raula Thiangrim kheh khuro bangin ama vumah tolhsuk atsia van pin aw leng in, “Nangmah heh ka it pittseihnak ka Tsapa si tsi. Na vumah ang ngai sing,” ti’n ti si.

Jesuh Pupa te

Mah 1:1-17

23Jesuh in naper a pan phangin amah heh kum sawmthum kim ongla si. Amah heh Joseph tsapa ti in ruatnak si. Joseph ah heh

3:8 Isa 51:2; Joh 8:33; Leh 13:26; Rom 4:1, 11,12, 16, Gal 3:7
3:9 Mah 3:10
3:10 Leh 2:37
3:11 Isa 58:7; Eze 18:7
3:14 Sua 23:1; Sun 19:11
3:15 Mah 3:1; Joh 1:19, 20; Leh 13:25
3:16 Mar 1:4; Leh 1:5
3:17 Isa 30:24; Mah 13:30;
3:19 Mah 14:1
3:20 Mah 14:3
3:21 Mah 14:23
3:22 Isa 42:1; Leh 10:38; Mah 3:17
3:23 Mah 4:17; Leh 1:1

Heli tsapa si. 24Heli ah heh Matthat tsapa si in, Matthat ah heh Levi tsapa si. Levi ah heh Melkhi tsapa si in, Melkhi ah heh Janna tsapa si in, Janna ah heh Joseph tsapa si. 25Joseph ah heh Mattathiah tsapa si in, Mattathiah ah heh Amos tsapa si in, Amos ah heh Nahum tsapa si in, Nahum ah heh Esli tsapa si atsia, Esli ah heh Naggai tsapa si. 26Naggai ah heh Maath tsapa, Maath ah heh Mattathiah tsapa, Mattathiah ah Semei tsapa, Semei ah heh Joseph tsapa si in, Joseph ah heh Judah tsapa si. 27Judah ah heh Joannas tsapa, Joannas ah heh Rhesa tsapa, Rhesa ah heh Zerubbabel tsapa, Zerubbabel ah heh Shealtiel tsapa si in, Shealtiel ah heh Neri tsapa si. 28Neri ah heh Melkhi tsapa, Melkhi ah heh Addi tsapa, Addi ah heh Cosam tsapa, Cosam ah heh Elmodam tsapa si in, Elmodam ah heh Er tsapa si. 29Er ah heh Jose tsapa, Jose ah heh Eliezer tsapa, Eliezer ah heh Jorim tsapa, Jorim ah heh Matthat tsapa si in, Matthat ah heh Levi tsapa si. 30Levi ah heh Simeon tsapa, Simeon ah heh Judah tsapa, Judah ah heh Joseph tsapa, Joseph ah heh Jonan tsapa si in, Jonan ah heh Eliakim tsapa si. 31Eliakim ah heh Melea tsapa, Melea ah heh Menan tsapa, Menan ah heh Mattathah tsapa, Mattathah ah heh Nathan tsapa si in, Nathan ah heh David tsapa si. 32David ah heh Jesse tsapa, Jesse ah heh Obed tsapa, Obed ah heh Boaz tsapa, Boaz ah heh Salmon tsapa si in, Salmon ah heh Nashon tsapa si. 33Nashon ah heh Amminadab tsapa, Amminadab ah heh Ram tsapa, Ram ah heh Hezron tsapa, Hezron ah heh Perez tsapa si in, Perez ah heh Judah tsapa si. 34Judah ah heh Jakob tsapa, Jakob ah heh Isak tsapa, Isak ah heh Abraham tsapa, Abraham ah heh Terah tsapa si in, Terah ah heh Nahor tsapa si. 35Nahor ah heh Serug tsapa, Serug ah heh Reu tsapa, Reu ah heh Peleg tsapa, Peleg ah heh Eber tsapa si in, Eber ah heh Shelah tsapa si. 36Shelah ah heh Kainan tsapa, Kainan ah heh Arphaxad tsapa, Arphaxad ah heh Shem tsapa, Shem ah heh Noah tsapa si in, Noah ah heh Lamech tsapa si. 37Lamech ah heh Methuselah tsapa, Methuselah ah heh Enoch tsapa, Enoch ah heh Jared tsapa, Jared ah heh Mahalalel tsapa si in, Mahalalel ah heh Kainan tsapa si. 38Kainan ah heh Enos tsapa, Enos ah heh Seth tsapa, Seth ah heh Adam tsapa si in, Adam ah heh Pathian tsapa si.

3:27 Mah 1:12
3:31 2Sa 5:14; 1Kh 3:5
3:33 Rut 4:18-22; 1Kh 2:10-12
3:34 Sia 11:24, 26
3:36 Sia 11:12; 5:28-32
3:37 Sia 5:12-25
3:38 Sia 5:1, 2,6-9
4:1 Eze 37:1
4:2 Sua 34:28; 1Ku 19:8; Heb 4:15
4:3 Mah 4:3

Jesuh Sualroih Tawknak

Mah 4:1-11; Mar 1:12, 13

4 Tsimi phangin Jesuh ah kheh Raula Thiangrim thaw a dim ngai pah in Jordan run pin hong leh atsia, Raula in hampalak ah huai si. 2Tsin, diabol in ni sawmli sung sualroih si. Tsimi hun sung hem heimah ei ngawl si. Tsimi hun zawh in a rikaam si.

3Tsimi phangin diabol in, "Pathian Tsapa na si lekhaw, me lungto

heh sang in a tsang tuh in thupe in," ti'n amah kheh ti si.

4Sinapikhaw Jesuh in amah kheh, "'Minung heh sang bek in nung tuh si ngawl in, Pathian awnkam tehem thawmin nung si sawn si,' ti'n ngan si," ti'n o si.

5Tsin, diabol in amah kheh mual saang vumah huai in, leivum uknak tehem kheh tsillem sung muh si. **6**Diabol in amah kheh, "Me thuneinak hem le a tsungnungnak te heh na pe tu sing. Me te heh keimah aap ongla in, ka pe nuamnak pohpoh petu sing. **7**Tsimi manin keimah na be a si lekhaw, me tehem heh nangma si tu si," ti'n ti si.

8Jesuh in amah kheh o atsia, "Satan, ka ningah daan in! Heimansim tiphangin, 'BAWIPA na Pathian be la ama na bek per in,' ti'n ngansaak om si," ti'n ti si.

9Tsimi zawh in diabol ah khen amah kheh Jerusalem ah huai in, temple khumlu ah koih atsia, "Pathian Tsapa na si lekhaw, nai pin hen sawnsuk in.

10'Nangmah kiltu tuh in
ama vanvummi te tiar
akhaw,'
11tsin,
'Na kawng te kheh lung a
khawk kha tuh ngawl in,
amahni'n a kut in tsawi
in kelen tu na si,'

ti'n ngansaak om si," ti'n ti si.

12Jesuh in amah kheh, "'BAWIPA na Pathian kheh tsul mah nen,' ti'n ti si," ti'n o si.

13Diabol in sualroihnak hintsang thaw a sualroih tselh phangin, hunpha ngak in amah nen pin kiang si.

Nazareth Khawte'n Han

14Tsin, Jesuh ah kheh Raula huham thaw Galilee ah hong leh si. Ama thu kheh tsimi ram kawnvel hem ah thang hehu si. **15**Amahni sinakok ah thu zirh in, mi tehem in amah kheh thangphat si.

16Tsin, ama khangnak Nazareth khaw ah hawh si. Sabbath ni in ama daan bangin sinakok ah lut atsia, Laithiangrim siar tu in ding si. **17**Amah kheh profet Isaiah laizial pe si. Ama'n tsimi laizial kheh pharh atsia,

18"Minawm tsarah te nenah
thuthang pha phuang tu
in keimah heh sathau a
pawh manin, BAWIPA
Raula kheh keima vumah
om si. Lungse khawngai
te dam tiar tu in, sel taang
te nenah luatnak thu
phuang tu in, mittsaw te
khawmunak tuh thu le
nuainennak te luatnak pe
tu in le,
19BAWIPA-a angnung kum
thu te rel tu in sathau
pawh ka si lei,"

ti'n ngannak kheh mu si.

20Laizial kheh zial leh in a kelentu nenah pe leh atsia, to si. Tsimi phangin sinakok sungah a khawmtu tehem khen amah kheh mit khep ngawl in pan dang si. **21**Tsin, ama'n amahni kheh,

4:4 Daa 8:3
4:5 Mah 24:14
4:6 Joh 12:31; 1Jo 5:19
4:8 Daa 6:13
4:11 Sm 91:11, 12
4:12 Daa 6:16
4:13 Heb 4:15; Joh 14:30
4:14 Mah 4:12; 9:26
4:15 Mah 4:23
4:16 Mah 2:23; 13:54; 1Ti 4:13
4:18 Joh 3:34; Mar 16:15
4:19 Isa 61:1,2; Sun 25:10; Sm 102:20 Isa 42:7
4:20 Mah 26:55
4:21 Mah 1:22

"Tuni hen me Laithiangrim heh nang zanak ah kimsek ongla si," ti'n ti si. **22**A vaseng heh ama tetti si dang si. Ama kam pin a suak lainatnak awnkam kheh khum ngai dang si. Amahni'n, "Amah heh Joseph tsapa si ngawl si maw?" ti'n ti dang si.

23Tsimi phangin ama'n amahni kheh, "'Siibawi, nangmah le nangmah dam tiar tsawm in! Kapernaum ah na puahnak kei zanak taak hem nai na khaw le na ram ah puah in,' ti'n me thutsang simnak heh keimah tinak in mang tu si utsi,'" ti'n ti si.

24Tsin, ama'n, "Thungai ngai in nang rel sing; profet heh ama khaw le ram ah saangnak tumah om ngawl si. **25**Sinapikhaw thudik nang rel sing, Elijah san lai in Israel ram ah numei tampi om si. Kumthum le laruk sung van kheh a khaam phangin, ram sung hem ah nase ngai in rian dung si. **26**Sinapikhaw Elijah ah kheh Sidon ram Zarephath khawa numei pakhat nenah siar ngawl numei dang tumah nenah hawh tiar ngawl si. **27**Profet Elisha san lai in Israel ram sungah miphar tampi om atsia, Syria raalbawi Naman ah siar ngawl miphar dang tumah dam thiang ngawl si," ti'n amahni kheh ti si.

28Sinakok ah a khawmtu tehem in me thu te heh a za dang phangin, thinraw ngaingai dang si. **29**Amahni'n tho atsia khawpi pulam ah amah kheh kailok dang in, khawpi tohnak mual tawpnak ah huai dang atsia, tsimi liang pin a lubuksuk in tulset tu in tuum dang si. **30**Sinapikhaw amahni kheh heeklok atsia, hawhper si.

4:22 Mah 13:54; Joh 6:42
4:23 Mah 2:23; Mar 1:21-28
4:24 Mah 13:57; Joh 4:44
4:25 1Ku 17:1; Jei 5:17, 18; Thu 11:6
4:26 1Ku 17:8-16; Mah 11:21
4:27 2Ku 5:1-14
4:29 Mip 15:35; Leh 7:58; Heb 13:12
4:31 Mah 4:13
4:32 Mah 7:28, 29
4:34 Mah 8:29; Mar 1:24; Jei 2:19
4:35 Mah 8:26; Luk 8:24
4:36 Mah 7:28, 29; 10:1
4:37 Mah 9:26

Khawvang te Nawt

Mar 1:21-28

31Jesuh ah kheh Galilee khawpi Kapernaum ah hawhsuk in, Sabbath ni te ah amahni kheh thu zirh si. **32**Thunei ngai in thu a zirh manin, a thu zirhnak kheh khum ngai dang si. **33**Tsimi sinakok sungah khawvang nawngkai raula-a zingnak mipa pakhat om si. Ama'n ring ngai in au atsia, **34**"He! Nazareth khawte Jesuh, kei zam men in. Nangmah thaw heiha kei seng dun? Keimahni siatsuah tu in leng si tsim maw? Na thei reng si ung. Nangmah heh Pathian Mi Thiangrim si tsi!" ti'n ti si.

35Jesuh in amah kheh hau atsia, "Meng den la ama sung pin suak!" ti'n ti si. Tsimi phangin khawvang khen amah kheh pumkhawmtu te laingial ah du tiar atsia, heimah naa tiar po ngawl in ama sung pin suak si. **36**A vaseng in khum ngai dang in, "Meheh hei thu sim! Raula nawngkai te heh thuneinak le huham thaw in thupe atsia, suak dang si," ti'n ti dang si. **37**Tsin, ama thu kheh tsimi kawnvela ram sung hem ah thang si.

Minaa Tampi Dam Tiar

Mah 8:14-17; Mar 1:29-34

38Jesuh ah kheh sinakok pin suak atsia, Simon inn ah lut si.

Simon zi nu kheh a natdun a roh ngai si in, ama tsa in kun sak dang si. 39Tsimi manin a kung ah ding atsia, a natdun kheh hau in dam si. Amah khen makhat in tho atsia amahni tsa tuh in lai eih puahsak si.

40Ni a da phangin natnak hintsang a veitu tehem kheh a nenah phurh dang in, minaa hem te lu vumah a kut suan in dam tiar heuh si. 41Minung tampi sunga khawvang te khen, "Nangmah heh Pathian Tsapa Khrih ah si tsi!" ti'n au ngunngun in suak si. Khawvang te khen amah kheh Khrih a si lam a thei manin amahni kheh hau atsia, heimah awn siang ngawl si.

42Khawvar phangin tsimi mun pin khen pusuak atsia, hampalak ah hawh si. Mihonpi te'n amah kheh zei in, ama nenah hawh dang atsia, amahni a zam men tuh ngawl in khaam dang si. 43Sinapikhaw ama'n, "Khaw dang dang ah khen Pathian uknak thu phuang kul tu sing. Heimansim tiphangin me thu man rori hen lehnak sing," ti'n amahni kheh ti si. 44Tsin, ama'n Galilee peng sunga sinakok te ah thu zirh si.

Ninglun Masaber te Konak

Mah 4:18-22; Mar 1:16-20; Joh 1:35-42

5 Tsin, tibang hen thiltsang si. Kennesaret Tiniim kung ah a ding reng lai in, Pathian thu ngai nuam in mihonpi te'n amah kheh tsen tuptup dang si. 2Tsimi phangin ama'n tiniim kung ah khawm panih khit rengnak kheh mu si. Sinapikhaw khawm sungah nga lentu te om ngawl in sur som dang tseih si. 3Tsin, khawm pakhat sungah lut si. Tsimi khawm heh Simon-a si. Jesuh in khawm kheh lei pin khawla sawndoh min ah hot tu in Simon ah kheh tiar si. Amah khen khawm sungah to atsia, mipi te kheh thu zirh si.

4A awn tselh phangin Simon ah kheh, "Na khawm heh ti thuk min ah hot la nga len tu in na sur seh in," ti'n ti si.

5Sinapikhaw Simon in amah kheh o atsia, "Bawipa, zan vaar seh ongla in, heimah ngah ngawl si ung. Sinapikhaw na thu bangin sur heh seh tu sing," ti'n ti si. 6Amahni'n sur kheh seh atsia, nga tam leita a ngah dang man in, a sur kheh a tawng thah tseih si ongla si. 7Tsimi manin khawm danga rualpi te khen amahni zuan in a bawm tuh in kut zaap in ko si. Amahni'n zuan in bawm atsia, nga a ngah dangnak kheh khawm panih ah a dimpek manin, ti sungah niim tu in thawi si. 8Tsimi kheh Simon Piter in a mu phangin Jesuh kawngbul ah bok atsia, "Maw Bawipa, keimah heh misual ka si manin, ka nen pin kiang in!" ti'n ti si.

9Heimansim tiphangin amah le ama nenah om tehem khen nga a ngah dangnak kheh khum ngai dang si. Tsimi nga te kheh amahni'n le dang si. 10Tsimi bangpah in Simon nga len pinak Zebedee tsapa Jeim ah le Johan

4:40 Mar 5:23; Mah 4:23
4:41 Mah 4:3; 8:4
4:43 Mah 3:2
4:44 Mah 4:23
5:1 Mar 4:14; Heb 4:12
5:3 Mah 13:2
5:5 Luk 8:24, 45; Joh 21:3,6
5:6 Joh 21:11
5:8 Sia 18:27; Job 42:6; Isa 6:5
5:10 Mah 14:27

in lunglawi ngai deve si. Tsin, Jesuh in Simon ah kheh, "Kih mah nen. Tu pin pan minung te len tu si tsi," ti'n ti si. **11**Tsimi manin amahni'n khawm te kheh lei ah nuk dang atsia, a vaseng in zamberh in amah kheh lun dang si.

Pharnat Dam Thiang Tiar

Mah 8:2-4; Mar 1:40-44

12Tsin, tibang hen thiltsang si. Khaw pakhat ah a om lai in, pan in, a pumpuluk in pharnat vei pakhat khen Jesuh ah kheh mu in, ama mai ah bok atsia, "Bawipa, na nuam a si lekhaw dam thiang tiar thei ka si tsi," ti'n damnak ngen si.

13Tsimi phangin ama'n a kut suah atsia, amah kheh tong in, "Dam tiar nuam sing; dam thiang in," ti'n ti si. Makhat in a pharnat kheh dam si. **14**Ama'n tumah a rel tuh ngawl in thupe atsia, "Hawh ta la, suang te nenah muh tsawm ten. Tsin, na dam thiang ongla kheh amahni tsa tetti a si tuh in Mawsi thukhaam bangin bawlnak pe ten," ti'n ti si.

15Tsimi manin ama thu kheh a kawnvel ram sung hem ah thang leilei si. Tsin, mihon tampi te khen ama thurelnak ngai tu in le amahni natnak te a dam tiar tuh in amah kheh zuan dang si.

16Tsimi manin amah rori heh hampalak ah hawh in sawngen veng si.

Zenat Veipa Dam Tiar

Mah 9:2-8; Mar 2:3-12

17Tsin, ni nikhat in tibang hen thiltsang si. Thu a zirh tseih lai in, Galilee peng khaw tehem pin le Judea le Jerusalem pin a leng Farasi te le Daan zirhtu te kheh a kung ah to dang si. Natnak te a dam tiar theinak tuh in Bawipa huham kheh ama vumah om si. **18**Ngai in, tsimi phangin mi te'n zenat veipa pakhat kheh a zaunak thaw in a nenah phurh dang si. Amahni'n a mai ah a len theinak tuh in inn sungah lutpi theinak zei dang si. **19**Mihonpi a tam leita manin amahni'n a nenah lutpi theinak a tawk zo dang ngawl phangin, innkhum lu ah kai dang atsia, mihonpi laingiala Jesuh mai ah lakulh dang si.

20Jesuh in amahni umnak kheh a mu phangin, zenat veipa kheh, "Mi pa na sual te zahnak si ongla si," ti'n ti si.

21Tsimi phangin Daan zirhtu te le Farasi te'n amahni thin sungah, "Pathian relse ngamtu heh tu sim? Pathian siar ngawl tu in sual zah thei sim?" ti'n ti dang si.

22Sinapikhaw Jesuh in amahni ruatnak kheh thei kuhdek in, amahni kheh o atsia, "Hei manin nang thin sungah me thu heh ruat dang tseih si utsim? **23**'Na sual te zahnak si ongla si' ti le, 'Thola hawh in' ti heh hei rel beih sawn tu sim? **24**Sinapikhaw Mi Tsapa hen leivum ah sual zah theinak huham a nei lam nang thei tuh in, na rel sing, tho in na zaunak zial la na inn ah hong talen," ti'n zenat veipa kheh ti si.

25Amah khen makhat in amahni mai pin thoso atsia, a zaunak kheh

5:11 Mah 4:19
5:12 Mah 8:2
5:14 Mah 8:4 Sun 14:2-32
5:15 Mah 9:26
5:17 Mah 15:1; Mar 5:30
5:21 Isa 43:25
5:24 Mah 8:20

zial in, Pathian thangphat thah in inn ah hongper si. 26A vaseng in lunglawi ngai dang in, Pathian thangphat dang atsia, kih ngai ngai in, "Tuni hen thil khumnung ngai mu si sing!" ti'n ti dang si.

Levi ah Konak

Mah 9:9-13; Mar 2:14-17

27Tsimi zawh in Jesuh ah kheh suak atsia, Levi tinak siahkhonpa kheh siahkhon zung sungah a to reng mu si. Tsin, ama'n, "Ka lun in," ti'n amah kheh ti si. 28Ama'n a heizongza zam atsia, tho in amah kheh lun nom si.

29Tsimi phangin Levi in a inn ah Jesuh tsa puai nase ngai puah sak si. Tsimi puai lai einak ah siahkhon tampi te le midang te'n Jesuh ah kheh laikuang kilpi dang si. 30Sinapikhaw amahni Daan zirhtu te le Farasi te'n a ningluntu te nenah, "Hei manin siahkhon te le misual te thaw ei in dang si utsim?" ti'n ti si.

31Jesuh in amahni kheh o atsia, "Mi dam te'n sibawi kintsak ngawl in, minaa te bek in kintsak si. 32Keimah heh midik te ko tu in leng si ngawl in, misual te'n a sual te a sir tuh in leng si sawn sing," ti'n ti si.

Laitsangnak Thu

Mah 9:14-15; Mar 2:18-20

33Tsimi phangin amahni'n, "Johan ningluntu te'n laitsang in sawngen veng in, amahni bangin Farasi te ningluntu te khen laitsang in sawngen veng si. Hei manin na ningluntu te'n ei in in sim?"ti'n ti si.

34Ama'n, "Mohuaitu pa rualpi te kheh mohuaitu pa thaw a om dang lai in laitsang tiar thei tu si utsim maw? 35Sinapikhaw mohuaitu pa kheh amahni nen pin lenak a si hunkim tu in, tsimi hun phangin amahni'n laitsang leh tulai si," ti'n amahni kheh ti si.

36Tsimi phangin ama'n amahni kheh thusanteh pakhat rel si. Ama'n, "Tumah in puan lun kheh puan ther in belh keel ngawl si. Tsimi bangin a belh a si lekhaw puan ther khen puan lun kheh nuukreih tu in bal sawn nom tu si. Puan ther heh puan lun thaw rem thei ngawl si. 37Tsin, tumah in savun num lun sungah tsapit zu ther thun awng ngawl si. A thun a si lekhaw tsapit zu ther khen savun num lun kheh keh tiar tu atsia, tsapit zu kheh baw thong tu in, savun num kheh se thong tu si. 38Tsimi manin tsapit zu ther kheh savun num ther sungah thun tuh si. Tsin, a panih in him tu si. 39Tsin, tumah in tsapit zu lun a in zawh in tsapit zu ther in nuam zep ngawl si, 'A lun panpan heh ur si,' ti si," ti'n ti si.

Sabbath Bawi

Mah 12:1-13; Mar 2:23-3:6

6Tsin, tibang hen thiltsang si. La khat la-a Sabbath a veinihnak ni in Jesuh ah kheh sangvut lo tawnin hawh si. A ningluntu te'n sangvut vi sik dang atsia, nuai in ei dang si. 2Farasi pawlkhat te'n,

5:26 Mah 9:8
5:27 Mah 4:19
5:28 Mah 4:19
5:30 Leh 23:9; Mah 9:11
5:32 Joh 3:17
5:33 Joh 1:35
5:34 Joh 3:29
5:35 Joh 16:5-7
6:1 Daa 23:25
6:2 Mah 12:2

amahni kheh "Sabbath ni in puah daan ngawlnak kheh hei manin puah si utsim?" ti'n ti si.

3Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "David ah le a ompinak te'n a rikaam dang phang David in hei a puah ti le, **4**ama'n Pathian inn sungah lut atsia, suang te siar ngawl Daan in David ah le a ompinak te a ei siang ngawlnak sang liinak ei in a ompinak te khen pe si ti thu kheh siar awng ngawl si utsi maw?" ti'n ti si. **5**Tsin, Jesuh in amahni nenah, "Mi Tsapa heh Sabbath Bawi khen si meek si," ti'n ti si.

6Tsin, tibang hen thiltsang si. A dang Sabbath ni in sinakok sungah lut atsia, thu zirh si. Tsimi sinakok sungah a taklam kut ronat veipa pakhat om si. **7**Daan zirhtu te le Farasi te'n Sabbath ni in minaa dam tiar na maw, ti'n amah sual zei nuam in a kungtsek pin pan dang reng si. **8**Sinapikhaw ama'n amahni ruatnak kheh thei atsia, kut ronat veipa kheh, "Tho la nai ah hen ding in," ti'n ti si. Amah khen tho atsia ding si.

9Tsimi phangin Jesuh in, "Thu pakhat nang dong tu sing. Sabbath ni in thilpha puah daan si maw, thil sesuak puah daan sawn sim? Nungnak san sawn tuh si maw, siatsuah sawn tuh sim?" ti'n amahni kheh ti si.

10Tsin, a kawnvela tehem kheh pan zualzual atsia, kut ronat veipa kheh, "Na kut tsawh zaar in," ti'n ti si. Ama'n a kut kheh zaar atsia a hatlam bangin dam si. **11**Amahni kheh thinraw ngai dang in, Jesuh vumah a puah tuh thu kheh rel khawm dang si. **12**Tsin, tibang hen thiltsang si. Tsimi hun in Jesuh ah kheh sawngen tu in mual vumah kai in zan vaar in Pathian nenah sawngen si.

6:3 1Sa 21:6
6:4 Sun 24:5,9
6:5 Mah 8:20
6:7 Mah 12:10
6:8 Mah 9:4
6:11 Joh 5:18
6:13 Mar 6:30
6:15 Mah 9:9
6:17 Mah 4:25; 11:4; Mar 3:7,8
6:19 Mah 9:20; Mar 5:30
6:20 Mah 25:34

Ningluntu Leinih

Mah 10:2-4; Mar 3:16-19

13Khawvar phangin a ningluntu te kheh a nenah ko atsia, amahni lak pin minung leinih deng si. Amahni kheh lehnak ti'n ming sa si. **14**Amahni heh, Piter ti'n ming a sanak Simon ah, le a nau Andrew ah, Jeim ah le Johan ah, Philip ah le Bartholomew ah, **15**Mahte ah le Thomas ah, Alphaeus tsapa Jeim ah le phun it Simon ah, **16**Jeim tsapa Judas ah le amah zuartu Judas Iscariot ah si.

Mi Ang te

Mah 5:39-42

17Jesuh ah kheh amahni thaw hawhsuk dang in, a ningluntu mipi te om min zawllai ah ding si. Tsimi ah Judea ram sung hem le Jerusalem pin, le tipi kunga Tyre le Sidon pin ama thurelnak ngai tu in le amahni natnak te a dam tiar tuh in a leng mihon tampi om si. **18**Raula nawngkaia zingnak te khen leng deve in damnak ngahberh si. **19**Ama sung pin huham suak atsia, a vaseng in a dam tiarberh manin, mihonpi in amah tong ngah tu in zei dang si. **20**Jesuh in a ningluntu te kheh diik atsia, ti hen ti si,

"Minawm tsarah te heh
mi ang te si. Heimansim
tiphangin Pathian uknak
heh nangmahnia si.
21Tuhen a rikaam te heh
mi ang te si. Heimansim
tiphangin kham leh tulai
si utsi. Tuhen a kaptu
te heh mi ang te si.
Heimansim tiphangin ni
leh tulai si utsi.
22Mi Tsapa manin mi te'n
nangmahni a haw phang
le a hawl phangin, a
zohsuam phangin le mi
sesuak bangin nang ming
a lon phangin mi ang te
si utsi.
23Tsimi ni in ang ngaingai
ula, sah in dawk un.
Heimansim tiphangin
vanvum ah nang
lawhman heh a mak
leita si. Tsimi bangpah
in amahni pupa te
khen profet te vumah
puahawng ongla si.
24Sinapikhaw nangnihni
mi hausa te lungsenung
si utsi. Heimansim
tiphangin nang
nunnuamnak kheh ngah
ongla si utsi.
25Laikham te lungsenung
si utsi. Heimansim
tiphangin rikaam leh tulai
si utsi. Tuhen a ni tseih
te, lungsenung si utsi.
Heimansim tiphangin
khawngai in kap leh tulai
si utsi.

6:21 Isa 55:1,2; Mah 5:6; Isa 61:2,3; Mah 5:4; Thu 7:17
6:22 Joh 9:22; Isa 51:7; Joh 15:21
6:23 Mah 5:12
6:24 Jei 5:1
6:25 Isa 65:13; Tts 14:13
6:26 Mah 7:15
6:27 Mah 5:44; Rom 12:20
6:28 Mah 5:44
6:30 Daa 15:7,8, 10; Tts 21:26
6:31 Mah 7:12
6:32 Mah 5:46
6:34 Mah 5:42
6:35 Rom 8:14; Mar 5:7

26Mi te hema ziapnak nang
si phangin mi lungsenung
si utsi. Heimansim
tiphangin nang pupa te'n
profet dik ngawl te kheh
ziap awng ongla si.

Raal te Itnak

Mah 5:39-42

27"Sinapikhaw ka thureelnak
a ngaitu te, nang rel sing. Nang
raal te kheh it ula, nangmahni a
hawtu te vumah thilpha puah un.
28Nangmahni a tsamtu te kheh
muitsu thupha pe ula, nangmahni
a zohsuamtu te tsa in sawngen
sak un. 29Na biang a thongtu
heh a hatlam khen dawh rih in.
Na angki putasilh a lesaktu heh a
sungta a lesak sikhen it mah nen.
30A ngentu tehem pe in. Na thil
a longsaknak kheh ngen leh awl
talen. 31Mi te'n nangma vumah
puah tu in na deihnak bangkeek
in, midang te vumah puah deve in.
32"Nangmah a ittu bek na it a
si lekhaw, tu in na paak tu sim?
Misual te riang in amahni ittu te
kheh it si. 33Nangmahni vumah
thilpha a puahtu te vum bek ah
thilpha nang puah a si lekhaw, tu
in nang paak tu sim? Misual te
riang in tsimi bangpah in puah
thei si. 34Mi te'n nangmahni nena
thil a pu phangin rul leh thei tu in
nang limdiknak te bek kheh nang
put a si lekhaw, tu in nang paak
tu sim? Misual te riang in a ngah
leh tuh in misual te kheh put si.
35Tsimi manin nang raal te kheh
it ula, amahni vumah thilpha puah

un. Tsin, a rul leh tu kheh heimah limdik ngawl in put un. Tsimi a si lekhaw nang lawhman heh mak tu si. Tsin, nangmahni heh a Daak bera tsa te si tu si utsi. Amah hen mi paak thiam ngawl le mi sesuak te vumah zawnruat si. 36Tsimi manin nang Pa'n mi a ngeihhar bangin mi ngeihhar deve un.

Thukhennak Thu

Mah 7:1-5

37"Thukhen mah nen. Thukhennak si tu ngawl si tsi. Han mah nen. Hannak si tu ngawl si tsi. Sual zah la, sualzahnak si tu si tsi. 38Pe la, penak si tu si tsi. Tehnak pha, sawhpek atsia, thingdek in piit luahluah in na kaang sungah penak si tu si tsi. Heimansim tiphangin mi te vumah tehnak nang mangnak bangkeek in nangmahni heh tehnak si deve tu si utsi," ti'n ti si.

39Jesuh in amahni kheh thusanteh pakhat rel si, "Mittsaw in mittsaw lamhuai thei tu si maw? A panih in hawrkaw sungah da kawm ol ngawl si maw? 40Ningluntu heh a saya vumah om ngawl si. Sinapikhaw nakim ngaino in zirhnak tehem heh a saya bang si tu si.

41"Nangma mit sungah thingpeek a om lam zong ruat tsawm ngawl in, hei manin na unaupi mit sunga mit borh kheh pan sak si tsim? 42Na mit sunga thingpeek kheh mu tsawm ngawl in, 'Unau, na mit borh na khai sak ang,' ti'n na unaupi kheh kawti'n ti thei si tsim? Mi sidat! Na mit sunga thingpeek tsawh khai masa la, na unaupi mit sunga mit borh kheh khaisak tu in tsiangno in mu thei tu si tsi.

6:36 Jei 2:13; Mah 5:48; Rom 8:15; Efe 4:6; 1Pi 1:17; 1Jo 1:3
6:37 Mah 7:1; 6:14
6:38 Sm 79:12; Isa 65:6,7; Mah 7:2
6:39 Mah 15:14
6:40 Joh 13:16
6:44 Mah 12:33
6:45 Tts 4:23; Mah 12:34, 35; Mar 7:20
6:46 Joh 13:13; Mal 1:6; Mah 7:21
6:47 Jei 1:22-25

A Rah Pin Theinak

Mah 7:16, 18, 20

43"Thingkuang pha in rah pha ngawl rah ngawl in, thingkuang pha ngawl in rah pha rah ngawl si. 44Thingkuang taak hem heh a rah in thei theihnung si. Mi te'n lingkuang ah thei rah thawi ngawl in huaikuang ah tsapit rah thawi ngawl si. 45Mipha hen ama thin sunga thilpha a khawlnak thilpha kheh suah si. Mi sesuak hen ama thin sunga a sesuak a khawlnak thil sesuak kheh suah si. Minung te'n amahni thin sungah a khawl luutnak kheh a kam pin awn si.

Inn Satu Panih

Mah 7:24-27

46"Ka relnak te puah ngawl in heita, 'Bawipa, Bawipa,' ti'n ti ka si utsim? 47Tutu sikhen keima nenah hawh atsia, ka relnak thu te za in a puahtu te heh hei thaw bang sim, ti nang rel tu sing. 48Amah heh thuk ngai in tso atsia, lungpi vumah elphah in, inn a satu pa thaw bangve si. Ti laudung atsia, ti lian in a seu nekneknak inn a sikhen, lungpi vumah sanak a si manin thing zo tu ngawl si. 49Sinapikhaw ka thurelnak za atsia, heimah a puah ngawltu heh elphah heimah nei ngawl in lei zangzau ah inn a sa

mentu pa thaw bangve si. Tsimi inn kheh ti lian in seu neknek atsia makhat in tsim si. Tsimi inn se heh roh ngaingai si," ti'n ti si.

Raalbawipa Umnak

Mah 8:5-13

7 Jesuh in a thu ngaitu mipi te nenah thu a rel tselhberh phangin, Kapernaum khaw ah hawh si. 2 Raalkap za uktu pa sel, a bawipa it ngainak pa kheh naa in, a thi tuzep si. 3 Raalbawipa khen Jesuh thu a za phangin, Jew te upa te kheh ama nenah hawh tiar si. Tsin, a selpa dam tiarsak tu in a nenah hawh tu in kun tiar si. 4 Amahni'n Jesuh nenah hawh dang in, a dam tiar tuh heh taak si, ti'n kunlo dang si. 5 Amahni'n, "Raalbawipa heh kei miphun a it ngaitu si in, sinakok khen sa sak kei si," ti'n ti dang si.

6 Tsimi phangin Jesuh in amahni thaw hawh dang si. A inn a leng dawn ongla phangin, raalkap za uktu raalbawipa khen ama rualpi te kheh Jesuh nenah hawh tiar in, "Bawipa, rimsu nuam mah nen. Ka inn ah na lut tu ngai heh taak ngawl sing. 7 Keimah khen heh nangma nenah hawh tu in a taak in ruat tsawm ngawl sing. Awnkamkhat leh menla, ka sel heh dam tu si. 8 Keimah khen heh thuneinak nuai ah koihnak si in, ka kut nuai ah raalkap te nei sing. Me raalkap pakhat heh, "Hawh ten," ka ti phangin hawh si. Tsin, a dang raalkap pakhat heh, "Nai ah hawh in," ka ti phangin hawh si," ti'n ti si.

9 Jesuh in tsimi thu te kheh a za phangin khum ngai atsia, ama kawnvel kheh pan zualzual atsia amah luntu mihonpi te kheh, "Nang rel sing, Israel te lak ah riang in me bang umnak mak heh tawk ngawl sing," ti'n ti si. 10 A tiarnak te kheh inn ah a leng leh phangin a selpa kheh a dam saak in tawk dang si.

Numeinu Tsapa Nung Leh

11 Tsin, tibang hen thiltsang si. A thaizing in, Nain tinak khawpi ah hawh si. A ningluntu mi tampi te le mihonpi te in amah kheh lun dang si. 12 Khawpi kongbiang kung a leng phangin, pan in, mi te'n mithi zawng dang si. Tsimi mithi heh a nu'n amah bek a tsawinak si. Amah heh numei si. Khawpia mihonpi pi te'n amah kheh lun dang si. 13 Bawipa'n minu kheh a mu phangin, ngeihhar in, "Kap mah nen," ti'n amah kheh ti si.

14 Ama'n thingkuang hongnak kheh zen si. Thingkuang zawngtu te heh ding dang reng lai si. Tsin, "Dangval, na rel sing; tho in," ti'n ti si. 15 Mithi kheh to atsia, awn tepan si. Tsin, Jesuh in a mah kheh a nu pe si.

16 A vaseng in lau ngai dang in, Pathian thangphat dang atsia, "Keimah ni nenah profet mak ngai suak si. Pathian in ama minung te veh si," ti'n ti dang si. 17 Jesuh thu kheh Judea peng sung hem ah le a kawnvela ram hem ah thang si. 18 Tsimi phangin

7:1 Mah 7:28; 7:7 Sm 107:20

7:13 Joh 11:2
7:14 Mah 9:25; Mar 1:31; Joh 11:43; Leh 9:40
7:16 Mah 9:8; 21:11
7:17 Mah 9:26
7:18 Mah 3:1

Johan ningluntu te in me thu tehem heh Johan ah rel dang si.

Jesuh Le Niimtu Johan

Mah 11:2-19

19Johan in a ningluntu panih te kheh ko atsia, "Nangmah heh a leng tulai pa si tsim maw? A si ngawl lekhaw midang ngak rih tu si ung im?" ti'n dong tu in Jesuh nenah hawh tiar si.

20Johan ningluntu panih te kheh ama nenah a leng phangin, "Niimtu Johan in keimahni heh nangma nenah hawh tiar atsia, 'Nangmah heh a leng tulai pa si tsim maw? A si ngawl lekhaw midang ngak rih tu si ung im?' ti'n dong tiar kei si," ti'n ti si.

21Tsimi hun keek in ama'n mi tampi te dam ngawlnak te, nat kollen te le raula sesuaka zingnak te kheh dam tiarberh in, mittsaw te kheh khawmu tiarberh si.

22Tsimi phangin Jesuh in amah ni kheh o atsia, "Hong ta ula, Johan ah kheh nang munak thil te le nang zanak thil te heh rel ta un. Mittsaw te khawmu in; kawng zenat vei te vak thei si; pharnat vei te dam thiang si; bengngong te za in, mithi te tho tiarnak si atsia, minawm tsarah te nenah thuthang pha heh phuang ongla si. **23**Keima manin a khawsi ngawltu heh mi ang si," ti'n ti si.

24Johan nalang te a kiang zawh in mihonpi te kheh Johan thu rel pan si: "Hei pan tu in hampalak ah hawh si utsim? Huiha muutnak phaikuang a thing tseih si maw? **25**Hei pan tu in hawh si ta utsim? Puan nemno silpa pan tu in hawh si utsim maw? Tsimi banga puan mawi desur sil le nunnuam ngaia nung heh kumpibawi te inntual ah om si. **26**Hei pan tu in hawh si ta utsim? Profet pakhat pan tu in si maw? Si si, nang rel sing; profet tah in nase sawn si.

27'Ngai in, na lamzin
remham tu tuh in, na mai
ah ka nalang leh sing,'

ti'n ngannak heh ama thu ngannak si.

28Nang rel sing; nupang te hingnak lak pin Niimtu Johan tah in nase sawn profet tumah suak ngawl si," ti'n ti si. Sinapikhaw Pathian uknak ah a hei ngawl ber heh Johan tah in mak sawn si.

29Mipi tehem le, siahkhon te'n me a relnak heh a za dang phangin, "Pathian heh dik si," ti'n Johan niimnak ah niim dang si. **30**Farasi te le daan thiam te zong hen amah ni tsa Pathian thurelpinak kheh el in, Johan nenah niim ngawl si.

31Tsimi manin Bawipa'n, "Tu san minung te heh hei thaw santeh tu sing im? Amah ni heh hei thaw bang sim? **32**Amah ni heh dawr ah to dang reng atsia, a rualpi te kheh ko in,

'Nangmah ni tsa piru tum
pelh na ungkhaw, laam
ngawl si utsi. Nang kah
pelh na ungkhaw, kap
ngawl si utsi,'

ti'n a titu naupang te thaw bangve si.

7:21 Mah 4:23
7:22 Isa 29:18, 19
7:26 Mah 11:9
7:27 Mal 3:1; Mah 11:10; Mar 1:2
7:28 Mah 3:2
7:29 Mah 21:32; Mar 1:5
7:30 Mah 22:35

33Niimtu Johan ah heh sang ei
ngawl in le tsapit zu in ngawl in
leng atsia, ‘Amah heh khawvanga
zingnak si,’ ti’n ti si utsi. 34Mi
Tsapa heh leng in sang ei in tsapit
zu in atsia, ngai un, ‘Lairong pa,
tsapit zu aak pa; siahkhon te le
misual te rualpi pa’ ti’n ti si utsi.
35Sinapikhaw tsimnak heh a maan
si ti heh tsimnaka tsa te’n lang
tiar si,” ti’n ti si.

Jesuh ah Sathau Pawhnak

Mah 26:6-13; Mar 14:3-9; Joh 12:1-8

36Tsin, Farasi pakhat in Jesuh
ah kheh amah thaw lai ei tuh in
sam si. Tsimi manin Jesuh ah
kheh Farasi inn ah hawh in lai
ei tu in to si. 37Ngai in, khaw
sunga misual minu pakhat in
Jesuh ah kheh Farasi inn ah lai ei
a to lam kheh thei si. Amah khen
alabaster num* thaw in sathau rim
ur keng si. 38Tsin, Jesuh ninglam
a kawngbul ah kap thah in ding
atsia, a kawng kheh a mitti thaw
som in, a sam thaw husek sak si.
A kawng kheh thut atsia, sathau
rim ur noih sak si.

39Jesuh ah lai a dotu Farasi
khen meheh a mu phangin, “Me
Pa heh profet a si lekhaw, amah
a zuut tseihtu me minu heh tu
si ti le kawtibang nupang a si,
ti heh thei bel tu si. Heimansim
tiphangin minu heh misual si,”
ti’n a thin sung in ti si.

40Tsimi phangin Jesuh in Farasi
pa kheh o atsia, “Simon, na nenah
thu pakhat rel tuh nei sing,” ti’n
ti si. Ama’n, “Sayapa, ka rel in,”
ti’n ti si.

41Tsimi phangin Jesuh in,
“Tangka puttu pakhat om in, ama
nenah leibatu mi panih nei si.
Pakhat in denari† zanga baa in, a
khatta in denari sawmnga baa si.
42Me te panih hen a leibat a rul zo
kawm ngawl manin, lungthiang
ngai in zah kop si. Tsimi manin
ka rel in; tangka puttu kheh tu in
it sawn tu sim?” ti’n ti si.

43Simon in, “Leiba tam sawn
a zahnak khen it sawn tu in um
sing,” ti’n o si. Tsimi phangin
Jesuh in, “Maan ngai in thukhen
si tsi,” ti’n ti si.

44Jesuh in minu kheh her atsia
Simon ah kheh, “Me minu heh mu
tsim maw? Na inn sungah lut sing.
Ka kawng somnak tuh in ti ka pe
ngawl si tsi. Sinapikhaw minu hen
ka kawng heh a mitti thaw in somsek
atsia, a sam thaw in husek sak ka si.
45Thuut ngawl ka si tsi. Sinapikhaw
me minu hen inn sungah ka lut pin
pah ka kawng a thuut heh tsawl
lai ngawl si. 46Ka lu heh sathau
pawh ngawl ka si tsi. Sinapikhaw
me minu hen ka kawng heh sathau
rim ur noih sak si. 47Tsimi manin
na rel sing; me minu hen keimah
a it pittseih manin, a sual tampi te
zahnak si ongla si. Dawmno bek
zahnak hen dawmno phang bek it
deve si,” ti’n ti si.

7:39 Mah 21:11

7:44 Sia 18:4; Tkn 19:21; Joh 13:4-14; 1Ti 5:10

7:45 Rom 16:16

7:46 Sm 23:5; Tzt 9:8

* **7:37** *alabaster num*: Reltsiangnak ah pan in.

† **7:41** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhat a nilawh si.

48Tsin, minu kheh, “Na sual te
zahnak si ongla si tsi,” ti’n ti si.
49Tsimi phangin laikuang a
kilpinak te khen amahni thin sung
ten ah, “Sual zahtu me pa heh
tu sim?” ti’n ti dang si. 50Tsin,
Jesuh in, “Na umnak in san na si
lei. Thinnuamno in hong ten,”
ti’n minu kheh ti si.

Leiram Thusanteh

Mah 13:1-23; Mar 4:1-20

8 Tsimi zawh in tibang hen
thiltsang si. Jesuh ah kheh
khawpi le khaw tenau tehem
ah khualvak in Pathian uknak
angnung thuthang pha kheh phuang
in rel tseihzel si. Tsin, ningluntu
leinih te’n amah kheh lun dang si.
2Tsin, raula sesuaka zingnak pin
a dam tiarnak le amahni natnak a
dam tiarnak nupang te, a sunga
khawvang pasarih a nawt saknak
Magdalene ti’n konak Mary ah,
le 3Herod thilkemtu Chuza zi
Joanna ah le Susanna ah le a dang
nupang tampi te khen amah lun
si. Me tehem heh amahni neih le
siah thaw Jesuh ah a tuamlawm
tseihtu te si.

4Tsin, khawpi taak hem pin
mi tampi te kheh ama nenah leng
dang atsia khawm dang in, Jesuh
in thusanteh pakhat rel si. 5Laitsi
pawitu khen laitsi pawi tu in hawh
atsia, laitsi kheh pawi si. Laitsi
khenkhat te heh lampi vumah tsu
atsia, mi te’n pal in vana vano
te’n ei si. 6Laitsi khenkhat te heh
lung vumah tsu si. A po tsang pah
in lei a nuum ngawl manin ro zep
nom si. 7Laitsi khenkhat te heh
ling lak ah tsu atsia, lingkuang te
thaw po in, ling in deep si. 8Laitsi
khenkhat te kheh leiram pha min
ah tsu si. Poso atsia a let zakhat in
rah si,” ti’n ti si. Me thu te heh a
rel tselh phangin, “Zanak tuh beng
a nei te’n za tasen,” ti’n au si.

9A ningluntu te khen Jesuh ah
kheh, “Me thusanteha sullelam
heh hei sim?” ti’n dong dang si.
10Jesuh in, “Pathian uknak
thuthup thei tu in penak si ongla
si utsi. Sinapikhaw midang te heh,

‘Pan tseih pelh in a mu tuh
ngawl in le za tseih pelh
in a thei zo tuh ngawl in,’

thusanteh mang in thu rel si.
11Thusantehnaka sullelam heh
tibang hen si. Laitsi heh Pathian
thu si. 12Lampi kung ah a tsu te
kheh Pathian thu a zatu te kheh si.
Tsimi thu kheh um atsia, sannak a
si ngawlnak tuh in diabol ah khen
hawh in amahni thin sunga thu
kheh dan sak si. 13Lung vumah a
tsu laitsi te heh thu kheh za atsia,
ang ngai in a saangtu te si. Amahni
khen ham nei ngawl in, tsillem
sung bek um atsia, sualroihnak
a tawk hun in du zep nom si.
14Tsin, ling lak ah a tsu laitsi te
heh thu kheh a za zawh in hawh
atsia, nunnak tsa thintsawlnak,
hausanak le sahnungnak te’n
deep atsia a rah a min zo ngawl
te kheh si. 15Leiram pha ah a tsu
laitsi te heh thu kheh ruatnak dik
le thinlung pha thaw za atsia,
kelen in thintsualnak rah a rahtu
te kheh si.

7:48 Mah 9:2
7:50 Mah 9:22; Leh 15:33
8:1 Mah 4:23
8:2 Mah 27:55, 56
8:3 Mah 14:1
8:8 Mah 11:15
8:10 Mah 13:11; Isa 6:9
8:11 Heb 4:12
8:13 Mah 11:6
8:14 Mah 19:23; 1Ti 6:9,10, 17

Meiinn Thusanteh

Mar 4:21-25

16Tumah in meiinn vaar atsia, kho khuh keel ngawl in, eihkhun nuai ah khen koih keel ngawl si. Tsimi tah in inn sungah a luttu te'n a vaar a mu thei tuh in a tohnak ah toh si sawn si. **17**Phuang tuh ngawl thupnak heimah om ngawl in, thei theih tuh ngawl le varnak ah a lang leh tu ngawl heimah om ngawl si. **18**Tsimi manin nang za daan ah tsimkom un. Heimansim tiphangin tutu sikhen a neitu te heh tam leilei penak si tu in, a nei ngawltu te heh nei ngai in a ring tsawmnak te riang kheh long sak si tu si," ti'n ti si.

Jesuh Nu le A Nau te

Mah 12:46-50; Mar 3:31-35

19Tsimi lai in a nu le a nau te kheh a nenah hawh in, minung a tam leita manin amah tawk thei ngawl si. **20**Tsimita mi pakhat in, "Na nu le na nau te'n nangmah tawk nuam in pulam ah ding dang reng si," ti'n rel si.

21Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh o atsia, "Pathian thu za atsia, a luntu te heh ka nu le ka nau te si," ti'n ti si.

Khawtawng Dap Tiar

Mah 8:23-27; Mar 4:35-41

22Tsin, tibang hen thiltsang si. Ni khat in Jesuh ah kheh a ningluntu te thaw khawm to dang atsia, "Tipi hatlam ral ah hawh dang a sing," ti'n ti si. Tsin, amahni kheh hawh dang si. **23**A hawh dang lai in Jesuh ah kheh eihmu si. Tiniim vumah khawtawng leng in khawm kheh ti dim atsia, thinphunung ngai in om dang si.

24Tsimita Jesuh nenah hawh atsia, phong dang in, "Bawipa, Bawipa, kei ral tseih si la khaw," ti'n ti dang si. Jesuh ah kheh tho in khawtawng le tilet te kheh hau atsia, khawtawng le tilet te kheh tsawl in, dap liang si. **25**Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nang umnak kawnai ah sim?" ti'n ti si. Amahni'n kih ngai dang in khum ngai dang atsia, "Me pa heh kawtibang minung sim? Huih le ti te riang in a thupenak ngai si!" ti'n pakhat le pakhat rel dun dang si.

Khawvanga Zingnakpa Dam Tiar

Mah 8:28-34; Mar 5:1-20

26Tsimi phangin amahni kheh Galilee Tipi rala Kadarenes ram ah khawm to in leng dang si. **27**Lei a pal natsang in tsimi khawa mi pakhat in amah kheh muak si. Amah heh reipi sung khawvanga zingnak si ongla si. Heimah van sil ngawl in, inn ah khen om ngawl in ngawr ah om si. **28**Jesuh ah a mu phangin a mai ah bok atsia, ring ngai in, "A Daak bera Pathian Tsapa Jesuh, nangmah thaw hei puah tuh nei siing im? Na kun sing, ka erh sawh mah nen," ti'n ti si. **29**Heimansim tiphangin ama'n raula thiang ngawl kheh tsimi pa sung pin a suak tuh in thupe si. Raula thiang

8:16 Mah 5:15
8:17 Mah 10:26; Mar 4:22
8:18 Mah 25:29
8:20 Joh 7:5
8:21 Joh 14:21
8:24 Sm 107:9; Jon 1:15
8:28 Mah 8:29; Mar 5:7

ngawl khen amah kheh kai veng si. Amah kheh kilpek in thiarri thaw hen atsia, kolkhah veng si. Tsimi amah hennak te kheh bottawng atsia, khawvang in hampalak ah kai veng si.

30Jesuh in amah kheh, "Na ming tu sim?" ti'n ti si. Ama'n, "Legion* ah sing," ti'n ti si. Heimansim tiphang ama sungah khawvang tampi dum si. **31**Tsin, khawvang te'n leikaw thukpi sungah a hawl tuh ngawl in kun dang si.

32Tsimi mun mual vumah vok hon tampi leida dang si. Khawvang te'n vok hon sungah a dum siang tuh in kun dang atsia, Jesuh in dum siang si. **33**Khawvang te kheh tsimi pa sung pin suak dang atsia, vok hon sungah dum dang si. Tsin, vok te kheh haap pin tiniim sungah dansuk dang in thi dangberh si.

34Vokkhaltu te khen tsimi thiltsang kheh a mu phangin, khawpi sungah le khawte hem ah rel dang si. **35**Tsimi manin mi tampi te khen tsimi thiltsang kheh pan tu in hawh dang si. Jesuh nenah a leng dang phangin, a sunga khawvang te a suak ongla mipa kheh lungmu maan ngai in le van sil in Jesuh kawngbul ah a to reng kheh mu dang atsia kih ngai dang si. **36**Tsimi a mutu tehem in khawvanga zingnakpa dam leh daan kheh midang te nenah rel si. **37**Tsimi phangin Kadarenes ram le tsimi ram kawnvel ah om mipi tehem khen Jesuh ah kheh a kih dang leita manin amahni ram sung pin a dan tuh in kun dang si. Tsin, Jesuh ah kheh khawm to atsia, hong si.

38A sung pin khawvang a suaktupa khen Jesuh nenah om tu in Jesuh ah kheh kun si. Sinapikhaw Jesuh in, **39**"Inn ah hong ta la, Pathian in nangma vumah a puahnak thilmak te heh rel ten," ti'n ti atsia, inn ah hong tiar si. Tsimi phangin amah kheh hawh atsia Jesuh in a vumah a puahnak thilmak te kheh khaw sung hem ah phuang si.

Mithi Naupangnu le Thizungnat Vei Minu

Mah 9:18-26; Mar 5:22-43

40Jesuh ah kheh tsimi munah a hawh leh phangin mihonpi te khen vaimuak dang si. Heimansim tiphangin amahni tehem in Jesuh leng tu kheh ngaklah ngai dang si. **41**Pan in, sinakok uktu Jairus ah khen Jesuh nenah hawh in a kawngbul ah bok atsia, ama inn ah leeng tu in kun si. **42**Heimansim tiphangin ama'n tsanu pakhatno bek nei in amah heh kum leinih si atsia, naa in a thi tu zep si si. A hawh tseih lai in mihonpi te khen amah kheh neek tuptup dang si. **43**Tsin, tsimi mihonpi lak ah kum leinih sung thizung nat vei minu pakhat peh deve si. A nungnak tsa tuh in a neinak tehem thaw sibawi nenah bawl pelh in, heimah dam zo ngawl si. **44**Ama'n Jesuh ninglam pin

8:31 Thu 9:1, 2,11
8:36 Mah 4:24
8:37 Leh 16:39
8:41 Mar 5:22
8:43 Sun 15:25-30
8:44 Mah 9:20

* **8:30** *Legion*: Raalkap thawngruk lai om Rom raalkap bu si.

hawh atsia, a angki tsual tsepno tongsak in, makhat in a thizung kheh tawp si.

45Tsimi phangin Jesuh in, "Tu in ka tong sim?" ti'n ti si. Mi tehem in a phaa dang manin Piter ah le a kunga te'n, "Bawipa, mihonpi te'n nangmah heh neek atsia tet dun suihsuih tsimi, 'Tu in ka tong sim?' na ti," ti'n ti si.

46Sinapikhaw Jesuh in, "Mi pakhat khat in tong ka si. Heimansim tilekhaw ka sung pin huham a suak heh thei sing," ti'n ti si. **47**Minu khen a thup tsawm zo leh ngawlla lam kheh a thei phangin, tsai thahlam in a nenah hawh atsia, a mai ah bok si. Tsin, mi tehem mai pin khen Jesuh nenah hei manin amah a tong, ti le a tong tsang in a damsek nom thu kheh phuang si.

48Tsimi phangin Jesuh in, "Tsanu, ang in om in. Na umnak hen na dam tiar ongla si. Thinnuamno in hawh ten," ti'n ti si.

49A awn tseih lai tum in, sinakok uktupa inn pin mi pakhat leng atsia, "Na tsanu thi ongla si. Sayapa heh nainok leh awl len," ti'n Jairus ah kheh ti si.

50Sinapikhaw me thu heh Jesuh in a za phangin Jairus ah kheh, "Thinphu mah nen, um in. Na tsanu dam leh tu poh si," ti'n o si. **51**Jesuh ah kheh inn sungah a lut phangin Piter ah, Jeim ah, Johan ah le naupangnua nu le pa siar ngawl tumah lut siang ngawl si. **52**A vaseng in lungse in kah dang tseih si. Sipelh atsia Jesuh in, "Kap mah na un. Amah heh a thi si ngawl in a eihmu poh si," ti'n ti si. **53**Amahni'n a thi lam a thei reng manin, nautat ngai in nihsan dang si.

54Jesuh in amahni kheh a vaseng in suakberh tiar si. Tsin, minu kheh a kut pin len in ko atsia, "Tsanu, tho in," ti'n ti si. **55**Tsimi phangin a raula kheh ama sungah dum leh in, makhat in tho si. Tsin, Jesuh in a ei tuh lai pe tiar si. **56**A nu le a pa te khen khum ngaingai kawm si. Sinapikhaw me thu heh tumah a rel tuh ngawl in Jesuh in amah ni kheh kham si.

8:46 Mah 14:36; Mar 3:10
8:48 Mah 9:22 Leh 15:33
9:51 Mah 4:21
8:52 Mah 9:24
8:56 Mah 8:4
9:1 Mah 10:1; 4:23
9:2 Mah 3:2
9:5 Mah 10:14

Ningluntu Leinih te Lehnak

Mah 10:5-42; Mar 6:7-13

9 Jesuh in ningluntu leinih te kheh ko khawm atsia, khawvang tehem neh theinak le natnak tehem dam tiar theinak huham, le thuneinak pe si. **2**Amahni kheh Pathian uknak thu phuang tu in le minaa te dam tiar tu in leh si. **3**Jesuh in amahni kheh, "Nang khualvaknak tsa in thingkhawh maw, tawngphu maw, sang maw, tangka maw heimah keng mah na un. Angki putasilh khen keng mah na un.

4"Nang zindungnak inn ah nang hong ma hem tsaam un. **5**Tutu sikhen nangmahni zin a dung siang ngawl te kheh amahni hatlam ah tetti a si tuh in, tsimi khaw pin nang hong leh phangin nang khawborh rori kheh thin ta un," ti'n thuzam si.

6Tsimi manin ningluntu te khen ama nen pin khen kiang dang

atsia, khaw hem ah hawh in mun hem ah thuthang pha phuangin, mi naa te dam tiar si.

7Tsin, Jesuh puahnak tehem kheh ram pali lak pin ram khen pakhat uktu Herod in za atsia, mi pawlkhat te'n, Johan ah mithi te lak pin tho si ti'n ati manin a thinlung buai ngai si. **8**Tsin, mi pawlkhat te'n, Elijah ah lang si ti'n ti atsia, midang te hen, tuma profet pakhat kheh thihnak pin tho si, ti'n ti dang si. **9**Herod in, "Johan ah heh a ngawng ka tennak si. Sinapikhaw a thu ka zanak me pa heh tu si tu sim?" ti'n ti si. Tsin, ama'n Jesuh ah tawk ngah tu in zei si.

Minung Thawngnga Lai Do

Mah 14:13-21; Mar 6:32-44; Joh 6:1-13

10Lehnak te kheh hong leh dang atsia, a puahnak te hemmuah kheh Jesuh ah rel dang si. Tsin, amahni kheh Bethsaida khaw kunga mi om ngawl minah hawhpi si. **11**Sinapikhaw mihonpi te'n tsimi thu kheh a thei phangin, amah kheh lun dang si. Jesuh in amahni kheh vaimuak atsia, Pathian uknak thu kheh rel in, damnak a kul minaa te kheh dam tiar si.

12Khawthim dawn phangin ningluntu leinih te kheh a nenah hawh dang atsia, "Kei omnak heh hampalak a si manin, khawpi te ah le nai ram sung hem ah tsaam in, lai ei tuh a ngah theinak tuh in mipi te kheh hawh tiar in," ti'n ti dang si.

13Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, "Nangmahni in amahni ei tuh pakhat khat pe un," ti'n ti si. Amahni'n, "Khaw sungah hawh in me mipi tehem tsa lai ei tuh kei leisak ti siar ngawl, keimahni'n sang tsuun panga le nga panih bek nei si ung," ti'n ti dang si. **14**Mihonpi te heh patsang veu mi thawng nga luun si. Jesuh in ningluntu te kheh, "Hon khat ah minung sawm nga in to tiar un," ti'n ti si.

15Amahni'n a relnak bangin puah dang atsia, a vaseng in to tiar si. **16**Tsin, sang tsuun nga le nga panih kheh le atsia, van lam panso in, muitsu aburh tselh phangin, sang kheh hem atsia mipi te a li tuh in ningluntu te kheh pe si. **17**A vaseng in khampek in ei dang si. A kham val a khon dangnak heh kho leinih dim si.

Piter Thuphuangnak

Mah 16:13-20; Mar 8:27-29; Joh 6:68-69

18Tsin, tibang hen thiltsang si. Amah ruak in saw a ngen tseih lai in a ningluntu te kheh a nenah om si. Tsin, a ningluntu te kheh, "Mipi te'n keimah heh tu si, ti'n ka ti sim?" ti'n ti si.

19Amahni'n, "Mi pawlkhat te'n, Niimtu Johan ah si, ti'n ti na si. Pawlkhat te'n, Elijah ah si, ti'n na ti si. Tsin, pawlkhat te'n, tanglai profet te lak pin pakhat tho si, ti'n na ti si," ti'n o dang si.

20Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nangmahni in keimah heh

9:7 Mah 14:1; 3:1
9:8 Mah 11:14; Joh 1:21
9:10 Mar 6:30; Mah 11:21
9:11 Mah 3:2
9:16 Mah 14:19
9:19 Mah 3:1
9:20 Joh 1:49

tu si, ti'n ka ti si utsim?" ti'n ti si. Piter in o atsia, "Pathian-a Khrih ah si tsi," ti'n ti si.

21Ama'n me thu heh tumah a rel dang tuh ngawl in nase ngai in kham atsia, thupe si.

Jesuh in A Thihnak Tuh Rel Ham

Mah 16:21-23; Mar 8:31-33

22"Mi Tsapa hen harsanak tampi tuar kultu in, upa te, suangbawi te le Daan zirhtu te'n han tu atsia, reek tu si. Tsin, a nithumnak ni in tho tiarnak si tu si," ti'n ti si.

Thinglamteh Phur Tsawm

Mah 16:24-27; Mar 8:34-9:1

23Tsin, Jesuh in a vaseng te nen ah, "Tutu sikhen ka ning a lun nuam a si lekhaw, amah le amah el tsawm sehla, nitin ama thinglamteh phur in ka lun sen. **24**Ama nungnak a san ottu te heh a nungnak sungtu atsia, keima manin ama nungnak a sung tu heh a nungnak san tu si. **25**Mi pakhat in leivumpi heh tso atsia, a nungnak a siatsuah tsawm maw ral tiar maw a si tsuk asin, hei nempinak ngah tu sim? **26**Tutu sikhen keimah le ka thu te a mizahtu heh, Mi Tsapa khen ama tsungnungnak thaw in le Pa tsungnungnak thaw in le ama vanvummi thiangrim te tsungnungnak thaw in a leng phangin mizah deve tu si. **27**Sinapikhaw thudik nang rel sing. Pathian uknak a mu ma hem nai ah a ding mi pawlkhat te thi tu ngawl si," ti'n ti si.

9:21 Mar 8:30
9:22 Mah 8:20; 16:21; 27:1,2; Leh 2:23; Mah 16:21
9:23 Mah 10:38
9:24 Joh 12:25
9:26 Mah 10:33; 2Ti 2:12; Mah 16:27
9:28 Mah 4:21
9:31 2Pi 1:15
9:32 Mah 26:43
9:35 Isa 42:1; Mah 3:17
9:36 Mah 17:9

Mel Thengnak

Mah 17:1-13; Mar 9:2-13

28Tsin, tibang hen thiltsang si. Me thu te heh a rel tselh zawh niriat duuk a rei phangin, Piter, Johan ah le Jeim te kheh sawngen tu in mual vumah kai pi si. **29**Saw a ngen dang lai in Jesuh mel kheh phun dang ngai in lang atsia, a vansilh te kheh ngover in desur si. **30**Ngai in, Mawsi ah le Elijah te panih khen Jesuh ah awntsawp pi si. **31**Amahni kheh tsungnung ngai in lang dang atsia, Jesuh in Jerusalem ah a nakim tula tuh thu asi a kheeknak* tuh thu rel dang si. **32**Sinapikhaw Piter ah le a rualpi te heh eihmuh ur ngai in eihmu dang si. A khangtho dang phangin ama tsungnungnak le a kung ah mi panih ding reng kheh mu si. **33**Tsin, tibang hen thiltsang si. Mi panih te a nen pin a kiang lai in Piter in Jesuh ah kheh, "Bawipa, nai ah kei om dang heh pha ngai si. Buuk pathum sa dang a sing; pakhat heh nangma tuh, pakhat heh Mawsi-a tuh, tsin, pakhat heh Elijah-a tuh si," ti'n ti si. Piter ah khen hei a awn ti thei tsawm ngawl si.

34A awn tseih lai in meiro lengsuk atsia, amahni vumah zaam si. Tsin, amahni kheh meiro sungah a lut phangin ningluntu te khen kih ngai dang si. **35**Tsin, meiro sung pin aw pakhat ring atsia, "Me pa heh ka it pittseihnak ka Tsapa si. A thu ngai un!" ti'n ti si. **36**Aw ring a tawp phangin

* **9:31** *kheknak*: A thihnak thu a rel otnak si.

Jesuh ah ruak kheh mu dang si. Amahni khen meng den dang in, a munak thil heh tsimi hun lai in tumah rel ngawl si.

Khawvanga Zingnak Dam Tiar

Mah 17:14-19; Mar 9:14-29

37Tsin, tibang hen thiltsang si. A thaizing in mual vum pin a tolhsuk dang phangin, mihonpi te'n amah kheh muak dang si. **38**Ngai in, makhat in mipi lak pin mi pakhat khen au atsia, "Sayapa, ka tsapa heh na paansak tuh in na kun sing. Amah heh ka neih lamtsang ka tsapa si. **39**Ngai in, ama sungah raula a dum phangin, au melh atsia, khakber in tsilbuan paih veng si. A naa ngaingai tuh in a erh tselh phangin har ngai in suak veng si. **40**Tsimi manin na ningluntu te kheh a nawtsak tuh in kun pelh sing. Sinapikhaw amahni'n nawt sak thei ngawl si," ti'n ti si.

41Jesuh in o atsia, "Maw umnak nei ngawl le mi lamvai hin te, nang nenah kawtsan om in nang or rih tu sing im? Na tsapa tsawh nai ah huai in," ti'n ti si. **42**A hawhpi tseih lai in khawvang khen lei vahnak in mang atsia, khakber tiar si. Tsimi phangin Jesuh in raula nawngkai kheh hau atsia, naupang kheh dam si. Tsin, a pa nenah pe leh si.

43A vaseng in Pathian huham mak kheh khum ngaingai dang si. Mi tehem in a puahnak thil tehem kheh a lunglawi ngai in, Jesuh in a ningluntu te kheh, **44**"Me thu tehem heh nang beng sungah lut tasen. Mi Tsapa heh mi te kut ah zuarnak si tula si," ti'n ti si. **45**Sinapikhaw me a awnnak heh amahni'n thei zo dang ngawl si. Amahni'n a theibaan tuh ngawl in me thu heh amahni nen pin thupnak si. Tsin, me a relnak heh amah dong ngam dang ngawl si.

9:41 Daa 32:5

9:45 Mar 9:32
9:47 Mah 9:4
9:48 Mah 10:40; Mar 9:35
9:50 Mah 12:30

Vanvum Uknak ah Mi Thupi Ber

Mah 18:1-6; Mar 9:33-37

46A ningluntu te kheh amahni lak pin mi thupi ber si tu tuh kheh el dun dang tseih si. **47**Jesuh in amahni thinlung sunga ruatnak kheh thei atsia, naupang pakhat kheh huai in a kung ah koih si. **48**Tsin, amahni kheh, "Tutu sikhen keima ming in me naupangno a saangtu heh keimah saang si. Tsin, keimah a saangtu heh keimah lehtupa khen saang si. Nang vaseng lak pin mi nauta ber heh mi mak ber si tu si," ti'n ti si.

Keimahni Do Ngawltu te

Mar 9:38-40

49Tsin, Johan in amah kheh o atsia, "Bawipa, mi pakhat in nangma ming in khawvang a nawt tseih kheh mu in, keimahni thaw nangmah a lun ngawl manin kham si ung," ti'n ti si.

50Sinapikhaw Jesuh in, "Keimahni a do ngawltu heh keimahni lama a si manin kham mah na un," ti'n ti si.

Samaria te'n Jesuh ah El

51 Tsin, tibang hen thiltsang si. Amah leso hun a kim phangin, Jerusalem ah hawh tu in a mai ngat si. **52** Tsin, a masuan ah thukotu leh si. Amahni kheh hawh in, ama tsa thil puah hamsak tu in Samaria khaw ah lut si. **53** Sinapikhaw Jerusalem ah hawh tu in a mai a ngat manin, amah kheh saang ngawl si. **54** A ningluntu Jeim ah le Johan in meheh a mu kawm phangin, "Bawipa, Elijah puah bangin me te heh a dumreih tuh in, van pin mei a lengsuk tuh in thupe tu in kei deih tsim maw?" ti'n ti si.

55 Sinapikhaw amahni lam her in hau atsia, "Kawtibang thinlung nang nei, ti heh thei tsawm ngawl si utsi. **56** Mi Tsapa heh minung te nungnak siatsuah tu in leng si ngawl in, san tu in leng si sawn si," ti'n ti si. Tsin, khaw dang ah hawh dang si.

Ningluntu te Tsulnak

Mah 8:19-22

57 Tsin, tibang hen thiltsang si. Lampi ah a hawh dang lai in mi pakhat in amah kheh, "Bawipa, na hawh min hem ah na lun tu sing," ti'n ti si.

58 Jesuh in amah kheh, "Ne te'n kaw nei in van ah a zuang vano te'n bu nei si. Sinapikhaw Mi Tsapa hen lu nga min tuh nei ngawl si," ti'n ti si.

59 Tsin, midang pakhat kheh, "Ka lun in," ti'n ti si. Sinapikhaw ama'n, "Bawipa, ei pa'h vi masa rih tu sing," ti'n ti si.

60 Jesuh in amah kheh, "Mithi te'n amahni mithi kheh vi ta sehla, nangmah zong hen hawh ta la Pathian uknak thu heh phuang sawn in," ti'n ti si.

61 Tsin, midang pakhat in, "Bawipa, na lun tu sing. Sinapikhaw ka inn ah om te awnkam lah rih tu sing," ti'n amah kheh ti si.

62 Sinapikhaw Jesuh in, "Ninglam her thahlam in lethuannak a leentu heh Pathian uknak thaw phutua dun ngawl si," ti'n amah kheh ti si.

Mi Sawmsarih Lehnak

10 Tsimi zawh in Bawipa'n a dang sawm sarih deng meek atsia, a hawh min tuh khaw le mun hem ah panih panih in leh ham si. **2** Jesuh in amahni kheh, "Lai khawl tuh tam pittseih pelh in, lai khawltu te heh a dawmno si. Tsimi manin laikhawl tuh neitu Bawipa nenah lai khawltu te a leh theinak tuh in sawngen un. **3** Nang hawh min tuh ah khen hawh ta un. Ngai un, ne hon lak ah tuuno bangin nang leh sing. **4** Tangka dip maw, tawngphu maw, kedawl maw keng mah na un. Tsin, lamlak ah tumah awnpi mah na un. **5** Inn pakhat khat ah nang lut phangin, 'Nai inn ah thinnuamnak om tasen,' ti'n ti masa ber ta un. **6** Tsimi inn ah khen thinnuamnaka tsapa a om a si lekhaw, nang thinnuamnak kheh tsimi inn ah om reng tu si. Tsimi bang a si ngawl lekhaw thinnuamnak kheh nangmahni nenah lehleh tu si. **7** Tsimi inn ah

9:51 Mar 16:19
9:52 Mah 10:5
9:54 Mah 4:21; 2Ku 1:10, 12
9:58 Mah 8:20
9:59 Mah 4:19
9:60 Mah 3:2
9:61 1Ku 19:20
10:1 Mar 6:7; Mah 10:1
10:2 Mah 9:37; Joh 4:35
10:3 Mah 10:16
10:7 1Ti 5:18

khen tsaam reng ta ula, amahni penak te kheh ei in in ta un. Heimansim tiphangin napertu hen a per man a ngah tuh vo si. Inn pakhat pin inn dang ah thawn tseih mah na un. 8Nang lengnak khaw taak hem ah nangmahni a saang lekhaw, nangmahni a linak kheh ei men un. 9Tsimi khawa minaa te dam tiar ula, 'Pathian uknak heh a leng tu zep si ongla si,' ti'n amahni kheh rel ta un. 10Sinapikhaw khaw sungah nang lut phangin nangmahni a saang ngawl a si lekhaw, khaw sung lampi ah khen hawh ula, 11'Nang khaw sunga leivul rori heh nangmahni a dotu a si tuh in husek si ung. Sinapikhaw me zong heh thei ta un. Pathian uknak heh nangmahni nenah a leng tu zep si ongla si,' ti'n ti ta un. 12Nang rel sing. Tsimi Ni in me khaw tah in Sodom khawa tuarnak heh zahzuam sawn ruang tu si.

13"Lungsenung Korazin khaw, lungse nung Bethsaida! Nangmahni sungah puahnak thilmak naper te heh Tyre le Sidon khaw ah puah a si ta asin, tuma pi in buri puan sil in le, vut lak ah to in a sual sir tula pelh si. 14Sinapikhaw thukhennak ah nangmahni tuar tuh tah in Tyre le Sidon khaw te tuarnak heh zahzuam sawn ruang tu si. 15Van ah tsawisangnak nang Kapernaum khaw, mithi khaw ah lakulhnak si tu si tsi. 16Nangmahni thurelnak a ngaitu te heh keima thurelnak a ngaitu te si. Nangmahni a eltu te heh keimah el si in, keimah a eltu te heh keimah lehtupa kheh el si."

10:8 1Ko 10:27
10:9 Mah 3:2
10:11 Mah 10:14
10:12 Mah 10:15; 11:24
10:13 Thu 11:3
10:15 Mah 4:13
10:16 Mah 10:40
10:17 Mar 16:17
10:18 Mah 4:10; Isa 14:12; Thu 9:1
10:19 Mar 16:18; Leh 28:3-5
10:20 Thu 20:12
10:21 1Ko 1:26-29
10:22 Mah 28:18; Joh 1:28
10:24 1Pi 1:10-12

Mi Sawmsarih te Hong Leh

17Sawm sarih te kheh ang ngai in hong leh dang atsia, "Bawipa, khawvang te riang kheh nangma ming manin keimahni thu ngai si," ti'n ti dang si.

18Jesuh in amahni kheh, "Van pin khawlip bangin Satan tsersuk kheh mu sing. 19Ngai un, rul le tii palkeh zonak thuneinak, le raal te huham tehem vumah thuneinak nang pe sing. Kawtibang bang a si ta sikhen tumah in nang naa tiar zo tu ngawl si. 20Sinapikhaw raula te'n nangmahni thu a ngai man hen ang tseih men mah na un. Tsimi tah in vanvum ah nang ming ngannak a si heh ang sawn un," ti'n ti si.

21Tsimi lai in Jesuh ah kheh Raula Thiangrim ah angngai ngai atsia, "Ei Pa, van le leia Bawipa, mitsim le mithiam te nen pin na thupnak me thil te heh nausen te nenah na muh manin thang na phat sing. Si si, ei Pa, tsimi heh na mitmuh ah a pha ngai si. 22Ei Pa'n thil tehem heh keimah pe ongla si. Tsapa heh tu si, ti heh tumah in thei ngawl in Pa bek in thei si. Tsin, Pa heh tu si, ti heh tumah in thei ngawl in, Tsapa le Tsapa in a muhnak te bek in thei si," ti'n rel si.

23Tsin, a ningluntu te lam ah her atsia, "Nang munak thil te a mutu mit heh a muitsu si. 24Heimansim tiphangin nang rel sing; profet tampi te le kumpibawi tampi te'n nang munak heh mu ot pelh in mu ngah ngawl atsia,

nang zanak heh za ot pelh in za ngah ngawl si," ti'n amahni kheh rel si.

Samaria Mi Pha

25Pan in, daan thiam pakhat khen ding atsia, Jesuh ah a tsulnak in, "Sayapa, kumkhaw nungnak ro ka luah theinak tuh in hei puah tu sing im?" ti'n ti si.

26Jesuh in amah kheh, "Daan bu sungah kawti'n ngan sim? Kawtibang in siar si tsim?" ti'n ti si.

27Ama'n o atsia, "'BAWIPA na Pathian kheh na thinlung veksen, na nungnak veksen, na thazaang veksen le na lungmu veksen in it la,' tsin 'na inn nen kheh nangmah le nangmah na it tsawm bangin it in,'" ti'n ti si.

28Jesuh in amah kheh, "Maan ngai in o ka si tsi. Me tehem heh puahsek ta la nung tu si tsi," ti'n ti si.

29Sinapikhaw amah le amah diktsang tiar tsawm a nuam manin Jesuh ah kheh, "Ka inn nen heh tu sim?" ti'n ti si.

30Jesuh in amah kheh o atsia, "Mi pakhat kheh Jerusalem pin Jerikho ah hawhsuk atsia, lamlak ah damiah te kut sungah leng si. Amahni'n a vansilh te suah sak atsia, maliam suah in a thi tu zep in zam si. **31**Tsin, tibang hen thiltsang si. Tsimi hun keek in suang pakhat kheh tsimi zin tawnin hawhsuk atsia, a mu phangin zin heel in hawhper si. **32**Tsimi bangpah in Levi pakhat kheh tsimi zin tawnin hawhsuk deve in, tsimi mun a leng phangin hawh in pan atsia, zin heel in hawhper deve si. **33**Samaria te pakhat kheh a khualvak tseih lai in tsimi pa omnak min ah leng si. A mu phangin amah kheh ngeihhar ngai si. **34**Amah kheh zuan atsia, a meima te kheh tsun sak in, tsapit zu burh sak si. Tsin, a tonak ramsa vumah toh atsia, khual buuk ah huai in tuamlawm si. **35**A thaizing in tsimi mun pin a kiang phangin, khual buuk kiltu kheh denari* panih pe atsia, 'Phatakno in ka tuamlawm sak in. Ama tsa na mangbeetnak tehem ka leng leh phangin na rul lehberh tu sing,' ti'n ti si. **36**Tsimi manin me te pathum lak pin damiah te kut sungah a lengtu pa inn nen heh tu ber si tu in ruat si tsim?" ti'n ti si.

37Ama'n, "Ama vumah ngeihharnak a muhtu pa heh si," ti'n ti si. Tsimi phangin Jesuh in, "Hawh ta la me bang hen puah ten," ti'n ti si.

Mary le Martha

38Tsin, tibang hen thiltsang si. A hawh dang lai in Jesuh ah kheh khaw pakhat ah lut atsia, Martha tinak minu khen ama inn ah dung tiar si. **39**Martha in suahpi Mary ah nei si. Mary ah hen Jesuh kawngbul ah to in, a thurelnak ngaikek si. **40**Sinapikhaw Martha ah heh lai ei tuh puah in a nanok

10:25 Mah 19:16
10:27 Daa 6:5; Sun 19:18; Mah 5:43
10:28 Rom 7:10
10:31 Sun 21:1-3
10:33 Mah 10:5
10:38 Joh 11:1
10:39 Joh 11:1
10:40 Mar 4:38

* **10:35** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhat a nilawh si.

ngai si. Ama'n Jesuh nenah hawh atsia, "Bawipa, me ka suahpi Mary ah hen lai ei tuh puah tu in keimah ruak a zam men heh heinam ngawl si tsim maw? Tsimita keimah a bawm tuh in ka rel sak in," ti'n ti si.

41 Jesuh in Martha ah kheh o atsia, "Martha, Martha, thil tampi te ah thintsawl in rimsu si tsi. **42** Sinapikhaw na kulnak thil pakhat om si. Mary in tsimi thilpha kheh deng in, a nena heh tumah in sut thei tu ngawl si," ti'n ti si.

Sawngennak Thu

Mah 6:9-13

11 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh ah kheh mun khat ah sawngen atsia, a tselh phangin a ningluntu te lak pin ningluntu pakhat in, "Bawipa, Johan in a ningluntu te kheh sawngen dan a zirh bangin, sawngen dan kei zirh in," ti'n ti si.

2 Tsimi manin Jesuh in amahni kheh,

"Nang sawngen phangin,
van a kei Pa, na ming
thiangrim tasen. Na
uknak leng tasen. Van
ah na deihnak puah a si
bangin, leivum ah puah si
tasen.
3 Ni tin in ei tuh lai kei pe
sawh in.
4 Keimahni vumah a sual
tehem kei zah bangin,
kei sual te kei zah deve
sawh in. Sualroihnak
sungah kei huai mah
nala, mi sesuak pa nen
pin kei kan in,"

ti'n ti si.

Ngen Un

Mah 7:7-11

5 Tsin, Jesuh in amahni kheh, "Nangmahni lak ah mi pakhat in rualpi pakhat a nei tsuk asin, zan laitum in ama nenah hawh atsia, 'Ka rual, sang phil thum ka put rih in. **6** Ka rualpi pakhat heh khualvak in ka nenah dung atsia, a mai ah ka li tuh heimah nei ngawl sing,' ti'n ati tsuk asin, **7** inn sunga a rualpi khen, 'Ka nainok mah nen. Tuhen kong khamberh ongla sing. Ka tsano te khen eihkhun ah keimah thaw zauberh ongla si. Tho in na pe thei ngawl sing,' ti'n o tu si. **8** Nang rel sing. A rualpi a si manin tho in a pe ngawl pelhta sikhen, a kun pittseih manin amah khen tho tu atsia, sang kheh a kinnak zah in pe tu si.

9 "Tsin, nang rel sing; ngen un; nang pe tu si. Zei un; tawk tu si utsi. Khawng un; kong nang hon tu si. **10** Heimansim tiphangin a ngentu tehem in ngah in, a zeitu in tawk atsia, a khawngtu kheh kong honnak si tu si. **11** Nangmahni laka pa pakhat khat heh a tsapa in sang a ngen tsuk asin, lungto pe tu si maw? Tsimi a si ngawl lekhaw nga a ngen tsuk asin, nga ai in rul pe tu si maw? **12** A si ngawl lekhaw arti a ngen tsuk asin, tii pe tu si

10:41 Mah 6:25-34
10:42 Sm 27:4; Joh 13:13
11:2 Mah 3:2
11:4 Mah 18:35; Mar 11:25; Mah 26:41; Jei 1:13
11:9 Mah 7:7

maw? 13Nangmahni mi sesuak
nang si thahlam in nang tsa te
thilpha pe dan tuh nang thei a
silekhaw, van ah a om nang Pa'n
ama nenah Raula Thiangrim a
ngentu te kheh pe leilei ol ngawl
si maw!" ti'n ti si.

Raula Thiangrim Relsenak

Mah 12:25-29; Mar 3:23-30

14Jesuh in awn thei ngawl
khawvang pakhat nawt si. Tsin,
tibang hen thiltsang si; khawvang
kheh a suak phangin awn thei
ngawlpa kheh awn thei in, mihonpi
te khen khum ngai dang si.
15Sinapikhaw mi pawlkhat te
khen, "Amah hen khawvang te uktu
Beelzebub* thawmin khawvang te
nawt si," ti'n ti si.

16Midang te hen amah a tsulnak
in van pin theihdiknak kheh
muh tiar si. 17Sinapikhaw ama'n
amahni ruatnak kheh thei atsia
amahni kheh, "Amahni le amahni
a do dun ram tehem heh khensep
tu in, a do dun innsang tehem heh
se nom tu si. 18Satan heh amah
le amah a do tsawm a si lekhaw
kawti bangin a uknak kheh
kho thei tu sim? Beelzebub†
thawmin khawvang te nawt si,
ti'n ti ka si utsi. 19Beelzebub‡
thawmin khawvang te nawt
si lengkhaw, nang tsa te'n tu
thawmin khawvang te kheh nawt
sim? Tsimi manin amahni kheh
nangmahni thu a khen saktu te si.
20Sinapikhaw keimah hen Pathian
kuttsung thaw in khawvang te
nawt ka si lekhaw, Pathian uknak
heh nangmahni nenah leng ongla
si. 21Mi kol ngai pa pakhat hen
raalvan kimsek thaw ama inn
kheh a kil a si lekhaw, a thilri te
kheh him tu si. 22Sinapikhaw
ama tah in kol sawn mi pakhat
in amah kheh nom atsia, neh in
a aan ngainak a raalvan te kheh
long in, mi te nena a longnak
a thil te kheh sem sak tu si.
23Keima lam ah a om ngawltu
heh keimah a raaltu si atsia,
keimah a khawmpi ngawltu heh
a thehseptu si.

24"Raula thiang ngawl kheh
mipa sung pin suak atsia, ramro
ah tsawlom min tuh zei in vak
tseihzel si. A tawk ngawl phangin,
'Ka suaknak inn ah hong leh
tu sing,' ti'n ti si. 25A leng leh
phangin a inn kheh phiatsek atsia
remseknak kheh tawk si. 26Tsimi
phangin amah khen hawh atsia,
ama tah in sesuak sawn a dang
raula pasarih te kheh huai in lut
dang atsia om dang si. Tsimi pa
nun daan dawl taber heh a masa
tah in se sawn si."

27Tsin, tibang hen thiltsang
si. Jesuh in me thu te heh a rel
tselh phangin mihonpi lak pin
minu pakhat khen au ur atsia,
"Nangmah a paitu sul le khul a
tultu heh muitsu dong si," ti'n ti
si.

28Sinapikhaw Jesuh in amah
kheh, "Tsimi tah in Pathian thu
za atsia, a luntu heh muitsu dong
sawn si," ti'n ti si.

11:14 Mah 9:32, 33
11:15 Mar 3:22; Mah 9:34
11:16 Mah 12:38
11:17 Mah 9:4
11:18 Mah 4:10
11:20 Sua 8:19; Mah 3:2
11:23 Mah 12:30; Mar 9:40
11:26 2Pi 2:20
11:28 Heb 4:12; Tts 8:32; Joh 14:21

* **11:15** *Beelzebub*: Satan ming si.
† **11:18** *Beelzebub*: 11:15 ah pan in.
‡ **11:19** *Beelzabub*: 11:15 ah pan in.

Jonah Theihdiknak

Mah 12:39-42

29Mihonpi te kheh tamngai ngai in a khawm dang lai in, Jesuh in, "Tu sana minung te heh a sesuak si. Amahni'n theihdiknak zei si. Profet Jonah-a theihdiknak siar ngawl theihdiknak heimah muhnak si tu ngawl si. **30**Jonah ah heh Nineveh khaw minung te nenah theihdiknak a si bangin, Mi Tsapa khen heh tu san minung te nenah theihdiknak si tu si. **31**Langlam kumpibawi nu in lei tawpnak pin Solomon tsimnak ngai tu in a leng manin, thukhennak ah tu san minung te thaw ding tu atsia, amahni kheh han tu si. Ngai un, Solomon tah in nase sawn nai ah om si. **32**Nineveh khaw te'n Jonah thureelnak thawmin sual a sir manin, tu san minung te thaw thukhennak ah ding tu atsia, amahni kheh han tu si. Ngai un, nai ah hen Jonah tah in nase sawn om si.

Ruangpuma Meiinn

Mah 6:22-23

33"Tumah in meiinn vaar atsia a thup min ah koih ngawl in, kho khuh ngawl si. Tsimi tah in inn sungah a luttu tehem in a vaar a mu thei tuh in meiinn tohnak ah toh sawn si. **34**Ruangpuma meiinn heh mit si. Tsimi manin na mit a pha lekhaw, na ruang pumpuluk in varnak dim deve tu si. Sinapikhaw na mit a pha ngawl a si lekhaw na ruangpum kheh thimnak dim tu si. **35**Tsimi manin na sunga varnak heh thimnak a si tuh ngawl in tsimkom un. **36**Tsin, na pumpuluk ah thimnak peh ngawl in varnak a dim a si lekhaw, meiinna vaar sur khen nangmah varnak a pe bangin, ruangpuma pumpuluk ah varnak dim tu si.

11:29 Mah 12:38; Jon 1:17; Mah 16:4
11:31 1Ku 10:1; 2Kh 9:1
11:32 Jon 3:5
11:33 Mah 5:15

Lungsenung Farasi te

37A awn tseih lai in Farasi pakhat khen Jesuh ah kheh a nenah simlai ei tu in kun si. Tsimi manin a inn sungah lut atsia, lai ei tu in to si. **38**Tsimi Farasi khen lai ei ma in kut a som masa ngawl kheh a mu phangin ambuk si.

39Sinapikhaw Bawipa'n amah kheh, "Nangmahni Farasi te hen khuat le pakan te heh a pulam phang zong somsek tiar atsia, nang sunglam heh hampumnak le suaksualnak in dim si. **40**Mitaw te, pulam a puahtu hen sunglam khen puah meek si ngawl si maw? **41**Nang thil neinak zahno in minawm tsarah te bawmnak pe sawn un. Tsimi phangin thil tehem heh nangmahni tsa in thiang tu si.

42"Nangnihni lungsenung Farasi te, lenmui te, vonna lawm le zira tehem-a sehsawma sehkhat kheh pe atsia, diknak le Pathian itnak kheh leekdelh si utsi. A dang te heh zam lawt ngawl in, me te heh nang puah tuh si. **43**Nangnihni lungsenung Farasi te, sinakok ah tohkheng thupi ber ah to tu le dawr ah vaimuaknak si kheh tuur si utsi. **44**Nangnihni

11:38 Mar 7:3,4
11:39 Mah 23:25, 26; Mar 7:20-23
11:40 1Ko 15:36
11:41 Leh 10:15
11:42 Daa 6:5; Mik 6:8; Mah 23:23
11:43 Mah 23:6, 7
11:44 Mah 23:27

lungsenung mi sidat Farasi te le Daan zirhtu te, nangmahni heh a sunglam mu theihnung ngawl thaan bang si utsi. Tsimi thaan vumah a hawhtu te'n thaan a om lam riang thei ngawl si," ti'n ti si.

45Tsimi phangin daan thiam te laka pakhat in amah kheh, "Sayapa, me na awnnak heh keimahni na ti tsip si tsi," ti'n ti si.

46Jesuh in, "Nangmahni daan thiam te khen lungsenung si deve si utsi. Thil rit ngai kheh mi te suan si utsi. Nangmahni rori zong hen tsimi thilrit kheh nang kuttsung pohkhen tong nuam ngawl si utsi. **47**Nangnihni lungsenung te, profet te thaan puahsak si utsi. Tsimi profet te heh nang pupa te reeknak te si. **48**Nang pa te puahnak heh nang lungkimpi manin, nang pa te puahnak heh a maan si, ti tettikhan si utsi. Amahni'n profet te kheh reek miau atsia, amahni thaan puahsak si utsi. **49**Tsimi manin Pathian tsimnak hen, 'Amahni nenah profet te le lehnak te leh tu sing. Amahni'n pawlkhat te kheh reek in erh tu si,' ti'n ti si. **50**Leivum a po pan pin pan profet tehema thisen luannak tehem kheh tusan minung te nenah phuzul leh tu si. **51**Si si, Abel thisen pin pan bawlnak dawndel le temple laklawh ah reeknak Zakhariah thisen tian kheh tusan minung te nenah phuzul leh ken tu si.

52Nangnihni daan thiam te, lungsenung si utsi. Heimansim tiphangin tsimnak tsabi kheh dan si utsi. Nangmahni in a sungah lut nuam ngawl in, a luttu te kheh khak si utsi," ti'n ti si.

53Me thu te heh amahni a rel tseih lai in, Daan zirhtu te le Farasi te'n nase ngai in amah kheh do si. **54**A awn pin sual zei atsia, a pom theinak tuh zei in tsul dang reng si.

11:45 22:35
11:46 Mah 23:4
11:48 Mah 23:29-32; Leh 7:51-53
11:49 1Ko 1:24, 30; Kol 2:3; Mah 23:34
11:51 Sia 4:8; 2Kh 24:20, 21; Mah 23:35, 36
11:52 Mah 23:13
11:54 Mah 12:10
12:1 Mah 16:6
12:2 Mar 4:22
12:4 Joh 15:14, 15
12:5 Heb 10:31

Mi Sidat te Hau

Mah 10:26-33

12 Tsimi lai in siar tselhnung ngawl mihonpi te kheh mun khat ah khawm dang in, pal kha dun neuno dang si. A ningluntu te kheh thurel pan in, a masa ber in, "Mi sidat Farasi te tsol kheh ralring ta un. **2**Phuang tuh ngawl khuhnak heimah om ngawl in, thei tuh ngawl thupnak heimah om ngawl si. **3**Tsimi manin khawthim sungah nang awnnak tehem heh khawvar ah zanak si tu si. Inn sungta ber ah na awn kuhnak kheh innkhum vum pin phuangnak si tu si.

4"Rualpi te, nang rel sing; ruangpum reek thei pelh in, a reek tselh phangin heimah a puah bet leh thei ngawlla te kheh kih mah na un. **5**Nang kih tuh heh nang muh tu sing. Mi a reek tselh phangin hell ah vawr theinak huham a neitupa kheh kih ta un. Si si, nang rel sing; amah kheh kih un.

6"Tsongthawi panga kheh darsen tangka* tsang nih in zuar si ngawl si maw? Me tsongthawi

* **12:6** *darsen tangka*: Piasen pakhat.

te lak pin pakhatno pohkhen Pathian in hai thong men ngawl si. 7Nang lua sam tehem kheh siar sakberh si. Nangmahni heh tsongthawi tampi tah in mannei sawn nang si manin heimah kih mah na un.

8"Nang rel meek sing; tutu sikhen mi mai ah keimah a phuangtu heh Mi Tsapa khen Pathian vanvummi te mai ah phuang deve tu si. 9Sinapikhaw mi mai ah keimah a eltu heh Pathian vanvummi te mai ah el deve tu sing.

10"Tutu sikhen Mi Tsapa do in awnkamkhat a awntu heh sual zahnak si tu in, Raula Thiangrim a relsetu heh sual zahnak si tu ngawl si.

11"Nangmahni heh sinakok ah maw, thukhentu te nenah maw, thuneitu te nenah maw a len phangin kawti'n nang o tuh ti le, hei nang awn tuh ti kheh, thintsawl mah na un. 12Heimansim tiphangin tsimi hun rori in nang awn tuh kheh Raula Thiangrim in zirh tu nang si."

Milian Mitaw Thusanteh

13Tsimi phangin mihonpi lak pin mi pakhat in, "Sayapa, ka u heh a ro luahnak keimah a khen tuh in ka rel sak in," ti'n ti si.

14Sinapikhaw Jesuh in, "Mipa, tu in nangmahni vumah thukhen tu in le ro sem sak tu in ka tiar sim?" ti'n amah kheh ti si. 15Ama'n, "Hampumnak heh tsimkom ngaino in pial ta un. Heimansim tiphangin minunga nungnak heh kangkim in thil a neinak vumah om ngawl si," ti'n amahni kheh ti si.

16Tsin, amahni kheh thusanteh pakhat rel si, "Mihausa pakhat heh a lo ah lai tampi nei si. 17Tsimi phangin thuruat in, 'Hei puah tu sing im? Ka lai koihnak tuh innkhan nei leh ngawlla sing,' ti'n ti tsawm si.

18"Tsimi manin amah khen, 'Ti bang hen puah tu sing. Ka lai koihnak inn tehem heh pheberh angkhaw, a lian sawn sa leh tu sing. Tsimi inn sungah lai te le ka thilri tehem khawl tu sing. 19Tsin, ka nungnak heh, "Ka nungnak, kum reipi tsa thil tampi na khawl sak sing. Tsawl pha sut la la, ei le in in, sahnung ngaino in om in," ti'n ti tu sing,' ti'n ti si. 20Sinapikhaw Pathian in, 'Nang mitawpa! Tuzan rori hen na nungnak heh na le sak tu sing. Tsimi phangin na khawlnak me thil tehem heh tu in nei tu sim?' ti'n ti si.

21"Tsimi manin mahni tsa thil khawl atsia, Pathian ah hausa ngawl heh tibang heh si," ti'n ti si.

Thintsawl Ngawlnak

Mah 6:25-32

22Tsin, Jesuh in a ningluntu te kheh, "Tsimi manin nang rel sing, hei ka ei tuh ti'n nang nungnak tsa tuh in maw, Hei ka sil tuh

12:7 Mah 10:30; 12:12
12:9 Mar 8:38; 2Ti 2:12
12:10 Mah 8:20; 12:31, 32; 1Jo 5:16
12:11 Mah 10:17, 19
12:12 Sua 4:12; Mah 10:20; Mar 13:11
12:15 Job 20:20; Sm 62:10
12:20 Jer 17:11; Job 27:8; Sm 39:6

ti'n nang ruangpum tsa in maw thintsawl mah na un. 23Nungnak heh lai tah in thupi sawn in, ruangpum heh vansilh tah in thupi sawn si. 24Solo te kheh ruat po un. Amahni'n laitsi pawi ngawl in khawl khen khawl ngawl si; lai inn nei ngawl in beem khen nei ngawl si. Pathian in amahni kheh tsawm si. Nangmahni heh vano te tah in mannei sawn pittseih si ngawl si utsi maw? 25Nang thintsawl manin nang ruang kheh dongkhatno* a khan thei om utsim maw? 26A hei ngawl ber riang nang puah thei ngawl, hei manin a dang te vumah thintsawl si utsim? 27Lily par te kheh kawtibang in a khang ti ruat un. Lo bung ngawl in niim khen zom ngawl si. Sinapikhaw nang rel sing, Solomon ah riang kheh a tsungnungnak hem thaw a la ngal phangin me lily par pakhat riang heh bang lai ngawl si. 28Pathian in tuni hampalak ah po atsia, thaizing in thukaam ah sang men tuh hampa te a langal a si lekhaw, nangnihni umnak dawm te, Pathian in nang langal leilei tu ngawl si maw?

29"Nang ei tuh le nang in tuh zei in, thintsawl tseih mah na un. 30Heimansim tiphangin me thil tehem heh leivuma miphun tehem in zei si. Tsin, nang Pa'n me thil te nang kul lam thei reng si. 31Pathian uknak kheh zei ula, me thil tehem heh nang pe bet tu si.

12:24 Job 38:41; Sm 147:9
12:27 1Ku 10:4-7
12:28 Mah 6:30
12:30 Mah 6:8
12:31 Mah 3:2; 19:29
12:32 Mah 14:27; 25:34
12:33 Leh 2:45; Mah 6:20; Jei 5:2
12:34 Mah 6:21
12:37 Mah 24:42, 46; 20:28
12:39 Mah 6:19; 1Th 5:2; 2Pi 3:10; Thu 3:3
12:40 Mar 13:33

32"Tuu honno te, thinphu mah na un. Nangmahni nenah uknak pe tu heh nang Pa angnak si. 33Nang neinak te kheh zuar ula, minawm tsarah te bawm un. Ruko te neek khop ngawl min ah le ngaan te ei theihnung ngawl tangka dip a se thei ngawl le ro a ral thong thei ngawl min van ah ro khawl sawn un. 34Heimansim tiphangin nang ro om min ah nang thinlung khen om deve tu si.

Ralring Reng Un

35"Nang el kilh ula, nang meiinn vaar lep un. 36Nangnihni heh mo puai min pin a bawipa a hong phangin kong a khawng natsang in kong hon zep thei tuh in a ngak rengtu te bangin si ta un. 37A bawipa'n a leng phangin amah ngak reng in a tawknak sel te heh mi ang te si. Thungai ngai in nang rel sing; a bawipa, amah rori in a el kilh in, a sel te kheh lai ei tu in to tiar tu atsia, hawh in amahni kheh lai li tu si. 38Zinglam naazi panih phangin maw pathum phangin maw a bawipa a leng tsuk asin, amah ngak reng in a tawknak sel kheh mi ang si. 39Inn neitu hen ruko leng hun tuh a thei ham tsuk asin, ngak reng tu in, a inn kheh phul siang tu ngawl pelh si. 40Tsimi manin nangmahni khen ralring reng deve un. Heimansim tiphangin Mi Tsapa heh nang limdik ngawl hun keek in leng tu si," ti'n rel si.

* **12:25** *dongkhatno*: Letmah 18 si.

Sel Muangtaak

Mah 24:45-51

41 Tsimi phangin Piter in, "Bawipa, me thusanteh heh keimahni ruak na relnak si maw, mipi tehem khen huap si tsim?" ti'n ti si.

42 Bawipa'n, "Tsimi a si lekhaw a bawipa'n ama innsang uktu tuh in le a hun manno in lai petu tuh in a koihnak muangtaak le a tsim thilkemtu heh tu sim? **43** A bawipa a leng phangin tsimi bangin na per tseih a munak sumkiltu heh mi ang si. **44** Thungai ngai in nang rel sing; a bawipa'n tsimi pa kheh a neinak tehem uk tiar tu si. **45** Sinapikhaw tsimi sel khen a thinlung sungah, 'Ka bawipa heh leng khawnu tu si,' ti'n a thin sungah ti tsawm atsia, a selpi te kheh vaat in, ei le in atsia, zu ri in a om tsuk asin, **46** a bawipa kheh a limdik ngawl ni le a thei ngawl hun in leng tu in, ama'n a sel kheh ten nih in ten tu atsia, um ngawl te tsankim in koih tu si. **47** Tsimi sel khen a bawipa deihnak thei reng pelh in, ralring ham ngawl in a bawipa deihnak puah ngawl si. Tsimi sel kheh vei tampi vaat tu si. **48** Sinapikhaw thei ngawl thahlam in vaat taak sual a puah lekhaw, vei dawmno vaatnak tuar tu si. Tampi penak tehem heh tampi ngen lehnak si tu in, tampi aapnak tehem heh tampi ngennak si tu si.

Remnak Len Tu Si Ngawl

49 "Leilung vumah hen mei leh tu in leng sing. Tuhen a kaang men ongla a sin ka deih daan heh maw! **50** Niimnak ka tuar tuh pakhat om si. Tsimi niimnak ka tuar tselh ma hem heh thinnuam thei ngawl sing. **51** Leilung vumah hen remnak pe tu in leng ka ring si utsim maw? Nang rel sing; si himhim ngawl sing. Khen tiar tu in a leng si sawn sing. **52** Tu pin pan innsang pakhat ah minung panga om tu in, pathum te'n panih te raal tu atsia, panih te'n pathum te raal tu si. **53** Pa'n a tsapa raal tu in, tsapa in a pa raal tu si. Nu in a tsanu raal tu in, tsanu in a nu raal tu si. Pasel te nu in mo raal tu in, mo in a pasel te nu raal tu si," ti'n ti si.

Hun Omdaan Theithiamnak

54 Ama'n mihonpi te kheh, "Nidanak lam ah meiro a zaam phangin makhat in, 'Ruah sar tu si,' ti si utsi. Tsin, nang tinak bangin sar si. **55** Langlam pin huih ra nang thei phangin, 'Khawsaa tu si,' ti'n ti si utsi. Tsin, nang tinak bangin khawsaa si. **56** Mi sidat te! Van omdaan le leilung omdaan pan in khawhun khen thei si utsi. Sinapikhaw heita tua hun heh thei khen thiam ngawl si utsim?

57 "Si si, hei manin thumaan kheh nangmahni thuthu in khen tsawm thei ngawl si utsim? **58** Nangmah tangtaihtu thaw thukhennak zung ah na hawh tseih lai in, na hawh thahlam in remrel thei zuam in. Tsimi a si ngawl lekhaw ama'n thukhentu

12:47 Daa 25:2
12:48 Sun 5:17; Mip 15:27-30
12:50 Mar 10:38; Joh 19:30
12:53 Mik 7:6; Mah 10:21
12:54 Mah 16:2
12:56 Mah 16:3
12:58 Mah 5:25

mai ah na nuuk tu si. Tsin, thukhentu in palik bawi kut ah na aap akhaw, palik bawi in thawng na toh tu si. **59**Nang rel sing; na kuan tuh a dawlta ber dar tangka* te na kuan thei ma hem, thawng pin suak thei nom tu ngawl si tsi," ti'n rel si.

Sual Sir Ngawl te

13 Tsimi lai in Pilat in a hibawlnak ah Galilee te thisen rawi si, ti in ama nenah a titu mi honkhat om si. **2**Jesuh in amahni kheh o atsia, "Me Galilee te heh tsimi bangin a tuar manin a dang Galilee tehem tah in a sualnak se sawn in ruat si utsim maw? **3**Nang rel sing; si ngawl si. Nangmahni tehem khen nang sual nang sir ngawl a silekhaw, amahni bangpah in ral thong deve tu si utsi. **4**Siloam dawndel a tsim phangin a thi minung leiriat te kheh Jerusalem ah a om midang tehem tah in a sualnak se sawn in ruat si utsim maw? **5**Nang rel sing; si ngawl si. Nangmahni tehem khen nang sual nang sir ngawl a silekhaw, amahni bangpah in ral thong deve tu si utsi," ti'n rel si.

6Ama'n me thusanteh heh rel meek si, "Mi pakhat in a tsapit vuan sungah theikuang phun atsia, a rah zei tu in hawh pelh in, heimah tawk ngawl si. **7**Tsimi phangin tsapit vuan kiltu kheh, 'Pan in, kumthum sung me theikuang vumah a rah zei tu in hawh pelh in, heimah tawk ngawl sing. Vung talen, hei manin leiram ei thong tseih rih tu sim?' ti'n ti si. **8**Sinapikhaw vuan kiltu khen amah kheh o atsia, 'Bawipa, tu kum heh vang tihen hawi rih a sing. A kawnvel tso angkhaw leiram sii pe rih ang. **9**A rah kha ta lekhaw phangai si. Sinapikhaw a rah ngawl bel ta lekhaw, vung leh lai in,'" ti'n ti si.

Minu Dam Tiar

10Jesuh in Sabbath ni in sinakok pakhat ah thu zirh si. **11**Tsin, ngai in, tsimi munah kum leiriat sung thanemnak raula-a erhnak minu pakhat om si. Amah heh a el kuun atsia, ding phet tsawm thei ngawl si. **12**Jesuh in amah kheh a mu phangin a nenah ko atsia, "Minu, na natnak pin luat ongla si tsi," ti'n ti si. **13**Tsimi zawh in Jesuh in minu vumah a kut suan atsia, makhat in ding phet thei in Pathian kheh thangphat si.

14Jesuh in Sabbath ni in mi a dam tiar manin sinakok uktupa'n reh awh ngai in, "Minung te'n ni ruk sung na a per tuh sipelh si. Tsimi manin tsimi ni ruk sung in sinakok ah hawh ula, amahni kheh dam tiar un. Sabbath ni in vang dam tiar mah na un," ti'n mipi te kheh ti si.

15Bawipa'n amah kheh o atsia, "Mi sidat pa! Sabbath ni in nangmahni pumpak ten in nang kawlpaw maw laak maw a inn pin suah atsia, ti tul tu in huai si ngawl si utsim maw? **16**Kum

12:59 Mah 5:26; Mar 12:42
13:1 Mah 27:2
13:2 Joh 9:2,3
13:4 Joh 9:7,11
13:5 Mah 3:2; Leh 2:38
13:6 Isa 5:2; Jer 8:13; Mah 21:19
13:7 Mah 3:10
13:10 Mah 4:23
13:13 Mar 5:23
13:14 Mah 12:2; Mar 5:22; Sua 20:9
13:16 Mah 4:10

* **12:59** *dar tangka*: Piasen pakhat.

leiriat sung Satan hennak minu, Abraham tsanu heh Sabbath ni in suut tuh si ngawl si maw?" ti'n ti si. 17Me thu tehem heh a rel tselh phangin, a raal tehem kheh zahtsak ngai dang si. Tsin, mipi tehem khen a puahnak thil tsungnung tehem manin ang dang ngaingai si.

Ankam Tsi le Tsol Thusanteh

Mah 13:31-35; Mar 4:30-32

18Tsimi zawh in Jesuh in, "Pathian uknak heh hei thaw bangve sim? Hei thaw santeh tu sing im? 19Pathian uknak heh ankam tsi thaw bangve si. Mi pakhat in ankam tsi kheh le atsia, a vuan sungah pawi si. Khang atsia, thingkuang lianpi in tsang in, a kaak te vumah vana vano te'n bu sa si," ti'n ti si.

20Tsin, Jesuh in rel lehleu atsia, "Pathian uknak heh hei thaw santeh tu sing im? 21Minu pakhat in tsol kheh le atsia, sangvut vawh* thum a thoberh tian in a phulhnak bang kheh si," ti'n ti si.

Kawka Tsiik

22Tsimi zawh in Jesuh ah kheh khawpi te le khaw tenau te ah hawh in thu zirh atsia, Jerusalem lam zuan in hawhper si. 23Mi pakhat in Jesuh nen ah, "Bawipa, sannak ngahtu minung dawm ol si maw?" ti'n ti si. Jesuh in amahni kheh, 24"Kawka tsiik ah lut tu in thasuah in zuam un. Heita tiphangin, nang rel sing, minung tampi te'n lut tu in zuam tseih tupelh atsia, lut thei tu ngawl si. 25Innteekpa kheh vei khat tho atsia, kong a kham tselh zawh in, nangmahni in pulam ah ding in kong khawng atsia, 'Bawipa, Bawipa kong kei hon in,' ti'n ti tu si utsi. Sinapikhaw Bawipa khen, 'Nangmahni heh kawnai pin leng ti nang thei ngawl sing,' ti'n o tu nang si.

26"Tsimi phangin nangmahni in, 'Keimahni heh nangma mai ah ei le in tu te si ung. Keimahni lampi ah thu zirh veng si tsi,' ti'n ti tu si utsi. 27Sinapikhaw Bawipa'n, 'Nang rel sing. Nangmahni heh kawnai pin nang leng, ti heh thei ngawl sing. Nangnihni thil sesuak a puahtu tehem, ka nen pin daan un.' 28Nangmahni heh pulam ah nawtnak si tu atsia, Abraham, Isak, Jakob ah le profet tehem kheh Pathian uknak sungah mu tulai si utsi. Tsimi hun phangin kap kuaikuai in hariat tuihtuih tu si utsi. 29Amahni kheh ni suaknak lam pin le nidanak lam pin, saklam pin le langlam pin leng tu atsia, Pathian uknak sungah to dang tu si. 30Ngai in, dawlta ber te kheh masa ber si tu in, masa ber te kheh dawlta ber si tu si," ti'n ti si.

31Tsimi ni rori in Farasi te'n ama nenah hawh dang atsia, "Herod in nangmah heh reek a nuam manin, nai pin hen suak la danper ten," ti'n ti dang si.

13:17 Isa 66:5
13:18 Mah 3:2; 13:24
13:19 Mah 13:32
13:21 1Ko 5:6
13:24 Mah 7:13
13:25 Mah 7:23
13:27 Mah 7:23
13:28 Mah 8:12
13:29 Mah 8:11
13:30 Mah 19:30
13:31 Mah 14:1

* **13:21** *vawh*: Vawhkhat heh tsuai li le hakhan si.

32Ama'n, "Hawh ta ula, tsimi ramui tsawh rel ta un, 'Ngai in, tuni le thaizing in khawvang te hawl atsia, minaa te dam tiar tu sing. Nithumnak ni in ka naper tselh tu sing.' 33Heihei a si ta sikhen tuni, thaizing le thailehzawh in khualvak tseih rih tu sing. Heimansim tiphangin profet pakhat heh Jerusalem khaw pulam ah reek theihnung ngawl si.

Jesuh in Jerusalem Kah

Mah 23:37-39; Luk 19:41-44

34"Maw Jerusalem, Jerusalem, profet te a reektu, na nenah lehnak te lungto in a seplumtu, arpi in a no te kheh a la nuai ah a huam bangin, na tsa te mun khat ah huam ot ngai veng sing. Sinapikhaw nuam ngawl si tsi! 35Pan in, na inn heh innro in zamnak si tu si. Thungai ngai in na rel sing, 'BAWIPA ming in a lengtu heh thangphatnak si tasen!' ti'n na ti hun a leng ma hem ka mu leh kel tu ngawlla si tsi," ti'n amahni kheh ti si.

Farasi Inn ah Leeng

14 Tsin, tibang hen thiltsang si. Sabbath ni in Farasi huaitu pakhat inn ah Jesuh ah kheh lai ei tu in hawh atsia, amahni'n a nektsek pin tsul dang si. 2Ngai in, a mai ah tibum nat vei pakhat om si. 3Jesuh in daan thiam te le Farasi te kheh, "Sabbath ni in mi naa dam tiar tuh si maw," ti'n ti si. 4Amahni kheh meng khep dang si. Ama'n minaa kheh le atsia, dam tiar in, hong tiar si. 5Tsin, Jesuh in amahni kheh, "Sabbath ni in a laak maw a kawlpawtsang maw kheh hawrkaw sungah a da kha tsuk asin, a nuukso leh nomper ngawl nangmahni lak ah mi pakhat pohkhen om ol utsim maw?" ti'n ti si. 6Amahni'n me thu te heh heimah o thei dang ngawl si.

7Jesuh in samnak te'n tonak pha ber a deng teen kheh a mu phangin, amahni kheh thusanteh pakhat rel si. 8"Mi pakhat khat in mo puai ah a sam phangin tonak pha ber ah to nuam mah na un. Nangma tah in upat taak sawnpi a sam kha lekhaw, 9nangmah a samtu khen amah kheh huai in, 'Me pa heh na tonak pial in,' ti'n a tilekhaw, zahtsak ngai in tonak a hei ngawl ber ah to leh tu si tsi. 10Puai ah samnak na si phangin tonak hei ngawl ber ah khen to in. Tsimi a si lekhaw nangmah a samtu khen na nenah hawh atsia, 'Rual, tonak pha sawn ah to in,' ti'n na ti tu si. Tsimi phangin laikuang na kilpinak te mai ah ultungnak si tu si tsi. 11Tutu sikhen mah le mah a tsawisang tu heh niam tiarnak si tu in, mah le mah a niam tiar tsawmtu heh tsawisang nak si tu si," ti'n ti si.

12Tsin, amah a samtu kheh, "Zing lai in maw sim lai in maw puai puah atsia, mi na sam phangin na rualpi te, na unau pi te, na sen te le na inn nen mi hausa te kheh sam mah nen.

13:32 Heb 2:10
13:33 Mah 21:11
13:34 Mah 23:37
13:35 Jer 12:17; Sm 118:26
14:1 Mah 12:10
14:3 Mah 22:35;
14:11 Mah 23:12

Na sam a si lekhaw amahni'n nangmah sam thun tu in, rulnak si tu si tsi. 13Sinapikhaw puai na puah phangin, minawm tsarah te, pum kim ngawl te, kawng zenat vei te le mittsaw te kheh sam in. 14Tsimi bang minung te'n nangmah a rul leh thei ngawl manin muitsu thupha dong sawn tu si tsi. Tsin, midik te a tholeh phangin rul lehnak si tu si tsi.

Mo Puai Thusanteh

Mah 22:2-14

15Laikuang a kilpinak te lak pin pakhat in me thu te heh a za phangin, "Pathian uknak ah lai a ei tulai minung heh mi ang si," ti'n ti si.

16Tsimi phangin Jesuh in amah kheh, "Mi pakhat in simlai ei puai thupi ngai puah atsia, mi tampi sam si. 17Lai ei hun a kim phangin a sel pakhat kheh, 'Tu hen heizongza tiari lep ongla a si manin hawh la un,' ti'n a samnak te kheh rel tiar si. 18Sinapikhaw samnak tehem kheh thu tsundun in pawhlemnak nei tepan si. A pakhatnak in amah kheh, 'Lo tsing khat ka leinak pan kul tsaam sing. Ka zah sawh in, ti'n na kun sing,' ti'n rel si. 19A dang pakhat in, 'Kawlpawtsang kaapnga ka leinak naper tiar ot sing. Na kun sing. Ka zah sawh in,' ti'n ti si. 20A dang pakhat in, 'Zi ka huai ta hawh thei tu ngawl sing,' ti'n ti si. 21Tsimi manin sel khen hong leh atsia, a bawipa kheh me thu tehem heh rel si. Tsimi phangin innteek pa'n thinraw ngai in, 'Khawpi sunga rawtpi le zintsang hem ah hawh nawmnawm ta la, minawm mi tsarah, pum kim ngawl, kawng zenat vei le mittsaw te kheh huai ten,' ti'n ti si. 22A sel khen, 'Bawipa, thu na penak bangin puah tselh ongla sing. Sinapikhaw khaan lawng om lai si,' ti'n ti si. 23Innteekpa khen a sel kheh, 'Khaw pulam rawtpi lianpi ah le zintsang hem ah hawh ta la, ka inn sungah mi a dim tuh in huai ten. 24Na rel sing; ka samnak te pakhat pohkhen puai lai tep tu ngawl si,'" ti'n ti si.

Amah A lun Nuamtu te

25Mihonpi te'n ama nenah hawh dang in, Jesuh in amahni lam nga atsia, 26"Tutu sikhen ka nenah hawh atsia, a pa, a nu, a zi, a tsa te, a mingpa te, a tser te haw atsia, ama nunnak a haw tsawm ngawl lekhaw ka ningluntu si thei tu ngawl si. 27Tsin, ama thinglamteh phur tsawm ngawl in ka ning a luntu heh, ka ningluntu si thei tu ngawl si.

28"Nangmahni lak pin mi pakhat khat in dawndel dakpi sa tum atsia, to masa po in a sanak tuh tham peisa a nei le nei ngawl a tuat masa ngawl tu om tu si utsim? 29Tsimi bangin a tuat masa ngawl lekhaw, khuam a tung zawh in a sa tselh zo leh ngawl tsuk asin, a mutu tehem in amah kheh nihtsip tu si.

14:14 Leh 24:15
14:15 Isa 25:6; Mah 26:29; Thu 19:9; Mah 3:2
14:24 Mah 21:43; Leh 13:46
14:26 Mah 10:37; Joh 12:25
14:27 Mah 10:38

30"Tsin, amahni'n, 'Me pa heh inn sa tepan tsiar atsia, tselh zo leh ngawl si,' ti'n ti tu si.

31"Tsin, kumpibawi pakhat in a dang kumpibawi pakhat thaw raal a tawng dun tu phangin, to masa po atsia, amah simtu raalkap thawngkul kheh a raalkap thawngsawm thaw in a neh zo thei tu maw neh zo thei tu ngawl tuat masa ngawl in om tu si maw? **32**A neh zo ol ngawl a si lekhaw a dang kumpibawi kheh khawlapi ah a si lai in, nalang te leh tu atsia remrel ngen tu si. **33**Tsimi bang deve in nangmahni lak-a mi pakhat khat in a neinak hem a zam ngawltu heh ka ningluntu si theihnung ngawl si.

34"Tsi heh pha si. Sinapikhaw tsi hen a alnak a pai tiar a si lekhaw, kawtibang in al leh thei tu sim? **35**Leilung tsa pha ngawl atsia, borhkhawm ah koih tuh in khen pha ngawl in, mi te'n pulam ah vawr men tu si. Zanak tuh beng a nei te'n za tasen," ti'n ti si.

Tuu Pai Thusanteh

15 Tsin, siahkhon te le misual tehem in a thurelnak ngai tu in amah zuan dang si. **2**Tsimi phangin Farasi te le Daan zirhtu te'n, "Me pa hen misual te heh saang atsia, laikuang kilpi si," ti'n phu sepsup dang si.

3Tsimi manin ama'n me thusanteh heh rel si. **4**Ama'n, "Nangmahni laka mi pakhat in tuu zakhat nei atsia, a tuu lak pin tuu pakhat a pai tsuk asin, tuu sawmkua le kua te kheh hampalak ah zam in, a pai tuu pakhat kheh a tawk tian in a zei ngawltu om tu si utsim maw? **5**A tawk phangin ang ngai in a ko vumah phur si. **6**Inn ah a leng phangin a rualpi te le a inn nen te kheh ko a tsia, 'Ka angpi un. Ka tuu pai tawk leh ongla sing,' ti'n amahni kheh ti tu si. **7**Nang rel sing. Tsimi bangin sual sir kul ngawl midik sawmkua le kua tah in, sual a sir misual pakhat vumah angnak tam sawn tu si.

Tangka Pai Thusanteh

8"Tsin, minu pakhat in tangka* tsangsawm nei atsia, tsangkhat a pai tiar tsuk asin, meiinn vaar in a inn sung hem phiatsek akhaw, a tawk ma hem zeisek ol ngawl si maw? **9**A tawk phangin a rualpi te le a inn nen te kheh ko atsia, 'Ka angpi un. Tangka† tsangkhatno ka pai tiar khanak tawk leh sing,' ti'n ti tu si. **10**Nang rel sing. Tsimi bang deve in a sual a sirtu misual pakhat vumah Pathian vanvummi te mai ah angnak om tu si."

Tsapa Pai Thusanteh

11Tsin ama'n ti hen ti si, "Mi pakhat in tsapa panih nei si. **12**A nauta sawn in a pa kheh, 'Ei pa, na neinak thil te lak pin ka tsovo ka pe len,' ti'n ngen si. Tsimi phangin a pa'n a thil neinak

14:33 Fil 3:7,8
14:34 Mar 9:50
14:35 Mah 5:13; 11:15
15:2 Mah 9:11
15:3 Mah 13:3
15:4 Sm 23; Jer 31:10; Eze 34:11-16
15:7 Mah 21:29
15:11 Mah 21:28
15:12 Daa 21:17

* **15:8** *tangka*: Grik ten *drachma* ti in tsangkhat heh patsang pakhat nilawh si.
† **15:9** *Tangka*: 15:8 ah pan in.

te kheh a tsapa te khen sak si.
13Tsimi zawh a rei ngawl in tsapa
nauta sawn khen a thil tehem
khawm atsia, ram khawlapi
ah khualvak in, tsimi munah a
neinak tehem kheh tisa nuamnak
ah phau tei si. 14A neinak tehem
a thehthawk tselh phangin, tsimi
ram ah nase ngai in rian dung
atsia, dasam rek in om pan si.
15Tsimi manin ram sung mi
pakhat nenah hawh in naper
atsia, tsimi pa khen vok khal tiar
si. 16Vok te einak be hawng kheh
khampek in ei ot tian in a rikaam
si. Sinapikhaw tumah in a ei tuh
pe ngawl si.

17"Tsimi phangin amah le
amah kheh thei tsawm atsia,
'Lawhlaknak omlawh te'n ei pa
inn ah lai khampek in ei atsia,
val pehpuh sipelh in, kei zong
rikaam in ka thi tu si men ongla!
18Tho angkhaw ei pa nenah hong
leh atsia, "Ei pa, Pathian le na
mai ah sual si lang. 19Tsapa ti'n
na pon tuh riang taak leh ngawlla
sing. Na lawhlaknak omlawh te
lak ah pakhat in ka koih in," ti'n
ti tu sing,' ti'n ti tsawm si.

20"Ama'n tho atsia, a pa nenah
hongper si. Khawlapi ah a si lai
khen a pa'n mu atsia, ngeihhar
ngun in daan nawmnawm atsia,
muak rumrum in, a ngawng pin
kuah atsia thuut si. 21Tsimi
phangin a tsapa khen, 'Ei pa,
Pathian le na mai ah sual ongla
sing, tsapa ti'n na pon tuh riang
taak leh ngawlla sing,' ti'n ti si.
22Sinapikhaw a pa khen a omlawh
te kheh, 'Puanpha ber le ula, silh
un. A kut ah kutbun bun sak ula,
a kawng ah kedawl bun sak un.
23Tsin, kawlpawno thau ngai kai
in tel ula ei in sahnung dang a
sing. 24Heimansim tiphangin me
ka tsapa heh a thisaak si in, tuhen
nung leh si. Amah heh a pai saak
si in tuhen tawk lehnak si ongla
si,' ti'n ti atsia, sahnung ngai in
om dang si.

25"Tsimi hun in tsapa upa
sawn heh lothok si. Inn ah hong
in, inn a neek phangin, awn mawi
thawm le laam thawm kheh za si.
26Tsimi phangin a nenom pakhat
kheh ko atsia, meheh kawti thu
sim ti'n ti si. 27Ama'n, 'Na nau
la him le damno in a hong leh
manin, na pa'n kawlpawno thau
telh si,' ti'n amah kheh ti si.

28"Tsapa upa sawn kheh thinraw
atsia, inn sungah lut nuam ngawl
si. Tsimi manin a pa khen suak
atsia, inn sungah lut tu in zawl
si. 29Tsapa upa sawn khen a pa
kheh, 'Ei pa, ngai in, na na heh
kum tampi sung per ongla sing.
Na thupenak pakhatno pohkhen
el awng ngawl sing. Sinapikhaw
ka rualpi te thaw kei sahnungnak
tuh in, kelno pakhatno pohkhen
ka pe awng ngawl si tsi.
30Sinapikhaw na neinak hem
nupang dopzuar te nenah a phau
thongberhtu me na tsapa heh a
leng natsang in kawlpawno thau
telh si tsi,' ti'n ti si.

31"Tsimi phangin a pa khen,
'Tsapa, nangmah heh ka nenah
om reng veng si tsi. Ka neinak

15:15 Sun 11:7
15:18 Sun 26:40; Mah 3:2
15:20 Sia 45:14, 15; Leh 20:37
15:21 Sm 51:4
15:22 Zek 3:4; Thu 6:11; Sia 41:42
15:24 Efe 2:1,5; 1Ti 5:6
15:28 Jon 4:1
15:30 Tts 29:3

tehem heh nangmaaberh si. **32**Na nau heh a thisaak si in tuhen nung leh si. Pai awng in tuhen tawk lehnak si. Tsimi manin ang in kei sahnung dang heh a maan si,'" ti'n ti si.

Thil Keemtu Tsing Thusanteh

16 Jesuh in a ningluntu te kheh, "Milian pakhat om in thil keemtu pakhat nei si. Tsimi thil keemtu khen a thil neinak te kheh a phausak tseih veng lam kheh a nenah mi te'n zuar si. **2**Tsimi manin a bawipa khen amah kheh ko atsia, 'Na thu ka theinak heh kawti thu sim? Thil na keemnak tsazin ka pe in. Thil keemtu si theihnung leh tu ngawlla si tsi,' ti'n ti si.

3"Thil keemtu pa khen, 'Hei puah ang im? Ka bawipa'n ka thil keemnak pin tawp tiar tu si bang si! Lothok la ka zo ol ngawl; kutdawh ngen tu le zak meek sing. **4**Thil keemtu pin a tawp tiar phangin, amahni'n amahni inn ah keimah a saang theinak tuh in hei ka puah tu ti thei sing,' ti'n ti tsawm si.

5"Tsimi manin a bawipa nenah leiba neitu tehem kheh ko atsia, a pakhatnak pa kheh, 'Ka bawipa nenah leiba kawzah nei si tsim?' ti'n dong si. **6**Tsimi pa khen, 'Sathau pung* zakhat si,' ti'n ti si. Thil keemtu pa'n, 'Na tsazin le in to la, pung sawmnga ti'n ngan in,' ti'n ti si. **7**Tsin, a dang pakhat kheh, 'Nang leiba kawzah nei si tsim?' ti'n dong si. Tsimi pa khen, 'Sangvut beem† zakhat si,' ti'n ti si. Thil keemtu pa khen, 'Na tsazin le in to la, beem sawmriat ti'n ngan in,' ti'n ti si. **8**Tsin a dik ngawl thil keemtupa khen tsing ngai in na a per kheh a bawipa in a mu phangin ziap si. Heiman sim tiphangin leivuma tsa te heh amahni khang hun in varnak tsa te tah in tsing sawn si.

9"Nang rel sing. Nang nunnak a bo phangin kumkhaw omnak munah nangmahni a saang thei tu rualpi nang nei theinak tuh in, leivum peisa mang in rualpi zei un. **10**Thil kohno ah muangtaak te heh thil lianpi vumah muangtaak deve tu si. Tutu sikhen thil kohno ah a dik ngawl te heh thil lianpi vumah dik deve tu ngawl si. **11**Tsimi manin a kho ngawl peisa vumah muangtaak ngawl na si lekhaw, liannak taktak kheh tu in na aap ngam tu sim? **12**Midang te thil neinak vumah muangtaak ngawl na si lekhaw, nangma tuh heh tu in na pe ngam tu sim?

13"Omlawh pakhat in bawi paniha na kheh per kop thei ngawl si. Pakhat kheh haw tu atsia, a khatta sawn kheh it tu si. A si ngawl lekhaw pakhat vumah muangtaak si tu in, a khatta sawn kheh heinam tu ngawl si. Nangmahni'n Pathian na le peisa na kheh per kop thei tu ngawl si utsi," ti'n ti si.

15:32 Mal 3:17
16:8 Sm 17:14; 18:26; Joh 12:36; Efe 5:8; 1Th 5:5
16:9 Mah 19:21
16:10 Mah 25:21, 23
16:13 Mah 6:24

* **16:6** *Pung*: Grik in Batos ti in, pung khat heh tsuai leikua thaw bangve si.

† **16:7** *Beem*: Grik in cor ti atsia, Beem khat ah tsuai zanih le sawmnga om si.

14Peisa deih Farasi te'n me thu tehem heh a za phangin, Jesuh ah kheh nihtsip dang si. **15**Tsimi phangin Jesuh in, "Nangmahni heh minung mai ah dik tiar tsawm si utsi. Sinapikhaw Pathian in nang thinlung thei si. Minung te sunsak ngainak heh Pathian mai ah a ningtsir nung si.

16"Johan leng tian in daan thu le profet thu te om si. Tsimi hun pin pan Pathian uknak heh phuangnak si in, mi tehem in lut si. **17**Tsimi manin daan thu kohberno a pai thong tah in van le lei pai heh beih sawn si.

18"Tutu sikhen ama zi kheh paw in zi dang a huaitu heh zuanzam si. Tsin, tutu sikhen a pasel thaw a khektu minu a huaitu heh mi zuanzam si.

Lazarus le Milianpa

19"Milian pakhat om in, puan sennum le puan hoih ngai sil atsia, ni tin in nuamtsangkhai ngai in om si. **20**Tsin, milianpa kongkham bul ah toh vengnak kutdawh ngen Lazarus ah tinak om si. Amah heh a pumpuluk in meima dim si. **21**Ama'n milian pa tsabuai pin a kulh lai tsuan te kheh ei ot pittseih si. Tsimi bek zo ngawl a meima te kheh uitso te'n liak si. **22**Kutdawh ngenpa kheh thi atsia, vanvummi te'n Abraham kaang sungah tsawiper si. Milianpa kheh thi deve atsia vi si. **23**Milianpa khen mithi khaw ah zilhtsak ngai in a om laitak in, van lam panso atsia, khawlapia Abraham ah le a kaang sunga Lazarus ah kheh mu si.

24"Tsimi phangin ama'n au atsia, 'Ei pa Abraham, ka ngeihhar sawh in. Me mei alh ah hen reemnak nase ngai in tuar ka si manin, Lazarus in a kuttsung in ti tok sehla, ka lei a tsop tuh in ka tser sawh sen,' ti'n ti si. **25**Sinapikhaw Abraham in, 'Tsapa, na nung lai in thilpha pha tso si tsi. Tsimi bangpah in Lazarus ah hen thilse tso si. Meheh phawk reng in. Sinapikhaw tuhen Lazarus ah heh nunnuam ngai in om si. Tsin, nangmah heh reemnak tuar si tsi. **26**Tsimi bek zolai ngawl in keimahni le nangma laklawh ah hawrkaw thukpi om si. Tsimi manin nai pin na nen lam ah a hawh ottu hen tsimi hawrkaw kheh leek thei ngawl in, na nen pin keimahni nenah a hawh ottu khen leek thei lawt ngawl si,' ti'n ti si.

27"Tsimi phangin milian pa khen, 'Tsimi manin ei pa, Lazarus ah tsawh ei pa inn ah na hawh tiar sak sawh tuh in na kun sing. **28**Unau suahpi panga nei sing. Amahni kheh me reemnak munah a leng deve tuh ngawl in, Lazarus in thurel tasen,' ti'n ti si. **29**Abraham in, 'Amahni'n Mawsi le profet te nei si. Amahni thu kheh ngai tasen,' ti'n ti si. **30**Ama'n, 'Ei pa Abraham, si ngawl si. Mi pakhat heh mithi te lak pin a leng a si lekhaw, amahni'n a sual sir tu si,' ti'n ti si. **31**Tsimi phangin Abraham in, 'Amahni'n Mawsi thu le profet

16:14 1Ti 3:3
16:15 Thu 2:23
16:16 Mah 5:17; 4:23'
16:17 Mah 5:18
16:18 Mah 5:31, 32; Mar 10:11; Rom 7:2,3
16:19 Eze 16:49
16:20 Leh 3:2
16:21 Mah 15:27
16:24 Mah 5:22
16:25 Sm 17:14
16:28 Leh 2:40; 1 Thes 4:6
16:29 Joh 1:45; Leh 15:21; Joh 1:45

te thu a ngai ngawl a si lekhaw, mi pakhat kheh mithi te lak pin tho atsia a rel a sikhen ngai lawt tu ngawl si,' ti'n ti si," ti'n rel si.

Khawsi Thu

17 Tsin Jesuh in a ningluntu te kheh, "Khawsi tuh a leng ngawl heh si theihnung ngawl si. Sipelh atsia a leng tiartupa tsa zong hen lungsenung si. **2** Me naupangno te lak pin pakhatno heh a khawsi tiar tah in, a ngawng ah tsangrialnak lungtum khaih atsia, tipi sungah lawn asin ama tsa in pha sawn si. **3** Tsimkom un. Na unau pi pakhat in na vumah thilsual a puah kha lekhaw hau in. A sir leh lekhaw zah in. **4** Nikhat sungah vei sarih tian na vumah sual atsia, vei sarih tian na nenah lehlawi leh in, 'Ka sual sir sing,' ti'n ati a silekhaw, zah rori in," ti'n ti si.

5 Lehnak te khen Bawipa kheh, "Kei umnak khang tiar sak in," ti'n ti dang si.

6 Tsimi manin Bawipa'n amahni kheh, "Nangmahni in ankam tsi te umnak nang nei a si lekhaw, me pukuang* heh, 'Na bul pin bong tsawm la, tipi sungah phun tsawm ten,' ti'n ti thei tu in, nangmahni thu kheh ngai tu si. **7** Nangmahni lak pin tu in a omlawh leilettu maw tuukhaltu maw, lo pin a leng phangin, 'Nai ah hawh nomper la la, to in lai ei in,' ti'n ti tu sim? **8** Tsimi tah in, 'Ka simlai hei poh khen ka puahsak la, ka ei ka in tselh tian na el kilh la, ka tuamlawm in. Tsimi tselh phangin ei la in leh lai in,' ti'n ti ol ngawl si maw? **9** Puah tuh in thupenak tehem a puah manin tsimi omlawh kheh a bawipa in paak ol maw? Diksang ngawl sing. **10** Tsimi bang deve in nangmahni khen thupenak bangin me thil tehem heh nang puah tselh phangin, 'Keimahni heh nempinak a nei ngawl omlawh te si sing. Kei puah tuh naper tselh ongla si ung,' ti'n ti un," ti'n rel si.

Miphar Sawmkhat Dam Tiar

11 Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh ah kheh Samaria le Galilee ramri tawnin Jerusalem ah hawh si. **12** Khaw pakhat ah khen a lut lai in pharnat vei mi sawmkhat te'n Jesuh ah kheh muak dang atsia, khawla thah ngai ah ding dang si. **13** Amahni khen ring ngai in au dang atsia, "Bawipa Jesuh, kei ngeihhar sawh in," ti'n ti si.

14 Jesuh in amahni kheh a mu phangin, "Hawh ta ula, suang te nenah nang ruangpum muh tsawm ta un," ti'n ti si. A tiarnak bangin a hawh dang tseih lai in, a pharnat dam thiang dang si.

15 Amahni lak pin pakhat in dam thiang tiarnak a si lam kheh a mu tsawm phangin, lehlawi leh atsia, ring ngai in Pathian thangphat si. **16** Amah khen Jesuh kawngbul ah bok atsia, amah kheh paak si. Amah heh Samaria te si.

17:1 Mah 5:29; 18:7
17:2 Mar 10:24; Mah 5:29
17:3 Mah 18:15; Efe 4:32; Kol 3:13
17:4 Mah 18:21, 22
17:5 Mar 6:30
17:6 Mah 13:31; 21:21; Mar 9:23
17:10 1Ko 9:16
17:11 Joh 4:3,4
17:12 Mah 8:2; Sun 13:45, 46
17:14 Sun 14:2; Mah 8:4
17:15 Mah 9:8
17:16 Mah 10:5

* **17:6** *Pukuang*: Pu pangang in a einak thingkuang si.

17:19 Mah 9:22
17:20 Mah 3:2
17:22 Mah 8:20
17:23 Mah 24:23
17:24 Mah 24:27
17:25 Mah 16:21; Mar 13:30

17 Jesuh in, "Mi sawmkhat dam thiang si ngawl si maw? A dang pakua te zong kawnai ah sim? 18 Me ramdang pa siar ngawl Pathian thangphat tu in a lehlawi leh midang om ngawl si maw?" ti'n ti si. 19 Tsimi phangin Jesuh in, "Tho la hawh talen. Na umnak in dam tiar na si lei," ti'n tsimi pa kheh ti si.

Pathian Uknak

20 Farasi te'n Pathian uknak heh kontik in leng tu sim ti'n a dong phangin, Jesuh in, "Pathian uknak heh mitmuh theih rori in leng ngawl si. 21 'Naia heh pan un,' ti'n maw, 'Mia khena kheh pan un,' ti'n tumah in ti tu ngawl si. Heimansim tiphang in, ngai un, Pathian uknak heh nangmahni sungah om si," ti'n o si.

17:26 Sia 6:5-8
17:28 Sia 19:1-28
17:30 Mah 10:23; 1Ko 1:7; 1Th 2:19; 2Th 1:7; 2Pi 3:4; Thu 1:7
17:31 Mah 24:17, 18
17:32 Sia 19:26
17:33 Joh 12:25
17:35 Mah 24:41
17:37 Mah 24:28

22 Tsin, Jesuh in a ningluntu te kheh, "Mi Tsapa-a ni nikhat pohkhen nang mu ot pittseih hun leng tu si. Sinapikhaw mu ngah tu ngawl si utsi. 23 Tsimi hun in amahni'n nangmahni heh, 'Nai ah pan in,' ti'n maw, 'Mia khen ah pan un,' ti'n ti tu nang si. Amahni nenah hawh mah na un. Lun khen lun kha mah na un. 24 Heimansim tiphangin van hang nuai ah khawlip kheh van hatlam pin hatlam ah a vaarsur bangin, Mi Tsapa, ama ni in si deve tu si. 25 Sinapikhaw ama'n harsanak tampi tuar masa tu in, tusan minung te elnak khen tuar tu si.

26 "Tsin, Noah san bangin Mi Tsapa san khen si deve tulai si. 27 Noah in tangphawlawng sungah dum atsia, tilau dung in amahni hem a siatsuahberh ni tian in amahni kheh ei le in atsia, zi nei in huai dun si. 28 Tsimi bang deve in Lot san lai in si deve si. Amahni in ei atsia, in in, thil lei in, zuar atsia, laitsi tsing in inn sa si. 29 Sinapikhaw Sodom khaw pin Lot a dan ni rori in van pin mei le kaat sar atsia, amahni hem kheh siatsuahberh si. 30 Tsimi bang deve in Mi Tsapa a lang ni phangin si deve tu si.

31 "Tsimi ni in innkhum lu ah a omtu khen a inn sunga thil le tu in tolh mah na sen. Lo ah a omtu khehkhen lehlawi in hong leh mah na sen. 32 Lot zi kheh phawk reng ta un. 33 Tutu sikhen a nungnak san tsawm tu in a zeitu kheh a nungnak pai tu si. A nungnak a paitu kheh nung tu si. 34 Nang rel sing; tsimi zan in eihkhun pakhat ah mi panih zau kawm tu atsia, pakhat kheh lenak si tu in, a dang pakhat kheh zamnak si tu si. 35 Nupang panih laideng kawm tu in, pakhat heh lenak si tu atsia, a khatta zamnak si tu si. 36 Patsang panih lo sungah om kawm tu in, pakhat heh lenak si tu atsia, a khatta zamnak si tu si," ti'n ti si.

37 Tsimi phangin a ningluntu te'n, "Bawipa, kawnai ah si tu sim?" ti'n ti si. Jesuh in amahni kheh, "Mithi ruang om min hem ah muvanlai te khawm dang tu si," ti'n ti si.

Minu le Thukhentu

18 Minung te'n thin nau ngawl in saw a ngen tuh in Jesuh in amahni kheh thusanteh pakhat rel si. **2** Ama'n, "Khawpi pakhat sungah Pathian kihzah ngawl, minung khen maisongnak nei ngawl thukhentu pakhat om si. **3** Tsimi khawpi sungah numei pakhat om in, thukhentu nenah hawh atsia, 'Ka raal heh ka phuzul sak in,' ti'n ti si. **4** Thukhentu khen hun reipi sung heimah heisiar sak ngawl in om si. Sinapikhaw tsimi zawh in ama'n, 'Keimah heh Pathian kihzah ngawl in, minung maisongnak khen nei ngawl sing. **5** Sinapikhaw me numei nu hen keimah heh nainok tseih tu a si manin, a thu rel sak tu sing. Tsimi a si ngawl lekhaw keima nenah hawh nawnom akhaw, thintsawl tiar tu ka si,'" ti'n ti tsawm si.

6 Tsimi phangin Bawipa'n, "A dik ngawl thukhentupa relnak kheh ngai un ti'n ti si. **7** Pathian in a dengnak te a sun a zan in a aunak aw kheh thukhensak ngawl in om tu si maw? Reipi tian sanang reng tu si maw? **8** Nang rel sing; rang ngai in thukhensak tu si. Sinapikhaw Mi Tsapa a leng phangin, leivum ah umnak tawk miau ol maw?" ti'n ti si.

9 Jesuh in mah le mah muang tsawm in diktsang tiar tsawm te le, midang te a nautattu te kheh me thusanteh heh rel meek si. **10** "Temple sungah mi panih sawngen tu in hawh kawm si. Pakhat heh Farasi si atsia, a khatta heh siahkhon si.

11 "Farasi pa kheh ding atsia amah tumruak in, 'Pathian, keimah heh midang te peisa luupsak ngawl in, mi diktsang ngawl si ngawl atsia mi zi sual pi in sualnak nei minung si ngawl sing. Tsin me siahkhonpa bang ka si ngawl manin na paak sing. **12** Nipi khat ah veinih laitsang sing. Ka neinak tehem sung pin sehsawma sehkhat na pe sing,' ti'n sawngen si. **13** Tsimi zawh in siahkhonpa khen khawlapi ah ding atsia, a mit in van lam riang panso ngam ngawl in, a kuttum in a awm tsum tsawm atsia, 'Pathian, misual keimah heh ka ngeihhar sawh in,' ti'n sawngen si.

14 "Nang rel sing. Inn ah a hong phangin Farasi pa si ngawl in siahkhonpa sawn kheh diktsang si. Tutu sikhen mah le mah a tsawisang tsawmtu heh lakulhnak si tu in, mah le mah a niam tiar tsawmtu heh tsawisangnak si tu si," ti'n ti si.

Jesuh le Naupangno te

Mah 19:13-15; Mar 10:13-16

15 Mi te'n nausenno te kheh a tongsak tuh in a nenah huai dang in, a ningluntu te'n a mu phangin amahni kheh hau si. **16** Sinapikhaw Jesuh in naupangno te kheh a nenah ko atsia, "Naupangno te heh ka nenah hawh tiar un. Kham mah na un. Pathian uknak heh me bang naupangno tea si. **17** Thungai ngai in nang rel sing. Tutu sikhen Pathian uknak heh me naupangno bangin a saang

18:1 Isa 40:31; Leh 1:14; Rom 1:10; Efe 6:18; Kol 4:2; 1Th 5:17
18:3 Isa 1:17
18:7 Sua 22:23; Sm 88:1; Thu 6:10
18:8 Mah 8:20; 16:27
18:9 Isa 65:5
18:10 Leh 3:1
18:11 Mah 6:5; Mar 11:25
18:12 Isa 58:3; Mah 9:14; Mal 3:8
18:13 Isa 66:2; Jer 31:19; 1Ti 1:15
18:14 Mah 23:12
18:17 Mah 11:25

ngawl a si lekhaw, Pathian uknak sungah lut thei tu ngawl si," ti'n ti si.

Uktu Khangno

Mah 19:16-30; Mar 10:18-30

18 Uktu pakhat in amah kheh, "A pha sayapa, kumkhaw nungnak ro ka luah theinak tuh in hei puah ang im?" ti'n ti si.

19 Jesuh in amah kheh, "Heita mipha ka ti si tsim? Mipha pakhat bek om in, amah heh Pathian si. **20** Thukhaam te kheh thei si tsi, 'Zuanzam mah,' 'Tualreek mah,' 'Ruko mah,' 'A maan ngawl tetti ding mah,' 'Na nu le na pa upat in,'" ti'n ti si.

21 Ama'n, "Me tehem heh ka naupangno lai pah in ka lunsek saak si," ti'n o si.

22 Jesuh in me thu te heh a thei phangin amah kheh, "Thil pakhatno sam lai si tsi. Na neinak thil tehem zuarberh la, minawm te sawm ten. Tsin, van ah ro nei tu si tsi. Tsimi zawh in ka lun in," ti'n ti si.

23 Amah heh milian ngai a si manin me thu heh a za phangin a lungse ngai si.

24 Jesuh in a lungse ngai kheh a mu phangin, "Milian te tsa Pathian uknak sungah lut tu heh kaw zah in har sim! **25** Milian pakhat Pathian uknak sungah lut tah in, phim kaw sungah kalauk lut heh beih sawn si," ti'n ti si.

26 Me thu heh a zatu te'n, "Tu heh sannak si thei tu sim?" ti'n ti dang si.

27 Jesuh in, "Minung tsa a tsang theihnung ngawl heh Pathian tsa in tsang theihnung si," ti'n ti si.

28 Tsimi phangin Piter in, "Pan in; heizongza zam in na lun si ung," ti'n amah kheh ti si.

29 Tsimi manin Jesuh in amahni kheh, "Thungai ngai in nang rel sing. Tutu sikhen Pathian uknak manin a inn maw, a nu le a pa te maw, a suahpi unau te maw, a zi maw, a tsa te maw a zamtu heh, **30** tu san ah hen a let tampi in a ngah ngawl tumah om tu ngawl in, a leng tulai hun ah kumkhaw nungnak a ngah ngawl tumah om tu ngawl si," ti'n ti si.

Jesuh in A Thihnak Tuh Rel Ham

Mah 20:17-19; Mar 10:32-34

31 Jesuh in ningluntu leinih te kheh a nenah ko atsia, "Ngai un, profet te ngannak Mi Tsapa thu tehem a kim theinak tuh in, Jerusalem ah hawh dang tu si sing. **32** Amah heh Gential te nenah aapnak si tu atsia, zohsuamnak, zingsam in zingnak le tsil thuhnak tuar tu si. **33** Savun rihual in vaat tu atsia, reek tu in, a nithumnak ni in tho leh tu si," ti'n ti si.

34 A ningluntu te pakhat poh khen me thu te heh thei zo ngawl si. Me awnnak heh amahni lak pin thupnak a si lai manin amahni a relnak thu te heh thei dang ngawl si.

18:20 Sua 20:12-16; Daa 5:16-20; Rom 13:9
18:22 Leh 2:45; Mah 6:20
18:24 Tts 11:28
18:27 Mah 19:26
18:28 Mah 4:19
18:30 Mah 12:32; 25:46
18:31 Sm 22; Isa 53; Mah 8:20
18:32 Mah 16:21; Leh 2:23
18:33 Mah 16:21
18:34 Mar 9:32

Mittsaw Khawmunak

Mah 20:29-34; Mar 10:46-52

35Tsin, tibang hen thiltsang si. Jesuh ah kheh Jerikho khaw leng dawn ongla si. Tsin, mittsaw pakhat kheh kutdawh ngen in lampi kung ah to reng si. **36**Mihonpi hawh thawm a za phangin, meheh hei thu sim ti'n dong si. **37**Amahni'n, Nazareth khaw te Jesuh ah leng si ti'n rel si. **38**Mittsaw pa'n, "David Tsapa Jesuh, ka ngeihhar sawh in," ti'n au si.

39A mai pin a hawhtu te'n mengdeen tiar si. Sinapikhaw ama'n, "David Tsapa, ka ngeihhar sawh in," ti'n ring sawndoh in au leilei si.

40Tsimi phangin Jesuh ah kheh ding atsia, mittsaw pa kheh ama nenah huai tiar si. A nenah a leng phangin amah kheh thu dong atsia, **41**"Nangma tsa in hei puahsak tu in deih ka si tsim?" ti'n ti si. Ama'n, "Bawipa, mit khawmu ot sing," ti'n ti si.

42Tsimi phangin Jesuh in, "Khaw mu in; na umnak in dam tiar ongla na si," ti'n ti si. **43**Makhat in amah kheh mit khawmu in, Pathian kheh ultung thah in amah kheh lun nom si. Mi tehem in tsimi kheh a mu dang phangin, Pathian kheh thangphat dang si.

Zakhia Thu

19 Jesuh ah kheh Jericho khaw sungah lut in hawh tenper si. **2**Tsin, ngai in, tsimi ah Zakhia tinakpa om si. Amah heh siahkhon bawiber si in, a hausa ngai si.

3Amah khen Jesuh ah kheh mu ot si. Mipi tam leita in, amah khen heh mi tsomno a si manin, mu baan ngawl si. **4**Tsimi manin mailam ah dan hamper atsia, Jesuh ah a mu theinak tuh in theikuang vumah kai si. Heimansim tiphangin Jesuh ah heh tsimi lampi tawnin hawh tu si.

5Jesuh in tsimi mun a leng phangin panso atsia Zakhia ah kheh mu in, "Zakhia, tsuarsuk nawmnawm in. Tuni hen na inn ah dung tu sing," ti'n ti si. **6**Zakhia ah khen tsuarsuk nawmnawm atsia, ang ngai in a inn ah dung tiar si. **7**Amahni hem in a mu phangin, "Ama'n misual pakhat inn ah dung tu in hawh si," ti'n phu sepsup dang si.

8Zakhia ah khen ding atsia Bawipa kheh, "Bawipa, ngai in, ka thil neinak a zahlam heh minawm te pe tu sing. Tsin, mi pakhat khat nena thuson in thil pakhat khat ka le kha a silekhaw, a let li in rul leh tu sing," ti'n ti si.

9Tsimi phangin Jesuh in, "Amah khen heh Abraham tsapa pakhat a si deve manin, tuni hen nai innsang ah sannak leng si lei. **10**Mi Tsapa heh a pai te zei tu in le san tu in leng si," ti'n amah kheh ti si.

Maneh Tangka Thusanteh

11Mi te'n me thu te heh a ngai dang reng lai in, amahni'n

18:38 Mah 9:27; 17:15
18:42 Mah 9:22
18:43 Mah 9:8
19:4 1Ku 10:27; 1Kh 27:28; Isa 9:10
19:7 Mah 9:11
19:8 Sua 22:1; Sun 6:4,5; Mip 5:7; 2Sa 12:6; Eze 33:14, 15
19:10 Eze 34:12, 16; Joh 3:17
19:11 Mah 3:2; Leh 1:6

Jesuh ah heh Jerusalem a nong lemlem ongla manin le Pathian uknak heh a leng nomper tula in a ring manin, amahni kheh a dang thusanteh pakhat rel si. **12**Ama'n, "Mi upa pakhat khen ram khawlapi ah uknak le tu in le kumpibawi a si zawh in hong leh tu in hawh si.

13"Amah khen omlawh sawmkhat te kheh ko atsia, maneh tangka* tsangsawm pe in, 'Ka leng ma hem sumpei ta un,' ti'n ti si. **14**Sinapikhaw a ram minung te'n amah kheh a haw manin, 'Me pa heh keimahni uk tu tuh in deih ngawl si ung,' ti'n ti tu in ama nilun ah nalang te leh si. **15**Tsin, tibang hen thiltsang si; tsimi pa kheh kumpibawi sinak a sang tselh phangin hong leh atsia, tangka a aapnak a omlawh te sumpeinak kawzah ten a miat, ti a thei nuam manin amahni kheh ama nenah ko tiar si. **16**Pakhatnak pa kheh leng atsia, 'Bawipa, na penak maneh tangka† sung pin a miat maneh tangka tsangsawm ngah sing,' ti'n ti si.

17"A bawipa'n, 'Omlawh phapa, thilpha puah si tsi. Nangmah heh thil kohno vumah muangtaak na si manin khawpi sawmkhat uk tu si tsi,' ti'n ti si. **18**A panihnak pa leng in, 'Bawipa, na penak maneh tangka‡ sung pin a miat maneh tangka tsangnga ngah sing,' ti'n ti si. **19**A bawipa khen a masa bangpah in, 'Nangmah khen khawpi panga uk tu si tsi,' ti'n ti si.

20"A dang pakhat kheh leng atsia, 'Bawipa, pan in, maneh tangka§ na penak la puan in tsun in, keempek sing; meheh si. **21**Nangmah heh mi tsul har ngai na si manin na kih sing. Na koih ngawlnak le atsia, na pawi ngawlnaka khawl si tsi,' ti'n ti si. **22**Tsimi phangin a bawipa khen amah kheh, 'Omlawh sesuak pa, na kampau bangin na vumah thukhen tu sing. Mi tsul har tawp ka si manin, ka koih ngawlnak kontik in le awng sing im? Kawti ka pawi ngawlnak ka khawl lam thei si tsim? **23**Heita ka tangka heh tangka khawlnak ah koih ngawl si tsim? Na koih ta asin ka leng phangin a khang ngah tu sing,' ti'n ti si. **24**Tsimi phangin ama kung ah a dingtu te kheh, 'Ama nena maneh tangka¶ tsawh le ula, maneh tangka tsangsawm a neitupa heh pe un,' ti'n ti si.

25"Amahni'n, 'Bawipa, ama'n maneh tangka** tsangsawm nei ongla si,' ti'n ti si. **26**A bawipa'n, 'Nang rel sing; a neitu tehem heh pe belhnak si tu atsia, a nei ngawltu heh a neinak lamtsang riang sutnak si tu si. **27**Tsin, ka uknak a nuam ngawl ka raal te kheh nai ah huai ula, ka mai rori ah hen reek un,'" ti'n ti si.

19:13 Mar 13:34
19:17 Tts 27:18
19:21 Mah 25:24
19:22 2Sa 1:16; Job 15:6; Mah 25:26
19:26 Mah 25:29

* **19:13** *maneh tangka*: Maneh tangka tsangkhat heh ni zakhat nithaa si.
† **19:16** *maneh tangka*: 19:13 ah pan in.
‡ **19:18** *maneh tangka*: 19:13 ah pan in.
§ **19:20** *maneh tangka*: 19:13 ah pan in.
¶ **19:24** *maneh tangka*: 19:13 ah pan in.
** **19:25** *maneh tangka*: 19:13 ah pan in.

Nehnak thaw Jerusalem ah Lut

Mah 21:1-9; Mar 11:1-10; Joh 12:12-15

28Me thu heh a rel tselh phangin Jesuh ah kheh amahni masuan pin Jerusalem ah hawh ham si. **29**Olive ti'n konak muala Bethfake khaw le Bethany khaw a leng dawn ongla phangin, a ningluntu panih te kheh leh si. **30**Jesuh in, "Nang raala khaw ah khen hawh ta ula, khaw sungah nang lut phangin tumaha tonak lai ngawl laakno khit rengnak kheh mu tu si utsi. A ri sut ula, nai ah kai ta un. **31**Mi pakhat khat in, 'Hei manin laakno ri sut si utsim?' ti'n a dong lekhaw, 'Bawipa'n kin si,' ti'n ti ta un," ti'n ti si.

32A lehnak te khen hawh atsia, a rel ham saak bangin tawk si. **33**Laakno ri kheh a sut laitum in a neitupa khen, "Heita laakno ri sut si utsim?" ti'n ti si. **34**Ningluntu te'n, "Bawipa'n kin si," ti'n ti si.

35Amahni khen laakno kheh Jesuh nenah huai kawm atsia, a zaang ah puanphahsak in amah kheh to tiar si. **36**Jesuh ah kheh laakno to in a hawh lai in, mi te'n lampi ah amahni puan te kheh phah si. **37**Olive Mual haap ah a leng phangin, ningluntu mihonpi tehem khen thawmlian thil a puahnak a mu manin, ang ngai in Pathian kheh aw ring ngai in thangphat pan dang si.

19:28 Mar 10:32
19:29 Mah 21:17
19:35 Zek 9:9
19:36 2Ku 9:13
19:37 Mah 21:1
19:38 Sm 118:26
19:39 Mah 21:15, 16
19:40 Hab 2:11
19:41 Isa 22:4
19:43 Isa 29:3; Jer 6:6; Eze 4:2
19:44 Sm 137:9; 1Pi 2:12

38Amahni'n,

"'BAWIPA ming in a
leng Kumpibawi heh
thangphatnak si tasen.'
Vanvum ah thinnuamnak
om ta seh la, a daak ber
ah tsungnung tasen,"

ti'n au dang si.

39Mihonpi laka Farasi te'n, "Sayapa, na ningluntu te heh hau in," ti'n ti si.

40Jesuh in, "Nang rel sing, me te hen dapdeenno in a om lekhaw, makhat in lungto te'n au tu si," ti'n amahni kheh ti si.

Jesuh in Jerusalem Kah

Mah 23:37-39; Luk 13:34-35

41Jesuh ah kheh Jerusalem a leng dawn ongla phangin, khawpi kheh pan atsia kah si. **42**Jesuh in, "Nangmah, nangmah riang in, tuhun rori hen na thinnuamnak tsa in puahnak thil te heh na thei tsuk asin! Sinapikhaw tuhen tsimi thil te heh na mitmuh pin thupnak si. **43**Pathian in nangmah a leeng hun na thei ngawl manin, na raal te'n na kawnvel pin hual tu in, na kulhrep akhaw mun hem pin nom tu atsia, **44**nangmah le na sunga na tsa te heh lei tsankim in zelh tu si. Tsin, nangmah ah lungto tiangnak pakhat pohkhen a om ngawl hun leng tu si," ti'n ti si.

Temple Thiang Tiarnak

Mah 21:12,-16; Mar 11:15-18; Joh 2:13-16

45Tsin, Jesuh ah kheh temple reen sungah lut in, thil zuartu te

le thil leitu te kheh hawl pan in, 46"'Ka inn heh sawngennak inn si,' ti'n ngan si. Sinapikhaw nangnihni'n 'ruko te kaw' in tsan si utsi," ti'n ti si.

47Ama'n ni tin in temple reen sungah thu zirh si. Sinapikhaw suangbawi te, Daan zirhtu te le mipi huaitu te'n amah kheh siatsuah tu in zei dang si.

48Sinapikhaw mi hem in a thu zirhnak kheh phatak ngai in a ngai dang manin, heimah zing thei ngawl si.

Jesuh Thuneinak

Mah 21:23-27; Mar 11:27-33

20 Tsimi hun laia ni nikhat in tibang hen thiltsang si. Temple reen sungah thu zirh atsia, thuthang pha a rel tseihlai in, suangbawi te le Daan zirhtu te khen upa te thaw in amah kheh sim dang in, 2awnpi atsia, "Kei rel in; hei thuneinak thawmin me thil te heh puah si tsim? Me thuneinak nangmah a petu heh tu sim?" ti'n ti dang si.

3Jesuh in amahni kheh o atsia, "Keimah khen thu pakhat nang dong deve tu sing. Ka rel un. 4Johan niimnak heh vanvum pina si maw, minung nen pina si sawn sim?" ti'n ti si.

5Amahni'n thuruat dang atsia, "'Vanvum pina si,' ti'n ti le singkhaw, 'Heita um ngawl si utsim?' ti'n ti tu kei si. 6Tsin, 'Minung nen pina si,' ti'n ti le singkhaw, mipi tehem in Johan ah heh profet pakhat si ti'n a um manin lungto in seplum tu kei si," ti'n rel dang si.

7Tsimi manin, kawnai pin si ti thei ngawl si ung ti'n o dang si.

8Jesuh in amahni kheh, "Hei thuneinak thawmin me thil te heh puah sing im, ti nang rel deve tu ngawl sing," ti'n ti si.

Vuan Neitu Thusanteh

Mah 21:33-46; Mar 12:1-12

9Jesuh in mipi te kheh me thusanteh heh rel si, "Mi pakhat in tsapit vuan sungah tsapitkuang phun atsia, a vuan kheh a kiltu te nga tuh in a aap tselh phangin ram khawlapi ah hun reipi khualvak si.

10"Tsapit rah thawi hun phangin, tsapit vuan sunga tsapit rah te a pe tuh in omlawh pakhat leh pelh in, vuan kiltu te'n a vaatreih tselh phangin kut ro thong in hong tiar si. 11A dang omlawh pakhat leh lehleu pelh in, vaatreih lehleu atsia zaknung ngai in a zing tselh phangin, kut ro thong in hong tiar lehleu si. 12A pathumnak leh lehleu in, amahni'n maliam suah atsia, vuan pulam ah vawr dang si. 13Tsimi phangin vuan neitupa'n, 'Kaw ti'n ti tu sing im? Ka it pittseihnak ka tsapa heh leh angkhaw, amah heh maisong bel tu si,' ti'n ti si. 14Sinapikhaw vuan kiltu te'n a tsapa kheh a mu phangin rel dang atsia, 'Me pa heh ro luahtu si, a ro tehem kei nei sak thei tuh in, amah heh hawh in reek a sing,' ti'n ti dang si.

19:46 Isa 56:7; Jer 7:11
19:47 Mah 26:55; Mah 12:14; Mar 11:18
20:1 Mah 26:55
20:2 Joh 2:18; Leh 4:7
20:4 Mar 1:4
20:6 Mah 11:9
20:9 Isa 5:1-7; Mah 25:14
20:13 Mah 3:17

15"Amahni'n a tsapa kheh vuan pulam ah hawl dang atsia, reek dang si. Tibang hen a si phangin vuan neitupa in vuan kiltu te kheh kawti'n ti tu sim? 16Ama'n hawh atsia, vuan kiltu te kheh a reek tselh phangin vuan kheh mi dang aap tu si," ti'n ti si. Mipi te'n me thu heh a za dang phangin, "Ti bang tson si mah na sen," ti'n ti dang si.

17Jesuh in amahni kheh panken atsia, "Tsimi a si lekhaw:

'Inn satu te'n a hannak
lungto heh inn ning
khumnak ber in tsang si,'

ti'n ngannak heh hei ati nuamnak si tu sim? 18Mi pakhat khat tsimi lungto vumah a datu pohpoh heh kehreihtu in, tsimi lungtoa daaknak pohpoh heh vuatbuk tu si," ti'n ti si.

Sizar Nenah Siah Penak

Mah 22:15-22; Mar 12:13-17

19Suangbawi te le Daan zirhtu te khen me thusanteh heh amahni a tinak a si lam a thei dang phangin, tsimi hun rori in amah kheh pom tum pelh in mipi te kih si. 20Tsimi manin amahni'n amah kheh tsul dang reng in, ama kampau pin a sual pom atsia, uktupa thuneinak le huham ah a aap theinak tuh in, mi diktsang si tiar tsawmtu thutsultu te kheh ama nenah leh si.

21Amahni'n amah kheh thudong atsia, "Sayapa, nangmah hen minung maisong ngawl le deihdan ngawl in tsangkhen in rel atsia, thu zirh in, Pathian lamzin heh dik ngai in na zirh lam na thei si ung. 22Sizar nenah siah pe tuh si maw, si ngawl sim?' ti'n ti si.

23Jesuh in amahni thiatha kheh a thei phangin, "Heita ka tsul si utsim? 24Denari* tsawh ka muh tsuk un. Me heh tu mel le tu ming sim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Sizar mel le ming si," ti'n o dang si.

25Jesuh in, "Sizar thil te heh Sizar pe ula, Pathian thil te heh Pathian pe un," ti'n ti si.

26Tsimi manin mipi mai ah ama kampau pin a sualnak pom thei dang ngawl in a awn onak te manin khum ngai dang atsia dapdeen in om si.

Tholehnak Thu Dongnak

Mah 22:23-33; Mar 12:18-27

27Mithi tholehnak a eltu Sadusi te'n amah kheh thu pakhat dong dang si. 28Amahni'n, "Sayapa, mi pakhat in zi huai atsia tsa tsawi ngawl in a thi a si lekhaw, a tsi a pai tuh ngawl in a zi kheh a naupa'n huai sen, ti'n Mawsi in ngan sak kei si. 29Unau dang pasarih om atsia, upa ber in zi huai in tsa tsawi ngawl in thi si. 30A zi kheh a nau in huai atsia, tsa tsawi ngawl in thi deve si. 31A pathumnak pa in tsimi minu kheh huai si. Tsimi bangin a unau dang pasarih tian in huai dang pelh atsia, tsa tsawi ngawl

20:17 Sm 118:22; Leh 4:11
20:18 Isa 8:14, 15
20:19 Mar 11:18
20:20 Mah 12:10; 27:2
20:21 Joh 3:2
20:25 Rom 13:7
20:27 Leh 4:1; 23:8; 1Ko 15:12
20:28 Daa 25:5

* **20:24** *Denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhat a nilawh si.

in thi dangberh si. 32Tawpsannak in minu kheh thi deve si. 33Me minu heh a unau dang pasarih in a huai dang ten manin, tholehnak ah tu zi ber si tu sim?" ti'n ti dang si.

34Jesuh in amahni kheh o atsia, "Leivuma tsa te'n huai dun atsia, a tsa te kheh huai dun tiar si. 35Sinapikhaw mithi te lak pin thonak ah le, a om tulai san ah peh deve taak in siarnak te heh huai dun leh tu ngawlla in, a tsa te khen huai dun tiar leh tu ngawlla si. 36Amahni heh thi leh tu ngawlla in, Pathian tsa te le tholehnaka tsa te a si ongla manin, vanvummi te bangin si thei tula si. 37Tsimi bek zo lai ngawl in Mawsi in Bawipa kheh, 'Abraham Pathian, Isak Pathian, Jakob Pathian,' ti'n sawl sung pin a pon phangin, mithi te a tho leh ongla lam muh ongla si. 38Pathian heh mithi te Pathian si ngawl in, minung te Pathian si. Heimansim tiphangin minung tehem ama sungah nungberh si," ti'n rel si.

39Tsimi phangin Daan zirhtu pakhat in amah kheh, "Sayapa, o thiam ngai si tsi," ti'n ti si. 40Tsimi zawh hem amahni'n amah kheh thudong ngam leh nom ngawlla si.

David Tsapa

Mah 22:41-46; Mar 12:35-37

41Jesuh in amahni kheh, "Hei manin Khrih heh David Tsapa ti'n ti sim? 42David amah rori in Saam Labu sung ah,

'BAWIPA in ka Bawipa kheh,
43"Na ral te na palkam in ka tsan ma hem, ka taklam ah to in,"'

ti'n ti si. 44Tsimi manin David in, 'Ka Bawipa,' ti'n a ti a silekhaw, kawti'n a Tsapa si thei tu sim?" ti'n ti si.

Farasi te Haunak

Mah 23:1-7; Mar 12:38-40

45Tsin, mipi tehem theih in a ningluntu te nenah, 46"Daan zirhtu te kheh ralring un. Amahni'n angki tsualpi sil in vaak kheh sah atsia, dawr ah upatnak tuur in, sinakok ah tohkheng thupi ber le puai puahnak ah tonak pha ber ah to kheh tuur si. 47Numei te inn ruam atsia, sidatnak thaw reipi pi sawngen si. Amahni'n hannak nase sawn pittseih tuar tu si," ti'n ti si.

Numeinu Alu

Mar 12:41-44

21 Tsin, Jesuh in pan atsia, alu kuang sungah mi hausa te'n alu a koih tseih kheh mu si. 2Tsin, minawm numei pakhat in dar tangka* tsang nih a koih khehkhen mu si. 3Ama'n, "Thungai ngai in nang rel sing; midang tehem tah in me minawm numei hen tam ber koih si. 4Heitasim tiphangin me midang tehem hen kangkim in a neinak sung pin Pathian nenah alu pe

20:35 Mah 12:32
20:36 Joh 1:12
20:37 Sua 3:6
20:40 Mah 22:46; Mar 12:34
20:41 Mah 1:1
20:43 Sm 110:1; Mah 22:44
21:1 Mah 27:6; Joh 8:20
21:4 2Ko 8:12

* **21:2** *dar tangka*: Piasen pakhat.

si. Sinapikhaw me numei nu hen a nawm ngai thahlam in a pum tsawmnak tuh in a neinak hem koih si," ti'n ti si.

Hun Bonak

Mah 24:1-51; Mar 13:1-37

5Mi pawlkhat te'n temple reen sunga lungto mawi ngai ruai le bawlnak te thaw mawi tiarnak kheh rel dang si. **6**Tsimi phangin Jesuh in, "Me nang munak lungto pi te ruai heh tumah in phereih ngawl in, lungto pakhat le pakhat a delh dun ngawl hun leng tulai si," ti'n ti si.

7Amahni'n Jesuh ah kheh, "Sayapa, tsimi thil te tsawh kontik in si tu sim? Tsimi thil te a tsang tula phangin hei theihdiknak om tu sim? ti'n dong dang si.

8Tsimi phangin Jesuh in, "Tumaha zolnak nang si tuh ngawl in tsimkom un. Mi tampi te'n keima ming in leng tu in, 'Keimah heh Khrih ah sing,' tsin 'hunkim ongla si,' ti'n ti tu si. Amahni kheh luun mah na ta un. **9**Raal tawng thawm le thunok thawm te nang za a sikhen thinphu mah na un. Me te heh leng masa tupelh atsia, a bonak heh makhat in leng zep rih tu ngawl si," ti'n ti si.

10Tsin, Jesuh in amahni kheh, "Miphun pakhat le pakhat do dun tu in, ram pakhat le pakhat do dun tu si. **11**Mun hem ah nase ngai in thinthing tu atsia, rian dung tu in, hizul natse te leng tu si. Van ah thil launung te le theihdiknak mak ngai ruai lang tu si.

12"Sinapikhaw me tehem heh a leng ma in nangmahni heh keima ming manin pom tu atsia, erh tu in sinakok ah le thawnginn sungah aap tu nang si. Tsin, kumpibawi te le mangki te mai ah len tu nang si. **13**Tsimi te heh keima tetti nang si lam a langnak tuh si sawn tu si. **14**Tsimi manin nang o dan tuh heh ruat ham tseih a kul ngawl lam nang thinlung in thei ta un. **15**Heimansim tiphangin nang raal tehem in nangmahni do atsia, nang thu a el thei tuh ngawl in awnkam le tsimnak nang pe tu sing. **16**Nang nu le nang pa te, nang unaupi te, nang sen te le nang rualpi pha te'n nang zuar tu si. Pawlkhat te heh reek tu nang si. **17**Keima ming manin mi hem in haw tu nang si. **18**Sinapikhaw nang lua nang sam zangkhatno pohkhen zuuk thong tu ngawl si. **19**Nang veizonak manin nang nungnak hung thei tu si utsi.

20"Jerusalem kheh raal te'n a hual nang mu phangin, a se dawn ongla lam kheh thei ta un. **21**Judea peng sungah a omtu te'n mual vumah dan tasen. Jerusalem khaw sungah a omtu te'n khaw pulam ah suak ta sehla, khaw tenau ah a omtu te'n khawpi sungah lut leh mah na tasen. **22**Ngannak tehem a kimnak tuh in, tsimi hun heh phuzul hun si tu si. **23**Tsimi hun in naupai te le nau kanghuam nei te tsa lungsenung si. Me ram sungah hen rimnak le me minung te vumah thinrawnak leng tu si. **24**Amahni kheh vangsang hiam

21:10 2Kh 15:6; Isa 19:2
21:11: Isa 29:6; Joe 2:30
21:13 Fil 1:12
21:17 Joh 15:21
21:18 Mah 10:30
21:19 Mah 10:22
21:22 Isa 63:4; Dan 9:24-27; Hos 9:7; Mah 1:22
21:24 Isa 5:5; Dan 8:13; Thu 11:2

ah duberh tu atsia, miphun hem ah sel in huainak si tu si. Gential te'n amahni hun a kim maa hem Jerusalem khawpi kheh amahni kawng in pal beet rih tulai si.

25"Tsin, nii, lade le arsi te ah theihdiknak lang tu si. Leilung vuma miphun te laklawh ah thunok reirui in rimnung tseih tu atsia, tipithuanthum tilet tho thawm ring hehu tu si. **26**Van huham te a thing tu man in, leilung vumah thil leng tu te ruat in minung te thinlung te heh thinphunak thaw in dim tu si. **27**Tsimi tselh phangin Mi Tsapa heh huham le tsungnungnak mak thaw in meiro sung pin a leng kheh amahni'n mu tu si. **28**Me thil te a tsang pan phangin nang dennak tuh a nong ongla manin, nang lu daak in panso un," ti'n ti si.

29Tsin, Jesuh in amahni kheh thusanteh pakhat rel si; "Theikuang le thingkuang tehem kheh pan un. **30**A nah te a tserh phangin khal hun nong ongla si, ti kheh nangmahni rori in thei si utsi. **31**Tsimi bangin nangmahni in me thil te a tsang nang mu phangin Pathian uknak a nong ongla lam kheh thei ta un. **32**Thungai ngai in nang rel sing; me thil tehem a kimsek ma hem tusan minung te thi tu ngawl si. **33**Van le leilung pi heh pai tupelh atsia, ka thu te pai thong himhim tu ngawl si.

34"Tsimkom ta un. Tsimi a si ngawl lekhaw zu rong in le zu nang ri tseih lai in, le me nungnak tsa nang thintsawl tseih lai in tsimi ni kheh leng tu si. **35**Tsimi ni khen leivum ah a omtu tehem kheh sur bangin khuhberh tu si. **36**Tsimi manin a leng tula me thil tehem pin luat tuh taak in siarnak nang si theinak tuh in, le Mi Tsapa mai ah nang ding theinak tuh in sawngen in ngak un," ti'n ti si.

37Tsin, Jesuh ah kheh sun in temple reen sungah thu zirh veng in, zan phangin suak atsia Olive Mual ah tsaam veng si. **38**Minung tehem in a thu zirhnak ngai tu in, zingmano in temple reen sungah hawh dang veng si.

Judas in Jesuh Zuar Tuum

Mah 26:14-16; Mar 14:10-11

22 Tuhen Leekdelh Puai tinak Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai nong ongla si. **2**Suangbawi te le Daan zirhtu te'n Jesuh a reek theinak tuh zei dang si. Heimansim tiphangin amahni'n mipi te kih si.

3Tsimi teng phangin, ninglun leinih lak-a Iscariot ti'n ponnak Judas sungah Satan lut si. **4**Tsimi manin ama'n suangbawi te le temple kiltu bawi te nenah hawh atsia, amahni kut sungah Jesuh ah a aap dan tuh reelpi si. **5**Amahni kheh ang ngai dang in, tangka pe tu in lungkim dun si. **6**Ama'n mipi te om ngawl lan in amah kheh amahni kut ah zuar tu in thutiam atsia, hun remtsang zei si.

21:25 2Pi 3:10, 12
21:26 Mah 24:29
21:27 Mah 8:20; Thu 1:7
21:31 Mah 3:2
21:33 Mah 5:18
21:34 Mar 4:19; 1Th 5:2-7
21:36 Mah 26:41
21:37 Mah 26:55; Mar 11:19; Mah 21:1
21:38 Joh 8:2
22:1 Joh 11:55
22:2 Mah 12:14
22:3 Mah 4:10; 10:4
22:4 Leh 4:1
22:5 Zek 11:12

Bawipa Simlai

Mah 26:17-29; Mar 14:12-27

7Leekdelh Puai tsa tuuno tel ni, Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai ni leng si. **8**Tsin, Jesuh in Piter ah le Johan ah kheh, "Hawh ta ula, Leekdelh puai simlai kei ei tuh puah ham ta un," ti'n tiar si.

9Amahni'n amah kheh, "Kawnai ah puah ham tu in deih kei si tsim?" ti'n dong kawm si.

10Jesuh in, "Ngai un, Khawpi sungah nang lut phangin tibeel phur mipa pakhat tawk tu si utsi. A lutnak inn sungah amah kheh lun in lut ta un. **11**Tsin, innteek pa kheh, 'Sayapa'n "ka ninglun te thaw Leekdelh puai simlai ka einak tuh innkhan kawnai ah sim," ti'n dong tiar kei si,' ti'n ti ta un. **12**Tsimi phangin ama'n thilri te kimsek in koihnak innkhan lianpi kheh inn vumta thuah ah muh tu nang si. Tsimi ah puah ham ta un," ti'n ti si. **13**Amahni kheh hawh kawm atsia Jesuh relnak bangin tawk atsia, Leekdelh puai simlai puah kawm si.

14Hun a kim phangin amah kheh to atsia, a ningluntu te khen to deve si. **15**Tsimi phangin ama'n, "Thihnak ka tuar ma hen nangmahni thaw me Leekdelh puai simlai heh ei ot pittseih sing. **16**Nang rel sing. Pathian uknak a kim ma hem ei leh tu ngawlla sing," ti'n ti si.

17Tsin, Jesuh in khuat kheh le atsia Pathian a paak tselh phangin, "Meheh le ula, sem un. **18**Nang rel sing. Tu pin pan Pathian uknak a leng ma hem tsapit zu heh in leh tu ngawlla sing," ti'n ti si.

19Tsin, sang kheh le atsia Pathian paak si; hem in amahni kheh pe atsia, "Meheh nangmahni tsa ka penak ka ruangpum si. Keimah nang phawk rengnak in puah un," ti'n ti si. **20**Tsimi bangin simlai a ei dang tselh phangin, khuat khehkhen le a tsia, "Me khuat heh nangmahni tsa a luang ka thisena thukam ther si. **21**Sinapikhaw pan un, keimah a zuartua kut heh me tsabuai vumah hen keima kut thaw in om reng si. **22**Teekham saak bangin Mi Tsapa heh hawh kul tu si. Sinapikhaw amah a zuartu tsa in lungsenung si!" ti'n ti si.

23Ningluntu te'n amahni lak ah me thil puahtu tuh heh tu ber si ol na maw ti'n dong dun dang pan si.

24Tsin, amahni lak ah, tu ber heh mi thupi ber in ruatnak si tu ti'n el dunnak suak meek si. **25**Tsimi phangin ama'n, "Gential te kumpibawi te khen a uknak te vumah bawi ngai in, amahni vumah thuneitu te kheh, 'Thilpha puah saktu te,' ti'n ti si. **26**Sinapikhaw nangmahni lak ah tsimi bangin si tu ngawl si. Nangmahni lak ah mi thupi ber heh nauta ber bangin om sawn ta sehla, uktu heh omlawh bangin om sawn tasen. **27**Laikuang kiltu

22:7 Sua 12:18-20; Daa 16:5-8; Mar 14:12
22:8 Leh 3:1,11
22:14 Mar 6:30; Mah 26:20; Mar 14:17, 18
22:15 Mah 16:21
22:19 Mah 14:19
22:20 Sua 24:8; Isa 42:6; Zek 9:11; 2Ko 3:6; Heb 8:6
22:21 Sm 41:9
22:22 Mah 8:20; Leh 2:23
22:24 Mar 9:34
22:26 1Pi 5:5; Mar 9:35
22:27 Mah 20:28

le lai ei tuh in a puahsak tu heh tu thupi sawn sim? Laikuang a kiltu heh thupi sawn si ngawl si maw? Sinapikhaw keimah heh nangmahni lak ah naper saktu bangin om sing.

28"Sualroihnak te ka tawk phangin keimah ompitu heh nangmahni si utsi. **29**Ei Pa'n uknak heh keimah a aap bangin, keimah khen uknak heh nang aap sing. **30**Tsimi heh ka uknaka ka tsabuai ah nang ei nang in theinak tuh in le Israel nam leinih te uktu tuh in le kumpibawi tohkheng ah nang to theinak tuh si," ti'n ti si.

Piter Phaanak Tuh Rel Ham

Mah 26:31-35; Mar 14:27-31; Joh 13:36-38

31Tsin Bawipa in, "Simon, Simon, ngai in, nangmah heh Satan in sangvut khap bangin khap ot na si. **32**Sinapikhaw na umnak a pirh tuh ngawl in, saw na ngen sak sing. Keima lam ah na nga leh phangin na u le nau te heh thape leh in," ti'n ti si.

33Tsimi phangin Piter in amah kheh, "Bawipa, thawnginn ah le thihnak ah nangmah thaw hawh langkhat tu in tiari lep sing," ti'n ti si.

34Sinapikhaw Jesuh in, "Piter, na rel sing, amah heh thei ngawl sing, ti'n veithum tian na phaa ma hem tuni ar khuang tu ngawl si," ti'n ti si.

35Tsin, Jesuh in a ningluntu te kheh, "Tangka dip, tawngphu le kedawl keng tiar ngawl in nangmahni ka hawh tiar lailen, dasamnak heimah nei utsim maw?" ti'n ti si. Amahni'n, "Heimah nei ngawl si ung," ti'n ti dang si.

36Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Sinapikhaw tuzonghen tangka dip a neitu te'n keng tasen. Tsimi bangin tawngphu a neitu te'n pai ta sehla, vangsang a nei ngawltu in a angki tsual kheh zuar in vangsang lei tasen. **37**Nang rel sing, 'Amah heh daan hektu te lak ah siar tsihnak si,' ti'n ngannak kheh keima vumah a leng kultsam si in, keima thu te heh a tawpnak leng ongla si," ti'n ti si.

38Amahni'n, "Bawipa, pan in, nai ah vangsang panih om si," ti'n amah kheh ti dang si. Ama'n, "Tham poh si," ti'n amahni kheh ti si.

Olive Mual ah Sawngen

Mah 26:36-46; Mar 14:40-46

39Tsin, amah kheh suak in, ama dan bangin Olive Mual ah hawh atsia, a ningluntu te'n lun dang si. **40**Tsimi munah a leng phangin, "Sualroihnak sungah nang da tuh ngawl in sawngen un," ti'n amahni kheh ti si.

41Amahni nen pin muilawnnak tsan ah hawh tum si. Khuklepbok in sawngen atsia, **42**"Ei Pa, na deihnak a si lekhaw, me khuat heh ka nen pin ka lesak sawh in. Sinapikhaw keima deihnak si ngawl in, nangma deihnak si tasen," ti'n ti si. **43**Tsimi phangin vanvum pin vanvummi pakhat

22:29 Mah 25:34; 2Ti 2:12
22:30 Mah 19:28
22:31 Job 1:6-12, Amo 9:9
22:32 Joh 17:9, 15; Rom 8:34; Joh 21:15-17
22:33 Joh 11:16
22:35 Mah 10:9, 10
22:37 Isa 53:12
22:39 Mah 21:1
22:40 Mah 6:13
22:42 Mah 20:22; 26:39
22:43 Mah 4:11; Mar 1:13

kheh ama nenah lang atsia thape si. 44A zilhtsak leita manin nase sawndoh in sawngen si. A saup heh thisen tser lianpi bangin lei ah tser si.

45Saw a ngen tselh phangin a ningluntu te nenah hawh atsia, a lungse ngai dang manin a eihmu dang kheh tawk si. 46Ama'n, "Hei manin eihmu si utsim? Sualroihnak sungah nang da tuh ngawl in, tho ula sawngen un," ti'n amahni kheh ti si.

Jesuh ah Pom

Mah 26:47-56; Mar 14:43-50; Joh 18:1-11

47A awn tseih laitum in, ngai in, mihonpi te leng si. Amahni kheh ningluntu leinih laka Judas tinak pa'n huai atsia, ama'n Jesuh ah kheh thuut tu in zuan si. 48Sinapikhaw Jesuh in amah kheh, "Judas, Mi Tsapa heh thuutnak men in zuar tu si tsim maw?" ti'n ti si.

49Ama kung ah omtu te'n thil sidaan tuh kheh a mu dang phangin, "Bawipa, vangsang thaw ban tei men a ung maw?" ti'n ti dang si. 50Tsin, ningluntu te laka pakhat in suangbawi bera selpa taklam beng kheh sat tawng sak si.

51Sinapikhaw Jesuh in, "Meno heh vang ka puah siang un," ti'n ti atsia, a beng kheh tong sak in dam tiar leh si.

52Tsin, Jesuh in ama nenah a leng suangbawi te le temple reen sung kiltu palik bawi te le upa te kheh, "Ruko pom tu bangin vangsang le thingtawng thaw in leng si utsim maw? 53Ni tin in temple reen sungah om sing. Keimah pom tu in heimah tuum ngawl si utsi. Sinapikhaw tuhun heh nangmahni hun si in, thimnak huhama hun si," ti'n ti si.

Piter in Jesuh ah Phaa

Mah 26:69-75; Mar 14:66-72; Joh 18:15-18, 25-27

54Amahni'n Jesuh ah kheh pom atsia, huai in, suangbawi ber inn ah huai dang si. Piter in khawla thah pin lun si. 55Amahni'n inntual laingial ah meiseem atsia, mei awi to dang in, Piter ah khen to deve si. 56Omlawh minu pakhat in amah kheh mu atsia, pan po in, "Me pa khen heh amahni lak ah peh deve si," ti'n ti si.

57Piter in phaa atsia, "Minu, amah heh thei ngawl sing," ti'n el si.

58Dawmlai a rei phangin midang pakhat in Piter ah kheh mu atsia, "Nangmah khen heh amahni minung si tsi," ti'n ti si. Piter in, "Unau, si ngawl sing," ti'n ti si.

59Tsimi zawh naazi pakhat duk a rei phangin, midang pakhat in muangsiar in, "Me pa heh Galilee te a si manin, ama nenah a om pa la si rori si," ti'n ti si.

60Piter in, "Unau, na awnnak heh thei nom ngawl sing," ti'n ti si. Tsimi tsang in, a awn tseih laitum in ar khuang si. 61Tsimi

22:53 Mah 26:55; Joh 12:27; Mah 8:12; Joh 1:5
22:54 Mah 26:57; 26:58; Joh 18:15

teng in Bawipa in Piter ah kheh her atsia, pan si. Tsimi phangin Piter in, "Ar a khuang ma in veithum tian phaa tu ka si tsi," ti'n Bawipa relnak la phawk leh si. 62Tsin, Piter ah kheh pulam ah suak atsia, nase ngai in kap si.

63Jesuh ah a pomtu te'n zohsuam in vaat dang si. 64A mai kheh hup dang in a biang pin beeng dang atsia thu dong in, "Nangmah a beengtu heh tu sim? Kei rel in," ti'n ti dang si. 65Awn dang tampi thaw in amah kheh relse meek lai si.

Khawnsel Mai ah Jesuh

Mah 26:57-68; Mar 14:53-65; Joh 18:12-13, 19-24

66Khawvar tsang in mipi laka upa te, suangbawi te le Daan zirhtu te kheh mun khat ah khawm dang in, Jesuh ah kheh amahni Sanhedrin* ah huai dang si. 67Amahni'n, "Khrih ah na si lekhaw, kei rel in," ti'n ti dang si. Sinapikhaw Jesuh in, "Ka rel sikhen diksang lawt tu ngawl poh si utsi. 68Thu ka dong sikhen o nuam lawt tu ngawl in, leh nuam lawt tu ngawl ka si utsi. 69Tu zawh in Mi Tsapa heh Pathian huham taklam ah to tu si," ti'n amahni kheh ti si.

70Tsimi phangin a vaseng in, "Nangmah heh Pathian Tsapa si tsim maw?" ti'n dong dang si. Jesuh in, "Nang awnnak bangin si sing," ti'n rel si.

71Amahni'n, "Keimahni rori in ama kampau kei za ongla manin, tetti dang kul lai si sing maw?" ti'n ti dang si.

Pilat Mai ah Jesuh

Mah 27:11-26; Mar 15:2-15; Joh 18:29-40

23 Tsin, mihonpi tehem kheh tho dang hu atsia, Jesuh ah kheh Pilat nenah huai dang si. 2Amahni'n Jesuh ah kheh sual nawn pan dang in, "Me pa hen kei miphun heh buai tiar in, Kumpibawi Khrih ah sing, ti tsawm in, Sizar nenah siah pe a kham tseih kheh mu si ung," ti'n ti dang si.

3Tsimi phangin Pilat in, "Jew te Kumpibawi si tsim maw?" ti'n ti si. Jesuh in o atsia, "Na awnnak bangin si sing," ti'n ti si.

4Pilat in, "Me pa thil tisualnak heimah mu ngawl sing," ti'n suangbawi te le mipi te kheh ti si.

5Amahni'n, "Amah hen Galilee peng pin pan nai mun tian in, Judea ram sung hem ah mipi te kheh so in thu zirh si," ti'n nase sawndoh in ti dang si.

6Pilat in Galilee tinak awnkam a za phangin, me pa heh Galilee te si maw ti'n dong kan si. 7Pilat in Jesuh ah heh Herod uknak ram minung a si lam a thei natsang in, Herod nenah kuat si. Tsimi hun in Herod ah heh Jerusalem ah a om teng si.

22:65 Mah 16:21
22:66 Mah 5:22; Mar 15:1
22:69 Mar 16:19
22:70 Mah 4:3; 27:11
23:1 Mah 27:2
23:2 Joh 19:12
23:4 Mah 27:23; Joh 18:38; 1Ti 6:13; 2Ko 5:21
23:5 Mar 1:14
23:7 Mah 14:1

* **22:66** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawngsel si.

Herod Mai ah Jesuh

8Herod in Jesuh ah kheh a mu ot zawh reipi ongla in, a mu phangin ang tihtak in ang si. Heimansim tiphangin ama'n Jesuh thu tampi za ongla in, thil theihdiknak dawmlai a puahnak kheh mu tu in limdik si. **9**Amah khen thu tampi dong pelh in Jesuh in heimah o nuam ngawl si. **10**Suangbawi te le Daan zirhtu te'n ding atsia, nase ngai in a sual zei dang si. **11**Herod ah le a raalkap te'n zohsuam in nihtsiam bawlnak in mang dang atsia, puan mawi ngaino silh in Pilat nenah kuat leh si. **12**Herod ah le Pilat ah heh raal dun peng sipelh in, tsimi ni rori in rem dun thei si.

13Pilat in suangbawi te, uktu te le mipi te kheh ko khawm si. **14**Pilat in, "Mipi te raaltho tiartu bangin, me pa heh ka nenah huai lehleu bang si utsi! Nang maitsang rori ah hen thudong kan pelh nangkhaw, a mawhnak nang zeinak bangin avum ah mawhnak heimah tawk ngawl sing. **15**Herod ah khen tawk tse ngawl si. Tsin nang nenah khen amah kheh leh sing. Pan un, nang vumah thi taak heimah puah ngawl si. **16**Tsimi manin amah heh nunzirh angkhaw, leh tu sing," ti'n ti si. **17**Tsimi puai ah mipi te tsa in mi pakhat lehsak kultsam veng si.

18Tsimi tsang in amahni'n, "Me pa heh reek la, Barabbas ah kei lehsak in," ti'n au tuptup dang si. **19**Barabbas ah heh khawpi sunga mipi te raaltho tiar atsia, tualreek a si manin thawng tohnak si.

20Pilat in Jesuh ah kheh a leh ot manin amahni kheh thurel lehleu si. **21**Sinapikhaw amahni'n au tuptup in, "Thinglamteh ah khen in; thinglamteh ah khen in," ti'n ti dang si.

22A veithumnak in Pilat in, "Hei man sim? A pha ngawl hei puah sim? Thi taak sual a puahnak heimah mu ngawl sing. Tsimi manin nunzirh angkhaw leh tu sing," ti'n amahni kheh ti si.

23Amahni'n aw ring ngai in thinglamteh ah khen tuh in ngen leilei dang si. Tsin, amahni au thawm le suangbawi te au thawm in neh si. **24**Tsin, Pilat in amahni ngennak bangin si tu in thukhen si. **25**Amahni deih sawnnak raaltho manin le tualreek manin thawng tohnak pa kheh suah sak atsia, amahni deihnak bangin Jesuh ah kheh amahni kut ah aap si.

Thinglamteh ah Khennak

Mah 27:33-44; Mar 15:22-32; Joh 19:17-24

26Jesuh ah kheh a huai dang tseihlai in lo pin a leng Sairin khaw te Simon ah kheh Jesuh ai in thinglamteh kheh phur tu in a vumah thinglamteh kheh suan dang si.

27A ning pin a luntu mi tampi te lak ah Jesuh ah kah in a siar tseihtu nupang te peh deve si.

23:9 Mar 14:61
23:11 Mar 15:17-19; Joh 19:2,3
23:12 Leh 4:27
23:16 Mah 27:26; Joh 19:1; Leh 16:37; 2Ko 11:23, 24
23:18 Leh 3:13, 14
23:26 Mah 27:32; Mar 15:21; Joh 19:17

28Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh her atsia, "Jerusalem tsanu te, keima manin kap mah na un. Nangmahni le nang tsa te tsa in kap sawn un. **29**Heimansim tiphangin, 'A tsing minu heh mi ang si. Naupai kel ngawl sul le nau in a tsawp kel ngawlnak khul heh a muitsu si,' ti'n amahni'n ati hun leng tulai si. **30**Tsimi hun in amahni'n 'mual saangpi te kheh, "keimahni vumah min in," ti'n ti tu atsia, mual niam te kheh, "Kei nen in"' ti'n ti tulai si. **31**Amahni'n thingkuang hing riang heh tibang hen a zing phangin, thingkuang ro heh kawtibang si tu sim?" ti'n amahni kheh ti si.

32Tsin, Jesuh ah thaw reek langkhat tuh in misual panih te khen huai deve si. **33**Calvary tinak munah a leng phangin, Jesuh ah kheh thinglamteh ah khen in, misual panih te kheh a taklam ah le a kehlam ah khen deve si. **34**Tsimi phangin Jesuh in, "Ei Pa, amahni'n a puah dangnak heh a thei dang ngawl manin, amahni sual te zah sak in," ti'n ti si. A puan khen aisan in sem dang si. **35**Mi te kheh amah pan in ding dang reng si. Amahni lak ah a ding uktu te khen eu in, "Ama'n midang te kheh san si. Pathian dengnak Khrih a si miau lekhaw, amah le amah san tsawm tsuk sen," ti'n ti dang si.

36Raalkap te'n amah kheh nihtsiam bawlnak in mang dang atsia, a nenah hawh in tsapit zu pawng kheh pe in, **37**"Israel te Kumpibawi na si miau lekhaw san tsawm in," ti'n ti dang si.

38Tsin, Grik awn, Latin awn le Hebru awn in, "ME PA HEH JEW TE KUMPIBAWI SI," ti'n ngannak lai kheh a vumah tar si.

39Thinglamteh ah khennak misual panih lak pin pakhat sawn in, "Khrih ah na si miau lekhaw san tsawm la, keimahni khen kei san in," ti'n Pathian relse in ti si.

40Sinapikhaw a khatta sawn in o atsia, hau in, "Ama bangin hannak na tuar thahlam in Pathian riang kihzah ngawl lai si tsim maw? **41**Keimahni'n kei puah awngnak te manin tuar kei si manin kei tuarnak heh a dik si. Sinapikhaw me pa hen thilsual heimah puah ngawl si," ti'n ti si. **42**Tsin, ama'n Jesuh ah kheh, "Bawipa, na uknak sungah na lut phangin ka phawk sawh lai in," ti'n ti si.

43Tsimi phangin Jesuh in, "Thungai ngai in na rel sing; tuni rori in keimah thaw paradise ah om tu si tsi," ti'n amah kheh ti si.

Jesuh Thihnak

Mah 27:45-56; Mar 15:33-41; Joh 19:29-30

44Sun laitak* naazi leinih pin pan simlam naazi pathum† tian leivum hem ah thimla dung si. **45**Nii thim in, temple sunga puanzar kheh khennih in bal

23:29 Mah 24:19
23:30 Hos 10:8; Isa 2:19; Thu 6:16
23:31 Eze 20:47
23:32 Isa 53:12; Mah 27:38; Mar 15:27; Joh 19:18
23:34 Mah 11:25; 5:44; Sm 22:18
23:35 Sm 22:17; Isa 42:1
23:36 Sm 22:7; 69:21; Mah 27:48
23:38 Mah 2:2
23:42 Mah 16:27
23:43 2Ko 12:3,4; Thu 2:7
23:44 Amo 8:9
23:45 Sua 26:31-33; Heb 9:3, 8; 10:19, 20

* **23:44** *Sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti'n ngannak si.
† **23:44** *simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti'n ngannak si.

zur si. 46Jesuh in ring ngai in au atsia, “Ei pa, ‘ka raula heh na kut sungah na aap sing,’” ti’n ati tselh phangin a haihawh bo si.

47Tsin, raalkap zakhat uktupa’n me te heh a mu phangin, Pathian thangphat atsia, “Me pa heh mi diktsang si rori si,” ti’n ti si.

48Me heh pan tu in a leng mihonpi tehem in a awm tsum tsawm atsia, hong leh dang si. 49A mel theih tehem le Galilee pin amah a luntu minu te khen khawla thah ah ding dang atsia, me thiltsang te heh ralpaan dang reng si.

Jesuh ah Vinak

Mah 27:57-61; Mar 15:42-47; Joh 19:38-42

50Ngai in, tangsuak mipha le midik pakhat Joseph ah om si. 51Ama’n tangsuak dang te thu ngai nuam ngawl in, amahni puahnak khen puah deve ngawl si. Amah heh Israel khawpi Arimathia khaw te si in, Pathian uknak a ngak rengtu si deve si. 52Me pa hen Pilat nenah hawh atsia, Jesuh ruang kheh ngen si. 53Ama’n Jesuh ruang kheh losuk atsia, puan nemno thaw in tsuun in, tumah vi lai ngawlnak lungretnak thaan sungah vi si. 54Tsimi ni heh Thawithang ni* si atsia, Sabbath ni a leng tu zep si ongla si.

55Jesuh ah thaw Galilee pin a leng minu te khen a ruang kheh la dang in, thaan le a ruang a zau dan kheh pan si. 56Amahni kheh hong leh dang in, rim ur le sathau rim ur puah ham dang si. Tsin, thukhaam bangin Sabbath ni in tsawlom dang si.

23:46 Mah 27:50; Sm 31:5; 1Pi 2:23; Joh 19:30
23:47 Mah 9:8
23:49 Sm 38:11
23:54 Mah 27:62
23:56 Mar 16:1; Sua 12:16
24:4 Joh 20:12
24:6 Mah 17:22
24:7 Mah 8:20; 16:21
24:8 Joh 2:22
24:10 Mar 6:30

Jesuh Tholehnak

Mah 28:1-8; Mar 16:1-8; Joh 20:1-8

24 Nipi khat sunga ni masa ber ni, zingmano in minu te’n a puah hamnak rim ur kheh keng atsia, thaan ah hawh dang in, a dang minu te khen lun dang si. 2Amahni’n thaan pin lungdeep thawn saak kheh tawk dang si. 3Thaan sungah lut dang in, Bawi Jesuh ruang kheh tawk ngawl si. 4Tsin, tibang hen thiltsang si. Ambuk in a om dang lai in, ngai in, puan vaar ngai sil mi panih kheh amahni kung ah ding si. 5Amahni kheh kih dang ngai in lei ah bok dang si. Mi panih te’n, “Heita mithi lak ah minung zei si utsim? 6Amah heh nai ah om leh ngawlla in, tho leh ongla si. Galilee ah a om lai in nangmahni a relnak la phawk leh un. 7Ama’n, ‘Mi Tsapa heh misual te kut ah aapnak a si kultsam si. Amahni’n thinglamteh ah khen tu in, nithumnak ni in tho leh tu si,’ ti’n nang rel awng si,” ti’n ti si.

8Tsimi phangin amahni’n a relnak la phawk leh dang si. 9Amahni kheh thaan pin hong leh dang in, me thu tehem heh ningluntu leikhat te le midang tehem kheh rel si. 10Lehnak te

* **23:54** *thawithang ni*: Ninga ni si atsia, Sabbath ni tsa in thawithang ni si.

nenah me thu te a reltu te heh Mary Magdalene ah, Joanna ah le Jeim nu Mary ah le amahni ompinak a dang minu te kheh si. **11**Lehnak te'n me minu te relnak heh puah tsawmnak tangthu bang phang men in a ring dang manin, diksang dang ngawl si. **12**Tsin, Piter ah khen tho vut atsia thaan ah dan nawmnawm in, kun in thaan sung a pan phangin puan nemno heh amah keelno in a om kheh mu si. Amah khen me thil omdan heh lunglawi ngai in inn ah hong leh si.

13Tsimi ni in ningluntu panih te kheh Jerusalem pin peng sarih luun khawla Emmaus khaw ah hawh kawm si. **14**A hawh thahlam in me thil tehema omdan heh rel kawm thah tseih si. **15**Me thu te heh a rel thah kawm tseih lai in, Jesuh amah rori in amahni kheh zuan atsia, amahni thaw hawh langkhat nom si. **16**Sinapikhaw a mit kheh zialnak a si manin amahni'n Jesuh ah kheh thei ngawl si.

17Jesuh in, "Nang hawh thahlam in nang rel kawm tseihnak heh hei thu sim? Hei manin lungse khawngai in om si utsim?" ti'n amahni kheh ti si.

18A khatta sawn Kleopas ah tinak pa'n amah kheh o atsia, "Tulai sung hem Jerusalem ah thiltsang a thei kha ngawl, mikhual nangmah pakhat bek om si tsim maw?" ti'n ti si.

19Jesuh in, "Hei thu sim?" ti'n amahni kheh dong si. Amahni'n, "Nazareth khaw te Jesuh thu si. Amah heh Profet si in Pathian mai le minung tehem mai ah a puahnak le a awnkam ah thawmlian ngaingai si. **20**Keimahni suangbawi te le uktu te'n thi tu in han tuh in, le thinglamteh ah khen tuh in amah kheh aap si. **21**Sinapikhaw keimahni hen amah heh Israel te dentu tuh in limdik si ung. Tsimi bek zo ngawl me thil tehem a tsang zawh tuni heh a nithumnak ni si. **22**Si si. Keimahni pawl sunga zingmano in thaan ah a hawhtu minu te'n lunglawi tiar kei si. **23**Ama ruang a mu dang ngawl phangin hong leh dang atsia, amah heh nung leh ongla si ti'n amahni a reltu vanvummi te lalhnak a mu dangnak kheh rel kei si. **24**Keimahni pawl sunga mi pawlkhat te'n thaan ah hawh in minu te relnak bangin tawk pelh in, a ruang kheh tawk dang ngawl si," ti'n ti si.

25Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nangnihni mitaw te, profet tehema relnak um tu in thinlung sanang thei te, **26**Khrih ah hen me thil tehem heh tuar atsia, ama tsungnungnak ah lut tu si ngawl si maw?" ti'n ti si. **27**Tsin, Mawsi pin pan Profet te le Laithiangrim tehem in ama thu a ngannak te kheh amahni reltsiangsek si.

28A hawh min tuh Emmaus khaw ah a leng dawn phangin, amah heh khawla sawn ah hawh rih tu bangin om si. **29**Sinapikhaw amahni'n, "Keimahni nenah

24:11 Mar 16:11
24:12 Joh 20:3-7,10
24:13 Mar 16:12
24:16 Joh 20:14; 21:4
24:18 Joh 19:25
24:19 Mar 1:24; Mah 21:11
24:21 Mah 16:2
24:26 Heb 2:10; 1Pi 1:11
24:27 Sia 3:15; Mip 21:9; Daa 18:15; Isa 7:14; Eze 34:23; Dan 9:24; Mik 7:20; Mal 3:1; Joh 1:45

tsaam rih len; ni da ongla in khawthim dawn ongla si," ti'n amah kheh ati manin, Jesuh ah kheh amahni nenah tsaam tu in hawh si.

30Amahni thaw laikuang a kil lai in, sang kheh le atsia, muitsu burh in hem atsia, amahni pe si. **31**Amahni kheh a mit vaar kawm in, amah a si lam thei ngah kawm si. Jesuh ah kheh amahni mitmuh pin paiden si.

32Tsimi phangin amahni'n, "Lampi khawdung kei awntsawp dang lai le Laithiangrima sullelam a reltsiang lailen kei thinlung heh tuaireih zo tho si ngawl si maw?" ti'n ti dun si. **33**Amahni kheh tho atsia, tsimi hun rori in Jerusalem ah hawh kawm leh atsia, ningluntu leikhat te le amahni thaw om langkhat te kheh mun khat ah a khawm dang laitum kheh tawk kawm si. **34**Amahni'n, "Bawipa heh tho leh miau ongla in, Simon nenah lang ongla si," ti'n rel si. **35**Tsin, ningluntu panih te'n lampi khawdung a awntsawp dangnak te le sang hem atsia, amah a si lam a thei tiar dan thu te kheh amahni rel deve si.

36Me thu te a awn dang tseih lai in Jesuh amah rori kheh amahni laingial keek ah ding atsia, "Nang nenah thinnuamnak om tasen," ti'n amahni kheh ti si. **37**Sinapikhaw ningluntu te'n thila mu a ring tsawm dang manin, thinphu in kih ngai dang si. **38**Tsimi phangin Jesuh in, "Hei manin lunglawi si utsim? Heita nang thinlung sungah ummawhnak suak tiar si utsim? **39**Ka kut te le ka kawng te heh pan un. Keimah rori si reng nangnge! Ka zen ula, ka pan tsuk un. Thila hen taksa le ruh nei ngawl si. Keimah hen taksa le ruh nei sing," ti'n amahni kheh ti si.

40Tsimi bangin a awn tselh phangin a kut le a kawng te kheh amahni muh si. **41**Amahni'n ang in lunglawi dang atsia, a diksang dang thotho lai ngawl phangin, "Ei tuh heipohkhen nei utsim maw?" ti'n amahni kheh ti si. **42**Amahni'n nga hainak pakhat le khuaipheng pe dang si. **43**Jesuh in tsimi te kheh le atsia, amahni mai rori ah ei si.

44Jesuh in, "Mawsi daan bu sungah le Profet te Laithiangrim sungah le Saam labu sungah keima thu ngannak tehem heh a veksen in a kimsek kul si, ti'n nangmahni nenah ka om lai ka relnak te la heh me thu te heh si," ti'n amahni kheh rel si. **45**Laithiangrim a thei dang theinak tuh in amahni thinlung kheh hong sak si.

46Tsin, Jesuh in amahni kheh, "Khrih in thihnak heh a tuar kultsam si in, a nithumnak ni in mithi te lak pin tho rori tu si ti'n ngan si. **47**Ama ming in sual sirnak le sual zahnak kheh Jerusalem pin pan leivum miphun hem te lak ah phuangnak si tu si. **48**Nangmahni heh me thu tea tetti si utsi. **49**Ngai un, ei Pa thutiam kheh nangmahni nenah

24:30 Mah 14:19
24:32 Sm 39:3
24:34 1Ko 15:5
24:36 Joh 20:19, 21,26
24:37 Mar 6:49
24:39 Joh 20:27; 1Jo 1:1
24:43 Leh 10:41
24:44 Mah 1:22; Sm 2:16; 72; 110; 118
24:46 Mah 16:21
24:47 Leh 5:31; Mah 28:19; Isa 2:3
24:48 Joh 15:27; Leh 1:8; 1Pi 5:1
24:49 Joh 14:16; Leh 1:4

leh tu sing. Sinapikhaw van lama huhama thuamnak nang si ma hem, Jerusalem khawpi pin ngak dang rih ta un," ti'n amahni kheh rel si.

Jesuh Van ah Kai

Mar 16:19-20

50 Amahni kheh Bethany khaw ah huai atsia, a kut zar in muitsu burh si. **51** Tsin, tibang hen thiltsang si. Muitsu a burh tseih laitum in amahni nen pin kiang atsia, vanvum ah lesonak si si. **52** Amahni'n amah kheh be dang atsia, ang ngai in Jerusalem ah hong dang leh si. **53** Amahni kheh temple ah hawh dang in Pathian thangphat dang atsia, ultung dang tsiat veng si. Amen

24:50 Mah 21:17

24:51 2Ku 2:11

24:53 Leh 2:46

JOHAN

NGANNAK THUTHANG PHA

Laingantu: Johan
Laisiartu: Leivum mihem
Ngankum: A.D. 85-90

Thukam Ther laibu a masa ber pali te heh thuthang pha te ti'n konak si. Heimansim tiphang in me te hen Jesuh nungnak, thihnak le, tholehnak thuthang pha te kheh ngan si. Me thu te heh thuthangpha ah a omngawl theih ngawl umtu te'n leivum ah a rel tuh kheh si. Lehnak Johan in leivum ah Jesuh ah heh Khrih si atsia, Pathian Tsapa si ti'n a um theinak tuh deihsaknak thaw a thuthang pha heh a ngannak si (20:30-31). Amah hen me laibu heh A.D. 85-90 kawnvel in a ngannak si atsia, adang thuthang pha pathum te tah in khawnu sawnpi si.

Johan pa le nu te heh Zebedee le Salome ah si atsia lehnak Jeim a heh a u si. Johan in amah le amah heh "Jesuh it ngainak ningluntu" (13:23-24; 21:7, 20, 24) ti'n ko tsawm si. Amah hen adang lehnak pakua te peh deve ngawlnak Piter le Jeim te thaw Jesuh naper dan kheh tetti khan si (Mar.9:37; 9:2; 14:33). Bawipa'n amah heh me Johan thuthang pha, Johan laikuat te (1, 2 le 3), le Thuphuan ngan tu in deng si.

Johan thuthang pha heh adang thuthang pha pathum te thaw tampi dangdun si. Johan in adang laingantu pathum te ngannak Jesuh hingnak le a thusantehnak tampi te kheh zam si. Amah hen tsimi pathum te ngan ngawlnak kheh tampi belhsep lai si. Me thuthang pha a phundangnak heh a masa alian panga sunga thu tehem heh si si. Me alian panga tian hen Jesuh in Judea ram sungah a naper masanak te kheh rel si. Johan in thil khumnung hin sarih te kheh Jesuh relnak thu kho tiar tu in deng atsia, tsimi thil khumnung te kheh "theihniknak" ti'n ko si. Tsimi theihniknak te heh alian 2, 4, 5, 6, 9, le 11 sungah lang si. Jesuh in a phuangtsawmnak hin sarih te kheh Johan in alian 3, 4, 5, 8, 10, le 14-16 tian sungah khum si. Jesuh in "Keimah" ti'n a awnnak khen rel si (6:35; 8:12, 58; 9:5; 10:11, 14; 11:25; 14:6; 15:1). Amah hen a thuthang pha alian pakhat nak ah Khrih a sinak kheh tsiang ngai in ngan tepan si. Minung nenah Jesuh napernak kheh ngan zomper si (alian 2-12), lehnak te thaw pumpak napernak (alian 13-17), thinglamteh vum ah a napernak (alian 18-19), a tholehnak le tsimi zawh a napernak te kheh ngan si (alian 20-21).

Johan in Jesuh ah heh Khrih si, Pathian Tsapa si ti'n kho tiar si. Kumkhaw nungnak kei ngah theinak tuh in amah um kul si sing.

KhrihPathian Sinak

1 A pan in Thu om si. Tsimi Thu heh Pathian thaw om in, tsimi Thu heh Pathian ah si. **2**A pan in amah heh Pathian thaw om si.

3Thil tehem heh amah tawnin siamnak si, tsin, siamnak tehem heh amah tawn ngawl in siamnak thil heimah om ngawl si. **4**Amah ah nungnak om si; tsimi nungnak heh minung te tsa varnak si. **5**Tsimi varnak heh khawthim sungah vaar pelh in, thimnak in amah thei ngawl si.

6Pathian lehnak mi pakhat om in, a ming heh Johan ah si. **7**Amah heh minung tehem in amah tawnin a um theinak tuh in, Vaarnak tettikhan tu in a leng tetti si. **8**Amah heh tsimi Vaarnak si ngawl pelh in, Vaarnak thu tettikhan tu in lehnak si.

1:1 Isa 55:11; **1:2** Sia 1:1; Thu 1:8 **1:3** 1Ko 8:6; **1:4** 1Jo 1:1 **1:5** Sm 18:28 **1:6** Mah 3:1

9Tsimi heh mi tehem vaarnak
pe tu in leivum ah a leng Vaarnak
taktak si. **10**Amah heh leivum ah
om si atsia, ama thawmin leivum
heh siam sipelh in, leivum minung
te'n amah thei ngawl si. **11**Amah
hen ama minung te nenah hawh
pelh in, ama minung te'n amah
saang ngawl si. **12**Sinapikhaw
amah a saangtu tehem le a ming
a umtu tehem kheh Pathian tsa
te si theinak pe si. **13**Tsimi heh
thisena hingnak si ngawl, tisa
otnaka hingnak khen si ngawl,
minunga deihnak bangin hingnak
khen si ngawl in, Pathian hingnak
te si. **14**Tsin, Thu heh minung in
tsang atsia, lainatnak le thudik
thaw dim in keimahni lak ah
om atsia, a tsungnungnak kheh
mu si sing. Tsimi tsungnungnak
heh Pa'n a neihlamtsang a Tsapa
tsungnungnak bang kheh si.

15Johan in amah kheh tettikhan
atsia, "'Ka ning pin a lengtupa
heh ka piang ma in om ongla a
si manin, amah heh keima tah in
thupi sawn si,' ti'n ka rel awngnak
pa la amah heh si lei," ti'n au si.

16Kei vaseng in ama nakimnak
sung pina lainatnak kheh tso
ngah dang in, tsimi a lainatnak
kheh tso nennen lai si sing.
17Heitasim tiphangin Daan heh
Mawsi tawnin pe atsia, lainatnak
le thudik heh Jesuh Khrih tawnin
leng si. **18**Kontik khen tumah
in Pathian mu awng keel ngawl
si. Pa kaang sunga om Tsapa
neihlamtsang pakhat bek in Pathian
kheh langtsiang tiar si.

1:9 1Jo 2:8; Isa 49:6
1:11 Isa 53:3
1:12 1Jo 3:23; Efe 5:1
1:13 Tit 3:5; 1Jo 3:9
1:14 Heb 2:14; 1Jo 1:1,2; Rom 3:24
1:15 Mah 3:11
1:16 Kol 1:19; Rom 3:24
1:17 Daa 32:46
1:18 Kol 1:15; 1Jo 4: 9
1:19 Mah 3:1
1:20 Luk 3:15, 16
1:21 Mah 11:14; Daa 18:15
1:23 Mah 3:1; Isa 40:3
1:23 Mah 3:1; Isa 40:3
1:26 Mar 1:4
1:27 Mar 1:7

Johan Tetti Khannak

19Jew te'n Johan ah kheh, "Tu
si tsim?" ti'n dong tu in Jerusalem
pin suang te le Levi te a tiar
phangin, Johan tetti khannak heh
tibang heh si. **20**Johan in el ngawl
in, "Khrih ah si ngawl sing," ti'n
iim po ngawl in phuang tsawm
si.

21Tsimi phangin amahni'n,
"Tsimi lekhaw tu ha tsikhaw ee?
Elijah ah si tsim?" ti'n dong si.
Johan in, "Si ngawl sing," ti'n
o si. "Profet si tsim maw?" ti'n
dong dang atsia, Johan in, "Si
ngawl sing," ti'n o si.

22Tsimi phangin amahni'n,
"Tu si tsim? Keimahni lehtu te
kei rel leh tuh in tu ti tsawm si
tsim?" ti'n ti dang si. **23**Johan in,
"Keimah heh,

> 'Hampalak pin a au tseih
> aw kheh sing, "BAWIPA
> lampi kheh tsam tiar
> un,"'

ti'n profet Isaiah in a tinak bangin
si," ti'n ti si.

24Amahni heh Farasi te lehnak
te si. **25**Amahni'n, "Khrih ah na
si ngawl, Elijah ah khen na si
ngawl, profet khen na si ngawl
poh tsimi, heita mi te niim si
tsim?" ti'n dong dang si.

26Johan in amahni kheh o
atsia, "Mi te heh ti ah niim sing.
Sinapikhaw nang thei ngawlnak
mi pakhat heh nangmahni lak ah
ding reng si. **27**Amah heh keima
ning pin leng si atsia, keima tah
in thupi sawn in, ama kedawl ri
sut sak tu riang taak ngawl sing,

ti'n ka tinak pa la heh amah heh si," ti'n ti si.

28Me heh Johan in a niim min, Jordan run ral Bethany* khaw pin thiltsang si.

Pathian Tuuno

29A thaizing in Johan in ama lam ah Jesuh hawh kheh mu atsia, "Pan un! Leivum sualnak a phur saktu Pathian Tuuno heh. **30**'Ka ning pin a lengtupa heh ka piang ma om ongla a si manin, keima tah in thupi sawn si,' ti'n a thu ka reelnak la amah heh si lei. **31**Amah heh thei ham ngawl sing. Sinapikhaw Israel te lak ah a lang tuh in ti ah niimnak thaw in leng sing," ti'n ti si.

32Johan in tettikhan in, "Van pin Raula kheh khuro bangin tolhsuk atsia, a vumah a khop nom reng kheh mu sing. **33**Amah heh thei ham ngawl sing. Sinapikhaw ti ah niim tu in keimah a tiar tu pa'n, 'Raula Thiangrim kheh a vumah tolhsuk atsia, a khop nom reng na munak pa heh Raula ah niimtupa si,' ti'n ti ka si. **34**Keimah hen mu atsia, 'Me pa heh Pathian Tsapa si,' ti'n tettikhan sing," ti'n ti si.

Ninglun Masa Ber te Konak

Mah 4:18-22; Mar 1:16-20; Luk 5:1-11

35Tsin, a thaizing in Johan ah kheh a ningluntu panih te thaw ding reng si. **36**Jesuh vak tseih kheh pan reng atsia, Johan in, "Pan un, Pathian Tuuno heh," ti'n ti si.

37Ningluntu panih te'n Johan awnnak a za phangin, Jesuh ninglun kawm nom si. **38**Tsin, Jesuh in her atsia, amah a lun kawm kheh a mu phangin, "Hei zei si utsim?" ti'n amahni kheh dong si. Amahni'n, "Rabbi, kawnai ah om si tsim?" ti'n dong kawm si. (Rabbi heh upattaak Saya tinak si.)

39Ama'n amahni kheh, "Hawh ula pan un," ti'n o si. Amahni khen hawh in pan atsia, a omnak kheh mu si. Tsimi hun heh simlam naazi pali† lun a si ongla manin, Jesuh nenah tsam kawm nom si.

40Johan awnnak za atsia, Jesuh ning a luntu panih lak pin a khatta sawn heh Simon Piter nau Andrew ah si. **41**Andrew in a u Simon ah tawk masa ber atsia, "Messiah ah tawk ongla si ung," ti'n ti si. (Messiah heh, Khrih tinak si.) **42**Andrew in a u kheh Jesuh nenah huai si. Jesuh in Simon ah kheh pan po atsia, "Nangmah heh Jonah tsapa Simon ah si tsi. Kephas ti'n ponnak si tu si tsi," ti'n ti si. (Kephas heh Lungto tinak si.)

Philip le Nathanael

43A thaizing in Jesuh ah heh Galilee ah hawh tu in thawi in, Philip ah mu atsia, "Ka lun in," ti'n ti si. **44**Philip ah heh Bethsaida khawte si in, Andrew

1:29 Sia 22:8; Isa 53:7; 1Pi 1:19; Thu 5:6
1:32 Mah 3:16
1:33 Mar 1:4,8
1:34 Mah 4:3
1:35 Mah 3:1
1:38 Mah 23:7
1:42 Sia 17:5; Mah 16:18
1:43 Mah 10:3; 4:19
1:44 Mah 11:21

* **1:28** *Bethany*: Grik Baibal khenkhat ah Bethabara ti in om si.

† **1:39** *simlam naazi pali*: Jew te naazi siar dan in naazi sawmnak ti'n ngannak si.

ah le Piter khawpi te si. 45Philip in Nathanael ah tawk atsia, "Mawsi in Daan bu sungah a ngannak le profet te khen a ngannak, Nazareth khawte Joseph tsapa Jesuh ah mu ongla si ung," ti'n rel si.

46Nathanael in, "Nazareth khaw pin thilpha heino pohkhen suak thei tu si maw?" ti'n o si. Tsimi phangin Philip in, "Ka lun la pan in," ti'n ti si.

47Jesuh in ama nenah Nathanael hawh tseih kheh a mu phangin, "Pan un, Israel minung taktak heh, heimah ngian nei ngawl si," ti'n ti si.

48Nathanael in, "Kawti bangin ka thei si tsim?" ti'n dong si. Jesuh in, "Philip in nangmah a ko ma, theikuang nuai ah na om kheh na mu ongla sing," ti'n o si.

49Nathanael in o atsia, "Rabbi, nangmah heh Pathian Tsapa, Israel te Kumpibawi si tsi!" ti'n ti si.

50Jesuh in amah kheh o atsia, "'Theikuang nuaia na mu si lang,' ti'n ka ti manin ka um si tsim maw? Me te tah in thilmak sawnpi te mu tulai si tsi," ti'n ti si. 51Tsin, Jesuh in, "Thungai ngai in na rel sing; tuzawh lam phangin van kheh hong akhaw, Mi Tsapa vumah Pathian vanvummi te a tolhsuk le a kaiso mu tulai si tsi," ti'n ti si.

Ti pin Tsapit Zu Tsang Tiar

2 Nithumnak ni in Galilee peng Kana khaw ah mopuai om in, Jesuh nu khen puai sim deve si. 2Tsin, Jesuh ah le a ningluntu te khehkhen ko si. 3Tsapit zu a bo phangin Jesuh nu in, "Tsapit zu bo ongla si," ti'n Jesuh ah rel si.

4Jesuh in, "Minu, heita ka seng tseih si tsim? Ka hunkim lai ngawl si," ti'n ti si. 5A nu'n, "A tiarnak bangin puah ta un," ti'n omlawh te rel si.

6Tsimi munah Jew te daan in thiangnak tuh in koihnak lungbuul buul ruk om in, buul khat ah ti kalaan kul pin sawmthum lun vat si. 7Jesuh in, "Lungbuul sungah ti a dim in thanberh un," ti'n omlawh te rel atsia, amahni'n lungbuul dimlelh in ti than si.

8Tsimi tselh phangin Jesuh in, "Tuzong hen dawmlai suak ula tsangsuak phiin pa pe ta un," ti'n amahni kheh ti si. Amahni'n ti kheh suak atsia pe si. 9Ti pin tsapit zu in a tsang ongla kheh tsangsuak phiin pa'n tsang si. Tsimi tsapit zu kheh tsangsuak phiin pa'n kawnai pina si, ti kheh thei ngawl pelh in, ti suaktu omlawh te'n thei si. Tsimita tsangsuak phiin pa'n mohuaipa ko si. 10Tsin amah kheh, "Mi tehem hen tsapit zuhan suah masa atsia, a kham ten ongla phangin tsapit zukhul suah si. Sinapikhaw nang zong tutian hen tsapit zuhan siit lai si tsi," ti'n ti si.

11Jesuh in Galilee peng Kana khaw ah theihdiknak puah pan in, ama tsungnungnak muh si. Tsin, a ningluntu te'n amah um si.

1:45 Luk 24:27; Mar 1:24; Luk 3:23
1:47 Rom 9:4,6; Sm 32:2
1:49 Mah 23:7; 4:3; 2:2
1:51 Mah 3:16; Sia 28:12; Mah 8:20
2:1 Mah 12:46
2:4 Mah 8:29; 26:18
2:5 Sia 41:55
2:6 Mar 7:3,4
2:11 Mah 12:38; Sua 14:31

12Me zawh hen Jesuh in a nu,
a nau te le a ningluntu te thaw
Kapernaum khaw ah hawhsuk
in, ni tampi tsam ngawl si.

Temple Thiang Tiarnak

Mah 21:12-16; Mar 11:15-18;
Luk 19:45-47

13Tuhen Jew te Leekdelh Puai
a nong ongla ta, Jesuh ah heh
Jerusalem ah hawhso si. 14Temple
reen sungah kawlpawtsang zuartu
te le tuu zuartu te le khuro zuartu
te le tangka thengtu te to dang
kheh mu si. 15Amahni vaatnak
tuh ri a hual tselh phangin tuu te
le kawlpawtsang te thawlom a
vaseng in temple reen sung pin
hawlberh atsia, tangka thengtu
te tangka kheh bawlei sak in, a
tsabuai te khehkhen lailet reih sak
si. 16Tsin, khuro zuartu te kheh,
"Me thil tehem heh danberh ta
un. Ei Pa inn heh thil zuarnak
mun in tsan mah na un!" ti'n ti si.
17Tsimi phangin a ningluntu te'n,
"Na inn ka thupi tsan leitanak hen
ka thin sungah mei alh bangin
kangberh ka si," ti'n ngannak
kheh phawk leh dang si. 18Tsimi
manin Jew te'n, "Me thil te heh
puah si tsikhaw, hei theihdiknak
muh tu kei si tsim?" ti'n ti si.

19Jesuh in, "Me temple heh
phe ula nithum sung sa leh tu
sing," ti'n o si.

20Tsimi phangin Jew te'n,
"Kum sawmli le kum ruk sung
sanak me temple heh nithum
sung bek in sa zo leh tu si tsim
maw?" ti'n ti si.

2:12 Mah 4:13; 12:46
2:13 Daa 16:1-6; Luk 2:41
2:14 Sun 1:14; Daa 14: 25,26,
2:16 Luk 2:49
2:17 Sm 69:9
2:18 Mah 12:38
2:19 Mah 16:21; Mar 14:58; Leh 6:14
2:21 1Ko 6:19
2:22 Luk 24:5, 8; Sm 16:10
2:25 Isa 11:3; Daa 31:21; 1Ku 8:39; Mah 9:4
3:1 Luk 23:13
3:2 Mah 23:7; Leh 2:22
3:3 Mah 3:2

21Sinapikhaw Jesuh in temple
a tinak heh ama ruangpum a tinak
si. 22Tsimi manin mithi te lak pin
a tho phangin, a ningluntu te'n me
amahni a relnak thu heh phawk
leh in, Laithiangrim le Jesuh
relnak thu te kheh um dang si.

23Jesuh ah heh Leekdelh Puai
sung hem Jerusalem ah om in, mi
tampi te'n puai sung theihdiknak
a puahnak te a mu dang phang
in, ama ming kheh um dang si.
24Sinapikhaw, minung tehem a
theiberh manin, Jesuh ah kheh
amahni lak ah tualnel ngawl si.
25Tsin, minung sungah hei om si,
ti a theisek manin, mi pakhat in
midang pakhata thu kheh Jesuh
ah rel kul ngawl si.

Hinglehnak

3Farasi te lak pin mi pakhat, Jew
te uktu Nikodemus tinak om
si. 2Me pa hen zan lai Jesuh nenah
hawh atsia, "Rabbi, Pathian nen
pin a leng saya pakhat na si lam
na thei si ung. Heitasim tiphangin
Pathian in a ompi ngawl himhim
in me theihdiknak na puahnak te
heh tumah in puah thei tu ngawl
si," ti'n ti si.

3Jesuh in, "Thungai ngai in
na rel sing, mi pakhat heh hing
lehnak a si ngawl lekhaw Pathian
uknak mu thei tu ngawl si," ti'n
amah kheh o si.

4Nikodemus in, "Mi pakhat heh
uham zawh in hing lehnak si thei
tu si maw? Hing lehnak si tu in a
nu pum sungah veikhat dum leh thei
tu si maw?" ti'n amah kheh ti si.

5Jesuh in, “Thungai ngai in na
rel sing, mi pakhat heh ti le Raula
in a hing leh ngawl nungsang
Pathian uknak sungah lut thei
tu ngawl si. **6**Tisa-a hingnak heh
tisa si atsia, Raula-a hingnak heh
raula si. **7**‘Hing lehnak kultsam
sitsi,’ ti’n ka ti manin lunglawi
mah nen. **8**Huih heh a nuam min
hem ah ra in, a thawm za pelh in,
kawnai pin a leng ti le kawnai
lam ah a ra ti kheh rel thei ngawl
si tsi. Raula-a hingnak tehem heh
tsimi bang si,” ti’n amah kheh o
si.

9Nikodemus in o leh atsia,
“Meheh kawtibang in si thei tu
sim?” ti’n amah kheh ti si.

10Jesuh in o atsia, “Nangmah
heh Israel te saya pakhat si atsia,
kawti me thu te heh thei zo ngawl
si tsim? **11**Thungai ngai in na
rel sing, keimahni’n kei theinak
rel atsia, kei munak tettikhan
si ung. Nangnihni’n tetti kei
khannak heh saang ngawl si utsi.
12Leivum thu te ka relnak heh na
um ngawl a si lekhaw, vanvum
thu te rel ka sin kawti bangin um
thei tu si tsim? **13**Vanvum ah om
in, vanvum pin a tolhsuk Mi Tsapa
siar ngawl vanvum ah a kaiso
tumah om ngawl si. **14**Mawsi in
hampalak ah rul a tar bangin, Mi
Tsapa khen tarnak si tu si. **15**Tsimi
heh tutu sikhen amah a umtu heh
ral thong ngawl in kumkhaw
nungnak a nei theinak tuh in si
sawn si.

16“Heitasim tiphangin, tutu
sikhen amah a umtu taak hem
ral thong ngawl in, kumkhaw
nungnak a nei theinak tuh in,
Pathian in a Tsapa neihlamtsang
pe tian in leivum mi te it si.
17Leivum mi te thukhen tu in
Pathian in leivum ah a Tsapa leh
si ngawl in, a Tsapa thawmin
leivum mi te sannak a si tuh in
leh si sawn si.

18“Tsapa a um te heh
thukhennak tuar ngawl in, amah
a um ngawl te heh Pathian Tsapa
neihlamtsang pakhat bek-a ming a
um ngawl manin, thukhennak tuar
ham ongla si. **19**Thukhennak heh
tibang hen si. Leivum ah vaarnak
leng ongla sipelh in, minung te’n
amahni puahnak a sesuak manin
vaarnak tah in thimnak kheh
ngeih sawn si. **20**Thil sesuak a
puahtu tehem in vaarnak haw
atsia, a puahnak phozar khatu
manin vaarnak kheh zuan ngawl
si. **21**Sinapikhaw thil dik a puahtu
te’n a puahnak te heh Pathian
thawmin a si lam tsiangno in a
lang thei tuh in, vaarnak kheh
zuan si,” ti’n amah kheh ti si.

Niimtu Johan le Jesuh

22Me te tselh phang hen Jesuh
ah le a ningluntu te kheh Judea
ram sungah hawh in, tsimi munah
amahni thaw om atsia niim si.
23Salim khaw kunga Aenon ah
ti tampi a om manin, Johan in
mi te kheh niimnak pe si. Mi te
khen a nenah hawh atsia, Johan
in niimnak pe si. **24**Tsimi lai in
Johan ah heh thawng tohnak si
lai ngawl si.

3:5 Leh 22:16; Tit 3:5
3:6 1Ko 15:50
3:8 1Ko 2:14-16
3:10 Luk 2:46
3:13 Tts 30:4; Heb 4:14; Mah 8:20
3:14 Mip 21:8,9
3:15 Sia 15:6; Mip 14:11; Mah 27:42; Mar 1:15; Leh 13:39; Rom 3:22; 1Jo 5:1, 5,10
3:16 Rom 8:32; Sia 22:12
3:17 Isa 53:11; Mah 1:21; 1Jo 2:2
3:18 1Jo 4:9
3:19 Sm 52:3
3:20 Efe 5:11, 13
3:23 Mah 3:1
3:24 Mah 4:12

25Tsimi phangin Johan ningluntu pawlkhat te le Jew te kheh thiang tiarnak thu el dun si. 26Amahni khen Johan nenah hawh in, "Rabbi, Jordan Run hatlam ral ah nangmah thaw om awng, ama thu tetti na khannak pa len mi te niimnak pe tseih si. Pan in, mi tehem in amah zuan si," ti'n rel dang si.

27Johan in o atsia, "Vanvum pin penak a si ngawl nungsang minung hen heimah ngah thei ngawl si. 28'Keimah heh Khrih ah si ngawl sing,' sinapikhaw, 'Ama masuan ah lehnak sing,' ti'n ka relnak theipitu ka tetti heh nangmahni rori heh si utsi. 29Mo neitu heh mohuaipa si. Sinapikhaw mohuaipa kung ah dingin a aw a zatu a tetti hen mohuaipa aw a za manin angngai si. Tsimi manin me ka angnak heh kim ong si lei. 30Amah heh khangso tu in, sinapikhaw keimah heh kiamsuk tu sing.

31Vumlam pin a lengtupa heh heizongza vumah si. Leilung pina heh leimi si atsia, lei thu rel si. Vanvum pin a leng pa heh heizongza vumah si. 32Ama'n a mu saak le a za saak thu tettikhan pelh in, tumah in a tetti khannak saang ngawl si. 33Tetti a khannak a saangtu te hen Pathian heh a dik si ti'n thu khotiarnak tatsik khen si. 34 Pathian lehnakpa hen Pathian thu rel si, Heiman sim tilekhaw Pathian in Raula heh a teek om ngawl in pe si. 35Pa hen Tsapa kheh it atsia, a kut sungah thil tehem pe si. 36Tsapa a umtu te'n kumkhaw nungnak nei si. Tsapa a um ngawltu te'n nungnak mu tu ngawl in, a vumah Pathian thinrawnak kho reng tu si," ti'n ti si.

3:26 Mah 23:7
3:29 Mah 9:15; Fil 2:2; 1Jo 1:4
3:31 1Jo 4:5
3:34 Isa 42:1; Mah 12:18; Luk 4:18; Leh 10:38
3:35 Mah 28:18
4:3 Luk 7:13
4:4 Mah 10:5
4:5 Sia 33:19; Jo s 24:32
4:7 Sia 24:17; 1Ku 17:10
4:9 Mah 10:5

Jesuh le Samaria Minu

4 Jesuh in Johan tah in ningluntu tam sawn nei atsia, mi tam sawn a niim kheh Farasi te'n a thei lam Bawipa'n thei si. 2Sipelh atsia, Jesuh amah rori in mi te niim ngawl in, ama ningluntu te zong hen niim si. 3Tsin Judea peng kheh zam atsia, Galilee peng ah zuan lehleu si. 4A hawh phangin Samaria peng tawn kultsam si.

5Tsimi manin Samaria khawpi Saikhar tinak khaw ah leng si. Saikhar khaw heh Jakob in a tsapa Joseph ah a penak mun kung ah om si. 6Tsimi munah Jakob tikhuar om si. Jesuh ah heh a khualvaknak a tsawl leita manin tikhuar kung ah to si. Tsimi hun heh sun laitak* si.

7Samaria minu pakhat kheh titsawi tu in leng atsia, Jesuh in, "Ka in tuh ti ka pe in," ti'n ngen si. 8Heitasim tiphangin a ningluntu te heh khaw sungah lai eih lei tu in hawh si.

9Tsimi phangin Samaria minu in, "Nangmah heh Jew te si in heita Samaria nupang keima nenah in tuh ti ngen ka si tsim?" ti'n Jesuh ah kheh ti si. Heitasim tiphangin Jew te'n Samaria te thaw pawl dun ngawl si.

* **4:6** *sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti'n ngannak si.

10Jesuh in o atsia, "Pathian lehsawng thei atsia, 'Ka in tuh ti ka pe in,' ti'n ti a ngen tu pa heh na thei asin, nangma'n amah heh ti ngen tu in, ama'n nungnak ti kheh na pe tupelh si," ti'n minu kheh ti si.

11Minu in, "Sayapa, ti suaknak tuh titsian na nei ngawl, me tikhuar heh a thukngai si, tsimi nungnak ti tsawh kawnaia le tu si tsim? **12**Me tikhuar heh keimahni a pe tu kei pa Jakob tah in mak sawn si tsim maw? A tsa te le a sumzuatnak tehem in me tikhuar sunga ti in si," ti'n Jesuh ah kheh ti si.

13Jesuh in minu kheh o atsia, "Tutu sikhen me ti a intu te heh dangrum leh tu si. **14**Sinapikhaw tutu sikhen ka penak ti a intu te heh dangrum leh awngkeel tu ngawlla si. Ka penak ti heh amah ah kumkhaw nungnak tsa tuh in a suak tsirhti in tsang tu si," ti'n ti si.

15Minu in, "Sayapa, ka dangrum leh tu ngawlla in le nai ah hawh in ti tsawi ka kul leh tuh ngawl in, me ti tsawh ka pe in," ti'n ama nenah ti si.

16Jesuh in, "Hawh ten, na pasel huaila nai ah hawh leh in," ti'n minu kheh ti si.

17Minu'n, "Pasel nei ngawl sing," ti'n ti si. Jesuh in, "'Pasel nei ngawl sing' na ti heh thu man rel si tsi. **18**Heitasim tiphangin pasel panga nei ongla si tsi. Tua na ompinak heh na pasel si ngawl si. Tsimita thu man rel si tsi," ti'n amah kheh ti si.

19Minu in, "Sayapa, profet pakhat na silam tuhen na thei sing. **20**Kei pa te hen me mual vumah Pathian be si. Nangnihni Jew te'n Jerusalem bek heh Pathian be min tuh mun si ti'n ti si utsi," ti'n amah kheh ti si. **21**Jesuh in, "Minu, ka um in; me mual vumah maw Jerusalem ah maw Pa kheh nang be ngawl hun leng tulai si. **22**Nangnihni hen nang thei ngawlnak be si utsi. Keinihni in kei theikennak be si ung. Heitasim tiphangin sannak heh Jew tea si. **23**Sinapikhaw a be taktaktu te'n Pa heh raula le thutak in a be hun a leng tuh heh, tuhen leng ongla si. Heitasim tiphangin Pathian in tsimi bangin amah a betu te kheh zei si. **24**Pathian heh Raula si, amah a betu te'n raula le thutak in a be himhim tuh si,"ti'n ti si.

25Minu'n, "Messiah leng tu si ti thei sing" (Khrih ti'n ko nak si). "Amah a leng phangin thu tehem rel tu kei si," ti'n amah kheh ti si.

26Jesuh in, "Nangmah awnpi tu keimah heh Messiah sing," ti'n amah kheh ti si.

27Tsimi hun in a ningluntu te leng in, minu thaw a awntsawp kawm kheh lunglawi dang si. Sinapikhaw, "Minu nen pin hei deih si tsim?" ti le, "Heita minu ah awntsawppi si tsim?" ti heh tumah in dong ngam ngawl si.

28Tsimi phangin minu khen a tibeel zam in khaw sungah hawh atsia, **29**"Nai ah hawh ula, ka

4:10 Isa 44:3; Jer 2:13; Zek 14:8; Thu 7:17
4:14 Isa 12:3; Mah 25:46
4:19 Mah 21:11
4:20 Daa 11:29; Jo s 8:33; Luk 9:53
4:21 Mal 1:11; 1Ti 2:8
4:22 2Ku 17:28-41; Isa 2:3; Rom 3:1,2
4:23 Fil 3:3
4:24 Fil 3:3
4:25 Mah 1:16
4:29 Mah 12:23

leidat awngnak tehem a relsektupa heh pan un. Amah heh Khrih ah si ol ngawl si maw?" ti'n a khawpi te kheh rel si. **30**Tsimi phangin amahni'n khaw sung pin Jesuh nenah hawh dang si.

31Amahni leng ma in ningluntu te'n, "Rabbi, lai ei in," ti'n ti dang si.

32Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, "Nang thei ngawlnak lai ei tuh nei sing," ti'n ti si.

33Tsimi manin ningluntu te'n, "Mi pakhat khat in a ei tuh pe si nan tih im?" ti'n pakhat le pakhat ti dun dang si.

34Jesuh in, "Keimah lehtu Pa deihnak puah tu le ama naper ka tselhsek tu heh ka lai eih si. **35**'Tuzawh la li phangin laikhawl hun si tula si' ti si ngawl si utsim maw? Ngai un, lo te kheh diik in pan tsuk un. Lai te ther in khawl hunkim ong si lei. **36**A pawitu le a khawltu a ang kawm theinak tuh in, laikhawltu hen nilawh ngah tu atsia, kumkhaw nungnak rah khen khawl tu si. **37**Tsimi manin, 'Mi pakhat in pawi atsia, midang pakhat in khawl si' tinak heh a dik si. **38**Nang bung ngawlnak lo ah laikhawl tu in nang tiar sing. Midang te'n bung atsia, nangnihni'n amahni naper saak sungah lut si la utsi," ti'n a ningluntu te kheh rel si.

39"Ka leidat awngnak tehem relsek ka si," ti'n minu tetti khannak manin, tsimi khaw sunga Samaria mi tampi te'n Jesuh ah um si. **40**Tsimi manin Samaria te'n ama nenah hawh dang atsia, amahni nenah tsaam rih tu in kun dang in, tsimi munah ninih tsaam si. **41**Ama awnkam manin mi tampi te'n um beet lai si.

42Amahni'n minu ah kheh, "Tuzong hen na rel ta bek in um si ngawl in, keimahni rori in ama thurelnak za atsia, leivum minung te Santu Khrih ah si rori si ti kei thei manin, um si ung," ti'n ti si.

Bawi Upa Tsapa Dam Tiar

43Ninih zawh in tsimi khawpi pin kiang atsia, Galilee peng ah hawh si. **44**Heitasim tiphangin Jesuh himhim in, profet heh ama khaw le ram ah heimah upatnak si ngawl si ti'n ti si. **45**Galilee te'n Jerusalem ah puai sim a hawh deve dang manin, puai sung Jerusalem ah thil khumnung a puahnak tehem mu ongla in, Galilee peng ah a leng phangin, Galilee te'n amah kheh saang si.

46Tsin, ti pin tsapit zu in a tsang tiar min Galilee peng sunga Kana khaw ah Jesuh hawh leh si. Tsimi lai in, bawi upa pakhat om in, a tsapa heh Kapernaum ah a naa si. **47**Jesuh ah heh Judea peng pin Galilee peng sungah a leng thawm a za phangin, a nenah hawh atsia, Kapernaum khaw ah hawhsuk in, a tsapa thi tuzep kheh dam tiar sak tu in kun si. **48**Jesuh in, "Theihdiknak te le thil khumnung te na mu ngawl lekhaw um himhim tu ngawl si tsi," ti'n bawi upa pa kheh ti si.

4:31 Mah 23:7
4:32 Job 23:12; Mah 4:4
4:34 Mah 26:39
4:35 Mah 9:37; Luk 10:2
4:36 Rom 1:13; Mah 25:46
4:37 Job 31:8; Mik 6:15
4:42 Luk 2:11
4:44 Mah 13:57; Luk 4:24
4:48 Dan 4:2,3; Leh 2:43; Rom 15:19; 2Ko 12:12; Heb 2:4

49Bawi upa pa khen, "Bawipa, ka tsapa a thi ma hawhsuk nawmnawm sawh in," ti'n ti si.

50Jesuh in bawi upa pa kheh, "Hong talen; na tsapa nung ongla si," ti'n ti si. Tsimi pa khen Jesuh awnnak kheh um in, inn ah hong si. **51**A hongsuk tseih lai in a omlawh te'n muak atsia, "Na tsapa nung si lei," ti'n rel dang si.

52A tsapa a nemtsuam hun kheh dong atsia, "Tsingni simlam naazi pakhat* phangin a natdun dam si," ti'n rel dang si. **53**Jesuh in, "Na tsapa nung si," ti'n ati hun kek a si kheh bawi upa pa'n a thei phangin, amah le a innkawpi tehem in Jesuh ah kheh um dang si.

54Meheh Jesuh in Judea peng pin Galilee peng sungah a leng zawh in theihdiknak a puahnak a panihnak si.

Sabbath Ni Mina Dam Tiar

5 Tsimi zawh in Jew te puai pakhat om atsia, Jesuh ah heh Jerusalem ah hawhso si. **2**Jerusalem Tuu Dawngkham kung ah, Hebru awn in Bethesda tinak tikhuar om atsia, tsimi tikhuar kawnvel ah buuk panga om si. **3**Tsimi buuk te sungah minaa tampittseih te, mittsaw te, kawngbai te le zenat vei te kheh ti phe ngak in zau dang berh si. **4**Heitasim tiphangin hun khatkhat in tsimi tikhuar sungah vanvummi pakhat tolhsuk atsia ti hot si. Ti a phe tselh phangin ti sungah a sawn masa bertu heh hei bang natnak a vei sikhen dam si. **5**Tsimi munah kum sawmthum le kum riat sung natnak a veipa pakhat om si. **6**Tsimi munah a zau reng kheh Jesuh in mu atsia, a rei ongla lam a thei manin, "Dam tiarnak si nuam tsim maw?" ti'n amah kheh dong si.

7Mi naa pa'n, "Sayapa, ti a phe phangin tikhuar sungah keimah sehtu tumah nei ngawl sing. Ka hawh phangin ka masuan ah mi pakhat sawn ngah tsiat veng si," ti'n o si.

8Jesuh in, "Tho la na zauphah zial in hawh ten," ti'n minaapa kheh ti si. **9**Makhat in tsimi pa kheh dam atsia, a zauphah phur in hawh si. Tsimi ni heh Sabbath ni si. **10**Tsimi manin Jew te'n Jesuh dam tiarnak pa kheh, "Tuni heh Sabbath ni si atsia, na zauphah na phur heh a daan si ngawl si," ti'n ti si. **11**A dam leh pa khen, "Keimah a dam tiartupa'n, 'Na zauphah phurla hawh in,' ti'n ti ka si," ti'n amahni kheh o si.

12Amahni'n "'Na zauphah phurla hawh in,' ti'n nangmah ati tupa tsawh tu sim?" ti'n amah kheh dong si. **13**Sinapikhaw Jesuh ah heh tsimi mun pin kiangden ongla a si manin, dam tiarnak pa'n amah damtiartu heh tu si ti thei ngawl si. Tsimi munah mihonpi om meek si. **14**Dawllam phangin Jesuh in temple reen sungah tsimi pa kheh tawk leh atsia, "Pan in, dam tiarnak si ongla si tsi. Sual

4:53 Leh 11:14
5:2 Neh 3:1; Leh 21:40
5:8 Mah 9:5,6
5:9 Mah 12:1-14
5:10 Neh 13:15-22; Jer 17:21; Mah 12:2
5:14 Mar 2:5

* **4:52** *simlam naazi pakhat*: Jew te siar dan in naazi sarihnak ti'n ngannak si.

lehmah na len. Tsimi a si ngawl lekhaw na vumah a sesuak sawn leng tu si," ti'n ti si.

15Tsimi pa khen hawh atsia, amah dam tiar tu heh Jesuh ah a si lam Jew te rel si.

16Jesuh in me te heh Sabbath ni in a puah manin, Jew te'n amah heh erh atsia, reek tuh in zei dang si.

17Sinapikhaw Jesuh in, "Ei Pa hen tutian hen na a per manin, keimah khen per sing," ti'n amahni kheh o si.

18Ama'n Sabbath ni a tsang ngawl bek zo ngawl, Pathian heh ama Pa in rel atsia, Pathian tsankim in a rel tsawm manin, Jew te'n amah reek theinak tuh zei leilei si.

Tsapa Thuneinak

19Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh o atsia, "Thungai ngai in nang rel sing, Tsapa hen ama thu in heimah puah thei ngawl in, Pa puahnak a munak bek puah si. Heitasim tiphangin a puahnak bangkeek in Tsapa khen puah deve si. **20**Ei Pa hen Tsapa a it manin, ama puahnak thil tehem kheh Tsapa ah muh si. Nang khum tuh in me te tah mak sawn naper te muh rih tulai nang si. **21**Ei Pa hen mithi te tho tiar atsia, nungnak a pe bangin, Tsapa khen a deihnak te kheh nungnak pe deve tu si. **22**Ei Pa hen tumah thukhen ngawl in, thukhen tuh tehem Tsapa ah aapberh si. **23**Meheh mi tehem in ei Pa a upat bangin, Tsapa a upat deve theinak tuh in si. Tsapa a upat ngawl te'n amah lehtu Pa khen upat ngawl si.

24"Thungai ngai in nang rel sing, ka thu za atsia, keimah leh tu Pa a umtu te heh kumkhaw nungnak nei in, thukhennak tuar tu ngawl si. Sinapikhaw thihnak pin nungnak ah leek ongla si. **25**Thungai ngai in nang rel sing, mithi te'n Pathian Tsapa aw a za hun leng in, tsimi hun heh tuhun heh si. Tsin, Tsapa aw a zatu te nung tu si. **26**Ei Pa hen ama sungah nungnak a nei bangin, Tsapa khen ama sungah nungnak a nei tuh in pe ongla si. **27**Amah heh Mi Tsapa a si manin, thukhen tu in thuneinak khen pe si.

28"Meheh lunglawi mah na un; heitasim tiphangin thaan sunga tehem in a aw za atsia, a suak hun leng tu si. **29**Thilpha a puahtu te heh nungnak ah tho tu in le, thil pha ngawl a puahtu te heh hannak tuar tu in tho tu si.

Niimtu Johan Tetti Khannak

30"Keima thu in heimah puah ngawl sing. Ka zanak bang thek in thukhen sing. Keima deihnak zei ngawl in, keimah leh tu ei Pa deihnak bangin thukhen ka si manin, ka thukhennak heh a dik si. **31**Keimah le keimah tettikhan tsawm si lengkhaw, ka tettikhan tsawmnak heh dik ngawl si. **32**Keima thu tettikhan tu midang pakhat om in, a tetti khannak heh a maan lam thei sing.

5:17 Luk 2:49
5:18 Mah 12:14
5:21 Rom 4:17; 2Ko 1:9; Heb 11:19
5:22 Sia 18:25; Tkn 11:27; Leh 10:42
5:23 Luk 10:16; 1Jo 2:23
5:24 Mah 10:40; Mah 25:46; 1Jo 3:14
5:26 Daa 30:20; Job 10:12; Sm 36:9
5:29 Mah 25:46
5:30 Isa 28:6; Mah 26:39

33Nangmahni'n Johan nenah mi
leh atsia, Johan in thudik lam
ah tettikhan ongla si. 34Minung
nena tetti khannak saang ngawl
sing. Sinapikhaw me thu te heh
sannak nang si theinak tuh in ka
relnak si. 35Johan ah heh a alh
tseih le a vaar meiinn si atsia,
ama vaarnak sungah tsillem sung
sahnung tu kheh ot si utsi.

36"Sinapikhaw Johan tah in
mak sawn tetti nei sing. Heitasim
tiphangin Pa'n ka tsianneihsek
tuh in a penak naper, me ka
deknak naper te rori ah hen ei
Pa lehnak ka si kheh tettikhan
si. 37Keimah lehtu ei Pa amah
rori hen tettikhan ka si lei.
Nangnihni'n a aw za awng ngawl
atsia, a mel khen mu awng ngawl
si utsi. 38A lehnak Pa nang um
ngawl manin, ama thu khen nang
sungah om reng ngawl si.

Laithiangrim Tetti Khannak

39"Laithiangrim sungah
kumkhaw nungnak nei thei tu in
nang ruat manin Laithiangrim te kheh
zei si utsi. Tsimi Laithiangrim te'n
keima thu tettikhan si. 40Tsimi
sipelh nungnak nang nei theinak
tuh in ka nenah hawh nuam ngawl
si utsi. 41Minung te ultungnak
saang ngawl sing. 42Sinapikhaw
nangmahni sungah Pathian itnak
nang nei ngawl lam kheh nang
thei sing. 43Ei Pa ming in leng
pelh napi ingkhaw, nangnihni'n
saang ngawl ka si utsi. Midang
pakhat khat in ama ming rori in a
leng asin amah kheh saang reng
tu si utsi. 44Pathian nen bek pin
a leng ultungnak zei ngawl in,
pakhat le pakhat ultung dun tu
bek a sunsaktu nangnihni'n kawti
bangin um thei tu si utsim?

45"Ei Pa nenah nangmahni
sual nawn tu in ka ring mah na
un. Nangmahni sual nawn tu mi
pakhat om si. Amah heh nang aan
ngainak Mawsi ah si. 46Mawsi
ah nang um lekhaw, amah hen
keima thu a ngan manin, keimah
khen um tu si utsi. 47Sinapikhaw
ama lai ngannak te nang um
ngawl lekhaw, kawtibang in ka
thu te um tu si utsim?" ti'n ti si.

5:34 1Jo 5:9; Leh 16:30, 31; Efe 2:8; Tit 3:5
5:35 Dan 12:3; 2Pi 1:19
5:36 1Jo 5:9
5:37 Daa 4:12; 1Ti 1:17
5:38 1Jo 1:10; Isa 26:10
5:39 Rom 2:17, 18; Mah 25:46; Luk 24:27, 44; Leh 13:27
5:44 Rom 2:29
5:45 Rom 2:17
5:46 Sia 3:15; Luk 24:27, 44 Leh 26:22
5:47 Luk 16:29, 31

Minung Thawngnga Lai Do

Mah 14:13-21; Mar 6:32-44;
Luk 9:10-17

6Tsimi zawh in, Jesuh ah kheh
Tiberias Tipi tinak, Galilee
Tipi hatlam ral ah hawh si.
2Minaa te vumah a puahnak
ama theihdiknak te a mu manin,
mihonpi te'n amah lun si. 3Jesuh
in mual vumah kai atsia, tsimi
munah a ningluntu te thaw to dang
si. 4Tsimi hun in Jew te Leekdelh
Puai nong ongla si.

5Jesuh in diik atsia, mihonpi
te amah a zuan dang kheh a mu
phangin, Philip nenah, "Me te ei tuh
sang kawnaia lei tu na sing?" ti'n ti
si. 6Jesuh in a puah tuh thei tsawm
kuh reng ongla sipelh in, Philip ah
a tsulnak in tihen a tinak si.

7Philip in, "Mi taak hem in
kohno teen in a ei si riang denari*

* **6:7** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhat a nilawh si.

zanih man sang khen tham lawt tu ngawl si," ti'n amah kheh o si.
8Ningluntu pakhat, Simon Piter nau Andrew in, **9**"Mia khen ah barli sang tsuun panga le nga kohno panih nei naupang pakhat om si. Sinapikhaw mi tizah tsa reltaak nan tih im?" ti'n amah kheh ti si.
10Jesuh in, "Mipi te tsawh to tiar un," ti'n ti si. Tsimi munah hampa tampi a om manin, hampa vumah to dang si. Mipi te heh patsang veu thawngnga lun si. **11**Jesuh in sang tsuun te kheh le atsia, Pathian a paak tselh phangin ningluntu te kheh sem si. Ningluntu te'n mipi to dang te kheh sem si. Tsimi bangin nga khehkhen sem in nual ngai in ei dang si.
12Lai a kham ten phangin, Jesuh in ningluntu te kheh, "A eih val a hembangno te thehthawk ngawl in khul ten un," ti'n ti si. **13**Tsimita khon tei dang in, barli sang tsuun nga pin a eih val a hembang te kho leinih dim khon dang si. **14**Tsimi minung te'n Jesuh puahnak theihdiknak heh a mu dang phangin, "Me pa heh leivum ah a leng tulai profet si rori si," ti'n ti dang si.
15Tsimi manin amahni'n a nenah hawh atsia, kumpibawi si tu in a tiarlok tuum kheh Jesuh in a thei phangin, amah ruak mual vumah hawh tum lehleu si.

Jesuh Ti Vumah Hawh

Mah 14:22-33; Mar 6:45-52

16Simlam phangin ningluntu te kheh tipi ah hawhsuk dang si. **17**Tsin, khawm to dang atsia, tipi hatlam ral Kapernaum khaw ah hawh dang si. Khawthim ongla pelh in Jesuh ah heh amahni nenah leng lai ngawl si. **18**Khawtawng manin tilet tho si. **19**Peng thum peng li lun khawm a hot dang zawh in khawm lam zuan in ti vumah Jesuh hawh kheh mu dang atsia, kihngai dang si. **20**Sinapikhaw Jesuh in amahni kheh, "Keimah sing; kih mah na un," ti'n ti si. **21**Amahni'n ang ngai in khawm sungah dum tiar atsia, makhat in a khawm kheh a hawh min tuh ah leng dang si.

Nungnak Sang

22A thaizing in tipi hatlam ral ah a ding dang mihonpi te'n ningluntu te tonak khawm siar ngawl, khawm dang a om ngawl lam le Jesuh ah le ningluntu te khawm to langkhat ngawl in, ningluntu te bek a hawh dang lam kheh mu si. **23**Sinapikhaw Tiberias khaw pin khawm dang te kheh Bawipa'n Pathian a paak tselh phangin sang a einak min kung ah leng si. **24**Tsimita mi te khen tsimi munah Jesuh ah mu ngawl in, ningluntu te khen a mu dang ngawl phangin, khawm to dang deve atsia, Kapernaum khaw ah hawh dang in, Jesuh ah kheh zei dang si. **25**Tipi hatlam ral ah amah a tawk dang phangin, "Rabbi, kontik in nai ah leng si tsim?" ti'n ti dang si.
26Jesuh in amahni kheh o atsia, "Thungai ngai in nang rel

6:9 2Ku 4:43
6:11 Mah 14:19
6:14 Daa 18:15, 18; Mah 11:3
6:15 Mah 14:23; Mar 6:46
6:19 Job 9:8
6:20 Mah 14:27
6:25 Mah 23:7

sing, theihdiknak te nang mu manin keimah zei si ngawl in, sang khampek in nang ei ngah manin zei ka si utsi. **27**A se thei lai eih tsa rimsu mah na un. Kumkhaw nungnak tham Mi Tsapa in nangmahni a pe tuh lai eih tsa rimsu sawn un. Heitasim tiphangin Pa Pathian in Tsapa ah a tatsik kheen ong si lei," ti'n ti si.

28Amahni'n, "Pathian naper te kei per theinak tuh in hei puah tu si ung im?" ti'n amah kheh dong dang si.

29Jesuh in amahni kheh o atsia, "Pathian naper heh a lehnak Pa nang um heh si," ti'n ti si.

30Tsimi manin amahni'n, "Tsimi lekhaw kei mu tuh in le nangmah kei um tuh in hei theihdiknak puah tu si tsim? Hei naper per tu si tsim? **31**'Pathian in amahni ei tuh van pin sang pe si,' ti'n ngannak bangin, kei papi te'n hampalak ah manna ei si," ti'n ti si.

32Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, Mawsi in van pin sang pe ngawl nang si. Ei Pa'n van pin sang taktak pe nang si. **33**Pathian sang heh van pin lengsuk atsia, leivum mi te nungnak a petu Pa heh si," ti'n ti si.

34Tsimi phangin amahni'n, "Bawipa, tsimi sang tsawh kei pe reng veng in," ti'n ti si.

35Jesuh in amahni kheh, "Keimah heh nungnak sang sing. Ka nenah a hawh tu heh rikaam awngkel leh tu ngawlla in, keimah a umtu heh dangrum leh awngkel tu ngawlla si. **36**Sinapikhaw nang rel sing; nangnihni'n keimah mu ongla pelh in um ngawl lai si utsi. **37**Ei Pa'n keimah a penak tehem ka nenah hawh tu si. Ka nenah a hawhtu heh nawt himhim tu ngawl sing. **38**Heitasim tiphangin keima deihnak puah tu in van pin a lengsuk si ngawl in, keimah leh tu ei Pa deihnak puah tu in leng si sawn sing. **39**Keimah leh tu ei Pa deihnak heh keimah a penak tehem pakhatno pohkhen pai tiar ngawl in, dawlta ber ni in ka tho tiar tu heh si. **40**Tsin, ei Pa deihnak heh, tutu sikhen Tsapa mu atsia a umtu tehem kumkhaw nungnak nei tu si. Tsin, keimah khen dawlta ber ni in tho tiar tu sing," ti'n ti si.

41"Keimah heh van pin a lengsuk sang sing," ti'n ati manin Jew te'n phun sepsup dang si. **42**Amahni'n, "Me pa heh a nu le a pa kei theinak, Joseph tsapa Jesuh ah si ngawl si maw? 'Van pin lengsuk sing,' ti'n ti si, kawti thu sim?" ti'n ti dang si.

43Tsimi manin Jesuh in o atsia, "Phu sepsup tseih mah na un. **44**Keimah leh tu ei Pa'n a huai ngawl nungsang tumah in ka nenah hawh thei ngawl si. Tsin, ka nenah a hawhtu heh dawlta ber ni in tho tiar tu sing. **45**'Amahni a vaseng in Pathian in zirh tu si,' ti'n profet te'n laibu ah ngan si. Tsimi manin ei Pa thu za atsia, a zirtu tehem ka

6:27 Isa 55:2; Mah 25:46; 8:20; Rom 4:11; 1Ko 9:2; 2Ko 1:22; Efe 1:13; 2Ti 2:19; Thu 7:3
6:30 Mah 12:38
6:31 Mip 11:7-9; Sua 16:4, 15; Neh 9:15; Sm 78:24
6:35 Sua 3:14
6:38 Mah 26:39
6:39 Isa 27:3; Jer 23:4
6:40 Mah 25:46
6:42 Luk 4:22
6:44 Jer 31:3
6:45 Isa 54:13; Jer 31:33, 34; 1Ko 2:13; 1Th 4:9; Heb 8:10, 11; 1Jo 2:27

nenah hawh si. 46Pathian nen pin a leng Tsapa siar ngawl, tumah in Pa mu awng ngawl si. Tsapa hen Pa mu ongla si. 47Thungai ngai in nang rel sing, keimah a umtu heh kumkhaw nungnak nei ongla si. 48Keimah heh nungnak sang sing. 49Nang papi te'n hampalak ah manna ei in thi pah si. 50Meheh vanvum pin a lengsuk sang si atsia, a eitu pohpoh heh thi ngawl si. 51Keimah heh vanvum pin a leng nungnak sang sing. Tutu sikhen me sang heh a ei lekhaw, kumkhaw in nung tu si. Ka pe tuh sang heh leivum minung te nungnak tuh in ka penak ka sa heh si," ti'n amah ni kheh ti si.

52Tsimi phangin Jew te'n, "Kawtibang in me pa hen kei ei tuh in ama sa kei pe thei tu sim?" ti'n el dun dang si.

53Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Thungai ngai in nang rel sing, Mi Tsapa-a sa ei atsia, a thi nang in ngawl lekhaw nang sungah nungnak nei tu ngawl si utsi. 54Tutu sikhen ka sa ei atsia, ka thi a intu heh kumkhaw nungnak nei in, dawlta ber ni in tho tiar tu sing. 55Heitasim tiphangin ka sa heh lai taktak si atsia, ka thi heh in tuh taktak si. 56Ka sa ei in ka thi a intu heh keima sungah om atsia, keimah khen ama sungah om sing. 57A nung ka Pa in keimah leh atsia, Pa thawmin ka nung bang hen, keimah a eitu hen keima thawmin nung tu si. 58Me sang heh van pin lengsuk si in, nang papi te'n manna ei atsia a thi pah bang si ngawl si. Me sang a eitu heh kumkhaw in nung tu si," ti'n ti si.

59Me thu te heh Kapernaum khawa sinakok sungah thu a zirh lai in a relnak si.

A Ninglun te'n Zam

60Tsimi manin a ningluntu mi tampi te'n me thu heh a za phangin, "Me a awnnak heh a thei har si. Tu in theitsiang zo tu sim?" ti'n ti dang si.

61Ningluntu te'n me thu ah a phu sepsup dang tseih kheh Jesuh in a thin sung in a thei phangin, "Me thu hen nang khawsi tiar si maw? 62Tsimi bang a si lekhaw Mi Tsapa heh ama om masa min ah a kaiso nang mu tsuk a sin kawtibang si nantih utsim? 63Nungnak petu heh Raula si atsia, taksa heh heimah nempi ngawl si. Nangmahni ka relnak thu te heh raula si in, nungnak khen si si. 64Sinapikhaw nangmahni lak ah a um ngawltu te om si utsi," ti'n amahni kheh ti si. Heitasim tiphangin tu te tseng hen um ngawl in, tu ber hen amah zuar tu ti heh Jesuh in a pan pah in thei ham reng ongla si. 65Tsin, Jesuh in, "Tsimi manin, ei Pa'n a siang ngawl nungsang ka nenah tumah hawh thei tu ngawl si ti'n nang rel ham sing," ti'n ti si.

66Tsimi pin pan a ningluntu mi tampi te inn ah hong in, amah lun nuam leh ngawlla si.

6:47 Mah 25:46
6:51 Heb 10:10
6:53 Mah 8:20; 26:26; 28
6:56 1Jo 2:24
6:61 Mah 13:57
6:62 Mah 8:20; Mar 16:19
6:63 2Ko 3:6
6:64 Mah 10:4
6:65 Mah 13:11

Piter Thuphuangnak

Mah 16:13-20; Mar 8:27-29; Luk 9:18-20

67 Tsimi phangin, Jesuh in ningluntu leinih te kheh, "Nangmahni khen hong nuam deve si utsim maw?" ti'n dong si. **68** Sinapikhaw Simon Piter in, "Bawipa, tu nenah hawh lawt tu si ung im? Kumkhaw nungnak thu te nei si tsi.

69 "Keimahni'n a nung Pathian Tsapa Khrih ah na si lam thei in na um si ung," ti'n amah kheh o si.

70 Jesuh in, "Nangmahni leinih te heh nang deng si ngawl nang im? Tsin, nangmahni sung pin pakhat heh diabol ah si," ti'n amahni kheh o si. **71** Me a relnak heh Simon tsapa Judas Iscariot ah si. Heitasim tiphangin amah heh ningluntu leinih te lak ah a peh thahlam reng in amah a zuar tu tuh pa si.

A Nau te'n Um Ngawl

7 Tsimi zawh in Jesuh ah heh Galilee peng ah khualvak si. Jew te'n amah reek tu in a zei manin, Judea peng sungah khualvak nuam leh ngawlla si. **2** Tsimi hun in Jew te Buuk Puai nong ongla si. **3** A nau te'n, "Na ningluntu te'n na puahnak te a mu tuh in, nai pin kiangla Judea peng sungah hawh ten. **4** Mi ming thang si a nuamtu te'n a thupkuhruk in heimah puah ngawl si. Me thil te na puah a si lekhaw nangmah le nangmah leivum ah lang tiar tsawm in," ti'n ti dang si. **5** Heitasim tiphangin a nau te riang in amah um ngawl si.

6 Tsimi phangin Jesuh in, "Nangmahni tsa in hun heh remtsang reng veng pelh in, ka hun leng lai ngawl si. **7** Leivum mi te'n nangmahni heh haw thei ngawl si. Keimah zong heh amahni puahnak sesuak te ka phuang sak manin haw ka si. **8** Puai tsawh sim ta la un. Keimah zong heh ka hun a lengkim lai ngawl ta puai sim rih tu ngawl sing," ti'n a nau te kheh ti si. **9** Me thu te heh amahni a rel tselh phangin Galilee ah taang si.

10 Puai sim tu in a nau te a hawhso dang zawh in, amah khen mi te thei pum tuh ngawl in puai sim hawhso kuhzen deve si. **11** Tsimi phangin Jew te'n, "Amah heh kawnai ah si nan tih im?" ti'n puai minah zei dang si. **12** Mipi te'n ama thu rel in awn sepsup dang si. Pawlkhat te'n, "Amah heh mipha si," ti atsia, a dang te'n, "Si ngawl si; mipi zoltu si sawn si," ti'n ti si. **13** Sinapikhaw Jew te a kih manin ama thu rel sohsoh ngam teen ngawl si.

14 Puai a laitum duk a si phangin, Jesuh in temple reen sungah hawhso atsia, thu zirh si. **15** Jew te'n lunglawi ngai in, "Me pa heh lai zir awngkel ngawl sipelh, kawti laithiam nan tih im?" ti'n ti dang si.

16 Jesuh in amahni kheh o atsia, "Ka zirhnak heh keima si ngawl in, keimah lehtu Pa-a si. **17** Mi pakhat khat in ama deihnak

6:67 Mah 10:2
6:68 Mah 16:16; 25:46
6:69 Mar 1:24; Luk 9:20
6:71 Mah 26:14; 10:4
7:1 Mah 12:14
7:2 Sun 23:34; Daa 16:16
7:3 Mah 12:46
7:5 Sm 69:8; Mar 3:21
7:6 Mah 26:18
7:8 Mah 26:18
7:14 Mah 26:55
7:15 Leh 26:24; Mah 13:54
7:17 Sm 25:14

puah a nuam lekhaw, ka zirhnak heh Pathian nen pina si maw, keima thuneinak in ka awnnak si, ti heh thei tu si. **18**Ama thuthu in a awntu hen ama tsungnungnak bek zei si. Sinapikhaw amah lehtu Pa tsungnungnak a zeitu heh a dik si in, ama sungah dik ngawlnak heimah om ngawl si. **19**Nangmahni heh Mawsi in Daan nang pe si ngawl si maw? Tumah in lun ngawl si utsi. Heita reek tu in zei ka si utsim?" ti'n ti si.

20Mipi te'n amah kheh o atsia, "Nangmah heh khawvang nei si tsi. Tu in reek tu in zei na sim?" ti'n ti si.

21Jesuh in amahni kheh o atsia, "Thil pakhat ka puahnak nang vaseng in khum ngai si utsi. **22**Tsimita Mawsi in vunrel tennak daan kheh nangmahni pe atsia, mi pakhat kheh Sabbath ni in vunrel ten si utsi. Me daan heh Mawsi pannak si ngawl in, nang pupa te pannak si. **23**Mi pakhat in Mawsi daan a se tiar ngawlnak tuh in Sabbath ni in vunrel ten a si lekhaw, Sabbath ni in mi pakhat ka dam tsiangsek tiar manin heita ka vumah thinraw si utsim? **24**Puleu munak bek in thukhen mah na un. A maanno in thukhen sawn un," ti'n ti si.

Khrih Si Thei Ol Maw?

25Tsimi phangin Jerusalem pin leng mi honkhat te'n, "Reek tu in a zei dang tseihnak heh me pa heh si ngawl si maw? **26**Sinapikhaw, pan un! Raalpha ngai in thurel atsia, heimah ti dang ngawl si. Khrih ah rori si, ti'n uktu te'n thei rori si nan tih im? **27**Sipelh atsia me pa heh kawnai pin a leng ti thei si sing. Sinapikhaw Khrih ah a leng phangin kawnai pin a leng ti tumah in thei tu ngawl si," ti'n ti dang si.

28Jesuh in temple reen sungah thu a zirh tseihlai in dampi in au atsia, "Nangnihni'n keimah thei atsia, kawnai pin ka leng ti khen thei meek si utsi. Ka leng tsawm men si ngawl sing. Sinapikhaw nang thei ngawlnak keimah lehtu Pa heh a dik si. **29**Ama'n keimah leh atsia, ama nen pin leng ka si manin amah heh thei sing," ti'n ti si.

30Tsimi phangin amahni'n pom tuum pelh in, a hun a kim lai ngawl manin tumah in kutman ngawl si. **31**Mi tampi te'n amah um in, "Khrih ah a leng phangin me pa puahnak tah in tam sawn theihdiknak te puah lawt nan tih im?" ti'n ti dang si.

32Ama thu rel in mipi te awn sepsupnak kheh Farasi te'n a za phangin, Farasi te le suangbawi te'n amah pom tu in temple kiltu te leh si. **33**Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Nang nenah dawmlai om rih angkhaw, keimah lehtupa nenah hong leh tu sing. **34**Nangnihni'n ka zei tu si utsi. Sinapikhaw tawk tu ngawl ka si utsi. Tsin, ka om minah khen hawh thei tu ngawl si utsi," ti'n ti si.

35Tsimi phangin Jew te'n, "Kei tawk tuh ngawl in kawnai

7:19 Daa 32:46; Mah 12:14
7:20 Mar 3:22
7:22 Sun 12:3; Sia 17:10-14
7:24 1Sa 16:7; Isa 11:3,4; 2Ko 10:7
7:25 Mah 12:14
7:27 Mah 13:55; Luk 4:22
7:29 Mah 11:27
7:30 Mah 26:18

ah hawh tuum nan tih im? Grik te zirh tu in Grik te lak ah a om Jew te nenah hawh tuum si nan tih im? **36**'Ka zei tupelh na utsikhaw, tawk tu ngawl ka si utsi. Ka om min ah hawh thei tu ngawl si utsi,' ti'n a tinak heh hei ati nuamnak sim?" ti'n rel dang tseih si.

Ti Nung

37Puai ni dawlta ber ni, ni thupi ber ni in Jesuh ah kheh ding atsia, dampi in au in, "Dangrum nang om lekhaw ka nenah hawh in, ti in sen. **38**Laithiangrim relnak bangin keimah a umtu te heh ama thinlung sung pin ti nung runti luang tu si," ti'n ti si. **39**Tibang hen a tinak heh amah a umtu te ngah tuh Raula thu a relnak si. Me hun hen Jesuh ah heh tsungnung tiarnak a si lai ngawl manin, Raula Thiangrim pe lai ngawl si.

Khrih Manin Isarel te Khen Dun

40Tsimita mihonpi te sung pin mi tampi te'n me awnnak heh a za phangin, "Me pa heh profet si rori si," ti'n ti si. **41**A dang te'n, "Me pa heh Khrih ah si," ti'n ti si. Sinapikhaw pawlkhat te'n, "Galilee peng pin Khrih suak tu si maw? **42**Khrih ah heh David tenawn si tu atsia, David suaknak Bethlehem khaw pin suak tu si, ti'n Laithiangrim in rel ham ongla si ngawl si maw?" ti'n ti si. **43**Tsimi manin ama manin mipi te khen dun lawh si. **44**Mi pawlkhat te'n pom nuam pelh in, tumah in kutmansek ngawl si.

45Temple kiltu te a leng leh phangin suangbawi te le Farasi te'n, "Heita amah huai ngawl si utsim?" ti'n ti si.

46Temple reen sung kiltu te'n, "Me pa bangin tumah in thureel awng ngawl si," ti'n o si.

47Tsimi phangin Farasi te'n, "Nangnihni khen son ngahnak si deve si u tsi maw? **48**Uktu te le Farasi te pakhat khat heh amah umtu om si maw? **49**Sinapikhaw Daan a thei ngawl me mihonpi te heh tsamnak si," ti'n o si.

50Amahni sung pin zan laitum in Jesuh nenah a hawh kuhzen tu Nikodemus in, **51**"Mi pakhat heh ama kampau ngai atsia, a puahnak kei thei ma in kei Daan in thukhen keel si maw?" ti'n amahni kheh ti si.

52Amahni'n o atsia, "Nangmah khen heh Galilee te si deve si tsim maw? Kan la pan po tsuk in. Galilee pin profet pakhat pohkhen a suak awng keel ngawl lam thei tu si tsi," ti'n amah kheh ti dang si. **53**Tsimi zawh in amahni inn ten ah hong dang si.

Jesuh le Zuanzamnu

8 Tsin, Jesuh ah kheh Olive Mual ah hawh si.

2Zingmano in temple reen sungah lut lehleu in, mi tehem in amah zuan dang si. Tsin, to atsia, amahni kheh thu zirh si. **3**Tsimi teng phangin Daan zirhtu te le

7:37 Sun 23:36; Isa 55:1; Thu 22:17
7:38 Isa 58:11
7:39 Joe 2:28; Leh 2:17
7:40 Mah 21:11
7:42 Mah 1:1; Mah 2:5; Mik 5:2 Luk 2:4
7:46 Mah 7:28
8:1 Mah 21:1
8:2 Mah 26:55

Farasi te'n zuanzam nu pakhat a pom dangnak kheh ama nenah huai dang atsia, amahni laingial keek ah koih dang si. 4Amahni'n Jesuh ah kheh, "Sayapa, me minu heh a zuanzam laitum rori pomnak si. 5Daan sungah tibang hen lei a datu te heh lungto in seplum tuh in Mawsi in thupe kei si. Nang kawti'n ti atsim?" ti'n amah kheh ti dang si. 6Amahni'n tibang hen a tinak heh Jesuh ah sual zei nuam in a tsulnak si. Sinapikhaw Jesuh in kunsuk atsia, heimah za ngawl bangin a kuttsung in lei ah lai ngan si.

7Amahni'n a dong nawhnawh phangin ding po atsia, "Nangmahni lak ah sualnak a nei nom ngawltu in me minu heh sep masa ber sen," ti'n amahni kheh ti si. 8Jesuh in kunsuk lehleu atsia lei ah lai ngan lehleu si.

9Tsimi thu a za dang phangin, amahni se le pha theikhennak lungmu in a sualnak te lang tiar in, uham ber pin pan nauta ber tian dan sepsep dang si, Jesuh ah heh amah ruak in taang atsia, minu heh a laingial keek ah ding tum reng si. 10Jesuh in ding atsia, minu siar ngawl midang tumah a mu ngawl phangin, "Minu, nangmah sualnawntu te la kawnai ah siberh sim? Tumah in han ngawl na si maw?" ti'n ti si.

11Minu in, "Bawipa, tumah in han ngawl ka si," ti'n ti si. Tsimi phangin Jesuh in, "Keimah khen na han deve tu ngawl sing. Hong ta la, sual lehmah na len," ti'n minu ah kheh ti si.

8:5 Sun 20:10; Daa 22:22; Job 31:11
8:6 Mah 22:15, 18; 12:10
8:7 Daa 17:7; Eze 16:40; Rom 2:1,22
8:12 Tts 4:18; Mah 5:14
8:17 Mah 18:16
8:19 1Jo 2:23

Leivum Vaarnak

12Tsimi phangin Jesuh in, "Keimah heh leivum vaarnak sing. Ka ning a luntu te thimnak sungah hawh tu ngawl in, nungnak vaarnak nei tu si," ti'n amahni kheh ti si.

13Tsimi man in, "Nangmah le nangmah tettikhan tsawm na sita, na tetti khannak heh a dik ngawl si," ti'n Farasi ten'n Jesuh ah kheh ti si.

14Jesuh in o atsia, "Keimah hen kawnai pin leng atsia, kawnai ah ka hawh tu, ti heh thei ka si manin, keimah le keimah tettikhan tsawm ka si sikhen tetti ka khannak heh a maan si. Sinapikhaw kawnai pin leng atsia, kawnai ah ka hawh tu, ti heh thei ngawl si utsi. 15Nangnihni'n tisa deihnak bangin thukhen pelh na utsikhaw, keimah hen tumah thukhen ngawl sing. 16Thu ka khen sikhen ka thukhennak heh a maan si. Heitasim tiphangin keimah ruak si ngawl in, keimah lehtu ei Pa'h thaw si si ung. 17Mi paniha tetti khannak heh a maan si, ti'n nang daan sungah ngan meek si. 18Keimah heh keimah le keimah tettikhan tsawmtupa sing. Keimah lehtu ei Pa'n keima thu tettikhan sak meek ka si," ti'n amahni kheh o si.

19Tsimi phangin amahni'n, "Na Pa tsawh kawnai ah sim?" ti'n amah kheh dong si. Jesuh in, "Keimah asikhen, ei Pa ah asikhen thei pumpalak ngawl si utsi. Keimah nang thei tsuk asin,

ei Pa ah khen thei meek tu si utsi," ti'n amahni kheh o si.

20Me thu heh Jesuh in temple reen sungah thu a zirh lai in alu koihnak khan sung pin a awnnak si. Ama hun a kim lai ngawl manin, tumah in amah kheh kutman ngawl si.

Jesuh in A Thihnak Tuh Rel Ham

21Tsimi phangin Jesuh in amahni kheh, "Hawh tu sing. Zei tu ka si utsi; tsin, nang sualnak ah thiberh tu si utsi. Ka hawhnak minah hawh thei tu ngawl si utsi," ti'n ti lehleu si.

22Tsimi manin Jew te'n, "'Ka hawh min ah hawh thei tu ngawl si utsi,' ti'n ati manin amah le amah reek tsawm tu si nan tih maw?" ti'n ti dang si.

23Jesuh in, "Nangnihni heh nuailam pina si utsi; keimah heh vumlam pina sing. Nangnihni heh me leivum mi te si utsi; keimah heh leivum mi si ngawl sing. **24**Tsimita nang sualnak ah thi tu si utsi ti'n nang rel sing, keimah heh amah sing ti'n ka tinak nang um ngawl manin, nang sualnak ah thiberh tu si utsi," ti'n amahni kheh ti si.

25Tsimi phangin amahni'n, "Tu si tsim?" ti'n Jesuh ah kheh dong si. Jesuh in, "A pan pin nangmahni ka rel tseihnak bangin sing. **26**Nangmahni thu ah rel tuh le nang thukhen sak tuh tampi nei sing. Keimah lehtu Pa heh a dik manin, ama nena ka zanak thu te heh leivum minung te nenah rel sing," ti'n amahni kheh ti si.

27Pa thu a rel tseihnak kheh amahni'n theitsiang zo ngawl si.

28Tsimi phangin Jesuh in, "Mi Tsapa heh nang tar phangin, keimah heh amah ka si lam thei tu si utsi. Tsin, keima thu in heimah puah ngawl atsia, ei Pa zirhnak bangin me thu te heh ka rel lam theitsiang leh tu si utsi. **29**Keimah lehtu Pa heh ka nenah om si. Ama ang tuh thil te puah veng ka si manin, keimah ruak zam tu ngawl ka si," ti'n amahni kheh ti si. **30**Me thu te heh a rel lai in mi tampi te'n amah um si.

Thutak in Luat Tiar

31Tsimi phangin Jesuh in amah umtu Jew te kheh, "Ka thu ah nang om reng lekhaw ka ningluntu taktak si si utsi. **32**Tsin, nangmahni'n thutak thei tu atsia, thutak khen luat tiar tu nang si," ti'n amahni kheh ti si.

33Amahni'n, "Keimahni heh Abraham tenawn te si atsia, tumaha sel si awng ngawl si ung. Kawti 'Luat tu si utsi,' ti'n kei ti si tsim?" ti'n amah kheh o dang si.

34Jesuh in, "Thungai ngai in nang rel sing; tutu sikhen sualnak a puahtu heh suala sel si. **35**Sel heh innsang ah kumkhaw om reng ngawl in, tsapa zonghen kumkhaw om reng thei si. **36**Tsimita Tsapa in nangmahni a luat tiar a silekhaw, a luat taktak te si tu si utsi.

8:20 Mah 26:18, 55; Mar 12:41; **8:21** Eze 3:18

8:29 Isa 50:5 **8:31** 2Jo 9 **8:32** Rom 8:2; 2Ko 3:17; Gal 5:1,13 **8:33** Luk 3:8 **8:34** Rom 6:16 **8:35** Gal 4:30

Abraham Tenawn

37"Abraham tenawn nang si lam nang thei sing. Sipelh atsia ka thu heh nangmahni sungah omnak mun a nei ngawl manin, reek tu in zei ka si utsi. **38**Ei Pa nena ka munak kheh nang rel sing. Nangmahni zonghen nang pa te nena nang munak bangin puah si utsi," ti'n ti si.

39Amahni'n, "Abraham ah heh kei papi si," ti'n amah kheh o dang si. Jesuh in, "Abraham tsa te nang si lekhaw Abraham naper per tu si utsi. **40**Sinapikhaw Pathian nen pin ka zanak thudik nangmahni a reltupa keimah heh reek tu in zei ka si utsi. Abraham in tibang tson puah ngawl si. **41**Nang pa te leidat bangin leida si utsi," ti'n amahni kheh ti si. Tsimi phangin amahni'n, "Tsasawn si ngawl si ung. Pa pakhat bek nei in, Pathian ah si," ti'n o dang si.

42Jesuh in, "Pathian heh nang Pa a si miau lekhaw, keimah it tu si utsi. Heitasim tiphangin keimah heh Pathian nen pin leng sing. Keima thu men in leng si ngawl in, ama lehnak sing. **43**Heita thu ka relnak te heh theitsiang thei ngawl si utsim? Ka thurelnak nang thei zo ngawl ta si. **44**Nangmahni heh nang pa diabol hin te si atsia, nang pa deihnak bangin puah ot si utsi. Amah heh a pan pin pan tualreek si atsia, ama sungah thutak a om ngawl manin, thutak ah ding ngawl si. Thuson a rel phangin ama sidaan in rel si. Heitasim tiphangin amah heh thuson relpa si atsia, thuson rel te pa si. **45**Sinapikhaw thutak ka rel manin um ngawl ka si utsi. **46**Nangmahni lak ah ka sualnak phuang theitu tu om si utsim? Thutak rel ka si lekhaw, heita ka um ngawl si utsim? **47**Pathian nen pina te hen Pathian thu te za si. Tsimita Pathian nen pina nang si ngawl manin za ngawl si utsi," ti'n amahni kheh ti si.

8:39 Luk 3:8
8:40 Mah 12:14
8:41 Isa 63:16
8:44 1Jo 3:8; Sia 3:4; 2Kh 18:21; Sm 5:6
8:47 1Jo 4:6
8:48 Mah 10:5; Mar 3:22
8:52 Mar 3:22

Abraham Om Ma in Om

48Tsimi phangin Jew te'n o atsia, "Nangmah heh Samaria te si atsia, khawvang nei si tsi, ti'n kei tinak heh maan reng ngawl si maw?" ti'n amah kheh ti si.

49Jesuh in, "Khawvang nei si ngawl sing; ei Pa ah ka upat si sawn si, Sipelh atsia, nautat ka si utsi. **50**Keima tsungnungnak zei ngawl sing. Keima tsungnungnak zei in thukhentu Pa pakhat om si. **51**Thungai ngai in nang rel sing; mi pakhat khat in ka thu a lun lekhaw thihnak tawk awngkeel tu ngawl si," ti'n amahni kheh o si.

52Tsimi phangin Jew te'n, "Tuzonghen khawvang nei na si lam thei si ung. Abraham ah thi ongla si; tsin, profet te khen thiberh ongla si, 'Mi pakhat khat in ka thu a lun lekhaw thihnak tep awngkeel tu ngawl si' ti'n kawti'n ti thei si tsim? **53**Athisak kei papi Abraham tah in mak sawn si tsim maw? Profet tehem khen thiberh ong si lei. Nangmah heh tu si tiar tsawm si tsim?" ti'n ti dang si.

54Jesuh in o atsia, "Keimah le keimah ultung tsawm ka si lekhaw, ka ultung tsawmnak heh heimah ngawl men si. Keimah ultung tu heh ei Pa ah si atsia, amah heh, kei Pathian si ti'n nang tinak kheh si **55**Tsimi a si sikhen, nangmahni'n amah thei ngawl si utsi.Sinapikhaw keima'n thei sing, 'Amah heh thei ngawl sing,' ti'n ka ti a si lekhaw nangmahni bangin thuson rel si tu sing. Sinapikhaw keimah hen amah thei atsia, ama thu lun sing. **56**Nang pa Abraham in ka leng hun mu tu heh thanop ngai si, tsin, mu atsia ang ngai si," ti'n o si.

57Tsimi phangin Jew te'n, "Kum sawmnga riang na kim lai ngawl, Abraham ah mu ongla si tsim maw?" ti'n ti si.

58Jesuh in, "Thungai ngai in nang rel sing, Abraham piang ma om ongla sing," ti'n amahni kheh ti si.

59Tsimi phangin amahni'n amah seplumnak tuh lungto khul dang si. Sipelh atsia Jesuh in pialden in amahni laingialkeek pin nawr atsia, temple reen sung pin suakngut si.

Sensuah Mittsaw Khawmu tiar

9 Jesuh ah kheh lampi ah a hawh tseihlai in, sensuah mittsawpa pakhat mu si. **2**A ningluntu te'n, "Rabbi, me pa sensuah mittsaw heh ama sual man si maw, a nu le a pa sual man si sawn sim?" ti'n dong si.

3Jesuh in o atsia, "Amah le a nu le a pa te sual man si ngawl in, me pa ah hen Pathian naper mi te'n a mu theinak tuh in si sawn si. **4**Khawvar lai hen keimah lehtupa naper te heh per kul sing. Tumah in na a per thei ngawl hun, zan leng tseih ongla si. **5**Leivum ah ka om sung hem leivum minung te vaarnak sing," ti'n o si.

6Me thu te heh a rel tselh phangin lei ah tsil sa atsia, a tsil thaw buan puah in, tsimi mittsawpa mit te kheh noih sak si. **7**Tsin, amah kheh, "Hawh ta la, Siloam tikhuar ah mai phiah ten," ti'n ti si. Siloam sullelam heh, Leh tinak si. Tsimi manin hawh atsia a maiphiah in, mit khawmu saak in hong leh si.

8Tsimi manin a inn nen te le a mittsaw a mu vengtu te'n, "Me pa heh to in kutdawh ngen veng pa la si ngawl si maw?" ti'n ti dang si.

9Mi pawlkhat te'n, "Amah si reng si," ti'n ti si. Midang te'n, "Mittsawpa thaw baang dun si," ti'n ti si. Ama'n, "Mittsawpa la sing," ti'n ti si.

10Tsimi manin amahni'n, "Kawti bangin mit khawmu si tsim?" ti'n dong si.

11Ama'n, "Jesuh tinak pa'n buan puah atsia, ka mit noih sak in, 'Hawh ta la, Siloam tikhuar ah mai phiah ten,' ti'n ti ka si. Tsimita hawhper in ka mai phiah atsia, khawmu sing," ti'n o si.

12Tsimi phangin amahni'n, "Tsimi pa tsawh kawnai ah sim?"

8:56 Sia 18:18; Mah 13:17
8:58 Sua 3:14
8:59 Sua 17:4; Sun 24:16; 1Sa 30:6
9:2 Mah 23:7; Luk 13:2; Leh 28:4; Eze 18:20; Sua 20:5; Job 21:19
9:6 Mar 7:33
9:7 2Ku 5:10; Luk 13:4; Isa 35:5
9:8 Leh 3:2,10

ti'n amah kheh dong si. Ama'n, "Thei ngawl sing," ti'n ti si.

13Amahni'n mittsaw awng pa kheh Farasi te nenah huai dang si. **14**Jesuh in buan puah atsia, mit khaw a mu tiar ni heh Sabbath ni si. **15**Farasi te'n a mit khawmu dan dong deve leh atsia, mittsaw awng pa'n, "Ama'n ka mit ah buan noih atsia, ka mai ka phiah phangin khawmu sing," ti'n amahni kheh o si.

16Tsimi manin Farasi pawlkhat te'n, "Me pa heh Sabbath ni a tsang ngawl manin Pathian nen pina si thei ngawl si," ti'n ti si. A dang te'n, "Misual pakhat in tibang theihdiknak heh puah thei tu si maw?" ti'n ti si. Tsimi manin amahni lak ah khendunnak suak si.

17Amahni'n, "Amah hen na mit khawmu tiar si. Tsimita me pa heh nang kawti'n ti si tsim?" ti'n amah kheh ti lehleu si. Ama'n, "Amah heh profet pakhat si," ti'n ti si.

18Sinapikhaw Jew te'n mit khawmutu pa nu le pa te a ko ma hem, a mittsaw awng atsia khaw amu thu kheh um ngawl si. **19**Amahni'n, "Me mittsaw saak in suak si, ti'n nang tinak pa heh nang tsapa si reng si maw? Kawtibang in tuhen khawmu sim?" ti'n a nu le pa te kheh dong si.

20A nu le pa te'n o atsia, "Amah heh kei tsapa si atsia, a sensuah mittsaw a si heh thei si ung. **21**Sinapikhaw tuhen kawti bangin khawmu atsia, tu in khawmu tiar, ti heh thei ngawl si ung. Amah heh uham ongla a si manin amah dong ula, ama'n rel tsawm thei tu si," ti'n amahni kheh o si. **22**A nu le pa te'n Jew te a kih manin tsimi bangin a o nak si. Heitasim tiphangin, mi pakhat khat in Jesuh ah heh Khrih si ti'n a phuang lekhaw sinakok pin suah tu in Jew te'n lungkimnak nei dang si. **23**Tsimi manin a nu le pa te'n, "Amah heh uham ongla a si manin amah dong un," ti'n a tinak si.

24Tsin, Jew te'n mittsaw awng pa kheh ko lehleu atsia, "Pathian thangphat in. Me pa heh misual a si lam thei si ung," ti'n ti si.

25Ama'n, "Amah heh misual a si le si ngawl thei ngawl sing. Ka theinak pakhat om si. Keimah heh mittsaw sipelh in, tuhen khawmu sing," ti'n o si.

26Tsimi phangin amahni'n, "Ama'n kawti'n ti na sim? Kawtibang in na mit khawmu tiar sim?" ti'n dong lehleu si.

27Ama'n, "Nang rel ongla pelh sing. Nang ngai ngawl ta si. Heita za leh ot lai si utsim? A ningluntu si nuam deve si utsim maw?" ti'n o si.

28Amahni'n nautat ngai in, "Nangmah heh ama ningluntu si tsi. Keimahni heh Mawsi ningluntu si ung. **29**Pathian in Mawsi ah a awnpi lam thei si ung. Me unau ah heh kawnai pin leng si, ti heh thei ngawl si ung," ti'n ti si.

9:14 Mah 12:1-14
9:16 Mah 12:2
9:17 Mah 21:11
9:22 Luk 6:22
9:24 Jo s 7:19

30Mittsaw pa'n o atsia, "Ama'n ka mit khawmu tiar in, nangmahni'n kawnai pin a leng ti nang thei ngawl heh khumnung ngai si! **31**Pathian in misual te thu ngai sak ngawl si, ti heh thei si ung. Sinapikhaw mi pakhat khat heh Pathian be atsia, ama deihnak a puah lekhaw Pathian in a thu a ngai saklam heh thei si sing. **32**Mi pakhat khat in sensuah mittsaw khawmu tiar si, ti heh leilung a po pan pin pan za awngkeel lai ngawl si sing. **33**Me pa heh Pathian nen pin leng a si ngawl lekhaw, heimah puah thei tu ngawl si," ti'n amahni kheh o si.

34Amahni'n, "Sualnak thaw a dim in suak nangmah sawn in thu kei zirh ngeh si tsim?" ti'n ti dang atsia, sinakok pin suah dang si.

Raula Lam Mittsaw

35Amah kheh sinakok pin a suah dang lam kheh Jesuh in za si. Tsin, amah a tawk phangin, "Pathian Tsapa heh um tsim maw?"ti'n ti si.

36Ama'n, "Bawipa, amah ka um thei tuh in amah tsawh tu sim?" ti'n o si.

37Jesuh in, "Nangmah hen amah heh mu ongla in, tua nangmah awnpitu keimah heh amah sing," ti'n ti si.

38Tsimi phangin ama'n, "Bawipa, na um sing," ti atsia, amah kheh be si.

39Jesuh in, "Mit khawmu ngawl te khawmu tiar tu in le khawmu te mittsaw tiar atsia thukhen tu in me leivum ah leng sing," ti'n ti si.

40A kung-a Farasi pawlkhat te'n tsimi Jesuh awnnak a za phangin, "Mittsaw deve si ung maw?" ti'n ti si.

41Jesuh in, "Nang mit a tsaw asin sualnak nei tu ngawl pelh si utsi. Tuhen 'Khawmu reng si ung,' ti'n nang ti tsawm manin, nangmahni ah sualnak om reng lai si," ti'n ti si.

Tuukhal Pha

10 Jesuh in, "Thungai ngai in nang rel sing; tuu inn kawka pin tuu inn sungah dum ngawl in, mun dang pin kai atsia a dumtu te heh ruko le damiah si. **2**Sinapikhaw kawka pin a dumtu heh tuukhaltu pa si. **3**Kong kelentupa'n amah kheh kong hon atsia, tuu te khen a aw za si. A tuu te kheh amahni ming in pon atsia, tuu inn pin suak pi si. **4**Tuu inn sunga tuu te a suah phangin, a tuu te mai pin huai atsia, a tuu te'n a aw a thei manin amah lun dang si. **5**Midang te'n amahni a huai tuum sikhen, amahni aw kheh tuu te'n a thei ngawl manin, lun ngawl in peu sep tu si," ti'n ti si. **6**Jesuh in me thusanteh heh mang in rel pelh napikhaw, amahni'n a ti nuamnak thei ngawl si.

7Tsimi phangin Jesuh in, "Thungai ngai in nang rel sing; keimah heh tuu kawka sing. **8**Ka mai ah a hawh ngawl tehem heh ruko te le damiah te si atsia, tuu

9:31 Sia 18:23-32; Sm 34:15, 16; Tts 15:29; Isa 1:15; Jei 5:16-18; 1Jo 5:14, 15
9:34 Isa 66:5
9:35 Mah 8:20
9:36 Rom 10:14
9:38 Mah 28:9
9:39 Luk 4:18; Mah 13:13
9:40 Rom 2:19
10:2 Mar 6:34
10:6 Mar 9:32
10:8 Jer 23:1,2; Eze 34:2

te'n amahni aw thei ngawl si. **9**Keimah heh kawka sing. Keimah tawnin a luttu tehem sannak si tu in, suak tuak dum tuak atsia, dimdawn omnak tawk tu in tsimi munah leida tu si. **10**Ruko hen ru tu in, reek tu in le siatsuah tu bek in leng si. Keimah hen tuu te'n nungnak a nei theinak tuh in le kangkim nun a nei theinak tuh in leng sing.

11"Keimah heh tuukhaltu pha sing. Tuukhaltu pha hen a tuu te tsa in a nungnak liam si. **12**Sinapikhaw tuu neitu tuukhaltu si ngawl lawhlaknak tuukhaltu hen nee leng a mu phangin, tuu te kheh zam atsia danper si. Tsin, nee khen tuu kheh bot atsia, tuu te khen dansep si. **13**Lawhlaknak tuukhaltu hen lawhlaknak si atsia, tuu te thupi a tsan ngawl manin daan si. **14**Keimah heh tuukhaltu pha sing. Ka tuu te kheh thei in, ka tuu te khen thei ka si. **15**Ei Pa'n keimah a thei bangin, keimah khen ei Pa ah thei atsia, ka tuu te tsa ka nungnak pe sing.

16"Me tuu inn sunga tuu te lak ah a peh ngawl tuu dang te khen nei meek lai sing. Tsimi a dang tuu te kheh tuu inn sungah khumberh rori meek angkhaw, ka aw za tu atsia, tuu honkhat le tuukhaltu pakhat bek om tu si. **17**Ka nungnak leleh tuh in ka liam manin, ei Pa'n it ka si. **18**Ka nungnak heh keima liam tsawmnak si atsia, tumaha lesaknak si ngawl si. Ka nungnak liam theinak le leleh theinak thuneinak nei sing. Me thukhaam heh ei Pa nen pin ka ngahnak si," ti'n ti si.

19Me heh a rel manin Jew te kheh khen dun lehleu si. **20**Mi tampi te'n, "Khawvang nei si in, a am si. Heita a thu ngai tseih si utsim?" ti'n ti si.

21Mi pawlkhat te'n, "Me a reelnak te heh khawvang nei pakhata rel tuh zangzau si ngawl si. Khawvang in mit khawmu tiar thei tu si maw?" ti'n ti si.

Tuukhaltu Pa'n A Tuu te Thei

22Khawsik hun in Jerusalem ah biakinn Aap Puai hunkim si. **23**Jesuh ah heh temple reen sunga Solomon buuk ah vak tseih si. **24**Tsimi lai in Jew te'n amah kheh kawn dang atsia, "Kontik tian aitsan tiar tu kei si tsim? Khrih ah na si lekhaw tsiangno in kei rel in," ti'n ti dang si.

25Jesuh in, "Nang rel awng pelh sing. Diksang ngawl ka si utsi. Ei Pa ming in thil khumnung ka puahnak te hen tettikhan ka si lei. **26**Ka rel sak bangin, ka tuu te nang si ngawl manin diksang ngawl ka si utsi. **27**Ka tuu te'n ka aw za si. Keima'n amahni thei in amahni'n keimah lun dang si. **28**Amahni kheh kumkhaw nungnak pe sing. Tsimi manin amahni kheh senak ah leng awngkeel tu ngawl si. Tsin, ka kut sunga heh tumah in sut thei tu ngawl si. **29**Ka kut sungah amahni a petu ei Pa heh heizongza tah in

10:10 Sm 65:11; Rom 5:17
10:11 Isa 40:11; Eze 34:11-16,23; Mah 2:6; Luk 12:32; Heb 13:20; 1Pi 2:25; Thu 7:17; 1Jo 3:16
10:12 Zek 11:16, 17
10:14 Sua 33:12
10:15 Mah 11:27
10:16 Isa 56:8; Eze 34:23
10:18 Mah 26:53; Fil 2:8; Heb 5:8
10:20 Mar 3:21, 22; 2Ku 9:11; Jer 29:26;
10:21 Mah 4:24; Sua 4:11
10:23 Leh 3:11
10:24 Luk 22:67
10:28 Mah 25:46; Isa 66:22

mak sawn a si manin, ei Pa kut sunga kheh tumah in sut thei tu ngawl si. 30Keimah le ei Pa heh pakhat si ung," ti'n amahni kheh o si.

Jesuh Seplum Tuum

31Tsimi phangin Jew huaitu te khen amah seplum tu in lungto khul dang lehleu si. 32Jesuh in, "Ei Pa tiarnak bangin naper pha te nang muh ongla sing. Tsimi ka puahnak te pin heiman ber in seplum tuum ka si utsim?" ti'n o si.

33Jew huaitu te'n, "Thilpha na puahnak manin seplum tuum si ngawl si ung. Nangmah heh minung sipelh in, Pathian sitiar tsawm atsia, Pathian na relse manin seplum tuum si sawn si ung," ti'n o dang si.

34Jesuh in, "Nang daan lai bu sungah 'nangmahni heh "pathian te si utsi," ti'n nang ti sing,' ti'n ngannak om si ngawl si maw? 35Pathian thu a saangtu te kheh pathian te ti a silekhaw, Laithiangrim heh khelh thei ngawl a si manin, 36Ei Pa'n thiangrim tiar atsia, leivum ah lehnak keimah hen, 'Pathian Tsapa sing,' ti'n ka ti manin, 'Pathian relse si,' ti'n heita ka ti si utsim? 37Ei Pa naper per ngawl ka si lekhaw, ka um mah na un. 38Sinapikhaw ei Pa naper per si reng lengkhaw keimah nang um ngawl sikhen, keima sungah ei Pa ah om atsia, ei Pa sungah keimah ka om lam thei in nang um theinak tuh in, ka naper te heh um un," ti'n o si. 39Tsimi manin amah kheh pom tuum lehleu pelh atsia, amahni kut sung pin suak ngah si.

40Tsin, Johan in a niim masa bernak Jordan run hatlam ral ah hawh lehleu in tsaam si. 41Ama nenah mi tampi hawh dang in, "Johan in theihdiknak heimah muh ngawl pelh atsia, me pa thu a relnak tehem heh maanberh si," ti'n ti dang si. 42Tsin, tsimi mun pin mi tampi te'n amah um si.

Lazarus Thihnak

11 Tsimi lai in Mary ah le a u Martha te khaw Bethany ah Lazarus tinak pa kheh a naa si. 2Mary in Bawipa kheh sathau rim ur pawh atsia, a kawng kheh a sam thaw nawtsek sak si. Lazarus ah heh a mingpa si atsia, a naa si. 3Tsimita a tser te'n, "Bawipa, ngai in, na itnak pa la naa si," ti'n Jesuh nenah thulen si.

4Jesuh in a za phangin, "Me natnak heh thi tham natnak si ngawl si. Me natnak manin Pathian tsungnung atsia, Pathian Tsapa a tsungnung theinak tuh in si sawn si," ti'n ti si.

5Jesuh in Martha ah le, a nau le Lazarus te kheh it si. 6Sinapikhaw Lazarus a naa thawm a za phangin, a omnak ah ninih tsaam beet lai si. 7Tsimi tselh phangin, "Judea peng ah hawh lehleu a sing," ti'n a ningluntu te kheh ti si.

10:30 Daa 6:4
10:33 Sun 24:16; Mah 26:63-66
10:34 Rom 3:19; 1Ko 14:21; Sm 82:6
10:35 Heb 4:12; Mah 5:18
10:36 Jer 1:5
10:39 Luk 4:30
11:1 Mah 21:17; Luk 10:38
11:2 Mar 14:3; Luk 7:38

8Ningluntu te'n, "Rabbi, masa len Jew te'n lungto in na seplum tuum si. Hawh leh tuumlai si tsim maw?" ti'n ti si.

9Jesuh in, "Nikhat sungah naazi leinih om si ngawl si maw? Tutu sikhen sun ni nuai ah a vaak a si lekhaw, me leivum vaarnak a mu manin khawsi tu ngawl si. **10**Sinapikhaw zan in a vaak a si lekhaw ama sungah khawvar a om ngawl manin khawsi tu si," ti'n o si. **11**Me thu te heh a rel tselh phangin, "Kei rualpa Lazarus ah heh a eihmu si. Sinapikhaw a eihmu reng kheh phong tu in hawh tu sing," ti'n amahni kheh ti si.

12Tsimi phangin ningluntu te'n, "Bawipa, a eihmu asi lekhaw dam tu poh si," ti'n ti si. **13**Jesuh in Lazarus thihnak a relnak sipelh in, ningluntu te'n eihmu denno in ring si.

14Tsimi phangin Jesuh in, "Lazarus ah thi ong si lei. **15**Tsimi munah ka om kha ngawl heh nang um theinak tuh a si manin, nangmahni tsa in ang sing. A nenah hawh dang a sing," ti'n rel tsiang si.

16Tsimi phangin Didymus* tinak Thomas in a ninglunpi te kheh, "Amah thaw thi langkhat tu in hawh deve dang a sing," ti'n ti si.

Tholehnak le Nungnak Jesuh

17Jesuh in tsimi munah a leng phangin Lazarus ah heh thaan sungah a vi zawh nili a si ongla lam kheh thei si. **18**Bethany khaw heh Jerusalem kung ah om si atsia, Jerusalem pin pengnih lun khawla si. **19**A mingpa a thi manin Jew mi tampi te kheh Mary ah le Martha ah topi dang si.

20Martha in Jesuh leng thawm a za natsang in muak rumrum si. Mary ah zong heh inn sungah to reng si. **21**Tsimi phangin Martha in Jesuh ah kheh, "Bawipa, nai ah na om asin, ka mingpa heh thi tu ngawl pelh si. **22**Sinapikhaw tu riang hen Pathian nenah na ngennak taak hem, Pathian in na pe ken tu si, ti heh thei sing," ti'n ti si.

23Jesuh in, "Na mingpa heh tho leh tu si," ti'n ti si.

24Martha in, "Dawlta ber ni, mithi te tho leh ni in tho leh tu si ti thei sing," ti'n ti si.

25Jesuh in, "Keimah heh tholehnak le nungnak sing. Keimah a umtu heh a thi sikhen nung leh tu si. **26**Keimah um atsia a nungtu tehem heh thi awngkeel tu ngawl si. Me thu heh um tsim maw?" ti'n ti si.

27Martha in, "Bawipa, um sing. Nangmah heh leivum ah a leng tu Pathian Tsapa Khrih ah si tsi, ti heh um sing," ti'n ti si.

Jesuh ah Kap

28Me thu te heh a rel tselh phang in, inn ah hong atsia, Mary ah kheh ko kuhzen in, "Sayapa leng ongla in, na lam tseih si,"

11:8 Mah 23:7
11:11 Mah 9:24
11:13 Mah 9:24
11:16 Mah 10:3; Leh 1:13
11:18 Mah 21:17
11:19 Job 2:11
11:20 Luk 10:38-42
11:24 Dan 12:2; Leh 24:15
11:26 Mah 25:46
11:27 Luk 2:11; Mah 4:3
11:28 Mah 26:18

* **11:16** *Didymus*: Grik awn in tsaphiar tinak si.

ti'n ti si. 29Mary in tsimi thu a za natsang in tho nawmnawm atsia, Jesuh nenah hawh si. 30Tsimi hun in Jesuh ah heh khaw sungah lut lai ngawl in, Martha tawk minah om reng lai si. 31Mary in tho nawmnawm atsia a pusuak kheh a inn sunga amah topitu Jew te'n a mu dang phangin, "Thaan ah kap tu in hawh si," ti'n ti dang atsia amah lun dang si.

32Mary ah kheh Jesuh omnak ah leng atsia amah a mu phangin, a kawngbul ah bok atsia, "Bawipa, nai ah om na sin ka mingpa heh thi tu ngawl pelh si," ti'n ti si.

33Jesuh in Mary kap tseih le amah topi tu Jew te kap dang tseih kheh a mu phangin, a raula in lungse atsia, thintsawl ngai si. 34Tsin, "Kawnai ah vi si utsim?" ti'n dong si. Amahni'n, "Bawipa hawhla pan in," ti'n o dang si.

35Jesuh ah kap si. 36Tsimi phangin Jew te'n, "A it dan ngai heh pan un," ti'n ti si.

37Mi pawlkhat te'n, "Mittsaw pa khawmu tiar thei me pa hen, Lazarus ah heh thi tuh ngawl in ti thei tu ngawl si maw?" ti'n ti si.

Lazarus Tholehnak

38Tsimi manin Jesuh ah kheh thaan ah a leng phangin thinna ngun lehleu si. Thaan heh lungretnak kaw si in, lungpeekpi in khaamnak si. 39Jesuh in, "Lungpeekpi heh thawn un," ti'n ti si. Mithipa tsernu Martha in, "Bawipa, a thi zawh nili si ongla in uih tula si," ti'n ti si.

40Jesuh in, "Um letsikhaw Pathian tsungnungnak mu tu si tsi," ti'n na rel sita ngawl ing maw? ti'n ti si. 41Tsimi phangin mithi pa thaan pin lungpeekpi kheh thawn dang si. Tsin, Jesuh in van panso atsia, "Ei Pa, ka sawngennak na ngai sak manin ang sing. 42Ka ngennak na ngai sak veng khen thei sing. Sinapikhaw na lehnak ka si lam heh nai ah a dingtu te'n a um theinak tuh in meheh na rel sing," ti'n ti si.

43Tibanghen ati tselh phangin, "Lazarus, suak in," ti'n ringngai in au si. 44Tsimi phangin mithipa kheh ruangtsuunnak puan thaw a kut le a kawng tsuunnak pah in le a mai khen puan thaw tsuunnak pah in suak si. Jesuh in, "Amah tsuunnak kheh suut sak veng ula hong tiar ta un," ti'n amahni kheh ti si.

Farasi te'n Reek Tum

Mah 26:1-5; Mar 14:1, 2; Luk 22:1, 2

45Tsimi phangin Mary ah topitu Jew mi tampi te'n Jesuh puahnak thil te mu dang atsia, amah um dang si. 46Sinapikhaw amahni lak pin mi pawlkhat te'n Farasi te nenah hawh atsia, Jesuh puahnak thil te kheh rel si. 47Tsimi phangin suangbawi te le Farasi te kheh Sanhedrin* ko in to dang atsia, "Me pa hen theihdiknak tampi puah ongla a

11:35 Luk 19:41
11:38 Mah 27:60; Luk 24:2
11:41 Mah 11:25
11:43 Luk 7:14
11:45 Sua 14:31
11:47 Mah 26:3; 5:22

* **11:47** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

si manin, kawti'n ti dang tu si sing im? 48Tibang hen lehzau men le singkhaw, mi tehem in amah um tu atsia, Rom minung te leng tu in, kei ram le kei miphun ruamreih tu kei si," ti'n ti dang si.

49Amahni lak pin tsimi kum sunga suangbawi ber Kaiafas in, "Heimah thei ngawl si utsi, 50kei miphun ral thong tah in, mipi te ai in mi pakhat thi heh keimahni tsa pha sawn si ti heh ruat ngawl si utsim maw?" ti'n ti si. 51Meheh ama lungmu sungsuak a awnnak si ngawl si. Tsimi kum sung suangbawi ber a si bangin, Jesuh in Jew te tsa in a thihnak tuh thu profet bangin a awnnak sawn si. 52Jesuh thihnak heh tsimi miphun te tsa bek si ngawl in, mun hem ah a vaisep Pathian tsa te munkhat ah khawm atsia miphun pakhat a si dang theinak tuh khen si meek si.

53Tsimi ni pin pan, amahni'n Jesuh ah a reek theinak tuh ngaisung dang si. 54Tsimi manin Jesuh in mihem theih in Jew te lak ah vaak ngam leh ngawlla si. Tsimi mun pin hawh atsia, hampalak kunga Ephraim khaw ah hawh in, a ninglun te thaw om dang si.

55Tsimi hun in Jew te Leekdelh Puai nong ongla si. Tsimita mi tampi te'n amahni ram ten pin Jerusalem ah thiang tiar tsawm tu in Leekdelh Puai ma hawhso ham dang si. 56Amahni khen Jesuh ah zei dang atsia, "Kawti'n ruat si utsim? Puai ah hen leng ol maw?" ti'n temple reen sungah ding thahlam in dong dun dang tseih si. 57Suangbawi te le Farasi te'n amah a pom theinak tuh in a omnak min nang thei lekhaw kei rel un ti'n mipi te kheh thuthan si.

11:49 Mah 26:3
11:52 Isa 49:6
11:53 Mah 12:14
11:55 Sua 12:13; Mah 26:1,2; Mar 14:1; 2Kh 30:17, 18

Jesuh ah Sathau Pawh

Mah 26:6-13; Mar 14:3-9; Luk 7:37-38

12 Jesuh ah kheh Leekdelh Puai tu niruk a sam phangin, mithi te lak pin a tho leh tiarnak Lazarus omnak Bethany khaw ah hawh si. 2Amahni'n Jesuh ah kheh simlai do in, Martha in lai li atsia, Lazarus ah heh Jesuh ah thaw laikuang kil te lak ah to deve si. 3Tsimi phangin Mary in a manhar ngai, spikenard* thau tikal kul lun keng atsia Jesuh kawng kheh burh in a sam thaw husek sak si. Me sathau rim ur heh inn sung hem dim in rimvung si.

4Tsimi phangin a ningluntu pakhat Simon tsapa, Jesuh ah a zuar tulaipa Judas Iscariot in, 5"Heita me rim ur heh denari† zathum in zuar atsia, minawm te sawm sawn ngawl sim?" ti'n ti si. 6Tihen ati heh minawm te tsa a ruat ta si ngawl in, ruko a si ta si. Amah heh peisa kelen tu si in, a kelennak peisa te kheh luup kuh veng si.

12:1 Mah 21:17
12:2 Luk 10:38-42
12:3 Mar 14:3
12:4 Mah 10:4

* **12:3** *spikenard*: Nat kuang pin puahnak sathau rim ur si.
† **12:5** *denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhata nilawh si.

7Jesuh in, “Heimah dimdor
mah na un. Keimah a vi ni tsa
tuh in me rim ur heh a keem poh
si. 8Minawm te heh nang nenah
om reng veng tu in, sinapikhaw
keimah heh nang nenah om reng
tu ngawl sing,” ti’n ti si.

9Bethany khaw ah Jesuh
om lam Jew tampi te’n a thei
phangin, amah mu nuam bek si
ngawl in, mithi te lak pin a tho
leh tiarnak Lazarus ah mu nuam
in leng dang si. 10Sinapikhaw
suangbawi te’n Lazarus ah khen
reek tu in rel dang si. 11Heitasim
tiphangin Lazarus manin Jew
tampi te khen Jesuh ah zuan dang
atsia um dang si.

Nehnak thaw Jerusalem ah Lut

Mah 21:1-9; Mar 11:1-10;
Luk 19:29-38

12A thaizing in Leekdelh Puai
sim mi tampi te’n Jesuh ah kheh
Jerusalem ah a hawh tseih thu
za si. 13Amahni’n siahsau nah le
atsia amah muak tu in hawh dang
in,

> “Hosanna!
> ‘BAWIPA ming in a leng
> Israel te Kumpibawipa
> heh muitsu dong tasen,’”

ti’n au dang si.

14Ngannak bangin Jesuh in
lakno pakhat a mu phangin a
vumah to si.

15Tsimi heh,

> “Zion tsanu, kih mah nen;
> na Kumpibawipa heh pan
> in. Lakno to in leng si,”

12:8 Daa 15:11
12:13 Sun 23:40; Sm 118:25, 26
12:15 Zek 9:9
12:16 Mar 9:32
12:18 Luk 19:37
12:20 Leh 11:20
12:21 Mah 11:21
12:23 Mah 26:18
12:24 1Ko 15:36
12:25 Mah 10:39; 25:46; Mar 8:35; Luk 14:26;

ti’n ngannak bangin si si.

16A masa in ningluntu te’n
me thu heh thei zo ngawl si.
Jesuh ah heh tsungnung tiarnak
a si phangin, me te heh ama thu
ngannak a si lam le amahni’n
ama vumah me thil te a puah lam
phawk leh dang si.

17Thaan sunga Lazarus ah
kheh ko atsia, mithi te lak pin
a tho leh tiar lai in, a kung ah
a omtu mihonpi te khen tsimi
thu kheh tettikhan si. 18Tsimi
theihdiknak a puahnak thu kheh
mihonpi te’n a za manin amah
muak tu in hawh dang si. 19Tsimi
manin Farasi te’n, “Heimah
nang zing thei leh ngawlla lam
heh thei la utsim maw? Pan un,
leivum minung hem in amah lun
dang ongla si,” ti’n ti si.

20Pathian be tu in Leekdelh
Puai sim te lak ah Grik te honkhat
peh deve si. 21Galilee peng
Bethsaida khaw te Filip nenah
hawh dang atsia, “Sayapa, Jesuh
ah mu ot si ung,” ti’n kun si.

22Filip in Andrew nenah
hawh in rel atsia, Filip ah le
Andrew in Jesuh ah rel si.

A Thihnak Tuh Rel Ham

23Jesuh in o atsia, “Mi Tsapa
tsungnungnak hunkim si lei.
24Thungai ngai in nang rel sing;
sangvut mu heh lei ah tser in a
se ngawl nungsang, amah reng
in om tu si. Sinapikhaw a thi
lekhaw sangvut mu tampi in zai
si. 25Ama nungnak a it tu heh

a nungnak pai tu in, me leivum ah ama nungnak a hawtu heh kumkhaw tsa in a nungnak kelen si. **26**Ka na a pertu hen ka luun sen. Ka omlawh hen ka omnak ah om deve tu si. Keima na a pertu heh ei Pa'n upat tu si.

27"Tuhen ka nunnak tsawl leita si. Kawti'n ti ang im? 'Ei Pa, me hun pin hen ka san sawh in,' ti'n ti ang maw? Sinapikhaw me man hen nai ah leng sing. **28**Ei Pa, na ming tsungnung tiar in," ti'n amahni kheh ti si. Tsimi phangin vanvum pin aw pakhat leng atsia, "Tsungnung tiar ongla in tsungnung tiar rih tu sing," ti'n ti si.

29A kung ah ding in, tsimi aw a zatu te'n khawri si, ti'n ti dang si. Midang te'n, "Vanvummi pakhat in amah awnpi si," ti'n ti si.

30Jesuh in o atsia, "Me aw heh keima tsa leng si ngawl in, nangmahni tsa in leng si. **31**Tuhen me leivum heh thukhennak tuartu si. Tuhen me leivum uktu heh vawrnak si tu si. **32**Leilung pin tarnak ka si phangin, minung tehem ka nenah huaiberh tulai sing," ti'n o si. **33**Tihen a tinak heh kawtibang thihnak in a thi tula, ti a rel hamnak si.

34Mihonpi te'n, "Khrih ah heh kumkhaw in nung tu si ti'n Daan in kei rel si. Heita 'Mi Tsapa heh tarnak si kul si' ti'n ti si tsim? Mi Tsapa tsawh tu sim?" ti'n o dang si.

35Tsimi phangin Jesuh in, "Vaarnak heh tsillem sung bek nang nenah om rih tu si. Vaarnak a om lai hen hawh un; thimnak in nang khuh ngah kha tu si. Thimnak sungah a hawhtu hen a nga min tuh thei ngawl si. **36**Vaarnaka tsa te nang si theinak tuh in, vaarnak a om lai hen vaarnak heh um un," ti'n amahni kheh ti si. Jesuh in me thu te heh a awn tselh phangin amahni nen pin kiangden atsia, paizeen si.

12:26 2Ko 5:8; Fil 1:23; 1Th 4:17
12:27 Mah 26:38, 39; Mah 11:25
12:28 Mah 3:17
12:30 Sua 19:9
12:31 2Ko 4:4; Efe 2:2; 1Jo 4:4
12:32 Isa 11:10
12:34 Sm 110:4; Isa 9:7; Dan 7:14; Mah 8:20
12:35 Efe 5:8; 1Jo 1:6
12:36 Luk 16:8
12:38 Isa 53:1; Rom 10:16
12:40 Isa 6:10; Mah 13:15
12:41 Isa 6:1-4; Luk 24:27

Jew te'n Um Ngawl

37Amahni mitmuh ah theihdiknak tampi puah pelh atsia, a mah kheh um lawt ngawl si. **38**Tsimi heh profet Isaiah relnak a kimnak tuh in si. Isaiah in,

> "Bawipa, kei thurelnak
> heh tu in um sim?
> BAWIPA kolnak kut kheh
> tu vumah lang sim?"

ti'n ti si.

39Tsimi manin amahni'n um thei ngawl si. Heitasim ti phangin Isaiah in,

> **40**"Ama'n amahni mit te
> kheh tsaw tiar atsia, a
> thin kheh kho tiar si.
> Tsimi manin amahni'n a
> mit in mu thei tu ngawl
> in, a thinlung in thei thei
> tu ngawl si. Tsimi a si
> ngawl lekhaw keima nen
> lam ah nga tu in, dam tiar
> kha tu sing, ti'n Pathian in
> ti si," ti'n ti si.

41Me thu te heh Isaiah in Bawipa tsungnungnak a mu awng lai in le Bawipa thu a rel awng lai in a awnnak si.

42Huaitu tampi te'n Jesuh um pelh in, Farasi te'n sinakok pin a hawl tu manin, tumah in a umnak kheh phuang ngam ngawl si. 43Heitasim tiphangin amahni'n Pathian paaknak tah in minunga paaknak sunsak sawn si.

Jesuh Leivum Nunsantu

44Tsimi phangin Jesuh in ringngai in au atsia, "Keimah a umtu hen keimah bek um si ngawl in, keimah lehtupa khen um si. 45Tsin, keimah a mutu hen keimah lehtupa khen mu si. 46Keimah heh vaarnak si tu in leivum ah leng sing, keimah a umtu tehem heh khawthim sungah om leh tuh ngawlla si.

47"Tutu sikhen ka thu za atsia a um ngawltu heh thukhen tu ngawl sing. Heitasim tiphangin leivum thukhen tu in leng si ngawl in, leivum san tu in leng si sawn sing. 48Keimah el atsia ka thurelnak a saang ngawltu heh amah thukhentu pakhat om si. Thu ka rel awngnak te'n ni dawltaber ni in amah kheh thukhen tu si. 49Heitasim tiphangin keima thuthu in rel si ngawl sing. Keimah lehtu ei Pa'n ka rel tuh le ka awn tuh thukhaam pe ka si. 50A thukhaam heh kumkhaw nungnak a si lam heh thei sing. Tsimi manin ka awnnak tehem heh ei Pa'n keimah a relnak bang rori in ka awnnak si," ti'n ti si.

12:43 1Sa 15:30; Rom 2:29
12:44 Mah 10:40
12:50 Mah 25:46

Ningluntu te Kawng Som Sak

13 Tuhen Leekdelh Puai kim tuzep si ongla in, Jesuh in leivum pin kiang atsia Pa nenah a hongnak tuh hun a leng ongla lam kheh thei si. Ama'n leivuma ama minung te kheh it ngaingai atsia, a tawp tian in it si.

2Simlai a ei dang tselh phangin, diabol in Simon tsapa Judas Iscariot thinlung sungah Jesuh ah zuar tu in ruatnak koih ham si. 3Pa in heizongza ama kut sungah a aapsek ongla lam le amah heh Pathian nen pin leng si atsia, Pathian nenah hong leh tu a si lam kheh Jesuh in thei reng si. 4Tsimi manin simlai a ei min pin tho atsia, a angkitsual putasilh kheh suah in, puanpar le atsia a tai ah hen si. 5Tsimi tselh phangin leng sungah ti pawm atsia, ningluntu te kawng som tepan in, a tai ah a hennak puanpar in husek sak si.

6Simon Piter nenah a leng phangin, Piter in, "Bawipa, ka kawng som sak tu si tsim maw?" ti'n ti si.

7Jesuh in, "Me ka puahnak heh tuhen na theirih ngawl pelhta sikhen, tuzawh lam in thei leh tu lai si tsi," ti'n o si.

8Piter in, "Ka kawng heh kontik khen som thei himhim tu ngawl si tsi," ti'n ti si. Jesuh in, "Na kawng ka som sak ngawl lekhaw, keimah thaw pehdun thei tu ngawl si tsi," ti'n o si.

9Simon Piter in, "Bawipa, ka kawng bek som sak ngawl in, ka kut te le ka lu khen ka som sak vanglak in," ti'n ti si.

13:1 Mah 26:18
13:2 Mah 10:4
13:3 Mah 28:18
13:4 Mah 20:25
13:5 Luk 7:44

10 Jesuh in, "Tibual ongla te heh a pumpuluk in a thiangsek ongla manin, a kawng bek som kul si. Nangmahni heh thiangsek ongla pelh in, nang vaseng vang thiang ngawl si utsi," ti'n ti si.

11 Amah zuartu tuh pa a thei manin, "Nang vaseng vang si ngawl si utsi" ti'n a tinak si.

12 Tsimi bangin amahni kawng a somsak tselh phangin, a angki tsual putasilh la sil leh atsia, a tonak ah toleh in, "Nangmahni vumah ka puahnak heh thei utsim maw? 13 Upat taak Sayapa, ti'n le Bawipa, ti'n keimah nang pon heh ka sinak thek a si manin a maan si. 14 Nang Bawipa le nang Sayapa keima'n nang kawng ka som sak lekhaw, nangmahni khen pakhat le pakhat kawng som sak dun awhnung si utsi. 15 Heitasim tiphangin nangmahni vumah ka puah bangin nang puah tuh in le nang tsung tuh in nang muh ongla sing. 16 Thungai ngai in nang rel sing; sel heh a bawipa tah in thupi sawn ngawl in, lehnak heh lehtu tah in mak sawn ngawl si. 17 Me thu te heh thei atsia nang puah lekhaw, mi ang te si tu si utsi.

Jesuh in Judas Thu Rel Ham

Mah 26:21-25; Mar 14:18-19; Luk 22:21-23

18 "Ka relnak heh nang vaseng thaw seng si ngawl si. Ka deng saak te heh thei sing, 'Laikuang ka kilpinak pa'n keimah do in a kawng dang ongla si,' ti'n Laithiangrim in a relnak heh a kimnak tuh in si sawn si. 19 Meheh a kim taktak phangin, keimah heh amah ka si lam nang um tuh in, a leng ma nang rel ham sing. 20 Thungai ngai in nang rel sing; tutu sikhen ka lehnak a saangtu heh keimah khen saang si. Tsin, keimah a saangtu heh keimah lehtupa khen saang si," ti'n ti si.

21 Jesuh in me thu te heh a rel tselh phangin, thintsawl ngai thahlam in, "Thungai ngai in nang rel sing; nangmahni sung pin pakhat in ka zuar tu si," ti'n rel si.

22 Tsimi phangin ningluntu te'n, tu ber a ti nuamnak si nan tih im ti'n aitsan buk in pakhat le pakhat pan dun dang si.

23 Ningluntu te lak ah Jesuh in a itngai nak, laikuang kil phangin Jesuh kaang a ngaingamtu pakhat om si. 24 Simon Piter in tsimi pa kheh ati otnak heh tu ber sim, ti'n a dong tuh in mitkheh si.

25 Tsimi phangin Jesuh kaang ngaingamtupa khen, "Bawipa, tsimi tsawh tu sim?" ti'n ti si.

26 Jesuh in, "Sang hemnak tihaang sungah niim atsia, ka penak pa heh si," ti'n o si. Tsin, tihaang sungah sang niim atsia, Simon tsapa Judas Iscariot ah kheh pe si. 27 Judas in sang a saang tselh pah in Satan kheh ama sungah dum si. Tsimi phangin Jesuh in, "Na puah tuh tsawh puah nawmnawm in," ti'n ti si. 28 Tsabuai ah laikuang a kilpinak te'n tibang hen Judas ah a tinak heh thei zo dang ngawl si.

13:11 Mah 10:4
13:13 Mah 26:18; Luk 1:43; Leh 10:36; Rom 10:9; 1Ko 12:3; Fil 2:11; Kol 2:6
13:14 1Pi 5:5
13:15 Mah 11:29; 1Ti 4:12
13:16 Mah 10:24; Luk 6:40
13:17 Mah 7:24, 25; Luk 11:28; Jei 1:25
13:18 Mah 1:22; 26:23; Sm 41:9
13:20 Mah 10:40
13:21 Mah 26:21
13:25 Mah 26:22
13:26 Mah 10:4
13:27 Luk 22:3

29 Judas ah heh tangka kemtu
a si manin, "Puai tsa kei kulnak
lei ten," ti'n maw, "Minawm te
dawmlai sawm ten," ti'n a ti si ol
in pawlkhat ten ring si. 30 Judas
in sang kheh saang atsia, suak
nomper si. Tsimi hun heh zan si.

Thukhaam Ther

31 Judas ah kheh pulam ah a
suak zawh in, Jesuh in, "Tuhen
Mi Tsapa heh tsungnung ongla
in, Pathian khen Mi Tsapa
sungah tsungnung si. 32 Amah
ah Pathian kheh a tsungnung a si
lekhaw, Pathian in amah ah Mi
Tsapa kheh tsungnung tiar deve
tu si. Tsin, makhat in Mi Tsapa
kheh tsungnung tiar tu si.

33 "Ka tsano te, nang nenah
tsillem sung bek om rih tu sing.
Ka zei tu si utsi. Sinapikhaw,
'Ka hawhnak minah hawh thei
tu ngawl si utsi,' ti'n Jew te
ka rel bangin, tuhen nang rel
sing. 34 Thukhaam ther nang
pe sing; pakhat le pakhat it dun
un. Keima'n nangmahni ka it
bangin, pakhat le pakhat it dun
un. 35 Pakhat le pakhat nang it
dun a silekhaw, me man hen mi
tehem in ka ninglun nang si lam
nang thei tu si," ti'n ti si.

Piter Phaanak Tuh Rel Ham

Mah 26:31-35; Mar 14:27-31;
Luk 22:31-38

36 Simon Piter in, "Bawipa,
kawnai ah hawh tu si tsim?"
ti'n dong atsia, Jesuh in, "Tuhen
vang ka hawh min tuh ah ka lun
theirih tu ngawl si tsi. Sinapikhaw
dawllam phangin lun thei leh
tulai si tsi," ti'n o si.

37 Piter in, "Bawipa, heita tuhen
nangmah lun thei tu ngawl sing
im? Nangma tsa in ka nungnak
liam tu sing," ti'n ti si.

38 Jesuh in amah kheh, "Keima
tsa in na nungnak liam miau
atsim maw? Thungai ngai in
na rel sing; ar a khuang ma in
veithum tian ka phaa tu si tsi.

Lampi, Thutak le Nungnak

14 "Nang thin tsawl mah
na un. Pathian um ula,
keimah khen ka um un. 2 Ei Pa
inn ah omnak mun tampi om si.
A om ngawl a si asin nang rel tula
sing. Nangmahni tsa omnak mun
remham tu in hawh tu sing. 3 Tsin,
hawh in nangmahni tsa omnak
tuh mun ka rem tselh phangin,
nang nenah hawh leh angkhaw,
ka om minah nang om deve thei
tuh in, ka nenah nang huai tu
sing. 4 Nangnihni'n ka hawh min
thei atsia, a zin khen thei si utsi."
ti'n o si.

5 Thomas in, "Bawipa, na
hawh min kei thei ngawl, kawti
bangin a zin thei tu si ung im?"
ti'n ti si.

6 Jesuh in, "Keimah heh lampi,
thutak le nungnak sing. Keimah
tawn ngawl in Pa nenah tumah
leng thei tu ngawl si.

7 "Keimah nang thei lekhaw ei
Pa ah khen thei tu si utsi. Tu pin
pan amah thei ongla in mu meek
ongla si utsi," ti'n ti si.

13:30 Luk 22:53
13:31 Mah 8:20; 1Pi 4:11
13:34 1Jo 2:7-11; Sun 19:18; 1Th 4:9; 1Pi 1:22; Efe 5:2; 1Jo 4:10, 11
13:35 1Jo 3:14
13:36 2Pi 1:14
14:1 Sm 4:5
14:3 Mah 16:27
14:6 Efe 2:18; Heb 10:20; Leh 4:12
14:7 1Jo 2:23

8Filip in, “Bawipa, Pa na muh asin thinpha suar tu si ung,” ti’n ti si.

9Jesuh in, “Filip, hun ti tsan sung nang ompi ongla pelh sing. Ka thei ngawl pah lai si tsim maw? Keimah a mutu hen ei Pa ah khen mu ongla si. Heita ‘Pa kei muh in’ ti’n ti si tsim? **10**Keimah heh Pa sungah om in, Pa heh keima sungah a om heh um ngawl si tsim maw? Nangmahni ka relnak thu te heh keima thuthu in rel si ngawl sing. Keima sungah om Pa’n naper heh per si. **11**Keimah heh Pa sungah om in, Pa heh khen keima sungah a om heh ka um in. A si ngawl lekhaw ka puahnak naper te man hen ka um in.

12“Thungai ngai in na rel sing; keimah a umtu hen ka puahnak te kheh puah deve tu si. Ka puahnak naper te tah in a mak sawn thil te puah tu si. Heimansim ti phangin ei Pa nenah hong tu sing. **13**Tsapa thawmin Pa kheh a tsungnung theinak tuh in, keima ming in nang ngennak taak hem nang puahsak tu sing. **14**Keima ming in thil pakhat khat nang ngen lekhaw, nang puah sak tu sing.

Bawmtu Raula Thiangrim

15“Keimah nang it lekhaw ka thukhaam te luun un. **16**Tsin, ei Pa ah ngen angkhaw, ama’n a dang Bawmtu petu atsia, kumkhaw in ompi reng tu nang si. **17**Tsimi thutak Raula heh leivum minung te’n a mu ngawl manin le a thei ngawl manin saang thei ngawl si. Sinapikhaw nangmahni hen amah kheh thei si utsi. Heitasim tiphangin a mah heh nangmahni thaw om atsia, nang sungah om reng rih tulai si. **18**Nu le pa nei ngawl bangin nang zam thong men tu ngawl sing. Nang nenah hawh leh tulai sing.

19“A reima in leivum minung te’n keimah heh mu leh tu ngawlla pelh atsia, nangnihni zong hen mu tu ka si utsi. Heitasim tiphangin ka nung bangin nangmahni khen nung deve tu si utsi. **20**Tsimi ni in ei Pa sungah ka om le nangmahni heh keima sungah om atsia, nangmahni sungah ka om lam kheh thei leh tulai si utsi. **21**Ka thukhaam te nei atsia a luntu heh keimah a ittu si. Tsin, keimah a ittu heh ei Pa’n it deve tu atsia, keimah khen amah kheh it in a nenah phuang tsawm tu sing,” ti’n ti si.

22Judas Iscariot ah si ngawl, midang Judas in, “Bawipa, leivum minung te nenah phuang tsawm ngawl in, kawti kei nenah phuang tsawm thei lawt tu si tsim?” ti’n ti si.

23Jesuh in o atsia, “Mi pakhat khat in keimah a it a si lekhaw, ka thu luun tu si. Tsin, ei Pa’n amah it tu atsia, ama nenah hawh a-ungkhaw, amah thaw om dang tu si sing. **24**Keimah a it ngawltu hen ka thu te luun ngawl si. Nang zanak thu te heh keima thu si ngawl in, keimah lehtu ei Pa thu si.

14:9 Isa 9:6; 2Ko 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Heb 1:3
14:12 Mah 21:21; Luk 10:17
14:13 Mah 7:7
14:15 Sm 103:18; 1Jo 2:3-5; Thu 12:17
14:17 1Ko 2:14
14:18 1Ku 6:13; Mah 16:27
14:20 Rom 8:10
14:21 Daa 7:13; 1Jo 2:5
14:22 Luk 6:16; Leh 1:13; 10:41
14:23 Rom 8:10
14:24 Daa 18:18

Thinnuamnak

25"Nang nenah ka om lai hen me thu te heh nang rel sing. **26**Keima ming in Pa'n a leh tuh Bawmtu Raula Thiangrim hen nangmahni heh thu tehem zirh tu atsia, ka relnak tehem heh nik reng tiar tu nang si. **27**Thinnuamnak nang zam sing. Keima thinnuamnak heh nang pe sing. Me thinnuamnak heh leivum minung te penak bang si ngawl si. Thintsawl po mah na ula, thinphu mah na un. **28**'Hong rih angkhaw, nang nenah hawh leh tu sing,' ti'n nangmahni ka relnak la za ongla si utsi. Keimah nang it miau lekhaw, ei Pa ah heh keima tah in mak sawn a si manin, 'Ei Pa nenah hong tu sing,' ti'n ka tinak manin ang ngai tu si utsi.

29"Me thu heh a si taktak phangin nang um theinak tuh in, tuhen nang rel ham sing. **30**Me leivum uktupa a leng dawnzep ongla manin, thu tampi nang rel leh tu ngawlla sing. A leng sikhen keimah thaw heimah seng dun ngawl si. **31**Sinapikhaw Pa ka it lam leivum minung te'n a thei tuh in, ei Pa thukhaam penak bangin naper sing. Tho un; hawh dang ala sing," ti'n ti si.

Tsapitkuang le A Kaak

15 Jesuh in, "Keimah heh tsapitkuang taktak si atsia, ei Pa ah heh vuan kiltu si. **2**A rah ngawl a kaak tehem satberh tu atsia, rah nei kaak tehem kheh a rah leilei tuh in, sial tu si. **3**Nangmahni heh thu ka relnak te nang si ongla manin, thiang ongla si utsi. **4**Keima sungah nang om reng lekhaw, keimah khen nangmahni sungah om reng deve tu sing. A kaak hen a kuangpi thaw a peh dun ngawl lekhaw a rah thei ngawl bangin, nangmahni khen keima sungah nang om reng ngawl lekhaw rah thei tu ngawl si utsi.

5"Keimah heh tsapitkuang sing. Nangmahni heh a kaak te si utsi. Tutu sikhen keima sungah om reng atsia, ama sungah ka om reng lekhaw, rah tampi rah thei tu si. Keimah ngawl in heimah puah thei ngawl si utsi. **6**Keima sungah a om ngawltu heh a kaak ro bangin vawr tu si. Tsimi a kaak ro te kheh mi te'n khawm tu atsia, mei sungah sang tu in, dumreih tu si. **7**Nangnihni'n keima sungah om reng atsia, nangmahni sungah ka thu te a om reng lekhaw, nang deihnak taak hem ngen ula, nangmahni tsa puah saknak si tu si. **8**Rah tampi nang rahnak thawmin ei Pa ah a tsungnung manin, ka ninglun te si tu si utsi.

9"Ei Pa'n keimah a it bangin, nang it deve sing. Ka itnak sungah om reng un. **10**Ei Pa thukhaam te lun atsia, ama itnak sungah ka om reng bangin, ka thukhaam te nang lun a silekhaw, keima itnak sungah om reng tu si utsi.

11"Ka angnak heh nangmahni sungah a om reng theinak tuh in

14:26 Leh 2:33; 1Jo 2:20, 27
14:27 Mip 6:26; Sm 85:8; Mal 2:6; Luk 2:14 Fil 4:7; Kol 3:15
14:28 Mah 16:27
15:1 Sm 80:8-11; Isa 5:1-7
15:2 Mah 3:10; Sm 92:14; Mah 3:8; Gal 5:22; Efe 5:9; Fil 1:11
15:3 Efe 5:26
15:6 Eze 15:4; Mah 3:10
15:7 Mah 7:7
15:8 Mah 9:8

le nang angnak a dimpek theinak tuh in, me thu te heh nang rel sing.

Pakhat le Pakhat It Dunnak

12 Ka thukhaam heh meheh si;
keima'n nangmahni ka it bangin,
pakhat le pakhat it dun un.
13 A rualpi te tsa in a nungnak liam
itnak tah lian sawn itnak om
ngawl si.
14 Nangmahni ka penak
thukhaam tehem nang lun asi
lekhaw, ka rualpi te si utsi.
15 Sel hen a bawipa puahnak a thei
ngawl manin, sel te ti'n nang ti
leh tu ngawlla sing. Sinapikhaw
ei Pa nen pin ka zanak thu tehem
nangmahni ka thei tiar ongla
manin, rualpi te ti'n nang ti sing.
16 Nangmahni'n keimah deng si
ngawl si utsi; keima'n nangmahni
deng atsia nang koih ongla sing.
Tsimi manin nangnihni'n hawh in
rah rah tu atsia, tsimi nang rah kheh
kho reng tu si. Tsin, keima ming in
Pa nenah nang ngennak taak hem
pe tu nang si.
17 Nangnihni pakhat
le pakhat nang it dun tuh in me
thukhaam te heh nang pe sing.

Umtu le Leivummi te

18 "Leivum minung te'n
nangmahni a haw lekhaw,
nangmahni a haw ma in keimah
haw ongla, ti kheh thei ta un.
19 Leivuma neinak nang si
lekhaw, leivum minung te'n
amahni neinak te heh nang it
tu si. Nangmahni heh leivuma
neinak si ngawl in, me leivum
pin ka dengnak te nang si manin,
leivum minung te'n nang haw
si.
20 'Sel heh a bawipa tah
in mak sawn ngawl si,' ti'n
nangmahni ka relnak la nik reng
un. Amahni'n keimah a erh a si
lekhaw, nangmahni khen erh
deve tu si. Amahni'n ka thu a
luun lekhaw, nangmahni thu
khen luun deve tu si.
21 Amahni'n
keimah lehtu a thei ngawl manin,
keima ming manin me thil tehem
heh nang vumah puah tu si.
22 Keima'n hawh in amahni kheh
thu rel ngawl ka si asin, amahni
heh sualnak nei tu ngawl pelh
si. Tuzong hen amahni sualnak
te kheh phaa zo tu ngawl si.
23 Keimah a hawtu hen ei Pa
ah khen haw meek si.
24 Tumaha
puah keel ngawlnak me na te heh
amahni lak ah puah ngawl ka si
ta asin, amahni heh sualnak nei
tu ngawl pelh si. Sinapikhaw
tuhen amahni'n keimah le ei Pa
ah mu kop in haw pahpah lai si.
25 Tibang hen a si heh, 'Amahni'n
a thu om ngawlpi in haw ka si,'
ti'n amahni Daan bu sungah
ngannak a kimnak tuh in si.

Raula Thiangrim Le A Naper

26 "Sinapikhaw Pa nen pin
nang nenah ka leh tuhlai Bawmtu
a leng phangin, keimah tettikhan
tu si. Amah heh Pa nen pin a leng
thudik Raula si.
27 Nangmahni
khen a tepan in ka nenah om reng
ongla nang si manin, tettikhan
deve tu ka si utsi," ti'n ti si.

15:13 Sia 44:33; Rom 5:7,8
15:14 Job 16:20; Tts 18:24; Luk 12:4; Mah 12:50
15:16 Mah 7:7
15:18 1Jo 3:13
15:20 2Ti 3:12
15:21 Isa 66:5; Mah 5:10, 11; Luk 6:22; Leh 5:41; 1Pi 4:14 Thu 2:3
15:22 Eze 2:5; Rom 1:20
15:25 Sm 35:19
15:26 1Jo 5:7
15:27 Luk 24:48; 1Jo 1:2

Bawmtu Raula

16 Jesuh in, "Sual ah nang du tuh ngawl in me thu te heh nang rel ham sing. **2**Nangmahni heh sinakok pin hawl tu si. Si si, tutu sikhen nangmahni a reektu in Pathian naper per tseih in a ruat hun leng tu si. **3**Amahni'n keimah le ei Pa ah thei ngawl a si manin, me tehem heh nangmahni vumah puah tu si. **4**Amahni kheh thu ka rel ongla lam a hun a kim phangin nang phawk leh tuh in, me thu te heh nang rel ham sing. Nang nenah ka om lai manin a pan pah in me thu te heh nang rel ngawl sing.

5"Sinapikhaw tuhen keimah lehtupa nenah hong tula in, pakhat poh khen, 'Kawnai ah hawh tu si tsim?' ti'n ka dong nom ngawl si utsi. **6**Me thu te heh ka rel manin lungse ngai dang si utsi. **7**Thungai ngai in nang rel sing; ka hong ngawl lekhaw Bawmtu nang nenah leng thei tu ngawl si. Hong lengkhaw amah kheh nang nenah leh tu ka si manin, ka hong heh nangmahni tsa pha sawn si. **8**Tsimi Bawmtu a leng phangin, sualnak thu, diktsangnak thu le thukhennak thu te kheh leivum minung te reltsiang tu si. **9**Amahni'n keimah a um ngawl manin, sualnak thu kheh reltsiang tu si. **10**Ei Pa nenah ka hong tu manin diktsangnak nang reltsiang tu si. Tsin, ka mu leh tu ngawlla si utsi. **11**Pathian in me leivum uktupa heh thu a khen ongla manin, thukhennak thu reltsiang tu si.

16:1 Mah 11:6
16:2 Isa 66:5; Leh 6:9,10; Thu 6:9
16:10 Leh 3:14; Rom 1:17; 1Pi 3:18
16:12 Mar 4:33; 1Ko 3:2
16:13 Sm 25:5

12"Nangmahni thurel tuh tampi nei lai pelh nangkhaw, tuhen vang thei zo rih tu ngawl si utsi. **13**Sinapikhaw thutak Raula amah a leng phangin, thutak tehem sungah nang huai leh tulai si. Ama'n ama thuthu in rel tu ngawl in, a zanak taak hem rel tu si. Tsin, a leng tulai thil te khen rel in nang muh tulai si. **14**Ama'n tsungnung tiar tu ka si. Ka neinak thil te heh le atsia, nang thei tiar tu si. **15**Ei Pa thil neinak tehem heh keima si. Tsimi manin nang rel sing, ama'n ka neinak thil te heh le atsia, nang thei tiar tu si.

A Thihnak le A Tholehnak Tuh Rel Ham

16Pa nenah ka hong manin, hun tsomno sung mu tu ngawl in, tsimi zawh hun tsomno sung ka mu leh tu si utsi," ti'n ti si.

17Tsimi phangin a ningluntu pawlkhat te'n, "'Pa nenah ka hong manin,' le 'Hun tsomno sung mu tu ngawl in, tsimi zawh hun tsomno sung ka mu leh tu si utsi,' ti'n a tinak heh hei a tinuamnak sim?" ti'n rel dang si. **18**Tsimi manin amahni'n, "'Hun tsomno,' a tinak heh hei a tinuamnak sim? A tinuamnak thei zo ngawl si ung," ti'n ti dang si.

19Me thu heh amah a dong dang ot lam Jesuh in a thei phangin, "'Hun tsomno sung mu tu ngawl in, hun tsomno sung ka mu leh tu si utsi,' ti'n ka tinak heh heita ka awn ti nangmahni

lak ah rel dang tseih si utsim maw? 20Thungai ngai in nang rel sing; kap in siar tseih tu si utsi; sinapikhaw leivum minung te heh ang tu si. Lungse tupelh na utsikhaw, nang lungsenak kheh angnak in theek tu si. 21Minu in nauhing hunkim ongla in naukei a vei manin, lungse si. Sinapikhaw nau a suak natsang in leivum ah minung pakhat suak a si manin ang ngai atsia, a nauhing harsanak hem haiberh si. 22Tsimi manin tuhen lungse ngai si utsi. Sinapikhaw tawk dun leh a singkhaw, ang ngai dang leh tulai si utsi. Tsin, nang angnak kheh tumah in sut thei tu ngawl si.

23"Tsimi ni in heimah ka ngen tu ngawl si utsi. Thungai ngai in nang rel sing; keima ming in Pa nenah nang ngennak taak hem Pa'n nang pe tu si. 24Tutian hen keima ming in heimah ngen lai ngawl si utsi. Nang angnak a kim theinak tuh in, ngen ula ngah tu si utsi.

Jesuh Leivum Nehnak

25"Me thu te heh thutsangsimnak in nang rel sing. Sinapikhaw santehnak thaw in rel leh ngawlla in, Pa thu kheh tsiangno in nangmahni ka rel hun leng tu si. 26Tsimi ni in keima ming in ngen tulai si utsi. Nangmahni tsa keima'n Pa nenah ngen sak tu in nang rel ngawl sing. 27Heitasim tipangin nangnihni'n keimah it atsia, Pathian nen pin ka leng lam nang um manin, Pa amah rori in nang it si. 28Keimah hen Pa nen pin suak atsia, leivum ah leng sing. Tsin, leivum heh zam leh angkhaw, Pa nenah hong leh tu sing," ti'n ti si.

29A ningluntu te'n, "Ngai in, tuzong hen thutsangsimnak mang ngawl in tsiang ngaino in kei rel si tsi. 30Tuhen keimahni'n heizongza na theisek lam thei ongla si ung. Tumaha thudong kulnak si ngawl si tsi. Me man hen Pathian nen pin leng na si lam um si ung," ti'n ti si.

31Jesuh in, "Tuzong hen um si la utsim maw? 32Ngai un, nangmahni inn teen zuan in, kheksep tu atsia, keimah nang zam hun leng tu in, tuhen leng ong si lei. Sinapikhaw keimah ruak si ngawl in, ei Pa'n ompi tu ka si.

33"Keimah ah thinnuamnak nang nei theinak tuh in me thu te heh nang rel sing. Leivum ah hen harsanak tuar tu si utsi. Sinapikhaw muiliim thangvar in om un; leivum heh neh ongla sing," ti'n o si.

Jesuh Ama Tsa Sawngen

17 Jesuh in me thu te heh a awn tselh phangin, vanvum lam panso atsia, "Ei Pa, a hunkim ong si lei. Na Tsapa hen nangmah ka tsungnung tiar theinak tuh in, na Tsapa heh tsungnung tiar len. 2Tsapa nenah na penak hem zah in kumkhaw nungnak a pe theinak tuh in, mi tehem vumah

16:20 Mar 16:10; Luk 23:27
16:21 Isa 13:8; Mik 4:9; 1Th 5:3
16:22 Jer 31:12
16:23 Mah 7:7
16:24 Mah 7:7
16:25 Sm 78:2; Eze 20:49; Mah 13:34; Mar 4:33, 34;
16:30 1Ku 17:24
16:32 Mah 26:31, 56
16:33 Rom 8:37; 1Jo 4:4
17:1 Mah 26:18
17:2 Mah 28:18; 25:46; Dan 7:14

thuneinak kheh amah pe ongla si tsi. 3Amahni'n nangmah thei atsia, nangmah bek heh Pathian taktak na si lam le, Jesuh Khrih ah heh nangma lehnak a si lam a thei heh kumkhaw nungnak si. 4Leivum ah hen na tsungnung tiar sing. Na penak naper heh tselh ongla sing. 5Ei Pa, leilung a po ma kei nei kawmnak tsungnungnak thaw tuhen nangmah rori in ka tsungnung tiar in.

Ningluntu te Tsa Sawngen

6"Leivum minung te sung pin keimah na penak minung te nenah na ming kheh thei tiar ongla sing. Amahni heh nangma si atsia, ka pe si tsi. Amahni'n na thu lun si. 7Keimah na penak tehem heh nangma a si lam amahni'n tuhen thei ongla si. 8Heitasim tiphangin amahni na rel tiarnak thu tehem amahni relberh ongla in, amahni khen saang ongla si. Na nen pin leng ka si lam khen amahni'n thei taktak ongla in, nangma lehnak ka si heh um ongla si.

9"Leivum minung te tsa sawngen ngawl sing. Keimah na penak te heh nangma a si manin, amahni tsa sawngen sing. 10Ka neinak tehem heh nangma si atsia, nangma neinak tehem khen keima si in, amahni thawmin tsungnung sing. 11Tuhen leivum ah om leh tu ngawlla in, na nenah hong tula sing. Amahni zong heh leivum ah taang rih tu si. Thiangrim ei Pa, nangmah le keimah heh pumkhat kei si bangin, na penak te heh pumkhat a si theinak tuh in, na ming in me te heh hung in. 12Amahni thaw leivum ah ka om lai in, amahni heh na ming in kelen sing. Na penak te kelenberh ong si lang. Laithiangrim a kim theinak tuh in, siatsuah tuh pa siar ngawl, pakhat pohkhen pai thong tiar ngawl sing.

13"Tuhen na nenah hong tula sing. Amahni sungah ka angnak a kim theinak tuh in, me leivum ah hen me thu te heh rel ongla sing. 14Na thu heh amahni pe ongla sing. Keimah heh leivuma neinak ka si ngawl bangin, amahni heh leivuma neinak a si ngawl manin, leivum in amahni heh haw si. 15Leivum pin amahni heh le tu in na ngen ngawl sing. Sesuakpa nen pin na hung tuh in na ngen sing. 16Keimah heh leivuma neinak ka si ngawl bangin, amahni khen leivuma neinak si ngawl si. 17Na thudik thawmin amahni heh thiangrim tiar in. Na thu heh a dik si. 18Leivum ah keimah na leh bangin, amahni heh leivum ah leh deve sing. 19Amahni heh thudik thawmin a thiangrim theinak tuh in, amahni tsa in keimah le keimah thiangrim tiar tsawm sing.

Umtu te Tsa Sawngen

20"Me te tsa bek in sawngen si ngawl sing. Amahni thurelnak manin keimah a um tulai te tsa

17:3 Fil 3:8
17:5 Fil 2:6
17:9 Luk 22:32
17:11 Sm 133:1
17:12 Mah 1:22
17:15 Mah 5:37
17:17 2Sa 7:28; 1Ku 17:24

na ngen meek sing. 21Ei Pa, nangmah heh keima sungah om atsia, nangma sungah ka om bangin, amahni tehem heh pumkhat a si theinak tuh in, sawngen sing. Tsin, na lehnak ka si heh leivum minung te'n a um theinak tuh in, amahni heh keimahni sungah pumkhat a si tuh in sawngen meek sing. 22Keimahni heh pumkhat kei si bangin, amahni khen pumkhat a si theinak tuh in, keimah na penak tsungnungnak heh amahni pe sing. 23Amahni heh pumkhat sinak ah a nakim theinak tuh in le leivum minung te'n na lehnak ka si lam heh a thei theinak tuh in le keimah na it bangin amahni na it thei tuh in, keimah heh amahni sungah om atsia, nangmah heh keima sungah om si tsi.

24"Ei Pa, leilung a po ma in keimah na it manin, keimah na penak ka tsungnungnak heh amahni'n a mu theinak tuh in, keimah na penak amahni heh ka om minah om deve tu in deihsak sing.

25"Maw diktsang ei Pa, leivum minung te'n nangmah a thei ngawl pelh sikhen, keima'n na thei reng sing. Tsin, me te hen na lehnak ka si heh thei ongla si. 26Keimah na itnak bang itnak heh amahni sungah om atsia, keimah heh amahni sungah ka om theinak tuh in, na ming heh amahni thei tiar ongla in, thei tiar rih tulai sing," ti'n sawngen si.

17:21 Jer 32:39
17:24 Mah 25:34
18:1 2Sa 15:23; Mah 21:1; 26:36
18:2 Luk 21:37
18:3 Leh 1:16
18:5 Mar 1:24

Jesuh ah Pom

Mah 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53

18 Jesuh in me thu te heh a rel tselh phangin, Kidron lii ral ah hawh atsia, tsimia vuan pakhat sungah ningluntu te thaw dum dang si. 2Jesuh ah le a ningluntu te kheh tsimi munah hawh dang veng a si ta, amah zuartu Judas ah khen tsimi mun kheh thei si. 3Tsimi phangin Judas ah kheh Suangbawi te le Farasi te lehnak temple kiltu garrison* tinak raalkap honkhat le raalbawi te thaw leng si. Amahni'n meiinn le meitsar te vaar in raalhiam te vong dang si.

4Jesuh in ama vumah thil a tsang tuh tehem a theisek manin, mailam ah dawm hawh atsia, "Tu zei si utsim?" ti'n ti si.

5Amahni'n, "Nazareth khawte Jesuh ah zei si ung," ti'n o si. Jesuh in, "Keimah heh sing," ti'n ti si. Amah zuartu Judas ah kheh amahni lak ah ding reng si. 6Jesuh in, "Keimah heh sing," ti'n ati natsang in, amahni kheh ninglam ah toih dang atsia leilak ah duphung dang si.

7Tsimi zawh in Jesuh in, "Tu zei si utsim?" ti'n dong lehleu si. Amahni'n, "Nazareth khawte Jesuh ah zei si ung," ti'n ti pah si.

8Jesuh in, "Keimah heh sing, ti'n nang rel ongla sing. Keimah zei nang si lekhaw me te heh

* **18:3** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.

hong tiar un," ti'n o si. 9Ti hen ati heh, "Ei Pa, keimah na penak te heh pakhat pohkhen pai thong tiar tu ngawl sing," ti'n a awn awngnak a kimnak tuh in a tinak si.

10Tsimi phangin, Simon Piter in a hanak vangsang kheh dawk atsia, suangbawi bera selpa kheh sat in a taklam beng kheh sat tawng sak si. Omlawh pa ming heh Malkhus ah si.

11Tsimi phangin Jesuh in Piter ah kheh, "Na vangsang tsawh a kawng sungah thiat leh in. Ei Pa'n keimah a penak me khuat heh in tu ngawl si ing maw?" ti'n ti si.

12Tsimi phangin Jew te lehnak temple kiltu garrison* tinak raalkap honkhat, raalbawi te le Jew te huaitu upa te'n Jesuh ah kheh pom atsia, heenpek dang si. 13Tsin, tsimi kuma suangbawi ber Kaiafas-a zi pa Annas nenah len masa ber si. 14Kaiafas ah heh mi tampi thi tah in, mi pakhat thi heh pha sawn si ti'n Jew te a titupa la si.

Piter in Jesuh ah Phaa

Mah 26:69-75; Mar 14:66-72; Luk 22:55-62

15Simon Piter in Jesuh ah lun in a dang ningluntu pakhat in lun deve si. Tsimi ningluntu heh suangbawi ber thaw mel thei dun si in, suangbawi bera inntual ah Jesuh ah thaw lut kawm si. 16Sipelh atsia Piter ah heh kongbiang pulam ah ding si. Tsimi phangin suangbawi ber thaw mel thei dun ningluntu khen pulam ah suak atsia, dawngkham kil tu minu kheh rel sak in, Piter ah kheh inntual ah lutpi si. 17Tsimi phangin dawngkham kiltu sel khangngai nu in, "Nangmah heh me pa ningluntu pakhat si deve si ngawl si tsim maw?" ti'n ti si. Piter in, "Si ngawl sing," ti'n phaa si.

18Tsin, khawsik manin tsimi munah a ding sel te le temple kiltu bawi te'n meihol seem dang atsia, mei awi in ding dang si. Tsin, Piter ah kheh amahni thaw ding in mei awi deve si.

Suangbawi Ber Mai ah Jesuh

Mah 26:57-68; Mar 14:53-65; Luk 22:66-71

19Suangbawi ber khen Jesuh ah kheh a ningluntu te thu le a thu zirhnak te dong kan si.

20Jesuh in, "Leivum minung te kheh mihem theih in thu rel sing. Jew te khawm dang vengnak mun sinakok sungah le temple reen sungah thu zirh veng sing. A thup kuhruk in heimah rel ngawl sing. 21Heita ka dong si tsim? Ka thu zirhnak a zatu te kheh dong ten. Amahni'n ka reelnak te thei si," ti'n o si.

22Tsimi bangin a o manin, a kung ah a ding temple kiltu bawi pakhat in amah kheh beeng atsia, "Suangbawi ber heh tibang tson o ngam si tsim?" ti'n ti si.

18:11 Mah 20:22
18:13 Mah 26:3
18:15 Mah 26:3, 58; Mar 14:54; Luk 22:54
18:18 Mar 14:54, 67
18:20 Mah 26:55
18:22 Mah 16:21

* **18:12** *garrison*: 18:3 ah pan in.

23Jesuh in, "Awn pha ngawl awn ka si lekhaw ka sualnak ka rel in. Ka awnnak a maan reng lekhaw, heita ka beeng si tsim maw?" ti'n o si. **24**Tsimi phangin Annas in Jesuh ah kheh a heennak pah reng in suangbawi ber Kaiafas nenah kuat si

Piter in Phaa Lehleu

Mah 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62

25Simon Piter ah kheh ding thahlam in mei awi si. Mei a awipinak mi pawlkhat te'n, "Nangmah khen ama ningluntu pakhat si deve ngawl si tsim maw?" ti'n ti dang si. Piter in, "Si ngawl sing," ti'n phaa si.

26Piter in a beng a sat tawng saknakpa unaupi, suangbawi bera sel pakhat in, "Jesuh thaw vuan sungah nang om kawm la na mu tho sing?" ti'n ti si. **27**Piter in phaa lehleu in, tsimi tsang pah in ar khuang zeep si.

Pilat Mai ah Jesuh

Mah 27:11-26; Mar 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25

28Zingmano in Jesuh ah kheh Kaiafas nen pin Praetorium* tinak uktupa inn ah huai dang si. Leekdelh Puai simlai ei theinak tuh in thiangrim a kul manin, amahni'n, a nawngkai tuh ngawl in thukhennak innkhan sungah lut ngawl si. **29**Tsimi phangin Pilat in amahni nenah hawh atsia, "Me pa sual nang nawnnak heh hei sim?" ti'n ti si.

30Amahni'n, "Thil sesuak puahtu a si ngawl tsuk asin na nenah aap tu ngawl si ung," ti'n o dang si.

31Pilat in, "Amah heh huai ula, nang daan bangin a thu khen ta un," ti'n ti si. Tsimi phangin Jew te'n "Rom daan in mi reek khuan kei pe ngawl si," ti'n o dang si. **32**Jesuh in kawtibang thihnak in a thitu ti a rel hamnak a kimnak tuh in, amahni'n tibang hen awn si si.

33Tsimi phangin Pilat in Praetorium† tinak innkhan sungah dum leh in Jesuh ah kheh ko atsia, "Jew te Kumpibawi si tsim maw?" ti'n dong si.

34Jesuh in, "Nangma thu in awn si tsim maw, mi dang ten keima thu a relnak si sawn si tsim," ti'n o si.

35Pilat in, "Jew te ka ring si tsim maw? Na phunpi te le suangbawi te'n ka nenah aap na si. Hei puah kha si tsim?" ti'n o si.

36Jesuh in, "Ka uknak heh me leivum thaw heimah seng dun ngawl si. Ka uknak heh me leivum thaw seng dun a si tsuk asin, Jew te kut sungah aapnak ka si tuh ngawl in, ka minung te'n tawng tu si. Tuhen ka uknak heh me leivum thaw heimah seng dun ngawl si," ti'n o si.

37Tsimi manin Pilat in, "Tsimi lekhaw kumpibawi si tsim

18:23 Mah 5:39; Leh 23:2-5
18:28 Mah 27:2
18:32 Mah 20:19
18:33 Luk 23:3; Mah 2:2
18:36 Mah 3:2; 26:53; Luk 17:21
18:37 1Jo 4:6

* **18:28** *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.

† **18:33** *Praetorium*: 18:28 ah pan in.

maw?" ti'n dong si. Jesuh in, "Kumpibawi si tsi, ti'n na ti heh maan si. Thudik heh tetti ka khan theinak tuh in me man hen hing atsia, me man hen leivum ah leng sing. Thudika neinak tehem in ka aw za si," ti'n o si.

38Pilat in, "Thudik tinak heh hei sim?" ti'n ati tselh phangin pulam ah suak lehleu atsia, Jew te kheh, "Thil a tisualnak mu ngawl sing. **39**Sinapikhaw Leekdelh Puai nasiar in mi pakhat luat tiarnak daan nei si utsi. Tsimita Jew te Kumpibawi heh nangmahni tsa luat tiar tu in deih utsim maw?" ti'n ti si.

40Tsimi phangin amahni tehem in, "Me pa heh si ngawl in Barabbas ah sawn kei luat tiar sak in," ti'n auh dang ten lehleu si. Barabbas ah heh damiah si.

Pilat Thukhennak

Mah 27:27-31; Mar 15:16-20

19 Tsimi manin Pilat in Jesuh ah kheh huai atsia a rel ah thiar zum khaihnak savun rihual thaw vaat si. **2**Raalkap te'n lingkaak phiarnak lupawng khiimtiar in puan sennum silh si. **3**Tsin, "Jew te Kumpibawi, upat taak," ti'n ti atsia, beeng dang si.

4Pilat ah khen pulam ah suak lehleu atsia, "Pan un, amah ah thil a tisualnak ka mu ngawl lam nang thei tuh in, amah heh nang aap leh sing," ti'n ti si.

5Tsimi phangin Jesuh ah kheh ling thaw phiarnak lupawng khiim in le puan sennum sil in pulam ah suak si. Tsin, Pilat in, "Me pa heh pan un," ti'n ti si.

6Suangbawi te le temple kiltu bawi te'n amah a mu dang phangin, "Thinglamteh ah khen in, thinglamteh ah khen in," ti'n auh dang si. Pilat in, "Amah heh huai ula, thinglamteh ah khen ta la un. Keimah vang a thil tisualnak mu ngawl sing," ti'n ti si.

7Jew te'n, "Keimahni hen Mawsi Daan nei in, Pathian Tsapa sing, ti'n ati tsawm manin tsimi kei Daan bangin a si lekhaw amah heh thi vo si," ti'n o dang si.

8Tsimi bangin a o dang manin Pilat ah kheh thinphu leilei si. **9**Tsin, Praetorium* tinak innkhan sungah dum leh atsia, "Kawnai pin leng si tsim?" ti'n Jesuh ah kheh dong si. Sinapikhaw Jesuh in heimah o nuam ngawl si.

10Tsimi phangin Pilat in, "Ka o nuam ngawl si tsim maw? Nangmah heh thinglamteh ah khen theinak le luat tiar theinak thuneinak ka nei lam thei ngawl si tsim maw?" ti'n ti si.

11Jesuh in, "Vumlam pin thupenak a si ngawl lekhaw ka vumah heimah thunei thei ngawl si tsi. Tsimi manin na kut sungah keimah a aap tu pa heh a sualnak lian sawn si," ti'n o si.

12Tsimi pin pan Pilat in Jesuh ah a luat tiar theinak tuh thu zei si. Sinapikhaw Jew te'n, "Me pa heh na luat tiar lekhaw, Sizar

18:38 Luk 23:4
18:40 Leh 3:14
19:1 Daa 25:3; Isa 50:6; Mah 27:26
19:3 Mah 27:29
19:4 Luk 23:4
19:6 Leh 3:13; Luk 23:4
19:7 Sun 24:16; Mah 26:63, 66
19:9 Mar 14:61
19:11 Rom 13:1; Leh 3:13
19:12 Luk 23:2

* **19:9** *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.

rualpi situ ngawl si tsi. Tutu sikhen kumpibawi si tiar tsawm tu heh Sizar ah a dotu si," ti'n auh dang si.

13Tsimi a awn daangnak kheh Pilat in a za phangin, Jesuh ah kheh pusuah atsia, Hebru awn in Gabbatha tinak Lungphah muna thukhennak tohkheng ah to si. **14**Tsimi ni heh Leekdelh Puainak tuh thawithang ni* sun laitak† si. Pilat in Jew te kheh, "Nang Kumpibawi heh pan un," ti'n ti si.

15Sinapikhaw amahni'n, "Reek in, reek in, thinglamteh ah khen in," ti'n auh dang si. Pilat in, "Nang Kumpibawi heh thinglamteh ah khen tu sing maw?" ti'n amahni kheh ti si. Suangbawi te'n, "Sizar ah siar ngawl kumpibawi dang nei ngawl si ung," ti'n o si.

Thinglamteh ah Khen

Mah 27:33-44; Mar 15:22-32; Luk 23:33-43

16Tsimi manin Pilat in Jesuh ah kheh thinglamteh ah khen tuh in amahni kut ah aap in, amahni'n pusuah atsia huai dang nom si.

17Jesuh in ama thinglamteh phur atsia, Hebru awn in Golgotha tinak luruh mun lam zuan in hawh si. **18**Tsimi munah Jesuh ah kheh midang panih te thaw thinglamteh ah khen in, midang panih te kheh a hatlam veve ah taar in Jesuh ah heh amahni laklawh ah taar si.

19Pilat in,

"JEWTE KUMPIBAWI,
NAZARETH KHAWTE
JESUH,"

ti'n amahni'n ama sual a zeinak lai kheh ngan atsia, thinglamteh vumah taar si.

20Jesuh ah thinglamteh ah a taarnak mun heh Jerusalem pin khawnenno a si manin, Jew minung tampi te'n tsimi lai ngannak kheh siar si. Tsimi bek zo ngawl tsimi lai kheh Hebru awn, Grik awn le Latin awn in ngan si.

21Tsimi phangin Jew te suangbawi te'n Pilat ah kheh, "'Jew te Kumpibawi,' ti'n ngan mah nen, 'Ama'n, "Keimah heh Jew te Kumpibawi sing," ti'n ti si,' ti'n ngan in," ti si.

22Pilat in, "Ka ngannak heh ka ngansaak si," ti'n amahni kheh o si.

23Raalkap te'n Jesuh ah thinglamteh ah a khen tselh phangin, a vansilh te le atsia khenli in khen in, khenkhat ten in tso dang si. A angki sungta silh heh khui ngawl in nuailam pin pan a khum tian ramnak si.

24Tsimi manin, "Meheh vang bal awl a sing. Tu ber in tso na sing maw, aisan tehtsuk a sing," ti'n ti dang si.

"Amahni'n ka angki tsual
kheh sem dang atsia, ka
angki sungta tsa in aisan
dang si,"

19:13 Mah 27:19
19:14 Mah 27:62; Mar 15:25
19:16 Mah 27:26; Mar 15:25
15:16 Mah 27:26; Mar 15:25; Luk 23:25;
19:17 Sia 22:6; Luk 14:27; 23:33
19:18 Luk 23:32
19:19 Mar 1:24
19:20 Heb 13:12
19:24 Mah 1:22; Sm 22:18

* **19:14** *thawithang ni*: Ninga ni si atsia, Sabbath ni tsa in thawithang ni si.
† **19:14** *sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti'n ngannak si.

ti'n Laithiangrim sungah ngannak a kimnak tuh in, raalkap te'n me te heh puah si

25Tuhen Jesuh ah a khennak thinglamteh kung ah a nu, a nu nau Kleopas zi Mary ah le Mary Magdalene te ding dang reng si. **26**Jesuh in a nu le a it ngainak ningluntu a mu phangin, a nu kheh, "Minu, na tsapa heh pan in," ti'n ti si. **27**Tsimi tselh phangin a ningluntu kheh, "Na nu tsawh pan in," ti'n ti si. Tsimi hun pin pan tsimi ningluntupa'n ama inn ah tsimi minu ah kheh kelen si.

Jesuh Thihnak

Mah 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49

28Tsimi tselh phangin, Jesuh in heizongza a kimberh ongla a thei manin, Laithiangrim a kimnak tuh in, "Ka dangrum si," ti'n ti si. **29**Tsimi munah tsapit zu pawng a dim in thannak buul pakhat om si. Amahni'n tihuup thei thil pakhat kheh tsapit zu pawng sungah a niim tselh phangin, hisop* kang rel ah koih atsia, a kam ah baarso dang si. **30**Tsapit zu pawng a saang tselh phangin Jesuh in "Tselh ong si lei," ti'n ti atsia, a lu kun in, a raula aap si.

31Tsimi ni heh puai thawithang ni† si in, a thaizing heh ni thupi ngai Sabbath ni si. Sabbath ni in mithi ruang te heh thinglamteh vumah om theihnung ngawl a si manin, amahni kheh a thi tuh in a kawng te vaattet sakberh atsia, thinglamteh vum pin losukberh tu in Jew te'n Pilat ah kheh ngen si. **32**Tsimi manin raalkap te kheh hawh atsia, Jesuh ah thaw thinglamteh ah a khennak pakhat sawna kawng kheh a vaattet sak tselh phangin, a khattaa kawng kheh vaattet sak si. **33**Sinapikhaw Jesuh nenah a leng dang phangin, a thi ongla kheh tawk in, a kawng vaattet sak ngawl si. **34**Sinapikhaw raalkap pakhat in tseipi thaw a nak pin sun atsia, makhat in thi le ti suak si. **35**Nangnihni'n me thu heh nang um theinak tuh in, a mutu pa'n a munak bangin tettikhan atsia, a tetti khannak heh a dik lam ama'n thei si. **36**"A ruh pakhatno khen tet tu ngawl si," ti'n Laithiangrim sungah ngannak a kim theinak tuh in me thil te heh tsang si. **37**Laithiangrim mun dang ah, "Amahni'n a sunnak pa kheh pan tulai si," ti'n ngan meek si.

Jesuh ah Vinak

Mah 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56

38Me zawh hen Arimathia khawte Joseph in Jesuh ruang le tu in Pilat ah ngen si. Tsimi pa hen Jew te a lau manin a thup kuhrukno in Jesuh ning a luntu si. Pilat in a siang manin, hawh atsia Jesuh ruang kheh le si. **39**Zan lan in Jesuh nenah a hawh

19:25 Mah 27:55, 56; Luk 8:2
19:26 Mah 12:46
19:28 Mah 1:22
19:29 Sm 69:21
19:30 Luk 12:50
19:31 Daa 21:23; Joh 8:29
19:34 Zek 12:10; Thu 1:7; 1Jo 5:6,8
19:35 Luk 24:48
19:36 Mah 1:22; Sua 12:46; Mip 9:12; Sm 34:20
19:37 Zek 12:10; Thu 1:7

* **19:29** *hisop*: Jew te thiangrim tiartsawmnak in mangnak rim ur thingnah a zaam thei phunkhat si.
† **19:31** *thawithang ni:* 19:14 ah pan in.

awngpa Nikodemus ah khen hawh deve atsia, myrrh* le aloes† rawinak rim ur tsuai kul rit duk keng si. **40**Amahni'n Jesuh ruang kheh losuk atsia, Jew te mithi vi daan bangin, rim ur thuh in puan nemno thaw tsunpek si. **41**Jesuh ah a taar min kung ah vuan pakhat om in, tsimi vuan sungah tumah vi awng lai ngawlnak thaan ther pakhat om si. **42**Jew te puai thawithang ni‡ si atsia, a khawnen manin tsimi thaan sungah Jesuh luang kheh vi si.

Jesuh Tholehnak

Mah 28:1-8; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12

20 Nipi khat sunga ni masa ber ni, khawvar ma zingmano in, Mary Magdalene ah kheh thaan ah hawh atsia, thaan kawka pin lungdeep thawnnak a si ongla kheh mu si. **2**Tsimi phangin Mary Magdalene ah khen Simon Piter nenah le a dang ningluntu Jesuh itnak pa nenah dan nawmnawm atsia, "Amahni'n thaan pin Bawipa ah la le ongla in, a koih min thei ngawl si ung," ti'n ti si.

3Tsimi manin Piter ah le a dang ningluntu khen pusuak in thaan ah hawh kawm si. **4**Tsimita daan kawm in, a dang ningluntu khen Piter ah kheh maikhalh atsia, thaan ah leng masa si. **5**Tsin, ama'n kun in thaan sung kheh pan atsia, puan nemno dunglun in a om kheh mu si. Sipelh atsia thaan sungah dum ngawl si. **6**Tsin, Simon Piter in a ning pin hil atsia, thaan ah leng in, thaan sungah dum si. Tsin, puan nemno dunglun in a om kheh mu si. **7**A lu tsunnak puanpar heh puan nemno thaw om ngawl in, a zial in om si. **8**Tsimi phangin thaan ah a leng masa a dang ningluntu khen thaan sungah dum deve in, mu atsia um si. **9**Heitasim tiphangin mithi te lak pin tho leh himhim tu in Laithiangrima relnak kheh amahni'n thei zo lai ngawl si. **10**Tsimi zawh in ningluntu te kheh amahni inn veve ah hong kawm leh si.

Mary Magdalene Nenah Lang

11Sinapikhaw Mary Magdalene ah heh thaan pulam ah ding in, kap tum tseih si. A kap thah in kun atsia thaan sung kheh pan si. **12**Tsimi phangin Jesuh luang a zaunak ah puan ngo sil vanvummi panih, pakhat heh a lu lam ah, a dang pakhat heh a kawnglam ah a to kawm kheh mu si. **13**Amahni'n Mary Magdalene ah kheh, "Minu, heita kap tseih si tsim?" ti'n ti si. Ama'n, "Amahni'n ka Bawipa dan sak in, a koih min ka thei ngawl manin kap sing," ti'n amahni kheh ti si.

14Tsimi bangin a awn tselh phangin ninglam her atsia, tsimi munah Jesuh ding reng kheh mu si. Tsin, ama'n Jesuh ah a si lam

19:40 Luk 24:12; Mah 26:12
20:1 Luk 8:2; Mah 27:60, 66
20:3 Luk 24:12
20:9 Mah 22:29; Joh 2:22; Luk 24:26, 46
20:12 Mah 28:2, 3; Mar 16:5; Leh 1:10
20:14 Mar 16:9; Luk 24:16

* **19:39** *myrrh:* Myrrh heh thingnai khaa phunkhat pin puahnak rim ur si. Arab le Ethiopia ram pin leng si.
† **19:39** *aloes:* Aloes thingkuang nai thaw puahnak mithi ruang phum phang mangnak rim ur si.
‡ **19:42** *thawithang ni*: 19:14 ah pan in.

thei ngawl si. **15**Jesuh in amah kheh, "Minu, heita kap tseih si tsim? Na zei tseihnak tsawh tu sim?" ti'n ti si. Ama'n vuan kiltu ring in, "Sayapa, nangmah heh amah dansaktu na si lekhaw, na koih min ka rel in; leleh tu sing," ti'n amah kheh ti si.

16Jesuh in amah kheh, 'Mary' ti'n pon si. Mary Magdalene in amah kheh her atsia, 'Rabboni' ti'n pon si. Rabboni heh upat tak Saya tinak si.

17Jesuh in, "Ka tong nang mah nen. Heitasim tiphangin ei Pa nenah hawhso lai ngawl sing. Sinapikhaw ka u le nau te nenah hawh ta la, 'Keimah heh ei Pa le nang Pa, le ka Pathian le nang Pathian nenah hawhso tu sing,' ti'n rel ten," ti'n amah kheh ti si.

18Mary Magdalene in hong atsia, Bawipa a mu ongla lam le me thu te heh amah a rel lam kheh ningluntu te rel si.

Ningluntu te Nenah Lang

Mar 16:14; Luk 24:36-43

19Tsimi ni simlam phangin, nipi khat sunga ni masa ber ni a si bangin, ningluntu te kheh khawm dang atsia, Jew te a kih manin kong khampek dang si. Tsin, Jesuh ah leng atsia, amahni laingial ah ding in, "Nang nenah thinnuamnak om tasen," ti'n amahni kheh ti si. **20**Tihen a awn tselh phangin amahni kheh a kut te le a nak kheh muh si. Ningluntu te khen Bawipa a mu phangin ang ngai dang si.

21Tsin, Jesuh in, "Nang nenah thinnuamnak om tasen. Ei Pa'n keimah a leh bangin, keimah khen nang leh deve sing," ti'n ti lehleu si. **22**Meheh a awn tselh phangin amahni kheh muut atsia, "Raula Thiangrim heh saang un. **23**Mi pakhat khata sual te nang zah a silekhaw, Pathian in a sualnak zah deve tu si. A sualnak te nang zah ngawl a si lekhaw, Pathian in zah deve tu ngawl si," ti'n amahni kheh ti si.

24Sinapikhaw Jesuh leng phangin ningluntu leinih laka pakhat, Didymus* tinak Thomas ah peh ngawl si. **25**Tsimi manin a ninglunpi te'n, "Bawipa mu si la ung," ti'n rel si. Sipelh atsia Thomas in, "A kuta tawngkhen khennak maa te mu in, ka kuttsung in tok ngawl in, a naak ka kut in ka zen ngawl nungsang um tu ngawl sing," ti'n a pi te kheh ti si.

Ninglun te Nenah Lang leh

Mar 16:14; Luk 24:35-43

26Tsimi zawh ni riat a rei phangin ningluntu te kheh inn sungah khawm dang lehleu in, Thomas ah khen peh si. Kong khampeknak sungah Jesuh ah leng in, amahni laingial ah ding atsia, "Nang nenah thinnuamnak om tasen," ti'n ti si. **27**Tsimi phangin Thomas ah kheh, "Na kuttsung in ka zen la, ka kut te heh pan in. Tsin, na kut tsawh nai ah suah la ka nak sung heh tok

20:16 Mah 23:7
20:17 Mah 28:10
20:18 Luk 24:10, 22,23
20:19 Luk 24:36-39
20:21 Mah 28:19
20:22 Leh 2:38; Gal 3:2
20:23 Mah 16:19
20:25 Mar 16:11

* **20:24** *Didymus*: Grik awn in tsaphiar tinak si.

in. Um ngawl mah nen; um in," ti'n ti si.

28Thomas in, "Ka Bawipa le ka Pathian," ti'n amah kheh ti si.

29Jesuh in, "Thomas, keimah na mu ongla ta um ka si tsi. Mu ngawl pelh in a umtu te heh mi ang te si," ti'n ti si.

Thuthang Pha Johan Tuumnak

30Me laibu sungah ngan ngawlnak Jesuh in a ningluntu te maitsang ah a puahnak theihdiknak dang tampi om lai si. **31**Sipelh atsia 'Jesuh ah heh Pathian Tsapa Khrih ah si,' ti na um theinak tuh in le na umnak manin ama ming in nungnak na nei theinak tuh in me tehem heh ngannak si.

Ningluntu Pasarih Nenah Lang

21 Tsimi te tselh phangin Tiberias Tiniim kung pin Jesuh in a ningluntu te nenah amah le amah muh tsawm lehleu si. Tibang hen amah le amah muh tsawm si. **2**Simon Piter, Didymus* tinak Thomas, Galilee peng Kana khawte Nathanael, Zebedee tsapa te le a dang ningluntu panih te om dang si. **3**Simon Piter in, "Kei nga len tarih ang," ti'n a rualpi te kheh ti si. Amahni'n "Keimahni khen na lun tu si ung," ti'n amah kheh ti si. Amahni'n suak in khawm to daang zep nom si. Tsimi zan hen heimah ngah dang ngawl si.

4Zinglam a si ongla phangin Jesuh ah kheh ti kung ah ding si. Sinapikhaw ningluntu te'n tsimi kheh Jesuh ah a si lam thei dang ngawl si.

5Tsimi phangin Jesuh in, "Tsa te, lai ei tuh heimah nei utsim?" ti'n amahni kheh ti si. Amahni'n "Nei ngawl si ung," ti'n o dang si.

6Tsin, ama'n, "Nang sur tsawh khawm taklam ah seh ula, dawmlai ngah tu si utsi," ti'n amahni kheh ti si. Tsimi manin amahni'n seh dang si. Tuzong hen nga tam leita a ngah dang manin sur kheh khawm sungah nukso zo dang ngawl si.

7Tsimi manin Jesuh itnak ningluntu pa'n, "Me kheh Bawipa ah si," ti'n Piter ah kheh rel si. Simon Piter in Bawipa a si lam a thei phangin, a angki putasilh a suahnak kheh sil in ti sungah sawnsuk si. **8**Sinapikhaw a dang ningluntu hen nga dim suur nuuk tu in khawm kohno sungah dum si. Heitasim tiphangin amahni heh lei pin khawla ngawl in dong zanih† lun bek khawla si. **9**Tsin, lei ah a leng dang natsang in meihol seemnak le a vumah nga hainak le sang te kheh mu dang si.

10Jesuh in, "Tungtu nang lenngahnak nga dawmlai nai ah keng un," ti'n amahni kheh ti si.

11Simon Piter in hawh atsia, nga dim suur kheh lei ah nuukso

20:27 Luk 24:40
20:29 1Pi 1:8
20:31 Mah 4:3; 25:46
21:2 Mah 4:21
21:3 Luk 5:5
21:4 Luk 24:16
21:6 Luk 5:4-7

* **21:2** *Didymus*: Grik awn in tsaphiar tinak si.

† **21:8** *dong zanih*: Pi 295 a singawl lekhaw Miter 90 si.

si. A len ngahnak nga heh pum za le pum sawmnga le pum thum si in, tam pittseih pelh atsia suur bal ngawl si. 12Jesuh in, "Nai ah hawh ula zinglai ei un," ti'n amahni kheh ti si. Ningluntu te'n amah heh Bawipa a si lam a thei manin, "Tu si tsim?" ti'n tumah in dong ngam ngawl si. 13Jesuh in hawh atsia sang kheh le in amahni pe si. Tsimi bangin nga khehkhen amahni pe si.

14Meheh Jesuh in mithi te lak pin a tho leh zawh a veithumnak a ningluntu te amah le amah a muh tsawmnak si.

Jesuh in Piter ah Phong leh

15Zinglai a ei dang tselh phangin Jesuh in, "Jonah tsapa Simon, me te tah in ka it sawn tsim maw?" ti'n Simon Piter ah kheh dong si. Piter in, "Si si, Bawipa, nangmah ka it heh thei si tsi," ti'n amah kheh o si. Jesuh in, "Ka tuuno te tsawm in," ti'n ti si.

16Jesuh in, "Jonah tsapa Simon, ka it tsim maw?" ti'n a veinihnak amah kheh dong lehleu si. Piter in, "Si si, Bawipa, nangmah ka it heh thei si tsi," ti'n amah kheh o si. Jesuh in, "Ka tuu te kelen in," ti'n amah kheh ti si.

17Jesuh in, "Jonah tsapa Simon, ka it tsim maw?" ti'n a veithumnak ti lehleu si. Ama'n veithum tian, "Ka it tsim maw?" ti'n ati manin, Piter ah kheh a khawngai ngai si. Piter in, "Bawipa, thil tehem theisek si tsi. Nangmah ka it heh thei si tsi," ti'n ti si. Jesuh in, "Ka tuu te tsawm in. 18Thungai ngai in na rel sing; na khangno lai hen nangmah heen tsawm atsia, na nuam minah vak si tsi. Sinapikhaw na patsang phangin na kut te zaar a tsikhaw midang te'n heen tu atsia, na nuam ngawlnak minah huai tu na si," ti in amah kheh ti si. 19Tihen a tinak heh Piter in kawtibang thihnak in Pathian a tsungnung tiar tu, ti a rel hamnak si. Tsin, Jesuh in meheh a awn tselh phangin, "Ka lun in," ti'n Piter ah kheh ti si.

Jesuh le A It Pittseihnak Ningluntu

20Tsimi phangin Piter in ninglam her atsia, Jesuh itnak ningluntu khen amahni a lun tseih kheh mu si. Tsimi pa heh simlai a ei dang lai in Jesuh kang kheh ngaingam in, "Bawipa, nangmah zuartu pa tsawh tu sim?" ti'n a dongtupa si. 21Piter in mu atsia, "Bawipa, me pa heh kawtibang sim?" ti'n Jesuh ah kheh ti si.

22Jesuh in, "Amah heh ka leng tian om reng tu in deih ka si lekhaw, nangmah thaw hei seng sim? Ka lun in," ti'n ti si.

23Tsimi manin tsimi ningluntu pa thi tu ngawl si ti'n me awnnak heh ningluntu te lak ah thangpum si. Sinapikhaw Jesuh in amah heh thi tu ngawl in a awnnak si ngawl in, "Ka leng tian om reng

21:15 Mah 26:33, 35; Luk 12:32
21:16 2Sa 5:2; Leh 20:28; 1Pi 5:2,3
21:19 2Pi 1:14; Mah 4:19
21:22 Mah 4:19
21:23 Leh 1:16

tiar nuam ka si lekhaw, nangmah thaw hei seng sim?" ti'n a awnnak bek si.

Tawpnak

24 Me thu tehem heh tettikhan atsia, a ngantupa heh tsimi ningluntupa si in, tetti a khannak heh a dik lam thei si ung.

25 Tsin, Jesuh puahnak thu dang tampi om meek lai si. Tsimi tehem ngan seuhseuh asin, a ngannak laibu te heh leivum ah vat tu in um ngawl sing. Amen.

21:24 Joh 15:27

21:25 Joh 20:30

LEHNAK TE

NAPER

Laingantu: Luka
Laisiartu: Gential umtu te
Ngankum: A.D. 61

Thukam Lun in Messiah napernak thu te rel ham si. Isa.42:1-7; 49:1-7 sungah Pathian naper heh Jew te le Gential te nen tian zai tiar tu in rel si. Jesuh in leivum ah amasa lam lai a napernak heh Jew te tsa ruak si ti'n amah le amah teek tsawm si. Lehnak te Naper laibu hen Jesuh in a napernak heh Gential te nenah kawti bangin khangso tiar sim ti kheh ngan si. Pentikost ni in, Khrih in a Raula kheh umtu te nenah burh atsia leivumpi ah amahni kheh leh si. Me laibu akoh pakhatnak hen, Lehnak te Naper heh Luka in Theofilas nenah a lai ngannak bunihnak si ti kheh lang tiar si (Luka thulamhuai pan in). Tsimi manin, me laibu hen Gential umtu te domso tu in pawlpi tangthu tepannak kheh rel si. Me tangthu heh A.D. 30 le 60 laklawh sung a piang thu si. Luka hen me laibu heh A.D. 61 kawnvel in a ngannak si thei si.

Luka in me laibu ah pawlpi tepannak thu a theinak bangin Gential umtu te thudongnak tampi te kheh o si. Laibu hen Khrih thihnak, a viinak le, tusan tsa a tholehnak thupi dan te kheh langtiar si. Khristian benak le Judah benak laklawh pehdunnak khen tsianneih si. Khrisitan benak heh Jew te le Gential te na phenak in kawti'n tsang sim ti khen peh si. Me laibu hen Khrisitan benak hen uknak thu lam ah Rom kumpibawi uknak rama uknak kheh dimdor kha ngawl si ti in thuman lang tiar si. Me laibu sungah Luka in Khristian benak heh leivum hemah huham thaw in a zainak tangthu kheh khum si.

Khristian benak kheh a ram a ram ah a zainak bangin Luka in Lehnak te Napernak laibu sungah khawm si. A thu zaran in ti si lekhaw, me laibu hen Lehnak 1:8 sungah Bawipa'n umtu masa te nenah a penak naper kheh luun si. Thu tsangkhen doh in si lekhaw, Luka in a laibu heh a mun luunin khen sek atsia a tawpnak in a thu te khawm leh si (6:7; 9:31; 12:24; 16:5; 19:20; 28:30-31 pan in). A thu a khen dan heh: Jerusalem (1:1-6:7); Judea, Galilee, Samaria (6:8-9:31), Antiok (9:32- 12:24), Asia Minor (12:25-16:5), Agean Tipi kawnvel (16:6-19:20) le, Rom (19:21-28:30-31) te heh si.

Luka in a thukhumnak ah Khrih a naper heh me hen ah tawp tiar men tuh in a tinak singawl si. Tsimita, Khrih in a pawlpi heh a ma Raula, thawmin le A thu le amah luntu te mang in ding tu si (13:47; Isa. 49:6).

Lehnak te Thupe

1 Maw Theofilus, Jesuh in per tu in le zirh tu in a pan saak hem muah, **2** lesonak a si ni tian a puahnak te kheh ka lai masa sungah ngan sing. A deng saak lehnak te kheh Raula Thiangrim tawnin thu pe si. **3** Thihnak a tuar zawh in lehnak te kheh ni sawmli sung lalh tsawm atsia, Pathian uknak thu te kheh rel in, a nung lam kheh kho ngai in tetti muh si.

1:1 Luk 1:1-4
1:2 Mar 16:19; Joh 13:18
1:3 Mah 28:17; Joh 20:19;
1:4 Sm 27:14

4 Amahni khawmnak ah peh deve atsia, Jerusalem pin kiang rih ngawl in Pa penak thutiam ngak rih tu in thupe si. Jesuh in, "Me heh ka nen pin nang zanak thutiam si. **5** Johan ah hen ti ah niim miau si. Sinapikhaw tu pin pan ni a rei ngawl in Raula Thiangrim ah niimnak si tu si

utsi," ti'n ti si. **6**Tsimi manin mun khat ah a khawm dang phangin amahni'n, "Bawipa, tuhen Israel te nenah uknak heh pe leh atsim maw?" ti'n amah kheh dong dang si. **7**Tsimi phangin ama'n, "Pa in ama thuneinak sungah a koihnak hun le khawhun te heh nangmahni thei kul si ngawl si. **8**Sinapikhaw nangmahni vumah Raula Thiangrim a leng phang in, huham ngah tu si utsi. Tsin, Jerusalem ah, Judea ram hem ah, Samaria ram ah le leilung a tawpnak tian ah keima tetti si tu si utsi," ti'n amahni kheh ti si.

Van ah Leso

Mar 16:19; Luk 24:50, 51

9Me thu te heh a rel tselh phangin, amahni'n amah kheh a pan dang reng lai in, amah kheh lesonak si atsia, amahni mubaan ngawlnak ah meiro in thiarper si. **10**Amahni'n amah lesonak van lam kheh a pan dang reng lai in, a vaar ngai mi panih kheh amahni kung ah ding si. **11**Amahni'n, "Galilee te, heita van lam pan in ding dang reng si utsim? Nangmahni nen pin van ah lesonak me Jesuh ah heh van ah a kaiso nang munak bangpah hen leng leh tu si," ti'n amahni kheh ti si.

12Tsimi phangin amahni kheh Olive Mual pin Jerusalem ah hong dang leh si. Olive Mual heh Jerusalem kung ah om si in, Sabbath ni khualvaknak* tsan khawla si. **13**Inn sungah dum dang atsia, amahni tsaamnak innkhan vumta ah kai dang si. Amahni heh Piter ah, Jeim ah, Johan ah, Andrew ah, Philip ah, Thomas ah, Bartholomew ah le Mahte ah, Alphaeus tsapa Jeim ah le phun it Simon ah, le Jeim tsapa Judas ah si. **14**A vaseng in nupi te, Jesuh nu Mary ah le a nau mipa te thaw thinkhat lungkhatno in tsawl ngawl in zuamnak thaw sawngen dang si.

Matthias ah Deng

Mah 27:7, 8

15Tsimi hun in ningluntu te lak pin Piter ah kheh ding si. A khawm dangtu te heh minung za le kul si dang si. **16**Piter in amahni kheh, "U le nau te, Jesuh ah a pomtu te huaitu Judas thu ah Raula Thiangrim in David awnkam mang in a rel hamnak, me Laithiangrim heh a kim kultsam si. **17**Amah heh keimahni lak ah siarkhatnak si in, me napernak ah a pehtu pa si."

18Me pa hen thil sesuak ngai a puah man a ngahnak thaw leiram lei atsia, a lubuksuk in da in, a pum keh atsia a ril tehem suakberh si. **19**Me thu heh Jerusalem ah a omtu tehem in thei teen si. Tsimi manin tsimi lo kheh amahni awn in, 'Akel Dama,' ti'n ti si. A sullelam heh 'Thisen Lo,' tinak si.

20"Heimansim tiphangin Saam labu sungah,

1:5 Mar 1:4
1:6 Mah 17:11
1:7 Daa 29:29; Mah 24:36
1:8 Luk 24:48; Mah 28:19
1:9 Mar 16:19
1:10 Joh 20:12
1:11 Mah 16:27
1:12 Luk 24:52; Mah 21:1
1:13 Mah 10:2-4; Luk 6:14-16
1:14 Luk 18:1; Rom 1:10; Mah 12:46
1:16 Rom 7:1; Mah 1:22; 10:4; Sm 41:9
1:17 Joh 6:70, 71
1:18 Mah 26:14; 27:3-10
1:19 Joh 5:2
1:20 Sm 69:25; 109:8

* **1:12** *Sabath ni khualvaknak*: Farlong paruk si.

‘Ama inn kheh inn ro si
ta sehla, tumah om mah
na sen,’
ti’n le
‘Huaitu a sinak kheh
midang in theng tasen,’
ti’n ngan si.

21“Tsimi manin keimahni lak pin mi pakhat heh deng kultsam tu si sing. Amah heh Jesuh in keimahni lak ah lut tuak suak tuak in a om min hem ah keimahni thaw om langkhat reng vengtu pa si kul tu si. **22**Tsin, amah heh Johan in mi te a niim hun pin pan Pathian in Jesuh ah kheh keimahni nen pin a leso ni tian keimahni thaw om langkhat reng vengtu pa si kul tu si. Tsimi pa heh keimahni thaw ama tholehnak tetti khantu tuh in deng kul tu si sing,” ti’n ti si. **23**Amahni’n mi panih Justus ti’n ponnak Barsabbas ah tinak Joseph ah le Matthias ah kheh suah si. **24**Sawngen dang atsia, “Maw Bawipa, nangmah hen minung tehema thinlung kheh theisek si tsi. Me nasiam a pertu tuh le lehnak naper a pertu tuh in na dengnak sawn kei muh in. **25**Amah heh Judas in daan a heek manin ama omnak munah a hawh theinak tuh in, a zamnak nasiam le lehnak naper kheh sawng tu si,” ti’n ti dang si. **26**Aisan dang atsia, Matthias vumah tsu si. Tsin, amah kheh lehnak leikhat te lak ah beet si.

1:22 Mar 1:4; Luk 24:48
1:24 Thu 2:23; 1Sa 14:41

Raula Thiangrim Thaw Dim

2 Pentikost Ni a kim phangin, amahni hem kheh thinkhat lungkhatno in mun khat ah khawm dang si. **2**Makhat in tsimi munah khawtawng huihpi thawm bangin van pin aw thawm leng atsia, a to dangnak inn sung hem ah dim si. **3**Tsimi ah mei alh bang lei te lang atsia, pakhat seuhseuh vumah tsu heuh si. **4**Tsimi phangin amahni hem kheh Raula Thiangrim thaw dim atsia, Raula in awn theinak a penak bangin awn phun dangdang in awn pan dang si.

5Tsimi lai in van hang nuai ah om miphun tehem lak pin Pathian kihzah pengtu Jew te kheh Jerusalem ah om dang si. **6**Tsimi aw thawm a ring phangin mihonpi te’n zuan dang si. A khawm dangtu te awnnak kheh mipi te’n amahni awn ten in a za dang manin lunglawi ngai dang si. **7**A vaseng in me thiltsang kheh khuum ngai in le lunglawi ngai in pakhat le pakhat kheh, “Ngai un, me a awn tseihtu tehem heh Galilee te si ngawl si maw? **8**Amahni awnnak heh keimahni awn ten in kei za heh kawtibang thu sim? **9**Keimahni sung pin pawlkhat te heh Parthian ram ah om te, Media ram ah om te, Elam ram ah om te, Mesopotamia ram ah peem te, Judea peng le Kappadosia ram, Pontus ram le Asia ram ah om te si dang in, **10**pawlkhat te heh Frygia le Pamfilia ram ah om te, Izip ram le Libya ram sunga Sairin khaw

2:1 Sun 23:15; 1Ko 16:8
2:4 Luk 1:15; Mar 16:17
2:5 Luk 2:25
2:9 1Pi 1:1; Rom 16:5; 1Ko 16:19; 2Ko 1:8; Thu 1:4
2:10 Mah 27:32

kung ah om te si atsia, pawlkhat te heh Rom pin a leng Jew te le Jew te benak ah a luttu te si in, **11**pawlkhat te heh Krete tikulh ah om te le Arab ram ah om te si dang si sing. Sinapikhaw Pathian naper khumnung a relnak te heh keimahni awn ten in za si sing," ti'n rel dun dang si. **12**Tsimi manin a vaseng in khuum ngai in aitsan ngai dang in, "Meheh a sullelam hei sim?" ti'n pakhat le pakhat dong dun si.

13Midang te'n zohsuam in, "Amahni heh tsapit zu ther ri si," ti'n ti si.

Piter Thurelnak

14Tsimi phangin Piter ah kheh lehnak leikhat te thaw ding atsia, ring ngai in, "Judea te le Jerusalem ah a omtu tehem, meheh thei ula, ka thurelnak heh ka ngai sak rih un. **15**Nang ruatnak bangin amahni heh tsapit zu ri si ngawl si. Tuhen zinglam naazi kua* bek si lai si. **16**Me thu heh profet Joel in rel ham ong si lei:

17'Pathian in, hun dawlta
ber in tibang hen si tu si.
Minung tehem vumah
ka Raula burh angkhaw,
nang tsanu le nang tsapa
te'n profet bangin thurel
tu si. Nang khangno te'n
lalhnak mu tu in, nang
patsang te'n mang man
tu si.

18Tsimi hun in ka sel mipa
te le ka sel nupang te
nenah khen ka Raula
burh angkhaw, amahni'n
profet bangin thurel
tu si.

19Vumlam van ah thil
khumnung te muh
angkhaw, nuai lam lei ah
thisen, mei alh le meikhu
thaw theihdiknak muh tu
sing.

20BAWIPA ni mak taktak le
tsiing taak ni a leng ma in
ni kheh thim tu atsia, lade
kheh thisen in tsang tu si.

21Tsin, tibang hen thiltsang
tu si, tutu sikhen
BAWIPA ming a lam tu
heh sannak si tu si,'

ti'n ti si.

22"Israel te, me thu heh ngai un. Nang thei saak bangin Pathian in amah mang in nangmahni nenah thil khumnung, lunglawi nung le theihdiknak te thawmin Nazareth khawte Jesuh ah heh nangmahni muh ongla si. **23**Amah heh Pathian in a teek ham saak le a rel ham saak bangin, nangmahni kut ah aapnak si atsia, nangmahni'n daan heektu te kut mang in thinglamteh ah khen atsia reek si utsi. **24**Amah heh thihnak tuarnaka heen reng theihnung a si ngawl manin, thihnak a tuarnak kheh Pathian in suut sak atsia, tho tiar si. **25**Ama thu heh David in,

'BAWIPA heh ka mai ah
mu reng veng sing. Ka

2:13 1Ko 14:23; Efe 5:18
2:15 1Th 5:7
2:16 Joe 2:28-32
2:17 Mip 11:25; Isa 44:3; Eze 39:29; Joh 7:37-39
2:19 Luk 21:11
2:20 Mah 24:29
2:21 Sia 4:26; Sm 105:1; 1Ko 1:2; 2Ti 2:22; Joe 2:31, 32; Rom 10:13
2:22 Mar 1:24; Joh 4:48
2:23 Isa 53:10; Mah 16:21; Luk 24:20
2:24 Rom 6:4; 1Ko 6:14; Efe 1:20; Kol 2:12; Joh 20:9

* **2:15** *zinglam naazi kua*: Jew te siar dan in naazi pathumnak ti'n ngannak si.

thiing tuh ngawl in amah heh ka taklam ah om si.
26Tsimi manin ka thinlung heh ang ngai in, awn sah ngai sing. Tsimi bek zo ngawl in ka taksa heh limdiknak ah tsawlom tu si.
27Heimansim tiphangin mithi khaw ah ka nunnak zam sak men ngawl si tsi. Na Thiangrim Pa heh se thong siang tu ngawl si tsi.
28Nungnak lamzin heh ka thei tiar ongla si tsi. Na maitsang ah angnak thaw in dim tiar ongla ka si tsi,'
ti'n ti si.
29"U le nau te, kei papi David thu heh tsangkhen in nang rel rih tu sing. Amah heh thi atsia, vi in ama thaan khen tuni tian in kei nenah om si. **30**Tsimi manin, David in profet a sinak le Pathian in ama nenah tsial tsawm atsia a tsam tsawmnak a thei manin tisa lam in ama tenawn sung pin Khrih ah kheh ama kumpibawi tohkheng ah to tu in tho tiar tu si. **31**David in meheh muham atsia, Khrih nungnak heh mithi khaw ah zam ngawl atsia, a ruangpum khen a zaan tuh ngawl in tho leh tiarnak a si thu kheh rel si. **32**Me Jesuh heh Pathian in tho leh tiar si ti heh kei vaseng in a tetti te si ung. **33**Tsimi manin Pathian in Jesuh ah heh a taklam ah tsawisang atsia, Pa nen pin thutiam Raula Thiangrim a saang ongla manin, tuhen nang munak le nang zanak tsimi Raula Thiangrim heh nang burh ongla si. **34**"David ah heh vanvum ah kaiso ngawl pelh in, amah le amah tihen ti tsawm si,

'BAWIPA in ka Bawipa kheh,
35"Na raal te kheh na palkam in ka koih tian, ka taklam ah to in,"

ti'n ti si.'
36"Tsimi manin thinglamteh ah nang khennak me Jesuh ah heh Pathian in Bawipa le Khrih in puah ongla si, ti heh Israel miphun tehem in thei rori ta un," ti'n ti si.
37Amahni'n me thu heh a za phangin a thinlung sun ngun atsia Piter ah le lehnak te kheh, "U le nau te, kawti'n ti tu si ung im?" ti'n ti dang si.
38Tsimi phangin Piter in amahni kheh, "Nang sual sir ula, sualzahnak nang si tuh in mi taak hem in Jesuh Khrih ming in niim un. Tsin, Raula Thiangrim lehsawng ngah tu si utsi. **39**Heimansim tiphangin thutiam heh nangmahni le nang tsa te le khawlapi ah om Bawipa kei Pathian konak tehem tsa si," ti'n ti si.
40Ama'n thu dang tampi thaw in tettikhan atsia, amahni kheh thuso in, "Tusan nun suaksual te nen pin san tsawm un," ti'n ti si. **41**Me thu heh ang ngaino in a saangtu te'n niim dang si. Tsimi ni in amahni pawl sungah

2:28 Sm 16:8-11
2:29 1Ku 2:10; Neh 3:16
2:30 Mah 1:1
2:31 Sm 16:10
2:32 Luk 24:48
2:33 Fil 2:9; Mar 16:19
2:35 Sm 110:1; Mah 22:44
2:36 Mah 28:18; Luk 2:11
2:37 Luk 3:10
2:38 Kol 2:12; Jer 36:3; Mar 1:4; Luk 24:47; Joh 20:22
2:39 Isa 44:3; 57:19; Efe 2:13
2:40 Daa 32:5; Fil 2:15

minung thawngthum lai luut belh si.

Pawlpi Po Pan Hun

42Amahni kheh lehnak te zirhnak, pawlkomnak, sang hemnak le sawngen dangnak ah kho ngai in om dang tsiat veng si. **43**Tsin, lehnak te'n thil khumnung le theihdiknak tampi apuah manin mi tehem in kih ngai si. **44**Umtu tehem kheh munkhat ah om dang in, a thil neinak tehem kheh lawm dun dang ten si. **45**A thil te le a neinak te kheh zuar atsia, mi dasam tehem kheh zem si. **46**Ni tin in thinkhat lungkhatno in temple sungah khawm dang veng in, innkhat zawh innkhat ah sahnung ngai le lungthiang ngaino in sang hem dang atsia lai ei dang veng si. **47**Pathian thangphat dang veng atsia, mi hema mitmai pha penak si dang si. Bawipa'n sannak te kheh ni tin in pawlpi sungah belhsep si.

Piter in Kawng Zenat Dam Tiar

3 Sawngen hun simlam naazi pathum* phangin, Piter ah le Johan ah kheh temple ah hawhso kawm si. **2**Tsin, sensuah kawng zenat veipa kheh ni tin in temple ah a hawhtu te nenah kutdawh ngen tu in puut atsia, Mawi tinak temple dawngkham ah koih veng si. **3**Piter ah le Johan te temple ah a luut tu zep kheh a mu phangin, a kutdawh in ngen si. **4**Tsimi phangin Piter ah le Johan in amah kheh er po in pan atsia, "Kei pan in," ti'n ti kawm si. **5**Tsimi manin amahni nen pin heino pohkhen ngah tu limdik in amahni kheh pan si. **6**Tsin, Piter in, "Sui le ngun nei ngawl si ung. Sinapikhaw ka neinak heh na pe tu sing. Nazareth khawte Jesuh Khrih ming in tho la hawh in," ti'n ti si. **7**Tsin, Piter in a taklam kut in amah kheh len atsia, daangso si. Makhat in a kawng ruh le a ruh mangbol te kheh kol si. **8**Tsimi manin amah khen dingso in, dawk tseih in hawh atsia, amahni thaw temple sungah luut si. A hawh thahlam in dawk tseih atsia, Pathian thangphat si. **9**Vak tseih atsia Pathian a thangphat tseih kheh mi tehem in mu si. **10**Amahni'n tsimi pa kheh Mawi tinak Dawngkham kung ah to in kutdawh ngentupa a si lam kheh thei si. Ama vumah thiltsang manin amahni'n lunglawi in khuum ngai dang si.

11Kawng zenat dam tiarnak pa khen Piter ah le Johan ah kheh beekpek reng si. Mi tehem in khuum pittseih in Solomon leenglim tinak ah dan dang si. **12**Tsimi kheh Piter in a mu phangin, "Israel te, heita meheh lunglawi dang si utsim? Me pa heh keimahni huham le Pathian awizawng kei sinak manin kei hawh tiar theinak ring in, hei manin keimahni heh panken

2:42 Mah 28:20; 14:19
2:45 Mah 19:21; Luk 12:33
2:46 Luk 24:53; Mah 14:19
2:47 Rom 14:18
3:1 Luk 22:8; Sm 55:17
3:2 Luk 16:20; Joh 9:8
3:6 Mar 1:24
3:8 Isa 35:6
3:11 Luk 22:8; Joh 10:23

* **3:1** *simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti'n ngannak si.

si utsim? 13Abraham Pathian, Isak Pathian, Jakob Pathian le kei pa te Pathian in, a sel Jesuh ah heh tsungnung tiar ongla si. Pilat in amah heh a leh tuum phangin, Pilat maitsang rori ah amah heh han atsia, midang te kut ah nang aapnak la heh amah si. 14Nangmahni'n Thiangrim Pa le Midik kheh han atsia, tualreek pa kheh leh sak tu in ngen si utsi. 15Nungnak Kumpibawi nang reeknak kheh Pathian in mithi te lak pin tho tiar si. Tsimi tetti heh keimahni si ung. 16Nang mu le nang theinak bangin me pa heh Jesuh ming a um manin, kol tiarnak si. Si si, Jesuh ming a umnak manin nang vaseng mitmuh ah damsek tiarnak si ongla si. 17U le nau te, tuhen nangmahni uktu te bangin nang thei ngawl manin tsimi bangin a puahnak a si lam heh thei sing. 18Sinapikhaw, Khrih ah hen a tuar kul himhim si ti'n Pathian in ama profet tehema kam mang in a rel ham bangin, ama'n kim tiar ongla si. 19Nang sual sir ula, Pathian lam ah nga leh un. Tsimi asilekhaw nang sualnak te kheh phiatnak si tu si. Tsimi phangin Bawipa maia tha ther le lehnak hun leng tu si. 20Tsin tima nang nenah phuangnak Jesuh Khrih ah kheh Pathian in nangmahni nenah leh tu si. 21Tsin, Pathian in leivum a po pan pin pan ama profet thiangrim tehem awnkam mangin a rel ham bangin, thil tehem kheh rem leh thernak a si hun tian in Jesuh Khrih ah heh vanvum ah om rih tu si. 22Heimansim tiphangin Mawsi in kei pa te nenah, 'BAWIPA nang Pathian in nangmahni unaupi lak pin keima bang profet kheh nangmahni tsa in suak tiar tu in, nangmahni nenah a relnak thil tehem kheh za tu si utsi. 23Tsin, tibang hen thiltsang tu si. Tutu sikhen profet thurelnak a ngai ngawl minung hem kheh Pathian in minung te lak pin siatsuah tei tu si,' ti'n a rel ham miau ongla manin si. 24Si si, Samuel pin pan a niluna a reltu profet tehem in tsimi hun kheh rel ham ongla si. 25Nangmahni heh profet te tsa te le Pathian in kei pa te nenah a puahnak thukama tsa te si utsi. Abraham nenah, 'Na tsi sung pin leivummi tehem heh muitsu burhnak si tu si,' ti'n ti si. 26Pathian in ama sel Jesuh ah kheh mithi te lak pin a tho tiar zawh in, nang sesuaknak pin nang lehlawi leh manin nangmahni muitsu burh tu in amah kheh leh si," ti'n ti si.

3:13 Sua 3:6; Mah 27:2; Luk 23:4
3:14 Mar 1:24; 15:11; Luk 23:18-25
3:15 Luk 24:48
3:17 Luk 23:34
3:18 Mah 1:22; Luk 24:27
3:19 Sm 51:1; Isa 43:25; 44:22
3:20 Luk 2:11
3:21 Mah 17:11; Luk 1:70
3:22 Daa 18:15, 18
3:23 Daa 18:19
3:24 Luk 24:27
3:25 Rom 9:4,5; Sia 12:3; 22:18
3:26 Rom 1:16
4:1 Luk 22:4; Mah 3:7; 16:1,6

Sanhedrin Mai ah

4 Mipi te kheh thu a rel kawm tseih lai in, suangbawi te, temple kiltu palik bawi te le Sadusi te kheh amahni nenah leng dang si. 2Amahni'n, Jesuh mithi te lak pin a tholehnak thu phuang in mipi te a zirh kawm manin, ngaimawh ngai dang si. 3Amahni'n Piter ah le Johan ah kheh pom dang atsia, simlam a si

ongla manin thawng toh dang si.
4Sinapikhaw amahni thurelnak
a zatu mi tampi te'n amahni
thurelnak kheh um si. Amahni
heh minung thawngnga kim
dang si.

5Tsin, tibang hen thiltsang
si, a thaizing in amahni uktu te,
upa te le Daan zirhtu te kheh
Jerusalem ah khawm dang si.
6Amahni lak ah suangbawi ber
Annas ah, Kaiafas ah, Johan ah
le Alexander ah le suangbawi
bera innkawpi tehem peh si.
7Amahni'n Piter ah le Johan ah
kheh amahni laingial ah koih
atsia, "Tu huham in le tu ming in
me thil heh puah si utsim?" ti'n
dong si.

8Piter ah kheh Raula Thiangrim
in dim atsia, amahni kheh, "Mipi
te uktu te le Israel te upa te,
9tuni in bawmtu nei ngawlpa
vumah thilpha kei puahnak
manin, kawti bangin amah
heh dam sim, ti'n keimahni
heh nang dong kan a silekhaw,
10nangmahni'n thinglamteh ah
khen atsia, Pathian in mithi te
lak pin a tho tiarnak Nazareth
khawte Jesuh Khrih ming in me
pa heh damthiangsek in nang
mai ah ding si ti heh nang vaseng
le Israel mi tehem in thei ta un.
11Me Jesuh ah heh, 'Nangmahni
inn satu te'n nang hannak lungto
heh inn ning khuhnak lungto
thupi ber in tsang si,' ti'n tinak
heh si. 12Midang tumah nenah
sannak om ngawl si. Van hang
nuai-a minung te ming sanak lak
ah keimahni santu tuh ming dang
himhim om ngawl si," ti'n ti si.

13Amahni'n Piter ah le Johan
te ralpha daan mu atsia, amahni
heh lai zir ngawl le mi zaraan a
si kheh a thei phangin khum ngai
dang si. Tsin, amahni heh Jesuh
nenah om awng te a si lam kheh
theitsiang dang si. 14Tsin, dam
tiarnak pa kheh amahni thaw a
ding langkhat kheh mu in, sual
zei tuh heimah thei dang ngawl
si. 15Tsimi phangin Sanhedrin*
thukhennak khaan pin suak tu in
amahni kheh thupe atsia, amahni
thu a khen daan tuh kheh thuruat
dang si. 16Amahni'n, "Me te panih
heh kaw ti'n ti a sing im? Lang
ngai in theihdiknak a puahnak te
heh Jerusalem ah omtu tehem in
thei ten si. Keimahni'n heimah el
thei ngawl si sing. 17Sinapikhaw
midang te nenah zalh leita ngawl
in, le tu pin pan me pa ming
in tumah nenah thurel leh tuh
ngawlla in thumdek a sing," ti'n
ti dang si.

18Tsin, amahni kheh ko leh
atsia, Jesuh ming in thurel leh tu
ngawlla in le thu zirh leh tu ngawlla
in thupe si. 19Sinapikhaw Piter
ah le Johan in o atsia, "Pathian
thu kei ngai tah in nangmahni
thu ngai le singkhaw, Pathian
mai ah maan maw ti heh ruat
po un. 20Heimansim tiphangin
keimahni'n kei munak le kei
zanak heh rel ngawl in om thei
ngawl si ung," ti'n amahni kheh

4:5 Luk 23:13
4:6 Mah 26:3
4:8 Luk 1:15; 23:13
4:10 Mar 1:24
4:11 Sm 118:22; Isa 28:16; Zek 10:4; Mah 21:42; Efe 2:20; 1Pi 2:7
4:12 Mah 1:21; Joh 14:6; Rom 11:14;
4:13 Luk 22:8; Mah 11:25; Mar 3:14
4:15 Mah 5:22
4:16 Joh 11:47
4:18 Amo 7:13
4:20 Job 32:18; Jer 20:9; Amo 3:8; Luk 24:48

* **4:15** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

o si. 21Tsimi manin amahni'n
Piter ah le Johan ah kheh nase
sawn in thum atsia leh si. Mipi
tehem in amahni puahnak manin
Pathian thangphat dang si.
Tsimita amahni tsawhnak tuh zin
heimah tawk zo dang ngawl si.
22Damnak theihdiknak mang in
a damtupa heh kum sawmli val
si ongla si.

Lehnak te Sawngen Dang

23Lehnak te'n a luat phangin,
a pawlpinak te nenah hawh
kawm atsia, suangbawi te le upa
te'n amahni a relnak thu tehem
kheh amahni rel si. 24Amahni'n
a za phangin thinkhat lungkhat
in Pathian nenah au dang in,
"Bawipa, nangmah heh van le
lei le tipi le a sungah om tehem
puahtu Pathian si tsi. 25Tsin, na
selpa David kam mang in,

> 'Hei manin lawkih te'n
> raaltho atsia, mipi te'n
> heimah a nempi ngawl
> thu ruat sim?
> 26Leilung vum-a
> kumpibawi te'n ding
> atsia, uktu te'n BAWIPA
> ah le Khrih ah do in
> khawm dang si,'

ti'n ti si tsi.

27"Heitasim tilekhaw, sathau
na pawhnak na sel thiangrim
Jesuh ah kheh do tu in Herod ah
le Pontius Pilat ah kheh Gential
te le Israel mi te thaw khawm
dang si. 28Tsimi heh na kut in na
puahnak taak hem le na tuumnak
kim tiar tu in si. 29Bawipa,
keimahni a vaudennak heh kei
ngai sak in. Tsin, na sel te heh
ralpha ngai in na thu phuang
theinak pe in. 30Na sel thiangrim
Jesuh ming in minaa dam tiar tu
in, theihdiknak puah tu in le a
khumnung naper te puah tu in na
kut kheh zaar in," ti'n sawngen
dang si.

31Saw a ngen tselh phangin
a khawm daangnak mun kheh
thing si. Tsin, amahni hem kheh
Raula Thiangrim in dim atsia,
Pathian thu kheh ralpha ngai in
rel dang si.

Thil Neinak Lawm Dun Dang

32Umtu mi tampi te kheh
thinlung munkhat in le ruatnak
munkhat nei in om dang si. Mi
pakhat pohkhen a thil neinak
tehem kheh ama bul thil in ti
ngawl in, lawm dun dang tennak
si sawn si. 33Lehnak te'n huham
mak thaw Bawi Jesuh tholehnak
kheh tettikhan dang si. Tsin,
lainatnak mak kheh a vaseng
vumah om si. 34Tsin, amahni lak
ah mi dasam tumah om ngawl si.
Heimansim tiphangin leiram le
inn a neitu te'n zuar atsia, a man
a ngahnak kheh le in, 35lehnak te
kawngbul ah koih in, amahni'n
mi dasam te zem leh si.

36Saipras ram minung, Levi
nam Joses in loram nei si. Lehnak
te'n amah kheh Barnabas ti in
pon atsia "Thapetu," tinak si.
37Tsimi a loram kheh zuar atsia,
a man a saangnak tangka kheh
lehnak te kawngbul ah koih si.

4:21 Mah 9:8
4:24 Neh 9:6; Job 41:11; Isa 37:16
4:26 Dan 9:25; Luk 4:18; Sm 2:1,2
4:27 Mah 14:1; 27:2; Luk 23:12
4:29 Sm 138:3; Efe 6:19; Fil 1:14
4:30 Joh 4:48
4:31 Luk 1:15; Heb 4:12
4:33 Luk 24:48; Rom 3:24
4:34 Mah 19:21
4:36 1Ko 9:6; Gal 2:1,9, 13

Ananias Le Sapfira

5 Sinapikhaw Ananias tinakpa le a zi Sapfira te'n a neinak kheh zuar si. **2** A man zahlam kheh luupkuh atsia, a zi khen theipi si. A zahlam kheh keng in lehnak te kawngbul ah koih si. **3** Sinapikhaw Piter in, "Ananias, Raula Thiangrim son tu in le nangma tsa tuh in loram man zahlam luupkuh tu in hei manin Satan ah heh na thinlung sungah dim tiar si tsim? **4** Na zuar ma in nangma si ngawl si maw? Na zuar tselh phang khen nangma thuthu si ngawl si maw? Hei manin me thil heh na thinlung ah pai si tsim? Minung son si ngawl in Pathian son si tsi," ti'n ti si.

5 Ananias in me thu te heh za atsia, du in a haihawh bo si. Me thu te a zatu tehem in kih ngaingai dang si. **6** Khangno te'n tho atsia, a ruang kheh tsuun in zawng atsia, vi dang si.

7 Simlam naazi pathum val duk in thiltsang kheh heimah thei ngawlpi in a zi Sapfira ah kheh leng si. **8** Piter in amah kheh, "Ka rel in, leiram heh me zah bek hen zuar si utsim maw?" ti'n ti si. A zi in, "Si si. Me zah bek hen zuar si ung," ti'n ti si.

9 Tsimi phangin Piter in amah kheh, "Bawipa Raula tsul tu in nang lungkim kawm heh nang kawti thu sim? Pan in, na pasel vitu te riang hong leh ongla si. Amahni'n nangmah khen na zawng tu si," ti'n ti si. **10** Makhat in minu kheh du atsia, a haihawh bo si. Khangno te kheh inn sungah lut in a thisaak kheh tawk dang si. Amahni'n minu kheh zawng dang atsia, a pasel kung ah vi dang si. **11** Pawlpi sunga tehem le me thu te a zatu tehem kheh thinphu ngaingai dang si.

5:2 Jo s 7:11
5:3 Mah 4:10; Joh 13:2, 27; Daa 23:21
5:4 Daa 23:22; Sun 6:2
5:5 Sm 5:6
5:6 Joh 19:40
5:12 Joh 4:48; 10:23
5:16 Mah 8:16; Mar 16:17
5:19 Sia 16:7; Sua 3:2; Mah 1:20; 28:2; Luk 1:11; Joh 20:12; Sm 34:7

Lehnak te Thawmlian Khumnung

12 Lehnak te'n mipi te lak ah theihdiknak le khumnung tampi muh si. Amahni tehem kheh Solomon leenglim ah thinkhat lungkhatno in khawm dang si. **13** Mipi te'n upat ngai pelh in, tumah in amahni kheh pawl ngam ngawl si. **14** Umtu mipa le minu tampi te kheh Bawipa nenah belhsep in pung si. **15** Piter in lampi ah a hawh phangin natnak a vei mi pawlkhat te'n amahni vumah a lim in a lim ngah tuh in, natnak a veitu te kheh lampi kung ah phurh in, eihkhun le khawsum vumah zau dang si. **16** Jerusalem khaw kunga khawpi te pin mi tampi te kheh Jerusalem ah khawm dang in, minaa te le raula nawngkai-a reemnak te kheh phurh dang in, a vaseng in damberh dang si.

Lehnak te Luat

17 Tsimi phangin suangbawi ber le a pawlpinak Sadusi pawl lak ah peh tehem kheh thase leita in tho dang atsia, **18** lehnak te vumah kutman dang in, thawng toh dang si. **19** Sinapikhaw zan lan in Bawipa vanvummi pakhat in

thawnginn kongkham kheh hong sak atsia, amahni kheh pulam ah suah in, **20**"Hawh ta ula, temple ah ding in me nungnak thu tehem heh mipi te nenah rel ta un," ti'n ti si.

21Lehnak te'n me thu heh a za phangin, zingmano in temple ah luut dang atsia, thu zirh si. Sinapikhaw suangbawi ber le a pawlpinak te kheh leng dang atsia Sanhedrin* thureltu te le Israel mi te lak pin uham tehem thaw thurel khawm dang tu in ko si. Tsin, thawnginn ah minung leh in lehnak te kheh huai tiar si.

22Temple kiltu bawi te'n thawnginn ah hawh atsia, amahni kheh a tawk ngawl phangin, hong leh in khawnsel te nenah rel si. **23**Amahni'n, "Thawnginn heh him ngai in kongkhamnak tawk reng si ung. A kiltu te khen kawka mai pulam ah ding dang reng si. Sinapikhaw kongkham kei hong phangin thawnginn sungah tumah tawk ngawl si ung," ti'n ti dang si. **24**Suangbawi ber, temple kiltu palik bawi te, le suangbawi te'n me thu heh a za phangin, kawtibang si na maw, ti'n khum ngai dang si. **25**Tsimi lai in mi pakhat in amahni nenah hawh atsia, "Pan un, thawng nang tohnak lehnak te la temple reen sungah ding in mipi te thu zirh tseih si," ti'n ti si.

26Tsimi phangin temple kiltu bawi le bawi upa te khen mipi te'n lungto in a seplum khatu manin, amahni vumah liah po ngawl in huai den si. **27**Amahni'n lehnak te kheh huai atsia, Sanhedrin† mai ah ding tiar si. Tsin, suangbawi ber in amahni kheh thudong si. **28**Suangbawi ber in, "Me ming hen thu zirh tu ngawl in khakreen in thu nang pe si ngawl si ung maw? Pan un, nang zirhnak heh Jerusalem khaw sung hem ah dim tiar in, me pa thisen heh keimahni vumah dung tiar tuum si utsi," ti'n ti si.

Lehnak te Khawnsel ah Thureel

29Tsimi phangin Piter ah le a dang lehnak te'n suangbawi ber ah kheh o atsia, "Minung te thu tah in Pathian thu ngai sawn tu si ung. **30**Kei pa te Pathian in thing vumah tar in nang reeknak Jesuh ah heh tho tiar si. **31**Israel te nenah sual sir atsia sualzahnak a pe theinak tuh in, Pathian in amah kheh Kumpibawi si tu in le Santu si tu in ama taklam ah tsawisang ong si lei. **32**Keimahni heh me thil te vumah ama tetti te si ung. Tsin, ama thuluntu te nenah Pathian penak Raula Thiangrima tetti khen si meek si ung," ti'n ti dang si.

33Me thu heh a za dang phangin amahni kheh thinraw ngaingai dang in, amahni kheh reek tu in rel dang si. **34**Tsimi phangin Sanhedrin‡ lak ah peh deve Farasi

5:20 Joh 6:63, 68
5:21 Mah 5:22
5:27 Mah 5:22
5:28 Mah 23:35
5:29 Sua 1:17
5:30 Gal 3:13
5:31 Mar 16:19; Luk 2:11; Mar 1:4; Luk 24:47
5:32 Luk 24:48; Joh 15:26
5:34 Luk 2:46

* **5:21** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

† **5:27** *Sanhedrin*: 5:21 ah pan in.
‡ **5:34** *Sanhedrni*: 5:21 ah pan in.

mi, a ming Gamaliel tinak daan zirhtu saya le mihema upatnakpa kheh ding atsia, lehnak te kheh tsillem sung pulam ah suak tiar rih tu in thupe si. **35**Ama'n a khawnsel pi te kheh, "Israel te, me minung te vumah nang puah tuumnak ah hen tsimkom ngai un. **36**Heimansim tiphangin kei ninglam awng in Theudas in mi thupi pakhat si tiar tsawm in suak atsia, minung zali duk in amah lun si. Amah kheh reeknak tong in, ama thuluntu tehem khen kheksep atsia, heimah ngawl in tsang si. **37**Me pa zawh in, mipum siar hun lai in Galilee te Judas ah suak atsia, minung tampi ama ningluntu si tu in huai zo awng si. Amah khen ral thong men in, ama thuluntu tehem khen kheksep si. **38**Tuhen nang rel sing, me te heh zam men ula, amahni ruak in om ta la sen. Amahni tuumnak le me naper heh minung nen pina a silekhaw, heimah ngawl in tsang tu poh si. **39**Sinapikhaw Pathian nen pina a si lekhaw, heimah siatsuah thei tu ngawl in, nangmahni sawn heh Pathian dotu in tsang khatu si utsi," ti'n ti si.

40Khawnsel te'n Gamaliel awnnak kheh lungkim dang in, lehnak te kheh ko in vaat atsia, Jesuh ming in thurel leh nom tuh ngawlla in amahni kheh thupe si. Tsin, lehnak te kheh hong tiar si. **41**Tsimi manin amahni kheh Sanhedrin* mai pin kiang dang atsia, ama ming manin zaknung tuar taak in tsannak a si kheh ang ngai dang si. **42**Ni tin in temple ah le inn hem ah Jesuh ah heh Khrih si, ti zirh le phuang kheh tsawl lawt ngawl si.

5:37 Luk 2:1,2
5:38 Mah 15:13
5:39 2Kh 13:12; Tts 21:30; Isa 46:10
5:40 Mah 10:17
5:41 Mah 5:12; Joh 15:21

Pawlpi Upa Deng

6Tsimi hun in ningluntu te mi pum heh pung in, Grik awn a mangtu Jew te'n, ni tin eih le in zem dunnak ah keimahni lama numei te heh dar si, ti'n Hebru awn mang Jew te vumah phu si. **2**Tsimi phangin leinih te'n ningluntu mi tampi te kheh ko khawm atsia, "Keimahni'n Pathian thu heh zam atsia, eih le in kei ngaisung tseih heh deih nung ngawl si. **3**Tsimi manin u le nau te, nangmahni lak ah Raula Thiangrim le tsimnak in a dim, maisong taak mipa pasarih zei un. Amahni heh me naper per tu in deng tu si sing. **4**Keimahni hen sawngennak le Pathian thu rel naper heh zompeh in per tu si ung," ti'n ti si.

5Amahni awnnak in mipi tehem ang tiar si. Tsin, umnak le Raula Thiangrim in a dimtu Stefen ah, Filip ah, Prokhorus ah, Nikanor ah, Timon ah, Parmenas ah le Antiok pin Jew te benak ah a luuttu Nikolas te kheh deng si. **6**Amahni kheh lehnak te mai ah ding tiar atsia, a lu ah kutsuan in sawngen dang si.

7Pathian thu kheh pung in zai atsia, Jerusalem ah ningluntu mipum tam pittseih in khang si. Tsin, suang tampi te'n umnak thu lun dang si.

6:1 1Ti 5:3
6:2 Heb 4:12
6:3 Luk 1:15; Sua 18:21; Neh 13:13
6:5 Luk 1:15
6:6 Mip 8:10; 1Ti 4:14; Mar 5:23

* **5:41** *Sanhedrin*: 5:21 ah pan in.

Khawnsel Mai ah Stefen

8Stefen ah kheh umnak le huham in dim atsia, mi te lak ah khumnung mak taktak le theihdiknak mak taktak puah si. **9**Tsin, Sinakok mi Luat te* tinak te thaw thu el dun si. Amahni heh Sairin rama Jew te, Alexander khaw-a Jew te, Silisia peng le Asia rama Jew te si si. Amahni kheh Stefen ah thaw thu el dun si. **10**Stefen in tsimnak le Raula thawmin a awnnak kheh amahni'n kal zo ngawl si. **11**Tsimi phangin amahni'n, "Me pa hen Mawsi le Pathian a relsenak kheh za ongla si ung," ti'n ti tu in mi te kheh phum si. **12**Amahni'n mipi te, upa te le Daan zirhtu te kheh so atsia, Stefen nenah hawh dang in, amah kheh pom atsia Sanhedrin† ah len dang si. **13**Amahni'n tetti maan ngawl te kheh, "Me pa hen me mun thiangrim le Daan a relse heh tawp ngawl si. **14**Tsin, me Nazareth khawte Jesuh in me mun heh siatsuah atsia, Mawsi penak hin le nam daan heh theng tu in a awn heh za ongla si ung," ti'n awn tiar si. **15**Sanhedrin ah a totu tehem in amah kheh pan po dang in, a mai vanvummi bang a si kheh mu dang si.

Sanhedrin ah Thurel

7 Tsimi phangin suangbawi ber in, "Me thu te heh a dik si maw?" ti'n ti si.

2Stefen in, "Nangnihni, u le nau te le pa te, ngai un. Kei pa Abraham in Haran ah a peem ma Mesopotamia ram ah a om lai in tsungnungnak Pathian kheh ama nenah lang si. **3**Pathian in kei pa Abraham ah kheh, 'Na ram le na sen te nen pin suak la, ka muh tuh ram ah hawh in,' ti'n ti si. **4**Tsimi phangin Abraham in Khaldea te ram pin khen suak atsia, Haran ah peem si. A pa a thi zawh in tsimi ram pin tuhen kei omnak me ram ah hen thawn si. **5**Pathian in amah kheh ro luah tuh le a kawngkoihnak tuh pohriang pe ngawl si. Sinapikhaw tsapa a nei ma in amah le a niluna a tsanawn te kheh a nei tuh in ram pe tu in thutiam si. **6**Amah kheh Pathian in tibang hen rel si, na tsanawn te kheh ramdang ah vai tu in, amahni'n sel in huai tu atsia, kum zali sung erhnak tuar tu si. **7**Tsin, 'A seltaangnak miphun kheh reem ang khaw, amahni'n tsimi ram pin suak tu atsia, nai mun pin hen ka na per tu si,' ti'n Pathian in ti si. **8**Amah kheh Pathian in vunrel tennak thukam pe si. Tsimi manin Abraham in Isak ah nei atsia, niriat a kim ni in vunrel ten sak si. Tsin, Isak in Jakob ah nei atsia, Jakob in nampi leinih te hing si.

9"Nampi te'n Joseph ah kheh iksik in Izip ram ah zuar dang si. Sinapikhaw Pathian in Joseph ah ompi si. **10**Tsin, harsa a tuarnak tehem pin luat tiar atsia, Izip kumpibawi Faraw mai ah mitmai

6:8 Joh 4:48
6:9 Mah 27:32
6:10 Luk 21:15
6:11 1Ku 21:10; Mah 26:59-61
6:12 Mah 5:22
6:13 Sua 23:1; Sm 27:12; Mah 24:15
6:14 Joh 2:19
6:15 Mah 5:22
7:2 Sm 29:3; Sia 11:31; 15:7
7:3 Sia 12:1
7:5 Heb 11:13; Sia 12:7; 17:8
7:6 Sua 1:8-11
7:7 Sia 15:13; Sua 3:12
7:8 Sia 17:9-14; 21:2-4;
7:9 Sia 37:4, 11, 28; Sm 105:17 Hag 2:4

* **6:9** *Sinakok mi Luat te*: Sel pin luatnak a ngah te sinakok si.
† **6:12** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.

pha le tsimnak ngah in, Izip ram uktu in le a kumpibawi inn tehem uktu tuh in koih si. 11Tsimi hun in Izip ram hem ah le Kanaan ram sung hem ah nase ngai in rian dung in harsanak tuar atsia, kei papi te'n lai ei tuh heimah nei ngawl si. 12Sinapikhaw Jakob in Izip ram ah tsaang om si, ti thu a za phangin, a veikhatnak in kei pa te kheh Izip ram ah hawh tiar si. 13A veinihnak phangin Joseph in amah kheh Joseph ah a si lam a u te rel si. Tsin, Joseph innsang te kheh Faraw theinak te in tsang si. 14Tsimi phangin Joseph in a pa Jakob ah le a unaupi minung a vaseng sawmsarih le panga te kheh Izip ram ah huai si. 15Tsimi manin Jakob ah kheh Izip ram ah hawhsuk si. Amah le kei pa te kheh thi si. 16A ruang kheh Shekhem khaw ah phur in, Abraham in Hamor tsapa te nena tangka tampi thaw a leinak thaan ah vi si. Hamor ah heh Shekhem te pa si.

17"Pathian in Abraham nenah leng rori tu in hun a tiamnak a nong lemlem ongla phangin, Izip rama minung te kheh pung in zai si. 18Tsimi hun in Joseph ah a thei ngawl a dang kumpibawi in Izip ram uk si. 19Tsimi kumpibawi khen kei papi te kheh zol atsia erh si. Amahni tsano te kheh a thi tuh in pulam ah vawr tiar si. 20Tsimi hun in Mawsi ah suak si. Mawsi ah heh Pathian mitmuh ah a deihnung ngaino si in, lathum sung a pa inn sungah tsawmnak si. 21Amah kheh vawrnak a si phangin, Faraw tsanu in khul atsia, ama tsapa si tu in tsawm si. 22Tsin, Mawsi in Izip te tsimnak tehem zir atsia, awnkam ah le puahnak ah thawm lian ngai si.

23"Kum sawmli a kimkhoh phangin a unaupi Israel te nenah leeng tu in ngaisung si. 24A leeng phangin a unaupi pakhat la erhnak a tuar tseih kheh mu in kan atsia, amah a nuainentu Izip pa kheh reek sak in phuzul sak si. 25Heimansim tiphangin Pathian in amah heh a minung te santu in lehnak a si lam kheh a minung te'n a thei tu in ring si. Sinapikhaw ama minung te'n thei ngawl si. 26A thaizing in ama minung panih te hau dun kheh zuan in remrel tuum in, 'Unau te, nau-u si utsi. Hei manin hau kawm tseih si utsim?' ti'n ti si. 27Sinapikhaw ama inn nen pa a tsum tseihtu pa sawn khen amah kheh tuul atsia, 'Keimahni uktu in le keimahni thu heh khen sak tu in, tu in na tiar sim? 28Tsingni Izip pa na reek bangin reek nuam ka si tsim maw?' ti'n ti si. 29Me awnnak man hen Mawsi ah kheh Midian ram ah mi vakvai in tsang atsia, tsimi mun pin tsapa panih tsawi si.

30"Kum sawmli a rei phangin, Sinai Mual hampalak ah Bawipa Vanvummi pakhat kheh sawl sunga mei alh sung pin ama nenah lang si. 31Mawsi in tsimi kheh mu atsia lunglawi ngai in, a munak kheh hei si, ti thei nuam in

7:10 Sia 41:37-43; 7:11 Sia 41:54 7:12 Sia 42:1,2 7:13 Sia 45:1-4 7:14 Daa 10:22 7:15 Sua 1:6 7:16 Sia 23:16-20; Jo's 24:32 7:17 Sua 1:7; Sm 105:24 7:18 Sua 1:8 7:19 Sua 1:10-22 7:20 Sua 2:2; Heb 11:23 7:21 Sua 2:3-10 7:22 1Ku 4:30; Isa 19:11 7:27 Sia 19:9; Mip 16:13 7:29 Sua 2:11-15 7:31 Sua 3:1-4

a neek phangin, Bawipa aw kheh
ama nenah leng si. **32**Bawipa'n,
'Keimah heh na pa te Pathian,
Abraham Pathian, Isak Pathian,
le Jakob Pathian sing,' ti'n ti
si. Tsimi phangin Mawsi in a
thinphu tsai in pan ngam ngawl
si. **33**'Tsin, BAWIPA in, "Na
dingnak leilung heh a thiangrim
mun a si manin, na kedawl sut
in. **34**Izip rama ka minung te a
siahtheihnak kheh mu in, a ainak
aw khehkhen za ongla sing.
Tuhen amahni kan tu in lengsuk
ongla sing. Tuhen Izip ram ah na
leh tu sing,"' ti'n ti si.

35"Mi panih in el in, 'Tu in
keimahni uktu in le kei thu heh
khensak tu in na tiar sim?' ti'n
a tinak me Mawsi ah heh sawl
sungah a langtu Vanvummi kut
thawmin, uktu le santu tuh in
Pathian lehnak pa heh si. **36**Amah
khen Izip ram ah, Tipi Sen ah,
hampalak ah kum sawmli sung
thil khumnung le theihdiknak te
mang in huai si.

37"Me Mawsi ah heh Israel
te nenah, 'BAWIPA na Pathian
in nang unau dang sung pin
nangmahni tsa in keima bang
profet pakhat suak tiar tu si.
Nangmahni'n a thu kheh ngai tu
si utsi,' ti'n a titupa si.

38"Amah heh hampalak
ah Pathian konak te thaw a om
awng Mawsi ah si. Amah heh
Sinai Mual pin amah awnpitu
Vanvummi le kei pupa te thaw om
si awng si. Tsin, ama'n keimahni
a pe salawn tuh a nung awnkam
te saang si. **39**Amah heh kei pa
te'n a thu ngai ngawl in, a elnak
pa si. Amahni'n a thinlung in
Izip ram ah lehleh si. **40**Aaron ah
kheh, 'Izip ram pin keimahni a
suahtu Mawsi bangin keimahni
mai ah hawhtu tuh in pathian kei
puah sak in. Mawsi ah heh hei a
tsang, ti thei ngawl si ung,' ti'n
ti si. **41**Tsimi hun in amahni'n
kawlpawno bang puah atsia, tsimi
milim kheh bawlnak pe dang in,
amahni kut rori in a puahnak ah
khen sahnung ngai in puai puah
dang si. **42**Tsimi manin Pathian in
amahni kheh ningngat atsia, vana
arsi te be tu in lehzau si. Tsimi
heh Profet te'n,

> 'Maw Israel innsang te,
> hampalak ah kum sawmli
> sung sa tel in bawlnak pe
> ka si utsim maw?
> **43**Si si, nangnihni'n Moloch
> benakbuuk le be tuh in
> nang puahnak milim,
> nang pathian Remphana
> arsi kheh keng si utsi.
> Tsimi manin nangmahni
> heh Babylon khaw kaan
> ah nang daan tu sing,'

ti'n a ngannak bangin si si.

44"Kei papi te'n hampalak
ah tetti benakbuuk kheh nei si.
Tsimi benakbuuk heh Pathian in
Mawsi ah a sa daan tuh rel atsia,
Mawsi in a innvuak a munak
bangin sanak si. **45**Kei papi te'n
tsimi buuk kheh tso dun perper
si. Tsin, Pathian in kei papi te
mai ah Gential te kheh amahni
luahnak ram pin nawtberh atsia,

7:32 Sua 3:6
7:33 Sua 3:5; Jo s 5:15
7:34 Sua 3:7-10
7:36 Sua 12:41; Joh 4:48; **7:37** Daa 18:15
7:38 Sua 19:17; Daa 32:45-47; Heb 4:12; Rom 3:2
7:39 Mip 14:3,4
7:40 Sua 32:1, 23
7:41 Sua 32:4-6; Thu 9:20
7:42 Isa 63:10; Jer 19:13
7:43 Amo 5:25-27
7:44 Sua 38:21; Mip 1:50; Sua 25:8, 9,40
7:45 Joh 3:14-17; 2Sa 7:2,6

Joshua huainak in Kanaan ram
ah a luut phang in, tsimi buuk
kheh luutpi si. Tsimi buuk kheh
David san tian in om reng lai
si. **46**David ah hen Pathian
mitmai pha penak ngah in, Jakob
Pathian tsa omnak tuh ngen si.
47Sinapikhaw Pathian tsa in inn
a satu heh Solomon ah si.

48"Sinapikhaw profet-a relnak
bangin Tsungnung ber ah kheh
kut in sanak temple sungah om
ngawl si.

49"Profet in,
'Vanvum heh ka
kumpibawi tohkheng
si in, leilung heh ka
palkam si. Keima tsa in
kawtibang inn sa sak tu
si tsim? ti'n BAWIPA in
ti si. Ka tsawlomnak mun
heh kawnai ah sim?
50Me thil tehem heh ka kut
in ka puahnak te si ngawl
si maw?'
ti'n ti si.

51"Nangmahni heh ngawng
ruh khober atsia, thinlung le
beng in vunrel a ten ngawl te si
utsi. Nang pa te bangin Raula
Thiangrim heh khaak tsiat veng
si utsi. **52**Nang pa te'n a erh
ngawlnak profet tu om sim?
Midik Pa leng tu si, ti'n a rel
hamtu te kheh amahni'n reek
atsia, tuhen nangmahni heh tsimi
Midik Pa zuartu le reektu te si
si utsi. **53**Amahni'n vanvummia
relnak thawmin Daan kheh
saang atsia, lun leh ngawl si,"
ti'n ti si.

54Amahni'n me thu te heh a
za phangin, thinraw ngaingai
in, hariat tuihtuih dang si.
55Sinapikhaw Stefen ah kheh
Raula Thiangrim in dim atsia,
vanvum lam panso in, Pathian
tsungnungnak le Pathian taklam
ah Jesuh ding reng kheh mu
atsia, **56**"Pan un, van hongnak
le Pathian taklam ah Mi Tsapa a
ding reng mu sing," ti'n amahni
kheh ti si.

57Tsimi phangin amahni'n a
beng hup in riik ngunngun atsia,
thakhat in a nenah dan dang si.
58Amahni'n Stefen ah kheh
Jerusalem khawpi pulam ah
vawr in, lungto in seplum dang
si. Tetti te'n amahni puan kheh
Saul tinak pa kawngbul ah sop
dang si. **59**Amahni'n Stefen ah
kheh lungto in a sep tuptup dang
lai in, Stefen in Pathian kheh
awn in, "Bawi Jesuh, ka raula
heh ka le sak in," ti'n ti si. **60**Tsin,
khuk tsaitsen atsia, "Bawipa, me
sualnak heh amahni vumah dung
tiar mah nen," ti'n au ngunngun
si. Me heh a awn tselh phangin
amah kheh thi si.

Saul in Pawlpi Erh

8 Stefen thihnak heh Saul in
lungkimpi si. Tsimi hun in
Jerusalem ah pawlpi erhnak nase
ngai in a om manin, lehnak te siar
ngawl umtu tehem heh Judea ram
le Samaria ram ah dansep dang si.
2Pathian a kihzahtu te'n Stefen
ruang kheh zawng in vi dang
atsia, nase ngai in kah dang si.

7:46 2Sa 7:8-16; 1Ku 8:17; **7:47** 1Ku 6:1-38 **7:48** Mar 5:7; 1Ku 8:27; 2Kh 2:6 **7:49** Mah 5:34, 35 **7:50** Isa 66:1,2 **7:51** Sua 32:9; Daa 10:16; Jer 4:4 **7:52** Mah 5:12; 1Th 2:15 **7:53** Gal 3:19; Heb 2:2 **7:55** Luk 1:15; Mar 16:19 **7:56** Mah 3:16; 8:20 **7:58** Luk 4:29; Daa 17:7 **7:59** Sm 31:5; Luk 23:46 **7:60** Luk 22:41; Mah 5:44; 9:24

3Saul in pawlpi vumah senak rohse ngai in leng tiar si. Ama'n inn taak hem ah dum atsia, mipa le nupang te kheh nuuklok in thawng toh si.

4A danseptu te'n mun hem ah thu kheh rel tseihzel si.

Samaria Ram ah Filip

5Tsin, Filip ah kheh Samaria khawpi ah hawhsuk atsia, amahni kheh Khrih thu kheh rel si. 6Mihonpi te'n Filip thurelnak za atsia, thil khumnung a puahnak te a mu phangin lungrual ngai in a thurelnak kheh phatak ngai in ngai sak dang si. 7Raula nawngkai te zingnak tampi te sung pin raula nawngkai te kheh au ngunngun in suak atsia, zenat vei te le kawng zenat vei tampi te khen damberh si. 8Tsimi manin tsimi khawpi ah angnak mak taktak leng si.

9Sinapikhaw tsimi khawpi sungah amah le amah mi thupi ngai si tiar tsawmtu Simon ah om si. Amah hen tima in tsimi khawpi sungah mitdawi muh veng in, Samaria khaw sunga te kheh lunglawi tiar ngai veng si. 10"Me pa heh Pathian huham maktak tak ah si," ti'n ti si. Tsin, mi nauta ber pin pan mi thupi ber tian a vaseng in a thu kheh phatak ngai in ngai dang si. 11Ama'n hun reipi sung a mitdawi thaw in amahni a lunglawi tiar ongla manin a thu a ngainak si si. 12Amahni'n Filip reelnak Pathian uknak thu le Jesuh Khrih-a ming kheh a um zawh in, mipa le nupang te'n niim dang si. 13Simon amah rori khen um deve in, niimnak a si zawh in Filip nenah om reng nom si. Ama'n Filip puahnak thil khumnung le theihdiknak te a mu phangin lunglawi ngai si.

14Jerusalem-a lehnak te'n Samaria te Pathian thu a saang lam kheh a za dang phangin, amahni nenah Piter ah le Johan ah kheh leh si. 15Amahni kheh hawhsuk kawm atsia, Raula Thiangrim a ngah tuh in amahni tsa sawngen sak si. 16Amahni heh Bawi Jesuh ming beka niimnak a si lai manin Raula Thiangrim kheh tumah nenah leng lai ngawl si. 17Amahni lu vumah a kut a suan kawm phang in, Raula Thiangrim kheh ngah leh si.

18Lehnak te'n kut suan atsia Raula Thiangrim ngah a si kheh Simon in a mu phangin lehnak te kheh tangka tampi pe in, 19"A lu vumah ka kut ka suannak pohpoh in Raula Thiangrim a ngah tuh in me huham heh ka pe deve un," ti'n ti si.

20Sinapikhaw Piter in amah kheh, "Pathian lehsawng heh tangka in lei theihnung in na ruat manin, na tangka heh nangmah thaw senak ah leng tasen! 21Pathian mai ah na thinlung omdan a dik ngawl manin, me thu ah hen peh thei ngawl in, tel khen nei ngawl si tsi. 22Tsimi manin na suaksualnak heh sir leh la, na sir miau a si lekhaw na thinlunga

8:3 1Ko 15:9; Gal 1:13, 23; Fil 3:6; 1Ti 1:13
8:7 Mar 16:17; Mah 4:24
8:12 Mah 3:2
8:14 Heb 4:12; Luk 22:8
8:15 Joh 20:22
8:16 Mah 28:19
8:17 Joh 20:22
8:20 2Ku 5:16; Dan 5:17; Mah 10:8
8:21 Neh 2:20; Sm 78:37

ruatnak heh zahnak na si tuh in Pathian nenah sawngen in. **23**Heimansim tiphangin na thinlung heh nikkha bangin a kha nger dim atsia, kolkhahnak bangin diktsang ngawlnak in nangmah a heen kheh mu sing," ti'n ti si.

24Tsimi phangin Simon in amahni kheh o atsia, "Na awnnak te heh pakhatno pohkhen ka vumah a leng tuh ngawl in, Bawipa nenah saw ka ngen sak in," ti'n ti si.

25Amahni kheh Bawipa-a thu tettikhan in a rel kawm tselh phangin, Samaria te khaw tampi ah thuthang pha rel thah in Jerusalem ah hong kawm leh si.

Filip le Ethiopia Pa

26Bawipa vanvummi pakhat in Filip ah kheh awnpi atsia, "Tho la, Jerusalem khawpi pin Gaza khaw hawhsuknak lampi tawnin, hawhsuk in," ti'n ti si. Tsimi mun heh hampalak si. **27**Tsimi manin amah khen tho atsia hawh si. Ngai in, Ethiopia kumpibawi nu Kandake kut nuai ah thuneinak nase ngai a neitu tilretnak Ethiopia pa pakhat om si. Amah heh kumpibawi nu tangka tehem keemtu si in, Pathian be tu in Jerusalem ah hawh si. **28**Amah heh a hong leh lam si ongla si. Amah khen raaltawngnak sipuh leng to in, profet Isaiah laibu siar thah tseih si. **29**Tsimi phangin Raula in Filip ah kheh, "Sipuh leng tsawh hil la, neektsek in hawh in," ti'n ti si.

8:24 Sua 8:8; Mip 21:7; 1Ku 13:6; Jer 42:2
8:27 Sm 68:31; Zef 3:10; Isa 56:3-5; 1Ku 8:41-43; Joh 12:20
8:33 Isa 53:7,8
8:35 Mah 5:2; Luk 24:27

30Tsimi manin Filip in amah kheh hil atsia, profet Isaiah laibu a siarnak kheh za in, "Na siarnak tsawh theitsiang zo tsim maw?" ti'n ti si.

31Ethiopia pa'n, "Mi pakhat khat in a reltsiang ngawlnak kawti bangin theitsiang zo tu sing im?" ti'n ti si. Tsin, ama'n Filip ah kheh a sipuh leng vumah kai tiar atsia, a kung ah to tiar si.
32Laithiangrim a siarnak heh meheh si,

> "Tel tuh tuu bangin amah
> kheh kai si. Tuuno in a
> mul voltu mai ah dapdeen
> in a ngat bangin, ama'n a
> kam kaa ngawl si.
> **33**Mi nuai ah si tiarnak a si
> phangin dik ngawl ngai
> in thukhen saknak si.
> Leilung pin a nungnak kheh
> lesaknak a si manin, ama
> hin le nam tangthu kheh
> tu in phuang sak tu sim?"

34Tsimi manin Ethiopia pa in Filip ah kheh, "Profet hen tu thu rel sim? Ama thu a relnak si maw, midang thu a relnak sim? Ka rel in," ti'n dong si. **35**Tsimi phangin Filip in a kam pau atsia, tsimi Laithiangrim mang in amah kheh Jesuh thu rel si. **36**Lampi ah a hawh kawm tseih lai in ti om minah leng kawm si. Ethiopia pa'n, "Pan in, nai ah ti om si. Niimnak si tu in hei in khak ka sim?" ti'n ti si.

37Filip in, "Na thinlung vaseng in na um a si lekhaw niim thei si tsi," ti'n ti si. Ama'n, "Jesuh

Khrih ah heh Pathian Tsapa si, ti'n um sing," ti'n o si.

38Tsimi manin sipuh leng kheh tsawl tiar si. Filip ah le Ethiopia pa kheh ti sungah tsuarsuk kawm in, Filip in niim si. **39**Ti sung pin a suak kawm phangin, Bawipa Raula in Filip ah kheh thiarper in, Ethiopia pa'n mu leh ngawlla si. Tsin, amah kheh angngai in hongper si. **40**Filip ah heh Azotus khaw ah leng in, Sisaria khaw a leng tian lamlaka khaw tehem thuthang pha rel thah tseihzel si.

Saul Thin Theng

9 Tsimi hun in Saul in Bawipa ningluntu te kheh thum in, reek tu in huisa lutlut atsia, suangbawi te nenah hawh si. **2**Tsin, amahni nenah Lamzin* ther a luntu mipa le nupang a tawk a silekhaw, Jerusalem ah huai in thawng a toh theinak tuh in Damaskas khawa sinakok uktupa nenah pe tuh laiken kheh ngen si.

3Tsin, Damaskas ah hawh in Damaskas khaw kung a leng phangin, makhat in a kawnvel hem kheh van pin vaarnak in deet si. **4**Tsimi phangin amah kheh lei ah du atsia, "Saul, Saul, hei manin erh ka si tsim?" ti'n tinak aw kheh za si.

5Ama'n, "Bawipa, tu si tsim?" ti'n ti si. Bawipa'n, "Keimah heh na erh tseihnak Jesuh ah sing. Molhzum na sirh heh vei har ngai tu si tsi," ti'n ti si.

6Tsimi manin Saul ah kheh tsai tseih atsia lunglawi ngai in, "Bawipa, hei puah tu in deih ka si tsim?" ti'n ti si. Bawipa'n, "Tho in, khawpi sungah hawh ta la, na puah tuh relnak si tu si tsi," ti'n ti si.

7A khualvakpinak mipa te kheh awn ngawl in ding dang reng si. Amahni'n aw bek zong za atsia, tumah mu ngawl si. **8**Saul ah kheh lei pin tho in a mit a hak phangin tumah mu thei ngawl si. Sinapikhaw amahni'n a kut pin kai atsia, Damaskas khaw sungah huai dang si. **9**Amah heh nithum sung khaw mu ngawl atsia, heimah ei ngawl in, in ngawl si.

10Damaskas khaw sungah Ananias tinak ningluntu pakhat om si. Lalhnak ah Bawipa'n amah kheh, "Ananias," ti'n pon si. Ama'n, "Bawipa, nai ah om sing," ti'n ti si.

11Tsimi phangin Bawipa'n, "Tho la, Zin Tsamphet tinak rawtpi ah hawh ten. Tsin, Judas inn ah Saul tinak pa kheh zeiper ten. Ngai in, amah heh sawngen tseih si. **12**Tsin, ama'n lalhnak ah Ananias tinak pa kheh ama nenah hawh in, a lu vumah kut suan atsia a mit khawmu tuh in saw a ngen kheh mu si," ti'n ti si.

13Tsimi phangin Ananias in o atsia, "Bawipa, me pa thu mi tampi te relnak za ongla sing. Tsin, Jerusalem-a na mi thiangrim te vumah thil pha ngawl kawzah a puah, ti khen

8:39 1Ku 18:12; 2Ku 2:16; Eze 3:12, 14; 2Ko 12:2; 1Th 4:17; Thu 12:5
9:2 Isa 17:1; Jer 49:23
9:3 1Ko 15:8
9:4 Isa 6:8
9:6 Eze 3:22
9:7 Joh 12:29; Dan 10:7
9:12 Mar 5:23
9:13 Rom 1:7; Efe 1:1; Fil 1:1

* **9:2** *Lamzin*: A pan lai in Khristian te a ko daan si.

mi tampi te relnak za ongla sing.
14Tsin, nai ah hen nangma ming
a kotu tehem heh thawng toh tu
in suangbawi te nena thuneinak
ngah si," ti'n ti si.

15Sinapikhaw Bawipa'n,
"Hawh ten; amah heh Gential te,
kumpibawi te le Israel tsa te mai
ah ka ming phur tu in ka dengnak
minung si. 16Keima ming manin
harsanak tampi a tuar tuh kheh
muh tu sing," ti'n ti si.

17Ananias in hawh atsia, inn
sungah luut si. Tsin, Saul vumah
a kut suan atsia, "Ka nau Saul,
na khawmu tuh in le Raula
Thiangrim in na dim tuh in, nai
ah na hawh tseih lai in lamlak
ah nangma nenah a langtu Bawi
Jesuh in na nenah leh ka si,"
ti'n ti si. 18Makhat in a mit pin
nga hawng bang thil pakhat tser
atsia, mit khawmu zep si. Amah
kheh tho atsia, niim nom si.

19Lai a ei tselh phangin
amah kheh tha nei leh si. Tsin,
Damaskas khawa ningluntu te
nenah Saul ah kheh ni dawmlai
tsaam si.

20Ama'n, Khrih ah heh Pathian
Tsapa si, ti'n sinakok ah phuang
nomper si.

21A thurelnak a zatu tehem
in lunglawi ngai in, "Me pa heh
Jerusalem-a me ming a saaltu
te siatsuahtu pa la si ngawl si
maw? Ama'n amahni kheh heen
atsia, suangbawi te nenah a huai
theinak tuh in, me tuumnak man
hen nai ah a leng si ngawl si
maw?" ti'n ti dang si.

9:15 Rom 1:1; Gal 1:15; 1Ti 1:12; Rom 11:13; Gal 1:16
9:16 2Ko 6:4-10; 2Ti 1:8; 2:3, 9
9:17 Luk 1:15
9:20 Mah 4:3
9:22 Luk 2:11
9:25 1Sa 19:12
9:26 Gal 1:17, 18
9:29 2Ko 11:26

22Sinapikhaw Saul ah kheh
kol leilei in, me Jesuh ah heh
Khrih ah si, ti'n ati manin,
Damaskas khaw ah a omtu Jew
te kheh thinnok tiar ngai si.

Jerusalem ah Tetti Khan

23Ni tampi a liam zawh in Jew
te'n amah kheh reek tu in rel dang
si. 24Sinapikhaw a rel dangnak
kheh Saul in thei si. Jew te'n Saul
ah reek nuam in dawngkham
pin sun le zan in bawh dang si.
25Zan lan in ningluntu te'n amah
kheh huai dang atsia, kho lianpi
sungah koih in ving vum pin
lehsuk dang si.

26Saul ah kheh Jerusalem ah
a leng phangin ningluntu te pawl
tuum si. Sinapikhaw ningluntu
tehem in amah kheh kih in,
ningluntu a si deve kheh um dang
ngawl si. 27Sinapikhaw Barnabas
in amah kheh huai atsia, lehnak
te nenah hawhpi si. Ama'n lampi
ah Bawipa a mu daan kheh rel in,
amah a awnpi daan te, Jesuh ming
in Damaskas khaw sungah ralpha
ngai in thuthang pha a phuang
daan te kheh rel si. 28Tsimi manin
Jerusalem-a lehnak te nenah om
in, amahni thaw leida si. 29Bawi
Jesuh ming in ralpha ngai in
thureel atsia, Grik awn mang
Jew te thaw in thu el dun veng
si. Sinapikhaw amahni'n Saul
ah kheh reek tu in zuam dang si.
30Tsimi kheh unaupi te'n a thei
phangin, amah kheh Sisaria khaw
ah huai atsia, tsimi pin Tarsus
khaw ah hawh tiar dang si.

31Tsimi phangin Judea peng,
Galilee peng le Samaria peng
sung hema pawlpi te kheh
thinnuamno in om dang thei in,
thakol dang si. Amahni kheh
Bawipa kihzah ngai in, Raula
Thiangrim thapenak ah khangso
dang si.

Piter in Aeneas Dam Tiar

32Tsin, tibang hen thiltsang
si. Piter ah kheh tsimi ram sung
hem ah khualvak tseihzel in,
Lidda khaw ah leng atsia, tsimi
khawa mi thiangrim te kheh veh
si. 33Tsimi ah Aeneas ah tinak
zenat veipa om in, eihkhun ah
a zau zawh kum riat si ongla si.
34Piter in amah kheh, "Aeneas,
Jesuh Khrih in na dam tiar ong
si lei. Tho la, na zaunak heh zial
in," ti'n ti si. Tsimi tsang in amah
kheh tho zep nom si. 35Lidda
khaw le Sharon zawllai ah a
omtu tehem in amah kheh mu in,
Bawipa lam ah nga dang si.

Tabitha ah Nung leh Tiar

36Joppa khaw ah Tabitha ah
tinak ningluntu minu pakhat om
si. Tabitha heh Dorkas tinak si.
Me nu hen thilpha le ngeihharnak
naper kheh per tseih veng si.
37Tsimi hun in tibang hen
thiltsang si. Amah kheh naa
atsia thi si. Amahni'n ruangsom
a tselh phangin vumta khan ah
zau dang si. 38Lydda khaw heh
Joppa khaw thaw a nong dunno
si in, ningluntu te'n Joppa khaw
ah Piter om lam kheh thei si.
Amahni'n mipa panih leh in,
sanang po ngawl in amahni a
lun zep nom tuh in kun tiar si.
39Tsimi phangin Piter ah khen
tho atsia, amahni kheh lun nom
si. A leng phangin amah kheh
vumta khaan ah huai dang si.
Numei tehem in Dorkas ruang
kung ah ding in a kah dang
thahlam in a khui awngnak angki
le puan dang te kheh Piter ah muh
dang si. 40Sinapikhaw Piter in
amahni kheh a vaseng in pusuak
tiarberh atsia, khuk tsaitsen in
sawngen si. Tsin, Tabitha ruang
lam nga atsia, "Tabitha, tho in,"
ti'n ti si. Tabitha ah khen a mit
hak in Piter ah a mu phangin
tho si. 41Tsimi phangin Piter in
a kut kheh saan atsia, daangso si.
Tsin, mi thiangrim te le numei te
kheh ko atsia, a nung in amahni
aap si. 42Tsimi thu kheh Joppa
khaw sung hem ah thang pum
in, minung tampi te'n Bawipa
kheh um si. 43Tsimi manin Joppa
khaw ah ni reipi om in savun
puahtu Simon inn ah tsaam si.

Kornelius in Piter ah Ko

10 Sisaria khaw ah Italy
raalkap garrison* honkhat
uktu Kornelius ah tinak pa om
si. 2Amah heh Pathian lam ah
mi zuam ngai si in, a innkawpi
tehem thaw Pathian kihzah ngai
dang si. Amah heh penak lam
ah mi rawlthiam ngai si atsia,
Pathian nenah sawngen tsiat veng

9:35 1Kh 5:16; Sol 2:1; Isa 33:9
9:36 Jo s 19:46; 2Kh 2:16; Ezr 3:7; Jon 1:3; 1Ti 2:10; Tit 3:8
9:39 1Ti 5:3
9:40 Mah 9:25; Luk 22:41; 7:14

* **10:1** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.

si. 3Simlam naazi pathum* luun in lalhnak kheh tsiang ngai in mu in, Pathian vanvummi pakhat kheh ama nenah hawh atsia, “Kornelius,” ti’n pon si.

4A mu phangin kih in, “Hei thu sim, bawipa?” ti’n ti si. Tsin, vanvummi khen, “Na sawngennak le na penak te heh Pathian mai ah phawk rengnak si tu in lengso ongla si. 5Tuhen Joppa khaw ah mi leh la, Piter ti’n ponnak Simon ah kheh ko tiar in. 6Amah heh savun puahtu Simon inn ah tsaam si. Simon inn heh tipi kung ah om si. Ama’n na puah tuh rel tu na si,” ti’n ti si. 7Amah awnpitu vanvummi a kiang zawh in, Kornelius in a nen om panih le a raalkap te laka ama nenah a om tsiat vengtu Pathian lam ah mi zuam ngai raalkap pakhat kheh ko si. 8Me thu tehem heh a reltsiang tselh phangin, amahni kheh Joppa khaw ah hawh tiar si.

Piter in Lalhnak Mu

9A thaizing, Joppa khaw a leng dawn ongla phangin, sun laitak† luun in Piter ah kheh sawngen tu in inn vumah kaiso si. 10Tsimi lai in amah heh a rikaam ngai in lai ei ot si. Sinapikhaw amahni’n a ei tuh lai a puah sak tseih lai in, zialnak si si. 11Ama’n van hongnak kheh mu in, ningli in khuinak puan deeppi bang thil kheh ama nenah tolhsuk in lei ah a tsersuk kheh mu si. 12Tsimi sungah leilung vuma kawng pali nei ramsa hinkim, sapi hinkim, bokvak ramsa hinkim le huih laka a zuang vano hinkim te om si. 13Aw pakhat kheh ama nenah leng in, “Piter, tho in, tel la ei in,” ti’n ti si.

14Sinapikhaw Piter in, “Bawipa, ei tu ngawl sing. Heimansim tiphangin a zaraan le a thiang ngawl sa himhim ei awngkel ngawl sing,” ti’n ti si.

15Tsin, aw khen a veinihnak in amah kheh, “Pathian in, a thiang tiarnak heh, zaraan si ti’n ti himhim mah nen,” ti’n ti si. 16Meheh veithum tian in puah si. Tsin tsimi thil kheh van ah leso leh si.

17Piter in me a munak lalhnak heh a thinlung sung in a lunglawi tseih laitum in, ngai in, Kornelius lehnak mipa te’n Simon inn kheh zei in kongbiang dawngkham mai ah ding dang reng si. 18Amahni’n innteek te kheh auh a tsia, Piter ti’n ponnak Simon ah a tsaam le tsaam ngawl dong dang si.

19Piter in lalhnak kheh a ruat tseih lai in Raula in, “Ngai in, mi pathum te’n zei tseih na si. 20Tsimi manin tho la, tsuarsuk in. Tsin, amahni heh keima lehnak a si manin, ummawh po ngawl in amahni lun ten,” ti’n ti si.

21Tsimi phangin Piter ah kheh Kornelius in a nenah a lehnak te nenah tsuarsuk in, “Si si, nang zeinak heh keimah sing. Hei thu manin leng si utsim?” ti’n ti si.

10:3 Sm 55:17
10:4 Sm 20:3; Mah 10:42; Thu 8:4
10:9 Mah 24:17
10:11 Mah 3:16
10:14 Sun 11:4-8; Daa 14:3-20; Eze 4:14
10:15 Sia 9:3; Mah 15:11; Luk 11:41; Rom 14:14, 17,20; 1Ko 10:25; 1Ti 4:3,4; Tit 1:15

* **10:3** *Simlam naazi pathum*: Jew te siar dan in naazi kuanak ti’n ngannak si.
† **10:9** *sun laitak*: Jew te siar dan in naazi paruknak ti’n ngannak si.

22Amahni'n, "Raalkap zakhat uktu, midik, Pathian kihzah ngaitu le Jew miphun hem lak ah upatnak Kornelius ah heh a thiangrim vanvummi in na thureelnak ngai tu in, a inn ah nangmah sam tiar si," ti'n ti si.

Piter in Gential te Thuthang Pha Rel

23Tsimi phangin Piter in amahni kheh a nenah tsam rih tu in kun atsia, tsaam dang si. A thaizing in Piter ah khen amahni thaw hawh in, Joppa khaw-a umtu u le nau pawlkhat te khen amah lun si.

24A thaizing in Sisaria khaw ah leng dang si. Kornelius ah heh amahni ngak reng si. Tsin, a sen te le a rualpi pha ngaingai te khen sam si. 25Piter ah kheh inn sungah a luut phangin Kornelius in muak rumrum atsia, a kawngbul ah bok in be si. 26Sinapikhaw Piter in amah kheh phong atsia, "Dingso in. Keimah khen heh minung si deve sing," ti'n ti si. 27Amahni a awnpi thah tseih pah in inn sungah luut atsia, minung tampi khawm dang kheh tawk si. 28Piter in amahni kheh, "Jew te tsa in nam dang te thaw pawl dun in amahni nenah hawh daan ngawl a si heh nang thei saak si. Sinapikhaw mi pakhat khat heh a zaraan le a thiang ngawl in ka ti tuh ngawl in Pathian in muh ongla ka si. 29Tsimi manin keimah a sam natsang in el ngawl in hawh sing. Tsin, heita keimah nang sam?" ti'n dong sing.

30Tsimi phangin Kornelius in, "Tima nili lai in tubang hun tian hen laitsang sing. Simlam naazi pathum* phangin ka inn ah sawngen sing. Ngai in, puan vaar ngai sil mi pakhat kheh ka mai ah ding in, 31'Kornelius, na sawngennak heh za saknak si ongla in, na penak te heh Pathian mitmuh ah phawk reng saknak si ongla si. 32Tsimi manin Joppa khaw ah mi leh la, Piter tinak Simon ah kheh nai ah sam in. Amah heh tipi kunga savun puahtu Simon inn ah tsaam si. A leng phangin thu kheh na rel tu si,' ti'n ti ka si. 33Tsimi manin na nenah mi leh nomper sing. Tsin, na leng manin pha ngai si. Tuhen Pathian in rel tuh in a penak thu tehem ngai tu in kei vaseng in nai ah khawm dang ongla si ung," ti'n ti si.

34Tsimi phangin Piter ah khen a kam pau atsia, "Pathian in tumah deih dan ngawl si, ti heh thudik a si lam thei sing. 35Sinapikhaw miphun tehem laka amah kihzahtu te le diktsangnak na a pertu te kheh ama'n saang si. 36Israel tsa te nenah thu kheh leng tiar in, Jesuh Khrih tawnin thinnuamnak thuthang pha kheh phuang si. Amah heh bawi te hema Bawipa si. 37Johan in niimnak thu a rel zawh Judea peng pin pan Galilee peng tian a phuangnak thu kheh

10:26 Thu 19:10; 22:8,9
10:28 Joh 4:9
10:30 Joh 20:12
10:34 Daa 10:17; 2Kh 19:7; Job 34:19; Mar 12:14; Rom 2:11; Gal 2:6; Efe 6:9; Kol 3:25; Jei 2:1; 1Pi 1:17
10:36 1Jo 1:5; Luk 2:14; Mah 28:18

* **10:30** *Simlam naazi pathum*: 10:3 ah pan in.

nang thei saak si. 38Pathian in Nazareth khawte Jesuh ah kheh Raula Thiangrim in le huham in sathau pawh si. Amah khen thilpha puah in khualvak tseih atsia, Pathian in a ompi manin diabola nuainennak tehem dam tiarberh si. 39Jew te ram sungah le Jerusalem ah a puahnak thil tehem a mutu heh keimahni si ung. Amah heh thing vumah tar in reeknak si. 40Amah heh Pathian in nithumnak ni in tho tiar atsia tsiangsek in muh tsawm si. 41Mi tehem nenah muh tsawm si ngawl in, Pathian in tettikhan tu in a deng hamnak keimahni nen bek ah muh tsawm si. Mithi te lak pin a tho zawh in amah thaw ei le in dang si ung. 42Amah heh minung le mithi te thukhen sak tu tuh in Pathian teeknak a si lam kheh mi hem nenah phuang tu in le tettikhan tu in thupe kei si. 43Tutu sikhen amah a umtu tehem kheh ama ming manin sualzahnak ngah tu si, ti'n profet tehem in tettikhan si," ti'n ti si.

44Piter in me thu te heh a rel tseih lai in, a thurelnak a ngaitu tehem vumah Raula Thiangrim leng si. 45Raula Thiangrim lehsawng heh Gential te nenah khen burhnak a si manin, Piter ah thaw a leng dang vunrel tennak tehem khen lunglawi ngai dang si. 46Heimansim tiphangin awn phundang dang in a awnnak le Pathian a thangphat dangnak kheh amahni'n za si. Tsimi phangin Piter in, 47"Keimahni ngahnak bang Raula Thiangrim a ngahtu me Gential te heh niim tuh in tu in khaak thei tu sim?" ti'n ti si. 48Tsin, amahni kheh Bawipa ming in niim tu in thupe si. Amahni'n ni dawmlaino pohkhen tsaam rih tu in kun dang si.

10:38 Mah 4:23; Joh 3:2
10:39 Luk 24:48
10:41 Joh 14:17, 22; Luk 24:43; Joh 21:13
10:42 Mah 28:19, 20; Joh 5:22; Rom 14:9; 2Ko 5:10; 2Ti 4:1; 1Pi 4:5
10:43 Isa 53:11; Joh 3:15; Luk 24:27
10:44 Luk 1:15
10:46 Mar 16:17
10:47 Joh 20:22

Piter in A Naper Reltsiang

11 Judea peng sunga lehnak te le u le nau te'n Gential te in Pathian thu a saang deve lam kheh za si. 2Piter ah kheh Jerusalem ah a hawhso phangin, vunrel ten te in amah kheh sawi si. 3Amahni'n, "Nangmah heh vunrel ten ngawl te nenah hawh atsia, amahni kheh laikuang kilpi si tsi," ti'n ti dang si.

4Piter in a tepan pin pan a lamlunno in amahni kheh reltsiang si. 5Piter in, "Keimah heh Joppa khaw ah om sing. Saw ka ngen tseih lai in, keimah heh zialnak si atsia, lalhnak mu sing. Ningli nei puan deeppi bang thil kheh tolhsuk in, van pin tsersuk atsia keima nenah leng si. 6Tsimi kheh pan po in ka ruat tseih lai in, leilung vuma kawng pali nei ramsa te, sapi te, bokvak te le huih laka vano te kheh mu sing. 7Tsimi phangin van pin aw pakhat in, 'Piter, tho in; tel la ei in,' ti'n a tinak kheh za sing.

8"Sinapikhaw keima'n, 'Bawipa, ei tu ngawl sing. Heimansim tiphangin a zaraan le a thiang ngawl himhim ka kam sungah luut awng ngawl si,' ti'n ti sing.

11:1 Heb 4:12
11:3 Gal 2:12

9Sinapikhaw van pin aw khen keimah o lehleu atsia, ‘Pathian in, a thiang tiarnak heh, zaraan si, ti’n ti himhim mah nen,’ ti’n ti ka si. 10Meheh veithum tian in lalh atsia, a veksen in van ah nukso leh si. 11Tsimi hun keek in Sisaria pin lehnak mi pathum te kheh ka tsamnak inn mai ah ding dang si. 12Tsin, ummawh po ngawl in amahni kheh lun tu in Raula in rel ka si. Tsimi bek zo ngawl me u le nau paruk te’n lun ka si. Tsin, Kornelius inn sungah luut dang si ung. 13Ama’n a inn sungah vanvummi pakhat ding reng a mu thu kheh rel kei si. Tsimi vanvummi khen ‘Joppa khaw ah mi leh la, Piter ti in ponnak Simon ah kheh ko in. 14Ama’n thuthang pha nang rel akhaw, tsimi thuthang pha thawmin nangmah le na innkawpi tehem sannak si tu si utsi,’ ti’n ti si.

15“Amahni kheh thuthang pha ka rel tseih lai in, a pan in keimahni vumah a leng bangin, Raula Thiangrim kheh amahni vumah leng si. 16Tsimi phangin Bawipa-a thu kheh phawk leh sing. Bawipa in, ‘Nangmahni heh Johan in ti ah niim miau nang si. Sinapikhaw Raula Thiangrim ah niim tulai si utsi,’ ti’n ti si. 17Tsimi manin Bawi Jesuh Khrih kei um phangin Pathian in keimahni a penak Raula Thiangrim lehsawng pah heh amahni a pe manin, Pathian a kham ngamtu keimah heh tu sing im?” ti’n ti si.

11:12 Rom 3:22
11:14 Joh 4:53; 1Ko 1:11, 16
11:16 Mar 1:4,8
11:18 Rom 10:12, 13; 2Ko 7:10
11:19 Gal 2:11
11:20 Mah 27:32
11:21 Luk 1:66
11:24 Luk 1:15
11:26 1Pi 4:16

18Amahni’n me thu heh a za phang in, meng den dang si. Pathian kheh thangphat dang in, “Pathian in Gential te heh a nung tuh in sual sirnak pe deve si,” ti’n ti dang si.

Antiok Pawlpi

19Stefen ah erhnak a si zawh in tsimi erhnak manin ram dang ah a thehsep te kheh Fonisia ram, Saipras tikulh le Antiok khaw tian leng dang atsia thuthang pha kheh mi nam dang te nenah rel ngawl in Jew te nen bek ah rel dang si. 20Amahni laka mi pawlkhat te heh Saipras tikulh pin le Sairin ram pin a lengtu te si in, amahni’n Antiok khawa Grik awn mang Jew te kheh Bawi Jesuh thuthang pha rel si. 21Bawipa kut kheh amahni vumah om in, mi tampi te’n um atsia, Bawipa lam ah nga si.

22Me thuthang te heh Jerusalem-a pawlpi te’n a za phangin, Antiok khaw tian khun tu in Barnabas ah kheh leh si. 23A leng phangin Pathian lainatnak kheh mu atsia, ang ngai dang si. Amahni thinlung tuumnak kheh Bawipa a beentel tuh in a vaseng kheh so si. 24Amah heh mipha si in, Raula Thiangrim le umnak in dim si. Tsin, Bawipa nenah minung tampi te kheh belhsep si.

25Tsimi zawh in Barnabas ah kheh Saul ah zei tu in Tarsus khawpi ah hawh si. 26A tawk phangin Antiok khaw ah huai

si. Tsin, tibang hen thiltsang si. Amahni kheh kumkhat viangvial pawlpi te ompi in, mipi te kheh thu tampi zirh si. Tsin, Antiok khaw pin ningluntu te kheh Khristian, ti'n ko masa ber si.

27Tsimi hun in Jerusalem pin profet te kheh Antiok khaw ah leng si. **28**Amahni laka Agabus tinak pa in Raula-a thei tiarnak bangin, leivum mun hem ah nase ngai in rian dung tula si, ti'n phuang si. Tsimi heh Klaudius Sizar uk hun in leng si. **29**Tsimi manin ningluntu mi taak hem in amahni ti theinak zah ten in Judea penga u le nau te bawmnak kuat tu in rel dang si. **30**Tsimi kheh puah dang in, amahni'n a bawmnak kheh upa te nenah pe sak tu in Barnabas ah le Saul kut ah aap si.

Vanvummi in Piter ah Suah

12 Tsimi hun in Herod in pawlpi sunga mi pawlkhat te vumah thil sesuak puah tu in a kut suah si. **2**Ama'n Johan u Jeim ah kheh vangsang in reek si. **3**Tsimi bangin a puah manin Jew te a ang tiar kheh a mu phangin, mainawt sawndoh rih atsia, Piter ah kheh pom tu in tuum si. Tsimi hun heh Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai puah hun si. **4**A pom tselh phangin thawng toh atsia, thuahkhat ah raalkap pali thaw thuahli in a kil tuh in amahni kut ah aap si. Ama'n Leekdelh Puai zawh in mipi te nenah huai tu in tuum si.

5Tsimi manin Piter ah kheh thawnginn sungah khumpek si. Sinapikhaw pawlpi in Pathian nenah ama tsa tsawl ngawl in sawngen si.

6Herod in mipi te nenah a huai tula zan in, Piter ah kheh raalkap panih te laklawh ah zau si. Amah kheh thiarri tawidun panih in hen atsia, kawka mai pin thawnginn kawka kheh kil si. **7**Ngai in, Bawipa vanvummi pakhat kheh ama kung ah ding in, vaarnak khen thawnginn sung kheh vaar si. Ama'n Piter tai pin beng atsia, phongso in, "Tho nawmnawm in," ti'n ti si. Amah hennak thiarri tawidun kheh a kut pin zuul phung si.

8Tsin, vanvummi in, "Na el het la, na kedawl bun in," ti'n ti atsia, a el het in kedawl bun si. Vanvummi in, "Na angki tsual tsawh sil la, ka lun in," ti'n ti si. **9**Piter ah khen pusuak in amah kheh lun nom si. Vanvummi-a puahnak kheh a dik a si lam thei ngawl in lalhnak mu in ring si. **10**Kiltu pakhatnak le panihnak a kaan tselh phangin, khawpi lam ah hawhnak thiar dawngkham ah leng si. Tsimi thiar dawngkham kheh ama thu in hong tsawm men in, amahni'n suak si. Tsin, rawtpi pakhat ah a hawh kawm natsang in, vanvummi kheh ama nen pin kiang si.

11Piter ah kheh a thei tsawm phangin, "Herod kut pin le Jew te limdiknak tehem sung pin san tu in, Bawipa'n a vanvummi

11:27 1Ko 11:4; Efe 4:11
11:28 Mah 24:14
11:29 Rom 15:26; 2Ko 8:1-4
11:30 1Ti 5:17; Tit 1:5; Jei 5:14; 1Pi 5:1; 2Jo 1
12:1 Mah 14:1
12:2 Mah 4:21; Mar 10:39
12:3 Sua 12:15
12:4 Joh 11:55
12:5 Rom 15:30, 31; Efe 6:18
12:7 Sm 107:14
12:11 Luk 15:17; Sm 34:7; Dan 3:28; 2Ko 1:10; 2Pi 2:9

a leh lam heh tuhen thei taktak lang ee," ti'n ti si.

12Me thu heh a ruat thahlam in Mark ti'n ponnak Johan nu Mary inn ah leng si. Tsimi munah mi tampi te khawm dang in sawngen dang tseih si. **13**Piter in kong khawng atsia, khangngai Rhoda in kong hon tu in hawh si. **14**Piter aw a si lam a thei phangin, a ang leita in kong hon ngawl atsia, dan nawmnawm in kawka mai ah Piter ah a ding reng lam kheh amahni rel si. **15**Amahni'n khangngaino ah kheh, "Na am si maw," ti'n ti dang si. Sinapikhaw khangngaino in, amah rori si, ti'n ati pittseih phangin, amahni'n, "Ama vanvummi si tu si," ti'n ti bel lai si.

16Sinapikhaw Piter in kong kheh khawng tseihtseih si. Amahni'n kong hon dang atsia, amah kheh a mu phangin lunglawi ngai dang si. **17**Piter in amahni kheh mengdeen tu in a kut in zaap atsia, Bawipa'n thawnginn sung pin amah a suah daan kheh rel si. Tsin, ama'n, "Hawh ta ula, me thu te heh Jeim ah le u le nau te kheh rel ta un," ti'n ti atsia, amahni nen pin kiang in mun dang ah hawh si.

18Khawvar phangin amah kiltu raalkap te kheh Piter ah heh kawnai ah si tu sim ti'n buaibung dang si. **19**Herod ah khen zei in, tawk lawt ngawl in, kongkham kiltu te kheh dong kan atsia, amahni kheh reekberh tu in thupe si. Herod ah kheh Judea peng ah hawhsuk in, tsimi pin Sisaria khaw ah hawh atsia, om reng nom si.

12:12 Kol 4:10; 2Ti 4:11; Flm 24; 1Pi 5:13
12:13 Joh 18:16, 17
12:14 Luk 24:41
12:15 Mah 18:10

20Herod ah kheh Tyre le Sidon khaw te vumah a thinraw ngaingai si. Sipelh atsia amahni'n lung rual dangno in a nenah hawh dang in kumpibawi zau min khan kelentu Blastus ah kheh amahni bawm tu in kun dang si. Heimansim tiphangin amahni rama ei tuh lai heh kumpibawi uknak ram sung pin kuatnak si.

21A ni teek ni in Herod in a kumpibawi van te sil in, kumpibawi tohkheng ah to atsia, amahni kheh thu rel si. **22**Tsin, mipi te'n, "Me aw heh minunga aw si ngawl in, pathian aw si," ti'n au tseihtseih dang si. **23**Amah khen Pathian nenah tsungnungnak a pe ngawl manin, makhat in Bawipa vanvummi in kutman atsia, huut in amah kheh ei in thi si.

24Sinapikhaw Bawipa thu kheh pung in zai leilei si.

25Barnabas ah le Saul ah kheh nasiam a tselh ongla manin Jerusalem pin hong in, Mark ti'n ponnak Johan ah kheh huai kawm si.

12:20 Mah 11:21; 1Ku 5:9,11; Eze 27:17
12:23 1Sa 25:38; 2Sa 25:38; 2Sa 24:16, 17; 2Ku 19:35
12:24 Heb 4:12
13:1 Efe 4:11; Mah 27:32; 14:1

Barnabas le Saul ah Leh

13 Tuhen Antiok pawlpi sungah profet le zirhtu te om ongla si. Amahni heh Barnabas ah, Niger ti'n ponnak Simeon ah, Sairin te Lukius ah, ram khen pali sung pin ram khen pakhat uktu Herod rualpi pha ber Manaen

ah le Saul ah si. 2Amahni kheh laitsang in Bawipa na a per dang tseih lai in Raula Thiangrim in, "Barnabas ah le Saul te heh me nasiam heh per tu in ka konak te a si manin a dangno ah koih un," ti'n ti si. 3Pawlpi in laitsang in sawngen atsia, amahni lu vumah kut a suan tselh phangin amahni kheh leh si.

4Tsimi manin amahni kheh Raula Thiangrim in a hawh tiarnak bangin, Seleusia khaw ah hawh kawm si. Tsimi pin Saipras tikulh ah timbaw to in hawh kawm si. 5Salamis khawpi ah a leng kawm phangin, Jew te sinakok ah Pathian thu rel si. Amahni bawm tu in Johan ah kheh huai si.

6Amahni kheh tikulh sung mun hem ah khualvak in Pafos khawpi ah leng si. Tsimi khawpi ah Jew miphun Bar-Jesuh tinak profet dik ngawl dawi thiam pa kheh tawk si. 7Amah heh Rom kut nuaia ram pakhat uktu Sarkias Paulus nenah om si. Sarkias Paulus ah heh mitsim ngai si. Tsimi ram uktupa khen Pathian thu za nuam in, Barnabas ah le Saul ah kheh ko si. 8Sinapikhaw amahni nam ming in ponnak dawi thiam Elimus ah khen ram uktupa kheh umnak pin peu tiar tuum in amahni kheh do si. 9Tsimi phangin Paul ti'n ponnak Saul ah kheh Raula Thiangrim in dim si. Paul in amah kheh mitkhep ngawl in er po in pan atsia, 10"Mizolnak tehem le awkrawlnak tehem thaw a dim, diabol tsapa, diktsangnak te hema raal, Bawipa zin tsamphet kawi tiar heh tawp rih tu ngawl si tsim maw? 11Ngai in, tuhen Bawipa kut heh na vumah leng ongla in, ni mu ngawl in hun khat sung na mit tsaw tu si," ti'n ti si. Tsimi tsang in a mit mal atsia a thim manin, a kut pin kaitu mi pakhat khat zei si. 12Ram uktupa in thiltsang kheh a mu phangin um in, Bawipa thu a zirh kawmnak kheh khum ngaingai si.

13Tsin, Paul ah le a rualpi te kheh Pafos khawpi pin timbaw to atsia, Pamphylia rama Perga khawpi ah leng dang si. Tsin, Johan in amahni kheh zam atsia Jerusalem ah hong si.

Pisidia Peng Sunga Antiok Khaw ah

14Perga khaw pin hawh lehleu in, Pisidia peng sunga Antiok khawpi ah leng kawm si. Sabbath ni in sinakok ah hawh kawm in to si. 15Sinakok uktupa'n Daan le Profet te laibu a siar tselh phangin, "U le nau te, mipi te thu so tuh nang nei a si lekhaw so un," ti'n ti si.

16Tsimi phangin Paul ah khen ding atsia a kut zar in, "Nangnihni Pathian a kihzahtu Israel te, ngai un. 17Me Israel te Pathian in kei pa te kheh deng atsia, Izip ram ah mikhual a si lai in Israel minung te kheh tsawisang si. Tsin, a kut kol thaw in amahni kheh Izip ram pin suah si. 18Hampalak

13:5 Heb 4:12
13:6 Mah 7:15
13:8 Isa 30:11
13:9 Luk 1:15
13:10 Mah 13:38; Joh 8:44 Hos 14:9
13:11 Sua 9:3; 1Sa 5:6,7; Sm 32:4;
13:17 Sua 6:6; Daa 7:6-8
13:18 Daa 1:31; Mip 14:33; Sm 95:10

ah kum sawmli sung tsawm si.
19Kanaan rama miphun sarih te
kheh a siatsuah tselh phangin, a
ram kheh ro bangin khen in sem
si.

20"Profet Samuel san tian kum
zali le sawmnga sung amahni kheh
thukhentu te uk tiar si. **21**Tsimi
zawh in amahni'n kumpibawi
ngen si. Tsimi manin Pathian in
kum sawmli sung amahni uktu
tuh in Benjamin nam, Kish tsapa
Saul ah kheh pe si. **22**Amah kheh
a nawt zawh in, David ah kheh
amahni kumpibawi per tiar si.
Pathian in ama thu kheh tettikhan
atsia, 'Ka deihnak tehem puahtu
tuh, ka lungmu bang Jesse tsapa
David ah tawk sing,' ti'n ti si.
23Pathian in a thutiam bangin
ama tenawn sung pin Israel te
Santu tuh Jesuh ah suak tiar si.
24A leng ma in Johan in Israel
minung tehem tsa sual sirnak
niimnak thu rel ongla si. **25**Johan
in a naper a tselh dawn lam
phangin, 'Keimah heh tu si tu
in ruat ka si utsim? Keimah heh
amah si ngawl sing. Sinapikhaw
ngai un, ka ning pin mi pakhat
leng si. Ama kedawl ri sut sak tu
riang heh taak ngawl sing' ti'n ti
si.

26"Abraham tsa u le nau te
le nangmahni laka Pathian a
kihzahtu te, me sannak thu heh
nang thei tiar si ung. **27**Jerusalem
ah a omtu te le uktu te'n amah
kheh thei ngawl si. Sabbath
ni nasiar in Profet te thu a siar
tseih vengnak khehkhen a thei
zo ngawl manin, amah kheh han
atsia profet te thu kheh kim tiar
si. **28**Ama vumah thihnak tuh thu
mu ngawl pelh in, Pilat nenah
reek tuh in ngen dang si. **29**Ama
thu ngan hamnak tehem a kim
tiar tselh phangin, thing vuma
kheh losuk in thaan ah vi si.
30Sinapikhaw Pathian in mithi te
lak pin tho tiar si. **31**Galilee peng
pin Jerusalem ah amah thaw
a hawhsotu te'n ni tampi sung
amah kheh mu in, amahni kheh
mipi te nenah ama tetti te si si.

32"Keimahni'n kei pa te nenah
thutiamnak thuthang pha heh
nangmahni nenah phuang si ung.
33Saam la panihnak sungah,

> 'Nangmah heh ka Tsapa
> si tsi. Tuni in na nei sing,'

ti'n ngannak bangin, Pathian in
keimahni a tsa te nenah a thutiam
heh Jesuh ah a tho tiarnak hen
kim tiar ongla si.

34'David nenah ka penak
thutiam thiangrim
muangtaak heh na pe tu
sing,'

ti'n a tinak bangin, a ruangpum
kheh a zaan nomper tuh ngawl
in, Pathian in amah kheh mithi te
lak pin tho tiar si. **35**Tsimi manin
a dang Saam la sungah ama'n,

> 'Na Thiangrim Pa kheh
> zaan siang tu ngawl si
> tsi,'

ti'n ti meek si.

36"David in ama khang lai in
Pathian deihnak bangin na a per
zawh in thi atsia, a pupa te lak
ah vi in zaan si. **37**Sinapikhaw

13:19 Daa 7:1; Sm 78:55
13:20 Tkn 2:16;
13:21 1Sa 8:5,19; 10:1;
13:22 1Sa 15:23, 26; Isa 44:28
13:23 Mah 1:1;21 Jer 30:9
13:24 Mar 1:4
13:25 Mah 3:11;
13:26 Luk 3:8
13:27 Luk 24:27; Mah 1:22
13:28 Mah 27:20-25
13:29 Mah 1:22;
13:30 Mah 16:21
13:31 Mah 28:16; Luk 24:48
13:32 Isa 40:9;
13:33 Mah 3:17
13:34 Isa 55:3
13:35 Sm 16:10; Mah 9:24

Pathian tho tiarnak pa heh zaan ngawl si. 38Tsimi manin u le nau te, me pa manin sual zahnak thu relnak nang si heh thei un. 39Mawsi Daan thawmin nang diktsang thei ngawlnak tehem heh amah a umtu tehem ama thawmin heizongza diktsang si. 40Tsimi manin tsimkom un. Tsimi a si ngawl lekhaw profet te relnak kheh nangmahni vumah leng kha tu si.

41"Profet te'n,

'Nangnihni mi zohsuamtu
te, ngai un, lunglawi ula
ral thongberh ta la un.
Heimansim tiphangin
nangmahni san ah hen
naper pakhat per sing.
Tsimi naper heh mi
pakhat in nangmahni a
rel pelhta sikhen diksang
awngkel tu ngawl si utsi,'

ti'n rel si," ti'n ti si.

42Jew te kheh sinakok pin a suak dang zawh in, Gential te'n me thu heh mai Sabbath ni in amahni rel leh tu in kun dang si. 43Pumkhawm te a hongsep zawh in Jew te le Jew te benak ah luut in Pathian a betu Gential mi tampi te'n Paul ah le Barnabas ah kheh lun si. Tsin, Pathian lainatnak sungah om dang reng tu in amahni kheh rel in so kawm si.

44Sabbath ni a leng leh phangin khawpi sunga minung a vaseng dawn petpet in Pathian thu ngai tu in khawm dang si. 45Sinapikhaw Jew te in mihonpi te a mu phangin iksik in, Paul thurelnak kheh kal in relse dang si. 46Tsimi phangin Paul ah le Barnabas ah kheh ralpha leilei in, "Pathian thu heh nangmahni nenah rel masa ber kultsam si. Sinapikhaw nangmahni in el atsia, kumkhaw nungnak thaw phutua dun ngawl in thu nang ten tsawm manin, ngai un, Gential te lam ah nga tula si ung. 47Heimansim tiphangin Bawipa in keimahni heh thupe atsia,

'Nangmah heh Gential te tsa
vaarnak si tu in le leilung a tawp
tian sannak a si tuh in na deng
sing,'"

ti'n ti si.

48Me thu heh Gential te'n a za phangin ang ngai dang in, Bawipa thu kheh ultung dang si. Kumkhaw nungnak ngah tu in teeknak a om zahzah in um si.

49Tsimi ram sung hem ah Bawipa thu kheh zai si. 50Tsimi phangin Jew te'n Pathian a kihzahtu maisongnak minu te le khawpi sunga mi muangtaak te kheh so in Paul ah le Barnabas ah kheh erh tiar in, amahni ram sung pin nawt tiar si. 51Amahni'n a kawnga leivul kheh thin kawm atsia, Ikonium khawpi ah hawh si. 52Ningluntu te kheh angnak le Raula Thiangrim in dim si.

13:38 Luk 24:47
13:39 Joh 3:15; Rom 3:28
13:41 Hab 1:5
13:43 Rom 3:24
13:45 1Pi 4:4; Jud 10; 1Th 2:16
13:46 Mah 21:41; Rom 11:11
13:47 Luk 2:32; Isa 49:6
13:50 1Th 2:16
13:51 Mah 10:14
13:52 Luk 1:15

Ikonium ah

14 Tsin, Ikonium khaw ah tibang hen thiltsang si. Amahni'n Jew te sinakok ah luut kawm in thurel in, Jew te le Grik te tampi in um si. 2Sinapikhaw a um ngawl Jew te'n a buai tuh

in Gential te kheh so atsia, u le nau te a do tuh in lungmu sesuak nei tiar si. 3Tsimi manin amahni kheh tsimi khawpi ah reipi tsaam kawm si. Bawipa ming in ralpha ngai in thurel atsia, amahni kut in theihdiknak te le thil khumnung te puah tu in Bawipa'n a lainatnak thu kheh tettikhan si.

4Khawpi sunga minung te kheh khennih in khen si. Khenkhat te heh Jew te lam ah om in khenkhat te heh lehnak te lam ah om si. 5Tsin, lehnak te kheh zahtsaknung ngai in zing atsia, lungto in seplum tu in le nom tu in, Gential te le Jew te'n amahni uktu te thaw tuum dang si. 6Tsimi thu kheh a thei kawm phangin Lystra khawpi, Derbe khawpi, Lykaonia khawpi te le a kawnvel ram sung hem ah dan kawm si. 7Amahni'n thuthang pha rel thah tseihzel si.

Lystra le Derbe Khaw ah

8Lystra khaw ah a tsiah thei awngkeel ngawl mi pakhat to reng si. Amah heh a sensuah kawng zenat vei si in, vak thei awngkel ngawl si. 9Me pa hen Paul thureelnak kheh ngai reng si. Paul in amah kheh er po in pan atsia, a nat dam tuh in umnak a nei lam kheh a thei phangin, 10aw ring ngai in, "Na kawng vumah ding phet in!" ti'n ti si. Amah khen dawkso atsia vaak si. 11Paul thil puahnak kheh mipi te'n a mu phangin a aw neih hem suah in amahni Lykaonia awn in, "Minung bangin pathian te kheh keimahni nenah lengsuk si!" ti'n ti dang si. 12Amahni'n Barnabas ah kheh Zeus*, ti'n ti atsia, Paul ah kheh thureltu sawn a si manin, Hermes† ti'n ti si. 13Zeus‡ suang heh khawpi tawkpannak ah om si. Ama'n kawlpawtsang le papar kheh khawpi luutnak dawngkham ah keng in, mipi te thaw hibawl tu in tuum si.

14Tsimi kheh lehnak Barnabas ah le Paul in a za phangin, a puan bal atsia, mipi te lak ah hawh in au si. 15Amahni'n, "Patsang te, hei manin me thil te heh puah si utsim? Keimahni heh nangma ni bang sinak nei minung si deve si ung. Tsin, nangmahni'n me a heimah ngawl thil te pin van le lei le tipi le a sungah om tehem a puahtu a nung Pathian lam ah nang nga leh tuh in thuthang pha reltu te si ung. 16Tanglai pi in Pathian in miphun tehem kheh amahni lamzin ten ah hawh tu in siang awng si. 17Sinapikhaw thilpha puahnak thawmin ama thu tetti om ngawl in zam men ngawl atsia, van pin ruah sar tiar in, amahni hun ten in thingrah kheh rah tiar in kei thin sung heh thilpha le angnak thaw dim tiar si," ti'n ti si. 18Ti hen thu a relnak manin tsangtsa ririat in amahni nenah a hibawl dang tu kheh kham thei si.

14:3 Joh 4:48
14:6 Mah 10:23
14:9 Mah 9:28
14:10 Eze 2:1
14:12 Sua 7:1
14:14 Mar 14:63
14:15 1Sa 12:21; 1Th 1:9; Mah 16:16; Sia 1:1; Sm 146:6; Thu 14:7
14:16 Sm 81:12; Mik 4:5
14:17 Rom 1:20; Daa 11:14; Job 5:10; Sm 65:10; 4:7

* **14:12** *Zeus*: Grik te pathian mak ber si in, 'Itnak' pathian, pathian hem-a pa si. Rom te'n 'Jupiter' ti'n ti si.
† **14:12** *Hermes*: Grik te pathian si in, Rom te in 'Mercury,' ti'n ti si.
‡ **14:13** *Zeus*: 14:12 ah pan in.

Paul ah Seplum

19Tsimi phangin Antiok khawpi le Ikonium khawpi pin Jew te kheh Lystra khawpi ah leng si. Amahni'n mihonpi te kheh so in Paul ah kheh lungto in seplum in, a thi ongla a ring manin khawpi pulam ah kai dang si. **20**Sinapikhaw ningluntu te kheh a kawnvel ah a khawm dang phangin, thoso atsia, khawpi sungah hawh si. A thaizing in Barnabas ah thaw Derbe khawpi ah hawh kawm si.

21Derbe khawpi ah thuthang pha rel atsia, minung tampi te kheh ningluntu si tu in a puah kawm tselh phangin, Lystra khawpi ah, Ikonium khawpi ah le Antiok khawpi ah hong leh kawm si. **22**A leng min khawpia ningluntu te kheh umnak ah kho reng tu in so atsia, thin kol tiar in, "Harsanak tampi tuar thahlam in Pathian uknak sungah luut tu si sing," ti'n ti si. **23**Amahni'n pawlpi taak hem ah pawlpi kelentu upa te deng sak thah zel si. Tsin, amahni kheh laitsang in sawngen pi zel atsia, amahni umnak Bawipa nenah amahni kheh aapberh si. **24**Pisidia peng sung kheh hawh tenper in Pamfilia peng ah leng kawm si. **25**Perga khawpi ah thuthang pha a phuang tselh kawm zawh in, Attalia khaw ah leng kawm si. **26**Tsimi pin timbaw to in Antiok khawpi ah hawh kawm si. Pathian nasiam a per kawmnak kheh lamlen lawlaw tu in u le nau te'n amahni kheh Pathian lainatnak ah aap dang si.

14:19 2Ko 11:25; 2Ti 3:11
14:22 Joh 16:33; 1Th 3:3; 2Ti 3:12
14:27 1Ko 16:9; 2Ko 2:12; Kol 4:3; Thu 3:8
15:1 Gal 2:12, 5:2,3
15:5 Mah 3:7

27A leng phangin pawlpi te kheh ko khawm atsia, Pathian in amahni mang in na a pernak tehem le Gential te tsa in Pathian in umnak kong a hongsak thu te kheh relberh si. **28**Tsin, ningluntu te nenah reipi tsam kawm si.

Jerusalem Thurel Khawm

15 Judea peng pin mi honkhat leng in u le nau te kheh, "Kei miphun daan Mawsi penak bangin vunrel nang ten ngawl a si lekhaw, sannak si thei tu ngawl si utsi," ti'n zirh si. **2**Tsimi manin Paul ah le Barnabas ah kheh amahni thaw nase ngai in el dun in sol dun si. Tsimi manin Paul ah le Barnabas ah kheh amahni sunga mi pawlkhat te thaw Jerusalem ah hawhso in, lehnak te le upa te thaw tsimi thurel khawm dang tu in ngaisung dang si.

3Pawlpi in amahni kheh a hawh tiar manin Fonisia peng le Samaria peng tawnin hawh tenper dang atsia, Gential te thin thengnak thu te kheh rel thah zel si. Tsimi khen u le nau tehem kheh ang tiar ngaingai si. **4**Jerusalem ah a leng phangin amahni kheh pawlpi te, lehnak te le upa te'n vaimuak dang si. Tsin, Pathian in amahni mang in a puahnak thil tehem kheh reltsiang kawm si. **5**Sinapikhaw umtu Farasi pawlkhat te'n ding atsia, "Gential te heh vunrel a ten kultsam si. Tsin, Mawsi Daan khen lun tu in thupe kultsam si sing," ti'n ti si.

6Me thu heh ruat dang tu in
lehnak te le upa te kheh khawm
dang si. 7Reipi thu a el dun zawh
in Piter ah kheh ding atsia, “U le
nau te, Gential te’n keima kam
pin thuthang pha thu za atsia,
a um theinak tuh in Pathian in
keimahni lak pin dengnak a
nei lam kheh nang thei saak si.
8Minung thinlung a theisektu
Pathian in keimahni heh Raula
Thiangrim a pe bangin, amahni
khen a pe devenak thawmin thei
tiar ongla si. 9Umnak thawmin
amahni thinlung a thiang tiarnak
thawm in, amahni le keimahni
laklawh ah dang dunnak heimah
om ngawl si. 10Tsimi manin
kei pupa te’n phur zo ngawl
in, keimahni khen kei phur zo
ngawlnak kolhaak heh amahni
ngawng ah koih in heita Pathian
heh tsul si utsim? 11Sinapikhaw,
Bawi Jesuh Khrih lainatnak thawmin
amahni heh sannak a si bangin
keimahni khen sannak si sing,
ti’n um si sing,” ti’n ti si.

12Tsimi phangin mipi tehem
kheh mengdeen dang si. Barnabas
ah le Paul in amahni mang in
Pathian in Gential te nenah
theihdiknak le thil khumnung a
puahnak a relnak kheh ngai dang
si. 13Mengdeen in a om dang
zawh in Jeim in, “Mipi te le ka u
le ka nau te, ka awnnak heh ngai
rih un. 14Pathian in ama ming tsa
in Gential te lak pin mi pawlkhat
le tu in amahni a veh masa bernak
thu kheh Simon in thuthan ongla
kei si. 15Me thu heh profet te
awnkam thaw thuhual dun si.
Meheh tibang hen ngan si.

16‘Me zawh hen leng leh
angkhaw, a se saak David
benakbuuk kheh sa leh
tu sing. A du ongla kheh
phong leh angkhaw, sa
leh tu sing.
17Tsimita a taanglai minung
tehem le Gential tehem
in BAWIPA ah zei tu si.
Me thil tehem a puahtu
BAWIPA in rel si.’

18“Pathian in leivum a po pan
pin pan ama naper tehem kheh
theisek si. 19Tsimi manin ka
ruatnak heh Gential te lak pin
Pathian lam ah a ngatu te heh
harsa tiar awl a sing. 20Tsimi tah
in milim te baalnak pial tu in, nu
le pa sual puah heh pial tu in,
ngawng het in reeknak ramsa sa
te pial tu in le thisen te kheh a pial
tuh in amahni nenah laikuat sawn
a sing. 21Heimansim tiphangin
Mawsi daan heh tanglai pah in
Sabbath ni nasiar in sinakok ah
siarnak si in, khawpi tehem ah
relnak si ongla si,” ti’n ti si.

22Tsimi phangin lehnak te,
pawlpi upa te le pawlpi tehem in
ruat in mi deng atsia, Paul ah le
Barnabas te thaw Antiok khawpi
ah hawh tiar tu in rel dang si.
Amahni’n u le nau te lak ah
huaitu Barsabbas ah tinak Judas
ah le Silas ah deng dang si.

23Amahni nenah me lai heh
kuat si:

“Lehnak te, upa te le u le
nau te’n, Antiok khaw le

15:8 Thu 2:23
15:10 Mah 23:4; Gal 5:1
15:11 Rom 3:24; Gal 2:16; Efe 2:5-8
15:12 Joh 4:48
15:13 1Ko 15:7; Gal 1:19
15:14 2Pi 1:1
15:17 Amo 9:11, 12
15:18 Isa 45:21
15:20 1Ko 8:7-13; Thu 2:14, 20; 1Ko 10:7,8; Sia 9:4; Sun 3:17; Daa 12:16, 23
15:21 2Ko 3:14,15
15:22 2Ko 1:19; 1Th 1:1; 1Pi 5:12
15:23 Luk 2:2 Jei 1:1

Syria ram le Silisia rama Gential miphun u le nau te, ngai nang rel si ung.
24Keimahni nen pin mi pawlkhat te nangmahni nenah leng atsia, ‘Daan lun in vunrel ten kul si utsi,’ ti’n nangmahni rel in nangmahni buai tiar in nang thin a tsawl tiar lam za si ung. Amahni heh tsimi banga thu kei penak si ngawl si. 25Keimahni hen thinkhat lungkhatno in thurel dang atsia, kei dengnak minung te heh Barnabas ah le Paul te nenah kei leh heh pha in ruat si ung. 26Barnabas ah le Paul ah heh kei Bawipa Jesuh Khrih ming tsa in amahni nungnak a pe ngamtu te si. 27Tsimi manin Judas ah le Silas ah heh nangmahni nenah leh si ung. Amahni’n a awnkam rori in me lai sungah kei ngannak thu te heh nang rel tu si. 28Me a nuaia nang lun kultsam tuh thil te vumah a rit sawn thilrit heimah suan tuh ngawl in Raula Thiangrim le keimahni’n pha in ruat si ung. 29Milim bawlnak sa ei mah na un; thisen ei mah na un; ngawng het in reeknak sa ei mah na un; nu le pa sual puah mah na un. Me te heh nang tsang zo lekhaw a pha puah si utsi. Dam reng ta un.”

15:24 Gal 1:7; 5:10
15:26 1Ko 15:30

30Thurel khawmnak a ta dang zawh in, amahni lehnak te kheh Antiok khaw ah hawh dang si. Tsin, amahni’n umtu mipi te kheh ko khawm a tsia, laikuat kheh amahni pe dang si. 31Amahni’n siar dang atsia, amahni tha a penak vumah ang ngai dang si. 32Judas ah le Silas te’n profet a sinak thaw in umtu u le nau te kheh thu tampi so in thape si. 33Amahni kheh Antiok khaw ah dawmlai a tsam dang zawh in, amahni lehtu lehnak te nenah thinnuam ngaino in hong leh tu in u le nau te’n la dang si.

34Silas ah zong hen Antiok ah a tang rih heh pha in ruat si. 35Paul ah le Barnabas te khen Antiok ah tang deve in, midang tampi te thaw Bawipa thu kheh zirh in phuang si.

36Ni dawmlai a rei phangin Paul in Barnabas ah kheh, “Tuhen Bawipa thu kei phuang awngnak khawpi taak hema u le nau te nenah hawh leh a singkhaw, veh leh in amahni omdaan pan kawm leh a sing,” ti’n ti si. 37Barnabas ah hen Mark ti’n ponnak Johan ah kheh huai ot si. 38Sinapikhaw Paul ah hen Pamfilia ram pin amahni zam atsia, amahni napernak ah a peh lensuah ngawltu pa huai tu heh man si ti’n ruat ngawl si. 39Amahni kheh nase ngai in awn o dun atsia, khek dun nom si. Tsin, Barnabas

15:33 1Sa 1:17; Mar 5:34; Luk 7:50; 1Ko 16:11

in Mark ah kheh ko atsia Saipras ah timbaw thaw hawh kawm si. 40Paul in Silas ah deng atsia, u le nau te'n Pathian lainatnak ah a aap dang zawh in kiang si. 41Paul ah kheh Syria ram le Silisia ram sungah khualvak in pawlpi te kheh thape zel si.

Timote ah Vunrel Ten

16 Tsin, Paul ah kheh Derbe khaw le Lystra khaw ah leng si. Ngai in, tsimi ah Jew miphun umtu minu tsapa Timote ah tinak ningluntu pakhat om si. A pa heh Grik te si. 2Timote ah heh Lystra khaw le Ikonium khawa umtu te'n a ziap ngainak si. 3Paul in Timote ah kheh amah lun tu in deih in huai si. Tsimi ram sungah om Jew miphun tehem in a pa heh Grik te a si lam a thei ten manin Paul in a vunrel ten sak si. 4Jerusalem-a lehnak te le upa te'n lun tuh in thu a penak kheh a hawh min khaw hem ah rel thah tseihzel si. 5Tsimi manin pawlpi te kheh umnak ah thakol atsia, ni tin in umtu mi pum khang leilei si.

Masidonia Pin Konak

6Amahni kheh Raula Thiangrim in Asia ram sungah thu kheh phuang tuh ngawl in a kham manin, Phrigia le Galati ram sungah khualvak dang si. 7Mysia ram a leng dang zawh in, Bithynia ram sungah hawh tu in tuum dang pelh in, Raula in siang ngawl si. 8Tsimi manin Mysia ram kheh tawnper atsia, Troas khawpi ah hawhsuk dang si. 9Zan in lalhnak kheh Paul nenah lang si. Tsimi lalhnak ah Masidonia mipa pakhat in ding in kun atsia, "Masidonia ram ah hawh la kei bawm in," ti'n ti si. 10Paul in lalhnak a mu tselhtsang in, Bawipa'n amahni nenah thuthang pha phuang tu in keimahni heh ko si, ti'n ruat atsia Masidonia ram ah hawh tu in tuum nom si.

Filipi Khaw ah

11Tsimita Troas khawpi pin timbaw to in Samothrace tikulh ah hawh phet in, a thaizing in Neopolis khaw ah leng si ung. 12Tsimi pin Masidonia ram sunga peng pakhata khawpi Filipi khaw ah leng si ung. Me khaw ah hen a tam ber in Rom miphun te om si. Me khaw ah hen rei po tsaam si ung. 13Sabbath ni in khaw pulam ah hawh in sawngen veng min run kung ah hawh si ung. Tsimi ah sawngen tu in a leng nupang pawlkhat te thaw awntsawp dang si ung. 14Lydia tinak minu pakhat in kei thurelnak ngai reng si. Amah heh Thyatira khawte si in Filipi khaw ah puan sennum zuar si. Amah heh Pathian a kihzah ngaitu si. Paul thurelnak kheh thupi tsan tu in Bawipa'n ama thinlung kheh hongsak si. 15Tsin, amah le a innkawpi te'n a niim zawh in keimahni kun in, "Bawipa nenah muangtaak ti'n keimah heh nang ti miau lekhaw, ka inn ah dung ula tsaam un," ti'n ti kei si.

15:41 Luk 2:2
16:1 1Ko 4:17; 2Ko 1:1,19; Fil 1:1; 2:19; 1Th 3:2,6; 1Ti 1:2,18; 2Ti 1:2,5,6
16:3 Gal 2:3
16:6 Gal 1:2
16:7 Rom 8:9; Gal 4:6; Fil 1:19; 1Pi 1:11
16:8 2Ko 2:12; 2Ti 4:13
16:9 Rom 15:26; 1Ko 16:5; 1Th 1:7,8
16:12 Fil 1:1; 1Th 2:2
16:14 Thu 1:11; 2:18, 24; Luk 24:45

Paul le Silas ah Thawng toh

16 Tsin, tibang hen thiltsang si. Sawngen tu in kei hawh tseih lai in, raulaa zingnak manin mailam thu a rel thei sel khangngai nu pakhat thaw tawk dun si ung. Ama'n mailam thu a relnak thawmin a bawi te'n tangka tampi ngah veng si. **17** Khangngai nu khen Paul ah le keimahni lun tseih in, "Me te heh keimahni nenah sannak zin a phuangtu Daak ber Pathian sel te si," ti'n au veng si. **18** Tsimi bangin ni tampi au si. Paul in nokkhah ongla in, ama lam her atsia, "Khangngai nu sung pin suak tu in Jesuh Khrih ming in thu na pe sing," ti'n raula kheh ti si. Tsimi hun rori in raula kheh suak si. **19** A bawi te'n tangka ngah tu in a limdiknak hem a bo lam a thei phangin, Paul ah le Silas ah kheh pom atsia, dawra thuneitu te nenah kai dang si.

20 Amahni kheh uktu te nenah huai dang in, "Me te heh Jew te si atsia, kei khaw sungah buainak leng tiar si. **21** Tsin, Rom miphun te saang daan ngawlnak le lun daan ngawlnak daan kheh zirh kei si," ti'n ti si. **22** Tsimi phangin mipi te'n Paul ah le Silas ah kheh simtup dang in, uktu te'n a vansilh te bal atsia, amahni kheh molhkang thaw in vaat tu in thupe si. **23** Amahni'n Paul ah le Silas te kheh vei tampi a vaat zawh in, thawng toh atsia, a kiltu kheh himno in a kilpek tuh in thupe si. **24** Tsimi bangin thupenak a si manin amahni kheh thawnginn sungta ah khum atsia, a kawng te kheh kolkhah sak si.

25 Zan laitum in Paul ah le Silas ah kheh Pathian nenah sawngen in thangphatnak la sa kawm si. Tsimi kheh thawng to te'n ngai dang reng si.

26 Makhat in nase ngai in thinthing atsia, thawnginn elphah te thingberh si. Makhat in kawka tehem hongberh in thawng to te heennak thiarri tehem kheh zuulberh si. **27** Thawnginn kiltu kheh a eihmunak pin phawk in, kawka tehem a hongberh kheh mu si. Ama'n thawng to tehem a danberh ongla ring atsia, a vangsang dawk in amah le amah reek tsawm tu in tuum si. **28** Sinapikhaw Paul in amah kheh ring ngai in pon atsia, "Nangmah le nangmah siatsuah tsawm mah nen. Kei vaseng in nai ah om dang reng si ung," ti'n ti si.

29 Tsimi phangin thawnginn kiltu khen mei vaar tiar in, dan nawmnawm atsia Paul ah le Silas te kawngbul ah bok si. **30** Ama'n Paul ah le Silas ah kheh pulam ah suah atsia, "Saya te, sannak ka si theinak tuh in hei puah tu sing im?" ti'n ti si.

31 Tsimi manin amahni'n, "Bawi Jesuh Khrih um la, nangmah le na innkawpi tehem sannak si tu si utsi," ti'n ti si. **32** Tsin, amah le a inn ah om tehem kheh amahni'n Bawipa thu kheh rel si. **33** Thawnginn kiltu khen amahni kheh huai a tsia, a vaatnak meima

16:16 Daa 18:11; 1Sa 28:3,7
16:17 Mar 5:7
16:18 Mar 16:17
16:19 Jei 2:6
16:21 Est 3:8
16:22 2Ko 11:25; 1Th 2:2
16:24 Job 13:27; Jer 20:2,3
16:25 Sm 119:55 62; Efe 5:19
16:31 Joh 3:15; Rom 11:14

te kheh somsek sak si. Tsin, makhat in amah le a innkawpi tehem kheh amahni'n niimberh si. **34**Tsin, amahni kheh a inn ah huai atsia, lai ei tuh pe si. Amah le a innkawpi tehem in Pathian um dang atsia, angngai ngai dang si.

35A thaizing in uktu te'n palik bawi te kheh, "Paul ah le Silas ah tsawh suak leh ta la sen," ti'n thupe si.

36Tsimi manin thawnginn kiltu khen me thu te heh Paul ah rel in, "Nangmahni heh uktu te'n suak tiar ongla si. Tsimi manin tuhen nai pin kiang ula, thinnuamno in hawh ta un," ti'n ti si.

37Sinapikhaw Paul in amahni kheh, "Keimahni heh Rom miphun sinak nei si in, lon men tuh kei si ngawl thahlam reng in khawza muh in vaat atsia, thawng toh kei si. Tuhen a thup kuhrukno in suah kei tum si maw? Si theihnung ngawl si. Amahni rori nai ah hawh sehla, kei suah sen," ti'n ti si.

38Palik bawi te'n me thu te heh uktu te nenah rel si. Amahni'n Paul ah le Silas ah heh Rom miphun sinak nei a si lam a thei phangin thinphu ngai dang si. **39**Amahni'n Paul le Silas nenah hawh atsia, sual zah kun dang si. Amahni kheh thawnginn sung pin suah atsia, amahni khaw pin suak tu in kun dang si. **40**Tsimi manin amahni kheh thawnginn sung pin suak atsia, Lydia inn ah hong si. Umtu u le nau te kheh a mu phangin thape atsia, tsimi khaw pin suak si.

16:39 Mah 8:34; Luk 8:37

17:1 Fil 4:16; 1Th 1:1; 2Th 1:1; 2Ti 4:10
17:3 Luk 24:26, 46
17:5 1Th 2:16; Rom 16:21
17:6 Mah 24:14
17:7 Luk 23:2; Joh 19:12

Thesalon Khaw ah

17 Paul ah le Silas te kheh Amfipolis khaw le Apollonia khaw kheh hawh tenper in, Thesalon khaw ah leng si. Tsimi khaw ah Jew te sinakok om si. **2**Paul ah kheh a hawh veng bangin amahni nenah Sabbath zarh thum sung tsam in mipi te kheh Laithiangrim thu relpi si. **3**Khrih ah heh tuar tu atsia, mithi te lak pin a tho lehtu si. "Nangmahni nenah ka phuangnak me Jesuh ah heh Khrih ah si," ti'n amahni kheh reltsiang in lang tiar si. **4**Mi pawlkhat te'n um atsia, Paul ah le Silas ah kheh pawl si. Pathian a kihzah tu Grik mihonpi le mi thupi nupang tampi te khen pawl deve si.

5Sinapikhaw a um ngawl Jew te'n amahni kheh eng si. Amahni'n dawra mi pha ngawl te kheh khawm atsia mihonpi in tsang tiar si. Khawpi kheh buaibung tiar atsia, Jason inn kheh sim dang in, Paul ah le Silas ah kheh mipi mai ah kai tu in tuum dang si. **6**Amahni'n Paul ah le Silas ah a tawk ngawl phangin, Jason ah le umtu mi pawlkhat te kheh khaw sung uktu te mai ah kai dang atsia, "Leivum a buai tiartu te heh nai ah leng deve si. **7**Jason in a inn ah dung tiar si. Amahni tehem in, Kumpibawi dang Jesuh ah om si, ti'n Sizar thupenak kalhberh si," ti'n ti si. **8**Khawpi uktu te le mipi te'n me thu te heh a za phangin a thinlung buai ngai dang si.

9Tsimi manin Jason ah le a rualpi te kheh aamahkhannak tangka tampi liam tiar a tsia leh si.

Berea Khaw ah

10Tsimi phangin makhat in umtu u le nau te'n Paul ah le Silas ah kheh zan lan in Berea khaw ah la dang si. Berea khaw ah a leng phangin, Jew te sinakok ah hawh kawm si. 11Berea khaw te heh Thesalon khaw te tah in a thinlung thiang sawn si. Amahni'n Paul thurelnak kheh thinkarh ngai in ngai atsia, a thurelnak te kheh a maan maw maan ngawl theinak tuh in ni tin in Laithiangrim siar in tsek dang si. 12Tsimi manin mi tampi in um si. Grik miphun upat taak nupang te le mipa te khen um si. 13Sinapikhaw Paul in Berea khaw ah Pathian thu a phuang lam kheh Thesalon khawa Jew te'n a thei phangin, Berea khaw ah hawh atsia mipi buai tuh in puah si. 14Tsimi phangin u le nau te'n Paul ah kheh tipi lam ah la dang si. Sinapikhaw Silas ah le Timote ah heh taang lai si. 15Tsimi manin Paul ah a hungtu te'n amah kheh Athen khaw ah len dang si. Silas ah le Timote in a rang thei ber in ama nenah a hawh kawm tuh in Paul in thu a penak kheh amah latu te'n a saang zawh in Paul nen pin kiang dang si.

Athen Khaw ah

16Paul in Athen khaw pin Silas ah le Timote ah a ngak reng lai in, tsimi khaw heh milim benak in a dim kheh a mu phangin a thintsawl ngai si. 17Tsimi manin sinakok ah Jew te le Pathian a kihzahtu Gential te kheh thu relpi veng si. Ni tin a tawk vengnak dawra te khehkhen thu relpi si. 18Leivum thuruat thiam mitsim Epikurus te le Stoic te thaw thu el dun si. Mi pawlkhat te'n, "Me mi tsimdatpa rel nuamnak heh hei sim?" ti'n ti si. Midang te'n, "Ramdang pathian te thu rel si," ti'n ruat si. Heimansim tiphangin Paul in Jesuh thu le a tholehnak thu kheh amahni rel si.

19Amahni'n Paul ah kheh Areopagus* tinak mual ah huai in, "Me zirhnak ther na relnak heh kei thei tiar thei ol tsim maw? 20Thu dangsa ngai kei za tiar si tsi. Me thu te sullelam thei ot si ung," ti'n ti dang si. 21Tsimiman in Athen khaw tehem le amahni khawa ramdang minung tehem in hun a neinak te kheh thil dang ah mang ngawl in thuther relnak maw, ngainak in maw mang dang si.

22"Tsimi phangin Paul in Areopagus† tinak mual ah ding atsia, "Athen khawte, heizongza ah benak lam nga in a zuam ngai nang si lam heh thei sing. 23Nang benak thu te ruat thah in ka vaak tseih lai in nangmahni bawlnak dawndel vum ah,

THEI NGAWLNAK
PATHIAN NEN AH,

17:11 Luk 16:29; Joh 5:39; Daa 29:29
17:13 Heb 4:12
17:15 1Th 3:1
17:19 Mar 1:27
17:23 Joh 4:22

* **17:19** *Areopagus*: Ares mual ah a om Athen khawnsel si. (Awn tsang tsianneihnak ah pan in).
† **17:22** *Areopagus*: 17:19 ah pan in.

ti'n ngannak mu sing. Thei ngawlpi in nang benak Pathian heh tua ka relnak heh si.

24Leivum le a sunga tehem a puahtu Pathian heh lei le vana Bawipa a si manin, kut in sanak temple te ah om ngawl si. **25**Pathian heh minung tehema nungnak, haihawh le heizongza petu a si manin thil pakhat khat dasamnak nei bangin minung te kut in naper sak tu in a kinnak heimah om ngawl si. **26**Leilung hem luahtu tuh in miphun tehema minung te kheh thisen pakhat pin puah atsia, amahni tsa hun te teek sak in, a luah tuh ram rituah te puah sak si. **27**Tsimi heh minung te'n Bawipa kheh zei atsia, a zeet tseih phangin a tawk khapang theinak tuh in si si. Sinapikhaw amah heh keimahni pumpak ten thaw a khawlapi si ngawl si. **28**Keimahni heh amah ah nung in phe atsia, om si sing. Nangmahni, la puah thiam khenkhat te'n, 'Keimahni heh ama hin te si sing,' ti'n ti deve si.

29"Keimahni heh Pathian hin kei si manin, Pathian sinak heh minung te thiamnak le kutthiamnak thaw puahnak sui le ngun le lungto te bang men in kei ruat tuh si ngawl si. **30**Thungai in ti le singkhaw Pathian in minung te amah a thei lai ngawl hun te kheh haiden sak pelh in, tuhen mun hema minung tehem kheh sual sir tu in thupe ongla si. **31**Heimansim tiphangin a dengnak pa thawmin leivumpi heh diktsangnak thaw in thukhen tu in a ni teek ongla si. Tsimi a dengnak pa heh mithi te lak pin a tho leh tiarnak thawmin minung tehem theitsiang tiar ongla si," ti'n ti si.

32Amahni'n mithi te tho leh thu a za phangin mi pawlkhat te'n nihsan dang atsia, midang te'n, "Me thu heh na relnak za leh ot lai si ung," ti'n ti si. **33**Tsimi manin Paul ah kheh amahni nen pin kiang si. **34**Sinapikhaw mi pawlkhat te'n amah kheh lun in um si. A umtu te lak ah Areopagite* pakhat a si deve Dionysius ah le minu Damaris ah le midang te peh si.

Korin Khaw ah

18 Tsimi zawh in Paul ah kheh Athen khaw pin kiang atsia, Korin khaw ah hawh si. **2**Paul in Pontus ram te Jew miphun Aquila ah tawk si. Aquila ah heh a zi thaw Rom khawpi pin Korin ah a leng kawm tsang si lai si. Heimansim tiphangin Rom kumpibawi Klaudius in Jew tehem kheh Rom khawpi pin danberh tu in thupe si. Tsin, Paul ah kheh amahni nenah leeng si. **3**Amahni heh puanbuuk puah in pum tsawm si in, Paul ah khen amahni bangin puanbuuk puah in pum tsawm a si manin, amahni nenah om nom si. **4**Paul ah kheh Sabbath ni nasiar in sinakok ah thu relpi in, Jew te le Gential te

17:24 Isa 42:5; Daa 10:14; Isa 66:1,2; **17:25** Sm 50:10-12; Isa 42:5 **17:26** Daa 32:8; Job 12:23 **17:27** Daa 4:7; Isa 55:6; Jer 23:23 **17:28** Daa 30:20; Job 12:10 **17:29** Isa 40:18-20; Rom 1:23 **17:30** Rom 3:25; 1Pi 1:14; Luk 24:47; Tit 2:11, 12 **17:31** Mah 10:15; Sm 9:8; 96:13

18:1 1Ko 1:2; 2Ko 1:1,23; **18:2** Rom 16:3; 2Ko 16:19; 2Ti 4:19 **18:3** 1Ko 4:12

* **17:34** *Areopagite*: Athens khawnsel lak ah peh deve pakhat si. (Awn tsang tsianeihnak ah pan in).

kheh a theitsiang theinak tuh in phatak ngai in reltsiang si.

5Silas ah le Timote ah kheh Masidonia ram pin a leng phangin, Paul in Raula sonak bangin Jesuh ah heh Khrih ah si, ti'n Jew te kheh rel si. **6**Sinapikhaw amahni'n Paul ah kheh do in a relse phangin, Paul in a vansilh thiin atsia, "Nang thisen heh nangmahni lu vumah leng tasen. Keimah heh nang thisen pin thiang sing. Tu pin pan Gential te nenah hawh tu si lang," ti'n ti si. **7**Paul ah kheh sinakok pin suak atsia, Pathian kihzah ngaitu Justus inn ah hawh si. Justus inn heh sinakok kungtsek ah si. **8**Sinakok uktu Krispus in a innkawpi tehem thaw Bawipa um si. Korin khawte mi tampi te'n a thurelnak kheh ngai dang in um dang atsia, niim dang si.

9Bawipa kheh zan in Paul nenah lang atsia, "Kih mah nen. Dapdeen men ngawl in rel in. **10**Na ompi reng sing. Nai khaw ah minung tampi ka nei manin, nangmah maliam suah tu in tumah in kutman tu ngawl na si," ti'n ti si. **11**Paul ah kheh Korin ah kum khat le laruk sung om in, amahni kheh Pathian thu zirh tseih veng si.

12Gallio ah kheh Akhaia ram mangki a si lai in, Jew te'n thinkhat lungkhat in Paul ah kheh pom dang atsia, thukhennak zung ah kai dang si. **13**Amahni'n, "Me pa hen daan thaw kalh dun in Pathian be tu in mi te kheh zawl si," ti'n ti dang si.

14Paul in awn tu in a thawi phangin Gallio in Jew te kheh, "Maw Jew te, me heh thilsual puah le suaksual sual manin thunei tum nang si lekhaw, nang thu nang ngai sak tu sing. **15**Sinapikhaw thu el dunnak, ming te le nangmahni daan thu man men a si lekhaw, nangmahni'n rel ta un. Tsimi bang thu ah thukhentu si naap ngawl sing," ti'n ti si. **16**Tsin, amahni kheh thukhennak zung pin hawlberh si. **17**Tsimi phangin Grik tehem in sinakok uktu Sosthenes ah kheh pom dang atsia, thukhennak zung mai ah vaatdek dang si. Sinapikhaw Gallio in tsimi kheh heisiar sak ngawl si.

Priscilla te Nupa le Apollos

18Paul ah kheh Korin ah reipi a tsaam zawh in, u le nau te kheh zam atsia Priscilla le Akuila te nupa thaw timbaw to in Syria ram ah hawh si. Khenkhiria khaw ah a leng phangin Pathian nenah thu a kam saak bangin a lukolh in a sam vol si. **19**Efesa khaw ah a leng phangin Priscilla te nupa kheh zam atsia, sinakok ah hawh in Jew te thu relpi si. **20**Jew te'n rei sawndoh tsaam rih tu in khaam pelh in, nuam ngawl si. **21**Amahni kheh nukset in, "Jerusalem ah puah pal tuh puai heh kal kultsaam sing. Pathian in a siang a silekhaw, nang nenah hawh leh tu sing," ti'n ti atsia, Efesa pin timbaw to in hawh si.

22Sisaria khaw ah a leng phangin hawhso atsia, pawlpi

18:6 Mah 10:14; 2Sa 1:16; Eze 33:4; 3:17-19
18:8 1Ko 1:14; Mar 5:22
18:9 Mah 14:27
18:10 Mah 28:20
18:11 Heb 4:12
18:12 Rom 15:26; 1Ko 16:15; 2Ko 9:2; 1Th 1:7,8
18:17 1Ko 1:1
18:18 Luk 2:2; Rom 16:1; Mip 6:2, 5,18
18:19 1Ko 15:32; Efe 1:1; 1Ti 1:3; Thu 1:11; 2:1
18:21 Rom 1:10; 1Ko 4:19; Jei 4:15

te kheh nukset in Antiok khaw ah hawhsuk si. 23Antiok khaw ah khawthu po a tsaam zawh in thawn atsia, Galati ram le Frigia ram sung tehem ah hawh atsia, ningluntu tehem kheh thape tseihzel si.

24Tsimi hun in Alexandria khaw pin suak, thurel thiam ngai le Laithiangrim talensek in a theitu, Jew te Apollos ah kheh Efesa khaw ah leng si. 25Amah heh Bawipa lamzin thu phatakno in zirhnak si ongla si. Amah hen Johan niimnak bek thei sipelh in, Bawipa thu te kheh thinkarh ngai in rel atsia maan ngai in zirh si. 26Tsimi manin sinakok ah raalpha ngai in thurel si. Tsimi thu kheh Priscilla ah le Aquila te'n a thei phangin, amah kheh mun dang ah huai kawm atsia, Pathian lamzin thu kheh maan sawn ngai in reltsiang si. 27Apollos ah kheh Akhaia ram ah hawh tu in tuum atsia, ningluntu te'n amah a saang tuh in u le nau te'n laikuat ken si. A leng phangin lainatnak thawmin umtu tehem kheh nase ngai in bawm si. 28Heimansim tiphangin Jesuh ah heh Khrih a si lam heh Laithiangrim sunga muh in mipi mai ah Jew te kheh raalpha ngai in o thei si.

Efesa Khaw ah

19 Tsin, tibang hen thiltsang si. Apollos ah kheh Korin khaw ah a om lai in, Paul ah kheh mual vum ram ah khualvak in, Efesa khaw ah lengsuk atsia ningluntu pawlkhat te tawk si. 2Paul in amahni kheh, "Nang um zawh in Raula Thiangrim ngah la utsim maw?" ti'n ti si. Amahni'n, "Raula Thiangrim a om lam riang thei ngawl si ung," ti'n ti si.

3Paul in amahni kheh, "Asi lekhaw hei niimnak sang si utsim?" ti'n ti si. Amahni'n, "Johan niimnak si," ti'n ti si.

4Paul in, "Johan in a ning pin a lengtu Khrih Jesuh ah um tu in mi te kheh rel thah in sual sirnak niimnak thaw niim miau si," ti'n ti si.

5Amahni'n me thu heh a za phangin, Bawi Jesuh ming in niim dang si. 6Tsin, Paul in amahni lu vumah a kut suan atsia, Raula Thiangrim kheh amahni vumah leng in, awn dang in awn daang atsia profet bangin thu rel dang si. 7Amahni heh a vaseng in patsang tep leinih lun si dang si.

8Tsin, Paul ah khen sinakok ah hawh atsia, lathum sung raalpha ngai in thurel in Pathian uknak thu te kheh mi te reelpi in zol si. 9Sinapikhaw mi pawlkhat te'n thinkho in um nuam ngawl atsia, mipi mai ah a thu zirhnaka Lamzin* thu kheh relse dang si. Tsimita Paul in amahni kheh zam atsia, ningluntu te kheh mun dang ah huai in Tyrannus thuzirnak ah thureelpi si. 10Tsimi bangin kumnih sung per si. Tsimi manin Asia ram khen sungah a om tehem Jew te le Gential te'n Bawi Jesuh thu kheh za si.

18:24 1Ko 1:12; Tit 3:13
18:25 Rom 12:11; Mar 1:4
19:2 Joh 20:22
19:4 Mar 1:4; Joh 1:7
19:6 Mar 16:17
19:8 Mah 3:2

* **19:9** *Lamzin*: A pan lai in Khristian te a ko daan si.

11Tsin, Pathian in Paul kut mang in khumnung dangsa ngai in naper si. **12**Paul mangnak pavua le vaivuak puan te kheh le atsia, minaa te vumah a koih phangin a natnak te kheh dam in raula sesuak te khen amahni sung pin suak si. **13**Tsimi phangin mun hem ah khualvak atsia phuisam in raula sesuak te a hawl tseih vengtu Jew pawlkhat te'n raula sesuaka zingnak te vumah Bawi Jesuh ming saal in, "Paul phuangnak Jesuh thawmin suak tu in thu na pe sing," ti'in ti si. **14**Jew te suangbawi ber Skeva tsapa pasarih te'n tsimi bangin puah si.

15Raula sesuak khen amahni kheh o atsia, "Jesuh ah thei sing. Paul ah khen thei sing. Nangmahni heh tu te si utsim?" ti'n ti si.

16Raula sesuaka zingnak pa'n amahni kheh nom atsia, nuai reih in neh si. Tsimi manin amahni kheh tsangte in le maliam kuai in inn sung pin dan dang si. **17**Me thu heh Efesa khawa Jew tehem le Grik tehem in za ten in, kih ngai dang atsia Bawi Jesuh ming kheh a veksen in ultung dang si. **18**Umtu mi tampi te'n hawh atsia, a sual te phuang in a puah awngnak te kheh rel si. **19**Dawi thiam tampi te'n amahni laibu te ten kheh keng atsia, mi hem mitmuh ah hal dang si. Amahni'n a man a tuat phangin a veksen in ngun tangka* thawngsawmnga man si. **20**Tsimita Bawipa thu kheh nase ngai in thang atsia neh si.

19:13 Mah 12:27; Mar 9:38

21Me zawh hen Paul in Masidonia ram le Akhaia ram ah a hawh tselh phangin Raula in Jerusalem ah hawh tu in tuum in, "Jerusalem ah ka hawh tselh phangin Rom khawpi ah hawh meek tulai sing," ti'n ti si. **22**Tsimi manin amah tuamlawmtu Timote ah le Erastus te kheh Masidonia ram ah hawh tiar in, amah heh Asia ram ah dawmlai om beetlai si.

Efesa Khaw Buainak

23Me hun lai in Lamzin† thu manin buainak lianpi suak si. **24**Heimansim tiphangin ngun pumsutu Demetrius in Artemis‡ milim temple kohno puah in, kutthiam te kheh a miat tampi ngah tiar si. **25**Ama'n kutthiam te le amahni bang thiamnak nei in na a pertu te kheh ko khawm atsia, "Rual te, me napernak pin kei hausa heh nang thei saak si. **26**Tsimi zo ngawl nang mu saak le nang za saak bangin Efesa khaw bek ah si ngawl in, Asia ram veksen dawn petpet ah me Paul ah hen, kut in puahnak te heh pathian si ngawl si, ti'n minung tampi zol zo in ama lam ah her zo ongla si. **27**Tsimi manin me kei naper heh a ming se bek zo ngawl, Asia ram minung tehem§

19:21 Rom 15:25; 15:24, 28
19:22 Rom 16:23; 2Ti 4:20
19:26 Daa 4:28; Sm 115:4; Isa 44:10-20; Jer 10:3-5; 1Ko 8:4; Thu 9:20

* **19:19** *ngun tangka*: Ngun tangka tsangkhat heh nili ni thaa si.

† **19:23** *Lamzin*: 19:9 ah pan in.

‡ **19:24** *Artemis*: Grik nupang pathian ming si. Ama'n Rom ming nei in Diana ti si.

§ **19:27** *Asia ram minung tehem*: Rom ram sunga mun khatno si in, tu ni Turkey ram a rel ot nak si.

le leivum minung tehema benak a maklek Artemis* nuthian temple khen heh zohsuamnak si tu in, a ming thangnak khen siatsuahnak si tula heh launung meek si."

28Amahni'n tsimi thu a za phangin thinraw ngaingai dang in, "Efesa te Artemis† heh mak si!" ti'n au tuptup dang si. **29**Tsimi manin khawpi sung hem buaibung in, Gaius ah le Aristarkhus ah kheh pom in sel puai puahnak munah hawh hu dang si. Gaius ah le Aristarkhus ah heh Masidonia te si in, Paul in khual a vakpinak te si. **30**Paul ah khen mihonpi te nenah hawh tu in a tuum phangin, ningluntu te'n siang ngawl si. **31**Asia rama thu neitu a rualpi te'n puai puahnak munah hawh himhim tuh ngawl in mi leh atsia kun dang si. **32**Mihonpi te kheh mi honkhat te'n thu pakhat au in, a dang honkhat te'n thu hin dang a au manin, buaibung dang si. Mi tampi te'n hei thu manin a khawm dang, ti khen thei nge ngawl si. **33**Amahni'n mihonpi te lak pin Alexander ah kheh kaisuah atsia, Jew te'n mailam ah tul si. Ama'n a hung tsawmnak thu rel nuam in mipi te kheh a kut zaar si. **34**Sinapikhaw mipi tehem in amah kheh Jew te a si lam a thei phangin, "Efesa te Artemis‡ heh mak si," ti'n naazi panih sung lai au dang si.

35Khawpi lai ngantu khen mipi te kheh meng tiar atsia, "Efesa khaw te, Efesa khawpi heh a nase Artemis§ nuthian temple le Zeus¶ nen pin a tsersuk a milim kelentu a si lam a thei ngawl tu om si utsim? **36**Tsimi manin me thu heh el khop ngawl a si lekhaw mengdeen ula, au thong thong tseih men mah na un. **37**Me nang huainak te heh temple phultu te si ngawl in, nang nuthian relsetu te khen si ngawl si. **38**Tsimi manin Demetrius ah le a naperpi kutthiam te'n mi tangtaih tuh a nei a si lekhaw, thukhen zung om in khawpi uktu khen om reng si. **39**Sinapikhaw thu dang rel tuh nang nei a silekhaw, a daan bangin thurel khawmnak ah nang rel tuh si si. **40**Tunia buainak man hen thu kannak kei si tu launung si. Sullelam nei ngawl in kei khawm dangnak heh heimaan si ti rel tuh heimah nei ngawl si sing," ti'n ti si. **41**Me thu te heh a rel tselh phangin, mipi te kheh hong tiarberh si.

19:29 Rom 16:23; 1Ko 1:14; Kol 4:10; Flm 24

19:37 Rom 2:22

Masidonia ah

20 Thunok a bo phangin Paul in ningluntu te kheh ama nenah ko atsia, a nukset tselh phangin Masidonia ram ah hawh si. **2**Tsimi ram ah khualvak tseihzel in, thu tampi rel in thape si. Tsimi zawh in Grik ram ah hawh si. **3**Grik ram ah lathum sung om si. Timbaw to in Syria ram ah a hawh tula kheh Jew

20:3 2Ko 11:26; 1Th 2:16; Luk 2:2

* **19:29** *Artemis*: 19:24 ah pan in.
† **19:28** *Artemis*: 19:24 ah pan in.
‡ **19:34** *Artemis*: 19:24 ah pan in.
§ **19:35** *Artemis*: 19:24 ah pan in.
¶ **19:35** *Zeus*: Grik te pathian mak ber si in, 'Itnak' pathian, pathian hem-a pa si. Rom te'n 'Jupiter' ti'n ti si.

te'n a pang manin Masidonia ram lam tawnin hawh tu in thu ten si. 4Berea ramte Sopater ah, Thesalon khawte Aristarkhus ah le Sekundus ah, Derbe khawte Gaius ah, Timote ah, le Asia ramte Tykhikus ah le Trophimus te'n Asia ram tian lun dang si. 5Me te hen hawh ham atsia, Troas khaw pin ngak kei si.

Troas Khaw ah

6Keimahni heh Tsol Phulh ngawlnak Sang Puai tselh phangin Filipi khaw pin timbaw to in hawh si ung. Ni nga zawh in amahni nen Troas khaw ah leng si ung. Troas khaw ah ni sarih tsaam dang si ung. 7Nipi khat sunga ni masa ber ni in ningluntu te kheh sang hem dang tu in pumkhawm dang si. Paul ah heh a thaizing in a thawn tula manin zan laitum tian in thurel tseihtseih si. 8A pumkhawm dangnak vumta khan ah meiinn tampi vaar si. 9Eutykhus ah tinak dangvalpa kheh khamleng ah to in, eihmu sung tseih si. Amah kheh eihmu ur leita in, Paul thurel tseih lai in, inn thuahthumnak pin da atsia, a thisaak kheh zawngso dang si. 10Paul ah kheh tsuarsuk in, a vumah bok atsia, huampek in, "Nang thintsawl mah na un. Ama sungah nungnak om reng si," ti'n ti si. 11Paul ah kheh kaiso leh in, sang hem atsia ei dang si. Khawvar tian in reipi thurel in, amahni nen pin thawn si. 12Amahni'n dangval pa kheh a nung in huai in, thinnuam ngai dang leh si.

20:4 Efe 6:21; Kol 4:7; Tit 3:12; 2Ti 4:20
20:7 1Ko 16:2; Thu 1:10; Mah 14:19
20:10 1Ku 17:21; 2Ku 4:34; Mah 9:23, 24
20:11 Mah 14:19
20:15 2Ti 4:20
20:19 Sm 6:6
20:20 Sm 40:10; Jer 26:2; 42:4

Efesa Pawlpi Upa te Vaila

13Keimahni heh timbaw to in Assos khaw ah hawh ham si ung. Assos khaw pin Paul ah heh timbaw to tiar tu in tuum si ung. Paul, amah heh Assos khaw ah kawng in hawh a tuum manin tsimi bangin a tinak si. 14Assos khaw pin kei tawk dun leh phangin amah kheh timbaw to tiar in, Mitylin khaw ah hawh si ung. 15Tsimi pin hawh dang lehleu atsia, thaizing in Khios tikulh ah leng si ung. A thaizing in Samos tikulh ah leng in, Trogyllium leizum ah tsaam si ung. Tsimi thaizing in Miletus khaw ah leng si ung. 16Paul ah hen Asia ram ah reipi tsaam a tuum ngawl manin Efesa khaw kheh leek men tu in tuum si. A tsang thei a si lekhaw Pentikost ni kal in Jerusalem ah leng ot si.

17Miletus khaw pin Efesa khaw ah mi leh atsia pawlpi upa te kheh ko tiar si. 18Efesa pawlpi upa te a leng dang phangin Paul in, "Asia ram ah ka leng masa ber ni pin pan nangmahni lak ah ka om sung hem ka omdan kheh thei si utsi. 19Thintsualnak hem le mitti tampi luang thahlam in, Jew te a maan ngawl in phiarnak le tsuulnak te tuar thahlam in Bawipa na kheh per sing. 20Nangmahni phatnak tsa in heimah siitnak nei ngawl in, mi zapi mai ah le innkhat zawh

innkhat ah thurel in ka zirh tseih lam te, le **21**Pathian lam ah sualsirnak le kei Bawipa Jesuh Khrih lam ah umnak a nei tuh in Jew te le Grik te nenah ka tetti khannak te heh nang thei saak si.

22"Ngai un, tuhen Raula in Jerusalem ah hawh tu in kai ka si. Jerusalem pin ka vumah a leng tuh thil heh thei ngawl sing. **23**Thiarri tawidun in hennak le harsanak bekbek in ngak ka si, ti bek heh Raula Thiangrim in khaw hem ah a thei tiarnak si. **24**Sinapikhaw Pathian lainatnak thuthang pha tettikhan sing. Bawi Jesuh nen pin ka ngahnak nasiam heh ang ngai in ka lamlen theinak tuh in, ka nungnak khen pamheih ngawl sing. Tsin, me rimnak te hen thing zo ngawl ka si.

25"Ngai un, tuhen Pathian uknak thuthang pha ka relnak nang vaseng in kontik khen ka mel nang mu leh tu ngawlla lam heh thei sing. **26**Tsimi manin mi hema thisen pin thiang sing, ti'n tuni hen tettikhan sing. **27**Pathian deihnak hem rel tu heh pial ngawl sing. **28**Pathian in ama thisen in a leinak ama pawlpi kelen tu in Raula Thiangrim in huaitu si tu in amahni lak pin a dengnak te nang si manin, nangmahni le tuu hon hem tsa in tsimkom ta un. **29**Heimansim tiphangin ka kiang zawh in nangmahni lak ah ne rihse te luut akhaw, tuu hon te heh hawi nom tu ngawl si, ti heh thei sing. **30**Ningluntu te kheh amahni lam ah huai nuam in thumaan ngawl reltu te heh nangmahni lak pin suak tu si, ti khen thei meek sing. **31**Tsimi manin tsimkom ula, a sun a zan tsawl ngawl in kumthum sung biat mitniraw thahlam in nang vaseng ka zirhnak thu te la phawk reng ta un.

32"Tuhen, u le nau te, Pathian nenah le ama lainatnak thu ah nang aap sing. Ama lainatnak in nangmahni heh khangso tiar thei tu atsia, mithiang tehem lak ah roluahnak pe tu nang si. **33**Tumaha sui le ngun le vansilh te ot ngawl sing. **34**Si si, keimah le keima nenah a omtu te kulnak tehem me kut te'n a pe lam heh nangmahni rori in nang theiseknak si. **35**Tsimi bangin nangmahni khen keima bangin naper atsia, thaneem te nang bawm theinak tuh in le 'Ngah lam tah in pe lam heh muitsu dong sawn si,' ti'n Bawi Jesuh thu nang phawk reng theinak tuh in heizongza ah nang muh ongla sing," ti'n amahni kheh rel si.

36Me thu te heh a rel tselh phangin khuk tsaitsen atsia amahni tehem thaw sawngen si. **37**A vaseng in kap dang in Paul ah kheh a ngawng pin kuah atsia thuut dang si. **38**A lungse dangnak heh Paul in amahni kheh ama mel mu awngkel leh tu ngawlla in a rel manin si ber si. Tsin, amahni'n timbaw tsawl min tian in la dang si.

20:21 Efe 1:15; Kol 2:5; Flm 5
20:24 2Ti 4:7; 2Ko 4:1; Gal 1:1; Tit 1:3
20:25 Mah 4:23
20:26 Eze 3:17-19
20:28 Joh 21:16; 1Ti 3:1; 1Ko 10:32; 6:20; Rom 3:25
20:29 Eze 34:5; Mah 7:15
20:32 Efe 1:4; Mah 25:34; Kol 1:12; Heb 9:15; 1Pi 1:4
20:33 1Sa 12:3; 1Ko 9:12; 2Ko 2:17; 1Th 2:5
20:36 Luk 22:41
20:37 Luk 15:20

Jerusalem Lam ah

21 Tsin, tibang hen thiltsang si. Amahni nen pin kiang atsia, timbaw to in Koos tikulh ah hawh phet si ung. A thaizing in Rhodes tikulh ah leng in, tsimi pin Patara khaw ah hawh si ung. **2** Fonisia ram ah hawh tu timbaw tawk dang in, tsimi timbaw to in hawh dang si ung. **3** Saipras tikulh kei mu phangin kehlam pin heel atsia leekper in, Syria ram ah hawhper si ung. Kei tonak timbaw heh a phurnak van te leh kul a si manin Tyre khaw ah tsawl si ung. **4** Tyre khaw ah ningluntu te tawk in ni sarih biat tsaam si ung. Raula relnak bangin amahni'n Paul ah kheh Jerusalem ah hawh nom tu ngawl in rel dang si. **5** Ni sarih zawh in amahni nen pin kiang in hawh dang si ung. A vaseng in a zi a tsa te thaw khaw pulam tian in la kei si. Tsin, tipi kung ah khuk tsaitsen in sawngen dang si ung. **6** Nukset dun kei tselh phangin timbaw vumah kai dang si ung. Amahni khen inn ah hong dang si.

7 Tyre khaw pin Ptolemais khaw ah kei leng phangin, tipi vumah kei khualvaknak tselh si ung. Ptolemais khaw ah u le nau te nukset in amahni nenah nikhat tsam dang si ung. **8** A thaizing in keimahni Paul khualvakpinak te'n Ptolemais khaw pin kiang dang in, Sisaria khaw ah leng dang atsia, pawlpi upa pasarih lak ah a peh, thuthang pha reltu Filip inn ah lut in tsam dang si ung. **9** Filip in profet bangin mailam thu phuang thei tsanu khangngai thiamlawh pali nei si.

10 Ni reipi kei tsam zawh in Agabus ah tinak profet pakhat kheh Judea peng pin lengsuk si. **11** Keimahni nenah a leng phangin Paul elkilh kheh lesak atsia, a kut le a kawng hen tsawm in, "Raula Thiangrim in, 'Me bang hen Jerusalem khaw a Jew te'n me elkilh neitu heh hen atsia Gential te nenah aap tu si,' ti si," ti'n ti si.

12 Me thu heh kei za phangin keimahni le Filip inn ah a omtu tehem in Paul ah kheh Jerusalem ah a hawh nom tuh ngawl in kun dang si ung. **13** Tsimi phangin Paul in, "Kawti kap dang tseih in ka thinlung tsim tiar si utsim? Bawi Jesuh ming in Jerusalem ah hennak bek si ngawl in, thi tu in ralringlep meek sing," ti'n o si.

14 Kei zawl zo ngawl phang in, "Pathian thuthu si tasen," ti'n ti dang in amah zawl tseih kheh ta dang si ung.

15 Tsimi zawh in kei van te puah in Jerusalem ah hawh dang si ung. **16** Sisaria khawa ningluntu pawlkhat te zawkpi si ung. Amahni lak ah ninglun masa pawl Saipraste Mnason ah khen peh deve si. Amah heh Jerusalem ah kei zindung min tuh si.

Jerusalem ah Leng

17 Jerusalem ah kei leng phangin u le nau te'n ang ngaino in vaimuak kei si. **18** A thaizing

21:3 Luk 2:2
21:5 Luk 22:41
21:8 Efe 4:11; 2Ti 4:5
21:9 Sua 15:20; Tkn 4:4; Neh 6:14; Luk 2:36; 1Ko 11:5
21:11 1Ku 22:11; Isa 20:2-4; Jer 13:1-11; Mah 20:19
21:13 Joh 15:21
21:14 Rut 1:18; Mah 26:39

in Paul ah heh keimahni thaw Jeim nenah hawh si. Jeim inn ah upa tehem om dang si. **19**Paul in amahni nukset a tselh phangin nasiam a pernak manin Gential te nenah Pathian puahnak thil tehem kheh kimsekno in rel si.

20Amahni'n a za phangin Bawipa thangphat dang si. Tsin, amahni'n, "Kei nau Paul, umtu Jew te heh thawng kawzah om ti le amahni tehem heh daan lunnak ah mi zuam ngai te a si lam heh na theisek saak si. **21**Sinapikhaw Gential te laka Jew tehem in a tsa te kheh vunrel ten tu ngawl in le pupa te daan bangin nung tu ngawl in na relnak le Mawsi Daan han tu in na zirhnak te kheh amahni'n thei ongla si. **22**Kawti'n ti a sing im? Na leng lam heh amahni'n thei tu a si manin, mipi khawm dang ken tu si. **23**Tsimi manin kei relnak heh puah in. Thukam a puah tu mi pali nei si ung. **24**Amahni heh huai la, amahni thaw thiangnak puah ta un. Amahni sam vol man khen pesak ten. Nangmah rori hen daan lun atsia, daan thu bangin na nung lam heh mi tehem in thei atsia, nangma thu a theinak te heh heimah ngawl men a si lam kheh amahni'n thei tu si. **25**Umtu Gential te heh milim bawlnak sa te, ramsa thisen te, ngawng het in reeknak sa te le nu le pa sual puah te a tsang siar ngawl thil dang te heh a tsang tuh ngawl in thu ten atsia lai khen kuat ongla si ung," ti'n rel dang si.

21:20 Rom 10:2; Gal 1:14; Fil 3:6
21:21 1Ko 7:18, 19
21:23 Mip 6:2, 5,18
21:26 Mip 6:13-20
21:27 Jer 26:8; 1Th 2:16
21:28 Mah 24:15
21:29 2Ti 4:20

26Paul in me pali te heh huai atsia, a thaizing in amahni si thiangnak puah si. Tsin, thiangnak puah ni te a kim hun tuh rel tu in temple reen sungah lut si. Tsimi hun in amahni pakhat ten tsa bawlnak pe tu si.

Paul ah Pom

27Ni sarih a kim tuzep phangin, Asia rama Jew te'n temple reen sunga Paul ah kheh mu si. Amahni'n mipi tehem kheh buai tiar atsia, Paul ah kheh pom dang si. **28**Amahni'n, "Israel te, kei bawm un. Me pa heh kei mipi te do atsia, daan le me Mun Thiangrim heh do in ram hema minung tehem a zirhtu pa si. Tsimi bek zo ngawl temple reen sungah Grik te lut tiar in me Mun Thiangrim heh baal tiar si," ti'n ti dang si. **29**Heimansim tiphangin Efesa khawte Trofemus ah kheh khaw sungah mu ongla in, amah kheh Paul in temple reen sungah huai bel tu in ruat dang si.

30A khawsen in buaibung in, mipi te kheh dan dang in Paul ah kheh pom atsia, temple reen pulam ah kai dang in, kongkham te kheh khamberh si. **31**Paul ah kheh reek a tuum dang lai in, Jerusalem khawsen in a buaibung thu kheh Jerusalem kiltu garrison* tinak raalkap honkhat uktu Rom raalkap bawi ber pa'n thei si. **32**Ama'n raalkap te le raalkap honkhat uktu raalbawi te kheh

* **21:31** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.

huai in dansuk nawmnawm dang si. Mipi te'n raalbawipa le raalkap te a mu phangin, Paul ah a vaat tseih kheh tawp si.

33Raalbawi pa'n Paul ah kheh zuan ter nom in, pom atsia thiarri tawidun panih in hen tu in thupe si. Tsin, ama'n Paul ah kheh tu si, ti le hei a puah, ti dong si. **34**Mipi te lak pin pawlkhat te'n thu pakhat au atsia, a dang te'n thu dang au si. A au tuptup dang manin raalbawi pa'n thumaan thei zo ngawl si. Tsin, Paul ah kheh raalving sungah huai tu in thupe si. **35**Kaipom ah a leng phangin mipi te'n a bur leita manin, raalkap te'n amah kheh tsawiso dang si. **36**Mihonpi te'n amah a lun thahlam in, "Reek un," ti'n au dang si.

37Raalving ah huai tu in a tuum phangin Paul in raalbawipa kheh, "Na awnpi thei ang maw?" ti'n ti si. Raalbawi pa'n, "Grik awn thiam si tsim maw? **38**Nangmah heh raaltho atsia tualreektu minung zali te hampalak ah a huai awngtu Izip te la si ngawl si tsim maw?" ti'n ti si.

39Sinapikhaw Paul in, "Keimah heh Jew miphun si in, Silisia ram Tarsus khawte sing. Ka om min khaw heh khaw menmen si ngawl si. Na kun sing; mipi te nenah thurel ka siang in," ti'n ti si.

40Paul ah kheh thurel khuan pe si. Paul in kaipom ah ding atsia mipi te kheh a kut zar in, mipi te a meng phangin Hebru awn in thurel si.

21:33 Efe 6:20; 2Ti 2:9
21:36 Luk 23:18; Joh 19:15
21:38 Mah 24:26
21:40 Joh 5:2

22:2 Joh 5:2
22:3 Luk 10:39; 1Ku 19:10
22:5 Luk 22:66; Rom 7:1
22:8 Mar 1:24

Paul in Thurel

22 Paul in, "Nangnihni ka u le ka nau te le ka pa te, tuhen nang mai ah ka hung tsawmnak heh ka ngai sak un," ti'n ti si. **2**Hebru awn in a awn kheh a za dang phangin mipi te kheh meng sawndoh si. **3**"Thu ngai in ti le singkhaw keimah heh Jew miphun sing. Silisia ram Tarsus khaw pin suak sing. Sinapikhaw nai khaw pin hen khang atsia, Gamaliel kawngbul ah a zirtu pa sing. Kei pa te daan heh tsiltsang ngai in zirhnak sing. Tunia nang veksen bangin Pathian lam ah mi zuam ngai si deve sing. **4**Me Lamzin* thu a lun tu te heh thi tuh tian in erh atsia, nupang le mipa neih ngawl in hen atsia thawng tohberh sing. **5**Suangbawi ber le khawnsel upa tehem heh ka tetti si. U le nau te pe tuh in amahni nena lai ngah in, Damaskas khawa umtu te kheh kolkhah atsia tsawh tuh in Jerusalem ah huai tu in Damaskas khaw ah hawh sing.

6"Tsin, tibang hen thiltsang si. Ka hawh tseih lai in, sun laitak in Damaskas khaw ah ka leng dawn ongla phangin, makhat in van pin vaarnak maktak tak in ka kawnvel hem deet si. **7**Keimah heh lei ah du atsia, aw pakhat in, 'Saul, Saul, heita ka erh si tsim?' ti'n ti ka si. **8**Tsimi phangin, 'Bawipa, tu si tsim?' ti'n o sing. Ama'n, 'Keimah heh na erh tseihnak Nazareth khawte Jesuh ah sing,' ti'n ti ka si.

* **22:4** *Lamzin*: A pan lai in Khristian te a ko daan si.

9"Ka hawhpinak te'n vaarnak kheh mu in kih ngai dang si. Sinapikhaw keimah awnpitu pa aw heh za dang ngawl si. **10**Tsimi phangin, 'Bawipa, hei puah tu sing im?' ti'n dong sing. Bawipa'n, 'Tho la, Damaskas khaw sungah hawh ten. Na puah tuh in nangma tsa teeknak tehem relsek tu na si,' ti'n ti si. **11**Tsimi vaarnak tsungnung manin khaw mu ngawl sing. Ka hawhpinak te kainak in Damaskas khaw sungah hawh sing.

12"Tsimi ah daan thu bangin Pathian lam ah a zuam ngai tu Ananias ah om in, amah heh Damaskas khaw sungah om Jew miphun tehem in a ziap ngainak si. **13**Ama'n ka nenah hawh in ding atsia, 'Ka nau Saul, khaw mu leh in,' ti'n ti ka si. Tsimi hun rori in amah kheh panso sing. **14**Tsimi phangin ama'n, 'Kei pa te Pathian in ama deihnak thei thei atsia, midik pa mu tu in le ama kam pin a suak aw za tu in deng na si. **15**Heimansim tiphangin na munak te le na zanak te heh mi hem nenah ama tetti si tu si tsi. **16**Hei manin ngak reng si tsim? Tho la, niim in. Tsin, Bawipa ming ko in na sual te somtsiang in,' ti'n ti ka si.

17"Tsin, tibang hen thiltsang si. Jerusalem ah hawh leh in temple ah saw ka ngen lai in zialnak si sing. **18**Tsin, Jesuh ah mu sing. Ama'n, 'Keima thu tetti na khannak amahni'n a saang tu ngawl manin, nawhnah ngai in Jerusalem pin suak la, zam nawmnawm in,' ti'n ti ka si. **19**Tsimi manin, 'Bawipa, nangmah a umtu tehem kheh thawng toh atsia, sinakok pin ka vaat lam heh amahni'n thei si. **20**Na tetti Stefen ah thisen a suah dang lai in, a thi heh lungkim in amah reek tseihtu te vansilh hem keem sak in amahni kung ah ding deve sing,' ti'n ti sing. **21**Tsimi phangin ama'n, 'Hawh ten. Nai pin hen khawlapia Gential te nenah na leh tu sing,'" ti'n ti ka si.

22Me thu heh a rel tian hen mipi te'n ngai dang si. Tsin, amahni'n ring ngai in au in, "Ti bang mihing heh leivum pin pai tiar ta un. Nung tu in taak ngawl si," ti'n au dang si. **23**Amahni khen a au thahlam in a vansilh te suah atsia, huih lak ah leivul te thehso dang si. **24**Raalbawi ber pa'n Paul ah kheh raalving ah huai tu in thupe si. Paul ah do in tizah lawmmam in a au dangnak heh heiman si, ti thei nuam in savun rihual thaw in vaat atsia thudong tu in ti si. **25**Paul ah kheh savun ri thaw in a hen tseih lai in, a kung ah a ding raalkap zakhat uktu raalbawipa kheh, "Rom miphun pakhat heh a sual thukhen sak ngawl in vaat men heh daan in siang si maw?" ti'n ti si.

26Tsimi Paul awnnak kheh raalkap honkhat uktu raalbawi pa'n a za phangin, raalbawi ber nenah, "Na puah tuh heh ralring in. Me pa heh Rom miphun si," ti'n ti si.

22:14 1Ko 15:8
22:16 Sun 8:6; Sm 51:2; Eze 36:25; Joh 3:5; 1Ko 6:11; Efe 5:26; Tit 3:5; Heb 10:22; 1Pi 3:21; Rom 10:13
22:19 Mah 10:17

27Raalbawi ber pa khen Paul nenah hawh atsia, “Rom miphun si tsim maw? Ka rel in,” ti’n ti si. Paul in, “Si sing,” ti’n ti si.

28Raalbawi berpa’n, “Rom miphun sinak ka ngah theinak tuh in tangka tampi pe sing,” ti’n o si. Tsimi phangin Paul in, “Keimah heh Rom miphun in piang sing,” ti’n ti si.

29Tsimi phangin amah thudong kantu tehem kheh ama nen pin dan dangberh si. Raalbawi berpa’n Paul ah kheh Rom miphun a si lam a thei phangin le a hen manin thinphu ngai leh si.

30A thaizing in raalbawi berpa’n Paul ah kheh Jew te’n hei manin sual zei si tu, ti thei nuam in, suangbawi te le Sanhedrin* tehem ko si. Paul ah kheh a hennak thiarri te suut sak in huai atsia, amahni mai ah ding tiar si.

23 Tsimi phangin Paul in Sanhedrin† kheh er po in pan atsia, “U le nau te, tuni tian in Pathian mai ah pha le se theinak lungmu pha hem thaw in nung sing,” ti’n ti si. **2**A kung ah a dingtu pa kheh suangbawi ber Ananias in a kam beng tu in thupe si. **3**Tsimi phangin Paul in amah kheh, “Sii ngo thuhnak bang thaw bangve nangmah heh Pathian in na beng tulai si. Nangmah hen daan thu bangin keimah heh thukhen tu in to si tsim. Daan thu thaw kalh dun in keimah beng tu in thupe si tsi maw?” ti’n ti si.

4A kung ah a dingtu pa’n, “Pathian suangbawi ber heh zohsuam si tsim maw?” ti’n Paul ah kheh ti si.

5Tsimi phangin Paul in, “U le nau te, amah heh suangbawi ber a si lam heh thei ngawl sing, ‘Na minung te a uktu vumah awn pha ngawl awn mah nen,’ ti’n ngannak om si,” ti’n ti si.

6Paul in khawnsel laka pawlkhat te heh Sadusi te si in, pawlkhat te heh Farasi te a si lam kheh a mu phangin Sanhedrin‡ te kheh, “U le nau te, keimah heh Farasi pakhat si in, Farasi pa tsapa ka si thahlam in, limdiknak le mithi te tholehnak thu manin thukhennak tuar sing,” ti’n ti si.

7Paul in me thu heh a rel tselh phangin Farasi te le Sadusi te kheh nase ngai in sol dun in a khawm dang te kheh khen dun si. **8**Heimansim tiphangin Sadusi te’n, tholehnak om ngawl si. Vanvummi om ngawl in raula khen om ngawl si, ti’n ti si. Farasi te’n a panih in om si, ti’n ti si. **9**A sol dunnak a nase leita ongla phangin Farasi te pom zawng a pomtu Daan zirhtu te’n ding atsia, nase ngai in el in, “Me pa pha ngawlnak heimah tawk ngawl si ung. Raula in maw vanvummi in maw amah heh a awnpi a si lekhaw, Pathian heh tawng awl ala sing,” ti’n ti si.

22:30 Mah 5:22
23:1 1Ko 4:4; 2Ko 1:12; 1Ti 1:5,19; 2Ti 1:3; Heb 9:14; 1Pi 3:16, 21
23:2 Joh 18:22
23:3 Mah 23:27; Sun 19:15; Daa 25:1,2; Joh 7:51
23:5 Sua 22:28
23:6 Fil 3:5
23:8 Mah 22:23; 1Ko 15:12

* **22:30** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.
† **23:1** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.
‡ **23:6** *Sanhedrin*: 23:1 ah pan in.

10A sol dunnak a nase leita ongla phangin, raalbawi berpa khen amahni'n Paul ah kheh a botreih dang khatu a lau manin, raalkap te kheh tsuarsuk tu in thupe atsia, amahni laka Paul ah kheh sutlok in raalving sungah huai tiar si.

11A thaisim in Bawipa kheh Paul kung ah ding atsia, "Paul, muiliimno in om in. Keimah heh Jerusalem ah tetti na khan bangin, Rom ah khen ka tetti si tu si tsi," ti'n ti si.

Jew te'n Paul ah Reek Tuum

12Khawvar phangin Jew te'n aihual dang atsia, Paul ah a reek ngah ma hem lai ei tu ngawl in tsial tsawm dang si. 13A aihual kuhtu te heh minung sawmli val si dang si. 14Amahni'n suangbawi te le upa te nenah hawh dang atsia, "Paul ah kei reek ngah ma hem lai ei tu ngawl in nase ngai in tsial tsawm si ung. 15Tsimi manin tuhen nangmahni le Sanhedrin* te'n raalbawi ber pa kheh Paul ah heh thudong kan sawndoh rih tu in ti khel ula, thaizing in Paul ah kheh nangmahni nenah huai tu in ngen un. Keimahni'n a leng ma in reek tu in pang tula si ung," ti'n ti dang si.

16Tsin, a pang lam kheh Paul tsernua tsapa in a za phangin, raalving sungah lut atsia, Paul ah kheh rel si. 17Tsimi phangin Paul in raalkap honkhat uktu raalbawipa kheh a nenah ko atsia, "Me dangval pa heh raalbawi ber nenah huai ten. Ama'n thurel tuh nei si," ti'n ti si. 18Tsimi manin raalbawi pa'n dangvalpa kheh huai atsia, raalbawi berpa nenah hawhpi in, "Thawngto Paul in keimah heh ama nenah ko atsia, me dangvalpa heh na nenah huai tiar ka si. Ama'n nangmah thurel tuh nei si," ti'n ti si.

19Tsimi phangin raalbawi ber pa'n dangvalpa kheh a kut pin kai atsia mun dang ah hawhpi in, "Keimah thu na rel otnak heh hei thu sim?" ti'n dong kuh si.

20Dangvalpa'n, "Jew te'n Paul ah heh thudong kan sawndoh rih tu bangin thaizing in Sanhedrin† mai ah huai tu in nangmah ngen dang tu in lungkim dang si. 21Sinapikhaw minung sawmli val te'n lamlak pin pang atsia, a reek ngah ma hem ei tu ngawl in le in tu ngawl in tsial tsawm dang a si manin, amahni thu heh diksang kha po mah nen. Tuhen nangma nen pin thutiam bek ngak in ralringlep in om dang si," ti'n ti si.

22Raalbawi ber pa'n dangvalpa kheh hong tiar in, "Keimah na relnak me thu heh tumah rel mah nen," ti'n thupe si.

Paul ah Luat

23Raalbawi berpa'n raalkap zakhat uktu raalbawi panih te kheh ko atsia, "Raalkap zanih, sipuh raalkap sawm sarih le tseipi vong raalkap zanih te tu

23:9 Mar 2:16; Jer 26:16; Luk 23:4
23:11 Mah 14:27
23:18 Efe 3:1

* **23:15** *Sandedrin*: 23:1 ah pan in.
† **23:20** *Sanhedrin*: 23:1 ah pan in.

zan naazi kua* phangin Sisaria khaw ah hawh tu in tiari tiar ham un. **24**Paul ah heh a to tuh ramsa te pe ula, mangki Felix nenah himno in huai ta un," ti'n ti si. **25**Raalbawi ber Lysias in me lai heh ken si:

26Klaudius Lysias in upat taak ber mangki Felix, ngai na rel sing.

27Me pa heh Jew te'n pom atsia, a reek tuum dang tseih lai in raalkap te thaw hawhsuk in, Rom miphun a si lam ka thei phangin kan leh sing. **28**Amahni sual zeinak ber ka thei nuam manin amahni Sanhedrin† mai ah huai sing. **29**Tsimi phangin amahni daan thu thaw peh dun in sual zeinak a si lam thei ngah sing. Sinapikhaw sual a zei dangnak heh thihnak taak sualnak, a si ngawl lekhaw thawng toh taak sualnak heimah mu ngawl sing. **30**Jew te'n amah heh a reek tuum lam ka thei phangin nangma nenah hawh tiar zep nom sing. Amah sual a zeitu te'n nangma mai ah a tangtaihnak thu a rel tu in thupe sing. Mangpha.

31Raalkap te'n thupenak bangin Paul ah kheh huai in, zan lan in **23:26** Luk 1:3 Antipatris khaw ah hawhpi si. **32**A thaizing in Paul ah huai tu in sipuh raalkap zanih te zam atsia, a dang te heh raalving ah hong leh dang si. **33**Sisaria khaw ah a leng dang phangin mangki bawi nenah lai pe atsia, Paul ah kheh ama kut ah aap dang si. **34**Mangki bawi in lai a siar tselh phangin, a suaknak khaw le ram dong atsia, Silisia ram te a si lam thei si. **35**Uktu bawi in, "Nangmah tangtaihtu te a leng phangin, na thu heh ngai leh tu sing," ti'n ti si. Tsin, Paul ah kheh Praetorium‡ tinak Herod innkhan sungah thawng toh tu in thupe si.

Felix Mai ah

24 Ni nga zawh in suangbawi ber Ananias ah kheh upa te le sihni Tertullus ah si Sisaria khaw ah lengsuk si. Me te hen Paul ah sual a zeinak thu kheh mangki bawipa nenah rel dang si. **2**Paul ah kheh luut tiar atsia, Tertullus in sual a zeinak kheh rel si. Ama'n, "Keimahni heh na muh bangin thinnuam ngai in khawsa dang atsia, mailam thu sangpi na mubaannak thawmin me miphun heh heizongza ah khangso si. **3**Maisong bernak Felix, tsimi heh keimahni'n mun hem ah tso in na paak pittseih si ung. **4**Hei bang a si sikhen na ngai heh leita tuh ngawl in a tsomnak in ka relnak heh ngeihharnak in na ngaisak sawh tuh in na kun sing.

24:3 Luk 1:3

* **23:23** *zan naazi kua*: Jew te siar dan in naazi pathumnak ti'n ngannak si.
† **23:28** *Sanhedrin*: 23:1 ah pan in.
‡ **23:35** *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.

5"Heimansim tiphangin leivum mun hema Jew tehem lak ah buainak suak tiartu me misualpa heh tawk ngah si ung. Amah heh Nazarenes pawl te huaitu luu ber si. **6**Temple riang heh nawngkai tiar a tuum manin, kei daan bangin amah heh pom si ung. **7**Sinapikhaw raalbawi ber Lysias ah leng atsia keimahni kuta heh sutlok si. **8**Lysias in amah tangtaihtu te'n nangma mai ah a thu rel tu in thupe kei si. Nangmah rori in thudong kansek la, me amah sual kei zeinak tehem heh theitsiang tu poh si tsi," ti'n ti si. **9**Jew te khehkhen me a relnak heh, maan si, ti'n ti dang si.

10Tsimi phangin mangki bawipa'n Paul ah kheh thurel tu in a lutsik si. Paul in sihni pa awnnak kheh o atsia, "Me miphun te vumah kum reipi thu khentu na si lam ka thei manin, ang ngai in keima thu heh rel tu sing. **11**Pathian be tu in Jerusalem ah ka leng heh ni leinih tah in tam rih tu ngawl si, ti heh na thei saak si. **12**Me hun sungah hen temple reen sungah mipi thaw thu el dun tseih in ka om heh mu tu ngawl ka si. Tsin, sinakok ah maw khawpi sungah maw mipi a buai tuh in ka so tseih heh amahni'n mu tu ngawl ka si. **13**Tsin, tuhen keimah sual a zeinak te heh amahni'n tetti muh thei tu ngawl si. **14**Me heh na mai ah phuang tu sing. Amahni'n pawl pakhat in a koihnak Lamzin* thu bangin, Daan bu sungah le Profet te laibu sungah ngannak tehem um in kei pa te Pathian heh be sing. **15**Midik le mi dik ngawl te a vaseng in thihnak pin tho leh tu si, ti'n Pathian ah limdiknak nei sing. Meheh amahni khen limdik deve si. **16**Me man hen keima pha le se khennak lungmu heh Pathian lam ah le minung lam ah mawhsiatnak ka si tuh ngawl in zuam veng sing.

17"Kum reipi zawh, tuhen ka miphun te bawmnak pe tu in le Pathian nenah bawlnak pe tu in leng sing. **18**Temple ah mipi khawm dang om ngawl in, buainak khen ka puah ngawlnak sipelh in, thiangnak ka puah tseihlai kheh Asia rama Jew te'n mu ka si. **19**Keimah sual a nawnnak a om kha a si lekhaw, nai na mai rori ah hen a rel tuh sipelh si. **20**A si ngawl lekhaw Sanhedrin† mai ah ka ding lai in, **21**'Mithi te tholehnak tuh thu pakhat manin tuni hen thukhennak tuar sing,' ti'n ka aunak thu siar ngawl thilsual ka puahnak heh nai ah a om te'n a thei kha a si lekhaw rel sen," ti'n ti si.

22Felix in me thu heh a za phangin, tsiltsang sawn ngai in Lamzin‡ thu thei tu a si bangin, "Lysias ah a lengsuk phangin

24:9 1Th 2:16
24:15 Mah 25:46
24:17 Rom 15:25-28; 1Ko 16:1-4, 15; 2Ko 8:1-4; Gal 2:10

* **24:14** *Lamzin*: A pan lai in Khristian te a ko daan si.
† **24:20** *Sanhedrin*: Jew te benak ah a daak ber thuneinak khawnsel si.
‡ **24:22** *Lamzin*: A pan lai in Khristian te a ko daan si.

nang thu heh nang khen sak leh tu sing," ti'n ti atsia, sanang sak si. 23Felix in Paul ah kheh dongda ngai in koih atsia kil tu in raalkap zakhat uktupa kheh thupe si. Tsin, a rualpi te'n thil pe nuam in a veh sikhen kham tu ngawl in rel si.

24Ni dawmlai a rei phangin Felix ah kheh a zi Drusilla ah thaw leng in, Paul ah kheh ko atsia, Khrih ah umnak a relnak kheh ngai kawm si. Drusilla ah heh Jew te si. 25Paul in diktsangnak thu te, mah le mah keem tsawmnak thu te le a leng tula thukhennak thu te a relnak kheh Felix in a za phangin thinphu atsia, "Tuhen vang hawh leh tarih in. Hun ka ngah leh phangin na ko leh tu sing," ti'n o si. 26Tsimi lai in Paul in a luatnak tuh in tangka a pe tu kheh Felix in limdik si. Tsimi manin Felix in Paul ah kheh ko nomnom in thu relpi veng si.

27Sinapikhaw kumnih a rei phangin Felix ah kheh Porkius Festus in theek si. Felix in Jew te ang tiar a nuam manin, Paul ah kheh thawnginn sungah zam si.

Festus Mai ah

25 Festus ah kheh tsimi ram ah a leng zawh nithum a si phangin, Sisaria khaw pin Jerusalem ah hawhso si. 2Tsimi phangin suangbawi ber le Jew te huaitu upa te'n Paul ah sual a nawnnak te kheh ama nenah rel in, thu a ruat sak leh tuh in kun dang si. 3Amahni'n lampi ah Paul ah reek tu in a pang lai in, Jerusalem ah a huai tuh in ngeihhar kun dang si. 4Festus in o atsia, Paul ah heh Sisaria khaw ah thawng toh reng tuh a si thu le amah rori khen a rei ma in Sisaria khaw ah hawhsuk leh tu a si thu kheh amahni rel si. 5Tsimi manin Festus in, "Nangmahni laka thuneitu te'n Sisaria khaw ah ka lunsuk sehla, me pa hen thilsual a puah le puah ngawl ka thei theinak tuh in a sualnak te rel sen," ti'n ti si.

6Festus ah kheh amahni lak ah ni sawm val a tsam zawh in, Sisaria khaw ah hongsuk si. A thaizing in thukhennak tohkheng ah to atsia, Paul ah kheh thukhennak zung sungah huai tu in thupe si. 7Paul ah kheh thukhennak zung sungah a luut phangin, Jerusalem pin a lengsuk Jew te'n ding atsia, nase ngai in sual nawn pelh in, tetti heimah nei ngawl si. 8Paul in, "Jew te daan thu vumah maw temple vumah maw Sizar kumpibawipa vumah maw thilsual ka puahnak heimah om ngawl si," ti'n a luatnak tuh in awn si.

9Sinapikhaw Festus in Jew te ang tiar a nuam manin, Paul ah kheh o atsia, "Jerusalem ah hawhso in me na thu heh relsak tu in deih tsim maw?" ti'n ti si.

10Paul in, "Sizar kumpibawi berpa thukhennak mai ah ding sing. Tsimi thukhennak ah ka thu heh relsak awhnung sipelh

24:25 Gal 5:23; 1Th 5:6; 1Pi 4:7; 2Pi 1:6; Jer 36:16

25:7 Mar 15:3; Luk 23:2, 10

si. Na thei seksaak bangin Jew te vumah thilsual heimah puah ngawl sing. 11Thilsual puahtu ka si manin maw thi taak sual ka puah manin maw a si lekhaw, thi tu heh heimah nopmawh ngawl sing. Sinapikhaw me te sual zeinak heh heimah ngawl men a si lekhaw, me te kut ah tumah in aap thei tu ngawl ka si. Sizar kumpibawi berpa nenah thuneiso tu sing," ti'n ti si.

12Festus in thu relpinak te kheh thu a relpi tselh phangin o atsia, "Sizar kumpibawi ber nenah thunei so tu si tsim maw? Sizar nenah hawh tu si tsi," ti'n ti si.

13Ni dawmlai a rei phangin kumpibawi Agrippa ah kheh a zi Bernice ah thaw Festus ah leeng si. 14Ni reipi a tsam zawh in Festus in kumpi bawipa nenah Paul thu kheh, "Felix zamnak thawng to pakhat om si. 15Ama thu heh Jerusalem ah ka om lai in suangbawi te le Jew te huaitu upa te'n keimah rel in, a thu rel sak tu in kun ka si.

16"Amahni kheh, 'Tutu sikhen tangtaihnak heh tang a taihtu thaw maitsang tsan in sual a zeinak heh rel atsia, tangtaihnak khen sual a nawnnak heh a o thei ma in reek heh Rom atsuzah daan si ngawl si,' ti'n o sing. 17Tsimi manin amahni heh sanang po ngawl in leng dang atsia, a thaizing in thukhennak tohkheng ah to in, Paul ah kheh huai tiar sing. 18Amah tangtaihtu te ding atsia a sual a rel phangin, ka ruatnak bangin a sual heimah rel thei nge ngawl si. 19A relnak heh amahni benak thu a el dunnak le mi pakhat, thi atsia, nung leh si, ti'n Paul in kho ngai in a relnak Jesuh thu a el dunnak te phang si men si. 20Tsimi thu a el dunnak heh ka thei tsiang ngawlnak a si manin, amah heh Jerusalem ah hawh in, tsimi pin me thu heh relsak tu in a nuam maw nuam ngawl dong sing. 21Sinapikhaw Paul in kumpibawi ber Augustus thukhen tuh in thawng sungah khum rih tu in a ngen manin, Sizar Augustus nenah ka kuat thei ma hem khum rih tu in thupe sing," ti'n ti si.

22Tsimi phangin Agrippa in Festus ah kheh, "Keimah rori in ama thu heh ngai nuam deve sing," ti'n ti atsia, Festus in, "Thaizing in ngai tu si tsi," ti'n ti si.

Agrippa Mai ah

23A thaizing in Agrippa ah le Bernice ah kheh taangkhawmnak inn sungah tsungnung ngai in lut si. Amahni kheh raalbawi te le khaw sunga mi upa te'n lun dang si. Tsin, Festus in Paul ah kheh huai tu in thupe si. 24Festus in, "Kumpibawi Agrippa ah le keimahni thaw nai ah a omtu tehem, me pa heh mu si utsi. Amah heh Jerusalem-a mi bu le nai-a Jew tehem in, nung rih tu in taak leh ngawlla si, ti'n keima nenah a ngennak pa si. 25Keimah

hen thi taak sual a puahnak heimah mu ngawl sing. Ama'n Augustus nenah thunei so tu in ngen atsia, hawh tiar tu in thu ten sing. **26**Keimah hen ka bawipa nenah ngan tuh in ama thu heh tsiltsang ngai in theinak heimah nei ngawl sing. Tsimi manin amah heh nangmahni mai ah le a tsuangtsung in kumpibawi Agrippa, nangma mai rori ah huai sing. Thu na dong kan tselh phang bek in ama thu ngan tuh dawmlai nei thei tu sing. **27**Heimansim tiphangin thawng to pakhat heh amah sual nawnnak tsiltsang ngai in thei ngawl in hawh tiar tu heh sullelam nei ngawl ngai in ruat sing," ti'n ti si.

26 Tsimi phangin Agrippa in Paul ah kheh, "Nangma thu rel tsawm thei si tsi," ti'n ti si. Tsimita Paul in a kut kheh zar atsia, ama thu kheh tibang hen rel si. **2**Paul in, "Kumpibawi Agrippa, tuni hen Jew te sual zeinak tehem thu thaw peh dun in keimah rori in na mai ah ka rel thei manin angnung ngai in ruat sing. **3**A tsuangtsung in Jew te tidaan tehem le thu el dunnak tehem a theisek tu na si manin, ang sawndoh lai sing. Tsimi manin thintsual ngai in na ngaisak tuh in na kun sing.

4"A pan in Jerusalem-a ka phunpi te nenah le ka rualtsam te nenah ka nungdaan te heh Jew tehem in thei ka si. **5**Jew te benak ah pawl lak pin a kip ber Farasi pawl te nungdaan in ka nung lam heh tetti a khan nuam a si lekhaw, amahni'n tuma pah in a thei saak si. **6**Pathian in kei pa te thu a tiamnak heh ka limdik manin, tuhen ding in thukhennak si sing. **7**Keimahni nam leinih te'n zuam ngai in Pathian na heh a sun a zan in per atsia, me thutiam heh ngah tu in limdik si ung. Kumpibawi Agrippa, me limdiknak manin keimah heh Jew te tangtaihnak sing. **8**Mithi te heh Pathian in tho leh tiar tu si, ti heh hei manin um awhnung ngawl in ruat si utsim?

9"Thu ngai in ti le singkhaw Nazareth khawte Jesuh ming thaw a lehngat dun thil tampi puah tuh in ruat awng sing. **10**Tsimi bangin Jerusalem ah puah sing. Suangbawi te nen pin siangnak lai ka ngah phangin, mi thiangrim tampi te kheh thawng tohberh in, reeknak a si phangin lungkimpi sing. **11**Amahni kheh sinakok tehem ah tsawh atsia, Pathian kheh relse tiarlok veng sing. Amahni vumah ka thin a raw leita manin, ramdang khawpi tea riang kheh erh sing.

12"Tsimi bangin puah in suangbawi te nena thuneinak le natiarnak thaw in Damaskas khawpi ah hawh sing. **13**Maw kumpibawi pa, sun laitak in lampi ah keimah le khual ka vakpinak te kawnvel ah van pin ni tah in vaar sawn vaarnak kheh mu sing. **14**Kei vaseng in lei ah du dang in, 'Saul, Saul, heita ka erh si tsim? Molhzum sirh heh nangma tsa har tu si,' ti'n awnnak aw le Hebru awn in a relnak kheh za sing.

26:2 Sm 119:46
26:4 Gal 1:13, 14; Fil 3:5
26:5 Fil 3:5
26:6 Rom 15:8
26:7 Jei 1:1; 1Th 3:10; 1Ti 5:5
26:9 1Ti 1:13; Joh 16:2; 15:21
26:11 Mah 10:17
26:14 Joh 5:2

15"Tsimita, 'Bawipa, tu si tsim?' ti'n ti sing. Ama'n, 'Na erh tseihnak Jesuh ah sing. 16Sinapikhaw tho la ding in. Na mu saak thil te le nangmah ka muh tuh thil te tsa naper tu in le tetti khantu si tu in tuumnak manin na nenah lalh tsawm sing. 17Jew te kut pin le Gential te kut pin na kan tu sing. 18Gential te mit vaar tiar tu in le thimnak pin vaarnak ah nga atsia, satan huham pin Pathian huham sungah a nganak manin, sual zahnak a ngah tuh in tuhen amahni nenah na leh sing. Tsin, keimah a umnak thawmin thiang tiarnak te lak ah ro luahtu te a si theinak tuh in khen, tuhen amahni nenah na leh sing,' ti'n ti ka si.

19"Tsimi manin kumpibawi Agrippa, van pin lalhnak thu ngai ngawl in om men thei ngawl sing. 20Mi te'n a sual sir atsia, Pathian lam ah nga in sualsirnak thaw a phutua naper pha te per tu in Damaskas khaw ah rel masa ber sing. Tsin, Jerusalem ah le Judea peng sung hem ah, le Gential te nenah rel sing. 21Me thu manin Jew te'n temple sungah pom atsia, reek tuum ka si. 22Pathian in keimah a bawm manin, minung a lian le a koh te nenah tettikhan tu in tuni tian ding reng sing. Profet te le Mawsi in a leng tula a relnak thu te siar ngawl thu dang heimah rel ngawl sing. 23Tsimi thu heh, Khrih in mithi te lak pin tho masa ber a si theinak tuh in rimnak tuar atsia, Jew te le Gential te nenah vaarnak thu phuang tula si, ti heh si," ti'n rel si.

26:16 Eze 2:1; Dan 10:11
26:17 Jer 1:8
26:18 Isa 35:5; Sm 18:28; Isa 42:7, 16; Efe 5:8; Kol 1:13; 1Pi 2:9; Luk 24:47
26:19 Isa 50:5
26:20 Jer 18:11; Mah 3:8; Luk 3:8
26:22 Luk 24:27, 44
26:23 Mah 16:21; 1Ko 15:20, 23; Kol 1:18; Thu 1:5; Luk 2:32
26:24 Joh 10:20; 1Ko 4:10; Joh 7:15

24Tihen Paul in amah hung tsawmnak thu a rel tseih lai in Festus in, "Paul, am ongla si tsi! Zir tam leitanak hen nangmah am tiar ongla si!" ti'n ti si.

25Sinapikhaw Paul in, "Upat taakber Festus, am nom ngawl sing. Thudik thu le ruat taak thu rel sing. 26Kumpibawi pa, me thu te heh thei reng si tsi, ti'n thinlung thiang ngai in rel meek sing. Me thil heh ningnawi pin puahnak a si ngawl manin, me thil te sung pin kumpibawipa thei ngawlnak heimah a om ngawl lam heh muang sing. 27Kumpibawi Agrippa, profet te relnak te heh um tsim maw? Na um lam thei sing," ti'n ti si.

28Tsimi phangin Agrippa in Paul ah kheh, "Khristian si tu in zawl zo dawnzep ka si tsi," ti'n ti si.

29Paul in, "Nangmah ruak si ngawl in tuni thu ka relnak a zatu tehem heh me thiarri thaw hennak siar ngawl in keimah thaw nang bang tuzep bek si ngawl in, keima bang si rori tu in Pathian nenah ngen sing," ti'n ti si.

30Me thu te heh a rel tselh phangin, kumpibawipa kheh tho in, mangki bawi le Bernice ah le amahni thaw a to dang tehem khen tho deve si. 31Amahni kheh suak dang atsia, "Me pa hen thi taak le thiarri in hen taak sualnak heimah puah ngawl si," ti'n rel dang si.

32Tsimi phangin Agrippa in Festus ah kheh, "Me pa hen Sizar nenah thu a nei so ngawl tsuk asin, suah men tuh sipelh si," ti'n ti si.

Rom Khawpi ah

27 Italy ram ah timbaw thaw in hawh tiar tu in thu tennak kei si phangin, Paul ah le midang thawng to te kheh Sizar Augustus kumpibawi bera garrison* tinak raalkap honkhat uktu raalbawipa Julius kut ah aap si. **2** Tsimita Adramyttium timbaw to in hawh si ung. Tsimi timbaw heh Asia ram tipi kung pin hawhper tu si. Masidonia rama Thesalon khawte Aristarkhus in lun kei si. **3** A thaizing in Sidon khaw ah leng si ung. Julius ah heh Paul vumah a pha ngai si. Paul ah heh a rualpi te nenah leeng in bawmnak te a ngah thei tuh in dongda ngai in om tiar si. **4** Timbaw to in kei hawh leh phangin keimahni lam ah huih a ra manin, Saipras tikulh been in hawh si ung. **5** Silisia ram le Pamfilia ram te tipi kheh tenper in hawh dang atsia, Lycia ram khawpi Myra ah leng si ung. **6** Tsimi khaw ah raalbawi pa'n Italy ram ah hawh tu Alexandria khawte timbaw tawk in, tsimi ah thawn tiar kei si.

7 Nawmhet in ni reipi kei hawh zawh in, zilhtsak ngai in Knidus khaw ah leng si ung. Huih ra daan a deihnung ngawl manin Krete tikulh been in hawh atsia, Salmone leizum pin hawh tenper si ung. **8** Harsa ngai in kei hawh zawh in, Lasea khawpi kunga timbaw tsawlnak Deihnung, tinak ah leng si ung.

9 Tsimi ah hun reipi tsaam si ung. Laitsang Puai† tselh ongla atsia, tipi vumah khualvak heh a launung ngai ongla manin Paul in amahni kheh ruatnak pe si. **10** Paul in, "Rual te, tipi vumah khualvak lai le singkhaw timbaw le a phurnak van te a ral thong bek zo ngawl, kei nungnak tian in a ral thei harsanak maktak tak kei tawk khatu launung si," ti'n amahni kheh ti si. **11** Sinapikhaw raalkap honkhat uktu raalbawi pa'n Paul ruatnak penak tah in, timbaw napertu te le timbaw neitupa thu kheh ngai sawn si. **12** Tsimi timbaw tsawlnak heh khawsik hun sung omnak tuh in a nuamdoh ngawl manin, mi tam sawn in khawsik hun sung omnak nuam Krete tikulha timbaw tsawlnak Foenix ah hawh khokho tu in ruatnak pe si. Foenix heh nidanak langlam le nidanak saklam nga si si.

13 Langlam huih nemno in a ra phangin mi te'n amahni tuumnak lamlen tu ring in, timbaw tsawltiarnak thiarkawi kheh nuukso atsia, Krete tikulh neek in hawh si ung. **14** Sinapikhaw a rei ngawl in Euroklydon tinak khawtawng huihpi rasuk si. **15** Khawtawng huihpi in timbaw kheh laan in, a nang zo ngawl manin huiha laannak bangbang a si tuh in timbaw kheh leh vanglak si ung. **16** Klauda tikulh been in kei hawh lai in khawm kheh a se tuh ngawl in zilhtsak ngai in nuukso si ung.

27:3 Mah 11:21
27:7 Tit 1:5
27:9 Sun 16:29-31; Mip 29:7
27:14 Mar 4:37

* **27:1** *garrison*: Rom raalkap bu si in, raalkap 600 lai om si.

† **27:9** *Laitsang Puai*: Sual zahnak ni si. (Jew te puai ah pan in).

17Khawm kheh timbaw sungah kei koih tselh phangin, timbaw a keh tuh ngawl in amahni'n rihual tuunpi thaw in kaanpek si. Syrtis runpil ah a taang kha tu a lau manin, timbaw puanzar te kheh lakulhberh in, khawtawng huihpia laannak bangbang in hawh si ung. 18Khawtawng huihpi in a laan leita ongla phangin, a thaizing in timbaw a zaang doh tuh in a phurnak van te vawr si ung. 19A nithumnak ni in timbaw ah mangnak thil te kheh kei kut rori in vawr si ung. 20Ni tampi sung nii le arsi lang ngawl in khawtawng huihpi in nase leita in a muut manin, luat tu in limdiknak hem nei leh ngawlla si ung.

21Reipi lai kei ngawl zawh in Paul ah kheh amahni lak ah ding atsia, "Rual te, ka thu ngai in Krete pin hawh awl ta kei sin, me senak le ralnak pin luat tupelh si sing. 22Sinapikhaw tuhen timbaw siar ngawl, nang nungnak heh a ral thong tu ngawl manin muangkeekno in om un. 23Heimansim tiphangin keimah a neitu le ama na ka pernak Pathian vanvummi pakhat kheh tsingzan in keima kung ah ding atsia, 24'Paul, kih mah nen. Sizar mai ah huainak si tu si tsi. Ngai in, timbaw na topinak tehem heh Pathian in na kut sungah na pe si lei,' ti'n ti ka si. 25Tsimi manin rual te, Pathian in keimah a rel bangin tsang tu in ka muang manin muangkeekno in om un. 26Sinapikhaw tikulh pakhat ah taang tu si sing," ti'n ti si.

27Adriatic tipi vumah khawtawng huihpi in a suk a so ah a laan zawh zan leilinak zan laitum luun in timbaw napertu te'n tipi kung lei kei neek ongla lam thei si. 28Timbaw napertu te'n ti a teh phangin lamkul* lai a thuk kheh thei si. Dawmlai a hawh zawh in teh lehleu atsia, lamleinga† a thuk kheh thei si. 29Lungpi te a khawk khatu a lau manin timbaw ninglam pin timbaw tsawltiarnak thiarkawi lehsuk in timbaw kheh tsawl tiar si. Tsin, sawngen in khawvar ngak si ung. 30Timbaw napertu te kheh timbaw pin dan kuhzen tu in tuum dang in, timbaw tsawltiarnak thiarkawi pi kheh timbaw mailam pin lehsuk khel in, khawm lehsuk kuhzen dang si. 31Tsimi phangin Paul in raalkap zakhat uktu raalbawipa le raalkap te kheh, "Me timbaw napertu te heh a om ngawl a si lekhaw, him thei tu ngawl si utsi," ti'n ti si. 32Tsimi phangin raalkap te'n khawm khitnak ri kheh sat tawng sak atsia, khawm kheh tser tiar si.

33Khawvar dawn ongla phangin Paul in amahni kheh lai ei tiar in, "Ni leili sung lai ngawl in ngak atsia, heimah ei ngawl si utsi. 34Tsimi manin nang dam reng theinak tuh in lai ei tu in nang kun sing. Tutu nang sikhen nang lua sam zangkhatno pohkhen zuuk thong tu ngawl si," ti'n ti si. 35Me thu heh a rel tselh phangin

27:18 Jon 1:5
27:23 Rom 1:9; 2Ti 4:17
27:25 Rom 4:20, 21
27:34 Mah 10:30
27:35 Mah 14:19
27:38 Jon 1:5

* **27:28** *lamkul*: Pi 120 lun si.
† **27:28** *lamleinga*: Pi 90 lun si.

Paul in amahni vaseng mai ah sang le atsia, Pathian a paak tselh phangin hem in ei dang si. **36**Tsimi phangin a vaseng kheh tha nei dang in lai ei dang si. **37**Timbaw sungah minung zanih le sawm sarih le paruk om dang si ung. **38**Lai a kham ten phangin timbaw a zaang sawndoh tuh in, sangvut te kheh ti sungah vawr dang si.

39Khawvar phangin amahni'n kei leng min heh kawnai si ti thei dang ngawl si. Sinapikhaw lei kawi pakhat ah timbaw tsawlnak a mu manin, a tsang thei a si lekhaw tsimi munah timbaw hawh tiar tu in tuum dang si. **40**Tsimi phangin timbaw tsawltiarnak thiarkawi pi te kheh a ri sat tawng berh in, ti sungah vawr nom dang si. Timbaw mawngnak thil peek pi khitnak ri khen suut si. Timbaw mailam pin puanzar kheh zaar atsia, tipi kung lei lam zuan dang si. **41**Sinapikhaw timbaw in run le tipi khawmnaka runpil sawh kha in, a lu lam heh pil sungah a nim manin taang si. A ninglam heh tilet in nase ngai in a sawh manin keh si.

42Thawng to te'n tileuh atsia a danberh kha tu a lau manin raalkap te'n thawng to hem reek tu in tuum si. **43**Sinapikhaw raalkap zakhat uktu raalbawi pa'n Paul ah heh san a nuam manin raalkap te kheh kham in, tileuh thei te'n ti sungah dawk masa ber atsia, lei ah a kai tuh in thupe si. **44**Midang te'n thing peek le timbaw keh bang thing tawng te pompai in tileuh tu in thupe si. Tsimi bangin a vaseng in luat in lei ah leng dang thei si.

27:41 2Ko 11:25

Malta Tikulh ah

28 A luat dang tselh phangin tsimi tikulh heh Malta ti'n konak a si lam thei si. **2**Limdik ngawl in tsimi tikulh ah om te heh kei vaseng vumah pha ngai dang si. Ruah sar in khawsik manin meiseem atsia, awi tiar kei si. **3**Paul in thingkang khawmkhat khawm atsia mei ah a sang phangin, a sa manin rul pakhat suak in a kut velh si. **4**Tikulh ah om te'n Paul kut ah rul a peet reng kheh a mu phangin, "Ummawhnung nom ngawl in me pa heh tual reek si. Tipi vum pin dan pelh in, thumaan in nung siang ngawl si," ti'n pakhat le pakhat rel dun si. **5**Sinapikhaw Paul in rul kheh mei sungah thiing lok si. Rul in amah kheh heimah naa tiar ngawl si. **6**Tsimi bang a sipelh sikhen amahni'n Paul ah heh a bumkung ngawl lekhaw tal in thi tu in um lai si. Sinapikhaw reipi pan dang reng in, heimah a naa ngawl a mu phangin thin theng dang atsia, me pa heh pathian si, ti'n ti dang si.

7Kei leng min kung ah tsimi tikulh khawbawi Publius tinak pa omnak om si. Keimahni heh ama nenah dung tiar in, nithum sung var kei si. **8**Tsin, tibang hen thiltsang si. Publius-a pa kheh natdun in thisen sang nat vei si. Paul in ama nenah dum in

28:4 Mar 16:18; Luk 13:2; **28:5** Luk 10:19 **28:8** Jei 5:14

sawngen atsia, a vumah kut suan in dam tiar si. 9Paul in me heh a puah tselh phangin, tikulha minaa dang te khehkhen leng deve in, dam tiarberh si. 10Amahni'n thil tampi sawm kei si. Kei hawh leh phangin timbaw vumah kei kulnak thil tampi phurh belh lai si.

Rom ah Leng

11Lathum zawh phangin Alexandria khaw pin a leng timbaw to in hawh si ung. Tsimi timbaw vumah Tsaphir Unau milim bennak si in, khawsik hun sung hem tsimi tikulh ah om si. 12Syrakus khaw ah leng in nithum sung tsaam si ung. 13Tsimi pin a heel in hawh atsia, Rhegium khaw ah leng si ung. Nikhat kei tsaam zawh in langlam pin huih a ra manin ninih zawh in Puteoli khaw ah leng si ung. 14Tsimi khaw ah umtu u le nau te tawk si ung. Amahni nenah tsaam tu in a huai manin ni sarih biat tsaam si ung. Tsimi pin Rom ah hawhper si ung. 15Rom khawa umtu u le nau te'n kei thawm a za phangin mi pawl khat te'n Appii Dawr tian in muak kei si. Tsin, pawl khat te'n Buuk Pathum tian in muak kei si. Paul in amahni a mu phangin Pathian paak in, tha ngah si.

Rom Ah

16Rom ah kei leng phangin raalkap zakhat uktu raalbawi pa'n thawng to tehem kumpibawipa kiltu raalbawi pa kut ah aap si. Sinapikhaw Paul ah heh a mah kiltu raalkap thaw in dongda ngai in om siang si.

17Tsin, tibang hen thiltsang si. Nithum zawh in Paul in Jew miphun huaitu te kheh ko si. A leng dang phangin Paul in amahni kheh, "U le nau te, ka phunpi te vumah heimah sual ngawl pelh in, kei pa te puahdaannak te khen han ngawl pelh in, Jerusalem khaw te'n thawng toh atsia Rom minung te kut ah aap ka si. 18Amahni'n keimah heh thudong kan atsia, thi taak sualnak ka puahnak a mu ngawl manin leh tuum ka si. 19Tsimi a tuumnak kheh Jew te'n kham atsia, Sizar nenah thunei so tu in ti sing. Tsimi bangin ka ti phangin ka miphun te sual zeinak heimah nei ngawl sing. 20Tsimi manin nangmahni mu tu in le awntsawppi tu in nang ko sing. Heimansim tiphangin Israel te limdiknak manin thiarri thaw in hennak tuar sing," ti'n ti si.

21Amahni'n, "Judea peng pin nangma thu thaw peh dun in laikuatnak heimah ngah ngawl si ung. Tsin, u le nau te leng in nangma thu relnak le nangmah relsenak awnkam heimah za lai ngawl si ung. 22Sinapikhaw na ruatnak heh thei ot si ung. Me te pawla thu heh mun hem ah relsenak asilam thei si ung," ti'n ti dang si.

23Ni a teeknak a kim phangin Jew miphun tampi te kheh Paul tsaamnak ah leng dang in, Paul in Pathian uknak thu kheh tsiltsang ngai in tettikhan atsia, Mawsi

28:10 Sm 15:4

28:23 Mah 3:2

Daan le Profet te laibu sunga Jesuh thu ngannak te kheh zing pin pan simlam tian in reltsiang in amah ni kheh zawl si. **24**Mi pawlkhat te heh tsimi thu thaw zawl zo in, pawl khat te'n um ngawl si. **25**Amahni kheh a rem dun thei ngawl zawh in, a khek dun maa in Paul in thu pakhat rel si, "Kei pa te nenah Raula Thiangrim in Isaiah profet ah mang atsia a relnak heh maan si.

26'Me miphun te
nenah hawh ta la,
"Nangmahni'n za tseih
pelh in thei zo ngawl si
utsi. Pan tseih pelh in
mubaan ngawl si utsi.
27Heitasim tiphangin me
minung te thinlung heh
mol in, amahni beng te
heh thu za har ngai a tsia,
a mit te siingpek si. Tsimi
bang a si ngawl tsuk
asin amahni mit in mu tu
atsia, a beng te'n za tu in,
a thinlung te'n theitsiang
tu in, ka nen lam nga
akhaw dam tiar tu sing,"
ti'n rel ten,'

ti'n ti si.

28"Tsimi manin Pathian sannak heh Gential te nenah penak si ongla in, amahni'n za tu si, ti heh thei ta un," ti'n amahni kheh ti si. **29**Paul in me thu heh a rel tselh phangin Jew te kheh Paul nen pin kiang dang in, nase ngai in sol dun si.

30Paul ah heh inn a zawngnak ah kumnih sung biat om in ama nenah a leng tu tehem vai muakberh si. **31**Tsin, amahni kheh Pathian uknak thu rel atsia, Bawi Jesuh Khrih thu kheh muang ngai in zirh si. Amah kheh tumah in kham ngawl si.

28:25 Heb 3:7
28:27 Sm 119:70 Isa 6:9,10; Mah 13:15
28:28 Luk 2:30, 31
28:31 Mah 4:23

ROM

PAWLPI TE NENAH PAUL LAIKUAT

Laikuattu: Paul
Akuatnak: Rom ah om umtu te
Ngankum: A.D. 56

Thukam Ther hun sung hen Rom kumpibawi uknak ram hen Mediterranean rampi kheh uk atsia Rom khawpi heh tsimi Rom kumpibawi uknak ram a khawpi si. Me khawpi laingial ah hen, Pathian in pawlpi lianpi om tiar atsia Paul ah heh me pawlpi ah khen hawh ot si (Rom 15:23). A dawltaber in Paul heh me khaw ah khen A.D. 60 in leng pelh atsia, Rom kumpibawi uknak nuai ah thawngto pakhat in leng si.

Rom laikuat heh Paul in pawlpi dang te nenah a laikuatnak te thaw bangdun ngawl in, a leng awng ngawlnak pawlpi te nenah a kuatnak si. Pawlpi khen ama tepannak si ngawl in, Paul awntsang Rom 15:20 sungah a om bangin Piter pannak si ol nan tih maw ti'n lunglawi tuh om si. Asi theihnung ber heh, Jew pawlkhat te Pentikost ni in Rom pin Jerusalem ah hawh atsia Khrih ah kheh saang dang si (Leh 2:10). Amahni kheh Rom ah hong leh dang atsia pawlpi ding dang si. Tsimi zongawl, Paul in Rom pawlpia umtu tampi te kheh thei si (Rom 16), pawlkhat te heh mundang a napernak pin nun thengtu te sithei si.

Paul in me laikuat heh Masidonia le Akhaia sungah na a per tselh zawhin a ngannak si (Rom 15:22-23 paan in). Amah heh Gential pawlpi te nenpin tangka a khon tselh zawh umtu tsarah te pe tu in Jerusalem ah lelawi leh nom si. Paul in Rom laikuat heh Korin khaw ah lathum sung a naper atawpnak lam A.D. 56 kawnvel in a ngannak si (Leh 20:3).

Me laikuat ah hen Khrisitian benak ah singawl theihngawl zirhnak tampi ngan si. Me laikuat hen misual heh thuthang pha thawmin kawtin Pathian diktsangnak tso thei tu sim, ti kheh reltsiang si. Me laikuat hen mi hemmuah hannak sinak (alian 1-3), Khrih a umtu te tsa in Pathian diktsangnak (alian 3-5), umtu te thiangrimnak (alian 6-8), Israel te a dengnak ah Pathian tsimnak (alian 9-11) le, umtu tehem in diktsangnak thaw nungnak tuh (alian 12-16) te kheh reltsiang si. Thungai in ti le singkhaw, thuthang pha heh "a umtu tehem nenah sannak Pathian huham" (1:16) si si.

Nuksetnak

1 Pathian in lehnak pakhat si tu
in ko atsia, Pathian thuthang
pha phuangtu tuh in a dangno
ah a koihnak, Jesuh Khrih sel
keimah Paul in lai nang kuat sing.
2Tsimi thuthang pha heh tanglai
in Pathian in ama profet te mang
in Laithiangrim sungah thu a
tiam saak si. **3**Tsimi thuthang pha
heh ama tsapa, kei Bawipa Jesuh
Khrih thu si. Amah heh tisa lam
pin David tenawn si. **4**Mithi te lak
pin tho tiarnak a sinak thawmin
le thiangrimnak Raula thawmin,
amah heh Pathian Tsapa si, ti'n
huham thaw phuang si. **5**Ama
thawmin le ama ming manin
miphun tehem umnak thuluntu
a si ten theinak tuh in lainatnak
le lehnak sinak kheh tso si sing.
6Nangmahni khen tsimi miphun
te lak pin Jesuh Khrih konak te si
utsi.

7Pathian in it atsia, mi
thiangrim te si tu in a konak,
Rom pawlpi hem te nenah kei
Pa Pathian le Bawi Jesuh Khrih
lainatnak le thinnuamnak om
tasen.

1:1 1Ko 1:1; **1:2** Leh 13:32; **1:3** Joh 1:14; **1:4** Mah 4:3 **1:5** Leh 9:15 **1:6** Jud 1; **1:7** Leh 9:13; Efe 1:2;

Rom ah Hawh Ot

8Leivum hem ah nang umnak thu a thang manin Jesuh Khrih ming in, nang vaseng tsa ka Pathian paak masa ber sing. **9**Ka sawngen nasiar in nangmahni phawk reng veng in nangmahni tsa saw ka ngen sak tsiat veng heh, ka thinlung taktak in ama tsapa-a thuthang pha phuang in ama na ka pernak, Pathian heh ka tetti si. **10**Tutian hen Pathian deihnak bangin, lamtsawnno in nang nenah ka hawh theinak tuh hunpha ka ngah theinak tuh in, Pathian nenah sawngen veng sing.

11Heitasim tiphangin a tawp tian nang kho thei tuh in Raula lehsawng khenkhat nangmahni ka khen thei tuh in, nangmahni tawk tu heh ngaklah pittseih sing. **12**Meheh kei nei dangnak umnak thawmin pakhat le pakhat thazaang kei pe dun dang theitu heh si.

13U le nau te, Gential dang te lak ah rah ka nei bangin, nang nenah rah ka nei deve thei tuh in, vei tampi ka tuum lam tuhen thei ngawl men nang si tu deih ngawl sing. Sinapikhaw tutian hen phengphual tu om tsiat si.

14Grik te le Grik miphun a si ngawl ramdang mi* te nenah, le mitsim le mitaw te nenah leiba nei sing. **15**Tsimi manin ka thin sungah a om heh Rom khawpi ah om nangmahni nenah khen thuthang pha heh ka ti theitawp in rel tu in ka ralringlep heh si.

* **1:14** *ramdang mi*: 'Barbarian' tinak si in mi sanman ngawl te si. (Awn tsang tsianneihnak ah pan in).

1:8 1Ko 1:4; Efe 1:16; 1Th 2:13; **1:9** 2Ti 1:3; Jer 42:5; Fil 1:8; **1:10** 1Sa 12:23; Luk 18:1; Leh 1:14; Efe 1:16; Fil 1:4; Kol 1:9 **1:11** 1Ko 1:7 **1:14** 1Ko 9:16 **1:16** 2Ti 1:8; 1Ko 1:18; Joh 3:15; **1:17** Fil 3:9; Hab 2:4; Gal 3:11; Heb 10:38 **1:18** Joh 3:36; Efe 5:6; Kol 3:6 **1:19** Leh 14:17 **1:20** Sm 19:1-6 **1:21** Sia 8:21; Jer 2:5 **1:22** 1Ko 1:20,27 **1:23** Daa 4:16, 17; Jer 2:11

Umnak Thawmin

16Khrih thuthang pha heh zahpi himhim ngawl sing. Heitasim tiphangin thuthang pha manin a umtu tehem tsa sannak heh Pathian huham si atsia, Jew te san masa in dawlta in Gential te san si. **17**"Midik heh umnak in nung tu si," ti'n ngannak bangin Pathian diktsangnak heh umnak pin umnak ah lang si.

Pathian Thinrawnak

18Pathian thinrawnak heh van pin, Pathian kihzah ngawl te le mi diktsang ngawl te nenah lang in amahni'n thudik kheh diktsang ngawlnak in lenpek si. **19**Heimansim tiphangin Pathian thu a thei awhnung te kheh Pathian in amahni a muh ongla manin, amahni sungah tsiangno in lang si.

20Kawti bangin sim tiphangin Pathian in leilung a puah pin pan mu theihnung ngawl a sinak kheh amahni'n tsiangno in mu thei atsia, kumkhaw a neinak huham le kumkhaw Pathian a sinak riang kheh puahnak thil te thawmin thei theih si. Tsimi manin amahni in heimah pawhlem thei tu ngawl si.

21Amahni'n Pathian kheh thei reng pelh atsia, amah kheh Pathian bangin ultung ngawl in, paak khen paak ngawl si. Tsimi tah in amahni ruatnak te kheh heimah ngawl men in tsang atsia, amahni thinlung tawnak kheh khawthim in tsang si. **22**A tsimdatnak te khehkhen tawnak in tsang si. **23**A thi thei ngawl Pathian tsungnungnak kheh

a thi thei minung, vano te, kawng pali nei ramsa te le bokvak te zuk thaw thek si.

24Tsimi manin amahni taksa rori riang pakhat le pakhat vumah zaknung ngai in mang tu in, le amahni thinlunga ngeetnak bangin thiangrim ngawl ngai in leida tu in, Pathian in amahni kheh lehzau vanglak si. **25**Amahni'n Pathian thudik kheh thuson in thek atsia, semsuahtu tah in semsuahnak te kheh be in, a na per sawn si. Semsuahtu kheh kumkhaw in tsungnung tasen. Amen.

26Tsimi manin Pathian in amahni kheh a zaknung hurnak ah lehzau vanglak si. Heitasim tiphangin a nupang te riang in nupang a sinak kheh a daan bangin mang ngawl atsia, nupang dan thaw kalh dun in mang si. **27**Tsimi bangin mipa te khen nupang thaw a dan bangin pawl dun kheh zam atsia, ir dun leita in, zaknung ngai in mipa le mipa pawl dun si. Tsimi thil sesuak a puah manin a ngah tuh tsawhkuan kheh ngah si.

28Amahni'n Pathian thei a nuam ngawl bangin, a si awhnung ngawl me thil te puah tu in lungmu sesuak sungah Pathian in amahni kheh lehzau vanglak si. **29**Amahni heh diktsang ngawlnak tehem, nu le pa sualnak taak hem, sesuaknak tehem, hampumnak tehem, mi siatsuah otnak thaw dim in, iksiknak, tualreeknak, hau dunnak, mizolnak le midangte thil pha ngawl puahtu in a zoltu te, mi thutam te si. **30**Tsin, amahni heh mi a relse thei te, Pathian a haw te, mi ngal te, mi puarthau te, mi tuangkhawng te, thil sesuak a puah pantu te, nu le pa thu a ngai ngawl te, **31**mi tsing ngawl te, a thukam bangin a lun ngawl te, itnak a nei ngawl te, misual a zah ngawl te, mi ngeihhar ngawl te si. **32**Tibang hen lei a datu te heh thitaak si ti, Pathian-a a dik thukhennak a thei thahlam reng in, tibang hen lei a da bek zo ngawl, tibanga lei a datu te kheh limpi belhsep lai si.

1:24 Sm 81:12; Efe 4:19; 1Pi 4:3
1:25 Isa 44:20; Jer 10:14; 2Ko 11:31
1:26 Efe 4:19; 1 Thes 4:5; Sun 18:22, 23
1:27 Sun 18:22; 1Ko
1:29 1Ti 5:13; 3Jo 10
1:30 2Ti 3:2
1:31 2Ti 3:3
1:32 Sm 50:18; Luk 11:48; Leh 8:1
2:1 2Sa 12:5-7; Mah 7:1,2
2:4 Efe 1:7,18; 1Pi 3:15 2Pi 3:9
2:5 Sm 110:5; Thu 6:17; Jud 6

Jew te Thukhennak

2 Tsimi manin, maw mihing, mi sual a khen saktu, na sual phaazo tu ngawl si tsi. Heitasim tiphangin midang sual thu na khen phangin, amahni sual puahnak bang thek na puah manin nangmah le nangmah sual thukhen tsawm si tsi. **2**Sinapikhaw tsimi bang thil te a puahtu te vumah, thudik mang in Pathian in thukhen tu si, ti heh thei si sing. **3**Thu na khen saknak bang thek in leida atsia tsimi bangpah in a puahtu, maw mihing, Pathian in thu a khen phangin luat tu in ruat tsawm si tsim maw? **4**A si ngawl lekhaw Pathian zawnruatnak hen sual sir tu in nangmah a huai lam thei ngawl in, ama zawnruat leitanak, ama thintsual leitanak le ama veizo leitanak te heinam ngawl men si tsim maw?

5Sinapikhaw halta in na thin a khober manin, Pathian thinraw

ni le a thukhennak dik a lang tiar ni tsa nangma tuh Pathian thinrawnak khawl tsawm tseih poh si tsi.

6 Pathian in, "Minung taak hem a puahnak ten bangin rul leh tu si." **7** Thintsual ngai in thilpha a puah khokho veng te le tsungnungnak, ultungnak le a thithei ngawl minunga sinak a zei te kheh Pathian in kumkhaw nungnak pe tu si. **8** Sinapikhaw maa tsabek zei in thudik thu lun ngawl atsia, diktsang ngawlnak thu lun te vumah ama thinrawnak le ama thinlingnak burh tu si. **9** Thil sesuak a puah veng minung hem vumah rimnak le lungsenak leng tu atsia, a masa in Jew te vumah leng tu in, dawlta in Grik te vumah leng tu si. **10** Sinapikhaw tsungnungnak, ultungnak le thinnuamnak kheh thilpha a puahtu tehem vumah leng tu in, a masa in Jew te vumah leng tu atsia, dawlta in Grik te vumah leng tu si. **11** Pathian hen mi deihdannak nei ngawl si.

12 Daan nei ngawl in a sual te hemmuah heh Daan nei ngawl in senak ah leng tu in, Daan neireng pelh in a sual te hemmuah heh Daan in thukhen tu si. **13** Heitasim tiphangin Daan za men hen Pathian mai ah diktsang si ngawl in, Daan a lun te bek diktsang si tu si. **14** Heitasim tiphangin Daan a nei ngawl Gential te'n Daan sungah ngannak bangin a lun tsawm men phangin, Daan a nei ngawl pelhta sikhen tsimi kheh amahni tsa Daan si ongla si. **15** Daana puahnak kheh Pathian in amahni thinlung sungah a ngan ham ongla lam kheh amahni'n lang tiar atsia, amahni se le pha theinak lungmu khen tettikhan si. Amahni lungmu hen amahni le amahni mawhsiat tuak, zah tuak si. **16** Jesuh Khrih thawmin Pathian in minung te puah kuhnak te thu a khen ni phangin, thuthang pha ka relnak bang hen khen tu si.

2:6 Sm 62:12; Mah 16:27
2:7 1Ko 15:53, 54; 2Ti 1:10; Mah 25:46
2:8 2Th 2:12; Eze 22:31
2:9 Sm 32:10
2:11 Leh 10:34
2:12 1Ko 9:20, 21; Gal 4:21
2:13 Jei 1:22, 23,25
2:14 Leh 10:35
2:16 Tzt 12:14; 1Ko 4:5; Leh 10:42; 2Ti 2:8
2:17 Jer 8:8; Mik 3:11; Joh 5:45
2:21 Mah 23:3,4
2:22 Leh 19:37
2:24 Isa 52:5; Eze 36:22; 2Pi 2:2

Jew te'n Mawsi Daan Lun Ngawl

17 Ngai in, nangmah heh Jew te ti'n ponnak, Daan sirhsan in, Pathian ah tuangkhawng si tsi. **18** Tsin, Pathian deihnak thei in, Daan mang in zirhnak nang si ongla manin, thilpha ngaingai te kheh theitsiang si utsi. **19** Tsin, mittsaw lamhuaitu, khawthim sungah a om te vaarnak a petu, **20** mitaw te nun zirhtu, naupangno te zirhtu, Daan thu theizonak le Daan thudik neitu sing, ti'n muang tsawm si tsi. **21** Tsimi manin midang te zirhtu, nangmah le nangmah zirhtsawm ngawl si tsim maw? Ruko tuh ngawl in zirhtu nangmah hen ruko si tsim maw? **22** "Zuanzam mah," ti'n a titu nangmah hen zuanzam si tsim maw? Milim te a ningtsirtu nangmah hen milim temple te ruam si tsim maw? **23** Daan ah a tuangkhawngtu nangmah hen Daan na heek manin Pathian heinam ngawl te si na tsim maw? **24** Heitasim tiphangin, "Nangmahni

manin Gential te'n Pathian ming kheh relse si," ti'n ngannak bangin si.

Vunrelten Nempi Ngawl

25Daan na lun lekhaw vunrel ten heh nempi miau si. Sinapikhaw Daan na heek a si lekhaw vunrel na tennak heh ten ngawl bang si. **26**Tsimi manin vunrel ten ngawl pa'n Daan-a ngeetnak diktsangnak te a lun lekhaw, vunrel a ten ngawl kheh Pathian in vunrel ten in tsansak ol ngawl si maw? **27**Ngannak Daan nei atsia vunrel tentu nangmah hen Daan na heek lekhaw, taksa in vunrel ten ngawl, Daan kimsekno in a luntu pa'n thu na khen tu ngawl si maw?

28Heitasim tiphangin pulam bek Jew te si heh Jew miphun taktak si ngawl in, taksa in pulam vunrel ten bek heh vunrel ten taktak si ngawl si. **29**Sinapikhaw sunglam in Jew te heh Jew miphun taktak si. Vunrel ten taktak heh ngannak daan bangin si ngawl in, Raula in thinlung vunrelten heh si si. Tsimi bang minung heh minung-a thangphatnak si ngawl in Pathian thangphatnak ngah tu si.

Jew te'n Pathian Awnkam Um Ngawl

3 Tsimi lekhaw Jew te'n hei uaknak nei sim? Vunrel ten heh hei nempi sim? **2**Thil hintsang ah nempi pittseih si. A uaknak ber heh Pathian in ama awnkam te rori heh Jew te kelen tuh in aap si. **3**Mi pawlkhat te'n a um ngawl men phang hen kawti'n ti a sing im? Amahni um ngawlnak hen Pathian muangtaak sinak kheh heimah ngawl men in tsan tu si maw? **4**Tsan himhim tu ngawl si,

> "Na awnkam in diktsang atsia, thukhennak na si phang na neh theinak tuh in,"

ti'n ngannak bangin, minung tehem heh thuson rel ruakruak a sipelh ta sikhen, Pathian heh dik reng tasen.

5Sinapikhaw kei diktsang ngawlnak hen Pathian diktsangnak lang tiar asi lekhaw, kawti'n ti a sing im? Pathian in a thinrawnak keimahni vumah a leng tiar phangin, Pathian heh a dik ngawl si, ti'n ti a sing maw? Minung sinak in awn sing. **6**Ti thei himhim tu ngawl si sing. Tsimi a si lekhaw kawti bangin leivum minung te thukhen thei tu sim?

7Sinapikhaw thuson ka rel manin Pathian thudik hen amah tsungnung tiar leilei a si lekhaw, heita misual bangin thukhennak tuar reng lai sing im? **8**"Thilpha a suak tuh in thil sesuak puah a sing," ti'n heita kei ti men sawn ngawl? Tsimi heh mi pawlkhat te'n keimahni a relsenak bang le tsimi bangin awn si tiar in a nawnnak bangin si si. Tsimi bangin a titu te vumah Pathian thukhennak heh a dik si.

Pathian Mai ah Sesuakberh

9Tsimi a si lekhaw kawti'n ti a sing im? Keimahni Jew te heh

2:25 Gal 5:3; Jer 4:4
2:26 1Ko 7:19
2:27 Mat 12:41, 42
2:28 Mah 3:9; Joh 8:39; Gal 6:15
2:29 Daa 30:6; Fil 3:3; Kol 2:11; 2Ko 3:6; Joh 5:44; 1Ko 4:5; 2Ko 10:18; Gal 1:10; 1Th 2:4;
3:2 Daa 4:8; Sm 147:19; Leh 7:38
3:3 Heb 4:2; 2Ti 2:13
3:4 Joh 3:33; Sm 116:11; 51:4
3:5 Gal 3:15
3:6 Sia 18:25
3:9 1Ku 8:46; 2Kh 6:36; Sm 106:6; Gal 3:22

amahni tah in pha sawn lawt na sing im? Pha sawn nom ngawl poh ee. Heitasim tiphangin ka rel saak bangin keimahni Jew tehem le Grik tehem heh suala nennak ruak si sing.

10 Midik tumah om ngawl
si; pakhatno pohkhen om
ngawl si.
11 Theitsiang zo tumah om
ngawl si. Pathian zei
tumah om ngawl si.
12 A vaseng in peuberh in,
mi nempi ngawl in tsang
dangberh si lei. Thilpha
puah tumah om ngawl,
pakhatno pohkhen om
ngawl si."
13 "Amahni dangsung heh
thaan hongnak bang si in,
a lei te kheh mizolnak in
mang si. " "Amahni mur
nuai ah rulru om si."
14 "Amahni kam heh
mitsamnak le awrse in
dim si."
15 "Amahni kawng te heh
mi thisen suah tu in
dangzaang si.
16 Amahni lampi te ah senak
le bawngsenak ruakruak
dim si.
17 Thinnuamnak lampi kheh
thei ngawl si."
18 "Amahni mit ah Pathian
kihzahnak om vanglak
ngawl si,"

ti'n ngannak bangin si.

19 Tumah in a awn thei tuh ngawl in le leivum minung tehem Pathian mai ah mawh nei asiberh theinak tuh in, Daan-a relnak tehem heh Daan nuai ah a om te nenah relnak a si lam heh thei si sing. **20** Tsimi manin Daan lunnak man hen tumah in Pathian mitmuh ah diktsang tu ngawl si. Heitasim tiphangin Daan thawmin sual heh hei si, ti heh thei si sing.

Umnak Thawmin Diktsang

21 Sinapikhaw tuhen Daan le Profet te'n tetti a khan bangin, Daan peh ngawl in Pathian in a diktsangnak kheh muh ongla kei si. **22** Pathian diktsangnak riang kheh Jesuh Khrih umnak thawmin, a umtu minung tehem nenah le minung tehem vumah leng si. Tsimita danghan dunnak heimah om ngawl si. **23** Heitasim tiphangin minung tehem sualberh ongla in, Pathian tsungnungnak ah leng baan ngawl si. **24** Pathian in a lainatnak thawmin Khrih Jesuh dennak manin amahni kheh a thawnthong in diktsang tiar ong si lei. **25** Pathian in ama diktsangnak kheh Jesuh Khrih thisen umnak thawmin a lang theinak tuh in Jesuh Khrih ah kheh sualzah kunsaktu tuh in mang si lei. Heitasim tiphangin Pathian thintsualnak hen a puah awngnak sualnak te kheh leekdelh si. **26** Tsimi bangin sualnak te a leekdelh heh Pathian in tusan ah hen ama diktsangnak muh tu in, le amah heh diktsang si atsia, Jesuh ah a umtu tehem diktsang tiar tu a si lam a muh theinak tuh in si.

3:12 Sm 14:1-3; 53:1-3; Tzt 7:20
3:13 Sm 5:9; Sm 140:3
3:14 Sm 10:7
3:17 Isa 59:7,9
3:18 Sm 36:1
3:19 Sm 63:11; Eze 16:63
3:20 Leh 13:39
3:21 Isa 46:13; Jer 23:6; Leh 10:43
3:22 Gal 2:16; Joh 3:15; Gal 3:28; Kol 3:11
3:24 Joh 1:14, 16, 2Ko 12:9; Efe 2:8; Tit 2:11; Heb 4:16; Sm 130:7 Gal 4:5
3:25 Sua 25:17 Sun 16:10; Sm 65:3 Efe 1:7; 1Pi 1:19

27Tsimi a si lekhaw tu in tuangkhawng thei tu sim? Tumah in tuangkhawng thei tu ngawl si. A tuangkhawng thei ngawlnak heh hei Daan in a kham ta sim? Naper manin si maw? si ngawl si. Umnak Daan in a kham man si. 28Tsimi a si manin minung heh Daan lun manin si ngawl in, umnak manin diktsang si, ti heh kei thukhumnak si. 29Pathian heh Jew te Pathian bek si maw? Gential te Pathian khen si deve si ngawl si maw? Si si, Gential te Pathian khen si deve si. 30Umnak sirhsan in vunrel a tentu te, le umnak manin vunrel a ten ngawl te diktsang tiartu Pathian pakhat bek om si. 31Tsimi a si lekhaw umnak manin Daan heh kei lon men si maw? Si himhim ngawl si. Daan kei kho tiar si sawn si.

Abraham Diktsangnak

4 Tsimi a si lekhaw kei pa Abraham in tisa lam ah hei ngah sim? 2Abraham ah heh a pernak manin diktsang tiarnak a si lekhaw, tuangkhawng tuh heino pohkhen nei bel ol si. Sinapikhaw Pathian mai ah zonghen nei tu ngawl si. 3Laithiangrim ah ngannak bangin "Abraham in Pathian um atsia, tsimi a umnak heh Pathian in diktsangnak in siarsak si," ti'n ti si.

4Mi pakhat in na a per phangin a naper man heh lainatnak manin a ngahnak si ngawl in, a tsovo a ngahnak si sawn si.

3:27 1Ko 1:29-31; Efe 2:9
3:28 Leh 13:39; Gal 2:16; Efe 2:9; Jei 2:20, 24,26
3:29 Leh 10:34, 35; Gal 3:28
3:30 Gal 3:8
4:1 Luk 3:8
4:2 1Ko 1:31
4:3 Sia 15:6; Gal 3:6; Jei 2:23
4:8 Sm 32:1,2; 2Ko 5:19
4:11 Sia 17:10, 11; Luk 3:8

5Sipelh atsia Pathian heinam ngawl te diktsang tiartu Pathian in, na per ngawl pelh in amah a um a si lekhaw, tsimi a umnak kheh diktsangnak in siarsak si. 6Tsimi bangin napernak peh ngawl in Pathian in mi diktsang in a siarnak pa angnak kheh David in tihen ti si,

7"Daan nei ngawla
napernak zah saknak te le
a sualnak te khuh saknak
te kheh mi ang te si.
8BAWIPA in sual reng pelh
sual ngawl si, ti'n a tinak
pa heh mi ang si," ti'n ti
si.

Vurel Ten Ma Diktsangnak

9Me angnak heh vunrel ten te tsa bek si maw? A si ngawl lekhaw vunrel ten ngawl te tsa khen si deve sim? Heita tihen dong sing im ti phangin, Abraham in um atsia, tsimi a umnak kheh diktsangnak in Pathian in siarsak si, ti si sing. 10Kontik in siarsak sim? Vunrel a ten zawh in si maw, vunrel a ten ma in si sawn sim? Vunrel a ten zawh in si ngawl in, vunrel a ten ma in si sawn si. 11Abraham in vunrel ten ngawl asi pelhta khen, a umtu hem te pa a si theinak tuh in, le a umtu tehem diktsang in siarnak a si theinak tuh in, vunrel ten ngawl a si lai in vunrel ten theihdiknak kheh ngah si. Tsimi vunrel tennak heh umnak manin diktsangnak tatsik si. 12Tsin, Abraham ah heh vunrel ten te ruak-a pa si ngawl

in, kei pa Abraham in vunrel a ten ma ama umnak khawngiah a luntu te tsa khen si meek si.

Daan Lunnak Man Si Ngawl

13Heitasim tiphangin Abraham ah le a tenawn te heh leivum ro luahtu tuh in thutiam a si heh Daan lun manin si ngawl in, umnak manin a ngahnak diktsangnak manin si sawn si. **14**Daan bangin a nungtu te heh ro luahtu a si tsuk asin, umnak heh heimah ngawl men situ atsia, thutiam khen heh heimah nempi ngawl in tsang tu si. **15**Heitasim tiphangin Daan hen thinrawnak suak tiar si. Daan om ngawl min ah daan heek om ngawl si.

Abraham in Diktsangnak

16Tsimi manin thutiam heh Daan a lun te tsa bek si ngawl si. Kei vaseng-a pa Abraham umnak bangin a umtu te le Abraham tenawn tehem tsa a kim theinak tuh in, umnak sirhsan in lainatnak thawmin diktsang si theinak tuh in si. **17**"Miphun tampi te pa in na puah ongla sing," ti'n ngannak bangin, Abraham ah heh mithi te nungnak a petu le a om ngawl thil te a om bangin a reltu, a umnak Pathian mai ah amah heh kei pa si.

18"Na tenawn te heh tsimi bang zah in tam tu si," ti'n ngannak bangin, miphun tampi te pa a si theinak tuh in, Abraham in limdik tuh a om leh ngawlla sipelh in, umnak thawmin limdik si. **19**Amah heh kum zakhat a kim tuzep si ongla in, a taksa khen heh mithi bang a si ongla lam a thei thahlam reng in, le a zi Sarah ah khen nau a pai thei ngawl lam a thei thahlam reng in a umnak kiam lawt ngawl si. **20**Um ngawlnak manin Pathian thutiam kheh ummawh ngawl in, a umnak kol tiar atsia, Pathian thangphat si. **21**Tsin, Pathian in a tiam saak heh kim tiar tu si ti heh tsiangno in thei si. **22**Tsimi manin "tsimi a umnak kheh Pathian in diktsangnak in siarsak si."

23Tsimi a umnak heh Pathian in diktsangnak in siarsak si, ti heh Abraham tsa bek in ngannak si ngawl si. **24**Keimahni tsa khen si deve si. Kei Bawipa Jesuh heh mithi te lak pin a tho tiartu Pathian kei um lekhaw, tsimi kei umnak kheh diktsangnak in siarsak tu kei si. **25**Amah heh thilsual kei puahnak te manin aapnak si atsia, kei diktsang theinak tuh in tho tiarnak si.

Umnak Manin Diktsang

5 Umnak manin diktsang tiarnak kei si ongla manin, kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin Pathian thaw rem dun si sing. **2**Ama manin kei sirhsannak lainatnak sungah umnak thawmin lut thei atsia, Pathian tsungnungnak limdik in ang si sing. **3**Tsimi bek zo ngawl harsanak in keimahni tsungnung tiar deve si. Heimansim tilekhaw harsanak in tuarzonak suak tiar, **4**tuarzonak in nuntsan pha suak

4:13 Leh 13:32; Gal 3:16, 29
4:14 Gal 3:18
4:15 1Ko 15:56; 2Ko 3:7; Gal 3:10
4:16 Luk 3:8; Gal 3:16
4:17 Sia 17:5; Joh 5:21; Isa 48:13;
4:18 Sia 15:5
4:19 Heb 12:11, 12; Sia 17:17; 18:11
4:20 1Sa 30:6; Mah 4:8
4:21 Sia 18:14; Mah 19:26
4:24 Hab 2:2; 1Ko 9:10
4:25 Isa 53:5,6; 2Ko 5:21
5:1 Luk 2:14
5:2 Efe 2:18; Heb 3:6
5:3 Mah 5:12; Heb 10:36

tiar in, nuntsan pha in limdiknak a suak tiar manin si. 5Tsin, limdiknak hen zak tiar ngawl kei si. Heitasim tiphangin, keimahni a penak Raula Thiangrim thawmin Pathian itnak kheh kei thin sungah burh ongla si.

6Heimah ti thei ngawl kei si lai in, a hun a kim phangin, Pathian kihzah ngawl te tsa in Khrih ah kheh thi si. 7Midik pa ai in mi pakhat thi heh om har ngai si; mipha pa ai in thi ngam mi pakhat khat om kha men thei si. 8Sinapikhaw misual kei si laitak in keimahni ai in Khrih in thihnak a tuarnak hen Pathian in ama itnak kheh kei nenah lang tiar si.

9Tsimi bek zo ngawl tuhen keimahni heh a thisen thawmin diktsang tiar atsia, ama manin Pathian thinrawnak pin sannak te si sing. 10Heitasim tiphangin ama raal kei si lai in ama Tsapa thihnak manin Pathian amah thaw rem dun leh tiarnak kei si lekhaw, rem dun leh tiarnak kei si zawh in ama nungnak thawmin sannak si leilei rih tu si sing.

11Tsimi bek si ngawl in, keimahni heh tuhen kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin Pathian thaw rem dun leh tiarnak kei tso manin, kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin Pathian vumah ang meek si sing.

Khrih Thawmin Nungnak

12Tsimi manin mi pakhat manin leivum ah sual a lut bangin, tsimi sual manin leivum ah thihnak lut si. Leivum minung tehem a sualberh manin minung tehem vumah thihnak leng si. 13Heitasim tiphangin Daan a om ma in leivum ah sual om ongla si. Sinapikhaw Daan a om ngawl lailen sual heh sual in ruatnak si ngawl si. 14Sinapikhaw Adam san pin pan Mawsi san tian thihnak in uk si. Adam in daan a heeknak bang thilsual a puah ngawl te riang thihnak in uk si. Adam ah heh a leng tulai Pa muh hamnak si.

15Sinapikhaw thawnthong in penak lehsawng heh thilsual puahnak te bang si ngawl si. Heitasim tiphangin mi pakhata thil tisualnak manin mi tampi thi a silekhaw, me tah hen Pathian lainatnak le mi pakhat, Jesuh Khrih thawmin lehsawng heh mi tampi nenah tam sawn pittseih in leng si. 16Tsin, lehsawng heh mi pakhat, misual pa manin a leng thil thaw bangve ngawl si. Heitasim tiphangin mi pakhata sual manin thukhennak heh hannak heh si. Sinapikhaw sualnak tampi tsa Pathian in thawn thong in a penak lehsawng heh diktsang tiar heh si. 17Heitasim tiphangin mi pakhat in thilsual puah atsia, tsimi mi pakhat manin thihnak in a uk a silekhaw, lainatnak nual ngai in a dongtu le diktsangnak lehsawng a saangtu te'n, tsimi mi pakhat, Jesuh Khrih thawmin nungnak ah uk leilei tu si.

18Tsimiman in mi pakhat in thilsual a puah manin mi hem

5:5 Fil 1:20; Heb 3:6; Joh 3:16; Leh 2:33; Tit 3:5,6
5:6 Mar 1:15; Gal 4:4; Efe 1:10
5:8 Joh 3:16; 1Pi 3:18; 1Jo 3:16
5:10 Kol 1:21; 2Ko 5:18, 19; Kol 1:20, 22; Heb 7:25
5:12 Sia 3:1-7; 1Ko 15:21, 22; Sia 2:17
5:14 Sia 3:11, 12; 1Ko 15:22, 45
5:15 Leh 15:11
5:17 Joh 10:10
5:18 Isa 53:11

vumah hannak leng si. Tsimi bang deve in mi pakhata diktsangnak a puahnak manin mi hem vumah Pathian in thawnthong in a penak lehsawng leng atsia, nungnaka diktsangnak ah leng theinak ngah si. 19Heitasim tiphangin mi pakhata thu ngai ngawl manin mi tampi te misual in a tsang tiar bangin, Mi pakhata thu ngai manin mi tampi te mi diktsang si tiar deve tu si.

20Tsimi bek zo ngawl thilsual puah a tam leilei tuh in Daan leng si. Sinapikhaw sual a pungzai minah lainatnak tam leilei si. 21Tsin, sual in thihnak tawnin a uk bangin, lainatnak in diktsangnak tawnin uk tu atsia, tsimi bangpah in diktsangnak in kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin kumkhaw nungnak ah lenpi tu si.

Sual ah Thi

6 Tsimi a si lekhaw kawti'n ti a sing im? Lainatnak a tam leilei tuh in sual tseihtseih rih a sing maw? 2Sual leh nom tu ngawlla si sing. Sual ah a thi ongla keinihni hen kawti'n sual ah nung rih tu si sing im? 3Khrih Jesuh ah niim ongla keinihni hen ama thihnak ah kei niim lam theitsawm ngawl si utsim maw? 4Tsimi manin ama thihnak ah kei niimnak thawmin amah thaw vi langkhatnak si sing. Tsin, Pa'n ama tsungnungnak thawmin Khrih ah kheh mithi te lak pin a tho tiar bang deve in, keimahni khen nunther ah nungtu si sing.

5:19 Fil 2:8
5:20 Gal 3:19; 1Ti 1:13,14
5:21 Mah 25:46
6:2 Kol 3:5; 1Pi 2:24
6:3 Mah 28:19
6:4 Leh 2:24; 2Ko 5:17; Efe 4:22-24; Kol 3:10
6:5 2Ko 4:10; Efe 2:6; Fil 3:10, 11; Kol 2:12; 2 Ti 2:11
6:6 Gal 5:24; Efe 4:22; Kol 3:9; 2Ko 4:10; Gal 2:20; Fil 3:10; Kol 2:12, 20
6:9 Leh 2:24; Thu 1:18
6:10 Heb 7:27
6:13 2Ko 5:14, 15; 1Pi 2:24

5Ama thihnak ah thi langkhat le singkhaw, ama tholehnak ah tho langkhat leh tu si sing. 6Suala sel kei si awngkel leh tuh ngawlla in, kei sual ruangpum heh siatsuah a si theinak tuh in, kei minung lun heh amah thaw thinglamteh ah khentsih a si lam thei si sing. 7Heitasim tiphangin mithi heh sual pin luat si lei.

8Khrih ah thaw thi langkhat le singkhaw amah thaw nung deve tu si sing, ti'n um si sing. 9Khrih ah heh mithi te lak pin tho tiarnak si ongla in, thi awngkel leh tu ngawlla si, ti kheh thei si sing. Thihnak in a vumah thunei leh nom tu ngawlla si. 10Heitasim tiphangin amah hen a thi phangin mi hem tsa in sual ah veikhat thi si. Sipelhatsia a nung phangin Pathian ah nung si.

11Tsimi bangin nangnihni khen sual ah hen thi miaumiau ongla in ruat tsawm ula, kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin Pathian ah a nung in ruat tsawm un.

12Tsimi manin a thi thei nang ruang puma ngeetnak nang luntuh ngawl in sual heh a thi thei nang ruangpum uk tiar leh awl la un. 13Tsin, nang ruangpum khen te kheh diktsang ngawlnaka raalvan si tu in sualnak ah pe mah na un. Tsimi tah in mithi te lak pin a nung leh te bangin nangmah ni le nangmah ni tsawh Pathian nenah aap tsawm ula, nang ruangpum khen te kheh diktsangnak raalvan si tu in Pathian nenah pe tsawm sawn un. 14Daan nuai ah om si

ngawl in, lainatnak nuai ah om nang si ongla manin sual in nang uk leh awl la sen.

Diktsangnak Sel ah

15Tsimi a si lekhaw kawtibang si tu? Daan nuai ah om ngawl in lainatnak nuai ah om kei si ongla manin sual rih a sing maw? Sual himhim leh tu ngawlla si sing. **16**Mi pakhat khat nenah sel bangin ama thu lun tu in nang pe tsawm a si lekhaw, thihnak ah a lentu sual asikhen, diktsangnak ah a lentu thulunnak asikhen, tsimi a thu nang lunnaka sel nang silam thei ngawl si utsim maw? **17**Nangmahni heh suala sel si awng si utsi. Sinapikhaw nangmahni nenah penak zirhnak daan kheh thintak lungtak in nang lun manin Pathian paak sing. **18**Sual pin luat tiarnak nang si ongla manin, diktsangnaka sel si ongla si utsi.

19Nang tisa a kol ngawl manin, minung daan in rel nang sing. Nang ruangpum khen te kheh a thiangrim ngawl thil lam ah le tsan nei ngawl in nungnak lam ah sel bangin pe si utsi. Tsimi tsan nei ngawl in nungnak khen tsan nei ngawl leilei in nungnak ah huai nang si. Tsimi bangpah in tuzong hen nang ruangpum khen te kheh thiangrimnak ah a huaitu diktsangnaka sel bangin pe tsawm un.

20Suala sel nang si lai in diktsangnak in uk ngawl nang si. **21**Tuhen nangmahni a zak tiartu thil te khen hei nempinak nang pe sim? Tsimi nuntsan te khomnak heh thihnak si. **22**Sinapikhaw tuhen nangmahni heh sual pin luat tiarnak si ongla si utsi. Pathian sel nang si ongla manin, thiangrimnak rah nei ongla si utsi. Tsin, a khomnak heh kumkhaw nungnak si. **23**Heitasim tiphangin sual thaman heh thihnak si. Sinapikhaw Pathian lehsawng heh kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin kumkhaw nungnak si.

Daan Sungah Thi

7 Daan a theitu te nang rel sing. U le nau te, mi pakhat heh a nun sung bek Daan in uk si ti heh thei ngawl si utsim maw? **2**Pasel nei nupang heh a pasel a nung lai bek in Daan in a pasel thaw hen si. A pasel a thi a si lekhaw a pasel thaw a hentu daan pin luat si. **3**Tsimi bangin a pasel nung reng pelh in, pasel dang a nei lekhaw amah heh zuanzam si. Sinapikhaw a pasel a thi a si lekhaw tsimi Daan pin luat atsia, mipa dang thaw a huai dun asikhen zuanzam si ngawl si.

4Tsimi bangin ka u le ka nau te, Pathian lam ah rah kei rah thei tuh in le Pathian in mithi te lak pin a tho leh tiarnak Khrih thaw nang huai dun theinak tuh in, Khrih ruangpum thawmin Daan ah mithi si ongla si utsi. **5**Heitasim tiphangin tisa nun in kei nung lai in, Daan in a thawnnak sual ot leitanak te hen thihnak ah a huaitu rah rah tu in,

6:16 2Pi 2:19; Sia 4:7; Sm 57:5; Joh 8:34; 2Pi 2:19
6:17 2Ko 2:14; 2Ti 1:13
6:18 1Pi 4:1
6:19 Gal 3:15
6:22 1Ko 7:22; Efe 6:6; 1Pi 2:16; Mah 25:46
6:23 Sia 2:17; Tts 10:16; Eze 18:4; Gal 6:7,8; Jei 1:15; Mah 25:46
7:1 Leh 1:16; 1Ko 1:10; Gal 3:15
7:2 1Ko 7:39
7:3 Luk 16:18
7:4 Gal 2:19; Kol 1:22
7:5 Gal 5:24

kei ruangpum khen te ah naper si. 6Sinapikhaw tuhen Daan lun ngannak si ngawl in, Raula thernak in ama na kei per thei tuh in, keimahni a hen tu Daan ah thi ongla kei si manin, Daan pin luat tiarnak si ongla si sing.

Daan in San Thei Ngawl

7Tsimi a si lekhaw kawti'n ti a sing im? Daan heh a sual si maw? Sual himhim ngawl si. Heitasim tiphangin Daan in, "Mi te thil ot mah," ti in a ti ngawl tsuk asin, mi te thil ot heh sual a si lam thei tu ngawl sing. 8Sinapikhaw sual hen thukhaam thawmin hunpha ngah atsia, keimahni sungah sesuak otnak a phunphun suak tiar si. Heitasim tiphangin Daan a om ngawl lekhaw sual om ngawl si. 9Daan nei ngawl in nung awng sing. Sinapikhaw thukhaam a leng phangin sual heh nung leh atsia, thi sing. 10Nungnak ah a lentu thukhaam heh keimah thi tiartu a si lam mu ngah sing. 11Heitasim tiphangin sual hen thukhaam manin hunpha le ngah in, keimah zol atsia, thukhaam mang in reek ka si. 12Tsimi manin Daan heh thiangrim si, thukhaam khen thiangrim in diktsang atsia pha pah si.

13Tsimi lekhaw thilpha heh keima tsa thihnak in tsang si maw? Tsang himhim ngawl si. Sinapikhaw sual heh sual a si lam a lang theinak tuh in, thilpha mang in keima sungah thihnak suak tiar si. Tsimi heh sual heh thukhaam manin sual tawptong a si theinak tuh in si.

14Daan heh raula lam thil a si lam thei si sing. Sinapikhaw keimah heh lei tisa minung si atsia, suala sel si tu in zuarnak sing. 15Ka puahnak heh thei zo ngawl sing. Heitasim tiphangin ka puah otnak puah ngawl in, ka hawnak sawn puah sing. 16Tsimi bangin ka puah tuh ngawl thil ka puah a si lekhaw, Daan heh a pha si, ti'n lungkimpi sing. 17Sinapikhaw tuhen tsimi a puahtu heh keimah si leh ngawlla in, ka sungah a om sual in a puahnak si sawn si. 18Heitasim tiphangin ka sungah thilpha heimah a om ngawl lam thei sing. Meheh lei tisa ka sinak in si. Keima sungah thilpha puah otnak a om pelhta sikhen, kawtibang in puah tu ti thei zo nom ngawl sing. 19Heitasim tiphangin thilpha ka puah tuh puah ngawl in, ka puah ot nom tuh ngawlnak a sesuak thil sawn puah sing. 20Tuhen ka puah tuh ngawl ka puah phangin a puahtu taktak heh keimah si ngawl in, ka sungah a om sual si sawn si.

21Tsin, thilpha ka puah ot phangin keima sungah thil sesuak om si tinak daan heh tawk sing. 22Keima sunglam minung hen Pathian daan ah ang si. 23Sinapikhaw ka ruangpum khen te ah ka lungmu daan dotu daan dang mu sing. Tsimi daan hen ka ruangpum khen te ah na a pertu sual daan ah sel tsang tiar ka si. 24Bang lawmlawma mi siahtheih

7:6 2Ko 3:6
7:7 Sua 20:17; Daa 5:21
7:10 Sun 18:5; Luk 10:26-28; Gal 3:12
7:11 Sia 3:13
7:12 Gal 3:21; 1Ti 1:8
7:14 1Ko 3:1; 1Ku 21:20, 25; 2Ku 17:17
7:15 Gal 5:17
7:17 Gal 5:24
7:22 Efe 3:16; Sm 1:2
7:23 Gal 5:17; Jei 4:1; 1Pi 2:11

ka si heh maw! Me thihnak ruangpum pin tu in ka san tu nan tih im? 25Kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin keimah santu Pathian paak sing. Ka lungmu hen Pathian daan lun atsia, ka tisa hen sual daan lun sing.

Tisa Deihnak Pin Raula in San

8 Tsimi manin tuhen tisa deihnak bangin nung ngawl in Raula deihnak bangin nung atsia, Khrih Jesuh sungah a omtu te vumah hannak om ngawl si. 2Heitasim tiphangin Khrih Jesuh ah nungnak Raula daan in suala daan le thihnak daan pin luat tiar ongla kei si. 3Tisa manin Daan heh kol ngawl in heimah a puah thei ngawl manin, Pathian in ama tsapa rori kheh sual sinak tisa bang nei tiar in, sual tsa in leh si. Tsin, sual kheh tisa ah han si. 4Tisa deihnak bangin nung ngawl in, Raula deihnak bangin a nung keimahni ah hen Daana ngeetnak diktsangnak a kimsek theinak tuh in, ama tsapa kheh leh si.

5Heitasim tiphangin tisa deihnak bangin a nung te hen tisa thil te kheh ruat in, Raula deihnak bangin a nung te hen Raula thil te ruat si. 6Tisa lam ruatnak heh thihnak si. Sinapikhaw raula lam ruatnak heh nungnak le thinnuamnak si. 7Tisa lam ruatnak heh Pathian thaw a raal dun manin, Pathian daan lun ngawl in, lun zo ngawl taktak si. 8Tsimi manin tisa lam ah a nung te hen Pathian ang tiar thei nom ngawl si.

9Sinapikhaw Pathian Raula kheh nangmahni sungah a om taktak a si lekhaw, nangmahni heh tisa ah om si ngawl in, Raula ah om si sawn si utsi. Tutu sikhen tuhen Khrih Raula a nei ngawltu heh Khrih-a si ngawl si. 10Nangmahni sungah Khrih a om lekhaw sual manin ruangpum heh a thi pelhta sikhen, diktsangnak manin Raula heh nung si. 11Sinapikhaw mithi te lak pin Jesuh ah a tho tiartu Pathian Raula heh nang sungah a om lekhaw, Khrih ah mithi te lak pin a tho tiartu Pathian in nangmahni sungah a om ama Raula thawmin a thi thei nang ruangpum kheh nungnak pe deve tu si.

Tsapa Sitheinak

12Tsimi manin u le nau te, leiba nei si sing; sinapikhaw tisa ah si ngawl in, tisa deihnak bangin nung tu in khen si ngawl si. 13Heitasim tiphangin tisa deihnak bangin nang nung a si lekhaw thi tu si utsi. Raula thawmin ruangpuma napernak te kheh nang thi tiar a si lekhaw, nung tu si utsi. 14Pathian Raula-a huainak te hemmuah heh Pathian tsa te si. 15Nangnihni hen kih le lau tu in sel ah a tang leh tiartu raula tso si ngawl in, tsalawh sinak Raula tso si sawn si atsia, tsimi Raula thawmin, "Abba*, ei Pa," ti'n au si sing. 16Pathian tsa te kei si lam heh Raula amah rori in kei raula thaw

7:25 2Ko 2:4
8:2 1Ko 15:45; Joh 8:32, 36
8:3 Heb 7:18; Gal 5:24; Fil 2:7; Heb 2:14,17
8:4 Gal 5:16
8:5 Gal 5:19-21,25
8:6 Gal 6:8
8:7 Jei 4:4
8:8 Gal 5:24
8:9 Gal 5:24; 1Ko 6:19; 2Ti 1:14
8:10 Sua 29:45; Joh 14:20, 23; 2Ko 13:5; Gal 2:20; Efe 3:17
8:11 Leh 2:24;
8:12 Gal 5:24
8:13 Gal 6:8
8:14 Mah 5:9
8:15 2Ti 1:7; Mar 14:36
8:16 Efe 1:13; Joh 1:12

* **8:15** *Abba*: Aramaic awn si. A tsuangtsung in tualnel ngainak ei pa tinak si.

tettikhan si. 17Tsin, Pathian tsa te kei si lekhaw, keimahni heh ro luahtu te si atsia, Khrih ah ro luah pitu, Pathian ro luahtu te si sing. Khrih thaw tsungnung langkhat tiarnak kei si tuh in, Khrih amah thaw tuar dang si sing.

Mailam Tsungnungnak

18Tusana tuarnak te heh kei nenah a lang leh tulai tsungnungnak thaw santeh taak in ruat ngawl sing. 19Pathian tsa te a lang tu kheh semsuahnak te'n ngaklah ngaingai dang si. 20Pathian in semsuahnak te heh heimah ngawl men in tsan si. Tsimi heh semsuahnak te amahni nuamnak manin si ngawl in, a tsan tu in limdiknak sungah a om tiar si sawn si. 21Heitasim tiphangin semsuahnak te khehkhen senaka sel pin Pathian tsa tea a tsungnung luatnak sungah luat tiarnak si deve tu si.

22Semsuahnak tehem heh tutian hen ai ruangruang in naukei nat tuar dang si, ti kheh thei si sing. 23Tsin, amahni ruak si ngawl in, Raula rah masa ber keimahni rori riang in ama tsalawh kei sinak kei ruangpum den tuh ngaklah in kei sunglam pin ai ruangruang deve si sing. 24Heitasim tiphangin me limdiknak sungah sannak te si sing. Sinapikhaw mu rengnak limdik heh limdiknak si ngawl si. Mi pakhat in a mu rengnak heh limdik tseih rih tu si maw? 25Sinapikhaw kei mu ngawlnak kei limdik phangin thintsual ngai in ngak khokho si sing.

26Tsimi bangin kei kol ngawlnak heh Raula in bawm meek kei si. Kei ngen awhnung bangin kei sawngen tuh khen thei ngawl si sing. Sinapikhaw awn in rel theihnung tuh ngawl tiantian in keimahni tsa Raula in ai ruangruang in kun sak kei si. 27Raula hen Pathian deihnak bangin mi thiangrim te tsa a kun sak veng manin, thinlung a tsulsektu Pathian in Raula ruatnak thei si.

28Tsin, Pathian a ittu, ama tuumnak bangin a konak te tsa in, thil tehem heh amahni phatnak tsa in naper dang si, ti kheh thei si sing. 29Heitasim tiphangin unau tampi sung pin tsaminlawh a si theinak tuh in le a thei ham saak te kheh ama Tsapa sinak bang a nei theinak tuh in, laitenteek ham si. 30Tsimi zo ngawl a laitenteeknak te kheh ko atsia, a konak te kheh diktsang tiar in, diktsang tiarnak te kheh tsungnung tiar si.

Pathian Kumkhaw Itnak

31Me thu te vumah hei awn rih tu si sing im? Pathian in keimahni lam ah a om a si lekhaw tu in kei do ngam tu sim? 32Ama tsapa rori riang hawi ngawl in keimahni a pe siangtu Pathian in, tsapa thawlom in thil tehem khen kei vaseng tsa in pe tsih ol ngawl si maw? 33Pathian dengnak te heh sual nawn tuh hei om tu sim? Diktsang tiartu heh Pathian si. 34Hantu heh tu sim? Amah heh a thi bek zo ngawl, mithi te lak pin tho leh tiarnak si in, Pathian taklam ah om atsia,

8:17 Leh 20:32; Gal 3:29 Efe 3:6
8:18 2Ko 4:17; 1Pi 4:13
8:20 Sia 3:17-19
8:21 Leh 3:21; 2Pi 3:13
8:22 Jer 12:4
8:23 2Ko 5:5; Gal 5:5
8:24 1Th 5:8; Tit 3:7;
8:25 Sm 37:7
8:26 Efe 6:18
8:27 Thu 2:23
8:28 1Ko 1:9; Gal 1:6,15
8:29 1Pi 1:2; Efe 1:5,11
8:30 Efe 1:5,11
8:31 Hag 1:13; Sm 56:9
8:32 Sia 22:13; Joh 3:16
8:33 Isa 50:8,9
8:34 Leh 2:24; Mar 16:19

keimahni tsa sawngen saktu Khrih ah si. 35Khrih itnak pin tu in khen theitu kei sim? Harsanak in maw, lungse khawngainak in maw, erhnak in maw, riandungnak in maw, kawngkolhnak in maw, thinphu lasamveinak in maw, vangsang in maw, me te hen khen thei tu kei si maw?

36"Nangma tsa in
sunlawhlen reeknak tuar
si ung. Tel tuh tuu bangin
teeknak si ung,"

ti'n ngannak bangin si si.

37Khen thei himhim tu ngawl kei si. Keimahni ittu Pathian thawmin me thil tehem vumah nehtu te tah in nehtu sawn si lai si sing. 38Heitasim tiphangin thihnak a sikhen, nungnak a sikhen, vanvummi te a sikhen, uktu te a sikhen, huham te a sikhen, tuhuna thil te'n a sikhen, a om tulai thil te'n a sikhen, 39a dak a sikhen a thuk a sikhen, semsuahnak thil dang te a sikhen kei Bawipa Khrih Jesuh sungah kei tso ngah saak Pathian itnak pin, khen thei tu ngawl kei si, ti heh theiken si sing.

Paul In Israel Te vumah A Lungsenak

9 Keima pha le se theikhennak lungmu in Raula Thiangrim sungah tetti a khan bangin, thuson rel ngawl in, Khrih ah thudik ka relnak heh, 2ka thinlung in lungse ngun atsia, thinhar ngai veng sing. 3Heitasim tiphangin lei tisa daan in ka sulzawn ka laizawn, ka unaupi te ai in keimah sawn heh Khrih thaw khek in Pathian tsamnak si ot sing. 4Amahni heh Israel te si atsia, tsalawh sinak, tsungnungnak, thukam te, Daan penak, Pathian napernak le thutiam te nei si. 5Pupa te heh amahnia si atsia, lei tisa daan in Khrih ah heh amahni sung pin piang si. Amah heh heizongza vumah om si atsia, kumkhaw tsungnung Pathian si. Amen.

Pathian Liannak

6Pathian awnkam heh hei a ti thei ngawl si ngawl si. Heitasim tiphangin Israel tsanawn tehem heh Israel miphun taktak silawt ngawl si. 7Abraham tenawn a si tavang poh in, Abraham tsa te taktak si veng lawt ngawl si. Tsimi tah in, "Isak pina bek heh na tenawn te tinak si tu si," ti'n ti si. 8Tsimi heh lei tisaa tsa te heh Pathian tsa te si ngawl in, thutiama tsa te bek, Abraham tsa te in siarnak si. 9Heitasim tiphangin, "A hun a kim phangin leng leh angkhaw, Sarah in tsapa hing tu si," ti'n thutiam thu om si.

10Me bek zo ngawl, Rebekka ah heh kei papi Isak ah thaw huai dun atsia, naupai si. 11Pathian dengnak thu ah hen a tuumnak heh puah le per man si ngawl in, a kotu pa thu bangin a kho theinak tuh in, tsaphir te a hing ma, amahni'n se le pha a puah ma in, 12Pathian in, "A u in a nau na per tu si," ti'n Rebekka ah rel si. 13Tsimi heh, "Jakob ah heh it

8:35 1Ko 4:11; 2Ko 11:26
8:36 Sm 44:22; 1Ko 4:9
8:37 1Ko 15:57 Efe 5:2; Thu 1:5
8:38 1Ko 3:22 Efe 1:21
9:1 Sm 15:2; 2Ko 11:10; Gal 1:20; 1Ti 2:7
9:3 Sua 32:32; 1Ko 12:3; Leh 22:5
9:4 Sua 4:22 Daa 7:6; Heb 9:5
9:5 Mah 1:1-16; Kol 2:9
9:6 Gal 6:16
9:7 Sia 21:12
9:8 Gal 3:16
9:9 Sia 18:10, 14
9:10 Sia 25:21
9:12 Sia 25:23
9:13 Mal 1:2,3

atsia, Esau ah heh haw sing," ti'n ngannak bangin si si.

Pathian Diktsangnak

14Tsimi a si lekhaw kawti'n ti a sing im? Pathian heh diktsang ngawl si, ti'n ti a sing maw? Ti himhim tu ngawl si sing. **15**Heitasim tiphangin Pathian in, "Ngeihhar ka nuamnak te ngeihhar angkhaw, laina ka nuamnak te laina tu sing," ti'n Mawsi ah rel si. **16**Tsimi manin me thu ah hen a deihtua deih man men in le a daantua daan man men si ngawl in, ngeihharnak a muh tu Pathian thuthu si sawn si. **17**Heitasim tiphangin Laithiangrim in, "Nangma sungah ka huham ka lang tiar theinak tuh in le leivum hem ah ka ming a thang theinak tuh in, me ka tuumnak man rori hen tsawisang na sing," ti'n Faraw ah kheh ti si. **18**Tsimi manin Pathian hen a ngeihhar otnak te ngeihhar atsia, thin a kho tiar otnak te thinkho tiar si.

19Tsimi phangin nangmah hen, "Hei manin Pathian in sual zei renglai sim? Ama deihnak tu in kham thei tu sim?" ti'n ti tu ka si tsi. **20**Pathian sol ngamtu maw mihing, nangmah heh tu si tsim? Thil vawnak hen vawtu pa nen ah, "Hei manin tibang hen vaw ka si tsim?" ti'n ti thei ol maw? **21**Beel vawtu hen buan lom khat pin tsungnung ngai in mang tuh le zaraan in mang tuh beel vaw theinak thu nei ngawl si maw?

22Pathian in minung te vumah a thinrawnak muh nuam atsia, a huham thei tiar nuam si. Sinapikhaw a thinrawnak a tuartu tuh te vumah le amahni senak tuh in a remham saak thinrawnak beel te vumah thintsual in a pantel men tsuk asin kawti'n ti a sing im? **23**Tsin, tuma pah in a tuum hamnak ngeihharnak beel te tsungnung tiar tu in a remham saak, ngeihharnak a tso beel te vumah a tsungnungnak lian heh thei tiar nuam si. **24**Tsimi ngeihharnak beel te heh Jew te sunga bek konak si ngawl in, keimahni Gential te sung pin khen a konak si deve si sing.

25Hosea Laithiangrim sungah Pathian in,

> "Keima minung a si
> ngawl te kheh, ka minung
> te, ti'n ti tu sing. Ka it
> ngawlnak minu kheh
> ka itnak minu, ti'n ti tu
> sing," ti'n ti si.
> **26**"Tsin, tibanghen thiltsang
> tu si. 'Ka minung te si
> ngawl si utsi' ti'n ka ti
> minah, tsimi mun keek ah
> anung Pathian tsa te, ti'n
> ponnak te si tu si utsi,"
> ti'n ti si.
> **27**Isaiah in Israel te thu
> kheh, "Israel tsa te heh
> tipi kunga runpil zah in
> a tam pelhta sikhen, a
> taang lamtsang te bek
> sannak si tu si.
> **28**Heitasim tiphangin
> BAWIPA in a naper kheh

9:15 Sua 33:19
9:16 Efe 2:8; Tit 3:5
9:17 Sua 9:16; Sm 76:10
9:18 Sua 4:21; Daa 2:30; Jo s 11:20
9:19 1Ko 15:35; Jei 2:18; 2Sa 16:10; 2Kh 20:6; Dan 4:35
9:20 Job 1:22; Isa 64:8; Jer 18:6;
9:21 2Ti 2:20
9:22 Tts 16:4
9:25 Hos 2:23; 1Pi 2:10
9:26 Hos 1:10; Mah 16:16
9:27 Sia 22:17; Hos 1:10; 2Ku 19:4; Jer 44:14; Joe 2:32
9:28 Isa 10:22

tselh tu atsia, diktsangnak
thaw ten in tsom tiar tu
si. Heimansim tilekhaw
BAWIPA in leivum ah
ama naper hun kheh tsom
tiar tu si,"
ti'n ti si.

29 Me thu heh Isaiah in,
"Sabaoth BAWIPA* in
kei tsi a hawi ngawl
tsuk asin, keimahni heh
Sodom khaw bang si
tula in, Gomorrah khaw
bangin zingnak si tula si
sing,"
ti'n rel ham awng si.

Israel te Um Ngawlnak

30 Tsimi a si lekhaw kawti'n
ti a sing im? Diktsangnak a hil
ngawl Gential te'n diksangnak
ngah ongla in, umnak manin
diktsangnak riang kheh ngah ongla
si. **31** Sinapikhaw diktsangnak
daan a hiltu Israel te'n tsimi
diktsangnak daan nei ngah ngawl
si. **32** Hei manin nei ngah ngawl
sim? Amahni'n umnak thaw zei
ngawl in Daan lunnak thaw a hil
manin si. Amahni'n khawsi atsia
a tan thei lungto kheh a sirh kha
manin si.

33 "Ngai un, Zion ah khawsi
thei lungto le a tan thei
lungtum koih sing. Tutu
sikhen amah a umtu taak
hem mualpho tu ngawl
si,"
ti'n ngannak bangin si.

* **9:29** *Sabaoth BAWIPA*: Hebrew awn si atsia, raalkap honpi te BAWIPA tinak si.

9:29 Jei 5:4; Isa 1:9; Sia 19:24-29; Isa 13:19; Jer 50:40
9:30 Gal 2:16; Fil 3:9; Heb 11:7
9:31 Daa 6:25; Isa 51:1; Gal 5:4
9:32 1Pi 2:8
9:33 Isa 8:14; 1Pi 2:6,8

10 U le nau te, Israel te tsa ka thinlung in ka deihsaknak le Pathian nenah ka sawngen saknak heh amahni sannak a si thei tuh heh si. **2** Amahni heh Pathian lam ah a zuam ngai heh theipi rori sing. Sinapikhaw thei theinak manin si ngawl si. **3** Amahni'n Pathian diktsangnak heinam ngawl in, amahni diktsangnak a khotu bek zei atsia, Pathian diktsangnak ah aap tsawm nuam ngawl si. **4** A umtu tehem mi diktsang a si theinak tuh in, Khrih ah heh Daan a khomnak si si.

5 Mawsi in daan manin diktsang nak thu ah, "Tsimi Daan a luntu heh tsimi daan bangin nung tu si," ti'n ngan si. **6** Sinapikhaw um naka diktsangnak hen ti hen awn si, "Na thinlung in, 'Vanvum ah tu kai tu sim?' ti'n ti mah nen." Tsimi heh vumvum lam pin Khrih ah huaisuk tu, tinak si. **7** Tsimi a si ngawl lekhaw, "'A thuk min sungah tu tolhsuk tu sim?' ti in khen ti mah nen." Tsimi heh mithi te lak pin Khrih ah huai so tu, tinak si. **8** Sinapikhaw ngannak hen kawti'n ti sim? "Thu heh nangmahni thaw a nongtsekno si in, nang kam sungah le nang thinlung sungah om si," ti'n ti si. Tsimi thu heh kei phuangnak umnak thu si. **9** Jesuh ah heh Bawipa si, ti in na kam in phuang atsia, Pathian in mithi te lak pin tho tiar si, ti heh na thinlung in na um a si lekhaw, sannak si tu si tsi. **10** Mi pakhat hen ama thinlung in um atsia diktsangnak ngah in, a

10:1 Sm 20:4
10:2 Leh 21:20
10:4 Gal 3:24
10:5 Sun 18:5; Daa 4:1; Neh 9:29; Tts 19:16; Isa 55:3
10:6 Daa 30:12
10:7 Daa 30:13; Leh 2:24
10:8 Daa 30:14
10:9 Mah 10:32; Joh 13:13; 3:15

kam in a phuangnak hen sannak ngah si. 11Heitasim tiphangin, “Amah a umtu tehem mualpho tu ngawl si,” ti’n Laithiangrim in ti si. 12Jew le Gential laklawh ah dang dunnak heimah om ngawl si. Bawi tehem vumah amah pah heh Bawipa si atsia, amah a kotu tehem vumah hausa si. 13“Tutu sikhen BAWIPA ming a kotu heh sannak si tu si.”

14Tsimi bang a si lekhaw a um ngawlnak Khrih ah kheh kawti’n ko thei tu sim? A thu a za ngawlnak pa kheh kawti’n um thei tu sim? Thureltu a om ngawl a si lekhaw kawti’n za thei tu sim? 15Thuphuangtu te leh ngawl in kawti’n phuang thei tu sim?

> “Thinnuamnak thuthang
> pha a phuangtu te le thu
> phapha-a thuthang pha a
> kengtu te kawng te heh
> kawzah in mawi sim!”

ti’n ngannak bangin si si.

Israel te’n Thuthang Pha El

16Sinapikhaw thuthang pha heh amahni’n ngaiberh ngawl si. Heitasim tiphangin Isaiah in, “BAWIPA, kei relnak thu te heh tu in um sim?” ti’n ti si. 17Tsimi manin umnak heh zanak pin leng si in, zanak heh Pathian awnkam pin leng si.

18Sinapikhaw keimah hen, amahni’n thuthang pha heh za ngawl si maw? ti’n ti sing. Za emsai poh ee!

> “Amahni aw kheh leivum
> mun hem ah thang atsia,
> amahni awnnak te heh
> leivum a tawpnak tian in
> ring si.”

19Sinapikhaw keimah hen, Israel te’n thei zo ngawl si maw? ti’n ti sing. A masa ber in Mawsi in,

> “Miphun lak ah a
> peh ngawl te mang in
> iksiknak nei tiar tu nang
> sing. Mitaw phun mang
> in nang thinraw tiar tu
> sing,”

ti’n ti si.

20Sinapikhaw Isaiah in raalpha ngai in,

> “Keimah a zei ngawl
> te’n keimah tawk atsia,
> keimah a zei ngawl te
> nenah keimah le keimah
> phuang tsawm sing,”

ti’n ti si.

21Sinapikhaw Pathian in Israel te kheh,

> “Thu lun ngawl le thu
> el mang te vumah sun
> nilawh in ka kut zar sing,”

ti’n ti si.

Israel te Lon Reng Ngawl

11 Tsimi phangin keima’n, Pathian in ama miphun kheh lon si maw? ti’n ti sing. Lon nom ngawl poh ee! Heitasim tiphangin keimah khen heh Israel miphun, Abraham tsanawn, Benjamin nam sing. 2Pathian in a thei ham saak a minung te kheh lon ngawl si. Elijah in Israel te mawhsiat in Pathian nenah kawti bangin a kun sak ti thu Laithiangrima relnak thei ngawl si utsim maw,

10:11 Isa 28:16
10:12 Mah 28:18
10:13 Leh 2:21; Joe 2:32
10:15 Isa 52:7; Nah 1:15
10:16 Heb 4:2; Isa 53:1; Joh 12:38
10:17 Gal 3:2, 5; Kol 3:16
10:18 Sm 19:4; Mah 24:14; Kol 1:6,23; 1Th 1:8
10:19 Daa 32:21
10:20 Isa 65:1
10:21 Isa 65:2; Jer 35:17
11:1 Sun 26:44; 1Sa 12:22; Sm 94:14; Jer 31:37; 2Ko 11:22; Fil 3:5

3"BAWIPA, amahni'n na profet
te reek ongla in, nangma bawlnak
dawndel te khen phereih ongla si.
Keimah ruak tang in, keimah khen
reek tu in zei ka si," ti'n ti si. 4Pathian
in kawti bangin o sim? Pathian in,
"Baal milim mai ah khuklepbok
ngawl keima tsa ka siitnak minung
thawng sarih nei sing," ti'n ti si.
5Tsimi hun lai bangin tuhun ah
lainatnak bangin dengnak a tang
lai te om si. 6Tsimi heh lainatnak
thawmin a silekhaw, puah le pernak
te manin si leh ngawlla si. Tsimi
bang a si ngawl lekhaw lainatnak
heh lainatnak si leh ngawlla si.
Puah le pernak te manin a silekhaw,
ngeihharnak si leh ngawlla si. Tsimi
bang a si ngawl lekhaw puah le per
heh puah le per si leh ngawlla si.

7Tsimi a si lekhaw kawti'n
ti a sing im? Israel te'n a zei
tseihnak heh tawkngah ngawl si.
A dengnak te'n tawkngah atsia,
a tanglai te heh a thinkho si.
8Tsimi heh,

> "Tuni tian rori hen,
> Pathian in eihmu sung
> raula, khawmu nom
> ngawl mit te, le thu a
> za ngawl beng te kheh
> amahni pe si,"

ti'n ngannak bangin si.

> 9Tsin, David in,
> "Amahni tsabuai
> kheh amahni tsa in,
> ngawngkau le hum,
> tannak le phuzulnak in
> tsang tasen.
> 10A mu thei tuh ngawl in
> amahni mit te thim ta
> sehla, amahni el te kun
> tsimit nom tasen,"

ti'n ti si.

11:3 1Ku 19:10, 14
11:4 1Ku 19:18
11:8 Mah 13:13-15; Daa 29:4; Isa 29:10
11:10 Sm 69:22, 23
11:11 Leh 13:46
11:13 Leh 9:15
11:14 1Ko 10:33; 1Th 2:16; Mah 1:21; Luk 2:11; Joh 3:17; Leh 4:12; 1Ko 1:21; 1Ti 2:4; Tit 3:5
11:15 Luk 15:24, 32
11:16 Sun 23:10, 17; Mip 15:18-21
11:17 Jer 11:16; Joh 15:2; Leh 2:39; Efe 2:11-13

Israel te Lonnak-a Tuumnak

11Tsin, amahni'n a tan nom reng
tuh in khawsi si maw? ti'n ti sing.
Si himhim ngawl si. Amahni'n
Daan a lun ngawl manin Gential
te nenah sannak leng si. Tsimi heh
Israel te'n thase atsia a iksik tuh
in si si. 12Amahni'n Daan a lun
ngawl manin leivum minung te
nenah hausanak phurh si. Amahni
sungnak hen Gential te nenah
hausanak a phurh a si lekhaw,
amahni nakimnak hen kawzah in
hausanak phurh leilei tu sim?

13Gential te nang rel sing,
Gential te nenah lehnak ka si
bangin nasiam ka pernak vumah
tuangkhawng sing. 14Tsimi heh
ka phunpi te iksiknak nei tiar
thei khapang atsia, amahni sung
pin mi honkhat pohkhen ka san
theinak tuh in si. 15Heitasim
tiphangin Israel te heh Pathian
lonnak a sinak hen leivum minung
te le Pathian remdun lehnak a si
lekhaw, Pathian saang lehnak a
sinak heh mithi te lak pin a tho
leh nungnak si ol ngawl si maw?

16Sangvut ther a thiangrim
lekhaw sanglompi khen thiangrim
deve tu si. A bul a thiangrim
lekhaw a kaak te khen thiangrim
deve tu si.

17Olive kuanga a kaak khenkhat
te sat atsia, hampalak olive
kuang, nangmah heh tsimi olive
kuang ah pehnak si tsi. Tsimita

nangmah hen tsimi olive kuanga ham le thau ei deve na silekhaw, **18**satnak olive kaak te vumah ngal mah nen. Na ngal lekhaw, a ham heh nangma tsawmnak si ngawl in, nangmah sawn heh a hama tsawmnak na si lam phawk reng in.

19Tsimi phangin, "Pehnak ka si tuh in, a kaak te sat si," ti'n ti tu si tsi. **20**Tsimi heh a dik si. Israel te'n a um ngawl manin satnak tong si. Nangmah zong heh umnak thawmin ding si tsi. Sidat tseih mah nen. Pathian kihzah sawn in. **21**Heitasim tiphangin Pathian in a kaak popo te riang hawi ngawl a si lekhaw, ralring in, na ralring ngawl a si lekhaw na hawi lawt nom tu ngawl si.

22Tsimi manin Pathian phatnak le rihsenak heh ngaisung po in. A du te vumah rihse ngai pelh atsia, ama phatnak sungah na om reng lekhaw na vumah pha reng tu si. Tsimi a si ngawl lekhaw sat deve tu na si. **23**Tsin, amahni'n um ngawl in a om nom reng ngawl a si lekhaw, Pathian in peh leh thei a si manin, amahni khehkhen amahni kuang ah peh leh deve tu si. **24**Heitasim tiphangin nangmah heh hampalak olive kuang satnak si atsia, a keel ngawlpi in zuatnak olive kuang pha ah pehnak na silekhaw, a kaak popo te kheh amahni olive kuang rori ah peh leilei ol ngawl si maw?

Paul Deihsaknak

25U le nau te, Gential te hun a kim ma hem, Pathian in Israel mi tam sawn te thinkho tiar si, tinak me thuthup heh thei ngawl men nang si tu deih ngawl sing. Tsimi a si ngawl lekhaw tsimdat tseih kha tu si utsi. **26**Tsin, Israel tehem sannak si tu si. Tsimi heh,

> "Zion pin luat tiartu leng
> tu atsia, Jakob tenawn
> te Pathian a kihzah
> ngawlnak tehem kheh le
> sakberh tu si.
> **27**Amahni sualnak te a le
> sak hun in, amahni nenah
> ka thukam heh meheh si
> tu si,"

ti'n ngannak bangin si.

28Thuthang pha thaw peh dun in nangmahni tsa in Jew te heh thuthang phaa raal si. Sinapikhaw Pathian dengnak te a sinak thu ah hen amahni pupa te manin amahni heh Pathian itnak te si. **29**Heitasim tiphangin Pathian in ama lehsawng le ama konak vumah sir leh awng ngawl si. **30**A bosaak hun ah nangnihni Gential te heh Pathian thu lun ngawl si utsi. Sinapikhaw Jew te'n Pathian thu a lun ngawl manin, tuhen ngeihharnak tso si utsi. **31**Tsimi bangin Gential te nang tsonak ngeihharnak manin amahni'n ngeihharnak a tso deve thei tuh in, tuhen amahni'n thu lun ngawl si. **32**Heitasim tiphangin Pathian in minung tehem a ngeihhar thei tuh in a vaseng in thu lun ngawlnak sungah khalhkhumberh si.

33Pathian heh tsimnak a hausa dan le thei theinak a hausa dan

11:18 Joh 4:22
11:20 1Ko 10:12; 2Ko 1:24; 1Ti 6:17; 1Pi 1:17
11:22 1Ko 15:2; Kol 1:23; Heb 3:6; Joh 15:2
11:23 2Ko 3:16
11:24 Jer 11:16
11:25 1Ko 10:1; 2Ko 1:8; 1Th 4:13; Luk 21:24
11:26 Isa 45:17; Jer 31:34
11:27 Isa 59:20, 21; Heb 8:10,12
11:28 Daa 7:8
11:29 Heb 7:21
11:30 Efe 2:2
11:33 Efe 3:10; Kol 2:3; Job 5:9; Tzt 8:17; Isa 40:28

heh kawzah in thuk sim! A thukhennak te heh tumah in kan zo ngawl in, ama hawhnak lamzin te tumah in tawk zo ngawl si.

34 "BAWIPA ruatnak tu in thei zo sim? a si ngawl lekhaw amah ruatnak petu tu om sim?"

35 "Ama rul leh tuh in tu in amah pe masa sim?"

36 Heitasim tiphangin thil tehem heh ama nen pin le ama manin le ama tsa si si. Tsungnungnak heh kumkhaw in ama si reng tasen. Amen.

Bawlnak Nung

12 Tsimi manin u le nau te, nang ruangpum te kheh bawlnak nung, a thiangrim le tsotak si tu in, Pathian nenah nang aap tsawm tuh in, Pathian ngeihharnak thawmin, nang so sing. Tsimi heh nangmahni Pathian be daan tuh himhim si. 2 A pha, saang taak le Pathian deihnak kim nang theitsiang theinak tuh in, me leivum minung te nundaan bangin nung mah na ula, ruatnak ther nang neinak thaw theng tsawm un.

Raula Lehsawng te

3 Nangmahni sungah mi taak hem in nang ruat tsawm tuh tah in daak sawn leita in ruat tsawm mah na un. Pathian in mi pakhat seuhseuh nenah umnak a teeknak bangin, a khawthuno in nang ruat tsawm tuh in, lainatnak keimah a penak thawmin nang rel sing. 4 Ruangpum pakhat ah taksa khen tampi nei si sing. Sinapikhaw tsimi taksa khen tehem naper heh bang dun ngawl si. 5 Tsimi bangin keimahni heh tampi kei sipelh sikhen, Khrih ah pumkhat si dang in, peh dun dang heuh si sing. 6 Keimahni a penak lainatnak bangin lehsawng te a dang dang in nei ten si sing. Tsimi lehsawng heh profet bangin thurel theinak kei ngah a si lekhaw umnak kei neinak zah in profet bangin thurel a sing. 7 Lehsawng heh nasiam a silekhaw, nasiam per a sing. Lehsawng heh thu zirh thiamnak a silekhaw, zirh a sing. 8 So dunnak lehsawng a ngahtu hen, midang te so sen. Penak lehsawng a ngahtu hen siang ngai in pe sen. Huaitu sinak lehsawng a ngahtu hen thanuam ngai in huai sen. Ngeihharnak lehsawng a ngahtu hen ang ngaino in ngeihharnak muh sen.

Khristian Nun

9 Itnak heh awkrawlnak peh ngawl itnak si tasen. A pha ngawl haw ula, a pha kheh beekpek un. 10 Unau it dun bangin pakhat le pakhat it dun un. Nangmah na upat tsawm tah tam sawn in midang te upat in. 11 Thanuam ula, thazawng mah na un. Raula ah thatho ngai ula, Bawipa na per un. 12 Limdiknak ah ang un. Harsanak nang tawk phangin veitul ula, tset ngawl in sawngen un. 13 Mi thiangrim te kulnak te pe ula, zinse mah na un.

11:34 Isa 40:13, 1Ko 2:16
11:35 Job 41:11
11:36 1Ko 8:6; Kol 1:16; Heb 2:10
12:1 1Ko 6:20; 1Pi 2:5
12:2 1Pi 1:14; 1Ti 5:4
12:3 1Ko 15:10; Gal 2:9
12:4 1Ko 12:12; Efe 4:16
12:5 1Ko 6:15; Efe 2:16
12:6 1Ko 7:7; Efe 4:11
12:7 Efe 4:11
12:8 Leh 11:23; 2Ko 8:2
12:9 2Ko 6:6; 1Ti 1:5
12:10 1Th 4:9; Fil 2:3
12:11 Leh 18:25
12:12 Heb 10:32
12:13 1Ti 3:2; Heb 13:2; 1Pi 4:9

14Nangmahni a erhtu te muitsu
pe ula, tsam ngawl in thupha pe
sawn un. **15**A ang te angpi ula, a
kap te kappi ta un. **16**Pakhat le
pakhat nang ruatnak bang dun
tasen. Daak leita in ring tsawm
ngawl in, mi nauta te pawl sawn
un. Tsimdat kha po mah na un.

17A pha ngawl kheh a pha
ngawl in rul mah na ula, mi
tehem mitmuh ah thilpha te
puah tu in zuam sawn un. **18**A
tsang thei lekhaw nang ti theinak
bangno in mi tehem thaw rem
dun un. **19**Ka itnak te, phuzul dun
mah na un. Tsimi tah in Pathian
thinrawnak tuh in hawi sawn un.
Heitasim tiphangin, "Phuzulnak
heh keima si. Keima'n phuzul
tu sing," ti'n Bawipa'n ti si, ti'n
ngan si. **20**Tsimi manin,

> "Na raal te a rikaam
> lekhaw, lai pe in. A
> dangrum lekhaw ti pe
> in. Tsimi bangin na puah
> lekhaw, ama lu vumah
> meiling a toh si tu si tsi."

21A pha ngawl in na neh mah
na ta sehla, a pha ngawl kheh a
pha in neh sawn in.

Uktu te Thu Ngai in

13 Mi hem in rampi uktu te thu
lun un. Heitasim tiphangin
Pathian tohnak siar ngawl tumah
rampi uktu si thei ngawl si. Rampi
uktu te heh Pathian siamnak te si.
2Tsimi manin thuneitu a dotu heh
Pathian thuneinak a dotu si. Tsimi
bangin a dotu heh thukhennak
tuar tu si. **3**Thilpha a puahtu te tsa
hen uktu te heh kih tuh si ngawl si.
Thil sesuak a puahtu te tsa zong
hen kih tuh si. Uktu te huham
kih ngawl in om nuam si tsim
maw? Thilpha puah la uktu te'n
na paak tu si. **4**Heitasim tiphangin
uktu te heh nangma phatnak tsa
in Pathian omlawh te si. Thil pha
ngawl na puah a si lekhaw amahni
kih in. Heitasim tiphangin a
vangsang heh a pai thong mennak
si ngawl si. Thil sesuak a puahtu
te vumah thinrawnak a lentu,
phuzultu Pathian omlawh a pertu
te si. **5**Tsimi manin thinrawnak
man bek si ngawl in, se le pha
theikhennak lungmu manin khen
uktu te thu lun un.

6Amahni heh zompeh in tsimi
naper a pertu Pathian nasiam a
pertu te a si manin, siah khen pe
si utsi. **7**Tsimi manin a ngahvo te
ngah tuh tehem peberh un. Siah
pe tuh te pe un. Thilri siah pe tuh
te pe un. Kihzah tuh te kihzah
ula, upat tuh te upat un.

Inn Nen It Un

8It dunnak siar ngawl tumah
in mi nenah leiba nei mah na
un. Heitasim tiphangin midang a
ittu hen Daan lun kimsek ongla
si. **9**Daan hen, "Zuanzam mah,"
"Tualreek mah," "Ruko mah,"
"Thuson in tetti ding mah," "Mi
te thil ot mah," tinak thukhaam
pin pan a dang thukhaam te
hemmuah heh, "Nangmah le
nangmah na it tsawm bangin, na
inn nen it in," tinak thukhaam in
huapberh ong si lei. **10**Itnak hen

12:14 Mah 5:44
12:15 Job 30:25
12:16 Isa 5:21; Jer 45:5
12:17 Tts 20:22; 2Ko 8:21
12:18 Mar 9:50
12:19 1Sa 26:10; Jer 51:36
12:20 Sua 23:4; Mah 5:44
13:1 Tit 3:1; 1Pi 2:3,14; Joh 19:11
13:2 Sua 16:8
13:3 1Pi 2:14
13:4 1Th 4:6
13:5 Tts 24:21
13:6 Mah 22:17
13:7 Mah 17:25; 22:17, 21; Luk 23:2
13:8 Mah 5:43; Joh 13:34
13:9 Daa 5:17-19,21; Mah 5:43

ama inn nen vumah thil sesuak puah awng ngawl si. Tsimi manin itnak hen Daan kim tiar si.

Khrih ah Sil Sawn un

11 Tuhen nang eihmunak pin khangtho hun a kim ongla lam nang thei manin, meheh puah un. Heitasim tiphangin Pathian in keimahni a sannak heh kei um pantsang lai tah in tuhen nong leilei ongla si. **12** Zan heh a bo tuzep si ongla in, khaw a vaar tuzep si ong si lei. Tsimi manin khawthim naper te vawrsek a singkhaw, khawvar raalvan sil a sing. **13** Zu in sahnung in le zu kham tsehpawh neuno in, nu le pa sual puah tseih men in le nu le pa sualnak ah ningtsir nung ngai in, hau dun tseih in le iksik dun tseih in nung ngawl in, sun ni nuai ah leida bangin, panthawhnung ngaino in nung dang a sing. **14** Bawi Jesuh Khrih ah kheh sil sawn a singkhaw, lei tisa ngeetnak kim tiar tu in heimah puah awl a sing.

Khristian te Nungdaan Tuh

14 Umnak dawm te kheh saang ula, um sual baihno thu te reelpi tseih mah na un. **2** Mi pakhat hen lai taak hem ei thei in ring si. Sinapikhaw umnak dawm te hen antseh anrah bek ei si. **3** Lai taak hem a eitu hen, a ei ngawltu kheh nautat mah na sen. A ei ngawltu khen a eitu vumah thukhen mah na tasen. Heitasim tiphangin amah heh Pathian in saang ongla si. **4** Midang te omlawh relse saktu nangmah heh tu si tsim? A ding le a to heh ama bawipa mai ah si. Heitasim tiphangin Pathian in amah heh ding tiar thei a si manin dingtiarnak si tu si.

5 Mi pakhat in ni nikhat heh ni dang te tah in thupi sawn in ruat si. Midang pakhat in ni tehem a bangten in ruat si. Mahni ruatnak ten theitsiangsek tasen. **6** Ni a tsangtu hen Bawipa ah ultung in tsang si. A tsang ngawltu khen Bawipa ah ultung in tsang ngawl si. A eitu hen Pathian a paak manin Bawipa ah ultung in ei si. A ei ngawltu hen Bawipa ah ultung in ei ngawl in, Pathian paak si. **7** Heitasim tiphangin tumah in ma tsa bek in nung ngawl in, ma tsa bek in thi ngawl si. **8** Kei nung asikhen Bawipa tsa in nung si sing. Tsin, kei thi asikhen Bawipa tsa in thi si sing. Tsimi manin kei nung asikhen kei thi asikhen, Bawipa-a si sing.

9 Heitasim tiphangin Khrih in a thi te le a nung te Bawipa a si kop thei tuh in, thi atsia, tho in nung leh si. **10** Tsimi a si lekhaw hei manin na unaupi vumah thukhen si tsim? Hei manin na unaupi kheh nautat si tsim? Kei vaseng in Khrih thukhennak tohkheng mai ah ding leh tulai si sing. **11** Heitasim tiphangin,

> "BAWIPA in, a nung ka
> si bangin, minung hem
> ka mai ah khuklepbok
> tu atsia, mi tehem* in,

13:11 1Ko 7:29-31; Jei 5:8; 1Pi 4:7
13:12 Heb 10:25; 1Jo 2:8 1Th 5:8
13:13 Efe 5:18; Luk 21:34
13:14 Gal 3:27; Efe 4:24; Kol 3:10
14:1 1Ko 8:9-12
14:3 Luk 18:9; Kol 2:16
14:4 Mah 7:1
14:5 Gal 4:10; Kol 2:16
14:6 1Ti 4:3,4
14:7 2Ko 5:15; Gal 2:20
14:8 Fil 1:20
14:9 Thu 1:18; Leh 10:42
14:10 Mah 7:1; 2Ko 5:10
14:11 Isa 49:18; 45:23; Fil 2:10

* **14:11** *mi tehem*: Grik awn in *lei tehem* ti'n ngannak si.

keimah heh Pathian si
ti'n phuang tu si,"
ti'n ngannak om si.

12Tsimi phangin keimahni pumpak ten in Pathian nenah keimahni thu rel tsawm ten tulai si sing.

13Tsimi manin pakhat le pakhat thukhen dun leh awl ala sing. Kei unaupi kheh lampi ah a khawsi tuh maw, a tan tiar thei thil maw, koih leh nom tuh ngawlla in thu ten tsawm sawn a sing.

Itnak Daan

14Heizongza heh ama thu men in a zaraan heimah a om ngawl lam Bawi Jesuh thawmin theitsiang in muang sing. Sinapikhaw mi pakhat in thil pakhat khat heh a zaraan in a ruat lekhaw, ama tsa zaraan si men poh si. **15**Na einak lai manin na unaupi thinna tiar na silekhaw, itnak sungah nung leh ngawlla si tsi. Ama tsa Khrih in thihnak a tuarnak na unaupi kheh na lai eih manin siatsuah kha po mah nen. **16**Tsin, thilpha nang puahnak kheh mi te relse tuh in tsang tiar mah na un. **17**Heitasim tiphangin Pathian uknak heh eih le in thu ah si ngawl in, Raula Thiangrim ah diktsangnak, thinnuamnak le angnak si sawn si. **18**Me bangno hen Khrih na a pertu hen Pathian ang tiar atsia, mi te khen saang thei si.

19Tsimi manin thinnuamnak a pe thei thil te le pakhat le pakhat domso dun thei thil te kheh hil sawn a sing. **20**Lai eih manin Pathian naper se tiar mah na un. Thungai in tile singkhaw thil tehem heh thiangberh si. Sinapikhaw sa a ei manin mi pakhat khat a tan tiar a silekhaw, ama tsa a pha ngawl si. **21**Sa ei ngawl in maw, tsapit zu in ngawl in maw, na unaupi khawsi tiar thei thil maw, tan tiar thei maw, thaneem tiar thei thil maw heimah na puah ngawl asin pha si.

22Umnak nei tsim maw? Na nei a si le khaw nangmah le Pathian laklawh ah keem in. A pha ti'n a ti tsawm saak vumah a han tsawm ngawl heh mi ang si. **23**Ummawh thah reng in a ei pahpahtu hen umnak in ei a si ngawl manin, amah le amah han tsawm si. Heitasim tiphangin umnak peh ngawl in puahnak hemmuah kheh sual si.

Midang Ang Tiar in

15Keinihni umnak ah thakol te hen keimahni si otnak bangin nung ngawl in, mi hei ngawl te hei ngawlnak kheh tuar khokho men sawn a sing. **2**Kei inn nen te phatnak tsa tuh in domso a sing khaw ang tiar a sing. **3**Heitasim tiphangin, "Nangmah a zohsuam tu te zohsuamnak heh keima vumah dung si," ti'n ngannak bangin Khrih rori riang in ama sahzawng in om ngawl si. **4**Keimahni hen Laithiangrim sung pin kei ngahnak tuarzonak le thazaang te thaw limdiknak kei nei thei tuh in, tuma ngansaak

14:12 Mah 12:36; 1Pi 4:5
14:13 Mah 7:1; 2Ko 6:3
14:14 Leh 10:15; 1Ko 8:7
14:15 Efe 5:2; 1Ko 8:11
14:16 1Ko 10:30
14:17 1Ko 8:8; Isa 32:17; Gal 5:22
14:18 Luk 2:52; Leh 24:16; 2Ko 8:21
14:19 2Ti 2:22; Heb 12:14; 2Ko 12:19; Efe 4:12,29
14:20 Leh 10:15; 1Ko 8:9-12
14:21 Mah 5:29
14:22 1Jo 3:21
15:1 1Th 5:14
15:2 1Ko 10:24
15:3 2Ko 8:9; Sm 69:9

tehem heh keimahni zirhtu tuh in ngan hamnak si.

5Tuarzonak le thazaang a petu Pathian in Khrih Jesuh deihnak bangin thin khat lung khat nang nei tiar tasen. **6**Tsimi phangin nang vaseng in lung rualno in le kampau munkhatno in kei Bawipa Jesuh Khrih-a Pa, Pathian kheh tsungnung tiar thei tu si utsi.

Pathian Tsungnung Tiar

7Pathian tsungnungnak tsa in Khrih in keimahni a saang bangin, pakhat le pakhat saang dun un. **8**Jesuh Khrih ah heh Pathian thudik aiawh in vunrelten te tsa napertu in tsang si. Tsimi heh Pathian in pupa te nenah thutiam a puahnak kho tiar atsia, **9**Gential te'n Pathian ngeihharnak manin Pathian a tsungnung tiar thei tuh in si, ti heh nang rel sing. Tsimi heh,

> "Me man hen Gential te
> lak ah na ming phuang
> angkhaw, na ming
> thangphatnak la sa tu
> sing,"

ti'n ngannak bangin si.

10Tsin, ama'n,

> "Maw Gential te, ama
> minung te thaw ang dang
> un,"

ti'n ti lehleu si.

11Tsin,

> "Nangnihni Gential te
> nang vaseng in BAWIPA
> thangphat un! Nangnihni
> minung tehem, amah
> thangphat un!"

ti'n ti lehleu si.

12Tsin, Isaiah in,

> "Jesse ham sa tu in, amah
> heh Gential te uktu tuh
> in tho tu si. Gential te'n
> ama vumah limdiknak
> nei tu si,"

ti'n ti meek si.

13Raula Thiangrim huham thawmin limdiknak kangkim in nang nei tuh in, limdiknak petu Pathian in amah nang umnak manin, angnak tehem le thinnuamnak tehem thaw nang dim tiar tasen.

Paul Laikuata Tuumnak

14U le nau te, nangmahni heh phatnak thaw kim deve atsia, thei theinak tehem thaw nang dim meek manin pakhat le pakhat thurel dun thei nang si heh keimah rori in tsiangno in nang muang sing. **15**Sinapikhaw u le nau te, Pathian in keimah a penak lainatnak manin, nangmahni phawk tiar leh ka nuamnak thu dawmlai thu ah raalpha ngai in lai nang kuat sing. **16**Tsimi heh Gential te nenah Pathian thuthang pha phuang in Jesuh Khrih na a pertu ka si thei tuh in si. Tsimi phangin Gential te heh Raula Thiangrima thiang tiarnak Pathian saangtaak penak si thei tu si.

17Tsimi manin Pathian thaw seng dun thil te thu ah Khrih Jesuh ming in maingal tuh nei sing. **18**Gential te'n thu a ngai theinak tuh in keimah mang in

15:5 2Ko 13:11; Efe 4:3; Fil 2:2; Kol 3:14; 1Pi 3:8
15:6 Sm 34:3; Thu 1:6
15:8 Mah 15:24; Leh 3:25, 26; 2Ko 1:20
15:9 Mah 9:8; 2Sa 22:50; Sm 18:49
15:10 Daa 32:43; Isa 66:10
15:11 Sm 117:1
15:12 Thu 5:5; Isa 11:10; Mah 12:21
15:13 1Ko 2:4; 1Th 1:5
15:14 Efe 5:9; 2Ko 8:7; 2Pi 1:12
15:16 Isa 66:20
15:17 Fil 3:3; Heb 2:17
15:18 Leh 15:12

awnkam le puahnak in Khrih in a tsianneihnak siar ngawl thil heino pohkhen rel ngam ngawl sing. **19**Tsimi heh Pathian Raula huham thawmin thawm lian theihdiknak te le khumnung thil te manin a tsang thil si. Tsimi manin Jerusalem pin pan Illyrikam peng sung hem ah Khrih thuthang pha kheh kimsek in phuang sing. **20**Mi te inn elphah sak vumah sa beet men ka si tuh ngawl in, Khrih ah a thei ngawl te om minah thuthang pha rel tu heh ka tuum bernak si. **21**Sinapikhaw,

> "Ama thu rel awng kel
> ngawlnak te'n thei tu in,
> ama thu a za awng ngawl
> te'n theitsiang tu si,"

ti'n ngannak bangin si.

Rom ah Hawh Tuum

22Me thu manin nangmahni nenah ka hawh tu heh vei tampi khamnak tong sing. **23**Sinapikhaw tuhen vang nailam ram te pawl ah naper min tuh nei leh ngawlla sing. Tsin, nang nenah ka leng otternak khen heh kum rei ongla si. **24**Spain ram ah ka hawh pohpoh phangin nang tawn thah tu sing. Tsimi phangin nangmahni thaw tawk dun tu in limdik sing. Nangmahni thaw dawmlai pawlkomnak ka nei tselh phangin, Spain ram ah ka hawhnak tuh heh nang bawm bel tu in limdik sing. **25**Sinapikhaw tuhen mi thiangrim te tsa nasiam per sak tu in Jerusalem ah hawh rih tu sing. **26**Heitasim tiphangin Masidonia ram le Akhaia rama pawlpi te'n Jerusalem-a mi thiangrim te lak pin minawm tsarah te bawmnak kuat tu heh thanop ngai dang si. **27**Masidonia le Akhaia rama pawlpi te'n amahni vumah leiba bangin ruat dang atsia, tsimi bangin a bawm thei manin ang ngai dang si. Heitasim tiphangin Gential te'n Jew te ngahnak raula lam thil te ngahpi a si manin, lei thilri heh a lawmpi tuh him po si. **28**Tsimi manin me naper heh tselh atsia, bawmnak heh amahni kut ah a leng lam ka theiken zawh in, Spain ram ah hawh tu sing. Tsimi phangin nang tawn thah tu sing. **29**Tsin, nang nenah ka leng phangin Khrih thuthang pha-a muitsu thaw dim in leng tu ka si heh thei tsawm sing.

30U le nau te, Bawi Jesuh Khrih thawmin le Raula itnak thawmin Pathian nenah keima tsa sawngen in nang bawm sawh tuh tuhen nang kun sing. **31**Judea penga um ngawltu te kut pin kan ka si theinak tuh in le Jerusalem ah na ka pernak heh mi thiangrim te saang taak a si theinak tuh in sawngen in ka bawm sawh un. **32**Pathian deihnak thawmin nangmahni nenah ang ngaino in leng thei atsia nangmahni si thather kei ngah dang theinak tuh in Pathian nenah sawngen in ka bawm meek un. **33**Thinnuamnak Pathian heh nang vaseng nenah om tasen. Amen.

15:19 Joh 4:48; Leh 19:11; 22:17-21; 2Ko 2:12
15:20 2Ko 10:15, 16
15:21 Isa 52:15
15:23 Leh 19:21
15:24 1Ko 16:6; Tit 3:13
15:25 Leh 19:21; 24:17; 9:13
15:26 Leh 16:9; 18:12; 24:17
15:27 1Ko 9:11
15:30 Gal 5:22; Kol 1:8; 2Ko 1:11; Kol 4:12
15:31 2Ko 1:10; 2Th 3:2; 2Ti 3:11; 2Pi 2:9
15:32 Leh 18:21; 1Ko 16:18; Flm 7
15:33 2Ko 13:11; Fil 4:9; 1Th 5:23 Heb 13:20

Ngai Relnak

16 Khenkhiria khaw-a pawlpi
na a pertu kei tser Phoebe
ah heh nang thei sak tuh deih sing.
2 Mi thiangrim te puah awhnung a
si bangin Bawipa ming in amah
kheh saang ula, bawm a kulnak
taak hem bawm ta un. Heitasim
tiphangin amah heh mi tampi
bawmtu a si bek zo ngawl keimah
bawmtu khen si si.

3 Khrih Jesuh na ka pernak ah
ka naperpi Priscilla ah le Akuila
te ngai ka rel sak un. **4** Amahni
hen ka nungnak tuh in amahni
ngawng dawh ngam si. Keimah
ruak in amahni paak si ngawl
in, Gential pawlpi tehem khen
paak meek si. **5** Tsimi bangpah in
amahni inna pawlpi te khen ngai
ka rel sak un. Akhaia ram sung
pin Khrih nenah rah masa ber,
ka it ngainak Epaenetus ah khen
ngai ka rel sak un. **6** Keimahni tsa
rimsu tuar in na a pertu Mary ah
ngai ka rel sak un. **7** Ka phunpi le
thawng ka to pinak Andronikus
ah le Junia te ngai ka rel sak ta
un. Amahni heh lehnak te lak ah
mi thupi te si atsia, ka masuan ah
Khrih sungah om ongla si.

8 Bawipa ming in ka it ngainak
Amplias ah ngai ka rel sak un.
9 Khrih na ka perpinak Urbanus
ah le ka it ngainak Stakhys ah
ngai ka rel sak un. **10** Pathian
in Khrih ming in a theipinak
Apelles ah ngai ka rel sak ula,
Aristobulas innsang ah om te
ngai ka rel sak ta un. **11** Bawipa
sungah a om ka phunpi Herodion
ah le Narkissas innsang ah om te
ngai ka rel sak un.

12 Bawipa na rimsu ngai in a
pertu Tryphena ah le Tryphosa
ah ngai ka rel sak un. Bawipa
sungah Bawipa na rimsu ngai
in a pertu, mi hema itnak Persis
ah khen ngai ka rel sak ta un.
13 Pathian in Bawipa ming in a
dengnak Rufus ah le nu bangin
ka neinak a nu ngai ka rel sak un.
14 Asynkritus, Phlegon, Hermas,
Patrobas, Hermes ah le amahni
thaw om dang u le nau te ngai
ka rel sak un. **15** Philologus ah
le Julia ah, Nereus ah le a tser,
Olumpas ah le amahni thaw om
dang mi thiangrim tehem ngai ka
rel sak un.

16 Pakhat le pakhat a thiangrim
thuut dunnak thaw ngairel dun
un. Khrih pawlpi tehem in ngai
nang rel si.

Paul Dawlta Ber Thuzam

17 U le nau te, nang pomsaak
thu zirhnak te thaw a kalh dun
thu te zirh atsia, khen dunnak a
suak tiartu te le mi a du tiartu te
kheh theihdik ula, nang pial rori
tuh in nang so sing. **18** Heitasim
tiphangin tsimi bang mihing
te heh Bawi Jesuh Khrih na a
pertu te si ngawl in, amahni pum
tsa naper si sawn si. Amahni'n
awnkam nem diakduak in le mi
lawm hohhoh atsia, mi tsulnuam
te zol si. **19** Pathian Thu nang lun
heh mi hema thei saak si utsi.
Tsimi manin nangmahni ai in ang
ngai sing. Sinapikhaw thilpha

16:1 2Ko 3:1; Leh 18:18
16:2 Fil 2:29; Leh 9:13
16:3 Leh 18:2; Fil 2:25; 1Ko 1:30
16:5 1Ko 16:19; Kol 4:15; Flm 2; 1Ko 16:15; Leh 2:9
16:7 Kol 4:10; Flm 23
16:10 Leh 11:14
16:11 Leh 11:14
16:13 Mar 15:21; 2Jo 1
16:16 Leh 9:13 1Ko 16:20
16:17 Gal 1:8,9; 1Ti 1:3; Mah 18:15-17; 1Ko 5:11; 2Th 3:6,14; 2Ti 3:5
16:18 Fil 3:19; Isa 30:10; Kol 2:4
16:19 1Ko 14:20

vumah tsim ula, thil pha ngawl te vumah nang thinlung theinak nang nei tuh ngawl in deih sing. **20**Thinnuamnak Pathian in Satan kheh nangmahni kawng nuai ah rialreih tu si. Kei Bawipa Jesuh Khih lainatnak kheh nang nenah om tasen. Amen.

21Ka naperpi Timote ah le ka unaupi Lukius ah, Jason ah le Sosipater te'n ngai nang rel si. **22**Me laikuat a ngantu keimah Tertius in Bawipa ming in ngai nang rel sing. **23**Ka zindungnak Gaius ah le pawlpi sunga tehem in ngai nang rel si. Khawpia peisa kelentu Erastus ah le nang unaupi Quartus in ngai nang rel si. **24**Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak kheh nang vaseng nenah om tasen. Amen.

25Jesuh Khrih thu, ka phuangnak thuthang pha huham thawmin Pathian in nang umnak kho tiar thei si. Tsimi ka phuangnak thu heh leivum a po pan pin pan thup rengnak si atsia, tua hun ah hen lalhnak thudik thuthup si. **26**Kumkhaw Pathian thukhaam bangin tsimi thuthup kheh profet te ngannak Laithiangrim pin miphun tehem in thei atsia, umnak in Pathian thu a lun thei tuh in phuangnak si ongla si. **27**Pathian bek heh a tsim si. Pathian heh Jesuh Khrih tawnin kumkhaw in tsungnung tasen. Amen.

16:20 Mah 4:10; Gal 6:18; 1Th 5:28
16:21 Leh 16:1; 13:1; 17:5
16:23 Leh 19:29; 2Ti 4:20
16:25 Jud 24; 2Ti 2:8; Kol 1:26
16:26 Leh 6:7 Efe 1:9
16:27 1Ti 1:7, 6:16

I KORIN

PAWLPI NENAH PAUL LAIKUAT PAKHATNAK

Laingantu: Paul
Akuatnak: Korin ah om umtu te
Ngankum: A.D. 55

Korin khawpi heh Akhaia peng sung pin khawpi mingthang ber si atsia, Grik tikulh nuailam ah om si. Lawng tsawlnak lianpi panih om atsia sumpeinak munpi si si. Kumtin puah vengnak sel zuamdunnak khen om atsia mi tampi te lunglut tiar si. Tsimi minung te khen amahni daan le benak te kheh keng thah atsia, milim benak le ziaza sesuak te heh mun hem ah om si.

Lehnak Paul in Korin khawpi heh siangbawi naper a veinihnak khual a vak phangin a veikhatnak a lengnak si. Amah hen Jew te le Grik te nenah Sabbath ni nasiar in sinakok ah thuthang pha rel tepan si (Leh 18:1-18). Jew te'n a napernak kheh a el phangin Gential te nenah thawn si. Paul heh Korin khawpi sungah la 18 sung om si. A naper pan masa lam hen buuk sa in amah le amah tsawm tsawm pelh atsia mi tampi Bawipa nenah huai zo si. Khawpi sungpin a suak zawh in, Apollos in Korin khaw sungah thuthang pha rel naper kheh peh leh si (Leh 18:27-19:1).

Bawipa'n Korin khawa umtu te kheh ninglam taangthu sesuak sung pin san si. Sinapikhaw, mi pawlkhat te kheh sannak a tso zawhin amasa sualnak lamzin kheh tawn dang reng lai si, ti heh tsiang ken si. Paul hen tsimi buainak te kheh thei atsia, ziaza sesuak te lak pin a kiang tuh thupenak in me lai heh a ngannak si (1Kor 5:9). Siangbawi naper a veithumnak khual a vaaknak Efesa khaw ah na a per laitum in, Korin khaw ah pawlpi khen dunnak thu kheh za si (1:11). Korin pawlpi te thudongnak a phunphun te thaw laikuatnak khen ngah si (7:1, 25; 8:1; 12:1; 16:1 pan in). Tsimi bang thil om dan te manin Korin laikuat pakhatnak heh Efesa khaw pin A.D. 55 kawnvel in a ngannak si (16:8, 19 pan in).

Korin pawlpi te nenah laikuat heh thulu kaupi thaw in ngannak si. Sinapikhaw, laikuat in a tuumnak ber heh Korin mite'n taksa lam singawl in Pathian thu thaw piding atsia a nung tuh kheh si si. Amahni heh huaidunnak lamah (alian 1-4), umtu dang te thaw pehzom dunnak ah (alian 5-6), ruangpumpi mangnak ah (alian 5-6), zi nei pasel neinak thu ah (alian 7), Khristian luatnak mangdan thu ah (alian 8-9), Pathian a benak ah (alian 11), raula lehsawng te mangnak ah (alian 12-14), tholehnak thu zirhnak ah (alian 15) le, penak lam ah (alian 16) Pathian thu thaw piding kul si.

A sesuak leivum nunnak ah keimahni umtu te "thinlung munkhat in le ruatnak bang dun atsia, thinlung nakim ngai in om dang tu si sing" (1:10). Keinihni'n kei neinak "Khrih thinlung thaw" (2:16) nung dang tu si sing.

---

1 Pathian deihnak manin Jesuh Khrih lehnak si tu in konak Paul ah le kei unaupi Sosthenes in,
2 Jesuh Khrih sungah thiang tiar atsia, mi thiangrim si tu in konak Korin khawa Pathian pawlpi le mun hem pin amahni Bawipa le keimahni Bawipa, Jesuh Khrih ming a kotu tehem nenah lai nang kuat si ung.

1:1 Efe 1:1;
1:2 Leh 18:1;
1:3 Rom 1:7
1:4 Rom 1:8
1:5 2Ko 9:11

3 Pathian kei Pa le Bawipa Jesuh Khrih lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

Paaknak Sawngennak

4 Khrih Jesuh in nangmahni heh Pathian lainatnak a pe manin, nangmahni tsa in Pathian paak tseih veng sing. **5** Tsimi hen heizongza ah, thurel thiamnak

tehem le thei theinak tehem ah nang raula thakol tiar si. 6Tsin, Khrih tetti khannak nangmahni sungah a kho tiar bangin si. 7Tsimi manin kei Bawipa Jesuh Khrih muhnak kheh thinkarh ngai in nang ngak lai in, raula lehsawng ah dasam lawt ngawl si utsi. 8Kei Bawipa Jesuh Khrih ni in sual nawnnak nang si tuh ngawl in, a tawp tian in ama'n kho tiar meek tu nang si. 9A Tsapa Jesuh Khrih, kei Bawipa thaw pawlkom tu in nangmahni a kotu Pathian heh muangtaak si.

Khen Dunnak

10U le nau te, tuhen nang vaseng in nang kampau bangten in, nangmahni sungah khen dunnak om ngawl in, thinlung munkhat in le ruatnak bang dun atsia, nang thinlung nakim ngai in nang om dang tuh in kei Bawipa Jesuh Khrih ming in nang kun sing.

11Ka u le ka nau te, nangmahni lak ah hau dunnak a om lam Khloe innkawpi te'n rel ka si. 12Nangnihni'n, "Keimah heh Paul-a pawl sing," ti'n maw "Keimah heh Apollos-a pawl sing," ti'n maw "Keimah heh Kefas-a pawl sing," ti'n maw "Keimah heh Khrih-a pawl sing," ti'n maw nang ti dang ten manin nang rel sing. 13Khrih heh khen dun si maw? Nangmahni tsa Paul in thinglamteh ah thihnak tuar si maw? Tsimi a si ngawl lekhaw Paul ming in niimnak si utsim maw?

14Krispus ah le Gaius ah siar ngawl tumah niim ngawl ka si manin, Pathian paak sing. 15Tsimi a si lekhaw mi te'n keima ming in niim in rel kha tu si. 16Si si, Stephanas te innkaw khen niim tho sing. Tsimi te siar ngawl midang ka niim lam thei tsawm ngawl sing. 17Heitasim tiphangin Khrih in mi te niim tu in leh ngawl in, thuthang pha rel tu in leh ka si. Tsimi thuthang pha heh tsimnak awnkam men in rel tu si ngawl sing. Tsimi bang a si lekhaw Khrih thinglamteh heh heimah ngawl men in tsang kha tu si.

Pathian Huham le Tsimnak

18Heitasim tiphangin, thinglamteh thu heh a ral thong tseih te tsa tawna sipelh in, san laitumnak keimahni tsa in Pathian huham si.
19Heitasim tiphangin,

> "Mitsim te tsimnak
> heh siatsuah angkhaw,
> mithiam te thiamnak heh
> heimah ngawl men in
> tsan tu sing,"

ti'n ngan si.

20Mitsim heh kawnai ah om sim? Dan zirhtu heh kawnai ah om sim? Me leivuma mi thukalkol te kawnai ah sim? Me leivum tsimnak heh Pathian in tawna in tsan ongla si ngawl si maw? 21Heimansim tiphangin, Pathian tsimnak ah hen leivum mi te'n amahni tsimnak thaw in Pathian a thei thei ngawl phangin, tawna thurelnak thaw in a umtu te

1:6 1Ti 2:6
1:7 Rom 1:11; Tit 2:13; Thu 1:7
1:8 1Th 3:13; Fil 1:6,10; 1Th 5:2
1:9 Rom 8:28; 1Th 5:24; Heb 10:23
1:10 Rom 7:1
1:11 Leh 11:14
1:12 Leh 18:24; Joh 1:42
1:13 Mah 28:19
1:14 Leh 18:8; 19:29
1:16 Leh 11:14
1:17 Joh 4:2; Leh 2:38
1:18 2Ko 2:15; 2Th 2:10; Leh 2:47;
1:19 Isa 29:14
1:20 2Ko 4:4; Gal 1:4; Jer 8:9; Rom 1:22
1:21 Rom 11:14; 3:22

santu heh Pathian lungkimnak si.
22Heitasim tiphangin, Jew te'n
theihdiknak ngen in Grik te'n
tsimnak zei si. 23Sinapikhaw
keimahni'n thinglamteh ah reeknak
Khrih thu rel si ung. Tsimi heh Jew
te tsa khawsinak si in, Grik te tsa
tawna si. 24Sinapikhaw Jew te a
sikhen, Grik te a sikhen, konak te
tsa in kei phuangnak Khrih ah heh
Pathian huham le Pathian tsimnak
si. 25Heimansim tiphangin Pathian
tawnak heh minung te tsimnak
tah in tsim sawn in, Pathian
thaneemnak heh minung te kolnak
tah in kol sawn si.

Pathian Nen Bek ah Tuangkhawngnak

26U le nau te, konak nang
sinak heh ngaisung tsuk un; tisa
lam ah mi tsim tampi te, mi kol
tampi te, mi thupi tampi te kheh
konak si ngawl si. 27Sinapikhaw
mi tsim te zak tuh in leivuma
mitaw te deng atsia, mi kol te
zak tuh in leivuma mi thaneem te
kheh Pathian in deng si. 28Tsin,
leivum ah thil thupi ngawl te le
zohsuamnak thil te kheh Pathian
in deng si. Tsin, a om saak thil
te heimah ngawl in a tsan tuh
in a om ngawl thil te deng si.
29Tsimita a mai ah tumah in
tuangkhawng thei tu ngawl si.
30Sinapikhaw nangnihni heh ama
thawmin Khrih Jesuh sungah
om si utsi. Amah heh keimahni
tsa Pathian nen pin tsimnak si
in, diktsangnak, thiangrimnak
le dennak si si. 31Tsimi bangin,
"A tuangkhawng te'n BAWIPA
ah tuangkhawng tasen," ti'n
ngannak bangin si.

1:22 Mah 12:38; Joh 2:11
1:23 Gal 3:1; Luk 2:34
1:24 Rom 8:28; 1:16; Kol 2:3
1:25 2Ko 13:4
1:26 Rom 8:28
1:27 Jei 2:5; Rom 1:22
1:28 Rom 4:17
1:29 Efe 2:9
1:30 Rom 16:3; Jer 23:5,6; Fil 3:9; Rom 3:24
1:31 Jer 9:23, 24; 2Ko 10:17

2:2 Gal 6:14
2:3 2Ko 11:29, 30; 7:15
2:4 Rom 15:13
2:5 2Ko 4:7
2:6 Efe 4:13; Fil 3:15; Heb 5:14
2:7 Rom 16:25
2:8 Leh 7:2; Jei 2:1

Khrih Thing Vumah Taarnak

2 Tsin, u le nau te, Pathian
tetti khannak heh awnkam
thiamnak le tsimnak in rel tu in
nangmahni nenah leng si ngawl
sing. 2Heitasim tiphangin Jesuh
Khrih thu le thinglamteh ah a
tuarnak siar ngawl nangmahni
nenah thu dang heimah reltuum
ngawl sing. 3Nang nenah thaneem
le thinphu in le tsai tseihtseih in
om sing. 4Tsin, ka kampau le ka
thureelnak heh minung tsimnak
awnkam si ngawl in, Raula le
huham in langtiarnak si sawn si.
5Tsimi manin nang umnak heh
minung tsimnak ah nga ngawl in,
Pathian huham ah nang nga tuh
si.

Raula Tsimnak

6Tsimi bang asi pelhta sikhen,
piding saak te nenah tsimnak thu
rel si ung. Sinapikhaw me leivum
tsimnak si ngawl si. Tsin, heimah
ngawl men in a tsan tu me leivum
uktu te tsimnak khen si ngawl si.
7Leivumpi a po ma Pathian in
keimahni tsungnungnak tuh in a
teekham saak thupnak tsimnak,
Pathian tsimnak thuthup rel si ung.
8Tsimi tsimnak heh me leivum
uktu te tumah in thei ngawl si. A
thei tsuk asin tsungnung Bawipa
kheh thinglamteh ah reek tu
ngawl pelh si.

9Ngannak bangin,
"Pathian a ittu te tsa in
a rem saak thil te kheh
amahni mit in mu ngawl
in, a beng te khen za
ngawl atsia, minung
thinlung sungah khen lut
ngawl si."

10Sinapikhaw tsimi thil te heh Pathian in ama Raula thawmin muh ongla kei si. Raula khen thil tehem, Pathian thil thup ngaingai te tian in zei sak kei si. **11**Heitasim tiphangin minunga thil te heh minung sungah om minunga raula siar ngawl tu in thei zo sim? Tsimi bang deve in Pathian thil te heh Pathian Raula siar ngawl tumah in thei ngawl si. **12**Pathian in keimahni thawnthong in a penak thil te kei thei zo tuh in, tuhen leivum raula si ngawl in, Pathian nen pin a leng Raula tso si sing.

13Me thil te heh minung tsimnaka zirhnak awnkam thaw rel ngawl in, Raula Thiangrima zirhnak in raula thil te kheh raula in rel si ung. **14**Leimi hen Pathian Raula thil te saang ngawl si. Heitasim tiphangin me thil te heh amahni tsa tawna si in, Raula thaw bek in thei theihnung a si manin, a theikhen thei zo ngawl si. **15**Raula mi in thil tehem vumah thukhen thei in, tumah in ama vumah thukhen thei ngawl si. **16**"BAWIPA zirh tu in ama lungmu theizotu tu om sim?" Sinapikhaw keimahni'n Khrih lungmu nei si sing.

2:9 Isa 64:4
2:10 Mah 13:11; 2Ko 12:1,7; Gal 1:12;
2:11 Jer 17:9; Tts 20:27
2:12 Rom 8:15 Jei 2:5
2:14 Joh 14:17
2:15 Gal 6:1
2:16 Isa 40:13; Rom 11:34; Joh 15:15

3:1 Rom 7:14
3:2 Heb 5:12-14; 1Pi 2:2; Joh 16:12
3:3 Rom 13:13; Gal 5:20
3:5 Leh 18:24; Efe 3:7; Kol 1:23,25
3:6 Leh 18:4-11
3:8 Mah 25:21
3:9 Mar 16:20; 1Pi 2:5
3:10 Rom 12:3; 15:20; Efe 2:20

Tisa Manin Khen Dunnak

3U le nau te, Raula mi te thu ka rel bangin, thu nang rel thei ngawl sing. Tisa mi le Khrih ah nausenno te bangin nang rel sing. **2**A bosaak hun ah laipual eizo lai ngawl si utsi. Tu riang hen eizo thotho lai ngawl nang si manin, laipual pe ngawl in khul tul nang sing. **3**Heitasim tiphangin, tisa mi si reng lai si utsi. Nangmahni sungah iksiknak, hau dunnak le khen dunnak a om lai sung hem, tisa mi le mihing men bangin nung si ngawl si utsim maw? **4**Mi pakhat in, "Keimah heh Paul-a pawl sing," ti'n ti atsia, a dang pakhat in, "Keimah heh Apollos-a pawl sing," ti'n ati phangin tisa mi si ngawl si utsim maw?

Pathian Napertu te

5Paul ah heh tu sim? Apollos ah heh tu sim? Bawipa in naper a tiarnak bangten in a pertu te si in, nang theizo tuh in na a pertu te si. **6**Keima'n phun atsia, Apollos in tiburh in, Pathian in khang tiar si. **7**Tsimi bang a si manin, a khang tiartu Pathian siar ngawl a phuntu le ti a burhtu heh thupi ngawl poh si. **8**A phuntu le ti a burhtu te heh pakhat si in, na a pernak bangin amahni'n lawhman ngah kawm leh tulai si.

9Keimahni heh Pathian thaw naper dang te si in, nangmahni heh Pathian lo si atsia, Pathian inn te si utsi. **10**Pathian in keimah a penak lainatnak bangin, mitsim inn sa thiam ngai pa bangin,

suatpi tung ongla sing. Midang in tsimi vumah sa beet tu si. Sinapikhaw a sa beettu te'n kawti bangin a sa beet, ti kheh ralring tasen. **11**Heitasim tiphangin, suatpi tung saak ah suatpi dang tumah in tung thei tu ngawl in, tsimi suatpi heh Jesuh Khrih ah si. **12**Tutu sikhen me suatpi vumah sui, ngun, lungmanpha te, thing, hampa le tsangphor thaw a sa a si lekhaw, **13**mihema napernak kheh langtiar leh tu si. Kawtibang in sim tiphangin tsimi Ni in lang tiar tu atsia, mihema naper kheh hei bang kek asi, ti mei thaw in er leh tu si. **14**Tsimi suatpi vumah sabeetnak naper heh a kho a si lekhaw, lawhman ngah tu si. **15**Mi pakhat khata naper heh a dum lekhaw sung tu si. Sinapikhaw mei pin a luat bangin amah heh sannak si tu si.

16Nangmahni heh Pathian temple si atsia, nangmahni sungah Pathian Raula a om heh thei ngawl si utsim maw? **17**Mi pakhat khat in Pathian temple a siatsuah a si lekhaw, Pathian in a mah siatsuah deve tu si. Heitasim tiphangin Pathian temple heh a thiangrim si in, tsimi temple heh nangmahni si utsi.

Leivum Tsimnak

18Mah le mah zol tsawm mah na un. Nangmahni sung pin mi pakhat khat in me leivum ah tsim in a ruat tsawm a si lekhaw, mitsim asi theinak tuh in mitaw si masa tasen. **19**Me leivum tsimnak heh Pathian mai ah tawna si. "Pathian in mitsim te kheh amahni awkrawlnak ah awk si," ti'n ngan atsia, **20**"Mitsim te thuruatnak heimah ngawl men a si kheh BAWIPA in thei si," ti in khen ngan meek si. **21**Tsimi manin minung vumah tumah in ngal mah na sen. Thil tehem heh nangmahnia si. **22**Paul ah a sikhen, Apollos ah a sikhen, Kephas ah a sikhen, leivum a sikhen, nungnak a sikhen, thihnak a sikhen, a om saak thil te a sikhen, a om tulai thil te a sikhen, a vaseng in nangmahnia berh si. **23**Tsin, nangmahni heh Khrih-a si atsia, Khrih heh Pathian-a si.

Pathian Thuthuk Thil Keemtu

4 Keimahni heh midang te'n Khrih sel te le Pathian thuthuk thil keemtu te in ruat sen. **2**Tsimi bek zo ngawl thil keemtu te heh muangtaak si kul tu si. **3**Nangmahni thukhennak a sikhen mihing te thukhennak a si tasikhen, ka vumah nang thukhennak heh a nauta ngai in ruat sing. Keimah le keimah riang thukhen tsawm ngawl sing. **4**Ka mawhnak heimah mu tsawm ngawl sing. Sinapikhaw me man hen diktsang lawt ngawl sing. Keimah thukhentu heh Bawipa ah si. **5**Tsimi manin khawthim sungah thupnak thil te heh vaarnak ah a kaisuahtu le thinlung sunga tuumnak te a lang tiartu Bawipa a leng ma, hun a kim ma hen heimah thukhen mah na un. Tsimi hun in pumpak ten

3:11 Isa 28:16; Efe 2:20
3:13 2Th 1:7-10; 2Ti 1:12, 18; Jer 23:28, 29; Mal 3:3; 2Th 1:7
3:15 Jud 23
3:16 2Ko 6:16; Efe 2:21, 22; Heb 3:6; Rom 8:9
3:18 Isa 5:21; Gal 6:3
3:19 Rom 1:22; Job 5:13
3:20 Sm 94:11
3:21 Rom 8:32
3:22 Rom 8:38
3:23 2Ko 10:7; Gal 3:29
4:1 Tit 1:7; Rom 16:25
4:4 Leh 23:1; Rom 2:13; 2Ko 10:18
4:5 Mah 7:1,2; Rom 2:29

heh Pathian thangphatnak tso leh tulai si.

Khrih Manin Mitaw

6Tsimita u le nau te, Laithiangrim ah ngannak kaan in sang sawn sing ti in tumah ruat mah na un. Tsimi a si lekhaw pakhat vumah pakhat tuangkhawng tu ngawl atsia, keimahni nen pin nang zir theinak tuh in, nangmahni tsa keimah le Apollos ah santeh in nang rel sing. **7**Nangmahni heh pakhat le pakhat tu in lam dang tiar nang sim? Nang ngah ngawlnak hei nei si utsim? Nang ngah miaunak a si tsuk asin, heita a ngah ngawl te bangin tuangkhawng si utsim?

8Tuhen nei tual ongla si utsi, tuhen hausa si la utsi. Keimahni peh ngawl in kumpibawi te bangin uk ongla si utsi. Nangmahni thaw kei uk deve theinak tuh in, uk miau nang sin deih sing. **9**Reek tuh in teek saak bangin keimahni lehnak te heh Pathian in dawlta ber ah a koih in ruat sing. Heitasim tiphangin keimahni heh leivum ah le vanvummi te le minung te pan sahnung tuh in puahnak te si sing. **10**Khrih manin keimahni heh mitaw si ung. Sinapikhaw nangmahni heh Khrih ah mitsim si utsi. Keimahni heh thaneem in nangmahni heh kol si utsi. Nangmahni heh upatnak si atsia, keimahni heh zohsuamnak si ung. **11**Tuhun tian hen rikaam dangrum in le silhtsen dasam in, vaatnak tuar in le inn nei ngawl in om si ung. **12**Zilhtsak ngai in kei kut in naper si ung. Zohsuam nawmtsannak kei tuar phang awnkam lumno in thun si ung. Erhnak kei tuar phang veitul si ung; **13**Relsenak kei si phang awnkam lumno in o si ung. Tutian hen leivum borh te bangin le heizongza phiatnak borh bang men phang si ung.

4:7 Joe 3:27; Rom 12:3,6
4:8 Thu 3:17, 18
4:9 Rom 8:36; Sm 71:7; Heb 10:33
4:10 Leh 17:18; 2Ko 11:19
4:11 Rom 8:35; 2Ko 11:23-27
4:12 Leh 18:3; Rom 12:14; 1Pi 3:9; Mah 5:44
4:13 Jer 20:18; Kah 3:45
4:14 2Th 3:14
4:16 Fil 3:17; 2Th 3:7, 9
4:17 Leh 16:1; 1Ti 1:2
4:18 Jer 43:2
4:19 2Ko 1:15, 16; Leh 18:21
4:20 Rom 14:17; 15:13
4:21 2Ko 1:23

Paul in Pa Bangin A Zirhnak

14Me thu te heh nang zak tuh in ngan si ngawl in, ka itnak ka tsa te bangin nangmahni hau in ka relnak si. **15**Khrih sungah zirhtu thawngsawm nei pelh na utsikhaw, pa tampi nei ngawl si utsi. Thuthang pha manin nangmahni heh Khrih sungah ka hingnak te si utsi. **16**Tsimi manin ka tsung un, ti'n nang kun sing. **17**Me thu man hen Bawipa ah ka it pittseihnak le muangtaak ka tsapa Timote ah heh nang nenah leh sing. Ama'n pawlpi tehem nenah le mun hem ah ka zirh bangin, Khrih sungah ka nuntsan daan te phawk leh tiar tu nang si.

18Nang nenah ka leng tu ngawl ring in pawlkhat te'n puarthau tseih si utsi. **19**Bawipa'n a lungkim a si lekhaw, a rei ma in nang nenah leng tu sing. Tsimi phangin mi puarthau te awnkam heh thei sak tu ngawl in, amahni huham sawn theisak tu sing. **20**Heitasim tiphangin Pathian Uknak heh awnkam ah om si ngawl in, huham ah om si. **21**Hei deih sawn si utsim? Molhkang

thaw in maw, a singawl lekhaw itnak, le thinneemnak thinlung thaw in leng sawn ang im?

Nu le Pa Sual Thu

5 Nangmahni sungah nu le pa sualnak, Gential te lak ah riang theitseih ngawlnak, pa zi long a om thu heh thang hehu si. **2** Tsimi bangin thil a puahtu te heh lungse ngai in hawl tuh si sawn pelh in, puarthau pi tseih sawn nom si utsi. **3** Tsimi manin ka ruangpum in nangmahni nenah om ngawl pelh in, raula in om sing. Tsin, nang nenah om bangin tsimi banga leidatu te kheh tu rori hen thukhen ongla sing. **4** Kei Bawipa Jesuh Khrih ming in nang pumkhawm dang phangin, ka raula in kei Bawipa Jesuh Khrih huham thaw in nang ompi sing. **5** Bawi Jesuh Ni in a raula sannak si atsia, a taksa siatsuahnak a si tuh in Satan nenah aap un.

6 Nang ngalnak heh pha ngawl si. Tsol dawmno in sanglompi a tho tiar kheh thei ngawl si utsim maw? **7** Nangmahni heh tsol phulh ngawlnak nang si bangin, sanglom ther nang si theinak tuh in, tsol lun kheh vawrsek un. Heitasim tiphangin kei Leekdelh Puai Tuuno Khrih ah heh keimahni tsa bawlnak in penak si ongla si. **8** Tsimi manin tsol lun thaw, mihawnak le suaksualnak tsol thaw in puai puah awl a sing. Tsimi tah in tsol peh ngawl thinlung thiangnak le thudik thaw in puai puah sawn a sing.

9 Nang nenah lai ka kuatnak ah len nu le pa sualnak a puahtu te kheh nang pawl tuh ngawl in ngan ongla sing. **10** Tsimi bangin ka ngan phangin me leivuma nu le pa sual a puahtu te maw hampum te maw mizol thei te maw milim a betu te maw, pawl tu ngawl in ka rel nuamnak si ngawl si. Tsimi bang a si lekhaw me leivum pin suak kul tu si utsi. **11** Sinapikhaw u le nau ming phur thahlam in nu le pa sual a puahtu maw, hampumtu maw, milim a betu maw, mi zohsuamtu te maw, zu ri te maw, mi zoltu te thaw maw pawl dun tuh ngawl in tuhen lai nang kuat sing. Tibanga lei a datu te heh laikuang riang kilpi mah na un.

12 Heitasim tiphangin pulam mi te thukhen sak tu in hei sengkha sing im? Pawlpi sunga te heh nangmahni in thukhen si ngawl si utsim maw? **13** Sinapikhaw pulama te heh Pathian in thukhen tseih si. Tsimi manin "tsimi bang mi suaksual heh nangmahni nen pin hawl ta un."

Thukhennak Zung ah Len pi Dunnak

6 Mi thiangrim te mai ah si ngawl in mi diktsang ngawl te mai ah tangtaih dun ngam tu om si utsim? **2** Mi thiangrim te'n leivum minung te thu khen tulai si, ti heh thei ngawl si utsim maw? Leivum minung te heh nangmahni thukhen sak tuhlai te a silekhaw, thu nepnawi te nang

5:1 Daa 22:30
5:3 Kol 2:5; 1Th 2:17
5:4 2Th 3:6
5:5 1Ti 1:20 Mah 4:10
5:6 Jei 4:16; Mah 16:6, 12; Gal 5:9
5:7 Mar 14:12; 1Pi 1:19
5:8 Sua 12:14, 15
5:9 Efe 5:11; 2Th 3:6,14
5:11 Rom 7:1; Rom 16:17
5:12 Mar 4:11
5:13 Daa 13:5; Tkn 20:13
6:1 Mah 18:17
6:2 Mah 19:28; Luk 22:30

khen tu heh taak ol si maw? 3Vanvummi te thu khen sak tulai nang si heh thei tsawm ngawl si utsim maw? Tsimi manin tua kei nun sung thil te ah kawzah in thu khen leilei tu si sing im. 4Tua nun sung thil te ah thukhen tuh nang nei a si lekhaw, pawlpi sunga mi nauta ber te thukhen tuh in ruat un. 5Nang zak tuh in nang rel sing. Unau laklawh thu ah thukhen sak thei mitsim pakhat pohkhen nangmahni lak ah om ngawl si maw? 6Sinapikhaw nangmahni in unau le unau thukhen zung ah len dun si utsi. Tsimi heh um ngawltu te mai ah si belhsep lai si.

7Pakhat le pakhat thukhen zung ah nang len dun manin khelh taktak si utsi. Heita sual nawnnak tuar men sawn ngawl si utsim? Hei manin tsawhnak tuar men sawn ngawl si utsim? 8Tsimi bang si ngawl in nang unaupi vumah thilsual puah in tsawh si utsi. 9Mi diktsang ngawl te'n Pathian uknak ro a tso thei tu ngawl heh thei ngawl si utsim maw? Zolnak si mah na un. Nu le pa sual a puahtu te, milim a betu te, mi zuanzam te, mipa dopzuar te, le mipa le mipa, nupang le nupang sual a puahtu te 10ruko te, hampum te, zu kham thei te, awrse mang te, mi ruam thei te'n Pathian uknak ro luah tu ngawl si. 11Pawlkhat te heh tsimi bang mihing si si utsi. Sinapikhaw Bawi Jesuh ming le kei Pathian Raula thawmin somtsiangnak si ongla in, thiangrim tiarnak le diktsang tiarnak te si ongla si utsi.

6:5 Leh 1:15
6:6 Rom 7:1; 1Ti 5:8
6:7 Mat 5:39,40
6:8 1Th 4:6
6:9 Mah 25:34; Gal 6:7; Jei 1:16; Daa 22:22;
6:10 1Ti 1:10; Thu 21:8
6:11 Efe 2:2; Leh 22:16; Rom 4:25
6:13 Kol 2:22; Rom 12:1
6:14 Leh 2:24; 1Th 4:16
6:15 Rom 12:5
6:16 Sia 2:24; Efe 5:31
6:17 Joh 17:21 Gal 2:20
6:18 Gal 5:19; Efe 5:3; Heb 13:4; Rom 6:12
6:19 Joh 2:21; Rom 14:7

Nu le Pa Sualnak

12Keima tsa in thil tehem puah tu in poi ngawl pelh in, a veksen in nempi veng lawt ngawl si. Thil hem puah tu in keima tsa poi ngawl pelh in, hei huham mah in nuainennak si ngawl si sing. 13Lai heh pumpi tsa si atsia, pumpi heh lai tsa sipelh in, Pathian in a panih in siatsuah tulai si. Tsin, ruangpum heh nu le pa sual puahnak tuh in si ngawl in, Bawipa-a si atsia, Bawipa heh ruangpuma si. 14Tsin, Pathian in Bawi Jesuh kheh thihnak pin tho tiar in, keimahni heh ama huham thawmin thihnak pin tho tiar deve tu kei si.

15Nang ruangpum te heh Khrih ruang pum khen te nang si lam thei ngawl si utsim maw? Khrih ruangpum khen pakhat heh le atsia, dopzuartua ruang pum khen in tsan tu sing maw? Tsan himhim tu ngawl sing. 16Dopzuartu thaw a pawltu heh amah thaw pumkhat a si lam thei ngawl si utsim maw? "Amahni panih heh pumkhat in tsang tu si," ti'n Pathian in ti si. 17Bawipa thaw a pehzomtu heh, tsimi Bawipa thaw raula in pum khat si si.

18Nu le pa sual heh zam un. Minung te puahnak sualnak tehem ruangpum pulam ah si. Sinapikhaw nu le pa sualnak a puahtu heh ama ruangpum vumah sualnak puah si. 19Tsimi asita, nang ruangpum heh Pathian nen pin nang ngahnak, nangmahni sungah a om Raula Thiangrim-a temple nang si lam heh thei ngawl

si utsim maw? Tsin, nangmahni heh nangmahnia nang si ngawl lam heh thei tsawm ngawl si utsim maw? **20**Nangmahni heh man pe in leinak te si ongla si utsi. Tsimi manin Pathian neinak nang ruangpum le nang raula in Pathian kheh tsungnung tiar un.

Huaidunnak

7 Keimah lai nang kuatnak thu ah, mipa in zi a huai ngawl heh pha si. **2**Sinapikhaw nu le pa sual heh nang pial theinak tuh in, mipa in zi huai sehla nupang khen pasel nei sen. **3**Mipa in a zi vumah itnak thaw siang ngai in pe tsawm veng sen. Tsimi bangin nupang khen a pasel vumah itnak thaw siang ngai in pe tsawm veng deve sen. **4**Zi in ama ruangpum thunei tsawm theinak heimah nei ngawl in, a pasel in nei si. Tsimi bangin pasel khen ama ruangpum vumah thuneinak heimah nei ngawl in, a zi in nei si. **5**Hun tsomno sung lai ngawl le sawngen hun mang tu in nang lungkim kawm ti siar ngawl, pakhat le pakhat siang dun ngawl mah na un. Tsimi tselh phangin nang supzo ngawlnak manin Satan zolnak nang si tuh ngawl in, om kawm leh un. **6**Sinapikhaw tihen ka ti phangin nangmahni thukhaam pe si ngawl in, nangmahni khuan ka penak in ka relnak si. **7**Mipa tehem heh keima bangberh a si asin deih sing. Sinapikhaw mi hem in keimahni khawthu Pathian lehsawng phun dang tso ten si sing.

8Tsimi manin zi nei ngawl te le numei te heh keima bangberh in a om ten asin amahni tsa pha si, ti'n nang rel sing. **9**Sinapikhaw amahni'n a sup zo ngawl a si lekhaw huai dun lawlaw tasen. Hurnak thinlung thaw om tah in huai dun heh pha sawn si.

10Tsin, innkawpi nei te, keima thupenak bek si ngawl in, Bawipa thupenak ah hen, zi in a pasel zam mah na sen. **11**A zam a si lekhaw pasel dang nei ngawl in om sen. A si ngawl lekhaw a pasel thaw rem dun leh sen. Tsin, pasel in a zi paw mah na sen.

12A taanglai te, Pathian thupenak si ngawl in keima thupenak heh, u le nau pakhat khat in um ngawltu zi huai atsia, a zi in nupa si reng tu in a nuam a si lekhaw, a zi kheh paw mah na sen. **13**Nupang pakhat in um ngawltu pasel nei atsia, a pasel in nupa si reng tu in a nuam a si lekhaw, a pasel kheh paw mah na sen. **14**Heimansim tiphangin um ngawltu pasel heh a zi thawmin thiang si atsia, um ngawltu zi heh a pasel thawmin thiang si. Tsimi a si ngawl tsuk asin nang tsa te heh thiangrim tu ngawl si. Tuhen nang tsa te heh thiangrim si. **15**Sinapikhaw um ngawltu sawn in zam a nuam a si lekhaw, zam ta la sen. Umtu u le nau mipa maw nupang maw heh tsimi bang thu te'n heen ngawl si. Keimahni heh remno in om tu in Pathian in ko kei si. **16**Zi, na pasel na san thei tu le san thei tu ngawl heh

6:20 Mah 20:28; Leh 20:28; Thu 5:9; Fil 1:20
7:3 Sua 21:10; 1Pi 3:7
7:5 Sua 19:15; 1Sa 21:4,5; Mah 4:10; 1 Thes 3:5
7:6 2Ko 8:8
7:7 Mah 19:11, 12; Rom 12:16
7:9 1Ti 5:14
7:10 Mal 2:14-16; Luk 16:18
7:11 Rom 7:2,3
7:12 2Ko 11:17
7:14 Mal 2:15
7:15 Rom 14:19
7:16 Rom 11:14; 1Pi 3:1

kawti'n thei si tsim? Pasel, na zi na san thei tu le san thei tu ngawl heh kawti'n thei si tsim?

Pathian Konak Bangin Nungnak

17Hei bang a si ta sikhen Pathian in mi pumpak ten nenah a sem bangin le Bawipa in mi pumpak ten a ko bangin nung tasen. Tsimi bangin pawlpi tehem ah thupe sing. **18**Vunrel ten saak konak om utsim maw? Vunrel ten ngawlnak si leh mah na sen. Vunrel ten ngawl in konak tu pohkhen om utsim maw? Vunrel ten leh awl ta la sen. **19**Vunrel ten heh heimah nempi ngawl si in, vunrel ten ngawl khen heh heimah nempi ngawl si. Pathian thukhaam tsiltsangno in lun heh a thupi si poh si. **20**Sinapikhaw Pathian in a ko lai omdaan bangin mi hem in om tasen. **21**Sel na si lai konak si tsim maw? Nopmawh awl talen. Sinapikhaw suak thei na si lekhaw na luatnak kheh mang sawn in. **22**Heitasim tiphangin sel na si lai Bawipa konak heh Bawipa-a mi luat si ongla si. Tsimi bangin miluat konak heh Khrih sel si si. **23**Nangmahni heh man in leinak te si utsi. Minung te sel in tsang mah na un. **24**U le nau te, konak nang si lai bang kek in tsimi munah mi hem Pathian thaw om reng tasen.

Khangngai Dangval te Lun Tuh

25Khangngai thiamlawh te thu ah hen Bawipa nen pin thukhaam ngah ngawl sing. Sinapikhaw muangtaak si tu in Bawipa ngeihharnak ngahtu ka sinak bangin ka ruatnak nang rel sing. **26**Tua harsanak man hen mipa in zi a huai ngawl heh pha in ruat sing. **27**Zi na nei lekhaw, khek tu in tuum mah nen. Na zi na paw lekhaw, zi dang zei mah nen. **28**Sinapikhaw zi nei na si lekhaw, misual si ngawl si tsi. Khangngai thiamlawh hen pasel a nei lekhaw sual ngawl si. Sinapikhaw tsimi bang minung te'n a taksa ah harnak tawk tu atsia, tsimi na tawk tu heh na deihsak ngawl sing.

29Sinapikhaw u le nau te, meheh nang rel sing. Hun tsomno bek nei ongla kei si manin, zi nei te'n zi nei ngawl bangin om tasen. **30**A kap te'n a kap ngawl te bangin si tu in, a ang te heh a ang ngawl te bang si tu si. A leitu te heh heimah a nei ngawl te bangin si tasen. **31**Me leivum a mangtu heh a mang ngawl bang si tasen. Heitasim tiphangin me leivum si dan heh a pai thei si.

32Sinapikhaw thintsawl ngawl in nang om tu heh nang deihsak sing. Zi nei ngawl te'n Bawipa ang tuh in Bawipa thil te ngaisung si. **33**Sinapikhaw zi neitu hen a zi ang tuh in leivum thil te kheh ngaisung si. **34**Pasel nei le khangngai thiamlawh heh dang dun ver si. Pasel nei ngawl nupang hen a ruangpum le a raula a thiangrim theinak tuh in, Bawipa thil te kheh ruat si.

7:17 Rom 12:3; 2Ko 8:18
7:18 Leh 15:1,2
7:19 Rom 2:25-27; Gal 5:6; Kol 3:11
7:22 Joh 8:32, 36; Rom 6:22
7:25 2Ko 8:8; 4:1; 1Ti 1:13,16
7:29 Rom 13:11, 12
7:31 Heb 12:27
7:32 1Ti 5:5
7:34 Luk 2:37

Sinapikhaw pasel a neitu hen a pasel ang tuh in leivum thil te kheh ngaisung si. **35**Tihen ka rel phangin nangmahni nempinak tuh in ka relnak si. Nangmahni harsa tiar si ngawl sing. Nundaan mawino in nung atsia, thinlung nainok ngawl in Bawipa na heh nang per theinak tuh in ka relnak si sawn si.

36Mipa pakhat khat in a tsanu khangngai thiamlawh a nungaw tu heh mawi khadoh ngawl in ruat atsia, a parlai ni a luan ongla manin, a kultsam in a ruat lekhaw, tsimi pa hen ama deihnak bangin puah in pasel nei tiar sen. Tsimi pa heh sual ngawl si. **37**Sinapikhaw thinkol in ama deihnak puah theinak thuneinak nei atsia, khangngai thiamlawh kheh pasel nei kul ngawl in ruat atsia, khangngai thiamlawh si reng tu in a ruat lekhaw thilpha puah si. **38**Tsimi manin a tsanu pasel a nei tiartu hen thilpha puah in, pasel a nei tiar ngawltu hen thilpha sawn puah si.

Huaidun Lehnak

39Zi heh a pasel a nung sung hem daan in hen si. A pasel a thi a si lekhaw ama deihnak pasel nei tu in mi luat si. Sinapikhaw Bawipa deihsaknak thaw bek in om kawm tasen. **40**Keima ruat daan in amah keel in a om reng a si lekhaw, a nunnuam sawn tu in ruat sing. Me thu ah hen Pathian Raula nei in ruat tsawm sing.

7:35 Sm 86:11
7:38 Heb 13:4
7:39 Rom 7:2,3; 2Ko 6:14
8:1 Leh 15:20; Rom 15:14
8:2 1Ti 6:4
8:3 Jer 1:5; Rom 8:29; Gal 4:9
8:4 Sua 34:15; Leh 14:15; Gal 4:8; Daa 6:4; Sm 86:10; Efe 4:6; 1Ti 2:5
8:5 2Th 2:4
8:6 Mal 2:10; Rom 11:36; Efe 4:5; Joh 1:3
8:7 Rom 14:14
8:8 Rom 14:17

Milim Mai ah Penak Bawlnak

8Tsin, milim bawlnak thil te thu ah: Kei vaseng in thei theinak kei neilam thei si sing. Thei theinak hen ngal tiar in itnak hen domso si. **2**Mi pakhat in thei in a ruat tsawm a silekhaw, a thei tuh zah in thei ngawl si. **3**Sinapikhaw mi pakhat in Pathian a it lekhaw, amah heh Pathian in thei si.

4Milim bawlnak sa ei thu ah hen, leivum ah milim te heh heimah ngawl men si atsia, Pathian pakhat bek siar ngawl Pathian dang a om ngawl heh thei si sing. **5**Van ah maw lei ah maw pathian ti'n konak pathian tampi le bawi tampi te om si. **6**Sinapikhaw keimahni tsa hen Pathian, kei Pa pakhat bek om in, thil tehem heh ama sung pin piang atsia, keimahni heh ama tsa in nung si sing. Tsin, Bawi pakhat, Jesuh Khrih bek om in, thil tehem heh ama thawmin piang atsia, keimahni khen ama thawmin nung si sing.

7Sinapikhaw tsimi thei theinak heh mi hem in ngah ngawl si. Pawlkhat te'n tutian hen milim bawlnak sa a ei phangin, milim maisongnak thaw a ei manin, amahni se le pha theikhennak lungmu a thaneem kheh nawngkai tiar si. **8**Sinapikhaw lai eih hen Pathian mitmai pha ngah tiar ngawl kei si. Kei ei sikhen kei phatnak silawt ngawl in, ei ngawl kei sikhen kei selawtnak si ngawl si.

9Nang luatnak heh mi thaneem
te khawsinak a si kha tu ralring un.
10Heitasim tiphangin nangmahni
thei theinak a neitu te'n milim
benak munah bawlnak sa na
ei kheh pha le se theikhennak
thaneem mi pakhat in a mu tsuk
asin, milim bawlnak sa ei tu in
amah kheh raalpha tiar ol ngawl
si maw? **11**Na thei theinak manin
ama tsa Khrih in thih a tuarnak,
mi thaneem u le nau kheh ral
thong tu si maw? **12**Tsin, u le nau
pakhat vumah tsimi bangin sual
atsia, se le pha a theinak lungmu
thaneem kheh na maliam tiar
phang in, Khrih vumah sual si
tsi. **13**Tsimita ka eih le in hen ka
u le nau a du tiar a si lekhaw, ka
u le nau heh keima manin a du
ngawlnak tuh in sa ei awngkel
leh tu ngawlla sing.

Paul Nasiam Per Theinak

9 Keimah lehnak si ngawl siing
maw? Miluat si ngawl siing
maw? Kei Bawipa Jesuh Khrih
ah mu si ngawl siing maw?
Nangmahni heh Bawipa ah ka
naper si ngawl si utsim maw?
2Midang te nenah lehnak ka si
ngawl pelh sikhen, nangmahni
nen tel ah vang lehnak si himhim
sing. Nangmahni heh Bawipa ah
lehnak ka sinaka tatsik te si utsi.
3Keimah a tsultu te nen pin
ka hung tsawmnak heh tibang
hen si. **4**Keimahni hen ei le in
theinak thu nei ngawl si ung
maw? **5**Lehnak dang te, Bawipa
nau te le Kefas bangin umtu zi
thaw khualvak kawm theinak nei
ngawl si ung maw? **6**A si ngawl
lekhaw keimah le Barnabas ah bek
heh naper ngawl in om theinak thu
nei si ngawl si ung maw? **7**Maa
tangka mang in tu in raal tawng
awng sim? Tsapit vuan ah tsapit
phun atsia, a rah ei ngawl tu om
sim? Tuu khal atsia tuu khul in
ngawl tu om sim?
8Me thu te heh minung sinak
in nang rel siing maw? Daan
in tibang pah hen rel deve si
ngawl si maw? **9**"Tsang tsiltu
kawlpawtsang mur kheh hen
mah nen," ti'n Mawsi daan bu
sungah ngan si. Pathian ruat
saknak heh kawlpawtsang tsa si
maw? **10**Asi ngawl lekhaw tsimi
ngannak daan heh keimahni tsa
in rel tsih si maw? Aitsan tuh
om ngawl in keimahni tsa in rel
tsih si. Leilettu hen limdiknak
thaw let sehla, tsangtsiltu khen
a limdiknak kheh ngah tu in
limdiknak thaw tsil sen, ti'n ngan
si. **11**Nangmahni nenah raula thil
te tuh atsia, nangmahni nen pin
leivum thil te kei at a silekhaw,
uak leita tu si ung maw? **12**Midang
te'n nangmahni vumah tibang
hen thuneinak a ngah a silekhaw,
keimahni'n ngah leilei awhnung si
ngawl si ung maw? Sinapikhaw
tsimi thuneinak kheh mang ngawl
si ung. Tsimi tah in Khrih-a
thuthang pha khaktu kei si tuh
ngawl in heizongza ah tuartul si
ung. **13**Naper thiangrim a pertu
te'n temple reen sunga a thiangrim
thil te ei atsia, bawlnak dawndel

8:9 2Ko 6:3; Rom 14:1
8:11 Rom 14:15
8:12 Mah 18:6 25:40, 45
8:13 Mah 5:29
9:1 2Ko 12:12
9:2 2Ko 3:2,3
9:4 Leh 18:3
9:5 Mah 12:46
9:6 Leh 4:36
9:7 2Ti 2:3,4; Tts 27:18
9:9 Daa 25:4; 1Ti 5:18; Daa 22:1-4; Tts 12:10
9:10 Tts 11:25; 2Ti 2:6
9:11 Rom 15:27; Gal 6:6
9:12 Leh 18:3; 2Ko 6:3
9:13 Sun 6:16, 26; Daa 18:1

ah na a pertu te'n bawlnak dawndela lai te a ei thei lam thei ngawl si utsim maw? **14**Tsimi manin thuthang pha reltu te'n thuthang pha thaw pum tsawm tu in Bawipa'n thupe si.

15Sinapikhaw me thil te heh pakhatno pohkhen mang ngawl sing. Tsimi bek zo ngawl keima vumah tsimi bangin nang puah tuh in me lai heh ngan si ngawl sing. Bawipa sungah ka tuangkhawngnak heh mi pakhat khata heimah ngawl men in tsannak a si tah in thi men ka sin keima tsa pha sawn noh si. **16**Thuthang pha ka phuang manin tuangkhawng ngawl sing. Tsimi heh phuang ngawl in om men theihnung ngawl in suannak ka si ta si. Si si, thuthang pha heh phuang ngawl lengkhaw, lungsenung ngai si tu sing. **17**Me nasiam heh keima otnak in a pertu si lengkhaw, lawhman ngah tu sing. Ka deihnak el in per si lengkhaw, Pathian in muangnak thaw thil kelentu naper a penak si tu sing. **18**Tsimi a si lekhaw ka lawhman heh hei si tu sim? Thuthang phaa thuneinak heh ka mangsual ngawlnak tuh in, Khrih thuthang pha ka phuangnak ah hen man ngen ngawl sing.

Mi Hem Tsa Naper

19Mi tehem nenah miluat sipelh nangkhaw, minung tam sawndoh ka ngah theinak tuh in mi hema sel in puah tsawm sing. **20**Jew te ka ngah theinak tuh in, Jew te lak ah Jew miphun bangin om sing. Daan nuai ah a omtu te ka ngah theinak tuh in, daan nuai ah a omtu te nenah daan nuai ah a om bangin om sing. **21**Pathian mai ah Mawsi daan nei ngawl si ngawl in, Khrih daan nuai ah om si thahlam in Mawsi daan nei ngawl te ka ngah theinak tuh in, Mawsi daan nei ngawl te lak ah Mawsi daan nei ngawl in om sing. **22**Mi thaneem te ka ngah theinak tuh in, mi thaneem te lak ah mi thaneem in om sing. Kawtibang pohkhen mi pawlkhat te ka san theinak tuh in, mi hem nenah heizongza in tsang ongla sing. **23**Nangmahni thaw thuthang pha tsovo ka ngah deve theinak tuh in, thuthang pha manin me tehem heh puah sing.

Sui Lukhuk Tsa Dan

24Dan zuam dunnak ah a dantu tehem in dan teen pelh atsia, pakhat bek in lehsawng a ngah kheh thei ngawl si utsim maw? Tsimi manin lehsawng ngah tu in dan un. **25**Lehsawng ngah tu in a zuamtu tehem in heizongza sup si. Amahni'n vuai in a se thei nehnak lukhuk ngah tu in zuam si si. Sinapikhaw keinihni'n a vuai thei ngawl sui lukhuk ngah tu si sing. **26**Tsimi manin ka dan phangin dan thongthong men ngawl sing. Huih tsum tseihtu bangin tsum thongthong men ngawl sing. **27**Midang te thu ka zirh phangin keimah nom sawn heh a taak ngawl ka si tuh ngawl

9:14 1Ti 5:18
9:15 Leh 18:3; 2Ko 11:9,10
9:16 Rom 1:16 Leh 9:15
9:17 Gal 2:7;
9:18 2Ko 11:7
9:19 2Ko 4:5; Gal 5:13; Mah 18:15; 1Pi 3:1
9:20 Leh 16:3; Rom 16:3; Rom 11:14;
9:21 Rom 2:12, 14; Gal 6:2
9:22 Rom 14:1; 11-14
9:24 Kol 2:18; Gal 2:2; Fil 2:16; 2Ti 4:7; Heb 12:1
9:25 Jei 1:12; 1Pi 5:4; Thu 2:10
9:26 1Ti 6:12
9:27 Rom 8:13

in, ka ruangpum heh reem tsawm atsia, uk tsawm sing.

Tsimkom Tuh te

10 Tsimi bek zo ngawl u le nau te, kei pa te a vaseng in meiro nuai ah om in, a vaseng in tipi a ten dang thu te, **2** a vaseng in Mawsi nenah meiro le tipi sungah a niimberh thu te, **3** a vaseng in raula lai a ei dang thu te, **4** a vaseng in raula ti a in dang thu te heh thei ngawl men nang si tu heh deih ngawl sing. Amahni a luntu Raula Lungpi sunga ti kheh in dang si. Tsimi Lungpi heh Khrih ah si. **5** Sinapikhaw amahni laka mi tampi vumah Pathian a ang ngawl manin, hampalak ah thi thongberh si.

6 Amahni'n thil sesuak a puah ot leita bangin kei puah ot deve tuh ngawl in me te heh kei tsung tuh te si. **7** "Me te hen ei le in tu in to dang atsia, sel tu in tho dang si," ti'n ngannak bangin, mi pawlkhat te'n milim a be bangin milim a betu sikha mah na un. **8** Amahni lak pin mi pawlkhat te'n nu le pa sual puah atsia, nikhat sung in minung thawng kulluanthum a thi bangin, nu le pa sual heh puah deve awl a sing. **9** Mi pawlkhat te'n Khrih a tsuul manin, rul in a siatsuah bangin, amah kheh tsuul deve awl a sing. **10** Mi pawlkhat te'n a phun tseih manin, siatsuahtua siatsuahnak a si bangin, phun tseih deve awl a sing. **11** Me tehem heh kei tsung tuh in amahni vumah tsangberh si. Tsin, san bonak ah om keimahni tsimkomnak tuh in ngannak si si.

12 Tsimi manin, ding sing, ti'n a ruat tsawmtu hen a du tuh ngawl in tsimkom tasen. **13** Minunga tuar vengnak sualroihnak siar ngawl sualroihnak heimah tuar ngawl si utsi. Pathian heh muangtaak si atsia, nang tuarzo tuh ngawl sualroihnak heh nangmahni nenah leng siang tu ngawl si. Tsin, nang tuarzo theinak tuh in tsimi sualroihnak pin nang suak theinak tuh zin nang puahsak tu si.

Milim Be Mah

14 Tsimi manin itnak te, milim be heh zam rori ta un. **15** Mitsim te thu ka rel bangin nang rel sing. Ka relnak heh ngaisung po un. **16** Kei thangphatnak muitsu khuat heh Khrih thisen thaw kei pawldunnak si ngawl si maw? Kei hemnak sang heh Khrih ruangpum thaw kei pawldunnak si ngawl si maw? **17** Sang philkhat bek om si. Tsimi manin mi tampi kei sipelh sikhen ruangpum pakhat si sing. Heimansim tiphangin kei vaseng in tsimi sang philkhat kheh sem dang si sing.

18 Tisa lam ah Israel miphun a si te heh pan un. Bawlnak sa a eitu tehem in bawlnak dawndel kheh mang dang si ngawl si maw? **19** Tsimi a si lekhaw ka rel otnak heh hei sim? Milim hen sullelam nei atsia, milim bawlnak khen sullelam nei reng si, ti'n ka ti nuamnak si maw? **20** Gential te bawlnak penak heh Pathian

10:1 Rom 11:25; Sua 13:21; 14:22, 29
10:2 Rom 6:3
10:3 Joh 6:31
10:4 Sua 17:6; Mip 20:11
10:5 Mip 14:29; Jud 5
10:7 Sua 32:4, 6,19
10:8 Mip 25:1-9
10:9 Mip 21:5,6
10:10 Mip 16:41; 16:49
10:11 Rom 4:24; 3:11
10:12 Rom 11:20
10:13 2Pi 2:9
10:14 Heb 6:9; 1Jo 5:1
10:16 Mah 14:19;
10:17 Rom 12:5
10:18 Sun 7:6, 14,15
10:20 Sun 17:7; Thu 9:20

nenah pe si ngawl in khawvang nenah a penak si, ti nang rel sing. Tsimi manin khawvang thaw nang pawlkom heh nang deihsak ngawl sing. 21Bawipa khuat le khawvang te khuat in kop thei ngawl atsia, Bawipa tsabuai le khawvang te tsabuai kilkop thei ngawl si utsi. 22Bawipa ling tuh in amah heh thinraw tiar na sing im? Ama tah in kol sawn si sing maw?

Heizongza Pathian Tsungnungnak Tuh

23Keima tsa in thil hem puah tu in poi ngawl pelh in, a veksen in nempiberh ngawl si. Keima tsa in thil hem puah tu in poi ngawl pelh in, midang tsa domso dunnak si ngawl si. 24Tumah in ma tsa phatnak bek zei ngawl in, midang te phatnak a zei thei teek sawn un.

25Se le pha theikhennak lungmu manin sa zuarnak dawra sa zuarnak pohpoh kheh dong kan tseih ngawl in ei men un. 26"Leilung le a sunga thil tehem heh BAWIPA-a si."

27Um ngawltu pakhat khat in puai ah sam atsia, nangmahni khen hawh nang nuam a si lekhaw, se le pha theikhennak lungmu manin dong kan tseih ngawl in, nangmahni a linak pohpoh kheh ei men un. 28Sinapikhaw mi pakhat khat in, "Me heh milim bawlnak sa si," ti'n a tilekhaw, nangmah a reltu le se le pha na theikhennak manin ei mah nen. Heitasim tiphangin "Leilung le a sunga thil tehem heh BAWIPA-a si." 29Se le pha theikhennak lungmu ka tinak heh nangma lungmu si ngawl in ama lungmu sawn si. Midang te se le pha theikhennak lungmu hen hei manin ka luatnak heh thu ka khen sak sim? 30Pathian paak in a ei tu ka si lekhaw, hei manin Pathian paak in ka einak lai vumah relsenak tong lai sing im?

31Tsimi manin nang ei a sikhen nang in a sikhen, thil nang puahnak tehem heh mi te'n Pathian tsungnungnak a mu theinak tuh in puah un. 32Nangnihni'n Jew te a sikhen Gential te a sikhen Pathian pawlpi a sikhen, adu tuh in heimah puah mah na un. 33Thil taak hem ah mihem ka ang tiar bangin keima tsa miatnak zei ngawl sing, sinapikhaw mi tampi te sannak a ngah theinak tuh in amahni miatnak zei si sawn sing.

11 Keimah in Khrih nun ka tsung bangin, ka tsung deve un.

Luukhuh le Khuh Ngawl

2U le nau te, heizongza ah keimah nang phawk atsia, nangmahni ka penak bangin thurosiah te nang lun manin nang paak ngai sing.

3Mipa te hema luu heh Khrih si atsia, nupang te luu heh mipa si in, Khrih luu heh Pathian a si lam heh nang thei tuh in deih sing. 4Sawngen phangin maw, profet bangin awn phangin maw, mipa hem in ama luu a khuh tsawm heh a luu upat ngawl si. 5Sinapikhaw nupang tehem zong hen ama luu

10:21 2Ko 6:15,16
10:22 Jer 44:8; Tzt 6:10; Isa 45:9
10:24 Rom 15:1,2; Fil 2:4,21
10:25 Leh 10:15
10:26 Sua 9:29; 1Ti 4:4
10:27 Luk 10:7
10:30 Rom 14:6
10:31 Zek 14:21; Kol 3:17;
10:32 Mah 5:29; 1Ti 3:5,15
10:33 Rom 15:2; 11:14
11:1 Rom 15:3; 1Pi 2:21
11:2 2Th 2:15
11:3 Efe 1:22; Sia 3:16; Efe 5:23
11:4 Leh 11:27
11:5 Leh 21:9; Daa 21:12

khuh ngawl in sawngen si maw, profet bangin awn si maw, heh a luu upat ngawl a si manin sam voltei nupang thaw bangve si. 6Nupang in a luu a khuh ngawl a si lekhaw a sam tsomno in vol sawn sen. Sam voltei le lukolh heh zaknung a si manin, a luu khuh sen. 7Mipa heh Pathian mel le tsungnungnak a si manin a luu khuh mah na sen. Nupang heh mipaa tsungnungnak si. 8Mipa heh nupang pin piang si ngawl in, nupang sawn heh mipa pin piang si sawn si. 9Mipa heh nupang tsa siamnak si ngawl in, nupang sawn heh mipa tsa siamnak si sawn si. 10Me thu man hen vanvummi te manin nupang in mipaa thuneinak nuai ah a om lam langtiarnak in a luu khuh sen.

11Sinapikhaw Bawipa sungah nupang heh mipa ngawlthaw om thei ngawl in, mipa khen heh nupang ngawlthaw om thei ngawl si. 12Heitasim tiphangin nupang heh mipa pin piang si, tsimi bangin mipa heh nupang pin piang si. Sinapikhaw heizongza heh Pathian nen pina ruak si.

13Nupang hen luu khuh ngawl in Pathian nenah sawngen heh mawi maw mawi ngawl nangmahni'n thukhen tsawm un. 14Mipa in sam sang in a hawi heh zaknung ngai a si lam heh leivum dan pohriang nang zirh si ngawl si maw? 15Nupang zong heh sam sang in a hawi lekhaw, ama tsa a tsungnungnak si. Heitasim tiphangin a sam heh amah a khuh tsawmnak tsa si. 16Sinapikhaw mi pakhat khat in a kal lekhaw, keimahni a sikhen Pathian pawlpi te a sikhen, tsimi bangin luu khuh daan siar ngawl a dang puahdan nei ngawl si ung.

11:7 Sia 1:26; Jei 3:9
11:8 Sia 2:21-23; 1Ti 2:13
11:9 Sia 2:18
11:12 Rom 11:36
11:19 1Jo 2:19
11:21 2Pi 2:13; Jud 12
11:22 Jei 2:6
11:23 Gal 1:12

Bawipa Simlai

17Tsin, nang pumkhawmnak heh nangmahni tsa phatnak tah in senak a si sawn manin, nang paak thei ngawl sing. 18A masa ber in, biakinn ah pum nang khawm phangin, nang sungah khen dunnak a om thu za sing. Ka zanak bangin um thahthah sing. 19Nangmahni lak ah umtu taktak te a langtsiang theinak tuh in, zirhsualnak heh a om kul si. 20Tsimi manin mun pakhat ah nang khawmdang phangin, Bawipa simlai ei dang tuh si ngawl si utsi. 21Nang ei phangin midang te masuan ah mahni simlai ten ei si utsi. Tsimi phangin pakhat heh rikaam atsia, pakhat heh ri si. 22Nang kawti ha? Nang ei nang innak tuh in inn nei ngawl si utsim maw? A si ngawl lekhaw Pathian pawlpi heh zohsuam atsia, heimah a nei ngawl te mualpho tiar si utsim maw? Kaw tin nang ti ang im? Me man hen nang ziap ang maw? Nang ziap himhim ngawl sing.

23Heitasim tiphangin nangmahni ka penak heh Bawipa nen pin ka ngahnak si. Ka ngahnak heh tibang hen si. Bawi Jesuh in a raal te kut ah aapnak a si zan in sang kheh le si. 24Pathian a paak

tselh phangin sang kheh hem atsia, “Me sang heh nangmahni tsa in a keh ka ruangpum si. Le ula ei un. Meheh keimah nang phawk rengnak tuh in puah un,” ti’n ti si. **25**Tsimi bangin simlai a ei tselh phangin khuat kheh khen le atsia, “Me khuat heh ka thisena thukam ther si. Me khuat heh nang in natsaang in keimah phawk rengnak in in un,” ti’n ti si.

26Me sang heh nang ei natsaang in le me khuat heh nang in natsaang in Bawipa leng ma hem ama thihnak phuang si utsi.

27Tsimi manin tutu nang sikhen taak ngawl thahlam in Bawipa sang ei atsia, khuat a intu heh Bawipa ruangpum le thisen vumah sual si. **28**Tsimi manin tutu nang sikhen mah le mah tsek tsawm tselh phang bek in sang ei atsia, khuat kheh in un. **29**Heimansim tiphangin taak ngawl thahlam in a eitu le a intu heh Bawipa ruangpum a theikhen ngawl manin, ama vumah thukhennak kheh in tsih si. **30**Me man hen nangmahni lak ah mi tampi te thaneem in, mi tampi te naa atsia, mi tampi te thi si. **31**Keimahni le keimahni thukhen tsawm le singkhaw, thukhennak si tu ngawl si sing. **32**Sinapikhaw kei khen tsawm phangin, leivum minung te thaw hantsihnak kei si tuh ngawl in Bawipa nunzirhnak tong si sing.

33Tsimi manin u le nau te, Bawipa simlai ei tu in nang pumkhawm dang phangin, pakhat le pakhat ngak dun un. **34**Thukhennak si tu in pumkhawm dang nang si tuh ngawl in rikaam nang om lekhaw inn ah lai ei ham un. Thu dang te heh nangmahni nenah ka leng phangin tsianneih leh tu sing.

11:25 Luk 22:20
11:27 Heb 10:29
11:28 2Ko 13:5
11:30 Mah 9:24
11:31 1Jo 1:9
11:32 Tts 3:11, 12; Heb 12:7-10; Thu 3:19; Joh 15:18, 19

Raula Lehsawng

12 U le nau te, raula lehsawng thu ah hei nam ngawl men nang si tu heh nang deihsak ngawl sing. **2**Nangmahni heh Gential miphun nang si lai in, awn thei ngawl milim lam ah huai in zolnak te nang si kheh thei si utsi. **3**Tsimi manin Pathian Raula thawmin, Jesuh ah heh tsamnak si, ti’n tumah in awn ngawl in, Raula Thiangrim thawmin siar ngawl tumah in, Jesuh ah heh Bawipa si, ti’n ti thei ngawl si, ti heh nang thei tiar sing.

4Lehsawng heh phun tampi om pelh in, Raula heh pakhat si. **5**Nasiam hin dang dang om pelh in, Bawipa heh pakhat si. **6**Naper dan a phunphun om pelh in, mi tehem nenah napertu Pathian heh pakhat si. **7**Sinapikhaw nempinak tuh in Raulaa thei tiarnak heh pumpak ten nenah penak si ongla si. **8**Raula thawmin mi pakhat nenah tsimnak thupe atsia, tsimi Raula thawm pah in mi pakhat nenah thei theinak pe si. **9**Tsimi Raula thawm pah reng in midang pakhat kheh umnak pe atsia, tsimi Raula thawm pahpah in midang pakhat kheh natnak dam tiar theinak pe si. **10**Midang pakhat kheh thil khumnung puah theinak

12:1 Rom 1:11; 11:25
12:2 Efe 2:2; Heb 2:18,19
12:3 Rom 9:3; Joh 13:13; 1Jo 4:2,3
12:4 Rom 12:4-8; Efe 4:11; Heb 2:4
12:6 Efe 4:6; Fil 2:13
12:7 Efe 4:11,12
12:8 2Ko 8:7
12:9 Mah 10:1
12:10 Gal 3:5; 1Jo 4:1; Mar 16:17

pe in, midang pakhat kheh profet bangin thureel theinak pe si. Tsin, midang pakhat heh raula te theikhen theinak pe in, midang pakhat heh awn phun dangdang awn theinak pe atsia, midang pakhat heh awn phun dangdang let theinak pe si. **11**Sinapikhaw me tehem a petu Raula heh pakhat, amah pah si atsia ama deihnak bangin mi hem sem heuh si.

Ruangpum Pakhat ah Khen Tampi

12Ruangpum heh pakhat si atsia, khen tampi nei si. Ruangpum pakhata a khen tehem heh tampi pelh in, ruangpum heh pakhat si. Tsimi bangin Khrih ah heh si deve si. **13**Heimansim tiphangin Jew te a sikhen Gential te a si sikhen, sel a sikhen miluat a si sikhen, kei vaseng in Raula pakhat thawmin ruangpum pakhat ah niim dang atsia, kei vaseng in Raula pakhat sunga in dang si sing. **14**Ruangpum heh khenkhat bek si ngawl in, khen tampi om si.

15Kawng in, "Keimah heh kut ka si ngawl manin ruangpum ah peh ngawl sing," ti'n ati tsuk asin, ruangpum ah peh ngawl miau tu si maw? **16**Tsin, beng in, "Keimah heh mit ka si ngawl manin ruangpum ah peh ngawl sing," ti'n ati tsuk asin, ruangpum ah peh ngawl miau tu si maw? **17**Ruangpum puluk heh mit a si tsuk asin, kawtibang in thu za tu sim? Tsin, ruangpum puluk heh beng a si tsuk asin, kawtibang in rim niim thei tu sim? **18**Sinapikhaw tuhen Pathian in ama lungkimnak bangin, ruangpum khen te kheh ruangpum ah koih heuh si. **19**Tsin, ruangpum khen tehem heh pakhat ruak a si tsuk asin ruangpum heh kawnai ah si leh tu sim?

20Sinapikhaw tuhen ruangpum heh khen tampi in om pelh in, ruangpum heh pakhat si. **21**Mit in kut heh, "Na kintsak ngawl sing," ti'n ti thei ngawl in, luu in kawng heh, "Na kintsak ngawl sing," ti'n ti thei ngawl si. **22**Tsimi tah in, ruangpum khen te lak pin thaneem ngai in kei ruatnak te heh a om ngawl theih ngawl te si veng si. **23**Upat taak leem ngawl in kei ruatnak ruangpum khen te heh upat ngainak si leh sawn atsia, mizahnung ruangpum khen te heh mawi ngai in langal si sing. **24**Sinapikhaw upat ngainak ruangpum khen te hen kulnak nei ngawl si. Tsin Pathian in taksa khen te kheh ruangpum pakhat ah remtsang ngaino in koih si. Upat taak ngawl ruangpum khen te kheh nase sawn in upat si. **25**Ruangpum khen te pakhat le pakhat zawnruat nak a nei theinak tuh in ruangpum khen te ah khen dunnak heimah om tuh ngawl in puah si **26**Ruangpum khen pakhat in harsanak a tuar lekhaw ruangpum khen dang tehem in tuarpi si. Tsin, ruangpum khen pakhat in ultungnak a si lekhaw, khen dang tehem in angpi si.

27Nangmahni heh Khrih ruangpum si atsia, pumpak ten

12:12 Rom 12:5
12:13 Mar 1:8; Efe 2:18; Gal 3:28; Rom 6:3; Kol 3:11;
12:20 Rom 12:5
12:27 Efe 1:23; Kol 1:18, 24; Rom 12:5

in ama ruangpum khen te si utsi.
28Pathian in a masaber in lehnak te,
panihnak ah profet te, pathumnak
ah saya te koih in, tsimi tselh
phang thil khumnung muhtu te,
tsin, dam tiar theinak lehsawng
a ngahtu te, midang a bawmtu
te, mi huai thiamtu te, awn phun
dang dang a awn thei te kheh
pawlpi sungah siamheuh si. 29A
vaseng in lehnak te si maw?
A vaseng in profet si maw? A
vaseng in saya si maw? A vaseng
in thil khumnung a puahtu te si
maw? 30A vaseng in dam tiar
theinak lehsawng ngah si maw?
A vaseng in awn phun dangdang
in awn si maw? A vaseng in awn
phun dangdang lettu si maw?
31Sinapikhaw Raula lehsawng
a phaber te deih tihtak in deih
sawn un. Tsin, zin pha sawn
ngai heh nang muh tu sing.

Lehsawng Lianber

13 Keimah hen minung te awn
le vanvummi te awn in ka
awn pelhta sikhen, itnak ka nei
ngawl lekhaw, dar ring bengbung
le darkop ring selsul bang si sing.
2Profet bangin thurel theinak
lehsawng ngah in, thuthup tehem
le theizonak tehem ka theisek
pelhta sikhen, mual te thawn
theinak tham umnak nakim ka nei
pelhta sikhen, itnak ka nei ngawl
lekhaw, heimah ngawl men phang
si sing. 3Minawm tsawmnak in
ka neinak thil tehem pe siang
ka si takhen, haal tuh in ka pum
ka pe ngam pelhta sikhen, itnak
ka nei ngawl lekhaw keimah tsa
heimah nempi ngawl si.

4Itnak heh a thintsual atsia, mi
ngeihhar thei si; itnak hen iksik
ngawl si; itnak hen sidat ngawl
atsia, puarthau ngawl si. 5Itnak
hen khawklawk in leida ngawl
atsia, ama phatnak bek zei ngawl
si; a thintsom ngawl si; a sesuak
ruat ngawl si. 6Itnak hen dik
ngawlnak vumah ang ngawl in,
thudik heh angpi si. 7Heizongza
ah tuarzo atsia, heizongza um si;
heizongza limdik atsia, heizongza
ah veitul si.

8Itnak heh kontik khen bo awng
tu ngawl si. Profet bangin thurel
thiamnak a om pelhta sikhen, bo
leh tu si. Awn phun dangdang
awn theinak te khen a om pelh
sikhen, tawp leh men tu si. Tsin,
theizonak a om pelh sikhen,
pai perper leh tu si. 9Keimahni
hen a paal in thei atsia, a paal
in profet bangin thurel si sing.
10Sinapikhaw nakim a leng phang
zong hen a paal tehem paiberh
tu si.

11Naupang ka si lai hen naupang
bangin awn in, naupang bangin
thei atsia, naupang bangin thuruat
sing. Sinapikhaw ka uham ongla
phang hen, naupang dan tehem
lonberh sing. 12Tuhen limlang
sungah rau reirui in mu si sing.
Sinapikhaw tuzawh in maitsang
tsan in tsiang ngai in mu dun leh
tulai si sing. Tuhen a paal in thei
sing; tuzawh phangin Pathian in
keimah a thei bangin, keimah
khen thei leh tulai sing.

12:28 Efe 4:11; Rom 12:6-8; Mar 16:17
13:1 Mar 16:17
13:2 Efe 4:11; Leh 11:27; 2Ko 8:7; Mah 17:20
13:3 Luk 19:8; Leh 2:45; Dan 3:28
13:4 1Th 5:14
13:5 Job 14:16, 17; Tts 10:12; 1Pi 4:8
13:6 1Th 2:12; Joh 3,4
13:10 Fil 3:12
13:11 Sm 131:2
13:12 Job 26:14; Sia 32:30; Job 19:26; 1Jo 3:2; Gal 4:9

13:13 Tuhen umnak, limdiknak le itnak, pathum om si. Sinapikhaw me pathum lak pin a lianber heh itnak si.

Profet le Theih Ngawl Awn

14 Itnak heh hil ula, raula lehsawng te kheh deih un. Sinapikhaw profet bangin thurel theinak heh deih leilei rih un. 2Theih ngawl awn in a awntu hen minung nenah awn si ngawl in, Pathian nenah awn si. A awnnak heh tumah in theisak ngawl si. Sinapikhaw ama'n ama raula ah thuthup te kheh awn si. 3Profet bangin thureltu hen mi te nenah domsonak thu, so dunnak thu le neem dunnak thu te rel si. 4Theih ngawl awn in a awntu te khen amah le amah domso tsawm si. Sinapikhaw profet bangin thureltu hen pawlpi domso si. 5Nang vaseng in theih ngawl awn in nang awn tuh in deih sing. Sinapikhaw profet bangin thu nang rel tu heh deih sawn pittseih sing. Heitasim tiphangin theih ngawl awn in a awntu te hen pawlpi domsonak tuh in a awnnak heh a sullelam a reltsiang thei ngawl lekhaw, ama tah in profet bangin thu a reltu heh thupi sawnpi si.

6U le nau te, tuhen nang nenah leng in theih ngawl awn mang atsia, muhnak maw theizonak maw, profet bangin thurelnak maw, thu zirhnak maw, pakhat khat ka rel tsuk asin, nangmahni tsa ka nempinak hei om tu sim? 7Nungnak nei ngawl piru aw le phaidar aw riang heh a aw tsiang ngai in a suak ngawl lekhaw, kawtibang in piru aw le phaidar aw a si lam kheh thei tu sim? 8Ngunrasem heh a aw tsiang ngawl ngai in a suak a si lekhaw, tu in raal tawng tu in tiari thei tu sim? 9Tsimi bangin nangmahni'n a thei beih in nang awn ngawl lekhaw, nang awnnak heh kawtibang in thei thei tu sim? Huih lak ah awn thong men si tu si tsi. 10Leivum ah hen awn hin tampi om tu pelh in, sullelam nei ngawl awn heimah om ngawl si. 11Tsimi manin awnnak heh a tinuamnak ka thei ngawl nungsang, keimah heh ama tsa in ramdang mi* si tu in, amah khen keima tsa in ramdang mi si tu si. 12Tsimita nangmahni in raula lehsawng ngah nang tuur pittseih bangin, pawlpi nang domso thiam tuh in tuur pittseih sawn un.

13Tsimi manin theih ngawl awn in a awntu hen a sullelam a reltsiang theinak tuh in sawngen sen. 14Theih ngawl awn in saw ka ngen phangin, ka raula in sawngen sipelh in, ka theithiamnak heh nempi ngawl si. 15Tsimi lekhaw kawti'n ti a sing im? Raula in sawngen tu sing, theithiamnak in ngen meek tu sing. Raula in la sa angkhaw, theithiamnak in sa meek tu sing. 16Tsimi ngawl lekhaw raula in Pathian na thangphat phangin, a mahni lak pin heimah a thei ngawltu te khen,

13:13 Rom 5:2-5; Gal 5:5,6; Efe 4:2-5; Kol 1:4,5; 1Th 1:3; Heb 6:10-12; Mah 22:37-40; Gal 5:6; 1Jo 4:7-12,16
14:1 Efe 4:11
14:2 Mar 16:17
14:3 Rom 14:19
14:4 Mar 16:17
14:5 Mip 11:29
14:6 Efe 1:17; 2Ko 8:7; Rom 6:17
14:8 Mip 10:9; Jer 4:19
14:11 Sia 11:7
14:15 Efe 5:19
14:16 Daa 27:15-26; Sm 106:48; Thu 5:14; Mah 14:19

* **14:11** *ramdang mi*: 'Barbarian' tinak si in mi sanman ngawl te si. (glossary ah pan in).

na paaknak awnkam heh heisi ti thei ngawlpi in, “Amen,” ti’n kawti’n ti thei tu sim? 17Nangmah hen phatak ngai in paak pelh na tsikhaw, midang te heimah domso ngawl poh si tsi.

18Nang vaseng tah in theih ngawl awn tam sawn ka awn manin, Pathian paak sing. 19Sinapikhaw pawlpi pumkhawmnak ah theih ngawl awn in awntsang thawngsawm ka awn tah in, midang te thu ka zirh theinak tuh in, ka theithiamnak thaw awntsang panga awn sawn tu sing.

Um Ngawltu te Nenah Theihdiknak

20U le nau te, theithiamnak ah naupang si mah na un. Sipelh atsia thil pha ngawl te ah nausen si ula, theithiamnak ah piding un.

21Daanbu sungah ti hen ngan si,

> “Me minung te nenah awn
> phun dang le mur dang
> mang in awn tu sing.
> Sinapikhaw amahni’n
> ngai tu ngawl ka si”

ti’n Bawipa in ti si.

22Tsimi manin theih ngawl awn heh umtu te tsa si ngawl in, um ngawltu te tsa theihdiknak si. Sinapikhaw profet bangin thurel thiamnak heh um ngawltu te tsa si ngawl in, umtu te tsa si sawn si. 23Tsimi manin pawlpi vaseng in munkhat ah pumkhawm dang atsia, nang vaseng in theih ngawl awn in nang awn tseih lai in a thiam deve ngawl tu maw um ngawltu maw mi honkhat a lut tsuk asin, me te heh a am si, ti’n nang ti ol ngawl si maw? 24Sinapikhaw nang vaseng in profet bangin thu nang rel tseih lai in um ngawltu maw a thei ngawl te maw mi pakhat a lut tsuk asin, nang vasenga thurelnak manin amah kheh a sual lam thei tsawm tiartu in, nang vaseng in a thukhen sak tu si utsi. 25Tsin, a thinlung sunga thuthup te khen lang tu in, bok in Pathian be tu atsia, nangmahni sungah Pathian om taktak si, ti’n ti tu si.

Pumkhawmnak ah Raula Lehsawng

26U le nau te kawti’n ti a sing im? Nang pumkhawm dang phangin Saam la, thu zirhnak, theih ngawl awn, thuphuan le a sullelam rel theinak te heh a dang seuhseuh in ngah dang ten si utsi. A veksen hen pawlpi khangsonak tuh in mang tuh si sawn si. 27Theih ngawl awn mang nang om a si lekhaw, panih si maw, a tam ber in pathum si maw in sita sehla, a don donno in awn atsia, pakhat in a sullelam reltsiang tasen. 28A sullelam reltsiangtu a om ngawl lekhaw, pumkhawmnak ah mengdeen tasen. Tsin, amah le Pathian nen bek ah awn tasen. 29Mi panih a si ngawl lekhaw pathum in profet bangin thurel sehla, midang te’n thukhen tsiang tasen. 30A kung ah a to rengtu heh thu pakhat khat muhnak a si lekhaw, a rel masatu

14:20 Efe 4:14; Heb 5:12, 13; 1Pi 2:2; Jer 4:22; Mah 10:16; Rom 16:19
14:21 Joh 10:34; Daa 28:49; Isa 28:11, 12
14:23 Leh 2:13
14:25 Rom 2:16; Isa 45:14; Zek 8:23
14:26 Rom 7:1; Efe 5:19; Rom 14:19

sawn kheh mengdeen tasen. 31Mi hem in a zir theinak tuh in le mi hem in tha a ngah theinak tuh in nang veksen in a saak dunno in, profet bangin thurel thei si utsi. 32Profet te hen amahni raula uk zo si. 33Pathian heh buainak suak tiartu si ngawl in, mi thiangrim te pawlpi hem ah remnak a om bangin pawlpi sungah remnak om tiartu si.

34Nang nupang te heh pawlpi sungah mengdeen tasen. Thurel siangnak si ngawl si. Mawsi daan in a rel bangin mipa uknak nuai ah om tu in thupenak si. 35Tsin amahni'n thil pakhat khat zir a nuam a si lekhaw inn pin a pasel te nenah dong tasen. Heitasim tilekhaw pawlpi sungah nupang thurel heh a zaknung si.

36Pathian thu heh nangmahni nupang te nen pin suak si maw? A si ngawl lekhaw Pathian thu heh nangmahni nen bek ah leng sim? 37Tutu nang sikhen mah le mah heh profet si maw raula mi si maw in a ruat tsawm lekhaw, nangmahni lai ka kuatnak heh Bawipa thukhaam a si lam heh theitsiang tasen. 38Sinapikhaw me thu heh a thei nom ngawl a om kha a si lekhaw, thei ngawl in om tasen.

39Tsimi manin u le nau te, profet bangin thurel theinak heh deih tihtak in deih ula, theih ngawl awn a mangtu te khehkhen kham mah na un. 40Heizongza heh a mawi le a lamlunno in puah un.

14:32 1Jo 4:1
14:33 Rom 15:33; Leh 9:3
14:34 Efe 5:22; Sia 3:16
14:36 Heb 4:12
14:37 Leh 11:27; 1Jo 4:6
14:39 Efe 4:11
14:40 Kol 2:5

15:1 Isa 40:9; Gal 1:8
15:2 Rom 1:16; 11:22
15:3 Isa 53:5; Mah 24:27; Leh 17:2
15:4 Mah 16:21; Joh 2:21,22
15:5 Luk 24:34; Mar 16:14
15:6 Mah 9:24
15:7 Leh 15:13; Luk 24:33, 36,37
15:8 Gal 1:16
15:9 2Ko 12:11; Efe 3:8; Leh 8:3 15:10

Khrih Thonak

15 Tsimi zo ngawl u le nau te, nangmahni nenah ka phuangnak thuthang pha la nang phawk leh tiar sing. Me thuthang pha heh nangmahni'n saang ongla in, me thuthang pha vumah ding ongla si utsi. 2Nangmahni ka rel awngnak thu kheh nempinak nei ngawl in um thong men ngawl atsia, khopek in nang len reng lekhaw, tsimi thuthang pha thawmin sannak si utsi.

3A masa ber in nangmahni ka penak, ka saangnak thu heh, Laithiangrim sungah ngannak bangin, Khrih in kei sualnak te manin thi si. 4Amah kheh vi atsia, Laithiangrim sungah ngannak bangin nithumnak ni in tho leh si. 5Kefas in amah kheh a mu tselh phangin, ningluntu leinih te'n mu si. 6Tsimi tselh in umtu u le nau zanga val te'n veikhat mu in mu dang si. Amah ni lak pin mi tam sawn heh tutian hen nungtsa dang lai atsia, pawlkhat te heh eihmu ongla si. 7Tsimi zawh in Jeim in mu atsia, tsimi zawh in lehnak tehem in mu dang si. 8Dawlta ber in, a hun ngawl in a piang keimah khen mu deve sing.

9Keimah heh Pathian pawlpi ka erh awng manin, lehnak te lak pin mi nauta ber, lehnak ming phur tu riang taak ngawl poh sing. 10Sinapikhaw Pathian lainatnak thawmin, ka sinak bangin keimah heh si sing; keimah a lainatnak heh heimah ngawl men si ngawl

si. Lehnak dang tehem tah in nase ngai in zuam sawn in naper sing. Sinapikhaw keima thil titheinak thawmin per si ngawl in, ka nenah a omtu Pathian lainatnak thawmin si sawn si. **11** Tsimi manin, keimah sikhen amahni a sikhen, thuthang pha heh rel atsia, nangnihni'n um si utsi.

Mithi Thonak

12 Tuhen Khrih ah heh thihnak pin tho ongla si ti'n phuangnak asi ongla lekhaw heita nangmahni sung pin mi pawlkhat te'n, mithi te tholehnak om ngawl si, ti'n rel sim? **13** Mithi tholehnak om ngawl a si lekhaw, Khrih ah khen thihnak pin tho leh ngawl si tu si. **14** Tsin, Khrih ah heh thihnak pin tho leh ngawl a si lekhaw, kei thurelnak heh heimah ngawl men si in, nang umnak khen heimah ngawl men si si. **15** Si si, keimahni heh Pathian tetti dik ngawl kei si lam lang tu si. Heimansim tilekhaw mithi tho ngawl asi le khaw Pathian in Khrih ah a tho leh tiar ngawlnak kheh tho tiar si ti in tetti khan si ung. **16** Mithi te tho leh ngawl a silekhaw, Khrih ah heh tho leh tiarnak si ngawl si. **17** Khrih ah heh a tho leh ngawl a silekhaw, nang umnak heh heimah ngawl men si. Tsin, nangmahni khen nang sualnak ah om reng lai si utsi. **18** Tsimi bang a silekhaw, Khrih ah eihmu te ral thongberh tu si. **19** Keinihni in kei nun sung tsa bek hen Khrih ah limdiknak nei kei si lekhaw, keimahni heh mihem tah in mi ngeihhar nungber si tu si sing.

20 Sinapikhaw tuhen Khrih ah heh thihnak pin tho leh ongla in, a eihmu saak te lak pin rah masa ber in tsang si. **21** Minung thawmin thihnak a leng bangin, minung thawmin thihnak pin tholehnak leng deve si. **22** Adam sungah minung tehem a thi bangin, Khrih sungah minung tehem nung tiarnak si deve tu si. **23** Sinapikhaw mihem heh mahni hun teen in tho leh tiarnak si tu si; Khrih ah heh rah masa ber si atsia, tsimi tselh phangin, Khrih a leng phangin ama minung te kheh tho leh tu si. **24** Tsin, Jesuh in uknak tehem, thuneinak tehem le huham tehem a siatsuahberh tselh phangin, uknak kheh Pathian, Pa nenah a aap tselh phangin hun bonak si tu si. **25** Khrih in a raal tehem kheh a kawng nuai ah a koihberh ma hem uk tu si. **26** A siatsuah tuh a raal dawlta ber heh thihnak si. **27** Heimansim tiphangin, "heizongza heh a kawng nuai ah koih si." Sinapikhaw, "Heizongza heh a kawng nuai ah koih si," ti'n ati phangin, a kawng nuai ah heizongza a koihtupa a peh ngawl kheh tsiang ngai in lang si. **28** Pathian heh heizongza ah heizongza a si theinak tuh in, heizongza Khrih nuai ah a koih tselh phangin, Tsapa khehkhen ama nuai ah heizongza a koihtu Pathian nuai ah koihnak si deve tu si.

15:11 Gal 2:6
15:12 Joh 11:24; 2Ti 2:18
15:14 1Th 4:14
15:15 Leh 2:24
15:17 Rom 4:25
15:18 Mah 9:24
15:20 1Pi 1:3; Leh 26:23; Mah 9:24
15:21 Rom 5:12
15:22 Rom 5:14-18
15:23 1Th 2:19
15:24 Dan 2:44; 2Pi 1:11; Rom 8:38
15:25 Isa 9:7; Mah 22:44
15:26 2Ti 1:10; Thu 20:14
15:27 Sm 8:6; Mah 22:44; 28:18
15:28 Fil 3:21

29Tsimi bangin a thisaak te tho leh ngawl miau a si lekhaw, a thisaak te tsa niimtu te heh kawtibang in ti leh tu sim? Hei manin a thisaak te tsa niim sim? **30**A hei manin keimahni hen thinphu lasamvei in om si ung im? **31**Keimah heh nitin in thi sing, ti'n nangmahni manin kei Bawipa Jesuh Khrih ah ka tuangkhawngnak thu heh kho tiar sing. **32**Minung tawng dundan bangin, Efesa khaw ah sahang te ka tawng heh mithi te a tho leh ngawl a si tsuk asin keima tsa hei nempi sim? A thisaak te a tho leh ngawl lekhaw, "Ei a sing khaw in tseih men ala sing, heimansim tiphangin thaizing in thi tu si sing," ti'n ti a sing.

33Zolnak si mah na un, "Mi sesuak pawlnak hen nuntsan pha se tiar si." **34**Pawlkhat te'n Pathian thei ngawl nang si manin, diktsangnak ah khangphawk ula, sualnak puah mah na un. Meheh nang zak tuh in ka relnak si.

Ruangpum Thonak

35Sinapikhaw mi pawlkhat te'n, "A thisaak te kawtibang in tho leh tiarnak si tu sim? Kawtibang ruangpum thaw tho tu sim?" ti'n dong kha men tu si utsi. **36**Mitaw, laitsi na tuhnak heh a thi ngawl lekhaw po thei ngawl si. **37**Laitsi nang tuh phangin, dawllam phangin a kuang a si leh tulai kheh tuh ngawl si utsi. Sangvut a sikhen a dang laitsi a sikhen, a tsang kheh tuh si utsi. **38**Sinapikhaw Pathian in ama deih bangin tsimi laitsi tsa a kuang pe si. Laitsi hem kheh amahni tsi bangin a kuang pe heuh si.

39Taksa tehem heh bangve ngawl in, minung taksa heh a dang, ramsa te taksa a dang, nga taksa heh a dang si in, vano te taksa heh a dang si.

40Vanvum ruangpum om in, lei ruangpum khen om deve si. Vanvum ruangpum te tsungnungnak heh phunkhat si in, lei ruangpum te tsungnungnak heh phun dang si. **41**Ni-a tsungnungnak heh phunkhat si atsia, lade-a tsungnungnak heh phun dang si in, arsi te tsungnungnak heh phun dang si; arsi pakhat le pakhata tsungnungnak heh dang dun meek si.

42A thisaak te tholehnak khen heh tsimi bang si. Ruangpum heh tuh phangin a zaan thei si atsia, tho tiarnak a si phangin a zaan thei ngawl si si. **43**Ultung ngawlnak in tuhnak si atsia, tsungnung ngai in tho tiarnak si. Kol ngawl ngai in tuhnak si atsia, huham thaw tho tiarnak si. **44**Lei ruangpum in tuhnak si atsia, raula ruangpum in tho tiarnak si. Lei ruangpum om atsia, raula ruangpum om si. **45**Tsin, "A pakhatnak Adam ah heh nungnak nei minung si," ti'n ngan si. Dawlta ber Adam ah heh raula nungnak petu si.

46Tsimi bang sipelh in raula ruangpum om masa si ngawl in, tisa ruangpum om masa si. Tsimi zawh in raula lam ruangpum kheh om si. **47**A pakhatnak minung heh

15:30 2Ko 11:26
15:31 Rom 8:36
15:32 2Ko 1:8; Leh 18:19; Isa 22:13; Luk 12:19
15:33 Tts 22:24, 25
15:34 Gal 4:8
15:35 Rom 9:19; Eze 37:3
15:36 Luk 11:40; Joh 12:24
15:38 Sia 1:11
15:41 Sm 19:4-6; 8:1,3
15:42 Dan 12:3; Mah 13:43
15:43 Fil 3:21; Kol 3:4
15:45 Sia 2:7; Rom 5:14; Joh 5:21; Rom 8:2
15:47 Sia 2:7; Sm 90:3; Joh 3:13,31

leivut pina a si manin leimi si si. A panihnak minung heh vanvum pina Bawipa ah si. 48Leimi te heh tsimi leimi bang si deve atsia, vana mi te heh tsimi vana mi bang si si. 49Keimahni heh leimia mel kei suun bangin, vana mia mel khen suun tulai si sing.

50U le nau te meheh nang rel sing. Thi le sa hen Pathian uknak ro luah thei ngawl in, a zaan thei thil hen a zaan thei ngawl ro luah thei ngawl si. 51Ngai un, thuthup nang rel tu sing. Kei vaseng in eihmuberh tu ngawl in, thengberh tulai si sing. 52Dawlta ber ngunrasem a tum phangin, tsillem sung, mitkhep laan in thengberh tulai si sing. Ngunrasem tum tu in, mithi te kheh a zaan thei ngawl sinak in tho tiarnak si tu atsia, thengberh tulai si sing. 53Me a zaan thei hen a zaan thei ngawl sil rori tu atsia, a thi thei hen a thi thei ngawl kheh sil rori tu si. 54Tsimi manin me a zaan thei hen a zaan thei ngawl sil atsia, me a thi thei hen a thi thei ngawl a sil phangin, laithiangrim in;
"Thihnak heh nehnak in lemhawl berh si lei," ti'n ngannaka a relnak heh kim tu si.

55"Maw thihnak, na
raalhiam kawnai ah sim?
Maw mithi khaw, na
nehnak heh kawnai ah
sim?"

56Thihnaka raalhiam heh sualnak si atsia, sualnaka huham heh Mawsi daan heh si. 57Sinapikhaw kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin keimahni nehnak a petu Pathian heh paak si sing.

58Tsimi manin itnak u le nau te, Bawipa nasiam nang pernak heh thawn thong a si ngawl lam nang thei saak a si bangin, kho ngai in ding ula, thawn theihnung ngawl in Bawipa nasiam heh thanuam ngai in per reng veng un.

Mithiangrim te Tsa Alu

16 Tuhen mi thiangrim te tsa alu nang khonnak thu ah hen, Galilee peng sunga pawlpi te thu ka pe bangin puah un. 2Ka leng phangin alu khon tse leh kul tuh ngawlla in, nipi ni natsaang in mi hem in Pathian muitsu burhnak bangin khon atsia, khawl ham ta un. 3Ka leng phangin siang ngai in nang penak thil te kheh Jerusalem ah phur tu in, nang muangnak te lai ken in hawh tiar tu sing. 4Keimah khen hawh tu in a remtsang a si lekhaw, amahni khen keimah thaw hawh langkhat leh tu si.

Bulpaak Tuumnak

5Masidonia ram tawn tu ka si manin, tsimi ram ka hawh tselh phang in nang nenah hawh tu sing. 6Tuzawh in mun dang ah khual ka vaak phang in, nang lanak ka si tuh in nang nenah tsaam in, khawsik hun sung hem om kha men tu sing. 7Heitasim tiphangin, tuhen hawh thahlam men in tawk dun lang situ heh nuam ngawl sing; tsimita Bawipa'n a siang lekhaw nang nenah rei kha po tsam tu in limdik sing.

15:48 Fil 3:20
15:49 Sia 5:3; Rom 8:29
15:50 Efe 6:12; Mah 25:34
15:51 Mah 9:24; Fil 3:21
15:52 Mah 24:31; Joh 5:25
15:53 2Ko 5:2,4
15:54 Isa 25:8; Heb 2:14; Thu 20:14
15:55 Leh 13:14
15:56 Rom 5:12; 4:15
15:57 2Ko 2:14; Rom 8:37
15:58 Isa 65:23
16:1 Leh 24:17; 9:13; 16:6
16:2 Leh 20:7; 2Ko 9:4,5
16:3 2Ko 3:1
16:5 Leh 16:9
16:6 Rom 15:24; Tit 3:13
16:7 Leh 18:21

8Sinapikhaw Pentikost puai tian in Efesa khaw ah tsaam reng rih tu sing. **9**Heitasim tiphangin, akau pi le a nempi tu kawka kheh keima tsa hong reng si.Sinapikhaw raaltu tampi om si.

10Tsin, nangmahni nenah Timote ah a leng phangin nangmahni lak ah a thinphu tuh ngawl in tsimkom ta un. Amah heh keima bangin Bawipa na a pertu si deve si. **11**Tsimi manin tumah in zohsuam kha po mah na ta sen. Thinnuamno in keima nenah a leng leh theinak tuh in, khual a vaaknak ah phatakno in la lai un. A dang u le nau te thaw ka nenah a lengtu heh ngaklah ngai si ung.

12Tuhen kei unau Apollos ah thaw peh dun in, u le nau te thaw nang nenah hawh tu in kun tseih pelh nangkhaw, tuhen vang hawh nuamnom ngawl si. A remtsang hun in hawh leh lai tu si.

Dawltaber Thazang Penak

13Ralring ula, umnak ah khopek in ding un. Patsang raalkol bangin kol ngai in om un. **14**Thil nang puahnak hem heh itnak thaw in puah un.

15U le nau te, Stephanas te innkaw heh Akhaia ram ah rah masa ber te a si lam le mi thiangrim te nasiam per sak tu in a aap tsawmtu te a si lam nang thei saak si. **16**Tsimi bang minung te nenah le kei naper a bawmtu tehem nenah le rim ngai in na a pertu tehem nenah nang pe tsawm deve tuh in nang kun sing.

17Stephanas, Fortunatus ah le Achiacus te a leng dang manin ang sing. Heitasim tiphangin, nang dasamnak hem a mahni'n belhsep leh si. **18**Amahni'n keima thinlung le nangmahni thinlung ther leh tiar si. Tsimi manin tsimi bang minung te kheh theithiam ta un.

Nuksetnak

19Asia rama pawlpi te'n ngairel tiar nang si. Aquila le Priscilla te'n amahni inna pawlpi te thaw in, Bawipa ming in ngairel tiar nang si. **20**U le nau tehem in ngairel tiar nang si. Pakhat le pakhat a thiangrim thuut dunnak thaw nukset dun un.

21Keimah Paul in nangmahni ngai ka relnak heh ka kut rori in ngan sing.

22Mi pakhat khat in Bawi Jesuh Khrih a it ngawl a si lekhaw, tsamnak tuar tasen. Maranatha*.

23Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak nang nenah om tasen. **24**Khrih ah nangmahni ka itnak heh nang vaseng vumah om tasen. Amen.

16:8 Leh 18:19
16:9 Leh 14:27
16:10 Leh 16:1
16:11 3Jo 6; Leh 15:33
16:12 Leh 18:24
16:13 Gal 5:1; Tit 1:9
16:15 Rom 16:5
16:16 1Th 5:12; Heb 13:17
16:17 2Ko 11:9; Fil 2:30
16:18 Rom 15:32; Flm 7
16:19 Leh 2:9; 18:2; Rom 16:5
16:21 Gal 6:11; Flm 19
16:22 Efe 6:24; Rom 9:3; Thu 22:20
16:23 Rom 16:20

* **16:22** *Maranatha*: Bawipa leng si ti nak si.

II KORIN

PAWLPI NENAH PAUL LAIKUAT PANIHNAK

Laikuattu: Paul
Akuatnak: Korin ah om pawlpi
Ngankum: A.D. 56

Paul in Korin laikuat pakhatnak a ngan hun phangin amah heh siangbawi naper a veithumnak a khualvaknak Efesa khaw sungah a naper lawhding teng kheh si. Amah hen Korin khaw ah a veinihnak hawh leh ot pelh atsia Efesa khaw sungah thuthang pha rel a lawhding manin Efesa ah om ot lai si (1Kor 5-9). Sinapikhaw, Korin te omdan heh thu poimawh ngai si. A napernak ah donak nase ngai in om si ti kheh a mu manin Korin khaw ah a rangthei tawp in hawh si (2Kor 2:1-2). Me khualvaknak hen ama tuumnak kim zo tu ngawl ti heh a tsiang ngai manin Paul in Korin khaw ah lehlawi leh tu ngawl in thuten si (2Kor 1:23). Tsimi a hawh ai in laikuat a ngannak sawn si (2Kor 2; 4, 9).

Paul in Korin mite'n kawti'n lai a ngah tu ti kheh ruatsak ngai si. Amah hen Troas khaw ah Titas thaw a tawkdun phangin thu thei ken tu in limdik si (2:12; Leh 20:1-2). Thu dangdang te manin Titus kheh Troas khaw ah hawhngawl si, tsimita Paul kheh Masidonia ah hawh nom si (2:13; 7:5). Me munah khen Titas ah tawk atsia Korin mi te sualsirnak thu le thuluun otnak a muhnak te kheh za si (7:6-16).

Korin pawlpi ah buainak te om reng lai si. Lehnak dikngawl pawlkhat te'n Paul napernak kheh nase ngai in do si (11: 13-15). Tsimi te khen Korin mi te kheh neh zo si (11:19-20; 12:11, 20-21). Paul in a napernak le amah le amah a kham tsawmnak, Korin sungah buainak zahlam te a remnak, santeh taak napernak koihsak tu in Korin laikuat panihnak heh A.D. 56 kawnvel in a ngannak si.

Korin laikuat panihnak heh khen thum in khen si. Alian 1-7 sungah, Paul in ama napernak le Pathian sel diktak naper kheh tsianneih si. Alian 8-9 sungah, Gential pawlpi te nen pin Jerusalem ah om mi thiangrim minawm te tsa tangka khonnak thu kheh relpi si. Alian 10-13 sungah, Paul in amah a raaltu te sualzeinak a o nak te kheh ngan si. Amah hen lehnak napertu asinak le Khrih tsa rimsu a tuarnak te a hungtsawmnak te kheh ngan si. Pathian sel pakhat heh a thaneem phangin, Pathian huham kheh a nunnak ah mu theihnung ber si, ti'n tsianneih si. Paul in a thu te luun tu in nase ngai in ralringnak pe atsia a laikuat kheh tawp tiar si. Korin mi te'n a thu a luunngawl lekhaw, Paul in amahni nenah hawh atsia buainak kheh a rang theitawp in relpi tu in thukam si.

Pathian ngeihharnak heh keimahni tsa thamngai ngai si, tsin ama kolnak heh keimahni thaneemnak ah nakim si (12:9). "Mi thaneem ka si phangin kol sawn sing" (12:10).

Nuksetnak

1 Pathian deihnak thawmin Jesuh Khrih-a lehnak keimah Paul le kei unaupi Timote in Korin khawa Pathian Pawlpi le Akhaia ram sung hema mi thiangrim tehem nenah lai nang kuat si ung.

2 Kei Pa Pathian le Bawi Jesuh lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

1:1 1Ko 1:1; Efe 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 Efe 1:3; 1Pi 1:3
1:4 Isa 49:13;
1:5 Rom 8:17;

Harnak Sungah Nemnak

3 Nemnak tehema Pathian le ngeihharnaka Pa, kei Bawipa Jesuh-a Pa le Pathian kheh thangphatnak si tasen. **4** Amah heh harsa kei tuar phangin keimahni nemtu si. Tsimi manin Pathian in keimahni a nem bangin harsanak a phunphun a tuartu tehem kheh nem thei tu si sing. **5** Heimansim

tiphangin Khrih manin harsa kei tuarnak a tampi bangin, Khrih manin neeknak heh tampi deve si. 6Siahtheihnak kei tuar sikhen nangmahni tsa sannak le neeknak si. Tsimi heh harsa kei tuarnak bang harsa nang tuarzo theinak tuh in si. Nemnak kei si a sikhen, tsimi heh nangmahni tsa neeknak le sannak si. 7Nangmahni tsa kei limdiknak heh kho reng si. Nangmahni heh harsa kei tuarpinak te nang si bangin, neeknak khen si deve tu si utsi, ti heh thei si ung.

Harsanak Pin Luatnak

8U le nau te, Asia ram sungah kei tuarnak harsanak heh nang thei sak ngawl men tu deih ngawl si ung. Kei tuar zo tuh ngawl tian in harsanak kei tuar manin nung tu in limdiknak nei leh ngawlla si ung. 9Keimahni muang tsawm ngawl in, mithi a tho tiartu Pathian kei muang sawn tuh in, thi tu in thukhen saak te si in ruat tsawm si ung. 10Tsin, Pathian in keimahni heh a launung ngai thihnak pin kan ongla in, kan tseih lai in, kan rih tulai kei si, ti'n amah muang si ung. 11Nangmahni'n sawngennak thaw kei bawm meek si utsi. Tsimi manin mi tampi te'n keimahni ai in Pathian kheh paak tu si. Heimansim tiphangin mi tampi te thawmin lehsawng penak te si sing.

1:8 Rom 11:25; 1Ko 15:32; Leh 2:9
1:9 Jer 17:5, 7; Joh 5:21
1:10 Rom 15:31; 1Ti 4:10
1:11 Rom 15:30; Fil 1:19; 2Ko 4:15
1:12 Leh 23:1; 1Th 2:10; 1Ko 1:17
1:14 1Ko 1:8
1:15 1Ko 4:19; Rom 1:11;13
1:16 1Ko 16:5-7; Leh 16:9; 1Ko 16:11; 3Jo 6; Leh 19:21
1:18 1Ko 1:9

Paul Tuumnak

12Kei maingalnak heh meheh si. Lei tisa tsimnak thaw si ngawl in Pathian lainatnak thawmin thinlung thiangnak le Pathian minung sinak taktakno thaw me leivum ah hen khawsa atsia, nangmahni nenah khen tualnel ngai in kei khawsa leilei heh keimahni pha le se khen theinak lungmu in tettikhan si. 13Nangmahni'n siar atsia, nang theizonak siar ngawl thu dang himhim ngan ngawl si ung. A tawp tian in tsimi kheh nang thei tuh in nang muang si ung. 14Tsimi heh nangmahni'n keimahni heh a paal in nang thei bangin, Bawi Jesuh Ni in keimahni heh nangmahni angnak si atsia, nangmahni khen keimahni angnak nang si theinak tuh in si.

15Meheh ka theitsiang manin a veinihnak nempinak nang ngah theinak tuh in, nang nenah hawh masa lawk tu in tuum sing. 16Masidonia ram ah ka hawh thahlam in nangmahni nen pal thah atsia, Masidonia pin ka hong leh phang khen nangmahni nenah hawh leh tu sing. Tsin, Judea peng ah ka hawhnak ah nang la leh tuh in deih meek sing. 17Tsimi manin, tibang hen tuumnak ka nei phangin mi thinlung theng kawikawi siing maw? A si ngawl lekhaw ka awnnak ah, Si si, ti'n, le si ngawl si, ti'n ti kawikawi tu in, ka tuumnak te heh tisa lun in tuum siing maw? 18Sinapikhaw Pathian heh muangtaak a si bangin nangmahni nenah kei awnnak heh,

Si si, ti le si ngawl si, ti heh tsem tsih ngawl sing. **19**Heimansim tiphangin keimah, Silvanus ah le Timote in nang nenah kei phuangnak Pathian Tsapa Khrih Jesuh ah heh, Si si, ti le si ngawl si, ti heh tsem tsih ngawl in, amah ah hen, Si si, ti bek om si. **20**Heimansim tiphangin amah ah Pathian thutiam hem heh, Si si, ti si atsia, keimahni manin Pathian a tsungnung theinak tuh in, "Amen," ti'n ti thei si sing. **21**Tsin, tuhen keimahni le nangmahni heh Khrih ah a kipkho tiar tu le sathau a pawh tu heh Pathian ah si. **22**Tsimi Pathian in keimahni heh tatsik khen atsia, keimahni a halhnak in kei thinlung sungah Raula pe si.

Paul in A Tuumnak Theng

23Tsimi bek zo ngawl, Korin khaw ah ka hawh ngawl heh nangmahni ka ruat ta si, ti heh ka nunnak ah Pathian heh tetti in mang sing. **24**Nang umnak vumah thu ka nei si ngawl in, umnak ah nang ding kho manin nang angnak tuh in nangmahni thaw naper dang si sawn si ung.

2 Sinapikhaw thinna thahlam in vang nang nenah hawh leh tu ngawl in thu ten tsawm sing. **2**Heimansim tiphangin nangmahni thinna tiar lengkhaw, ka thinna tiarnak nangmahni siar ngawl tu in ka ang leh tiar tu sim?

3Ka angnak heh nang vasenga angnak a si lam heh muangnak nei sing. Nang nenah ka leng phangin keimah ang tiar awhnung nangmahni heh keimah lungse tiar tu sawn nang si tuh ngawl in, masa len lai nang kuat awng sing. **4**Nangmahni laikuatnak ka ngan phangin, harsa le thintsawl ngai in mitti tampi thaw in ngan sing. Tsimi heh nangmahni thinna tiar si ngawl in, nangmahni ka itnak heh kangkim itnak a si lam nang thei tuh in ka ngannak si sawn si.

A Sual te Sualzahnak

5Sinapikhaw mi pakhat khat in lungse tiarnak a nei lekhaw, keimah lungse tiar si ngawl in, nang vaseng khen khawthu po lungse tiar si. Tsimi heh nang vaseng vumah ka thu a khak leita ngawlnak tuh in si. **6**Nangmahni lak pin mi tampi te'n amah nang tsawhnak heh ama tsa in khawthu ongla si. **7**Tsimita a lungse leita in a thin a nau ruih tuh ngawl in a sualzah atsia, nang nem tuh sawn sipelh si. **8**Tsimi manin amah nang it miau lam nang muh tuh in nang kun sing. **9**Tsin, heizongza ah thu nang lun le lun ngawl ka thei nuam manin, tsulnak in masa len lai nang kuat sing. **10**Mi pakhat khata sual nang zahnak heh keimah khen a sualzah deve sing. Mi pakhat khata sualzah awng si lengkhaw, tsimi sual ka zahnak heh nangmahni tsa in Khrih mai ah a sualzah sing. **11**Tsimi asi ngawl lekhaw Satan in hunpha le kha tu kei si. Heimansim tiphangin a tuumnak te kheh a thei ngawl si ngawl si ung.

1:19 Mah 4:3; Leh 15:22; 16:1; Heb 13:8
1:20 Rom 15:8; 1Ko 14:16; Rom 15:9
1:21 1Ko 16:13; 1Jo 2:20,27
1:22 Sia 38:18; Eze 9:4; Hag 2:23; 2Ko 5:5
1:23 Rom 1:9; 1Ko 4:21
1:24 1Pi 5:3; Rom 11:20; 1Ko 15:1
2:3 Gal 5:10; 2Th 3:4; Flm 21
2:5 1Ko 5:1,2
2:6 1Ko 5:4,5
2:7 Gal 6:1; Efe 4:32; Kol 3:13
2:11 Mah 4:10; Luk 22:31; 1Pi 5:8,9

Thukam Ther-a Napertu te

12Tsimi bek zo ngawl Khrih-a thuthang pha rel tu in Troas khawpi ah ka leng phangin Bawipa'n kong ka hon si. 13Tsin, ka nau Titas ah ka tawk ngawl manin ka thin a nuam ngawl ta, amahni kheh ponlah atsia Masidonia ram ah hawh sing.

14Khrih ah thaw keimahni nehnak a pe vengtu le ama tsimnak rim ur kheh keimahni mang in mun hem ah a zai tiartu Pathian kheh thangphatnak si tasen. 15Keimahni heh sannak te nenah a sikhen a ral thong tseih te nenah a sikhen, Pathian ah Khrih-a rim ur te si sing. 16Zahlam te nenah keimahni heh thihnak pin thihnak ah rim ur si atsia, a dang te nenah nungnak pin nungnak ah rim ur si sing. Tsimi bang a si manin me thil tehem thaw tu heh phutua tu sim? 17Mi tampi te'n Pathian thu heh sumpeinak in a mang bangin, mang deve ngawl si ung. Sinapikhaw thinlung thiang ngaino in Khrih thawmin Pathian mai ah Pathian nen pin kei zanak bangin rel si ung.

Khrih Laikuat

3 Keimahni le keimahni ziap tsawm lehleu si ung maw? Midang te bangin nang nenah theipinak lai pe kul si ung maw? A si ngawl lekhaw nang nen pin theipinak lai ken kul si ung maw? 2Nangmahni heh mi hema theinak le siarnak kei thinlung sungah laikuat ngannak te si utsi. 3Nangmahni heh a nasiam kei pernak Khrih-a laikuat nang si heh tsiangno in lang si. Laiti in ngannak si ngawl in, a nung Pathian Raula in ngannak si utsi. Tsin, lung pek vumah ngannak si ngawl in minung thinlung ah ngannak si si utsi.

Lai Ngannak Si Ngawl Raula in

4Khrih tawnin Pathian lam ah tsimi bang muangnak nei si ung. 5Thil pakhat khat heh keimahni nen pina si, ti'n ti tu in a taak in ruat tsawm ngawl si ung. Kei taaknak heh Pathian nen pina si sawn si. 6Pathian in keimahni heh thukam ther nasiam per taak si tu in puah meek kei si. Hei man sim tiphangin lai ngannak hen mi reek atsia, Raula hen nungnak a pe manin, lai ngannaka nasiam per tu si ngawl in, Raula nasiam pertu tuh in taak tiar kei si.

Thukam Ther Tsungnungnak

7Tsin, Mawsi mel lang dan a tsungnung manin, Israel te'n panhik thei ngawl si. Tsimi heh pai perper thei si. Thihnak ah a lentu nasiam, lung pek vumah ret in ngannak heh a tsungnung lekhaw, 8Raula-a nasiamnak heh kawzah in tsungnung sawn leilei tu sim? 9Hannak nasiam heh a tsungnung lekhaw, diktsangnaka nasiam heh tsungnung sawn leilei rih tu si. 10Tsungnungnak heh a vaar leita manin, a tsungnung tiar awngnak heh tsungnungnak

2:12 Rom 1:1; Leh 14:27
2:13 Gal 2:1,3; Tit 1:4; Leh 16:9
2:14 Rom 6:17; Efe 5:2; Fil 4:18
2:15 Sia 8:21 Sua 29:18; 1Ko 1:18
2:16 Luk 2:34; Joh 3:36
2:17 Leh 20:33; 1Th 2:5; 1Ko 5:8
3:1 Rom 16:1; Leh 18:27
3:2 1Ko 9:2
3:3 Mah 16:16; Tts 3:3; Eze 36:26
3:4 Efe 3:12
3:5 1Ko 15:10
3:6 Luk 22:20; Joh 6:63
3:7 Rom 4:15; Isa 42:21
3:9 Rom 1:17

heimah nei leh ngawlla si. 11A pai thei thil heh a tsungnung lekhaw, a kho reng thil heh tsungnung sawn leilei si.

12Tsimi bang limdiknak kei nei manin, iim ngawl in reelsek si ung. 13Israel tsa te'n a pai tseiha tawpnak kheh a pan ken thei tuh ngawl in, Mawsi in a mai a hup bangin hup ngawl si ung. 14Sinapikhaw amahni thinlung kheh thim tiarnak a si manin, Thukam lun a siar nahem in tsimi mai hupnak kheh tuni tian hawk ngawl in hup reng lai si. Tsimi mai hupnak kheh Khrih ah hawknak si ongla si. 15Sinapikhaw tuni tian Mawsi daan bu kheh a siar phangin amahni thinlung kheh mai hupnak thaw in hup reng lai si. 16Tsimi bang a si sikhen mi pakhat heh Bawipa lam ah a her phangin, tsimi mai hup kheh lesaknak si tu si. 17Tuhen Bawipa heh Raula si atsia, Bawipa Raula omnak munah luatnak om si. 18Kei vaseng in mai hup ngawl in limlang sunga bangin Bawipa tsungnungnak kheh pan dang a sing. Bawipa Raula thawmin keimahni heh tsungnungnak pin tsungnungnak ah khangso in limlang sunga ama mel bang si tu in theng tseihnak si sing.

Khrih Thuthang Pha Vaarnak

4 Tsimi manin me nasiam kei neinak heh ngeihharnak thawmin kei ngahnak a si bangin thinnau ngawl si ung. 2Mi hem mai ah thudik heh tsiangno in keimahni le keimahni langtiarnak thaw Pathian mai ah nung si ung. Tsin, zaknung thil thup te le thuman ngawlnak te kheh el si ung. Awkrawl ngai in nung ngawl in, Pathian thu heh mi te zolnak in mang ngawl si ung. 3Kei thuthang pha heh thupnak a si lekhaw, a pai te nenah thupnak si. 4Me leivum uktu pathian in a um ngawl te thinlung kheh thim tiar si. Tsimi bang a si ngawl lekhaw Pathian mel, Khrih thuthang pha tsungnungnaka vaarnak khen amahni vaar tiar kha tu si. 5Keimahni hen keimahni thu rel tsawm ngawl in, Khrih Jesuh heh Bawipa si, ti thu le Jesuh manin keimahni heh nangmahni sel te si ung, ti heh rel si ung. 6Vaarnak heh thimnak sung pin vaar tu in thu a petu heh Pathian ah si. Pathian in vaarnak kheh thimnak ah vaar tu in thupe atsia, kei thinlung heh vaar si. Tsimi heh Jesuh Khrih mai ah Pathian tsungnungnak thei theinak vaarnak a pe theinak tuh in si.

Leibeel Sunga Ro

7Sinapikhaw amak huham heh kei mah ni nen pin si ngawl in Pathian nen pin a si kheh a lang theinak tuh in tsimi ro manpha kheh leibeel sungah nei si sing. 8Mun hem pin harsanak a phunphun kei tuar pelh sikhen, ral thong men ngawl si ung. Kei thinlung a pitkhet pelh sikhen, thin nau ngawl si ung. 9Erhnak kei sipelh sikhen, zam thong

3:12 Leh 4:29
3:13 Sua 34:33
3:14 Rom 11:7,8; Leh 13:15
3:16 Rom 11:23; Isa 25:7
3:17 Isa 61:1,2; Gal 4:6,7; Joh 8:32
3:18 1Ko 13:12; Rom 8:29
4:1 1Ko 7:25; Isa 40:31
4:2 Rom 6:21; Heb 4:12
4:3 1Ko 1:18
4:4 Joh 12:31; Joh 14:4
4:5 1Ko 1:13; 9:19
4:6 Sia 1:3; 2Pi 1:19
4:7 Isa 64:8; 2Ti 2:20; 1Ko 2:5
4:8 Gal 4:20
4:9 Joh 15:20; Heb 13:5

ngawl kei si. Talnak kei sipelh sikhen, siat suah ngawl kei si. **10**Keimahni ruangpum ah Jesuh-a nungnak tsiang ngai in a lang theinak tuh in, kei ruangpum ah Bawi Jesuh thihnak phur tseihzel veng si ung. **11**Heimansim tiphangin a thi thei kei ruangpum ah Jesuh nungnak tsiang ngai in a lang theinak tuh in, a nungtsa lai keimahni heh Jesuh manin thi tuh in aapnak si reng veng si sing. **12**Tsimi manin thihnak hen keimahni sungah naper atsia, sinapikhaw nungnak hen nangmah ni sungah na per si.

13Tsimi bang umnak thinlung bangverep kei nei manin, "Umnak ka nei manin rel sing," ti'n ngannak bangin, kei um manin rel si ung. **14**Bawi Jesuh ah a tho tiartu Pathian in Jesuh thawmin keimahni khen tho tiar tu atsia, ama nenah nangmahni thaw ding langkhat tiar tu kei si, ti heh thei si ung. **15**Pathian lainatnak heh minung tampi nenah leng atsia, Pathian tsungnungnak heh minung tampi in paaknak a si theinak tuh in, thil tehem heh nangmahni tsaberh si.

16Tsimi manin thin nau ngawl si ung. Kei pulam minung heh senak ah a leng tseih pelh sikhen, kei sunglam minung heh ni khat zawh ni khat remther lehnak si. **17**A rel taak ngawl kei harsanak te heh tsillem sung tsa bek si. Tsin, a tsungnung sawn pittseih le kumkhaw tsa a tam sawn pittseih tsungnungnak kheh puah sak kei si. **18**Tsimi manin mu theihnung thil te pan ngawl in, mu theihnung ngawl thil te pan sawn si ung. Heimansim tiphangin mu theihnung thil te heh tsillem sung bek awk in, mu theih nung ngawl thil te heh kumkhaw in kho si.

4:10 Rom 6:6
4:11 Rom 8:36
4:13 1Ko 12:9
4:14 Leh 2:24; 1Th 4:14; Efe 5:27; Kol 1:22; Jud 24
4:16 Rom 7:22; Isa 40:31; Kol 3:10
4:17 Rom 8:18; 1Pi 1:6,7
4:18 Rom 8:24; Heb 11:1
5:1 1Ko 15:47; Isa 38:12; 2Pi 1:13,14
5:2 Rom 8:23; 1Ko 15:53, 54
5:4 Rom 8:23; 1Ko 15:53, 54
5:5 Rom 8:23; Efe 1:13,14
5:7 1Ko 13:12
5:8 Joh 12:26

Vanvum Kei Omnak Mun

5Heimansim tiphangin kei lei inn, me buuk heh phenak asipelh sikhen, minung kuta sanak si ngawl, Pathian sanak vanum ah kumkhaw inn kei nei lam heh thei si sing. **2**Keimahni hen vanvum pin a leng kei inn luah tu heh ngaklah leita in, me lei buuk sung pin ai ruangruang si sing. **3**Tsimi inn kei luah taktak phangin, tumah in tsangtse in mu tu ngawl kei si. **4**Me lei buuk sungah kei om lai in, thilrit phur bangin huisa si sing. Tsimi heh me lei buuk sungah kei om nuam ngawl ta si ngawl in, nungnak hen thihnak a lemhawl theinak tuh in, vanvum buuk sungah kei om nuam manin si sawn si. **5**Me thil rori heh a puah hamsaktu Pathian in keimahni a halhnak in Raula khen pe meek kei si.

6Tsimi manin ruangpum a si inn ah kei om laisung hen Bawipa thaw khen dun kei si lam thei reng in, bulum reng veng si ung. **7**Heimansim tiphangin munak in hawh si ngawl in, umnak in hawh si sing. **8**Si si, bulum reng si ung. Ruangpum thaw khen dun in, Bawipa thaw om langkhat nuam sawn si ung.

9Tsimi manin me ruangpum ah kei om a sikhen, kei om ngawl a sikhen Bawipa saangnak kei si tu heh kei er bernak si. **10**Khrih-a thukhennak tohkheng mai ah kei vaseng in lang dangberh tulai atsia, ruangpum in kei puahnak te teen kheh a pha a sikhen a se a sikhen, kei puahnak bangin ngah ten leh tu si sing.

Pathian le Minung Rem Dun Lehnak

11Pathian heh kihnung ngai a si lam thei si sing. Tsimita midang te khen a kih deve tuh in so si ung. Keimahni heh Pathian in a theiken bangin, nangmahni pha le se theikhennak thaw in keimahni nang theiken deve tu um si ung.

12Nang mai ah ziap tsawm tseih si ngawl si ung. Thinlung taktak si ngawl in, puleu langnak men in a tuangkhawng tseihtu te awnnak heipohkhen nang o theinak tuh in, keimahni ai in tuangkhawng theinak nang pe si ung. **13**Mi am kei silekhaw, Pathian tsa in si. Lungmu man kei si lekhaw, tsimi heh nangmahni tsa si. **14**Minung tehem tsa in mi pakhat a thi lekhaw, mi tehem khen thi si. Tsimi kei um manin Khrih itnak in henpek reng kei si. **15**A nungtu te'n amahni tsa nung leh ngawlla in, amahni tsa thi atsia, a tho lehtupa tsa in a nung theinak tuh in, ama'n mi hem tsa in thi si.

16Tsimi manin tu pin pan minung tisa luun in tumah pan ngawl si ung. Minung tisa luun in Khrih ah kei thei pelh sikhen, tuhen tsimi bangin thei leh ngawlla si ung. **17**Tsimi manin mi pakhat khat heh Khrih ah a om lekhaw siam leh thernak mi ther si. Ngai un, thil lun te paiberh atsia, thil hemmuah a ther in tsangberh ongla si. **18**Me thil tehem heh Pathian nen pina si. Ama'n Jesuh Khrih tawnin keimahni heh amah thaw remtuah leh in, tsimi remtuah lehnak nasiam heh pe kei si. **19**Tsimi remtuah lehnak heh tibang hen si. Pathian in Khrih ah a om thahlam reng in leivum mi te daan heeknak kheh heimah mawhsiat ngawl in, leivum mi te kheh amah thaw remtuah leh atsia, tsimi remtuah lehnak thu kheh pe kei si.

20Tsimi manin keimahni heh Khrih ah aiawh tu te si si ung. Tsimiman in keimahni tawnin Pathian in a kun bangin, Pathian thaw remtuah leh un, ti'n Khrih ai in nang kun si ung. **21**Heimansim tiphangin Khrih ah Pathian mi diktsang kei si theinak tuh in, sual a thei ngawl Khrih ah heh keimahni tsa in misual in puah si.

6 Pathian lainatnak heh heimah ngawl men in saang thong nang si tuh ngawl in, Pathian thaw naper langkhattu keimahni'n nang kun meek si ung. **2**Heimansim tiphangin ama'n,

> "Saang theihnung hun in
> na aw za si lang. Sannak
> ni ah na bawm ongla
> sing,"

5:9 Rom 14:18; Efe 5:10; Kol 1:10
5:10 Mah 16:27; Leh 10:42; Rom 2:16; Efe 6:8
5:11 Job 23:15 Jud 23
5:14 Rom 6:6,7; Gal 2:20; Kol 3:3
5:15 Rom 14:7-9; 4:25
5:17 Rom 16:3; Joh 1:13; Rom 6:4; Gal 6:15; Isa 65:17
5:18 Rom 11:36; 5:10
5:19 Rom 4:8
5:20 Efe 6:20; Isa 27:5
5:21 Heb 4:15; 1Pi 2:22; 1Jo(Jo) 3:5
6:1 1Ko 3:9; 15:2
6:2 Isa 49:8; 55:6

ti'n ti si. Ngai in, tuhun heh saangnak hun si in, tuni heh sannak ni si.

3Nasiam heh sawinak a si tuh ngawl in, khawsi tuh thil heimah puah ngawl si ung. 4Pathian nasiam te kei si lam heh thil tehem ah lang tiar atsia, veitulnak, harsanak, dasamnak, thintsawlnak, 5vaat dang tupnak, thawng tohnak, buainak, rimsu, eihmu ngawl, rongkingnak in muh si ung. 6Thinlung thiangnak thawmin, thei theinak thawmin, thintsualnak thawmin, zawnruatnak thawmin, Raula Thiangrim thawmin, it miaumiaunak thawmin, 7thudik thu thawmin, Pathian huham thawmin, taklam ah le kehlam ah diktsangnak raalvan kengnak thawmin, 8ultungnak le zohsuamnak kei tuarnak thawmin si sen, mi te relsenak le ziapnak te thawmin si sen tetti muh si ung. Mi zoltu te bang pelh na ungkhaw, mi thu maan te si ung. 9Thei ngawlnak bang sipelh na ungkhaw, mi tampi te theinak te si ung. Thihnak a tuar te bang sipelh na ungkhaw, ngai un, nungtsa si reng lai si ung. Nunzirhnak te bang sipelh na ungkhaw, reeknak tuar ngawl si ung. 10Lungse te bang sipelh na ungkhaw, ang ngai reng si ung. Minawm bang sipelh na ungkhaw, mi tampi te hausa tiar si ung. Heimah nei ngawl bang sipelh na ungkhaw, thil hem nei pheu reng si ung.

6:3 Mah 5:24; 1Ko 8:9,13
6:5 Leh 16:23; 4:11
6:6 1Ko 2:4; Rom 12:9; 1Ti 1:5
6:7 Rom 13:12; Efe 6:10-18
6:8 1Ko 4:10, 13; Mah 27:63
6:9 Rom 8:36
6:10 Mah 5:12; Rom 8:32
6:13 1Th 2:11
6:14 1Ko 5:9, 10; 6:6; Efe 5:7,11; 1Jo 1:6
6:15 1Ko 10:21; 1Ko 6:6
6:16 1Ko 10:21; 3:16; Mah 16:16; Eze 37:27; Thu 21:3
6:17 Thu 18:4; Isa 52:11; Eze 20:34

Um Ngawltu te Thaw Khen Dun Un

11Nangnihni Korin khaw te, nangmahni vumah ruatnak kaupi nei in, tsiangno in thu nang rel si ung. 12Nang rong heh keimahni heetnak si ngawl in, nangmahni heet tsawmnak poh si. 13Nang thunlehnak in keimahni vumah ruatnak kaupi nei deve un. (Ka tsa te vumah ka awn bangin awn sing)

14Um ngawltu te thaw a bangve ngawl kolhaak phur dang mah na un. Diktsangnak le tsannei ngawlnak hen hei pawlkomnak nei sim? Khawthim le khawvaar om langkhat thei si maw? 15Khrih ah le Belial* ah heh thuhual dun thei si maw? Umtu le um ngawltu heh hei lawm kawm thei tu sim? 16Pathian temple le milim te'n hei lungkim dunnak nei thei sim? Nangmahni heh a nung Pathian temple Mun Thiangrimber si utsi. Pathian in tihen a tibang in si,

> "Amahni sungah om in,
> amahni thaw leida tu
> sing. Keimah heh amahni
> Pathian si angkhaw,
> amahni heh keima
> minung te si tu si."

17Tsimi manin,

> "Bawipa'n, amahni lak pin
> tson suak ula, khek un
> ti'n ti si. A thiang ngawl
> himhim tong mah na ula,
> nang saang tu sing."

* **6:15** *Belial*: Satan ming pakhat si in "Nempinak nei ngawl" tinak si.

18 "Keimah heh nang Pa
si angkhaw, nangmahni
heh ka tsapa te le ka
tsanu te si tu si utsi, ti'n
Thawmlian ber BAWIPA
in ti si."

7 Tsimi manin itnak te, me thutiam te heh nei ongla nang si manin, tisa le raula ningtsir nung hem pin thiang tiar tsawm a sing khaw, Pathian kihzahnak ah thiangrimsek a sing.

2 Kei saang un. Tumah vumah thilsual puah ngawl si ung. Tumah se tiar ngawl in, tumah a thil luup ngawl si ung.

Paul Thinlung

3 Tibang hen ka ti phangin nangmahni han tu in ka awnnak si ngawl si. Heimansim tilekhaw ka rel saak bangin nangmahni thaw thi langkhat tu in le nung langkhat tu in kei thin sungah tsaam reng si utsi. 4 Nangmahni nenah ka awn ngam daan heh mak in, nangmahni ai in ka tuangkhawngnak khen heh mak si. Bulumnak thaw dim sing. Harsa kei tuarnak tehem ah ang tihtak in ang sing.

5 Masidonia ram sungah kei leng phangin, kei taksa heh tsawlom ngah nom ngawl in, mun hem ah harsanak tuar si ung. Pulam ah hen donak si atsia, kei sunglam in thinphu reng veng si ung. 6 Sinapikhaw mi nauta te bulum sa tu Pathian in Titas ah a lengnak thawmin bulum sa kei si. 7 Titas leng man bek si ngawl in, nangmahni nen pin neeknak a ngah manin bulum meek si ung. Keimah nang tawk ot pittseih thu, keima manin nang mitniraw thu, le keimah nang thinkarhnak thu te rel in, ang leilei sing.

8 Nangmahni lai ka kuat awngnak manin nangmahni ka lungse tiar kha heh sir leh ngai pelh nangkhaw, tuhen vang sir leh ngawlla sing. Heimansim tiphangin tsimi lai ka kuatnak len nangmahni heh tsillem sung bek lungse tiar si, ti heh thei sing. 9 Nangmahni ka lungse tiar manin ang si ngawl in, nang lungsenak hen nangmahni sual a sir tiar manin ang si sawn sing. Keimahni manin heimah nang sung thong tuh ngawl in, Pathian deihnak bangin lungse tiar nang sing. 10 Pathian deihnak bangin lungsenak hen a sir leh tuh ngawl sannak si tu in sualsirnak suak tiar si. Sinapikhaw leivum lungsenak hen thihnak suak tiar si. 11 Me thil te heh phatakno in ngaisung tsuk un. Pathian deihnak bangin nang lungsenak hen nangmahni ah ralringnak, nangmahni le nangmahni nang thiang tiar tsawmnak, thinraw leitanak, thinphunak, ot leitanak, thinkarhnak, lehrul otnak te suak tiar si. Nangmahni'n heizongza ah me thu te vumah nang tsiang lam lang tiar ongla si utsi. 12 Tsimi manin nangmahni lai ka kuat tavang poh in, thilsual a puahtupa le thilsual puahnak a tuartupa bulbah in ka ngannak si ngawl

6:18 Isa 43:6; Rom 8:14; 2Sa 7:8
7:1 1Ko 10:14; 1Th 4:7; 1Pi 1:15,16
7:3 Fil 1:7
7:5 Leh 16:9; Daa 32:25
7:10 Leh 11:18
7:12 1Ko 5:1,2

in, nangmahni kei komsuannak heh Pathian mitmuh ah a lang tuh in ka ngannak si sawn si.

13Tsimi manin nemnak nang sinak ah khen nemnak si ongla si ung. Nang vaseng in Titas thinlung nang ther leh tiar manin, amah heh ang ngai in, keimahni khen ang tihtak in angpi si ung. 14Nangmahni thu ah ama nenah ka tuangkhawng pelh sikhen, zak ngawl sing. Nangmahni nenah thu heizongza heh dik ngai in kei rel bangin, Titas nenah kei tuangkhawngnak khen heh a dik si. 15Nang vaseng in ama thu kheh ngai atsia, thinphu in le tsai tseih thahlam in amah nang saang dan te a ruat leh phangin nangmahni sunsak doh leilei lai si. 16Heizongza ah nangmahni vumah muangnak ka nei manin ang sing.

Rawlthiam Tuh in So

8 Tsimi bek zo ngawl Masidonia pawlpi te nenah Pathian in ama lainatnak a penak heh nang thei tiar si ung. 2Amahni'n harsanak thaw tsulnak nase ngai a tuar thahlam in a angnak kangkim atsia, a dasam rek thahlam in pe siang si. 3Tsimi pawlpi te'n amahni pe zonak bangten in pe dang si. Si si, amahni'n a pe zonak tah kaan in siang ngai in pe dang si. 4Mi thiangrim te a penak a lu saangsak atsia keimahni thaw mi thiangrim te tsa napernak ah pawl dang tu in kun kei si. 5Me amahni thil tidaan heh kei limdiknak bangin si ngawl si. Bawipa nenah amahni le amahni a pe tsawm masa tselh phangin, Pathian deihnak bangin keimahni nenah pe tsawm leh si. 6Tsimi manin Titas ah heh me lainatnak a tepan bangin nangmahni nenah a lamlen lawlaw tuh in so dang si ung. 7Heizongza ah hausa si utsi. Nangmahni in umnak ah, thurelnak ah, thei theinak ah, thanuamnak hem ah le keimahni nang itnak tehem ah nang hausa bangin me lainatnak ah nang hausa deve lam heh thei un.

8Tihen ka awn phangin nangmahni thukhaam pe si ngawl sing. Midang te thanuamnak thaw santeh in itnak nang nei taktak maw nei taktak ngawl ka tsulnak bek si. 9Kei Bawipa Jesuh Khrih-a lainatnak heh thei si utsi. Ama minawm tsarah sinak thawmin nang hausa theinak tuh in, amah heh hausa pelh in nangmahni tsa in minawm tsarah in tsang si.

10Me thu ah hen tihen ruatnak nang pe sing. Tihni kum in pe otnak thaw nang tepan saak bangin pehzom in nang pe bek zo ngawl, tuhen lamlen lawlaw nang si asin nangmahni tsa nempi tu si. 11Pe otnak nei ongla nang si manin, nang neinak pe ula lamlen un. 12Mi pakhat in a nei ngawlnak bangin si ngawl in, a neinak bangin pe otnak lungmu a nei masa a si lekhaw, saangsak tuh si.

13Tihen ka ti phangin midang te zong bawm zang tiar atsia,

7:15 Sm 55:5; 1Ko 2:3; Fil 2:12
8:1 Leh 16:9
8:2 Sua 36:5
8:3 1Ko 16:2
8:4 Leh 24:17; 9:13
8:7 Rom 13:14; 1Ko 1:5
8:8 1Ko 7:6
8:9 Rom 3:24; Mah 20:28; Fil 2:6-8
8:10 1Ko 7:25, 40; 16:2,3
8:11 Sua 25:2
8:12 Mar 12:43, 44

nangmahni van rit ka suan si ngawl si. 14Nang bangverep theinak tuh in ka tinak si sawn si. Tuhen tampi nang pe luutnak hen amahni dasamnak bawm thei in, amahni tampi pe luutnak hen nang dasamnak bawm leh saak tu in, bangverep in om thei tu si utsi. 15Tsin, "Tampi a ruuttu hen heimah vaal lawt ngawl in, dawmno a khultu khen dasam lawt ngawl si," ti'n ngannak bangin si.

Korin ah Hawh Tiar

16Keima'n nangmahni tsa thinkarhnak ka neinak bang heh Titas thinlung sungah a nei tiartu Pathian paak si sing. 17Ka sonak a awi bek si ngawl in, thatho ngai atsia, ama thu in a hawh si sawn si. 18Thuthang pha phuangnak pawlpi tehem in a ziap ngainak kei unau pi pakhat heh amah lun tiar si ung. 19Tsimi bek zo ngawl amah heh me lainatnak alu khon tu in khual kei vaknak ah keimahni lun tu in pawlpi te dengnak si meek si. Bawipa amah rori heh a tsungnung tuh in le midang te nang bawm otnak lungmu lang tiar tu in, keimahni'n me bawmnak na heh per si ung. 20Me lehsawng tampi pi tsa na kei pernak ah hen mi te sual zeinak kei si tuh ngawl in ralring si ung. 21Bawipa mitmuh bek ah si ngawl in, minung te mitmuh ah khen thilpha bek kheh puah si ung.

22Tsin, amah ni nenah kei unau pi pakhat heh leh si ung. Amah heh thil tampi ah kei tsul tsim saak si atsia kei thei saak a si bangin, a zuam ngaitu si. Tuhen nangmahni a muang manin zuam sawn leilei lai si. 23Mi pakhat khat in Titas thu a kan a si lekhaw, ka pawlpi vengnak le nangmahni tsa ka naperpinakpa heh amah si. Tsin, kei unaupi te thukantu a om a silekhaw, amah ni heh Khrih-a tsungnungnak, pawlpi te nalang te si. 24Tsimi manin nang itnak le nangmahni ai in kei tuangkhawngnak heh amah ni muh ula, pawlpi mai ah khen muh meek un.

Pe Otnak

9 Mi thiangrim te napernak thu ah nangmahni nenah lai kuat ngan heh keima tsa in a val si. 2Bawm otnak lungmu nang nei lam ka thei manin, Akhaia te'n tihni kum pin pah in bawm tu in tiari ongla si, ti'n Masidonia te nenah nang tuangkhawng pi sing. 3Tsimi bang a sipelh ta sikhen nangmahni ah ka tuangkhawngnak heh a thawnthong tuh ngawl in, le ka rel saak bangin nang tiari theinak tuh in unaupi te heh nangmahni nenah hawh tiar sing. 4Kei hawhpinak Masidonia te pawlkhat in ralring hamnak heimah nang nei ngawl lam a mu kha a silekhaw, muang ngai in kei tuangkhawngnak tehem hen mualpho tiar tu kei si. Tsin, nangmahni khen mualpho deve tu si utsi. 5Tsimi manin unaupi te heh nangmahni nenah hawh ham

8:14 Leh 4:34
8:15 Sua 16:18
8:16 Thu 17:17
8:18 1Ko 7:17
8:19 Leh 14:23; 1Ko 16:3,4
8:21 Rom 12:17; Tit 2:14
8:23 Flm 17; Fil 2:25
9:1 1Th 4:9; Leh 24:17; 9:13
9:2 Leh 18:12
9:3 1Ko 16:2
9:4 Rom 15:26
9:5 Fil 4:17

tu in so kul tuh in ruat sing. Tsin, rawlthiam ngai in pe tu in nang kam hamsaak te la lamlen thei tu atsia, pe tu in nang ralring ham saak kheh nang rawlthiamnak bangin si tu in pamheih thah in penak si tu ngawl si.

6Sinapikhaw, "Dawmno bek a pawitu te'n dawmno bek khawl deve tu in, tampi a pawitu te'n tampi khawl deve tu si," ti heh nang rel sing. **7**Pumpak ten in thinlung sungah tuumnak bangin pe tasen. Pamheih thah in le pe kultsam in ruat in pe mah na sen. Pathian in siang ngaino in a petu te bek it si. **8**Thil tehem nang mang tham nang nei theinak tuh in, le naper pha tehem tsa kangkim in nang nei tuh in, Pathian in lainatnak tehem kheh nangmahni pe thei si. **9**Tsimi heh,

> "Ama'n mun hem ah sem
> in, minawm te kheh pe si.
> Ama diktsangnak kheh
> kumkhaw in kho si,"

ti'n ngannak bangin si.

10Laitsi a pawitu nenah laitsi le ei tuh lai a petu Pa in laitsi nang pe akhaw, pung in zai tiar atsia, nangmahni diktsangnak rah khehkhen khang tiar tasen. **11**Nang rawlthiamnak tehem manin thil taak hem ah nangmahni heh hausa tiar atsia, keimahni manin Pathian paak tiar si. **12**Heimansim tiphangin me penak naper hen mi thiangrim te dasamnak hem a bawm bek si ngawl in, Pathian paak pittseih tseih tiar si. **13**Khrih thuthang pha phuang in a thu nang lunnak, le amahni le mi hem vumah siang ngai in bawmnak alu nang penak te heh nang napernak ah nang lang tiar tsawm manin amahni'n Pathian thangphat si. **14**Pathian in nangmahni a lainatnak a tam leita manin, amahni'n a sawngennak ah nangmahni phawk reng veng si. **15**Awn in rel tselh nung ngawl a lehsawng te manin Pathian kheh paaknak si tasen.

9:6 Tts 11:24, 25; Gal 6:7,9
9:7 Sua 25:2; Daa 15:10; Rom 12:8
9:8 Efe 3:20; Fil 4:19
9:9 Mal 3:10; Sm 112:9
9:10 Isa 55:10; Hos 10:12
9:11 1Ko 1:5
9:13 Mah 9:8; Heb 3:1
9:15 Rom 5:15,16
10:1 Mah 11:29; Gal 5:2; Efe 3:1
10:2 1Ko 4:21; Rom 12:2
10:4 1Ko 2:5; Jer 1:10
10:5 Isa 2:11, 12; 1Ko 1:19
10:7 Joh 7:24; 1Ko 1:12

Paul in A Nasiam Hung

10 Nangmahni nenah ka om lai in thinniam atsia, nangmahni nenah ka om ngawl phangin nangmahni thu ah ralphapa keimah Paul in Khrih thintsualnak le nunneemnak thawmin nang kun sing. **2**Keimahni heh tisa daan a leida in a ringtu mi pawlkhat vumah ka ralpha bangin, nangmahni nenah ka om phangin ka ralpha leita tuh ngawl in kun nang sing. **3**Keimahni heh tisa daan in leida pelh na ungkhaw, tisa daan lun in raal tawng ngawl si ung. **4**Raaltawngnak ah kei mangnak raalvan te heh tisa raalvan te si ngawl in, raalving te siatsuah zo Pathian kolnak raalvan te si. **5**Thu kal dunnak te le Pathian tsimnak a tsaitu ultung tsawmnak taak hem kheh vawrberh atsia, amahni ruatnak taak hem kheh Khrih thu lun tu si tu in pomberh si ung. **6**Nang thuluunnak heh a kimsek phangin, thu lun ngawltu tehem kheh tsawh tu in tiari lep si ung.

7Thil te heh pulam langnak bek in pan si utsim maw? Mi

pakhat khat in Khrih minung in a muang tsawm a silekhaw, keimahni khen heh ama bangin Khrih minung kei si lam thei ta sehla, tsimi kheh ruat tsawm po tasen. **8**Nangmahni siatsuahnak tuh si ngawl in, domso theinak tuh in Bawipa in thuneinak kei pe si. Me thuneinak vumah dawmno tuangkhawng ka si riang in zak ngawl sing. **9**Nangmahni lai ka kuatnak manin nangmahni thuum ka si khatu nuam ngawl sing. **10**Amahni'n, "A laikuat te heh khong ngai in huham nei ngai pelh atsia, a ruangpum in keimahni nenah a om phangin mi raalhut si in, a thurelnak te khen heh bengkhawk nung ruak si," ti'n ti ka si. **11**Nangmahni nenah kei om ngawl phangin kei leidat dan heh laikuat sungah kei ngan bangin, nangmahni nenah kei om phangin kei leidat dan si tu si, ti heh tsimi bang mihing te khen ruatphawk ta sehla thei tasen.

12Keimahni hen mi ziap tsawm tseihtu te heh pawl ngam ngawl in, amahni thaw khen santeh tsawm ngam ngawl si ung. Sinapikhaw amahni le amahni khawi dun ngam nongnong in, amahni le amahni santeh dun ngam si. Tsimita amahni heh mi tsing ngawl te si. **13**Sinapikhaw teeknak kaan in tuangkhawng ngawl atsia, Pathian teek saak zahno phangin tuangkhawng poh si ung. Tsimi teek saak hen nangmahni tian in huap si. **14**Khrih thuthang pha phuang in nangmahni nenah leng ongla kei si bangin, nangmahni huap kha ngawl bangin keimahni teeknak kuam kaan in leng ngawl si ung. **15**Teeknak kuam kaan in midang te naper saak vumah tuangkhawng ngawl si ung. Nang umnak a khang daan lun in kei napernak kuam khen nase ngai in nang kauhsak tuh in limdik si ung. **16**Midang te naper tselh saak kuam sunga tuangkhawng pi tseih si ngawl in, nangmahni ram kaan in thuthang pha phuang thei tu kei si heh limdik si ung.

17Sinapikhaw "Mi tuangkhawng te'n BAWIPA bek ah tuangkhawng tasen." **18**Mah le mah ziap tsawm te heh theipinak si ngawl in, Bawipa ziapnak te bek heh theipinak si.

10:8 Jer 1:10
10:10 1Ko 2:3; Gal 4:13, 14; 1Ko 1:17
10:13 Rom 12:3
10:14 1Ko 3:6
10:15 Rom 15:20; 2Ti 1:3
10:16 Rom 1:1; Leh 19:21
10:17 Jer 9:24; Sm 34:2; 1Ko 1:31
10:18 Rom 2:29
11:1 Mah 17:17
11:2 Hos 2:19; Efe 5:26,27
11:3 Sia 3:1-6; 1Ti 2:14; Thu 12:9
11:4 1Ko 3:11; Rom 8:15; Gal 1:6-9

Paul le Lehnak Sual te

11 Dawmno ka dasamnak heh nang veito tuh deih sing. Vei zo miau si utsi. **2**Pathian awizawng in nang ling sing. Heimansim tiphangin khangngai thiamlawh bangin nangmahni heh Khrih ah ka aap theinak tuh in, pasel pakhat tsa nang halh ongla sing. **3**Rul in a ngian thaw Eve ah a zol ngah bangin, nang thinlung se tiar atsia, Khrih ah nang thinlung thiangnak a zol kha tu thinphu sing. **4**Mi pakhat in nang nenah hawh atsia, kei phuangnak si ngawl a dang Jesuh ah phuang atsia, nang saang ngawlnak raula dang kheh nang saang tsuk asin, tsin, nang tso ngawlnak thuthang

pha dang kheh nang nenah a phuang tsuk asin amah kheh saang kha men tu si utsi.

5Lehnak thupi ber te tah in niam sawn in ruat tsawm ngawl sing. 6Mi awn halta sipelh nangkhaw, theinak ah tsimi bang si ngawl sing. Nangmahni nenah thil tehem thaw muh tsawm veng ongla si ung.

7Nang nenah Pathian thuthang pha heh man ngen ngawl in ka phuang manin, tsawisangnak nang si theinak tuh in keimah ka niam tiar tsawm heh sualnak puah siing maw? 8Nangmahni tsa na ka per theinak tuh in pawlpi dang te nena lawhman manin amahni ruam bangin tsang sing. 9Ka kulnak tehem Masidonia pin a leng unaupi te'n a pe manin, nangmahni nenah ka om sung len kulnak nono te ka nei pelhta sikhen, tumah vumah thilrit phurh ngawl sing. Heizongza ah nangmahni tsa thilrit ka si tuh ngawl in keem tsawm atsia, keem tsawm rih tulai sing. 10Keima sungah Khrih thudik a om manin Akhaia ram sungah ka tuangkhawngnak heh tumah in khak thei tu ngawl ka si. 11Hei manin nangmahni tsa thilrit si ngawl sing im? Nangmahni ka it ngawl ta si maw? Pathian in thei si.

12Hamphanak a ngah ottu te'n hamphanak a ngah tuh ngawl in le keima bangin a ruat tsawm ottu te'n a tuangkhawng thei tuh ngawl in, amahni hamphanak kheh ban tawngsak angkhaw, ka puahnak heh puah rih tu sing. 13Tsimi bang mihing te heh lehnak sual te, Khrih lehnak si tiar tsawm in mi zol naper a pertu te si. 14Satan ah riang in vaarnak vanmi bang si tiar tsawm thei a si manin, lunglawi tuh si ngawl poh si. 15Tsimi manin Satan nalang te'n diktsangnak na a pertu te bangin a theng tsawm a sikhen, thil khumnung si ngawl si. Amahni dawlkhumnak heh amahni puahnak bangin si tulai si.

11:5 Gal 2:6
11:6 1Ko 1:17; Efe 3:4
11:7 Rom 1:1; 1Ko 9:18
11:8 Fil 4:15, 18
11:9 Fil 4:15, 18
11:10 Rom 9:1; Leh 18:12; 1Ko 9:15
11:11 Rom 1:9
11:13 Mah 7:15; Tit 1:10; Thu 2:2
11:14 Mah 4:10
11:15 Mah 16:27; Fil 3:19
11:17 1Ko 7:12,25
11:18 Fil 3:3,4
11:19 1Ko 4:10
11:20 Gal 2:4
11:21 Fil 3:4

Paul in A Tuarnak te Rel

16Nang rel lehleu tu sing. Tumah in mitaw ka ring mah na un. Tsimi bangin a ringtu a om lai tasikhen, dawmno pohkhen ka tuangkhawng deve thei tuh in, mitaw bangin ka saang rih tasen. 17Tsimi bangin ka awn phangin Bawipa deihnak bangin ka awnnak si ngawl in, tawna ngai in muang tsawmnak thaw ka tuangkhawng si sawn si. 18Mi tampi te'n tisa daan bangin a tuangkhawng manin, keimah khen tuangkhawng deve tu sing. 19Nangmahni heh mitsim nang si manin, mitaw te kheh ang ngai in pan kho thei si utsi. 20Mi pakhat in nangmahni heh sel in a pom phangin, a luup phangin, nang thil a long phang in, a tung tsawm phangin le nang biang a beng phangin veikho thei si utsi. 21Keimahni hen tsimi bang thil te nang tuarzonak tuh in thaneem ngai kei si heh zak thahlam in

nang rel sing. Sinapikhaw mi taw bangin awn rih ang; mi pakhat khat in a ngamnak taak hem ah keimah khen ngam deve sing.

22Amahni heh Hebru te si maw? Keimah khen si deve sing. Israel te si maw? Keimah khen si deve sing. Abraham tsi si maw? Keimah khen si deve sing. **23**Khrih nasiam a pertu te si maw? Mitaw bangin awn rih ang; amahni tah in rimsu tuar sawn in, tuar sawn noh lai sing. Vaatnak vei tam sawnpi tuar in, thawng tohnak tuar veng sawn atsia, thihnak tawk veng sawn sing. **24**Jew te vei sawmli sung pin veikhat nuuk in vaatnak veinga khoh tuar sing. **25**Molhkang thaw in vaatnak veithum khoh tuar sing. Lungto in sepnak veikhat tuar sing. Timbaw se veithum tuar in, tipi thuanthum vumah nikhat le zankhat taang awng sing. **26**Khualvak tseih veng in, runti tennak ah thinphu launung, damiah te manin thinphu launung, ka phunpi te nen pin thinphu launung, Gential te nen pin thinphu launung, khawpi sungah thinphu launung, hampalak ah thinphu launung, tipi vumah thinphu launung le unaupi dik ngawl te nen pin thinphu launung tuar sing. **27**Rim ngai in na per atsia, vei tampi eihmu thei ngawl sing. Rikaam dangrum in, rongking veng atsia, khawsik tuar in kawngkolh veng sing. **28**Me te bek zo ngawl pawlpi tehem tsa sensernak hen nitin nentsih pek ka si. **29**Mi thaneem te thaneempi ngawl siing maw? Mi a khawsi phangin urh in pan men siing maw?

30Tuangkhawng kultsaam si lengkhaw, ka thaneemnak te manin tuangkhawng tu sing. **31**Kumkhaw tsungnung tiar a taak kei Bawipa Jesuh Khrih-a Pathian le a Pa'n thuson ka rel ngawl lam thei si. **32**Aretas kumpibawi kut nuaia Damaskas mangki in keimah pom a nuam manin Damaskas khawpi kheh raalkap te kil tiar si. **33**Sinapikhaw ningluntu te'n kho sungah koih in, vinga khamleng pin lakulh atsia a kut pin luat sing.

Paul in Lalhnak Mu

12 Ummawh ngawl in ka tuangkhawng heh heimah a nempi ngawl lam ka thei thahlam reng in, Bawipa lalhnak le thuphuan heh nang rel rih ang. **2**Tuma kum leili lai in, Khrih ninglunpa pakhat kheh thei sing. Amah heh van thuahthumnak ah leso si. A ruangpum in leso a si maw, raula in leso a si heh thei ngawl sing. Pathian in thei si. **3**Amah heh keima'n thei sing. Ruangpum in lesonak a si maw, raula in lesonak a si heh rel thei ngawl sing. Pathian in thei si. **4**Amah heh paradise ah leso atsia, minung awn in a rel theihnung ngawl le awn siang ngawlnak awnkam te a za lam kheh thei sing. **5**Tsimi bang minung heh tuangkhawng pi tu sing. Keimah

11:22 Fil 3:5; Rom 9:4; Luk 3:8; Rom 11:1
11:23 1Ko 3:5; 15:10; Leh 16:23
11:24 Daa 25:3
11:25 Leh 16:22; 14:19; 27:1-44
11:26 Leh 20:3; 21:31; Gal 2:4
11:27 Leh 18:3; 1Ko 4:11,12
11:28 1Ko 7:17
11:29 Rom 14:1; Mah 5:29
11:30 Gal 6:14; 1Ko 2:3
11:31 Rom 1:25
11:32 Leh 9:24
11:33 Leh 9:25
12:1 1Ko 2:10; 14:6
12:2 Rom 16:3
12:4 Luk 23:43; Thu 2:7
12:5 1Ko 2:3

le keimah heh ka hei ngawlnak te siar ngawl tuangkhawng tu ngawl sing. **6**Tuangkhawng ka nuam si khen thudik bek rel tu ka si manin, mitaw si lawt tu ngawl sing. Sinapikhaw mi pakhat khat in keimah a munak le keima thu a zanak tah kan in a ruat tuh ngawl in, tuangkhawng tu ngawl sing.

7Keimah a lalhnak a nase leita man in, a tuarlawt in ka tung tsawm tuh ngawl in ka taksa sungah Satan nalang ling heh koih atsia sun ka si. Tsimi bang a si ngawl tsuk asin tung tsawm leita kha tu sing. **8**Me ling heh a lesak tuh in Bawipa veithum tian kun sing. **9**Tsimi phangin Bawipa'n, "Ka lainatnak heh nangma tsa in tham si. Heimansim tiphangin ka huham heh thaneemnak ah nakim in om si," ti'n ti ka si. Tsimi manin Khrih huham heh ka vumah a om theinak tuh in ang ngaino in ka thaneemnak ah tuangkhawng rih tu sing. **10**Tsimi manin Khrih tsa in thaneemnak, zohsuamnak, dasamnak, erhnak le vansannak ka tuar phangin ang sawn sing. Heimansim tiphangin mi thaneem ka si phangin kol sawn sing.

Korin Pawlpi Tsa Thu A Ruatnak

11Nang sailok manin tuangkhawngnak ah mitaw in tsang sing. Borh bang men ka sipelh ta sikhen, lehnak thupi ber te ka bang ngawlnak heimah a om ngawl manin, nang ziap tseih tuh in mawi pelh sing. **12**Lehnak pakhat sinaka theihdiknak dik tehem heh thintsual ngai in nangmahni lak ah theihdiknak, a khumnung thil te le thawm lian thil te puah in lang tiar ongla si. **13**Nangmahni tsa thilrit ka si ngawlnak siar ngawl, pawlpi dang te tah in nang nau sawnnak hei om sim? Me ka khelh khanak heh ka zah ta un.

14Ngai un, nangmahni nenah a veithumnak hawh tu in tiari sing. Nang thil te deih si ngawl in nangmahni rori deih ka si manin, nangmahni tsa thilrit si tu ngawl sing. Tsa te'n nu le pa tsa thil khawlsak tu si ngawl in, nu le pa te sawn in tsa te tsa thil khawlsak tuh si. **15**Keimah hen nangmahni it leilei atsia, keimah nang itnak a kiam lemlem pelhta sikhen, nang nungnak tsa in ka neinak thil te le keimah rori heh ang ngaino in mang tsawm tseih rih tu sing.

16Hei bang a tsang pelhta sikhen nangmahni tsa thilrit si ngawl sing. Tsimthiamnak thaw tsing ngai in keima tuh in nang leen sing. **17**Nangmahni nenah mi pakhat khat leh in nang nena a miat le sing maw? **18**Titas ah heh nangmahni nenah hawh tiar atsia, kei unau pi pakhat heh amah lun tiar sing. Titas in nangmahni nena a miat hei le sim? Thin khat lung khat in nung dang in, lampi pakhat ah hawh dang si ngawl na sing im?

19Nangmahni nenah hung tsawm tseih kei ring si utsim

12:7 1Ko 2:10; Mip 33:55; Mah 4:10
12:8 Mah 26:39, 44
12:9 Rom 3:24; Fil 4:13; 1Ko 2:3; 1Ku 19:12
12:10 Mah 5:12; 2Th 1:4
12:11 1Ko 15:9,10
12:12 Joh 4:48
12:13 1Ko 9:12,18
12:14 1Ko 4:14, 15; Tts 19:14
12:15 Fil 2:17; 1Th 2:8
12:19 Rom 9:1; 1Ko 10:14; Rom 14:19

maw? Khrih ah Pathian mai ah awn si ung. Itnak te, thil tehem heh nangmahni domsonak tuh in puah si ung. **20**Nangmahni nenah ka leng phangin nangmahni heh ka deihnak bangin ka tawk kha tu ngawl, le nangmahni deihnak bangin keimah nang tawk ngawl kha men tu heh lau sing. Tsin, nangmahni lak ah awn el dunnak, hampumnak, thinraw dunnak, matsabek ruatnak, mi relsenak, mi iinak, puarthaunak, buainak te a om khatu lau ngai sing. **21**Ka leng leh phangin nangmahni mai ah Pathian in keimah a niam tiar khatu heh lau sing. Tsin, tima sualnak a puahnak a sir leh ngawl sualnak ah nawngkai ngai in a leida te, nu le pa sual a puahtu te le mi hur te manin ka lungse khatu heh lau meek sing.

12:20 1Ko 4:21; 1:11; Gal 5:20; Rom 1:29, 30; 1Ko 4:8; 14:33
12:21 1Ko 6:18
13:1 Daa 19:15; Mah 18:16
13:3 Mah 10:20; 1Ko 5:4

Tsek Tsawm Un

13 Meheh a veithumnak nangmahni nenah ka leng lehnak si tu si. "Tetti panih maw pathum maw te awnkam in thu tehem kho si." **2**Tuhen nangmahni nenah om ngawl pelh nang khaw, nangmahni ka rel saak bangin le a veinihnak nangmahni nenah ka om lai ka rel ham saak bangin sual a puahtu te le midang te hem, "Ka leng leh phangin nang hawi tu ngawl sing," ti'n laikuat in nang rel ham po sing. **3**Keima sungah a awntu Khrih ah heh Khrih ah a si miau maw si miau ngawl tsul in zei si utsi. Amah heh nangmahni lam ah thaneem ngawl in a kol ngai si. **4**Amah heh thaneem ngai in thinglamteh ah khennak asi pelhta sikhen, Pathian huham thawmin nung reng si. Keimahni khen heh ama ah thaneem deve si ung. Sinapikhaw nangmahni lam ah Pathian huham thawmin amah thaw nung tu si sing.

5Umnak ah nang om reng maw om reng ngawl tsek tsawm un. Nangmahni le nangmahni tsul tsawm un. Kim ngawl nang si ngawl nungsang Khrih ah heh nangmahni sungah a om si ti thei tsawm ngawl si utsim maw? **6**Sipelh atsia tsek tsawm thei ngawl nang si ngawl lam heh nang thei tu in muang sing.

7Thil sesuak nang puah tuh ngawl in Pathian nenah saw nang ngen sak sing. Tsimi heh mipha in kei lang tu ka deih ta si ngawl in, tsek tsawm thei ngawl in kei lang pelhta sikhen, upat taak thil nang puah theinak tuh in saw nang ngen sak sing. **8**Heimansim tiphangin keinihni hen thudik lam ah kei om ti siar ngawl, thudik do tu in heimah ti thei ngawl si ung. **9**Keimahni heh thaneem in nangmahni heh nang kol lekhaw ang ngai si ung. Tsin, nakim nang si tu heh kei sawngennak si. **10**Tsimi manin nang senak tsa tuh si ngawl in nang khangsonak tuh in, Bawipa'n keimah heh thuneinak a penak bangin nangmahni nenah ka om phangin ka thu a khakren tuh ngawl in, nangmahni nenah ka om ngawl lai hen me thu te heh lai in nang rel sing.

13:4 1Ko 1:25; Fil 2:7,8; 1Pi 3:18; Rom 1:4; 1Ko 2:3; Rom 6:5
13:5 1Ko 11:28; Kah 3:40; Joh 6:6; Rom 8:10
13:9 1Ko 2:3; Efe 4:13

Dawltaber Nuksetnak

11A khomnak in u le nau te, mangpha. Piding in bulum reng dang ta un. Lungmu munkhat in rem dangno in nung dang ta un. Itnak le thinnuamnak Pathian kheh nang nenah om reng tasen.

13:11 Mar 9:50;

13:12 Rom 16:16

13:13 Fil 4:22

13:14 Jud 21; Fil 2:1

12A thiangrim thuut dunnak thaw pakhat le pakhat nukset dun un.

13Mi thiangrim tehem in ngairel tiar nang si.

14Bawi Jesuh Khrih lainatnak, le Pathian itnak le Raula Thiangrim-a pawlkomnak kheh nang vaseng nenah om tasen. Amen.

GALATI

PENG PAWLPI TE NENAH PAUL LAIKUAT

Laikuattu: Paul
A kuatnak: Galati langlama om pawlpi te
Ngan kum: A.D. 49

Lehnak Paul in me laikuat heh "Galati pawlpi te" nenah a kuatnak si (1:1-2). A siangbawi naper veikhatnak khualvaknak ah Galati peng langlam khawpi te omnak munah pawlpi din si (Leh 13:14- 14:23). Me mun te kheh siangbawi naper a veinihnak (Leh 16:6) le a veithumnak khual a vaak (Leh 18:23) phangin tawn thah si. Tsimi khual a vaak lai in, Paul in Galati langlam le saklam ram sung kheh hawh thah si.

Paul in me laikuat heh a veinihnak khual a vaak ma in a ngannak si tu si. Tsimi heh alian 1-2 sungah tsiang ngai in rel si. Paul in me laikuat heh A.D. 49 in a ngannak si. A tinuamnak heh me laikuat heh Galati langlam pawlpi te nenah veikhatnak (Leh 14:27-28) khual a vaak zawh in a ngannak si tinak si.

Lehnak te Naper alian 13-14 sungah me laikuat a ninglam taangthu te kheh rel si. Jew pawlkhat te le Gential tampi te kheh Paul thurelnak manin Bawipa lam ah a nun theng si. Sipelh atsia Jew dang te pawl in amah kheh raaltsan in do si. Tsimi bang donak nase ngai in om pelh napikhaw mi tampi te Khristian in tsang si. Paul le a naperpinak te'n pawlpi te din atsia huaitu upa te kheh koihsak si. Paul in Galati pin a suak phangin, Jew te'n nun thengnak a neitu te kheh huaisual tepan si. Tsimi te napernak heh nase ngai in lawhding si ti heh tsiang ngai si.

Tsimi manin Paul in sanang ngawl in amahni nenah thuthang pha a relnak thu kheh a kan tsawm lehnak in lai ngan si. Amah hen diktsangnak le thiangrimnak heh thukhaama napernak man singawl in Khrih umnak thawm bek in si ti'n umtu te kheh zirh si.

Galati laikuat alian 1-2 sung heh Paul-a pumpaak tetti khannak, alian 3-4 sung heh zirhnak le, alian 5-6 sung heh atak in nunnak thu te kheh ngan si.

Paul in ralpha ngai in, "thuthang pha thudik" (2:5, 14), "Khrih in keimahni a luat tiarnak luatnak ah khongai in ding un" (5:1) ti'n umtu te nenah ralringnak kheh pe si.

1:1 1Ko 1:1; **1:2** Fil 4:21; **1:3** Rom 1:7 **1:4** Mah 20:28; Fil 4:20 **1:5** Rom 11:36 **1:6** Rom 8:28; 2Ko 11:4 **1:7** Leh 15:24

1 Minung te nen pina si ngawl in, minung te lehnak khen si ngawl, Jesuh Khrih le mithi te a tho leh tiar tu Pathian deihnak thawmin lehnak keimah Paul le **2**ka ompinak u le nau tehem in, Galati peng sunga pawlpi te lai nang kuat si ung.

3Pa Pathian le kei Bawipa Jesuh Khrih nena lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen. **4**Jesuh Khrih in kei Pa Pathian deihnak bangin tu san hun sesuak pin keimahni a kan theinak tuh in, kei sualnak tsa amah le amah pe tsawm si. **5**Pathian heh kumkhaw pin kumkhaw tian in tsungnung tasen.

Thuthang Pha Pakhatbek

6Khrih lainatnak sungah nangmahni a kotu Pa zam nomper atsia, thuthang pha dang nang saang men heh lunglawi ngai sing. **7**Tsimi nang saangnak thuthang pha heh thuthang pha si ngawl si. Nang lungmu nokbuk tiar atsia, Khrih thuthang pha a lehngat nuamtu mi honkhat

om si. 8Sinapikhaw, keimahni nom kei sikhen, vanvum pin leng vanvummi te a sikhen, kei rel saak thuthang pha si ngawl, thuthang pha dang pakhat khat a rel a om lekhaw, tsamnak si tasen. 9Nang saang saak thuthang pha si ngawl, thuthang pha dang pakhat khat a rel a om lekhaw tsamnak si tasen, ti'n ka ti saak bangin, tuhen khen ti lehleu sing.

10Tuhen mi te mitmai psha zei siing maw? A si ngawl lekhaw Pathian mitmai pha zei sawn sing im? A si ngawl lekhaw mi te ang tuh zei sing im? Mi te ang tuh phang zei tseih lai ka si lekhaw, Khrih-a sel si ol ngawl sing.

Pathian in Paul ah A Konak

11Sinapikhaw u le nau te, ka reelnak thuthang pha heh minunga puah tsawm mennak a si ngawl lam heh nang thei tiar sing. 12Meheh minung nen pin ka ngahnak si ngawl in, minunga zirhnak khen si ngawl sing. Jesuh Khrih-a muhnak thawmin ka ngahnak si.

13Jew te benak ka be awng lai in ka nundaan te le nase leita in Pathian pawlpi ka erhnak te le siatsuah reih ka tuum thu te heh nang zasek saak si. 14Jew te benak lam ah ka phunpi sunga ka rualtsam tampi te tah in a zuam ber si atsia, kei pupa te daan lun zo sawn leita sing.

15Sinapikhaw ei nu pum sungah ka om lai pah in Pathian in a dangno in koih atsia, a khawthu a ti hun phangin a lainatnak manin ko ka si. 16Gential te lak ah a thu ka rel thei tuh in, ka sungah a Tsapa kheh lang tiar si. Tsimi tselhtsang in, minung tumah thurel pi masa ngawl in, 17ka masuan ah lehnak a si masa ongla te om min Jerusalem ah khen hawh lawt ngawl in, Arabia ram ah hawh sing. Tsin, Damaskas khawpi ah hong leh sing.

18Tsimi zawh kumthum a rei phangin Piter ah tawk tu in Jerusalem ah hawhso atsia, ni leinga tsaam sing. 19Sinapikhaw Bawipa nau Jeim ah siar ngawl lehnak dang te tumah tawk ngawl sing. 20Me ka ngannak thu te thaw peh dun in, ngai un, Pathian mai ah thuson rel ngawl sing.

21Tsimi zawh in Syria ram le Silisia ram ah hawh sing. 22Khrih ah a om Judea rama pawlpi te lak ah mel theinak khen si ngawl sing. 23Sinapikhaw "Keimahni erh awngtupa'n siatsuah tu in a tum awngnak umnak heh tuhen rel tseih si," ti thubek heh za dang si. 24Tsin, keima manin Pathian kheh thangphat dang si.

Thuthang Pha Kelennak

2 Tsin, kum leili a rei phangin, Barnabas ah thaw Jerusalem ah hawhso leh si ung. Titas ah khen huai sing. 2Pathian muhnak bang rori in hawhso sing. Tsin, lawkih te thuthang pha ka relnak te kheh amahni khen rel sing. Tsin, dan zuam dunnak ah ka dan saak te le ka dan tuhlai te heh thawnthong a

1:8 1Ko 15:1; Rom 9:3
1:9 Rom 16:17
1:10 Rom 2:9
1:11 1Ko 15:1
1:12 1Ko 2:10; 11:23
1:13 1Ko 10:32; Leh 9:1
1:14 Leh 21:20; Mah 15:2
1:15 Isa 49:1,5; Jer 1:5; Rom 8:28
1:16 Mah 16:17
1:17 Leh 9:2
1:18 Leh 9:22, 23, 26, 27
1:19 Mah 13:55; Leh 15:13
1:20 Rom 1:9; 9:1
1:21 Luk 2:2; Leh 6:9
1:22 1Th 2:14; Rom 16:3
1:23 Leh 6:7, 8:3
1:24 Mah 9:8
2:1 2Ko 2:13
2:2 1Ko 2:10

si tuh ngawl in, maisong dohnak te kheh a tseno in reltsiang sing. 3Keima nenah a omtu Titas ah heh Grik te sipelh in, vunrel ten tu in sailok ngawl sing. 4Meheh u le nau dik ngawl te'n a tsiik kuhzen man si. Amahni'n Jesuh Khrih ah luatnak kei neinak heh tsulkuh tu in keimahni lak ah lut kuhzen si. 5Thuthang pha thudik heh nangmahni sungah a om reng theinak tuh in, amahni nenah naazi pakhat sung pohkhen petsawm ngawl si ung.

6Amahni heh mi thupi ngai ruai baang in, kawtibang minung a sipelh ta sikhen, keima tsa heimah dangnak om lawt ngawl si. Pathian in maizah dohnak tumah nei ngawl si. Me mi thupi te heh keima tsa heimah nempi ngawl si. 7Sinapikhaw vunrel ten te nenah thuthang pha rel tu heh Piter ah aapnak a si bangin, vunrel ten ngawl te nenah thuthang pha reltu tuh in aapnak ka si kheh amahni'n thei si. 8Heitasim tiphangin, vunrel ten te nenah lehnak si tu in Piter sungah kipkil ngai in na a pertu hen Gential te nenah lehnak ka si tuh in keima sungah na per si. 9Pathian in a lainatnak keimah a penak heh muangnak ber Jeim, Kephas ah le Johan te'n a mu dang phangin, lawkih te nenah hawh tu in keimah le Barnabas ah heh naper langkhat dang theihdiknak in nukset atsia, amahni heh vunrel ten te nenah hawh si. 10Minawm te phawk reng tu heh amahni deihsak bernak si atsia, tsimi heh keimah khen ka thinkarh bernak naper si.

2:3 2Ko 2:13; 1Ko 9:21
2:4 Leh 1:16; 2Ko 11:26; Jud 4
2:6 Thu 2:23; 1Ko 15:11
2:7 1Th 2:4
2:8 Leh 1:25; 1Ko 1:1
2:9 Leh 15:13; 1Ti 3:15; Thu 3:12; Leh 9:15
2:10 Leh 24:17
2:11 Leh 11:19
2:12 Leh 15:13
2:13 Leh 4:36
2:14 Leh 10:28
2:15 Fil 3:4,5; 1Sa 15:18; Luk 24:7
2:16 Rom 3:28; 9:30

Piter ah A Haunak

11Sinapikhaw, Piter ah heh Antiok khawpi ah a leng phang in, mawhsiat khurduk a si manin a mai ah ding sing. 12Heitasim tiphangin Piter ah heh Jeim nen pin mi honkhat te a leng ma in Gential te thaw laikuang kil dang si. Sipelh atsia Jeim nen pin mi honkhat te a leng phangin, vunrel ten te a kih man in, Gential te nen pin kiang atsia, mun dang ah om tum si. 13A dang Jew te khen Piter bangin sidat dang deve si. Amahni sidatnak ah Barnabas ah riang peh deve si.

14Amahni'n thuthang pha thudik ah tsamphet in a om ngawl ka mu phangin, a vaseng mai ah Piter ah kheh, "Nangmah heh Jew te na si thahlam reng in Jew te daan in nung ngawl atsia, Gential te nundaan in nung si tsi. Heita Gential te heh Jew te nundaan in a nung tuh in sai si tsim? 15Keimahni heh kei sinak himhim in Jew miphun si atsia, misual Gential miphun si ngawl si sing. 16Minung heh Daan lunnak thawmin diktsang si ngawl in, Jesuh Khrih-a umnak thawmin diktsang a si lam heh thei si sing. Daan lunnak thawmin diktsang si ngawl in Khrih-a umnak thawmin diktsang kei si theinak tuh in, Khrih Jesuh ah um ongla si sing. Heitasim tiphangin Daana naper

thawmin tumah in diktsang tu ngawl si.

17Sinapikhaw Khrih thawmin diktsangnak kei zei tseih lai in, misual kei si lam thei tsawm si sing. Tsimi lekhaw Khrih ah heh suala nasiam a per tu si maw? Si ngawl si. 18Ka phe saak thil te heh sa leh lengkhaw, daan heek in a tsan tsawmtu si tu sing. 19Pathian ah ka nung thei tuh in Daan tawnin Daan ah thi ongla sing. 20Khrih thaw thinglamteh ah khentsihnak si ongla sing. Sipelh atsia nung reng sing. A nungtu heh keimah si ngawl in, ka sungah Khrih nung si. Ruangpum sungah tuhen a nung ka nunnak heh keimah it in amah le amah keima tsa a petu Pathian Tsapa-a umnak thawmin nung sing. 21Pathian lainatnak heh a thai men si ngawl sing. Daan thawmin diktsang si lengkhaw, Khrih-a thihnak heh a thawnthong si.

Umnak Manin Diktsang

3 Maw Galati mitaw te, thudik thu lun tu ngawl in tu in nang zial ngah sim? Thinglamteh ah khennak Jesuh Khrih ah heh tsiang ngai in nang mu thei tuh in muh saak si ongla si utsi. 2Nang nen pin me bek heh thei nuam sing. Daan lunnak manin Raula ngah si utsim maw? A si ngawl lekhaw umnak thu nang za manin ngah sawn si utsim? 3Kawti taw lawmmam si utsim? Raula Thiangrim thaw nang tepan saak heh tisa in dawlkhum tuum si utsim maw? 4Tizah harsanak tampi nang tuartsim saak heh thawnthong tiar men tu si utsim maw? Thawnthong hel men tu si maw?

5Nangmahni Raula Thiangrim a petu le nangmahni lak ah thil khumnung a puahtu Pathian hen Daan lunnak thawmin maw umnak thu nang zanak thawmin Raula Thiangrim pe atsia thil khumnung puah si sim? 6Tsimi bangzet in Abraham in Pathian um atsia, tsimi a umnak heh diktsangnak in siar sak si. 7Tsimi manin a umtu te bek heh Abraham tsa te a si lam heh thei ta un. 8Pathian in Gential te heh umnak thawmin diktsang tiar tu si, ti heh Laithiangrim in a muh ham manin, Abraham ah kheh, “Nangma manin miphun tehem muitsu dong tu si,” ti’n ti a tsia, thuthang pha rel ham ongla si. 9Tsimi manin a umtu te’n umtu Abraham ah thaw muitsu dong si.

Thukhaam Manin Tsamnak

10Daan lunnak a anntu tehem heh tsamnak nuai ah om si. “Lunberh tuh in Daan bu sungah ngannak bangin a vaseng in a luun kim ngawl te heh tsamnak si tu si,” ti’n ngan si. 11Tsin, “Midik heh umnak in nung tu si,” ti’n ngannak a om manin, Daan lunnak manin tumah in Pathian mai ah diktsang ngawl si, ti heh tsiangno in lang si. 12Daan heh umnak thaw heimah sengdun ngawl si. “Daan a luntu

2:19 Rom 7:4; 2Ko 5:15
2:20 Rom 6:6; 1Pi 4:2; Mah 4:3
3:1 Luk 24:25; Leh 16:6; 1Ko 1:23
3:2 Joh 20:22; Rom 10:17; Heb 4:2
3:5 1Ko 12:10
3:6 Sia 15:6; Rom 4:3
3:7 Luk 3:8
3:8 Leh 3:25
3:9 Rom 4:16
3:10 Rom 4:15; Daa 27:26; Jer 11:3
3:11 Rom 3:28; Heb 2:4; Heb 10:38
3:12 Sun 18:5; Rom 10:5

te'n Daan a lun manin nung si," ti'n ngan si.

13Khrih in keimahni tsa tsamnak tuar in, Daana tsamnak pin den kei si lei. Thing vumah tarnak taak hem heh tsamnak si. **14**Jesuh Khrih thawmin Gential te'n Abraham muitsu a ngah theinak tuh in le umnak thawmin a kam saak Raula Thiangrim kei ngah theinak tuh in, Khrih in san kei si.

A Thek Ngawl Thukam

15U le nau te, minung dan in nang rel sing, minung te thukam pohriang a kho tiar zawh in tumah in phiat leh men thei ngawl in, bet thei ngawl si. **16**Pathian in Abraham ah le a tsi te nenah thukam ong si lei. "Na tsi te," ti'n mi tampi nenah a rel bang si ngawl in, tsi pakhat nenah a rel bangin, "Na Tsi Pakhat nen ah," ti'n rel si. Tsimi heh Khrih ah si. **17**Meheh nang rel sing, daan in kum zali le kum sawmthum zawh in Pathian in Khrih ah a kho tiar saak thukam kheh phiat leh thei ngawlla si. Tsimi bangin a si tsuk asin thutiam heh a thawnthong in tsang tu si. **18**Heitasim tiphangin roluahnak heh Daan pina a silekhaw, thutiam pina si thei leh ngawlla si. Sinapikhaw Pathian in Abraham ah heh thutiam thawmin roluahnak pe si.

Daan in A Tuumnak

19Asi lekhaw heita Daan heh pe sim? Pathian in thutiam a penak Abraham tsi Pa a leng ma hem thil sesuak puahsualnak a om manin pe betnak si. Tsimi Daan heh vanvummi te tawnin sihtuahtu kut ah penak si. **20**Sihtuahtu hen mi pakhat nen bek ah naper si ngawl si. Pathian heh pakhat si.

21Tsimi a si lekhaw Daan heh Pathian thutiam te thaw kalh dun si maw? Kalh dun nom ngawl si! Nungnak pe thei tu tuh in Daan pe a si lekhaw, diktsangnak heh Daan lun manin ngahnak si tu si. **22**Sinapikhaw a umtu te'n Jesuh Khrih ah a umnak thawmin thutiam penak a si thei tuh in, Laithiangrim hen minung tehem heh sualnak sungah khumberh si. **23**Umnak thu a leng tian Daan in kilpek atsia, dawllam phangin a lang tulai umnak sungah khum kei si. **24**Tsimita umnak thawmin kei diktsang theinak tuh in, Daan heh Khrih nenah len tu in keimahni a kelentu si. **25**Sinapikhaw umnak thu a leng phangin, kelentupa nuai ah om leh ngawlla si sing.

Tsa le Ro Luahtu

26Heitasim tiphangin nang vaseng in Jesuh Khrih nang umnak thawmin Pathian tsa te si utsi. **27**Khrih sungah niimnak nang vaseng in Khrih ah sil ongla si utsi. **28**Nang vaseng in Khrih ah pumkhat nang si manin Jew le Grik, sel le miluat, mipa le nupang om ngawl si. **29**Khrih-a nang si lekhaw nangmahni heh Abraham tsi si atsia, thutiam bangin ro luah tu te si utsi.

3:13 Daa 21:23; Leh 5:30
3:14 Rom 4:9,16; Joh 20:22; Leh 2:33
3:15 Rom 7:1
3:16 Sia 17:13, 19; 22:18; 24:7;
3:18 Rom 4:14
3:19 Rom 5:20; Daa 33:2; Sua 20:19
3:20 1Ti 2:5; Heb 8:6
3:21 Rom 7:12
3:22 Rom 3:9-19
3:23 Rom 11:32
3:24 Rom 10:4
3:25 Rom 7:4
3:26 Rom 6:3; Rom 8:14
3:27 Mah 28:19; Rom 13:14; 1Ko 12:13
3:29 Luk 3:8; Rom 8:17

4 Tsin, ro luahtu hen thil tehem a neitu a sipelh sikhen, naupang a si lai sung heh sel thaw heimah dang ngawl si, ti heh nang rel sing. 2A pa teeknak hun a kim ma hem kelennak uknak sungah om si. 3Tsimi bangin keimahni khen naupang bang kei si lai in leivum thil te nuai ah sel tsang si sing. 4Sinapikhaw hun a kim phangin Pathian in a Tsapa kheh leh si. Tsimi a Tsapa heh nupanga hingnak si in, daan nuai ah hingnak si. 5Amah heh tsapa bang tsatsawm sinak kei ngah theinak tuh in daan nuaia te dentu in hing si.

6Tsa nang si manin nang thinlung sungah Pathian in a Tsapa-a Raula leh atsia, "Abba,* ei Pa," ti'n pon thei si utsi. 7Tsimi manin sel si leh ngawlla in, tsapa si ongla si utsi. Tsapa nang si lekhaw, Khrih thawmin Pathian ro luahtu te si utsi.

Pawlpi Tsa Thinphunak

8Sipelh atsia Pathian nang thei ma in a sinak himhim in pathian a si ngawl te kheh be si utsi. 9Tuhen nangnihni'n Pathian thei si la utsi, tsimi tah riang in Pathian-a theinak te sawn si utsi. Hei manin a kol ngawl, a nempi ngawl thu naupang lam ah nga leh atsia, tsimi te sel si leh ot si utsim maw? 10Ni le la te, hun le kum te tsang si utsi. 11Nangmahni tsa rimsu ngai in na ka pernak heh a thawnthong men kha tu thinphu sing.

12U le nau te, nangmahni bangin ka om manin, keima bangin nang om tuh in nang kun sing. Ka vumah thilsual heimah puah ngawl si utsi. 13Nang nenah ka hawh masa ber phanglen ka taksa dam ngawl thahlam in nangmahni thuthang pha ka rel la thei si utsi. 14Ka taksa dam ngawlnak manin pandau in le el lawt ngawl in, Pathian vanvummi pakhat bangin le Khrih Jesuh bang tiantian in saang ka si utsi. 15Tsimi asilekhaw nang angnak heh hei bang angnak sim? A si thei tsuk asin nang mittsang riang khai in keimah nang pe nuam lam thei rori sing. 16Thudik ka rel manin nang raal in tsang siing maw?

17Mi te'n nangmahni heh amahni bek thinkarh tu in nase ngai in zuam si. Sinapikhaw tsimi heh nangmahni tsa pha ngawl si. Nangmahni heh keimahni thaw khek atsia, amahni bek thinkarh tu in deih nang si. 18Nang nenah ka om sung bek in si ngawl in, tset ngawl in thilpha ah nang thinkarh reng heh pha si. 19Ka tsano te, Khrih bang nang si ma hem naukei bang harsa tuar leh veng sing. 20Nangmahni ka ummawh reng manin, tuhen nangmahni nenah om atsia ka kampau heh theng ot sing.

21Daan nuai ah a om nuamtu te, Daan thu heh za awng ngawl si utsim maw? Ka rel un. 22Ngannak

4:3 Kol 2:8,20
4:4 Rom 5:6; Efe 1:10
4:5 Rom 3:24; Joh 1:12
4:6 Leh 16:7; Rom 5:5
4:7 Rom 8:17
4:8 Rom 1:28; 1Ko 1:21; 1Th 4:5
4:9 1Ko 8:3; Kol 2:20
4:10 Rom 14:5; Kol 2:16
4:11 1Th 3:5
4:12 Rom 7:1
4:13 1Ko 2:3
4:14 Mah 10:40
4:16 Amo 5:10
4:19 1Th 2:11; Rom 8:29; Efe 4:13
4:21 Rom 2:12
4:22 Sia 16:15

* **4:6** *Abba*: Aramaic awn si. A tsuangtsung in tualnel ngainak ei pa tinak si.

bangin, Abraham in tsapa panih tsawi si. Pakhat heh sel nu thaw a tsawinak si in, a khatta heh miluat nu thaw a tsawinak si. **23**Sel nu thaw a tsawinak a tsapa heh thi le sa thaw piang atsia, miluat nu thaw a tsawinak a tsapa heh thutiam manin a piang si si. **24**Me te panih heh santeh tuh in a piang si in, thutiam panih muh tu si. Hagar ah heh Sinai mual pin sel si tu in hingnak thu si. **25**Me Hagar ah heh Arabia rama Sinai mual si in, a tsa te thaw sel in a tsang tuh huna Jerusalem thaw bangve si. **26**Sinapikhaw vumlama Jerusalem heh miluatnu si in kei vasenga nu si. **27**Heitasim tiphangin,

> "Nau hing kel ngawl
> nupang tsing, ang in.
> Naukei kel ngawl nu,
> riik in au in. Heitasim
> tiphangin pawnak nu'n
> pasel nei nu tah in tsa tam
> tsawi sawn si,"

ti'n ngan si.

28U le nau te, tuhen keimahni heh Isak bangin thutiama tsa te si sing. **29**Sinapikhaw thi le sa thaw a piang tsapa hen Raula in a piang tsapa kheh a erh awng bangin, tuhen khen erh pah si. **30**Sinapikhaw Laithiangrim in hei rel sim? "Sel nu le a tsapa heh hawl in, heitasim tiphangin selnu tsapa hen miluat nua tsapa thaw ro luah kawm thei tu ngawl si," ti'n ti si. **31**Tsimi bangin, u le nau te keimahni heh selnu tsa si ngawl in, miluat nu tsa si sing.

4:23 Rom 9:7,8; Sia 17:16-21; Heb 11:11
4:26 Heb 12:22; Thu 3:12
4:27 Isa 54:1
4:29 Sia 21:9
4:30 Sia 21:10
4:31 Rom 7:4

5:1 Joh 8:32; Rom 7:4
5:2 Leh 15:1
5:3 Rom 2:25; Jei 2:10
5:4 Rom 3:28; Heb 12:15
5:5 Rom 8:23,24
5:6 Rom 16:3; Jei 2:22
5:7 1Ko 9:24
5:8 Rom 8:28
5:9 1Ko 5:6
5:10 1Ko 2:3; Fil 3:15
5:11 Luk 2:34

Khristian Luatnak

5Tsimi manin Khrih in keimahni a luat tiarnak luatnak ah kho ngai in ding ula, sel tsangnak kolhaak phur in hennak tuar leh awl la un. **2**Keimah Paul in vunrel nang ten tsuk asin, Khrih ah heh nangmahni tsa heimah nempi ngawl si, ti heh nang rel sing. **3**Vunrel tentu tehem nen ah, "Daan hem lun kimsek tu in leiba nei si utsi," ti'n tettikhan nawh lehleu sing. **4**Daan thawmin diktsang a nuam te, Khrih kheh heimah ngawl in tsan in, lainatnak pin da ongla si utsi. **5**Keimahni'n Raula Thiangrim tawnin umnak thawmin kei limdiknaka diktsangnak kheh ngak khokho si ung. **6**Vunrel ten a sikhen ten ngawl a sikhen Khrih Jesuh ah heimah nempi ngawl in, itnak thawmin na a per umnak bek heh nempi si.

7Phatakno in dan si utsi. Thudik lun tuh ngawl in tu in nang khak sim? **8**Tibanga nangmahni zolnak heh nangmahni a kotu Pathian nen pina si ngawl si. **9**Tsol dawmno hen sang lompi tho tiar si. **10**Ruatnak dang nang nei tuh ngawl in Bawipa ah nang muang sing. Sinapikhaw nangmahni harsa tiar tu heh hei bang mihing a si sikhen thukhennak tuar tu si.

11Tsin, u le nau te, vunrel ten thu rel tseih pahlai ka si lekhaw, heita erhnak tuar tseih lai sing im? Tsimi lekhaw thinglamteh manin khawsi heh tawp ongla si. **12**Nangmahni harsa tiartu te heh amahni a ten tsawm vet a sin deih sing.

13U le nau te, luat tu in konak te si utsi. Tisa deihnak lun tu in tsimi luatnak kheh mang mah na un. Tsimi tah in itnak thaw pakhat le pakhat bawm dun sawn un. 14Heitasim tiphang in, "Nangmah le nangmah na it tsawm bangin na inn nen it in," tinak thu pakhat ah Daan hem kimsek ongla si. 15Tsimi bang si ngawl in pakhat le pakhat pet dun in ei dun nang si lekhaw dumrek tiar dun nang sikhatu ralring un.

Raula le Tisa Do Dunnak

16Nang rel sing. Raula in nung un. Tsimi lekhaw tisa otnak kim tiar tu ngawl si utsi. 17Tisa otnak hen Raula otnak heh do atsia, Raula otnak hen tisa otnak do si. Tsin, nang nuam bangin nang puah thei tuh ngawl in me te panih heh a raal dun si. 18Sinapikhaw, Raula-a huainak nang si lekhaw, Daan nuai ah om ngawl si utsi.

Tisa Naper

19Tisa naper te heh tsiangno in lang si. Tsimi te heh zuanzamnak, nu le pa sualnak, nun thiang ngawlnak, hurnak, 20milim benak, mi dawinak, mi hawnak, hau dunnak, iksiknak, thinliahnak, matsabek ruatnak, lungrual ngawlnak, zirh sualnak, 21mi otnak, tualreeknak, zurinak, zu in sahnung puai puahnak te pin pan tsimi bang te pawl heh si. Tsimi banga lei a datu tehen Pathian uknak ro luah thei tu ngawl si, ti'n ka rel awng bangin tuhen khen nang rel lehleu sing.

5:13 1Ko 8:9; 1Pi 2:16; 2Ko 4:5
5:14 Sun 19:18; Mah 5:43; 22:39
5:16 Rom 8:2,4-6, 9,14
5:17 Rom 8:5-8
5:18 Rom 2:12; 1Ti 1:9
5:19 1Ko 6:18
5:21 Rom 13:13; Mah 25:34
5:22 Efe 5:9
5:23 Leh 24:25
5:24 Rom 6:6; Kol 2:11
5:26 Fil 2:3
6:1 Mah 18:15; 2Ko 2:7
6:2 Jei 2:8
6:3 Rom 12:13
6:4 2Ko 13:5
6:5 Jer 31:30
6:6 1Ko 9:11; 1Ti 5:17
6:7 Jer 34:17; 2Ko 9:6

Raula Rah

22Sinapikhaw Raula rah heh, itnak, angnak, thinnuamnak, thintsualnak, mi zawnruatnak, phatnak, muangtaak sinak, 23thinneemnak, mah le mah uk tsawmzonak te heh si. Me tehem heh a dotu daan heimah om ngawl si. 24Khrih minung te hen tisa otnak kheh a ngeetnak thawlom in thinglamteh ah khentsih ong si lei. 25Raula ah nung le singkhaw Raula in leida a sing. 26Mah le mah tuangkhawng atsia, riam dun tseih in le eng dun tseih in om awl a sing.

Mitsa Thilpha Puah

6U le nau te, mi pakhat in thilsual a puah kha lekhaw, nangnihni raula mi te'n thinneem ngaino in phong leh un. Sualroihnak sungah nang da deve kha tu zong heh ralring un. 2Pakhat le pakhat thilrit phur bawm dun ula tsimi bangin Khrih daan heh kim tiar un. 3Mi pakhat khat heh heimah si ngawl pelh atsia singai in a ring tsawm lekhaw, amah le amah a son tsawm si. 4Mi taak hem in mahni naper ten tsek tsawm sen, tsimi lekhaw midang te napernak vumah si ngawl in, ama napernak ah amah tum ruakno in ang thei tu si. 5Heitasim tiphangin mihem in mahni van ten phur tsawm ten tu si.

6Pathian thu a zirtu te'n a zirhtu kheh a neinak thilpha tehem khen tasen.

7Mi te zolnak si mahna un. Pathian heh tsekpannak in mang

tseih tuh si ngawl si. Heitasim tiphangin minung hen a tuhnak bangin aat leh tulai si. 8Me tisa deihnak a pawitu hen ama tisa deihnaka senak khawl tu atsia, Raula deihnak a pawitu hen Raula deihnaka kumkhaw nungnak khawl tu si. 9Thinnau po ngawl in thilpha puah dang a sing. Bathong po ngawlno in thilpha puah le singkhaw, a hunkim phangin a rah khawl leh tulai si sing. 10Tsimi manin hunpha kei ngah natsaang in mi tehem vumah thilpha puah dang a sing, a tsuangtsung in umnak ah kei innkawpi te vumah thilpha puah dang a sing.

Vunrel Tennak Si Ngawl Mither Sinak

11Ka kut rori in ka ngannak laitsang lianpi ruai heh pan tsuk un. 12Tisa lam in pan mawi tuh in a ot minung tampi te'n Khrih thinglamteh manin erhnak tuar khatu a lau ten manin, vunrel ten tu in sailok nang si. 13Amahni vunrel ten te riang in Daan heh lun ngawl si. Sinapikhaw vunrel nang tennak ah tisa lam in ngal a nuam ten manin vunrel ten tu in deihsak nang si. 14Keimah hen Bawipa Jesuh Khrih-a thinglamteh siar ngawl thil dang himhim ah ka ngal tuh ngawl in Pathian in kham ka si. Tsimi thinglamteh ah me leivum thil te heh keima tsa in khentsih atsia, keimah khen heh me leivum thil te tsa in khentsih tseihnak si deve sing. 15Heitasim tiphangin vunrel ten le ten ngawl heh Khrih Jesuh ah heimah nempi ngawl in, mi ther sinak bek hen nempinak nei si.

Paul Muitsu Penak

16Me daan bangin a nungtu tehem le Pathian minung Israel tehem vumah thinnuamnak le ngeihharnak om tasen.

17Ka ruangpum ah Bawi Jesuh-a theihdiknak meima pawn a om manin, tu pin pan tumah in keimah harsa tiar leh awl la un.

18U le nau te kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak kheh nang raula ah om tasen. Amen.

6:8 Rom 6:23; Jei 3:18
6:9 Heb 12:3
6:10 Efe 2:19; 1Pi 4:17
6:11 1Ko 16:21
6:12 Mat 23:25, 26
6:13 Rom 2:25; Fil 3:3
6:14 1Ko 2:2; Rom 6:2,6
6:15 1Ko 7:19; 2Ko 5:17
6:17 Isa 44:5; 2Ko 1:5
6:18 Rom 6:20; Fil 4:23; 2Ti 4:22; Flm 25

EFESA

PAWLPI TE NENAH PAUL LAIKUAT

Laingantu: Paul
A kuatnak: Efesa ah om umtu te
Ngankum: A.D. 60

Paul in a veinihnak siangbawi naper khual a vaak lai in Antiok ah a hong thahlam in Efesa khaw ah dawmlai hawh thah si (Leh 18:19-20). Dawllam in Efesa ah hawh leh atsia kum thum sung naper lawhding ngai in om si (Leh 19). A khualvaak veithumnak a tawpnak lam Jerusalem lam ah a hong lai in Efesa pawlpi huaitu upa te kheh tawk si (Leh 20:17-38). Dawllam in Rom ah a veikhatnak thawng a to phangin Paul in a dinnak pawlpi te kheh laikuat si. A laikuatnak pakhat heh Efesa pawlpi te si. Efesa khaw heh Rom uknak Asia ram sung pin khawpi lianber si atsia, Asia Minor pin sumpeinak munpi si in, sahnungnak le milim benak munpi pakhat si. Umngawltu te'n pathian tampi be si, sipelh atsia nuthian Diana heh benak vum ah thuneitu ber si si. Paul in Khrih thu a relnak manin Diana benak kheh dimdor reih zo si. Me thil hen donak lianpi suak tiar si (Leh 19:23-41).

Paul in Efesa ah om umtu te kheh milim benak munah Khrih tsa nung tu in thazang pe nak in me laikuat heh umtu te nenah A.D. 60 kawnvel in ngan si. Laikuat heh khenpi pathum in khen si. A pakhatnak heh, alian 1-3 tian si atsia zirhnak si in, Paul in Khrih sungah om tinak thu a reltsiangnak si. Efesa 4:1 pin pan nungpi tuhnak panih thu te kheh ngan si. Alian 4-6 sungah umtu pakhat heh kawti'n "Khrih tsa in mannei si tu" ti kheh tsianneih si. Dawltaber in umtu te raula raaltawngnak thu tsianneih si (6:10-18).

Umtute'n Khrih tsa in kei nung phangin "pawlpi sungah Khrih Jesuh thawmin tsungnungnak kheh san tehem sungah kumkhaw tawpngawl in" (3:21) Pathian in saang si.

---

1 Pathian deihnak bangin Jesuh Khrih lehnak keimah Paul in Khrih Jesuh ah muangtaak Efesa khawa mi thiangrim te, lai nang kuat sing.

2 Kei Pa Pathian le Bawi Jesuh Khrih nena lainatnak le thinnuamnak heh nang nenah om tasen. **3** Khrih ah van lam raula lam muitsu tehem a petu, kei Bawi Jesuh Khrih-a Pa le Pathian ming kheh thangphatnak si tasen. **4** Itnak thaw leivumpi a po pan ma in, amah ah keimahni a deng ongla bangin, Pathian mai ah a thiangrim le sawibang ngawl si tu si sing. **5** Ama deihzawng nunnuamnak pha bangin, Jesuh Khrih ama thawmin tsa te thaw tsankim in tsatsawm si tu in laitenteek ongla kei si. **6** Tsimi heh ama lainatnaka tsungnungnak kheh kei thangphat theinak tuh in si. Tsin, ama lainatnak thawmin a itnak ah saang ongla kei si.

7 A lainatnak mak taktak bangin sualzahnak kheh ama thisen thawmin amah ah dennak si sing. **8** Tsimi a lainatnak kheh tsimnak tehem le theizonak tehem thaw nual ngai in pe ong la kei si. **9** Ama nunnuamnak pha bangin ama tuumnak ama deihzawng thuthuk kheh thei tiar ongla kei si. **10** Tsimi heh hunkhennak nia hunkimsek hun in vanvum ah a om tehem le leivuma heizongza te kheh Khrih ah munkhat ah

1:1 1Ko 1:1; Kol 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 2Ko 1:3; 1Pi 1:3
1:4 2Th 2:13; Kol 1:22
1:5 Rom 8:14, 15,29 1Ko 1:21; Kol 1:19
1:6 Mah 3:17
1:7 Rom 3:24,25
1:9 Rom 16:25
1:10 Gal 4:4; Kol 1:20

khawmberh atsia pakhat a si theinak tuh in si. 11Tsin, ama deihnaka thuruat saknak bangin, thil tehem a puahtua tuumnak bangin laitenteeknak kei si manin, amah ah ro luah ongla si sing. 12Tsimi heh Khrih ah limdiknak a nei masa keimahni manin mi te'n ama tsungnungnak a thangphat tuh in si.

Tatsik Khennak te

13Nangmahni khen amah ah thudik thu, nangmahni sannak thuthang pha kheh za atsia, amah nang um zawh in a thutiam saak Raula Thiangrim tatsik khennak te si ongla si utsi. 14Tsimi Raula Thiangrim heh ama tsungnungnak thangphat tu in a leinak, ama neinak keimahni heh a den hun tian in ro luahtu kei sinak aamahkhan si.

Paul Sawngen Saknak

15Tsimi manin Bawi Jesuh ah nang umnak le mi thiangrim tehem nang it thu ka za zawh hem, 16nangmahni tsa sawngen le Pathian paak heh tsawl awng ngawl sing. Nangmahni tsa ka sawngennak te heh: 17Kei Bawipa Jesuh Khrih-a Pathian, tsungnungnaka Pa in amah nang theitsiang thei tuh in raula tsimnak le thuphuan a pe tuh in, le 18nang thinlung mit vaar tiar atsia, nangmahni a konak limdiknak le mi thiangrim te tawnin ama ro tsungnung tampi pi te nang theizo tuh in, le

1:11 Rom 8:29, 30; Heb 6:17
1:13 Rom 16:3; Kol 1:5
1:14

19Ama huham kola napernak bangin amah umtu keimahni lam ah Ama huham a mak leilei lam nang theizo tuh in, saw nang ngensak veng sing. 20Pathian in tsimi huham thaw Khrih ah naper atsia, mithi te lak pin a tho tiar zawh in, vanvum ah ama taklam ah to tiar si. 21Thuneinak tehem, huham, kolnak, uknak tehem le tu san bek si ngawl in, a leng tu lai san ah sanak ming hem tah in tsuangtsung sawn ming sa si.

22Heizongza ama kawng nuai ah koih atsia, pawlpi heh thil hema lu ber si tu in puah si. 23Pawlpi heh heizongza kheh heizongza in a kim tiartu ama ruangpum si.

Khrih ah Nun Ther

2 Daan heek sual le sualnak ah a thisaak nangmahni heh Pathian in nung tiar leh ongla si. 2Tuma in nangmahni hen me leivum sidaan bangin leida atsia, huih laka huham kumpibawi, tulaitak hen thu ngai ngawl tsa te nenah na a pertu raula thu bangin nung si utsi. 3Keimahni tehem khen mi te bangin tuma thi le sa otnak lun awng atsia, thi le sa, le lungmua ngeetnak te kim tiar in, midang te bangpah in kei sensuah in Pathian thinrawnak a tsa te si sing.

4Sinapikhaw ngeihharnak a hausa pittseih Pathian in itnak mak taktak thaw in it kei si. 5Daan heek sual ah mithi kei si lai riang in Khrih thaw nung langkhat tiar atsia, lainatnak thawmin sannak

te si sing. 6Khrih ah thaw tho
langkhat tiar in, Khrih Jesuh
ming in vanvum ah to langkhat
tiar kei si. 7Tsimi heh a leng
tulai san ah Khrih Jesuh ming in
keimahni lam ah zawnruatnak a
nei manin, hausa tihtak in a hausa
a lainatnak a muh theinak tuh in
si. 8Heitasim tiphangin lainatnak
manin umnak thawmin sannak
te si ongla si utsi. Nangmahni
le nangmahni san tsawmnak si
ngawl si, Pathian lehsawng si
sawn si. 9Napernak manin si
ngawl si,tsimi manin tumah in
tuangkhawng thei tu ngawl si.
10Heitasim tilekhaw keinihni heh
ama kutma, naper pha te per tu
in Khrih Jesuh ah siamnak te si
sing. Tsimi naper pha te per tu
in Pathian in tuma laipi in a ruat
hamsak ong si lei.

Pathian Inkawpi

11Tsimi manin tuma in tisa lam
ah Gential te nang si lam le tisa
kut in vunrel tennak te'n, vunrel
ten ngawl te, ti'n a tinak te nang
si lam phawk reng un. 12Tsimi
hun lai in nangnihni'n Khrih
kheh thei ngawl si utsi. Israel
te pawlkomnak ah peh ngawl si
utsi. Thutiam thukam thaw kang
dunpi in leivum ah limdiknak nei
ngawl in le Pathian thei ngawl
in nang om lam phawk reng un.
13Sinapikhaw tuma in khawlapi
ah a om nangmahni heh tuhen
Khrih Jesuh ah om atsia, Khrih
thisen thawmin khawnen tiarnak
te si ongla si utsi.

14Heitasim tiphangin Khrih
heh kei remnak si in amah rori hen
kei panih laklawha khen dunnak
ving kheh phe atsia, keimahni
heh miphun pakhat in puah si.
15Amah rori in keimahni miphun
panih te heh mi ther pakhat in
a siam bangin, keimahni a raal
dun tiartu thukhaam daan kheh
daan kohno te thawlom in ama
ruangpum ah phiatberh in rem
dunnak puah sak kei si. 16Tsimi
rem dunnak heh thinglamteh ah
a thihnak thawmin miphun panih
te raal dunnak kheh siatsuah sak
atsia, ruangpum pakhat sungah
remtuah in Pathian nenah a
huai theinak tuh in si. 17Ama'n
khawlapi ah a om nangmahni le
khawnen tsek ah a om keimahni
nenah hawh atsia, remnak thu
phuang si. 18Khrih tawnin Raula
pakhat thawmin Pa nenah lut
langkhat theinak ngah si sing.

Pathian Omnak Inn

19Tsimi a si manin tuhen
mikhual le ramdang minung si
leh ngawlla si utsi. Mi thiangrim
te phunpi le Pathian innkawpi te
si utsi. 20Nangmahni heh lehnak
te le profet te elphahnak vumah
sa sonak te si atsia, Jesuh Khrih
amah rori heh inn ning khumnak
lungto si. 21Amah ah khen innpi
tehem sa in peh dunberh atsia,
Bawipa ah a thiangrim temple
sungah khangso si. 22Raula
Thiangrim thawmin Pathian om
min tuh in nangmahni khen Khrih
ah sanak te si utsi.

Gential te Nenah Leh

3 Me thu manin keimah Paul
in nangmahni Gential te tsa
in Jesuh Khrih-a thawng totupa
sing. **2** Pathian lainatnak nasiam
heh nangmahni tsa in penak ka si
lam heh za bel tula si utsi. **3** Nang
nenah lai tsomno ka ngansaak
bangin, Pathian in ama thuthuk
kheh keimah a lalhnak thawmin
thei tiar ongla ka si. **4** Tsimi lai
nang siar phangin Khrih-a thuthup
ka theitsiang lam thei bel tu si utsi.
5 Tuhen ama lehnak thiangrim te
le profet thiangrim te nenah Raula
Thiangrim thawmin tsimi Khrih-a
thuthup a lalh bangin, hun dang ah
minunga tsa te nenah lalh ngawl
si. **6** Tsimi thuthup heh thuthang
pha thawmin Khrih ah khen
Gential te heh ro luah devetu te
si atsia, ruangpum pakhat si in
thutiam lawmtu te a si theinak
tuh in si. **7** Pathian in ama huham
thaw kipkil ngai in na a pernak
thawmin, ama lainatnak lehsawng
keimah a pe bangin, ama nasiam
pertu tuh in tsang sing.

Thuthup-a Tuumnak

8 Mi thiangrim tehem lak pin
a mi nauta ber te tah in mi nauta
sawn keima nenah a kan tselh
nung ngawl Khrih-a hausanak
heh Gential te nenah phuang thei
tuh in, me a lainatnak heh pe ka
si lei. **9** Tsimi keimah a penak a
lainatnak heh heizongza Jesuh
Khrih tawnin a siamtu Pathian in
leivum a po pan pin pan a thupnak
pawlkomnak thuthup kheh mi
tehem nenah ka phuang theinak
tuh in khen si meek si. **10** Tsimi
heh vana thuneitu te le huham
te'n pawlpi thawmin Pathian
tsimnak hinkim te tuhen a thei
theinak tuh in si. **11** Tsimi heh kei
Bawipa Jesuh Khrih ah Pathian
in a tsianneih saak kumkhaw a
tuumnak bangin si. **12** Khrih ah kei
umnak manin raalkol ngai le muang
ngai in Pathian zuan dang theinak
khuan ngah si sing. **13** Tsimi manin
nangmahni tsa harsa ka tuarnak
heh nangmahni tsungnungnak a si
manin nang thinnau tuh ngawl in
nang ngen sing.

Raula Thawmin Kolnak

14 Me man hen kei Bawipa
Jesuh Khrih-a Pa mai ah
khuklepbok in sawngen veng
sing. **15** Khrih nen pin van le
lei ah om innsang tehem kheh
ming sa si. **16** Pathian in ama
hausa tsungnungnak bangin,
nang minung sunglam kheh ama
Raula tawnin huham thaw thakol
tiar tuh in, **17** le umnak thawmin
nang thinlung sung kheh Khrih
in a luah tuh in, le itnak sungah
phun atsia ham nang sa tuh in,
18 tsimi phangin nangnihni'n mi
thiangrim tehem thaw, minung
tsimnaka baan zo nung ngawl
Khrih itnak kawzah in a kau, a
sang, a thuk, a dak lam nang thei
zo tuh in, **19** theizo nung ngawl
Khrih itnak nang thei tuh in, le
Pathian kimseknak thaw nang
dim theinak tuh in saw nang
ngen sak veng sing.

20Tuhen keimahni sungah na a
pertu huham bangin kei ngennak
taak hem le kei ruatnak tah in
tam sawn pittseih in na a per thei
tu Pathian kheh, 21Khrih Jesuh
thawmin pawlpi sungah, san tehem
sungah kumkhaw tawp ngawl in
tsungnung reng tasen. Amen.

Lungrualnak

4 Tsimi manin Pathian konak
te nang si manin, tsimi konak
thaw phutua in nung tu in Bawipa-a
thawngtotu keimah Paul in nang
kun sing. 2Pakhat le pakhat vumah
thinniam in, thinneemnak tehem
le thintsualnak tehem thaw itnak
sungah pakhat le pakhat tuarpi
dun ta un. 3Remnak ah hentsih
ula Raula-a lungrualnak kheh
zuam ngai in beekpek un. 4Ama'n
nangmahni a konak, limdiknak
pakhat sungah konak nang si
bangin, ruangpum pakhat le
Raula pakhat om si. 5Bawi pakhat
bek om in, umnak pakhat bek
om atsia, niimnak pakhat bek om
si. 6Vasenga Pa, Pathian pakhat
bek om si. Amah heh heizongza
vumah om in, heizongza lak ah peh
atsia, nang vaseng sungah om si.

Raula Lehsawng

7Sinapikhaw Khrih-a lehsawng
teeknak bangin lainatnak kheh
pumpak ten nenah pe kei si.
8Tsimi man in,

> "Ama'n a daak min ah
> a kaiso phangin, selpom
> tampi te huai in, minung
> te kheh lehsawng te pe si,"

ti'n ama'n ti si.

9Me, "Amah heh kaiso si,"
tinak heh hei sim? Leilung a
niambernak munah tolhsuk
masa si, tinak si ngawl si maw?
10Thil hemmuah kim tiar tu in a
tolhsuktupa heh van tehem leek
in a kaisotu pa pah kheh si.

11Amah rori in mi pawlkhat
te kheh lehnak sinak pe atsia,
pawlkhat te profet sinak,
pawlkhat te thuthang pha reltu
sinak, pawlkhat te pastor le
zirhtu sinak pe si. 12Khrih
ruangpum a khangso theinak tuh
in nasiam per tu in mi thiangrim
te kheh nakim in a thuamsak
theinak tuh in si si. 13Tsimi
heh umnaka munkhat sinak le
Pathian Tsapa theitsiangnak ah
leng atsia, mi nakim si in, Khrih-a
kimseknaka teeknak ah kei leng
kim tian tsa si. 14Tsimi bangin
keimahni heh awkrawlnak le
zirhnak hintsang te le minung te
zolnak taak hem thaw khen a suk
a so ah huih in a laan thongthong
nak naupang bang si leh tuh
ngawlla si sing. 15Tsimi tah in
keinihni in itnak thaw thudik rel
a sing khaw, heizongza ah ama
sungah khangso sawn a sing.
Amah heh Khrih ah si atsia kei
lu si. 16Tsimi lu pin ruh mangbol
tehem tha a pe manin, ruangpum
tehem heh peh in khawm si.
Ruangpum khen te'n amahni
tsovo naper te ten phatakno in
a per ten bangin, itnak sungah
ruangpum hen amah le amah
domso in khangso si.

Mi Ther Sinak

17Tsimi manin Bawipa ming in tettikhan sing. Gential dang te'n amahni lungmu sesuak kheh lun in a nung bangin, nung deve leh awl la un, ti'n nang rel sing. 18Amahni theizonak kheh thim atsia, amah ni sungah heisiar ngawlnak le a thinlung mittsawnak manin Pathian nungnak thaw khen dun si. 19Amahni heh zak ngawl in, sual ot leitanak thaw a thiangrim ngawl nuntsan hinkim puah tu in, amahni le amahni kheh a ningtsirnung hurnak ah sang tsawm vanglak si.

20Sinapikhaw nangmahni heh tsimi bangin nung tu in Khrih thu zir ngawl si utsi. 21Thudik heh Jesuh ah a om bangin nangmahni in ama thu kheh za ongla in, ama thawmin zirhnak te si ongla si utsi. 22Tsimi manin sual ot leitanak in zol atsia, ningtsirnung ngai in nang leida awngnak nang minung lun kheh suah ula, 23nang thinlung ruatnak ther tiar leh un. 24Tsimi tselh phangin Pathian in diktsangnak le thiangrimnak taktak thaw a siamnak minung ther kheh sil un. Tsimi minung ther heh Pathian in amah thaw bang dun in a siamnak si.

Raula Khawngai Tiar

25Khrih-a ruangpum khen kei si dang teen manin, kei inn nen te nenah thuson rel ngawl in, thudik rel sawn a sing. 26Nang thinraw ula sual mah na un, tsin nang thinrawnak kheh nida pi mah na un. 27Diabol ah kheh mun pe mah nen. 28Ruko te'n mi te thil ru leh mah na la sehla, mi dasam te kheh thil pakhat khat a pe thei tuh in, rimsu ngai in ama kut rori in naper pha per sawn tasen. 29Nang kam sung pin awn pha ngawl suak tiar mah na un. Nang awnnak a zatu te'n lainatnak ngah atsia, amahni domso thei awnlumno te bek awn sawn un. 30Dennak ni a kim tian nangmahni tatsik a khentu Pathian Raula Thiangrim kheh lungse tiar mah na un. 31Thintsomnak hem, thasenak, thinrawnak, hau dunnak le mi relsenak tehem kheh mi hawnak thawlom in vawrberh ta un. 32Pakhat le pakhat ngeihhar dun ula, thinneemno in nung ta un. Pathian in Khrih manin nang sualnak te a zah bangin, pakhat le pakhat sualzah dun un.

Itnak Thaw Nung Un

5 Tsimi manin itnak tsa te nang si bangin, Pathian nun tsungtu te si un. 2Khrih in keimahni a it manin, Pathian mai ah rim ur bawlnak kei si thei tuh in, bawlnak ah keimahni tsa amah le amah a pe tsawm bangin, itnak thaw nung un.

3Sinapikhaw nu le pa sualnak, a thiang ngawl taak hem le hampumnak te heh mi thiangrim te nun dan thaw a po dun ngawl manin, nangmahni lak ah a awn riang awn kha mah na un. 4Tsin, awrse te, tawna awn te le tsekpan

awn te heh nang kam pin suak tu in a mawi ngawl manin, me te heh mang tseih ngawl in Pathian paaknak awn te awn tseih sawn un. 5Heitasim tiphangin nang thei saak bangin, nu le pa sual a puahtu te, mi thiangrim ngawl te, milim a be te, mi hampum te tumah in Khrih le Pathian uknak ram sung ro luah thei nom tu ngawl si. 6A nempi ngawl awna zolnak si mah na un. Heimansim tiphangin tsimi te manin thu ngai ngawla tsa te vumah Pathian thinrawnak leng si. 7Tsimi manin tsimi bang mihing te kheh pawl mah na un.

Vaarnak ah Nung Un

8Nangmahni heh tuma in khawthim sungah om si awng pelh in, tuhen Bawipa ah, khawvar sungah om si utsi. Tsimi manin vaarnaka tsa te bangin nung un. 9Heimansim tiphangin Raula Thiangrim rah heh phatnak tehem, diktsangnak tehem le thudik tehem heh si. 10Bawipa deihnak kheh hei sim, ti heh zei ula zir un. 11A nempi ngawl thimnaka naper thaw pawl dun ngawl in, thimnak naper kheh lang tiar sawn un. 12Heitasim tiphangin a thup kuhrukno in a puahnak te heh awn in rel tu riang a zaknung ngai si. 13Thil tehem heh vaarnaka langtiarnak si in, a lang tiartu hem heh vaarnak si. 14Tsimi manin ama'n:

"Mi eihmu, khangtho la,
Mithi te lak pin tho in.
Tsin, Khrih in vaarnak pe
tu si,"

ti'n ti si.

Tsimnak Thaw Nung Un

15Mitaw bangin nung ngawl in, mitsim bangin nung tu in tsimkom un. 16Hun te heh a sesuak leita manin, nang hun mang thiam un.

17Mitsim ngawl te bangin om mah na ula, Bawipa deihnak theizo tu in zuam sawn un. 18Nangmahni a siatsuah thei tsapit zu ri mah na un, sipelh atsia Raula Thiangrim thaw dim sawn un. 19Saam la te, Khristian la te le raula lam la te thaw pakhat le pakhat sak dun ula, nang thinlung sungah lamawi puah ula Bawipa kheh lasak un. 20Kei Bawipa Jesuh Khrih ming in heizongza tsa in Pa Pathian kheh paak veng un. 21Pathian kihzahnak ah pakhat le pakhat thinniamnak thaw nuaita tsap dun un.

Zi Te le Pasel Te

22Zi te Bawipa ah nang pe tsawm bangin, nang pasel rori nenah pe tsawm un. 23Khrih ah heh pawlpia luu si atsia, ruangpum Santu a si bangin, pasel heh zi-a lu si. 24Pawlpi in Khrih ah a pe tsawm bangin, zi te'n heizongza ah mahni pasel te nen ah pe tsawm tuh si.

25Khrih in pawlpi it atsia, pawlpi tsa amah le amah a pe tsawm bangin, pasel te nang zi te kheh it un. 26Khrih in thu thawmin ti thaw somtsiang atsia, a thiang

tiar thei tuh in, amah le amah pe tsawm si. 27Tsimi heh, pawlpi heh baal le zih ngawl in, a thiangrim le sawibang ngawl a tsungnung pawlpi ah amah le amah a pe tsawm thei tuh in si. 28Tsimi bangin pasel te'n amahni ruangpum te ten a it tsawm bangin, amahni zi te ten a it tuh si. A zi a ittu heh amah le amah a it tsawmtu si. 29Heitasim tiphangin ama ruangpum a hawtu tumah om ngawl si. Bawipa in pawlpi tsawm in a tuamlawm bangin, minung hen ama ruangpum tsawm in tuamlawm si. 30Keimahni heh Khrih ama ruangpum khen te si in, ama taksa le ruh te si sing. 31Me thu man hen mipa in a nu le pa zam atsia, a zi thaw om kawm si. Tsin, amahni panih heh tisa pakhat in tsang tu si. 32Meheh thuthup lianpi si in, Khrih ah le pawlpi ka ti nuamnak si. 33Heihei a si sikhen nangnihni'n mah le mah nang it tsawm bangin, mahni zi te ten it ula, zi khen a pasel upat tasen.

Tsa te le Nu le Pa te

6 Tsano te, Bawipa deihnak bangin, nu le pa thu ngai un. Meheh nang puah tuh thu maan si. 2"Nu le pa upat in," tinak heh thutiam thaw thukhaam pakhatnak si. 3Nu le pa upat le utsikhaw nang nunnuam tu atsia, leivum ah nunter tu si utsi.

4Pa te, nang tsa te kheh a thinraw tuh in hau mah na un. Tsimi tah in Bawipa deihnak bangin domso in zirh sawn un.

Sel te le Bawi te

5Sel te, Khrih-a thu nang ngai bangin, kih le tsai thah in, le thinlung thiang in nang minung bawi te thu ngai un. 6Minung mitmai pan in, nang bawi te muh sung bek ah a thu lun si ngawl in, thintak lungtak in Pathian deihnak puah in le Khrih sel nang si bangin naper un. 7Minung tsa naper bang si ngawl in, Bawipa tsa naper bangin deihsaknak thaw naper un. 8Sel a sikhen, miluat a sikhen a pha taak hem a puahtu hen Bawipa nen pin tsimi bang thilpha ngah tu si, ti heh thei reng ta un.

9Bawi te, nangmahni khen tsimi bangin nang sel te vumah thilpha te puah deve un. Nangmahni khen vanvum ah Bawi nei deve in, ama'n tumah a deihdan ngawl lam thei ula, nang sel te thum mah na un.

Pathian Raalvan

10A dawltaber in ka u le ka nau te, Bawipa le a kolnak huham ah kol un, ti'n nang rel sing. 11Diabola zolnak kheh nang do zo theinak tuh in khongai in ding ula, Pathian raalvan tehem silberh un. 12Heitasim tiphangin keinihni in thi le sa thaw tawng dun si ngawl in, thuneitu te, huham te, tua thimnak san me leivum a uktu te le vanvuma raula suaksual honpi te thaw tawng dun si sing. 13Tsimi manin, hun sesuak ah nang zo in, heizongza neh in nang ding thei nak tuh in Pathian raalvan tehem kheh sil un.

14Tsimi a si manin thudik thaw
nang el kilh un. Awmphaw ai in
diktsangnak sil un. 15Thinnuamnak
thuthang pha phuang tu in
thawithangnak kedawl bun in ding
un. 16Tsimi ralvan tehem vumah
umnak lum keng un. Suaksual pa
kaapnak mei alh theltsang tehem
tsimi umnak thaw mit zo thei tu
si utsi. 17Sannak thiar lukhuk khu
ula, Pathian thu Raula Thiangrim
vangsang keng un. 18Raula ah
sawngennak le kunnak tehem
thaw sawngen tsiat veng ula,
Pathian nenah bawmnak ngen un.
Tsimkom ngai ula, mi thiangrim
tehem tsa sawngen reng veng
un. 19Ka kam ka kaa nasiar in
thuthang pha thuthup heh mite'n
a thei tuh in ralpha ngai in ka rel
thei tuh in le Pathian in a thu te heh
keimah a pe tuh in saw ka ngensak
veng un. 20Thuthang pha manin
thawng tohnak nalang ka si manin
ka rel tuh bangin ralpha ngai in ka
rel theinak tuh in saw ka ngensak
un.

Dawltaber Nuksetnak

21Keima thu le na ka per
dan tehem heh Bawipa omlawh
muangtaak le itnak Tykhikus in
nang relsek tu si. 22Keimahni thu
hem nang thei tuh in le ama'n
nangmahni bulum asa pi tuh in,
me tuumnak man hen nangmahni
nenah ka lehnak si.

23Pa Pathian le Bawi Jesuh
Khrih nena thinnuamnak le
umnak thaw itnak te heh u le nau
te nenah om tasen. 24Thintak
lungtak in kei Bawipa Jesuh
Khrih a ittu tehem vumah Pathian
lainatnak om tasen. Amen.

FILIPI

PAWLPI TE NENAH PAUL LAIKUAT

Laingantu: Paul
A kuatnak: Filipi ah om umtu te
Ngankum: A.D. 61-62

Lehnak Paul, Timote le midang te kheh lalhnak a ngahnak lun dang in Masidonia ah hawh dang si (Leh 16:9-10). Atawpnak in Paul a kheh Masidonia peng khawpi ber Filipi ah leng si (Leh 16:12). Filipi ah a om minung te heh Rom miphun sinak ah muangtaak te si.

Me khawpi sungah khen Jew te tampi omngawl a si manin, Paul in khawpi dawngkham pulam ah sawngen tu in a khawmdang mi pawlkhat kheh tawk si. Thuthang pha kheh Lydia le a innkawpi te'n makhat in saang si (Leh 16:14-15). Paul in sel nupang pakhat sung pin khawvang a hawl sak phangin, khawpi uktu te'n Paul le Silas kheh vaat in thawngtoh si (Leh 16:16-26; 1The 2:2). Sinapikhaw, Bawipa'n thawnginn sungah a om hun sung muitsu burh si. Thawnginn kiltu bawipa le a innkawpi te'n Khrih um dang si (Leh 16:19-40). A thaizing phangin, thuneitu te khen Paul le Silas kheh suah leh si. Anihni khen Thesalon khaw ah hawh atsia, Luka kheh umtu te kelentu in zam si (Leh 16:40).

Kumnga lun phangin Paul ah kheh siangbawi naper a veithumnak khual a vak lai in umtu te nenah veinih hawh leh beet thei si (Leh 20:3).Tsimi zawh kum nga a rei zawh in Paul a kheh Rom ah thawngto si (1:7, 13, 14, 17; 4:22). Filipi ah a om umtu minawm te'n Paul thawngto lai in siangngai in thil pe dang si (2Kor 8:15). A.D. 61-62 kawnvel in Paul in siang ngai in lehsawng a penak te vumah paak leh tu in Epaphroditus tinak Filipi khawa umtu pakhat kheh leh si (4:10-18). Amah Paul khen thazaang penak le zirhnak kheh nei ot si.

Paul in Filipi te nenah naper leh thei tu in muangnak nei si (1:19, 25; 2:24). Tsimi zawh in, Khristian nun in a nungnak ah bawmtu a si tuh in lai kuat si. Laikuatnak a koh zahlam tah tamsawn heh Paul in amah le amah reltsawm si. Amah hen Khrih, ruatnak, lungrualnak, le angnak thu te kheh thupi tsan in ngan si. Alian 2 nak heh a khumnung pitseih thu Khrih-a mi bangin a piangnak le domso asinak kheh rel si. Paul in amah heh Khrih bangin thuruat, Khrih luuntu, Khrih nen pin kolnak ngah pakhat in reltsawm si. Tsimi manin, amah heh hei bangbang a sikhen thawnginn sung a om siriang ang reng si. Amah hen laisiartu te nenah amah le ama bangin a nung (Timote le Epaphroditus) te nundan tsung tu in so si.

Paul bangin "Keima tsa in nung tinak heh Khrih ah si in, thi heh ka miatnak si" ti heh kei otnak si kultsam si.

---

1 Jesuh Khrih-a sel keimah Paul ah le Timote in Filipi khaw ah a om Khrih Jesuh-a mi thiangrim tehem le Pastor le pawlpi upa te lai nang kuat si ung. **2**Kei Pa Pathian le Bawipa Jesuh Khrih-a lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

Sawngennak le Angnak Relnak

3Nangmahni ka phawk nasiar in ka Pathian paak tseih veng sing. **4**Saw ka ngen natsaang in nang vaseng tsa in angnak thaw nang ngensak veng sing. **5**Thuthang pha ka rel ni pin pan tuni tian thuthang pha phuangnak ah nang peh deve manin, **6**nangmahni thinlung sungah naper pha a per pansak onglatu Pathian in Jesuh Khrih Ni a leng tian me naper rori heh per lamlen tu in muang sing. **7**Nangmahni heh ka lungmu sungah nang om reng manin, nang vaseng vumah

1:1 Leh 16:1; 2Ko 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 Rom 1:8
1:4 Rom 1:10
1:5 Leh 2:42; 16:12-40
1:6 1Ko 1:8
1:7 2Pi 1:13; 2Ko 7:3

tibang thek hen ka ruat tuh rori si. Heitasim tiphangin thawng ka to lai a sikhen, pulam pin thuthang pha ka hungnak ah le a maan si ti'n ka kho tiar lai a sikhen, Pathian lainatnak ka tsonak te bang lainatnak heh nang vaseng in tso deve si utsi. 8Jesuh Khrih lainatnak thaw nang vaseng ka ngaisung pittseih lam Pathian heh ka tetti si.

9Tsimnak le theikhen theinak tehem le thei theinak thaw nang itnak a kangkim leilei tuh in, 10nangnihni'n thilpha ber te tsiang ngai in lang tiar tu atsia, Khrih-a ni a leng tian thinlung thiang in, le mawhsiatnak si tuh ngawlno in nang om theinak tuh in, le 11Jesuh Khrih thawmin Pathian tsungnung tiar tu in le thangphat tu in, diktsangnak rah thaw nang dim theinak tuh in, saw nang ngensak veng sing.

Khrih Thuthang Pha Relnak

12U le nau te, ka vumah a leng thil tehem heh thuthang pha zai tiartu sawn in suak si, ti heh nang theitsiang tuh in deih sing. 13Tsimi a si ta, Khrih manin hennak ka si lam heh Praetorium* kil tu tehem le mun dang ah a om tehem in theitsiangberh si. 14Tsin, Bawipa ah ka u le nau tampi te khen thawng ka to manin tha ngah in, heimah lau ngawl in, ralpha leilei in ama thunung rel si.

15Mi pawlkhat te'n iksiknak a nei manin le mi thu a el ot manin Khrih thu rel si. Sinapikhaw mi pawlkhat te'n deihsaknak thaw a thu kheh rel si. 16Amahni'n thawng ka tonak ah hen harsa ka tuar leilei tuh in, thinlung thiang ngawl in thupi sawn tiar tsawmnak thaw Khrih thu rel si. 17Sinapikhaw midang te hen thuthang pha heh itnak thaw in phuang si. Heimansim tiphangin amahni hen thuthang pha hungtu tuh in thawng tohnak ka si lam thei si. 18Tsimi asilekhaw kawtibang si tu sim! Tutu sikhen tikhel in maw, thungai in maw, Khrih thu a rel nungsang angpi poh sing. Tsin, ang rih tulai sing.

Nun Heh Khrih Si

19Nang sawngen saknak thawmin le Jesuh Khrih Raula-a bawmnak thawm in, meheh ka luatnak in a tsang lam heh thei sing. 20Keima'n ka nung a sikhen, ka thi a sikhen, heizongza ah zak ngawl in ralpha ngai in, ka ruangpum in Khrih ah a tsungnung tiar reng veng bangin, tu rori nom khen tsungnung tiar tu heh ka ngaklah bernak le ka limdiknak ber si. 21Keima tsa in nun heh Khrih ah si in, thih heh ka miatnak si. 22Sinapikhaw taksa in a nung silengkhaw, ka naper man si tu si. Tsimita nun le thih heh ka deng tuh peng thei ngawl sing. 23Me te panih laklawh ah tsartsih pek in om sing. Heitasim tiphangin hawh atsia Khrih ah thaw om tu heh otngai sing. Tsimi heh keima tsa pha sawn

1:8 Rom 1:9
1:9 1Th 3:12; Efe 1:17
1:10 1Ko 1:8
1:11 Jei 3:18
1:13 Leh 21:33
1:14 Leh 21:33
1:17 Leh 21:33
1:19 2Ko 1:11; Leh 16:7; Flm 22
1:20 Rom 8:19; 1Ko 6:20; Rom 14:8
1:21 Gal 2:20
1:23 2Ti 4:6; Joh 12:26

* 1:13 *Praetorium*: Rom uktu bawipa inn si.

ngai in ruat sing. 24Sinapikhaw ka ruangpum in nang nenah ka om rih heh nangmahni tsa kul leilei si. 25Tsimi bang si tu in muangkeek thah in umnak ah khangso atsia, nang ang tuh in tang rih angkhaw, nang vaseng thaw om rih tu sing, ti heh thei sing. 26Tsin, nang nenah ka leng leh phangin, Jesuh Khrih thawmin keima tsa ang tihtak in ang tulai si utsi.

Khrih Tsa Tuarnak

27Nang nundaan heh Khrih thuthang pha thaw phutua dun in nung un. Tsimi a si lekhaw nang nenah leng in nangmahni thaw tawk dun ka sikhen, tawk dun ngawl ka sikhen, raula pakhat ah dingpek in, thinkhat lungkhat in thuthang pha umnak tsa nase ngai in nang zuam dang thu za tu sing. 28Nang raal te heimah nang kih ngawlnak hen amahni kheh siatsuah reihnak a si lam lang tiar in, nangmahni tsa zonghen Pathian nen pin a leng sannak langtiarnak si. 29Khrih aiawh in nangmahni a penak om si. Tsimi heh amah um tu bek si ngawl in, ama tsa in tuar tuh in si. 30Nangnihni'n ka nenah nang mu saak le tuhen nang zanak ka harsanak heh tso deve si utsi.

Thinniamnak Thaw Rualremnak

2 Tsimi manin Khrih sunga neeknak, itnaka nemnak, Raula Thiangrim-a pawlkomnak, ngeihkuainak le ngeihharnak nang nei lekhaw, 2ruatnak bang dun in, itnak bang dunno in le thuhual dunno in le thinkhat lungkhat in om ula, ka angnak kim tiar un. 3Maa tsa bek ruatnak le a nempi ngawl tuangkhawng otnak thaw heimah puah mah na un. Thinniam in midang te heh nangmahni tah in pha sawn in ruatberh un. 4Nangmahni pumpak tsa bek pan ngawl in, midang te tsa khen ruat sak un.

Thinniam le Tsawisangnak Khrih

5Khrih Jesuh neinak me lungmu heh nangmahni lungmu si tasen. 6Amah hen Pathian sinak nei reng pelh in, Pathian tsankim si tu heh long theihnung in ruat ngawl si. 7Tsimi tah in amah le amah kheh heimah ngawl men in tsan tsawm atsia, sel sinak le in, minung bangin tsang si. 8Minung bangin lang atsia thinniam si. Thi tian, thinglamteh ah thihnak tian in Pathian thu ngai si. 9Tsimi manin Pathian in dak ngai in tsawisang atsia, ming hem vuma ming kheh sak si. 10Tsimita Jesuh ming ultung tu in vanvum ah om tehem le lei ah om tehem le lei nuai ah a om tehem in khuklepbok atsia, 11Pa Pathian tsungnungnak tuh in lei taak hem in, Jesuh Khrih heh Bawipa si, ti'n phuang tulai si.

Khawvaar bangin Vaar

12Tsimi manin itnak te, nang nenah ka om lai in thu nang

1:27 Efe 4:1; Jud 3
1:29 Mah 5:11,12; Leh 5:41
1:30 1Th 2:2; Heb 10:32
2:1 2Ko 13:14; Kol 3:12
2:2 Joh 3:29; Rom 15:5
2:3 Gal 5:26; Rom 12:10; 1Pi 5:5
2:4 1Ko 10:24
2:5 Mah 11:24
2:6 Joh 1:1; 5:18
2:7 2Ko 8:9; Mah 20:28
2:8 Mah 26:39; Joh 10:18; Rom 5:19
2:9 Isa 52:13; Dan 7:14; Efe 1:20,21
2:10 Isa 45:23; Efe 1:10; Kol 1:20
2:11 Joh 13:13
2:12 2Ko 7:15

ngai bek zo ngawl, nang nenah ka om ngawl phang riang in thu nang ngai sawn leilei bangin, kih le tsai thahlam in nangmahni sannak tsa in na per tsawm un. **13**Heimansim tiphangin, Pathian a ang tiartu naper te nang per nap tuh in le nang per thei tuh in, nang sunglam ah na a pertu heh Pathian amah si.

14Thil nang puahnak taak hem ah phu tseih ngawl in le kal dun tseih ngawl in puah un. **15**Tsimi bangin nang om lekhaw, sawibang ngawl in le khelhnak nei ngawl si tu si utsi. Tsin, thinlung sesuak le tsannei ngawl tusan minung te lak ah mawhnak nei ngawl Pathian tsa te si tu in, leivum ah khawvar bangin vaar tu si utsi. **16**A thawnthong in dan le rimsu ka si tuh ngawl in, Khrih-a ni in ka ang thei tuh in, nungnak thu heh lenpek un.

17Bawlnak nang penak vumah le umnak ah nang napernak ah in tuh bawlnak bangin burhnak ka si sikhen, lungkim in nang vaseng vumah ang reng tu sing, **18**Tsimi bang deve in nangnihni khen lungkim in, keimah thaw ang deve un.

Timote le Epaphroditus

19Nang omdan te thei in tha ka ngah thei tuh in, nang nenah Bawi Jesuh in Timote ah a leh nomper tiar tu in muang sing. **20**Keima bangin nangmahni sidan thu ngai in a senser thei tu amah ngawl tumah nei ngawl sing. **21**Mi tehem in Khrih-a thil te zei ngawl in, amahni tsa ten bek zei si. **22**Timote in mi nuntsan pha a si lam a muhnak heh nang thei saak si in, thuthang pha phuangnak naper ah keimah thaw patsa bangin per kawm si ung. **23**Tsimi manin ka vumah hei a tsang tu ti ka thei natsang in amah kheh nang nenah hawh tiar zep nom tu in limdik sing. **24**Sinapikhaw keimah rori khen nang nenah leng pal tu in Bawipa ah muang sing.

25Nangmahni nen pin thulentu le keima kulnak ah a bawmtu tuh in nang tiarnak, ka unau, ka naperpi le ka raalkappi Epaphroditus ah heh nang nenah ka hong tiar kul tuh in ruat sing. **26**Amah hen nangmahni tehem a ngai ngai si in, a naa si ti nang za manin a thintsawl ngai si. **27**Amah heh thi dawnzep in naa miau si. Sinapikhaw Pathian in ngeihhar si. Pathian in amah bek ngeihhar si ngawl in, ka lungsenak a thuah nennen tuh ngawl in, keimah khen ngeihhar ka si. **28**Tsimi manin amah nang mu leh phangin nangnihni'n ang ngai atsia, ka lungsenak khen a nemtsuam doh tuh in, hong tiar nomper tu poh sing. **29**Tsimi manin Bawipa ming in angnak tehem thaw amah heh saang ula, ama bang minung te khen angno in saang un. **30**Heitasim tiphangin keima tsa nang puah thei ngawlnak tehem a kim in puah sak atsia, thi tu riang nopmawh ngawl in Khrih na a per manin thi dawn miau si.

2:13 Ezr 1:5; 1Ko 12:6; Gal 2:8; Heb 13:21; Efe 1:5
2:14 1Ko 10:10; 1Pi 4:9
2:15 1Th 3:13; Mah 5:45, 48; Efe 5:1; Leh 2:40
2:16 1Ko 1:8; 9:24; 1Th 2:19
2:17 2Ko 12:15; 2Ti 4:6; Rom 15:16; 2Ko 6:10
2:19 Leh 16:1
2:20 1Ko 16:10
2:21 1Ko 10:24
2:22 1Ko 4:17; 1Ti 1:2
2:25 Rom 16:3,9; 2Ko 8:23; Kol 4:11; Flm 1,2
2:29 1Ko 16:18; 1Ti 5:17
2:30 1Ko 16:17

Tisa Sinak Muang Tu Ngawl

3 A khomnak in, ka u le ka nau te, Bawipa ah ang un. Ka ngansaak ngan lehtset heh heh ngawl sing. Nang himnak tsa si sawn si.

2 Uitso bang mihing te kheh ralring un. A sesuak a puahtu te kheh ralring un. Taksa at tsawm atsia ruangpum melse tiartu te kheh ralring un. **3** Keimahni heh vunrel ten taktak si in, Raula in Pathian a betu te si ung. Tsin, Khrih Jesuh ah ang in, tisa ah muang tsawmnak a nei ngawl te si sing. **4** Sinapikhaw keimah hen tisa ah muang tsawm theinak nei sing. Midang te hen a tisa vumah muangnak nei thei in a ring tsawm a silekhaw, keima'n nei thei leilei sing. **5** Niriat ka kim ni in vunrel ten sing. Israel miphun, Benjamin nam sing. Hebru pin Hebru miphun taktak sing. Daan thu thaw peh dun in Farasi sing. **6** Benak lam zuamnak ah hen pawlpi a erhtu pa sing. Daan manin diktsangnak thu lam ah hen sawibang ngawl sing.

7 Sinapikhaw ka miatnak tehem heh Khrih manin sungnak bek si sawn si, ti'n ruat sing. **8** Tsimibek zo ngawl ka Bawipa Khrih Jesuh ka theinak heh kawzah in a tsungnung, ti ka thei manin, thil dang tehem heh heimah man nei ngawl in ruat sing. Khrih ka ngah thei tuh in, thil tehem zamberh in, me tehem heh ek bangin ruat sing. **9** Tsimi manin keimah heh amah ah tawknak si atsia, diktsangnak ka ngahnak heh daan lun manin si ngawl si. Sinapikhaw tsimi diktsangnak heh Khrih ah umnak ka nei manin ka ngahnak Pathian nen pin umnak manin a leng diktsangnak kheh si si. **10** Tsimi heh Khrih amah le thihnak pin a tholehnak huham ka theizo thei tuh in, le a tuarnak harsanak kheh lawm deve in, a thihnak ah ama bangin ka thi deve thei tuh in le, **11** kawtibang pohkhen mithi te a tho leh phang ka peh deve theinak tuh in si.

12 Tihen ka ti phang in, lawhding ongla sing, ti'n ka tinak si ngawl si. Piding ongla sing ti'n ka tinak khen si lawt ngawl si. Jesuh in keimah a lenpek bangin keimah khen len a tsia ka piding tuh in a zuam tseih si lai sing. **13** U le nau te, lawhding ongla sing, ti'n ruat tsawm himhim ngawl sing. Sinapikhaw ka puahnak thil pakhat om si. Tsimi heh ninglam thu te haiden atsia, ka mailam thil te ka hil tseih heh si. **14** Pathian in Khrih ming in sang ber in a konak lehsawng ka ngah min tuh theihdiknak lam zuan in mainawt tseih sing.

15 Tsimi manin piding saak tehem in tsimi bangin ruat in, me lungmu heh nei ten a sing. Thu pakhat khat ah phun dang in nang ruat a si sikhen, tsimi khen kheh Pathian in muh tu nang si. **16** Sinapikhaw kawtibang a sikhen tua kei zir ngah saak nundaan bangin nung dang a singkhaw, lungmu tsun dunno in om dang a sing.

3:2 Thu 22:15
3:3 Rom 2:28, 29; Kol 2:11; Gal 6:14
3:4 2Ko 11:21
3:5 Luk 1:59; 2Ko 11:22; Rom 11:1
3:6 Leh 21:20; Rom 10:5
3:7 Mah 13:44; Luk 14:33
3:8 Joh 17:3; Efe 4:13; 2Pi 1:2
3:9 Rom 10:5; 9:30
3:10 2Ko 1:5; Rom 6:3-5
3:11 Joh 11:24; Thu 20:5,6
3:12 1Ko 13:10; 1Ti 6:12
3:13 Luk 9:62
3:14 Heb 6:1; 1Ko 9:24; Rom 8:28
3:15 1Ko 2:6; 1Th 4:9

17U le nau te ka nundaan heh tsung un. Kei nen pin nang ngahnak nundaan bangin a nung te nun kheh theidik un. 18Heitasim tiphangin nangmahni ka rel lehtsetnak bangin tuhen khen mitniraw thahlam in nang rel not lehleu sing. Midang tampi te nundaan heh Khrih thinglamteh thaw a raal dun si. 19Amahni lamtawpnak heh senak si. Amahni pathian heh amahni hupi si atsia, amahni tsungnungnak heh amahni zaknak si in, leilam thil te bek ruat si. 20Sipelh napikhaw keimahni heh vanvum ram mi te si atsia, tsimi mun pin Santu Bawipa Jesuh Khrih leng tu kheh thanop ngai in a ngaktu te si sing. 21Thil tehem ama thuneinak nuai ah a koih theinak thuneinak mang in, kei ruangpum thaneemnak kheh theng sak in, a tsungnung ama ruangpum bangin puah sak tu kei si.

4 Tsimi manin, ka it bernak le ka ngai pittseihnak u le nau te, ka angnak le ka sui lukhuk heh nangmahni si utsi. Tsimi manin itnak te, Bawipa ah khopekno in ding un.

Bawipa ah Angnak

2Euodia ah le Sintiche, Bawipa ah ruatnak bang dun in nang om tuh in nang kun sing. 3Ka naperpi taktak, thuthang pha phuangnak ah keimah thaw na a pertu nupang te, Klement ah le ka naperpinak midang te thaw Nungnak Laibu sungah a ming a om te kheh bawm tu in nang kun sing.

4Bawipa ah ang un. Nang rel not sing ang un.

5Nang lungnemnak kheh mi tehem vumah lang tiar un. Bawipa heh leng pal tula si.

6Heimah thintsawl mah na un. Heizongza ah Pathian paak thahlam in sawngen in kun ula, nang kinnak tehem Pathian rel un. 7Tsimi a silekhaw, minung te theibaannak kaan in Pathian penak thinnuamnak kheh ngah tu si utsi. Tsimi thinnuamnak in nang thinlung le nang ruatnak kheh Khrih Jesuh thawmin nang hungsak tu si.

8A khomnak in u le nau te, a maan tehem, muangtaak tehem, diktsangnak tehem, a thiangrim tehem, a deihnung tehem, mingphanak tehem kheh phatakno in ruat un. Tsin, tsulnuamnak le thangphat taak sinak nang nei kha a sikhen me thil tehem thaw ngaisung po un. 9Keima nen pin nang zir saak, nang ngah saak, nang za saak le nang mu saak, tsimi thil te kheh puah un. Tsimi a si lekhaw thinnuamnak Pathian in ompi tu nang si.

Filipi Pawlpi te Siangnak

10Dawlta ber in tuhen keimah bawm otnak lungmu nang nei lehleu manin, Bawipa nenah ang tihtak in ang sing. Tsimi bawm otnak heh nangnihni'n nei pelh in, bawm khuan ngah ngawl si utsi. 11Tihen ka ti phangin, ka dasam ta ka tinak si ngawl si. Ka vumah a leng thil taak hem ah

3:17 1Ko 4:16; 1Ti 4:12
3:18 Gal 6:12
3:19 Rom 16:18; Jud 13; Kol 3:2
3:20 Efe 2:19; Kol 3:1; Heb 12:22; 1Ko 1:7
3:21 Efe 1:19; Rom 8:29; Kol 3:4
4:1 1Ko 16:13
4:3 Luk 10:20
4:4 Heb 3:18; Rom 12:12
4:5 Heb 10:37; Jei 5:8,9
4:6 Efe 6:18; 1Ti 2:1; 1Pi 5:7
4:7 Isa 26:3; Joh 14:27; Efe 3:19
4:9 1Ko 4:16; Rom 15:33
4:10 2Ko 11:9
4:11 1Ti 6:6,8; Heb 13:5

lungkim thei tu in zir ngah ongla sing. **12**Mi nauta ka sikhen, nei letlut ka sikhen ka nungdan tuh thei ongla sing. Lai khampek in le rikaamdek ka sikhen, nei letlut in le dasamrek ka sikhen, kawnai khawzong ah le heizongza ah nungdaan thiam tu in zir ngah ongla sing. **13**Keimah a kol tiartu Khrih thawmin thil tehem ti theiberh sing.

14Tsimi bang ka sipelh sikhen ka harsa lai keimah nang bawm heh thilpha puah si utsi. **15**Filipi khaw pawlpi te, thuthang pha rel in khual ka vak pan lai in, Masidonia pin ka thawn phang, alu penak lam ah le ngahnak lam ah nangmahni siar ngawl sensertu pawlpi dang tumah om ngawl kheh nang thei saak si. **16**Thesalon khaw ah ka om lai riang in ka kinnak te nang bawmnak heh veikhat bek si ngawl in, ka bawm not tseih lai si utsi. **17**Nang bawmnak lehsawng ngah tu limdik tseih si ngawl in, nangmahni tsa tuh rah tampi a zai tuh in ka deihsaknak si sawn poh si. **18**Ka kulnak tehem ngah in a vaal in nei ong si lang. Epaphroditus nen pin nang kuatnak thil te manin a kim in nei ong si lang. Tsimi te heh rim ur, Pathian sangtaak bawlnak le amah a ang tiar ngai thil te si. **19**Ka Pathian heh tsungnungnak ah a hausa bangin, Khrih Jesuh thawmin nang kulnak tehem nang pe tu si. **20**Tuhen Pathian le kei Pa heh kumkhaw, kumkhaw in tsungnungnak penak si tasen.

21Khrih Jesuh ming in mi thiangrim tehem ngai ka rel sak un. Ka ompinak u le nau tehem in ngairel tiar nang si. **22**Mi thiangrim tehem in ngairel tiar nang si. A tsuangtsung in Sizar inn ah om te'n ngai rel tiar nang si.

23Kei Bawipa Jesuh Khrih a lainatnak kheh nang vaseng nenah om tasen. Amen.

4:12 1Ko 4:11; 2Ko 11:9
4:13 2Ko 12:9; 1Ti 1:12; 2Ti 4:17
4:15 2Ko 11:8,9
4:16 Leh 17:1; 1Th 2:9
4:17 1Ko 9:11,12
4:18 2Ko 2:14
4:19 2Ko 9:8; Rom 2:4
4:20 Gal 1:4; 1Th 1:3; Rom 11:36
4:21 Gal 1:2
4:22 Leh 9:13
4:23 Rom 16:20; Gal 6:18

KOLOSE

PAWLPI NENAH PAUL LAIKUAT

Laingantu: Paul
A kuatnak: Kolose umtu te
Ngankum: A.D. 60

Kolose khaw heh Asia Minor ah om si atsia, Efesa pin nisuaknak lam peng zakhat lun, Hieropolis (4:13) le Laodisia (2:1; 4:16) te thaw khaw nen dun no si. Kolose khaw heh sumpeinak rawtpi vum ah a om manin leivum mun hem pin minung te hiip thei ngai si.

Paul ah heh tsimi khaw ah leng awngngawl pelh atsia Bawipa'n Kolose le Laodisia ah pawlpi te din si (2:1). Kolose ten sumpei tu in Efesa khaw ah hawh atsia Paul napernak a (Leh 19:10) thuthang pha za in hong leh atsia pawlpi tepan si bel tu si. Epafras (1:7-8; 4:12-13), Timote ah le (1:1), Arkhippus (4:17) te'n tsimi mun ah veitampi hawh in naper si. Arkhippus ah heh pawlpi ah pastor si in Filemon inn ah tawk dun dang veng si ti'n mu theih nung si (Filemon thulamhuai pan in).

Paul ah heh thawng a to lai in (4:3, 10, 18), Epafras in Kolose khaw pawlpi sidan kheh amah rel si (1:8). Umtu te khangso ngai pelh atsia zirhnak manngawl in buainak tampi pe si. Me zirhnak manngawl hen benak heh dan bangin zirh in (2:16), vanvummi te benak (2:18), thu thup theitheinak (2:18-19), le ruangpum na tiarnak te (2:20-23) zirh si. Umtu ten a nunnak ah Khrih heh pakhatnak in koih tu in a vo si ti a mu theinak tuh in thapenak lai kheh Paul in A.D. 60 lun in a ngannak si. Aman me laikuat heh Tykhikus ah le Onesimus te nen pin kuat si (4:7-9).

Me laikuat sunga zirhnak heh Efesa sunga zirhnak thaw a bangve dun ngai si (a tsuangtsung in Kol. 3-4 sung). Me laikuata a thu a khen seuhseuh dan khen a bangve ngai si. A masa lam heh zirhnak lam si in, a dawllam hem heh nundan thu te ngan si. Amasa ber alian panih te sungah Khrih heh hei zongza vumah pakhatnak si tu in domso si. A dawltaber alian panih te sungah tsimi kheh umtu te ni tin nun ah hei ti otnak sim ti rel tsiang si. Mun tampi ah Kolose heh Efesa thaw bangve dun pelh atsia dang dun pah si. Efesa in pawlpi heh Khrih ruangpum si ti thupi tiar in Kolose in Khrih heh pawlpia lu si ti'n thupi in rel si (1:18). Tsimi heh amah heh thihnak pin a tholeh Bawipa si in amah heh hei zongza ah luber a si manin si (1:18).

Umtu te tsa in Khrih heh "kei nunnak" si (3:4). Amah heh sannak ah saang si sing, tsin umtu sinak in amah ah nung si sing (2:6). Asinak le apuahnak manin Khrih heh kei nunnak ah a pakhatnak mun atso kultsam si.

---

1 Pathian deihnak thawmin Jesuh Khrih lehnak keimah Paul le Timote in, **2** Khrih ah mi thiangrim te le muangtaak u le nau Kolose khaw ah a om te, lai nang kuat si ung. Kei Pa Pathian le Jesuh Khrih lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

1:1 2Ko 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 Rom 1:8
1:4 Gal 5:6; Efe 1:15
1:5 1Th 5:8; 2Ti 2:15

Sawngennak le Angnak Relnak

3 Pathian le kei Bawipa Jesuh Khrih-a Pa paak in saw nang ngen sak veng sing. **4** Tsin, Khrih Jesuh ah nang umnak le mi thiangrim tehem nang it lam kei za phangin, Pathian paak si ung. **5** Heitasim tiphangin nangmahni

tsa vanvum ah limdiknak koih sak si. Tsimi limdiknak heh thuthang pha-a thudik thu nang za phanglen nang neinak limdiknak kheh si. **6**Tsimi thuthang pha kheh leivum hem ah a leng deve bangin nang nenah leng si. Tsin, thuthang pha za atsia, Pathian lainatnak thudik nang thei taktak ni pin pan leivum hem ah rah a rah bangin nangmahni sungah rah deve si. **7**Tsimi heh kei omlawh pi le keimahni tsa muangtaak ngai in Khrih na a pertu muangtaak Epafras nenah nang zirnak bangin si. **8**Ama'n Raula thawmin itnak nang nei lam kheh kei rel si.

Khrih-a Lu Sinak

9Me man hen nang thawm kei za ni pin pan raula lam tsimnak tehem le raula lam theithiamnak tehem thaw ama deihnak theinak ah nang dim theinak tuh in keimahni khen nangmahni tsa sawngen heh tsawl ngawl si ung. **10**Naper pha taak hem ah rah atsia, Pathian theinak ah nang khangso thahlam in Bawipa minung si taak in nung atsia, heizongza ah amah nang ang tiar taktak theinak tuh in saw nang ngen sak si ung. **11**Thintsualnak hem le angnak thaw nang veitul zo thei tuh in, ama tsungnung huham bangin kolnak tehem thaw thazaang nang pe si. **12**Vaarnak sungah mi thiangrim te roluahnak luah tu in a taak tiartu Pa kheh paak dang si sing. **13**Amah hen thimnak huham sung pin san atsia, a itnak a Tsapa uknak sungah huai kei si. **14**Ama thisen tawnin a Tsapa ah dennak ngah si sing. Tsimi heh kei sualnak te zahnak heh si.

15Amah heh mu theihnung ngawl Pathian mel si in, siamnak tehem vumah tsa minlawh si. **16**Ama thawmin thil tehem siam atsia, vanvum ah om tehem le leivum ah a om tehem, mu theihnung le mu theihnung ngawl, kumpibawi tohkheng te maw, uknak te maw, thuneinak te maw, huham te maw, heh ama siamnak si. Thil tehem heh ama thawmin le ama tsa tuh in siamberh si. **17**Tsin, amah heh heizongza a om ma in om atsia, heizongza heh amah ah om si. **18**Amah heh ruangpuma lu si in, Ruangpum heh pawlpi si. Amah heh heizongza ah a daak ber a si theinak tuh in a pannak le mithi te lak pin tho masa ber tsaminlawh si.

Khrih Thawmin Remnak

19Heimansim tiphangin Pa angnak ber heh heizongza amah ah a dim in a om tu heh si. **20**Tsin, ama thinglamteha thisen manin remnak puah atsia, leilung vuma thil tehem a sikhen vanvuma thil te a sikhen heizongza heh Tsapa thawmin Pathian thaw rem dun leh tiar si.

21Tsin, tuma suaksual ngai in na nang per awngnak manin, nangmahni heh Pathian nen pin hawlnak si atsia, nang lungmu himhim heh Pathian a raaltu te si utsi. Tsimi bang nang si sikhen

1:6 Rom 10:18; Joh 15:16
1:7 Flm 23
1:8 Rom 15:30
1:9 Efe 1:15, 17; Rom 1:10
1:10 Efe 4:15 2Ko 5:9
1:11 Fil 4:13; Efe 4;2
1:12 Efe 5:20; 26:18
1:13 2Pi 1:11
1:14 Rom 3:2; Efe 1:7
1:15 Joh 14:9; 1:18; Heb 11:27
1:16 Joh 1:3; Efe 1:20, 21; Rom 11:36
1:17 Joh 1:2
1:18 Rom 8:29; Thu 1:5
1:19 Efe 1:5; Joh 1:16
1:20 Rom 5:10; Efe 1:10
1:21 Rom 5:10; Efe 2:3

ama'n Pathian thaw rem dun leh tiar ongla nang si. **22**A mai ah nangmahni heh a thiangrim le sawibang ngawl, le mawhsiat tuh om ngawl in a aap theinak tuh in, thihnak manin Tsapa ruangpum taksa ah Pathian thaw rem dun leh tiar ongla nang si. **23**Van hang nuai ah om siamnak tehem nenah phuangnak, nangmahni in nang za saak thuthang phaa limdiknak pin thawn ngawl in, hambun atsia kho ngai in umnak ah nang om reng lekhaw, ama mai ah nang aap tu si. Keimah Paul ah heh tsimi thuthang phaa nasiam pertu in tsang sing.

Khrih Tsa Heizongza Pe in Naper

24Tuhen nangmahni tsa ka tuar saknak ah hen ang sing. Khrih in harsanak a tuarnak ah a sam lai tuar tuh te kheh a ruangpum tsa in ka ruangpum ah kim tiar sing. A ruangpum heh pawlpi si. **25**Pathian nen pin kelentu ka sinak bangin tsimi pawlpia nasiam a pertu pakhat in tsang sing. Pathian thu heh kimsekno in phuang tu in tsimi kelentu sinak heh nangmahni tsa penak sing. **26**Tsimi thuthup heh san le khang te pin thupnak sipelh atsia, tuhen a mi thiangrim te nenah phuangnak si ongla si. **27**Me thuthupa tsungnungnak hausa ngai heh Pathian in Gential te lak ah thei tiar nuam si. Tsimi thuthup heh Khrih ah a tsungnung limdiknak kheh si. **28**Khrih Jesuh ah mi tehem piding in kei aap theinak tuh in, tsimnak tehem thaw mi tehem thurel in le zirh in thuthang pha phuang si ung. **29**Me a tawp tian hen rim ngai in naper atsia, thawm lian ngai in keima sungah na a pertu ama naper bangin zuam khokho sing.

1:22 Rom 5:10; 7:4
1:23 1Ko 3:5
1:24 2Ko 6:10; 12:27
1:25 1Ko 3:5; Efe 3:2
1:25 Heb 4:12
1:26 Rom 16:25
1:27 Mah 13:11
1:28 1Ko 2:6,7; Efe 5:27
1:29 1Ko 15:10; Efe 1:29
2:1 Thu 1:11
2:2 Efe 6:22; Rom 16:25
2:3 Isa 11:2; 1Ko 1:24,30
2:4 Rom 16:18
2:5 1Ko 5:4; 1Pi 5:9
2:6 Joh 13:13
2:7 Efe 3:17; 4:21
2:8 1Ti 6:20; Gal 4:3

Minung Ruatnak Si Ngawl Khrih ah

2 Nangmahni le Laodisia khaw te le tisa in ka mitmai a mu ngawl te tsa in kawzah in kei do dun lam nang thei tu in deih sing. **2**Tsin, amahni thinlung kheh thape atsia, itnak ah heen dun in, theitsiang seknak nakim hem kheh nei tu atsia, Pa Pathian le Khrih a thuthup kheh thei thei tu si. **3**Khrih ah hen tsimnak le thei theinak ro tehem thup in om si.

4Meheh nang rel sing. Tumah in awnka lum thaw nang zol mah na sen. **5**Tisa in nang nenah om ngawl pelh nang khaw, raula in nang nenah om sing. Tsin, pha ngai in nang khawsa le Khrih ah nang umnak a kho reng ka mu phangin ang ngai sing.

6Tsimita Bawipa Khrih Jesuh nang saang ongla bangin, amah ah nung dang un. **7**Ama sungah hamsa in sanak nang si ongla bangin umnak ah khangso in Pathian paaknak ah kangkim un.

8Tsimkom un. Tsimi bang a si ngawl lekhaw Khrih nena zirnak bang si ngawl in, leivum thuneinak hampi bangin le minung te daan bangin leivum

thuruat thiamnak le a hei ngawl ngian thaw nang zol khatu si. **9**Heitasim tiphangin Pathian nakim sinak tehem Khrih ruangpum ah om si. **10**Tsin, nangmahni heh amah ah kimsek ongla si utsi. Amah heh thuneinak le huham tehema Lu si.

Minung Tsimnak Daan Si Ngawl Khrih ah

11Khrih ah vunrel tennak te si meek si utsi. Tsimi vunrel tennak heh kut in tennak si ngawl si. Khrih ah vunrel tennak thawmin ruangpuma tisa sualnak kheh vawrnak te si utsi. **12**Niimnak ah amah thaw vi langkhatnak si ongla si utsi. Tsin, mithi te lak pin Khrih ah a tho tiartu Pathian puah saak nang umnak thawmin, amah thaw tho tiarnak si deve si utsi. **13**Tsin, nangmahni heh nang sualnak ah le tisa in vunrel ten ngawlnak ah thi ongla nang si lai in, amah thaw munkhat ah nung leh tiar atsia, nang daan heek sualnak tehem zahnak si ongla si utsi. **14**Keimahni thaw a raal dun le a kalh dun kutngana thupenak te kheh phiat sak atsia, tsimi kheh le sak in thinglamteh ah khentsih sak si. **15**Tsin, thuneinak te le huham te kheh siatsuah sak atsia, amahni kheh mi hema mu tuh in puah in, tsimi thinglamteh ah neh si.

16Tsimi manin, ei le in thu ah maw, puai thu ah maw, lather thu ah maw, Sabbath ni thu ah maw tumah in thu nang khen mah na tasen. **17**Tsimi te heh a leng tulaia lim si. Sinapikhaw ruangpum heh Khrih ruangpum si. **18**Tisa lungmu heh a thawn thong in tuangkhawng atsia, ama thei ngawlnak thil te ti belbel in, a dik ngawl in thintsual tiar khel atsia, vanvummi te be in a lungkim tsawmtu te tumah in nang lawhman nang luup sak mah na sen. **19**Amahni'n Lu heh leen kho reng ngawl si. Tsimi Lu pin ruangpum pumpuluk heh tsawm atsia, ruh mangbol te le taksa te thaw peh dun in, Pathian deihzawng in khangso tiar si.

20Tsimi manin leivum thuneinak hampi pin Khrih ah thaw thi langkhat ongla nang si lekhaw, hei manin, leivum lam ah nang nung lai bangin, tsimi leivum daan te ah khen pe tsawm lai si utsim? **21**Tong mah, tep mah, dek mah; **22**tinak tsimi thil tehem heh minung te thukhaam le zirhnak te a si manin a mangtu te heh mi ral thong tu te si ngawl si maw? **23**Tsimi minung te thukhaam te heh maa thuthua benak, a man ngawl thinniamnak, maa ruangpum hei siar ngawlnak ah tsiang ngai in lang si. Sinapikhaw tisa otnak neh tu in nempinak heimah om ngawl si.

Tisa Si Ngawl Khrih ah

3 Khrih ah thaw mithi te lak pin tho langkhat ongla nang silekhaw, Pathian taklam ah a totu Khrih omnak vumlama thil te kheh zei un. **2**Nang thinlung heh leivum thil te ah si ngawl

2:9 Joh 1:16
2:10 Efe 1:22; Mah 28:18
2:11 Fil 3:3; Gal 5:24
2:12 Mah 28:9
2:13 Efe 2:1,5; 4:32
2:14 Efe 2:15; 1Pi 2:24
2:15 Efe 6:12; Mah 12:29; Joh 12:31
2:16 Mar 7:19; Gal 4:10
2:17 Heb 8:5; Heb 4:3
2:18 1Ko 9:24; Fil 3:14
2:19 Efe 1:22; 4:16
2:20 Rom 6:6; Gal 4:3,9
2:22 1Ko 6:13; Mah 15:9
3:1 Rom 6:5; Mar 16:19
3:2 Fil 3:19,20

in vumlam thil te ah koih sawn un. 3Nangmahni heh thi ongla si atsia, nang nungnak heh Khrih thaw in Pathian ah thupnak si ongla si utsi. 4Kei nungnak a si Khrih a lang phangin, nangmahni khen amah thaw in tsungnung ngai in lang deve tu si utsi.

5Tsimi manin leivum ah om nang ruangpum khen te otnak tinak nu le pa sualnak, thiang ngawlnak, hurnak, thil sesuak otnak, milim be tinak hampumnak te kheh thi tiar un. 6Heimansim tiphangin me thil te manin Pathian thinrawnak kheh thu ngai ngawla tsa te nenah leng tu si. 7Amahni lak ah nang om awng lai in, tsimi bangin leidaa awng deve si utsi.

8Sinapikhaw, tuhen nangmahni rori in thinrawnak, thinliahnak, haw dunnak, relsenak le nang kam pin a suak ningtsir nung awn tehem heh vawrberh un. 9Nang minung lun heh a leidat thaw nang lon ongla manin, pakhat le pakhat thuson dun mah na un. 10Nangnihni'n minung ther sil ongla in, tsimi minung ther heh amah siamtu Pa'n ama tsimnak in, ama mel sun in a puah ther lehnak kheh si. 11Tsimi puah ther lehnak ah hen Grik miphun om ngawl, Jew miphun om ngawl, vunrel ten om ngawl, vunrel ten ngawl om ngawl, ramdang mi* om ngawl, Scythian om ngawl, sel om ngawl, miluat om ngawl si. Sinapikhaw Khrih ah heh heizongza ah heizongza si.

Khrih ah Mi Ther Nun

12Tsimi manin, Pathian dengnak, a thiangrim le a it bernak te nang si bangin, ngeihharnak, zawnruatnak, thintsualnak, thinneemnak le tuarzonak te kheh sil un. 13Pakhat le pakhat tuartul dun ula, sual zah dun un. Mi pakhat khat in midang mawhsiat tuh a nei a si lekhaw, Khrih in nangmahni sual a zah bangin zah dun deve un. 14Sinapikhaw me thil te hemmuah vumah itnak kheh sil ula, tsimi itnak heh nakimnak ah a teel tu si. 15Tsin, nangmahni heh ruangpum pakhat ah konak nang si manin Pathian thinnuamnak khen nang thinlung uk ta sen. Tsin, Pathian paak un. 16Khrih thu heh tsimnak hem thaw nangmahni sungah kangkim in luah tasen. Pakhat le pakhat saam la le Khristian la le raula lam la te thaw zirh dun in so dun ula, lainatnak thaw nang thinlung in Bawipa thangphatnak la sa un. 17Tsin, thu in maw puahnak in maw, nang puahnak hemmuah ah Bawi Jesuh ming in puah ula, ama thawmin Pa Pathian nenah angnak rel un.

Khristian Innsaang

18Zi te, Bawipa ah a si awhnung bangin, nang pasel te nenah pe tsawm un.

19Pasel te, nang zi te kheh it ula, ama vumah rihse mah na un.

3:3 Rom 6:2; 2Ko 5:14
3:4 Gal 2:20; 1Pi 1:13; 1Jo 3:2
3:5 Rom 6:2; Gal 5:24
3:7 Efe 2:2
3:8 Efe 4:22, 29,31
3:9 Efe 4:25; Rom 6:6
3:10 Rom 6:4; 12:2; 2Ko 4:16
3:11 Rom 10:12; 1Ko 12:13; 7:19
3:12 Fil 2:3; Efe 4:2
3:13 Efe 4:2,32
3:14 1Ko 13:1-13; Rom 15:5
3:15 Joh 14:27
3:16 Rom 10:17; Efe 5:19
3:17 1Ko 10:31; Efe 5:20
3:18 Efe 5:22

* **3:11** *Ramdang mi*: 'Barbarian' tinak si in mi sanman ngawl te si. (glossary ah pan in).

20Tsa te, heizongza ah nang nu
le nang pa te thu ngai un. Meheh
Bawipa angnak ber si.
21Pa te, nang tsa te kheh a
thinraw tiar mah na un. Tsimi
lekhaw thinnau tiar khatu si utsi.
22Sel te, minung sinak bangin
heizongza ah nang bawi te thu
ngai un. Minung te ang tiar tuh
bek in mitmuh bek ah si ngawl in
nang thinlung taktak in Pathian
kihzahnak thaw nang bawi te
na per sak un. 23Tsin, heihei
nang puah sikhen, minung te
tsa si ngawl in, Bawipa tsa per
bangin nang thinlung taktak in
per un. 24Bawipa Khrih nen pin
ro thil lawhman ngah tu nang
si lam thei reng un; heimansim
tiphangin Bawipa nasiam pertu
si utsi. 25Sinapikhaw thilsual a
puahtu kheh a puahnak bangin
rul leh tu si, heimah deihdannak
om ngawl si.

4 Bawi te, van ah Bawi nang nei
lam thei thahlam in, nang sel
te vumah thumaan ula, pha un.

Khristian Nun Zirhbelhnak

2Thanop ngai in sawngen
tseihtseih ula, paak thahlam in
ngak un. 3Khrih thuthup rel tu
in thuthang pha phuangnak tsa
in Pathian in kong a hong sak
tuh in saw ka ngen sak meek un.
Heimansim tiphangin keimah
heh me ama thu manin thiarri in
hennak sing. 4Ka rel awhnung
bangin Khrih thuthup ka phuang
theinak tuh in saw ka ngen sak
un.

3:24 Leh 20:32; Mah 16:27
3:25 Leh 10:34
4:1 Sun 25:43, 53
4:2 Luk 18:1
4:3 Leh 14:27; Rom 16:25; Leh 21:33
4:5 Efe 5:15; Mar 4:11; Efe 5:16
4:6 Efe 4:29; Mar 9:50; 1Pi 3:1
4:7 Leh 20:4; Efe 6:21,22
4:8 Efe 6:21,22
4:9 Flm 10
4:10 Leh 19:29
4:11 Fil 2:25
4:12 Flm 23; Rom 15:30; 1Ko 2:6

5Pulam minung te vumah tsing
ngai in nung un, nang hun mang
thiam un. 6Minung pumpak ten
heh nang o daan tuh nang thei
tuh in, nang awnnak heh a lum
a al, lainatnak awn si reng veng
tasen.

Dawltaber Nuksetnak

7Itnak unau pi, muangtaak
omlawh le Bawipa ah ka selpi
Tychikas in ka thu le la hem
nang rel tu si. 8Me tuumnak man
rori hen nang omdaan thei sak
tu in, le nang thinlung a bulum
tuh in amah heh Onesimus ah
thaw nangmahni nenah leh sing.
9Onesimus ah heh muangtaak le
itnak unau pi si atsia, nangmahni
lak ah a peh pakhat si si.
Amahni'n naia thiltsang tehem
heh nang thei tiarsek tu si.

10Thawng ka topinak Aristarkhas
in Barnabas tupa Mark ah thaw
nangmahni ngairel tiar si. Nang
lun tuh thu te kheh ama nen pin
ngah ongla si utsi. Nang nenah
a leng lekhaw, muak leh lai un.
11Tsin, Jesuh ah tinak Justus
in ngai nang rel tiar deve si.
Amahni heh Pathian uknak tsa in
ka naper pi, vunrel tentu te si in,
keimah thinnuam tiartu te si.

12Nangmahni lak ah a peh
pakhat, Khrih selpa Epafras in ngai
nang rel tiar si. Amah heh nakimno
in nang ding kho theinak tuh in
le Pathian deihnak tehem nang
lamlen theinak tuh in nangmahni
tsa zuam ngai in zompeh
sawngenak thaw naper vengtu

pa si. **13**Amah heh nangmahni tsa le Laodisia le Hierapolis ah a om te tsa in deihsaknak lianpi a nei lam heh tetti ka khan theinak si. **14**Itnak sibawi Luka le Demas in ngairel tiar nang si. **15**Laodisia pawlpia unaupi te le Nimfas ah le a innsanga pawlpi te la ngai ka rel sak ta un.

16Tuhen me laikuat heh nang siar tselh phangin, Laodisia pawlpi te khen siar tiar deve ta un. Tsimi bang deve in Laodisia khawte nena lai kheh siar deve un. **17**Tsin, Arshippas nenah, "Bawipa nen pin na ngahnak nasiam kheh na lamlen zo theinak tuh in tsimkom ten," ti'n ka rel sak un.

18Me ngairelnak laia dawlkhumnak heh keimah Paul in ka kut rori in ka ngannak si. thiarri in hennak ka si lam ka phawk reng un. Lainatnak kheh nang nenah om reng tasen. Amen!

4:14 Flm 24; 2Ti 4:10
4:15 Rom 16:5
4:16 2Th 3:14; 1Ti 4:13
4:17 Flm 2; 2Ti 4:5
4:18 1Ko 16:21; 1Ti 6:21

I THESALON

PAWLPI NENAH PAUL LAIKUAT PAKHATNAK

Laikuattu: Paul
A kuatnak: Thesalon pawlpi te
Ngankum: A.D. 51

Lehnak Paul, Silas le Timote te kheh a veinihnak siangbawi naper khual a vak dang lai in Paul in Troas khaw pin Masidonia mite konak lalhnak ngah si (Leh 16:6-11). Tsimi a ngah natsang in Masidonia ah thurel tu in Aegean tipi kheh ten dang si. Erhnak nase ngai in tuar pelh atsia, Filipi khaw ah pawlpi ding thei si (2:2; Leh 16:12-40). Tsimi zawh in nisuaknak langlam Masidonia khawpi Thesalon khaw ah hawh dang si. Thesalon khaw heh tipi kung le, Rom le nisuahnak lam pehnak zin rawtpi vum ah om si. Leivum hem pin sumpei te me khawpi ah khen leng si. Pathian in Thesalon mi pawlkhat te kheh san atsia, thuthang pha thawmin a nundan te maktak in theng atsia, amahni umnak thuthang kheh tsimi ram sung le puleu tian thang si (1:8; 4:10).

Sinapikhaw, Thesalon mi te thinthengnak heh a baihno singawl si (Leh 17:1-10). Siangbawi te'n sinakok sung pin Jew te nenah Sabbath veithum tian thurelnak in a napernak kheh tepan si. Amahni'n Messiah thinglamteh vumah thihnak le tholehnak thu thukam lun sungah kawti bangin a rel ham ti kheh muh dang si. Amahni khen Nazareth khawte Jesuh heh tsimi phuanghamnak thu a kimnak si ti heh thudik si ti dang si. Tsimi thu kheh Jew mi pawl khat te'n um pelh atsia, thuthang pha khen Gential te nenah mak sawn in naper lai si (2:14). Um tu in a eltu Jew te khen thu nainok tuh in puah atsia umtu te kheh do in erh si. Siangbawi te kheh amahni otnak tah khawma sawn in suak kul si (2:15-16).

Thesalon umtu te tsimi bang harsanak a tawk lai in Paul in zam kul a si manin, amahni kawti'n omdang tu, ti kheh a thuruat harsa ngai si. Tsimita Athen khaw ah a om lai in amahni umnak lam ah kol leh tiar tu in Timote ah leh si (3:1-2). Paul kheh Korin khaw pin langlam khawla minah khual a vaak zawh in Timote kheh Paul nenah peh deve leh si (Leh 18:5). Timote in Paul nenah umtu te Bawipa thaw a hawhnak ah pha ngai dang reng si ti'n rel si (3:6). Me hun kawnvel A.D. 51 in Paul in Thesalon laikuat pakhatnak heh ngan si.

Me laikuat heh khen nih in khen si. Amasa alian pathum sungah Paul in a liamsaak huna Thesalon te thaw a napernak thu le mi pakhat khat in me thute kheh a zir tuh in rel si. A dawlta alian panih sungah umtu te nenah Khrih veinihnak tolhlehnak tuh thu kheh thupi in zirh si.

Pathian in erhnak a tuar umtu te nenah me laikuat heh ngan tu in Paul thinlung ah naper si. Keimahni khen "ama uknak le tsungnungnak ah a kotu Pathian deihnak thaw phutua dunno in nung tu in" so kei si (2:12).

---

1 Keimah Paul, Silvanas ah le Timote te'n Pa Pathian le Bawi Jesuh Khrih pawlpi Thesalon te nenah lai nang kuat si ung. Kei Pa Pathian le Bawi Jesuh Khrih-a lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

Thesalon Pawlpi te Umnak

2 Nang vaseng tsa Pathian paak veng si ung. Tsin, kei **1:1** 2Th 1:1; Rom 1:7 **1:2** Rom 1:8; Efe 5:20 **1:3** Fil 4:20; Gal 5:6 **1:4** Kol 3:12; 2Th 2:13 **1:5** 2Ko 2:12; 2Th 2:14 sawngennak ah nang phawk reng veng si ung. **3** Kei Pa Pathian mitmuh ah umnak na nang pernak, itnak thaw harsa ngai in na nang pernak, le kei Bawipa Jesuh Khrih ah nang limdik khokhonak te nang niksak reng si ung. **4** Itnak u le nau te, Pathian dengnak nang si lam nang thei si ung. **5** Nang nenah kei om lai in, nangmahni tsa in kawtibang minung kei si,

ti nang thei saak a si bangin, kei thuthang pha heh nangmahni nenah thu bek in leng si ngawl in, huham le Raula Thiangrim le theitsiang seknak thaw in leng si.

6Harsanak tampi tuar thahlam in Raula Thiangrim-a penak angnak thaw nangmahni in thu heh saang atsia, keimahni nun le Bawipa nun a luntu te si si utsi. **7**Tsimita Masidonia le Akhaia ram sunga umtu te hema tsungtaak si si utsi. **8**Nangmahni nen pin Bawipa thu heh zai in, Masidonia le Akhaia ram sung bek ah zai si ngawl in, mun hem ah zai si. Pathian lam ah nang umnak kheh a thang hehu manin, nangmahni heh keimahni thurel kul si leh ngawlla si utsi. **9**Nangmahni nenah kei luut dan te, a nung Pathian taktak be tu in milim benak pin Pathian nenah nang nga dan te, le **10**mithi te lak pin a tho tiarnak vanvum pin a lengsuk a Tsapa nang ngak reng thu te heh amahni rori in rel kei si. Tsimi a Tsapa heh a leng tulai Pathian thinrawnak pin keimahni a luattiartu Jesuh ah si.

Thesalon te Nenah Paul Naper

2 U le nau te, nangmahni nenah kei lengnak heh a thawnthong men ngawl lam nangmahni rori in thei si utsi. **2**Nang thei saak bangin, Filipi ah rimnak le zaknung ngaia zingnak tuar si ung. Tsimi bang donak tampi lak pin Pathian thuthang pha heh nangmahni nenah phuang tu in, kei Pathian ah ralpha leilei nom sawn si ung. **3**Kei so dunnak heh thusonnak men maw nawngkainak maw mizolnak men pin maw leng si ngawl si.

4Thuthang pha hung zo tu si, ti'n Pathian in keimahni a saang bangin, thuthang pha heh minung ang tiar tuum ngawl in, keimahni thinlung a tsulsektu Pathian lungkimnak in rel sawn si ung. **5**Nang thei saak bangin, kontik khen nangmahni zolnak awnkam kei mang ngawl lam le hampum kuhnak kei nei ngawl lam, Pathian heh kei tetti si. **6**Khrih lehnak kei si bangin, nangmahni vumah thilrit suan theinak nei pelh na ungkhaw, minunga ultung tuh a sikhen, nangmahni le midang te ultung tuh a sikhen, heimah zei ngawl si ung. **7**Tsimi tah in nu in ama sungsuak a tsano a dawiderh bangin, nangmahni lak ah nunneem ngaino in om si ung. **8**Tsimita nangmahni it pittseih in, kei ngai nguihnguih manin, Pathian thuthang pha bek si ngawl in kei nungnak tian in nangmahni pe ot si ung. **9**U le nau te, rimsu ngai in naper atsia, kei zuam khokho lam nik reng si utsi. Pathian thuthang pha kei relnak ah nangmahni sung pin pakhat khata thilrit kei si tuh ngawl in, a sun a zan in rimsu ngai in naper si ung.

10Umtu nangmahni lak ah thiangrimno in, diktsangno in le sawibang tuh om ngawlno in kei nung lam nangmahni heh kei tetti si atsia, Pathian khen kei tetti si

1:6 1Ko 4:16; 2Ko 6:10
1:7 1Ti 4:12; Leh 16:4; 18:12
1:8 2Th 3:1; Rom 1:8
1:9 Gal 4:8; Mah 16:16
1:10 1Ko 1:7; Rom 1:18
2:1 2Th 1:10
2:2 Leh 14:19; Fil 1:30; 17:1-9
2:3 2Ko 2:17; 4:2
2:4 Gal 2:7; 1Ti 1:11; Rom 2:29; Thu 2:23
2:5 Leh 20:33; Rom 1:9
2:6 Joh 5:41,44; 1Ko 9:1,2; 2Ko 11:7-11
2:8 Rom 1:1; 1Jo 3:16
2:9 Leh 18:3; 2Th 3:8
2:10 Rom 1:9; 2Ko 1:12

meek lai si. 11Pa in a tsano te thu
a rel bangin, mi taak hem so in
nem atsia, khakreen in thu kei pe
lam khehkhen thei si utsi. 12Tsimi
heh ama uknak le tsungnungnak
ah nangmahni a kotu Pathian
deihnak thaw phutua dunno in
nang nung theinak tuh in si.

13Me man hen tsawl ngawl
in Pathian paak meek si ung.
Heitasim tiphangin keimahni
nen pin nang zanak Pathian thu
nang saang phangin, minung te
relnak thu bangin saang si ngawl
in, Pathian thu, thudik bangin
saang si utsi. Tsimi thu hen
umtu nangmahni sungah kipkil
ngai in naper si. 14Khrih Jesuh
ah a om Judea rama Pathian
pawlpi te'n Jew te erhnak a tuar
bangin, u le nau te, nangmahni
khen nangmahni ram minung te
erhnak nang tuar manin, amahni
thaw bangve si utsi. 15Tsimi Jew
te'n Bawi Jesuh ah le amahni
profet te reek atsia, keimahni
khen erh si. Amahni'n Pathian
ang tiar ngawl in, mi hem thaw a
kalh dun si. 16Gential te sannak
a si theinak tuh in amahni nenah
thu rel tu kei kham si. Tsimi
bangin amahni sualnak kheh dim
tiar tsiat veng a si manin, amahni
vumah Pathian thinrawnak hem
kheh mulzumnung ngai in leng si.

Paul in Thesalon Pawlpi te Mu Ot

17Sinapikhaw u le nau te,
thinlung in si ngawl in, tisa in
hun tsomno sung khek dun si
sing. Nang mitmai liimno mu
tu heh turngun in ot pittseih si
ung. 18Tsimi manin nangmahni
nenah hawh ot si ung. Keimah
Paul ah hen nangmahni nenah
veikhat hawh tum ongla sing.
Tsimi zawh in veikhat tuum lehleu
pelh in, Satan in khak kei si.
19Kei limdiknak, kei sahnak le
kei angnak sui lukhuk heh hei
sim? Kei Bawipa Jesuh Khrih
a leng phangin, ama mai ah kei
limdiknak, kei sahnak le kei
angnak sui lukhuk heh nangmahni
rori si utsi. 20Heitasim tiphangin
nangmahni heh kei tsungnungnak
le kei angnak si utsi.

Paul in Timote Leh

3 Tsimi manin kei tuar zo leh
ngawlla phangin, Athen ah
keimah ruak tangtum ka sin pha tu
in ruat si ung. 2Tsimita kei unaupi,
Pathian napertu, le Khrih thuthang
pha tsa kei naperpi Timote heh
nang umnak khangsopi tu in le
thape tu in nangmahni nenah
hawh tiar si ung. 3Keimahni heh
me harsanak te tuar tu in teeknak
kei si lam nang thei saak a si
bangin, tsimi harsanak te manin
tumah in nang thin a nau tuh
ngawl in, ama'n thape tu nang
si. 4Nangmahni nenah kei om lai
in, me harsanak te heh tuar tula si
ung, ti'n nangmahni kei rel saak
bangin, a leng miau lam heh thei
si utsi. 5Me thu man hen ka tuar
zo leh ngawlla phangin sualroihtu
hen kawti'n maw pohkhen
nangmahni sualroih atsia, kei

2:11 1Ko 4:14; 1Ti 1:2; Flm 10; 1Jo 2:1
2:12 Efe 4:1; Rom 8:28
2:13 Rom 1:8; Heb 4:12
2:14 Gal 1:22; 2Th 1:4
2:15 Luk 24:20; Mah 5:12
2:16 Mah 23:32
2:17 1Ko 5:3; Kol 2:5
2:18 Mah 4:10; Rom 1:13
2:19 Isa 62:3; Fil 4:1; 2Ko 1:14; Mah 16:27
2:20 2Ko 1:11
3:1 Leh 17:15
3:2 Leh 16:1; 1Ko 3:9; 2Ko 2:12
3:3 Mar 4:17; Rom 5:3; 2Ko 1:4
3:5 Mah 4:3; Gal 2:2; Fil 2:16

naper saak te a thawnthong men khatu ka lau manin, nang umnak a theisaktu tuh in Timote heh nang nenah hawh tiar si ung.

6Sinapikhaw tuhen Timote heh nang nen pin kei nenah leng leh ongla in, nang umnak le itnak nang nei thu, thuthang pha sel kei si. Tsin, keimahni nang phawk reng thu, le nangmahni tawktu kei tur pittseih bangin, nangmahni khen keimahni tawk tu nang tur pittseih lam rel kei si. **7**Tsimi manin u le nau te, harsanak le thintsawlnak tehem kei tuar lai in, nang umnak in thinnuam tiar kei si. **8**Bawipa ah khopek in nang ding a silekhaw, keimahni heh tuhen nung si ung.

9Nangmahni tsa in Pathian nenah hei bang paaknak rel theirih tu si ung im? Heimansim tiphangin kei Pathian mai ah nangmahni thawmin angnung hemmuah thaw in ang si ung. **10**Nang mel mu atsia, umnak nang dasamnak te nakim tiar theinak tuh in, nase ngai in sun le zan sawngen veng si ung.

Paul Sawngen Saknak

11Tuhen kei Pa Pathian amah rori le kei Bawipa Jesuh Khrih in nangmahni nen lam ah lam kei huai bel tasen. **12**Keimahni'n nangmahni kei it bangin, Bawipa'n nangmahni heh pakhat le pakhat it dunnak ah le mi hem nang itnak kheh khang leilei tiar tasen. **13**Kei Bawipa Jesuh Khrih ah heh a mi thiangrim tehem thaw a leng phangin, kei Pa Pathian mai ah mawhsiat tuh om po ngawlno in nang thiangrim theinak tuh in, a tawp tian in ama'n nang thinlung kol tiar tasen.

3:6 Leh 16:1; 18:5
3:8 1Ko 16:13
3:10 2Ti 1:3
3:11 Fil 4:20
3:12 Fil 1:4; 2Th 1:3
3:13 Sm 15:2; Fil 2:15; 1Ti 6:14; 2Pi 3:14; Fil 4:20; 2Th 1:7
4:1 2Ko 13:11; 2Th 3:1; Efe 4:1; 2Ko 5:9
4:3 Efe 5:17; 1Ko 6:18
4:4 1Ko 7:2,9
4:5 Rom 1:26; Efe 4:17; Gal 4:8
4:6 1Ko 6:8; Daa 32:35; Heb 10:30,31
4:7 1Pi 1:15
4:8 Rom 5:5; 2Ko 1:22; Gal 4:6

Pathian Awizawng Nun

4U le nau te, a khomnak in, nang nung dan tuh le Pathian nang ang tiar dan tuh keimahni nen pin nang saangngah ongla bangin, nang saangngah leilei tuh in Bawi Jesuh ming in kun in nang so si ung.

2Bawi Jesuh thawmin nangmahni thukhaam kei penak heh thei si utsi. **3**Thiangrimno in nang om tu heh Pathian deihnak a si bangin nu le pa sual heh pial rori un. **4**Pumpak ten in nang ruangpum te ten nang thiangrim tiar dan tuh le upat dan tuh thei ta un. **5**Pathian thei ngawl Gential te bangin nu le pa sual puah otnak nei mah na un. **6**Me nu le pa sual thu ah hen tumah in ama unau pi zol atsia, thil sesuak puah mah na sen. Heitasim tiphangin nangmahni kei rel ham saak bangin le tetti kei khan ham saak bangin, Bawipa heh tibang in lei a datu tehem phuzultu pa si. **7**Heitasim tiphangin Pathian in keimahni heh nawngkai tuh in ko si ngawl in, thiangrim tuh in ko si sawn si. **8**Tsimi manin me thu a eltu hen minunga thu el si ngawl in, keimahni ah Raula Thiangrim a petu Pathian thu el si.

U le Nau Bang Itnak

9Sinapikhaw pakhat le pakhat it dun tu in nangmahni rori heh Pathian zirhnak nang si ongla manin, unau it dunnak thu heh ngansak kul ngawl si utsi. **10**Thu ngai in ti le singkhaw Masidonia ram hem sunga unaupi tehem khehkhen tsimi bangin it si utsi. Sinapikhaw u le nau te, itnak nang nei leilei rih tuh in nang kun sing. **11**Nangmahni thu kei pe saak bangin, dapdeenno in, mahni naper ten per ula, mahni kut rori in naper heh sunsak ta un. **12**Tsimi a si lekhaw dasamnak heimah nei ngawl in, pulam minung te mai ah panthawhnung ngaino in leida thei tu si utsi.

Bawipa Tolhlehnak

13Sinapikhaw u le nau te, limdiknak heimah a nei ngawl midang te lungse bangin nang lungse tuh ngawl in, a eihmu te thu thei ngawl men nang si tu deih ngawl sing. **14**Jesuh ah heh thi atsia, tho leh si, ti kei um lekhaw, Jesuh ah a eihmu saak te heh Pathian in Jesuh ah thaw huai tu si.

15Tsimi manin Bawipa leng tian nungtsa in a om lai keimahni heh a eihmu te kheh maikhalh tu ngawl si sing, ti'n Bawipa relnak thu nang rel sing. **16**Heitasim tiphangin Bawipa amah rori in au thawm, a lian ber vanvummi au thawm le Pathian ngunrasem ring thawm thaw in vanvum pin tolhsuk tu si. Tsin, Khrih ah a thisaak te tho masa tu si. **17**Tsimi zawh in keinihni a nungtsa lai te le a taanglai te heh huih lak ah Bawipa thaw tawk dun tu in, meiro sungah thiarsonak si tu si sing. Tsin, Bawipa thaw tset ngawl in om dang tu si sing. **18**Tsimi manin me thu te thaw hen pakhat le pakhat neem dun ta un.

Bawipa Ni

5 Sinapikhaw u le nau te, a ni le a hun te thaw peh dun in ngansak kul ngawl si utsi. **2**Bawipa Ni heh zan in ruko a leng bang si tu si, ti nangmahni rori in theisek si utsi. **3**Mi te'n, "Thinnuam nung ee; him si sing ee," ti'n ati tseih lai in, naupai minu in naukei a vei bangin, amahni vumah siatsuahnak leng melh tu atsia, luat tu ngawl si.

4U le nau te, tsimi Ni khen ruko bangin a pom tuh in khawthim sungah om si ngawl si utsi. **5**Nang vaseng heh vaarnaka tsa te si atsia, sun ni nuaia tsa te si utsi. Keimahni heh zana tsa te si ngawl in, thimnaka tsa te khen si ngawl si sing. **6**Tsimi manin midang te bangin eihmu tseih men ngawl in, tsimkom ngaino in hung tsawm sawn a sing. **7**Eihmu te hen zan in eihmu atsia, zu ri te'n zan in ri si. **8**Sinapikhaw sun minung keinihni in umnak le itnak awmphaw sil in, sannaka limdiknak lukhuk khu a singkhaw, hung tsawm sawn a sing. **9**Pathian in keimahni

4:9 Rom 12:10; Joh 6:45
4:10 Leh 16:9
4:11 Efe 4:28
4:12 Mar 4:11
4:13 Rom 11:25; Mah 9:24
4:14 Rom 14:9; 1Ko 15:3,4
4:15 1Ko 1:7; 15:52
4:16 Mah 16:27; 2Th 2:1; Thu 14:13
4:17 Thu 1:7; Joh 12:26
5:1 Leh 1:7
5:2 1Ko 1:8; Luk 12:39
5:3 Isa 29:5; 2Th 1:9
5:4 Leh 26:18; Joh 2:8
5:5 Luk 16:8
5:6 Rom 13:11; Mah 25:13
5:7 Rom 13:13; 2Pi 2:13
5:8 Efe 6:14; Isa 59:17
5:9 2Th 2:13,14

heh ama thinrawnak tuar tu in a teeknak te si ngawl in, kei Bawipa Jesuh Khrih thawmin sannak kei tso thei tuh in teeknak te si sawn si sing. 10Kei khangtho a sikhen kei eihmu a sikhen, amah thaw kei nung langkhat thei tuh in, amah heh keimahni tsa in thi si.

Nun Thiangrim Tuh in Zirhnak

11Tsimi manin nang puah veng bangin pakhat le pakhat neem dun in domso dun ta un.

12U le nau te, nangmahni lak ah rimsu ngai in na a pertu te le Bawipa ming in nangmahni huaitu upa te le nangmahni nun a reltu te kheh theithiam tu in nang kun sing. 13Amahni naper te manin itnak thaw dakpi in upat ta un, ti'n nang kun si ung. Rem dunno in om ta un.

14Tsin, u le nau te, mi thu ngai ngawl te kheh nunzirh ula, mi thinnau te thape un. Mi thaneem te domso ula, mi hem nenah thintsual un, ti'n nang so si ung. 15A sesuak kheh a sesuak in rul tuh ngawl in tsimkom ta un. Nangmahni lak ah le mi hem nenah thilpha puah zuam reng veng un.

16Ang reng veng un. 17Tsawl ngawl in sawngen un. 18Heizongza ah Pathian paak un. Heitasim tiphangin meheh Khrih Jesuh ah nangmahni tsa Pathian deihnak si.

19Raula kheh mit tiar mahna un. 20Profet te thurelnak kheh niapnal mah na un. 21Heizongza te kheh tsulsek ula, a pha kheh beekpek un. 22A sesuak in a lang tehem pial rori ta un.

Thu Tsahnak

23Thinnuamnak Pathian amah rori in nang thiangrimsek tiar tasen. Tsin, nang raula, nang nunnak le nang ruangpum a pumpuluk in kei Bawipa Jesuh Khrih a leng phangin sawibangnak a om tuh ngawl in, ama'n nang kemsak tasen. 24Nangmahni a kotu heh muangtaak a si manin, ama'n puah meek tu si.

25U le nau te, saw kei ngensak un.

26U le nau tehem a thiangrim thuut dunnak thaw ngai kei relsak un.

27Me laikuat heh u le nau mi thiangrim tehem nenah nang siar tuh in Bawipa ming in thu nang pe sing.

28Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak kheh nang nenah om tasen. Amen.

5:10 2Ko 5:15
5:11 Efe 4:29
5:12 Rom 16:6,12; Heb 13:17
5:13 Mar 9:50
5:14 2Th 3:6,7; 1Ko 8:7
5:15 Rom 12:17; 1Pi 3:9;
5:16 Fil 4:4
5:17 Luk 18:1
5:18 Efe 5:20
5:19 Efe 4:30
5:21 1Jo 4:1
5:23 Heb 4:12
5:24 1Ko 1:9;
5:25 2Th 3:1; Heb 13:18
5:26 Rom 16:16
5:27 2Th 3:14; 1Ti 4:13
5:28 Rom 16:20

II THESALON

PAWLPI TE NENAH PAUL LAIKUAT PANIHNAK

Laikuattu: Paul
A kuatnak: Thesalon pawlpi te
Ngan kum: A.D. 51

Thesalon khaw ah om umtu te kheh erhnak le harsanak lak pin riang khen (1:4; 1 The. 1:6; 2:14; 3:3-4, 7 te pan kop in) amahni nunnak ah thuthang pha huham manin umnak le itnak ah khen (1:3; 1 Thess. 1:3, 8; 3:6-7; 4:9-10 te kheh pan kop in), a peh in khangso dang reng si. Sinapikhaw pawlpi sungah khangsonak ther pawlkhat a om manin Paul in laikuat panihnak heh ngan si. Paul in a laikuat pakhatnak a ngan tselh zawh, la a rei ngawl A.D. 51 in a veinihnak heh ngan si ol si. Tsimi hun lai in amah heh a veinihnak siangbawi naper khual a vaak min Korin khaw ah om si.

Me laikuat heh umtu te thaw a omdang lai in a zirhnak te (2:15; 3:6) le a laikuat pakhatnak te vum tawnin a ngannak si (1Thesalon thulamhuai pan in). Sinapikhaw umtu te heh Bawipa tolhleh hun tian a khoreng theinak tuh in thazaang pe le zirh heh a kul ngai si. Alian 1 ah, Paul in amahni kheh erhnak le harsanak lak ah zuam khokho tuh in thazang pe si. Bawipa kheh tolhleh tu lai si in, amahni kheh a raal te lakpin kan tu lai si.

Alian 2 ah, Paul in Bawipa tolhlehnak thu ah zirh sualnak te kheh hau in ralringnak pe si. Amah hen Bawipa heh thil thupi atsang tuh thil te tinak: thudik pin pialsualnak, khrih dotu a langnak le, sual in mi a hennak pin a dotu kheh lenak a si lai ngawl manin tolh rih tungawl si ti tsianneih si.

Alian 3 ah, pawlpi sungah thulun ngawl te buainak kheh rel si. Paul in me thu heh a tsomnak in 1Thesalon 4:11-12 ah rel ongla pelh atsia, umtu pawlkhat te'n Paul sonak kheh hei siarngawl si, ti lang tsiang si. Baibal zirhtu tampi te'n me umtu te hen Khrih a reima in tolh leh tu la si ti'n a um manin a naper tawp si ti'n ruat si.

Me Thesalon laikuat panihnak hen san hemmuah ah erhnak le thintsawlnak a tuar umtu tehem Bawipa'n " kei thinlung kheh Pathian itnak sungah le thintsual in Khrih ngaknak sungah huai ot si" ti a thei tu in thazaang pe si.

---

1 Keimah Paul, Silvanas ah le Timote te'n kei Pa Pathian le Bawipa Jesuh Khrih-a Thesalon Pawlpi te nenah lai nang kuat si ung.

2 Kei Pa Pathian le Bawipa Jesuh Khrih nena lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen. **3** U le nau te, nang vaseng in nang umnak nase ngai in khang atsia, pakhat le pakhat nang it dunnak khen nase ngai in a khang manin, Pathian kei paak tseih veng tuh si. Meheh kei puah tuhnak himhim si.

1:1 1Th 1:1
1:2 Rom 1:7
1:3 Rom 1:8; Efe 5:20
1:4 1Th 1:3,6
1:5 Fil 1:28; Luk 20:35
1:6 Luk 18:7,8; Thu 6:10
1:7 Heb 10:27; 2Pi 3:7

Harsanak ah Tha Penak

4 Tsimi manin erhnak le harsanak nang tuarnak tehem vumah nang thintsualnak le nang umnak manin, Pathian pawlpi te lak ah maizal ngai si ung. **5** Nangmahni heh Pathian uknak tsa harsa tuar atsia, tsimi uknak ah luut taak in tsannak nang si thei tuh in, Pathian thukhennak diktsang kheh tsimi banga tuarnak te manin tsiangno in lang si. **6** Nangmahni a harsa tiartu te

vumah Pathian in harsanak thaw a rul heh a dik si. 7A thawmlian a ma vanvummi te thaw vanvum pin Bawi Jesuh a lang phangin, harsa tuar nangmahni heh keimahni thaw tsawlom tiar tu nang si. 8Pathian a thei ngawl te le kei Bawipa Jesuh Khrih thuthang pha a ngai ngawl te kheh mei alh in phuzul tu si. 9Tsimi bang minung heh Bawipa mai le ama tsungnungnak huham mai pin kumkhaw senak ah tsawhnak si tu si. 10Bawipa kheh a leng Ni hun phangin ama mi thiangrim te thangphatnak a si theinak tuh in le nangmahni lak ah kei tetti khannak a umtu tehem in khumnung ngai in ultungnak si tu si.

11Tsimi manin nangmahni heh me ama konak thaw phutua in Pathian in a siar tuh in saw nang ngensak tsiat veng si ung. Ama phatnaka sahnungnak tehem le umnak in na nang pernak tehem kheh ama huham thaw in a kimsek tiar tuh in saw nang ngen sak meek si ung. 12Kei Pathian le Bawipa Jesuh Khrih-a lainatnak bangin, kei Bawipa Jesuh Khrih ming heh nangmahni ah tsungnung atsia, nangmahni khen amah ah nang tsungnung thei tuh in saw nang ngensak tsiat veng si ung.

Bawipa Ni tsa Thu Zirhnak

2U le nau te, tuhen kei Bawipa Jesuh Khrih lengnak tuh thu le ama nenah kei khawm dang tuh thu thaw peh dun in, 2Khrih Ni heh leng ongla si, ti'n raula in a sikhen awnkam rori in a sikhen, keimahni laikuatnak sitiar in a sikhen, nang ruatnak thing nomper tiar atsia, nang thinlung a buai nomper tuh ngawl in nang kun si ung. 3Tumah in kawti mah in nang son mah na sen. Misual pa siatsuahtu tsapa lang atsia, dunak a leng masa ngawl nungsang, tsimi ni kheh leng tu ngawl si. 4Amah hen Pathian ti'n konak le Pathian be tinak taak hem do atsia, tsimi tehem vumah tsawisang tsawm si. Pathian temple sungah Pathian bangin to atsia, Pathian sing, ti'n muh tsawm tu si.

5Nangmahni nenah ka om lai in me thu te ka relnak la phawk leh ngawlla si utsim maw? 6Ama hun in a lang thei tuh in a khaktu heh thei si utsi. 7Tsan nei ngawl a thuthuk in tuhen naper ongla in, khaktu pa kheh lenak a si ma hem, khak rih tu si. 8Tsimi zawh in tsannei ngawlpa kheh lang tu si. Amah kheh Bawipa'n ama kama haihawh thaw in pai tiar tu atsia, ama lengnak a vaarsur in siatsuah tu si. 9Tsimi tsannei ngawlpa lengnak heh Satan napernak a si bangin huham hem, theihdiknak hem le khumnung thuson hem thaw leng tu si. 10Tsin, amahni'n sannak a si tuh in itnak thudik a saang ngawl manin, a pai thong te lak ah diktsang ngawl thusonnak tehem thaw naper tu si. 11Me man hen amahni'n thusonnak a um tuh in, Pathian in zolnak mak taktak

1:8 Gal 4:8; 2Ko 2:12
1:9 2Pi 3:7; 2Th 2:8
1:10 1Ko 3:13; Joh 17:10
1:11 Rom 8:28; 15:14; 1Th 1:3
1:12 Isa 24:15; Fil 2:9-11
2:1 Mar 13:27; 1Th 4:15-17
2:2 1Ko 1:8; 2Ti 2:18
2:3 Mar 13:5; Thu 13:5,6
2:4 1Ko 8:5; Isa 14:13,14; Eze 28:2
2:5 1Th 3:4
2:8 Isa 11:4; Thu 2:16
2:9 Mah 4:10; Thu 13:13
2:10 1Ko 1:18; Tts 3:17-19
2:11 Rom 1:28; Mah 24:5; Mar 13:5
2:12 Rom 1:32

kheh amahni nenah leng tiar tu si. 12Tsimi heh thudik um ngawl in, um ngawlnak ah a sahnungtu tehem hannak a si theinak tuh in si si.

Khopek In Ding

13Sinapikhaw Bawipa itnak u le nau te, Raula thawmin thiang tiarnak le thudik nang umnak manin sannak si tu in, a pan pin pan Pathian dengnak te nang si manin, keimahni'n Pathian kei paak tsiat veng tuh si. 14Kei Bawipa Jesuh Khrih tsungnungnak nang ngah tuh in, kei thuthang pha thawmin ama'n ko nang si. 15Tsimi manin u le nau te, khopek in ding ula, awnkam in maw laikuatnak in maw kei zirhnak thurosiah te kheh beekpek un.

16Tuhen keimahni ittu le lainatnak thawmin kumkhaw neeknak le limdiknak pha keimahni a petu kei Bawipa Jesuh Khrih amah rori le Pathian le kei Pa in, 17nang thinlung bulum ta sehla, thupha tehem le naper pha tehem ah nang kol tiar reng tasen.

Sawngen Tiarnak

3A tawpnak in u le nau te, Bawipa thu heh nangmahni nenah a leng bangin, rang ngai in a zai tuh in, le ultungnak a si tuh in keimahni tsa in sawngen un. 2Tsimi a si lekhaw mi thinkawise te le mi suaksual te kut pin kannak si thei tu si ung. Mi hem in umnak neiberh ngawl si.

3Bawipa heh muangtaak si atsia, mi sesuak pa kut pin nang hung akhaw, kol tiar tu nang si. 4Nangmahni thu kei penak te heh nangnihni'n lun atsia, nang lun rih tulai manin, Bawipa ah muangnak nei si ung.

5Tuhen Bawipa'n nang thinlung kheh Pathian itnak sungah le Khrih thintsualnak sungah nang huai tasen.

Thazawng te Tsa Zirhnak

6U le nau te, keimahni nen pin ngahnak thurosiah bangin a nung ngawl te le dik ngawl ngai in a nungtu u le nau taak hem te nen pin nang ningtoih tuh in, kei Bawipa Jesuh Khrih ming in thu nang pe si ung. 7Nangmahni rori in keimahni nang tsung dan tuh thei si utsi. Heimansim tiphangin nangmahni nenah dik ngawl ngai in om ngawl si ung. 8Mi pakhat khat nena lai kheh man pe ngawl in ei ngawl si ung. Tumah vumah thilrit kei si tuh ngawl in, rimsu ngai in le zilhtsak ngai in a sun a zan in naper si ung. 9Tsimi banga na kei per heh nangmahni nen pin ngah theinak thuneinak kei nei ngawl ta si ngawl in, nang tsung tuh in kei puahnak si sawn si.

10Nang nenah kei om lai mahmah riang in, mi pakhat khat in na a per ngawl a silekhaw, lai khen ei mah na sen, ti'n thu nang pe si ung. 11Tsimi heh heimah naper ngawl in, mi nokkhah nung le mi thurelh khelh nangmahni lak ah mi pawlkhat a om lam

2:13 Rom 1:8; Efe 1:4; 1Th 5:9; 1Pi 1:2
2:14 Rom 8:28; 1Th 1:5
2:15 1Ko 16:13
2:16 Fil 4:20; Joh 3:16
2:17 1Th 3:2; 2Th 3:3
3:1 1Th 4:1; 5:25
3:2 Rom 15:31
3:3 1Ko 1:9; Mah 5:37
3:4 2Ko 2:3
3:5 1Kh 29:18
3:6 1Ko 5:4; Rom 16:17; 1Ko 11:2
3:7 1Ko 4:16
3:8 Leh 18:3; Efe 4:28
3:9 1Ko 9:4-14, 16
3:10 1Th 3:4
3:11 1Ti 5:13
3:12 1Th 4:1; Efe 4:28

kei za manin si. **12**Tuhen tsimi bang minung te heh dapdeen in naper atsia, amahni lai ten a ei tuh in, kei Bawipa Jesuh Khrih ming in thupe atsia, so dun si sing. **13**Sinapikhaw u le nau te, nangmahni zong hen thilpha nang puahnak ah thinnau kha mah na un. **14**Mi pakhat khat in me kei laikuatnaka thu kei relnak a lun ngawl a silekhaw, amah tsawh theihnik po ula, a zak belbel tuh in pawl nom mah na ta un. **15**Sinapikhaw raal bangin ruat mah na ula, unau bangin nunzirh sawn ta un.

3:13 Gal 6:9
3:14 Rom 16:17; 1Ko 4:14
3:15 Gal 6:1; 1Th 5:14
3:16 Rom 15:33; Rut 2:4
3:17 1Ko 16:21
3:18 Rom 16:20

Muitsu Penak

16Tuhen thinnuamnak Bawipa amah rori in thil sidaan hem in thinnuamnak nang pe tsiat reng veng tasen. Bawipa heh nang vaseng nenah om tasen.

17Keimah Paul in nangmahni ngai ka relnak heh ka kut rori in ngan sing. Tibang hen ka ngan heh ka laikuatnak tehema theihdiknak si.

18Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak nang vaseng vumah om tasen. Amen.

I TIMOTE

NEN AH PAUL LAIKUAT PAKHATNAK

Laingantu: Paul
A kuatnak: Timote
Ngankum: A.D. 64-65

Paul in Timote ah kheh a siangbawi naper a veikhatnak khualvaknak ah Lystra lam tawnin a hawh laitak in a tawknak si. Timote nu heh Jew te si atsia a pa heh Grik te si. A nu le a nupi heh umtu a si manin a naupang lai pin pan Thukam lun kheh zirh veng si (1:5; 3:15). Timote umtu a sinak heh a nu le a nupi zirhnak manin a singawl lekhaw Paul siangbawi naper a veikhatnak khualvaknak pin zirhnak a zanak pin si thei si (Leh. 14:6, 21). Paul in siangbawi naper a veinihnak khualvaak atsia Lystra a tawn thah leh phangin Timote heh Bawipa napernak ah muangtaak ningluntu si tu in amah le amah tiari tsawm ong si lei (Leh 16:1-2). Timote ah kheh Paul nenah hawh deve atsia Filipi, Thesalon, Berea le, Korin pawlpi ah Paul naper te kheh bawm si (Leh 16:1- 17; 18:5).

Paul in Timote laikuat pakhatnak a ngannak heh me a khualvaknak te tah khen khawnu sawnpi si. Lehnak te Napernak laibu sungah thiltsang te ngannak a si zawh in laikuat pakhatnak heh ngan si. Lehnak te Napernak laibu heh A.D. 60-62 sung Rom khaw ah Paul thawngtonak thu thaw tawp si. Sinapikhaw a tawpnak in Rom te'n amah kheh suah leh si (Fil 1:23- 27; 2: 24; Flm 22). Paul heh dawllam in Efesa ah Timote thaw hawh leh si. Tsin Paul a kheh Masidonia ah hawh atsia, sinapikhaw Timote kheh Efesa khaw ah zam si (1Tim. 1:3).

Paul in a lehlawi vut leh thei tu ngawl lam a theitsawm phangin Timote laikuat pakhatnak heh A.D. 64-65 kawnvel in ngan si (3:14-15; 4:13). Me laikuat heh Paul in Efesa pawlpi keemtu a naper pinak khangno Timote nenah a ma bulpak thurelpinak in kuat si (Efesa thulamhuai pan in).

Me laikuat heh khen nih in khen si. Pakhatnak ah, Paul in Timote ah kheh a nunnak in umtu te tsa in santehtaak si kul si, ti'n rel si. Panihnak ah, Timote kheh pawlpi kulnak te: zirhsual saya te le zirhnak sual (alian 1 le 4), pumkhawmnak ah ziaza (alian 2), pastor le pawlpi upa te si dan tuh (alian 3), Timote in pawlpi sunga minung hinkim te naper te le, Pathian lam ah nasiam a nei tennak te kheh relpi bawm si (alian 5-6).

Paul in Timote nenah a laikuat pakhatnak sungah pawlpi pakhat nunnak ah man nei pittseih mi huai dan te kheh peh si. Heimansim tiphangin, pawlpi heh "thutaka elphah le inn suatpi" a si manin pawlpi pakhat in hei zongza apuahnak ah Pathian Thu a lun tu heh thupi pittseih si" (3:15).

---

1 Keimahni Santu Pathian thupenak thawmin le kei limdiknak Bawi Jesuh Khrih thawmin, Jesuh Khrih lehnak keimah Paul in, **2** umnak ah ka tsapa taktak Timote nenah lai na kuat sing. Pathian kei Pa le Jesuh Khrih kei Bawipa nena lainatnak, ngeihharnak le thinnuamnak kheh na vumah om tasen.

1:1 Tit 1:3; **1:2** Leh 16:1; 1Ko 4:17

1:3 Leh 16:9; Gal 1:4,7; **1:4** 2Ti 4:4; Tit 1:1

Zirhsualtu te Ralring Tiarnak

3 Masidonia ram ah ka hawh phangin nangmah ka kun bangin, amahni'n thupom dang a zirh tuh ngawl in thu na pe thei tuh in, Efesa khaw ah om reng rih in. **4** Puah tsawmnak tangthu te le a bo thei ngawl pupa suahkehnak thu te kheh thupi tsansak mah nen. Tsimi te hen umnak sungah

Pathian deihnak bangin khangsopi ngawl in, thu el dunnak bek suak tiar si. **5**Tibanga nangmah thu ka penaka tuumnak heh thinlung thiang pin le pha le se theikhennak lungmu pha pin le umnak taktak pin a suak itnak na nei theinak tuh in si. **6**Mi pawlkhat te'n me itnak heh pai tiar atsia, thu maan ngawl te awn in lamvaiberh ongla si. **7**Amahni'n a awn tuh le a thukho tiar tuh a thei ngawl thahlam in, Daan zirhtu si ot lai si.

8Mi in daan heh a daan bangno in a mang a silekhaw, daan heh a pha lam thei si sing. **9**Meheh thei ten. Daan heh mi diktsang pa tsa puahnak si ngawl in, tsannei ngawl le thu ngai ngawl te tsa, Pathian kihzah ngawl le misual te tsa, mi thiangrim ngawl le Pathian a upat ngawl te tsa, ma pa a reek te le ma nu a reek te tsa, tualreek te tsa, **10**nu le pa a sual te tsa, mipa le mipa a sual te, minung ru te, thuson rel te, a maan ngawlpi in tsial tsawm te le thu zirhnak dik thaw a kalh dun in a nungtu tehem tsa puahnak si sawn si. **11**Tsimi thu zirhnak dik heh Pathian in keimah a muang manin keimah a aapnak, thangphat taak Pathian-a a tsungnung thuthang pha bangin si.

Paul Vumah Bawipa Lainatnak

12Me Pathian nasiam heh per tu in muangtaak in ruat atsia, per zo thei tuh in tha a petu Khrih Jesuh kei Bawipa paak sing. **13**Tuma hen keimah heh Pathian a relsetu, mi a erhtu le mi zohsuamtu ka si awng pelhta sikhen, um ngawl manin le thei ngawl manin ka puah khanak a si manin, ngeihharnak ngah sawn sing. **14**Kei Bawipa lainatnak heh Khrih sungah itnak le umnak thaw kangkim leilei si. **15**Khrih Jesuh heh misual te san tu in leivum ah leng si, ti heh muang taak le mi hema saang taak awnkam si. Tsimi misual te lak pin keimah heh a sual ber sing. **16**Sipelh atsia amah um atsia, kumkhaw nungnak a ngah tulai te tsung tuh ka si theinak tuh in, misual ber keimah heh ama ngeihharnak ngah tiar atsia, a thintsualnak tehem muh masa ber ka si. **17**Tuhen kumkhaw kumpibawi, thi thei ngawl, mu theihnung ngawl le Pathian amah pakhat bek mitsim ah kheh kumkhaw kumkhaw in tsungnung in ultungnak si tasen.

Raaltawngnak Pha

18Tsapa Timote, tima in nangma thu rel hamsak a si bangin, raaltawngnak pha na tawng theinak tuh in, le **19**umnak le pha le se theikhennak thiang vongpek in na tawng thei tuh in me thu heh na pe sing. Mi pawlkhat te'n meheh el atsia, umnak thu thaw peh dun in timbaw se bangin se thong si. **20**Amahni lak ah Himenis ah le Alexander ah peh deve in, Pathian relse in a awn tuh ngawl in zir tu in, Satan ah aap ongla sing.

1:5 Gal 5:6; 2Ti 1:5
1:7 Efe 4:11; Job 38:2
1:8 Rom 7:12
1:9 Gal 3:9; 5:23; 3:19
1:10 2Ti 1:13; Tit 1:9
1:11 Gal 2:7; 1Th 2:4; Tit 1:3
1:12 Fil 4:13; Leh 9:15
1:13 Leh 8:3; 26:9
1:14 2Ko 4:15; 2Ti 1:13; 1Th 1:3
1:15 2Ti 2:11; Tit 3:8; Mar 2:17;
1:16 Rom 2:4; Joh 3:15; Mah 25:46
1:17 Thu 15:3; Kol 1:15;
1:18 2Ti 2:3
1:19 2Ti 2:18
1:20 2Ti 2:17; 4:14; 1Ko 5:5

Sawngen Daan Zirhnak

2 Tsimi manin kulnak ngennak te, sawngennak te le mi te tsa ngensaknak te le paaknak te heh mi hem tsa ngensak tu in na so masa ber sing. **2**Pathian kihzahnak tehem le maisong upatnak tehem thaw rem dunno in le bulumno in kei nung theinak tuh in, kumpibawi te le uktu tehem tsa in sawngensak in. **3**Heitasim tiphangin meheh keimahni Santu Pathian mitmuh ah a pha le sangtaak si si. **4**Pathian hen minung tehem heh sannak si tu in le thudik thei tu heh deih si. **5**Heimansim tiphangin Pathian pakhat bek om si atsia, Pathian le minung laklawh ah remtuahtu Minung Khrih Jesuh bek om si. **6**Amah heh minung hem den tu in amah le amah pe tsawm atsia, a hun a kim phangin tettikhan tuh si si. **7**Tsimi manin thureltu le lehnak si tu in, le umnak ah le thudik ah Gential te zirhtu si tu in deng ka si. Khrih sungah thudik rel sing. Thuson rel ngawl sing.

8Tsimi manin mipa te'n kawnai nai ah a sikhen thinraw ngawl in le ummawh ngawl in kut thiangrim te zar in saw a ngen tuh in deih sing.

Nupang te Nun Daan

9Tsimi bang deve in nupang te khen sam phiar ngawl in, ruang ah sui te maw keplung te maw khaih atsia puan manhar ngaingai te sil ngawl in, vansilh te khen kelen tsawmno in musahnung le a khawthuno in sil tu in, le **10**thilpha puahnak thaw in nung tu in deih sing. Tsimi heh Pathian kihzahtu nupang te langal dan si sawn si. **11**Nupang hen mengdeenno in thu ngainak hem kheh zir tasen. **12**Nupang heh thu zirh tu in le mipa vumah thunei tu in deih ngawl sing. Mengdeen sawn tasen. **13**Heitasim tiphangin puah masanak heh Adam ah si atsia, tsimi tselh phangin Eve ah puah si. **14**Zolnak heh Adam ah si ngawl in, Eve ah sawn heh zolnak si in, daan heknak sungah da si. **15**Sinapikhaw mah le mah uk tsawmzonak thaw itnak le umnak le thiangrimnak a nei zompeh reng lekhaw nauhingnak ah sannak si tu si.

Pastor te Nun Daan

3 Mi pakhat in pawlpi huaitu pastor si a tur a silekhaw, naper pha a tur si ti heh muangtaak awnkam si. **2**Pawlpi huaitu pastor heh sawibang ngawl, zi pakhat bek nei, a supzotu, mi thinlung tsiltsang, mi nuntsan pha, mikhual pan thiam, thu zirh thiam si tu atsia, **3**tsapit zu in ngawl, mi halta ngawl, peisa deih leita si ngawl in, mi lungnem, mi haupi thei ngawl le mi hampum ngawl si tasen. **4**Tsin, ama innsang phatakno in a ukzotu, a tsa te'n amah upat maisongnak tehem thaw a thu a lunnak si tasen. **5**Heitasim tiphangin ama innsang kawti bangin uktu ti riang a thei ngawltu hen kawti bangin Pathian pawlpi kelen thei tu sim? **6**Tapidaw pantsang si mah

2:1 Efe 6:18
2:2 Rom 13:1; 2Ti 3:5
2:3 Luk 1:47
2:4 Eze 18:23 Joh 3:17; Rom 11:14; 2Ti 2:25
2:5 Rom 3:29,30; Gal 3:20
2:6 Mah 20:28; 1Ko 1:6; Tit 1:3
2:7 Rom 9:1; 2Ti 1:11
2:8 Luk 24:50
2:9 1Pi 3:3
2:10 Tts 31:13
2:11 1Pi 3:3,4;
2:12 Efe 5:22
2:13 1Ko 11:8
2:14 2Ko 11:3
3:1 Tit 1:7
3:2 Tit 1:6-8; 2:2; Rom 12:13; 2Ti 2:24
3:3 2Ti 2:24; 1Pi 5:2
3:4 Tit 1:6
3:5 1Ko 10:32
3:6 2Ti 3:4; 2Pi 2:4

na tasen. Tsimi a si ngawl lekhaw ngal leita atsia, diabol bangin hannak ah da kha tu si. 7Tsimi bek zo ngawl pulam minung te thangphatnak si tasen. Tsimi a si ngawl lekhaw mi te'n relse atsia, diabol thang ah awk kha tu si.

Pawlpi Upa te Nun Daan

8Tsimi bangin pawlpi upa te heh upat maisongtaak si ta sehla, mi thutam si mah na tasen. Tsin, tsapit zu ak si mah na ta sehla, peisa deih leita si mah na tasen. 9Se le pha theikhennak thiang thaw umnaka thuthup a vongtu si tasen. 10Amahni heh tsulseksaak si masa ta sehla, sawibang ngawl a silekhaw, pawlpi upa per tasen. 11Tsimi bangin amahni zi te khehkhen upat maisongnak si ta sehla, mi ii thei si mah na tasen. A supzotu le na hem ah muangtaak si tasen. 12Pawlpi upa te heh zi pakhat bek nei si ta sehla, a tsa te le ama innsang phatakno in a ukzotu si tasen. 13Pawlpi upa sinak thaw in pawlpi naper phatakno in a pertu te hen mun pha ngah ongla in, Khrih Jesuh umnak ah ralphanak ngah ongla si.

14A rei ngawl in na nenah leng tu in ka limdik pelhta sikhen, me thu te heh ngan in na kuat sing. 15Sinapikhaw ka khawnu kha lekhaw, Pathian inn sungah na leida dan tuh na thei tuh in, lai in na kuat sing. Tsimi Pathian inn heh a nung Pathian pawlpi si atsia, thudik elphah le khuam si.

3:7 Mar 4:11; 2Ti 2:26
3:8 Fil 1:1; Tit 1:7
3:9 Leh 23:1
3:11 2Ti 3:5; Tit 2:3
3:15 1Ko 10:32; Mah 16:16
3:16 Rom 16:25; Joh 1:14; Kol 1:23; Mar 1:23; Mar 16:19
4:1 Joh 16:13; 1Ko 2:10; 2Ti 3:1; 2Pi 3:3; Mar 13:5
4:2 Efe 4:19
4:3 Heb 13:4; Kol 2:16; Rom 14:6
4:4 Mar 7:18, 19; Rom 14:14-18 Leh 10:15
4:5 Heb 4:12
4:6 2Ti 3:15
4:7 2Ti 2:16

16El dun tuh zangzau si ngawl Pathian kihzahnak thuthup heh mak si.

Pathian heh tisa in lang atsia,
Raula maan in a dikdan lang tiar in,
Vanvummi te'n mu si.
Gential te nenah phuang atsia,
Leivum mi te'n um in,
Tsungnungnak ah leso si.

Zirh Sual te Tsa Launung

4Hun dawllam in mi pawlkhat te'n umnak zam tu in, zoltu raula le khawvang te zirhnak te thupi tsan sawn tu si, ti'n Raula in tsiangno in awn si. 2Amahni se le pha theikhennak lungmu heh thiarsa thaw halnak si in, sidat ngai in thuson bek rel si. 3Huai dun tu heh kham atsia, thudik thei in a umtu te'n paak thahlam in a saang tuh Pathian puahnak lai kheh ei tu ngawl in kham si. 4Pathian siamnak tehem heh phaberh si. Paak thahlam in kei saang a si lekhaw ei tuh ngawl lai heimah om ngawl si. 5Heimansim tiphangin Pathian thu le sawngennak thawmin thiang tiarnak si ongla si.

Jesuh Khrih Sel pha

6Umnak thua tsawmnak le phatakno in na lunnak zirhnak pha te kheh u le nau te zirh letsikhaw, Jesuh Khrih-a napertu pha si tu si tsi. 7Sinapikhaw Pathian thu thaw sengdun ngawl

nupi te puah tsawmnak tangthu te kheh lonsak la, Pathian kihzahno in na nung thei tuh in zuam sawn in. **8**Tisa zuamnak hen dawmno nempi pelh atsia, Pathian kihzah nun hen tuhun le a leng tulai hun ah nungnak thutiam a nei manin, na hem ah nempi si. **9**Meheh muangtaak le mi hema saang taak awnkam si. **10**Minung tehem Santu, a tsuangtsung in amah a umtu te Santu a nung Pathian kei muang manin, rimsu ngai in naper atsia, harsa tuar si sing. **11**Me thu te heh lun tuh in thupe la, zirh ten.

Napernak ah Tsimkom Tuh

12Khangno na sinak kheh tumah in zohsuam mah na sen. Tsimi tah in na kampau, na nun dan, itnak ah, raula ah, umnak ah le thiangrimnak ah umtu te tsungtaak in nung sawn in. **13**Ka leng ma hem Laithiangrim siar le so dunnak le zirhnak te kheh thupi tsan in. **14**Pawlpi upa te'n nangma lu vumah kutsuan atsia, rel hamnak thaw nangmah a penak, nangma sunga lehsawng te la hei nam ngawl men mah nen. **15**Mi tehem in na khangso dan a mu thei tuh in, me thu te heh ngaisung la, kimsek in lun thei zuam in. **16**Nangmah ah le na zirhnak ah tsimkom la tsimi te kheh puah reng veng in. Tsimi bangin na puah a si lekhaw nangmah le na thurelnak a zatu te san thei tu si tsi.

4:8 Mah 6:33; Mar 10:29,30
4:10 Mah 16:16; Luk 1:47
4:12 2Ti 1:7; 1Th 1:7; 2Th 3:9; Tit 2:7; 1Pi 5:3
4:13 Luk 4:16; Leh 13:14-16; Kol 4:16; 1Th 5:27
4:14 Leh 6:6; 2Ti 1:6
4:16 Rom 11:14
5:1 Tit 2:2; Sun 19:32
5:4 Efe 6:1,2; Rom 12:2; Efe 5:10
5:5 1Ko 7:34; 1Pi 3:5; Luk 2:37; Rom 1:10
5:6 Luk 15:24
5:8 2Pi 2:1; Jud 4
5:10 Leh 9:36; 1Pi 2:12; Rom 12:13; Luk 7:44

Pawlpi Member te Nenah

5Upa te kheh hau tseih mah nen. Tsimi tah in na pa bangin bulum sapi sawn in. Innlum khangno te kheh unau bangin ruat in. **2**Nupi te kheh na nu bangin bulum sapi la, a nauta te kheh thiangnak tehem thaw na tser bangin ruat in.

Numei te Vum Ah

3Numei miaumiau te kheh upat in. **4**Numei pakhat khat hen tsa te tsawi atsia, tu te a nei a silekhaw, mahni innsang ah benak ah mi zuam ngai si tu in le nu te pa te ang tiar leh saak tu in zir masa tasen. Heitasim tiphangin meheh Pathian mai ah a pha le sangtaak si si. **5**Numei miaumiau mahtumruak om hen Pathian muang atsia, a sun a zan in Pathian nenah kun le ngen in sawngen reng veng si. **6**Sipelh atsia ma sahnung zawng bek in a nungtu numei heh a nungtsa lai pah in a thi si. **7**Amahni heh mawhsiatnak a si tuh ngawl in me thu te heh lun tu in thupe in. **8**Tutu sikhen ma minung, a tsuangtsung in ma innkawpi te a tsawm nuam ngawl a si lekhaw, umnak kheh el leh atsia, um ngawltu tah in sesuak sawn si.

9Kum sawmruk kim lai ngawl te numei tsazin sungah khum mah nen. Pasel pakhat bek nei, **10**naper pha te a per manin mi mingpha, a tsa te piding ongla, mikhual zin dung tiar in, mi thiangrim te kawng a somsaktu, mi harsa te a bawmtu le naper

pha tehem thanuam ngai in a pertu a si lekhaw numei tsazin sungah khum in.

11Numei nautadoh te heh Khrih vumah zulhthau leh men atsia, pasel nei a nuam leh men thei manin, numei lak ah peh tiar mah nen. **12**A masa ber in a neinak umnak a vawr manin hannak in tsang si. **13**Tsimi bek zo ngawl thazawng ngai in, inn hem ah vak kawikawi si. A thazawng bek zo ngawl thutam, mireel thei belhsep atsia, a awn tuh ngawl ngawl te awn in, mi te thiltinak te relse sak thei lai si. **14**Tsimi manin numei nautadoh te heh pasel nei asin, tsa te tsawi in, innsang phatakno in pan atsia, raal pa sawi tuh himhim in hamphanak nei tiar awl asin deih sing. **15**Heitasim tiphangin mi pawlkhat te'n lamvai atsia, Satan lam ah nga ongla si. **16**Umtu mipa in maw nupang in maw numei a nei a silekhaw, amahni'n kelen tasen. Tsimi lekhaw pawlpi in phurhrit kul ngawl in, numei miaumiau te pan thei sawn tu si.

Huaitu Upa te Zirhnak

17Phatakno in pawlpi a huaitu upa te, a tsuangtsung in thu in le rimsu ngai in na a pertu te kheh a letnih in upattaak in ruatnak si tasen. **18**Laithiangrim in, "Kawlpawtsang kheh tsang a tsil lai in a mur heen mah," ti in le "Rimsu ngai in na a pertu hen lawhman ngah vo si," ti'n ti si. **19**Huaitu upa pakhat heh mi te'n a zuar phangin tetti panih maw pathum maw a om ngawl himhim in saang kha mah nen. **20**Sualnak a puahtu te heh midang te'n a kih tuh in mi hem mai ah hau ten.

21Kan peengnak le mi deihdannak nei ngawl in me thu te heh na lun tuh in, Pathian le Bawi Jesuh Khrih le dengnak vanvummi te mai ah kho ngai in thu na pe sing. **22**Mi vumah na kut te suan zual men mah na la, midang te sual a puahnak te ah peh deve mah nen. Thiangrimno in kem tsawm sawn in.

23Na hupi manin le na naa tseih veng manin, ti ruak in leh ngawlla in tsapit zu dawmno in sawn in.

24Mi pawlkhat te sual heh tsiangno in lang nomper atsia, thukhennak tuar zep nom pelh in, mi pawlkhat te heh dawllam phangin lang leh thei si. **25**Tsimi bangin naper pha khenkhat te heh tsiangno in lang nomper atsia, a lang nomper ngawl naper pha te khen heh thup theihnung lawt ngawl si.

Bawi te Upat Tuh

6 Pathian ming le a zirhnak heh relsenak a si tuh ngawl in, sel sinak kol khahnak sel tehem in a bawi te vumah upatnak tehem nei tasen. **2**Tsin, a bawi te heh umtu a si sikhen unau dang a si manin heinam ngawl mah na sen. A miattu te heh umtu te le itnak te a si manin, amahni naper te persak sawn tasen. Me thu te heh zirh la so kom ten.

5:13 Rom 1:29; 2Th 3:11
5:14 1Ko 7:9
5:15 Mah 4:10
5:17 Leh 11:30; Fil 2:29; 1Th 5:12
5:18 1Ko 9:7; Luk 10:7; Sun 19:13; Mah 10:10; 1Ko 9:14
5:19 Leh 11:30; Mah 18:16
5:20 2Ti 4:2; Tit 1:13; Daa 13:11
5:21 2Ti 4:1
5:22 Leh 6:6; Efe 5:11; Sm 18:26
6:1 Efe 6:5; Tit 2:5,8
6:2 Flm 16

Zirhnak Man Ngawl

3Tutu sikhen zirhnak dang zirh atsia, kei Bawipa Jesuh Khrih thu, thu man le Pathian kihzahnak banga zirhnak thiang a saang ngawltu heh, **4**mi ngal si atsia, heimah thei ngawl in, mi thu dong sah le thu el dun sah tu si. Tsimi bang mihing te heh iksiknak, hau dunnak, mi relse in nawmtsannak le ummawh dunnak sesuak a neitu si atsia, **5**lungmu pha ngawlnak thaw thu kal belbel in, thudik pin a pialtu si in, Pathian benak heh miatnak a ringtu te si. Tsimi bang mihing kheh pial rori ten.

Peisa Deihnak

6Thinkimnak thaw Pathian kihzah heh miatnak lianpi si. **7**Leivum ah hen kei keng theinak heimah om ngawl in, kei kaisuahnak khen heimah om lawt ngawl si. **8**Lai ei tuh le silhtsen kei nei reng nungsang thinkim si ung. **9**Sinapikhaw mi hausa a si ottu heh sualroihnak le thang sungah da in, tawna thil tampi le a kihnung otnak sungah da si. Tsimi otnak khen senak le ral thongnak sungah niim tu si. **10**Heitasim tiphangin peisa deihnak heh a sesuak tehema hampi si. Mi pawlkhat te'n peisa nei ot leita manin, umnak pin pial atsia, lungsenung tampi thaw amahni le amahni sun tsawm si.

Umnak-a Raaltawngnak Pha

11Sinapikhaw nang, Pathian minung, tsimi thil te tsawh zamla, diktsangnak, Pathian kihzahnak, umnak, itnak, thintsualnak le lungnemnak te kheh hil sawn in. **12**Umnaka raaltawngnak pha kheh tawngla, kumkhaw nungnak kheh beekpek ten. Tsimi kumkhaw nungnak ngah tu in Pathian in nangmah ko atsia, nangmah khen tetti tampi te mai ah phuangnak pha thaw tsimi kumkhaw nungnak thu kheh phuang ongla si tsi. **13**Thil hem nungnak a petu Pathian mitmuh ah le Pontius Pilat mai ah phuangnak pha thaw tetti a khantu Khrih Jesuh mai ah nangmah ka kun nuamnak heh, **14**kei Bawipa Jesuh Khrih a lang tian in baal po ngawlno in le sawi bang ngawl in, me thukhaam te heh lun in. **15**Ama hun a kim phangin amah heh lang tu si. Amah heh muitsu thupha a dongtu, Uktu ber, kumpibawi te Kumpibawi le bawi te Bawipa si. **16**Amah bek heh a thi thei ngawl si in, nek khop ngawl vaarnak sungah om si. Amah heh tumah in mu awng ngawl in, tumah in mu thei ngawl si. Tsimi Bawipa khen ultungnak le kumkhaw uknak tso tasen.

17Tusana mi hausa te heh a puarthau tseih tuh ngawl in le a muangnung ngawl hausanak kheh aan ngawl in, kei nunnuam tuh in heizongza nakim in keimahni a petu a nung Pathian aan sawn tuh in thupe in. **18**Amahni'n thilpha puah in, naper pha te ah hausa tuh in le pamheih ngawl in rawlthiam tuh in, le **19**kumkhaw

6:4 2Ti 3:4; 2:14
6:5 2Ti 3:8; Tit 1:15
6:6 Fil 4:11; Heb 13:5
6:7 Job 1:21; Tzt 5:15
6:8 Tts 30:8; Heb 13:5
6:9 Tts 15:27
6:10 Jei 5:19; Joh 7:21
6:11 2Ti 3:17; 2:22
6:12 1Ko 9:25; Fil 3:12; Heb 3:1
6:13 Joh 18:33-37; 2Ti 4:1
6:14 1Ko 1:7; 2Ti 1:10
6:15 Tit 1:3; Dan 2:47; Thu 1:5(1:5)
6:16 1Jo 1:7; Joh 1:18
6:17 Luk 12:20; Leh 14:17
6:18 Rom 12:8; Efe 4:28
6:19 Mah 6:20; Fil 3:12

nungnak a beekpek thei tuh in, a leng tulai hun tsa tuh amahni tsa in elphah pha khawlham tu in thupe in.

Muitsu Penak

20 Maw Timote, nangmah muang in nangmah aapnak te heh kelen ten. Sawi dunnak, awn thongthong tseih men te, mi te'n dik ngawl ngai in, thei theinak, ti'n a tinak thei theinaka khaknak te kheh pial ten. **21** Mi pawlkhat te'n me thei theinak heh nei atsia, umnak pin pial si. Na vumah Pathian lainatnak om tasen. Amen.

6:20 2Ti 1:12, 14; 2:16

6:21 2Ti 2:18; Kol 4:18

II TIMOTE

NEN AH PAUL LAIKUAT PANIHNAK

Laingantu: Paul
A kuatnak: Timote
Ngankum: A.D. 67-68

Paul in Timote laikuat a pakhatnak a kuat zawh kum 3-4 kawnvel in a ngannak si. Me hun sung hen, Paul in thil tampi puah si. Efesa ah pawlpi keemtu in Timote ah a zam zawh in (Timote laikuat pakhatnak thulamhuai pan in), Paul ah kheh Masidonia (1Tim 1:3), Korin (2Tim 4:20), Krete (Tit 1:5) le Miletus (2Tim 4:20) ah hawh si. Tsimi hun phangin, Paul kheh a dawlta ber thawngtohnak tuar si. Me hun kawnvel khen Nero in Khristian ten Rom khaw sungah mei haal si ti in sual zei si. Me heh Khristian te Rom uknak ram sungah nase ngai in erhnak a tuar tepannak si.

Paul in Rom khaw ah veinihnak thawng a tonak heh, a veikhatnak a to tah in tuar nase sawn si (Efesa thulamhuai pan in). A veinihnak in, Rom te'n amah kheh daan heektu ti'n tangtaih si (1:8; 2:9). Paul kheh a tsop, nawngkai, a thimbernak munah koih si. A rualpi pawl khat te'n amah veh pelh atsia(1:16) a rualpi tamsawn te a nen ah om leh ngawlla si (4:10-12). Rimsunak a tuar sung hem kheh Paul in Bawipa ompinak thawm (1:12; 4:17-18), le Pathian Thu huham thawm manin thazaang ngah si. A napernak khen phatak no in tselh thei a si manin, Bawipa nenah hong tu in ralring lep ong si lei (4:6-8).

Paul in a thi ma in Timote nenah laikuat dang pakhat ngan ot lai si. Tsimita, Timote laikuat panihnak heh A.D. 67-68 kawnvel in ngan si. Tsimi hun lai in Timote heh Efesa pawlpi a keem laitak si. Timote heh thin rimsunak tampi nei a si manin Paula thazaang penak a kul ngai si. Me laikuat heh thin rimsunak phunthum: thuthang pha manin erhnak tuarnak manin zaknak (1:3- 2:13), Pathian napertu pakhat in otnak sesuak neinak manin a naper te a zamnak (2:14- 26) le, umtu te'n thuthang pha a keem kulnak thu (3:1-4:8) te kheh rel si.

Pathian nepertu te'n umtu dang te tahin me bang thin rimsunak heh tawk tamsawn si, sipelh atsia umtu tehem in a kulnak bangin do kul si. Paul in Timote tsa in a tisaknak heh umtu tehem tsa khen si deve atsia, thudik sungah om reng tuh heh si si (3:14).

1:1 1Ko 1:1; Efe 3:6; **1:2** Leh 16:1; Rom 1:7 **1:3** Rom 1:8; Leh 23:1; Rom 1:10

1 Khrih Jesuh ah om nungnak thutiam bangin, Pathian deihnak thawmin Jesuh Khrih lehnak keimah Paul in, **2**itnak ka tsapa Timote, lai na kuat sing. Pa Pathian le Khrih Jesuh kei Bawipa nena lainatnak, ngeihharnak le thinnuamnak kheh na nenah om tasen.

Timote Pathian Thu ah A Khangso Daan

3Ka papi te'n a per veng bangin, pha le se theikhennak thiang thaw a na ka pernak manin Pathian paak sing. Sun le zan tsawl ngawl in saw ka ngennak ah na phawk reng veng sing. **4**Na mitniraw theisak reng thahlam in angnak thaw ka dim theinak tuh in, nangmah mu tu tur leita sing. **5**Nangmah ah umnak taktak a om kheh thei reng sing. Tsimi muangnak kheh a pan in na nupi Lois sungah le na nu Eunice sungah a om saak si in, nangma sungah khen a om lam thei sing. **6**Tsimi manin na vumah ka kut ka suan manin nangmah ah a om

1:4 Leh 20:37 **1:5** 1Ti 1:5; Leh 16:1 **1:6** Leh 6:6; 1Ti 4:14

Pathian lehsawng la na alh tiar reng tuh in na rel nawh leh sing. 7Pathian in keimahni heh kihnak raula pe si ngawl in, thil titheinak raula, itnak raula le lungmutsing neinak raula pe kei si.

Thuthang Pha Zahpi Ngawl

8Tsimi manin kei Bawipa thu tettikhan heh zak himhim mah nen. Ama manin thawng to keimah khen mizah kha po mah nen. Thuthang pha manin harnak ka tuarnak heh Pathian huham bangin ka tuarpi sawn in. 9Pathian heh kei napernak te bangin si ngawl in, ama tuumnak le leilung a po ma Khrih Jesuh ah keimahni a penak lainatnak bangin keimahni a santu le konak thiangrim thaw keimahni a kotu si. 10Sinapikhaw keimahni Santu Jesuh Khrih a langnak thawmin, tsimi lainatnak kheh muh ongla si. Jesuh Khrih in thihnak kheh bo tiar ongla in, thuthang pha manin nungnak le thi thei ngawlnak kheh vaarnak sungah keng ongla si. 11Tsimi thuthang pha tsa Gential te nenah thureltu, lehnak le zirhtu si tu in deng ka si. 12Tsimi manin me harsanak te heh tuar meek sing. Sipelh atsia ka umnak Pa ka thei manin le amah ka aapnak kheh tsimi Ni tian ama'n kelensak thei tu si, ti heh tsiangno in ka thei manin zak ngawl sing.

Umnak ah Khoreng

13Keima nen pin na za saak tsungtaak a maan taktak thu kheh Khrih Jesuh ah a om umnak le itnak thaw beekpek ten. 14Nangma nenah aapnak thilpha kheh keimahni sungah a om Raula Thiangrim thawmin keem in.

15Asia ram ah om tehem in keimah a zam heh thei si tsi. Amahni lak ah Figellas ah le Hermogenes ah khen peh deve si. 16Onesiphoras ah hen keimah thather leh tiar veng atsia, kolkhahnak ka sikhen heh mi a zahpi ngawl manin, Bawipa'n ngeihharsak bel tasen. 17Rom khaw ah a leng phangin keimah zei khokho atsia, tawk ka si. 18Tsimi Ni in Bawipa nen pin ngeihharnak a ngah theinak tuh in, Bawipa'n amah kheh ngeihharsak bel tasen. Efesa khaw ah keimah a tuamlawm dan te heh na theisek saak si.

Harnak ah Thapenak

2 Tsimita nang, ka tsapa, Khrih Jesuh ah a om lainatnak khen na kol tiar tasen. 2Tsin, tetti tampi lak pin ka nena na zanak thu te la midang te zirh leh thei tu tuh muangtaak minung te nenah aap salawn leh in. 3Tsimi manin Jesuh Khrih-a raalkap pha bangin, rimnak heh tuar kul si tsi. 4Raalkap hen amah naper a petu kheh a ang tiar theinak tuh in, raal a tawng lai in me leivum nun khawsaknak ah nanok kel ngawl si. 5Sel zuam dunnak ah a zuamtu hen daan luun in a zuam ngawl a si lekhaw, lehsawng ngah tu ngawl si. 6Lo thoktu hen rimsu ngai in lo a thok zawh phang bek in, lai te khawl

1:7 Jer 42:11; Rom 8:15; Isa 11:2
1:8 Mar 8:38; Efe 3:10
1:9 Rom 11:14; Efe 2:9
1:10 Efe 1:9; 1Ko 15:26, 54
1:11 Leh 9:15; 1Ti 2:7
1:12 Mar 8:38; 1Ko 1:8
1:13 Tit 1:9; Rom 6:17; 1Th 1:3
1:14 Rom 8:9
1:15 Leh 2:9
1:16 Mar 8:38; Leh 21:33
1:18 Heb 6:10; Leh 18:19
2:1 1Ti 1:2; Efe 6:10
2:2 1Ti 6:12
2:3 1Ti 1:18
2:5 1Ko 9:25
2:6 1Ko 9:10

pheng si. 7Me ka relnak te heh
ruat po ta la, Bawipa'n thil tehem
theizonak na pe bel tasen.

8David tsanawn Jesuh Khrih ah
heh thuthang pha ka phuangnak
bangin, mithi te lak pin tho si,
ti heh phawk reng in. 9Tsimi
thuthang pha manin mi sesuak
bangin harsanak tuar in, heennak
tian tuar sing. Sinapikhaw Pathian
thu heh heennak si ngawl si.
10Tsimi manin Pathian deng saak
te'n, Khrih Jesuh ah a om sannak
kheh kumkhaw tsungnungnak thaw
a ngah tuh in, amahni tsa in thil
tehem tuar sing.

11Muangtaak awn heh tibang
heh si:

> Amah thaw thi le
> singkhaw, amah thaw
> nung langkhat tu si sing.
> 12Tuarzo le singkhaw,
> amah thaw uk langkhat
> tu si sing. Amah el le
> singkhaw, ama'n el deve
> tu kei si.
> 13Muang taak ngawl kei
> si sikhen, amah heh
> muangtaak si reng tu si.
> Amah hen amah le amah
> el thei ngawl si.

Pathian Kho Tiarnak Napertu

14Me thu te heh rel not leh ten.
Sol dun in hau dun heh a zatu te
tsa nempinak heimah om ngawl
in, senak ah huaitu a si manin,
hau dun tuh ngawl in Bawipa
mai ah khakren in thupe in.
15Pathian saangtaak in nangmah
le nangmah na pe tsawm thei tuh
in zuam in. Napertu hen zak tuh
si ngawl si, thutak heh maanno
in a khen theitu si ten. 16Pathian
hei siar ngawl le tawna sol dun
tseih men heh pial in. Heimansim
tiphangin me te hen Pathian
awizawng ngawl leilei tuh in
mai na nawtpi tu si. 17Amahni
awnnak heh kheensa ngetnat
bangin zai tu si. Hymenaeus ah
le Philetas ah heh tsimi bang
mihing si. 18Amahni'n thudik
pin pial atsia, tholehnak heh
leng ongla si, ti'n mi pawlkhat te
umnak pai tiar si. 19Sipelh atsia
khober in Pathian elphahnak heh
ding kho reng si. Tsin, "Bawipa'n
ama minung te kheh thei si," ti
le "Khrih ming a lamtu tehem
in diktsang ngawlnak pin kiang
tasen," ti'n tatsik khennak kheh
nei reng si.

20Sinapikhaw inn lianpi sunga
beel le khawng te kheh sui le
ngun thaw puahnak ruak si ngawl
in, thing le buan thaw puahnak
te khen peh deve si. Tsimi sung
pin khenkhat te heh sunsak ngai
in mangnak si atsia, khenkhat te
heh sunsaknak si lem ngawl si.
21Tsimi manin, tutu sikhen me
thil te pin amah le amah a thiang
tiar tsawmtu heh sunsak ngai in
mangnak beel le khawng si tu
in, a Bawipa'n naper pha tehem
tsa a remhamsak a thiangrim le
a dalawi beel le khawng si tu
si. 22Khangno laia tisa otnak te
khehkhen pial meek ta la, thinlung
thiangno in Bawipa a kotu te
thaw diktsangnak, umnak, itnak

2:8 Leh 2:24; Mah 1:1; Rom 2:16
2:9 Leh 9:16; 21:33; Heb 4:12
2:10 Kol 1:24; Tit 1:1; 2Ko 1:6
2:11 1Ti 1:15; Rom 6:2-11
2:12 Rom 8:17; 1Pi 4:13; Mah 10:33
2:13 Rom 3:3; 1Ko 1:9
2:14 1Ti 1:4; 6:4; Tit 3:9
2:15 Efe 1:13; Kol 1:5; Jei 1:18
2:16 Tit 3:9; 1Ti 6:20
2:17 1Ti 1:20
2:18 2Th 2:2; 1Ti 1:19
2:19 Isa 28:16; Joh 10:14; 1Ko 1:2
2:20 Rom 9:21
2:21 2Ko 9:8; Efe 2:10
2:22 1Ti 1:14; 1Ti 1:5

le thinnuamnak te hil sawn in. 23Tawna le heimah theizo ngawl in mi thu kal thei te kheh pial rori ten. Me thu kal dunnak heh mi hauhroihtu a si lam thei si tsi. 24Bawipa sel hen mi haupi tseih tuh si ngawl in, mi tehem vumah lungnem atsia, mi thu zirh thei, mi thintsual si sawn tuh si. 25Tsin, ama thu a kal tseihtu te kheh lungnem ngaino in reltsiang in. Amahni'n thudik a thei zo tuh in Pathian in sual sirtiar kha men tu si. 26Tsin, amahni'n thei tsawm leh tu atsia, diabol thang pin luat tu si. Diabol ah heh ama deihnak puah tu in sel in a pomtu si.

Dawltaber Ni in Pathian Kihzah Ngawlnak

3 Sinapikhaw dawlta ber hun phangin, hun harsa ngaingai te leng tu si, ti thei reng ten. 2Heimansim tiphangin minung te heh amahni le amahni it tsawmtu te, peisa a ittu te, mi tuangkhawng te, mi puarthau te, Pathian relsetu te, nu le pa thu a ngai ngawl te, mi paak thiam ngawl te, mi thiangrim ngawl te, 3itnak a nei ngawl te, remnak a puah nuam ngawl te, dik ngawl ngai in misual a nawn thei te, mah le mah a uk tsawm zo ngawl te, mi rihse te, mipha a haw te, 4mi zuarthei te, mi thinkho te, mi sidat te, Pathian it tah in nu le pa sual sahnungnak a it sawn te, 5Pathian awizawng in nung baang pelh in a Pathian mi sinak huham a el te si si. Tibang mihing te nen pin dan ten. 6Amahni lak pin mi pawlkhat te inn sungah luut kuh in sual thilrita nennak nupang son beih te kheh suala sel si tu in puah atsia, sual otnak hintsang ah huai si. 7Tsimi nupang te heh zirh tseih ta sikhen thudik a thei zo kel ngawl te si. 8Jannea ah le Jambres te'n Mawsi ah a do bangin, tsimi bang mihing te'n thudik kheh do deve si. Amahni heh lungmu a se ongla te le umnak talen ngawl te si. 9Jannea ah le Jambres te taw dan a lang bangin, amahni taw dan kheh mi hem mai ah a lang tu manin khawla khun himhim tu ngawl si.

Paul in Umnak A Hungnak

10Sinapikhaw nangmah zong hen ka thu zirhnak te, ka nungdaan te, ka tuumnak te, ka muangnak te, ka tuartulnak te, itnak ka neinak te, ka thintsualnak te heh phatakno in tsung si tsi. 11Antiok, Ikonium khaw le Lystra khaw ah erhnak le siahtheih ka tuarnak te kheh theisek si tsi. Tsimi erhnak ka tuarnak tehem sung pin Bawipa'n san ka si. 12Si si. Khrih Jesuh ah Pathian awizawng in a nung nuamtu tehem in erhnak heh tuar tu si. 13Sinapikhaw mi sesuak te le mi awkrawl te kheh se leilei in, mi te zol atsia amah khen zolnak tuar si. 14Nangmah zong hen na zir saak le na theisek saak thu te ah om reng in. Tsimi thu te kheh tu nena na zir ti thei tsawm reng poh si tsi. 15Khrih Jesuh ah a om umnak manin sannak na si theinak tuh in nangmah a tsim

2:24 1Ti 3:2,3
2:25 1Ti 2:4
2:26 1Ti 3:7
3:1 1Ti 4:1; 2Pi 3:3
3:2 1Ti 3:3; Rom 1:30; 2Pi 2:10;
3:4 Sm 25:3; 1Ti 3:6
3:5 1Ti 2:2; Rom 16:17
3:6 Jud 4
3:7 1Ti 2:4
3:8 Sua 7:11; Leh 13:8; 1Ti 6:5
3:9 Sua 7:12
3:10 1Ti 4:6
3:11 Leh 13:14; 2Ko 11:23-27; Rom 15:31; Sm 34:19
3:12 Joh 15:20; Leh 14:22
3:13 Mar 13:5
3:15 Joh 5:39; Daa 4:6; Sm 119:98, 99

tiar thei Laithiangrim heh na naupang lai pah in theisek ongla si tsi. 16Laithiangrim tehem heh Pathian in haihawh thun in a penak si atsia, zirhnak le thurel dunnak le nuntsan rem lehnak tsa tuh, le diktsangnak zirhnak tsa in nempi si. 17Pathian minung heh nakim atsia, naper pha tehem pernak tuh in tiari lep saak si tasen.

Thuthang Pha Phuang in

4 Pathian mai ah le Bawi Jesuh Khrih mai ah thu na pe sing. Bawi Jesuh Khrih ah heh amah a lang phangin le a uknak ah minung le mithi te thu a khen tulai Pa si. 2Pathian thu heh phuang in. Hun khawthu a sikhen a khawthu ngawl a sikhen, zuam khokho in. Thintsualnak hem le zirhnak tehem thaw a sual lam thei leh tiar la, hau atsia so in. 3Heimansim tiphangin amahni'n zirhnak man taktak heh a za zo ngawl hun leng tu atsia, a beng a thak manin amahni otnak lun in amahni tsa zirhtu tampi ko tu si. 4Amahni'n thudik kheh ngai nuam tu ngawl in, puah tsawmnak tangthu ngai tu in peu sep tu si. 5Nangmah zong hen heizongza ah tsimkom ten. Siahtheihnak te kheh tuarkho ten. Thuthang pha rel naper per la, nasiam heh lamlen in.

6Heimansim tiphangin keimah heh bawlnak vumah in tuh penak bangin burhnak ka si hunkim ongla in, ka kiang hun nong ongla si. 7Raaltawngnak pha kheh tawng tselh ongla in, dan zuam dunnak khen tselh ongla atsia, umnak khehkhen leenpek ongla sing. 8Tuhen diktsangnak sui lukhuk kheh keima tsa koihsak reng ongla in, diktsang ngaino in thu a khentu Bawipa'n tsimi Ni in khuh tu ka si. Tsin, keimah ruak petu si ngawl in amah a limdik tu tehem khen pe tu si.

Thu Tsah le Muitsu Penak

9Keima nenah hawh nomper thei zuam in. 10Heitasim tiphangin Demas ah hen me tusan heh a it sawn manin, keimah zam in Thesalon ah hawhper ong si lei. Krescens ah heh Galati ram ah hawh in, Titas ah heh Dalmatia ah hawh ongla si. 11Luka bek heh ka nenah om si. Mark heh ka nenah na hawh phangin huai bel lai in, heimansim tiphangin keima tsa nasiam ah a nempi emsai si. 12Tychikas ah heh Efesa ah hawh tiar sing. 13Ka nenah na hawh phangin Troas khawa Karpas nenah ka zamnak ka angki tsual le ka laibu te, a tsuangtsung in laizial la ka phursak lai in.

14Dar pumsu Alexander in ka vumah thil sesuak tampi puah si. Keima vumah a puahnak bangin Bawipa'n rul leh bel tasen. 15Keimahni thurelnak te heh nase ngai in dotu a si manin, nangmah khen ralring deve in.

16Ka hung tsawm masa ber phanglen keima lam ah tumah ding ngawl in, zamberh ka si. Amahni kheh hannak si mah na

3:16 2Pi 1:20, 21; Rom 4:23, 24; Daa 29:29
3:17 1Ti 6:11
4:1 Leh 10:42; 1Ti 5:21;
4:2 1Ti 4:13; Tit 1:13
4:3 1Ti 1:10;
4:4 1Ti 1:4
4:5 Leh 21:8; Efe 4:11
4:6 Mip 15:1-12; Fil 2:17
4:7 1Ti 1:18; 1Ko 9:24
4:8 1Ko 9:25; 1Ti 6:14
4:9 Tit 3:12
4:10 Kol 4:14; Flm 24; 1Jo 2:15; 2Ko 2:13
4:11 Kol 4:14; Flm 24; Leh 12:12
4:12 Leh 20:4;
4:13 Leh 16:8
4:14 Leh 19:33; 1Ti 1:20
4:16 Leh 7:60

tasen. 17Keima manin thuthang pha heh rel kimsek a si theinak tuh in, le Gential tehem in a za theinak tuh in Bawipa'n keimah dingpi atsia, thape ka si. Tsin, khiantih kam pin san ka si. 18Tsin, Bawipa'n naper sesuak tehem pin san tu atsia, ama vanvum uknak ah himno in len tu ka si. Amah ah tsungnungnak kumkhaw kumkhaw in om tasen. Amen.

4:17 Leh 23:11
4:18 2Pi 2:9
4:19 Leh 18:2
4:20 Leh 19:22; 20:4
4:21 Tit 3:12
4:22 Gal 6:18

19Priska le Akuila, le Onesiphoras innkawpi te'n ngairel tiar na si. 20Erastus ah heh Korin ah om in, Trophimas ah heh a dam ngawlta Miletas ah zam sing. 21Khawsik hun ma in ka nenah hawh thei zuam in. Eubulas, Pudens Linas, Klaudia ah le u le nau tehem in ngairel tiar na si.

22Bawi Jesuh Khrih ah heh na raula ah om reng tasen. Lainatnak heh na nenah om tasen. Amen.

TITAS

NEN AH PAUL LAIKUAT

Laingantu: Paul
A kuatnak: Titas
Ngankum: A.D. 65

Titas ah heh Gential miphun si atsia Paul napernak pin umtu pakhat in tsang si (1:4). Amah heh Paul ah thaw Antiok le Jerusalem ah om si (Gal 2:1-3). Amah heh Paul siangbawi naper a veikhatnak Galati peng lam khual a vaak phangin peh deve si ti heh a si awhnung ber si. Amah heh Paul siangbawi naper a veithumnak khual a vak phang khen peh deve atsia Korin ah thu harsa te relpi bawm tu in Paul in deng si (2Korin thulam huai pan in). Titas heh Korin laikuat panihnak ah vei tampi lang si (2:13; 7:6; 8:6, 16, 23; 12:18), me hen amah heh nuntsan ziaza phatak le Pathian napernak ah muangtaak si ti lang tiar si. Tsimita Paul in Krete ah thu harsa te relpi tu in a zam heh aitsan tuh omngawl si (Tit 1:5).

Rom te'n Mediterranean tipi sungah a om Krete tikulh kheh uk si. Ziaza le pawlkomnak lam ah tsimi tikulh ah omtu te heh mingpha awng kel ngawl si (1:2), sipelh atsia thuthang pha hen minung nunnak theng si. Thuthang pha hen a masa ber in Pentikost ni Piter thurelnak a zatu Krete mi pawlkhat te nenah naper pan si (Leh 2:11). Paul in Rom ah thawngto tu in a hawh phangin hun tsomno sung tsimi tikulh ah leeng thah si (Leh 27:7-13). Rom te'n Paul ah a suah leh zawhin (1Timote thulamhuai pan in), Titas thaw Krete ah hawh lehleu atsia rei sawndoh tsaam thei si. Krete pin a suak phangin, Titas ah kheh a naper te lamlen leh tu in pervo pe si (1:5). Paul in Efesa le Masidonia a hawh tselh zawhin Titas lam huainak tsa tuh in A.D. 65 kawnvel in Titas laikuat ngan si.

Titas laikuat in a zirhnak heh Khrih sannak heh naper pha te kei pernak tuhin le Pathian thu zirhnak bangin kei nunnak ah le thinlung nuntsan lam ah saang ngai in nung tu heh si. Paul hen tsimi bang nunnak a khaak tu hinthum tinak zirhsual saya te, Pathian awizawng ngawl nun le leivum tisa deihnak te kheh rel si. Alian 1 sungah a khaaktu pakhatnak a relpinak ah pawlpi upa te heh ziaza le zirhnak lamah a kimtu te deng tuin a a relnak thu ngan si. Alian 2-3 sungah adang khaaktu panih te kheh rel atsia a kum luunin Khristian nuntsan ziaza le luntuh daan te kheh rel si.

Pathian ngeihharnak in sannak keng atsia, tsimi khen sual kawti'n neh zo tu atsia "naper pha sunsak thei" (2:11-14) te si tu ti zirh kei si .

---

1 Pathian sel le Jesuh Khrih
lehnak keimah Paul in, Pathian
dengnak te umnak bangin le
Pathian awizawng thudik theinak
bangin, **2** thuson rel ngawl Pathian
in leilung a po ma thu a tiamnak
kumkhaw nungnak limdiknak
ah, **3** keimahni Santu Pathian
thukhaam bangin keimah a aapnak
ama thu heh ka phuangnak manin
a hunkim phangin tsiang ngai in
lang atsia, keima umnak bang
umnak a neitu ka tsapa taktak
Titas lai na kuat sing.

1:1 Rom 1:1; 1Ko 1:1; 1Ti 2:4
1:2 Mip 23:19; Heb 6:18 2Ti 1:9
1:3 1Ti 2:6; 2Ko 1:1; Luk 1:47
1:4 1Ti 1:2; Rom 1:7
1:5 Leh 27:7
1:6 1Ti 3:2

4 Pa Pathian le keimahni Santu
Bawi Jesuh Khrih nena lainatnak,
ngeihharnak le thinnuamnak kheh
na vumah om tasen.

Pastor te Nun Dan

5 Me thu manin Krete tikulh ah
na zam sing. Tsimi heh nangmah
thu ka pe saak bangin a sam
lai thil te na tsianneih tuh in le
khawpi hem ah pawlpi huaitu na
dengsak thei tuh in si. **6** Mi pakhat
heh sawibang ngawl, zi pakhat
bek nei a silekhaw, a tsa te heh mi

muang taak ngawl si atsia tangka phau thei si, ti'n sual zeinak a si ngawl lekhaw, le thurelh awi a si lekhaw pawlpi huaitu in deng in. 7Pastor heh Pathian thil kelentu a si bangin sawibang ngawl si tasen. Tsin, ma thu bek thupi a tsantu, mi thintsom, tsapit zu ri vengtu, mi halta, hampum ngai in peisa a deihtu si mah na sen. 8Sinapikhaw mikhual pan thiam, a pha a ittu, ma ruangpum a uk tsawmzotu, mi diktsang, mi thiangrim, mah le mah kelen tsawm thiamtu si tasen. 9Tsin, zirhnak ongla a si bangin muangtaak thu a leenpektu si ta sen.Tsimi lekhaw thudik zirhnak thaw mi te tha pe thei tu atsia thu kal thei te kheh el thei tu si.

Zirhsual te Keem Daan

10Heimansim tiphangin mi thurelh khelh, man nei ngawl awn a awnthong thong tseih thei le mi zol thei tampi om si. A tsuangtsung in vunreltennak te lak ah om si. 11Tsimi te kam kheh tsawl tiar himhim tuh si. Anihni a maan ngawl tangka ngah otnak manin a zirh tuh ngawl te zirh in innkawpi te kheh buaireih tiar si. 12Amahni lak ah pakhat, amahni profet in, "Krete mi te heh a zompeh in thuson rel te si atsia, ramsa sesuak, thazawng rongaak te si," ti'n ti si. 13Me tetti khannak heh a dik si. Tsimita umnak ah a kol tuh in nase ngai in hau in. 14Tsimi a si lekhaw amahni'n Jew te puah tsawmnak tangthu te le thudik pin a peutu te thukhaam te kheh thupi tsansak tu ngawl si. 15Mi thiangrim tsa in heizongza heh thiangrim si. Sinapikhaw mi nawngkai le um ngawltu te tsa in a thiangrim heimah om ngawl si; a lungmu te le pha le se khentheinak lungmu te riang kheh thiangrim ngawl si. 16Anihni hen, Pathian thei si ung, ti'n phuang si. Sinapikhaw a puahnak te'n Pathian el si. Amahni heh a ningtsirnung, thu ngai ngawl le naper pha taak hem a puah tu in a taak ngawl te si.

Khristian Nun Daan

2 Sinapikhaw nangmah hen zirhnak man taktak te kheh rel in. 2Kum uham patsang te heh ruangpum a uk tsawmzotu, upat taak, mah le mah keem tsawm zotu, umnak dik a neitu, itnak dik a neitu le thintsual taktaktu si tu in zirh in.

3Tsimi bang deve in, kum uham nupi te khehkhen misual zeitu le tsapit zu intu si ngawl in, thilpha puah tu in mi a zirhtu te si atsia, upat taak nuntsan neitu si tu in zirh in. 4Tsimi lekhaw amahni'n kum naupang nupi te kheh pasel te le a tsa te it in, 5Pathian thu heh relsenak a si tuh ngawl in pasel thu a ngaitu, mi tsing, nundaan thiang a neitu le innsang kelen thiamtu si tu in zirh thei tu si.

6Tsimi bang deve in innlum khangno te kheh tsiltsang ngai in thuruat theitu si tu in so in.

1:7 1Ti 3:1; 1Ko 4:1
1:8 2Ti 3:3
1:9 2Ti 1:13; 1Ti 1:10,19
1:10 1Ti 1:6; Leh 10:45
1:11 1Ti 5:13
1:12 Leh 17:28; 2:11
1:13 1Ti 5:20
1:14 1Ti 1:4; Kol 2:22; 2Ti 4:4
1:15 Kol 2:20-22; 1Ti 6:5
1:16 Jer 5:2; 1Jo 2:4
2:1 1Ti 1:10
2:2 1Ti 3:2
2:3 1Ti 3: 8,11
2:4 1Ti 5:2
2:5 Efe 5:22; 1Ti 6:1; Heb 4:12
2:6 1Ti 5:1

7Heizongza ah naper pha pernak ah tsungtaak si tu in nangmah le nangmah muh tsawm in. Zirhnak lam ah na ziaza a tsiltsang daan te, upat taak na sidaan te, na nuntsan a sesuak ngawl daan te muh in. 8Nangmah a dotu te'n nangmah relse thei ngawl in a zak tuh in, sawi men tuh si ngawl dik ngai in na awnnak te kheh lang tiar in.

9Sel te kheh a bawi te sol ngawl in, a thu ngai atsia heizongza ah a bawi te a ang tiar thei tuh in so in. 10Tsin, keimahni Santu Pathian zirhnak kheh heizongza ah deihnung ngai in a lang tiar thei tuh in, a thil te rusak ngawl in muangtaak a sinak kheh thilpha tehem ah a langtiar tuh in so in.

11Sannak ah a huaitu Pathian lainatnak heh minung tehem nenah lang ongla si. 12Tsimi Pathian lainatnak khen Pathian awizawng ngawla nuntsan le tisa ngeetnak te kheh el atsia, tu san ah hen keem tsawm thei tu in, diktsangno in le Pathian awizawng in nung tu in zirh kei si. 13Keinihni in angnung limdiknak le a maksak kei Pathian tsungnungnak le a maksak keimahni Santu Jesuh Khrih lang tu kei ngak reng lai in diktsangno in le Pathian awizawng in nung tu in zirh kei si. 14Santu Jesuh Khrih in tsan nei ngawl nuntsan tehem pin a den thei tuh in le a tsuangtsung in a neinak minung te kei si thei tuh in, naper pha tsa a sunsaknak kei si thei tuh in le ama tsa tsiangsek tiarnak kei si thei tuh in keimahni tsa in amah le amah pe tsawm si.

15Thuneinak tehem thaw me thu te heh rel la, so atsia, hau in. Tumah in na nautat mah na sen.

2:7 1Ti 4:12
2:8 1Pi 2:12
2:9 Efe 6:5
2:10 Luk 1:47; Mah 5:16
2:11 Rom 3:24; 2Ti 1:10; 1Ti 2:4
2:12 2Ti 3:12
2:13 1Ko 1:7; 1Ti 6:4; 2Pi 1:1
2:14 Mah 20:28; Heb 1:3; 1Jo 1:7; Mah 5:16; 2Ko 8:21; Efe 2:10; 1Pi 2:12,15

Thilpha Puah in

3 Amahni kheh uktu te le thuneitu te thu nuai ah om tu in, le thu ngai tu te le naper pha tehem per tu in a tiari leptu te a si tuh in rel not leh in. 2Tumah a relse tuh ngawl in, le mi sualroih tu si ngawl in, tsulnuam in le mi hem nenah thintsualnak tehem muh tu in rel not leh in.

3Heimansim tiphangin keimahni khen tima in mitaw te, thu lun ngawl te, zolnak a tuar te, tisa ngeetnak le sahnungnak ah leidaa te, raal dunnak le iksik dunnak thaw a nungtu te, hawnung le pakhat le pakhat haw dun thei te si awng si sing. 4Sinapikhaw keimahni Santu Pathian zawnruatnak le itnak kheh minung nenah lang si. 5Tsimi awng len keimahni puahnak diktsangnak naper thawmin sannak si ngawl in, hingther lehnak le nunther lehnak petu Raula Thiangrim-a somtsiangnak manin ama ngeihharnak bangin san kei si. 6Tsimi Raula Thiangrim heh keimahni Santu Jesuh Khrih thawmin keimahni vumah nual ngai in burh si. 7Tsimi heh ama lainatnak thawmin diktsang atsia, kei limdiknak bangin kumkhaw nungnak ro tsotu kei si theinak tuh in si. 8Pathian a um ongla te

3:1 Rom 13:1; 1Pi 2:13,14; 2Ti 2:21
3:2 Efe 4:31
3:3 Efe 2:2
3:4 Efe 2:7; Luk 1:47
3:5 Efe 2:9; 1Pi 1:3; Rom 12:2
3:6 Rom 5:5
3:7 Rom 3:24; 8:17,24; Mah 25:46
3:8 1Ti 1:15

hen naper pha kheh a per lamlen reng tu in tsimkom reng tuh si, ti awn heh muangtaak awn si. Me thu te heh kho ngai in na rel tseihtseih tuh in na deihsak sing. Tsin, me thu te heh minung te tsa in a pha le a nempi si.

9Sinapikhaw tawna sol dunnak te, pupa tangthu kan tseih te, hau dun le daan thu el dunnak te kheh pial in. Heimansim tiphangin me te heh heimah nempi ngawl in, a thawnthong hel si. **10**Khen dunnak a suak tiartu te kheh veikhat veinih na rikam zawh in lon in. **11**Tsimi bang mihing heh amah le amah a han tsawm lam a thei tsawm thahlam in pawlpi relse atsia, sualnak a puah tseihtu a si lam thei ten.

3:9 2Ti 2:14,16; 2:14; 2Ti 2:14
3:10 Rom 16:17
3:12 Leh 20:4; 2Ti 4:9,21
3:13 Leh 18:24
3:15 1Ti 1:2; Kol 4:18

Thu Tsahnak

12Artemas ah, a si ngawl lekhaw Tychikas ah heh na nenah ka leh phangin, Nikopolis khaw ah ka nenah hawh belbel lai in. Heimansim tiphangin tsimi khaw ah khawsik hun sung om tu in thu ten sing. **13**Daan thiam Zenas ah le Apollos te'n a khualvak kawmnak ah heimah a dasam tuh ngawl in nase ngai in bawm in. **14**Kei minung te'n rah a rah ngawl te a si tuh ngawl in, kultsam phangin mang tuh naper pha per reng tu in zir tasen.

15Ka nenah a omtu tehem in ngairel nang si. Umnak ah keimahni a ittu te kheh ngai ka relsak un. Nang vaseng vumah Pathian lainatnak om tasen. Amen.

FILEMON

NENAH PAUL LAIKUAT

Laingantu: Paul
A kuatnak: Filemon
Ngankum: A.D. 61-62

Filemon laikuat heh lehnak Paul in bulpak a laikuatnak thupiber le a tsomber si. Laikuatnak dang te bangin umnak le pawlpi sungah nun daan te relngawl si. Me laikuat heh Paul in Rom khaw ah thawng a to lai in, Onesimus aiawh in Khrih nenah ahuainak Filemon (1:9) nenah a kuatnak si. Onesimus heh Filemon sel pakhat si atsia a bawipa tangka maw thilri te maw ru in Rom khaw ah dan atsia tsimi munah Paul ah thaw tawk dun si. Paul in Onesimus kheh Bawipa nenah huai atsia amah khen Paul tsa a kulnak thil te puah sak deve si (1:11, 13).

Sinapikhaw, Paul in sel pakhat hen a bawipa nenah a lehlawi leh kul si ti kheh thei si (1:13-14). Tychicus kheh Efesa le Kolose laikuat te thaw Asia ram ah a lehlawi leh phangin (Efe 6:21-22; Kol 4:7-8), Paul in Onesimus ah kheh Tychicus ah thaw Filemon nenah kuat tu in thusaat si. Paul thuruat harsanak heh Onesimus in Filemon nenah mun a ngah lehnak tuh le a rem dun lehnak kheh si si. Me laikuat heh Paul in Rom khaw ah a veikhatnak thawng a to hun A.D. 61-62 kawnvel in a ngannak si.

Filemon ah heh umtu diktak le sel neitu si (1:5, 7). Paul in Filemon ah heh nuntsan ziaza pha a sita, Onesimus aiawh in a kunnak te kheh kim tiar tu si ti'n thin muang si (1:21). Paul in heibang bang thilsual a puahsaak te khen si tasen a sel nuntheernak a neitsang no lai Onesimus ah kheh Filemon in sual a zah tuh in le sel pakhat bangin singawlin unau pakhat bangin a saang tuhin deih si (1:15-16). Me laikuat hen lehnak te san lai "sel tsangnak" thu kheh lang tiar si. Me laikuat hen umtu te lakah pakhat le pakhat raaltsan dun sualnak te khen zah tuin zirh si.

Me laikuat heh Pathian in Khrih ah sualzahnak a puahsaknak thusanteh maktak rel meek si. Paul in khen Onesimus puahsualnak le leiba te kheh Onesimus tuar tuh aiawh in tuar sak naap leita si (1:18). Tsimibang deve in, minung in a ma sualnak manin tsawhkuan a tuarvo kheh Khrih in ama vumah phursak si. Misual hen a sualnak pin lehlawi leh atsia a umnak heh Khrih sung bek ah kimtiar a si lekhaw Pathian nen pin sualzahnak kheh ngah tu si.

1Jesuh Khrih manin thawng a totu keimah Paul le kei unaupi Timote in, kei it pittseihnak le naperpinak Filemon, le **2**kei it pittseihnak Apphia ah le kei raalkappi Arkhippas, le nang inna pawlpi te, lai nang kuat si ung.

3Kei Pa Pathian le Bawipa Jesuh Khrih lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen.

Sawngensaknak

4Saw ka ngen phangin nangmah phawk veng in Pathian kheh paak veng sing. **5**Heitasim tiphangin nangmah hen Bawi Jesuh le mi thiangrim tehem vumah itnak le umnak na nei lam ka za manin si. **6**Na umnak thu mi te na relnak heh tsiltsang leilei atsia, Khrih tawnin nangma sungah a om thilpha tehem na thei theinak tuh in saw na ngensak sing. **7**Heimansim tiphangin ka nau, nangma thawmin mi thiangrim te thinlung tha a ther leh tiar manin, itnak na neinak thawmin keinihni in angnak mak taktak le neeknak ngah si ung.

1 Efe 3:1; 2Ko 1:1; Fil 2:25
2 Kol 4:17; Fil 2:25; Rom 16:5
3 Rom 1:7
4 Rom 1:8,10
5 Kol 1:4
7 2Ko 7:4,13; 1Ko 16:18

Onesimas tsa Kunnak

8Tsimi manin, na puah awhnung heh puah tu in nangmah thupe tu in Khrih ah raalpha ngai ka sipelh sikhen, **9**kum upa ongla le tulaitum hen Jesuh Khrih-a thawng to keimah Paul in itnak thawmin na kun sawn sing. **10**Thawnginn sungah kolkhahnak ka si lai in ka neinak ka tsapa Onesimas tsa in na kun sing. **11**A bosaak hun in nangma tsa in heimah nempi ngawl pelh in, tuhen nangmah le keima tsa in nempi si.

12Amah heh na nenah hong leh tiar sing. Tsimi manin amah, ka thinlung rori heh ka saangsak sawh in. **13**Thuthang pha manin kolkhahnak ka si lai hen nangma aiawh in keimah tuamlawm tu in ka nenah om reng tiar ot sing. **14**Sinapikhaw thilpha na puahnak heh a kultsam ta ti si sawn ngawl in na nuam sawn in na puahnak a si tuh in nangma thu ngawl in heimah puah nuam ngawl sing. **15**Heimansim tiphangin tsillem sung nangma nen pin a dan heh kumkhaw in amah na nei rengnak tuh si kha men thei si. **16**Amah heh sel pakhat si leh ngawlla in, sel pakhat tah in dak sawn, it pittseihnak unaupi bangin nei in. Amah heh a tsuangtsung in ka it pittseihnak ka unaupi si atsia, nangma tsa in tisa lam le Bawipa ah na it pittseihnak na unaupi si leilei si.

9 1Ko 1:10; Efe 3:1
10 1Th 2:11; Kol 4:9; Leh 21:33
13 Leh 21:33
14 2Ko 9:7; 1Pi 5:2
16 1Ko 7:22; Mah 23:8; 1 Ti 6:2

Filemon nenah Thukam

17Tsimita, keimah heh na naperpi pakhat in na saang a silekhaw, amah kheh keimah na saang bangin saang deve in. **18**Ama'n nang vumah thil puahsualnak maw leibat maw a nei a si lekhaw keima baanak tsazin ah ka koihsak in. **19**Keimah Paul in ka kut rori in ngan sing. Na rul leh tu sing. Sinapikhaw nangma ruangpum rori riang heh ka baa si tsi, ti'n ka tinak si ngawl si. **20**Si si, ka nau, Bawipa thawmin na nen pin angnak ka nei tiar la, Bawipa thawmin ka thinlung heh liim leh tiar in. **21**Thu na ngai tu ka muang manin lai na kuat sing. Ka relnak tah in pha sawn in na puah tu khen na thei sing.

22Ka sawngennak manin na nenah leng siangnak si tu ka muang manin, ka tsaamnak tuh khaan ka puah hamsak lai in.

23Khrih Jesuh ah ka thawng to pinak Epafras in ngai na rel tiar si. **24**Ka naperpinak Mark, Aristarkhas, Demas te'n ngai na rel tiar si. **25**Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak kheh na raula thaw om tasen. Amen.

17 2Ko 8:23
18 Sia 43:9
19 1Ko 16:21
20 1Ko 16:18
21 2Ko 2:3
22 Fil 1:25;
23 Kol 1:7;
24 2Ti 4:10
25 Gal 6:18

HEBRU

TE NENAH LAIKUAT

Laingantu: Theingawl
A kuatnak: Jew umtu te
Ngankum: A.D. 67-69

Pathian in Thukam Lun sungah benak daan kheh tepan atsia tsimi vumah muangtaak si tu in deih si. Sinapikhaw me benak daan kheh Khrih ah muh hamnak si. Jesuh Khrih leng phangin ama bawlnak thawm manin Thukam Lun nundan kheh Thukam Ther nundan in theng si. Me laikuatnak a ngahtu te khen tsimi bang thudik te kheh thureltu te'n thuthangpha a phuang phangin za ongla pelh atsia, amahni khen Judah daan lam ah lehlawi leh tu in thuruat si. Erhnak nase ngai a om manin Khrih lunnak ah thudongnak nei si (10:32-34; 12:4). Tsimi te khen Thukam Lun tsungnungnak kheh pan leh si. Tsimita laikuattu hen, "thazang penak awnkam" (13:22) thaw Jew umtu te kheh Khrih le Khristian dan tsungnungnak ah mitsuan reng tu in so si.

Me laikuat ah hen laikuattu langtsiang tiarngawl si. Tsin, laingantu hen amah heh Jesuh napernak a mit rori in a mutu singawl atsia (2:3-4), umtu te pumkhawm dangnak ah huaitu a sinak khen lang tiarngawl si. Amah heh lai thiam pakhat si atsia Thukam Lun le Judah daan kheh thei sek si. Amah hen temple ah Pathian be heh tuhun tsa a maan si ti'n a relnak manin me laikuat heh temple se ma A.D. 70 in ngannak si thei si (7:8; 9:5-7, 9, 13; 13:10). Laingantu hen me laikuat heh A.D. 67-69 kawnvel in a ngannak si thei si, heitasim tiphangin me hun laitak in umtu te donak nase ngai in tuar si.

Laingantu hen Khristian benak heh Judah daan tah vumta sawnpi si ti'n reltsiang si. Amah hen Khristian benak heh zirhnak vumta ber a sinak kheh a tepan in relpi si. Khrih heh Thukam Lun profet te (1:1-4), vanmi te (1:5-2:18) le, Mawsi (3:1-6) tah in pha sawn si. Khrih in tsawlomnak pha sawn (3:7- 4:13) puahsak si. Suang te tahin pha sawn si atsia (4:14- 7:25), apha sawn mun thiangrim ah naper si (8:1-5). Amah hen Thukam Ther tinak thutiam ther pha sawn (8:6-13), napernak pha sawn (9:1-28) le, amah le amah bawlnak pha sawn (10:1-18) kheh ngan tepan si. Me bang zirhnak sungah laingantu hen thu lunngawl le umngawl te nase ngai in do in ralringnak khen pe si (2:1-4; 3:12; 4:1; 5:11-14; 6:4-6). Laikuat a tanglai thu te heh umtu te'n Khristian benaka tsuangtsung ber sinak neituh le nung tuh thil te a rullehnak lam hoi in rel si (10:19- 13:25). Me sungah khen ralringnak penak nase ngai in om si (10:26-31; 12:15-17).

Me laibu in thurelnak heh a tsiang ngai si. Keinihni in umnak thaw Khrih pan reng tu si sing, heimansim tiphangin amah hen kei nenah sannak kim kheh keng si lei (12:2).

Vanmi te Tah Nase Sawn

1 Tanglaia pupa te nenah profet te mang in hun hintsang ah le reldan a phunphun in thu a reltu Pathian in, **2** tua dawlta ber hun ah hen a Tsapa mang in thu rel kei si. Amah heh thil hemmuaha ro luahtu tuh in a dengnak si in, amah tawn thotho in leivum te heh Pathian in puah si. **3** Amah heh Pathian tsungnungnak vaar le ama mi sinak mel a langnak si in, heizongza kheh ama huham awnkam thawmin kelen si. Amah rori in kei sualnak te a somtsiang tselh zawh in, a dak bera Tsungnungnak taklam ah to si. **4** Vanvummi te ngahnak mingphanak tah in a pha sawn pittseih mingphanak ro ngahtu a si bangin, vanvummi te tah in pha sawn pittseih si.

1:1 Joh 9:29; Mip 12:6,8
1:2 Sim 2:8; Mah 11:27
1:3 Joh 1:14; Mar 16:19
1:4 Efe 1:21; Fil 2:9,10

5Heimansim tiphangin,
"Nangmah heh ka Tsapa
si tsi. Tuni hen na hing
sing,"
ti'n, le
"Keimah heh a Pa si tu
in, amah heh ka Tsapa si
tu si,"
ti'n vanvummi te nenah Pathian
in awn awngkel maw?
6Sinapikhaw leivum ah Tsa
minlawh a lut pi phangin,
"Pathian vanvummi
tehem in amah kheh be
tasen,"
ti'n ti si.
7Tsin,
"Ama vanvummi te kheh
raula in tsang tiar atsia,
ama nasiam pertu te kheh
mei alh in tsang tiar si,"
ti'n vanvummi te thu kheh rel si.
8Sinapikhaw Pathian in Tsapa
heh ti hen ti si,
"Maw Pathian, na
kumpibawi tohkheng heh
kumkhaw pin kumkhaw
tian in kho si. A diktsang
na thingkhawh heh na
uknak thingkhawh si.
9Diktsangnak kheh it atsia,
tsan nei ngawlnak kheh
haw si tsi. Tsimi manin
Pathian, na Pathian in na
kung ah a omtu te tah in
vumta sawn ah angnung
sathau thaw in sathau
pawh na si lei."
10Tsin,
"A Tsapa kheh,
"BAWIPA, nangmah hen
a pan in leilung heh a
elphah atsia, van te heh
na kutma si.
11Amahni heh ral thong
tupelh in, nangmah heh
kho reng tu si tsi. Me thil
tehem heh puan bangin
seberh leh tu si.
12Angki bangin lep a
tsikhaw, thengberh tu si.
Sinapikhaw nangmah heh
a bang reng si tu si tsi.
Tsin, na kum te khen bo
tu ngawl si,"
ti'n a Tsapa kheh ti si.
13Sinapikhaw vanvummi te
kheh,
"Na raal te kheh na
palkam in ka koih ma
hem, ka taklam ah to in,"
ti'n ti awng si maw?
14Vanvummi tehem heh sannak
ro a luahtu te tsa napertu tuh in
lehnak nasiam pertu raula te si
ngawl si maw?

1:5 Sm 2:7; 2Sa 7:14; 89:10-29
1:6 Joh 3:16; Kol 1:8; Daa 32:43
1:7 Sm 104:4
1:8 Luk 1:33
1:9 Fil 2:9; Isa 61:1,3
1:10 Sm 8:6; Zek 12:1
1:11 Isa 34:4
1:12 Sm 102:25-27
1:13 Mar 16:19; Joh 10:24; Sm 110:1; Mah 22:44
1:14 Sm 91:11; Dan 7:10; Mah 25:34; Mar 10:17; Rom 11:14
2:1 Rom 11:22
2:2 Leh 7:53; Gal 3:19
2:3 Luk 1:2

Ralring Pha

2 Tsimi manin kei za saak thu te heh kei hai thong men ngawl nak tuh in kei thinlung sungah tsaam tiar reng a sing. **2**Vanvummi te tawnin relnak thu heh a kho reng lam lang tiar atsia, daan heek sual le thu ngai ngawl sual tehem in a khawthu in tsawh tu a si manin, **3**tizah a mak leita sannak heh hei nam ngawl in om le singkhaw kawti'n luat thei tu si sing im? Tsimi thu heh a pan in Bawipa'n rel ongla in, a zatu te'n kho tiar ongla si. **4**Pathian in

theihdiknak le a khumnung thil te, huham naper a phunphun te le Raula Thiangrim in ama deihnak bangin lehsawng a semnak te thaw tettikhan deve si.

A Unaupi te Bang Si Tiar

5Tuhen kei rel tseihnak a om tulai leivum heh Pathian in vanvummi te uk tiar tu ngawl si. **6**Sinapikhaw Laithiangrim mun khat ah mi pakhat in tettikhan in,

> "Minung heh kawtibang minung si atsia, thei reng si tsim? Minung tsapa heh hei bang minung si atsia, kilkhawl tseih si tsim?
> **7**Vanvummi te tah in niam sawndoh in puah atsia, tsungnungnak le ultungnak kheh khu tiar in, na kutma te uk tiar si tsi.
> **8**Heizongza kheh a uk tuh in a kawng nuai ah koih ongla si tsi,"

ti'n ti si.

Heizongza heh ama nuai ah koihnak a si manin, ama nuai ah koih ngawlnak heimah om ngawl si. Sinapikhaw tuhen heizongza heh ama nuai ah om in mu lai ngawl si sing. **9**Sinapikhaw Pathian lainatnak thawmin mi tehem tsa thihnak a tuar theinak tuh in vanvummi te tah in niam sawndoh in koihnak le thihnak a tuar manin tsungnungnak le ultungnak a khutu Jesuh ah mu si sing.

2:4 Mar 16:20; Joh 4:48; Efe 1:5
2:6 Job 7:17; Sm 144:3
2:8 Sm 8:4-6; Mah 22:44
2:9 Leh 3:13; Fil 2:7-9; 2Ko 5:15
2:10 Rom 11:36; Luk 24:26
2:11 Efe 5:26; Mah 28:10
2:12 Sm 22:22
2:13 Isa 8:17,18; Joh 10:29
2:14 1Ko 15:50; Efe 6:12; Joh 1:14; Sia 3:15; 1Ko 15:54-57; 2Ti 1:10; 1Jo 3:8
2:15 2Ti 1:7
2:16 Luk 3:8
2:17 Fil 2:7; Rom 3:25

10Heizongza heh Jesuh thawmin si in, ama tsa in om si si. Tsin, Jesuh in a tuarnak manin minung te sannak nakim a si heh Pathian puahnak si ti heh a maan si. Tsimi bangin aman tsa tampi te kheh tsungnungnak ah huai si. **11**Thiangrim tiartu le thiangrim tiarnak tehem heh pakhat pin suak si. Tsimi manin amahni kheh unaupi te si ti'n ko heh amah in zak ngawl si. **12**Tsimi manin ama'n,

> "Ka unaupi te nenah na ming heh phuang angkhaw, pawlpi mai ah nangmah thangphatnak la sa tu sing,"

ti'n ti si.

13Tsin,

> "Amah ah ka muangnak nga tu sing,"

ti'n le

> "Pan un, keimah le Pathian penak tsano te heh,"

ti'n ti meek si.

14Tsa te heh tisa le thisen a nei manin, thihnak huham a neitu diabol ah kheh thihnak thawmin a siatsuah theinak tuh in amah rori hen amahni bangin tisa le thisen nei deve si. **15**Tsin, thihnak a kih manin nun sung hem sel ah a taang tehem luat tiarnak tuh in khen si meek si. **16**Thu ngai in ti le singkhaw a bawmnak te heh vanvummi te si ngawl in, Abraham tsanawn te si sawn si. **17**Tsimi manin minung te sualnak tsa in sualzah kunsaktu tuh in Pathian thil te ah ngeihhar

thei le muangtaak Suangbawi ber a si theinak tuh in heizongza ah ama unaupi te bangin tsannak a si kul si si. 18Amah rori hen sualroihnak a tuar ongla manin, sualroihnak a tuartu te kheh bawm thei si.

Mawsi Tah in Thupi Sawn

3 Tsimi manin vanvum pin konak a thiangrim u le nau te, kei phuangnak Lehnak le Suangbawi ber Khrih Jesuh ah heh ngaisung po un. 2Mawsi ah heh Pathian innsang hem vumah muangtaak a si bangin, Jesuh ah heh amah a dengtu Pathian lam ah muangtaak si. 3Tsimi heh inn satu heh inn tah in ultungnak a si bangin, Jesuh heh Mawsi tah in ultung taak sawn in ruatnak a si manin si. 4Inn tehem heh mi pakhat khata sanak si. Sinapikhaw heizongza a satu heh Pathian si. 5Mawsi heh tuzawh lam phangin rel leh tuhlai thil te vumah tettikhantu tuh in sel pakhat bangin Pathian innsang hem ah muangtaak si si. 6Sinapikhaw Khrih ah heh Tsapa bangin ama innsang ah muangtaak si si. Keinihni'n kei muangnak le a kho kei limdiknaka angnak kheh a tawp tian beekpek le singkhaw ama innsang si sing.

Thinkho Kha Mah

7Tsimi manin Raula Thiangrim in a rel bangin,

> "Tuni hen ama aw na za a si lekhaw,
> 8hampalak ah a tsul ni in pupa te'n Pathian thin a raw tiar awng bangin, nang thinkho mah na un.
> 9Tsimi hampalak ah nang pupa te'n keimah tsul atsia, tsek in kum sawmli sung na ka pernak te kheh mu si.
> 10Tsimi manin tsimi san laia khang te vumah thinna sing. 'Amahni thinlung heh a peu reng si nom in, ka daan te khen thei dang ngawl si,' ti'n ti sing.
> 11Tsimi manin amahni kheh thinraw ngai in tsam sing. 'Amahni kheh keima tsawlomnak sungah lut thei tu ngawl si,' ti sing,"

ti'n ti si.

12U le nau te ralring un. Tsimi a si ngawl lekhaw a nung Pathian nen pin dan atsia, um ngawlnak thinlung sesuak nei om kha tu si utsi. 13"Tuni," ati lai hen pakhat le pakhat ni tin in thape dun sawn un. Tsimi a si ngawl lekhaw suala zolnak manin thinkho om kha tu si utsi. 14A pan in kei muangnak heh a tawp tian beekpek le singkhaw, Khrih pawlpinak te si tu si sing. 15Laithiangrim sungah,

> "Tuni ama aw nang za a silekhaw, amahni'n Pathian thin a raw tiar awng bangin nang thinkho mah na un,"

ti'n ngannak om si.

16Ama thu a za thahlam reng in Pathian thin a raw tiar tseihlai

3:1 Rom 8:28; 1Ti 6:12; 2Ko 9:13
3:2 Mip 12:7
3:3 Daa 34:12
3:4 Sia 1:1
3:5 Sua 14:31; Mip 12:7
3:6 1Ko 3:16; 1Ti 3:15; Rom 11:22; 5:2;
3:7 Leh 28:25
3:9 Mip 14:33; Daa 1:3; Leh 7:36
3:10 Daa 1:34,35; Sm 95:7-11
3:12 Mah 16:16
3:13 Jer 17:9; Efe 4:22
3:14 Efe 3:12
3:15 Sm 95:7,8
3:16 Mip 14:2

heh tu sim? Mawsi huainak manin
Izip ram pin a suaktu tehem kheh
si ngawl si maw? **17**Pathian heh
kum sawmli sung tu te vumah
thinraw sim? Sualnak a puah
manin hampalak ah du in a thi
te vumah si ngawl si maw?
18Keima tsawlomnak sungah
lut thei tu ngawl si ti'n Pathian
tsamnak te khen heh tsimi thu
ngai ngawl te pah si ngawl si
maw? **19**Tsimi manin amahni'n a
um ngawl manin lut thei ngawl
si, ti heh thei si sing.

Tsawlomnak

4 Tsimi manin Pathian tsawlomnak
sungah lut theinak thutiam
om reng sipelh, a leng zo ngawl
om kha tu thinphu dang a sing.
2Thuthang pha heh keimahni
nenah relnak a si bangin, amahni
nenah khen relnak si deve si.
Sinapikhaw a zatu te zanak thu
kheh umnak a peh ngawl manin
amahni tsa heimah nempi ngawl
si.

> **3**"Ka thinraw in ka tsam
> bangin, 'Amahni heh
> keima tsawlomnak ah lut
> tu ngawl si,'"

ti'n ti si. Sipelh atsia leivum a
po pan pin pan naper kheh tselh
ongla a sipelh ta sikhen, a umtu
keimahni heh ama tsawlomnak
sungah lut si sing. **4**"Tsin, a ni
sarihnak ni in Pathian in ama
naper hem pin tsawlom si,"
ti'n Laithiangrim mun khat ah
ni sarihnak ni thu kheh rel si.
5Tsin tsimi Laithiangrim mun
khat ah, "Amahni kheh keima
tsawlomnak sungah lut tu ngawl
si," ti'n om kal si.

6Tsimi manin mi pawlkhat te
tsa in tsimi tsawlomnak ah lut
theinak heh om reng lai si. Amah
zong heh thuthang pha rel masa
bernak te'n a um ngawl manin
lut thei ngawl si.

> **7**"Tuni hen ama aw nang za
> a si lekhaw, nang thinkho
> mah na un,"

ti'n hun reipi lai a rel bangin,
David tawnin, "Tuni," ti'n ni
nikhat teeksak leh si. **8**Joshua
in amahni kheh tsawlomnak pe
ongla a si ta asin, Pathian in ni
dang thu rel leh tu ngawlla si.
9Tsimi manin Pathian minung te
tsa in tsawlomnak hun om reng
lai si. **10**Pathian in ama naper pin
tsawl in a tsawlom bangin, ama
tsawlomnak sungah a luttu te
khen amahni naper te pin tsawl
in tsawlom deve si. **11**Tsimi manin
amahni bangin thu ngai ngawl
tumah kei om tuh ngawl in, tsimi
tsawlomnak sungah lut ngah tu in
nase ngai in zuam dang a sing.

12Heimansim tiphangin Pathian
thu heh a nung si atsia, huham
nei in, lehlam le lehlam a hiam
vangsang tah in hiam sawn si.
Tsimi Pathian thu hen lungmu
le raula, ruh mangbol le liing te
daam in sun thei si, ruatnak le
lungmu thinlung sunga tuumnak
te khehkhen thei khen sek si.
13Pathian puahnak tehem heh
ama mitmuh pin a thup tsawm
thei heimah om ngawl si.

3:17 Mip 14:29; 1Ko 10:5
3:18 Mip 14:20-23; Daa 1:34,35
3:19 Sm 78:22; Joh 3:36
4:1 1Th 2:13
4:3 Sm 95:11; Daa 1:34,35
4:4 Sia 2:2,3; Sua 20:11
4:5 Sm 45:11
4:6 Kol 2:16,17
4:7 Sm 95:7,8
4:8 Jo s 22:4
4:10 Sun 23:3; Thu 14:13
4:12 Luk 5:1; Joh 10:35; 1Th 2:13; 2 Ti 2:9; 1Pi 1:23; 1Jo 2:14; Leh 7:38; 1Pi 1:23; Isa 55:11; 1Ko 14:24, 25
4:13 Sm 33:13-15; Tts 5:21; Jer 16:17; Dan 2:22

Heizongza heh Pathian mitmuh ah kawngkolh in le hongsaak in omberh si sawn si. Pathian mai ah keimahni thu ten rel leh tulai si sing.

Suangbawi Ber Khrih

14 Amaksak Suangbawi ber, vanvum te leek in a hawhtu Pathian Tsapa Jesuh ah nei ongla kei si manin, umnak thu kei phuangnak heh beekpek a sing. **15** Kei thaneemnak ah keimahni a ngeihhar thei ngawl Suangbawi ber nei si ngawl si sing. Amah heh keimahni bangin sualroihnak a phunphun tawk awng ongla si, sinapikhaw sual ngawl si. **16** Tsimi manin kei kul phangin keimahni bawmtu tuh in, lainatnak ngah tu in le ngeihharnak tawk ngah tu in ralpha ngai in ama lainatnak tohkheng kheh zuan dang a sing.

5 Minung te laka lenak suangbawi ber tehem heh lehsawng te le sual tsa bawlnak te a pe sak thei tuh in Pathian lam thil ah minung te aiawh tu in dengnak te si. **2** Amahni rori heh thaneemnak nei a si deve manin, a thei ngawl te le lamvai te kheh ngeihhar thei si. **3** Tsimi manin minung te sual tsa bawlnak a pe bangin, ama sual tsa in bawlnak pe deve kul si.

4 Pathian in Aaron ah a ko bangin a konak te siar ngawl, tumah in me ultungnak heh le thei ngawl si. **5** Tsimi bangin Khrih in Suangbawi ber si tu in amah le amah tsungnung tiar tsawm deve ngawl si. Sinapikhaw Pathian in,

> "Nangmah heh ka Tsapa
> si tsi. Tu ni hen na hing
> sing,"

ti'n amah kheh ti si.

6 Tsin Laithiangrim mun khat ah,

> "Melkhizedek bangin
> nangmah heh kumkhaw
> in suangbawi si tsi,"

ti'n ti meek si.

7 Khrih heh a tisa in a nung lai in, thihnak pin amah san theitu Pa nenah nase ngai in au atsia, mitniraw kuaikuai in sawngen in a kun phangin, Pathian a kihzah manin a sawngennak kheh Pathian in ngaisak si. **8** Amah heh Pathian Tsapa sipelh in harsa a tuarnak te ah thu ngainak zir si. **9** Tsin, a nakim tiar zawh in, ama thu a luntu tehem tsa kumkhaw sannak naar in tsang si. **10** Tsin, "Melkhizedek-a Suangbawi ber sinak bangin," Suangbawi ber ti'n Pathian konak ngah si.

Piding Lai Ngawl

11 Tsimi Tsapa thu rel tuh tampi nei lai pelh na ungkhaw, nang thei zo thei nom ngawl manin, a reltsiang har ngai si. **12** Tuhun ah hen zirhtu si awhnung ongla sipelh si utsi. Sinapikhaw a tepana Pathian awnkam bulpi te kheh mi pakhat khata zirh kul si hiat lai nang si manin, laipual si ngawl in khul in kul tseihlai si utsi. **13** Khul bek a in lai tehem heh nausen a si lai manin, diktsangnak thu ah nel lai ngawl si. **14** Sinapikhaw laipual heh pha le se theikhen

4:14 Mah 4:3
4:15 2Ko 5:21; Efe 3:12
5:1 Isa 29:24
5:3 Sun 9:7
5:4 Sua 28:1; Mip 14:40
5:5 Joh 8:54; Sm 2:7; Mah 3:17
5:6 Sia 14:18; Sm 110:4
5:7 Luk 22:41-44; Mah 27:46, 50; Luk 23:46; Sm 22:24; Mar 14:36
5:8 Fil 2:8
5:12 1Ko 3:2; 1Pi 2:2
5:13 1Ko 14:20
5:14 1Ko 2:6; Isa 7:15

thiamnak phatakno in a zir ongla, piding saak te tsa si.

6 Tsimi manin Khrih thu a pan lai kei theinak thu te reeldangnak heh zam a singkhaw, pidingnak lam zuan dang sawn a sing. Naper thii pin sirlehnak le Pathian lam ah kei umnak, **2**niimnak thu, kut suan thu, mithi tho leh thu, kumkhaw thukhennak thu te ah bulbah lehtset leh ngawlla in, pidingnak lam zuan dang sawn a sing. **3**Pathian in a siang a si lekhaw me pidingnak lam ah zuan a sing.

4Veikhat Pathian vaarnak a mu ngah ongla te, van lam lehsawng a tep ngah ongla te, Raula Thiangrim a tso ngah deve ongla te, **5**Pathian thu a pha le a leng tula sana huham a tep ngah ongla te heh **6**a du leh a silekhaw, Pathian Tsapa heh thinglamteh ah khen in mualpho leh tiartu a si manin, sual sir lehleu tu in rem ther theihnung leh ngawlla si.

7A vumah a sar tseih veng ruah dong atsia, lothoktua ei tuh lai a suak tiartu leilung heh Pathian thupha dong leilung si. **8**Sipelh atsia lingkuang te le har te a po leilung heh hannak si atsia, tsam pal tuh si ongla in, a khomnak heh hal tuh bek si.

9Itnak te, tibang hen nangmahni ka rel pelh sikhen a pha sawn thil te le sannak thil te nei si utsi, ti'n nang muang si ung. **10**Mi thiangrim te na persak awng in, tuhen khen nang nasiam saknak thawmin ama ming in nang langtiarnak nang naper te le nang itnak manin nang rimsunak te haisak men tu in Pathian heh a diktsang ngawl si ngawl si. **11**Nang vaseng in nang limdiknak ah muangnak nei atsia, a tawp tian in nang zuamnak nang lang tiar reng tuh in, le **12**tha zawng ngawl in, umnak le tuarzonak thaw thutiam ro luahtu te nang tsung tuh in nang deihsak si ung.

A Kho Pathian Thutiam

13Pathian in Abraham ah thu a tiam lailen Pathian in ama tah in mak sawn tsial tuh a nei ngawl manin, ama ming saal in tsial tsawm atsia, **14**"Muitsu na burh rori angkhaw, na pung tiar rori tu sing," ti'n ti si. **15**Abraham in thintsual ngai in a ngak khokho zawh in tsimi thutiam kheh tso ngah si.

16Minung te hen amahni tah in nase sawn saal in tsial tsawm si. Tsimi tsial tsawmnak hen thukho tiar atsia, hau dunnak tehem bo tiar si. **17**Tsimi manin a tuumnak a theng thei ngawl lam kheh thutiam ro luahtu te'n tsiangsek in a mu tuh in, Pathian in tsial tsawm in thukho tiar nuam si. **18**A theng thei ngawl thil panih ah hen Pathian heh thuson rel thei ngawl a si manin, neeknak mak tak kheh ngah si sing. Kei luat tuh in Pathian in kei mai ah a koihnak limdiknak heh len ngah tuh in daan si sing. **19**Nunnak a kho tiar tu le timbaw tsawltiarnak thiarkawi pi bangin thing ngawl in a om tiar

6:1 Fil 3:12-14
6:2 Joh 3:25; Leh 2:24; 6:6,2:24; 17:18, 32
6:3 Leh 18:21
6:4 Efe 2:8; Gal 3:2
6:5 Sm 34:8
6:6 Joh 5:16; Mah 4:3
6:8 Sia 3:17,18; Isa 5:6; 27:4
6:9 1Ko 10:14
6:10 Mah 10:40, 42; 1Th 1:3
6:12 2Th 1:4; Jei 1:3; Thu 13:10
6:13 Sia 22:16; Luk 1:73
6:14 Sia 22:17
6:15 Sia 21:5
6:16 Sua 22:16
6:17 Sm 110:4; Rom 4:16
6:18 Mip 23:19; Tit 1:2
6:19 Sun 16:2

tu limdiknak nei si sing. Tsimi limdiknak kheh temple puan zar sungah lut si. **20**Tsimi munah Melkhizekek sidaan bangin kumkhaw Suangbawi ber Jesuh ah kheh keimahni aiawh in lut masa ongla si

Suangbawi Ber Melkhizedek

7 Tsimi Melkhizedek ah heh Salem kumpibawi si atsia, a Daak ber Pathian Suang si si. Amah khen kumpibawi te kheh reek in a hong leh Abraham ah kheh muak in muitsu burh si. **2**Abraham in amah kheh a ngahnak hem sung pin seh sawm seh khat pe si. Amasa hen Melkhizedek ming sullelam heh 'Diktsangnak kumpibawi,' ti si. Tsimi zawh in 'Salem kumpibawi,' ti khen si meek in, tsimi heh 'Remnak kumpibawi' tinak si. **3**Amah heh a pa om ngawl, a nu om ngawl, pupa om ngawl si in, a nung pan ni le bo ni khen nei ngawl si. Sinapikhaw Pathian Tsapa bangin puahnak si atsia, kumkhaw in suang si reng nom si.

4Tsimita me pa nase dan heh ngaisung po un. Kei papi ber Abraham ah riang in raal kut pin a le ngahnak sung pin seh sawm seh khat pe si. **5**Suang naper a saang tu Levi nam te'n amahni unaupi mipi te nen pin seh sawm seh khat khon tu in thukhaama thupenak ngah si. Tsimi Levi nam te heh Abraham tsanawn te pah sipelh si. **6**Sinapikhaw Levi nam si ngawl Melkhizedek in Abraham nen-a seh sawm seh khat ngah in, Melkhizedek ah khen thutiam a ngahtu Abraham ah kheh muitsu pe saak deve si. **7**A nase sawn in a hei ngawl sawn muitsu a burh heh el theihnung si ngawl si. **8**Mehen ah a thi thei minung in seh sawm seh khat ngah si. Sinapikhaw, amah heh nung si ti'n Pathian tetti khannak Melkhizedek in seh sawm seh khat ngah si. **9**Seh sawm seh khat a ngahtu Levi in Abraham ah tawnin seh sawm seh khat kheh Melkhizedek ah pe ongla si, ti'n ti theihnung si. **10**Heitasim tiphangin Melkhizedek in Abraham ah a muak lai in Levi ah heh a papi Abraham sungah om ongla si.

7:1 Sm 76:2; Mar 5:7; Sia 14:18-20
7:3 Mah 4:3
7:4 Leh 2:29; Sia 14:20
7:5 Mip 8:21, 26
7:6 Sia 14:19, 20; Rom 4:13
7:11 Heb 8:7
7:14 Isa 11:1; Mah 1:3; Luk 3:33; Thu 5:5

Melkhizedek Bang Suang

11Levi nam suang sinak manin mipi te'n Daan kheh ngah si. Tsimi Levi nam suang a sinak manin nakimnak ngah theihnung a si tsuk asin, Melkhizedek-a suang sinak lun in a dang suang suak kul rih tu si maw? Heita Aaron suang sinak lun in ko men ngawl nan tih im? **12**Suang hin a theng manin Daan khen theng kul deve si. **13**Me thu te a rel hamnak pa heh nam dang te si in, bawlnak dawndel ah na a per awng ngawl nam si. **14**Kei Bawipa heh Judah nam pin suak a sinak heh theihnung ver si. Mawsi in suang sinak thu a rel phanglen me Judah nam thu heh heimah rel kha ngawl

si. **15**Melkhizedek ah thaw bangve a dang suang pakhat a suak phangin, me thu heh tsiang leilei si. **16**Me a dang suang heh minung thukhaam daan lun in suang in tsang si ngawl in, a bo thei ngawl nungnak huham lun in suang in a tsang si sawn si. **17**Heitasim tiphangin Bawipa'n,

> "Nangmah heh
> Melkhizedek-a suang
> sinak bangin, kumkhaw
> suang si tsi,"

ti'n tettikhan si.

18Thukhaam masa Levi thu heh thaneem le a nempi ngawl manin phiat si. **19**Tsin, Daan hen tumah nakim tiar zo ngawl meek si. Pathian nenah keimahni a nong tiartu a pha sawn limdiknak kheh ama'n phurh kei si.

20Amah hen tsial tsawm ngawl in suang si men ngawl si. **21**Tsimi suang te hen tsial tsawm ngawl in suang si si. Sinapikhaw Jesuh ah heh Pathian tsialnak in suang si tiarnak si. Pathian in,

> "BAWIPA hen a tsial
> tsawm ongla manin
> thinlung theng leh tu
> ngawl si. 'Nangmah heh
> Melkhizedek-a suang
> sinak bangin kumkhaw
> suang si tsi,'"

ti'n amah kheh ti si.

22Tsimi bangin Jesuh ah heh a pha sawn thukama aamahkhan in tsang si.

23Suang si reng tuh ngawl in thihnak in a kham manin, suang heh tampi om si. **24**Sinapikhaw amah heh kumkhaw suang a si reng man in, theng theih ngawl suang sinak nei si. **25**Amah hen amah tawnin Pathian nenah a hawhtu te tsa in kunsak tu in a nung reng manin, nakim in san thei si.

26Tsimi manin keimahni tsa in Suangbawi ber si tu in amah heh a khawthu ber si si. Amah heh a thiangrim, sawibang ngawl, a baal ngawl le misual te nen pin khennak si atsia, van te tah in daak sawn ongla si. **27**Amah hen a dang suangbawi ber te bangin ni tin ama sualnak tsa in bawlnak pe masa kul ngawl in, tsimi tselh phangin mipi te sual tsa in bawlsak kul ngawl si. Heitasim tiphangin amah le amah a pe tsawm phangin, kumkhaw tsa in veikhat pe tsawm ongla si. **28**Daan hen a thaneem minung heh suangbawi ber in deng si. Sinapikhaw daan om zawh in a leng tsial tsawmnak hen kumkhaw in a nakim si tu in Tsapa kheh deng si.

Suangbawi Ber Jesuh

8 Tuhen kei relnak thu hampi heh meheh si. Keimahni'n vanvuma Tsungnung ber tohkheng taklam ah a totu, tsimi bang Suangbawi ber nei si sing. **2**Amah heh minunga sanak si ngawl, Bawipa sanak benakbuuk taktak sunga Mun Thiangrim ah nasiam pertu Pa si.

3Suangbawi ber tehem heh lehsawng te le bawlnak te pe tu

7:17 Sm 110:4
7:18 Rom 8:3
7:19 Rom 3:20; Gal 3:21
7:21 Mip 23:19; 1Sa 15:29; Mal 3:6; Rom 11:29; Sm 110:4
7:22 Luk 22:20
7:25 Rom 11:14; 8:34
7:26 2Ko 5:21
7:27 1Pi 3:18; Efe 5:2
7:28 Heb 1:2; 2:10; 5:2
8:1 Mar 16:19

in dengnak si. Tsimi manin me Suangbawi ber hen bawlnak tuh in heipoh khen a nei kul si. 4Daan thu bangin Pathian nenah lehsawng petu suang te a om reng manin, amah heh lei ah a om tsuk asin suang si tu ngawl si. 5Tsimi suang te napernak heh van lam thil te a tsungnak lim si. Mawsi in benakbuuk a sa tula phangin Pathian in, "Mual vum pin benakbuuk innvuak ka muhnak bangin thil tehem puah in," ti'n thupe si. 6Sinapikhaw tuhen Jesuh heh a pha sawn thutiam thaw kho tiarnak, a pha sawn thukam Sihtuahtu si meek lai si. Tsin, a pha sawn pittseih suang naper kheh ngah si.

7Heitasim tilekhaw tsimi thukam masa heh sawibang ngawl a si tsuk asin, a panihnak thukam hen kawnaimah ah omnak mun tawk ol ngawl si. 8Pathian in amahni mawhnak a tawk manin ti hen ti si, "Ngai un, Israel innsang te le Judah innsang te thaw thukam ther ka puah ni te leng tu si ti'n BAWIPA in ti si. 9Me thukam heh Izip ram pin a pupa te kheh a kut pin kai in ka huai lai in amahni thaw ka puahnak thukam thaw bangve tu ngawl si. Heitasim tilekhaw amahni'n ka thukam ah a om reng ngawl manin amahni kheh heisiar ngawl sing ti'n BAWIPA in ti si. 10Tsimi hun zawh in Israel innsang thaw thukam ka puah tuh heh meheh si. Ka daan te heh amahni lungmu sungah koih angkhaw, amahni thinlung sungah ngan tu sing. Tsin, keimah heh amahni Pathian si angkhaw, amahni heh ka minung te si tu si ti'n BAWIPA in ti si. 11Amahni sung pin tumah in a inn nen te le a unaupi te kheh, 'BAWIPA heh thei in,' ti'n zirh tu ngawl si. Heitasim tilekhaw amahni sung pin mi nauta ber pin pan mi nase ber tian, a vaseng in keimah thei tu si. 12Tsimi phangin amahni diktsang ngawlnak kheh ngeihhar angkhaw, amahni sual te le tsan nei ngawlnak te kheh phawksak leh nom tu ngawlla sing," ti'n ti si.

13Tsimi bangin ama'n, "Thukam ther," ti'n ati manin, thukam masa la heh lun tiar ongla si. Tsin tua a lun tseih ongla le a pai perper ongla heh pai nomper tula si.

8:5 Kol 2:17; Sua 25:40
8:6 Luk 22:20; Gal 3:20
8:8 Luk 22:20
8:9 Sua 19:5,6
8:10 Rom 11:27; 2Ko 3:3; Zek 8:8
8:11 Isa 54:13; Joh 6:45
8:12 Jer 31:31-34
8:13 Luk 22:20; 2Ko 5:17
9:1 Sua 25:8
9:2 Sua 25:8, 9,23-39; Sun 24:5-8; Sua 26:33, 34
9:4 Sua 30:1-5; 25:10-22; 16:32, 33; Mip 17:10; Sua 31:18
9:5 Sua 25:17-22

Leivum-a Benakbuuk

9A masa thukam hen Pathian be daan te, lei lama Mun Thiangrim te nei si. 2Benakbuuk kheh sa atsia, khaan masa ber heh Mun Thiangrim ti in, tsimi sungah meiinn varnak te, tsabuai le sang linak om si. 3Puan zar panihnak sungah a Thiangrim Ber tinak khaan om si. 4Tsimi sungah rim ur halnak sui thaw puahnak bawlnak dawndel le sui khutnak thukam kuang om si. Tsimi thukam kuang sungah manna sang koihnak sui beel, a nah a tserh Aaron thingkhawh le thukam ngannak lungpeek te om si. 5Tsimi thukam kuang vumah a

tsungnungnak Cherubim* om in, a la in ngeihharnak tohkheng lim si. Tuhen me thu te heh a kimsek in rel theinak hun nei lai ngawl si sing.

6Tsimi bangin me thil te heh a rem tselh phangin, suang te'n benakbuuk khaan masa sawn sungah lut atsia, Pathian na per veng si. **7**Sipelh atsia benakbuuk khaan panihnak sungah suangbawi ber in thisen keng atsia, kumkhat ah veikhat bek amah ruak in lut in, ama tsa le mipi te'n thei ngawl in a puah khanak sualnak tsa bawlnak pe si. **8**Benakbuuk khaan masa ber a ding sung hen Thiangrim Ber sungah lutnak zin heh Raula Thiangrim in lang tiar lai ngawl si. **9**Benakbuuk khaan masa heh tusan tsa theihdiknak si in, lehsawng te le bawlnak te a penak mun si. Tsimi lehsawng te le bawlnak te khen Pathian a betua pha le se theikhennak kheh nakim tiar thei lawt ngawl si. **10**Tsimi te heh ei le in dan te, somtsiang tsawm dan hintsang te le tisa lam daan te si in, remther leh hun tian tsa bek si si.

Khrih Thisen

11Sinapikhaw semsuahnak si ngawl in, kut in sanak si ngawl a lian sawn pi le a nakim sawn benakbuuk ah a leng tula thilpha tea Suangbawi Ber Khrih ah leng si. **12**Ama'n keimahni tsa kumkhaw dennak ngah in, kel thi le kawlpawno thi si ngawl in, ama thisen rori kheh keng in Mun Thiangrim Ber sungah heizongza tsa veikhat lut si. **13**Tsimi a si lekhaw kawlpawtsang thisen, kel thisen le kawlpaw la halnak vut kheh mi thiang ngawl te vumah thehnak riangin a tisa a thiang tiar zo a silekhaw, **14**kumkhaw Raula thawmin sualnak nei ngawl in Pathian nenah amah le amah a pe tsawmtu Khrih thisen hen a nung Pathian be tu in, nangmahni pha le se theikhennak kheh naper thi pin thiang tiar leilei ol ngawl si maw?

15Me man hen konak te'n kumkhaw ro luah atsia, thutiam a saang thei tuh in, thukam masa nuaia daan heektu te dennak tsa a thihnak thawmin amah heh thukam thera Sihtuahtu si.

16Ro zamnak a om nungsang ro zamtu a thi kultsam deve si. **17**Ro zamtu a nung sung hen ro zamnak hen heimah thunei thei ngawl in, ro zamtu a thi zawh bek in thu nei si. **18**Tsimi manin thukam masa heh thisen peh ngawl in remsaknak si ngawl si. **19**Daan thu bangin thukam taak hem heh Mawsi in mipi te a rel tselh phangin, ti rawinak kawlpawno thisen le kel thisen kheh keng atsia, a sungah tuu mul sen le hisop† kang kheh nim si. Tsin, thukhaam laibu le mipi

9:6 Mip 28:3
9:7 Sun 16:11-19; 16:11-34
9:8 Joh 14:6
9:10 Sun 11:2-23; Mip 6:3; Kol 2:16;
9:11 Joh 2:19
9:12 Sun 16:6,16; Rom 3:25
9:13 Mip 19:9, 17,18
9:14 1Pi 3:18; Efe 5:2; Jer 33:8; Zek 13:1; Tit 2:14; Mah 16:16
9:15 Gal 3:20; Luk 22:20; Rom 8:28; Leh 20:32
9:18 Sua 24:6-8
9:19 Sua 24:6-8

* **9:5** *Cherubim*: Vanvummi laa nei si. Cherubim (Cherub pakhat tah tamsawn tinak si) te khen Eden duum sungah nungnak thingkuang kheh kil si (Sia.3:24). Thukam kuang vumah cherubim panih kheh sui in puahnak si.

† **9:19** *hisop*: Jew te thiangrim tiartsawmnak in mangnak rim ur thingnah a zaam thei phunkhat si.

te kheh theh atsia, **20**"Meheh nangmahni nenah Pathian thupenak thukam thisen si," ti'n ti si. **21**Tsimi bangpah in benakbuuk le Pathian be phangin mangnak khawng tehem kheh thisen thehberh si. **22**Daan thu bangin thil te a veksen dawn kheh thisen thaw in thiang tiar si. Thisen luang ngawl in sualzahnak heimah om ngawl si.

23Tsimi manin vanvum thil te tsung in puahnak thil te kheh tsimi thil te thaw thiang tiar kul a si lekhaw, vanvum thil taktak te heh me te tah hen pha sawn bawlnak thaw thiang tiar kul si. **24**Khrih ah heh Mun Thiangrim taktak muhnak, kut in sanak Mun Thiangrim ah lut ngawl in, keimahni tsa Pathian mai ah lang tu in vanvum ah lut si. **25**Suangbawi ber in ama thisen si ngawl ramsa te thisen keng atsia, kum tin Mun Thiangrim Ber sungah a lut lehtset veng bangin, Jesuh in amah le amah pe tsawm tu in Mun Thiangrim Ber sungah lut lehtset ngawl si. **26**Tsimi bangin tuar kul a si asin, leivum a po pan pin pan vei tampi tuar tula si. Sinapikhaw tuhen san a bonak lam ah hen amah le amah bawlnak ah a pe tsawmnak thawmin sual pai tiar tu in veikhat lang si. **27**Minung tehem heh veikhat thi tu in teek saak si in, tsimi zawh in thukhennak si tu si. **28**Tsimi manin Khrih ah heh mi tampi te sualnak phursak tu in veikhat penak si ongla si. Tsin, sual phur tu si ngawl in, amah ngaklah ngai in a ngaktu te san tu in veinihnak lang leh tulai si.

9:20 Sua 24:8; Mah 26:28
9:22 Sua 29:21; Sun 8:15; 17:11
9:24 Rom 8:34
9:26 1Jo 3:5
9:27 Sia 3:19; 2Ko 5:10; Thu 20:12
9:28 Mah 16:27; 1Pi 2:24; 1Ko 1:7

10 Daan heh a om tulai thilpha te lim si atsia, tsimi thil te taktak vang si ngawl si. Tsimi bangpah in kum tin bawlnak a pe tseih vengnak hen bawlnak petu in a hawhtu te kheh heimah nakim tiar thei ngawl si. **2**Nakim tiar thei a si asin, bawlnak pe kheh tawp men ol ngawl si maw? A betu te heh veikhat thiangrim tiarnak a si zawh in, sual a puah awngnak te kheh tsangkhual leh nom tu ngawlla si. **3**Sinapikhaw bawlnak te hen kum tin in sual te kheh phawk tiar sawn nom si. **4**Heitasim phangin kawlpawtsang thisen le kel thisen hen sual heh lesak thei ngawl si.

5Tsimi manin leivum ah hen Khrih a leng phangin ama'n,

> "Bawlnak le bawlnak
> penak te deih ngawl si
> tsi. Sinapikhaw keima
> tsa in ruangpum pakhat
> puahsak ka si tsi.
>
> **6**"Meihal bawlnak te le sual
> tsa bawlnak te ah ang
> ngawl si tsi.
>
> **7**"Tsimi phangin keima'n,
> 'Maw Pathian, ngai in,
> laibu zial sungah keima
> thu ngan si. Na deihnak
> puah tu in hawh sing, ti'n
> ti sing,'"

8A vumah len, "Bawlnak te, bawlnak penak te, meihal bawlnak te le sual tsa bawlnak te deih ngawl in, me te vumah khen

10:1 Kol 2:17
10:3 Sun 16:34
10:5 1Pi 2:24
10:7 Jer 36:2; Sm 40:6-8; Mah 26:39
10:8 Mar 12:33

ang ngawl si tsi," ti'n ti si. Me te heh daan thu bangin bawlnak penak si. 9Tsimi phangin Jesuh in, "Maw Pathian, ngai in, na deihnak puah tu in hawh sing," ti'n ti si. Panihnak thukam a kho theinak tuh in pakhatnak thukam kheh lesak si. 10Tsimi deihnak manin kumkhaw tsa veikhat penak Jesuh Khrih ruangpuma bawlnak penak manin thiang tiarnak si ongla si sing.

11Suang tehem in ni tin in ding in suang naper per in, sual a lesak thei ngawl bawlnak kheh pe tseihtseih veng si. 12Sinapikhaw me pa hen sual tsa bawlnak veikhat bek in kumkhaw tsa a pe zawh in, Pathian taklam ah to si. 13Tsimi pin a raal te kheh ama palkam in a tsan hun tian ngak reng si. 14Ama'n veikhat bawlnak thawmin a thiang tiar tseihnak te kheh tset ngawl in nakim tiar si.

15Raula Thiangrim khen keimahni nenah tettikhan sak si. Raula Thiangrim in a rel awngnak bangin, 16"Tsimi ni te zawh in amahni thaw thukam ka puahnak heh meheh si tu si ti'n BAWIPA in ti si. Amahni thinlung sungah ka daan te koih angkhaw, amahni lungmu sungah ngan tu sing." 17Tsin tsimi zawh in, "Amahni sual te le tsannei ngawlnak te kheh phawksak leh nom tu ngawlla sing," ti'n ti bet lai si. 18Tsimi bangin sualnak te a zah minah sual tsa bawlnak khen kul leh ngawlla si.

10:10 Efe 5:26; 1Pi 2:24
10:12 Mar 16:19
10:13 Joh 10:24
10:14 Efe 5:26
10:16 Jer 31:33
10:17 Jer 31:34
10:19 Efe 3:12; Sun 16:2; Efe 2:18
10:22 Efe 3:12; Eze 9:14; 1Pi 1:2; Leh 22:16
10:23 1Ko 1:9
10:24 Tit 2:14
10:25 Leh 2:42; 1Ko 3:13
10:26 Sua 21:14; Mip 15:30; 2Pi 2:20; 1Ti 2:4
10:27 Isa 26:11; 2 Thes 1:7
10:28 Daa 17:6; Mah 18:16
10:29 Mah 4:3; 26:28; 1Ko 6:11; Thu 1:5; Efe 4:30

Muangnak Lehzau Mah

19Tsimi manin u le nau te, Jesuh thisen thawmin Mun Thiangrim Ber sungah luut ngamnak nei si sing. 20Keimahni tsa a reeksaknak ama taksa puanzar, zin ther le zin nung tawnin tsimi sungah luut tu si sing. 21Pathian inn ah thuneitu Suangbawi ber kei nei manin, 22kei thinlung sunga a pha le a se theikhennak sesuak heh thiang tiar atsia, kei ruangpum heh ti thiang thaw som saak le umnaka theitsiangseknak thinlung dik thaw amah nong dang a sing. 23Thutiamtu heh muangtaak a si manin, kei phuangnak limdiknak heh thing leklek tiar ngawl in beekpek a sing. 24Itnak nei tu in le thilpha puah tu in pakhat le pakhat so dun tu in ruatnak nei reng veng a sing. 25Mi pawlkhat te bangin pumkhawm dang heh tawp men ngawl in, Bawipa Ni heh a nong ongla lam nang thei manin, pakhat le pakhat so dun leilei sawn a sing.

26Thudik theinak kei saang zawh in sual ot ngai in kei sual lai lekhaw, tsimi sual tsa bawlnak om leh ngawlla si. 27A kihnung thukhennak le Pathian a raaltu te dumrek in a kang min tuh thinrawnak meipualpi bek heh kei limdik pha om si. 28Mawsi daan a eltu heh tetti panih maw pathum maw a om nungsang, ngeihharnak tong ngawl in thi tu si. 29Pathian Tsapa heh a kawng nuai ah pal atsia, amah thiang tiartu thukam thisen heh zaraan

thil men phangin tsan in, lainatnak Raula a zohsuamtu heh a sesuak sawn thukhennak kawzah in tuar taak in ruat si tsim? **30**Heitasim tiphangin, "Phuzulnak heh keima si. Keima'n rul tu sing," ti'n Bawipa'n ti si, tsin "BAWIPA in ama minung te thukhen tu si," ti'n ati mektu amah kheh thei si sing. **31**A nung Pathian kut sungah da heh thil kihnung si.

32Sinapikhaw vaarnak sungah nang si zawh in, rim ngai in harsanak nang tuar awnglai hun te kheh phawk leh un. **33**Veikhat khat zohsuamnak le harsanak tuar in, mi te nihtsiam bawlnak nang si awnglai, le veikhat khat tsimi banga zingnak te lak ah nang peh deve lai te la phawk leh un. **34**Kolkhahnak ka si lai in ngeihhar ka si utsi. Vanvum ah a pha sawn le a kho reng thil te nang nei lam nang thei tsawm manin, nang thil neinak te longsaknak nang si phangin ang ngai in saang si utsi.

35Tsimi manin nang muangnak kheh vawr thong men mah na ula. Tsimi muangnak man hen lawhman tampi ngah tu si utsi. **36**Pathian deihnak nang puah tselh phangin, thutiam nang ngah theinak tuh in tuarzonak nei kul si utsi.

37"Tsillem a rei zawh in
a lengtupa kheh leng
tu atsia, khawnu leh tu
ngawlla si.
38"Tuhen mi diktsang heh
umnak in nung tu si.
Ningtoih a om lekhaw,
ama vumah ka raula ang
ngawl si,"

ti'n Laithiangrim in ti si.

39Sinapikhaw keinihni heh ningtoih in a se thong mentu te si ngawl in, nungnak raula a santu a umtu te si sawn si sing.

Umnak Thaw

11 Tsin, umnak heh limdiknak thil te a om lam theinak si atsia, mu ngawlnak thil te theitsiangnak si. **2**Tsimi hen pupa te kheh mingphanak ngah tiar si.

3Umnak thawmin leivum te heh Pathian thu in puahnak a si lam heh thei si sing. Tsimi manin mu theihnung thil te heh a lang thil te pin puahnak si ngawl si ti thei si sing. **4**Abel in umnak thawmin Kain tah in a pha sawn pittseih bawlnak kheh Pathian nenah pe si. Tsimi umnak manin amah heh mi diktsang a si lam theipinak ngah si. Tsin, Pathian in ama lehsawng kheh theisak si. Tsimi manin a thi zawh in thurel tseihlai si.

5Umnak thawmin Enok ah kheh thi tuh ngawl in leso si. "Pathian in amah kheh a leso manin, tumah in amah tawk ngawl si. " Lesonak a si ma in ama'n Pathian ang tiar si, ti'n tetti khannak nei si. **6**Umnak ngawl thaw himhim in Pathian ang tiar thei ngawl si. Heitasim tiphangin Pathian nenah a hawhtu hen Pathian om si, ti le thintak lungtak in amah a zeitu kheh lawhman petu si, ti a um kul rori si.

10:31 2Ko 5:11; Isa 19:16; Mah 16:16
10:32 Fil 1:29, 30
10:33 1Ko 4:9; Fil 4:14; 1Th 2:14
10:34 1Pi 1:4,5
10:35 Efe 3:12
10:36 Rom 5:3; Jei 1:3,4, 12; 2Pi 1:6
10:37 Mah 11:3; Thu 22:20
10:38 Rom 1:27; Gal 3:11; Heb 2:3,4
11:1 2Ko 4:18
11:3 Sia 1:1; Joh 1:3; 2Pi 3:5
11:4 Sia 4:4; 1Jo 3:12
11:5 Sia 5:21-24

7Noah in a mu awngnak lai ngawl thil kheh Pathian in a rel ham phangin, Pathian kheh kihzah atsia, a innsang te sannak tuh in umnak thawmin tangphawlawng puah ham si. Tsimi thawmin leivumpi heh han atsia, umnak thawmin diktsangnak ro luahtu pa in tsang si.

8Abraham in tuzawh lam phangin ro a luah tuh munah hawh tu in konak a si phangin, umnak thawmin Pathian thu ngai si. A hawh phangin a luun min tuh riang thei ngawl si. **9**Umnak thawmin thutiam ram ah ramdang mi bangin tsaam reng atsia, ama bangpah in thutiam ro penak Isak ah le Jakob te thaw buuk sungah om si. **10**Heimansim tiphangin ama'n elphah nei khawpi kheh ngak si. Tsimi khawpi a satu le a puahtu heh Pathian si.

11Umnak thawmin Sarah amah rori hen amah thutiamtu Pathian heh muangtaak in a ruat manin, nau pai tu in thazaang ngah meek atsia, a teer zawh in nau hing si. **12**Tsimi manin mithi bang a si ongla mi pakhat Abraham sung pin vana arsi zah in a tam pittseih, siar tselh nung ngawl tipi kianga runpil zah in tam suak si.

13Tsimi minung tehem kheh a vaseng in thutiam saangnak nei ngawl in umnak in thiberh si. Sipelh atsia tsimi thutiam kheh khawlapi pin ralpan in, muangsiar in huam atsia, me lei ah hen mi khual le khual vaak a si kheh phuang ongla si. **14**Tsimi thu a reltu te'n amahni ram a zei lam kheh tsiang ngai in than ongla si. **15**Amahni'n a suaknak ram kheh ngai leh taktak a si asin, hong lehnak tuh hunpha ngah ol pelh si. **16**Sinapikhaw amahni'n tuhen a pha sawn ram ah om tuur in, tsimi heh vanvum ram si. Amahni tsa Pathian in khawpi a puahsak manin, Pathian heh amahni Pathian in ponnak a si tu heh Pathian in zak ngawl si.

17Abraham ah kheh tsulnak a si phangin umnak thawmin Isak ah kheh bawlnak ah pe si. Thutiam a saangtu pa'n tsapa a neih lamtsang kheh bawlnak in pe si. **18**Amah heh, "Isak pina bek heh na hin si tu si," ti'n Pathian in a tinak pa si. **19**Pathian in Isak ah kheh mithi te lak pin riang in tho leh tiar thei a si kheh Abraham in um atsia, Isak ah kheh a thi saak nung leh bangin mu si.

20Isak in umnak thawmin a leng tulai thil te thu ah Jakob ah le Esau ah kheh muitsu burh si.

21Jakob in a thi dawn ongla phangin umnak thawmin Joseph tsapa te kheh muitsu burh in, a thingkhawh rel ngam in Pathian be si.

22Joseph in a thi dawn ongla phangin umnak thawmin Israel tsa te'n Izip ram pin a suaknak tuh kheh rel ham in, ama ruh phur tu in thuzam si.

23Mawsi ah kheh a suak phangin nausen mawi ngaino a si kheh a nu le a pa te'n a mu manin, umnak thawmin kumpibawipa

11:7 Sia 6:13-22; Sia 6:9; Rom 9:30
11:8 Sia 12:7; Leh 7:2-4
11:9 Leh 7:5; Sia 12:8
11:10 Thu 21:2,14
11:11 Sia 17:17-19; 21:2; 1Ko 1:9
11:12 Rom 4:19; Sia 22:17
11:13 Sia 23:4; Sun 25:23; 1Pi 1:11
11:15 Sia 24:6-8
11:16 2Ti 4:18; Mar 8:38; Sua 3:6,15
11:17 Sia 22:1-10; Jei 2:21
11:18 Sia 21:12; Rom 9:7
11:19 Joh 5:21
11:20 Sia 27:27-29
11:21 Sia 48:1, 8-22
11:22 Joh 24:32
11:23 Sua 2:2; 1:16,22

thupenak kheh nopmawh ngawl in lathum sung thup si.

24Mawsi in umnak thawmin a uham phangin Pharaoh tsanua tsapa si tu kheh el si. **25**Tsillem sung sual nunnuamnak ah sah tseih men tah in, Pathian minung te thaw erhnak tuar kheh deng sawn si. **26**Lawhman a ngah tuhlai kheh a pan manin Izip rama tsungnungnak tah in Khrih manin zohsuamnak heh tsungnung sawn leita in ruat si. **27**Umnak thawmin kumpibawipa thinliahnak kheh lau ngawl in, Izip ram kheh zam si. Mu theihnung ngawlpa kheh a mu manin veitul si. **28**Tsa minlawh a siatsuahtu khen Israel te kheh a tong kha tuh ngawl in, umnak thawmin Mawsi in Leekdelh Puai puah in thisen theh si.

29Umnak thawmin Tipi Sen kheh lei ro vumah hawh bangin ten si. Amahni bangin Tipi Sen a ten tuumtu Izip te zong heh ti sungah laanberh si.

30Amahni'n umnak thawmin Jerikho khaw kheh ni sarih sung a hel zawh in, Jerikho ving kheh tsim si.

31Umnak thawmin dopzuar Rahab in thu kantu te kheh thinnuamno in a saang manin um ngawltu te lak ah se tsih ngawl si.

32Hei awn rih tu sing im? Gideon thu, Barak thu, Samson thu, Jepthah te le David thu, tsin, Samuel thu le profet thu te rel ot lai pelh nangkhaw, hun in pin ngawl ka si. **33**Me te hen umnak manin ram te neh in le atsia, diktsang ngaino in naper in, thutiam te ngah atsia, khiantih te kam kheh khim tiar si. **34**Tsin, amahni'n umnak manin meipual lioher kheh mit tiar si. Vangsang hiam kheh pial atsia, thaneemnak pin thakol ngai in puahnak si si. Tsin, raal tawng minah raalkol in ramdang te raalkap te kheh dansep tiar si. **35**Nupi te'n amahni mithi te kheh tho lehnak manin nungnak kheh ngah leh si. Midang te'n a pha sawn tholehnak a ngah theinak tuh in kannak kheh saang ngawl in erhnak kheh saang sawn si. **36**Midang te hen nihtsiam bawlnak in mangnak le savun rihual in vaatnak tuar si. Si si, thiarri in khitnak le thawng tohnak tian in tuar si. **37**Amahni kheh lungto in seplumnak si atsia, luah in daamnih in daamnak, tsulnak le vangsang in sat tawngnak tuar si. Tuu vun le kel vun sil in vakvai atsia, dasamrek in le rim ngai in om atsia, rohse ngai in reemnak tuar si. **38**Amahni tsa in me leivum heh omnak in taak ngawl si. Amahni kheh pilram ah le mual vumah vakvai tseihzel in, lung kaw te le lungbuuk te ben tseihzel si.

39Me tehem hen umnak thawmin paaknak lawh ongla pelh in, thutiam zong heh saang ngah ngawl si. **40**Keimahni peh ngawl in amahni heh nakim tiarnak a si tuh ngawl in, Pathian in keimahni tsa a pha sawn thil pakhat puahsak si.

11:24 Rom 2:10
11:26 Luk 14:33
11:27 Sua 12:50, 51
11:28 1Ko 10:10; Sua 12:21-23
11:29 Sua 14:21-31
11:30 Jo s 6:12-20
11:31 Jo s 2:1; Jei 2:25
11:32 Tkn 6-8, 4,6; 1Sa 16:1,13
11:33 2Sa 8:1-3; Dan 6:22
11:34 Dan 3:19-27; Sua 18:4; Tkn 15:8
11:35 1Ku 17:22, 23; 2Ku 4:36,37
11:36 Sia 39:20
11:37 Jer 26:23; 2Ku 1:8
11:38 1Ku 18:4
11:40 Thu 6:11

Pathian Kemnak

12 Tsimi manin keimahni khen heh meiro bangin tetti tampi te'n nase ngai in kawnnak kei si manin, thilrit tehem le baihno in keimahni a awk thei sual heh vawr in kei mai ah koihnak dan zuam dunnak ah dan khokho dang a sing. **2**Kei umnak pansa saktu le nakim tiartu Jesuh ah kheh panken in dan dang a sing. Ama mai ah angnak koihsaknak a si manin mualphonak kheh nopmawh ngawl in thinglamteh ah khennak kheh tuar atsia, Pathian tohkheng taklam ah to si. **3**Nang thinlung sungah thintsawl in le thinnau in nang om tuh ngawl in, tsimi banga misual te'n raaltsan in donak a tuar tu Jesuh ah kheh ngaisung po un.

4Nangnihni'n sual thaw do dun in thisen luang tiantian in nang lai ngawl si utsi. **5**Tsa te thurel bangin nangmahni thu a relnak kheh hai ongla si utsi,

> "Ka tsapa, BAWIPA
> nunzirhnak kheh heinam
> ngawl mah nala, a
> haunak kheh thanau mah
> nen.
> **6**"Heimansim tiphangin
> BAWIPA in a itnak tsa
> te kheh thurel in, a tsa in
> a saangnak tehem kheh
> vaat si."

7Nunzirhnak nang tuar a si lekhaw, nangmahni heh Pathian in a tsa te bangin nunzirh nang si. Pa thurel ngawlnak tsa tu om sim? **8**Tsa tehem in a tuarnak nunzirhnak kheh nang tuar ngawl a silekhaw, nangmahni heh tsa taktak si ngawl in tsasawn si tu si utsi. **9**Tsimi bek zo ngawl keimahni thurel tu in minung lam ah pa nei atsia, maizah si sing. Amahni tah in nase sawn raula Pa thu lun in nung sawn leilei tu ngawl na sing im? **10**Amahni'n a pha ber ti'n a ruatnak bangin ni dawmno sung nunzirh kei si. Sinapikhaw amah hen a thiangrimnak kheh kei tso deve theinak tuh in le kei phatnak tuh in thurel kei si. **11**Tsin, nunzirhnak kei tuar lai hen sahnung baang awng ngawl in, lungse nung baang sawn si. Sipelh napikhaw tsimi banga zirhnak te heh dawllam phangin thinnuam thei diktsangnak rah kheh rah sawn si.

12Tsimi manin kut zawng te le khuk zawng te kheh thakol tiar un. **13**Nang kawng tsa lampi tsam tiar un. Tsimi a si lekhaw kawng zenat vei te kheh a ruh mangbol lok ngawl in dam sawn tu si.

14Mi hemmuah thaw remnak le thiangrimnak kheh hil un. Thiangrimnak ngawl thaw in tumah in Bawipa kheh mu tu ngawl si. **15**Pakhatno pohkhen Pathian lainatnak pin nang da thong men tuh ngawl in tsimkom un. Tsimi a si ngawl lekhaw a ham kha nger tawt tu in nangmahni harsa tiar khatu atsia, mi tampi te kheh baal tiar kha tu si. **16**Tsin, a ningtsir nung nu le pa sualnak nang puah tuh ngawl in ralring un. Tsin, laikuangkhat

12:1 1Ko 9:24; Heb 10:36
12:2 Fil 2:8,9; Mar 16:19
12:3 Gal 6:9; Thu 2:3
12:6 Thu 3:19
12:7 2Sa 7:14; Tts 13:24
12:8 1Pi 5:9
12:9 Mip 16:22; Isa 38:16
12:10 2Pi 1:4
12:11 Isa 32:17; Jei 3:17,18
12:12 Isa 35:3
12:13 Tts 4:26; Gal 6:1
12:14 Rom 6:22; Mah 5:8
12:15 Gal 5:4; Daa 29:18
12:16 1Ko 6:18; Sia 25:29-34

thaw ro luahtu tsapa upa sinak a zuar thong mentu Esau bangin, Pathian heinam ngawl in nang om kha tuh ngawl in tsimkom un. **17**Tsimi zawh in muitsu ro luah ot in, mitniraw in nase ngai in a zei pelhta sikhen, sir leh hun a ngah leh ngawlla manin elnak tuar si.

18Nangmahni heh kut in zen theihnung mual, mei kang min le meiro thim min le khawthim meng min le khawtawng min, **19**le ngunrasem ring min le thua aw za min ah leng si ngawl si utsi. Tsimi aw a zatu te'n thu kheh amahni nenah rel leh tuh ngawlla in kun dang si. **20**Heitasim tiphangin amahni'n, "Tsimi mual kheh ramsa pakhat in a tongkha a si riang in, lungto thaw seplumnak maw thel tsang thaw kaplumnak maw si tasen," ti'n thupenak kheh a mahni'n tuar zo ngawl si. **21**A munak kheh mulzum nung ngai si in, Mawsi in, "Lau tihtak in lau in, tsai tseihtseih sing," ti'n ti si.

22Sinapikhaw nangmahni heh Zion Mual ah le a nung Pathian khawpi, van Jerusalem ah, siar tselh nung ngawl vanmi hon om min, **23**vanvum ah ming ngannak tsaminlawh te pawlpi te pumkhawm min, minung tehem thu a khentu Pathian om min, midik te raula nakim tiar min, **24**thukam ther Sihtuahtu Jesuh om min, le Abel thisen tah in thu a pha sawn a awntu thisen theh minah leng si utsi.

12:17 Sia 27:30-40
12:18 Sua 19:12-22; Daa 4:11
12:19 Sua 20:18, 19
12:20 Sua 19:12
12:21 Daa 9:19
12:22 Isa 24:23; Thu 14:1; Gal 4:26; Mah 16:16
12:23 Luk 10:20; Fil 3:12
12:24 Gal 3:20; 1Pi 1:2; Sia 4:10
12:25 Daa 18:19
12:26 Sua 19:18; Hag 2:6
12:27 Isa 34:4; 1Ko 7:31; 1Jo 2:17
12:28 Dan 2:44; Mal 2:5
12:29 Sua 24:17; Isa 33:14; Daa 4:24; 9:3; 2Th 1:7
13:1 Rom 12:10
13:2 Mah 25:35; Rom 12:13;
13:3 Mah 25:36; Kol 4:18

25Nangmahni thu a reltu heh nang el khatu keem tsawm un. Leivum ah amahni nenah thu a reltu pa a eltu te'n a luat thei ngawl a silekhaw, van pin thu a reltu Pathian ning a ngattu keinihni in luat thei ngawl leilei tu si sing. **26**Tsimi lai in ama aw khen leilung thing tiar si. Sipelh atsia tuhen ama'n, "Leilung bek thing ngawl in, van khehkhen veikhat thing rih tulai sing," ti'n thutiam si. **27**Tsin, me thu, "Veikhat thing rih tu sing," tinak hen a thing thei ngawl thil te a kho reng theinak tuh in, a thing thei thil te kheh puahnak thil te bangin thawnnak a si lam a thei tiarnak si.

28Tsimi manin a thing thei ngawl uknak saang kei si manin, lainatnak nei dang a sing. Me man hen upatnak le kihzahnak thaw Pathian saang taak in ama na kheh per thei tu si sing. **29**Heitasim tiphangin kei Pathian heh mei alh si.

Dawlta Ber Thusonak

13 Unau bangin it dun reng veng un. **2**Mikhual pan thiam tu heh phawk ngawl mah na un. Mi pawlkhat te'n thei ngawlpi in vanvummi te kheh khual pan si. **3**Thawngto te kheh amahni thaw thiarri in hen devenak si bangin ruat in phawk reng ta ula, nangmahni rori khen heh ruangpum in om nang si deve manin, erhnak a tuartu te kheh phawk reng un.

4Mi hem in huai dun heh ultung ula, eihkhun kheh bal tiar mah na un. Sinapikhaw nu le pa sual a puahtu te le zuanzam te kheh Pathian in thukhen tu si. **5**Nang nungdaan ah tangka deih leita si mah na ula, nang neinak thil te vumah lungkim un. Heitasim tiphangin Pathian amah rori in, "Nangmah heh zam thong men ngawl in, na lon thong men tu ngawl sing," ti'n ti si. **6**Tsimi manin keinihni'n,

> "BAWIPA heh keimah
> bawmtu si. Heimah lau
> tu ngawl sing. Minung in
> ka vumah hei puah thei tu
> sim?"

ti'n ralpha ngai in ti tu si sing.

7Nangmahni huaitu upa te le nangmahni Pathian thu a reltu te kheh phawk reng ula, amahni nun khawsak daan pin a suak te kheh ngaisung po in amahni umnak kheh tsung un. **8**Jesuh Khrih ah heh tsingni, tuni le kumkhaw in a bang reng si.

9Zirhnak ther phun dangdang thaw huai sualnak si mah na un. Heimansim tiphangin thinlung heh eih le in thaw in kho tiar ngawl in, lainatnak thaw kho tiar heh thilpha si. Tsimi bang thu te ah thinlung rimsu te'n heimah lawhding lawt ngawl si. **10**Keinihni in benakbuuk ah na a pertu te ei khuan a ngah ngawlnak bawlnak dawndel nei si sing.

11Suangbawi ber in sual tsa in tsimi ramsa thisen te kheh Mun Thiangrim ah keng in, ramsa ruangpum kheh buuk saamnak pulam ah hal si. **12**Tsimi bangin Jesuh in ama thisen thaw minung te a thiang tiar thei tuh in, dawngkham pulam ah thihnak tuar si. **13**Tsimi manin amah zohsuamnak kheh phur in, ama nen buuk saamnak pulam ah hawh dang a sing. **14**Heitasim tiphangin keinihni in nai ah hen a kho nom reng tu khawpi nei ngawl in, a leng tulai khawpi kheh zei si sing.

15Tsimi manin ama thawmin Pathian kheh thangphatnak bawlnak pe dang reng veng a sing. Tsimi heh kei mur rah, ama ming kei paaknak si. **16**Sinapikhaw midang vumah thilpha puah tu le midang thaw thil lawm kawm tu heh hai mah na un. Tsimi bang bawlnak khen Pathian ang tiar si. **17**Nang huaitu upa te thu ngai ula, amahni thu bangin nung un. Thu relsaktu te a si manin lungse thahlam in relsak si ngawl in, ang ngai thahlam in a relsak thei tuh in amahni heh raula lam nun kilkhawl saktu te si. Lungse thahlam in relsaknak heh nangmahni tsa in heimah nempi ngawl si.

18Saw kei ngensak un. Keimahni hen a pha le a se theikhennak pha nei atsia, heizongza ah maizah taak in a nung nuam te si ung, ti'n muang tsawm si ung. **19**Nangmahni nenah ka hawh leh nomper theinak tuh in keima tsa saw nang ngensak bet tuh khen nang kun meek sing.

13:4 1Ko 7:38; 1Ti 4:3; Thu 22:15
13:5 1Ti 3:3; Fil 4:11; Jo s 1:5
13:6 Sm 118:6,7
13:7 1Ko 16:16
13:8 Sm 102:27
13:9 Efe 4:14; Kol 2:7,16
13:10 1Ko 9:13
13:11 Sun 16:15; Sua 29:14; Sun 4:12,21
13:12 Joh 19:17; Efe 5:26
13:18 1Th 5:25; Leh 23:1
13:19 Flm 22

20Kumkhaw thukama thisen thawmin tuu te khaltu Tuukhaltu mak ber kei Bawipa Jesuh ah mithi te laka a huaitu thinnuamnak Pathian in, **21**Jesuh Khrih tawnin ama mitmuh ah amah a ang tiartu naper kheh nangmahni ah per atsia, ama deihnak naper pha tehem per tu in nang kimsek tiar tasen. Tsungnungnak kheh Jesuh Khrih ama nenah kumkhaw pin kumkhaw tian in om tasen. Amen.

13:20 Rom 15:33; Sia 9:16; Isa 55:3; Leh 2:24; Joh 10:11
13:21 2Ko 9:8; Fil 2:13; 1Jo 3:22
13:22 1Pi 5:12
13:23 Leh 16:1
13:24 Leh 18:2
13:25 Kol 4:18

22U le nau te, nangmahni nenah tsomno in ka ngannak me thusonak awnkam heh thintsual ngai in nang ngaisak tuh in nang kun sing.

23Kei unau pi Timote ah luat leh ongla si ti, thei ta un. Ka nenah a leng nomper kha lekhaw, amah thaw nang tawk tu sing.

24Nangmahni huaitu upa te le mi thiangrim tehem ngairel sing. Italy rama te'n ngai nang rel tiar si.

25Pathian lainatnak kheh nang vaseng vumah om tasen. Amen

JEIM

LAIKUAT

Angantu: Jeim
A kuatnak: Jew umtu te
Ngankum: A.D. 45-48

Khrih in vanvum ah a kai zawh ni 40 a kim zawh in, Jerusalem ah pawlpi ding tepan si (Leh 2). Thuthang pha heh makhat in Jerusalem ah a om Jew te nenah lawhding ngai si. Lehnak te kheh a umngawl Jew huaitu te erhnak tawk pelh atsia pawlpi heh khawpi sungah khangso tseih reng si. Stefen thi zawhin Jerusalem pawlpi sunga umtu tehem amahni umnak manin rimsunak tuar tepan si. Tsimi erhnak manin umtu te Judea le Samaria lam ah dan berh si (Leh 8:1). Me thu te manin Jeim in mundang dang ah a theh sep Jew umtu te thazang pe tu in Jerusalem pin me laikuat heh ngan si. Jeim in me laikuat heh A.D. 45- 48 kawnvel in ngan si.

Jeim ah heh Jesuh Khrih nau si atsia, Jude a u si. Jeim le a nau te'n Bawipa kheh leivum ah na aper lai in umngawl si (Joh 7:5). Sinapikhaw, Jesuh a tholeh zawhin Jeim ah kheh umtu pakhat in tsang leh si, heitasim tiphangin Bawipa kheh ama nenah bulpak rori in lang si (1Kor 15:7). Jesuh van a kai zawhin umtu dang te thaw Raula thiangrim leng tu kheh ngak deve si (Leh 1:14). A tawpnak in amah heh Jerusalem pawlpi ah huaitu pakhat in tsang si (Leh 12:17; Leh 15; Gal 1:19; 2:9).

Jew umtu pakhat a sinak le Jew umtu te zirhtu pakhat a sinak bangin, Jeim in Jew te nuntsan dan bangin laikuat a ngannak heh aitsan tuh omngawl si. Amah hen Thukam Lun le Jesuh Mualvum thurelnak te nase ngai in a sirhsannak kheh muh si. A thuzirh daan khen Jesuh zirh daan te thaw bangve si ti heh thusanteh a mangnak: huih a nuaireih nak khawm, hampa ro, papar vuai, kelen theihnung ngawl mei le adang santehnak a mangnak te pin lang si. A laibu heh Thutsang simnak laibu thaw khen santehnak si ti heh nitin nunnak tsa tsimnak a mangnak pin lang si. Khristian umnak heh ni tin nunnak ah a lang tuh si si. Jeim in harsanak sualroihnak thu te (alian 1), ulenau itnak (alian 2), a dik thilpha puahnak (alian 2), lei keemnak (alian 3), leimi sinak (alian 4), liannak (alian 5) le, pawlpi nundan dawm lai (alian 5) te kheh zirh si.

Thungai in kei ti lekhaw "umnak pehngawl napernak heh a thi si" (2:20). Umtu pakhat in a nun a theng zawhin a umnak kheh thilpha puahnak in lang tiar tuh si.

Harnaka Tuumnak

1 Pathian le Bawipa Jesuh Khrih sel Jeim in ramdang ah a vaisep miphun leinih te nenah lai nang kuat sing.

2 Ka u le ka nau te, sualroihnak hintsang nang tawk phangin angnung ruak si, ti'n ruat un. **3** Heimansim tiphangin nang umnak tsulnak hen tuarzonak a suak tiar lam thei un. **4** Heimah dasam ngawl in nang nakim tuh in le nang piding tuh in tuarzonak khen nakim in naper tasen. **5** Nangmahni lak pin mi pakhat khat in tsimnak a dasam lekhaw, mawhsiat ngawl in mi hem nenah siang ngai in a petu Pathian nenah ngen sehla, penak si tu si. **6** Sinapikhaw ummawhnak nei ngawl in umnak thaw in ngen sen. Heimansim tiphangin

1:1 Daa 2:26; Joh 7:35
1:2 Mah 5:12; Heb 10:34
1:3 1Pi 1:7;
1:4 1Ko 2:6
1:5 Sm 51:6; Mah 7:7
1:6 Mah 21:21

ummawhnak a neitu heh huihpi in nom atsia a seu zanzannak tilet bang si si. 7Tsimi manin me bang mihing hen Bawipa nen pin heino pohkhen ngah tu in ruat kha mah na sen. 8Lungmu kaak nei mihing heh a puahnak tehem ah henken ngawl si.

Milian le Minawm

9Mi nauta unau pi hen tsawisangnak a si phangin ang tasen. 10Sinapikhaw milian pa hen lakulhnak a si phangin ang tasen. Heitasim tiphangin hampalaka papar bangin amah kheh ral tulai si. 11Ni kheh sa ngai in a suakso phangin hampa te kheh ro atsia, papar te khen vuai in kulh atsia, a mawinak thuam te khen seberh si. Tsimi bang thek in milian pa puahnak te kheh vuai in ral thongberh tulai si.

Sualroihnak

12Sualroihnak a tuartu heh mi ang si. Heimansim tiphangin tsulnak a tuar zawh in Bawipa'n amah a ittu te nenah a tiamnak nunnak sui lukhuk kheh ngah tu si. 13Tumah in sualroihnak a tuar phangin, "Pathian in sualroih ka si," ti'n awn himhim mah na tasen. Heimansim tiphangin Pathian heh sesuaknak in sualroih theih nung ngawl si. Amah khen tumah sesuaknak ah sual roih ngawl si. 14Minung taak hem heh ama tisa sual otnaka kainak le zolnak a si phangin amah kheh sualroihnak si sawn si.

15Tsin, tisa otnak hen hamsa atsia, sual kheh suak tiar si. Tsin, sual hen a tawpnak in thihnak suak tiar si. 16Ka itnak u le nau te, zolnak si kha mah na un. 17Lehsawng pha tehem le a nakim lehsawng hem heh vumlam vaarnak tea Pa nen pin lengsuk si. Amah heh a theng awng ngawl le nilim bangin thawn tseihzel men thei si ngawl si. 18Keimahni heh a siamnak te lak ah rah masa ber te bang kei si thei tuh in thudik thu thawmin ama deihzawng in piang tiar kei si.

Zanak le Puahnak

19Tsimi manin, ka itnak u le nau te, mi tehem in zanak lam ah ruanrang sehla, awnkam le thinrawnak ah ruantsum tasen. 20Heimansim tiphangin minunga thinrawnak hen Pathian diktsangnak suak tiar zo ngawl si.

21Tsimi manin ningtsir nung tehem le suaksual tawpkhong tehem kheh zam ula, nangmahni sungah phunnak Pathian thu kheh lungnemnak thaw saang un. Tsimi thu khen nang raula nungnak te kheh san thei tu si. 22Mah le mah son tsawm tseih men mah na un. Pathian thu kheh a zatu te bek si ngawl in, a puahtu te si sawn un. 23Tutu sikhen Pathian thu heh a zatu si men atsia, a puahtu a si ngawl lekhaw, amah heh mi pakhat in limlang ah a mel a pan tsawm thaw bangve si. 24Heimansim

1:8 2Pi 2:14
1:9 Mah 23:12
1:10 Isa 40:6,7; 1Ko 7:31; 1Pi 1:24
1:11 Mah 20:12; Isa 40:6-8
1:12 Sia 22:1; 1Pi 3:14; 1Ko 2:9
1:14 Tts 19:3
1:15 Job 15:35; Rom 6:23
1:16 1Ko 6:9
1:17 Mip 23:9; Mal 3:6
1:18 Joh 1:13; Thu 14:4
1:19 Tts 10:19
1:20 Mah 5:22
1:21 Efe 4:22; Efe 1:13
1:22 Mah 7:21

tiphangin ama'n a pan tsawm tselh phangin suakper atsia, a mel kawtibang si, ti kheh makhat in hai nomper si.

25Sinapikhaw a nakim luatnak daan pan po atsia, tsimi ah khen a khorengtu, a zanak thu hai leh men thuzatu si ngawl in a puah tu heh a puahnak vumah muitsu dong si. **26**Nangmahni lak ah mi pakhat khat heh benak lam ah zuam ngai baang pelh atsia, a lei keem ngawl in a thinlung ah amah le amah a son tsawm a si lekhaw, benak lam ah mi zuam a sinak heh a thawnthong si. **27**Benak lam ah thiangrim, le Pathian le Pa mai ah nawngkainak nei ngawl heh me bang heh si; nu le pa nei ngawl le numei te a harsa phangin veh atsia, amah le amah khen leivum nawngkainak ah peh ngawl in a keem tsawm tu heh si.

Mi Deihdan Mah

2 Ka u le ka nau te, tsungnungnaka Bawi, kei Bawipa Jesuh Khrih umtu te nang si manin, mi deihdan mah na un. **2**Nang pumkhawm min ah sui kutbun a buntu, puanpha a siltu le vansilh pha a sil zo ngawl minawm kheh leng langkhat si. **3**Tsimi phangin nangnihni'n puanpha a siltu kheh upat atsia, "Me mun pha ah tson to in," ti'n ti atsia minawm kheh, "Nang me khen ah ding taw, " a si ngawl lekhaw "Ka kawngkoihnak kung ah to aw," ti'n ti si utsi. **4**Nangmahni le nangmahni deihdan dun in ruatnak sesuak te thaw thukhen si ngawl si utsim maw?

5Ngai un, ka itnak u le nau te, me leivuma minawm te heh umnak ah lian tu in le amah a ittu te nenah a tiam saak uknak ro luah tu in Pathian in deng si ngawl si maw? **6**Sinapikhaw nangnihni'n minawm te kheh nautat si utsi. Milian te'n nangmahni heh nuainen atsia, thukhennak ah tang nang taih si ngawl si maw? **7**Nangmahni ponnak ming tsungnung a relse te heh amahni si ngawl si maw? **8**Nangnihni'n, "Nangmah le nangmah na it tsawm bangin na inn nen kheh it in," ti'n tinak Laithiangrima a daak ber daan heh nang luunkim a si lekhaw thilpha puah si utsi.

9Sinapikhaw mi deihdannak nang nei a si lekhaw sual puah nang si manin, daan heek nang silam kheh daan in lang tiar nang si. **10**Tutu sikhen daan tehem luun kimsek pelh in, pakhatno a heek kha a si lekhaw, daan hemmuah heek tei si. **11**"Zuanzam mah," a titu hen "Tualreek mah," ti'n ti meek lai si. Nangmah hen zuanzam ngawl pelh atsia tual na reek lekhaw, nangmah heh daan heektu in tsang si tsi. **12**Tsimi manin luatnak daana thukhen tuh minung bangin awn ula, puah un. **13**Ngeihharnak a nei ngawl minung vumah ngeihharnak peh ngawl in thukhen tu si. Ngeihharnak in thukhennak kheh neh si.

1:25 Sm 19:7; Joh 8:32; Gal 2:4;
1:26 Sm 34:13; 1Pi 3:10
1:27 Daa 14:29; Job 31:16, 17,21; Isa 1:17,23; 2Pi 1:4
2:1 Leh 7:2; Daa 1:17; Leh 10:34
2:4 Joh 7:24
2:5 Luk 12:21; Thu 2:9; Mah 25:34
2:6 1Ko 11:22; Leh 8:3
2:8 Sun 19:18; Mah 5:43
2:9 Daa 1:27
2:10 Mah 5:19; Gal 3:10
2:11 Sua 20:14; Daa 5:18; Sua 20:13
2:12 Mah 16:27
2:13 Mah 5:7; Luk 6:37

Umnak le Puahnak

14Ka u le ka nau te, mi pakhat khat in, umnak nei sing, ti'n ti pelh atsia, puahnak a nei ngawl lekhaw hei nempi tu sim? A umnak in amah kheh san thei tu si maw? **15**Suahpi mipa maw nupang maw kawngkolh le ni tin ei tuh nei ngawl dasam in a om tsuk asin, **16**nangmahni laka mi pakhat khat in, "Thinnuam ngai in hawh ten, salum ta la khampek ten," ti'n ti pelh atsia, a ruangpum tsa in a kulnak te a pe ngawl a si lekhaw, hei nempi tu sim?

17Tsimi bangin puahnak om ngawl umnak heh amah ruak si atsia, a thi si. **18**Sinapikhaw mi pakhat khat in, "Nangmah hen umnak nei atsia, keimah hen puahnak nei sing," ti'n ti tu si. Puahnak peh ngawl na umnak tsawh ka muhtsuk in. Keimah hen ka umnak heh ka puahnak in nang muh tu sing. **19**Nangmah hen, Pathian pakhat bek om si, ti'n um si tsi. Pha ngai si. Khawvang te riang in um atsia, tsai tseih si. **20**Sinapikhaw maw mitaw, puahnak peh ngawl umnak heh a thi si, ti heh thei nuam ngawl si tsim maw? **21**Kei papi Abraham ah hen a tsapa Isak ah bawlnak dawndel vumah a pe tselh phangin, tsimi a puahnak te manin diktsang si ngawl si maw? **22**Umnak heh puahnak te thaw naper langkhat dang si, ti le puahnak te thawmin umnak heh nakim tiar si, ti heh thei ngawl si utsi maw? **23**Tsimi manin, "Abraham in Pathian um atsia, tsimi a umnak kheh diktsangnak in siarsak si," ti'n Laithiangrim relnak kheh kim si. Tsin, amah heh, Pathian rualpi, ti'n konak si si. **24**Tsimi phangin nangnihni'n, minung heh umnak thawm bek in diktsang si ngawl in, puahnak te thawm manin diktsang si, ti heh mu tu si utsi.

25Tsimi bang deve in, dopzuar Rahab in nalang te kheh saang atsia lamzin dang pin a lehleh tiar phangin, a puahnak te thawmin diktsang si ngawl si maw? **26**Heiman sim tiphangin, raula om ngawl ruangpum heh a thi si. Tsimita puahnak peh ngawl umnak khen a thi si deve si.

Lei Thu

3 Ka u le ka nau te, nangmahni laka mi tampi te'n zirhtu si nuam mah na un. Nang thei saak bangin keinihni zirhtu te'n a nase sawn thukhennak tuar tulai si sing. **2**Heimansim tiphangin thil tampi ah khawsiberh si sing. Mi pakhat khat in awnkam in a khawsi ngawl a silekhaw, amah heh mi kim si. Tsin, a ruangpumpi a keem tsawm thei tu si.

3Pan un, sipuh pakhat heh kei thu a lun tuh in khakharh bun si sing. Tsimi zawh in a ruangpumpi heh her kawikawi thei si sing. **4**Tsimi bangin timbaw khehkhen pan un. Lian pittseih pelh in, huihpi khen amah kheh a thawn tiar phangin a uktupa khen a mawngnak kohno

2:14 Mah 7:26
2:15 Mah 25:35,36
2:16 Luk 3:11; 1Jo 3:17,18
2:17 Gal 5:6
2:18 Rom 3:28; Mah 7:16,17
2:19 Daa 6:4; Mar 12:24; 1Ko 8:4-6
2:21 Sia 22:9,12
2:22 Heb 11:17; 1Th 1:3
2:23 Sia 15:6; Rom 4:3; Isa 41:8
2:25 Heb 11:31
3:1 Efe 4:11; Mah 7:1
3:2 1Jo 1:8; Sm 39:1; Tts 39:1; 1Pi 3:10
3:3 Sm 32:9
3:5 Sm 12:3,4
3:4 Tts 16:27; Mah 15:11; 5:22

thaw in ama otnak munah khen her thei si. 5Tsimi bangin lei heh taksa peng lak ah a kohno sipelh atsia, tuangkhawng thei ngaingai si. Pan un, tupi kawzah a lian a sikhen mei alh kohno in kang tiar thei si. 6Tsimi manin lei heh mei alh si, diktsang ngawlnaka leilung si. Tsimi manin lei heh kei taksa peng ah a om pakhat asi thahlam in, kei ruangpumpi nawngkai tiar si. Tsimi bek zo ngawl sinak hem vumah meiseem atsia, amah khen hell mei alh ah kang tiar si.

7Ramsa hintsaang te, vano te, bokvak te le tipi sunga siamnak te kheh mihing in zual tiar thei in, zual tiar ong si lei. 8Sinapikhaw lei heh minung tumah in zual tiar thei ngawl si. Lei heh keem theih ngawl sesuak leita in thihsi thaw dimpek si. 9Tsimi lei thaw in Pathian le kei Pa kheh paak atsia, Pathian mel suun in puahnak minung te kheh tsimi lei in tsam si. 10Tsimi lei pah reng in paaknak le tsamnak kheh suak tiar si. Ka u le ka nau te, me bang thil te heh puah tuh himhim si ngawl si. 11Tsirhti pakhat pin tilum le tikha suak kawm thei tu si maw? 12Ka u le ka nau te, theikuang hen olive rah thei ol si maw? A si ngawl lekhaw sapit kuang pin thei rah thei ol si maw? Tsimita tsirhti pakhat pin ti al le ti thiang suak kop thei ngawl si.

Vum Lam Tsimnak

13Nangmahni lak pin mitsim le thei theitu heh tu sim? Amah khen tsimnaka thinneemnak kheh nuntsan ziaza pha thaw a napernak in muh sen. 14Sinapikhaw nang thinlung sungah kha nger in iksik dunnak le hau dunnak nang nei a si lekhaw, thudik kheh thuson relnak thaw do atsia tuangkhawng mah na un. 15Me tsimnak heh vumlam pin lengsuk si ngawl in, leilung pin leng si atsia, tisa deihnak le diabol nen pina si.

16Iksik dunnak le hau dunnak om minah buainak le sesuak naper tehem om si. 17Sinapikhaw vumlam pin a lengsuk tsimnak heh a masa ber in a thiangrim si. Tsimi zawh in remdun thei in, a ngeihkuai si atsia, thurel beih in, ngeihharnak dim in rah pha rah atsia, mi deihdan ngawl in, sidat ngawl si. 18Tsin, diktsangnaka rah kheh remtuahtu te'n remnak thaw in tuh si lei.

Umnak In Thintsual Tiar

4 Nangmahni laka raal dunnak le hau dunnak kheh kawnai pin leng sim? Nangmahni ruangpum khen te raal dunnak a suak tiartu nang otnak pin piang si ngawl si maw? 2Ot leita pelh na utsikhaw, ngah ngawl si utsi. Tualreek in nei tu tuur pelh na utsikhaw, ngah thei ngawl si utsi. Hau dun in raal dun si utsi. Sinapikhaw nang ngen ngawl manin, ngah ngawl si utsi. 3Saw nang ngen sikhen nang otnak a kim theinak tuh in a dik ngawl zawng in nang ngen manin ngah ngawl si utsi.

3:8 Sm 140:3; Rom 3:13
3:9 Sia 1:26, 27; 1Ko 11:7
3:12 Mah 7:16
3:13 1Pi 2:12
3:14 2Ko 12:20
3:15 1Ti 4:1
3:16 Gal 5:20
3:17 1Ko 2:6; Heb 12:11; Luk 6:36; Rom 12:9
3:18 Mah 5:9; Rom 14:19; Hos 10:12; Fil 1:11
4:1 Tit 3:4; Rom 7:23
4:2 Mah 5:21,22; 1Jo 3:5
4:3 Mah 7:7; 1Jo 3:22

4:4 Hos 2:2-5; 1Jo 2:15
4:5 1Ko 6:19
4:6 Tts 3:34; Mah 23:12
4:7 Efe 4:27; 1Pi 5:6-9
4:8 Isa 1:16; Jer 4:14
4:9 Luk 6:25
4:10 Job 5:11; 1Pi 5:6
4:11 1Pi 2:1; Mah 7:1
4:12 Isa 33:22; Mah 10:28; 7:1
4:13 Tts 27:1; Luk 12:18-20
4:14 Job 7:7; Isa 2:22
4:15 Leh 18:21
4:16 1Ko 5:6
4:17 Luk 12:47; Joh 9:41
5:1 1Ti 6:9; Isa 13:6;
5:2 Sm 39:11; Isa 50:9; Mah 6:19,20

4 Nangnihni zuanzam mipa le nupang te! Leilung thaw rualrem dun heh Pathian raal a si lam thei ngawl si utsi maw? Tutu sikhen leilunga rualpi si a nuamtu te heh Pathian raal si. **5** Laithiangrim in, "Keimahni sungah a om Raula hen ling taktak kei si," ti'n a tinak heh a thawnthong in a relnak si, ti'n ruat si utsim maw? **6** Sinapikhaw Pathian hen lainatnak tam sawn in pe kei si. Tsimi manin, Laithiangrim hen,

"Pathian in mi ngal kheh
do atsia, mi thinniam
kheh a lainatnak pe si,"

ti'n rel si.

7 Tsimi manin Pathian nenah aap tsawm un. Diabol kheh do ula, nangmahni nen pin danper tu si. **8** Pathian kheh nong ula, ama'n nang nong deve tu si. Nangnihni misual te, nang kut somtsiang ula, thinlung kaak a neitu te, nang thinlung thiangrim tiar un. **9** Siahtheih in lungse le khawngai in kap un. Nang niinak kheh kapnak in thek ula, nang angnak kheh nguisunak in thek un.

Thukhen Dun Mah

10 Bawipa mai ah thinniam tiar tsawm ula, ama'n nang domso tu si. **11** Ka u le ka nau te, pakhat le pakhat relse dun mah na un. A unaupi relse in thu a khentu heh daan relse tu le daan vumah thukhentu si. Sinapikhaw nangmah hen daan vumah thukhen na si lekhaw, daan luntu si ngawl in daan vumah thukhen tu si tsi. **12** Daan petu heh pakhat bek om si. Amah hen san thei atsia, siatsuah thei si. Midang vumah thukhentu nangmah tsawh tu si tsim?

Thaizing Tsa Tuangkhawng Mah

13 "Tuni a sikhen thaizing a sikhen me khaw ah khen hawh a singkhaw, thil zuar le thil lei in a miat puah atsia, kumkhat sung hun mang tu si sing," ti'n a awntu te ngai un, **14** thaizing hei a tsang tu, ti heh thei ngawl si utsi. Nang nungnak heh hei bang sim? Makhat in langvut atsia, a pai leh zep thei tikhu bang si men si. **15** Tsimi tah in, "Bawipa deihnak a si lekhaw nung tu atsia, me heh dek a singkhaw me te heh puah a sing," ti'n ti tuh si sawn si. **16** Sinapikhaw tuhen nang tuangkhawngnak ah ngal si utsi. Tsimi bang tuangkhawngnak tehem heh a sesuak si. **17** Tsimi manin thilpha puah tuh thei reng pelh in, puah ngawl in om heh ama tsa in sual si.

Mi Lian te Ralring

5 Nangnihni milian te, tuhen hawh un. Na vumah a lengtu rimnak manin kap in riik un. **2** Nang liannak te kheh sereih atsia, nang puan te khen namrol in ei reih si lei. **3** Nang sui le ngun te khen sarkaiberh in, tsimi sarkai heh nangmahni hatlam ah tetti si atsia, mei bangin nang taksa kheh

ei tu si. Ni dawl ber ni tsa tuh in ro kheh pamlut si tsi. 4Ngai in, nang lo ah laikhawl tu in nang tiarnak te kheh zol atsia, a nilawh pe ngawl in na kem lehnak khen au si. Tsin, laikhawltu te aunak aw kheh Sabaoth* Bawipa beng ah leng si. 5Me leivum ah hen nuamtsangkhai ngai in le sahnungnak bek zei in om si utsi. Sa tel ni bangin nang thinlung te kheh sah tiar si utsi. 6Mi diktsang kheh han atsia, reek si utsi. Ama'n heimah na tawng ngawl si.

Tuartheinak

7Tsimi manin u le nau te, Bawipa leng tian in tuarkho ta un. Lothoktu in khawpi hong ruah masa le dawlta a leng tian in leilung pin rah manpha pittseih rah te a ngakkho kho lam kheh thei un. 8Nangmahni khen tuarkho deve un. Bawipa leng hun tuh heh a khawnentsek ongla manin, nang thinlung kho tiar un. 9U le nau te, nangmahni le nangmahni thukhennak nang si tuh ngawl in siak dun tseih mah na un. Pan un, Thukhentu heh kawka bul ah ding reng si. 10Ka u le ka nau te, Bawipa ming in a awntu profet te rimnung siahtheih tuarnak le a tuarzonak kheh tsung un. 11Pan un, a tuarzotu te kheh mi ang te si, ti'n rel si sing. Job veizonak kheh za ongla in, a tawpnak in Bawipa'n Job tsa in a tuumnak kheh mu ongla si utsi. Heimansim tiphangin Bawipa heh mi ngeihhar nguntu le mi a ngeihhar theitu si. 12Sinapikhaw tsimi hem vumah ka u le ka nau te, vanvum a sikhen, leilung a sikhen heihei thaw in a sikhen tsial tsawm mah na un. Sinapikhaw thukhennak nang si tuh ngawl in, "Si si," ti'n nang tinak heh, "Si si," ti'n ti reng ula, "Si ngawl si," ti'n nang tinak heh, "Si ngawl si," ti'n ti reng un.

Umnak Thaw Sawngen

13Nangmahni lak ah mi pakhat khat siahtheih om utsim maw? Sawngen tasen. A ang om utsimmaw? Saam la te kheh sa tasen. 14Nangmahni lak ah mi pakhat khat a naa om utsim maw? Pawlpi kelentu upa te ko in, Bawipa ming in sathau pawh sehla, ama tsa in sawngen tiar sen. 15Tsin, umnak thaw sawngennak in minaa dam tu atsia, Bawipa khen amah kheh phong tu si. Tsin, amah khen sual a puah a si lekhaw zahnak si tu si. 16Pakhat le pakhat sual phuang dun ula, pakhat le pakhat sawngen sak dun ta un. Tsimi a si lekhaw dam tu si utsi. Mi diktsang sawngennak heh huham nei atsia, na se ngai in thil ti thei si.

17Elijah ah heh keimahni bang leivum minung si deve pelh in, ruah sar tuh ngawl in thintak lungtak in saw a ngen phangin, leivum ah kumthum le laruk sung ruah sar ngawl si. 18Tsin,

5:4 Jer 22:13; Mal 3:5
5:5 Eze 16:49; Amo 6:1;
5:6 Heb 10:38
5:7 1Ko 1:7; Gal 6:9; Joe 2:23
5:8 1Ko 1:7; Rom 13:11
5:9 1Ko 4:5; 1Pi 4:5
5:10 Mah 5:12
5:11 Mah 5:10; Heb 10:36; Job 42:10; Sua 34:6
5:12 Mah 5:34-37
5:13 Sm 50:15; Kol 3:16
5:14 Leh 11:30; Sm 23:5; Isa 1:6
5:16 Leh 19:13; Heb 12:13; 1Pi 2:24; Mah 7:7;
5:17 Leh 14:15; Luk 4:25
5:18 1Ku 18:41-45

* **5:4** *Sabaoth*: Van raalkap honpi ati otnak si.

saw a ngen leh phangin vanvum khen ruahti pe leh atsia, leilung pin lai te po leh si.

19U le nau te, nangmahni lak ah mi pakhat khat in thudik pin peu atsia, mi pakhat in amah kheh a sualnak pin a lehlawi tiar leh a silekhaw, **20**misual pa kheh a khelhnak zin pin a lehlawi tiartu heh thihnak pin raula san si atsia, sual tampi te a khuhsak lam kheh thei tasen.

5:19 Mah 18:15

5:20 Rom 11:14; 1Pi 4:8

I PITER

LAIKUAT PAKHATNAK

Laingantu: Piter
A kuattu: Asia Minor saklam a umtu te
Ngankum: A.D. 62-65

Pawlpi masa te mipum a tam ongla bangin, Khristian te erhnak khen maksawn in zailei lei si. Amah ni khen daan te lun tu kheh a el manin Rom uknak ram sunga umngawltu te hawnak tuar si (4:3-4). Me bang erhnak te manin amahni kheh Asia Minor saklam: Pontus, Galati, Kappadosia, Asia le Bithynia ram lam tian leng si (1:1). Tsimi ram lam ah riang hen Khrih thaw a pehdunnak (4:14-19) le thil maan a per otnak manin harsanak tuar si (3:14). Amahni lak ah Jew te om deve ol pelh atsia me laikuat heh a tamsawn Gential te nenah kuatnak si (1:18; 2:10; 4:3, 4). Me umtu te kheh thil maan puah tu in thazaang pe kul ngai si.

Pathian in a dengnak minung te thazang pe tuin lehnak Piter ah kheh laikuat ngan tu in deng si. Piter ah heh a napernak taak hem ah erhnak nase ngai in tuar si (Leh 4:3; 5:17-42; 8:1; 12:1-19). Tsimita, amah hen Bawipa zirhnak bangin tsimkom ngai in relpi thei si. Lehnak Piter in Bawipa rimsu tuarnak te kheh a mit rori in mu atsia tsimi Jesuh in diktsangnak manin rimsu a tuarnak te kheh santeh in umtu te thazaang penak in mang si (2:21- 25; 3:18-22).

Piter in me laikuat heh a ma nun dawltaber lam kumsawm sung in a ngannak si. Amah hen Khrisitan te erhnak rohse ber hun A.D. 62- 65 laklawh sung me laikuat heh ngan si thei si.

Lehnak pa hen me laikuat sungah rimsunak heh rel lehtset si (vei 16), sipelh atsia Pathian ngeihharnak khen thangphat deve si. Amah hen sannak ah Pathian ngeiharnak (1:1-2:10), rimsunak (2:11-4:19) le, naper (5:1-4) thu te kheh langtiar si. Laikuat a ngannak heh a khumnung Pathian sannak thu pin tepan atsia (1:1-12), amahni nenah amak sannak thaw thupenak sawmthum pali vumah Pathian thu bangin nung tu in so si.

Tsin, "Pathian ngeihharnak dik" sungah a ding tute ding kho reng tuin me laikuat hen kho ngai in tetti khan si (5:12). Me Pathian ngeihharnak hen harsanak lakah a dengnak umtu te nehnak pe si.

1:1 2Pi 1:1; Leh 2:9; **1:2** 2Th 2:13; Rom 1:7

1 Jesuh Khriha lehnak, keimah Piter in Pontas, Galati, Kappadosia, Asia, le Bithinia ram ah vaisep mikhual te nenah lai nang kuat sing. **2** Nangmahni heh thuluuntu te si tu in le Jesuh Khrih thisen thehnak te si tu in Raula thawmin thiang tiarnak te si atsia, Pa Pathian in ama thei hamnak manin dengnak te si utsi. Nangmahni nenah lainatnak om ta sehla, thinnuamnak kheh pung in zai tasen.

1:3 Joh 1:13; Heb 3:6 **1:4** Kol 1:5; 2 Ti 4:8 **1:5** 1Sa 2:9; Rom 11:8-18

3 Mithi te lak pin Jesuh Khrih ah a tho leh tiarnak thawm manin, limdiknak nung nei tu in a ngeihharnak maktak tak bangin keimahni a hing leh tu kei Pathian le Bawipa Jesuh Khriha Pa kheh thangphatnak si tasen. **4** Tsimi manin nangmahni tsa in vanvum ah a se thei ngawl, a baal thei ngawl le a vuai thei ngawl ro kheh koih ham si lei. **5** Hun dawlta ber phang lang tu in koihlep saak sannak ngah tu in

umnak thawmin Pathian huham in keemnak te si utsi.

Harsanak

6A kulnak bangin hun tsomno sung tsulnak a phunphun tuar in lungse pelh na utsikhaw, ang tihtak in ang pah reng si utsi. **7**Sui heh mei thaw in er pelhta sikhen se thei pah si. Nang umnak heh sui tah in manpha sawn pittseih si. Tsimi manin nang umnak heh tsulnak a sinak khen Jesuh Khrih a lang phangin thangphatnak, ultungnak le tsungnungnak nang nei tiar tu si. **8**Jesuh Khrih ah kheh mu awng ngawl pelh in it si utsi. Tuhen khen amah kheh mu lawt ngawl pelh napi utsikhaw um in, angnak thaw rel tselh nung ngawl tsungnungnak thaw in sah ngai si utsi. **9**Nang raula sannak thawmin umnak nempinak kheh ngah si utsi.

10Me sannak heh nang nenah a leng tulai lainatnak a relhamtu profet te'n tsiltsang ngaino in dong kan in zeisek ong si lei. **11**Tsimi profet te'n hei si ti le kontik in tsang si, ti kheh zei si. Tsin, Khrih tuarnak te a sikhen, tsimi zawh in tsungnungnak in a lun tuh te a sikhen, Pathian in tetti a khan phangin amahni sungah a om Khrih Raula kheh muh ong si lei. **12**Profet te khen me thu te heh amahni si ngawl in keimahni tsa in napertu si, ti kheh muh ongla si. Nangmahni in tsimi thu te kheh van pin a lengsuk Raula Thiangrim thawmin thuthang pha a reltu te nen pin za ongla si utsi. Me thu te heh vanvummi te khen thei ot ngai si.

1:6 Rom 5:2; Jei 1:1
1:7 Isa 48:10; Jei 1:3;
1:8 Joh 20:20
1:9 Rom 6:22
1:10 Mah 26:24; 13:17
1:11 2Pi 1:21; Mah 26:24
1:12 Rom 4:24; Luk 24:44
1:13 Heb 3:6; 1Ko 1:7
1:14 Rom 12:21; Efe 4:18
1:15 Isa 35:8; 1Th 4:7; 1Jo 3:3;
1:16 Sun 11:44,45
1:17 Mah 6:9; 61:27; Heb 11:13; 12:28
1:18 Mah 20:28; Gal 4:3
1:19 Rom 3:25; Sua 12:5
1:20 Efe 1:4; Mah 25:34
1:21 Fil 2:7-9; Heb 2:9; 3:6

Nun Thiangrim

13Tsimi manin, nang thinlung taikep henpek* ula, tsiltsang ngaino in om un. Jesuh Khrih a lang phangin nang nenah a keng tuh lainatnak ah nang limdiknak kheh kho ngai in nga un. **14**Nang thei ngawl laia tisa sual nang ot awng bangin nung ngawl in, thuluun tsa te bangin om un. **15**Sinapikhaw nangmahni a kotu heh a thiangrim manin, heizongza nang puahnak hem ah thiangrim un. **16**Heitasim tiphangin, "Ka thiangrim manin thiangrim un," ti'n ngan si**.**

17Mi deihdan ngawl in, pumpak teena puahnak bangin thu a khentu Pa kheh nang pon lekhaw, nai ah mikhual nang si sung hem thinphu in om un. **18**Nang pupa te thurosiah nang saangnak sullelam nei ngawl nuntsan pin a se thei thil sui le ngun thaw in dennak si ngawl in, **19**tuuno thisen bangin kohno pohkhen a nawngkai ngawl le a sawibang ngawl Khrih thisen tsungnung thaw dennak nang si lam kheh thei si utsi. **20**Amah heh leilung a po maa laitenteek hamsaak si ongla pelh in, nangmahni tsa hun dawlta ber ah hen phuangnak si si. **21**Nang umnak le nang limdiknak heh Pathian ah a si

* **1:13** *thinlung taikep in henpek*: Tiari lep reng, ralringlep reng tinak si.

thei tuh in, Pathian in mithi te lak pin tho tiar atsia, tsungnungnak a penak Khrih thawmin um si utsi.

22Raula thawmin thudik khen lun atsia unau it dun bangin nang it dun taktak manin, nang nungnak kheh thiang tiarnak nang si zawh in, thinlung thiang ngaino in pakhat le pakhat it dun nguih un. **23**A se thei tsi si ngawl in a se thei ngawl, kumkhaw in nung atsia a kho reng Pathian thu thawmin hing lehnak te si utsi. **24**Heitasim tiphangin,

> "Minung tehem heh
> hampa bang si atsia,
> minung a tsungnungnak
> tehem heh hampa par
> bang si. Hampa te kheh
> vuai atsia, a par te khen
> zuuk si.
> **25**"Sinapikhaw BAWIPA
> thu heh kumkhaw in
> kho reng si." Me thu heh
> nang nenah phuangnak
> thuthang pha si.

Inn Ning Khum

2 Tsimi manin mi haw otnak tehem, mizolnak tehem, awkrawlnak, iksiknak le mi relsenak awn tehem kheh vawrberh un. **2**Nau suakther te bangin nang khangnak tuh in khul thiang Pathian thu kheh deih un. **3**Bawipa heh mi lainatu si, ti heh tep ongla si utsi.

4Lungto nung bangin ama nenah hawh un. Amah heh minung te lonnak sipelh in, Pathian dengnak le manpha si si. **5**Nangmahni khen Pathian saang taak raula lam bawlnak kheh Jesuh Khrih thawmin a pe tu tuh a thiangrim suang si tu in lungto nung bangin raula lam inn si tu in sanak te si utsi. **6**Tsimi a si manin Laithiangrim sungah tihen om si,

> "Ngai in, inn ning khum
> lungto, dengnak le
> manpha kheh Zion ah toh
> sing, amah a umtu kheh
> mualpho tu ngawl si."

7Tsimi a si manin, a umtu nangmahni tsa hen amah heh manpha si. Sinapikhaw a thu a lun ngawltu te tsa in,

> "Inn satu te lonnak lungto
> kheh inn ning khumnak
> lungto in tsang atsia,"

8tsin

> "Khawsi tuh le tannak
> lungpi in tsang si."

Amahni'n Pathian thu a lun ngawl manin tan si. Tsimi bang a si tuh him in amahni kheh dengnak si tho si.

9Sinapikhaw nangmahni heh khawthim sung pin vaarnak maklek sungah ama thangphatnak phuangtu in konak, dengnak miphun, kumpibawi suangbawi hin, miphun thiangrim, a tsuangtsung in ama neinak te si utsi. **10**Nidang lai in nangmahni heh Pathian minung si ngawl pelh in, sinapikhaw tuhen Pathian minung si utsi. Ngeihharnak a tso ngawltu te si awng pelh in, tuhen ngeihharnak a tsotu te si utsi.

11Ka itnak te, mikhual le mi ram ah om nang si bangin raula

1:22 Jei 4:8; Joh 13:34; Rom 12:10
1:23 Joh 1:13, 3:5; Heb 4:12
1:25 Isa 40:6-8; Jei 1:10
2:1 Efe 4:22; Jei 4:11
2:2 1Ko 3:2; Efe 4:15,16
2:3 Heb 6:5
2:4 Isa 42:1
2:5 1Ko 3:9; Efe 2:20-22; Fil 4:18; Heb 13:15
2:6 Efe 2:20; Isa 28:16; Rom 9:32
2:7 2Ko 2:16; Leh 4:11
2:8 Isa 8:14; Luk 2:34
2:9 Sua 19:6; Isa 62:12; Tit 2:14
2:10 Hos 1:9; Rom 9:25,26
2:11 Gal 5:16; Jei 4:1

thaw a raal dun tisa otnak kheh pial tu in nang kun sing. 12Gential te lak ah upat taak nuntsan nei un. Tsimi a si lekhaw mi te'n thil sesuak puahtu te bangin nangmahni a relse phangin, nang naper pha te a mu manin Pathian veh Ni* in amahni'n Pathian kheh thangphat tu si.

Uktu te Nenah Aap Tsawm un

13Tsimi a si manin minung lun tuh daan tehem kheh lun tu in Bawipa manin aap tsawm un. Thuneitu ber kumpibawi nenah a sikhen, 14thil sesuak puahtu te tsawh tu in si maw, thilpha a puahtu te thangphat tu in si maw kumpibawi-a lehnak mangki te nenah a sikhen aap tsawm un. 15Thilpha nang puahnak manin mitaw te'n thei ngawl in thumaan ngawl a relnak te kheh meng tiar zo tu si utsi. Me heh Pathian deihnak si. 16Miluat bangin om un. Sinapikhaw nang luatnak kheh thil sesuak nang puahnak te khuhnak in mang ngawl in, Pathian sel bangin om sawn un. 17Mi hem upat un. U le nau te kheh it un. Pathian kihzah un. Kumpibawi kheh upat un.

Bawi te Nenah Aap Tsawm un

18Sel te, nang bawi te'n nang vumah a pha le a tsulnuam maan bek si ngawl in halta ngai in a om phang khen kihzahnak tehem thaw aap tsawm un. 19Mi pakhat in Pathian a thei manin a maan ngawlpi tuar in lungsenung a tuar khokho a si lekhaw paaknung si. 20Na khelh khanak te manin vaatnak na tuarnak kheh na veitul manin mitmai pha ngahtu si tsim maw? Sinapikhaw thilpha na puah phangin harnak tawk atsia na tuarkho a si lekhaw, meheh Pathian mai ah paak taak si. 21Me maan hen nangmahni heh konak te si utsi. Heitasim tilekhaw Khrih in keimahni tsa in tuar deve si lei. Ama khawngiah kei lun thei tuh in kei tsung tuh in zam kei si.

22"Amah hen sual puah
ngawl si. A kam ah
thusonnak khen tawknak
si ngawl si."

23Nautatnak a si phangin nautat thun leh ngawl si. A tuar phangin khen thuum ngawl si. Sinapikhaw diktsangno in thu a khen tu pa nenah aap tsawm sawn si. 24Keinihni in sual ah thi atsia, diktsangno in kei nung thei tuh in, amah rori hen ama ruangpum in kei sualnak te kheh thing vumah phur si. Amah vaatnak maliam te thawmin dam tiarnak si ongla si utsi. 25Heimansim tiphangin nangmahni heh tuu bangin peu sep ongla si utsi. Sinapikhaw tuhen nang nungnak Kelentu Tuukhaltu nenah lehlawi leh ongla si utsi.

Pasel te Nenah Aap Tsawm un

3 Tsimi bangin zii te, nang pasel te nenah aap tsawm. Tsimi a si lekhaw nang pasel te laka mi

2:12 Fil 2:15; Tit 2:8; 1Pi 3:16; Mah 9:8
2:13 Rom 13:1; Tit 3:1
2:14 Rom 13:3,4
2:15 1Pi 3:17
2:16 Joh 8:32; Gal 5:13; Rom 6:22
2:17 Tts 24:21; Rom 13:7
2:18 Efe 6:5; Jei 3:17
2:19 1Pi 3:14,17
2:21 Fil 1:29; Rom 8:28; Mah 11:29
2:22 2Ko 5:21; Isa 53:9
2:23 Heb 12:3; Luk 23:46
2:24 Isa 53:4,11; Heb 9:8; Jei 5:16
2:25 Isa 53:6; Joh 10:11; Job 10:12
3:1 Efe 5:22; 1Ko 7:16

* **2:12** *veh Ni*: Pathian in minung te muitsu pe tu in a leeng ni kheh si.

pawlkhat te'n Pathian thu a ngai ngawl a si khen, amahni kheh thu manin si ngawl in, a zii te nuntsan in neh thei tu si utsi. 2Kihzahnak thawmin nang nuntsan thiang kheh a mu phangin, neh tu si utsi. 3Nang mawinak heh puleu langalnak tinak samphiarnak, sui khaihnak, puan hoih silnak te si ngawl in, 4a se thei ngawl lungnemnak le dapdeennak thinlung thaw in sunglam minung kheh thuam sawn sen. Tsimi heh Pathian mitmuh ah a manpha si. 5Me bang hen Pathian a aan tanglai nupi thiangrim te khen amahni pasel te uknak nuai ah om in langal tsawm si. 6Sarah in Abraham ah kheh, bawipa ti'n pon in a thu kheh lun si. Tsimi bangin, nangnihni'n kawtibang thinphu nung a sikhen kih ngawl in thilpha nang puah a si lekhaw, Sarah tsanu si tu si utsi.

Pasel te Nenah Thutsah

7Tsimi bangin, nangnihni pasel te, nang sawngennak heh khaaknak a si tuh ngawl in, nang zii te kheh a thaneem sawn beel bangin le nungnak lainatnak ro a tso langkhattu te bangin theithiamnak thaw ompi ula, upat un.

Muitsu Tso Tu in Samnak

8A dawlkhumnak in, nang vaseng in thinlung munkhat ula, pakhat le pakhat ngeihhar dun un. Unau it dun bangin it dun ula, nunneem in, thintsual un. 9A sesuak kheh a sesuak in le nautatnak kheh nautatnak in thun dun ngawl in, muitsu thupha ro luah tu in konak te nang si kheh thei thahlam reng in muitsu thupha pe dun sawn un. 10Heimansim tiphangin,

> "Nungnak a ittu le
> hunpha a mutu hen a
> lei kheh awn sesuak pin
> keem ta sehla, a mur
> kheh thuson a rel tuh
> ngawl in keem tasen.
> 11A sesuak pin lehlawi leh
> sehla, thilpha puah tasen.
> Remnak kheh zei in hil
> tasen.
> 12Heimansim tiphangin,
> BAWIPA mit heh mi
> diktsang te vumah om
> atsia, a sawngennak
> kheh a beng dawh si.
> Sinapikhaw a sesuak a
> puahtu te kheh BAWIPA
> in her ngawl si,"

ti'n ngan si.

Thilpha Manin Harnak

13Phatnak ningluntu te nang si lekhaw, tu in nang dimdor tu sim? 14Sipelh atsia diktsangnak manin nang tuar a si lekhaw muitsu dong te si utsi. "Amahni thuumnak manin thinphu mah na ula, thintsawl mah na un." 15Bawipa Pathian kheh nang thinlung sungah thiangrim tiar ula, nang sungah a om limdiknak thu a dongtu tehem kheh lungnemnak le kihzahnak thaw reltsiang tu in tiari reng un. 16Khrih ah nang nuntsan pha a nautattu te kheh nang zak tiar thei tuh in, thil

3:3 Isa 3:18-23; 1Ti 2:9
3:4 Rom 7:22; Efe 3:16; Rom 2:29
3:5 1Ti 5:5; Est 2:15
3:6 Sia 18:12
3:7 Efe 5:25-33; Kol 3:19
3:8 Rom 12:10; 15:5; 12:10; Efe 4:2
3:9 Rom 12:17; 1Th 5:15; Mah 5:44; Rom 8:28; Heb 6:14
3:12 Sm 34:12-16
3:13 Tit 2:14
3:14 Isa 8:12,13
3:15 Kol 4:6; Heb 3:6
3:16 Leh 23:1

sesuak puahtu te bangin nang ming a nau tiar phangin, pha le se theikhennak pha nei reng un. **17**Thil sesuak puah manin tuar tah in thilpha puah manin tuar heh pha sawn pittseih in, Pathian deihnak khen si sawn si.

18Pathian nenah keimahni a len thei tuh in, Khrih in sual tsa veikhat tuar deve si. Midik in midik ngawl tsa in tuar si. Tisa in reeknak tuar atsia, Raula thawmin nung tiarnak si si. **19**Tsimi Raula thawm pah reng in thawng inn sunga raula thawngto te nenah hawh atsia, thuthang pha phuang si. **20**Tsimi raula thawng to te heh tuma Noah san lai in tangphawlawng a sa sung hem Pathian in thintsual ngai in a ngak lai in thu ngai ngawl te kheh si. Tsimi tangphawlawng ah mi dawmno, minung riat bek ti pin sannak si si. **21**Tsimi heh Jesuh Khrih tholehnak thawmin tuhen keimahni a santu theihdiknak niimnak si. Tsimi niimnak heh tisa nawngkai te somtsiang bek si ngawl in, pha le se theikhennak pha thaw Pathian lam ah phuangnak kheh si sawn si.

22Jesuh Khrih ah kheh vanvum ah kai atsia, Pathian taklam ah om si. Tsin, vanvummi te, thuneitu te, le huham te kheh ama nuai ah koih si.

Pathian Tsa Nung

4 Khrih in a taksa in keimahni tsa a tuar ongla manin, nangmahni khen tsimi thinlung nei un. Heimansim tiphangin taksa in a tuartu hen sual pin luat ongla si. **2**A tanglai hun te kheh minung tisa sual otnak tsa nung leh ngawlla in, Pathian deihzawng in nung sawn tuh si. **3**Heimansim tiphangin Gential te deihzawng kei luunnak a sesuak hurnak, tisa sual otnak, zurinak, zu in sahnungnak, tokawn zu in dangnak te le ningtsir nung milim benak ah a bosaak kei hun te kei mang heh khawthu ongla si. **4**Tuhen me bang thil te heh amahni bangin vaal leita in nang puah leh ngawlla manin, nangmahni heh miphun dang in ruat atsia, nang relse si. **5**Minung le mithi te thukhen tu in a tiari rengtu mai ah amahni thu kheh amahni rori in phuang tsawm tulai si. **6**Me thu man hen amahni kheh taksa in minung te deihzawng in thukhennak tuar tupelh atsia, raula in Pathian deihzawng in a nung thei tuh in mithi te nenah thuthang pha rel si.

7Sinapikhaw heizongza a tawpnak a nong ongla manin, tsimkom ngai in om ula, nase ngai in sawngen in ngak un. **8**Tsin, "Itnak hen sualnak tampi te khuh zo a si manin," thil dang tehem tah in thinlung taktak in pakhat le pakhat it dun un. **9**Phun tseih ngawl in pakhat le pakhat khual pan dun thiam un. **10**Pathian lainatnak a phunphun kilkhawltu pha bangin lehsawng nang ngahnak bang teen in pakhat le pakhat tuamlawm dun un. **11**Pathian heh Jesuh Khrih

3:18 Heb 7:27; Rom 5:2; Kol 1:2
3:20 Rom 2:4; Sia 6:3, 5,13,14; 8:18; Heb 11:7
3:21 Leh 22:16; 23:1
3:22 Heb 4:14; Mar 16:19; Mah 28:18; Rom 8:28
4:1 Rom 6:18
4:2 Rom 6:2
4:3 Efe 2:2; Rom 13:13
4:5 Leh 10:42
4:7 Rom 13:11; Leh 24:25
4:8 Tts 10:12; Jei 5:20
4:9 Rom 12:13; Fil 2:14
4:10 Rom 12:6,7; 1Ko 4:2
4:11 1Th 2:4; Efe 6:10; Rom 11:36

thawmin heizongza ah a tsungnung tuh in mi pakhat khat in thu a rel a si lekhaw, Pathian awnkam bangin rel sehla, mi pakhat khat heh nasiam a per a si lekhaw Pathian penak thiamnak bangin per sen. Tsungnungnak le uknak heh kumkhaw pin kumkhaw tian in ama si. Amen.

Pathian Tsungnungnak Tuh in Harsanak Tuar

12 Itnak te, nangmahni tsuul tu in mei alhpi bang tsulnak nang tong phangin thil phundang ngai in ruat in lunglawi mah na un. **13** Sinapikhaw Khrih tuarnak te a tuarpitu nang si manin ang un. Tsin, ama tsungnungnak a lang phangin ang tihtak in ang deve tu si utsi. **14** Khrih ming manin nautatnak nang tuar phangin mi ang te si utsi. Heimansim tiphangin tsungnungnak Raula le Pathian kheh nang nenah om si. Amahni lam ah hen amah heh relsenak tuar si atsia, nangmahni lam ah hen amah heh thangphatnak si. **15** Sinapikhaw nangmahni lak pin mi pakhat khat in tualreek bangin maw, ruko bangin maw, thil sesuak puahtu bangin maw, midang te thu seng tseihtu bangin maw, tuar mah na sen. **16** Sinapikhaw mi pakhat khat in Khristian pakhat bangin a tuar a si lekhaw, zak mah na sen. Tsimi tah in me tuarnak man hen Pathian kheh thangphat sawn sen. **17** Pathian innsang ah thukhen pan hun leng si lei. Me thukhennak heh keimahni nen pin a tepan a si lekhaw, Pathian thuthang pha thu lun ngawl te tawpnak heh hei bang si tu sim? **18** Tsin,

> "Mi diktsang heh
> har ngai in sannak
> a si lekhaw, Pathian
> awizawng ngawl te le
> misual heh kawnai ah
> lang tu sim?"

19 Tsimi manin Pathian deihzawng in a tuartu te'n Pathian heh muangtaak Siamtu bangin a nunnak te kheh thilpha puahnak in pe tsawm tasen.

Tuu hon Khaltu

5 Nangmahni lak ah pawlpi kilkhawltu upa te, nang pawlpi kilkhawltu upapi, Khrih tuarnak theipitu le a lang tulai tsungnungnak a tso devetu keima'n nang so sing. **2** Nang nena Pathian tuu hon kheh kilkhawl un. A kultsam manin si ngawl in deihsaknak taktak le, ningtsir nung sum deih otnak manin si ngawl in, kilkhawl otnak thinlung taktak thaw kilkhawl un. **3** Muangnak nang si manin aapnak tuu hon te vumah a uk in uk mah na ula, amahni tsung tuh in om sawn un. **4** Tsin, Tuukhaltu Bawi Ber a lang phangin a vuai thei ngawl tsungnungnak sui lukhuk ngah tu si utsi.

5 Tsimi bang deve in khangno te, nang pawlpi kilkhawltu upa te nenah aap tsawm un. Si si, nang vaseng in pakhat le pakhat pe tsawm dun ula, thinniamnak kheh

4:13 Mah 5:12; 2Ko 1:5; Rom 8:17
4:14 Joh 15:21; Mah 5:11
4:16 Leh 5:41
4:17 Jer 25:29; Eze 9:6; Amo 3:2; 1Ti 3:15; 2Th 1:8
4:18 Tts 11:31; Luk 23:31
5:1 Leh 11:30; Luk 24:48; Thu 1:9
5:2 Joh 21:16; 2Ko 9:7; Fil 14; 1Ti 3:3
5:3 Eze 34:4; Mah 20:25-28; 1Ti 4:12
5:4 Joh 10:11; 1Ko 9:25
5:5 Efe 5:21; Tts 3:34; Mah 23:12

sil un. Heimansim tiphangin,

> "Mi puarthau heh Pathian
> in do atsia, mi thinniam
> heh lainatnak pe si."

6Tsimi manin a hunkim phangin nangmahni a domso thei tuh in, Pathian kut kol nuai ah thinniam un. **7**Nangmahni heh ama'n kelen thei a si manin, nang thintsawlnak tehem ama vumah suanberh un.

8Kelen tsawm tel ula, ralring reng un; heitasim tiphangin nang raal Diabol ah kheh khiantih huuk tseih bangin a ei tuh zei in vak tseih si. **9**Tsimi manin leivum ah om nang unaupi te'n tsimi bang tuarnak te a tuar deve ongla lam thei in, amah kheh do ula, umnak ah kho ngai in ding un. **10**Sinapikhaw Khrih Jesuh thawmin ama kumkhaw tsungnungnak ah keimahni a kotu lainatnak tehem a neitu Pathian in tsillem sung nang tuar zawh in nakimnak, kho ngai in ding theinak, kolnak te thaw in nang kho tiar tu si. **11**Ama vumah tsungnungnak le uknak kheh kumkhaw pin kumkhaw tian in om tasen. Amen.

5:6 Job 5:11; Jei 4:10
5:7 Mah 6:25; Heb 13:5
5:8 Leh 24:25; Job 1:7; 2 Ti 4:17
5:9 Jei 4:7; Kol 2:5; Leh 14:22
5:10 2Ti 2:10; 2Th 2:17
5:11 Rom 11:36
5:12 Heb 13:22; 1Ko 16:13
5:13 Leh 12:12
5:14 Rom 16:16; Efe 6:23

Thukhumnak

12Me nang ding min heh Pathian lainatnak dik a si lam tetti khannak le nangmahni thapenak heh a tsomnak in ngan atsia, muangtaak unaupi in ka ngaisungnak Silvanas nen pin lai nang kuat sing.

13Nangmahni thaw deng langkhatnak Babylon ah a om pawlpi te'n ngairel tiar nang si. Tsin, ka tsapa Mark ah khen ngairel tiar deve si. **14**Pakhat le pakhat itnak thaw thuut dun un. Khrih Jesuh sungah a om nang vaseng nenah thinnuamnak om tasen. Amen.

II PITER

LAIKUAT PANIHNAK

Laingantu: Piter
Akuatnak: Asia Minor saklama umtu te
Ngankum: A.D. 66-67

(A.D. 30) Pawlpi a om zawh a reingawl in zirhsual saya te suak atsia Khrih naper kheh siatsuah tu in zuam si. Jesuh in tsimi bang zirhsual saya te leng tu lai si ti'n relham atsia (Mah 7:15; 24:4- 5, 11, 24, 26; Mar 13:22-23), Paul in umtu te nenah tsimi bang kheh leng tulai si ti'n ralringnak pe ham si (Leh 20:29-30). Lehnak Piter in umtu te nenah zirhsual saya te a reima a lengtu kheh tiarri ham tu in a laikuat panihnak heh ngan si (2:1). Jude laikuat heh Piter laikuat panihnak thaw mun tampi bangve dun si, sipelh atsia Jude hen zirh sual saya te heh umtu te lakah om reng ong si lei ti'n rel si (Jude 4). Tsimi asi manin, Piter in me a laikuat heh Jude laikuat masuan in a ngannak si thei si.

Piter in me heh a veinihnak umtu te nenah lai a kuatnak si ti'n rel si (3:1). A laikuat masa heh Asia Minor saklama erhnak a tuar umtu te nenah si atsia, amahni heh Piter laikuat panihnak a ngahtu te khen si meek si. Piter in me a laikuatnak heh a pakhatnak a kuat tselh zawh a kuatnak a si bangin A.D. 66-67 kawnvel in a ngannak si thei si. Piter in athi tuzeep ongla lam kheh a thei manin, amahni masuan ah a om launung pin khen a tiari ham theinak tuhin laikuat dang pakhat ngan ot si (1:5).

Sipelh atsia, Piter in a laikuat tepannak ah zirhsual saya te thu kheh thupi tsan in ngan si. Tsimi zongawl, raula lam khangsonak thu kheh a vaseng in tsianneih sek si (1:1-11). Amah hen raula lam khangsonak tuh le tsimi thil kheh a hil tuhin thupe si. A laikuat a tanglai te heh Laithiangrim theitheinak tinak raula lam khangsonak tuh thil te kheh ngan si. Piter in umtu te kheh Laithiangrim ah "keem tsawm un," heimansim tiphangin Laithiangrim bek heh thuneitu le a maan si ti'n thazaang pe si (1:12-21). Alian 2 ah Piter in thuson thei le siatsuah thei zirhsual saya te le mi zohsuamtu te kheh Laithiangrim le thusantehnak thaw a a langtiarnak thu rel si (2:1- 3:13). Piter in a laikuatnak heh Pathian thukhennak thu, Khrih tolhlehnak thu le, ralringnak a penak lai te thaw dawltaber thusonak in tawp si (3:14-18).

Piter laikuat heh san hemmuah ah umtu hem tsa in thupi ngai si. Keimahni hen dinmun khongai nei in "ngeihharnak le kei Bawipa le Santu Jesuh Khrih theinak ah khangso'' (3:18) kei si lekhaw bek in sesuak in hawhsualnak kheh do thei tu si sing.

Nuksetnak

1 Jesuh Khrih sel le lehnak,
Simon Piter in kei Pathian le
Santu Jesuh Khriha diktsangnak
thawmin kei ngahnak umnak
bang a manpha umnak a ngahtu
te nenah lai nang kuat sing.

2 Pathian le Jesuh kei Bawipa
nang thei manin, nang nenah
lainatnak le thinnuamnak tam
leilei tasen.

1:1 Rom 1:1; 1Pi 1:1; Rom 3:21-26; Tit 2:3
1:2 Rom 1:7; Fil 3:8
1:3 1Pi 1:5;
1:4 2Ko 7:1; Efe 4:24;

Khrih Sungah Khang Un

3 Tsungnungnak le nuntsan
pha thawmin keimahni a kotupa
tsimnak tawnin, nungnak le
Pathian awizawng thil tehem
kheh ama Pathian sinak huham
in pe ongla kei si. **4** Tsimi bangin
keimahni a penak thawm in, a
maktak tak le a manpha ngai
thutiam te kheh pe kei si. Tsimi
thutiam te manin, tisa otnak pin

a leng leivuma suaksualnak pin suak atsia, Pathian sinak nang nei thei devenak tuh in si.

5Me man rori hen nang thazaang hem suah in umnak ah nuntsan pha beet ula, nuntsan pha ah tsimnak beet un. **6**Tsimnak ah mah le mah uk tsawm zonak beet ula, mah le mah uk tsawm zonak ah supzonak beet atsia, supzonak ah Pathian awizawng sinak beet un. **7**Pathian awizawng sinak ah unau zawnruat dunnak beet ula, unau zawnruat dunnak ah itnak beet un. **8**Nangnihni'n me thil tehem heh zen ngai in nang nei a si lekhaw, kei Bawipa Jesuh Khrih tsimnak ah tsing in rah ngawl men si tu ngawl si utsi. **9**Me thil te a nei ngawltu hen khawla mubaan ngawl in, a mit tsaw atsia tuma a sual lun somsak saak a si lam kheh hai thong men si.

10Tsimi manin u le nau te, konak le dengnak nang sinak kheh a kho reng tuh in, thasuah leilei un. Tsimi bangin thasuah leilei le utsikhaw, khawsi leh nom tu ngawlla si utsi. **11**Tsin, kei Bawipa le Santu Jesuh Khriha kumkhaw uknak sungah lut theinak kheh kangkim ngai in pe tu nang si.

12Nangnihni'n me thu te heh thei atsia, nangmahni ompitu thudik ah nang khopek reng ta sikhen, me thu te nangmahni rel not lehtset heh daithang lawt ngawl sing. **13**Si si, me buuk sungah ka om lai sung hem in, nangmahni so not tseih le rel not leh tset heh a maan in ruat sing. **14**Kei Bawipa Jesuh Khrih in keimah a muh hamsaak bangin, me ka buuk zam pal tu ka si heh thei tsawm sing. **15**Tsimi bek zo ngawl, ka thi zawh in me thu te heh nang phawk reng tuh in, thasuah in zuam rih tu sing.

16Kei Bawipa Jesuh Khrih huham le a leng lehnak thu nangmahni ka rel lailen ngian nei ngai in puah tsawmnak tangthu luun in rel tseih men si ngawl in, kei mit rori in a makleknak a mutu te si si ung. **17**A maktak tak tsungnungnak sung pin, "Me pa heh ka it pit tseihnak ka Tsapa si. A vumah tampi ang sing," ti'n ama nenah aw a leng phang len Pa Pathian nen pin tsungnungnak le ultungnak kheh ngah si. **18**Amah thaw mual thiangrim vumah kei om dang lai in, vanvum pin aw kheh za si ung.

19Tsin, profet bangin nangmahni rel tuh thu a kip a kho nei lai sing. Nangmahni thinlung sungah ni kong hong arsi suak atsia, khaw a vaar ma hem khawthim min ah vaarnak a daang bangin, me thu te heh thupi nang tsan a sin pha ngai tu si. **20**Laithiangrim sunga profet relhamnak te heh, ma thuthu in reltsiang tuh si ngawl si, ti heh thei masa un. **21**Heimansim tiphangin profet relhamnak heh minunga deihnak bangin a leng si ngawl in, Raula Thiangrima thawnnak bangin Pathian mi thiangrim te awnnak si sawn si.

1:5 Kol 2:3
1:6 Leh 24:25; Heb 10:36
1:7 Rom 12:10; 1Th 3:12
1:8 Joh 15:2; Kol 1:10; Tit 3:14
1:9 1Jo 2:11; Efe 5:26; Mah 1:21
1:10 Jud 24
1:11 2Ti 4:18
1:12 Fil 3:1; Jud 5; 2Jo 2
1:13 Isa 38:12; 2Ko 5:1,4
1:14 2Ti 4:6; Joh 13:36
1:15 Luk 9:31
1:16 Mar 13:26; Mah 17:1-8
1:17 Mah 3:17
1:18 Mah 17:6
1:19 1Pi 1:10,11; Thu 22:16; 2Ko 4:6
1:21 2Ti 3:16; 1Pi 1:11

Zirhtu Dik Ngawl

2 Mi te lak ah profet dik ngawl
a om bangin, nangmahni lak
ah zirhtu dik ngawl om deve
tu si. Amahni'n mi siatsuahtu
zirhsualnak te kheh a thupno in
nangmahni nenah keng tu atsia,
amahni a leitu Bawipa ah riang el
tu si. Tsin, amahni tsa senak leng
melh tiar tsawm tu si. **2**Amahni
senak zin kheh mi tampi in lun tu
atsia, amahni manin thudik lam
kheh relsenak si tu si. **3**Hampumnak
manin zolnak awnkam thaw luup
tu nang si. Tanglai pah in amahni
vumah thukhennak heh om thong
men ngawl in, amahni senak
khehkhen eihmu sung men ngawl
si.

4Heimansim tiphangin sualnak a
puahtu vanvummi te kheh Pathian
in hawi ngawl in, tawp nei ngawl
kaw sungah vawr atsia, thimnak
thiarri sungah heen in thukhen
tuh in siit si. **5**Tanglaia leivumpi
khehkhen hawi lawt ngawl si.
Diktsangnak thu a reltu Noah ah
le minung pasarih te kheh san
atsia, Pathian awizawng ngawl
minung te nenah tilau dung tiar
si. **6**Sodom le Gomorrah khawpi
te kheh vut in tsang tiar atsia,
senak ah han si. Amahni heh
tuzawh lam phangin a om leh
tulai Pathian awizawng ngawl te
rikamnak si. **7**Tsin, ningtsirnung
ngai in a nungtu mi hur te
nuainennak mi diktsang Lot ah
kheh san si. **8**Me mi diktsang pa
heh amahni thaw om dang si in,
amahni tsannei ngawl puahnak te
kheh mu in a za manin ni tin in a
diktsang a nungnak kheh dimdor
si. **9**Bawipa'n sualroihnak sung
pin Pathian awizawng te san dan
le mi dik ngawl te kheh thukhen
ni in tsawh tuh in a siit dan kheh
thei si. **10**A tsuangtsung in a
nawngkai tisa sual otnak bangin
a nungtu, le thuneitu heinam
ngawltu tsawh tu in siit dan kheh
thiam doh zen lai si. Amahni
heh mitaw puarthau te le mahni
deihnak bek a puahtu te si in,
heimah mi nopmawh ngawl in
mi thupi ngai te riang kheh relse
ngam si. **11**Huham nei sawn
pittseih in a nase sawn pittseih
vanvummi te riang in, amahni
tah in thupi sawn te kheh relse
ngam ngawl in, Bawipa mai ah
raal tsannak awn ngam ngawl si.

12Tsimi bang mihing te heh
len atsia, tel men tuh ramsa
te bangin, amahni thei baan
ngawlnak thil te kheh relse thei
si. Tsimi manin amahni nun
baal le nawngkai ah khen ral
thongberh tulai si. **13**Amahni'n
sun ni nuai ah zu ri kheh sahnung
in a ruat manin, amahni diktsang
ngawl man kheh amahni rori
in saang tu si. Amahni thaw
puai ah laikuang na kil lai in,
amahni zolnak le zu ri sahnunga
hulnak manin nangmahni ah
a baal le nawngkai baang tiar
si. **14**Amahni'n zuanzam otnak
thaw a dim mit nei atsia, sualnak
puah ngawl in om thei ngawl
in, mi deu te kheh son veng si.
Amahni'n hampumnak nei tu

2:1 Jer 6:13; Mah 7:15; 1Ti 4:1; Jud 4; 1Ko 6:20
2:2 Jud 4
2:3 2Ko 2:17; 1Th 2:5
2:4 Sia 6:1-4; 1Ti 3:6; Jud 6; Thu 20:1,2
2:5 Sia 6:5-8;19; Heb 11:7; 1Pi 3:20
2:6 Sia 19:24,25; Mip 26:10; Jud 7; Mah 10:15; Rom 9:29
2:7 Sia 19:16
2:8 Rom 15:31; Thu 3:10; Mah 10:15
2:10 Jud 8,16,18
2:11 Jud 9
2:12 Jud 10
2:13 Rom 13:13; 1Th 5:7; 1Ko 11:20,21; Jud 12
2:14 Jei 1:8; Efe 2:3

in zirhnak thinlung kheh nei atsia amahni heh tsamnaka tsa te si. 15Amahni'n lamzin maan kheh zam in peu atsia, diktsang ngawlnak thaman nempi a tintu Beor tsapa Balaam zin kheh lun si. 16Amah kheh a diktsang ngawl a nun manin haunak tong si. Awn thei ngawl laak khen minung bangin awn atsia, profet pa tawnak kheh kham si.

17Tsimi bang mihing te heh ti om ngawl tikhuar le huiha laan zanzannak meiro bang si. Amahni tsa in khawthim meng kheh kumkhaw in koihsak ham reng ongla si.

18Heimansim tiphangin amahni'n mi zoltu te om min pin a dan taktaktu te kheh a nempi ngawl ngalsak awn tampi awn in, tisa sual otnak le nu le pa sual puah manin hurnak kheh mang in zol thei si. 19Nang luat tiar tu poh sing, ti'n mi te kheh thu a tiam pelh sikhen, amahni rori heh nuntsan sesuaknak-a sel si si. Heitasim tiphangin mi pakhat heh thil pakhata nehnak a si lekhaw amah heh tsimi thila sel si si. 20Amahni'n Bawipa le Santu Jesuh Khrih thei theinak manin leivum nawngkainak pin a dan zawh in, tsimi nawngkainak ah lut leh leu atsia, tsi mi thil ten a neh a si leh lekhaw, dawllam a tawpnak heh a pannak tah in se sawn tu si. 21Amahni'n diktsangnak lamzin a thei zawh in, amahni nenah penak thukhaam thiangrim pin a lehlawi leh tah in, diktsangnak lamzin thei vanglak ngawl a si sawn ta asin amahni tsa pha sawn si. 22Sipelh atsia, "Uitso in ama awknak ei leh," atsia, "Vok in ti a bual tselh phangin tsiardak bual leh si," tinak thutsang simnak a maan bangin amahni vumah leng si.

2:15 Mip 22:4-20; Daa 23:4; Jud 11
2:16 Mip 22:21-30
2:17 Jud 12,13
2:18 Jud 16
2:19 Rom 6:16
2:20 Mah 12:45
2:21 Eze 18:24; Heb 6:4-6
2:22 Tts 26:11
3:1 1Ko 10:14
3:2 Luk 1:70; Leh 3:21; Efe 4:11
3:3 1Ti 4:1; 2Ti 3:1; Jud 18
3:4 Isa 5:19; Eze 12:22; Mah 24:48; Luk 17:30; Mar 10:6
3:5 Sia 1:6,9; Heb 11:3
3:6 Sia 7:21,22
3:7 2Th 1:7; Mah 10:15

Bawipa Ni

3 Itnak te, tuhen ka laikuat panihnak heh nang kuat sing. Ka laikuatnak a panih ah hen me thu te heh nangmahni phawk leh tiarnak in nang lungmu thiangno kheh nang so sing. 2Profet thiangrim te'n a rel awngnak le Bawipa le Santua lehnak keimahni thukhaam penak thu te la nang phawk leh tuh in ka ngannak si meek si.

3Meheh thei masa un. Dawlta ber hun in nihtsiam bawltu te leng tu in, amahni tisa sual otnak bangin leida tu si. 4Amahni'n, "Ama lengnak thutiam heh kawnai ah sim? Kei pupa te eihmuberh ongla in, thil tehem heh siam pan awng laia bangpah in om reng lai si," ti'n ti tulai si. 5Amahni'n me te heh thei khellem si. Pathian thu in tanglaia van kheh om in, lei heh ti pin dingso atsia, ti ah om si. 6A om awng leilung heh tsimi bangin tilau dung atsia, ral thong si. 7Sipelh atsia tua a om van le leilung heh thukhen atsia, Pathian awizawng ngawl te siatsuah ni tian in tsimi thu thawmin khawm atsia, hal tuh in siit si.

8Sinapikhaw itnak te, Bawipa tsa in ni khat heh kum thawngkhat bang si atsia, kum thawngkhat heh ni khat bang si, tinak me thu kamkhatno heh hai mah na un. **9**Mi pawlkhat te'n a ruantsum si, ti'n a ruat tavang poh in Bawipa heh a thutiam lamlen tu in ruantsum ngawl si. Mi pakhatno pohkhen ral thong tu siang ngawl in, kei vaseng in sual kei sir leh ten tuh in, thintsual ngai in keimahni a ngak khokho si sawn si.

10Zan in ruko a leng bangin, Bawipa Ni heh leng tu si. Tsimi ni in van te kheh rung bengbung in pai tu atsia, a sunga thil te kheh a sa leita manin zungberh tu si. Tsin, leilung le a sunga a thil puahnak te kheh kaangberh tu si. **11**Me thil tehem heh a boberh tu manin, kawtibang minung si awhnung si tsim? Thiangrimno in le Pathian awizawngno in nung in. **12**Van kheh mei thaw in dum tiar atsia, leilung thil te heh a sa leita manin zungberh tu a si manin, Pathian Ni kheh a leng rumrum nom tuh rori in ngaklah tu si ngawl si utsim maw? **13**Sinapikhaw keimahni'n ama thutiam bangin mi diktsang te om min van ther le leilung ther kheh ngak si sing.

14Tsimi manin itnak te, tsimi thil te kheh ngak nang si manin, sawibaang ngawl le mawhsiat tuh ngawl in le ama thawmin nang thin a nuam tuh in, thasuah in zuam un. **15**Kei unaupi le kei it pittseihnak Paul in ama nenah penak tsimnak mang in, nangmahni lai a kuatnak sunga bangin Bawipa thintsualnak heh sannak si, ti'n ruat ta un. **16**Laikuat a ngannak a dang tehem sungah khen me thu tehem heh ngan si. A lai ngannak khenkhat te heh theitsiang a har ngai si. Heimah zirh ngawlnak te le mi thinlung kipkil ngawl te'n tsimi bang laikuatnak te le a dang Laithiangrim te kheh amahni deihzawng in merh atsia, amahni khehkhen siatsuah tsawm si.

17Tsimi manin nangmahni itnak te, me thu te heh nang thei ham ongla manin, kelen tsawm un. Tsimi a si ngawl lekhaw mi suaksual te sonnak lun in, nang kipkhonak pin da khatu si utsi. **18**Tsimi tah in kei Bawipa le Santu Jesuh Khrih lainatnak le tsimnak ah khangso sawn ta un. Tuhen le kumkhaw in ama nenah tsungnungnak om reng tasen. Amen.

3:8 Sm 90:4
3:9 Heb 2:3; Heb 10:37; Rom 2:4; 1Ti 2:4; Thu 2:21
3:10 Luk 12:39; Isa 34:4; 2Th 1:7; Mah 24:35; Heb 12:27; Thu 21:1
3:12 1Ko 1:7; Sm 50:3 Isa 65:17; Thu 21:1
3:14 1Th 3:13
3:15 Rom 2:4; Efe 3:3
3:16 Jei 1:8; Sm 56:5; Jer 23:36
3:17 1Ko 10:12; Thu 2:5
3:18 Rom 3:24; 11:36

I JOHAN

LAIKUAT PAKHATNAK

Laikuattu: Johan
A kuatnak: Asia Minor ah om umtu te
Ngankum: A.D. 80-95

Lehnak Johan heh Jesuh ningluntu leinih lak ah pakhat si. Amah heh ningluntu te lakpin a naupang ber si atsia, Khrih in a it ngaingai nak si. Johan, Jeim le Piter te bek heh melthengnak le Gethsemane ah Jesuh thaw peh deve si. Sinapikhaw Johan bek heh Jesuh thihnak mun ah om si. Jesuh a thi tuzeep phangin Johan ah kheh a nu kelen tuin pervo pe si. A masa lam 1 Johan a koh pali te sungah hen Johan in Jesuh thaw a nongdun dan le a pumpaak pehdun dan kheh tetti khan si. Johan in me laikuat heh Asia Minor ah a om pawlpi te nenah A.D. 80- 85 kawnvel in a ngannak si. Amah hen umtu te nenah Khrih le ama pehdunnak a neinak bang angnak kheh rel ot si.

Kum zalom pakhatnak dawllam phangin, pawlpi heh thupi ngai in khangso in piding so si. Pawlpi tampi te ding atsia umtu te khen khangso tseih si, sinapikhaw buainak relkulnak te khen om si. Johan laikuat pakhatnak a siar masabertu te tsa in amahni umnak ah launung thil hinnih om atsia tsimi te heh zirhsual saya te awnkam te le amahni theitheinak dasamnak te heh si. Johan in umtu te'n theitheinak dik a theisaak le theikulnak te muhnak in tsimi bang thil launung te kheh do si. Amah hen umtu pakhat in ama umnak ah kho reng tu in me lai heh a kuatnak si (5:13).

Johan in umtu dik nenah sannaka muangnak a pe theinak tuhin a laibu sungah tuumnak pali kheh ngan si. Johan in "me thil te heh nang nenah ngan sing" ti'n tsimi tuumnak te kheh lai in ngan si. Tsimi tuumnak te heh pawlkomnak (1:3-4), diktsangnak (2:1), zirhnak sual (2:26) le, umnak (5:13) te heh si. Itnak heh me laikuat ah thupi ngai deve si.

Johan in a laikuat a siartu te kumkhaw nungnak nei rori si, ti thei tsiangsek tu kheh deih si (5:13). Tsimi thei tsiangseknak heh thutak kei umnak, vaarnak sungah nungnak le, pakhat le pakhat it dunnak pin leng si. Umnak maan hen leidat maan suak tiar si.

Nungnak Thu

1 A pan pin om atsia keimahni rori in kei zanak, kei mit rori in kei munak, kei pannak, le kei kut rori in kei zennak heh nungnak Thu si. **2**Me nungnak kheh lang ongla si. Keimahni'n mu si la ung. Pa thaw om atsia kei nenah tsiang ngai in a langtiarnak kumkhaw nungnak kheh keimahni'n nang nenah tettikhan in phuang si ung. **3**Keimahni thaw pawlkomnak nang nei thei devenak tuh in me kei thil mu saak le za saak te heh nang nenah phuang si ung. Tsin, keimahni pawlkomnak diktak heh Pa le a Tsapa Jesuh Khrih thaw in si. **4**Tsimita nang angnak a kim theinak tuh in me lai te heh nang kuat si ung.

1:1 Joh 1:2; 20:27; 2Pi 1:16; Joh 20:27
1:2 1Ti 3:16; 1Pi 1:20; Joh 15:27
1:3 1Ko 1:9
1:4 Joh 3:29
1:5 1Ti 6:16
1:6 Joh 3:19-21; 2Ko 6:14; Efe 5:8

Pawlkomnak

5Pathian heh vaarnak si atsia ama sungah thimnak heimah om ngawl si tinak thu heh Pathian nen pin za atsia nang nenah phuang si ung. **6**Pathian thaw pawlkomnak nei si ung ti pelh atsia, thimnak sungah lei kei daa a si lekhaw keimahni heh thuson rel te si atsia

thudik kheh puah ngawl si sing.
7Pathian heh vaarnak sungah a
om bangin vaarnak sungah lei
kei daa a si lekhaw keimahni heh
pakhat le pakhat pawlkomnak a
nei te si sing. Tsin, Pathian Tsapa
Jesuh Khrih thisen in kei sualnak
tehem thiang tiar si.

8Sualnak nei ngawl sing ti'n
kei awn a si lekhaw, keimahni le
keimahni son tsawm si atsia, kei
sungah thudik om ngawl si. 9Kei
sualnak kei phuang a si lekhaw,
Pathian heh muangtaak le a dik
a si manin kei sualnak te kheh
zah tu atsia diktsang ngawlnak
tehem sung pin khen thiang tiar
tu kei si. 10Sual puah ngawl si
ung ti'n kei ti asi lekhaw Pathian
heh thuson reltu si tiar atsia a thu
kei sungah om ngawl si.

Jesuh Khrih Kei Sihni

2 Ka tsano te, nangnihni in
sual nang puah ngawlnak tuh
in me thil te heh nang nenah lai
kuat ngan sing. Mi pakhat khat in
sualnak a puah khapang lekhaw
Pa nenah kei aiawh in relsaktu
a diktsang Jesuh Khrih ah nei si
sing. 2Amah Jesuh Khrih rori heh
kei sual manin sualzah kunsaktu
si. Keimahni tsa ruak si ngawl in
leivum pumpi tsa khen si deve si.

Jesuh Khrih Theinak ah Tsuulnak

3Tuhen ama thukhaam te
kei lun asi lekhaw amah kheh
theitsiang si sing ti heh thei si sing.
4Mi pakhat in "Amah heh thei
sing," ti pelh atsia a thukhaam te a
luun ngawl asi lekhaw thuson rel
si atsia, a sungah thudik om ngawl
si. 5Sinapikhaw tutu a sikhen a thu
a luun a si lekhaw Pathian itnak
kheh a sungah kimsek taktak si.
Me thu manin keimahni heh ama
sungah om si ung ti heh theitsiang
si ung. 6Ama sungah om reng sing
a titu mi in Bawipa leidat daan
bang thek in lei a da tuhnak si.

Pakhat le Pakhat It Dun Un

7U le nau te, nang nenah
thukhaam ther ngan ngawl sing,
sinapikhaw a pan pin nang nei
awngnak thukhaam lun kheh si.
Thukhaam lun heh a pan pin nang
za saak thu kheh si si. 8Tsin,
thukhaam ther nang kuat leh
sing. Tsimi thukhaam heh amah
le nangmahni sungah a dik si si.
Heimansim tilekhaw thimnak kheh
pai ongla atsia vaarnak dik kheh
daang ong si lei.

9Mi pakhat in vaarnak sungah
om sing ti atsia a unau a haw a
si lekhaw tutian hen thimnak
sungah om reng lai si. 10A unau
a ittu heh vaarnak sungah om
si. Amah khawsi tiar theinak
tuh thu heimah om ngawl si.
11Sinapikhaw a unau a hawtu mi
kheh thimnak sungah om atsia
thimnak sungah leida si. Amah
heh thimnak in a mit atsaw tiar
manin kawnai ah ka hawh ti
theitsawm ngawl si.

12Ka tsano te, ama ming
manin nang sualnak
zahnak nang si ongla

1:7 Isa 2:5; Heb 9:14; Thu 1:5
1:8 Tts 20:9; Jer 2:35; Rom 3:9-19; Jei 3:2; Joh 8:44
1:9 Mik 7:18-20; Heb 10:22
1:10 Joh 5:38
2:1 Rom 8:34; 1Ti 2:5
2:2 Rom 3:25; Joh 3:17
2:3 Joh 14:15
2:4 Tit 1:16
2:5 Joh 14:15
2:6 Mah 11:29
2:7 1Ko 10:14
2:8 Joh 13:34; Rom 13:12; Heb 10:25; Joh 1:9; Efe 5:8; 1Th 5:5
2:9 Sun 19:17
2:10 Sm 119:165
2:11 Joh 11:9

manin lai nang kuat
sing.
13Pa te, amah kheh a pan
pin thei ongla nang si
manin lai nang kuat sing.
Dangval te, suaksual pa
kheh nang neh ongla
manin lai nang kuat sing.
Naupangno te, Pa kheh
nang thei ongla manin lai
nang kuat sing.
14Pa te, amah kheh a pan
pin thei ongla nang si
manin lai nang kuat sing.
Dangval te, nangmahni
heh kol atsia Pathian
thu heh nang sungah a
om manin lai nang kuat
sing. Tsin, nangmahni'n
suaksual pa kheh neh
ongla si utsi.

Leivum It Mah Nen

15Leivum a sikhen a sunga om thil te a sikhen it mah na un. Mi pakhat khat in leivum a it asi lekhaw Pa itnak kheh ama sungah om ngawl si. 16Heimansim tiphangin leivum ah a om thil tehem tinak taksa otnak, mit pan otnak, le nunnak ah tuangkhawngnak te pawl heh Pa nen pin a leng si ngawl in, leivum pin a leng si. 17Leivum le leivum otnak te heh a pai thei si; sinapikhaw Pathian deihnak a puahtu heh kumkhaw in kho si.

Khrih Dotu

18Ka tsano te, tuhun heh hun dawlta ber hun si. Khrih dotu heh leng tulai si ti nang za ongla bangin, tu riang hen Khrih dotu tampi om si. Me thu manin tuhun heh hun dawlta ber hun si ti heh thei si sing. 19Amahni heh keimahni nen pin a suak te sipelh atsia, keimahni thaw sengdun ngawl si ung. Heimansim tiphangin amahni heh keimahni thaw a seng dun a si lekhaw kei nenah om reng tu si. Sinapikhaw keimahni nen pin a suaknak manin amahni heh a vaseng in keimahni thaw sengdun ngawl si ti heh tsiangno in langtiar tsawm si.

20Sinapikhaw nangmahni heh a Thiangrim Pa nen pin sathau pawhnak nang si ongla manin thil tehem kheh thei si utsi. 21Thudik nang thei ngawl manin nang nenah lai kuat ka ngannak si ngawl si. Sinapikhaw nangnihni in thudik kheh thei atsia tsimi thudik ah hen heimah thuson peh ngawl si ti kheh thei si utsi.

22Thuson reltu heh tu sim? Jesuh heh Khrih si ngawl si ti'n a eltu kheh si. Pa le Tsapa a eltu heh Khrih dotu si. 23Tutu sikhen Tsapa a eltu hen Pa nei ngawl si. Tsapa a theitsiangtu hen Pa khen nei deve si.

Thutak Sungah Kho Un

24Tsimi a si manin a pan pin nang zanak thu sungah om reng ta un. A pan pin nang zanak thu sungah nang om reng a si lekhaw Tsapa le Pa sungah om reng deve tu si utsi. 25Tsin, kei nenah a thutiam saak thutiamnak heh kumkhaw nungnak heh si.

2:13 Joh 1:1; 16:33; Mah 5:37
2:14 Joh 1:1; Efe 6:10
2:14 Heb 4:12; Joh 5:38
2:15 Rom 12:2; Jei 4:4
2:16 Sia 3:6; Rom 13:14; Efe 2:3; Tts 27:20
2:17 Heb 12:27; Mah 12:50
2:18 Rom 13:11
2:19 Leh 20:30; 1Ko 11:19
2:20 2Ko 1:21; Mar 1:24; Jer 31:34; Mah 13:11; Joh 14:26
2:21 1Pi 1:12; Jud 5
2:22 2Jo 7
2:23 Joh 8:19; 2Jo 9
2:24 Joh 14:23; 2Jo 9
2:25 Mah 25:46

26Nangmahni zol tu in a zuam tseihtu mi te manin me thil te heh nang nenah ka ngannak si. **27**Pathian nen pin sathau pawhnak tso ongla nang si manin tsimi sathau pawhnak kheh nangmahni sungah om reng si. Midang te zirhnak kul leh ngawlla si utsi. Sinapikhaw thil tehem tsimi sathau pawhnak thawmin zirhnak si utsi. Me heh thudik si, thuson si ngawl si. Tsimi sathau pawhnak ah nangmahni a zirhnak bangin ama sungah om reng tu si utsi.

Pathian Tsa te

28Tsimita ka tsano te, amah a lang hun phangin keinihni'n ama tolhlehnak mai ah khen zak ngawl in kei muangkeek reng theinak tuh in ama sungah om reng un. **29**Pathian heh a diktsang si ti nang thei a si lekhaw diktsangnak a puahtu mi tehem heh Pathian hingnak te si ti kheh thei si utsi.

3 Keimahni heh Pathian tsa te si sing ti'n konak kei si theinak tuh in, Pa penak itnak heh kawzah lawmlawm sim ti heh pan tsuuk un. Tsimi manin leivum hen keimahni thei kha ngawl si. Heimansim tiphangin leivum hen amah thei ngawl si. **2**Ka itnak te, tuhen keimahni heh Pathian tsa te si sing; sipelh atsia hei bang si tulai si sing im ti heh langtsiang lai ngawl si. Sinapikhaw Bawipa a lang phangin keimahni heh amah thaw bangve tu si sing. Heimansim tiphangin Bawipa sinak bangthek in mu tu si sing. **3**Tsin, Bawipa sungah limdiknak a neitu tehem in amah a thiangrim bangin thiangrim tiar tsawm tasen.

2:27 1Ko 2:12; Joh 15:4
2:28 Kol 3:4; Efe 3:12
2:29 Joh 1:13
3:1 Joh 3:16
3:2 1Ko 10:14; Joh 1:12; Kol 3:4; Rom 8:29; 2Pi 1:4; Sm 17:24; 2Ko 3:18
3:3 2Ko 7:1; 2Pi 3:13,14; Sm 18:26
3:5 Joh 3:17; 2Ko 5:21
3:8 Joh 8:44; Mah 4:3; Heb 2:14
3:9 Joh 1:13; Sm 119:3; 1Pi 1:23
3:10 Joh 1:12
3:11 Joh 13:34,35; 2Jo 5
3:12 Mah 5:37; Sia 4:8; Sm 38:20; Tts 29:10

Pathian Tsa le Sual

4Tutu sikhen sual a puah tu heh tsan nei ngawl si. Heitasim tilekhaw sual tinak heh tsan nei ngawl heh si. **5**Bawipa heh keimahni sual lesak tu in lang si ti heh thei si utsi. Sipelh atsia amah ah sual om ngawl si. **6**Tutu a sikhen Bawipa ah a om rengtu hen sual puah ngawl si. Tutu a sikhen sualnak a puahtu mi hen amah heh mu awng ngawl in a theikhen thei awng ngawl si.

7Ka tsano te, tumah in nang zol mah na tasen. Bawipa heh a diktsang bangin diktsangnak a puahtu heh mi diktsang si. **8**Sualnak a puahtu heh diabol nen pina si. Heimansim tiphangin diabol heh a pan pin pan sual puah ong si lei. Pathian Tsapa a langnaka tuumnak heh diabol napernak te siatsuah tu in si. **9**Tutu sikhen Pathian hingnak hen sualnak puah ngawl si; heimansim tiphangin Pathian laitsi kheh ama sungah a om reng manin sual puah thei ngawl si. Heita tiphang amah heh Pathian hingnak si ong si lei.

10Me mun keek ah hen Pathian tsa te le diabol tsa te kheh langtsiang si. Tutu a sikhen diktsangnak puah ngawl in le ama unau a it ngawltu heh Pathian nen pina si thei ngawl si. Pakhat le pakhat it dun un. **11**A pan pin pan nang theinak thu heh me heh si, pakhat le pakhat it dun rori ta un. **12**A

naupa vumah suaksual in a reektu mi suaksual Kain bangin si kha mah na un. Hei manin a naupa reek sim? Heitasim tiphangin a naupa naper te diktsang atsia ama naper te heh a sesuak manin si.

13Ka u le ka nau te, leivum mi te'n nangmahni a haw phangin lunglawi mah na un. **14**Keimahni hen kei unau te kei it manin thihnak pin nungnak ah a leek te si sing ti heh thei si sing. Ama unau a it ngawltu heh thihnak sungah om reng lai si. **15**Tutu sikhen a unau a hawtu heh tualreek si. Tualreektu te heh amahni sungah kumkhaw nungnak om ngawl si ti heh thei si utsi.

Itnak Napernak

16Khrih in keimahni tsa in a nunnak a liamnak manin Pathian itnak heh meheh si ti thei si sing. Tsin, keimahni khen kei u le nau te tsa in nunnak liam deve kul si sing. **17**Sinapikhaw tutu a sikhen me leivum ah leivum thilri hausa ngai pelh atsia a dasam pittseih a unau kheh a mu phangin ngeihharnak thinlung a nei ngawl a si lekhaw kawti bangin Pathian itnak kheh a sungah om thei tu sim?

18Ka tsano te, thu le awnkam bek in si ngawl in napernak le thudik thaw it dun tu si sing. **19**Me thu manin keimahni heh thudik thaw a sengdun te si sing ti heh thei si sing. Tsin, Bawipa mai ah kei thin muang thei tu si sing. **20**Kei thinlung in keimahni a han a si lekhaw Pathian heh kei thinlung tah in mak sawn si. Ama'n heizongza theiberh si. **21**Ka itnak te, kei thinlung in keimahni a han ngawl lekhaw Pathian lam ah thin muangnak nei si sing. **22**Keinihni in a thukhaam te luun atsia a mai ah a angnak thil te kheh kei puah a si lekhaw a nenah kei ngennak taak hem ngah si sing. **23**Tsin, a thukhaam heh me heh si: Kei nenah thukhaam a penak bangin Jesuh Khrih um rori tu atsia pakhat le pakhat it dun tu si sing.

24Tuhen a thukhaam te a luuntu heh Bawipa sungah om reng atsia Bawipa khen ama sungah om reng deve si. Bawipa'n Raula kei nenah a penak thawmin amah heh kei sungah om reng si ti heh thei si sing.

Thutak Raula le Raula Dik Ngawl Tsuulnak

4 Ka itnak te, raula taak hem um mah na un; sinapikhaw me raula te kheh Pathian nen pina si maw, si ngawl sim ti kheh tsuul masa ta un. Heimansim tiphangin profet dik ngawl tampi kheh leivum ah leng ongla si. **2**Pathian Raula heh tibang hen theithiam tu si utsi: Jesuh Khrih heh tisa in leng si ti'n a phuangtu raula taakhem heh Pathian nen pina si. **3**Jesuh Khrih heh tisa in leng ngawl si ti'n a phuangtu raula taakhem heh Pathian nen pina si ngawl si. Me heh Khrih dotu raula si. Amah heh leng ongla si atsia

3:13 Joh 15:18, 19
3:14 Joh 5:24
3:16 Joh 10:11, 13,15; Fil 2:17; 1Th 2:8
3:17 Daa 15:7,8; Jei 2:15
3:18 Eze 33:31; Rom 12:9
3:21 1Ko 10:14; Efe 3:12
3:22 Mah 7:7; Joh 14:15; 8:29; Heb 13:21
3:23 Joh 6:29; Luk 24:47; Joh 1:12; 1Ko 6:11; Joh 13:34
3:24 1Th 4:8
4:1 1Ko 10:14; Jer 29:8; 2Th 2:2; Mah 7:15
4:2 Joh 1:14; 1Ko 12:3
4:3 2Jo 7

tuhen leivum ah om reng si lei ti heh thei si la utsi. 4Ka tsano te, nangmahni heh Pathian-a si utsi. Heimansim tilekhaw nang sungah a omtu heh leivum ah a omtu tah in mak sawn si. Tsimi manin amahni kheh neh ongla si utsi. 5Amahni heh leivuma neinak te si. Heimansim tiphangin amahni hen leivum thu te rel atsia, leivum mi te khen amahni thu kheh ngai si. 6Keimahni heh Pathian neinak te si sing. Pathian a theitu in kei thu ngai atsia, Pathian a thei ngawltu te'n kei thu ngai ngawl si. Me thu manin thudik raula le zoltu raula kheh theithiam si sing.

Itnak Thawmin Pathian Thei Theinak

7Ka itnak te, pakhat le pakhat it dun tu si sing; heimansim tiphangin itnak heh Pathian-a si. Itnak a neitu tehem heh Pathian hingnak si atsia Pathian khen thei si. 8Itnak a nei ngawltu heh Pathian-a si ngawl si. Heimansim tiphangin Pathian heh itnak si. 9Pathian in a itnak heh kei nenah tibang hen muh si. Pathian in a neih lamtsang Tsapa kheh leivum ah leh si. Heitasim tiphangin keimahni heh ama thawmin kei nung theinak tuh in si. 10Itnak heh meheh si, keimahni'n Pathian kei it heh si ngawl si, sinapikhaw ama'n keimahni it atsia kei sualnak manin sualzah kunsaktu tuh in a Tsapa kheh leh si. 11Ka itnak te, Pathian in keimahni a it leita a si lekhaw keimahni khen pakhat le pakhat it dun kul himhim si sing.

4:4 Joh 16:33; Rom 8:31; 2Ku 6:16; Joh 12:31
4:5 Joh 15:19
4:6 Joh 8:47; 14:17; Mar 13:5
4:7 Joh 1:13
4:9 Joh 1:18; 3:16,17;
4:10 Rom 5:8,10; Rom 3:25
4:11 1Ko 10:14; Joh 3:16; 15:12
4:12 Joh 1:18
4:14 Joh 15:27; Luk 2:11; Joh 3:17
4:17 Efe 3:12; Mah 10:15
4:18 Rom 8:15

Itnak Thawmin Pathian Mu Theih

12Minung tumah in kontik khen Pathian mu awng ngawl si. Pakhat le pakhat kei it dun a si lekhaw keimahni sungah Pathian om reng atsia, ama itnak kheh keimahni sungah kimsek si. 13Me maan hen ama sungah kei om reng le amah kei sungah a om reng kheh thei si sing. Heitasim tiphangin ama Raula kheh kei nenah pe si lei. 14Pathian in Tsapa heh leivum Santu tuh in leh si lei ti heh keimahni'n mu in tettikhan ongla si ung. 15Tutu a sikhen Jesuh heh Pathian Tsapa si ti'n a phuangtu heh a sungah Pathian om atsia amah khen Pathian sungah om si. 16Pathian in keimahni tsa in a neinak itnak kheh thei in um ongla si sing. Pathian heh itnak si. Tsimita, itnak sungah a om rengtu heh Pathian sungah om atsia, Pathian khen ama sungah om si.

Itnaka Suahpinak

17Me thu ah hen keimahni lak ah a nakim itnak kei nei ngah ongla manin thukhennak ni tsa in ralphanak nei si sing. Heimansim tilekhaw keimahni heh Bawipa sinak bangthek in me leivum ah om si sing. 18Itnak sungah kihnak om ngawl si, sinapikhaw a nakim itnak hen kihnak kheh nawt si. Heitasim tilekhaw kihnak ah khen

tsawhkuan om si. Sinapikhaw kihnak a neitu heh itnak sungah nakim thei lai ngawl si. 19Pathian in keimahni a it masa ongla manin amah it si sing.

20Mi pakhat khat in, "Pathian it sing," ti pelh atsia a unau a haw a si lekhaw amah hen thuson rel si. Heimansim tiphangin a mu theinak a unau a it ngawltu mi khen a mu awng ngawlnak Pathian kheh kawtibangin it thei tu sim? 21Tsimita Pathian a ittu hen a unau khen a it himhim tuh si, tinak me thukhaam heh ama nen pin ngah si sing.

Pathian Tsapa Umnak

5 Tutu sikhen Jesuh heh Khrih si ti'n a umtu heh Pathian hingnak si. Tsin, Pa a ittu tehem hen Pa sung pin a piang te kheh it deve si. 2Keimahni'n Pathian it in a thukhaam te kei luun phangin Pathian tsa te kheh it si sing ti heh thei si sing. 3A thukhaam te kei luun heh Pathian kei it si. A thukhaam te heh luun harsa si ngawl si. 4Heimansim tiphangin Pathian hingnak tehem in leivum neh thei si. Leivum neh theinak heh kei umnak heh si si. 5Jesuh heh Pathian tsapa si ti'n a umtu mi siar ngawl leivum nehtheitu tu om sim?

6Jesuh Khrih heh ti le thisen in leng si. Ti ruak si ngawl in ti le thisen thawmin leng si. Raula heh thudik a si manin me thu heh Raula in tettikhan si. 7Vanvum ah tetti khantu pathum om si: Tsimi te heh Pa, Thu le Raula Thiangrim si. Me te pathum heh pakhat si. 8Leivum ah khen tettikhantu pathum om deve si: Tsimi te heh Raula, ti le thisen si. Me te pathum heh thu munkhat si.

Pathian Tetti

9Minung te nen pin tetti khannak kei saang a si lekhaw Pathian nen pina heh mak sawn lai si. Me tetti heh Pathian in a Tsapa thu ah tetti a khannak kheh si. 10Pathian Tsapa a umtu khen amah ah tetti nei si, Pathian a um ngawltu khen Pathian kheh thuson rel si tiar si. Heimansim tiphangin Pathian in ama Tsapa thu ah tetti a khannak kheh um ngawl si. 11Tsin, tetti khannak heh me heh si: Pathian in kumkhaw nungnak pe kei si, tsimi nungnak heh a Tsapa sungah om si. 12Tsapa a neitu in nungnak nei si, Pathian Tsapa a nei ngawltu in nungnak nei ngawl si. 13Pathian Tsapa a umtu hen kumkhaw nungnak nei ongla si ti nang thei theinak tuh in le Pathian Tsapa ming nang um reng theinak tuh in me lai te heh nang nenah nang kuat sing.

Sawngennak ah Muangnak

14Tuhen ama deihzawng in saw kei ngen a si lekhaw ama'n kei zasak si ti heh ama sungah kei muangnak heh si si. 15Hei bang bang kei ngennak taakhem ama'n zasak si ti kei thei a si lekhaw kei ngennak tehem kheh ngah si sing ti kheh thei si sing.

4:20 Joh 1:18
4:21 Mah 5:43
5:1 Joh 3:15; 8:42
5:3 Joh 14:15; Mah 11:39
5:4 Joh 1:13; Joh 16:33
5:6 Joh 19:34
5:6 Joh 14:17
5:7 Mah 18:16
5:9 Joh 5:34; Mah 3:16,17; Joh 5:32,37
5:10 Rom 8:16; Gal 4:6; Joh 3:33
5:11 Mah 25:46; Joh 1:4
5:12 Joh 3:15, 16,36
5:13 Mah 25:46
5:14 Efe 3:12; Mah 7:7
5:15 1Ku 3:12

16Mi pakhat khat in thihnak ah a lenpi ngawl sualnak a puah tseih a unau kheh a mu a si lekhaw sawngen sak sehla thihnak ah a lenpi ngawl sual a puahtu te kheh Pathian in nungnak pe tu si. Thihnak taak sual om si. Tsimi tsa tuh in sawngen sen ka tinak si ngawl si. **17**Diktsang ngawlnak tehem heh sual si. Thihnak ah a lenpi ngawl sual om si.

Thudik Theinak

18Tutu sikhen Pathian hingnak te hen sual puah ngawl si ti thei si sing. Sinapikhaw Pathian hingnak a situ in amah le amah keem tsawm si. Tsimita mi suaksual pa'n amah kheh tong thei nom tu ngawl si.

19Keimahni heh Pathian-a te si ung ti le, leivumpi heh mi suaksualpa thu nuai ah om si ti heh thei si sing.

20Pathian Tsapa leng atsia Pathian diktak kheh kei thei theinak tuh in thei zo theinak pe kei si ti kheh thei si sing. Keimahni heh a dik Pathian le a Tsapa Jesuh Khrih sungah om si sing. Me heh Pathian diktak le kumkhaw nungnak si. **21**Ka tsano te, milim te kheh pial ta un. Amen.

5:16 Jei 5:15; Sua 23:21; Heb 6:4-6; Jer 7:16
5:18 Joh 1:13; Mah 5:37;
5:19 Joh 12:31
5:20 Luk 24:45; Joh 17:3; Mah 25:46
5:21 1Ko 10:14; 1Th 1:9

II JOHAN

LAIKUAT PANIHNAK

Laingantu: Johan
A kuatnak: Dengnak minu le anaupang te
Ngankum: A.D. 80-95

Rom uknak in Mediterranean ram thaw remnak a neinak manin ram sung khualvak sukso heh him in beih ngai si. Sipelh atsia, taanglai khualtsaamnak te heh sesuak le nawngkai in theinak a si manin khualvak in thureltu te tsa in tsaamnak remtsang ngawl si. Tsimi tahin, umtu rualpi te inn ah tsaam teen sawn si. Tsimi khual paan thiamnak kheh zirhsual saya te'n hunpha in le atsia, umtu te neh zo in buainak te suaktiar si. Johan laikuat panihnak le pathumnak hen tsimi bang omdan te kheh rel si.

Me laikuat panih te heh a bangve dunnak mun tampi om si. Tsimi vumah mikhual paan thiamnak thu pin, thutak le itnak kheh a paniha thulu in lang tiar si. Laikuat a panih heh laingantu a bangve si atsia "huaitu upa" ti'n ti si. Laingantu hen amah le amah theitiar tsawm ngawl pelh atsia pawlpi san tampi sung huaitu upa ti'n thei zarannak heh lehnak Johan ah si. Johan in me laikuat te heh thuthang pha Johan a ngan hun sung in a ngannak si thei si. Tsimita, a laikuat te heh Efesa pawlpi ah pastor a per hun A.D. 80 le 95 laklawh sung a ngannak si.

Johan in a laikuat panihnak heh "dengnak minu le a tsate" nenah a ngannak si (1). "Minu" tinak awntsang heh pawlpi sunga theihdiktak minu, a singawl lekhaw pawlpi veksen ti khen ti theihnung si. Kawtibang in a awntsang sullelam kei thei ta sikhen, me laikuatnak thu hampi heh a bangreng si. Johan in itnak, thutak le thiangrimnak thu te ah thazang pekul umtu te nenah a ngannak si.

Johan in umtu te'n thutak vumah a ruatnak te kheh paak si (1-4). Amah hen thulunnak thaw in itnak kheh puahnak in lang tiar tuin so meek si (5- 6). Thutaka ham pakhat le pakhat it dunnak hen pawlpi thiangrim in keem thei si. Umtu te nenah thiangrimnak kheh thinlung ah bun tu atsia, zirhsual saya te theithiam tu le el tu in thazang pe si (7 -11). Amahni kheh muak mah na un. Johan in a laikuat heh awka lum no thaw tawp tiar atsia, amahni nenah a leeng otnak khen lang tiar si (12- 13).

Pathian in umtu te heh pakhat le pakhat it dun tu in ko si, sinapikhaw thutak leen kho reng tu in le zirhsualnak kheh el tu in thupe meek si. Me pervo te lunnak manin nainoknak om tu ngawl si. Me laikuat hen umtu te'n me te hem kheh muangtaak ngai in kaw ti'n per tuh si ti kheh a thei tuhin bawm si.

1Pawlpi huaitu upa, keimah Johan in thudik sungah ka itnak, upat taak minu le a tsa te nenah laikuat sing. Keimah ruak si ngawl in thudik a theitu tehem in nang it si. **2**Heitasim tilekhaw kei sungah a om reng thudik heh keimahni thaw a kumkhaw in om reng tu si.

3Pa Pathian le Pa-a Tsapa Bawipa Jesuh Khrih nen pin lainatnak, ngeihharnak le thinnuamnak, thudik le itnak kheh nang nenah om tasen.

4Nang tsa khenkhat te'n Pa nen pin thukhaam kei saangnak bangin thudik sungah leidaa si ti ka mu phangin ka angnak heh maktak si. **5**Upat taak minu, na nenah thukhaam ther ngan ngawl sing. A pan pin kei nei saak pakhat le pakhat it dunnak nei tu

1 Leh 11:30; 1Pi 5:13; 1Ti 2:4
2 2Pi 1:12; Joh 14:17; 1Jo 1:8
3 Rom 1:7
4 3Jo 3,4
5 1Jo 2:7

in na kun sing. **6**Itnak tinak heh a ma thukhaam te bangin kei nung heh si. A pan pin nang za saak bangin a thukhaam heh nang luun rori tuhnak si.

7Jesuh Khrih heh tisa in leng si ti'n a phuang ngawltu, mi zolthei tampi leivum ah leng ong si lei. Me heh mi zoltu le Khrih dotu si. **8**Kei napernak te sung thong ngawl in thaman a kimsek in kei ngah theinak tuh in nangmahni le nangmahni keem tsawm un.

9Tutu sikhen daan a heektu te heh Khrih zirhnak ah om reng ngawl atsia Pathian khen a nei ngawl te si. Khrih zirhnak ah a om rengtu tehem khen Pa le Tsapa neikop si. **10**Mi pakhat khat nang nenah leng atsia tsimi bang zirhnak a keng ngawl a si lekhaw nang inn ah dungtiar mah na ula awka lum thaw khen vaimuak mah na un. **11**Heimansim tiphangin awka lum thaw na vaimuak a si lekhaw ama puahnak sesuak kheh lawm deve si tsi.

12Nangmahni laikuat tuh thu tampi nei lai sing. Laiti mang in lainah vumah ngan ot ngawl sing. Sinapikhaw nang angnak a kimsek theinak tuh in nang nenah hawh in maitsang tsan dun in awntsawp tu heh limdik sing.

13Pathian dengnak na tsernu-a tsa te'n nuk na set si. Amen.

6 1Jo 2:5; 1Jo 2:7
7 1Jo 2:22; Joh 1:14; 1Jo 2:18
8 Mah 10:42; Mar 10:29,30; 1Ko 3:8; Heb 10:35, 36
9 Joh 8:31; 1Jo 2:23
10 Rom 16:17
11 1Ti 5:22
12 3Jo 13,14; Joh 3:29

III JOHAN

LAIKUAT PATHUMNAK

Laikuattu: Johan
A kuatnak: Gaius
Kuatkum: A.D. 80-95

Johan laikuat pathumnak sunga ngannak thu heh Johan laikuat panihnak thaw a bangve si atsia (Johan laikuat panihnak thulamhuai pan in), tsimi thu heh Pathian thurel in khualvaaktu te vumah mikhual pan thiamnak thu si. Lehnak Johan in me laikuat heh Efesa pawlpi ah pastor a per hun sung A.D. 80- 95 laklawh in a ngannak si thei si. A taangthu omdaan khen laikuat panihnak thaw a bangve si atsia a laikuat panih te tuumnak heh thutak le itnak si. Sinapikhaw, laikuat panihnak hen zirhsual saya te thu rel atsia, laikuat pathumnak in thutak manin a vaak thureltu te thu kheh rel si. Laikuatnak panihnak sungah umtu te'n zirh sual saya te a saang tuhngawl in ralringnak pe si, sinapikhaw laikuat pathumnak sungah umtu te'n thutak napertu te kheh a saang tuhin thazaang pe si.

Johan in me a laikuat pathumnak heh tsimi peng sungah a om pawlpi huaitu Gaius nenah a ngannak si (1). Johan in Gaius heh pawlpi huaitu upa asinak phunnih in thei tiar si. A pakhatnak, Johan in Gaius nenah laingan si. Johan in Gaius nenah Diotrephes ah a hannak thu le Demetrius ah a lungkimnak thu kheh ngan si. Gaius hen pawlpi heh Johan tiarnak bangin huai theinak nei si ti heh tsiangsek si. A panihnak, Gaius hen Pathian naper in khualvaaktu te kheh a inn ah dung tiar si ti'n theihdik si. Pawlpi huaitu te'n tsimibang kelennak te kheh a puahvengnak thil si.

Johan in me a laikuat tsomno sungah Gaius a lungkimnak le ama tsa a sawngen saknak thu thaw tepan si (1-8). Gaius in thuthangpha phuang khualvaak te vumah khualpan thiamnak heh thutak sungah napernak si ti muh si (3-4). Tsimi heh umnak naper (5), itnak le naper pha (6), puah kultsamnak thil (7) le, thutak sungah pawlkomnak (8) te khen si meek si. Tsin, Johan in Diotrephes in Pathian thureltu te a el manin mawhsiat si (9- 11). Diotrephes in ama tsabek aruatnak le a suaksualnak kheh phozar sak si. Johan in a laikuat heh Demetrius ah a lungkimnak (12) le awka lum thaw a laikuatnak kheh tawp si (13-14).

Umtu kei si bangin zirhsual saya te el tu kheh kei naper si. Sinapikhaw Pathian napertu te heh thutaka sel diktak te a si phangin it tuh khen hai tu ngawl si sing. Muangtaak ngai in mikhual kei pan thiamnak manin Pathian in lehsawng pe tulai kei si (5).

---

1 Pawlpi huaitu upa, keimah Johan in a itnung ngai, thudik sungah ka it ngainak Gaius nenah laikuat sing.

2 Ka itnak, nangmah hen na nunnak a hausa bangin thil tehem ah hausa atsia taksa damno in na om theinak tuh in sawngen sing. **3** Thudik sungah na leidanak bangin u le nau te leng atsia thudik sungah na om kheh tetti a khan phangin ka ang daan heh maktak si. **4** Ka tsa te'n thudik sungah nung si ti thu ka za phangin ka angnak tah in mak sawn angnak nei ngawl sing.

5 Ka itnak te, u le nau te tsa le mikhual te tsa in nang puahnak hem ah muangtaak ngai in puah si utsi. **6** Amahni khen nang itnak thu kheh pawlpi mai ah tettikhan si. Nangnihni'n amahni khualvak min tuh ah Pathian deihnak bangin nang la leh a si lekhaw tsimi heh thilpha nang puah si si. **7** Heimansim tilekhaw amahni

1 Leh 11:30; 2Jo 1
3 Leh 1:16; 2Jo 4
4 1Jo 2:1
5 Rom 12:13; Heb 13:2
6 Leh 15:3 Efe 4:1
7 Joh 15:21; Leh 20:33, 35

khen ama ming thawmin hawh si, sipelh atsia Gential te nen pin lenak heimah nei ngawl si. **8**Tsimi manin keinihni in thudik tsa in naperpitu te kei si theinak tuh in me bang minung te kheh saang tu si sing.

9Pawlpi nenah laikuat ngan ongla sing. Sinapikhaw mi vumah om a nuamtu Diotrefas in kei saang nuam ngawl si. **10**Tsimi manin ka leng phangin amah hen a thiltinak te le keimahni do in iksiknak awn sesuak le thutam a sinak te kheh phawk leh tiar tu sing. Tsimi bek lungkim lai ngawl in amah rori khen u le nau te kheh saang nuam ngawl atsia, a saang nuamtu te sawn kheh kham atsia pawlpi sung pin khen nawt si.

10 2Jo 12; Joh 9:22,34

11 Sm 34:14; 1Jo 2:29; 3:6,9,10

12 1Ti 3:7; Joh 19:35

14 2Jo 12; Rom 1:7; Efe 6:23; Joh 10:3

11Ka itnak te, thil sesuak kheh tsuung mah na ula, thilpha kheh tsuung sawn un. Thilpha a puahtu heh Pathian-a si atsia, thil pha ngawl a puahtu hen Pathian mu ngawl si.

12Demetrius in mi tehem le thudik pin tetti khannak pha nei si. Keimahni khen tetti si deve si ung. Tsin, kei tetti khannak heh a dik si ti thei si utsi.

13Lai ngan tuh tampi nei lai sing, sinapikhaw laiti le lai ngannak thaw ngan ot ngawl sing. **14**Sinapikhaw a rei ngawl in nangmahni tawk tu atsia maitsang tsan dun in kei awntsawp ngah dang tu kheh limdik sing. Na vumah thinnuamnak om tasen. Kei rualpi te'n nuk na set si. Rualpi te a ming lam rori in nukset sak sawh in maw.

JUDE

LAIKUAT

Laingantu: Jude
A kuatnak: Umtu te
Ngankum: A.D. 67-80

Jude laikuat taangthu om dan heh Piter laikuat panihnak thaw a hampi a bangve si (2Piter thulamhuai paan in). Sinapikhaw, me thu ah hen, Pathian awizawng ngawl te kheh pawlpi sungah lut tselh berh ongla si. (4). Amahni heh umtu te lakah om si, sinapikhaw umtu te'n amahni laingiala thinphu launung thil te kheh thei zo nomngawl si. Sinapikhaw, Jude in tsimi umtu te tsa in lai kuat a nawhnah kulnak kheh mu si. Amah hen "sannak zaran" thu kheh ngan tu in thawi si, sinapikhaw puahngawl theihngawl thu a om manin tsimi thulu kheh zamden lai si (3). Amah hen Piter laikuat panihnak kheh a mang manin a laikuat heh Piter laikuat panihnak ngan tselh zawh a ngannak si. A.D. 67 le 80 laklawh ngannak si thei si. Amah hen me lai heh umtu te nenah ti bek si atsia, tu nen ber ah a kuatnak ti tsiangken in rel ngawl si (1).

Jude ah hen amah heh Jesuh nau si pelh atsia "Jesuh Khrih sel" ti'n amah le amah kheh theihdik tsawm si. A u Jeim ah khen Jesuh nau si deve si. Mary in Jesuh a hing zawh in tsa tampi nei lai si, sinapikhaw Joseph ah heh adang tehema pa si (Mar 6:3). Jesuh leivum ah a naper masa lam sung hem anau te'n umngawl si (Joh 7:3- 8). Sinapikhaw, dawlta ber in amahni khen um leh dang si, heimansim tiphangin amahni kheh umtu dang te thaw Pentikost ni in om deve si (Leh 1:14). Tsimi zawh in Jude ah khen khualvaak in thuthang pha reltu in tsang si (1Kor. 9:5).

Me laikuat sungah Jude in umtu te umnak ah khopek reng tu in so si, tsimi heh Jesuh in pawlpi ah pervo a penak thutak ruangpum kheh si. Jude in vaimuaknak a rel zawh in, umnak ah khopek reng tu in le Pathian awi zawngngawl zirhsual saya te a omnak manin ralringnak a penak thu nawhnah te kheh rel si (3-4). Amah hen a tsiang leita Pathian thukhennak kheh Thukam Lun sung pin thusanteh pathum thaw langtiar si (5-7). Jude in amahni kheh a heita umnak ah khopek reng kul sim ti khen thei leh tiar si. Amah hen Pathian awi zawngngawl te sesuak nak le amahni vumah Pathian thukhennak te kheh langtsiang tiar si (8-16). Amah hen me raaldonak ah umtu te pervo te kheh amasa in ngan berh si (17- 23). Amah hen a laikuatnak ah khenthum a om me thil heh vei tampi mang atsia, umtu te tsa pervo a penak te kheh dang lawtngawl si ti'n ti si. Umtu te hen lehnak te thu kheh nik reng tuh si, Pathian itnak sungah keem tsawm tu atsia Pathian awi zawngngawl te zingnak te san tuh kheh rel si. Jude in a laikuat heh, umngawltu lakpin umtu te a keemtu Pathian thangphatnak in tawp si (24- 25).

Thungai ngai in ti le singkhaw, Pathian bek in umngawltu te kut sungah kei da khatu kheh san thei si. Amah bek in "ama mai ah mawhnak neingawl in ama tsungnungnak maitsang ah ang tihtak in nang ang tuh in" aap thei si.

---

1 Jesuh Khriha sel le Jeim nau Jude in, konak te, Pa Pathiana thiangrim tiarnak le Jesuh Khrih hungnak te nenah lai nang kuat sing.

2 Nang nenah ngeihharnak, thinnuamnak le itnak kheh zai leilei tasen.

1 Mah 13:55
2 Gal 6:16; Rom 1:7
3 Tit 1:4; 1Ti 6:12
4 Gal 2:4; 1Jo 2:22

3 Ka itnak te, kei tsodangnak sannak thu nang nenah laikuat tu in nase ngai in ka zuam tseih thahlam in mi thiangrim te nenah veikhat thu in aapnak umnak nang hung tuh in nangmahni sonak lai ngan ka kultsam lam thei sing. **4** Heimansim tiphangin

tanglai pah in han tuh in theihdik saak Pathian awizawng ngawl mi pawlkhat te'n a thup kuhrukno in nangmahni lak ah luut atsia, Pathian lainatnak kheh hurnak ah her in, kei neih lamtsang Bawipa Pathian le kei Bawipa Jesuh Khrih kheh el si.

5 Bawipa'n Izip rama a minung te kheh san atsia, tsimi zawh in a um ngawltu te siatsuahberh si. Me thu heh na thei saak a sipelh sikhen na rel not leh ot sing. **6** Tsin, amahni bul thuneinak kilkhawl ngawl in a om min a zamtu vanvummi te kheh a maktak tak thukhen ni in a thukhen tuh in, thimnak sungah kumkhaw thiarri thaw heen in koihham si lei. **7** Tsimi bangin Sodom le Gomorrah, a kawnvela khawpi te'n tsimi vanvummi te bangin ningtsir nung nu le pa sual puahnak ah pe tsawm atsia, mipa le mipa nupang le nupang sual a puah manin kumkhaw mei alh sungah phuzul in santeh tuh in koih si.

8 Tsimi bang deve in mangmantu te'n amahni ruangpum kheh nawngkai tiar tsawm atsia, uktu te kheh el in, upattaak te kheh relse si. **9** Sinapikhaw vanvummi a lian ber Mikhael ah riang kheh diabol ah thaw zuam dun in, Mawsi ruang thu ah a sol dun phangin nautat in mawhsiat ngam ngawl in, "Bawipa'n na hau tasen," ti'n ti si. **10** Sinapikhaw me bang mihing te hen a thei ngawlnak taak hem relse si. Amahni'n thuruatnak nei ngawl ramsa te bangin, amahni sesuak theinak taak hem mang in amahni le amahni se tiar tsawm si. **11** Amahni heh mi lungsenung te si. Heimansim tiphangin amahni'n Kain lampi ah hawh si. A miat ngah tu in Balaam hawhsualnak ah hampum ngai in daan dang atsia, Korah ralthonak ah se thong dangberh si.

12 Amahni heh itnak puai nang puahnak ah mitmai baal tiartu te si. Amahni'n tsimi puai ah zak ngawl in nangmahni thaw laikuang a kil lai in amahnia bek lai suak tsawm si. Amahni heh huiha laannak ti pai ngawl meiro, veinih thi atsia a ham thawlom in botnak a rah ngawl thingkuang ro bang si. **13** Amahni heh tipi tilet nase ngai bang si. A zahtsak mualphonak kheh tiphul bangin suak a tsia arsi zuang te bang si. Tsimi bang te tsa in khawthim meng kheh kumkhaw in koihsak ham reng ongla si.

14 Adam pin khang sarihnak Enoch in amahni thu kheh profet bangin phuang si, "Ngai in, Bawipa kheh a mithiang thawngsawm te thaw leng si. **15** Mi tehem thukhen tu in le, amahni laka Pathian awizawng ngawl tehem in Pathian awizawng ngawl in sual a puahnak Pathian awizawng ngawl nuntsan tehem, le Pathian awizawng ngawl misual te'n halta ngai in a puahnak thil te manin Pathian vumah a awnnak tehem langtsiang tiar tu in leng si," ti'n relham si.

16 Amahni heh mi phutsiar te, mi siak thei te, amahni tisa

5 1Jo 2:20; 2Pi 1:12,13; Mip 14:29; 1Ko 10:1-5; Heb 3:16
6 2Pi 2:4,9
7 Mah 10:15; Mah 25:41; 2Pi 3:7
8 2Pi 2:10
9 1Th 4:16; Dan 10:13,21; Thu 12:7; Zek 3:2
10 2Pi 2:12
11 Heb 11:4; 1Jo 3:12; 2Pi 2:15
12 2Pi 2:13,17; Efe 4:14; Mah 15:13
13 Isa 57:20; Fil 3:19; 2Pi 2:17
14 Sia 5:18, 21-24; Daa 33:2
15 2Pi 2:6-9; 1Ti 1:9
16 1Ko 10:10; 2Pi 2:18

sual otnak bangin a leida te, mi awntaksa te, ma miatnak tuh manin mi ziap thei te si si.

Pathian Itnak Sungah

17Sinapikhaw nangnihni itnak te, kei Bawipa Jesuh Khrih lehnak te rel awngnak thu te kheh nik reng un. **18**Hun dawlta ber in mi zohsuam theitu te le amahni Pathian awizawng ngawl in tisa sual otnak a luntu te suak tulai si, ti'n rel awng nang si. **19**Tsimi bang mihing te heh khen dunnak a suak tiartu le Raula nei ngawl te si in, tisa mi te si.

20Sinapikhaw itnak te, nang umnak thiangrim ber vumah khangso ula, Raula Thiangrim in sawngen un. **21**Kumkhaw nungnak ngah tu in kei Bawipa Jesuh Khrih ngeihharnak nang ngaklah reng lai hen Pathian itnak ah kelen tsawm reng un. **22**Theikhen thiamnak nei ula, mi pawlkhat te kheh ngeihhar un. **23**Midang te kheh kihnak thaw san ula mei sung pin kaisuah un. Tsin tisa manin a baal puan kheh haw un.

17 Efe 4:11; Heb 2:3; 2Pi 3:2
18 1Ti 4:1; 2Ti 3:1;
19 1Ko 2:14,15
20 Kol 2:7; Efe 6:18
21 Heb 9:28; 2Pi 3:12; Mah 25:46
23 Amo 4:11; Zek 3:2-5; 1Ko 3:15; Thu 3:4

Thupha Penak

24Tuhen a tan thei te lak pin
a kelen theitu, le ama mai
ah mawhnak nei ngawl
in ama tsungnungnak
maitsang ah ang tihtak
in nang ang tuh in a aap
theitu,
25keimahni Santu Pathian,
amah pakhat bek atsim
nenah tsungnungnak le
thawmliannak, uknak
le huham kheh tuhen le
kumkhaw in om reng
tasen. Amen.

24 Joh 5:44; 1Ti 1:17; Heb 13:8; Rom 11:36

THUPHUAN

Laikuattu: Johan
A kuatnak: Asia Minor a pawlpi pasarih te
Ngankum: A.D. 95

Lehnak Johan ah heh Thukam Ther laibu panga tinak: Johan Thuthang Pha, 1Johan, 2Johan, 3Johan le, Thuphuan ngan theinak hunpha ngah si. Lehnak a si bangin Jesuh leivum ah na a per hun sung amah thaw vaak kawm si. Amah hen huham thaw a dim Jesuh awnnak le napernak te kheh a mit in a munak bangin ngan si. Tsimi bek zongawl Johan in Jesuh van a kai zawh a ompinak khen tso ngah si. A.D. 95 kawnvel in amah heh Patmos tikulh ah thawngto in om si. A nunnak ah tsimi bang harsanak a tawk phangin, Johan in a tsungnung Jesuh Khrih thuphuan kheh ngah si. Thuphuan laibu heh tsimi lalhnak kheh Jesuh relnak bangin a khumnak si.

Me thuphuan hen Johan le kum zalom pakhatnak a umtu te maktak in thazaang pe si. Amahni heh Domitian uk hun sung a nungtu te si. Rom uktu kumpibawi pa'n umtu te erhnak heh zai tiar tuin a tiarnak singawl atsia umtu te kheh hawnger tuhin a tinak si sawn si. Thuphuan alian 2-3 sunga pawlpi te nenah lai a kuatnak hen me bang hawnak heh tetti in lang tiar si. Me laikuatnak te hen umtu te muangtak a si theinak tuh in, nun zirhnak, thu relnak, le thinlung thatho tiarnak te kheh lang tiar si. Tsimi manin, Jesuh in me thu phuangnak te heh pawlpi te siar tuh, za tuh, le keem tuhin Johan ah ngan tuin thupe si (1:3).

Johan in a laibu thuluu te heh 1:19 sungah ngan si. Alian pakhatnak sungah a bosaak huna Khrih huham thaw van a kainak langnak kheh thupi tsan si. Alian 2-3 tian Asia Minor sunga pawlpi pasarih te nenah laikuatnak tulaitum thil tsang te kheh tsianneih si. Alian 4-22 sungah a leng tulai hun thu: harnak lianpi (alian 4-19), kum thawngkhat uknak (alian 20) le, kumkhaw om dan thu (alian 21-22) te kheh ngan si.

Johan in me laibu heh lalhnak a mu profet pakhat bangin ngan si. Tsimi manin, amah hen thuphuangnak ti'n ko si (1:3; 22:7, 10, 18, 19). Laibu sungah a tamber heh leivum le Pathian raal te nenah thukhennak a leng tulai thu phuanghamnak te kheh ngan si. Khrih in a raal te vumah nehnak ngah tu lai si. Tsimita, Thuphuan hen a tsungnung Khrih sannak napernak kheh phuangham deve si. Thuphuan heh a hampi in mailam thu phuanghamnak sipelh atsia Johan in pawlpi te nenah laikuatnak bangin ngan si. Amah hen a tawp tian thu luun le muangtak si theinak tuh thazaang penak in ngan si.

Thuphuan hen Khrih nehnak le leivum ah Pathian uknak thu kheh hongsak si. "Reeknak Tuuno heh thangphat taak si si" (5:12).

---

1 Meheh Jesuh in a sel te nenah muh tuh in Pathian in amah a penak Jesuh Khrih-a Thuphuan si in, a hun rei ngawl in a leng pal tuh thu si. Tsimi heh Pathian in ama vanvummi te leh atsia, a tuumnak kheh a selpa Johan ah rel si. **2**Johan in Pathian thu le Jesuh Khrih tetti khannak te le a munak thil hem kheh tettikhan si. **3**Hun a nong ongla manin a siartu le mailam thu rel hamnak a zatu, le tsimi sungah ngannak te a luntu heh mi ang si.

4Keimah Johan in Asia rama pawlpi pasarih te nenah lai nang kuat sing. A om lai tum, a om ongla le a leng tulai pa nena, le a kumpibawi tohkheng maia Raula pasarih nena, le **5**muangtaak tetti, mithi te lak pin tho masa ber, le leilung vuma kumpibawi tehem

1:1 Joh 12:49
1:2 1Ko 1:6
1:3 Luk 11:28
1:4 Rom 1:7; Isa 11:2
1:5 Isa 55:4; Rom 3:25; 8:37

uktu Jesuh Khrih nena lainatnak le thinnuamnak kheh nang nenah om tasen. Keimahni a ittu le ama thisen rori in keimahni sualnak a som thiangtu, le **6**a Pathian le a Pa nenah kumpibawi le suang si tu in keimahni a puahtu amah nenah tsungnungnak le uknak kheh kumkhaw, kumkhaw om tasen. Amen.

7Ngai un, amah heh meiro thaw in leng tu atsia, mit taak hem in amah kheh mu tu in, amah suntu te khen mu deve tu si. Ama manin leilung vuma hin le nam tehem kap tu si. Si si, Amen.

8"Keimah heh Alpha le Omega*, a Pannak le a Tawpnak si atsia, a om laitum, a om ongla le a leng tulai Thawmlian Ber ah sing," ti'n Bawipa'n ti si.

Lalhnak

9Keimah Johan ah heh nangmahni unaupi si in, harsanak nang tuarnak ah le Jesuh Khrih uknak ah le thintsualnak ah a peh deve tu si atsia, Jesuh Khrih tetti khannak Pathian thu manin Patmos tinak tikulh ah om sing. **10**Bawipa-a Ni in Raula in om sing. Tsin, ka ninglama ngunrasem ring ngai bang aw kheh za sing. **11**Tsimi aw khen, "Keimah heh Alpha le Omega, Masa ber le Dawlta ber ah sing," tsin "Na munak thil te heh laibu sungah ngan la, Asia rama pawlpi pasarih: Efesa, Smirna, Perkamos, Thiatira, Sardis, Filadelfia le Laodisia te nenah kuat in," ti'n ti ka si.

12Tsimi phangin keimah awnpitu kheh mu tu in her sing. Ka her phangin sui meiinn pasarih te kheh mu sing. **13**Meiinn pasarih laingial ah khawpek tian khup in angki tsual sil in, sui awm kilh in a awm a kilhtu Mi Tsapa bang kheh om si. **14**A lu le a sam te heh tuu mul bangin ngo in, vur bangin ngo atsia, a mit heh mei alh bang si. **15**A kawng te heh mei ah ernak daar tsiit bang si. A aw heh ti lian thawm bang si. **16**A taklam kut in arsi pasarih vong atsia, a kam pin lehlam le lehlam hiam vangsang suak si. A mai heh sun ni sa bangin vaar um si.

17Amah ka mu phangin mithi bangin a kawngbul ah du sing. Sinapikhaw ama'n a taklam kut kheh ka vumah suan atsia, "Kih mah nen. Keimah heh Masa ber le Dawlta ber ah sing. **18**Tsin, a nungtu ah si atsia, thi si lang; ngai in, kumkhaw pin kumkhaw tian in nung sing. Amen. Tsin, mithi khaw le thihnak tsabi nei sing. **19**Na mu saak thil te le thil a om te le tuzawh in a om leh tulai thil te heh ngan in. **20**Ka taklam kut ah na munak arsi pasarih thuthup le sui meiinn pasarih thuthup heh: arsi pasarih heh pawlpi pasarih-a vanvummi te si. Na munak meiinn pasarih te heh pawlpi pasarih te si.

1:6 1Pi 2:5; Rom 11:36; 15:6; 11:36
1:7 Mah 16:27; 1Ko 1:7; Joh 19:34,37;
1:9 Leh 14:22; 2Ko 1:7; 2Ti 2:12;
1:10 Leh 20:7;
1:11 Leh 16:14; 18:19; 16:14; Kol 2:1
1:12 Sua 25:31-40; Zek 4:2
1:13 Eze 1:26; Dan 7:13; Isa 6:1;
1:14 Dan 7:9
1:15 Eze 1:7; Dan 10:6;
1:16 Isa 1:20; Tkn 5:31;
1:17 Dan 8:17,18; Mah 14:27; Isa 41:4
1:18 Rom 6:9; Daa 32:40; Dan 4:34
1:19 Heb 2:2
1:20 Mah 5:14,15

* **1:8** *Alpha le Omega*: Grik laitsang masa ber le dawlta ber si in a pannak le a tawpnak tinak si.

Efesa Pawlpi Nenah

2 "Efesa pawlpia vanvummi nenah ti hen ngan in, 'A taklam kut ah arsi pasarih vong atsia, sui meiinn pasarih lak ah a vaktu pa'n me thu te heh rel si, **2**"Na naper te, na rimsunak te, na thintsualnak te le mi sesuak te na pan men zo ngawl lam heh thei sing, lehnak te si ung, ti'n ti tsawm atsia, lehnak a si ngawl te kheh tsuldek in thuson rel a si kheh phoksek si tsi. **3**Keima ming manin zuam ngai in le thintsual ngaino in rimsu tuar atsia, thinnau lawt ngawl si tsi. **4**Sinapikhaw a masa bera na itnak la zam si tsi. Me heh na mawhsiat sing. **5**Tsimi manin na da min heh nik reng in. Na sual sir la na naper masa ber kheh per leh in. Tsimi bangin na sir leh ngawl a silekhaw, na nenah rang ngai in hawh angkhaw, na meiinn vaarnak kheh a om min pin na thawnsak tu sing. **6**Sinapikhaw meheh nei si tsi, ka haw ngainak Nikolai te puahnak heh haw si tsi.

7"Raula in pawlpi te nenah a relnak heh beng a neitu tehem in za tasen. A nehtu te heh Pathian Paradise laingiala nungnak thingrah ei theinak khuan pe tu sing.'"

Smirna Pawlpi Nenah

8"Smirna pawlpia vanvummi nenah ti hen ngan in, 'Me thu te heh thi atsia a nung leh Masa ber le Dawlta ber a relnak si, **9**"Na naper te, harsa na tuarnak te le na dasam ngai lam na thei sing. Sinapikhaw hausa ngai reng si tsi. Jew miphun sing, ti tsawm in Jew miphun si ngawl, sinapikhaw Satan sinakok te si in tsimi te'n pawlpi a relsenak kheh thei sing. **10**Na tuar pal tuh te heh heimah lau mah nen. Tsulnak na si theinak tuh in nangmahni laka mi pawlkhat te heh diabol in thawng toh pal tu si. Tsin, ni sawm sung biat harsanak tuar tu si tsi. Thi tian in muangtaak ngai in om la, nungnak sui lukhuk na pe tu sing.

11"Raula in pawlpi te nenah a relnak heh beng a neitu tehem in za tasen. A nehtu te heh veinih thihnak in harnak pe tu ngawl si.'"

Perkamos Pawlpi Nenah

12"Perkamos pawlpia vanvummi nenah ti hen ngan in, 'Me thu te heh lehlam le lehlam hiam vangsang a neitupa, keima relnak si, **13**"Na naper te le na om min heh thei sing. Tsimi heh Satan tohkheng si. Ka ming heh beekpek si tsi. Tsin, ka muangtaak martar Antipas ah heh nangmahni laka Satan om min ah reeknak a si hun riang in na umnak kheh el lawt ngawl si tsi. **14**Sinapikhaw nangmah mawhsiat tuh dawmlaino nei sing. Heimansim tiphangin nangmahni lak ah Balaam zirhnak a pomtu a om manin si. Balaam in Balak ah kheh Israel tsa te mai ah khawsi tuh koih tu in, le milim bawlnak sa ei tu in, le ningtsir nung ngai

2:1 Leh 18:19
2:2 1Jo 4:1; 2Ko 11:13
2:3 Joh 15:21
2:4 Jer 2:2; Mah 24:12
2:7 Mah 11:15; Joh 16:33; Sia 2:9; Luk 23:43
2:9 2Ko 6:10; Jei 2:5; Mah 4:10;
2:10 Dan 1:12, 14; Mah 10:22; 1Ko 9:25
2:13 Mah 4:10
2:14 2Pi 2:15; Leh 15:20; 1Ko 6:13 2Th 2:8

in nu le pa sual puah tu in zirh si.
15Tsin, ka haw ngainak Nikolai
zirhnak a pomtu te khen nei meek
si tsi. 16Na sual sir in. Na sir
leh ngawl a si lekhaw na nenah
rang ngai in leng angkhaw, ka
kama vangsang thaw in Nikolai
zirhnak le Balaam zirhnak a
luntu te kheh do tu sing.

17"Raula in pawlpi te nenah a
relnak heh beng a neitu tehem in
za tasen. A nehtu te heh a ei tuh in
thupnak manna sang pe tu sing.
Tsin, lung ngo pe tu sing. Lung
ngo vumah ming ther ngannak
heh pumpak in a saangtu siar
ngawl tumah in thei ngawl si."'

Thiatira Pawlpi Nenah

18"Thiatira pawlpia vanvummi
nenah ti hen ngan in, 'Me thu
te heh mei alh bang mit a neitu
le daar tsiit bang kawng a neitu
Pathian Tsapa-a relnak si, 19"Na
naper te, na itnak, na napernak,
na umnak le na thintsualnak, le
na naper lai in dawlta bera na
naper heh a masa bera na naper
tah in a nase sawn lam kheh thei
sing. 20Sinapikhaw nangmah
mawhsiat tuh dawmlai nei sing.
Heimansim tiphangin ka sel te
kheh a ningtsir nung nu le pa
sualnak puah tu in, le milim
bawlnak sa ei tu in nupang
profet sing, ati tsawmtu minu
Jezebel ah kheh zirh in zol tu in
na siang manin si. 21Amah kheh
a ningtsirnung nu le pa sual a
puahnak sirlehnak hun pe sing.
Ama'n a sual sir nuam ngawl si.
22Ngai in, tsimi nu kheh eihkhun
vumah vawr tu sing. Tsin, a
zuanzam pinak te khehkhen
amahni nuntsan te a sir leh
ngawl nungsang, harsanak nase
tuar tiar tu sing. 23Tsimi nu tsa
te kheh thihnak in reek tu sing.
Tsin, pawlpi tehem in keimah
heh lungmu le thinlung a zeitu
ka si lam thei tu si. Tsin, nang
vaseng in nangmahni napernak
bangin pe tulai sing.

24"Sinapikhaw nangmah le
Thiatira pawlpi sunga midang te,
Satan-a thuthuk tinak tsimi zirhnak
kheh nei ngawl si utsi. Tsimi
zirhnak a thei ngawl nangmahni
vumah a dang thilrit suan kal tu
ngawl sing. 25Sinapikhaw ka
leng tian in nang nei saak kheh
beekpek un. 26A nehtu te le a
tawp tian in keima naper a per
rengtu te heh miphun te vumah
thuneinak pe tu sing,

> 27'Beel vawtua beel vawnak
> heh dengkeh reihnak a si
> bangin, ama'n miphun
> te kheh thiar thembawk
> thaw in uk tu si.'

Ei Pa nena ka saang bangin amah
kheh uknak pe tu sing. 28Tsin,
amah heh ni kong hong arsi pe
tu sing.

29"Raula in pawlpi te nenah a
relnak heh beng a neitu tehem in
za tasen."'

Sardis Pawlpi Nenah

3 "Tsin, Sardis pawlpia vanvummi
nenah ti hen ngan in, 'Me thu te
heh Pathian Raula pasarih a neitu

2:17 Joh 6:49,50; 16:33; 6:49,50; Isa 56:5
2:18 Leh 16:14; Mah 4:3
2:20 1Ku 16:31; 2Ku 9:7; Leh 15:20
2:21 Rom 2:4; 2Pi 3:9; Rom 2:5
2:23 1Sa 16:7; 1Ku 8:39; Sm 139:1, 2,23; Tts 21:2; Jer 17:10; Luk 16:15; Rom 8:27; 1Th 2:4; Mah 16:27
2:24 Leh 15:28
2:25 Mah 16:27
2:26 Joh 16:33; Mah 10:22; Sm 2:8
2:27 Sm 2:9; Isa 30:14; Jer 19:11
3:1 1Ti 5:6

le arsi pasarih a neitupa relnak si, “Na naper te heh thei sing, a nung ming pu pelh na tsikhaw, a thi si tsi. 2Ralring la, a tanglai a thi tuzep te kheh tuamlawm in. Heimansim tiphangin na naper heh Pathian mai ah nakim in mu ngawl sing. 3Tsimi manin na saang saak le na za saak thu heh phawk leh la, beekpek in na sual sir leh in. Na ralring ngawl a si lekhaw, ruko bangin na nenah leng melh tu sing. Na nenah ka leng hun tuh riang thei tu ngawl si tsi. 4Sardis khaw sungah hen a puan a baal tiar ngawl ming dawmno nei si tsi. Amahni heh a taak manin puanngo sil in keimah thaw vaak tu si. 5A nehtu te heh puan ngo silhnak si tu si. Tsin, Nungnak Laibu sung pin a ming heh phiat tu ngawl in, ei Pa le ama vanvummi te mai ah a ming heh phuang tu sing.

6“Raula in pawlpi te nenah a relnak heh beng a neitu tehem in za tasen.”’

Filadelfia Pawlpi Nenah

7“Tsin, Filadelfia pawlpia vanvummi nenah ti hen ngan in, ‘Me thu te heh Thiangrim Pa, Midik Pa, “David tsabi a neitupa relnak si, a hongnak heh tumah in khaam tu ngawl in, a khaamnak heh tumah in hong thei tu ngawl si,” 8“Na naper te heh thei sing. Pan in, na mai ah tumaha khaam theihnung ngawl kongkham hong saak koih sing. Nangmah hen thazaang dawmno nei atsia, ka thu lun in ka ming khen el ngawl si tsi. 9Ngai in, Jew sing ti tsawm atsia, Jew si ngawl thuson rel in ati tsawmtu Satan sinakok pina te kheh ti hen ti tu sing. Amahni’n nangmah ka it lam a thei tuh in, na nenah huai angkhaw na mailam na kawngbul pin nangmah be tiar tu sing. 10Heimansim tiphangin nangmah hen ka thintsualnak thu na lun manin, leilung vumah a om te sualroih tu in leivum mun hem ah a leng tula sualroihnak na tawk hun in keimah khen sualroihnak hun sung pin na hung deve tu sing. 11Ngai in, rang ngai in na nenah leng tu sing. Na sui lukhuk heh tumah in a lesak tuh ngawl in, na nei saak heh beekpek in. 12A nehtu heh ka Pathian temple khuam in puah tu sing. Amah khen heh tsimi temple sung pin suak leh nom tu ngawlla si. Tsin, ama vumah ka Pathian ming le ka Pathian Jerusalem Thera ming kheh ngan tu sing. Tsimi khawpi kheh vana ka Pathian nen pin lengsuk si. Tsin, ama vumah ka ming ther ngan tu sing.

13“Raula in pawlpi te nenah a relnak heh beng a neitu tehem in za tasen.”’

Laodisia Pawlpi Nenah

14“Tsin, Laodisia pawlpia vanvummi nenah tihen ngan in, ‘Me thu te heh Amen, Muangtaak le Tetti dik, semsuah pantu Pathian relnak si, 15“Na naper te heh thei

3:3 Luk 12:39
3:4 Jud 23
3:5 Joh 16:33; Mah 10:32
3:7 Mar 1:24; Joh 5:20; Isa 22:22; Mah 16:19
3:8 Leh 14:27
3:9 Isa 43:4; 49:23; 43:4; Rom 8:37
3:10 2Pi 2:9; Mah 24:14
3:11 Mah 16:27; 1Ko 9:25
3:12 Joh 16:33; Gal 2:9; Eze 48:35; Gal 4:26
3:14 Kol 2:1; Joh 18:37; Tts 8:22; Joh 1:3; Kol 1:16,18
3:15 Rom 12:11

sing. Na tsop ngawl le na saa ngawl lam khen na thei sing. A tsop maw a saa maw na si tuh deih sing. **16**Salum men phang si in, a sa si ngawl a tsop si ngawl na si manin, ka kam sung pin na sa tula sing. **17**Heimansim tiphangin nangmah hen, ‘Hausa in lian leilei sing, heimah dasam ngawl sing,’ ti’n ti tsawm atsia, a se saak, lungsenung, minawm tsarah, mittsaw le kawngkolh na si lam thei tsawm ngawl si tsi. **18**Na hausa theinak tuh in keima nena mei thaw in er saak sui heh lei la, na kawngkolh zahtsaknung a lang tuh ngawl in na vansilh tuh in keima nena puan ngo heh na lei tuh in, le na khawmu theinak tuh in keima nena mit naa sii heh na noih tuh in na relpi sing. **19**Ka itnak tehem heh hau atsia, nunzirh sing. Tsimi manin so tsawm la, sir leh in. **20**Ngai in, kawka bul ah ding in kong khawng sing. Tutu sikhen ka aw za atsia kong a hon a silekhaw, ama sungah lut angkhaw amah heh simlai ei pi tu sing. Amah khen ei pi tu ka si. **21**A nehtu te heh, keimah khen neh in ei Pa nen ama tohkheng ah ka to bangin, ka tohkheng ah keima nenah to siang tu sing.

22“Raula in pawlpi te nenah a relnak heh beng a neitu tehem in za tasen.”””

Pathian Kumpibawi Tohkheng

4 Tsimi tselh phangin ka pan le, tsin pan in, vanvum ah kong hong saak reng kheh mu sing. Tsin, a pan in ka zanak ngunrasem aw bangin keimah a awnpitu aw khen, “Nai ah kaiso in; meheh a tselh phangin a tsang tuh thil te na muh tu sing,” ti’n ti ka si.

2Makhat in keimah heh Raula in om sing. Pan in, vanvum ah kumpibawi tohkheng pakhat koih in, a vumah mi pakhat to si. **3**Tsimi kumpibawi tohkheng vumah a totupa heh jasper lungvar le sardius lungvar bangin lang atsia, kumpibawi tohkheng kawnvel ah emerald lungvar bang baakkai zaam si. **4**Kumpibawi tohkheng kawnvel ah tohkheng kulluanli om in, tsimi tohkheng vumah puan ngo sil upa kulluanli to dang kheh mu sing. Amahni’n a lu ah sui lukhuk khu tep dang si. **5**Tsimi tohkheng pin khawlip le khawri aw suak si. Tohkheng mai ah meiinn alh tseih pasarih om si. Tsimi meiinn pasarih heh Pathian Raula pasarih si.

6Tohkheng mai ah krystal lungvar bang limlang tipi* om si. A laingiala tohkheng kawnvel pin mailam ah le ninglam ah mit thaw a dim thilnung pali te’n kawn si. **7**Thilnung pakhatnak heh khiantih bang si in, thilnung panihnak heh kawlpaw la bang si in, thilnung pathumnak heh minung mai bang si atsia, thilnung palinak heh muvanlai zuang bang si. **8**Tsimi thilnung pali te’n la paruk ten nei in, a la

3:17 Hos 12:8; 1Ko 4:8; Tts 13:7
3:18 1Pi 1:7
3:19 Daa 8:5; Tts 3:12; 1Ko 11:32; Heb 12:5,6
3:20 Mah 24:33; Jei 5:9; Luk 12:36; Rom 8:10
3:21 Joh 16:33; Mah 19:28
4:1 Mah 3:16
4:2 1Ku 22:19; Isa 6:1; Eze 1:26-28; Dan 7:9
4:3 Eze 1:28
4:5 Sua 19:16; Zek 4:2
4:6 Eze 1:5,18
4:7 Eze 1:10
4:8 Isa 6:2,3; Eze 1:18; Isa 6:3

* **4:6** *tipi*: temple sunga suang te’n thiangrimnak tsa in kut somnak tuh in a koihnak lengpi sunga ti kheh si.

sunglam le pulam heh mit thaw dim si. Amahni'n a sun a zan tsawl ngawl in,

"Thawmlian Ber Bawipa
Pathian, a om ongla, a
om laitum le a leng tulai
heh thiangrim, thiangrim,
thiangrim si,"

ti'n ti si.

9Tsin, thilnung pali te'n tohkheng vumah a totu, kumkhaw pin kumkhaw tian in a nung rengtupa kheh tsungnung tiar atsia, ultungnak pe in a paak dang nasiar in, **10**upa kulluanli te'n tohkheng vumah a totupa mai ah bok atsia, kumkhaw pin kumkhaw tian a nung reng ah kheh be dang si. Amahni sui lukhuk te kheh tohkheng mai ah koih dang atsia,

11"Maw Bawipa, nangmah
hen heizongza semsuah
si tsi. Na deihnak bangin
siam in om si. Tsimi
manin tsungnungnak le
ultungnak le huham tso
taak si tsi,"

ti'n ti dang si.

Tatsik Khennak Laizial

5 Tsimi kumpibawi tohkheng vumah a totupa taklam kut ah a sunglam le a pulam ah tatsik pasarih thaw khennak ngannak laizial kheh mu sing. **2**Tsin, a kol ngai vanvummi in aw ring ngai in, "Laizial keu taaktu le tatsik khennak te hong theitu heh tu sim?" ti'n ti si. **3**Vanvum le leilung vumah a sikhen, lei nuai ah a sikhen tumah in laizial keu ngam ngawl in, pan ngam ngawl si.

4Laizial keu taaktu le siar taaktu, le pan ngamtu tumah a tawk ngawl manin nase ngai in kap sing. **5**Sinapikhaw upa te laka upa pakhat in, "Kap mah nen. Ngai in, Judah nam Khiantih, David Ham hen laizial keu tu in le tatsik pasarih te hong tu in neh ongla si," ti'n ti ka si.

6Ka pan phangin, ngai in, kumpibawi tohkheng le thilnung pali te le upa te laingial ah a reek saak Tuuno ding reng kheh mu sing. Tsimi Tuuno hen ki pasarih le mit pasarih nei in, tsimi te heh leivum hem ah lehnak Pathian Raula pasarih te kheh si. **7**Tsimi Tuuno khen hawh atsia, kumpibawi tohkheng vumah a totu pa taklam kuta laizial kheh le si.

8Laizial a le phangin, thilnung pali te le upa kulluanli te kheh Tuuno mai ah bok dang si. Amahni kheh phaidaar le a sungah rim ur a dim in koihnak sui khuat vong tep si. Tsimi rim ur heh mi thiangrim te sawngennak si. **9**Amahni'n,

"Nangmah heh laizial
le taaktu le tatsik te
hongtu si tsi. Heimansim
tiphangin nangmah heh
reeknak si in, nam tehem,
awn tehem, minung
tehem le miphun tehem
lak pin na thisen thawmin
Pathian nenah kei den si

4:9 Sm 47:8
4:10 Daa 33:3
4:11 Leh 14:15
5:1 Eze 2:9,10; Isa 29:11; Dan 12:4
5:5 Sia 49:9; Heb 7:14; Isa 11:1,10; Rom 15:12
5:6 Joh 1:29; Zek 4:10
5:8 Sm 141:2
5:9 Sm 40:3; 91:1; Isa 42:10; Heb 9:12; 1Ko 6:20

tsi. **10**Keimahni Pathian
nenah kumpibawi le
suang in kei puah si tsi.
Keimahni'n leilung heh
uk tu si ung,"
ti'n lather sa dang si.

11Ka pan phangin, kumpibawi tohkheng kawnvel le thilnung te le upa te nen pin vanvummi tampi te aw kheh za sing. Tsimi vanvummi te heh thawngsawma let thawngsawm le thawngsawma thawngsawm si. **12**Amahni'n ring ngai in,

"Reeknak Tuuno heh
huham, liannak, tsimnak,
kolnak, ultungnak,
tsungnungnak le
thangphatnak saang taak si!"
ti'n ti dang si.

13Tsin, vanvum ah a sikhen, leivum ah a sikhen, lei nuai ah a sikhen, tipi thuanthum sungah a om te a sikhen tsimi sungah a om thilnung tehem in,

"Bawi tohkheng vumah
a totu le Tuuno nenah
thangphatnak, ultungnak
le tsungnungnak le uknak
kheh kumkhaw pin
kumkhaw tian om tasen,"
ti'n ati dangnak kheh za sing.

14Tsin, thilnung pali te'n, "Amen!" ti'n ti dang atsia, upa kulluanli te kheh kumkhaw pin kumkhaw tian in a nungtupa mai ah bok in be dang si.

Tatsik

6 Tsin, Tuuno in tatsik pasarih laka tatsik pakhat a hong kheh mu sing. Thilnung pali laka thilnung pakhat in khawri aw bangin, "Nai ah hawhla pan in," ti'n a tinak kheh za sing. **2**Ka pan phangin, pan in, sipuh ngo mu sing. A vumah a totu khen thelkawng vong in, sui lukhuk khuh atsia neh tseih in le neh tu in pusuak si.

3Tuuno in a panihnak tatsik a hong phangin thilnung panihnak in, "Nai ah hawhla pan in," ti'n a tinak kheh za sing. **4**Tsin, a dang sipuh sen suak si. A vumah a totu kheh minung te pakhat le pakhat a reek dun tu in leivuma remnak kheh le theinak huham pe si. A kut ah vangsang lianpi von si.

5Tuuno in tatsik pathumnak a hong phangin thilnung pathumnak in, "Nai ah hawhla pan in," ti'n a tinak kheh za sing. Ka pan phangin, ngai in, sipuh hang mu sing. A vumah a totu khen a kut ah zazu keng si. **6**Tsin, thilnung pali te laingial pin aw pakhat in, "Denari* pakhat in sangvut khungkhai khaw† dim ngah si. Denari pakhat in barli sangvut vawhtsek dim ngah si. Sathau le tsapit zu zong heh dimdor mah nen," ti'n a tinak kheh za sing.

7Tuuno in tatsik palinak a hong phangin, thilnung palinak in, "Nai ah hawhla pan in," ti'n a tinak kheh za sing. **8**Ka pan phangin ngai in, sipuh pawl kheh

5:10 1Pi 2:5
5:11 Dan 7:10; Heb 12:22; Jud 14
5:13 Fil 2:10; 1Kh 29:11; Rom 11:36
6:2 Zek 1:8; 6:11; Sm 45:4
6:4 Zek 1:8; Mah 10:34; Zek 6:2
6:6 Eze 4:16
6:8 Zek 6:3; Hos 13:14; Jer 15:2,3; Eze 5:12,17

* **6:6** *Denari*: Rom dar tangka si atsia tsangkhat heh patsang pakhat a nilawh si.
† **6:6** *khungkhai khaw*: Khungkhai khaw khat heh tsuaikhat tah dawm sawn deuh si.

mu sing. A vumah a totu ming heh Thihnak si atsia, Mithi khaw in amah kheh luun si. Amahni kheh vangsang, rikaam, thihnak thaw in le leilunga sapi te mang in reek tu in leilung khenli khen khenkhat vumah thuneinak pe si.

9Tuuno in tatsik panganak a hong phangin, bawlnak dawndel nuaia Pathian thu manin le tetti a khan manin reeknak a tuartu te raula te kheh mu sing. **10**Amahni'n ring ngai in au atsia, "Maw Bawipa, thiangrim le a dik, leivum ah a omtu te nenah kontik tian in kei thisen man thukhen ngawl in le phuzul ngawl in om tu si tsim?" ti'n ti dang si. **11**Tsin, amahni kheh angki tsual ngo pakhat ten pe si. Tsin, a selpi te le unaupi te kheh amahni bangin reek tuh te kheh reek kimseknak a si ma hem tsillem sung ngak rih tu in rel si.

12Tuuno in tatsik paruknak a hong phangin pan sing. Ngai in, nase ngai in thinthing atsia, ni kheh samul hang taknak buri puan bangin hang in, lade kheh thisen bangin tsang si. **13**Theikuang kheh nase ngai in huih a ra manin a hun lai ngawl in a rah a zuuk bangin, arsi te kheh van pin lei ah tser si. **14**Van kheh laizial zialnak bangin zial in, mual tehem le tikulh tehem amahni om min pin thawnberh si. **15**Leilung vuma kumpibawi te, mi thupi ngai te, milian te, raalbawi te, mi kol ngaingai te, le sel tehem le mi luat tehem in leikaw sungah le mual vuma lung lianpi te been in relh si. **16**Tsin, mual le lungto te kheh, "Kei nen ula, tohkheng vumah a totu mitmai pin le Tuuno thinrawnak pin kei thup un. **17**Heimansim tiphangin ama thinrawnak ni thupi ber kheh leng ongla in, tu in tuar thei tu sim?" ti'n amahni'n ti dang si.

6:9 Sun 4:7; Rom 1:2; Heb 4:12
6:10 Sm 119:84; Zek 1:12; 2Pi 2:1; Daa 32:43; 2Ku 9:7;
6:11 Heb 11:40
6:12 Sm 97:4; Isa 29:6; Isa 50:3
6:13 Mah 24:29; Isa 34:4
6:14 2Pi 3:10; Sm 46:2; Isa 54:10; Jer 4:24; Nah 1:5
6:15 Isa 2:10, 19,21
6:16 Hos 10:8; Luk 23:30
6:17 Joe 1:15; Zek 1:14,15; Sm 76:7; Nah 1:6; Mal 3:2
7:1 Isa 11:12; Jer 49:36; Eze 37:9; Dan 7:2; Zek 6:5; Mah 24:31
7:2 Mah 16:16
7:3 Eze 9:4

Israel 144,000

7Me te zawh hen lei ningli ah vanvummi pali a ding kheh mu sing. Leilung vumah le tipi vumah le thingkuang pakhatno vumah pohkhen huih a ra tuh ngawl in lei ningli-a huih kheh vong dang si. **2**Tsin, a nung Pathian tatsik vong a dang vanvummi pakhat kheh ni suaknak lam pin a kaiso kheh mu sing. Ama'n ring ngai in leilung le tipi siatsuah tu in khuan a penak vanvummi pali te kheh, **3**"Kei Pathian sel te tsel ah tatsik kei khen tselh ma hem leilung le tipi le thingkuang te heh dimdor nang mah na un," ti'n ti si. **4**Tatsik a khennak minung kawzah ti kheh za sing. Israel tsa te sungpin nam hema mi 144, 000 te kheh tatsik khen ongla si.

5Judah nam pin thawng
leinih, Reuben nam pin
thawng leinih, Gad nam
pin thawng leinih,
6Asher nam pin thawng
leinih, Naphtali nam pin
thawng leinih, Manaseh
nam pin thawng leinih,
7Simeon nam pin thawng

leinih, Levi nam pin
thawng leinih, Issakhar
nam pin thawng leinih,
8Zebulun nam pin thawng
leinih, Joseph nam
pin thawng leinih le
Benjamin nam pin
thawng leinih heh tatsik
khen ongla si.

Gential Mihonpi

9Me zawh hen pan sing. Ngai
in, miphun hem pina, nam hem
pina, minung hem pina le awn
hem pina tumah a siar tselh nung
ngawl mihonpi te kheh angki
tsual ngover sil atsia, amahni kut
ah siahsau nah vong in tohkheng
mai ah le Tuuno mai ah a ding
dang kheh mu sing. 10Tsin,
amahni'n ring ngai in au dang
atsia, "Sannak heh tohkheng
vumah a totu kei Pathiana le
Tuuno-a si tasen," ti'n ti dang
si. 11Tsin, vanvummi tehem in
kumpibawi tohkheng le upa te le
thilnung pali te kawnvel ah ding
dang atsia, kumpibawi tohkheng
mai ah bok in Pathian kheh be
dang si. 12Tsimi vanvummi
tehem in,

"Amen! Thangphatnak le
tsungnungnak le tsimnak
le paaknak le ultungnak
le huham le kolnak te heh
kumkhaw pin kumkhaw
tian in kei Pathian nenah
om tasen. Amen,"

ti'n ti dang si.

13Tsimi phangin upa te laka
upa pakhat in o atsia, "Me angki
tsual ngover siltu te heh tu te
sim? Amahni heh kawnai pin
leng sim?" ti'n ti ka si.

14Keima'n amah kheh, "Bawipa,
nangma'n thei si tsi," ti'n ti
sing. Tsimi manin ama'n, "Me
te heh harsa maksen sung pin a
suaktu te si atsia, a puan te heh
Tuuno thisen sungah sawp in a
ngo tiartu te si. 15Tsimi manin
amahni heh Pathian kumpibawi
tohkheng mai ah om dang in,
ama temple sungah a sun a zan
in ama na kheh per dang si.
Tsin, tohkheng vumah a totu pa
khen amahni kheh ompi tu si.
16Amahni heh rikaam leh nom
tu ngawlla in, dangrum leh nom
tu ngawlla si. Ni saa in le a dang
a saa heipoh khen kang leh nom
tu ngawlla si. 17Heimansim
tiphangin tohkheng laingial ah
a omtu Tuuno in amahni khal tu
atsia, tsirhti nung om minah huai
tu si. Tsin, Pathian in amahni
mita mitti tehem kheh hu sakberh
tu si," ti'n ti ka si.

8 Tuuno in tatsik pasarihnak a
hong phangin vanvum kheh
naazi khuai sung dapkhep si.
2Tsin, Pathian mai ah a dingtu
vanvummi pasarih te kheh mu
sing. Amahni kheh ngunrasem
pasarih pe si. 3A dang vanvummi
pakhat leng atsia sui thaw
puahnak leng kheh keng in
bawlnak dawndel mai ah ding si.
Amah kheh kumpibawi tohkheng
maia sui thaw puahnak bawlnak
dawndel vumah mi thiangrim
tehema sawngennak thaw a pe

7:10 Sm 3:8
7:12 Rom 11:36
7:14 Heb 9:14; 1Jo 1:7
7:15 Isa 4:5,6
7:16 Joh 6:35; Isa 49:10
7:17 Joh 10:11; Isa 25:8
8:2 Mah 24:31
8:3 Sua 30:1-6; Heb 9:4

thei tuh in rim ur tampi ama nenah pe si. 4Rim ur halnak khu le mi thiangrim te sawngennak kheh vanvummi kut pin Pathian mai ah zaamso si. 5Tsin, vanvummi khen rim ur halnak leng kheh le atsia, bawlnak dawndela mei thaw dim tiar in, lei ah vawrsuk si. Tsimi phangin aw ring in, khawri atsia, khawlip in thinthing si.

Ngunrasem

6Tsin, ngunrasem pasarih a kengtu vanvummi pasarih te khen ngunrasem tum thawi dang si.

7A pakhatnak vanvummi khen ngunrasem kheh tum si. Tsin, thisen rawinak rial le mei in lun si. Tsimi te kheh lei ah vawrsuk in, leilung vuma thingkuang tehema khenthum khen khenkhat le hampa hing tehem kheh kangberh si.

8A panihnak vanvummi khen ngunrasem kheh tum si. Tsin, mual lianpi bangin a alh tseih meipi kheh tipi sungah vawr in, tipi khenthum khen khenkhat kheh thisen in tsang si. 9Tipi sunga thilnung hema khenthum khen khenkhat te thiberh in, timbaw hema khenthum khen khenkhat te siatsuah berhnak si si.

10A pathumnak vanvummi khen ngunrasem kheh tum si. Tsin, meiinn vaar bang arsi lianpi kheh van pin tser in, run le tsirh hema khenthum khen khenkhat te vumah tser si. 11Arsi ming heh Akha si in, ti hema khenthum khen khenkhat te kheh ti kha in tsang si. Ti a kha manin a intu minung tampi te thi si.

12A palinak vanvummi khen ngunrasem kheh tum si. Tsin, ni khenthum khen khenkhat, lade khenthum khen khenkhat le arsi khenthum khen khenkhat vaat ngah in, ni le lade le arsi te khenthum khen khenkhat thim si. Sun khenthum khen khenkhat kheh ni dang ngawl in, zan khen kheh tsimi bangpah si.

13Tsin, ka pan phangin vanvum laingial tawnin a zuang vanvummi in ring ngai in, "A tanglai vanvummi pathum te'n ngunrasem a tum tula manin, leilung vumah a omtu te tsa in lungsenung, lungsenung, lungsenung si," ti'n a tinak kheh za sing.

Ngunrasem Panganak

9Tsin, a panganak vanvummi in ngunrasem kheh tum si. Tsimi phangin van pin lei ah arsi pakhat tsersuk kheh mu sing. Amah kheh tawpnak nei ngawl kaw tsabi kheh pe si. 2Ama'n tawpnak nei ngawl kaw kheh hong atsia, meipual lianpi pin meikhu suakso bangin tsimi kaw sung pin khen mei khu suakso si. Kaw sung pin a suak meikhu manin ni le huih lak hem kheh thim tiar zo si. 3Tsimi meikhu sung pin leilung vumah khau te leng si. Tsin, leilunga tseprup te neinak thuneinak bang kheh amahni pe si. 4Amahni kheh leilung vuma hampa te, thil hing te le thingkuang te kheh pakhatno

8:4 Sm 1:2
8:7 Eze 38:22
8:8 Jer 51:25
8:10 Isa 14:12
8:11 Jer 9:15
8:12 Sua 10:21-23; Eze 32:7
9:1 Luk 8:31
9:2 Sia 19:28; Sua 19:18; Joe 2:2; Luk 8:31
9:3 Sua 10:12-15

pohkhen naa tiar tu ngawl in thupenak si. Sinapikhaw amahni tsel ah Pathian tatsik khen ngawlnak tehem kheh naa tiar tu in thupenak si. **5**Amahni kheh tatsik khen ngawlnak te kheh reek theinak thuneinak penak si ngawl in, langa sung erh theinak thuneinak penak si. Amahni mi zing daan heh tseprup in minung a tsik phangin a zing bang kheh si. **6**Tsimi hun in minung te'n thihnak zei tupelh in, tawk tu ngawl si. Amahni'n thi ot ngai tupelh in, thihnak kheh amahni nen pin dan tu si.

7Tsin, khau te omdan heh raaltawng tu in a tiari sipuh thaw bangve si. Amahni lu vumah sui bang sui lukhuk nei in, amahni mai heh minung mai bang si. **8**Amahni'n nupang sam bang nei in, a haa te heh khiantih haa bang si. **9**Amahni'n thiar awmphaw bang awmphaw nei in, a la khap thawm heh raaltawng tu in raaltawngnak sipuh leng tampi dan thawm thaw bangve si. **10**Amahni'n tseprup mei bang mei nei in, a mei ah mi dawt thei nei si. Amahni huham khen minung te kheh langa sung naa tiar tu si. **11**Amahni kumpibawi heh Hebru awn in Abaddon* tinak le Grik awn in Apollion† tinak tawpnak nei ngawl kawa vanmi si.

12Lungsenung pakhat heh liam ongla si. Ngai in, me thil te a tsang zawh in lungsenung panih te leng tu si.

9:6 Job 3:21; Jer 8:3
9:7 Joe 2:4; Dan 7:8
9:8 Joe 1:6
9:9 Joe 2:5
9:11 Luk 8:31; Sm 88:11
9:13 Sua 30:1-3
9:14 Sia 15:18; Daa 1:7; Joh 1:4; Isa 11:15
9:17 Sm 11:6; Isa 30:33; Eze 38:22
9:20 Daa 4:28; Jer 1:16; Mik 5:13; Leh 7:41; 1Ko 10:20; Sm 115:4-7; Dan 5:23

Ngunrasem Paruknak

13Tsin, a paruknak vanvummi khen ngunrasem tum si. Tsimi phangin Pathian maia sui thaw puahnak bawlnak dawndela ki pali nena aw kheh za sing. **14**Tsimi aw khen ngunrasem tumtu vanvummi paruknak ah kheh, "Eufrates run pi ah kolkhahnak vanvummi pali te kheh luat tiar in," ti'n ti si. **15**Tsimi manin naazi le ni le la le kum te tsa rem hamsak vanvummi pali te kheh minung hema khenthum khen khenkhat te kheh reek tuh in suah si. **16**Sipuh to raalkap te heh million zanih si atsia, tsimi nambat heh za sing. **17**Tsin, lalhnak sungah sipuh te le a vumah a totu te kheh tibang hen mu sing. Mei bangin a sen, kaat bangin aire le mepian awmphaw thaw a awm hup atsia, sipuh te lu heh khiantih lu bang si. Amahni kam pin mei, meikhu le kaat alh suak si. **18**Amahni kam pin a suak me pulnat pathuma mei thawmin le meikhu thawmin le kaat alh te thawmin minung hema khenthum khen khenkhat heh reeknak tuar si. **19**Heitasim tiphangin amahni huham heh amahni kam le mei ah om si. Amahni mei te heh rul bang si atsia, lu nei in tsimi te thaw mi te naa tiar si.

20Amahni pulnata reek ngah ngawlnak a tanglai minung te'n amahni kut in puahnak thil te kheh

* **9:11** *Abaddon*: Senak.
† **9:11** *Appolion*: Siatsuahtu pa.

sir leh lawt ngawl si. Khawvang te, khaw mu thei ngawl in, a za thei ngawl, a vak thei ngawl sui thaw puahnak milim, ngun, daar, lungto le thing thaw puahnak milim te kheh a be tuh ngawl in sir leh lawt ngawl si. **21**Tsin, a tualreeknak te le a mi dawinak te le ningtsir nung nu le pa sual a puahnak te le a rukonak te kheh sir leh ngawl si.

Laibu Kohno

10 Tsin, meiro sil a dang vanvummi kol ngai pakhat vanvum pin a tolhsuk kheh mu sing. A lu vumah baakkai pakhat om in, a mai heh ni bang si in, a kawng te heh mei khuam bang si. **2**A kut in laibu kohno keusaak keng si. A taklam kawng in tipi pal atsia, a kehlam kawng in lei pal si. **3**Tsin, khiantih huuk bangin aw ring ngai in tsimi vanvummi khen au si. A au tselh phangin khawri aw vei sarih ring si. **4**Khawri aw vei sarih a ring tselh phangin ngan tu in thawi sing. Sinapikhaw vanvum pin aw pakhat in, "Khawri aw vei sarih heh tatsik khen la, ngan nang mah nen," ti'n a tinak kheh za sing.

5Tsin, tipi vumah le lei ah a ding ka munak vanvummi khen van lam ah a kut zarso atsia, **6**kumkhaw pin kumkhaw tian a nungtu, van le a sungah a om hem a puahtu, leilung le a sungah a om hem a puahtu le tipi le a sungah a om hem a puahtu ming sal in a khawnu leh tuh ngawlla in tsial tsawm si. **7**Sinapikhaw a pasarihnak vanvummi in ngunrasem a tum hun in, a tum tuzep phangin, Pathian in a sel profet te nenah a thuthang pha a phuang ongla bangin a thuthup kheh kim tiar tu si.

8Tsimi phangin vanvum pin aw ka zanak khen, "Hawh ta la, tipi vumah le lei ah a dingtu vanvummi kuta laibu kohno keusaak kheh le ten," ti'n keimah ati lehleunak kheh za sing.

9Keima'n tsimi vanvummi nenah hawh atsia, "Laibu kohno tsawh ka pe in," ti'n ti sing. Ama'n, "Le la ei in. Me laibu hen na hupi kha tiar tupelh in, na kam sungah khuaiti bangin lum tu si," ti'n ti ka si.

10Tsin, vanvummi kuta laibu kohno kheh le atsia ka ei phangin, ka kam sungah khuaiti bangin lum si. Sipelh atsia ka ei tselh phangin ka hupi sungah a kha in tsang si. **11**Tsin, ama'n, "Mi tampi te, miphun tampi te, awn tampi te le kumpibawi tampi te nenah profet bangin thu rel kultsam tu si tsi," ti'n ti ka si.

Tetti Panih

11 Tsimi phangin thingkhawh bang tehnak phaikuang pe ka si. Tsin, a ding rengtu vanvummi in, "Tho la Pathian temple le, bawlnak dawndel le bawlnak dawndel pin Pathian a betu te kheh teh in. **2**Sinapikhaw temple pulama temple tual heh zam in, teh mah nen. Heitasim

9:21 Isa 47:9,12
10:1 Eze 1:28; Mah 17:2
10:3 Hos 11:10
10:4 Dan 8:26
10:5 Daa 32:40
10:6 Sia 14:22; Sua 6:8; Mip 14:30; Sm 115:15
10:7 Mah 24:31; Rom 16:25; Amo 3:7
10:9 Jer 15:16; Eze 2:8-3:3
10:11 Eze 37:4; Dan 3:4
11:1 Eze 40:3
11:2 Eze 40:17; Luk 21:24; Dan 7:25

tiphangin Gential te nenah penak si. Amahni'n khawpi thiangrim kheh la sawmli le lanih sung a kawng nuai ah pal tu si. 3Tsin, ka tetti panih te kheh huham pe angkhaw, amahni'n buri puan sil in ni thawngkhat le ni zanih le ni sawmruk sung profet bangin thu rel tu si," ti'n ti ka si.

4Amahni heh olive kuang panih te le leilung a uktu Pathian mai ah a dingrengtu meiinn varnak si. 5Mi pakhat khat in amahni kheh a naa tiar nuam a silekhaw, amahni kam sung pin a suak mei khen amahni raal te kheh kangberh tu si. Mi pakhat khat in amahni kheh a naa tiar nuam a si lekhaw, amah kheh tibang hen reeknak si tu si. 6Amahni khen profet bangin thu a phuang hun sung tehem kheh ruah sar tuh ngawl in van khaam theinak huham nei si. Amahni khen a nuam natsaang in thisen in tsang tu in ti vumah huham le a nuam natsaang in leivum ah nat siauva tehem thaw siatsuah theinak huham nei si.

7Amahni khen a tetti khannak a tselh phangin, tawpnak nei ngawl kaw pin a suak sapi khen amahni kheh tawng tu in, sapi in neh tu in reek tu si. 8Amahni mithi luang te kheh raula lam in Sodom le Izip tinak khawpi lianpia rawtpi ah zau tu si. Tsimi munah khen kei Bawipa kheh thinglamteh ah kheen meek si. 9Tsin, mipi laka minung te, nam hem laka minung te, awn hem laka minung te le miphun hem laka minung te khen nithum le sun talam sung amahni mithi luang te kheh mu tu in, amahni mithi luang te kheh thaan ah vi siang tu ngawl si. 10Leilung vumah a omtu te'n tsimi profet panih te luang a mu phangin, ang in sahnungnak te puah atsia, pakhat le pakhat lehsawng te kuat dun tu si. Heimansim tiphangin amahni'n leilung vumah a omtu te kheh rohse ngai in siahtheih tiar si.

11Nithum le sun talam zawh in profet panih te sungah Pathian nen pin nungnak haihawh lut in, amahni kawng thaw in ding si. Tsin, a mutu tehem in kih ngai dang si. 12Amahni'n van pin aw ring ngai in, "Nai ah kaiso un" ti'n amahni a relnak kheh za kawm si. Amahni'n meiro sung pin vanvum ah kaiso kawm si. Tsin, amahni raal te khen amahni kheh mu si. 13Tsimi hun pah reng in nase ngai in thinthing atsia, khawpia khen sawm khen khenkhat tsim si. Tsimi thinthing khen minung thawng sarih reek in, a tanglai te khen kih ngaingai dang in, vana Pathian kheh tsungnungnak pe dang si.

14Lungsenung panihnak heh liam si lei. Ngai in, lungsenung pathumnak heh rang ngai in leng tu si.

Ngunrasem Pasarihnak

15Tsin, a pasarihnak vanvummi khen ngunrasem a tum phangin,

11:3 Sia 37:34; 2Sa 3:31; Neh 9:1; Jon 3:5
11:4 Sm 52:8; Jer 11:16; Zek 4:3, 11,14
11:5 2Sa 22:9; 2Ku 1:10; Jer 5:14; Mip 16:29, 35
11:6 Luk 4:25; Sua 7:17
11:7 Luk 8:31; Dan 7:21
11:8 Isa 1:9; Jer 23:14; Eze 16:46; Heb 13:12
11:9 Sm 79:2,3
11:10 Neh 8:10,12;
11:11 Eze 37:5, 9,10,14
11:12 2Ku 2:11; Leh 1:9
11:15 Mah 24:31; Sm 145:13; Dan 2:44; Mik 4:7; Zek 14:9; Luk 1:33

vanvum pin aw ring ngai te khen, “Me leivum uknak te heh kei Bawipa le ama Khrih uknak in tsang ongla in, kumkhaw pin kumkhaw tian in uk tu si!” ti’n ti si. **16**Tsin, Pathian mai ah amahni kumpibawi tohkheng teen ah a totu upa kulluanli te khen bok in Pathian kheh be dang si.

17Amahni’n,

“Maw Thawmlian Ber Bawipa Pathian, a om laitum, a om ongla le a leng tulai, na huham mak le atsia na uk manin na paak si ung.

18Tsin, miphun te kheh thinraw atsia, na thinrawnak leng si. Tsin, mithi te a thukhen hun leng si lei. Na sel profet te, mi thiangrim te, nangma ming a kihzahtu, a koh a lian te lawhman na pe hun, le leilung a siatsuahtu te na siatsuah hun leng si lei,”

ti’n ti dang si

19Tsin, vana Pathian temple kheh hong atsia, ama thukam kuang kheh temple sungah mu theihnung si. Tsin, khawlip tseihtseih in, aw ring tseihtseih atsia, khawri tseihtseih in, thinthing atsia nase ngai in rial sar si.

Minu

12 Tsin, van ah theihdiknak mak kheh lang si. Minu pakhat kheh ni sil atsia, a kawng nuai ah lade koih in, a lu ah arsi leinih om bawi lukhuk khu si. **2**Ama’n naupai atsia, naukei zilhtsak le nauhing naa tuar in ai ngunngun si.

3Tsin, van ah a dang theihdiknak pakhat lang si. Ngai in, pathawng rul lianpi, sen leng, lu pasarih le ki sawm nei, a lu te ah kumpibawi lukhuk pasarih khu kheh lang si. **4**A mei khen vana arsi te hema khenthum khen khenkhat te kheh nuk atsia, lei ah vawr si. Pathawng rulpi khen nau hing tuzep minu mai ah ding atsia, nau a hing tsang ei sak tu in thawi si. **5**Minu khen miphun tehem thiar thingkhawh thaw in a uktu tuh nau mipa hing si. A nau kheh Pathian nenah le ama kumpibawi tohkheng ah thiarso si. **6**Tsin, minu ah kheh amahni’n ni thawngkhat zanih le sawmruk sung a tsawm tuh in, hampalaka Pathian in mun a puah hamsaknak ah dan si.

Vanvum ah Raal Tawngdun

7Tsin, vanvum ah raal tawngdun om si. Mikhael ah le a vanvummi te’n pathawng rulpi kheh tawng in, pathawng rulpi le a vanvummi te khehkhen tawng deve si. **8**Sinapikhaw amahni’n Mikhael ah le a vanvummi te kheh neh zo ngawl in, vanvum ah khen omnak tawk leh ngawlla si. **9**Tsimi manin tsimi tanglaia rul, leivum minung tehem a zoltu, Diabol ah le Satan ah tinak pathawng rulpi kheh hawlset si. Ama vanvummi

11:17 Sm 30:12
11:19 Sua 25:10-22; 2Kh 5:7; Heb 9:4
12:1 Sia 37:9
12:2 Isa 26:17; Gal 4:19
12:3 Dan 7:7,20
12:4 Dan 8:10; Mah 2:16
12:5 Sm 2:9; Leh 8:39
12:7 Jud 9; Mah 25:41
12:9 Sia 3:1-7; Mah 25:41; Mah 4:10; Luk 10:18; Joh 12:31

te kheh amah thaw hawl khat nom si.

10Tsin, vanvum ah khen aw ring ngai in, “Tuhen kei unaupi te sual a nawntu, Pathian mai ah a sun a zan in sual a nawntu kheh vawrsuknak a si ongla manin, sannak le huham le kei Pathian uknak le ama Khrih-a thil titheinak heh leng ongla si. **11**Pathian minung te’n Tuuno thisen thawmin le tetti a khannak thawmin Satan ah kheh neh si. Amahni’n thihnak a tuar sikhen, a nungnak kheh it ngawl si. **12**Tsimi manin vanvum le a sungah a omtu te ang un. Diabol ah hen hun tsomno bek a nei lam a thei manin, thinraw tihtak in thinraw in nangmahni nenah a tolhsuk manin, lei ah a omtu te le tipi sungah a omtu te tsa in lungsenung si,” ti’n a tinak kheh za sing.

Leivum ah Raal Tawngdun

13Tsin, pathawng rulpi khen lei ah vawrnak a si lam a thei tsawm phangin, nau mipa a hingtu minu kheh erh si. **14**Sinapikhaw minu kheh hampalaka a omnak ah a zuang thei tuh in, muvanlai la panih pe si. Tsimi mun pin amah kheh rula mubaan tuh ngawl in hun pakhat sung, hun panih sung le hun talam sung tsawmnak si tu si. **15**Tsimi manin tilian in minu kheh a laan tuh in rul khen a kam pin tilian bang sa atsia, minu kheh hil tiar si. **16**Sinapikhaw leilung in minu kheh bawm si. Leilung khen a kam kaa atsia, pathawng rulpi in a kam pin a sanak tilian kheh lemberh sak si. **17**Pathawng rulpi in minu vumah thinraw in, Pathian thukhaam lun atsia Jesuh Khrih ah tetti a khantu minu tsa te kheh tawng tu in hawh si.

12:10 Job 1:9-11; Zek 3:1; 1Pi 5:8
12:11 Joh 16:33; Luk 14:26
12:12 Sm 96:11; Isa 44:23
12:14 Sua 19:4
12:17 Sia 3:15; Joh 14:15
13:1 Dan 7:1-6; 11:36
13:2 Dan 7:6,5,4
13:4 Sua 15:11; Dan 7:8, 11,20,25; 2Th 2:4

Tipi Sung Pin A Suak Sapi

13Tsin, tipi kunga pil vumah ding sing. Tsimi phangin tipi sung pin sapi suak kheh mu sing. Tsimi sapi khen lu pasarih le ki sawm nei in, a ki ah sui lukhuk sawm khu atsia, a lu te vumah Pathian relsenak ming om si. **2**Ka munak sapi heh dawvang bang si. A kawng te heh vom kawng bang si atsia, a kam heh khiantih kam bang si. Pathawng rulpi in a huham, a kumpibawi tohkheng le a thuneinak maklek kheh amah pe si. **3**Tsin, a lu pakhat heh thihnak taak in a mavei kheh mu sing. Tsin, thihnak taak in a maveinak kheh dam si. Tsimi phangin leivum minung tehem in khum ngai dang in, sapi ninglun dang si. **4**Tsimi manin sapi thuneinak a petu pathawng rulpi kheh amahni’n be dang si. Amahni khen sapi kheh be dang atsia, “Sapi bangtu tu om sim? Amah thaw tawngdun ngamtu tu om sim?” ti’n ti dang si.

5Amah kheh thil thupi ngai te a awnnak tuh in le Pathian a relsenak tuh in kam kheh pe si. Tsin, amah kheh la sawmli le lanih sung pehzom in thuneinak kheh pe si. **6**Tsimi phangin amah khen a kam pau atsia, Pathian

relse in, a ming kheh relse atsia, ama benak biakbuuk le vanvum ah a omtu te kheh relse si. 7Amah kheh mi thiangrim te thaw tawngdun tu in siangnak si atsia, ama'n amahni kheh neh si. Tsin, nam tehem, awn tehem le miphun tehem vumah thuneinak kheh pe si. 8Tsin, leilung vumah a omtu tehem leilung a po pan pin pana reek saak Tuunoa Nungnak Laibu sungah ming ngan ngawlnak tehem in amah kheh be tu si.

9Beng a neitu te'n za tasen. 10Tutu sikhen sel si tu in mi te a huaitu heh sel in tsang tu si. Vangsang in mi a reektu heh vangsang in thi tu si. Nai ah mi thiangrim te tuarzonak le muangtaak a sinak om si.

Leilung Pin A Suak Sapi

11Tsimi phangin leilung pin a suak a dang sapi pakhat kheh mu sing. Tsimi sapi khen tuuno bangin ki panih nei in, pathawng rulpi bangin awn si. 12Tsimi sapi khen sapi masa sawna thuneinak tehem kheh mang atsia, leilung le a sungah a omtu tehem kheh thihnak taak a mavei dam tiarnak a pakhatnak sapi kheh be tiar si. 13Tsin, ama'n theihdiknak maktak tak te, van pin mei tsersuk tiar tian in minung te mitmuh ah puah si. 14Ama'n leilung vumah a omtu te kheh vangsang thaw in mavei atsia, a nung leh sapia milim kheh puah tu in rel si. Tsin, sapi mitmuh ah theihdiknak te puah tu in a ngahnak theihdiknak thawmin leilung vumah a omtu te kheh zol si. 15Sapia milim khen awn atsia, sapia milim a be ngawltu tehem reeknak a si tuh in, a panihnak sapi kheh sapia milim vumah haihawh thun theinak huham pe si. 16Tsin, ama'n minung a koh a lian tehem le, a hausa le minawm tehem le mi luat le sel tehem kheh amahni taklam kut ah maw a tsel ah theihniknak puah tiar si. 17Tsimi sapia theihniknak le a ming maw, a minga nambat maw a nei ngawl nungsang tumah in lei thei tu ngawl in zuar thei tu ngawl si.

18Nai ah tsimnak om si. Theizonak a neitu in sapia nambat heh tuat thiam tasen. Heimansim tiphangin minung pakhata nambat si. Ama nambat heh 666 si.

Minung 144,000

14 Ka pan phangin ngai un, Zion Mual ah Tuuno ding le a dingpinak a tsel ah a Pa ming ngannak minung 144,000 te kheh mu sing. 2Tsin, vanvum pina aw thawm maktak kheh za sing. Tsimi aw thawm heh ti tampi thawm le khawri aw thawm bang si. Tsin, phaidaar tum thiam te phaidaar tumnak khehkhen za sing. 3Amahni khen kumpibawi tohkheng mai ah le thilnung pali te le upa te mai ah lather sa dang si. Leilung pin dennak minung 144,000 te siar ngawl, tumah in tsimi lather kheh zir thei ngawl si. 4Me te heh nupang a thei lai

13:7 Dan 7:21
13:8 Joh 1:29; Mah 25:34
13:10 Jer 15:2; Heb 6:12
13:13 Mah 24:24; 1Ku 18:38; 2Ku 1:10; Luk 9:54
13:14 2Th 2:9
13:15 Dan 3:3-6
14:1 Sm 2:6
14:4 2Ko 11:2; Jei 1:18

ngawl te a si manin nupang thaw a tsehpawh ngawl te si. Me te heh Tuunoa hawh min hem ah a lun tseihzeltu te si. Tsin, me te heh minung te lak pin dennak te si in, Pathian le Tuuno tsa in a rah masa ber te si. **5**Amahni heh Pathian kumpibawi tohkheng mai ah sualnak heimah a nei ngawl te a si manin amahni kam pin thuson relnak suak ngawl si.

Vanvummi Pathum

6Tsin, vanvum laingial tawnin a zuangtu a dang vanvummi pakhat kheh mu sing. Ama'n leilung vumah a omtu te le miphun tehem, nam tehem awn taak hem le minung tehem te nenah phuang tuh kumkhaw thuthang pha nei si. **7**Amah khen aw ring ngai in, "Pathian heh kihzah ula, tsungnungnak pe un. Heimansim tiphangin a thukhen hun leng ongla si. Vanvum le leilung, le tipi le tsirhno te a puahtu Pathian heh be un," ti'n ti si.

8Tsin, a dang vanvummi pakhat khen lun atsia, "Khawpi maktak Babylon heh sereih talei, sereih talei. Heimansim tilekhaw miphun tehem kheh ama nu le pa sual a puahnaka thinrawnak tsapit zu a in tiarberh manin si," ti'n ti si.

9Tsin, a pathumnak vanvummi in amahni kheh lun atsia aw ring ngai in, "Tutu sikhen sapi le ama milim heh be atsia, a tsel ah le a baan ah ama theihdiknak a saangtu a si lekhaw, **10**ama thinrawnak khuat sungah bungnak Pathian thinraw leitanak tsapit zu kheh heimah rawi ngawl in amahni rori in in tu si. Tsin, vanvummi thiangrim te mitmuh le Tuuno mitmuh ah mei le kaat sungah erhnak tuar tu si. **11**Amahni erhnak meikhu kheh kumkhaw pin kumkhaw tian in zaam tu in, sapi le a milim a betu le a ming theihniknak a saangtu te heh a sun a zan in tsawlom hun himhim ngah tu ngawl si," ti'n ti si.

12Nai ah mi thiangrim te thintsualnak om si. Nai ah hen Pathian thukhaam a luntu te le Jesuh-a umnak a keemtu te om si.

13Tsin, "Ngan in!, 'Tu pin pan Bawipa sungah a thi, mithi te heh mi ang te si.'" "Si si" Raula in, "Amahni heh a rimsunak pin tsawlom tula in, amahni naper te khen amahni lun tu si," ti'n vanvum pin keimah a relnak kheh za sing.

Laikhawl Hun

14Ka pan phangin, ngai in, meiro ngo le a vumah a totu Mi Tsapa bang kheh mu sing. Ama'n a lu ah sui thaw puahnak sui lukhuk khu atsia, a kut ah phiokawi hiamdoh vong si. **15**Tsin, temple sung pin a dang vanvummi pakhat suak atsia, ring ngai in meiro vumah a totu kheh, "Na phiokawi tsawh suah la, aat in. Nangma tsa in a aat hun leng ongla si. Heimansim tiphangin leilung heh khawl tuh in min ongla si," ti'n ti si. **16**Tsimi

14:5 Sm 32:2; Zef 3:13; Joh 1:47; 1Pi 2:22; Efe 5:27
14:7 Sm 34:9
14:8 Isa 21:9; Jer 51:8
14:10 Isa 51:17; Jer 25:15; 51:7
14:11 Isa 34:10
14:12 Heb 6:12; Joh 14:15
14:13 1Ko 15:18; 1Th 4:16
14:14 Mah 17:5; Dan 7:13
14:15 Joe 3:13; Mar 4:29; Jer 51:33

manin meiro vumah a totu khen leilung vumah a phiokawi kheh suah atsia, leilung kheh aat si.

17Tsin, a dang vanvummi pakhat kheh phiokawi hiamdoh vong in vanvuma temple sung pin suak deve si.

18Tsin, mei vumah huham a neitu a dang vanvummi pakhat kheh bawlnak dawndel pin suak si. Amah khen phiokawi hiamdoh vongtu kheh aw ring ngai in auh atsia, "Na phiokawi hiamdoh tsawh suah la, leilunga tsapit te heh a min leita ongla manin, tsapit kuanga tsapit bom te heh khawl len," ti'n ti si. **19**Tsimi manin vanvummi khen a phiokawi kheh leilung vumah suah atsia, leilunga tsapit te kheh khawl in, Pathian thinrawnak tsapit surnak lianpi sungah thunberh si. **20**Tsin, khawpi pulam ah tsapit surnak kheh pal atsia, tsapit surnak sung pin thisen suak in, peng zanih tian luang atsia, sipuh khakharh tian in thuk si.

Thukhennak Khuat

15 Tsin, van ah theihdiknak maktak tak le khumnung ngai kheh mu sing. Tsimi heh dawlta ber pulnat pasarih a neitu vanvummi pasarih te si atsia, amahni ah Pathian thinrawnak kheh kimsek tula si.

2Tsin, mei thaw rawinak limlang tipi bang thil pakhat kheh mu sing. Tsin, sapi le ama milim le ama theihniknak le a ming nambat kheh neh atsia, limlang tipi vumah ding in Pathian phaidaar a tumtu te kheh mu meek sing. **3**Amahni'n Pathian sel Mawsi-a la le Tuuno-a la kheh sa dang in,

> "Bawipa Pathian,
> Thawmlian Ber, na naper
> te heh mak in khumnung
> ngai si. Maw mi thiangrim
> te Kumpibawi, na lamzin
> te heh man in dik si.
> **4**Maw Bawipa, nangmah
> bek heh thiangrim na si
> manin, tu in nangmah
> kihzah ngawl in na ming
> thangphat ngawl in om
> tu sim? Na thukhennak te
> heh langtsiang tiarnak a
> si ongla manin, miphun
> tehem in na mai ah hawh
> in na be tu si,"

ti'n ti dang si.

5Me thil te a tsang zawh in ka pan le, ngai in, vanvuma tetti khannak benak buuka temple kheh hong si. **6**Tsimi temple sung pin pulnat pasarih keng vanvummi pasarih te'n puan nemno tsiangsek vaar ngai sil in, sui thaw puahnak awm hennak thaw a awm hen in suak si. **7**Thilnung pali lak pin thilnung pakhat in vanvummi pasarih te kheh sui thaw puahnak khuat pasarih pe si. Tsimi khuat sungah kumkhaw pin kumkhaw tian in a nung Pathian thinrawnak dim si. **8**Temple kheh Pathian tsungnungnak pin le ama huham pin a suak meikhu dim si. Vanvummi pasarih te pulnat pasarih a kim tian in, temple sungah tumah lut thei ngawl si.

14:20 Isa 63:3; Joe 3:13; Heb 13:12; Sia 49:11; Daa 32:14
15:1 Sun 26:21
15:3 Sua 15:1; Joh 1:1; Sm 111:2; 145:17
15:4 Jer 10:7; Sm 86:9; Isa 66:23
15:5 Sua 38:21; Mip 1:50; Mah 3:16
15:6 Eze 9:2; Dan 10:5
15:8 Isa 6:4; Sua 40:34,35; 1Ku 8:10,11; 2Kh 5:13,14

Pathian Thinrawnak Khuat Pasarih

16 Tsin, temple sung pin vanvummi pasarih te'n au atsia, "Hawh ta la, leilung vumah Pathian thinrawnak khuat pasarih te heh burh ten," ti'n a tinak kheh za sing.

2 Tsimi manin a pakhatnak khen hawh atsia, a khuat kheh leilung vumah burh in, sapia theihdiknak a neitu te le a milim a betu te kheh rohse ngai in uilut vei si.

3 Tsin, a panihnak vanvummi in a khuat kheh tipi vumah burh atsia, tipi kheh thisen bangin tsang in, ti sunga thilnung tehem thiberh si.

4 A pathumnak vanvummi khen a khuat kheh run le tsirh vumah burh atsia, thisen in tsangberh si.
5 Tsimi phangin tia vanvummi in,

> "Maw Bawipa, nangmah heh diktsang si tsi. A om le a om ongla, le a om tulai pa, me thil te vumah thu na khen manin dik si tsi.
> **6** Heimansim tiphangin amahni'n mi thiangrim te le profet te kheh thisen suah atsia, amahni'n a in tuh in thisen pe leh saak si tsi. Me thisen heh amahni'n a in tuh in vo si,"

ti'n a tinak kheh za sing.

7 Bawlnak dawndel pin a dang aw pakhat in, "Si rori si. Thawmlian Ber Bawipa Pathian, na thukhen daan te heh maan in dik si," ti'n a tinak kheh za meek sing.

8 Tsimi zawh in a palinak vanvummi in a khuat kheh ni vumah burh atsia, ni in ama mei thaw minung te a kang tuh in, ni kheh huham pe si. **9** Tsimi phangin ni sa maksen khen amahni kheh kang atsia, me pulnat vumah huham a neitu Pathian ming kheh relse dang tseih si. Amahni'n a sual te sir lawt ngawl in, amah kheh tsungnungnak pe lawt ngawl si.

10 A panganak vanvummi khen a khuat kheh sapia kumpibawi tohkheng vumah burh a tsia, a uknak ram kheh khawthim in tsang si. A naa leita manin amahni'n amahni lei te ten kheh pet neknek tsawm si. **11** Amahni'n a naa leita manin le uilut a vei manin vanvuma Pathian kheh relse dang si. Tsin, amahni'n a puahnak te kheh sir leh lawt ngawl si.

12 Tsin, a paruknak vanvummi in a khuat kheh run lianpi Eufrates vumah burh atsia, ni suaknak lama kumpi bawi te tsa lamzin rem sak a si tuh in run ti kheh kangberh si. **13** Tsin, pathawng rulpi le sapi le profet dik ngawl te kam sung pin simphurh bang raula nawngkai pathum suak kheh mu sing. **14** Amahni heh khawvanga raula te si atsia, theihdiknak te muh si. Amahni khen Thawmlian Ber Pathian ni tsungnung ni in raal tawng dun

16:1 Sm 79:6; Zef 3:8
16:2 Sua 9:9-11; Daa 28:35
16:3 Sua 7:17-21
16:4 Sua 7:17-21
16:6 Luk 11:49-51; Isa 49:26
16:10 Sua 10:21-23; Isa 8:22
16:12 Isa 11:15, 16; 41:2
16:13 Sua 8:6
16:14 1Ti 4:1; Mah 24:14, 24

tu in ko khawm tu in leivuma kumpibawi te nenah le leivum mun hem ah hawh dang si.

15Bawipa'n, "Ngai in, ruko bangin leng sing. Tsangtse in vaak atsia mi te'n a zaknungnak a mu tuh ngawl in, a tsimkomtu le a vansilh a keem tu heh mi ang si," ti'n ti si.

16Raula nawngkai te khen leilung vuma kumpibawi tehem le minung tehem kheh Hebru awn in Armageddon tinak munah khawm tu si.

17A pasarihnak vanvummi khen a khuat kheh huih lak ah burh atsia, vanvum temple sunga kumpibawi tohkheng pin aw ring ngai kheh ring in, "Tselh ongla si!" ti'n ti si. 18Tsimi phangin aw ring bungbung in, khawri tseih atsia khawlip tseih si. Nase ngai in thinthing atsia, leivum ah minung a om pan pin pan tsimi bang thinthing nase le rohse om kel lai ngawl si. 19Tsimi hun in khawpi lianpi kheh khenthum in khen atsia, miphun te khawpi te kheh tsimberh si. Babylon khaw lianpi kheh Pathian thinraw leitanak tsapit khuat tul tuh in, Pathian in phawk reng si. 20Tsimi phangin tikulh tehem kheh daanberh in mual tehem kheh mu tuh in om leh ngawlla si. 21Tsin, rial pakhat ah tsuai kul vaal rit rial lianpi ruai kheh van pin khen minung te vumah sar si. Tsimi pulnat heh mak leita in, tsimi rial pulnat manin minung te khen Pathian relse dang si.

16:15 Luk 12:37, 39
16:16 Tkn 5:19; 2Ku 23:29,30; Zek 12:11
16:17 Efe 2:2
16:18 Dan 12:1; Mah 24:21
16:21 Eze 13:13; Sua 9:23-25

Dopzuar Minu

17 Vanvummi pasarih lak pin khuat pasarih neitu vanvummi pakhat khen keimah awnpi atsia, "Nai ah hawh in. Ti tampi vumah a totu dopzuar mi mak vumah thukhennak heh na muh tu sing. 2Amah thaw hen leilung vuma kumpibawi te'n nu le pa sual puah in, leilung vumah a omtu te kheh ama nu le pa sualnak tsapit zu kham tiarnak si si."

3Tsimi manin ama'n Raula in hampalak ah phurper ka si. Tsimi phangin a ming heh Pathian relsenak thaw in a dim, lu pasarih le ki sawmkhat nei, sapi sennum vumah to minu kheh mu sing. 4Tsimi minu kheh senrau le sennum puan sil atsia, sui le lungmanpha le keplung te thaw thuamnak si in, a ningtsir nung le a thiangrim ngawl nu le pa sual a puahnak thaw a dimpek sui khuat kheh vong si. 5A tsel ah:

THUTHUP BABYLON
KHAWPI MAKSEN,
DOPZUAR TE LE PATHIAN
NINGTSIRNAK TE NU,

ti'n a ming kheh ngan si.

6Tsin, mi thiangrim te thisen le Jesuh-a martar te thisen a riitu minu kheh mu sing. Ka mu phangin lunglawi tihtak in lunglawi atsia, ambuk sing.

7Sinapikhaw vanvummi in, "Heita ambuk si tsim? Minua thuthup le lu pasarih le ki sawmkhat a nei amah phurtu sapi thuthup heh na rel rih ang.

17:1 Isa 23:17; Jer 51:13
17:4 Eze 28:13; Jer 51:7

8Tua na munak sapi heh a om
awng si in, tuhen a om ngawl
si atsia, tawpnak nei ngawl kaw
sung pin suak pal akhaw, senak
ah hawh tu si. Leilung vumah a
omtu te, leivumpi a po pan pin
pan Nungnak Laibu sungah
ming ngan ngawlnak te'n a om
awng le a om leh ngawlla le a
om tulai sapi a mu phangin khum
ngai ten tulai si.

9"Me munah hen tsimnak nei
ruatnak lungmu om si. Lu pasarih
heh minu tonak mual pasarih te
si. 10Tsin, kumpibawi pasarih
om meek si. Panga te heh kulh
ongla in, pakhat heh om reng lai
atsia, a dang pakhat heh leng lai
ngawl si. A leng ta sikhen tsillem
sung bek awk tu si. 11Tsin, sapi
a om awng le a om leh ngawlla
ah kheh a pariatnak si atsia,
kumpibawi pasarih te lak ah
pakhat si in senak ah hawh tu si.

12"Tsin, na munak ki
sawmkhat heh uknak ram nei
ngawl kumpibawi sawmkhat
te si. Sinapikhaw amahni khen
kumpibawi bangin thuneinak kheh
sapi thaw naazi pakhat sung tso tu
si. 13Amahni'n lungkim dunnak
nei tu in amahni khen amahni
huham le thuneinak kheh sapi pe
tu si. 14Amahni khen Tuuno kheh
tawng tu in, Tuuno in amahni kheh
neh tu si. Heimansim tiphangin
Tuuno heh bawi te Bawipa si in,
kumpibawi te Kumpibawi si atsia,
amah thaw a om langkhattu te
heh konak te, dengnak te ti in le
muangtaak te si," ti'n ti ka si.

15Amah pah in keimah heh,
"Dopzuar nu tonak ti in na munak
te heh minung te, mihonpi te,
miphun te le awn te si. 16Tsin,
sapi vuma na munak ki sawmkhat
te hen dopzuar minu kheh haw
tu in, heimah nei ngawl in le
tsangtse in zing tu atsia, a sa
kheh ei tu in, mei in hal tu si.
17Heimansim tiphangin Pathian
thu te a kim ma hem amahni'n
thinkhat lungkhat a nei tuh in le
sapi nenah a uknak ram te a pe
tuh in, a tuumnak kheh Pathian
in amahni thinlung sungah koih
si. 18Tsin, na munak minu heh
leilung vuma kumpibawi te uktu
khawpi lianpi kheh si," ti'n ti si.

Khawpi Lianpi Babylon

18 Me thil te a tsang zawh in
a dang vanvummi pakhat
kheh vanvum pin a tolhsuk kheh
mu sing. Amah khen thuneinak
mak nei atsia, ama tsungnungnak
khen leilung kheh deet si. 2Ama'n
amak kolnak thaw ring ngai in au
atsia,

"Khaw maklek Babylon
heh tsim talei, tsim talei;
khawvang te omnak in le
raula nawngkai tehem te
thawngtonak, le a thiang
ngawl le hawnung vano
te omnak mun in tsang
ongla si!

3Miphun tehem heh nu
le pa sual puahnaka
thinrawnak zu khamberh
in, leilung vuma
kumpibawi te khen

17:8 Luk 8:31
17:14 Joh 16:33; 1Ti 6:15; Mah 22:14
17:15 Isa 8:7; Jer 47:2
17:16 Eze 16:37, 39
17:17 2Ko 8:16; Jer 39:16
18:1 Eze 43:2
18:2 Isa 13:21, 22; Jer 50:39; Zef 2:14, 15
18:3 Eze 27:9-25

amah thaw nu le pa sual
puah atsia, leilung vuma
sumpeitu te kheh tsimi
nua a nual nunnuam
sahnungnak manin
lianberh ongla si," ti si.
4Tsin, vanvuma a dang aw
pakhat in,
"Ka minung te, a nen pin
dan un. Tsimi a si ngawl
lekhaw a sualnak ah peh
deve in, a pulnat tsuh
deve khatu si utsi.
5A sualnak heh van tong
atsia, a tsannei ngawlnak
te heh Pathian in phawk
reng si.
6Ama'n nangmahni a pe
bangzet in amah kheh
pe saak ula, a napernak
bangin a let nih in rul
leh un, khuat sungah a
hotnak letnih in amah
kheh rul leh un.
7A thangphat tsawmnak le
a nunnuam sahnungnak
bangthek in nangmahni
in amah kheh reem atsia,
lungse tiar un. A thinlung
in, 'Minu kumpibawi
bangin to atsia, numei
si ngawl in, lungsenak
himhim mu tu ngawl
sing,' ti'n ti tsawm si.
8Tsimi manin nikhat
in a pulnat thihnak,
khawngainak le rian te
kheh leng tu si. Amah thu a
khentu Bawipa Pathian heh
a kol ngai a si manin, amah
kheh dumrek in hal tu si.

Leilung in Babylon Se Kah

9"Amah thaw nu le pa sual
puah atsia, nunnuam sahnung
ngai in a omtu leilung vuma
kumpibawi te kheh Babylon
kang khu a mu phangin kap in
amah kheh siar tu si. 10Amah
reemnak kheh a kih dang manin
khawla thah ah ding dang atsia,

'Kalaksai, kalaksai,
khawpi lianpi Babylon,
khawpi maklek, naazi
pakhat sung in nangmah
thukhennak heh leng men
tapoh ee!'

ti'n ti dang si.

11"Leilung vuma sumpeitu te
kheh a thil zuarnak kheh tumah in
a lei leh ngawlla manin, Babylon
vumah kap in khawngai nguih
tu si. 12Amahni thil zuarnak
te heh sui, ngun, lungmanpha
le keplung, bawhtah le puan
sennum te, pu puan te le puan
sen te, thing manpha tehem,
saiha thaw puahnak thil tehem,
thing manpha ber thaw puahnak
thil tehem, daar, thiar le lung ngo
manhar te thaw puahnak thil te,
13thaklum hawng te le rim ur te,
sathau rim ur le frankincense, zu
le sathau te, hongo le sangvut,
kawlpaw le tuu te, sipuh le sipuh
leng te, minung ruangpum te le
nungnak te kheh si.

14"Na nungnak in a ngai
nguihnguihnak thingrah te kheh
na nen pin danberh in, thilmanpha
te le a mawi ngaingai thil tehem
kheh na nen pin danberh in mu
leh awngkel tu ngawlla si tsi.

18:4 Isa 48:20; Jer 50:8; 2Ko 6:17; Sia 19:15
18:5 Sia 18:20,21; Jer 51:9
18:6 Sm 137:8; Jer 50:15, 29; Isa 40:2
18:7 Eze 28:2-8; Sm 10:6; Isa 47:7,8; Zef 2:15
18:8 Isa 9:14; Jer 50:31, 32
18:9 Jer 51:8; Eze 26:17, 18
18:11 Eze 27:27, 31
18:12 Eze 27:12-22
18:13 Eze 27:13; 1Ti 1:10

15 Me thil tehem heh zuar in amah
thawmin milian in a tsangtu
sumpeitu mi pawlkhat te khen
Babylon reemnak kheh a kih leita
manin, khawla thah ah ding atsia,
kap le rung uanuan thah in,

16 'Kalaksai, kalaksai,
bawhtah puan, puan
sennum le puan
sen silh atsia, sui le
lungmanpha le keplung
thaw thuamnak khawpi
maklek,

17 a liannak maksen te heh
naazi pakhat sung in
heimah ngawl in tsang
ongla si!'

ti'n ti si. Timbaw mawngtu
tehem, timbaw to in khual a
vaktu tehem, timbaw napertu te
le tipi vumah sumpeitu tehem in
khawlapi ah ding si. 18 Amahni'n
Babylon kang meikhu kheh a mu
dang phangin au dang atsia, 'Me
khawpi maklek bang khawpi hei
om tu sim?' ti'n ti dang si.

19 "Amahni khen amahni lu ah
vut theh tsawm in, kap in rung
uanuan in au atsia,

'Kalaksai, kalaksai,
ama hausanak manin
tipi vuma timbaw neitu
tehem milian in a tsang
tiartu khawpi maklek,
naazi pakhat sung in
heimah ngawl men in
tsannak si ongla si.'

20 "Maw van le nang lehnak
thiangrim te le profet
thiangrim te, Pathian in
Babylon kheh nangmahni
tsa a phuzul sak ongla
manin ang un,"

ti'n ti si.

18:15 Eze 27:31
18:17 Eze 27:28-30
18:18 Eze 27:32
18:19 Joh 7:6; Kah 2:10; Eze 27:30, 31
18:20 Jer 51:48
18:21 Jer 51:63
18:22 Isa 24:8; Eze 26:13; Jer 25:10
18:23 Jer 7:34; Isa 23:8; Nah 3:4
18:24 Jer 51:49; Mah 23:35

Babylon Se Urh

21 Tsin, vanvummi kol ngai
pakhat khen tsangrialnak bang
lungtum pakhat kheh le atsia, tipi
sungah vawr in,

"Khawpi maklek
Babylon heh nase ngai
in vawrsuk loknak si tu
atsia, munak si awngkeel
leh tu ngawlla si.

22 Phaidar tum thiam te,
awn mawi tum thiam
te, piru tum thiam te le
ngunrasem tum thiam
te tumnak aw kheh
nangma nen pin zanak si
awngkeel leh tu ngawlla
si. Kutthiamnak a
phunphun khen nangma
nenah munak si awngkeel
leh tu ngawlla si. Tsang
rial thawm kheh khen
nangma nenah zanak si
awngkeel leh tu ngawlla
si.

23 Meiinn vaar kheh vaar
awngkeel leh tu ngawlla
in, mohuaitu pa le mo aw
khehkhen nangma nenah
zanak si awngkeel leh tu
ngawlla si. Na dawi thaw
miphun tehem kheh na
zolberh manin, sumpeitu
te khen leilung vumah
mithupi te in tsang si.

24 Profet te thisen, mi
thiangrim te thisen le

leilung vumah reeknak
tehema thisen kheh ama
sungah munak si,"
ti'n ti si.

19 Me thil te heh a tsang zawh
in vanvuma mihon tampi te
khen aw ring ngai in,
"Alleluia! Sannak
le tsungnungnak le
ultungnak le huham kheh
Bawipa kei Pathiana si.
2 A thukhennak te heh man
in dik si. Heimansim
tiphangin ama nu le pa
sual puahnak manin
leilung a baal tiartu
dopzuar maksen vumah
Pathian in thukhen
ongla si. A kut in
Pathian sel te thisen a
suah manin ama'n phuzul
ongla si,"
ti'n a tinak kheh za sing.
3 Amahni'n, "Alleluia!
Tsimi dopzuar nu khu
kheh kumkhaw kumkhaw
in zaamso tu si,"
ti lehleu si.
4 Tsin, upa kulluanli te le
thilnung pali te'n kumpibawi
tohkheng vumah a totu Pathian
kheh bok in be dang atsia,
"Amen! Alleluia!" ti'n ti dang
si. **5** Kumpibawi tohkheng pin aw
pakhat leng atsia,
"Nangnihni ama sel
tehem le amah a kihzahtu
tehem, nauta ber pin pan
upa ber tian kei Pathian
heh thangphat un,"
ti'n ti si.

19:3 Isa 34:10
19:5 Sm 134:1; 115:13
19:7 Mah 22:2; Efe 5:32
19:8 Isa 61:10; Eze 44:17;
19:9 Luk 14:15
19:10 Leh 10:25,26
19:11 Mah 3:16; Sua 15:3; Sm 96:13; Isa 11:4

Tuuno Mo Puai

6 Tsin, mihon tampi aw bang
le ti tampi thawm bang le khawri
rohse ngai te thawm bangin,
"Alleluia! Thawmlian
Ber Bawipa Pathian in uk
si.
7 Tuuno mo puai hunkim
ongla in, a zi khen tiari
lep ongla a si manin, sah
ngai in ang a singkhaw,
amah kheh tsungnungnak
pe a sing,"
ti'n a tinak kheh za sing.
8 A zi heh puan nemno desur
thiangsek sil tuh in pe
si. Tsimi puan nemno
heh mi thiangrim te
diktsangnak kheh si.
9 Tsin, ama'n, "'Tuuno mo
puai simlai sim tu in samnak te
kheh mi ang te si,' ti'n ngan in
ti ka si." Tsin, ama'n, "Me thu te
heh Pathian relnak thudik si," ti'n
ti ka si. **10** Tsimi phangin amah
kheh be tu in ama kawngbul
ah khen bok sing. Sipelh atsia
ama'n, "Ka be mah nen! Keimah
heh na naperpi le Jesuh ah tetti
a khantu nang unaupi sing.
Pathian be sawn in. Heimansim
tiphangin Jesuh tetti heh profet
bangin rel hamnak raula kheh
si," ti'n ti ka si.

Khrih Leng Lehnak

11 Tsin, van hongnak kheh
mu sing. Ngai in, sipuh ngo
om si. A vumah a totua ming
heh Muangtaak le Dik si atsia,
diktsang ngai in thukhen atsia,

diktsang ngai in raal tawng si. 12A mit heh mei alh bang si atsia, a lu ah sui lukhuk tampi khu si. Ming pakhat ngannak nei in, amah siar ngawl tumah in thei ngawl si. 13Thisen sungah nimnak van sil atsia, a mah ponnak ming heh Pathian Thu si si. 14Vanvuma raalkap te heh puan ngo nemno tsiangsek silhnak si in, sipuh ngo toberh in amah kheh lun dang si. 15A kam pin miphun hem a saatnak tuh vangsang hiamdoh suak si. Amah rori in thiar thingkhawh thaw amahni kheh uk tu si. Ama'n Thawmlian Ber Pathian thinraw leitanak tsapit surnak kheh tsil tu si. 16A vansilh vumah le a keeng ah:

KUMPIBAWI TE KUMPIBAWI,
LE BAWI TE BAWIPA

ti'n a ming kheh ngan si.

17Tsin, ni vumah vanvummi pakhat a ding reng kheh mu sing. Amah khen aw ring ngai in au atsia, van laingial ah a zuang tseih vano tehem kheh, "A lian Pathian simlai ei tu in hawh ula, khawm dang un. 18Kumpibawi te sa, raalbawi te sa, mihan han te sa, sipuh te le amahni vumah a totu te sa, minung tehema sa, mi luat le sel, mi nauta le mi upa te sa heh ei un," ti'n ti si.

19Tsin, sapi le leilung vuma kumpibawi te le amahni raalkap te kheh sipuh totupa le ama raalkap te kheh do tu in a khawm dang kheh mu sing. 20Tsimi sipuh totupa khen sapi le sapi mitmuh ah theihdiknak a puahtu profet dik ngawl te kheh pom si. Tsimi profet dik ngawl te khen tsimi theihdiknak thaw in sapi theihniknak a sangtu te le ama milim a betu te kheh zol si. Me te panih heh kaat mei alh niim sungah a nungtsa in sangtu si. 21A taanglai te kheh sipuh ngo a totupa kam sung pin a suak vangsang thaw in reek tei tu si. Tsin, vano tehem in amahni sa kheh khampek in ei tu si.

19:13 Isa 63:2,3; Joh 1:1
19:15 Isa 11:4; 2Th 2:8; Sm 2:9
19:16 1Ti 6:15
19:17 Jer 12:9; Eze 39:17; Isa 34:6; Jer 46:10
19:18 Eze 39:18-20
19:20 Mah 24:24; Dan 7:11

Satan ah Thawng toh

20 Tsin, tawpnak nei ngawl kaw tsabi neitu vanvummi pakhat kheh a kut ah thiarri lianpi keng in van pin a lengsuk kheh mu sing. 2Ama'n Diabol ah le Satan ah tinak rul teer pathawng ah kheh pom in kum thawngkhat sung hen si. 3Amah kheh tawpnak nei ngawl kaw sungah lehsuk atsia, khaampek in a vumah tatsik khen si. Tsimi manin amah khen miphun te kheh kum thawngkhat a kim ma hem zol leh thei tu ngawlla si. Me zawh hen amah kheh tsillem sung leh tu si.

20:1 Luk 8:31
20:2 Mah 4:10; Isa 24:22; 2Pi 2:4
20:3 Dan 6:17; Mah 27:66
20:4 Dan 7:9; Mah 19:28; Heb 4:12

Mi Thiangrim te Kum Thawngkhat Uknak

4Tsin, kumpibawi tohkheng te kheh mu sing. A vumah a totu te kheh thukhen khuan pe si. Jesuh ah tetti a khan manin le Pathian thu manin ngawng tennak a tuartu te nungnak kheh mu sing. Amahni khen sapi le sapia milim be ngawl in, amahni tsel ah le kut

ah sapia theihniknak saang ngawl in, Khrih thaw kum thawngkhat sung uk langkhat si. 5A tanglai mithi te kheh kum thawngkhat a kim ma hem nung leh rih tu ngawl si. Me heh a veikhatnak tholehnak si. 6A veikhatnak tholehnak ah a pehtu te heh mi ang te le mi thiangrim te si. Amahni vumah a veinihnak thihnak in heimah thunei thei ngawl atsia, Pathian le Khrih suang te si sawn tu in, Khrih thaw kum thawngkhat sung uk tu si.

Satan ah Leh

7Kum thawngkhat a bo phangin Satan ah kheh a thawngtonak pin leh tu si. 8Amah khen leilung ninglia miphun te kheh zol tu in hawh tu atsia, tipi kianga runpil zah in a tam Gog le Magog raalkap te kheh raal tawng tu in mun khat ah khawm dang tu si. 9Amahni khen lei zangzau ah suakso atsia, mi thiangrim te raalkap te le itnung ngai khawpi kheh kawn si. Tsin, vanvuma Pathian nen pin mei lengsuk atsia, amahni kheh kangberh si. 10Amahni zoltu diabol ah kheh sapi le profet dik ngawl te om min mei le kaat niim sungah sang si. Amahni kheh a sun a zan, kumkhaw pin kumkhaw tian in reemnak si tu si.

Kumpibawi Tohkheng Ngo

11Tsin, kumpibawi tohkheng ngo lianpi le a vumah a totupa kheh mu sing. Ama maitsang pin van le leilung kheh dan atsia, amahni tsa om min om leh ngawlla si. 12Nauta ber pin pan upa ber tian in a thisaak te kheh Pathian mai ah ding dang atsia, laibu te a kau kheh mu sing. A dang laibu pakhat Nungnak Laibu khehkhen kau si. A thisaak te kheh amahni napernak, laibu sungah ngansaak ongla bangin thukhen si. 13Tipi in ama sungah a thitu te kheh peso atsia, thihnak le mithi khaw te khen amahni sungah a thi te kheh aapso si. Amahni kheh amahni napernak bangin pakhat seuhseuh in thukhen si. 14Thihnak le mithi khaw te kheh mei niim sungah sang si. Tsimi heh veinih thihnak si. 15Nungnak Laibu sungah ming ngannak tawk ngawlnak tehem kheh mei niim sungah sang si.

Van Ther Le Lei Ther

21 A pakhatnak van le a pakhatnak leilung kheh a pai ongla manin, van ther le leilung ther kheh mu sing. Tipi khen om leh ngawlla si. 2Tsimi phangin keimah Johan in khawpi thiangrim Jerusalem ther kheh, monu in a pasel tsa langal lep in a leng bangin vanvum Pathian nen pin a lengsuk kheh mu sing. 3Tsin, van pin aw ring ngai khen,

> “Ngai in, Pathian
> benakbuuk heh minung te
> nenah om si. Amah heh
> ama minung te nenah om
> tu in, amahni heh ama
> minung si tu si. Pathian

20:5 Luk 14:14; Fil 3:11; 1Th 4:16
20:6 1Pi 2:5
20:8 Isa 11:12; Eze 7:2; 38:2,9; Heb 11:12
20:9 Eze 38:9; Eze 38:22
20:12 Dan 7:10; Sua 32:32; Daa 29:20; Dan 12:1; Mal 3:16; Luk 10:20; Jer 17:10; Mah 16:27
20:13 Isa 26:19; Mah 16:27
20:14 1Ko 15:26
21:1 2Pi 3:13
21:2 Neh 11:18; Heb 11:10
21:3 Sua 25:8; 2Kh 6:18; Eze 48:35; Zek 2:10; 2Ko 6:16

amah rori heh amahni
nenah om tu in, amahni
Pathian si tu si.
4Pathian in amahni mita
mitti tehem kheh husak
tu atsia, thihnak, lungse
khawngainak, kapnak le
nattuarnak himhim om
leh nom tu ngawlla si.
Heimansim tiphangin
a om awng thil te kheh
paiberh ongla si."

5Tsimi phangin kumpibawi tohkheng vumah a totupa khen, "Ngai in, thil tehem a ther in puahberh ongla sing," ti'n ti ka si. Tsin, ama'n, "Me thu te heh dik in muangtaak a si manin ngan in," ti'n ti ka si.

6Ama'n, "Tselh ongla si. Keimah heh Alpha le Omega*, a Pannak le a Tawpnak sing. Dangrumtu tehem kheh nungnak tsirh ti heh a thawn thong in pe tu sing. 7A nehtu hen thil tehem ro in luah tu atsia, keimah heh ama Pathian si angkhaw, amah heh ka tsapa si tu si. 8Sinapikhaw mi raalhut, um ngawltu, mi ningtsirnung, tualreek, ningtsirnung nu le pa sual a puahtu, dawi mangtu te, milim a betu te le thuson reltu tehem heh kaat mei alh niim sungah omnak mun nei tu si. Tsimi heh veinih thihnak si," ti'n ti ka si.

Jerusalem Ther

9Dawlta ber pulnat pasarih dim khuat pasarih kengtu vanvummi pasarih laka vanvummi pakhat khen keima nenah hawh atsia, keimah awnpi in, "Nai ah hawh in. Tuuno zi, mo na muh tu sing," ti'n ti ka si. 10Ama'n keimah heh Raula in mual lianpi sang ngai vumah thiarper ka si. Tsin, Pathian nen vanvum pin khawpi lianpi, khawpi thiangrim Jerusalem tolhsuk kheh muh ka si. 11Tsimi khaw thiangrim Jerusalem khen Pathian tsungnungnak kheh nei si. A vaarnak heh lungmanpha ber bang, jasper lungmanpha, khristal lung manpha thiangsek bang si. 12A lian le a sang ving thaw rennak si atsia, dawngkham leinih nei si. Dawngkham te ah vanvummi leinih om si. Tsimi dawngkham ah ming ngannak om in, tsimi ming te heh Israel tsa nam leinih te ming si. 13Ni suaknak lam ah dawngkham pathum, saklam ah dawngkham pathum, langlam ah dawngkham pathum le nidanak lam ah dawngkham pathum om si.

14Khawpi ving khen elphah leinih nei in, tsimi elphah te ah Tuunoa lehnak leinih te ming ngan si. 15Keimah awnpitu hen khawpi, a dawngkham te le a ving tehnak sui phaikuang nei si. 16Khawpi heh ningli nei si atsia, a vaang le a vap bangve si. Ama'n phaikuang thaw in khawpi kheh teh atsia, a saang, a vap le a daak heh a bangten si in, a saang lam peng thawngkhat le zanga, a vap heh peng thawngkhat le zanga le a daak lam peng thawngkhat

21:4 Isa 25:8; 1Ko 15:26; Isa 35:10; 2Ko 5:17
21:6 Isa 55:1; Joh 4:10
21:7 Joh 16:33; 2Sa 7:14; 2Ko 6:16; Rom 8:14
21:8 Sm 5:6; 1Ko 6:9; Heb 12:14
21:10 Eze 40:2
21:11 Isa 60:1,2; Eze 43:2
21:12 Eze 48:30-34
21:14 Efe 2:20; Leh 1:26
21:15 Eze 40:3

* 21:6 *Alpha le Omega*: Grik laitsang masaber le dawltaber si in a pannak le a tawpnak tinak si.

le zanga teen si. 17A ving kheh teh in minunga dong bangin vanvummia dong, dongza le sawmli le dongli daak si. 18A ving heh jasper lungmanpha thaw tiangnak si in, khawpi heh limlang tsiangsek bang sui tsiit thaw sanak si. 19Khawpi vinga elphah heh lungmanpha nam kim thaw mawi tiarnak si in, a pakhatnak elphah heh jasper, a panihnak heh sapphire, a pathumnak heh khalcedony, a palinak heh emerald, 20a panganak heh sardonyx, a paruknak heh sardius, a pasarihnak heh khrysolite, a pariatnak heh beryl, a pakuanak heh topaz, a sawmkhatnak heh khrysoprase, a leikhatnak heh jacinth le a leinihnak heh amethyst thaw mawi tiarnak si. 21Dawngkham leinih te heh keplung pakhat teen thaw in puahnak si in, keplung leinih si. Khawpi sunga rawtpi te heh lehlam mu theihnung limlang bang sui tsiit phahnak si.

22Sinapikhaw khawpi sungah temple om ngawl si. Heimansim tiphangin Thawmlian Ber Bawipa Pathian le Tuuno heh a temple si. 23Khawpi khen ni daang tu le la vaar tu kheh kin ngawl si. Heimansim tiphangin Pathian tsungnungnak khen tsimi khawpi kheh deet atsia, Tuuno heh a vaarnak si. 24Sannak miphun te'n a vaarnak ben in vaak tu atsia, leilung vuma kumpibawi te'n amahni tsungnungnak le ultungnak kheh tsimi khawpi sungah phurh tu si. 25A dawngkham te kheh sun in khaam tu ngawl si. Tsimi khawpi ah zan om ngawl si. 26Miphun te'n amahni tsungnungnak le ultungnak kheh tsimi khawpi ah phurh tu si. 27Tsimi khawpi sungah thil nawngkai tiarthei te le ningtsirnung thil a puahtu te maw, thuson reltu te maw, lut siang tu ngawl in, Tuunoa Nungnak Laibu sungah ming ngannak te bek lut siang tu si.

21:19 Sua 28:17-20; Isa 54:11, 12; **21:21** Isa 54:12 **21:22** Joh 4:21 **21:23** Isa 24:23 **21:24** Isa 60:3,5 **21:25** Isa 60:11; Zek 14:7 **21:27** Isa 52:1; Joe 3:17 **22:1** Sm 36:8; Joh 4:10; Eze 47:1; Zek 14:8 **22:2** Eze 47:12 **22:3** Zek 14:11 **22:4** Mah 5:8 **22:5** Zek 14:7 Isa 60:19, 20; Dan 7:27 **22:6** 1 Ko 14:32

22 Pathian kumpibawi tohkheng le Tuuno nen pin a suak, khristal lungmanpha bangin a thiang nungnak run ti thiangsek kheh tsimi vanvummi in muh ka si. 2Khawpia rawtpi laingial le run kung ah nungnak thingkuang te om si. Tsimi thingkuang khen rah hin leinih rah in, la tin in rah atsia, a nah te heh miphun te damnak si. 3Tsimi khawpi sungah Pathian tsamnak om leh ngawlla in, Pathian kumpibawi tohkheng le Tuuno tohkheng om si. Tsin, a sel te'n amah kheh tuamlawm tu si. 4Amahni'n ama mel kheh mu tu in, ama ming kheh amahni tsel ah ngan tu si. 5Tsimi ah zan himhim om tu ngawl si. Amahni'n meiinn vaar le nia vaarnak kheh kin tu ngawl si. Heimansim tiphangin Bawipa Pathian in amahni kheh vaarnak pe si. Tsin, amahni'n kumkhaw pin kumkhaw tian in uk tu si.

A Khumnak

6Tsin, ama'n, "Me thu te heh muangtaak le a dik si," ti'n ti ka si. Profet thiangrim te

Bawipa Pathian in a reima in a tsang pal rori tuh kheh ama sel te muh tu in, ama vanvummi te kheh leh si. **7**"Ngai in, rang ngai in leng tu sing. Me laibua rel hamnak a keemtu heh mi ang si." **8**Keimah Johan in me thu te heh mu in za sing. Tsin, za atsia ka mu phangin, me thil tehem heh keimah a muhtu vanvummi kheh be tu in ama maitsang, a kawngbul ah bok sing. **9**Tsimi phangin ama'n, "Ka be mah nen. Keimah heh na selpi le profet na unaupi lak pin pakhat le me laibu sunga thu tehem a keemtu lak pin pakhat poh sing. Pathian be sawn in," ti'n ti ka si. **10**Tsin, Jesuh in tihen ti ka si, "A hun a nong ongla manin me laibua rel hamnak te heh tatsik khen mah nen. **11**Mi diktsang ngawl heh diktsang ngawl reng rih ta la sen. Ningtsirnung te heh ningtsirnung reng rih ta la sen. A diktsangtu heh diktsang reng rih ta la sehla, mi thiangrim heh thiangrim reng rih ta la sen. " **12**"Ngai in, rang ngai in leng tu sing. Minung tehem amahni napernak bangin pe tuh lawhman heh ka nenah om si. **13**Keimah heh Alpha le Omega*, a Pannak le a Tawpnak, Masa ber le Dawlta ber ah sing." **14**A thukhaam a luntu heh mi ang si atsia, nungnak thingkuang rah ei theinak thu ngah tu in, dawngkham te pin khawpi sungah lut thei tu si. **15**Khawpi pulam ah a omtu tehem heh uitso te, dawi mang te, ningtsirnung nu le pa sual a puahtu te, tualreek te, milim a betu te, le thuson rel sah atsia, a rel tseih thei te kheh si. **16**"Keimah Jesuh in nangmahni le pawlpi te nenah me thu te heh tetti khan tu in, ka vanvummi kheh leh ongla sing. Keimah heh David Ham le Hin, Nikonghong Arsi Vaarsur kheh sing." **17**Raula le mo in, "Hawh in," ti'n ti si. A zatu khen, "Hawh in," ti'n ti tasen. Dangrum te'n hawh sen. A in ottu te'n nungnak ti heh a thawnthong in in tasen. **18**Me laibua rel hamnak thu a zatu minung tehem nenah tettikhan sing. Me thu te vumah a belhseptu himhim heh me laibu sungah ngannak pulnat hem heh Pathian in a vumah leng beet tiar tasen. **19**Me laibu sung thu rel hamnak a phiattu himhim heh Nungnak Laibu sung pin le khawpi thiangrim pin le me laibu sungah ngannak thu te pin a peh devenak kheh Pathian in lesak tu si. **20**Me thu te heh tetti a khantu hen, "Si si, a rang ngai in leng tu sing," ti'n ti ka si. Amen. Si si. Bawi Jesuh, leng len. **21**Kei Bawipa Jesuh Khrih lainatnak kheh nang vaseng vumah om reng tasen. Amen.

22:7 Mah 16:27
22:10 Dan 8:26; Rom 13:11
22:11 Eze 3:27; Dan 12:10
22:12 Mah 16:27; Isa 40:10
22:15 Daa 23:18; 1Ko 6:9,10; Gal 5:19-21; Kol 3:5,6; Fil 3:2
22:16 Mah 1:1; 2Pi 1:19
22:17 Joh 4:10
22:18 Daa 4:2; Tts 30:6
22:19 Daa 4:2; Tts 30:6
22:20 Mah 16:27; 1Ko 16:22
22:21 Rom 16:20

* **22:13** *Alpha le Omega*: Grik laitsang masaber le dawltaber si in a pannak le a tawpnak tinak si.

TEHNAK

(A nuai-a tehnak te heh a man thek si ngawl
in a khawnenber le a neekber in ngannak si.)

ASAANG TEHNAK

Asaang tehnak	Baibal tehnak	Amerika Mangdan	Mirang Mangdan	Pan theihnung min
Zahupkhat	1/6 kubit	3 letmah	7 sentimeters	
Khaapkhat	Dong ½	9 letmah	23 sentimeters	
Dongkhat	2 khaap	18 letmah	Pi 1 ½	Mah. 6:27
Lamkhat	Dong 4	2 kaih	Pi 6	Leh. 27:28
Farlong	Lam 100	1/8 peng	Pi 600 / 185 meters	Luk. 24:13
Sabbath Ni khualvak	6 farlong (Jerusalem pin Oliv Mual tian)	3608 pi	1100 meters	Leh 1:12

ARIT TEHNAK

Arit Tehnak	Baibal Mangdan	Amerika Mangdan	Mirang Mangdan	Pan theinung min
Gerah	1/20 shekel	1/50 ongs	6 grams	
Bekah	10 gerahs	1/5 ongs	5.59 grams	
Pim	2/3 Shekel	1/3 ongs	7.6 grams	
Shekel	2 bekahs	2/5 ongs	11.5 grams	
Mina	50 shekels	1 ¼ pawng	500 grams (1/2 kilogram) Tsuai 1/3 tah dawm sawn	
Maneh	60 shekels	1.5 pawng	600 grams /hakhan tah dawmsawn	
Talent	60 minas	66 pawng	30 kilograms/tsuai kul vaal	Thu. 16:21

AHAALAM TEHNAK

Ahaalam tehnak	Baibal Mangdan	Amerika Mangdan	Mirang Mangdan	Pan theihnung min
Khungkhai khaw	1/18 ephah	1 quart	1.2 liter	

Khaw	1/10 ephah	2 quarts	2.2 liters	
Vawhtsek	1/10 ephah	2 quarts	2.2 liters	
Vawh	1/3 ephah	7 quarts	7.3 liters/ tsuai 4 ½	Mah. 13:33
Kho	4 omers	¼ bushels	8.8 liters	Mah. 5:15
Simphal	10 omers	3/5 bushel	22 liters	
Beem	10 ephahs	6 bushels (Hebru) 14. 9 bushels (Krik)	220 liters (Hebru) 525 liters (Grik)/ tsuai 250	Luk. 16:7
Beem	10 ephahs	6 bushels	220 liters	
Khungkhai khaw		1 quart	Tsuai khat tah dawm sawn	Thu. 6:6

ATII TEHNAK

Atii tehnak	**Baibal Mangdan**	**Amerika Mangdan**	**Mirang Mangdan**	**Pan theihnung min**
Keu	1/72 bath	1/3 quart	0.3 liter	
Khuat/tsian	1/6 bath	1 gallon	3.7 liters	
Batos/pung		8.1 gallons	Tsuai 19 / 29 liters	Luk. 16:6
Baltin/Bing	6 hins	6 gallons	22 liters	
Daukuang/Pipa	10 baths	60 gallons	220 liters	
Tiinum	1 pound	12 ounces	20 tikal	Joh. 12:3

AKAULAM TEHNAK

Akaulam Tehnak	**Baibal Tehnak**	**Amerika Mangdan**	**Mirang Mangdan**
Tsing	Kawlpaw tsang kaapkhat in nikhat a thuan/ thok theinak zah	1 ekah	435 sq. meters

TANGKA MAN SIARNAK

Tangka Man Tehnak	**Baibal Tehdaan**	**Aman**	**Pan theihnung min**
Lepton	1 Dar tangka	Piasen pakhat	Mar.12:42
Quadron	2 leptons	Peisa man dawmber	Mar. 12:42

Gerah	1/20 shekel	Peisa man dawmber	
Kesheph (Silver)	5/57 shekel	Peisa man dawmber	
Assarion	1/10 drachma	Piasen pakhat	Mah. 10:29
Denarion	1 bekah	Nikhat ni thaa	Mah. 18:28
Drachma	1 denarion	Nikhat ni thaa	Luk. 15:8
Bekah	10 gerahs	Nikhat ni thaa	
Pim	2/3 shekels	Nikhat nithaa tah tamsawn doh	
Shekel	2 bekahs	Nili nithaa	
Argurion	4 drachma	Nili nithaa	Mah. 26:15
Mina	50 shekels	Ni 100 nithaa	Luk. 19:13
Talent	60 minas	Ni 6000 nithaa	Mah. 18:24

JEW TE NISIARNAK
Jewish Calendar

Jew te Nisiarnak	Gregorian Nisiarnak	Bualkhaw Nisiarnak	
1 Abib/Nisan	March - April	Khawni La-	Mang La
2 Zif/Jair	April - May	Mang La-	Vakhai La
3 Sivan	May - June	Vakhai La-	Baallin La
4 Tamuz	June - July	Baallin La-	Tsuun La
5 Ab	July - August	Tsuun La-	Thernotsan La
6 Elul	August - September	Thernotsan La-	Therpitsan La
7 Tizri/Tishri	September- October	Therpitsan La-	Siam La
8 Neshvan/Bul/ Markhesvan	October- November	Siam La-	Tsangpaih La
9 Khislev	November - December	Tsangpaih La-	Kaanghak La
10 Thebeth/Tebeth	December - January	Kaanghak La-	Khawsak La
11 Shebat/Shebeth	January - February	Khawsak La-	Pawi La
12 Adar	February - March	Pawi La-	Khawni La

JEW TE KUMTIN LE AHUNHUN IN PUAHNAK PUAI TE

I. Babylon ah Seltaangmaa

A) Kumtin Puahnak

1. Leekdelh Puai Nisan la ni leili pin nikul tian

Jew te puai thupi ber si atsia Israel te inn te kheh Bawipa'n a leekdelhnak phawkrengnak puai si. Me hun lai khen Izip te tsa minlawh tehem siatsuah berhnak si (Sua. 12:13). Lo a lai khawl hun tepannak theihniknak in Tsol phulh ngawlnak sang Puai kheh Abib la ni leinga ni puah pannak si in, ni sarih sung puah si (Sua. 23: 15; 34:18-20). Dawllam phang in tsol phulh ngawlnak sang puai kheh Leekdelh Puai thaw a khawm in puah si (Sua. 12:1-20; Eze. 45:21-24; Mah. 26:17; Luk. 22:1).

2. Pentikost Puai, Sivan la niruk ni

Pentikost tinak awntsang heh Krik awntsang *pentekonta hemeras* pin leng si atsia 'ni sawmnga' tinak si (Sun. 23:16). Me heh Leekdelh Puai ni barli sangvut vii thiing bawlnak ni pin siar pannak si. A ni 50 nak heh Pentikost Puai ni si. Me hun lai awng khen zarh sarih nak puai asi manin 'zarh puai' (Sua. 34:22); Daa. 16:10) ti si. Tsin 'laikhawl puai,' le 'laither masaber puai,' (Sua. 23:16; Mip. 28:26) ti khen ko meek si.

3. Buuk Puai, Tishri la ni leinga pin ni kuluannih

Buuk Puai heh laikhawl puai le Israel te hampalak ah a vakvai tseih hun tepannak phawknak in kumtin puahnak si (Sua. 23:16: Sun. 23:33; Daa. 16:13-15). Jew te in tsimi puai niriat sung heh hampalak ah hawh in thingnah thaw buuk sa atsia tsimi sung ah om si. Tsimi puai heh tsimi kum-a Pathian muitsu penak lai ther te manin Pathian a paaknak khen si meek si (Sua. 23:39). Tsimi puai sung hem nitin in bawlnak te kheh pe si (Mip. 29:12-38). Sabbath kum in Daan kheh mipi mai ah siar si (Daa. 31:10-13).

4. Kumther, Tawtawrawt tum Puai, Tishri la nikhatnak

Me puai heh Tishri la (Sept.-Oct.), Jew te nisiarnak ah la sarihnak nikhat ni puahnak si. Sun. 23: 23-25; Mip. 29:1-6 sung ah Kumther Puai phang in luuntuh daan hampi te mu theihnung si. A vuma Baibal sungah hen me puai ni heh 'a thiangrim khawmdangnak' asi ngawl lekhaw 'tawtawrawt tum ni' ti in om si. Me ni kheh tsawlom ni a si manin heimah naper daan ngawl si. Bawlnak tuh in kawlpaw tsang no pakhat,

tuu tsang pakhat, le tuuno a pa sarih kheh sangvut bawlnak thaw rawi in bawlnak penak si. Tsimi zo ngawl, keel tsang pakhat kheh sual bawlnak tsa in pe si.

5. Sual zahnak, Tishri la nisawm ni

Israel mipi te a sual man in thinniamnak le sualsirnak in kumtin puahnak ni thupi ni si. Lehnak te napernak sung ah "Sual zahnak Ni" ti in om si (Leh. 27:9). Puai puah phang luntuh daan te heh Sun. 16:3-10; 23:26-32 le Mip. 29:7-11 sung ah ngan si. Me puai heh Buuk Puai masuan ni nga ni Tishri la ni sawm ni puahnak si. Tsimi ni bek in suangbawi ber te'n a thiangrim ber mun ah luut si. Tsin rimur kheh ngeiharnak tohkheng mai ah hal atsia tsimi tohkheng thisen kheh theh si.

B) Ahun hun in Puahnak Puai

1. Zarhtin Sabbath

Hebru awn in *shabbat* tinak heh 'tawp tiar' tinak si atsia, zarh tin tsawlom ni le Israel mite naper ngawl in a om ni si. Sabbath a hampannak heh Sia. 2:1-3 sung relnak bang in Pathian heh thil siam naper a nisarih ni in tsawl atsia, tsimi ni kheh muitsu pe in thiangrim tiar si. Tsimi manin Jew te in tsimi ni kheh thiangrim tiar tu in le naper ngawl in ul tuh in si si (Sua. 20:11; 35:2-3).

2. La Ther

Jew te lasiarnak latin ni masa ber si atsia a tsuangtsung in me ni hen bawlnak te puah si (Mip. 28:11-15; Eze. 46:6-7). Me la ther puai heh lai eih puai ni (1Sa. 20:5, 18, 24, 27) le tsawlom ni in mang si (Amo. 8:5).

3. Sabbath Kum

Me kum heh leilung kilhawinak tsa in mangnak si. Me kum hen 'sunsak ngai in tsawlomnak sabbath' le 'sunsak ngai in tsawlom kum' ti in ko deve si. Kum ruk sung lo thok atsia, laite tsiing in khawl in a kumsarih nak in leilung kheh kum khat sung tsawlom tiar si. Lothok ngawl kum sung a po lai te kheh mi nawm te'n khawl tu atsia a taanglai a om lekhaw ramsa te ei tuh in koih si (Sua.23:11; Daa. 15:2-18). Israel te in minawm si khatu a thinphu man in a kumruknak in a thoknak kheh tsi mi zawh kumthum tian a kham tham ngah tu in Pathian in thu tiam si (Sun. 25:20-21).

4. Jubilee Kum

Kum sarih ah a vei sarihnak a tawpnak kum sawmnga a kim phangin puahnak puai si. Tsimi kum in Israel mi te hem lozawng te khen a lo neitu nen ah lo saan leh a tsia, sel te khen luat tiar si. Jubilee thu heh Sun. 25:8-17, 23-55; 27:16-25 le Mip. 36:4 sung ah tsiang ngai in ngan si. Tsimi te kheh Sualzahnak Ni in tuu tsang ki thaw puahnak tawtawrawt kheh tum in than si. Leilung khen Jubilee Kum hen thok ngawl in zam si.

II. BABYLON AH SEL TAANG SUNG LE SEL TAANG ZAWH

1. Aap Puai, Khislev la ni kulluannga ni

Me puai heh thiangrimnak puai si (Joh. 10:22). Me puai heh 164 BC in tepan awngnak si atsia, a si daan heh Antiochus (167 BC) in temple a nawngkai tiar tselh zawh in temple thiangrim tiar lehnak theihniknak le Judas Maccabaeus in Syria te a nawt zawh in benak dawndel a sa lehnak aapnak puai si. Me puai heh Khislev la (November - December) ni 25 pin pan ni riat sung puahnak si atsia ruah tam hun laitak si (Ezr 10:9, 13). Me heh puai sahnung le angnung ngaingai puai si.

2. Purim Puai, Adar la nileili ni

Jew ten Adar la 13-15 tian a puahnak puai si. Me puai ni hen Esther laibu kheh siar atsia, daan in a neinak ah hen sinakok ah om mipi te kheh Haman ming relnak a za min hemah thin liah in au dang si. Me puai heh Haman zuarnak sungpin Jew te luatnak a ngahnak theihniknak in puahnak si (Est. 9:20-32).

Pathian Ming le Sinak te

Hebrew Ming	Asullelam	Bibal Tsaang
Adonai	Bawipa/ Saya	1Samuel 1:15
Elohim	Pathian	Isaiah 54:5
El-Eleyon	Daakber Pathian	Siampannak 14:19
El-Olam	Kumkhaw Pathian	Siampannak 21:33
El-Roi	Mutu Pathian	Siampannak 16:13
El-Shadai	Akol Pathian	Siampannak 17:1
Elohe-Israel	Israel te Pathian	Suaknak 5:1
YHWH	Tsetngawl bangreng Bawipa	Suaknak 6:3
YHWH-Mekkadesh	Thiangrim tiartu BAWIPA	Suaknak 31:13
YHWH-Nissi	BAWIPA kei thantaar	Suaknak 17:15
YHWH-Rapha	BAWIPA kei Damnak	Suaknak 15:26
YHWH-Royi	BAWIPA heh keimah Khaltu	Saam Labu 23:1
YHWH-Sabbaoth	Ralkapbu te BAWIPA	1Samuel 1:3
YHWH-Shalom	BAWIPA heh Remnak	Thukhennak 6:24
YHWH-Shammah	BAWIPA me khen ah om	Ezekiel 48:35
YHWH-Tsidkenu	BAWIPA kei diktsangnak	Jeremiah 23:6
YHWH-Jireh	BAWIPA keimahni tsa khaansak tu	Siampannak 22:14

Theituh:

Pagan= Leivum te benak asingawl lekhaw Khristian a si ngawl te pathian/ Pathian theingawl te pathian, lawkih te pathian, Pathian umngawlte 1Piter 2:12- “Gential” ti in let.

Grik Ming te Pawl

Grik Ming	Asullelam	Baibal Tsaang
Despotes	Bawipa/ Uktu	Luka 2:29
Kurios	Bawipa/ Saya	Johan 20:28
Patros	Pa	Mahte 7:11
Theos	Pathian	Mahte 23:9
Basileus	Kumpibawi	1Timote 1:17

Pathian Theingawl te pathian te le nuthian te

Ming	Tsianneihnak	Baibal Tsaang
Merodek/Marduk	Babilon khawpi a pathian, Nebuchadnezzer hun lai thupi ngai pathian	Jeremiah 50:2
Nobo/Nabu/Nebo	Babilon mi te laisiar lam le tsiimnak lam pathian	Isaaiah 46:1
Tammuz	Thingkuang le hampa te pathian. Minung te'n amah heh thi atsia tholeh si ti'n um si.	Ezekiel 8:14
Nergal	Kuth miphun te pathian thupi si.	2Kumpibawi 17:30
Molech/Malcom/ Moloch	Amon miphun te pathian si. Minung te'n amah kheh bawlnak mihing in bawlnak pe si.	1 Kumpibawi 11:5
Asteroth/Astoreth	Kanaan miphun le Sidonian te lade nuthian te si.	1 Kumpibawi 11:5
Chemosh	Moab miphun te raltawng tu pathian si. Minung te'n amah kheh bawlnak mihing in bawlnak pe si.	Thukhennak 11:24
Baal	Saya/ Bawipa, leivum (Khristian a si ngawl/ Pathian theingawl/Lawkih te pathian hampi si)	Thukhennak 8:33, Isa 65:11
Asherah	Siria miphun te muitsu petu nuthian	1 Kumpibawi 15:13
Dagon	Filistin miphun te muitsu petu pathian	Thukhennak 16:23
Succoth-Benoth	Babilon miphun te pathian tampi lakah pakhat si.	2 Kumpibawi 17:30
Nibhaz	Avva miphun te uitso lunei pathian	2 Kumpibawi 17:31
Tartak	Avva miphun te laak thaw bangve leinuai khawthim pathian	2 Kumpibawi 17:31

Adrammelech	Sepharvaim miphun te pathian si atsia amah heh mipa huham ni pathian ai awh si. Amah heh udawng asingawl lekhaw thilphurnak laak mel bang si.	2 Kumpibawi 17:31
Ashima	Hamath khawpi a pathian si atsia keel mel bang si.	2 Kumpibawi 17:30
Rimmon	Siria miphun te ruahtii, meiro le huihpi pathian si.	2 Kumpibawi 5:18
Nisroch	Assiria miphun te muvanlai luubang nei pathian si.	2 Kumpibawi 19:37
Zeus/Jupiter	Grik te pathian daakber si atsia amah heh pathian te le minung te kumpibawi in ruatnak si.	Lehnak te naper 14:12
Artemis/Diana	Efesa ah benak thupi ber sahaang te kumpibawi nu le thilnung te nu si.	Lehnak te naper 19:24
Hermes/Mercury	Grik miphunte benak si atsia pathian te tsa awnsaktu/ thuphurtu tinak si.	Lehnak te naper 14:12

Awntsang Tsianneihnak

Abba: Aramaic awn in ei pa tinak si. A tsuangtsung in tualnel ngainak pa tinak si (Mar. 14:36; Rom. 8:15; Gal. 4:6).

Alasbaster: Zihmui rimur koihnak kuang si. Meheh alabaster lungto ngover thaw in papar tuannak palang bangin a ngawng sangpi in puahnak si atsia a sung aa mang ot phang in a ngawng pin seukehnak si (Mah. 26:7; Mar. 14:3; Luk. 7:37).

Aloe: Igypt ten le Kochin Taluk lam ah po thingkuang si atsia, a thing heh aneem le akha si atsia Nisuahnak lam ten mithi ruang thuhnak in mangnak si (Joh.19:29).

Alpha le Omega: (Alfa le Awmeka ti'n siar tuh si) Grik laitsang masa ber le dawlta ber si, "Apannak le a tawpnak" ti'n theihdiknak si. Thuphuan sungah "Kumkhaw Pa," 1:8 ah "Pa," 21:6; 22:13 sungah Tsapa ti'n om si.

Amen: Hebru laitsang si atsia a sullam heh "kho tiar, phun" tinak si in "tibang hen si ta sen" tinak si. Meheh sawngen tawp phang in le relnak thu lungkimpinak langtiarnak in mangnak si (Neh. 5:13; Mah.6:13). Thukam kho tiarnak in khen mangnak si (Joh. 1:51; 1Ko 14:16). Krih ming khen si meek si (Thu. 3:14).

Areopagus: Areopagus a si ngawl lekhaw Are Mual tinak si atsia Athens khaw Acropolis nidanak saklam ah om si (Leh. 17:19, 22). Tuma lai in Areopagus heh khawnsil meeting puahnak si; Rom hun lai in tsimthiamnak le ramdang pin laizirhtu ten benaklam thu le daan thu le thudongnak te a rel dang nak mun si. Tsimi manin Paul kheh me mun ah a huainak thu si. Me khawnsil meeting ah member in a peh deve te kheh Areopagite ti' n ko si (Leh. 17:34).

Armageddon: (Armakedon ti'n siar tuh si). Lalhnak ah muhnak Akol Pathian Ni maktak ni in khawmnak mun tuh si (Thu. 16:16-21). Tsimi heh Megiddo Mual si tu in umnak si.

Ataanglai minung: Ataang lai minung, a si ngawl lekhaw nung khawkho minung si (Rom. 9:27). Pathian in a sannak mithiang te kheh si (Isa. 10:20-21; Zek. 8:11-13).

Baal: Ram dang pathian te thu ngannak an pan in.

Barli: Tuma lai in sipuh le laak le mi tsarah te ei tuh in tsiingnak si (1Ku. 4:28; Rut. 2:17; 2Ku.4:42; Joh. 6:9, 13).

Bawlnak: Pathian nen ah penak si. Baibal hun lai in minung te'n Pathian thangphatnak, paaknak, le sualzah ngennak tsa in benak dawndel vum ah ramsa bawlnak in pe si (Heb.7:27).

Beelzebub: Satan ming si in, khawvang te uktu si.(Mah. 10:25; 12:24; Mar. 3:22; Luk. 11:15).

Benak Dawndel: Hebru awn in "bawlnak mun," ti si. A tamsawn heh bawlnak in mangnak si atsia ahun hun in phawkrengnak in khen mang si. Benak dawndel te heh buan a si ngawl lekhaw lungto in sanak si, me lungto kheh seu dan ngawl si (Sua. 20:24-26).

Benakbuuk: Hebru te hampalak ah khual a vak lai in Pathian benak tuh in puahnak buuk si (Sua.26; Leh.7:44).

Dawngkham: Khawpi tampi heh zan in a launung manin dongkham lianpi kham si. Khawpi dongkham te a hong phangin sumdawng te'n thilri te zuar, thukhen kulnak te a om phangin dawngkham pin khen atsia, minung te thuthang ngai tu in khawm dang si (Rut. 4:1).

Den: Kan a si ngawl le khaw san, a man liamsak (Sam. 77:15; Tit. 2:14).

Faraw: Ezipt kumpibawi ming si (Leh.7:10).

Farisee: (Farasi ti'n siar tuh si) Jew te benak a betu si atsia daan hem le puai phang luntuh daan te kipkil ngai in a luntu te si (Luk. 11:42-43). Paul (Leh.23:6) le Nicodemas (Joh.3:1) heh Farasi si.

Franckincense: (Grik libanos): Arabia ram thingkuang phunkhat pin ngahnak si atsia thingkuang hin tampi om si. A nai heh a ngo si atsia sii tsa in le benak lam ah mangnak si (Mah. 2:11; Leh. 18:13).

Gential: (Zentail ti'n siar tuh si). Hebru a si ngawl miphun hem si.

Hallelujah: BAWIPA thangphat. Grik lai ah (allelujah) heh (Thu. 19:1, 3, 4, 6) sung ah om si.

Hebru: Hebru miphun te heh Israel te ti in ko atsia seltaang zawh in Jews ti in ko si. Abraham heh Hebru miphun te pa si (Sia. 14:13; Fil.3:5).

Hell: Grik awntsang *gehenna* heh Hebru laitsang pin a leng si atsia 'Hinnom Munrawn' ti si atsia Jerusalem langlam ah om si. Tsimi mun ah borhkhawm te haalnak si. Thuthangpha laibu te le Jeim in Pathian um ngawl te kumkhaw mit thei ngawl meipi sungah tsawhkuannak mun hell muhsaknak si ti si (Mah. 5:22, 29-30; 10:28; 18:9; 23:15, 33; Mar. 9:43, 45, 47; Luk. 12:5; Jei 3:6).

Herod: Rom te'n 55 BC pin AD 70 tian thuneinak a penak Palestine ram uktu kumpibawi innsang te ming si. Herod Mak heh Jesuh suak hun lai kumpibawi si (Mah.2:1). A tsapa Herod Antipas heh Niimtu Johan lu tentu kheh si (Mar. 6:14-29). Atupa Herod Agrippa I heh pawlpi erhtu le Jeim ah rektu kheh si (Leh. 12:1-2). Herod Agrippa I tsapa Agrippa kumpibawi heh Paul in a thurelnak ah ngeihhar a kunnak kheh si (Leh 26).

Herodians: Herod kumpibawi innsang te tha a petu thunei ngai Jews te pawl si. Uknak thu thaw pehdun in Jesuh nen ah siah pe tuh thu dongtu te kheh si (Mar. 12:13).

Hyssop: (Hissop ti'n siar tuh si) Vonnalawm har bang a rimnei har kheh si. Anah te kheh damnak le thilri te thiang tiarnak in mangnak si (Joh. 19:29; Heb.9:19).

Innsaang lu ber: Innsang pakhat dingtu pa si. Israel te innsang lu te heh Abraham, Isaac, Jacob le Jacob tsapa 12 te si (Leh. 7:9).

Khrih: Me ming heh Grik awn "Sathau pawhnak pa" tinak si. Hebru awn in Messiah ti si.

Khristian: Jesuh Khrih um atsia a zirhnak bang in a puahtu te kheh Khristian ti si. Khrih luntu te kheh a masaber in "unau te," "ningluntu te,"Lamzin Minung te" ti'n ko si. Antioch khaw ah zohsuamnak in Khristian ti'n konak si (Leh. 11:26).

Laithei te: Laithiam, laithiangrim nganlehtu, sullam lettu le zirhtu te si (Mah.8:19).

Laizial: Zialnak si. Savun a si ngawl lekhaw laibu heh phaikuang vum ah ngannak si atsia laizial si (Jer. 36:2; Thu. 6:14).

Legion: (Lezin ti'n siar tuh si). Sizar Augustus hun lai in Legion pakhat ah ralkap 6000 om si.

Leekdelh Puai: Israel te Izip ram pin luatnak phawkrengnak in puahnak Jew te puai thupi ber si. Nisan la (April) ni leili pin ni kul tian puahnak si. Bawipa Jesuh thihnak heh Leekdelh Puai hun sung si (Mar. 14:12).

Lehnak: Mi pakhat thu phuangtu in lehnak si. Lehnak te tinak heh ningluntu leinih te penak si atsia Jesuh in thuthang pha phuangtu in dengnak si (Luk. 6:13).

Levites: (Levi mi te) Levi phun pin lengsuk te si. Levi mi te hen suang te biakbuuk le temple sung naper te bawm si(Joh.1:19).

Manna: Israel te hampalak ah a om lai vanvum pin tsawmnak lai si(Joh.6:31). Manna tinak heh “thil pum kohno, nanaan tsi te, ango, khuaiti thaw puahnak sangro bang si” (Sua.16:31; Heb. 9:4).

Meihal bawlnak: Me heh benak dawndel vum ah "pumpuluk meihaal bawlnak" si. Me heh Pathian nen ah lehsawng penak saang ber si atsia, ruangpum, thinlung, raula, otnak te hem kheh siitnak heimah om ngawl in Pathian nen ah a vaseng in ap berh kheh muhsaknak si (Sam.40:8,9; Heb. 10:6,8). Me bawlnak heh a puahtu in ama deihnak bang in puahnak si. Ramsa vum ah ama aiawhtu sinak langtiarnak in a kut suan atsia tel tsawm si.

Mithi khaw: Midik te le midik ngawl mithi te omnak mun si. (Hades tinak Mithi khaw heh Hebru awn Sheol thaw bangve in mang si). Lk 16:23 sung ah Mithi khaw heh harnak le tsawhkuannak peh belh si.

Ngeihharnak Tohkheng: Thukam thingkuang khuhnak si atsia sui thaw puahnak si. Ngeihharnak tohkheng heh Pathian tohkheng si (Sua. 25:17-22; Heb. 9:5).

Messiah: Reipi ngaknak Santu le Hebru te Kantu si (Joh.1:41). Messiah heh Hebru awntsang si atsia a sullam heh "Sathau Pawhnak Pa." Grik awntsang in Khrih si.

Muka taktu: Keel mul kheh zom atsia muka puan in puah si. Muka tak heh Paul sumdawngnak si (Leh. 18:3).

Myrrh: (Mirah ti'n siar tuh si) Africa le Arabia ram ah om thingkuang pin ngahnak thingnai rimur si.

Niimnak: Grik laitsang sullam heh “sungah niim” si. Thukam Ther sungah niimnak heh Khrih-a thihnak le tholehnak theihdiknak si. Umtu pakhat in Khrih ah pumkhat a sinak kheh a thihnak le tholehnak umnak thaw mipi mai ah phuangnak si (Rom. 6:3; Kol. 2:12).

Nikolitan: Thu. 2:6,15 ah, Nikolitan heh Balaam hawh sualnak a leen teltu te, milim mai ah bawlnak sa deihtawk in einak in le nu le pa sual puahnak man in Pathian pawlpi khawsi tiartu kheh si.

Ningtsirnung: Pathian thinna tiar thei thil, laieih thiangrim ngawl, milim benak, diktsang ngawlnak, le nu le pa sualnak, tibang te pawl kheh si (Mah. 24:15; Mar. 13:14).

Olive: Anah hing reng in rah nei, a rah heh a pum si atsia a hawng tsangber si in a sung ah a thau om si (Rom.11:17).

Paradise: (Paradais ti'n siar tuh si). Me heh Taanglai awn si atsia duum tinak si. Thukam Ther sung ah (a) Mi diktsang thi raula te tsawlomnak angnung mun (Luk.23:43), (b) Pathian omnak mun vanvum (2Ko.12:4).

Pawlpi: Pawlpi heh Grik awn ekklesia pin leng si atsia "samnak pawl te" tinak si. Pawlpi heh mu theih nung ngawl leivum huap pawlpi (Efe. 1:22; Kol. 1:18, 24) le mun hem ah a om pawlpi te kheh adang tse tse in mang si (Thu. 2-3).

Pengkhat Uktu: Joseph (Sia 42:6), Nehemiah (Neh 5:14) Pontius Pilot (Mah.27:2), te bang in khaw pakhat, peng pakhat le ram pakhat uktu kheh si.

Pentecost: (Pentikost ti'n siar tuh si) Suangnaper 23:16 sung ah Hebru awn in 'ni sawmnga’. Lekdelh puai pin pan ni 50nak ni heh Pentikost ni si. Puai heh zarh sarih rei a si man in 'Zarh Puai' ti si (Sua.34:22; Daa. 16:10). 'Laikhawl Puai' le 'Laither masa ber Puai' ti khen ko si (Sua.23:16; Mip. 28:26).

Rabbi: Upattaak zirhtu saya a si ngawl lekhaw raulalam huaitu ming si. Jesuh kheh "Rabbi" tin ko lehtset veng si (Joh.1:38)

Rabonni: Rabbi thaw bangve si, sinapikhaw upatnak ngah sawn si. Mary Magdalene in Jesuh kheh "Rabonni" ti'n pon si (Joh. 20:16).

Remnak: A sullam heh Pathian thaw remnak puah tinak si (Rom. 5:11; 2Ko 5:18-19).

Rimur: Benak tuh in a rim thei a khu suak tuh in haalnak kheh si. Rimur heh Sualzahnak Ni in haal si (Sun. 16:12-13). Zakhariah in Pathian betu te'n pulam pin saw a ngen laitak in munthiangrim sung pin haal si (Luk. 1:8-10).

Saam: Zapi Pathian benak a si ngawl lekhaw bulpaak benak in mangnak laa si.

Sabbath: Tsawlomnak ni thiangrim (Sua.20:8). Ninga zan pin pan Tsani zan tian heh Jew te Sabbath ni si (Luk.4:31).

Sadusi: Suang hin te si atsia Solomon kutnuai ah suangbawi Zadok rii pin leng te si, ti'n phuang si. Amahni hen Mawsi laibu panga te bek kheh saang atsia Farasi te puahnak awnkam in daan thu tsianneihnak kheh el si. Saddusi te'n thihnak pin tholehnak le vanvummi te om si, ti heh um ngawl si (Leh. 23:8).

Samaria mi te: Judea le Galilee ram laklawh ah om ram sung minung te kheh Samaria te ti si. Amahni heh Jesuh hun lai in Jew te haw ber nak minung te si (Luk.10:33). Amahni a hawnak heh miphun tsingawl a si ta si.

Sanhedrin: Sanhedrin heh Khrih hun le a masuan in Jerusalem pin Jew khawnsil ah a saang ber ming neitu te si (Leh.4:15).

Sathau pawh: Mi pakhat lu vumah sathau pawh a si ngawl lekhaw sathau thuh kheh si. Suang te (Sua. 28: 41), profet te (1Ku.19:16), kumpibawi te (1Sa. 15:1; 16:13) kheh a dang tse in thiangrim tiarnak in pawhnak si. Grik laitsang in Khrih le Hebru awn in Messiah heh "Sathau pawhnak pa" tinak si. Sathau pawh heh mikhual paan thiamnak theihdiknak in mang lehtset si (Luk. 7:46).

Sinakok: Jew mipi te zirhdunnak khawmnak mun si. Seltaang zawh in sinakok tampi om palh atsia bawlnak heh Jerusalem temple bek ah puah si (Mah.12:9).

Sizar: Rom kumpibawi te ming si. Oktavios Sizar (Sizar Augustus ti in konak si) in mang pan si. Thukam Ther sung ah Augustus (Luk. 2:1),

Tiberius (Luk. 3:1), Claudius (Leh. 11:28), Nero (Leh. 25:11), ti bang in ngan si.

Tatsik: Buan a si ngawl lekhaw khuainun thaw puahnak thilri si; si tiar otnak kheh tatsik in puah si. Taanglai tatsik te heh lungto kohno in puah atsia zuk le laitsang te ngan si. Tatsik te heh kut ah bun atsia bulpaak tatsik in tsang si (Sua. 39:6; Thu.6:3).

Timbaw: Timbaw heh kopher thing in sanak si atsia tsarnai in a vum ah thuhnak si veng si. Noah sanak timbaw heh asaang lam dong 300, avap lam dong 50, adaak lam dong 30 in sanak timbaw si (Sia. 6:14-16). Ningli nei in thuahthum in sanak si, a pang ah kongkhampi, a vumlam ah phawklet bunnak si. Kum 100 sung sanak si (Sia. 5:32; 7:6; Mah. 24:38; Luk. 17:27; Heb. 11:7; 1 Pit 3:20).

Timbaw tsawl tiarnak thiarkawi: Timbaw thawn theihnung tuh ngawl le tsawltiarnak tuh in rihual a si ngawl lekhaw thiarri tawidun rit pitseih timbaw nuai ah lehsuknak kheh si (Leh. 27:13, 29, 30, 40; Heb. 6:19).

Temple: Jerusalem ah Pathian benak le bawlnak mun si. Temple pakhatnak heh Solomon temple si atsia 950 BC in sanak si. 586 BC in Babylon ten siatsuah si. Temple dawlta ber heh Zerubabel temple si atsia 515 BC in sel taang zawh sanak si. Tsimi temple kheh Herod Mak in 20 BC lun in kauh leh si. AD 70 in Rom ten siatsuah in lungto lianpi thaw reennak, pang hatlam pakhat bek zam atsia "Jews te Kapnak Ving," ti'n ko si. Tuni hen hatlam pang hem Muslim ten luah si (Mah.23:17).

Thukam: Pawl panih, minung panih a si ngawl lekhaw mi phunnih laklawh ah thukam a si ngawl lekhaw lungkimnak kheh si (Mah 26:28; Luk. 1:72; Rom 11:27; Gal 3:17; Heb 8:8).

Thukam Kuang: Akakia thing in puah atsia sui thuhnak thingkuang thiangrim si. Asaang lam dong nih le khuai, avap lam le athuuk lam dong khat le khuai veve si. A sung ah Thukham sawm ngannak lungpek te le Aron thing khawh le mana sang koihnak sui bel te om atsia a vumpin cherubim vanvummi in a laa thaw khuh si (Heb. 9:4; Thu. 11:19).

Thukhentu: Tuma lai in Israel te'n kumpibawi masa ber a nei ma in Pathian in a dangten no in amahni huaitu in thukhentu te tiar si. Mete kheh Thukhentu si (Leh.13:20).

Thuthang Pha: Thuthang Pha tinak heh Laithiangrim ngannak bangin keimahni tsa in Khrih kheh thi si, Laithiangrim ngannak bang in a nithumnak in tholeh si (1Ko. 15:3-4).

Thuut: Thukam Ther ah mang nak si. (1) Vaimuaknak (Luk. 7:45), a si ngawl lekhaw vailanak; (2) umtu te pawlkom dangnak ah tualnel ngai in pawldundang kheh a thiangrim thuutdunnak si (Rom. 16:16).

Tilretnak: Sullam pathum in om si. (1) Zaunak khan sung ah thuneitu ber; mipa til retnak (Mah. 19:12b); Tuma lai in kupibawi inn ah muangtaakber minung in mangnak si (Leh. 8:27-39); (2) mipa a suak pah in tsa nei thei ngawl (Mah. 19:12a); (3) mipa, nu le pa sualnak puah thei tuh ngawl in mah le mah reemtsawm (Mah. 19:12c).

Vanvummi: Vanvummi hinnih om si. Pathian thu phurtu in lehnak vanvummi (apha) (Luk. 1:26) le Satan tsa naprertu khawvang huham nei vanvummi (asual) te kheh si (Mah. 25:41).

THULU ZEINAK

AAP
Rom 12:1,2
AARON
Heb 5:4
ABADDON
Thu 9:11
ABBA
Mar 14:36; Rom 8:15; Gal 4:6
ABEL
Mat 23:35; Luk 11:51; Heb 11:4; 12:24; 1Jo 3:12
ABRAM, ABRAHAM
Luk 16:29; Joh 8:56; Leh 7:2-4; Rom 4:9-22; Gal 3:6-9; 4:22; Heb 7:1-10; 11:8-10, 17-19; Jei 2:21
ADAM
Rom 5:12-19; 1Ko 15:45; 1Ti 2:13-14
AIAWH
2Ko 5:20
AIAWH
Joh 15:13; Rom 5:8; 8:32; 9:3; Efe 5:2; 1Th 5:10; Tit 2:14; 1Pi 2:21,24; 1Jo 3:16
AIAWH TUARNAK
Joh 1:29; 11:50; Rom 3:23-26; 4:6,7; 6:10; 8:3; 2Ko 5:21; Heb 5:3; 9:7-22; 1Pi 3:18
ANDREW
Mat 4:18-20; Joh 1:35-44; 6: 6:8,9
ANG
Mah 2:10; 5:12; 13:20, 44; Mar 12:37; Luk 8:13; 10:20; 12:32; 15:32; Joh 5:35; 16:21-22; Leh 2:46; 8:39; Rom 7:22; 12:8, 15; 2Ko 6:10; 12:9; Fil 2:13; 4:4; Kol 1:10; 3:15, 20; 1Th 2:4; 5:16; Heb 12:23; 13:16; Jei 1:9; 5:13; 1Pi 4:13.
ANG THEI NGAWL
Luk 17:17,18; Joh 1:11; Rom 1:21; 2Ti 3:2
ANGNAK
Mat 5:10-12; Mar 14:11; Luk 1:45-55; 16:25; 23:8; Joh 8:56; Leh 2:26; 2Ko 2:2; 2Jo 1:4; 3Jo 1:3; Thu 19:7
ANTIOK, PISIDIA RAM
Leh 13:14-52
ANTIOK, SYRIA RAM
Leh 11:19-30; 13:1; 14:26-28
APOLLOS
Leh 18:24-19:1; 1Ko 3:4-7; 16:12
AQUILA
Leh 18:1-3,18,19,26; Rom 16:3-5; 1Ko 16:19; 2Ti 4:19
ARITHEI ZU
Mat 11:18; Luk 1:15; 7:33
ARMAGEDDON
Thu 16:16
AU
Luk 17:15; 19:37-41; Leh 3:8,9; Thu 5:12-14
AWN
Mat 26:73; Mar 16:17; Joh 19:20; Leh 2:8-11; 10:46; 14:11; 19:6; 21:37; 1Ko 12:10; 14:2-40
AWN LETTU
1Ko 12:10,30; 14:5,13,26-28
AWN MAWI
Mat 9:23; 11:17; Mar 14:26; 1Ko 14:15; Efe 5:19; Kol 3:16; Heb 2:12; Thu 14:2,3; 18:22
AWN PHUNDANG (RAULA LEHSAWNG)
Leh 2:1-40; 10:46; 19:6; 1Ko 12:8-10,28-30; 13:1,8; 14:1-40
AWN THEI NGAWL
Mat 9:32,33; 12:22; 15:30,31; Mar 7:37; 9:17,25,26
AWN, APHA
Mat 12:35,37; Luk 6:45; Efe 4:25,29; Fil 1:27; Kol 4:6; Jei 1:19,26; 3:2,13; 1Pi 2:12; 3:15,16; Thu 14:5
AWN, SESUAK
Mat 5:22,37; 12:34-37; Leh 23:5; Rom 1:29,30; 3:13,14; 1Ko 6:9,10; Efe 4:25,29,31; 5:4; Tit 1:10,11; 3:2; Jei 1:19,26; 3:5-11; 4:11; 1Pi 2:1; 3:9,10; 2Pi 2:7,8,10; 3Jo 1:9-11; Jud 1:8-10
BABYLON
Thu 14:8; 16:19; 17:1-18; 18:1-24
BARABBAS
Mat 27:16-26; Joh 18:40; Leh 3:14
BARNABAS
Leh 4:36,37; 9:25-27; 11:22-24,30; 13:1,2; 14:12,14; 15:36-39; 1Ko 9:6; Gal 2:1,9
BARTHOLOMEW
Mat 10:3; Mar 3:18; Luk 6:14; Leh 1:13
BARTIMAEUS
Mat 20:29-34; Mar 10:46-52; Luk 18:35-43
BAWI TOHKHENG
Mat 5:34; 19:28; 23:22; 25:31; Leh 2:30; 12:21; Heb 8:1; 12:2; Thu 1:4; 3:21; 4:2-10;

7:9-17; 14:3,5; 19:4; 21:5; 22:3
BAWIPA KIHZAH
Mat 10:28; Luk 1:50; 18:2,4; Leh 9:31; 13:16,26; Rom 3:18; 2Ko 5:11; 7:1; Efe 5:21; Heb 11:7; 1Pi 2:17; Thu 15:4
BAWLNAK
Joh 1:29; Rom 12:1; 1Ko 5:7; 2Ko 5:21; Efe 5:2; Fil 4:18; Heb 9:19-28; 10:1-14; 13:11-13,15; Thu 5:6
BAWLNAK
Rom 12:1; 1Ko 5:7; Fil 2:17; 3:7,8; 4:18; Heb 13:15; 1Pi 2:5
BAWMNAK/PENAK
Mat 6:1-4; Luk 19:8; Leh 9:36; 10:2; 1Jo 3:17
BENAK (DIK)
Mat 2:1-2,11; 4:10; 15:25; 28:17; Luk 24:53; Joh 4:20-24; 9:38; Leh 17:24,25; Fil 3:3; 1Ti 2:8; Heb 1:6; 12:28; 1Pi 2:5; Thu 4:10,11; 14:6,7; 15:4; 19:10; 22:8
BENAK (DIKNGAWL)
Joh 4:22; Leh 10:25,26; 14:12; 17:23-25; Rom 1:25; Kol 2:18; 2Th 2:3-12; Thu 13:4-15; 19:10; 22:8
BENAK BUUK
Leh 7:44; Heb 8:5; 9:2-8,21,23; 13:10
BETHANY
Mat 26:6-13; Luk 10:38-42; 24:50,51; Joh 11:18
BETHLEHEM
Mat 2:1,5,6,8,16-18
BETHSAIDA
Mat 11:21; Mar 6:45; 8:22; Joh 1:44; 12:22
DAAN
Mat 5:17-45; 22:21, 37-40; Luk 16:17; 20:22-25; 24:44; Joh 1:17,45; 5:46; 7:49,51; 12:34; Leh 7:38,53; 13:39; 15:5; 20:20-25; Rom 2:14,15; 5:20; 7:1-7,12,14; 8:3; 10:4,5; 13:10; 1Ko 6:12; 10:23; 2Ko 3:7-15; Gal 2:3-9; 3:19; Efe 2:15; Kol 2:14-23; 1Ti 1:5,8-10; Heb 2:2; 8:4-13; 9:8-24; 10:1-18; Jei 1:25; 1Jo 3:4; 5:3
DAAN HEEK
Mat 5:25,26; 1Ko 6:1-8
DAAN NEINGAWL
Mat 7:23; 13:41; 23:27, 28; 24:12; Leh 2:22,23; Rom 4:7; 2Ko 6:14; 2Th 2:7,8; 1Ti 1:9; Tit 2:14; Heb 8:12; 10:17; 2Pi 2:8; 1Jo 3:4
DAAN THIAM
Mat 22:34-40; Luk 10:25-37; 11:45-52; Tit 3:13
DAAN ZIRHTU
Mat 2:4; 5:20; 7:29; 9:3; 12:38; 13:52; 15:1; 16:21; 17:10; 20:18; 21:15; 23:2,3; 26:3,57; 27:41; Joh 8:3
DAMASKAS KHAW
Leh 9:1-22; 2Ko 11:32, 33; Gal 1:17
DAN, JEW TE
Mat 12:1-8; 15:2-20; Mar 7:3-9; Luk 6:1-11; Kol 2:8
DAN, KHRISTIAN
1Ko 11:1-23; 15:1-3 2Th 2:15; 3:6,7; 1Pi 1:18; 2Pi 1:16-18
DANGDUNNAK OM NGAWL
Luk 17:26-30; Thu 3:15,16
DAVID
Mat 1:1; 12:3,4; 22:42-46; Luk 3:31; Leh 2:25-38; 13:22,23
DAWI
Leh 8:9; 13:6-12; 16:16; 19:13,19; 2Ti 3:8
DAWITHIAM
Mat 24:24; Leh 8:9-11; 13:8; 16:16; 19:13-15,19; Gal 5:20; 2Th 2:9
DEIHDANNAK
Leh 10:28-35; 15:36-40; 1Ti 5:21; Jei 2:1-4
DENGNAK
Mat 24:22,31; Joh 15:16; 17:6; Leh 9:15; Rom 9:11-16; Efe 1:4; 1Th 1:4; 2Th 2:13
DENNAK
Mat 20:28; Mar 10:45; Luk 2:38; Leh 20:28; Rom 3:24-26; 1Ko 1:30; 6:20; 7:23; Gal 1:4; 2:20; 3:13; 4:4,5; Efe 1:7,13, 14; 4:30; 5:2; Kol 1:14, 20-22; 1Ti 2:6; Tit 2:14; Heb 9:12,15; 1Pi 1:18, 19; Thu 5:9,10
DERBE KHAW
Leh 14:6,20; 16:1
DIKNAK
Mat 7:12; Mar 10:19; Luk 3:12,13; 6:31; Leh 24:16; 2Ko 4:1,2; 7:2; 8:21; Fil 4:8; Kol 3:22; 1Th 4:11,12; Heb 13:18; 1Pi 2:12
DIKTSANG
Mat 1:19; 5:45; 9:13; 10:41; 13:17,43,49; 23:28,29,35; 25:37,46;

27:19; Mar 2:17; 6:20; Luk 1:6,17; 2:25; 5:32; 14:14; 15:7; 18:9; 20:20; 23:50; Leh 10:22; 24:15; Rom 1:17; 3:10; 5:7,19; Gal 3:11; 1Ti 1:9; Heb 10:38; 11:4; 12:23; Jei 5:6,16; 1Pi 3:12; 4:18; 2Pi 2:7,8; 1Jo 3:7; Thu 22:11

DIKTSANG NGAWLNAK
1Th 4:6; Jei 5:4

DIKTSANGNAK
Rom 3:21-30; 4:3-25; 5:1,9,11-21; 6:22; 8:1, 30,31,33,34; 10:1-5; 1Ko 1:30; 6:11; 2Ko 5:19,21; Gal 2:14-21; 3:6-24; Fil 3:8,9; Tit 3:7

DIKTSANGNAK
Mat 3:15; 5:6,10,20; 6:33; Luk 3:10-14; Joh 3:21; 14:21-24; 16:8-10; Leh 17:31; Rom 4:3-25; 6:19-22; 8:4-6; 14:17-19; 2Ko 9:10; Gal 5:22,23; Efe 5:9; Fil 1:11; 1Ti 6:14; 2Ti 2:22; 3:16; 4:6-8; Tit 2:11,12; Heb 11:33; 12:11; Jei 3:18; 1Pi 3:14; 1Jo 2:29; 3:7,10

DIOTREPHAS
3Jo 1:9

DOMSO
Leh 20:32; Rom 14:19; 15:1,2; 1Ko 8:1; 14:4-12; 2Ko 10:8; 12:19; Efe 4:12; 1Th 5:11

DU TIARTU
Mat 13:41; 16:23; 18:6-9; Luk 17:1; Rom 14:13,21; 16:17; 1Ko 8:9-13; 10:32; Thu 2:14

EFESA KHAW
Leh 18:18-28; 19:11-29; 20:16-38; 1Ti 1:3; 2Ti 1:18; 4:12; Thu 2:1-7

EIHMU
Mat 8:24; 9:24; 25:5; 26:45; Mar 4:38; 5:39; Luk 8:23,52; Joh 11:11-14; 1Th 4:14; 5:6,7

ELDUNNAK
Luk 22:24; Leh 15:37- 40; 1Ko 1:11; 2Ko 12:20; Gal 5:20; Fil 2:3,14; Kol 3:13; 1Ti 6:4; 2Ti 2:24-26; Tit 3:9; Jei 3:16; 4:1,2

ELIJAH
Mat 11:14; 16:14; 17:10-12; Mar 9:4,12,13; Luk 1:17; Joh 1:21-25; Rom 11:2-4; Jei 5:17,18

ELIZABETH
Luk 1:5-7,13,24, 25,36,39-45,57-60

ELPHAH
Mat 7:24; 16:18; Luk 6:48; 1Ko 3:10,11; Efe 2:20; 2Ti 2:19; Heb 11:10

EMMAUS KHAW
Luk 24:13-18

ENOCH
Luk 3:37; Heb 11:5; Jud 1:14

EPIKURUS
Leh 17:18

ERHNAK
Mat 2:13; 5:10-12,44; 10:16-23,28; 12:14,24; 13:21; 20:22,23; 24:8-10; 26:3,4,14-16,59,67; 27:25-30,39-44; Joh 7:7-32; 8:37-59; 10:20,31,39; 15:18-25; 16:1-3; Leh 4:16-20; 5:29,40-42; 7:52; 8:4; 13:50; 26:9-11; Rom 8:35-37; 1Ko 4:9-13; 13:3; 2Ko 4:8-12; 6:4,5,8-10; Gal 4:29; 5:11; 6:12; Fil 1:12-14; 1Th 2:15; 2Ti 3:10-12; Heb 10:32-34; 12:2,3; Jei 5:6,10; 1Pi 3:14, 16,17; 4:1,3,4,12-14, 16,19; 1Jo 3:1,13; Thu 6:9-11; 7:13-17; 12:11,13

ESAU
Rom 9:11-13; Heb 12:16,17

EVE
2Ko 11:3; 1Ti 2:13,14

FARASI
Mat 3:7-10; 6:2-8, 16-18; 9:11-14; 12:2-8, 38,39; 15:1-9; 16:1-12; 19:3; 21:33-46; 22:15-22; 23:1-33; Luk 6:39; 7:30,36-39; 11:14-54; 12:1; 14:1; 15:1-10; Joh 3:1; Leh 15:5; 22:3; 23:6-9; 26:5

FELIX
Leh 24:1-27

FILADELFIA
Thu 1:11; 3:7-13

FILIP, LEHNAK
Mat 10:3; Mar 3:18; Luk 6:14; Joh 1:43, 45-51; 6:5-7; 12:20-22; 14:8-13; Leh 1:13

FILIP, PAWLPI UPA
Leh 6:5; 8:4-14,26-40; 21:8-10

FILIPI KHAW
Leh 16:12-40; 20:1-6; Fil 1:1; 4:10-18; 1Th 2:2

GABRIEL
Luk 1:11-19,26-29

GAIUS
Leh 19:29; 20:4; Rom 16:23; 1Ko 1:14; 3Jo 1:1

GALATI
Leh 16:6; 18:23; 1Ko 16:1; Gal 1:1,2; 1Pi 1:1
GALILEE
Mat 2:22; 4:13-25; 26:32,69; 27:55; Luk 3:1; Joh 4:45,47; Leh 9:31
GAMALIEL
Leh 5:33-40; 22:3
GENTIAL
Mat 8:11; 12:17-21; 19:30; Mar 7:27,28; Luk 21:24; Joh 10:16; Leh 9:15; 10:45; 11:1-18; 13:2,46-48; 14:27; 15:7-9,12-31; 26:16-18; 28:28; Rom 1:5-7,23-32; 2:14; 9:22-30; 10:19,20; 11:11-13,17-21; 15:9-12; Gal 1:15,16; 2:2; 3:14; Efe 2:11,12; 3:1-8; Kol 3:11; 1Th 2:16; 1Ti 3:16; 2Ti 1:11
GETHSEMANE
Mat 26:36-50; Joh 18:1-2
GOLGOTHA
Mat 27:33
GOLGOTHA
Mat 27:33
GOMORRAH
Mat 10:15
GRIK
Mar 7:26; Luk 23:38; Joh 7:35; 12:20-23; Leh 11:20; 14:1; 16:1; 17:2-4,12,28,34; 19:9; 20:2; Rom 2:10; 3:9; 10:12; 1Ko 1:22,23; 12:13; Gal 3:28; Kol 3:11
HAGAR
Gal 4:22,24,25
HAIHAWH THUNNAK (LAI THIANGRIM)
Mat 24:35; Luk 12:11,12; Joh 10:34-36; 2Ti 3:15-17; Heb 1:1; 3:7; 1Pi 1:10-12; 2Pi 1:20,21; Thu 1:10,11
HAMPUM
Mat 26:14,15; Leh 5:1-10; 1Ko 6:10; Kol 3:5; 1Ti 6:9-11
HARNAK
Mat 5:10-12; Joh 16:33; Rom 5:3; 8:18,35; 12:12; 1Ko 10:13; 2Ko 1:8-10; 12:7-10; 1Th 1:6; 3:3; Jei 1:3,4,12; 1Pi 1:6-9; 4:12-16; 5:10; Thu 2:9,10
HARNAK LIANPI
Mat 24:9, 21, 29; Mar 13:19,24; Rom 2:9; 1Th 5:2; Thu 1:9; 2:9,10; 7:14
HARNAK/SENAK
2Th 1:6; 2Pi 2:6
HARSANAK
Mat 27:54; 28:2; Mar 13:8; Luk 13:4; 21:25-28; Leh 16:26; 1Th 5:3; Thu 6:8,12-14; 8:5-12; 9:1-5; 11:13,19; 16:2-12,18-21; 18:8
HARSANAK
Leh 9:16; Rom 8:17-23,26; 1Ko 4:12,13; 2Ko 1:7; 4:11-18; Fil 1:29; 2:27-30; 3:10; Kol 1:24; 2Th 1:4,5; 1Ti 4:10; 2Ti 2:9,12; Heb 11:26,36-38; Jei 5:10; 1Pi 4:13,14; 5:10
HAUDEK
Mat 3:7-12; 14:3,4; 16:1-4; 18:15-17; 21:17-20; 23:1-39; Luk 9:55; 17:3,4; Joh 7:7; Leh 7:51-53; 8:20-23; 13:9-11; 16:37-40; 23:3; Gal 4:16; Efe 4:15; 5:11,13; Fil 3:1; 1Th 5:14; 1Ti 5:1,2,20; 2Ti 4:2; Tit 1:13; Heb 3:13; Thu 11:10
HAW
Mat 5:43,44; 6:15; 10:22; Joh 15:18,19,23-25; 17:14; Gal 5:19,20; Efe 4:31; Kol 3:8; 1Jo 2:9, 11; 3:10, 13-15; 4:20
HEBRU
Luk 23:38; Leh 6:1; 21:40; 22:2; 26:14; 2Ko 11:22; Fil 3:5;
HEI SIAR NGAWL
Luk 12:48; 23:34; Joh 13:7; 16:2; Leh 1:7; 3:14,15,17; 17:23,30; 19:32; Rom 8:24-26; 1Ko 2:7-10; 3:19; 13:9,12; Gal 1:13-16; Efe 4:18,19; 1Ti 1:12,13; Jei 1:5,6
HELL
Mat 5:22,29,30; 8:11,12; 10:15,28; 13:30,38-43, 49,50; 16:18; 18:8, 9,34,35; 22:13; 23:14; 25:28-30,41,45,46; Mar 9:43-48; Luk 3:17; 10:15; 16:23-26,28; Leh 1:25; 2Th 1:9; 2Pi 2:4; Jud 1:6; Thu 2:11; 9:1,2; 11:7; 14:10,11; 19:20; 20:10,14,15; 21:8
HEROD
Mat 2:3-8,12-18; 14:3-11; Luk 1:5; 3:1; 9:7,9; 13:31,32; 23:6-12,15; Leh 4:27; 12:1-23; 25:23; 26:27,28
HEROD MINUNG TE
Mat 22:16; Mar 3:6; 12:13

HERODIAS
Mat 14:3,6;
Mar 6:17,19,22;
Luk 3:19
HIMNAK
Joh 10:28; 17:12;
Rom 8:34-39;
2Ko 1:21,22; 1Pi 1:5;
Jud 1:24
HINGLEHNAK
Joh 1:13; 3:3-8; 17:2;
Leh 16:14; Rom 2:28,29;
8:2-6,9,13-16;
1Ko 2:12,14-16;
2Ko 3:3; Gal 2:20; 4:29;
Efe 2:5; Tit 3:5,6;
Jei 1:18; 1Pi 1:3, 22,23;
2Pi 1:3,4; 1Jo 3:9,14;
4:7; 5:1,4,18
HUAIDUNNAK
Mat 1:18; 5:31,32;
19:2-9,29; 22:2,11,
12,24,29,30; 25:1-11;
Mar 6:17,18; 10:2-12;
12:19-25; Luk 16:18;
20:28; Joh 2:1-5;
Rom 7:1-3; 1Ko 6:16;
7:1-40; 9:5; 11:11,12;
2Ko 6:14; Efe 5:25-32;
Kol 3:18, 19; 1Ti 3:2,12;
4:1,3; 5:14; Heb 13:4;
Thu 19:7-9
HUAINAK, PATHIAN
Luk 1:79; Joh 10:3,4;
16:13
HUN
Mat 14:25; Mar 1:15;
6:48; Luk 12:16-23;
21:24; Joh 6:39,54;
12:48; Leh 2:17; 7:6;
14:15-17; 2Ko 6:2;
Gal 4:4; Efe 1:10; 5:16;
2Ti 3:1; Heb 11:11,
13-16; 2Pi 3:3,8,9,13,15;
Thu 10:6
HUN PHA
Mat 10:14,15; 11:20-24;
23:34-38; 25:1-46;
Luk 12:47; 13:25-28;
14:16-24; 19:12-27
IKONIUM KHAW
Leh 13:51; 14:1-6,21,22;
16:2; 2Ti 3:11
IKSIKNAK
Mat 27:18; Mar 7:22;
Luk 15:25-32;
Rom 1:29; 10:19; 11:11;
1Ko 10:22; 2Ko 11:2;
Gal 5:19-21,26; Fil 1:15;
1Ti 6:4,5; Tit 3:3;
Jei 3:14,16; 1Pi 2:1
INN NINGKHUMNAK LUNGTO
Luk 20:17; Leh 4:11;
1Pi 2:6-8
INNSAANG
Mat 19:6; 1Ko 11:3;
Efe 5:22-33; 6:1-4;
Kol 3:18; 1Ti 3:4,5,12;
2Ti 1:5; 1Pi 3:1,6
ISAK
Mat 1:2; 8:11;
Luk 13:28; Rom 9:7;
Gal 4:22,28; Heb 11:11,
17,20; Jei 2:21
ITNAK, MINUNG TSA
Mat 5:41-47; 7:12;
Mar 9:41; 12:31;
Luk 6:31-35; 10:30-37;
Joh 13:34,35; 15:12,
13,17; Rom 12:9,10;
13:8-10; 1Ko 8:1; 13:1-
14:1; 2Ko 8:7; Gal 5:13,
14,22; Efe 5:2; Fil 1:9;
2:2; Kol 2:2; 1Th 1:3;
3:12; 4:9; 1Ti 1:5; 4:12;
2Ti 2:22; Tit 3:15;
Flm 1:12-16;
Heb 10:24; 13:1; Jei 2:8;
1Pi 1:22; 2:17; 4:8; 2Pi
1:7; 1Jo 2:9-11; 3:11-23;
4:7-21; 5:1,2; 2Jo 1:5
ITNAK, MINUNG IN PATHIAN/JESUH
Mat 10:37,38; 22:37,38;
Mar 12:29,30; Luk 2:29,
30; 7:47; 11:42;
Joh 5:42; 8:42; 14:15,21,
23; 15:9; 16:27; 17:26;
21:17; Leh 21:13;
Rom 5:5; 8:28; 1Ko 8:3;
16:22; 2Ko 5:14,15;
Gal 5:6; Efe 3:17-19;
4:15; 6:24; Fil 1:9;
Kol 1:8; 2Th 3:5;
2Ti 1:13; 4:8; Flm 1:5;
Heb 6:10; Jei 1:12; 2:5;
1Pi 1:8; 1Jo 2:5,15;
3:17,18; 4:12,16-21;
5:1-3; 2Jo 1:6;
Jud 1:21; Thu 2:4
JAKOB
Mat 1:2; Joh 4:5;
Leh 7:8,14,15;
Heb 11:20; 12:16;
JEIM, ALPHAEUS TSAPA
Mat 10:3; 27:56;
Mar 15:40
JEIM, JOSEFE **LE MARY TSAPA**
Mat 13:55,56; Mar 3:18;
Leh 1:13,14; 15:13-21;
1Ko 15:7; Gal 1:19; 2:9,
12; Jei 1:1; Jud 1:1
JEIM, ZEBEDEE TSAPA
Mat 4:21,22; 10:2; 20:20
-23; 26:37; Mar 1:29;
3:17; 5:37; 13:3; 16:1;
Luk 5:10; 8:51; 9:28,54;
Joh 21:2; Leh 12:2;
1Ko 15:7;
JERIKHO KHAW
Mat 20:29-34; Luk 19:1-
10; Heb 11:30,31
JERUSALEM, LEI
Mat 2:3; 4:5; 5:35;
23:37,38; 24:15; 27:2;
Mar 13:14-23; Luk 2:41;
13:33-35; 19:41-44;
21:20-24; 23:1-7; 24:47;
Joh 4:20; 5:1; 7:1-14;
12:20-22; 18:15,28,29;

Leh 1:4; 2:14; 6:1-15; 7:1-60; 11:19-21; 12:1-23; 21:34
JERUSALEM, VAN
Gal 4:26,31; Heb 11:10,16; 13:14; Thu 21:2,10-27
JESUH
Mat 1:21,25; Luk 1:31; 2:21; 10:24; Joh 2:21; 7:46; 20:31; 21:13,25; Leh 2:38; 3:6,16; 4:10,30; 5:40; 8:12,16; 10:48; 16:18; 19:17; 21:13; 26:9; 1Ko 1:2,10; 5:4; 6:11; Efe 5:20; Fil 2:10; Kol 3:17; 2Th 2:8; 3:6; Heb 1:4; 1Pi 2:4; 1Jo 3:23; Thu 22:16
JESUH, BAWIPA
Mar 2:28; Luk 2:26; Joh 1:41; 3:31; 13:13; Leh 7:59; 10:36; 11:17; 16:31; 20:21; Rom 1:3; 5:1,11; 10:12; 13:14; 14:9; 1Ko 15:47; Kol 3:17,24; 1Th 4:1,2; Tit 1:4; Jei 2:1; 2Pi 1:11; 3:18; Thu 15:3; 17:14; 19:16
JESUH, BE
Mat 2:2,11; 9:18; 14:33; 15:25; 20:20; 21:9; 28:9,16,17; Mar 3:11; 5:6,7; 11:9,10; Luk 4:41; 5:8; 23:42; 24:52; Joh 5:23; 9:38; 12:13; Leh 1:24; 7:59,60; 1Ko 1:2; 2Ko 12:8,9; Fil 2:10,11; 1Ti 1:12; Heb 1:6; 2Pi 3:18; Thu 5:8,9,12-14; 7:10
JESUH, DIKTSANGNAK
Mat 27:19; Leh 3:14; 7:52; 22:14; 2Ti 4:8; 1Jo 2:1;
JESUH, HARSANAK TE
Mat 26:38-45; 27:24-50; Mar 14:15; 15:34; Luk 2:34; 4:28,29; 22:23,44; 24:46; Joh 4:6; 11:33,35; 12:27; 18:11,19; 19:5,28; Leh 3:18; 17:3; 2Ko 1:5; Fil 2:7,8; 3:10; Heb 2:9; 4:15; 5:7,8; 12:2,3; 1Pi 1:11; 2:21-23; 4:1; Thu 5:6; 19:13
JESUH, HUHAM
Mat 8:3,16,27; 10:1; 12:13,28,29; 28:18; Mar 3:27; 4:39; 6:7; Luk 5:17; 6:19; 9:1; 11:20-22; Joh 2:19; 5:21, 28,29; 10:17,18,28; 17:1,2; Fil 3:20,21; Kol 1:17; 2Th 1:9; 1Ti 6:16; Heb 1:3; 7:25; 2Pi 1:16; Thu 1:8; 3:7; 5:12
JESUH, IMMANUEL
Mat 1:23
JESUH, ITNAK
Mar 10:21; Joh 11:5; 13:1,23; 19:26; 20:2; 21:7; Leh 10:38; Rom 8:35-39; 15:3; 2Ko 5:13,14; 8:9; Gal 2:20; Efe 3:17-19; 5:2,25,29,30; 2Th 2:13; Heb 2:11,18; 4:15; 1Jo 3:16; Thu 1:5; 3:9,19
JESUH, KHRIH
Mat 1:1,16; 16:20; Mar 14:61; Luk 2:11; 9:20; 23:2,35; 24:21; Joh 1:17; 17:3; Leh 2:38; 4:10; 9:34; 10:36; 16:18; 19:4; Rom 1:1,3,6; 2:16; 3:24; 5:15,17; 6:3,11,23; 8:1,39; 1Ko 1:1,2,4,9, 24,30; 2:2; 2Ko 1:19; 4:6; 13:5; Gal 2:16; Fil 1:8; 2:11; 1Ti 1:12, 15; Tit 3:6; Heb 3:1; 13:8; 1Pi 5:10,14; 1Jo 1:7; 2:1
JESUH, KUMKHAW
Mar 12:36,37; Joh 1:1,2, 4,15; 6:62; 8:23,58; 12:41; 17:5,24,25; Efe 3:21; 4:10; Kol 1:17; 2Ti 1:9; Heb 1:10-12; 6:20; 7:16, 24,25; 13:8; 1Pi 1:20; 1Jo 1:1,2; 2:13,14; Thu 1:8,17,18; 5:13,14
JESUH, KUMPIBAWI
Mat 2:2,6; 12:6; 13:41; 19:28; 21:5-9; 25:31-34; 26:64; 27:11; 28:18; Luk 1:32,33; 2:11; 19:27,36-38; 22:29,30, 69; 23:38,42; Joh 1:49; 12:41; 18:36,37; 19:14, 15,19; Leh 1:6,7; 2:30; 3:15; 5:31; 1Ko 15:23-28; Efe 1:20-22; Fil 2:9-11; 1Ti 6:15,16; Heb 2:7,8; 10:12,13; 1Pi 3:22; Thu 1:5-7; 3:7, 21; 5:5,12; 6:2,15-17; 11:15; 12:10; 14:14; 17:14; 19:11-16; 20:4,6
JESUH, MI TSAPA
Mat 8:20; 9:6; 11:19; 12:8,40; 16:28; 17:9-23; 13:41; 16:13,27; 19:28; 20:28; 24:27-37; Mar 9:12; 13:26; Luk 7:34; 18:31; 19:10; Joh 1:51; Leh 7:56; Heb 2:6-10; Thu 1:13; 14:13
JESUH, MINUNG
Mat 16:27,28; 18:11; 20:28,30,31; 21:9; 26:2,26-28,36-45,64; Mar 2:28; 9:9,12; 10:33,45; 14:21,34,42, 62; Luk 2:11-14,42,52; 5:24; 17:22,24; 18:31; 19:10; 21:36; 22:48,69; Joh 1:14; 5:27; 12:34;

13:31; Leh 7:56; 17:31; Gal 4:4; Fil 2:7,8; 1Ti 2:5; Heb 2:9,10, 14-18; 10:12; 1Jo 4:2,3; 2Jo 1:7; Thu 1:13; 14:14

JESUH, NAPER
Mat 1:21; 3:11,12; 4:23; 5:17; 9:13; 10:34-36; 15:24; 18:11-14; 20:28; Mar 1:38; 10:45; Luk 1:78,79; 2:30-38; 4:18,19,43; 9:56; 12:49-53; 24:26,46,47; Joh 3:13-17; 4:25,34; 6:51; 9:39; 10:10; 12:27, 46,47; 18:37; Leh 5:31; 10:43; 26:23; Rom 5:6-8; 8:3,4; 10:4; 14:9; 15:8,9; 2Ko 5:14,15; Gal 1:3,4; 4:4,5; Efe 4:10; 1Ti 1:15; Heb 2:9-18; 9:26; 1Jo 3:5,8; 4:10

JESUH, NGEIHHAR NGUN
Mat 8:3,16,17; 9:36; 14:14; 15:32; 18:11-13; 20:34; 23:37; Mar 6:34; 8:2,3; Luk 7:13; 19:41, 42; Joh 11:34-38; 18:8,9; 2Ko 8:9; Heb 4:15

JESUH, NUNEEM
Mat 11:29; 12:19,20; 21:5; 26:49-63; 27:12-14; Mar 2:6-11; Luk 22:27; 23:34; Joh 8:48-50; 13:5, 14; Leh 8:32;2Ko 10:1; Fil 2:7,8; Heb 12:2,3; 1Pi 2:23

JESUH, OMPINAK
Mat 18:20; 28:20; Joh 3:13; Efe 1:23

JESUH, PATHIAN
Mat 1:23; 11:27; 12:8; 22:42-45; 26:63-67; Joh 1:3; 10:30,38; 12:41,45; 14:7-10,16; 15:26; 17:10; Leh 3:14; 10:36; Rom 9:5; 10:11-13; 1Ko 2:8; 2Ko 4:5; Fil 2:6; Kol 1:16,17; 2:9; 2Ti 4:1; Tit 2:13; Heb 1:3,8,10-12; 13:20; Thu 1:17; 22:13

JESUH, PATHIAN TSAPA
Mat 14:33; 16:15-17; 26:63; 27:43,54; Mar 1:1; 3:11; 5:7; 14:61,62; 15:39; Luk 1:32,35; Joh 1:34, 49; 3:16-18,34-36; 5:19-37; 6:27-69; 8:16-54; 10:15-38; 11:4,27; 14:7-31; 15:1-24; 19:7; 20:17, 21,31; Leh 13:33; Rom 1:4; Heb 1:5; 4:14; 5:5; 1Jo 1:7; 2:22-24; 3:8; 4:9,10,14; 5:5; 2Jo 1:3; Thu 2:18

JESUH, PROFET
Mat 11:27; 12:17-20; 13:54; 21:11,46; 24:3-35; Luk 2:40,47,52; 4:18,43; 7:16,39; 13:33; 19:41-44; 24:19; Joh 3:2,13,34; 4:19; 6:14; 7:40; 8:26,28; 9:17; 12:49,50; 14:10,24; 15:15; 17:6,8,14,26; Leh 3:22,23; 7:37; Kol 2:3; Heb 1:1,2; Thu 1:5; 3:14

JESUH, REMTUAHTU
Rom 5:6-19; Efe 2:13-18; Fil 2:6-8; 1Ti 2:5; Heb 2:14-17; 7:27; 8:6; 9:15; 10:5-22; 12:24; 1Jo 1:3; 1Pi 1:18,19

JESUH, SANTU
Mat 1:21; Luk 2:11; 9:56; 15:1-10; 19:10; Joh 3:16,17; 4:42; 12:47; 14:6; Leh 3:26; 4:12; 5:31; 13:47; Rom 5:8-11; Gal 2:20; Efe 2:13-18; 5:23; Fil 3:20; 2Ti 1:10; Tit 1:4,15; 2:13,14; Heb 7:25; 1Pi 1:18, 19; 2Pi 1:1; 1Jo 3:5,8; 4:9,10,14; Thu 5:5-14

JESUH, SIHNI
1Jo 2:1

JESUH, SUANG
Joh 17:1-26; Leh 3:26; Heb 2:17,18; 3:1,2; 4:14,15; 5:4-6; 6:20; 7:11-28; 8:1,2,6; 9:12-14,23-28; 10:12

JESUH, THEITHEINAK
Mat 9:4; 11:27; 12:25; 13:54; 22:18; 24:25; 26:46; Mar 2:8; 5:30; 14:13-15,42; Luk 2:40, 47,52; 5:22; 6:8; 9:46-48; 22:10-13; Joh 1:48; 2:24, 25; 3:32; 4:16-19, 28,29; 5:30,42; 6:64; 8:16; 13:1, 2,10,11; 16:30,32; 17:1; 18:4; 21:17; Leh 1:24; Kol 2:3; Thu 2:18,23; 5:5,12

JESUH, THIANGRIM
Mar 1:24; Luk 1:35; 4:34; 23:40,41,47; Joh 5:30; 7:18; 8:46; 14:30; 16:10; 18:30,38; Leh 3:14; 4:27,30; 13:28,35; 2Ko 4:4; 5:21; Heb 1:9; 4:15; 7:26-28; 9:14; 1Pi 1:19; 2:22; 1Jo 2:29; 3:5; Thu 3:7

JESUH, THINNIAM
Mat 9:10; 20:28; 21:5; Luk 2:51; 9:58; 22:27; Joh 13:4-17; Leh 8:32, 33; 2Ko 8:9; 10:1; Fil 2:5-8; Heb 2:10,17

JESUH, THINRAWNAK
Mat 21:12,13; Thu 6:16

JESUH, TSUNGNUNGNAK
Mat 25:31; Luk 2:32; 9:28-36; 24:36; Joh 1:14;

2:11; 8:50; 12:41; 17:5,22; Heb 2:9; 13:21; 1Ti 3:16; Thu 1:14; 5:12
JESUH, TUUKHALTU
Mar 14:27; Joh 10:1-18, 27; Heb 13:20; 1Pi 2:25; 5:4; Thu 17:17
JESUH, TUUNO
Joh 1:29,36; Thu 5:6,8; 6:16; 7:9,10,17; 12:11; 13:8,11; 14:1,4; 15:3; 17:14; 19:7,9; 21:9, 14,22,23,27
JESUH, ZIRHTU SAYA
Mat 4:23; 5:1; 7:29; 11:1; 21:23; 22:16; 23:8; 26:55; Mar 4:1; 12:14; Luk 4:15; 6:6; 20:21; 23:5; Joh 3:2; 13:13; Leh 1:1
JESUH. THUNGAINAK
Mat 3:15; 26:39,42; Mar 14:36; Luk 2:49; 9:51; 22:42; Joh 4:34; 5:30,36; 6:38; 7:18; 8:29,46,55; 9:4; 14:31; 15:10; 17:4; 19:30; Fil 2:8; Heb 5:8; 10:7-9
JOB
Jei 5:11
JOHAN, LEHNAK
Mat 9:14; 17:1; 20:20-24; 26:18,19,37; Mar 5:37; Luk 5:10; 9:49,50,54-56; ; Joh 13:23-26; 18:15,16; 19:26,27; 20:2-8; 21:1-7,20; Leh 1:13; 3:1-11; 4:1-19; 8:14-17; Gal 2:9; Thu 1:9; 10:11
JOHAN, NIIMTU
Mat 3:15; 11:2-19; 14:1-12; 17:12,13; Mar 1:2-11, 14; 6:14-28; 11:32; Luk 1:11-20, 57-65; 5:33; 7:28; 11:1; 20:4; Joh 1:6, 7,15, 20-40; 5:32-36; 10:41; Leh 13:24,25; 19:4
JONAH
Mat 12:40,41; 16:4; Luk 11:29,30
JOPPA KHAW
Leh 9:36-43; 10:9-18
JORDAN RUN
Mat 3:6,13; Mar 1:5,9
JOSEPH, ARIMAT **HIA TE**
Mat 27:57-60
JOSEPH, JAKOB TSAPA
Leh 7:9-18; Heb 11:21,22
JOSEPH, MARY PASEL
Mat 1:18-25; 2:13-15, 19-23; 13:55; Mar 6:3: Luk 1:27; 2:1-5,7,22-51
JOSHUA
Leh 7:45; Heb 4:8
JUDAH DAAN
Mat 8:11,12; 23:1-39; 27:21-25; Luk 13:34,35; 19:41-44; 20:9-20; 21:5, 6; 23:28-31; Joh 3:1-4; 4:9; 11:45; 12:10,11,43; Leh 2:5; 7:1-50; 13:16-46; 14:2-6; Rom 2:17-29; 3:1,2; 9:4-6; 10:1-3,21; 11:1-36; Fil 3:5; 1Th 2:14,15; Thu 7:1-8; 12:1-5
JUDAH RAM
Mat 2:6; 3:1; 4:25; 19:1; Mar 10:1; Luk 1:5,39; 5:17; 23:5; Joh 4:47,54
JUDAH, NAM MING
Heb 7:14; Thu 5:5; 7:5
JUDAS ISCARIOT
Mat 10:4; 26:14-16,21-25, 47-50; 27:3-10; Joh 6:71; 12:4-6; 13:2,29; 17:12; Leh 1:16-25
JUDAS, JESUH NAU
Mat 13:55; Mar 6:3; Joh 7:3-8; Leh 1:14; 1Ko 9:5
JUDAS, LEHNAK
Mat 10:4; Luk 6:13,16; Joh 14:22
KADARENES
Mat 8:28-34; Mar 5:1-19
KAIAFAS
Luk 3:2; Joh 11:49-51; 18:13,14, 24,28; Leh 4:1-22
KAIN
Heb 11:4; 1Jo 3:12; Jud 1:11
KALAUDIUS
Leh 11:28; 18:2
KANA
Joh 2:1-11; 4:46,47; 21:2
KAP KUAIKUAI
Mat 8:12; 22:13; 24:51; 25:30; 26:75; Luk 7:38; 19:41; Joh 11:2,25, 33,35; 20:11-18; Leh 20:19; Rom 12:15; 1Ko 7:30; Fil 3:18; Thu 7:17
KAPERNAUM KHAW
Mat 4:13-17; 8:5-17; 9:1-8; 11:23,24; Mar 1:21-28; Joh 4:46-54
KAWKA/DAWNGKHAM
Mat 7:13,14; 16:18; Leh 7:58; 12:10; 14:13; Heb 13:12; Thu 21:12, 13,21,25
KAWNG ZENAT
Mat 11:5; 15:31; 21:14; Luk 7:22; Leh 3:2-11; Heb 12:13
KAWNGSOM
Luk 7:37,38,44; Joh 13:5; 1Ti 5:10
KHANGNGAI THIAMLAWH
Mat 1:23; 25:1-13; Luk 1:26-37; 1Ko 7:25-38; 2Ko 11:2; Thu 14:4
KHAWVANG TE
Mat 8:28,29; 10:1; Mar 1:23,24; 5:8,9; Luk 8:29; 10:17,18;

Leh 19:13-16; 1Ko 10:20; 1Ti 4:1; Jei 2:19; Jud 1:6; Thu 12:4,7-9

KHAWVANGA ZINGNAK
Mat 8:28-34; 9:32,33; 10:1; 12:22; 15:22-29; Mar 9:17,18,28,29; 16:9; Luk 4:41; Joh 7:20; Leh 16:16-18

KHENDUNNAK
Joh 7:43; Rom 16:17; 1Ko 1:10-13; 3:3,4; 11:18,19; Tit 3:10,11

KHENDUNNAK
Luk 6:22; Rom 8:35,39; 12:2; 16:17; 1Ko 5:11; 2Ko 6:14-18; 2Th 3:6-15; Tit 3:10; Heb 7:26; Jei 4:4; 1Pi 1:14; 1Jo 2:15-17; 2Jo 1:9-11

KHIANTIH
2Ti 4:17; Heb 11:33; 1Pi 5:8; Thu 4:7; 5:5; 9:8,17; 13:2

KHONGAI
1Ko 15:58; Gal 5:1; Fil 3:12-14; Kol 2:5; 2Th 2:15; 3:3; Heb 3:6,14; 10:23; 13:9; Jei 1:23-25; 1Pi 5:9

KHRIH DOTU
Mat 24:23-26; 2Th 2:3-13; 1Jo 2:18,22; Thu 13:1,3,15,17,18; 14:9; 16:2; 17:8

KHUM/LUNGLAWI/ AMBUK
Mat 12:22,23; 19:25; Mar 15:5; Leh 3:7-10; 9:19-21

KIH
Mat 14:27; 27:54; Luk 12:4,5,29,32; 21:26; 24:37; Joh 9:22; 20:19; Leh 9:26; 27:17,24,29; Heb 2:15; 12:21; 1Pi 3:14

KOLHAAK
Mat 11:29,30; Leh 15:10; 2Ko 6:14; Gal 5:1; 1Ti 6:1

KOLNAK, RAULA LAM
Luk 22:32; 2Ko 12:9,10; 13:3,4; Efe 1:19; 3:16; Kol 1:28,29; 2Ti 4:17; Heb 11:33,34

KORIN KHAW
Leh 18:1-18; 19:1; 1Ko 1:2

KUM THAWNGKHAT UKNAK
Thu 20:1-15

KUMKHAW
Mat 25:41,46; Mar 3:29; Luk 16:9; 2Ko 4:17,18; 5:1; Efe 3:11; 2Th 1:9; 2:6; 1Ti 1:16,17; 2Ti 2:10; Heb 1:10-12; 6:2; 9:12,14,15; 1Pi 5:10; 2Pi 1:11; Jud 1:6; Thu 14:6

KUMPIBAWI, MINUNG
Mat 14:1-10; Luk 22:25; Joh 19:6-13; Leh 12:1,2; 1Ti 2:1,2

KUUN SAK
Rom 3:25; 5:1,10,11; 2Ko 5:18,19; Kol 1:20-22; 1Jo 2:2; 4:10

LA
Mat 26:30; Mar 14:26; Efe 5:19; Kol 3:16; Thu 5:9,10; 14:2,3; 15:3,4

LAI
1Ko 3:2; 8:8; 10:3,27,31; Heb 5:12-14

LAI RONG
Luk 12:19,20,45,46; 21:34; Rom 13:13,14; 1Ko 15:32; 1Pi 4:3; Jud 1:12

LAIKHAWL
Mat 9:37; 13:39; Mar 4:28,29; Luk 10:2; 2Ti 2:6; Thu 14:15

LAITENTEEK
Mat 25:34; Leh 2:23; 4:28; Rom 8:29,30; 1Ko 2:7; Efe 1:4,5,9,11; 3:11

LAITHIANGRIM
Mat 4:6; 22:23-29; Mar 7:9-13; Luk 4:16-21; 24:27,32,44-47; Joh 3:10; 5:39,45-47; 7:42,52; 10:35; 14:16-21; 15:7; 17:17; 20:31; Leh 2:24-31; 17:2,11; 18:28; 20:32; 28:25-29; Rom 1:2; 3:2; 4:3; 10:17; 1Ko 2:10-14; 2Ko 4:2; Efe 6:16,17; Kol 3:16; 1Th 2:13; 2Ti 3:15-17; 4:1-4; Heb 2:1-4; 4:12; 10:5-7; Jei 1:18,21-25; 1Pi 1:23-25; 4:11; 2Pi 1:20,21; 3:1,15-17

LAITSANG
Mat 4:1,2; 6:16-18; 9:14,15; 17:21; Mar 2:18-22; Luk 2:36, 37; Leh 10:30; 13:3; 14:23; 2Ko 6:4,5; 11:27

LAITSI PAWITU
Mat 13:3-8; Mar 4:3-20,26-28; Luk 8:5-8; Gal 6:7,8

LALHNAK
Mat 17:1-9; Luk 1:11-22; Joh 1:14,32-34; Leh 2:17-18; 7:55,56; 9:3-6,10-12; 10:3,9-18; 16:9,10; 18:9,10; 22:17-21; 26:19,20; 1Ko 9:1; 2Ko 12:1-4; Heb 1:1-4; Thu 1:1,10-20

LANGALNAK
1Ti 2:9; 1Pi 3:3-5

LAODISIA KHAW
Kol 2:1; 4:13,15,16; Thu 1:11; 3:14

LAWHMAN
Mat 10:32; 16:24-27; 20:1-16; 25:34-46; Mar 10:21; 13:13; Luk 6:22,23,35; 12:8; Leh 26:18; Rom 2:10; 1Ko 3:8; Efe 6:1-3; Heb 10:34,36; 11:26; 12:1,2,28; 1Pi 3:9-12; 2Pi 1:10,11; Thu 2:10, 17, 25-28; 7:14-17; 22:12
LAZARUS
Joh 11:1-14,38-44; 12:1,2,9-11,17,18
LEEKDELH PUAI
Mat 26:2,15,17-20,26-28; Mar 14:12-25; Luk 2:41-50; 22:7-20; Joh 2:13,23; 6:4; 13:1; 18:28; 19:14; Leh 12:3; 1Ko 5:7,8; 1Pi 1:19
LEHNAK, ADIK
Luk 6:13-16; Joh 20:21; Leh 1:21,22,26; 5:12-42; Rom 11:13; 1Ko 9:1-6; 15:9,10; 2Ko 12:11,12; Gal 1:15-20; Efe 2:20; Thu 21:14
LEHNAK, DIKNGAWL
2Ko 11:1-15; Thu 2:2
LEHSAWNG
Joh 3:16; 4:10; 6:32,33; Leh 8:18-20; 11:18; Rom 12:6-8; 1Ko 12:4-31; Efe 2:8; 4:7,8; Fil 1:29; Jei 1:5,17; 1Pi 4:10
LEIVUM DAAN
Mat 6:25-34; 10:39; 13:22; 16:25,26; 22:2-6; 24:38,39; Mar 4:19; 8:35-37; 9:33-36; Luk 8:14; 9:46-48; 12:19; 14:17-24; 16:1-13, 19-25; 17:26-29,33; 21:34; Joh 5:44; 12:25, 43; 15:19; Rom 12:2; 1Ko 7:29-31; 10:6; 15:32; Fil 3:18,19; Kol 3:2,5; 2Ti 2:4,22; 3:2-7; Tit 2:12; 3:3; Heb 11:24-26; Jei 2:1-4; 4:4,9; 5:5; 1Pi 1:14, 24; 2:11; 4:3,4; 2Pi 2:12 -15, 18; 1Jo 2:15-17; Jud 1:11-13,16,19
LEVI, JAKOB TSAPA
Heb 7:5,9; Thu 7:7
LIANNAK, LEIVUM
Mat 6:19; 13:22; 19:16-30; Mar 4:19; Luk 9:25; 12:15; 1Ti 6:8-10,19; Jei 2:6,7; 5:3-5; 1Jo 3:17
LIANNAK, RAULA LAM
Mat 6:20,21; Kol 1:27; 2:2,3; 3:16
LIMDIKNAK
Leh 23:6; 24:14,15; 26:7,8; 28:20; Rom 4:18; 5:2-5; 8:24,25; 12:12; 15:4,13; 1Ko 13:13; 15:19; 2Ko 3:12; Gal 5:5; Efe 1:18; 4:4; Fil 1:20; Kol 1:5,23,27; 1Th 1:3; 5:8; 2Th 2:16; 1Ti 1:1; Tit 1:2; 2:13; 3:7; Heb 3:6; 6:11, 18,19; 11:1; 1Pi 1:3, 13,21; 3:15; 1Jo 3:3
LIMLANG
Thu 4:6; 15:2
LU
Mat 6:17; 27:39; Leh 21:24; 1Ko 11:3-10; Efe 1:22
LUATNAK
Joh 8:32,33,36; Rom 6:18,22; Gal 3:28; 5:1,13; 1Pi 2:16
LUKA
Luk 1:1-4; Leh 1:1,2; 16:10-13; 20:5,6; 21:1-18; 27:1-44; 28:1-31; Kol 4:14; 2Ti 4:11; Flm 1:24
LUN TUH [PATHIAN/KHRIH PENAK]
Mat 28:19; Rom 13:2; 1Ko 11:23-29
LUNGKIM [THINKIM]
1Ko 7:20; Fil 4:11,12; 1Ti 6:6-8; Heb 13:5
LUNGMU
Mat 22:37; Luk 8:35; Rom 1:28; 7:23,25; 8:6; 12:2,16; 14:5; 2Ko 2:16; 3:14; Kol 1:21; Tit 1:15; Heb 8:10
LUNGPI
Mat 7:24,25; 16:18; 1Ko 10:4
LUNGRUAL (UMTU TE)
Mat 23:8; Leh 4:32; Rom 12:16; 14:19; 15:5,6; 1Ko 1:10; 12:12,25; 2Ko 13:11; Efe 3:6; 4:3-6; Fil 1:27; 2:2; 3:16,17; 1Pi 3:8
LUNGSE
Mat 8:12; 13:42,50; 14:9; 19:22; 26:37-44; Joh 11:19-38; 16:6,20-22; 11:19-40; Rom 9:2; 2Ko 7:8-11; 1Th 4:13; 1Ti 6:10; Thu 21:4
LUNGSE KHAWNGAI [sual man in]
Mat 5:4; 12:20; Luk 4:18; 15:18,21; 18:10-14; 23:39-42
LYDIA
Leh 16:14,15,40
LYSTRA KHAW
Leh 14:6-23; 2Ti 3:11
MA TSABEK RUATNGAWL
Luk 21:3; Joh 13:34; Leh 4:32,34,35; 20:35; Rom 12:10; 15:1-3; 16:3, 4; 1Ko 9:19-23; 10:24, 33; 13:4,5; 2Ko 5:14,15; 8:2,9; Fil 1:18; 2:3-8;

4:17; 2Th 3:8;
Flm 1:13,14; Jei 2:8
MAH LE MAH DIKTIAR TSAWM
Mat 7:22,23; 9:10-13; 16:6; 19:16-22; 22:12, 13; 23:29-31;
Mar 2:16; 8:15; 10:17-22; Luk 5:30; 7:36-50; 10:25-37; 15:2,25-32; 16:14,15; 18:9-14,18-23; Joh 8:33-59; 9:28-34,39-41;
Rom 2:17-20; 3:27; 10:3; 11:19-21; 2Ko 1:9; 10:17,18; Gal 6:3; 2Ti 3:2; Thu 3:17,18
MAH LE MAH ELTSAWM
Mat 10:38; 16:24-26; Luk 14:33; 18:28-30; Leh 20:22-24; Rom 8:13; 12:1,2; Gal 5:24; Efe 4:22; Kol 3:5; Tit 2:12; Heb 11:25,26; 1Pi 4:1,2
MAH LE MAH HANTSAWM
Mat 21:33-41; 23:31; 25:24-27; Mar 12:1-12; Luk 19:21,22; Joh 8:7-9; Leh 22:24; Rom 2:1; 1Jo 3:20
MAH LE MAH REEK TSAWM
Mat 4:5,6; 27:5; Luk 4:9-11; Leh 1:18; 16:27; Thu 9:6
MAH LE MAH TSAWISANG TSAWM
Leh 12:20-23; Luk 14:7-11; 18:14; 2Ko 10:5,17,18; Gal 6:3; 2Th 2:4
MAH LE MAH TSEK TSAWM
Mat 26:22; 1Ko 11:27, 28,31; 2Ko 13:5; Gal 6:3-5
MAH LE MAH UKTSAWM
Luk 8:35; Rom 12:3; 1Ko 9:27; 1Th 4:3,4; 1Pi 2:11; 2Pi 1:6
MAHTE [LEVI ti'n khen ko si]
Mat 9:9,10; 10:2,3; Mar 2:14,15; 3:18; Luk 5:27-29; 6:15; Leh 1:13,14
MAKDALA
Mat 15:39
MANG
Mat 1:19,20; 2:12,13,19,22; 27:19; Leh 2:17; Jud 1:8
MARK [JOHAN ti'n khen konak si]
Leh 12:12,25; 13:5,13; 15:36-39; Kol 4:10,11; 2Ti 4:11; Flm 1:24; 1Pi 5:13
MARTHA
Luk 10:38-42; Joh 11:1,5; 12:2
MARY, CLOPAS ZI
Mat 27:55,56,61; 28:1,9,10; Luk 24:9-11; Joh 19:25
MARY, JESUH NU
Mat 1:16; 12:46,47; Luk 1:26-56; 2:5-19, 35,48-51; Joh 2:1-10; 19:25-27; Leh 1:14
MARY, LAZARUS U
Mat 26:7-13; Mar 14:3-9; Luk 10:38-42; Joh 11:1,2,5; 12:3
MARY, MAGDALENE
Mat 27:55,56,61; Mar 16:9; Luk 8:2,3; Joh 20:1,2,11-18
MARY, MARK NU
Leh 12:12; Kol 4:10
MASIDONIA
Leh 16:9,12; 19:22,23; 20:1-6; 27:2; 2Ko 2:13; 7:5; 8:1-5
MAWSI
Mat 17:3,4; Mar 9:4; Luk 16:29; Leh 3:22; 7:20,22,24-29,37,38; 2Ko 3:13; Heb 11:23-28; Jud 1:9
MEI
Mat 3:11; 13:42,50; 25:41; Mar 9:44; Luk 3:16; 12:49; Thu 9:2; 20:9; 21:8
MEI ALH NIIM
Thu 19:20; 20:10, 14,15; 21:8
MEI INN VAARNAK
Heb 9:2; Thu 1:13,20
MEL
Rom 8:29; 2Ko 3:18; Efe 4:24; Kol 1:15; 3:10; Heb 1:3; Jei 3:9; 1Jo 3:1-3
MELKHIZEDEK
Heb 5:6,10; 6:20; 7:1-21; 8:1
MELTHENGNAK
Mat 17:2-9; Leh 6:15; 2Pi 1:16-18
MI REEK
Mat 2:16; 5:21,22; 14:10; 15:19; 19:18; Mar 7:21; 10:19, 15:7; Luk 18:20; Rom 13:9; Gal 5:19-21; 1Ti 1:9; Jei 2:11; 1Pi 4:15; 1Jo 3:12,15; Thu 9:21; 21:8; 22:15
MI SIDAT
Mat 6:1,2,5,16,24; 7:5,21; 15:7-9; 22:18; 23:2-33; 24:50,51; Mar 12:38-40; Luk 6:46; 11:39-52; 12:1,2,54-56; 13:13-17,26,27; 20:46, 47; Rom 2:1,3,17-29;

2Ko 4:2; 5:12; 1Ti 4:2; 2Ti 3:5,13; Tit 1:16; Jei 1:22-24,26; 3:17; 4:7,8; 1Pi 2:1; 2Pi 2:1-3,17,19; 1Jo 1:6,10; 2:4, 9,19; 4:20; Jud 1:12,13; Thu 2:9; 3:1,9

MI THIANGRIM
Mat 27:52; Leh 9:13, 32, 41; 26:10; Rom 1:7; 8:27; 12:13; 1 Cor 1:2; 6:1,2; 14:33; 2 Cor 1:1; Efe 1:15, 18; 2:19; 3:8,18; 4:12; 5:3; 6:18; Fil 1:1; Kol 1:2, 4, 12, 26; 1Th 3:13; 2Th 1:10; 1Ti 5:10; Flm 1:5; Heb 6:10; 13:24; Jud 1:3; Thu 5:8; 8:3,4; 11:18; 13:7, 10; 14:12; 16:6; 19:8; 20:9

MI THUTAM
Rom 1:29; 2Ko 12:20; 1Ti 5:13

MIDANG SIATSUAH OTNAK THINLUNG
Mat 5:38-41; 6:15; 1 4:3-10; 18:28-35; 26:52; 27:18; Mar 15:10; Luk 6:29; 9:54; Joh 8:44; 18:22,23; Leh 16:19-24; 17:5; 23:12-14; Rom 1:29-32; 12:19; 1Ko 5:8; 14:20; Gal 5:19-21; Efe 4:31; Fil 1:15,16; Kol 3:8; 1Th 5:15; Tit 3:3; Jei 1:21; 2:13; 1Pi 2:1; 3:9; 1Jo 2:9,11; 3:10, 13-15; 4:20; 3Jo 1:10

MIDANG TE TSA SAWNGEN SAK (MI THIANGRIM TE TSA PATHIAN NENAH)
Mat 5:44; 6:10; 8:5-13; 15:22; Mar 6:55,56; Luk 4:38,39; Leh 7:60; 8:15; Rom 1:9; 10:1; 1Ko 1:3; 2Ko 9:10,14; 13:7; Gal 1:3; 6:16; Efe 1:15-19; 3:14-19; 6:18; Fil 1:3-5,9,10; Kol 1:3, 4,9; 2:1,2; 4:12; 1Th 1:2; 3:10,12,13; 5:23; 2Th 1:11; 2:16,17; 3:5,16; 1Ti 2:1,2; 2Ti 1:3,18; 2:7; 4:16; Flm 1:4-6; Heb 13:18, 20,21; Jei 5:14-20; 1Pi 2:5; 1Jo 5:16

MIKHAEL, VANVUMI ALIANBER
Jud 1:9; Thu 12:7

MIKHUAL PAN THIAMNAK
Mat 10:40; 22:2-10; 25:34-46; Luk 10:4-8,38; 11:37,38; 14:12-14; 15:14, 16; 19:1-10; Leh 10:6,23; 16:15; Rom 12:13; 16:1,2; 1Ti 3:2; 5:10; 2Ti 1:16; Tit 1:7,8; Heb 13:2; 1Pi 4:9,11; 3Jo 1:5-8

MILETUS
Leh 20:15-38; 2Ti 4:20

MILIAN/MI HAUSA
Mat 19:16-30; Luk 6:24, 25; 12:15-21; 16:13,14, 19-31; 1Ti 6:17-19; Jei 1:9-11; 5:1-6

MILIM BENAK
Leh 14:13,15; 17:22, 23,29; 19:24,25; Rom 1:22-27; 1Ko 6:9, 10; 8:1-13; 10:7,8,14, 19-22; 12:2; Gal 4:8; Kol 2:18; 1Pi 4:3,4; 1Jo 5:21; Thu 2:14, 20-22; 9:20,21; 14:8; 21:8; 22:15

MINAWM TSARAH
Mat 11:5; 19:21; 25:35,36,42,45; 26:11; Mar 12:43,44; 14:7; Luk 3:11; 4:18; 6:30-35; 7:22; 12:33; 14:12-14; 16:20-22; 18:22; 19:8; Joh 12:6; Rom 15:26; 1Ko 13:3; 2Ko 8:1-4,9; Gal 2:10; Jei 1:9,10, 27; 2:2-9,15,16; 1Jo 3:17-19

MINUNG TSANGNAK (JESUH)
Mat 1:1,16-18,23; 2:5,6; 8:20; 13:55,56; 22:45; Luk 1:26-35,38-56; 2:1-21; 3:23-38; 24:39; Joh 1:14; 7:42; 16:28; 20:27; Leh 2:30; 3:22; 13:23,33; Rom 1:3; 8:3; 9:5; 1Ko 15:47; 2Ko 5:16; Gal 3:16; 4:4; Fil 2:7,8; Kol 1:15; 1Ti 3:16; Heb 1:3,6; 2:9-17; 7:14; 10:5; 1Jo 1:1-3; 4:2,3; 2Jo 1:7; Thu 22:16

MIPA
Mat 20:25-28; Mar 10:6, 42-44; Leh 9:27; 10:28; 17:26; 1Ko 11:7; 15:47-49; Gal 3:28; 1Th 5:23; Heb 2:6-8; 4:12; Jei 3:9

MIPA LE MIPA PAWLDUN SUAL
Rom 1:24,26-28; 1Ko 6:9; 1Ti 1:9,10

MITAW
Mat 7:26,27; 25:1-13; Luk 12:16-20; Rom 1:21; 1Ko 1:18,27; Gal 3:1,3; 1Ti 6:9; 2Ti 2:23; Tit 3:3

MITHI KAH
Mat 2:17,18; 9:23; 26:65; Leh 14:14

MITSIM [Nisuaknak lam Mitsim]
Mat 2:1-12

MIZOL
Mat 2:7,8; 7:22; 22:15,16;

Mar 14:70,71; Leh 5:1-11; Rom 3:13; 2Ko 11:3-15; Kol 3:9; 2Th 2:9,10; 1Ti 4:1; 1Pi 2:22; 3:10; 1Jo 4:1-6

MONU, KHRIH-A
Thu 19:7-9; 21:2,9; 22:17

MUANG/ THEITSIANGSEK
Rom 5:1; 8:2,16,31-39; 1Ko 1:8; Heb 3:14,18; 6:11-19; 10:22; 2Pi 1:10,11; 1Jo 3:2,14,19; 4:8; 5:13-15

MUANGTAAK
Mat 25:21; Luk 16:10-12; 19:17; 1Ko 4:2; 2Ti 3:14; Heb 3:1,2,5; Thu 2:10

MUANGTAAK NGAWL
Mat 13:12; 21:33-43; 25:1-46; Luk 9:62; 19:12-27; 2Pi 1:9

MUANGTAAK SINAK
Rom 13:1; Tit 3:1

MUITSU
Mat 5:3-11; Luk 1:42-45; Leh 20:35; Rom 4:7,8; Thu 1:3

MUITSU BURH/PE
Luk 1:68-79; 24:50,51; 2Ko 13:14; Heb 13:20,21

NAA [pumsa]
Mat 25:36,43; Joh 11:3; Fil 2:25-30; Jei 1:27; 5:14,15

NAIN
Luk 7:11

NAKIM
Mat 5:6,48; 19:21; Luk 1:6; 6:40; Joh 1:47; 1Ko 2:6; 2Ko 7:1; 13:9, 11; Efe 4:11-13; Fil 1:10; 2:15; 3:12-15; Kol 1:21,22,28; 2:9-11; 3:14; 4:12; 1Th 3:10,13; 2Ti 2:1; 3:17; Heb 6:1; 10:14; 13:20,21; Jei 1:4,25; 3:2; 1Pi 5:10; 1Jo 2:5; 3:6-10; 4:12; 5:18

NALAANG/ THURELTU
Mat 11:10; Mar 1:2; Luk 7:27

NAPER NEITU PA
Mat 10:10; 20:10-15; Luk 10:7; Rom 4:4; Efe 6:9; Kol 4:1; 1Ti 5:18; Flm 1:15,16; Jei 5:4,5

NAPER, A PHA
Mat 5:20; Luk 17:7-10; 18:9-14; Leh 13:39; Rom 3:20-31; 4:1-22; 8:3; 9:16,31,32; 11:6; 1Ko 13:1-3; Gal 2:16, 19,21; 3:1-29; 4:9-11; 5:2,4,6,18; 6:15; Efe 2:8,9; Fil 3:3-9; Kol 2:20-23; 2Ti 1:9; Tit 3:4,5; Heb 9:1-14; Jei 2:10,11

NAPER, KHRISTIAN TE
Mat 5:13-16; 10:42; 25:34-40; Joh 3:21; 15:8; 2Ko 5:10; 9:8; Efe 2:10; Fil 2:13; Kol 1:10; 3:12-14,17; 2Th 2:17; 1Ti 2:10; 5:10,25; 6:17, 18; 2Ti 2:21; 3:16,17; Tit 2:7,14; 3:1,8,14; Heb 6:9,10; 10:24; 13:21; Jei 1:22-27; 2:14-20, 25; 3:13; 1Pi 2:12

NAPERTU
Mat 20:1-15; 21:33-41; Luk 3:14; Efe 6:5-8; Kol 3:22; 1Ti 5:18; 6:1; Jei 5:4

NAPERTU
Mat 20:1-15; Luk 10:7; Leh 20:35; 1Ko 9:9; 15:58; Efe 4:28; Fil 2:16; 1Th 4:11,12; 2Th 3:7-13; 1Ti 5:17,18; Jei 5:4

NAUPANG NO
Mat 19:14; Mar 9:42; 10:14,15; Luk 17:2; Rom 8:16,17; 1Ko 7:14; 2Ko 12:14; Gal 4:27; Efe 4:14; 6:1,4; Kol 3:20,21; 1Th 2:7,11; 1Ti 2:15; 3:4,12; 5:4,10, 14; Tit 1:6; 2:4; Heb 12:8; 1Pi 2:2; 3:6; 1Jo 3:1,2; 2Jo 1:4; 3Jo 1:4; Thu 12:17

NAZARETH KHAW
Mat 2:23; 21:11; Mar 1:24; 10:47; Luk 1:26,27,56; 2:4, 39,51; 4:16-30,34; 18:37; 24:19; Joh 1:46

NAZARETH MI
Mat 11:18; Luk 1:15; 7:33

NEEKNAK
Rom 15:5; 2Ko 1:4-11

NEHNAK
Joh 16:33; Leh 2:29-36; Rom 7:25; 8:37; 12:21; 1Ko 15:54,55,57; Gal 5:16-25; Fil 4:13; Jei 4:7; 1Jo 2:13,14; 5:4; Thu 2:7,11,26; 3:5, 12,21; 11:7; 17:13,14

NGAKRENG
Mar 15:43; Luk 12:36, 37; Leh 1:4; Rom 8:19, 23; 1Ko 1:7; Gal 5:5; 1Th 1:10; Jei 5:7

NGEIHHAR
Mat 9:12,13; 11:28-30; 15:32; Mar 9:20-22; Luk 7:13,14; 15:18-20; Fil 2:1,2; Kol 3:12; Heb 2:17,18; 10:34; 1Pi 3:8; Jud 1:22

NGEIHHARNAK
Mat 5:7,42; 25:34-36; Luk 6:30,34,35; 7:2-6; Joh 11:19,33; 19:27; Leh 20:35; Rom 12:15; 15:1,2,5; 1Ko 13:4-7; Gal 6:1,2,10; Efe 4:32; Kol 3:12,14; 1Ti 5:9,10; Heb 5:2; 1Pi 3:8,9; 4:8; 2Pi 1:7; 1Jo 3:17,18
NGEIHHARNAK
Mat 5:7; 23:23; Luk 1:72,78; 6:36; Rom 12:8; Fil 2:27; Kol 3:12,13; Tit 3:5; Heb 4:16; Jei 2:13; 1Pi 1:3; Jud 1:21
NGEIHHARNAK NEINGAWL
Mat 7:1-5; Luk 7:39; 15:25-32; Joh 8:1-11; Rom 14:1-6,13; 2Ko 2:6-11; Efe 5:4; Jei 3:14-18; 4:11,12
NGEIHHARNAK TOHKHENG
Heb 4:16; 9:5
NGUN
Mat 10:9; 26:15; Mar 14:11; Leh 19:19,24
NGUNRASEM
Mat 24:31; 1Ko 14:8; 15:52; 1Th 4:16; Heb 12:19; Thu 1:10; 4:1; 8; 9:1-14; 10:7; 11:15
NIHTSIP
Mat 12:24; 27:28-30,41; Mar 3:22; Luk 4:23; 11:15; 16:14; 22:63-65; 23:11,35,36; Leh 2:13; 13:45; 17:18,32; Heb 10:29; 2Pi 3:3,4
NIIMNAK, JOHAN
Mat 3:1-17; Joh 1:29-34; Leh 19:1-7
NIIMNAK, KHRISTIAN
Mat 28:19,20; Leh 2:38, 41; 8:12,36-38; 16:15, Rom 6:1-4; 1Ko 1:14-17; 1Pi 3:21
NIIMNAK, RAULA AH
Mat 3:11,16; Leh 1:8; 2:1-4; 19:6; 1Ko 12:13; Tit 3:5,6
NIKODEMUS
Joh 3:1-12; 7:50-53; 19:39,40
NINEVEH KHAW
Mat 12:41
NINGLUNTU
Mat 9:14; 10:1; 20:17; Luk 10:1; Leh 9:26; 11:26; 21:4
NINGLUNTU SINAK
Mat 10:24,25,32-39; Luk 14:26,27,33; Joh 8:31; 13:35; 15:8; 21:15-19
NINGTOIH/ZAM
Mat 26:69-75; Gal 1:6,7; 3:1-5; 2Ti 4:10; Thu 2:4, 5; 3:2,3
NINGTSIRNUNG
Mat 24:15; Luk 16:15; Thu 17:4,5; 21:27
NOAH
Mat 24:38; Luk 17:27; Heb 11:7; 1Pi 3:20
NU
Mat 10:37; 15:4-6; 19:19; Mar 7:10-12; 10:19; Luk 18:20; Efe 6:2; 2Ti 1:5
NU LE PA
Mat 10:37; 12:46; Mar 9:24; Luk 2:48; 11:11-13; Joh 2:5; 4:49; 19:25; 2Ko 12:14; Efe 6:4; Kol 3:21; 1Th 2:11; 1Ti 3:4, 5,12; 5:8; Tit 1:6; 2:4; Heb 12:7
NU LE PA SUAL
Mat 15:19; 1Ko 5:9-11; 6:9,18; Thu 17:1-5
NUKSET
Mat 5:47; 10:12; 23:7; Luk 1:41; 10:4; Leh 18:22; Rom 16:3-23; 1Ko 16:19-21; 2Ko 13:12,31; Fil 4:21,22; Kol 4:10-18; 1The 5:26; 2Th 3:17; 2Ti 4:19,21; Tit 3:15; Flm 1:23; Heb 13:24; Jei 1:1; 1Pi 5:13,14; 2Jo 1:10, 11,13; 3Jo 1:15
NUMEI
Mat 23:14; Mar 12:40-44; Luk 2:36,37; 7:11-15; 20:47; Rom 7:3; 1Ko 7:8,9,39; 1Ti 5:3-6,9-12,16
NUN THENG
Leh 3:26; 10:1-48; 15:1-31; 16:25-34; 2Ko 5:17; Efe 4:20; 1Th 1:9,10
NUN ZIRHNAK
Heb 12:5-11; Thu 3:19
NUNGNAK, KUMKHAW
Mat 19:29; Luk 18:30; Joh 3:15-16,36; 4:14,36; 5:24; 6:50-58,68; 10:28, 29; 12:25,50; 17:3; 20:31; Rom 5:21; 6:22, 23; Gal 6:8; 1Ti 6:12,19; 2Ti 1:1,10; Tit 1:2; 3:7; 1Jo 1:2; 5:11,12
NUNGNAK, LEIVUM
Mat 10:39; Luk 8:14; 16:13; 17:26-30; 21:34; Leh 15:26; 17:28,29; 20:24; 27:10-31,34; 2Ko 4:10-12; 2Ti 2:4; Fil 1:21,22; Jei 4:13-15; 1Pi 1:24; 4:1-4
NUNGNAK, RAULA LAM
Joh 3:3-8; 5:24; 11:25,26; 14:6;

Leh 26:18; Rom 6:8; 8:9-17; 12:1,2; 2Ko 5:17; Gal 2:20; 5:25; Fil 4:3; Kol 3:3,4; 1Pi 2:2; 1Jo 1:1,2; 2:17; 3:9,14; Thu 17:8

NUNGAK/RAULA
Mat 10:28; 16:26; Luk 10:27; 1Th 5:23; 1Pi 2:11; Thu 6:9; 20:4

NUNNEEM
Mat 5:5,38-42; 11:29 ; 1Ko 4:21; 6:7; 2Ko 10:1; Gal 5:22; 6:1; Efe 4:1,2; Fil 4:5; Kol 3:12; 2Ti 2:24-26; Tit 3:1,2; Jei 1:21; 3:13,17; 1Pi 3:4

NUPANG TE
Mat 14:6-11; 24:41; 27:55,56; Mar 12:41-44; 14:3-9; 15:46,47; 16:1-6, 9; Luk 1:26-38,41-55; 2:36-38; 23:27,28,49, 55 ,56; 24:1-10,22; Joh 8:1-11; 11:5; 20:14-18; Leh 1:14; 5:2-10; 8:27; 9:36,39; 12:12-14; 16:14,15; 17:4,12,34; 18:26; 21:9; Rom 1:26; 1Ko 11:3-15; 14:34,35; 2Ko 11:3; 1Ti 2:9-11-15; 5:1-16; 2Ti 3:6,7; Tit 2:3-5; 1Pi 3:1-7

OLIVE MUAL
Mat 24:3; 26:30; Mar 13:3; 14:26; Luk 19:29,37; 22:39

OMLAWH/SEL [heennak sel]
Mat 8:9; 10:24; 18:23; 20:27,28; 21:34; 24:45; 25:14; Luk 1:38,48; 2:29; 12:37,43; 16:13; 17:7; Leh 2:18; 4:29; 16:17; Rom 6:16-20; 1Ko 7:21,22; 12:13; 2Ko 4:5; Gal 1:10; 3:28; 4:1,7; Efe 6:5-8; Fil 1:1; 2:7; Kol 3:11, 22; 4:1,12; 1Ti 6:1; 2Ti 2:24; Tit 2:9; Flm 1:16; Jei 1:1; 1Pi 2:16,18; 2Pi 1:1; 2:19; Jud 1:1; Thu 1:1; Thu 2:20; 7:3; 10:7; 11:18; 13:16; 15:3; 19:2; 22:3

OMLAWH/SEL [naper tu in zawngnak]
Mat 9:37,38; 10:10; 20:1-8; Luk 10:2,7; 13:27; Joh 12:26; Leh 19:25; 2Ko 11:13; 1Ti 5:18; 2Ti 2:15; Jei 5:4

ONESIMUS
Kol 4:9; Flm 1:10

ONESIPHORAS
2Ti 1:16,17; 4:19

OTNAK
Mat 5:28; Mar 4:19; Joh 8:44; 1Ko 9:27; 10:6,7; Efe 4:22; 1Ti 6:9; 2Ti 2:22; 4:3,4; Tit 2:12; Jei 1:14,15; 4:1-3; 1Pi 2:11; 4:3; 2Pi 2:18; 3:3; 1Jo 2:16, 17; Jud 1:16,18

PA, MINUNG
Mat 7:8-11; Efe 6:4; 1Th 2:11; Heb 12:7

PAAKNAK (MINUNG)
Rom 16:1-4; Efe 1:16; Fil 4:10,11,14-19; 2Ti 1:16-18

PAAKNAK (PATHIAN)
Mat 11:25; 26:27; Luk 2:28,38; 17:15,16; Joh 6:11; 11:41; Leh 27:35; Rom 1:8,21; 2:4; 6:17; 7:23-25; 14:6, 7; 15:27; 1Ko 1:4; 10:30; 14:16; 15:57; 2Ko 1:11; 2:14; 9:11,15; Efe 1:16; 5:4,19,20; Fil 1:3-5; 4:6; Kol 1:3-6,12; 2:7; 3:15-17; 4:2; 1Th 1:2; 2:13; 5:18; 2Th 1:3; 1Ti 1:12; 2:1; 4:3-5; 2Ti 1:3; Flm 1:4; Heb 13:15; Jei 1:9; Thu 4:9; 7:11,12; 11:16,17

PASEL
Mat 1:19; 19:5; Mar 10:7; 1Ko 7:3, 4,14,16,33; 11:3; Efe 5:22-33; Kol 3:18,19

PASTOR/PAWLPI KELENTU
Leh 11:30; 14:23; 15:2,4,6,22,23; 16:4; 20:17,28; 21:18; Efe 4:11,12; Fil 1:1; 1Ti 3:1-7; 5:17,19; Tit 1:5-9; Heb 13:17; Jei 5:14; 1Pi 5:1,5; 2Jo 1:1; 3Jo 1:1

PATHIAN
Mat 4:10; Mar 12:29; Joh 4:23,24; Rom 3:19-25; 1Ko 11:3; 14:33; 1Ti 1:17; 6:1; Heb 6:10; 12:29; Jei 1:17; 2:19; 1Jo 1:5; 4:8,16; Thu 4:8; 16:9

PATHIAN EL/ZAM
Mat 24:9,10,12; Luk 8:13; 2Ti 4:10; Heb 10:25-31, 2Pi 2:17,20-22; 1Jo 2:19

PATHIAN HEISIAR NGAWL
Mat 13:14,15; 15:14; 25:8-13; Luk 13:24-28; 14:24; Joh 17:12; Rom 11:7-10,17-20; 1Ko 13:5-7; 2Th 2:7-12; 2Ti 3:8; Tit 1:12; Heb 6:4-8; 10:26-31; 12:15-17; Jud 1:4-13; Thu 22:11

PATHIAN MINUNG SINAK
2Ko 1:12; 7:11; 11:2; 1Ti 2:2,10; 4:7,8; 6:3,5,6,11; 2Ti 3:5,12; Tit 1:1; 2:12; 2Pi 1:3,6, 7; 2:9; 3:11

PATHIAN NAPERTU
Joh 21:15-17; Leh 1:8; 6:1-6; 11:30; 14:23; 15:2,4,6,22,23; 16:4,9, 10; 20:17,28; 1Ko 1:17, 23-30; 2:2; 3:5-15; 4:10-13; 9:16-27; 2Ko 1:4-6; 2:15-17; 3:6-11; 4:1-15; 5:18-20; 6:1; 8:23; 9:6-18; 10:12-16; 11:3-15, 23-33; Efe 3:7-11; 4:11,12; Fil 1:1,15,16; Kol 1:9, 24-29; 1Th 5:12,13; 1Ti 3:1-15; 4:13,15; 5:17,19; 2Ti 2:25; 4:2-5; Tit 1:5-9,13,14; 2:15; Heb 5:1-3; 13:17; Jei 5:15; 1Pi 4:10,11; 5:1-3; 2Jo 1:1; 3Jo 1:1

PATHIAN PEHNGAWL IN OM
Joh 5:42,44; 15:23-25; Rom 1:21,22,28; 3:11, 18; 8:6-8; Efe 4:18; Kol 1:21; Heb 10:26,27; Jei 4:4

PATHIAN THAW PEHDUN
Mat 6:6; Joh 10:7,9; 14:6; Leh 14:27; Rom 5:2; Efe 2:13,18; 3:12; Kol 1:21,22; Heb 4:16; 7:19,25; 10:19, 22; 11:6; Jei 4:8; 1Pet 1:17; 3:18; 1Jo 4:16

PATHIAN ULTUNG
Mat 5:16; 15:31; Joh 12:28; 15:8; 21:19; Leh 4:21; 11:18; 12:23; 19:17; Rom 1:21; 3:23; 4:20; 11:36; 15:6,9; 1Ko 1:31; 6:20; 10:31; 2Ko 9:13; Gal 1:24; Fil 1:11; 2Th 1:12; 1Pi 2:12; 4:11,14,16; Thu 14:7

PATHIAN ZAM
Mat 26:56; Joh 6:66-70

PATHIAN, [*ama*] AMAH LE AMAH NUNGTHEINAK
Joh 5:26; Leh 17:24,25; Rom 11:36

PATHIAN, [*ama*] DIKTSANGNAK
Leh 10:34; 17:31; Rom 1:32; 2:2,5-16; 3:4-6,26; 9:14; 11:22; Efe 6:8,9; Kol 3:25; 2Th 1:4-6; Heb 6:10; 10:30,31; 12:22,23,29; 1Pi 1:17; 2Pi 2:9; 1Jo 1:9; Jud 1:6; Thu 6:16,17; 11:18; 15:3; 16:5-7; 18:8; 19:2

PATHIAN, [*ama*] DIKTSANGNAK
Mat 6:33; Joh 17:25; Leh 17:31; Rom 1:17; 3:4-6,21,22; 9:14; 10:3,4; 2Ti 4:8; 1Pi 2:23; 2Pi 1:1; 1Jo 2:1; Thu 16:5

PATHIAN, [*ama*] HUHAM
Mat 3:9; 6:13; 10:28; 19:26; 22:29; Mar 10:27; 14:36; Luk 1:37,49,51; 11:20; 18:27; Leh 26:8; Rom 1:20; 4:21; 1Ko 6:14; 2Ko 13:4; Efe 1:19,20; 3:20,21; Heb 1:3; 12:26,29; Jei 4:12; 1Pi 1:5; Thu 4:11; 5:13; 11:17; 19:1,6; 21:22

PATHIAN, [*ama*] ITNAK
Joh 3:16; 5:20; 14:21,23; 16:27; 17:10,23,26; Rom 5:8; 9:13-16,25; 11:28; 2Ko 9:7; 13:11; Efe 2:4,5; 2Th 2:16; **it** 3:4,5; Heb 12:6; 1Pi 5:7; 1Jo 3:1; 4:8-16, 19; Jud 1:21

PATHIAN, [*ama*] KELENNAK
Mat 4:6; 10:29-31; 24:22,31; Mar 13:20; Luk 12:6,7; 18:7,8; 21:18; Leh 17:28; Rom 8:28; 1Ko 10:13; 2Th 3:3; Heb 1:14; Jei 4:15; 1Pi 3:12,13; 2Pi 2:9; Thu 3:10; 7:3; 12:6

PATHIAN, [*ama*] LAINATNAK
Joh 1:16; Leh 4:33; 11:23; Rom 5:2,15,20; 1Ko 1:4-9; 3:10; 2Ko 4:15; 9:8; Gal 4:6; Efe 1:6; 2:8,9,13-22; 3:12; Heb 2:9; 4:16; 10:19, 22; 1Pi 2:3; 5:5; 2Jo 1:3; Thu 1:5,6; 3:20; 19:9

PATHIAN, [*ama*] NGEIHHARNAK
Mat 6:14; 18:11-14, 23-27; Luk 1:50,77,78; 6:36; 15:4-7; Leh 3:19; 17:30; 26:18; Rom 9:15, 18,23; 10:12,13; 11:32; 15:9; 1Ko 15:10; 2Ko 1:3; 4:15; 12:9; Efe 1:6-8; 2:4-7; 1Ti 1:13; Tit 3:5; Heb 4:16; 8:12; Jei 2:13; 4:8; 5:11,15; 1Pi 1:3; 2:10; 5:10; 2Pi 3:9,15; 1Jo 1:9; Thu 2:21

PATHIAN, [*ama*] OMPINAK
Leh 7:48; 17:24,27 ,28

PATHIAN, [*ama*] PUMKHAT SINAK
Mar 12:29,32; Joh 17:3; 1Ko 8:4,6; Gal 3:20; 1Ti 2:5; Jei 2:19
PATHIAN, [*ama*] THEITHEINAK
Mat 6:4,8,18,32; 10:29,30; 24:36; Mar 13:32; Luk 16:15; Leh 1:24; 2:23; 15:8,18; Rom 8:27,29; 11:33,34; 16:27; 1Ko 1:25; 2:7; 3:20; 8:3; Gal 4:9; Efe 1:8; 3:10; 1Th 2:4; 1Ti 1:17; 2Ti 2:19; Heb 4:13; 1Pi 1:2; 1Jo 1:5; 3:20; Jud 1:25
PATHIAN, [*ama*] THINTSUALNAK
Mat 19:8; 21:33-41; 23:37; Mar 12:1-9; Luk 13:6-9,34; 20:9-16; Leh 14:16; 17:30; Rom 2:4; 3:25; 9:22,23; 15:5; 1Pi 3:20; 2Pi 3:9,15; Thu 2:21,22
PATHIAN, [*ama*] THU
Mat 4:4; 5:17; 7:24,25; 13:18-23; Mar 7:13; Luk 4:16-27; 5:1; 24:27, 45; Joh 5:39; 6:63; 8:32; 10:35; 12:48; 20:31; Leh 4:29,31; 8:25; 11:1; 13:48; 15:15; 17:11; 18:11; 20:32; Rom 1:2; 2:16; 9:6; 10:17; 15:4; 1Ko 2:13; Efe 5:26; 6:17; Fil 2:16; Kol 1:25-27; 1Ti 4:13; 2Ti 2:15; 3:15-17; 4:2; Tit 2:5; Heb 4:12; 11:3; Jei 1:18, 21-23; 1Pi 1:23; 2:2; 3:1; 4:11; 2Pi 1:20,21; 3:5-7; Thu 1:9; 21:5; 22:18,19
PATHIAN, [*ama*] THUDIK/THUTAK SINAK
Joh 8:26; 17:17,19; Rom 3:4,7; 1Th 1:9; Tit 1:2; 1Jo 5:20; Thu 6:10; 15:3
PATHIAN, [*ama*] THUMKOM PATHIAN SINAK
Mat 1:18,20; 3:11,16,17; 11:27; 12:18,28; 28:19; Mar 1:8; Luk 1:32,35; 3:16,22; 4:1,14,18; Joh 1:32,33; 3:16,34,35; 5:26; 7:39; 10:30; 14:9-11,16,17,26; 15:26; 16:7, 13-15; 20:22; Leh 1:2,4, 5; 2:33; 10:36-38; Rom 1:3,4; 8:9-11,26,27; 1Ko 2:10,11; 6:19; 8:6; 12:3-6; 2Ko 1:21,22; 3:17; 5:5; 13:14; Gal 4:4,6; Efe 2:18; 4:4-6; 5:18-20; 1:21,22; 3:17; 5:5; 2Th 2:13,14, 16; 1Ti3:16; Tit 3:4-6; Heb 9:14; 1Pi 1:2,3; 3:18; 1Jo 5:6,7; Jud 20,21; Thu 1:4,5; 4:8
PATHIAN, [*ama*] THUNEITU BER SINAK
Mat 6:10,13; 11:25; 20:15; Luk 1:53; 10:21; Joh 10:29; 19:11; Leh 1:7; 17:24-26; Rom 9:19,21; 14:11; 1Ko 10:26; Efe 4:6; 1Ti 6:15,16; Heb 1:3; Jei 4:12; Thu 1:6; 4:11; 11:4,13,17; 19:6
PATHIAN, [*ama*] TSAWMNAK
Mat 5:45; 6:26,30-33; 10:29-31; Luk 12:6,7, 24-28; 22:35; Joh 6:31; Leh 5:38,39; 7:9,10; 14:17; Rom 8:28; 2Ko 9:8-10; Thu 17:17
PATHIAN, [*ama*] TSIIMNAK
Rom 11:33; 16:27; 1Ko 1:24,25; 2:7; Efe 1:8; 3:10; 1Ti 1:17; Thu 7:12
PATHIAN, [*ama*]NAKIMNAK
Mat 5:48; Rom 9:20; 12:2; Jei 1:17
PATHIAN, BENAK
Mat 4:10; Joh 4:24; Rom 12:1; Heb 12:28; Thu 14:7
PATHIAN, DEIHDAN NEINGAWLNAK
Leh 10:34,35; Rom 2:6,11; Gal 2:6; Efe 6:8; Kol 3:25; 1Pi 1:17
PATHIAN, DEIHNAK
Mat 6:10; 12:50; 26:39,42; Mar 3:35; 14:36; Luk 11:2; 22:42; Joh 4:34; 5:30; 6:38-40; Leh 18:21; Rom 1:10; 12:2; 15:32; 1Ko 4:19; 16:7; Efe 1:11; Heb 6:3; Jei 4:15; 1Pi 3:17
PATHIAN, KUMKHAW
Mat 25:34; Joh 10:28-30; 17:3,24; Rom 1:20,23; 2:7; 16:26; Efe 14; 3:11; 2Th 1:9; 2:16; 1Ti 6:16; 2Ti 1:9; Tit 1:2; Heb 1:8; 4:3; 1Pi 5:10; 2Pi 1:11
PATHIAN, MAKNAK
Joh 5:26; Leh 17:24,25; Rom 11:36; Efe 2:4; Kol 1:27; Tit 2:13; 1Pi 1:3; Thu 11:17; 15:3
PATHIAN, MU THEIHNUNG NGAWL
Joh 1:18; 5:37; 6:46; Rom 1:20; Kol 1:13-15;

1Ti 1:17; 6:16;
Heb 11:27; 1Jo 4:12

PATHIAN, MUANGTAAK
Mat 24:34,35;
Luk 1:54,55,68-73;
Joh 8:26; Leh 13:32,33;
Rom 3:3, 4; 11:1,2,29;
15:8; 1Ko 1:9; 10:13;
2Ko 1:18,20; 1Th 5:24;
2Ti 2:13; Tit 1:2;
Heb 6:10,13-19;
10:22,23,37; 1Pi 4:19;
2Pi 3:9; 1Jo 1:9;
Thu 6:10; 15:3

PATHIAN, PA
Mat 5:45,48; 6:9;
11:27; Mar 14:36;
Luk 23:34,46; Joh 1:12-
14, 18; 5:17-23; 6:46;
8:19; 10:30; 14:6-31;
Rom 8:15; 1Ko 15:24;
2Ko 1:2; Efe 1:2,3; 4:6;
Fil 2:11; Heb 12:9;
Jei 1:17; 1Pi 1:2,3;
1Jo 2:22-24;
Thu 3:5,21

PATHIAN, PHANAK
Mat 5:44,45; 7:11;
19:17; Mar 10:18;
Luk 1:53; 6:35; 18:19;
Rom 2:4; 8:32; 11:22;
2Th 1:11; Tit 3:4;
Jei 1:5,17; 1Jo 4:8

PATHIAN, SIAMTU
Mar 10:6; 13:19;
Luk 3:38; Rom 1:20,25;
Heb 11:3; 1Pi 4:19;
2Pi 3:5

PATHIAN, THEIBAN ZONUNG NGAWL
Rom 11:33,34;
1Ko 2:10-12,16

PATHIAN, THEIHAM SAAK
Leh 2:23; Rom 8:29; 11:2;
1Ko 8:3; Efe 1:3-12;
2Ti 1:9; 1Pi 1:2,20

PATHIAN, THENG AWNG NGAWLNAK
Rom 11:29; Heb 6:17,
18; Jei 1:17

PATHIAN, THIANGRIMNAK
Mat 5:48; 19:17;
Mar 10:18; Luk 1:49;
18:19; Joh 17:11;
Rom 1:23; Heb 1:8;
Jei 1:13; 1Pi 1:15,16;
1Jo 1:5; 2:20; Thu 4:8;
6:10; 15:4

PATHIAN, THINRAWNAK
Mat 3:7; Joh 3:36;
Rom 1:18-32; 2:5; 5:9;
Efe 5:6; 1Th 1:10; 5:9;
Thu 6:16,17; 14:10;
19:10

PATHIAN, THINTSUALNAK
Rom 2:4; 3:25;
2Pi 3:8-10

PATHIAN, TSUNGNUNGNAK
Luk 2:8-11; Joh 1:14;
Leh 7:55; Rom 1:23;
3:23; 1Ko 11:7; Gal 1:5;
Fil 1:11; Jud 1:24

PATHIAN,[*ama*] THINRAWNAK
Mat 22:7,13; Luk
21:23,24; Joh 3:36;
Rom 1:18; 2:5-8;
Efe 5:6; 1Th 5:9;
Thu 6:16, 17; 14:10,11,
19,20; 19:15

PAUL [SAUL ti'n khen ko si]
Leh 7:58; 8:1,3; 9:1-30;
11:25-30; 12:25; 16:37;
18:1,3; 20:7-10; 21:39;
22:1-21,25-29; 23:6;
24:23; 26:4,5,9-18,29;
Rom 11:1,13; 9:2,3;
15:16; 1Ko 9:1, 5; 15:8;
2Ko 1:8-11,15, 16;
10:1, 10; 11:6,22;
12:1-10; Gal 1:1,13-24;
Fil 3:5,6; 1Ti 1:12,13;
2Ti 1:1,11; Tit 1:1,3

PAW DUNNAK
Mat 5:31,32; 19:3-12;
Mar 10:2; Luk 16:18;
1Ko 7:10-17

PAWLKOMNAK, BAWIPA SIIMLAI
Mat 26:26-29;
Leh 2:42, 46;
1Ko 11:23-34

PAWLKOMNAK, KHRISTIAN TE THAW
Leh 2:44-47; Rom 1:12;
14:1-4,10,13-16,18-21;
15:1-7; Kol 3:16;
Heb 10:24,25;
Jei 5:16; 1Jo 1:3,7

PAWLKOMNAK, PATHIAN THAW
Joh 14:23; 17:21,23;
2Ko 6:16; 13:14;
1Jo 1:3,5-7; 3:24;
Thu 21:3,4

PAWLPI
Mat 16:18; Leh 8:1;
20:28; Rom 16:4,5;
1Ko 3:9,16,17; 12:13,
27,28; Efe 1:22, 23;
4:11,12; 5:25; Kol 1:18;
1Ti 3:15; Heb 12:22,23

PAWLPI SUNG PIN HAWL
Mat 18:15-17;
Joh 9:19-23; 16:1,2;
1Ko 5:1-13; 2Jo 1:10,11;
3Jo 1:9,10

PAWLPI UPA
Leh 6:1-6; Fil 1:1;
1Ti 3:8-13

PE TSAWM
Mat 26:39,42; Efe
5:21,22; Heb 5:8; 13:17;
Jei 4:7; 1Pi 2:13; 5:5

PENTIKOST
Leh 2:1; 20:16; 1Ko 16:8

PERGA KHAW
Leh 13:13,14; 14:25
PERGAMOS KHAW
Thu 1:11; 2:12-17
PERVO
Mat 10:11-15; 11:20-24; 12:37,41,42; 23:31-35; 25:14-30; 27:24,25; Mar 6:11; Luk 9:5; 10:10-15; 11:31,32, 49-51; 13:6-9; 19:12-27; 21:1-4; Joh 3:18,19; 9:41; 12:48; 15:22-24; Leh 17:30,31; Rom 12:3, 6-8; 1Ko 3:8,13-15; Gal 6:5; Efe 4:7; 1Ti 6:20; Thu 2:23
PHA LE SE THEINAK LUNGMU
Rom 2:14,15; 1Ko 8:7-13; 1Ti 1:19; 4:2; Heb 9:14
PHAR
Mat 8:3,4; 10:8; Mar 1:40-42; 14:3; Luk 5:13,14; 17:12-14
PHUN TSEIH
Luk 10:40; Rom 9:19,20; 1Ko 10:10; Fil 2:14; Jei 5:9; Jud 1:16
PHUZUL
Mat 5:38-44; 7:1,2; Mar 6:19-24; Luk 9:52-56; Leh 7:54-59; 23:12; Rom 12:17,19; 1Ko 6:7, 8; 1Th 5:15; 1Pi 2:23; 3:9
PHUZUL
Mar 9:42-48; Luk 21:22; Rom 12:19; 2Th 1:6-10; Jud 1:6,7, 14,15; Thu 6:17; 8:13; 18:10; 19:11-16
PITER
Mat 4:18-20; 8:14; 14:28-31; 16:16-19,22, 23; 17:1-4; 18:21; 26:33-46,51,58,69-75; Mar 1:36, 37; 10:28; 11:20; 14:66-72; 16:7; Luk 5:1-10; 8:45; 12:41; 22:33; Joh 13:6-11, 36-38; 20:2-6; 21:1-23; Leh 1:13,15-22; 2:14-40; 3:1-26; 4:1-23; 5:1-11, 17-42; 8:14-25; 9:32-43; 10:5-48; 11:1-18; 12:3-19; 15:7-11; 1Ko 15:4,5; Gal 1:18; 2:9,11; 1Pi 1:1; 2Pi 1:1,16-18
PONTIUS PILAT
Mat 27:2,24,57,58; Luk 3:1; 13:1; Joh 18:38; 19:22; Leh 3:13; 4:27; 13:28; 1Ti 6:13
PRISCILLA
Leh 18:1-3,18,19,26; Rom 16:3-5; 1Ko 16:19; 2Ti 4:19
PROFET BANGIN THUREL [raula lehsawng]
Leh 19:6; Rom 12:6; 1Ko 12:10,28,29; 13:2,8; 14:1-40; Efe 2:20; 3:5; 4:11; 1Th 5:20
PROFET NUPANG
Luk 2:36-38; Leh 21:9; Thu 2:20
PROFET, DIK
Mat 10:41; 13:17,57; 23:34,37; Luk 1:70; 4:24 -27; 10:24; 11:47, 49,50; 13:34; 16:29; Joh 4:44; Leh 21:10; Rom 16:26; 1Th 2:15; Heb 1:1; 11:32-40; 2Pi 1:21; 3:2; Thu 11:10,18; 16:6; 18:20,24; 22:6,9
PROFET, DIK GNAWL
Mat 7:15-20; 24:11; 2Pi 2:1,16; 1Jo 4:1; Thu 2:20; 16:13; 19:20; 20:10
PUAHTSAWMNAK TAANGTHU
1Ti 1:4; 4:7; 2Ti 4:4; Tit 1:14; 2Pi 1:16
PUMPAK TSA BEK
Mat 19:21,22; Luk 6:32-34; Rom 14:15; 15:1-3; 1Ko 10:24; 2Ko 5:15; Gal 6:2; Fil 2:4,20,21; 2Ti 3:2-4; Jei 2:15,16; 1Jo 3:17
PUPA TE
Mat 1:1-17; Luk 3:23-38; 1Ti 1:4; Tit 3:9
RAAL
Mat 5:44-48; 6:12-15; 13:19; 22:44; Luk 6:27, 35; Joh 3:19-21; Rom 1:30; 5:10; 12:20; 1Ko 15:26; 1Th 2:14-18; Jei 4:4
RAAL
Mat 24:6; Luk 14:31,32; Rom 13:12; 16:20; 1Ko 9:25-27; 16:13; 2Ko 2:14; 6:7; 7:5,6; 10:3-5; Efe 6:10-18; Fil 1:30; 1Ti 1:18,19; 6:12; 2Ti 2:3,4; 4:17,18; Heb 11:33-37; Jei 4:1-4; 1Pi 4:1-4; 1Jo 2:14; 4:4; 5:4,5; Jud 1:3; Thu 2:7,11,17,26,28; 3:5,12,21; 6:4,8; 9:15-19; 12:7,11,17; 13:7,10; 17:14; 19:17-19; 21:7
RAALKAP
Mat 27:27-37,65,66; 28:12,15; Luk 3:14; 22:4; Joh 19:2,3,23, 24,32; Leh 12:4-6,19; 21:31-35; 22:24-28; 23:23,31-33; 27:1,31,42, 43; 28:16; Efe 6:10-18; Fil 2:25; 2Ti 2:3,4
RABBI
Mat 23:7,8; Joh 1:38,49; 3:2,26; 6:25
RAH
Mat 3:8; 7:15-20; Mar 4:20; Joh 15:1-8,16;

2Ko 8:10; Gal 5:22,23; Efe 5:9; Heb 12:11
RAH MASABER
Rom 8:23; 11:16; 1Ko 15:20,23; Jei 1:18
RAH NEI NGAWL
Mat 3:10; 7:17,19; 13:4-7,19-22; 21:19; Luk 3:9; 13:6-9; Joh 15:2,4,6; 2Pi 1:8
RAHAB
Mat 1:5; Heb 11:31; Jei 2:25
RALPHA
Gal 2:11-15
RALPHA/MUANGKEEK
Leh 4:13-31; 9:26-29; 13:46; Efe 3:12; Fil 1:6; Heb 4:16; 10:19; 13:6; 1Jo 3:21, 22; 4:17; 5:14,15
RALRING
Mat 6:1; 16:6; 18:10; 24:4,42-51; 25:13; 26:40,41; Mar 4:24; 13:9-23,32-37; Luk 8:18; 11:35; 12:15,35-40; 21:8-36; Leh 20:28-31; Rom 11:21; 13:11; 1Ko 7:29-31; 9:27; 10:12; 11:28; 16:13; Gal 6:1; Efe 5:15; 6:18; Fil 3:2; 4:5; Kol 4:2,17; 1Th5:4,6,21; 1Ti 4:16; 2Ti 4:5; Heb 2:1; 3:12; 12:15; 1Pi 1:13,17; 4:7; 5:8; 2Pi 1:19; 3:17; 2Jo 1:8; Jud 1:20,21; Thu 3:2,3,11; 16:15
RALVAN
2Ko 6:7; 10:3-5; Efe 6:11-17; 1Th 5:8
RAMPI UKTU
Mat 22:17-21; 27:2; Luk 2:25; Leh 5:29; 26:32; Rom 13:1-7; 1Ti 2:1,2; Tit 3:1; 2Pi 2:13-17
RAULA LAM SINAK
Mat 5:6; Luk 10:42; Joh 6:27; 14:16,17; Rom 8:4-17; 14:17; 1Ko 2:15; 3:1,2; 7:29-31; Gal 5:18,22,23,25; 6:1; Kol 3:1-3
RAULA THIANGRIM
Mat 1:18,20; 3:11,16,17; 4:1; 10:20; 12:28; 28:19; Mar 12:36; Luk 1:15,35, 67; 2:25-27; 4:18; 11:13; 24:49; Joh 1: 32,33; 3:5, 6,34; 4:14; 6:63; 7:38, 39; 14:16,17,26; 15:26; 16:7-14; 20:22; Leh 1:2, 5,8,16; 2:2-4,33,38; 4:8, 31; 5:3,9,32; 6:5; 7:51; 8:15-19,39; 9:31; 10:19, 20,44-47; 11:15,16,24; 13:2,4,9,52; 15:8,28; 16:6,7; 19:2-6; 20:28; Rom 1:4; 5:3-5; 8:1-27; 14:17; 15:13,16,19,30; 1Ko 2:4,10-14; 3:16; 6:11,19; 12:3-11; 2Ko 1:22; 3:3-18; 5:5; 6:4,6; 13:14; Gal 3:2, 3,14; 4:6; 5:5,16-25; 6:8; Efe 1:12-14; 2:18,22; 3:5,16; 4:3,4,30; 5:9,18; 6:17,18; Fil 1:19; 2:1; Kol 1:8; 1Th 1:5,6; 4:8; 5:19; 2Th 2:13; 1Ti 4:1; 2Ti 1:14; Tit 3:5,6; Heb 2:4; 3:7; 6:4; 9:14; 10:15,29; 1Pi 1:2,11,12, 22; 3:18; 4:14; 2Pi 1:21; 1Jo 2:20; 3:24; 4:2,13; 5:6-8; Jud 1:19,20; Thu 1:4; 2:7,11,29; 4:5; 5:6; 11:11; 14:13; 22:17
REEKNAK TUAR
Mat 10:21,22,39; 16:25; 22:6; 23:34,35; 24:9; Mar 6:18-28; 13:12; Luk 9:24; 11:50; 21:16, 17; Joh 12:25; Leh 7:58-60; 12:2; Rom 8:36; 11:3; 1Ko 13:3; 1Th 2:15; Heb 11:32-37; Thu 6:9-11; 11:7-12; 12:11; 16:6; 17:6
REKNAK (JESUH)
Mat 17:22,23; 21:33-39; 26:2,28; 27:46; Mar 8:31; 10:45; 15:13,15,24,28; Luk 9:31; 18:32; 23:32,33; Joh 3:14-17; 10:17,18,22; 11:49-52; 12:31-34; 15:13; 19:15, 16,30,34,36; Leh 5:30, 31; Rom 4:25; 5:6-11; 6:3-5, 8:3,32,34,39; 14:9,15; 1Ko 1:17-24; 2:2; 5:7; 6:20; 8:11; 15:3,4; 2Ko 4:10,11; 8:9; Gal 1:4; 2:20; 3:13; 4:4,5; Efe 1:6,7; 2:13-16; 5:2,25-27; Kol 1:14,20-22; 2:14,15; 1Th 1:10; 4:14; 5:9,10; 1Ti 2:6; Tit 2:14; Heb 1:3; 2:9-18; 7:27; 10:10-20; 12:2; 13:11,12; 1Pi 1:18-21; 2:21,24; 4:1; 1Jo 1:7; 2:2; 3:16; Thu 5:12; 13:8
RELHAMNAK [mailam thu]
Mat 2:17,18; 3:3; 5:18; 24:35; Luk 3:4-6; 18:31-33; 24:26,27,44; Joh 1:51; 12:15,16; 13:18,38; 18:9; Leh 1:16, 20; 2:1,6-21; 13:27-29; 28:25-27; 1Ti 1:18; 1Pi 1:10,11; 2Pi 1:20,21; 2:1; 3:3; 1Jo 2:18; Jud 1:14,15, 17,18; Thu 1:3; 2:10; 11:3,6; 19:10; 22:7, 10,18,19
RELSE, PATHIAN
Mat 26:65; Luk 22:65; Leh 6:11,13;

Rom 1:28-32;
1Ti 1:13,20; Thu 16:21
RELSE, RAULA THIANGRIM
Mat 12:30-32;
Mar 3:28-30
RELTSIANG, SUAL THU
Joh 16:7-11; Leh 2:37;
Rom 2:15; Jei 2:9
REMDUN LEHNAK
Mat 5:23-26; Luk 23:12;
Rom 5:1-10; 11:15;
2Ko 5:18-21;
Efe 2:13-18; Kol 1:20-22;
Heb 2:17
REMNAK, MINUNG THAW
Mat 5:9; 10:21,22,
34-36; Mar 9:50; Luk
2:14; Leh 7:26-29; 17:7-
9; 19:36,40; Rom 12:18;
14:19; 1Ko 14:33;
2Ko 13:11; Efe 4:3;
1Th 5:13; 1Ti 2:2;
2Ti 2:22; Heb 12:14;
Jei 3:17,18; 1Pi 3:10,11
REMNAK, PATHIAN THAW
Luk 1:79; 2:14; Joh 7:38;
14:27; 16:33; 20:19;
Leh 10:36; Rom 2:10;
5:1; 8:6; 10:15; 14:17;
15:13,33; 1Ko 1:3;
2Ko 1:2; Gal 1:3; 5:22;
Efe 2:14-17; Fil 4:7,9;
Kol 1:20; 3:15; 1Th 1:1;
2Th 3:16; 1Ti 1:2;
2Ti 1:2; Tit 1:4;
Flm 1:3; Thu 1:4
RIKAAM
Mat 4:2-4; 5:6; 21:18;
Mar 11:12; Luk 4:2-4;
15:14,16; Joh 4:8;
1Pi 2:2; Thu 7:16,17
RIM UR
Mat 2:11; Luk 1:10;
Efe 5:2; Thu 5:8; 8:3,4
ROLUAHTU
Rom 8:14-17;
Gal 3:29; 4:6,7,30;
Tit 3:7; Jei 2:5
RO/ TSOVO
Luk 15:12,25;
Leh 20:32; 26:18;
Rom 8:16,17; Gal 3:15;
Efe 1:11; Tit 3:7;
Heb 1:14; 9:16,17
ROM **KHAW**
Leh 18:2; Rom 1:7,15;
16:5-15; Fil 1:13; 4:22;
2Ti 1:16,17; 4:19,21
RUALPI
Mat 26:48-50;
Joh 15:13-15; Jei 4:4
RUANGPUM, KHRIH
Rom 12:5; 1Ko 10:17;
12:12,13,27; Efe 4:4
RUANGPUM, MINUNG
1Ko 3:16; 6:13,15-20;
12:14-25; 15:19-54;
2Ko 5:1
RUATNAK
Mat 9:4; 12:25; 15:19;
Mar 7:21; Luk 1:51;
2:35; 11:17; Leh 8:22;
17:29; Rom 1:21; 2:15;
1Ko 2:11,13; 3:20;
2Ko 10:5; Heb 4:12
RUKO
Mat 6:19,20; 15:19;
19:18; 21:13; 27:38,44;
Mar 7:21,22; 11:17;
15:27; Luk 18:20;
19:45,46; Joh 10:1;
Rom 2:21; 13:9;
1Ko 6:8,10; Efe 4:28;
Tit 2:9,10; 1Pi 4:15;
Thu 3:3; 9:21
RUL
Mat 7:10; 10:16;
Mar 16:18; Luk 10:19;
Leh 28:3-6; 1Ko 10:9;
2Ko 11:3; Thu 9:19
SAAM
Luk 1:42-55, 68-79;
1Ko 14:26; Efe 5:19;
Kol 3:16
SABBATH
Mat 12:1-8,10-12;
24:20; Mar 2:23,27,28;
6:2; 15:42; Luk 4:16,31;
6:5,6; 13:10-17; 14:1-6;
23:54,56; Joh 5:5-17;
7:21-24; 9:14,16,34;
19:31; Leh 13:14,27,
42,44; 15:21; 16:13;
17:2; 18:4; Kol 2:16;
Heb 4:1-11
SADUSI
Mat 3:7-9; 16:6-12;
22:23-34; Luk 20:27-40;
Leh 4:1-3; 5:17-33; 23:6-8
SAHNUNGNAK
Luk 12:19,20; 16:19,25;
Rom 8:7; 1Ko 15:32,33;
Jei 5:5; 2Pi 2:13;
Jud 1:18,19
SAIPRAS KHAW
Leh 11:19,20; 13:4-12;
21:3; 27:4
SALOME, JEIM LE JOHAN NU
Mat 20:20,21;
Mar 15:40; 16:1,2
SAM
Mat 10:30; Luk 7:38;
1Ko 11:3-10,14,15;
1Ti 2:9; 1Pi 3:3;
Thu 9:8
SAMARIA (PALESTINE PENG)
Mat 10:5; Joh 4:1-42;
Leh 1:8; 9:31; 15:3
SAMARIA TE
Luk 10:29-35; 17:11-19;
Joh 4:5-42; Leh 8:5-25
SANG LINAK
Mat 12:3,4; Heb 9:2
SANNAK
Mat 1:21; Luk 1:69,77;
2:30; 3:6; 13:23; 19:9;
Joh 4:22; Leh 4:12;
13:47; 28:28; Rom 5:8,9;

6:23; 10:1,10; 11:11; 13:11; 1Ko 1:18; 2Ko 1:6; 6:2; 7:10; Efe 1:13; 2:5,8; 6:17; Fil 1:28; 2:12; 1Th 5:8,9; 2Th 2:13; 2Ti 3:15; Tit 2:11; 3:5; Heb 2:3; 5:9; 9:28; 1Pi 1:5,10-12; 2Pi 3:9; Thu 7:10; 12:10; 19:1

SARAH
Rom 9:9; Gal 4:22; Heb 11:11; 1Pi 3:5,6

SARDIS KHAW
Thu 1:11; 3:1-6

SATAN
Mat 4:1; 12:24-28; 13:19,38,39; 25:41; Mar 3:23-27; 4:15; Luk 13:16; Joh 8:44; 12:31; 13:2,27; 14:30; 16:11; Leh 5:3; 26:18; Rom 16:20; 2Ko 2:11; 4:4; 6:15; 11:3,14; Efe 2:2; 2Th 2:9; 1Pi 5:8; 1Jo 3:8; 5:19; Thu 2:9,24; 3:9; 9:11; 12:3,7-10; 20:2

SAWNGENNAK, JESUH
Mat 11:25,26; 14:23; 15:36; 19:13; 26:26,27, 36,39,42,44; 27:46; Mar 1:35; 6:41,46; 14:32-39; Luk 3:21; 5:16; 6:12; 9:18,28,29; 11:1; 22:32,41-44; 23:34; Joh 11:22,41,42; 12:27,28; 17:1-26; 1Ko 11:24; Heb 5:7

SAWNGENNAK, MINUNG
Mat 6:5-14; 7:7-11; 8:25; 18:19; 21:22; 23:14; Mar 9:28,29; 11:24; 12:40; Luk 18:1-14; 20:47; Joh 14:13,14; 16:23,24; Leh 1:13,14,24, 25; 3:1; 10:2; 12:12-16; 16:25; 20:36; 21:5; Rom 8:26; 1Ko 14:15; 2Ko 12:8,9; Efe 3:11,12; 6:18,19; Fil 4:6; Kol 4:2; 1Th 5:17,18,25; 1Ti 2:1-3,8; Heb 4:16; Jei 4:3; 5:14-16; Jud 1:20; 1Jo 1:9; 5:14, 15; Thu 5:8; 8:3,4

SE THEI NGAWL
1Ko 15:42,52,53; 1Pi 1:4,23

SEHSAWM SEHKHAT
Mat 23:23; Luk 11:42; 18:9-14; Heb 7:2-10

SENAK
Rom 3:16; 9:22; 1Ko 5:5; Fil 3:18,19; 1Th 5:3; 2Th 1:9; 1Ti 6:9; 2Pi 2:1,12

SESUAK
Mat 6:19,20; Luk 6:43-45; 1Ko 15:42, 50; 1Pi 1:18,23

SESUAK (MINUNG)
Mat 3:12; 5:11,12; 7:6,26; 11:16; 13:5,38, 48; 15:14; 18:11-14; 22:1-14; 25:43; Luk 3:7-9; 6:22,23; Joh 3:16-20; 8:34,44; Rom 1:20-32; 2:7-9; 3:10-18; 5:8; 9:13; 1Ko 10:5,11; Efe 2:1-3, 12-14; 4:17-19; 5:11,12; Fil 2:15; Kol 1:21; 1Th 5:5-8; 2Th 1:8; 1Ti 1:9,10; 2Ti 3:2-13; Tit 1:15,16; Tit 3:3; 1Jo 1:6,7; 3:3-17; 4:9, 10; Thu 3:17,18

SIAH
Mat 17:24-27; Luk 2:1; Rom 13:6,7

SIAHKHONTU TE
Mat 5:46,47; 9:9,11; 10:3; 11:19; 18:17; 21:31; Mar 2:14; Luk 3:12; 5:27; 7:29; 18:9-14; 19:2-10

SIAMTU
Mar 10:6; 13:19; Joh 1:1-3; Leh 4:24; 7:50; 14:15; 17:24-26, 28,29; Rom 1:20; 11:36; 1Ko 8:6; 11:12; 12:18, 24,25; 15:38; 2Ko 4:6; 5:5,18; Efe 3:9; Kol 1:16-17; 1Ti 6:13; Heb 1:1,2; 2:10; 3:4; 11:3; 12:9; 1Pi 4:19; Thu 4:11; 10:6; 14:7

SIANG/RAWLTHIAM
Mat 25:40; Luk 6:38; 8:2,3; 10:30-35; 12:33,34; 16:9; 21:2-4; Leh 4:32-37; 20:35; Rom 12:8,13; 15:27; 2Ko 8:1-9,12; 9:12; Gal 6:10; Efe 4:28; Fil 4:14-18; 1Ti 6:17-19; Heb 6:10; 13:16; 1Jo 3:17,18

SIDON KHAW
Mat 15:21-28; Mar 3:8; Luk 6:17; Leh 12:20-23; 27:3

SILAS [Silvanus ti khen konak si]
Leh 15:22-34,40,41; 16:19-40; 17:4-10,14,15; 18:5; 2Ko 1:19; 1Th 1:1; 2Th 1:1; 1Pi 5:12

SIMEON
Luk 2:25-35

SINAI
Leh 7:30,38; Gal 4:24, 25; Heb 12:18-21

SINAKOK
Mat 4:23; 6:2; 9:35; 13:54; 10:17; 12:9-13; 23:34; Mar 1:39; Luk 12:11; 4:15-33; 7:5; 13:10-14; Joh 9:22,34; 12:42; 16:2; 18:20; Leh 6:9; 9:2,20; 13:5-44;

14:1; 17:1,2,10; 18:4,19, 26; 22:19; 26:11; Jei 2:2; Thu 2:9; 3:9

SIRLEH NUAM NGAWL
Mat 11:16-24; 12:42,44; 13:15; 23:37,38; 24:38,39,48-51; 27:4,25; Mar 3:5; Luk 7:35; 10:13; 13:1-3,5,34; 16:31; Leh 7:51; Rom 2:4,5; 2Ko 12:21; Heb 3:8; 12:17; Thu 2:5,16,21,22; 3:3; 9:20,21; 16:9,21

SISARIA FILIPI KHAW
Mat 16:13; Mar 8:27

SISARIA KHAW
Leh 8:40; 9:30; 10:1,24; 12:19-23; 23:23-35; 21:8,9

SIZAR
Luk 2:1; 3:1; 20:22; Leh 11:28; Fil 4:22

SODOM KHAW
Mat 10:15; Luk 17:29; Rom 9:29; 2Pi 2:6; Jud 1:7

SODUNNAK
Rom 12:8; 1Th 2:3,4; 2Ti 4:2-5; Tit 2:15; Heb 3:13; 10:25; 13:22; Jud 1:3,4

SOLOMON
Mat 1:6; 6:29; 12:42; Joh 10:23; Leh 3:11; 7:47

SOM
Mat 27:24; Joh 13:10; 1Ko 6:11; Efe 5:26; Tit 3:5

SUAL [Pathian Daan heek]
Mat 1:21; 9:6; 12:31,32; 15:19,20; 26:28; Joh 1:29; 3:19,20; 8:24,34,44; 9:41; 15:22, 24; Rom 3:9-18; 5:12-21; 6:6,7,10-23; 7:13,23, 25; 14:23; 1Ko 15:3; 2Ko 5:21; Gal 5:19-21; 1Ti 3:3,5-7; 5:22,24; Heb 9:28; 10:26; 12: 4; Jei 1:15; 4:17; 5:16; 1Pi 4:8; 2Pi 2:22; 1Jo 1:5-10; 2:1,2; 3:4,5,9; 5:17; Thu 18:5

SUAL AH DUNAK, MINUNG
Rom 5:12-21; 1Ko 15:21,22; 2Ko 11:3; 1Ti 2:14

SUAL NEINGAWL
Mat 27:24; Luk 23:4,13-22; Leh 13:28; 2Ko 5:21; 1Pi 1:19; 3:18; 2Pi 3:14

SUAL OTNAK THITIAR
Rom 6:6,11,17-19; 7:4; 8:13; 13:14; Kol 3:5

SUAL PHUANG
Jei 5:16; 1Jo 1:9,10

SUAL, RAULA THIANGRIM DO
Mat 12:31,32; Mar 3:29; Luk 12:10; Leh 5:3,9; 7:51; 8:18-23; Efe 4:30; Heb 10:29; 1Jo 5:16

SUALROIHNAK
Mat 4:1-11; 13:22; 18:6-9; 26:31,41; Mar 1:13; 4:15,17; 13:21,22; 14:38; Luk 11:4; 22:3,31,32; Joh 16:1,2; Rom 6:12-14; 7:5; 8:35-39; 12:21; 14:13,15,21; 1Ko 7:5; 8:9-13; 10:13,28-32; 2Ko 2:11; 11:3,14,15; 12:7; Gal 5:17; Efe 4:27; 6:11,13-17; 1Th 3:5; 1Ti 5:15; 6:9,10; 2Ti 3:13; Heb 2:18; 4:15; 12:3,4; Jei 1:2-4,12-16; 3:12; 4:7; 1Pi 1:6,7; 4:12; 5:8-10; 2Pi 2:9,18; 3:17; 1Jo 2:16,26; 4:4; Thu 3:10; 12:10,11,17

SUALSIRNAK
Mat 3:2; 4:17; 9:13; Mar 1:4,15; 6:12; Luk 3:3; 5:32; 10:13; 13:1-5; 15:1-10; 18:10 - 14; 24:47; Leh 2:38, 40; 3:19; 5:31; 8:22; 17:30; 20:21; 26:20; Rom 2:4; 11:23; 14:11; 2Ko 7:9-11; Efe 5:14; 2Ti 2:25; Heb 6:1; Jei 4:8-10; 1Jo 1:9; Thu 2:5,22; 3:2,3,19

SUALZAHNAK, PAKHAT LE PAKHAT
Mat 18:21,22,33; Mar 11:25,26; Luk 17:3,4; 2Ko 2:7-10; Efe 4:32; Kol 3:13; 2Ti 4:16; Jei 5:15,16

SUALZAHNAK, RAAL TE
Mat 5:39-41,43-48; Luk 6:27-37; Rom 12:14,17,19-21; 1Ko 4:12,13; 1Pi 3:9

SUALZAHNAK, SUAL TE
Mat 6:12-14; 26:28; Luk 1:77; 5:21-24; 6:49; 24:47; Joh 20:23; Leh 2:38; 10:43; Rom 3:25,26; Kol 1:14; Heb 9:22; 1Jo 2:12

SUANG
Mat 26:3-6,14,15,47,57-68; 27:20; Luk 10:31; Leh 4:6-21; 5:17-41; 22:5; Heb 5:1-4,6,10; 6:20; 7:1-21; 8:3; 9:6,7, 22,23; 10:11; 1Pi 2:9; Thu 1:6; 5:10; 20:6

SUANGBAWI
Mat 26:3,57-62; Heb 2:17; 4:15,16; 5:1,4,5; 9:7,11, 12,24

SUI LUKHUK
1Ko 9:25; 1Th 2:19; 2Ti 2:5; Fil 4:1; Heb 2:7-9; Jei 3:12
SUNG/ ZO LEHNGAWL
Mat 17:15-20; Mar 9:24-29; Luk 14:28-32; Heb 4:6
SUP TSAWM ZO NGAWL NU LE PA SUALNAK
Mar 7:21-23; Rom 13:13; 2Ko 12:21; Gal 5:19-21; Efe 4:17-19; 1Pi 4:2,3; 2Pi 2:2,7,18; Jud 1:4-7
SYRIA RAM
Mat 4:24; Mar 7:26; Luk 2:2,3; Leh 9:1-31; 15:41; 18:18; 21:3; Gal 1:21
TANGKA
Mat 2:11; 10:9; 17:27; 22:19-21; 25:15-28; Mar 6:8; 12:41; 14:11; Luk 9:3; 19:15,23; 22:5; Leh 3:6; 8:18,20; 20:33; 1Ti 6:10; 1Pi 1:18
TARSUS KHAW
Leh 9:11,30; 11:25,26; 21:39; 22:3
TATSIK
Joh 6:27; Rom 4:11; 15:28; Rom 2 Co 1:22; Efe 1:13; 4:30; 2Ti 2:19; Thu 7:2-4
TEMPLE, LEIVUM
Mat 4:5-7; 21:12-16, 23-46; 23:1-39; 24:1,2; 27:5,51; Mar 11:17; 12:35-44; 13:1; Luk 1:5-22; 2:22-39, 42-52; 4:9-12; 18:10; 21:5; 22:52; 23:45; 24:53; Joh 2:15-17,19, 20,22; 5:14-17; 7:14-28; 8:1-59; 10:23-38; 18:20; Leh 2:46; 3:1-26; 4:1; 5:12,20,21,24,26,42; 7:46-50; 21:20-30,33; 22:17-21; Heb 10:20
TEMPLE, RAULA LAM
1Ko 3:16,17; 2Ko 6:16; Efe 2:21; 2Th 2:4; Thu 3:12
TEMPLE, VANVUM
Thu 3:12; 11:1,2,19; 14:15,17; 15:5,8; 16:1
TETTIKHAN/ PHUANG
Mat 10:32; Mar 1:13; 5:16,19,20; Luk 8:16,38, 39; 24:48; Joh 4:28-30, 39-42; 8:18; 9:17,30-33; 15:27; 19:35; Leh 1:8,22; 2:4-11; 3:15; 4:18-20; 5:31,32; 13:31; 22:1-30; 26:12-23; 1Ko 1:5,6; 12:3; 15:15; 2Ko 3:2; 4:13; Gal 2:20; Fil 3:4-14; 1Ti 6:12,13; 2Ti 1:8,12; 4:7; Heb 2:3, 12; 11:2; 1Pi 3:15; 5:1, 12; 2Pi 1:16; 1Jo 1:1-4; 5:9; Thu 12:11
THAMAN
Mat 10:10; 20:1-15; Luk 3:14; 10:7; Rom 4:4; 6:23; Kol 4:1; Jei 5:4
THANAU
Mat 9:36; 1Th 5:14; Heb 12:5
THANEEM/THANEEM NAK
Leh 20:35; Rom 8:26; 1Ko 9:22; 11:26-30; 2Ko 12:9-10; 13:3,4; Heb 11:33,34; 12:12
THANG
Luk 21:34,35; 1Ti 6:9,10; 2Ti 2:26
THANGPHAT [PATHIAN]
Luk 1:46-55,67-75; 2:13,14,20; 17:15,16; 19:37,38; 24:52,53; Leh 2:46,47; 4:24; 16:25; Rom 11:36; 16:27; 1Ko 15:57; Efe 1:3; 3:20,21; 5:19; Fil 4:20; 1Ti 1:17; Heb 2:12; 13:15; Jei 5:13; 1Pi 1:3; 2:9; 4:11; 5:11; 2Pi 3:18; Jud 1:25; Thu 1:6; 4:8-11; 5:9-14; 7:9-12; 11:16,17; 14:7; 15:3,4; 19:1-7
THANUAM
Rom 12:8,11; Fil 3:13, 14; Heb 6:10-12; 11:6; 2Pi 1:5,10
THAPENAK
Leh 4:36; 11:23; 15:31,32; 16:40; 18:27; Rom 1:12; 15:4,5; Fil 2:1,19; Kol 2:2; 4:8,11; 1Th 3:2; 5: 11,14; Tit 2:4; Heb 3:13; 6:18
THAWNGINN
Mat 11:2; 14:3-12; 25:35-46; Mar 6:17; Luk 3:20; 23:19; Leh 4:3; 5:17-42; 12:4,5; 16:19-40; 25:14; 2Ko 6:5; 11:23,24; 2Ti 4:16; Heb 10:34
THAWNTHONG
Mat 6:7; Leh 4:25; Rom 1:21; 8:20; 1Ko 3:20; 13:1-3; Efe 4:17; 1Ti 1:6,7; 6:20; 2Ti 2:14,16; Tit 3:9; Heb 13:9; Jei 1:26; 2:14; 1Pi 1:18; 2Pi 2:18
THAZAWNG
Mat 20:6,7; Luk 19:20-25; Leh 17:21; 2Th 3:10,11; 1Ti 5:13

THAZAWNGNAK
Mat 25:26-30; Efe 5:16; 1Th 2:9; 2Th 3:10-12
THEIHDIKNAK
Mat 1:21-23; 12:38-40; 16:1-4; 24:3,30; Mar 8:11,12; 13:4; Luk 2:12; Joh 2:11; 3:2; 4:48; 6:30; 9:16; 11:47; 12:37; Leh 2:22,43; 5:12; Rom 4:11; 15:19; 1Ko 1:22; 14:22; 2Th 2:9; 3:17; Heb 2:4; Thu 15:1
THEIHNIKNAK THIL
Mat 3:11,16; 16:14; 18:3; 26:26-29; 27:51; Joh 1:29,36; 3:5,8,14; 6:31-38; 7:38,39; Leh 21:11; 1Ko 5:7; 10:4; 12:12-27; Kol 4:6; Heb 3:11,12; 4:5; 8:2,5; 9:1-12,18-24; 10:22; Thu 22:2
THEIKHEN THIAMNAK (RAULA LAM)
1Ko 2:6,7,14,15; Efe 4:13; 1Th 5:21; Heb 5:14; 1Jo 4:1-6
THEITHEINAK
Mat 9:4; Luk 1:77; 10:14,22,27; 11:52; Joh 2:24,25; 7:15,28; 17:3; Leh 26:24; Rom 1:21,28; 1Ko 2:14; 8:1; 12:8; 13:9-12; 2Ko 10:5; Fil 1:9; 3:8; Kol 2:3; 2Ti 3:7,15; 2Pi 1:5,14; 3:17,18
THEITSIANG ZONAK
Leh 8:30; 26:17,18; 1Ko 2:10-16; 2Ko 4:6; Efe 1:18; 1Jo 2:20,27
THESALON KHAW
Leh 17:1-13; 20:4; 27:2; Fil 4:16; 1Th 1:1; 2Th 1:1; 2Ti 4:10
THI THEINGAWL
Mat 10:28; 25:46; Mar 8:36,37; 10:30; 12:26,27; Luk 10:25-28; 20:36-38; Joh 3:14-16,36; 5:39,40; 6:39-58; 10:28; 11:25,26; 14:19; 17:2,3; Leh 20:32; 23:8,9; 26:7, 8,18; Rom 2:7; 6:22,23; 1Ko 15:12-55; Gal 6:8; Kol 1:5,6; 1Th 4:13-18; 5:10; 2Th 1:7-9; 2:16; 1Ti 4:8; 6:12,19; 2Ti 1:9,10; Tit 1:2; 3:7; Heb 9:15; 10:34; 11:5, 10,13-16; 1Pi 1:3-5; 1Jo 2:17,25; 5:13; Jud 1:21; Thu 1:7; 3:4; 22:5
THIANGRIM BER
Mat 27:51; Heb 9:3,4, 5,7,8; 10:19
THIANGRIM TIARNAK
Mat 15:2; Mar 7:2-9; Luk 2:22; 11:38; Joh 11:55; Leh 21:24,26; Rom 14:14,20,23; Heb 9:10,12-14,19-22; 10:22
THIANGRIM TIARNAK
Joh 17:17,19; Leh 4:13; 26:17,18; Rom 15:16; 1Ko 1:2,30; 6:11; 13:1-13; 2Ko 1:21,22; Gal 2:20; 4:19; 6:14; Efe 1:3,4; 3:19; 4:7,12,13,15,16; 5:25-27; Kol 2:11; 1Th 4:3,4; 5:23; 2Th 2:13,14; 2Ti 2:11,21; Heb 2:11; 9:14; 10:10,14; 12:10; 13:12,21; 1Pi 1:2; 2Pi 1:2-4; 1Jo 1:9; 5:18; Jud 1:24; Thu 7:14
THIANGRIMNAK, KHRISTIAN TE
Joh 17:17; Rom 1:4; 6:13,19; 8:29; 12:1,2; 14:18; 1Ko 3:16,17; 2Ko 7:1; Efe 1:4; 4:24; 5:27; Kol 1:22; 2:6; 3:12; 1Th 2:10; 3:13; 4:7; 5:22; 1Ti 6:14; 2Ti 1:9; Tit 3:8; Heb 12:10; 1Pi 1:14-16; 2:5,9; 2Pi 3:11
THIATIRA KHAW
Leh 16:14; Thu 1:11; 2:18
THIHLKEEMTU NAPER
Mat 6:19-21,24-34; 19:16-22; Luk 16:10-13; Rom 12:17; 13:8; 14:7, 8,12; 1Ko 6:20; 2Ko 8:3-8; 9:6-8; Fil 4:19; 1Ti 6:6-10; Heb 6:12; 13:5; 3Jo 1:2
THIHNAK, PUMSA
Mat 8:21,22; Rom 5:12-21; 6:23; 1Ko 15:21 ,22,51-58; Fil 1:21; Heb 2:14,15; 9:27; Thu 20:13,14; 21:4
THIHNAK, RAULA LAM
Rom 5:12-21; 6:23; 1Ko 15:21,22; Efe 2:1,5; Kol 2:13
THIHNAK, RAULA LAM
Rom 6:2,6-8,23; 7:4,9; 2Ko 5:14; Gal 2:19,20; 5:24; 6:14; Kol 2:20; 3:3; 2Ti 2:11; 1Pi 2:24
THIHNAK, VEINIH
Mat 25:41,46; 2Th 1:9; Thu 20:6; 21:8
THIL PE, PATHIAN NENAH
Mat 6:1-4; 1Ko 9:7, 9-11; 16:2; 2Ko 8:11, 12,14; 9:6,7
THILKEEMTU
Mat 25:14-30; Luk 8:3; 12:42; 16:1-8;

1Ko 4:1,2; 9:17; Tit 1:7; 1Pi 4:10
THILKHUMNUNG Mat 9:1-8,20-22; 10:1; 11:2-5,20-24; 12:28; 14:15-22,24-32; 24:24; Mar 4:37-41; 5:29; Luk 8:43-48; 16:31; Joh 2:7-11,18,23; 3:2; 4:48; 5:2-9,36; 6:5-14,26; 9:3,15,16; 10:25-38; 11:4,40-44,47; 12:37-41; 14:12; 15:24; 20:30,31; Leh 2:22; 4:16,30; 6:8; 15:12; Rom 15:18,19; 1Ko 1:22; 2Ko 12:12; 2Th 2:3,9; Thu 13:13
THILRIT, RAULA LAM Mat 23:4; Luk 11:46; Gal 6:2
THINGLAMTEH Mat 10:38; 27:32; Mar 8:34; 15:21; Luk 9:23; 1Ko 1:17,18; Gal 6:14; Efe 2:16
THINKARH Joh 2:15-17; 6:27; 9:4; Leh 4:8-20; Rom 1:14, 15; 9:1-3; 10:1-3; 11:11; 15:18-25; 1Ko 9:19-23; 14:12; 15:58; 2Ko 4:8-10; 7:11; 9:2; 11:7-12; Gal 4:18; Fil 2:19-22,25-30; 3:4-16; Kol 4:12,13; Tit 2:14
THINKHO Mar 3:5; 6:52; Joh 12:40; Rom 9:18; Heb 3:8-15; 4:7
THINKHO Heb 3:8,15; 4:7; Thu 9:20,21
THINLUNG Mat 5:8,28; 12:34; 22:37; Leh 8:21; 16:14; 28:26,27; Rom 1:21; 2:29; 6:17; 2Ko 4:6; Efe 4:18; Kol 3:16; 1Th 3:13; 1Ti 1:5; 2Ti 2:22; Heb 3:8,15; 4:12; 10:22; Jei 4:8; 1Pi 1:22; Thu 2:23
THINLUNG OMDAN Mat 6:1-18; 16:22,23; Leh 5:1-10; 1Jo 3:12
THINLUNG SUNG NEINAK Mat 22:37,39; Mar 14:11; Luk 1:14; 6:23; 7:36-50; 12:32; 15:20; 16:27-31; 8:23; 19:6; 23:8; Joh 8:56; 11:33-36; Leh 2:26,28,37,46; 7:54,57; 14:17; 2Ko 2:2; 6:12; 7:15; Rom 1:31; Fil 1:8; 2:1; 4:6,7; Kol 2:1,2; 1Th 2:8; 2Ti 3:3; 2Jo 1:4; 3Jo 1:4; Thu 19:7
THINLUNG TAK SINAK Joh 1:47; Rom 12:9; 1Ko 5:8; 2Ko 1:12; 2:17; 8:8,24; Efe 6:5-7,24; Fil 1:10,16; 1Th 2:3-5; 1Ti 1:5; 2Ti 15; Tit 2:7; 1Pi 2:1,22; 1Jo 3:18
THINLUNG THIANG Mat 5:8; Joh 15:2; Fil 4:8; 1Ti 1:5; 3:9; 5:22; 2Ti 1:3; 2:21,22; Tit 1:15; Heb 9:13,14; 10:2; Jei 4:8; 1Pi 1:22; 1Jo 3:3
THINLUNG TSILTSANG Rom 12:3; 1Th 5:6,8; 1Ti 3:2,3; Tit 1:8; 2:2,5,6,12; 3:1; 1Pi 1:13; 4:7; 5:8
THINNAU[LIMDIKNAK NEI LEHNGAWLA] Mat 27:3-5; Leh 27:20; 2Ko 1:8; 4:8; Thu 9:6
THINNIAMNAK Mat 5:3; 11:29; 18:2-4; 20:26,27; 23:12; Mar 9:33-37; Luk 1:52; 10:21; 14:10,11; 17:10; 18:13,14; Joh 13:14-16; Rom 12:3,16; 1Ko 1:28, 29; 2:1-3; 13:4; 2Ko 11:30; 12:5-12; Gal 6:14; Efe 4:2; 5:21; Fil 2:3-11; Kol 3:12; Jei 1:9,10,19; 4:6,10; 1Pi 5:3,5,6
THINRAW, MINUNG Mat 5:22; Gal 5:19-21; Efe 4:26,31; Tit 1:7; Jei 1:19,20
THINTSAWL Mat 6:25-34; Luk 10:40-41; Fil 4:6; 1Pi 5:7
THINTSUAL 1Ko 13:4,7; 2Ko 6:4-6; Gal 5:22; Efe 4:1,2; Kol 1:11; 3:12,13; 2Ti 3:10; 4:2; Jei 5:10
THINTSUALNAK Mat 18:26,29; Rom 2:4; 9:22; 1Ko 13:4; 2Ko 1:6; 6:6; Gal 5:22; Efe 4:2; Kol 1:11; 3:12; 1Th 5:14; 1Ti 1:16; 2Ti 2:24; 3:10; 4:2; Heb 6:12, 15; Jei 5:7, 8,10; 1Pi 2:20; 3:20; 2Pi 3:9,15
THISEN Mat 26:28; Joh 6:53-56; Heb 9:13,14, 22,25; 10:29; 1Pi 1:19; Thu 12:11
THOLEHNAK Mat 22:23-32; 24:31; 25:1-13; 27:52,53; Mar 12:18-27; Luk 14:14; 20:27-38; Joh 5:21,25,28,29; 6:39,40,44,54; 11:23-25; 14:19; Leh 2:26-31; 4:1,2; 17:18,32; 23:6,8; 24:14,15; 26:6-8; Rom

4:16-21; 8:10,11,19,21-23; 1Ko 6:14; 15:12-32,35-57; 2Ko 4:14; 5:1-5; Fil 3:10,11,21; 1Th 4:14,16; 2Ti 1:10; 2:18; Heb 6:2; 11:19,35; Thu 1:18; 20:4-6,13

THOLEHNAK, JESUH
Mat 12:40; 16:4,21; 17:23; 20:19; 26:32; 27:52,53,63,64; 28:6,7; Mar 8:31; 16:6,7; Luk 9:22,31; 18:33; 24:5-7,46; Joh 2:19-22; 12:23; 16:16,22; 20:1-18; Leh 1:3; 2:24-32; 3:15; 4:10,33; 5:30-32; 10:40, 41; 13:30-34; 17:2,3,31; 26:23-26; Rom 1:4; 4:24, 25; 6:4-10; 8:11,34; 10:9; 14:9; 1Ko 15:3-8, 12-23; 2Ko 4:10-14; 13:4; Efe 1:20; Fil 3:10; Kol 1:18; 1Th 4:14; 2Ti 2:8; Heb 13:20; 1Pi 1:3; 3:18; Thu 1:5,18

THOMAS (DIDYMUS)
, Mat 10:3; Mar 3:18; Luk 6:15; Joh 11:16; 14:5; 20:24-29; 21:1,2; Leh 1:13,14

THU ELDUN
Mar 9:34; Luk 12:58,59; Joh 10:19; Leh 15:2; 15:38,39; 23:7-10; Rom 2:8; 12:18; 13:13; 14:1,19,21; 16:17,18; 1Ko 1:10-13; 3:1,3,4; 4:6,7; 6:1-7; 11:16-19; 2Ko 12:20; Gal 5:15,20; Fil 1:15,16; 2:3,14,15; 1Ti 1:5-7; 2:8; 3:2,3; 6:3-5,20,21; 2Ti 2:14, 23-25; Tit 3:1-3,9; Jei 3:14-16; 4:1,2

THUDIK
Joh 1:14,17; 4:24; 5:33; 8:31,32,44; 14:6,17; 16:13; 17:17,19; 18:37, 38; Rom 2:2,8; 1Ko 5:8; 13:6; 2Ko 4:2; 6:7,8; 12:6; Gal 3:1; 4:16; 5:7; Efe 5:9; 6:14; Fil 4:8; 2Th 2:10,12,13; 1Ti 2:7; 3:15; 4:3; 6:5; 2Ti 2:15, 25; 3:8; 4:4; Tit 1:1,2; 1Pi 1:22; 1Jo 4:6; 5:20; 2Jo 1:2

THUKAM KUANG
Heb 9:4,5; Thu 11:19

THUKAM LUN
Luk 24:25-44; Joh 13:34, 35; 1Ko 10:1-11; 2Ko 3:14-16; Heb 1:1; 3:7-11; 9:1-28; 2Ti 3:16; 1Pi 1:9-12

THUKAM, LUN
Gal 3:10,13,16-25; Heb 8:7,9; 9:1-22

THUKAM, THER
Mat 26:28; 1Ko 11:23-26; 2Ko 3:6; Heb 7:19-28; 8:6,8-13; 9:15

THUKHAAM
Mat 5:19,20; 22:34-40; Joh 12:49,50; 13:34; 15:10,12; Rom 7:12; 13:8-10; 1Jo 2:7-11

THUKHEN TSAWM THEINGAWL
Mat 6:24; 26:41; 27:11-24; Luk 9:59-62; Joh 12:42; 19:12-16; Leh 24:25,26; Gal 3:1-5; 5:17; Jei 1:6-8; 4:17

THUKHEN, LEIVUM
Mat 27:11-26,57-61; Joh 8:15; Leh 23:34,35; 24:26,27; 25:11,12

THUKHENNAK TOHKHENG
Mat 27:19; Leh 18:12; 25:10; Rom 14:10-13

THUKHENNAK, MINUNG IN
Mat 7:1-5; Luk 6:37, 41-44; 7:39; Joh 8:15; Rom 14:10,13; 1Ko 5:3,4; 10:29; 11:13; Jei 4:11,12

THUKHENNAK, PATHIANA
Mat 3:12; 7:22,23; 8:29; 10:14,15; 11:22; 12: 36-42; 13:30,40-43,49, 50; 16:27; 21:33-41; 22:11-13; 23:14; 25:1-46; Mar 4:22; 6:11; 8:38; 13:32; 14:21; Luk 11:31,32,49-51; 12:47,48; 13:6-9,24-29; 19:12-27; 20:45-47; Joh 3:19,20; 5:45; Leh 10:42; 17:31; Rom 2:5-10,12-16; 8:1; 14:10-12; 1Ko 3:8-15; 2Ko 5:10; Gal 6:5-10; Efe 6:7,8; 2Th 1:7,8; 2Ti 4:1,8; Heb 2:2,3; 9:27; 10:26-30; Jei 2:12,13; 1Pi 1:17; 4:5,6,17; 2Pi 2:4,9; 3:7-12; 1Jo 4:17; Jud 1:6,14,15,24; Thu 2:27; 11:18; 20:11-15; 22:12

THUMANNAK/awnnak bangin puah
Mat 1:19; Luk 3:13,14; 6:31; 11:42; 16:10; 19:8; 23:50,51; Joh 1:47; Leh 14:12-15; 23:1; 24:16; Rom 9:1; 13:5; 14:5, 14,22; 2Ko 4:2; 5:11; 7:2; 8:21; Efe 6:6; Fil 4:8; Kol 3:22,23; 1Th 2:4; 1Ti 1:5; 3:9; Tit 1:7,8; Heb 13:18; 1Pi 2:12; 3:16

THUNEI OTNAK, BENAK LAM
Mar 9:38,39; Luk 9:49; Leh 4:1-3,15-21; 6:9-15; 7:57-59; 8:1-3; 13:50;

17:5,13; 18:13; 21:28-31; 22:22,23; 23:2
THUNGAI
Mat 5:19; 8:27; 12:50; Mar 1:27; Luk 6:46-48; 8:21; Joh 13:17; 14:15, 21,31; 15:14; Leh 5:29, 36,37; 26:19; Rom 5:19; 6:17; 15:18; 1Ko 14:34, 35; 7:15; Gal 3:10,12; 5:7; Efe 2:10; 6:1,5; Fil 2:12; 2Th 1:8; Tit 1:1; Heb 13:17; Jei 1:22-25; 2:10-12; 3:3; 1Pi 1:22; 2:13,14; 1Jo 2:3; 3:22,24; Thu 22:14
THUNGAI NGAWL
Luk 1:17; Rom 1:30; 5:12-19; 2Ko 10:6; Efe 2:2; 5:6; 2Ti 3:2; Tit 3:3; Heb 2:2
THUPHUAN
Mat 11:25,27; 16:17; Mar 10:26; Joh 1:18; Rom 16:25; 1Ko 2:10; 14:6,26,30; 12:1,7; Gal 1:12,16; 2:2; 2Th1:7; Heb 1:1,2; 1Pi 1:10-12; Thu 1:1
THURELNAK
Mar 1:14,15; 10:27; Luk 11:32; Leh 17:3,16-18; Rom 1:15,16; 10:14,15; 1Ko 1:17-29; 2:1-8,12,13; 9:16,18; 15:2,11; Gal 1:6-9; Kol 1:23-29; 1Th 1:5; 2:3-12; 2Ti 2:15,16; 4:1,2; Tit 1:3; Heb 4:2
THURELNAK, PAWLPI IN
Mat 18:15-18; 1Ko 5:3-5,13; 2Ko 2:6-8; Gal 6:1; 2Th 3:6-15; Tit 1:13
THUSANTEH
Mat 10:16; 13:10-16; 13:34-50; 15:15; 13:36; Mar 4:10-13,26-29, 30-34; 12:1-12; Luk 5:36-38; 7:40-43; 8:9-15; 10:25-37; 12:16-21; 15:11-32; 21:29-36
THUSON REL
Mat 5:11; 12:36; 26:59,60; Mar 14:64; Luk 6:45; 22:65; 23:2,5; Joh 5:18; 8:48,52; 10:20; 19:1-5; Rom 1:30; 3:8; 1Ko 4:13; 6:10; 2Ko 6:8; 12:20; Efe 4:31; 1Ti 3:11; 5:13; Tit 2:3; 3:1; Jei 4:11; 1Pi 2:1,12; 3:10,16; 4:4; 2Pi 2:10; Jud 1:8; Thu 12:10
THUTHANG PHA
Mat 24:14; Mar 1:1-4, 14,15; 16:15,16; Leh 15:7; 16:10; 20:24; Rom 1:1,2,16; 15:19,20; 16:25; 1Ko 4:15; 9:12, 16; 15:1-4; 2Ko 2:12; 4:3,4; 9:13; Gal 1:7,10-12; 3:8; Efe 1:13; 3:1-6; 6:15,19; Fil 1:7,16,27; Kol 1:23; 1Th 3:2; 2Th 2:13,14; 2Ti 1:10; 1Pi 1:12; Thu 14:6
THUTHANG PHA PHUANG NAPER
Mat 24:14; 28:19; Mar 13:10; 16:15; Luk 24:47,48; Leh 10:9-20; 13:2-4,47; 26:14-18; 1Ko 16:9; Thu 14:6,7
THUTHANG PHA RELTU
Leh 21:8; Efe 4:11; 2Ti 4:5
THUTHANG PHA RELNAK
Mat 28:19,20; Mar 16:15; Luk 10:2,3; 24:47,48; Leh 1:8; 5:42; 6:7; 12:24; 2Ko 5:18-20; 6:11; 1Pi 3:15; Jud 1:23
THUTHUP
Mat 11:25; 13:11,35; Mar 4:11; Luk 8:10; Joh 3:8-12; Rom 16:25, 26; 1Ko 2:7-10; 2Ko 3:12-18; Efe 1:9,10; 3:3-5,9,18,19; 6:19; Kol 1:25-27; 2:2; 4:3,4; 2Th 2:7; 1Ti 3:9,16; Heb 5:11; 1Pi 1:10-12; Thu 10:7
THUTIAM
Luk 24:49; Leh 1:4; 2:33,39; 7:5,17; 13:23, 32,33; 23:21; 26:6,7; Rom 1:2; 4:13,14,16, 20,21; 9:4, 8,9; 15:8; 2Ko 1:20; 7:1; 9:5; Gal 3:14-22,29; 4:23,28; Efe 1:13; 2:12; 3:6; 6:2; 1Ti 4:8; 2Ti 1:1; Tit 1:2; Heb 4:1; 6:12,13,15,17; 7:6; 8:6; 9:15; 10:23,36; 11:9,11, 13,17,33,39,40; 12:26; Jei 1:12; 2:5; 2Pi 1:4; 3:4,9,13; 1Jo 2:25
THUTSANGSIMNAK
Mat 12:33; Luk 4:23; 6:44; 14:34; 1Ko 15:33; Gal 6:7
THUUT
Luk 7:38; 15:20; 22:48; Leh 20:37; Rom 16:16; 2Ko 13:12; 1Th 5:26; 1Pi 5:14
TI
Mar 6:49-52; Joh 2:1-11; 4:10-15; 7:37-39; 19:34; Leh 8:36-38; Efe 5:25,26; Thu 8:11; 12:15; 16:3-5; 17:1,15; 21:6; 22:17
TIBERIAS KHAW
Joh 6:1,23; 21:1

TIBERIUS SIZAR
Luk 3:1
TIMBAW/ TANGPHAWLAWNG
Mar 6:47,48; Joh 21:3-8; Leh 20:13; 21:3; 27:1-44; 28:11
TIMOTE
Leh 16:1,2,3; 17:14,15; 18:5; 19:22; 20:1-4; Rom 16:21; 1Ko 4:17; 16:10,11; 2Ko 1:19; Fil 1:1; 2:19-23; Kol 1:1,2; Flm 1:1; 1Th 1:1; 3:2,6; 2Th 1:1; 1Ti 1:1-3,18; 4:14; 6:12; 2Ti 1:1-6; 3:15; Heb 13:23
TISA
Rom 7:5,8,11,13, 18-24; 8:1-9,12,13; 13:14; Gal 5:17,19-21, 24; 6:8,12,13; Efe 2:3; 1Jo 2:15-17
TITAS
Leh 15:1-29; 2Ko 2:13; 7:5-7,13-15; 8:6,16-23; 12:17,18; Gal 2:1-3; 2Ti 4:10; Tit 1:1-5; 3:12
TROAS KHAW
Leh 16:8,11; 20:5,6; 2Ko 2:12; 2Ti 4:13
TSA MINLAWH
Rom 8:29; 9:12,13; Kol 1:15; Heb 1:6; 12:16,23; Thu 1:5
TSABI
Mat 16:19; Luk 11:52; Thu 1:18; 3:7; 9:1; 20:1
TSALAWH, RAULA LAM
Rom 8:14-19,21,29; Gal 4:5-7
TSAM
Joh 7:49; Gal 1:8,9; 3:10,13
TSAMNAK
Luk 6:28
TSAPIT ZU
Mat 9:17; 26:27-29; 27:48; Mar 2:22; 14:23; 15:23; Luk 1:15; 5:37-39; Joh 2:9,10; Leh 2:13; Rom 14:21; Efe 5:18; 1Ti 5:23; Tit 2:3; Thu 18:13
TSAPIT, TSAPIT LO
Mat 20:1-16; 21:28-40; Mar 12:1-11; Luk 13:6-9; 22:18; Joh 15:1-6; Jei 3:12
TSAWHKUAN
Mat 5:22; 10:28; 16:27; 21:33-41; 25:14-30; 27:26,35,38; Mar 3:29; 6:16,27,28; Luk 3:17; 12:47,48; 20:47; Joh 5:29; Leh 5:36,37; 7:59; 12:2; 22:24,29; 26:11; 2Ko 2:6; 6:9; Kol 3:25; Heb 2:2; 6:2; 10:28-31; 12:25; 2Pi 2:9; Thu 14:10,11; 19:3; 20:10
TSAWISANGNAK
Mat 23:12; 1Ko 4:6-14; 2Ko 10:5; Jei 1:9; 1Pi 5:6
TSAWLOM, RAULA LAM
Mat 11:29; Heb 4:1-11
TSIAL TSAWM
Mat 5:33-37; 14:3-12; 23:18-22; 26:63; Mar 6:26; 14:71; Luk 1:73; Leh 23:12-14; 2Ko 1:23; Gal 1:20; Heb 3:11,18; 4:3; 6:13-17; 7:21,28; Jei 5:12; Thu 10:5,6
TSIALTSAWM
Mat 5:33-37; Leh 18:18; 23:12-15,21
TSIMNAK, LEI LAM
Mat 6:23; 7:24-27; 11:25; Luk 10:21; 16:8; Rom 1:21-23; 1Ko 1:17-27; 2:1-14; 3:18-20; 8:1,2; 2Ko 1:12; Kol 2:8; 1Ti 6:20,21
TSIMNAK, PATHIAN LAM
Mat 7:24,25; 11:25-27; 13:11; 16:16,17; 25:1-13; Luk 1:76-79; 12:11,12; 21:15; 24:32,45; Leh 6:10; 7:10; 1Ko 1:30; 2:6-16; 3:18; 12:8; 2Ko 2:11; Efe 1:16-19; 3:14-19; 5:15-17; 6:18-20; Fil 1:9,10; Kol 1:9,10, 26-28; 2:1-3; 3:16; 4:2-5; 1Th 5:4,5; 2Ti 2:7; 3:15; Jei 1:5; 3:13-18
TSOL
, Mat 13:33; 16:6-12; Luk 13:21; 1Ko 5:6-8; Gal 5:9
TSUNGNUNGNAK, JESUH
Mat 26:64; Mar 16:19; Luk 24:26; Joh 12:32,34; 14:2-4,12,28; 16:5-28; 17:5; Leh 2:33,34; 7:55,56; Efe 1:20; 4:8-10; 1Ti 3:16; Heb 1:3; 4:14; 9:24
TSUNGNUNGNAK, MINUNGA
Heb 2:6-8; 1Pi 1:24
TSUNGNUNGNAK, UMTU TE
Joh 17:22; Rom 8:18, 21,28-30; 9:23; Fil 3:21
TSUNGTUH
Joh 13:14,15; 1Ko 10:6-11; Fil 3:17; 1Th 1:7; 2Th 3:7,9; 1Ti 4:12; Tit 2:7; Heb 4:11; Jei 5:10,11; 1Pi 2:20-22; 3:5; 2Pi 2:6

TSUUNG (KHRIH, PATHIAN)
of PAUL): Efe 5:1; 1Th 1:6; 2:14; 2Th 3:7; 1Ko 4:16; 11:1; Fil 3:17; 4:9; 2Ti 1:13; 3:10
TUANGKHAWNG
Mat 20:26,27; 23:6-8, 10-12; Mar 7:21,22; 10:43; 12:38,39; Luk 1:51,52; 9:46; 11:43; 14:8,9; 18:14; 20:45-47; Rom 1:22,29,30; 11:17-21,25; 12:3,16; 1Ko 1:29; 3:18; 4:6-8; 5:2,6; 8:1,2; 10:12; 13:4; 2Ko 10:5,12,18; 12:7; Gal 5:26; 6:3; Fil 2:3; 1Ti 2:9; 3:6; 6:3,4,17; 2Ti 3:2,4; Jei 3:14; 4:6; 1Pi 5:3,5; 1Jo 2:16; Thu 3:17,18; 18:7,8
TUANGKHAWNG, SUAL AH
Rom 1:30; Jei 3:5; 4:16
TUARPI
Luk 10:33-35; Joh 11:19-33; Leh 20:35; Gal 6:2; Fil 2:1,2; Jei 1:27; Heb 10:24; 13:3 1Pi 3:8
TUARZONAK
Mat 10:22; 24:13; Mar 13:13; Luk 8:15; 21:19; Rom 2:7; 5:3,4; 8:25; 12:12; 15:4,5; 1Ko 13:7; 2Ko 1:6; 6:4; 12:12; Kol 1:11; 1Th 1:3; 2Th 1:4; 1Ti 6:11; 2Ti 2:10,12; 3:10; Tit 2:2; Heb 10:32, 36; 12:1-3,7; Jei 1:3,4, 12; 3:12; 5:11; 1Pi 2:20; 2Pi 1:6; Thu 1:9; 2:2, 4,19; 3:10; 13:10; 14:12
TUU
Mat 9:36; 10:6,16; 18:11-13; 26:31; Mar 14:27; Luk 15:4-7; Joh 10:1-16
TUUKHALTU
Mat 25:32; Luk 2:8-20; Joh 10:1-18; Leh 20:28; Heb 13:20; 1Pi 2:25; 5:2
TYKHIKUS
Leh 20:4; Efe 6:21,22; Kol 4:7,8; 2Ti 4:12; Tit 3:12
UKNAK, PATHIAN
Mat 8:11; 13:24-51; 18:3,4; Mar 11:10; Luk 1:33; 2:13; 17:21; 19:11; Joh 3:3; 8:23; 18:36,37; 1Ko 15:24-28; 2Ko 10:3-5; Fil 2:10,11; Heb 10:13; 12:23-28; Thu 5:9-14; 6:2; 11:15; 12:10; 14:6; 17:14; 19:6,11-21; 20:1-3
UKNAK, SATAN
Mat 12:26
UKTU TE, LEIVUM
Mat 2:16-19; 14:1-11; 26:57-59; 27:11-27; Luk 13:31,32; 23:6-25,35,52; Leh 12:1-19; 13:2; Rom 12:8; 13:1-7; 1Ti 2:1,2; 1Pi 2:13,14
UMMAWHNAK
Luk 1:18-20; Joh 20:24-29; 2Pi 3:4; Jei 1:6,7
UMNAK
Mat 8:10,26; 9:21,22; 21:21; Luk 8:15; 17:5,6; Joh 1:12,50; 3:12,15,16; 6:29; 8:24; 14:1; 17:20; 20:29-31; Leh 14:22; 15:7; Rom 1:17; 4:12; 10:6-10,17; 14:23; 1Ko 15:14,17; 2Ko 1:24; 5:7; Gal 5:22,23; Efe 2:8; 1Ti 1:5; 4:10; Tit 1:4; Heb 11:1,6; Jei 2:17,19,20; 2Pi 1:1; 1Jo 5:4
UMNGAWL
Mat 10:14; 11:16-19; 13:13-15,58; 17:17,19,20; 21:32; 27:64; Mar 4:40; 6:2-6; 9:19,24; 16:14,16; Luk 8:12; 10:16; 12:46; 16:31; 18:8; 22:67; 24:11,25,36-43; Joh 1:10,11; 3:11,18,36; 5:38-47; 6:36,64-71; 8:24,45-53; 9:24; 10:25,26; 12:37-48; 16:8-11; 20:25,27; Leh 13:40,41; 28:24-27; Rom 3:3; 9:31-33; 10:6,7,16,21; 11:7,20; 14:23; 2Th 2:11,12; 3:2; 1Ti 1:13; 2Ti 2:13; Tit 1:15; Heb 3:12-19; 4:1-11; 11:6,31; 12:25; Jei 1:6,7; 2Pi 3:3,4; 1Jo 2:22,23; 4:3; 5:10, 12; Jud 1:5; Thu 21:8
UPA TE
Tit 2:2-5
UPAT/KIHZAH
Mat 10:28; Luk 1:50; 12:5; 23:40; Leh 10:35; 13:16,26; Rom 11:20; 2Ko 7:1; Efe 5:21; 6:5; Fil 2:12; Kol 3:22; Heb 5:5,7; 12:28,29; Jei 2:19; 1Pi 1:17; 2:17,18; 3:2,15; 1Jo 4:16-18; Thu 11:18; 14:7; 19:5
UPAT/MING PHANAK
Mat 21:37; Rom 12:10; Fil 2:3; Heb 12:9; 13:7; 1Pi 2:17
VAARNAK
Mat 4:16; 5:14,16; 6:22; 17:2; Luk 2:32; 11:34; 16:8; Joh 1:4,5,7-9; 3:19-21; 5:35; 8:12; 9:5; 12:35,36; Leh 9:3; 26:18; 2Ko 4:6; Efe 5:8,14;

Fil 2:15; 1Th 5:5; 1Ti 6:16; Jei 1:17; 1Pi 2:9; 2Pi 1:19; 1Jo 1:5,7; Thu 4:5; 8:10; 21:23

VAAT
Mat 10:17; 20:19; 27:26; Leh 16:23; 18:17; 21:32; 22:24; 2Ko 11:24,25

VAN (RAULA LAM)
Mat 5:11,12,20,34,45; 6:9; 10:32,33; 11:25; 12:50; 16:17; 18:10,14; 22:30; Mar 11:25,26; 16:19; Luk 10:20; 13:29; 15:7,10; 20:36; 23:43; Joh 14:2; Leh 7:49; Rom 1:18; 8:17,18; 1Ko 15:42,50; 2Ko 5:6,8; 12:4; Gal 5;21; Efe 5:5; Fil 1:23; Heb 8:1; 11:10, 16; 1Pi 1:4; 2Pi 1:10,11; 3:12,13; Thu 2:7; 7:15,17; 8:1; 12:7-9; 14:13; 19:8; 21:2-5, 10-27; 22:1-5,14,15

VAN (VAN AWNGPI)
Mat 5:18; 24:29,30,35; Leh 2:19; 4:24; 14:15; Heb 1:10-12; 2Pi 3:10, 12,13; Thu 6:12-14; 10:6; 14:7; 20:11; 21:1-4

VAN AH LESO, JESUH
Luk 24:51; Joh 6:62; 7:33; 8:21; 13:36; 14:2,28; 16:28; 20:17; Leh 1:9-11

VANVUMMI
Mat 1:20,21; 4:11; 28:2,3; Mar 13:27; Luk 1:11-20; 12:9; 20:3,35,36; Joh 5:4; 12:29; Gal 3:19; Kol 2:18; 2Th 1:7; Heb 1:4,6,7,13,14; 1Pi 1:12; 2Pi 2:11; Jud 1:9; Thu 1:1; 5:2; 10:1-3; 14:18; 18:1

VANVUMMI, ALIANBER
1Th 4:16; Jud 1:9

VEINIH TOLHLEHNAK, JESUHA
Mat 16:27; 24:27-51; 25:31-46; Mar 13:26; Luk 19:13-18; Joh 12:48; 14:3; 1Ko 1:7; 5:5; 15:25,26,51,52; Kol 3:4; 1Th 4:13-18; 5:2,3; 2Th 1:7,8,10; 2:1,2; 2Ti 4:8; Tit 2:13; 1Jo 2:28; Thu 22:20

VINAK, JESUS RUANG
Mat 26:12; 27:57-60; Mar 14:8; Joh 12:7; 19:41

VUNREL TENNAK
Leh 7:8; 15:1; 16:3; Rom 2:25-29; 3:1,2; 4:11; 1Ko 7:19; Gal 5:1-4,11; Efe 2:11, 15; Kol 3:10,11

VUNRELTEN NGAWL
Leh 11:3; Rom 2:25-29; Gal 5:2; Kol 3:11

ZAK/MIZAH
Mar 8:38; Luk 9:26; Rom 1:16,26,27,32; 6:21; 1Ko 11:6,14,22; Efe 5:12; Fil 3:19; 2Ti 1:8,12,16; Heb 11:16; 12:2; Jud 1:12,13

ZAKHARIAH (NIIMTU JOHAN PA)
Luk 1:5-80; 3:2

ZAKHIA
Luk 19:1-10

ZAWNGNAK
Mat 5:42; Luk 6:34,35

ZEBEDEE (JEIM LE JOHAN PA)
Mat 4:21; 20:20; 27:56; Mar 1:19,20

ZEBULUN (RAM, NAM MING)
Mat 4:15; Thu 7:8

ZEITU TE
Mat 5:6; 6:33; 7:7-12; Luk 6:21; 11:9-13; 13:24; 14:26-33; 16:16; Joh 6:37; Leh 2:21; 17:27; Rom 3:11; 10:13; Heb 7:25; 9:28; 11:6; Jei 4:8; Thu 3:20; 21:6; 22:17

ZI
1Ko 7:2-6,10-14,16,27-29,32-34,38-40; 11:3,7-9,11,12; 14:34,35; Efe 5:22-25,28,31,33; Kol 3:18,19; 1Ti 2:11-15; 3:11; 5:9,10,14; Tit 2:3-5; 1Pi 3:1-7

ZIAPNAK
Luk 6:26; Leh 12:21-23; 24:2-4; 26:2,3; Gal 1:10; 1Th 2:4-6; Jud 1:16

ZIAPNAK
Luk 6:26; Leh 6:3; 16:2; 2Ko 8:18-24; Gal 2:6; 1Jo 4:5,6; 3Jo 1:12

ZION
Mat 21:5; Joh 12:15; Rom 9:33; 11:26; Heb 12:22; 1Pi 2:6; Thu 14:1

ZIRHNAK
Mat 6:25-30; Luk 4:16-21; 19:47; 20:1-18; 21:37,38; 24:27; Joh 7:14; 8:2; Leh 22:3; Rom 2:18-20; 1Ko 12:28,29; Gal 3:24,25; 4:1,2; 6:6; Efe 4:11,12; 6:4; 2Ti 3:15

ZIRHNAK, DIKNGAWL
Mat 5:19; 15:9,13; Leh 15:24; Rom 16:17,18; 2Ko 2:17; 11:4; Gal 1:7-

9; Efe 4:14; Kol 2:4,8, 18-23; 1Ti 1:3,4,6,7,19; 4:1-3,7; 6:3-5,20,21; 2Ti 2:14,16-18; 3:6-9,13; 4:3; Tit 1:10-14; Heb 13:9; 2Pi 2:1-22; 1Jo 4:3; 2Jo 1:7-11; Jud 1:3-16

ZIRHTU, DIK
Mat 4:23; 5:19; 7:15,29; 10:24,25; 15:2-20; 23:2-33; 28:19,20; Luk 11:38-52; Joh 14:26; Leh 15:1; 20:20; Rom 12:7; 1Ko 11:14; 12:28,29; Gal 1:12; 6:6; Efe 4:11; Kol 1:28; 3:16; 1Ti 2:20; 3:2; 4:1-3,11,13; 4:16; 2Ti 1:11; 2:24-26; Tit 2:3,12; Heb 5:12; 8:11,12; 13:9; 1Jo 2:27

ZIRHTU, DIKNGAWL
Mat 2:15-20, 16:12; Leh 20:30; Gal 1:6-8; 2:4; 1Ti 4:1-3; 6:3-5; 2Ti 1:14,15; 3:8; 4:3,4; 2Pi 2:1-22; Thu 2:15

ZIRNAK
Leh 4:13

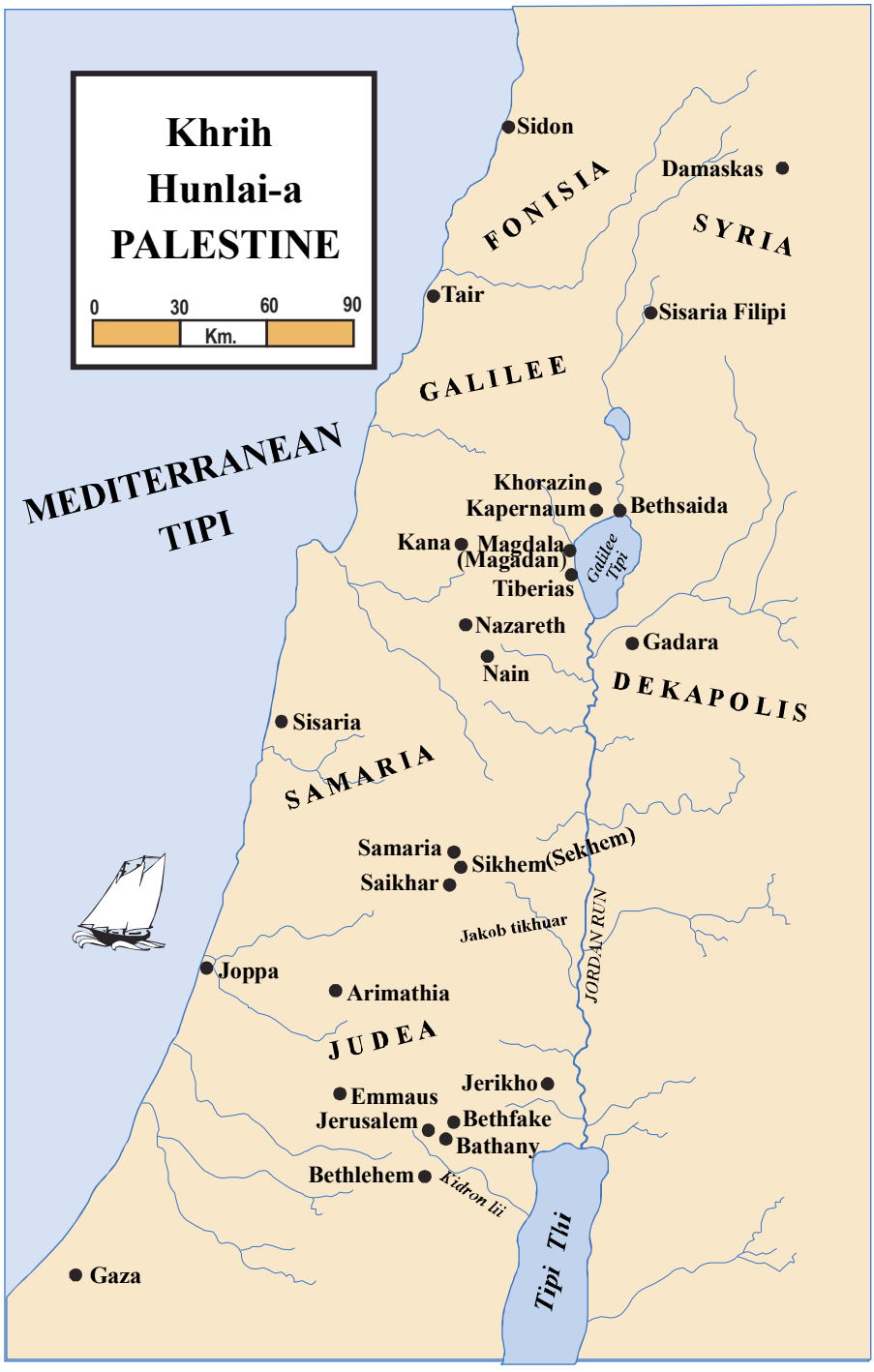
ZOHSUAM
Mat 26:67,68; 27:28-31, 39-44; Mar 10:34; 14:65; 15:17-20,29-32; Luk 23:11; Joh 19:2,3,5; 1Pi 2:23; 2Pi 3:3

ZU RI
Mat 11:19; 24:49; Luk 21:34; Leh 2:13-15; Rom 13:13; Gal 5:19-21; Efe 5:18; 1Th 5:7,8

ZUANZAM, RAULA LAM
Jei 4:4

ZUANZAM, TISA LAM
Mat 5:27-28; 19:9; Joh 4:17-18; 8:1-11; Heb 13:4

ZUAR, JUDAS ISCARIOT IN
Mat 26:14-16,45-50; Joh 13:21-27

Khrih
Hunlai-a
PALESTINE
0
30
60
90
Km.
Sidon
FONISIA
Damaskas
SYRIA
Tair
Sisaria Filipi
GALILEE
MEDITERRANEAN
TIPI
Khorazin
Kapernaum
Bethsaida
Kana
Magdala
(Magadan)
Galilee
Tipi
Tiberias
Nazareth
Gadara
Nain
DEKAPOLIS
Sisaria
SAMARIA
Samaria
Sikhem(Sekhem)
Saikhar
Jakob tikhuar
JORDAN RUN
Joppa
Arimathia
JUDEA
Jerikho
Emmaus
Jerusalem
Bethfake
Bathany
Bethlehem
Kidron lii
Gaza
Tipi Thii

TIPI HAANG
DALMATIA
ILLYRIKAM
THRASIA
Rom
Buuk Pathum
Appii Dawi
Puteoli
ITALY
Filipi
Neapolis
Thesalon
Berea
Antipolis
Apollonia
MASIDONIA
BITHYNIA
PONTUS
ARMENIA
MYSIA
GALATI
Troas
Adramyttium
Assos
Pergamos
ASIA
FRYGIA
Pisidian Antiok
KAPPADOSIA
Nikopolis
GRIK RAM
Mitylin
Thyatira
LYDIA
Sardis
Filadelfia
Ikonium
Khios
Smyrna
Efesa
Hierpolis
Laodisia
Korin
Athens
Khenkhiria
Trogyllium
Miletus
Kolose
Lystra
Derbe
Rhegium
SISILY
Patmos
PISIDIA
Perga
PAMFILIA
Tarsus
Syrakus
AKHAIA
Koos
Cnidus
Attalia
Patara
Myra
SILISIA
Antiok
Seleusia
SYRIA
Melita
Rhodes
C. Salmone
Salamis
SAIPRAS
Phenice
KRETE
Lasea
Pafos
FONISIA
Klauda
Deihnung
Sidon
Damaskas
MEDITERRANEAN TIPI
Tyre
Ptoiemais
Sisarea
PALESTINE
Sairin
Joppa
Jerusalem
Gaza
LIBYA
Alexandria
JUDAH
ARABIA
EGYPT
LEHNAK PAUL KHUALVAKNAK TE
Paul a veikhatnak Siangbawi naper khualvaknak
Paul a veinihnak Siangbawi naper khualvaknak
Paul a veithumnak Siangbawi naper khualvaknak
Rom ah Paul khualvaknak
0 100 200 300 400 Km.

Bulgaria
Tipi Haang
Russia
NISUAKNAK LAINGIAL AH OM TUHUN ISRAEL
Grik ram
Turkey
Mediterranean Tipi
Saipras
Lebanon
Syria
Iran
Israel
Iraq
Jordan
Sinai
Egypt
Saudi Arabia
Tipi Sen
Sudan
Yemen
Ethiopia